СВЯТОСЛАВ КАРАВАНСЬКИЙ

ПРАКТИЧНИЙ СЛОВНИК СИНОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ДРУГЕ ВИДАННЯ

ДОПОВНЕНЕ Й ОПРАЦЬОВАНЕ

Близько 17.000 синонімічних рядів

966-7219-11-9

Практичний словник синонімів української мови. Київ. «Українська книга», 2000
480 стор.

«Практичний словник синонімів української мови» — це лексикографічний довідник, що дає змогу підшукувати синоніми слів, тобто слова з однаковим чи приблизно однаковим значенням. Лексика словника охоплює всі сфери людської діяльности, надаючи користувачам широкий вибір можливих синонімів та варіянтних форм. Крім широко запроваджених у практику лексичних одиниць, словник фіксує також рідковживані та безпідставно занедбані терміни й вирази української мови. Часом наводяться й оказіоналізми: новотвори та слова-пропозиції. Словник послуговується правописом 1929 р., але наводить також форми, усталені колоніяльним правописом.
Словник адресовано широкому колові читачів: від учнів до державних діячів.

КІЛЬКА СЛІВ ВІД АВТОРА

Це видання здійснено із щедрою підтримкою щирого патріота Івана Пуйо, закинутого долею за океан, де він не забув своєї матерІ-України та її культурно-ОСЕІТНІХ потреб. Живучи в Америці скоро 20 років, автор не може не відзначити високої національної свідомости емігрантів-українців, яка виявляється у підтримці багатьох культурних та наукових проектів.
Автор складає найщирішу подяку Іванові Пуйо і закликає молоде покоління української діяспори іти за прикладом старшого. Ширші відомості про Івана Пуйо та про нашу співпрацю читайте на сторінці 479 і 480.

Автор

З ПЕРЕДМОВИ ДО 1-го ВИДАННЯ

Кожен, хто пише, потребує словника синонімів. Важко тримати в голові й мати напоготові всі слова нашої мови. Часто-густо трапляється, що людина береже в пам'яті туманне уявлення про існування певного нюансу слова, але самого слова пригадати не може. Хто пише або виступає з трибуни, знає такі випадки. І тут на поміч пам'яті приходить словник синонімів.
Синонімічне багатство мови — це культурне надбання народу, його інтелектуальна зброя. Словник доручає цю зброю тим, хто її потребує.
Українська лексикографія через антиукраїнську політику колишнього СССР не могла успішно розвиватися. Тому і лексикографія, і все наше мовознавство відстають від сучасних вимог. Укладаючи «Практичний словник синонімів української мови», автор у міру своїх сил намагався заповнити наявний вакуум у цій галузі. Як і все на світі, даний словник має недоліки. Але укладач сподівається, що у споруді, ім'я котрої українська культура, його праця буде лише однією з цеглин, поруч з якою згодом ляжуть інші — ґрунтовніші й досконаліші.

Для якнайкращого добору синонімів синонімічні словники застосовують цілу систему умовних скорочень І позначень. Цей словник і собі має таку систему, яка дещо відмінна від уживаних досі систем умовних скорочень. Автор виходив з потреби дати максимум інформації про слово з мінімальною витратою засобів. Тому дуже важливо, щоб кожен, хто буде користуватися словником, насамперед ознайомився із системою умовних скорочень та з прикладами їх вживання на стор. 5, 6, 7, 8.

Автор

Дентон, грудень 1991 р.

ПЕРЕДМОВА ДО II-го ВИДАННЯ

У другому виданні «Практичного словника синонімів української мови», здійсненого видавництвом «Українська книга», значно збільшено число синонімічних рядів, розширено обсяг багатьох наявних рядів, виправлено низку помилок, що трапилися в першому виданні. Зокрема збільшено кількість варіянтних написань гніздових слів, які різні правописи пишуть по-різному. Такі гнізда, як правило, наводять альтернативну правописну форму вже в самому гнізді або в синонімічному ряді:

БАЛЯНС, *сов.* БАЛАНС,
БАЛЬ, *сов.* бал.

Така практика полегшить широкому загалу користування словником.
Автор висловлює щиру подяку редакторам видавництва «Українська книга» не так від себе, як від тисяч словолюбів — майбутніх користувачів словника синонімів — за виявлену ініціятиву перевидати цей потрібний кожній письменній людині довідник.

Автор

Дентон, квітень 1998 р.

ДЖЕРЕЛА ЛЕКСИКИ, ВИКОРИСТАНІ У СЛОВНИКУ

1. П. Білецький-Носенко, «Словник української мови», Київ, 1966;
2. Є. Желеховський, «Малорусько-німецький словар», Львів, 1884-86, три томи;
3. Б. Грінченко, «Словарь української мови», Київ, 1907-1909, чотири томи;
4. К. Андрусишин, «Українсько-англійський словник», Торонто, 1982;
5. «Словник української мови» АН УРСР, Київ, 1970-1980, 11 томів;
6. «Російсько-український словник» АН УРСР, 1980, три томи;
7. Rodale Jerome Lawrence, «The Synonym Finder», Emmaus, 1978;
8. Записи живомовної лексики України й діяспори.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

анал., а. — аналогічне поняття в інших культурах
анат., ан. — анатомія
бар., б. — барбаризм /варваризм/
б. з. — безпідставно занедбане
біб., бб. — біблійний вжиток
бібл., бл. — бібліотечний термін
біол., бі. — біологія
бот., бт. — ботаніка
буд., бд. — будівництво, архітектура
бук., бк. — буквально
від., відпов. — відповідно
вій., в-й — військовий термін
ест. — вставне слово
вул., вл. -— вуличне /вульгарне/ слово
г. — слово галицького варІянту
геог., гг. — географія
геол., гл. — геологія, геодезія
гір., гр. — гірництво
грам., грм. — граматичний термін
д. — діялектизм
див., д! — дивись!
дип., дп. —дипломатія
дит., дт. — дитяча мова
дієс, д-о — дієслово
док., дк. — доконана форма дієслова
ев. — евфемізм
ек. — економіка, фінанси
ел. — електрика
етн. — етнографізм
ж. — жартівливе слово
жін., жп. — жіночий рід, жіночого роду
жм. — з живої мови
жрг. — жаргон /у т. ч. й тюремний/
з. — Забуте слово
зай., з-к — займенник
зал., зл. — залізничний транспорт
зап., зп. — запозичення
Зб. ~ збірне поняття
Зв. — звертання
зн. •— знєва>жливо
зет. — архаїзм
з. п. — заступає поняття
ід. -— ідіоматичний зворот
ЇМ., І. — ІМЕННИК
ір. ~ іронічно
іст., іс. — історія
кн., к. — книжне або штучне слово
кул., кл. — кулінарія
лай., л. — лайливе слово
лінґ., лґ. — мовознавчий термін
літ., лт. — літературознавство
май., м-й — майбутній час
мат., мт. — математика
мед., мд. — медицина
мет., мт. — метеорологія
мин., мн. — минулий час, минулого часу
мист., м-о — мистецтво, кіно
міт., мт. — мітологія /також народня/
мн. — множина
мож., мж. — можливий, можливе, можливі
мор., мр. — морський термін
муз., м. — музичний термін
н. — наприклад
пак., нк. — наказовий спосіб
неї., нґ. — негативне забарвлення
недок., ндк. — недоконана форма дієслова
неос, по. — неособове дієслово
нст. — наступний, -не, -на, -ні
обр., о. — образно
од. — однина
од. зб. — однина збірного поняття
ок. — вжито оказіонально, новотвір
орн., ор. — орнітологія
ос. — особа /1, 2 або 3/
п. — переносне значення
поб., пб. — побутовий вжиток
поет., по. — поетична мова
пор., пі — порівняй!
нас., их — похідний, похідне, похідні
ппр. — попередній, -ня, -не, -ні
пр. — прислівник
пре. — переважно
приб., п-о — приблизно
прий.,пр-к — прийменник
прик., п-к — /діє/прикметник
пр. н. — правильний наголос
пр. сл. — присудкове слово
п. ф. —/тільки/ похідні форми
р. — рідко
рад., рд. — радіо
р.в. — заміна родовим відмінком
рел., рл. — релігія
с. г. — аґрономія

сил., с. — підсилений ефект
сл. — слово, слова, словом, словами
сов., св. — совєтизм
сп. — сполучник
спрт. — спорт
суч., сч. — ближче до сучасности
теат., тт. — театральний термін
текс, тс. — текстильний термін
тех., т. — сфера техніки
тлк. • —тільки
ур. — урочисто
укр., у. — український еквівалент
у фр., фр. — у реченнях і фразеології
фам., ф. — фамільярно
фіз., фз. — фізика
філ., ***фл.*** — філософія
флк. — фолкльор
фот., фт. — фотографія
хем., х. — хемія
ц. д. — цілком досить
цер., ц. — церковний вжиток
ч. — частка
чис, ч-к — числівник
чол., чл. — *чоловічий рід, чол. роду*
шк. — шкільний побут
юр. — юридичний термін

(?) • — у питальних реченнях
(!) — вигук
& — за цим значком іде перелік варіянтних /здрібнілих, пестливих тощо/ форм гніздового слова
/-/ — знак /риска/ заступає у курсивних дужках слово *про*
~ — знак /тильда/ заступає гніздове слово

УВАГА!

ДЛЯ УСПІШНОГО ПОШУКУ СИНОНІМІВ БАЖАНО, ЩОБ ЧИТАЧ ПРОГЛЯНУВ НАВЕДЕНІ ДАЛІ ПРИКЛАДИ ВЖИВАННЯ СКОРОЧЕНЬ У СЛОВНИКУ.

ПРИКЛАДИ ВЖИВАННЯ СКОРОЧЕНЬ

ПРИКЛАД І

МУРАШКА, мураха, муравель *(тропічна)* терміт; *Р.* комаха, комашка; & д. муравка, *зб.* мурашва, мурашня.

МУРАШКА, — гніздове слово:
перелік слів після гніздового слова (і коми) — синонімічний ряд:
взяте в дужки пояснення до слова — у цьому прикладі *(тропічна)* — ремарка:
умовна позначка не взята в дужки — скорочення.

Скорочення можуть стосуватися до гніздового слова або до слова в синонімічному ряду. Скорочення, надруковані великими літерами, стосуються до гніздового слова, а надруковані малими літерами — до слова в синонімічному ряду.

У наведеному гнізді скорочення *д.* перед словом «муравка» вказує, що слово «муравка» діялектне, а скорочення *Р.* перед словами «комаха» й «комашка» вказує, що слово **МУРАШКА** рідко вживано у значенні «комаха» або «комашка».

ПРИКЛАД II

МАЛАХАЙ, БАТІГ; *(хутряний)* шапка-вушанка.

Синонім, надрукований у синонімічному ряду великими літерами — БАТІГ, вказує, що користувач має проглянути ще гніздо слова **БАТІГ,** де наведено синоніми до слова БАТІГ, які є ЗАРАЗОМ синонімами і до слова МАЛАХАЙ.

ПРИКЛАД **III**

МОКРИЙ, *(- дрова)* сирий, намочений; *(- підлогу)* вологий; *(- погоду)* дощовий; & мокренький, мокруватий, мокрісінький, мокрющий.

Риска /-/ в курсивних дужках заступає слово про: *(- підлогу)* означає *(про підлогу).*

Знак & відділяє в синонімічному ряду групу похідних форм, утворених від гніздового слова */у нашому прикладі від слова* **МОКРИЙ/.**

ПРИКЛАД **IV**

БРАТИ, хапати, схоплювати, *фам.* гарбати, цупити; *(воду)* набирати, черпати; *(коноплі)* вибирати, виривати; *(ягоди)* збирати, рвати; *(силою)* здобувати, захоплювати, відбирати; *ід.* ~ **ДО УВАГИ,** мотати на вус, ~ **СВОЄ,** даватися взнаки.

Знак ~ /тильда/ заступає гніздове слово: **- ДО УВАГИ** у даному тексті значить **БРАТИ ДО УВАГИ; ~ СВОЄ - БРАТИ СВОЄ.**

ПРИКЛАД V

ВИБИВАТИ, *(килим)* витріпувати; *(з фортеці)* виганяти; *(зізнання)* вимушувати; *(градом)* витолочувати, *док.* витовкти; *(людей)* ВИНИЩУВАТИ; *(години)* відстукувати; *(гопака)* танцювати; *(такт)* відраховувати; *(крок)* карбувати; *(медаль)* викарбовувати; *док.* ВИБИТИ, побити.

Словник фіксує лише ті доконані форми гніздового слова, які не можна утворити з наведених недоконаних форм. Решту доконаних форм читач виводить сам.

ПРИКЛАД **VI**

ПЕРЕБІГ, *(чого)* біг, хід, розвиток; *(подій /у творі/)* канва, *ІД.* сюжет; *(думок)* плин; *(дія)* перебігання.

Скорочення *ІД. — ідіоматичний зворот* — перед словом «сюжет» /вжите після ремарки/ вказує, що слово «сюжет» є синонімом гніздового слова разом з ремаркою, тобто;

сюжет = **ПЕРЕБІГ** *(подій /у творі/)* = перебіг подій у творі;

слово ж «канва» у даному разі цілком відповідає слову **ПЕРЕБІГ:**

перебіг *(подій /у творі/)* = канва *(подій /у творі/).*

У ремарці *(подій /у творі/)* слова */у творі/* взято в дужки, бо слово **ПЕРЕБІГ** може творити сполуку «перебіг подій» або «перебіг подій у творі». Щоб зафіксувати ці дві можливості, слова */у творі/* взято ще в одні — похилі — дужки.

ПРИКЛАД **VII**

АВКЦІОН, /публічний/ торг, /публічні/ торги, /публічний/ випродаж; *(за вироком суду)* продаж з торгів /торгу/, *г.* ліцитація.

У похилих дужках — //— словник наводить альтернативне слово: синонімом до слова **АВКЦІОН** може бути «торг» або «публічний торг».

У круглі дужки беруться ремарки до слів: у даному разі — *(за вироком суду).*

ПРИКЛАД **VIII**

ЗДОРОВИЙ, не хворий; *(- органи тіла)* не пошкоджений; *(- овочі)* незіпсутий, неуражений; *(глузд)* тверезий;...

Правопис прикметників із часткою «не» залежить від змісту речення:

Ти не хворий	(1)	*пишемо окремо*
Нехворий відвідувач вийшов	(2)	*пишемо разом*

Словник наводить ті форми прикметників з часткою «не», які найчастіше можна зустріти у мовній практиці. Форма «нехворий» практично не вживана. Запис такої форми у словнику був би записом штучної, неживої форми.

Щождо заперечних форм до слів «пошкоджений», «зіпсутий», «уражений», то тут мовна практика засвідчує обидва вживання, залежно від контексту:

не пошкоджений	*і*	непошкоджений
не зіпсутий	/	незіпсутий
не уражений	*і*	неуражений

Словник наводить ту форму з двох, яку зустрічаємо найчастіше. Користувач же мусить узгоджувати правопис таких слів із змістом висловлюваного.

ПРИКЛАД **IX** ;

ВИМАЛЬОВУВАТИ, розмальовувати, малювати, розписувати, фарбувати; *(в уяві)* **зображати,** змальовувати, уявляти; -СЯ, проглядати, окреслюватися, *док.* забовваніти.

Для скороченого запису слова — у даному разі — гасла **ВИМАЛЬОВУВАТИСЯ,** коли Існує гніздо **ВИМАЛЬОВУВАТИ,** словник користується скороченим записом, заступаючи подібну частину у двох словах рискою (-).

Запис **-СЯ** треба читати: **ВИМАЛЬОВУВАТИСЯ.**

ПРИКЛАД X

ГНУТИ, згинати, за-, пере-; *(дугу)* ви-; *(вділ)* на-, під-, при-,...

Коли у словнику перелічувано форми з однаковою кінцівкою, то цю кінцівку в наступних після першої форми словах записуємо рискою:
запис згинати, за-, пере- *тощо читаємо* згинати, загинати, перегинати *тощо.*

ПРИКЛАД XI

ДОХОД, *зап., у.* прибуток; **ВАЛОВИЙ Д.,** гуртовий п.; **ЧИСТИЙ Д.,** зиск, чистий п.

Для повторного запису будь-якого слова, вже раз наведеного у ряду, словник часом наводить першу букву слова і крапку:

ВАЛОВИЙ Д. = ВАЛОВИЙ ДОХОД; гуртовий п. = гуртовий прибуток.

ПРИКЛАД **XII**

МОМЕНТАЛЬНИЙ, негайний, блискавичний, миттєвий; *пр.* -НО, вмить, як стій і *п. ф.*

Коли у гасловому слові стоїть скорочення *і п. ф.,* це значить, що синонімами до гаслового слова **МОМЕНТАЛЬНО** можуть бути усі або деякі похідні форми від гніздового слова **МОМЕНТАЛЬНИЙ:** негайно, блискавично, миттєво.

АБЕТКА

Аа Бб Вв Гг Ґґ Дд Ее Єє
Жж Зз Ии Іі Її Йй Кк Лл
Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу
Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Юю Яя
Ьь

А

АБАТ, АБАТИСА, і **АБАТСТВО,** *див. відпав.* ІГУМЕН, ІГУМЕНЯ і МАНАСТИР.
АБЕТКА, азбука, **альфабет,** алфавит; букви, літери; & абеточка.
АБЕТКОВИЙ, АЗБУЧНИЙ, поазбучний, альфабетний, абетний; *(- істину)* **.елементарний,** початковий, загальновідомий.
АБЕТКУВАТИ, реєструвати /сортувати, **класифікувати/** за абеткою.
АБЕТНИК, альфабетний покажчик /індекс, реєстр/.
АБЗАЦ, відступ, новий рядок; *(уривок тексту)* уступ.
АБИ *сп., (не чути)* аби тільки, аби по, тільки б, якби тільки; щоб лише /«.куплю, аби гроші/; *(дати хід)* щоб, щоби, для того, щоб, *сов.* з тим, щоб,/), абйсь.
АБИДЕ *пр., (байдуже де)* будь-де, дебудь, хоч де, хай /там/ де, *ід.* де припало; *Р.* денебудь, десь.
АБИКОЛИ *пр., (байдуже коли)* будь-коли, колибудь, хоч коли, хай /там/ коли; *Р.* колись, колинебудь.
АБИКУДИ *пр., (байдуже куди)* будь-куди, кудибудь, хоч куди, хай куди; *Р.* кудинебудь, кудись.
АБИ ТО *пр.,* якпебудь, недбало, абияк; так собі.
АБИХТО *зай.,* будь-хто, хтобудь, хоч хто, хай /там/ хто; *Р.* хтонебудь, хтось.
АБИЧИЙ *зай.,* будь-чий, чийбудь, хай чий, хоч чий; *Р.* чийнебудь, чийсь.
АБИЩИЦЯ, дрібниця, дрібничка, дурниця, дурничка, витребенька.
АБИЩО *зай., (байдужіє що)* будь-що, щобудь, хоч що, хай /там/ що; *Р.* щонебудь, щось; *ЯК ЇМ.* дрібниця, дурниця, нісенітниця; *(хто)* ніщо, нікчема; *ід.* **НЕ АБИЩО,** не хвіст собачий.
АБИЯК *пр., (байдужіє як)* будь-як, якбудь, хай як, якнебудь, сяк-так; *(робити)* недбало; *(шити)* на живу нитку.
АБИЯКИЙ, *(байдужіє який)* будь-який, якийбудь, перший-ліпший, хоч який, хай /там/ який, якийнсбудь, сякий-такйй; *(- людину)* неавторитетний, звичайний, без ваги; *(- міру вияву)* нездалий, поганий, неякісний.
АБІТУРІЄНТ, *(шкот)* випускник, *г.* матурант; *(що вступає до вишу)* вступник.
АБО *сп.,* чи, чи то, *д.* альбб, *р.* а то */н.* пришлю, а то сам привезу/; *(з непі. сл.* інакше) тобто, інакше кажучи; *ЯК Ч. ЖМ.* хіба */н.* або я знаю?/.
АБОРИҐЕН, тубілець, автохтон, корінний житель, *жм.* старожил, *як ім.* місцевий, тутешній.
АБОРИГЕННИЙ, тубільний, автохтонний, тутешній, корінний, місцевий.
АБОРТ, передчасні пологи; *(природний)* викидень.
АБОЩО, чи що, чи там що, чи то ще що */н.* купити козу, абощо/.
АБРАКАДАБРА, *див.* АБСУРД.
АБРИКОСА, жерделя, мореля.
АБРИС, контур, обрис, обвід, окреслення, конфігурація, *г.* закрій; *(губ)* лінія.
АБСОЛЮТИЗМ, самодержавство, монархізм, автократія, *сил.* тиранія, деспотія, деспотизм; *(не монархічний)* тоталітаризм, диктатура.
АБСОЛЮТНИЙ, *(чемпіон)* цілковитий, **ПОВНИЙ;** *(монарх)* необмежений; *(принцип)* безумовний, всеосяжний, **всеохопний,** тотальний, безвідносний.
АБСОЛЮТНО *пр.,* цілком, цілковито, зовсім, геть чисто, чисто тобі, повністю, до кінця, дощенту, до ноги; *(панувати)* тотально; *(певен)* беззастережно.
АБСОРБУВАТИ, всмоктувати, вбирати /в себе/, всотувати; *(сили)* поглинати.
АБСТРАКТНИЙ, не конкретний; *(підхід)* далекий /відірваний/ від життя; *(образ)* нереальний, уявний, *(- мислення)* теоретичний, метафізичний, непрактичний, *кн.* умоглядний.
АБСУРД, безглуздя, нісенітниця, нонсенс, несусвітенність, безглуздість, нісенітність, неподобність, недоладність, *обр.* на вербі груші, сон рябої кобили, таке, що й купи не держиться; *(словесний)* бридня, абракадабра, глупство, дурниця, чортзна-що, чортибатька-що, маячня; *(у поведінці)* ідіотизм, дурість; *(невідповідність)* парадокс; *(що будить сміх)* анекдота, анекдотичність, *сов.* анекдот.

АБСУРДНИЙ, безглуздий, нісенітний *і всі мож. пох. від* АБСУРД, *обр.* ні в кут, ні в двері, **ні** те, ні се; *(здогад)* дикий.
АБСЦЕС, гнояк, нарив, чир, чиряк, фурункул, карбункул; *(дія)* нагноєння, запалення.
АВАНГАРД, перший ешельон, передова частина, *мн.* передовики, перші лави; *(суспільства)* еліта, вершки, сметанка.
АВАНҐАРДІІИИ, передовий, з перших лав; елітарний.
АВАНС, завдаток; **АВАНСОМ** *пр.,* наперед, заздалегідь.
АВАНСУВАТИ, давати аванс, платити наперед; *ФР.* фінансувати.
АВАНТУРА, *(ризикований замір)* афера: *(шахрайська)* дурисвітство, пройдисвітство, *р.* оборудка; *П.* шахрайство, ошуканство, обман; *ЖМ.* пригода, халепа; *У ФР.* ризик, небезпека.
АВАНТУРНИЙ, ризикований, небезпечний, пригодницький, авантурницький; пройдисвітський; *пор.* АВАНТУРА.
АВАНТУРНИК, **авантурист,** аферист; пройдисвіт, дурисвіт; шахрай, ошуканець; ризикант, відчайдух, урвиголова, шукач пригод, *б. з.* знайдйбіда.
АВАРІЯ, /нещасний/ випадок, інцидент, *сил.* КАТАСТРОФА; *ПОБ.* невдача, нещастя, прикра пригода, халепа, біда, лихо, шкода; *(манніті)* пошкодження, зіпсуття, несправність, *сов.* неполадки.
АВДИТОРІЯ, *(приміщення)* заля, кляса, кімната; *(коло присутніх)* слухачі, слухацтво, глядачі, глядацтво.
АВДІЄНЦІЯ, *(у достойника)* приняття, *сов.* прийом; *(у лікаря)* розмова, зустріч.
АВЕНЮ, *див.* **ВУЛИЦЯ.**
АВЖЕЖ/!/ *пр.,* аякже, звичайно, певно, певна річ, **ясна** річ, звісно, безперечно, безумовно, *кн.* розуміється, *ід.* нема слова /сумніву/, годі й казати, а так, а так, що правда, то правда; *ЯК Ч.* так, еге, ага, атож; *!Р.* якраз! отож!
АВІОНОСЕЦЬ, авіоматка, **лтаконбсець.**
АВІЯТОР, повітроплавець, аеронавт; *(водій літака)* пілот, летун, літун, *сов.* льотчик, *(вищоїкваліфікації)* ас.
АВІЯЦІЯ, повітроплавання, повітроплавство, *фр.* аеронавтика, *г.* летунство; *(військова)* повітряні сили, повітряна фльота */сов.* флот/.
АВКЦІОН, /публічний/ торг, /публічні/ торги, /публічний/ випродаж; *(за вироком суду)* продаж з **торгів** /торгу/, *г.* ліцитація.
АВРАЛ і **АВРЕбЛЯ,** *д! від.* **ВІНЕЦЬ** і ТРИВОГА.
АВТЕНТИЧНИЙ, *(документ)* справжній, правдивий, справдешній, непідробний; *(текст)* оригінальний, першоджерельний.
АВТОВІДПОВІДАЧ, автосекретар.
АВТОДАФЕ, *(привселюдне спалення)* живоспалення, смерть на вогнищі; *П.* страта, вирок **смерти.**
АВТОКЕФАЛЬНИЙ *цер.,* **самокерований,** самостійний, незалежний, непідлеглий, непідпорядкбваний.
АВТОКРАТІЯ, *див.* АБСОЛЮТИЗМ.
АВТОМАТ, автоматичний механізм /пристрій, прилад, апарат, машина/, *ок.* саморух; *(хто)* робот, істукан; *ВІЙ.* пістоль-кулемет.
АВТОМАТИЧНИЙ, *(рух)* машинальний, несвідомий; *НЕЇ.* бездушний; *(що сам діє)* саморушний, *сов.* самодіючий.
АВТОМОБІЛЬ, авто, автомашина, машина, *г.* самохід, *ок.* самотяг, *ж.* самопер.
АВТОНОМІЯ, самоврядування; *(університетська)* самостійність, незалежність, непідпорядкованість.
АВТОПСІЯ, *(тіла)* розтин, секція.
АВТОР, *(твору)* творець, *ур.* сотворитель; *(винаходу)* винахідник, *(проекту)* проектувальник; *(словника)* укладач, упорядник; *(поезій)* поет, *зн,* віршомаз; *(прози)* письменник, *зн.* писака.
АВТОРИТАРНИЙ, *(лад)* диктаторський, самодержавний, автократичний, монархічний, тоталітарний, тоталітарне™чний, *сил.* деспотичний, тиранічний.
АВТОРИТЕТ, *(фірми)* престиж, репутація, вага, значення, вплив; *(хто)* знавець,

фахівець, **спеціаліст,** спец, ерудит; *У фр.* повага, довіра */н.* мати авторитет/.

АВТОРИТЕТНИЙ, *(зарекомендований)* **престижевий,** *сов.* престижний; *(голос)* **впливовий,** поважний, ваговитий; *(спец)* срудбваний, кваліфікований, що знає діло; *(тон)* упевнений.

АВТОХТОН і **АВУЛ,** *див. відпов.* АБОРИГЕН і СЕЛО.

АГНЕЦЬ, ягня, ягнятко.

АГОВ! агу! агйй! гей! ей! гаяло! увага!

АГОНІЯ, *(перед економ)* конання, мука, *укр.* передсмертя; *(повільна)* умирання.

АҐЕНТ, *(розвідки)* шпигун, шпиг, розвідник, розвідач, розвідувач; *ЖМ.* донощик, інформатор, *г.* конфідент, *лем.* нюхало, стукач, сексот, фіскал; *(серед підпілля)* провокатор; *(фірми)* представник, репрезентант, виконавець, службовець, /спів/працівник; *(комерційний)* комівояжер; *(фізичний)* чинник, фактор, причина.

АГЕНТСТВО, *г.* агенція; *(відділ фірми)* філія, відділок, *сов,* відділення; *(установа)* бюро, заклад, контора.

АГІТАТОР, пропагандист, пропагатор; *НЕЇ.* скоробреха, підбрехач, окозамилювач.

АГІТУВАТИ, вести агітацію; *(кого)* умовляти, переконувати; *(за що)* проповідувати *що,* закликати до.

АГРЕСИВНИЙ, напасницький, загарбницький, нападницький, войовничий, завойовницький, *поб.* напасливий, *г.* здобувчий; *(рух)* наступальний; *(акт)* ворожий.

АГРЕСІЯ, напад, вдертя, вломлепня, вторпієння, інвазія, експансія; *пор.* ВІЙНА.

АҐРЕСОР, загарбник, завойовник,^, чдобувець, *іст.* конкістадор, *р.* вломник; *пор.* ОКУПАНТ.

АДАПТУВАТИ, пристосовувати, припасовувати, приладжувати, прилаштовувати; *(рослини)* акліматизувати, принатурговати; *(текст)* спрбщувати-скорбчувати.

АДВЕНТИСТИ, суботники; *(категорія вірян)* сектанти, *жм.* штунди.

АДВОКАТ, юрист, правнйк, *іст.* присяжний повірений, з. повірник; *(у суді)* оборонець, захисник; ЖМ заступник.

АДЕКВАТНИЙ, /цілком/ відповідний, тотожний, рівнозначний, рівний з; *(в усім)* *жм.* точнісінький, такий самий, достотний, достеменний, *обр.* викапаний, бко-в-бко.

АДЕПТ, прибічник, прихильник, послідовник, визнавець; *(мілітаризму)* захисник, оборонець, *сил.* ревнитель.

АДМІНІСТРАЦІЯ, *(штат)* керівництво, провід, начальство, керівники, провідники, начальники, зверхники, шефи, *зб.* апарат; *(орган)* управа, управління, уряд, *(військова)* командування; *(дія)* урядування, адміністрування.

АДРЕСАТ, *(хто дістає пошту) сов.* одержувач, *г.* відббрець.

АЕРОДРОМ, *г.* летбвище; *(разом з вокзалом)* аеропорт.

АЕРОНАВТ, *див.* АВІЯТОР.

АЕРОПЛЯН, літак, літальний апарат; *(безмоторний)* пляпер; *(одномоторний)* моиоплян, *(двомоторний)* біплян; *(вертикального злету)* вертоліт, гелікоптер; *(малих розмірів)* оса, муха, блоха; & *сов.* аероплан.

АЖ *сп./ч., (сумно)* навіть, *г.* ажень; *(світає)* коли це /раптом/, як ось, раптом.

АЖ *сп., (він спить)* коли ж; поки, доти, поки */н.* чекай, аж я прийду/.

АЖ-АЖ-АЖ ч., дуже, страшно, страшенно */н.* солодкий, шо аж-аж-аж/.

АЖІОТАЖ, збудження, хвилювання, гарячка, *сил.* лихоманка.

АЖУРНИЙ, прозорий, просвітчастий, прозористий, Гратчастий, мереживний; *(майстерно виконаний)* тендітний, делікатний, тонкий, витончений; & ажуровий.

АЗБУКА, *див.* АБЕТКА; *(перша книжка)* буквар, граматка; *(знань)* початки, АЗИ.

АЗБУЧНИЙ, альфабетний, алфавітний, абетковий, абетний; *(- істину)* елементарний, початковий, загальновідомий.

АЗИ, *(наук)* основи, початки, елементи, засади, аксіоми; *П. як ім.*загальновідоме.

АЇР *бот.,* аєр, лепеха, татарське зілля.

АЙЗБЕРҐ, льодова /крижана/ гора; Я. колос, моноліт; *УФР.* небезпека.

АКЛІМАТИЗУВАТИ, *д!* АДАПТУВАТИ.

АКОМПАНЬЮВАТИ, приґравати, супроводити акомпаньяментом; & *соє.* акомпанувати.

АКОРД, співзвуччя, співзвучність, милозвучність, *УФР.* гармонія; *ЗСТ.* угода; *Р.* злагода.

АКСЕСУАР *пре. мн., (неодмінний)* ознака, деталь, причандал, предмет, *зб.* причандалля; *(у творі)* атрибут; *(на сцені)* предмет бутафорії.

АКСІОМА, *(бездоказова істина)* постулят; *П.* очевидність, *ок.* очевйдь; *ЖМ.* правило, закон.

АКТ, дія, подія, вчинок, АКЦІЯ, процес, процедура; *(державний)* указ, грамота, постанова, ухвала, універсал; *(документ)* лист */н.* розлучний лист/, *жм.* папір, *бар.* бомага; *(поліційний)* протокол, запис.

АКТИВІЗУВАТИ, пожвавлювати, спонукувати до дії, *(сонних)* розворушувати.

АКТИВІЗУВАТИСЯ, пожвавлюватися, ставати активнішим, *о.* підносити голову.

АКТИВНИЙ, діяльний, беручкий, непосидющий, невтомний, енергійний, моторний, інціятйвний, зарадний, *сил.* завзятий, заповзятий, наполегливий, завзятущий, *обр.* що лізе в усі дірки; *(- участь)* живий, жвавий, дійовий.

АКТбР, артист, лицедій, КОМЕДІЯНТ, виконавець, *(комедійний)* комік, *іс.* скоморох; *(масових сцен)* статист; *ТІ.* кривляка, придурок.

АКТОРКА і **АКТРИСА,** артистка, лицедійка, комедіантка, виконавиця,

АКТУАЛЬНИЙ, *(твір)* злободенний, сучасний, який на часі, своєчасний; *{- проблему)* важливий, пекучий, болючий, *сов.* животрепетний.

АКУЛА, *П.* хижак, ненажера, ненаситець, жаднюга, *сил.* визискувач, експлуататор.

АКУМУЛЮВАТИ, призбирувати, нагромаджувати, накопичувати, складати, зосереджувати, збирати.

АКУРАТ *пр.,* точно, саме, якраз, в акурат, в самий раз, достеменно, достоту.

АКУРАТИСТ, любитель точносте, ***сил.*** педант; *(зовнішністю)* чепурун, чистьоха, чистюля, чистун, чистюк, *сов.* чистоплюй.

АКУРАТНИЙ, охайний, чепурний, *р.* кукїбний; *(у діях)* точний, пунктуальний, *сил.* _ педантичний; *(на службі)* СТАРАННИЙ, ретельний, *жм.* справний.

АКУШЕРКА, *жм.* повитуха, баба-повитуха, баба, бабка, сповитуха, баба-сповитуха, пупорізка, баба-пупорізка.

АКЦЕНТ, наголос, наголошення, наголошування, *жм.* притиск; *(чужий)* вимова; *(на чому)* підкреслення *чого.*

АКЦЕНТУВАТИ, наголошувати, підкреслювати, робити акцент /наголос/, звертати увагу-

АКЦЕПТУВАТИ, ***(чек** у бату)* **приймати,** погоджуватися платити; *(що) П.* схвалювати, санкціонувати, благословляти, визнавати, погоджуватися на.

АКЦІЯ, **ДІЯ**; *(військова)* операція; *(героїчна)* подвиг, діло, *пор.* АКТ; *ЕК.* цінний папір.

АЛЕ *сп.,* та, проте, однак, одначе, а, а втім, а проте, алеж, аж, тільки, коли ж.

АЛЕГОРИЧНИЙ, *(вираз)* образний, переносний, езопівський, ід. на здогад буряків.

АЛЕГОРІЯ, інакомовлепня, ок. іномовлення, *обр.* мова Езбпа, езопівська мова.

АЛЕЯ, *з.* просад; *(парку)* доріжка, *р.* хідник; *(посеред вулиці)* бульвар; & алейка.

АЛІМЕНТИ, *(на дітей)* утримання.

АЛЛАХ, *див.* БОГ.

АЛМАЗ, діямант, *(оброблений)* брилянт; *(скляра)* склоріз; *пор.* САМОЦВІТИ.

АЛФАВИТ і **АЛФАВЙТНИЙ,** *див.* АБЕТКА і АБЕТКОВИЙ.

АЛЮРА, *(хода коня)* крок, хода, похід, ступа, *сов.* алюр.

АЛЯРМ, тривога, ґвалт, сполох, с. паніка, шок, переполох; *(сигнал)* пересторога, сирена, дзвін, сигнал тривоги, *мор.* СОС; *П.* неспокій, метушня, галас, крик.

АЛЬБОМ, *див.* КНИГА; *(рукописний)* книга пам'ятних записів.

АЛЬКОВ, *(у стіні)* ніша, заглиблення.

АЛЬКОГОЛІК, пияк, пияка, п'яниця, пиворіз, брагун, *соє. жрт.* алкаці.

АЛЬКОГОЛЬ, спирт, горілка, *як ім.* спиртне; *обр.* хміль, зелений змій, *флк.* медгорілка, мед-винб, *зн.* отрута.

АЛЬМАНАХ, *(поезії)* збірка, антологія; *(щорічний)* річник, щорічник, *(кваршаль-*

ний) квартальним *(щомісячний)* місячник, журнал.

АЛЬТЕРНАТИВА, *(перед ким)* вибір, *(на два шанси)* дилема, *ід.* або-або, з двох одно.

АЛЬФАБЕТ, *див,* АБЕТКА.

АМАЗОНКА, вершниця, жінка-верхівець, жінка-вершник; *(одяг)* сукня амазонки.

АМАЛЬГАМА, *(металів)* стоп; *П.* суміш, мішанина, *обр.* вінегрета, *сов.* вінегрет.

АМАТОР, любитель, дилетант, *як ім.* охочий до; У *ФР.* нефахівець, непрофесіонал.

АМБА! кінець! смерть! каюк! капут! шабаш! край! амінь!

АМБАСАДА *г.,* посольство, представництво, *сов.* повпредство.

АМБІТНИЙ, самолюбний, гоноровитий, гордий, честолюбний, гонористий; *(- мрії)* наполеонівський; *Р.* дріткливий, уразливий.

АМБІЦІЯ, амбітність, самолюбство, гоноровитість, честолюбство, гонор.

АМБОНА і **АМВбН,** *(у храмі)* КАТЕДРА, підвищення, *р.* казальниця; *П.* трибуна.

АМБРАЗУРА, *(у стіні)* отвір, проріз; *(у мурі фортеці)* бійниця, стрільниця.

АМБРОЗІЯ, *(ароматна)* нектар, *обр.* їжа богів; *ОК.* натирання.

АМБУЛЯТОРІЯ, *див.* ЛІКАРНЯ.

АМНЕСТІЯ, *(для в'язнів)* помилування, прощення, дарування /забуття/ провини.

АМНЕСТУВАТИ, милувати, прощати, дарувати, звільняти від кари.

АМОРАЛЬНИЙ, неморальний, розпусний, розбещений; *(вчинок)* непохвальний, безчесний, безсовісний, несправедливий, *сил.* безпринципний.

АМОРФНИЙ, безформний, розпливчастий, нечіткий, *обр.* ні риба, ні м'ясо.

АМПУТУВАТИ, *(руку)* відтинати, відрізувати, відсікати, *(орган)* вирізувати, видаляти.

АМУЛЕТ, *див.* ТАЛІСМАН.

АМУНІЦІЯ, *(військова)* спорядження, споряд; *(рибалки)* причандали, *жм.* справа.

АМУРИ, фіглі-міглі, любування, ЖЕНИХАННЯ, залицяння; любовні пригоди.

АНАЛИ, *(історії)* літописи, хроніки, записи, *ур.* скрижалі.

АНАЛЇЗА, *(подій)* розгляд, обдумування, обмірковування, *(в гурті)* обговорення; *(крови)* дослідження, вивчення; & *сов.* аналіз.

АНАЛІЗУВАТИ, піддавати аналізі, розглядати, обмірковувати, *о.* крутити на всі боки, міркувати всіма сторонами; обговорювати; досліджувати, вивчати, студіювати.

АНАЛОГІЯ, схожість, подібність, подоба; У *ФР.* паралель; *(з чим)* відповідність до *чого; (цілковита)* тотожність.

АНАЛЬФАБЕТ *г., як ім.* неписьменний, неграмотний; 77. неук, невіглас, профан, неотеса, *як ім.* неотесаний, *с,* бовдур, туман; *о.* ні бе, ні ме /ні кукаріку/.

АНАРХІЧНИЙ, хаотичний, безладний, недисциплінований, Стихійний, неорганізований, безсистемний; безвладний; беззаконний.

АНАРХІЯ, хаос, БЕЗЛАДДЯ, стихійність, недисциплінованість, неорганізованість; *(у країні)* безвладдя, беззаконня; *(багатовладдя)* отаманія.

АНАТЕМА, відлучення /від Церкви/; *У ФР.* прокляття; 77. засудження, таврування; & *сов.* ан&фема

АНАТОМУВАТИ, *(труп)* розтинати, препарувати.

АНАХОРЕТ, відлюдько, самітник, відлюдник; *(на релігійному грунті)* пустельник, печерник, аскет, схимник, *НЕЇ.* фанатик.

АНАХТЕМСЬКИЙ, проклятий, засуджений, відлучений, затаврований; *П.* нелюдський, сатанівський, сатанинський, чортів, диявольський,гаспидський.

АНГЕЛ, *(Божий)* посланець, вісник, *(вищої рант)* архангел, Серафим, херувим; *(добрий)* охоронець, ангел-хоронйтель; *(хто)* небесне створІння, *обр.* хто й мухи не зачепить; & ангол, янгол.

АНГАЖУВАТИ, заанґажбвувати, *(акторів)* запрошувати, пропонувати працю; *П.* вербувати, залучати, *жм.* сватати.

АНЕКДОТА, сміховина, сміховинка, смішна /кумедна/ історія, жарт, *сов.* анекдот; *(щось кумедне)* кумедія, сміхота, сміх, *ід.* сміх та й годі; *пі* ПОБРЕХЕНЬКА.

АНЕКДОТИЧНИЙ, кумедний, смішний, сміху гідний, сміховинний; *(епізод)* веселий.

АНЕКСІЯ, *(земель)* приєднання, загарбання, *ір.* возз'єднання; *пор.* ОКУПАЦІЯ.

АНЕКСУВАТИ, *(силою)* приєднувати, загарбувати, *(землю)* окупувати.

АНЕМІЯ, недокрів'я; 77. безсилість, безсилля, слабість, кволість, умлівання.

АНЕСТЕЗІЯ, знечулення, знеболення.

АНІ МУР-МУР *пр. ся.,* анітелень, анічичирк, *ід.* ні пари з уст, ні словечка.

АНІ-НІ, ч., аж нічого, зовсім нічого.

АНІТЕЛЕНЬ, *див.* АНІ **МУР-МУР.**

АНІТРОХИ /НЕ/пр., нітрохи /не/, зовсім /не/, абсолютно /не/, жодною мірою /не/, аж ніяк /не/.

АНІЧИЧИРК, *див.* АШ МУР-МУР.

АНІЯК /НЕ/яр., ніяк /не/, жодним способом /не/, ніяким чином /не/, аж ніяк /не/, зовсім /не/, абсолютно /не/.

АНІЯКИЙ, ніякий, жодний, жоден; ні один, ані один.

АНКЕТА, питальник, запитальник; *(чиста)* бланк, бланок; 77. характеристика.

АНОМАЛІЯ, відхилення, неправильність, ненормальність, анормальність; *(в організмі)* патологія.

АНОМАЛЬНИЙ, незвичний, дивний, неприродний, ненормальний, *сил.* чудернацький; патологічний.

АНОНІМ, не знати хто, ікс, *жм.* хтбцька, *як ім.* невідомий; *пор.* ІНКОГНІТО.

АНОНІМНИЙ, *(лист)* не підписаний, не знати ким писаний; *(відвідувач)* безіменний, таємний, секретний, засекречений, невідомий; *(твір)* без авторства.

АНОНСУВАТИ, афішувати, оголошувати, повідомляти, сповіщати.

АНОТАЦІЯ, *(до книги)* коротка довідка /характеристика, резюме/; *(усна)* відгук.

АНСАМБЛЬ, *(виконавців)* група, колектив, *(співаків)* КАПЕЛЯ, хор, *(музик)* оркестра; *(у грі)* узгодженість, злагодженість; *(архітектурний)* комплекс, композиція.

АНТАГОНІЗМ, *(расовий)* ворожнеча. ворогування; *(вічний)* боротьба, протиборство; *(крайній)* непримиренність; *(у колективі)* антипатія, неприязнь, *сил.* ненависть.

АНТАГОНІСТИЧНИЙ, ворожий, непримиренний *та всі мож. пох. від* АНТАГОНІЗМ.

АНТИДОТ, протиотрута; ЛІК, засіб.

АНТИМОНІЯ, балаканина, пустомельство, марнослів'я, базікання, теревені, ляпання, патякання, розпатякування, варнякання.

АНТИПАТИЧНИЙ, неприємний, відворотний, огидний, відразливий, гидкий, бридкий, несимпатичний, гидезний, ід. не до вподоби; *пор.* ОДІОЗНИЙ, ОСОРУЖНИЙ.

АНТИПАТІЯ, неприхильність, відраза, неприязнь, огида, *сил.* нелюбов; ОСОРУГА.

АНТИСЕМІТ, юдофоб.

АНТИСЕМІТИЗМ, юдофобія, юдофобство.

АНТИСЕПТИКА, знезараження, асептика.

АНТИТЕЗА, протилежність, супротівність, протиставлення;заперечення.

АНТИХРИСТ, сатана, диявол, нечиста сила, ДІДЬКО; *ЛАЙ.* безбожник, невіра, анахтема, беззаконник; & анцйхрист.

АНТИЧНИЙ, *(- культуру)* давньогрецький, давньоримський; *П.* стародавній, давній, старовинний, давноминулий, бозпакойшній; *(-мови)* клясйчний.

АНТОЛОГІЯ, *(поезії)* збірка, *р.* добірка; *пор.* АЛЬМАНАХ.

АНТОНІВ ОГОНЬ, зараження крони, гангрена, некроза; *укр.* вогнець.

АНТРАКТ, *(на виставі)* перерва; *ЖМ.* павза, передих.

АНТРЕСОЛЬ, півповерх; *ЖМ.* комірчина.

АНТРОПОФАГ, ЛЮДОЖЕР, людоїд, канібал.

АНТУРАЖ, оточення, довкілля, /навколишнє/ середовище, обставини, обстанбва, *сов.* обстановка.

АНУ! анумо! ануте! ану бо! ану-ну! ну! нумо! нуте! ну бо!

АНУЖ *пр.,* раптом, а раптом; а що. як, а що, коли;/), ачей, ачень.

АНУЛЮВАТИ, *(угоду)* скасовувати, касувати, визнавати недійсною, *г.* уневажнювати, *дип.* денонсувати; *(вирок) док. г.* відкликати.

АНФАС, *ПР.* в обличчя, лицем до глядача, *IМ.* передня частина, перед/ок/, лице.

АНЦЙБОЛОТ, *див-* ДІДЬКО.

АНШЛЮС, приєднання, возз'єднання, злука.

АбРТА, *див.* АРТЕРІЯ.

АПАРАТ, механізм, прилад, пристрій; *(державний)* адміністрація, /керівні/ органи, номенклатура, *сов.* номенклатура.

АПАРАТУРА *зб.,* обладнання, устатковання; механізми, прилади, машинерія.

АПАРТАМЕНТ, квартира, мешкання, помешкання; *мн.* **АПАРТАМЕНТИ,** *(королівські)* хороми, палати, покої.

АПАТИЧНИЙ, байдужий, байдужний, млявий; *(сонний)* неживий, *жм.* оспілий, *(погляд ще)* безживний, *сил.* мертвотний; *пор.* ІНЕРТНИЙ, БЕЗДІЯЛЬНИЙ, ПАСИВНИЙ.

АПАТИЧНО ***пр.,*** знехотя, холодком, з холодком, *обр.* як неживий, як мертвий; байдуже ***і*** *всі мож. пох. від* АПАТИЧНИЙ.

АПАТІЯ, байдужість, млявість, відсутність життя ; *всі мож. пох. від* АПАТИЧНИЙ.

АПЕЛЮВАТИ, *(до кого)* звертатися; *(проти вироку)* оскаржувати *що; пі* ПРОСИТИ.

АПЕЛЯЦІЯ, *(до кого)* звернення, петиція, просьба, прохання, клопотання, скарга.

АПЕТИТНИЙ, смачний, смаковитий; *(-жінок)* привабливий, принадний, спокусливий; *пор.* СМАЧНИЙ.

АПЛЬОДИСМЕНТИ, оплески, *(з вигуками)* овація; & *сов.* аплодисменти.

АПЛЬОДУВАТИ, АПЛОДУВАТИ, оплескувати, плескати /ляскати, ляскотіти, бити/ в долоні, плескати руками.

АШІЬОМБ, самовпевненість, самопевність, безапеляційність; & *сов.* апломб.

АПОГЕЙ, *(розвитку) П.* зеніт, вершина, верх, вершок, найвища точка, вінець, кульмінація, зліт, злет, розквіт.

АПОЛОГЕТ, *(мілітаризму)* оборонець, захисник, *кн.* ревнитель; прославитель.

АПОЛОГІЯ, захист, оборона; вихваляння.

АПОСТОЛ, проповідник, пророк; *(правди)* світоч, сіяч, поборник; *(свободи)* ревнитель; *(науки)* основоположник, засновник, *ок.* батько.

АПОТЕОЗА, *КН.* звеличування; *(у виставі)* заключний акт; *П.* кінець, наслідок, результат, підсумок; & *сов.* апофеоз.

АПРІОРІ *пр. кн.,* без перевірки, на віру; наперед.

АПРОБАЦІЯ, *(діяльности)* затвердження, схвалення, санкція на, *г.* апробата.

АПТЕКАР, *д.* рецелтар; *(кваліфікований)* провізор; *(дипломований)* фармацевт.

АРАП, мурин, негр, *як ім.* чорношкірий, чорний.

АРБІТР, посередник, /третейський/ суддя.

АРБІТРАЖ, *див.* СУД.

АРГОНАВТ, *див.* МОРЕПЛАВЕЦЬ.

АРҐО, жаргбн, сленг, *жм.* суржик; *(злодійське)* блатна мова.

АРҐУМЕНТ, *(у полеміці)* доказ, підстава, підпертя, обґрунтування, резон.

АРГУМЕНТУВАТИ, *(думку)* обґрунтовувати, підпирати, мотивувати; *(переконуючи)* наводити аргументи.

АРЕАЛ *кн., (розселення)* територія, терен, регіон, область, район.

АРЕНА, *(цирку)* манеж, кін, майданчик; *П. (дій)* поле, нива, сфера, царина, фронт, театр; *ФР.* кбло ВЗАЄМИН */н.* на політичній арені = у колі політичних ВЗАЄМИН/.

АРЕШТАНТ, тюряжник, кримінальник, острожник, *сов.* зек, зека, *с.* в'язень, ув'язнений, *г.* кацетник, з. колодник, кайданник, сибіряка; *(каторжанин)* галерник.

АРЕШТОВУВАТИ, заарештовувати, УВ'ЯЗНЮВАТИ, в'язнйти, *кн.* ізолювати, *жм.* брати, забирати, хапати, лапати, в'язати, *обр.* голити лоба, брати під варту /арешт/; *(на час)* затримувати.

АРИСТОКРАТ, *анал.* шляхтич, дворянйн, лорд, мілорд, *іст.* патрицій; *у фр.* вельможа.

АРИСТОКРАТИЧНИЙ, *(-предків)* шляхетський, дворянський, родовитий; *(сальон)* великопанський, великосвітній, /велико/світський; *(смак)* вишуканий, витончений.

АРИСТОКРАТІЯ, шляхта, дворянство, вищий світ, блакитна кров, світська чернь, *сов.* знать, *жм.* вельможество, панство; *(придворна)* придворні; *П.* еліта, вершки.

АРИТМЕТИКА, *(наука)* лічба, *сов.* арифметика; *ЖМ.* рахунок, рахуба.

АРЇДНИК, *див.* ДІДЬКО.

АРІЯ, *(невелика)* аріозо; Я мелодія; *пор.* ПІСНЯ.

АРКА, *бук.* дуга; *буд.* вікно /двері/ у формі дуги; *(тріюмфальна)* брама.

АРКУШ, *г.* картка; *(друкований) ТЕХ.* 16 сторінок.

АРЛЕКІН, блазень, кьовн, паяц, комік, *іст.* скоморох, *сов.* клоун.

АРМАДА, *(морська)* ескадра, флот, фльота, фльотилія; *(- військо)* могутня сила; *(борців)* армія; *ЯКПР.* БАГАТО.

АРМАТУРА, *(електрична)* обладнання, *(залізобетонна)* каркас, кістяк, *(лицарська)* обладунок, риштунок.

АРМІЄЦЬ, *як ім.* військовий, *г.* військовик, *сов.* військовослужбовець; *пор.* СОЛДАТ, ВОЯК.

АРМІЯ, військо, збройні сили, *ур.* рать; *(учених)* армада; *П.* маса, натовп.

АРОМАТ, пахощі, запах, пахощ, пах, пахи, пахучість, пахущість, запахущість, пахтіння, пахкотіння, *р.* пахіт, п&хілля; *(поезії)* Дух; *пор.* ПАРФУМИ.

АРОМАТНИЙ, пахучий, пахущий, пахкий, запашний, запашистий, запахущий, духмяний, *р,* пахнючий, духовитий.

АРСЕНАЛ, *(зброї)* склад, база; *(виробництво)* зброярня, гарматня, *г.* зброївка; *(знань)* запас; У *ФР.* актив, можливість */н.* в арсеналі поезії/.

Артерія, /кровоносна/ судина, *мед.* жила; *(головна)* аорта.

Артизм артистичність, майстерність, *сил.* віртуозність; *Р.* мистецтво.

АРТИКУЛ, *(в законі)* стаття, параграф, розділ, пункт, точка.

АРТИЛЕРИСТ, гармаш, канонір, *зет.* пушкар.

АРТИСТ, *див.* АКТОР; *(у галузі малярства)* мистець, маляр.

АРТИСТИЧНИЙ, майстерний, мистецький, *сил.* віртуозний; *(- життя)* богемний.

АРТИСТКА, *див.* АКТОРКА.

АРТІЛЬ, група, гурт, спілка, компанія, товариство, братство, колектив, громада, об'єднання.

АРТІЛЬНИЙ, спільний, гуртовий, колективний; *(хто)* компанійський, товариський.

АРХАЇЧНИЙ, стародавній, старовинний, старожитній; *(вираз)* застарілий, *(звичай)* віджйлий, віджитий.

АРХИМАНДРЙТ, *див.* ІГУМЕН.

АРХИПАСТИР, *цер.* ерарх, високий достойник /духівник/; *(- папу)* святий отець, Намісник Христа.

АРХІВ, *(заклад)* сховище, сховок; *(чий)* рукописи, листи, записи, фото, світлини.

АРХІТЕКТОР, будівничий, *г.* архітект.

АРХІТЕКТ і **АРХІТЕКТОР,** будівничий.

АС, *(повітряний)* видатний пілот /летун. літун/; *П.* майстер свого діла, знавець.

АСАМБЛЕЯ, збори, засідання, форум, конгрес, конвенція.

АСЕКУРАЦІЯ *г.,* забезпечення, *сов.* страхування, страховка.

АСЕНІЗАТОР, *ір.* золотар, золотовоз.

АСИГНАЦІЯ, банкнота, кредитка, /кредитний/ білет.

АСИГНУВАТИ, *(гроші)* виділяти, призначати, видавати, *сов.* відпускати.

АСИМІЛЮВАТИ, уподібнювати, робити подібним, переробляти на свій лад; *(азот)* засвоювати, поглинати, перетравлювати, абсорбувати; *(людність)* денаціоналізувати, *г.* винародовлювати, *жм. нет.* басурманити, яничарити.

АСИСТЕНТ, *(лікаря)* помічник, помагач, спомагач; *(у виші)* викладач-помічник.

АСКЕТ, пустельник, печерник, схимник, самоподвижник; *П.* пуританин, спартанець.

АСКЕТИЗМ, відлюдництво, схима, *(відповідна система вправ)* аскеза; *(у побуті)* здержливість, обмеження потреб, пуританство, *сил.* спартанство.

АСОРТИМЕНТ, *(товарів)* добір, набір; *(широкий)* вибір.

АСОЦІЮВАТИ, *(поняття)* пов'язувати, зв'язувати, сполучати, злучати, з'єднувати, об'єднувати.

АСОЩЯЦІЯ, об'єднання, товариство, СПІЛКА, ліга, братство, артіль, організація, корпорація, *(цехова) іст.* гільдія, ЦЕХ; *(аматорів)* клюб, *сов.* клуб; *(понять)* зв'язок; *(молекул)* сполучення, з'єднання; *(зірок)* скупчення.

АСПЕКТ, погляд, кут зору, точка зору, точка бачення; *(справи)* бік, сторона.

АСТЕРОЇД, *див.* **ШЯНЕТА.**

АСТМА, дихавйця, ядуха, задуха, *г.* задих, *сов.* задишка, *ок.* хекавка.

АСТРАЛЬНИЙ, *(світ)* зоряний, неземний; *(- мистецтво)* абстрактний, МІСТИЧНИЙ, незбагненний, **потойбічний,**

АСТРОЛОГ, звіздар, ворожбит на зорях, зорезнавець; *пор.* ВОРОЖБИТ.

АСТРОНАВТ, космонавт, зореплавець.

АСТРОНОМІЯ, космологія, зорезнавство, світознавство.

АТАКА, *(військ)* напад, НАСТУП, наскок, наїзд, ШТУРМ, перший удар; *(лобова)* таран; *(на фортецю)* ПРИСТУП; *(психічна)* затуманення, дезорієнтація.

АТАКУВАТИ, навально наступати /наскакувати, нападати, штурмувати/, навалюватися; *(питаннями)* засипати, приголомшувати; *док.* **ЗААТАКУВАТИ,** *(ворога)* вдарити /розпочати атаку/ на.

АТЕЇЗМ, безвір'я, безбожжя, безбожність, невір'я, богоборство, безбожництво; *рел.* гересь, єресь, блюзнірство.

АТЕЇСТ, безвірник, безбожник, невіра, *сов.* невіруючий, *кн.* богоборець, *сил.* богоненависник; *рел.* боговідступник, геретйк, єретик, блюзнір.

АТЕЛЬЄ, *(митця)* майстерня, студія, робі'тня.

АТЕСТАТ, свідоцтво, диплом, посвідчення; *(зрілости) ІД. г.* матура; Я. характеристика, рекомендація, відгук /відзив/ про.

АТЕСТУВАТИ, характеризувати, оцінювати, рекомендувати; *(духівника)* висвячувати; *(фахівця)* кваліфікувати; *(офіцера)* надавати /давати/ звання *кому.*

АТЛЕТ, *(втілення сили)* силань, здоровань, крем'язень, здоровило, *як ім.* дужий, *р.* моцар, моцак, дужак, ду'жень; *ЖМ.* борець, акробат; *пор.* СПОРТСМЕН.

АТЛЕТИЧНИЙ, *(вишкіл)* спортивний, спортбвий, гімнастичний; *(- тіло)* дужий, сильний, міцний, жилавий, *(зовнішньо)* стрункий, ставний, поставний, статурний, кремезний, *о.* як струна, *(гімнастично вправний) ок.* як в'юн.

АТМОСФЕРА, повітря; *(найвіддаленіша від землі)* стратосфера; *УФР.* небеса, небесна сфера; *(взаємин)* умови, обставини, *сов.* обстановка; *(ворожа)* довкілля.

АТО іАТбЖч., справді, так, АВЖЕЖ.

А **ТО** */Б/ сп.,* /бо/ інакше, /бо/ в противному разі, /бо/ коли ні, /бо/ якби ні; бо досі, а досі */н.* сплю добре, а то не міг/.

АТОМ, *ЖМ.* часточка, частинка, частка, йота, дрібка, крихтйночка.

АТРАКЦІОН, *(цирковий)* видовище, трюк, ефектний номер; *(для дітей)* розвага.

АТРАКЦІЯ *г.,* принада, привабливість; притягання, потяг, *обр.* магнет.

АТРАМЕНТ, чорнило.

АТРИБУТ, *(матерії)* властивість, ознака; *(поезії)* АКСЕСУАР; *ГРАМ,* означення.

АТРОФУВАТИСЯ, *(- орган)* зникати, відмирати, *(~ чуття; ще)* прив'ядати, за-.

АФЕКТ, збудження, хвилювання, пристрасть; *ФР.* раж, розпал, нестяма, гістерика.

АФЕКТАЦІЯ, неприродне /штучне/ збудження, *сил.* екзальтація.

АФЕРА і **АФЕРИСТ, а.'** АВАНТУРА і АВАНТУРНИК; небезпечна ~, *о.* замінованє поле.

АФІША, оголошення, реклама, плякат; & афішка; *пор.* ЛИСТІВКА.

АФІШУВАТИ, оголошувати, рекламувати, виставляти /напоказ/, привертати увагу до; *(товар)* вихваляти; *пор.* АНОНСУВАТИ.

АФОРИЗМ, крилатий вираз /вислів, думка/; *(народній)* прислів я, приказка, приповідка.

ДФРОНТ, образа, зневйга; ганьба, знеславлення, знечещення.

ДХ! ох! ой! йой! ой-йой! ай!

АЧ! бач! бачте! дивись! дивіться!

АЧЕЙ і **АЧЕНЬ** ***яр.,*** ануж; може, можливо; мабуть, здається.

АЯИ! аяй-яй! соромся! сором! який сором! і не сором /соромно/?!

АЯКЖЕ *пр.,* АВЖЕЖ, *д.* ая; *IР.* овва! *сов.* як би не так!

Б

БАБА, *(мати батьків)* бабуся, бабуня, бабця, бабка, бабунця, бабусенька, бабусечка, *зн.* бабера, бабега, бабище, бабисько; *ЗН.* жінка, *(із сл.* моя) дружина; *П.* ворожка, шептуха, баба-сповитуха; *(кам'яна)* бовван; *ТЕХ.* довбня.

БАБІЙ, баболюб, залицяльник, зальотник, донжуан, *сов.* ловелас; ДЖИГУН.

БАБКУВАТИЙ, старкуватий; *(- обличчя)* зморшкуватий.

БАБРАТИ, *див.* БРУДНИТИ.

БАБРАТИСЯ, порпатися, длубатися, баблятися; БРУДНИТИСЯ.

БАВИТИ, забавляти, розважати, тішити; *Р.* БАРИТИ.

БАВИТИСЯ, гратися, забавлятися, розважатися, тішитися; *Р.* БАРИТИСЯ.

БАГАТИЙ, заможний, маєтний, грошовитий, забезпечений, *зап.* імущий; *(двір) жм.* хазяйський; *(урожай)* рясний, буйний, Щедрий; *(одяг)* розкішний, пишний, шикарний; *(науковий матеріям)* цінний, коштовний, якісний; *(вибір)* широкий, великий, різноманітний; & багатенький, багатющий, пребагатий.

БАГАТИР і **БАГАТІЙ,** багач, *з.* дука, дукар, дукач, *о.* золотий /грошовий/ мішок, *жм.* капіталіст; *тлк.* **БАГАТИР,** *флк.* вернйдуб, вернйгора, ломус.

БАГАТІТИ багатішати, багатшати, збагачуватися, розживатися, *обр.* вбиватися в [п]Ф я, спинатися на ноги, *неї.* набивати кишені.

БАГАТО *пр.,* чимало, нетрбхи, *д.* много, обр- купа, сила, безліч, море, гибель, хмара, тьма, повна торба, /ціла/ армада, без ліку, без числа, непочатий край, до біса, до гибелі, ейла-силенна, тьма-тьменна, хоч залийся, хоч лопатою вигрібай, *Ід.* такого */н.* такого калік!/; *(людей)* повно, маса, *ев.* базар, *фам.* достобіса; *У ФР.* значно, далеко, куди, набагато, незрівнянно /я. багато менше/; & багатенько, багацько, пребагйто.

БАГАТОЗНАЧНИЙ, значущий, значлйвий; *(жест)* промовистий, вимовний, КРАСНОМОВНИЙ.

БАГАТСТВО, /великий/ достаток; *(добро)* майно, маєтність, скарб, капітал, *поет.* золото-срібло; *(казкове)* золоті гори, золоте дно.

БАГАТТЯ, вогнище, ватра, вогонь, полум'я, *д.* кострище; & багаттячко.

БАГАЧ і **БАГВА,** *див. відповідно* БАГАТИР і БАГНО.

БАГНЕТ, *сов.* штик.

БАГНИСТИЙ, грузький, тряський, плавкий, болотистий, тванистий, трясовинний, мочаруватий; & багняний, багнявий.

БАГНО, багва, БОЛОТО, *(іржаве)* рудка; *(трясовина)* драговина, драгва; *(багниста місцевість)* багновище, багновиця, мочар, мочарі; *(грязюка)* бапшка, тванюка, твань; *ЗН.* калюжа, баюра; & багнище, багнисько.

БАГНУТИ, дав. БАЖАТИ.

БАГРЯНИЙ, густочєрвбний, криваво-червоний, пурпуровий, *жм.* буряковий; & багрянистий,*г.* багрйй, багрйвий.

БАГАЖ, *(туриста)* речі; *(транспортний)* вантаж, *(науковий) П.* знання, ерудиція.

БАДИЛЛЯ, гичка, гич, ботвина, ботвиння, билля,стебелля; & бадиллячко.

БАДЬОРИЙ, ЖВАВИЙ, енергійний, молодецький; *(спів)* веселий, безжурний; *(марш)* бравурний; *(дух)* сонцелюбний; *(не сонний)* недремний, недріманний,

БАДЬОРИСТИЙ, підбадьорливий, бадьорущий, який бадьорить.

БАДЬОРИТИСЯ, храбруватися, набиратися духу, не падати духом, *р.* кокошитися; *п!* ГОРОЇЖИТИСЯ.

БАЖАНИЙ, побажаний, жаданий, пожаданий.

БАЖАННЯ, охота, хотіння, жадання, прагнення, *(нєвідкяичне)* кортячка, *ок.* воля /*н.* остання воля/; *(любовне)* жага, потяг, пристрасть, хіть; *(добра)* побажання.

БАЖАТИ, хотіти, жадати, прагнути, багнути; *(добра)* зичити, *д.* жічити; *П.* МРІЯТИ.

БАЖАТИСЯ, хотітися, кортіти.

БАЖАЮЧИЙ, ЯКИЙ хоче, сповнений бажання, *п-к* охочий, *с.* жадущий, спраглий; *ми.* БАЖАЮЧІ, хто хоче /*н.* хто хоче мати = бажаючі мати/.

БАЗА, основа, ґрунт, підвалина, опертя; *(товарів)* гуртівня, склеп, *сов.* склад.

БАЗАР, ринок, торг, *(щорічний)* ярмарок; *(старихречей)* ТАНДИТА, товчок.

БАЗАРНИЙ, ринковий; *(товар) ПОБ,* неякісний; *(вираз)* вуличний, брутальний, вульгарний, нелітературиий, некультурний.

БАЗІКА *net,,* базікало, дурноляп, клепало, патякало, талалай, балиндрасник, цокотун, ТОРОХТІЙ, пустомолот, пустодзвін, пустомеля, БАЛАКУН, *(з пихою)* фанфарон.

БАЗІКАННЯ, верзякання, патякання, *сил.* пустомолотство; *пор.* БАЛАКАНИНА.

БАЗІКАТИ, *див.* **ПАТЯКАТИ.**

БАЗУВАТИСЯ, грунтуватися, опиратися; *о.* мати прописку.

БАЙДАК, великий човен, невелике судно; *пор.* ЧАЙКА, ЧОВЕН.

БАЙДИКУВАТИ, байдувати, ледарювати, дармувати, гультяювати, байдики /байди, баглаї/ бити, посиденьки /лежня, сім неділь на тиждень/ справляти, ловити гав, тинятися без діла, *фам.* ханьки м'яти.

БАЙДУЖЕ, *(робити)* знехотя, холодком, АПАТИЧНО, *р.* байдужно, байдужки, байдужливо, *(ставитися)* недбало, безпристрасно; *(кому)* все одно, однаково, ні гірко ні солодко, НІ холодно ні жарко, хоч би що, і за вухом не свербить, *ок.* кисло *кому* в борщ; & байдужісінько.

БАЙДУЖИЙ, безпристрасний, АПАТИЧНИЙ, незацікаБлений; *(до всього)* нечулий, нечутливий, - незворушний, індеферентний, холодний, напівсонний; & байдужливий, байдужний.

БАЙДУЖІСТЬ, *див.* АПАТІЯ.

БАЙКА, казка, побрехенька, брехенька: *(що купи не держиться)* вигадка, фантазія, небувальщина, небилиця; *пор.* АЛЕГОРІЯ.

БАКЕНБАРДИ, баки, *г.* бурці.

БАКТЕРІЯ, **дмв.БАЦИЛЯ.**

ВАКХАНАЛІЯ, *сов.* вакханалія; пиятика, бенкетування, *сил.* оргія, розгул.

БАЛАКАНИНА, говорений, *(розмова)* балачка, бесіда, гутірка; *НҐ.* БАЗІКАННЯ, БАЛЯСИ, просторікування, багатослів'я, *обр.* балу-балу; & балакання, *жм.* балаки, балаканка.

БАЛАКАТИ, розмовляти, бесідувати, гуторити, гомоніти; ГОВОРИТИ, казати.

БАЛАКУН, балака, говорун, лепетун, ок. говорило, ≻£• красномовець, *нг.* БАЗІКА.

БАЛАКУЧИЙ, говіркий, балакливий, лепетливий, гомінливий, *кн.* велемовний, *(-жінку)* щебетливий, *нег.* язикатий, слизькоязйкий.

БАЛАМУТ і **БАЛАМУТА,** *(підбурювач)* бунтівник, *г.* підбехтувач, *р.* каламутник; *Р.* бешкетник; *(звідник)* зальотник, звабник, спокусник; *(риба)* скумбрія, макрель.

БАЛАМУТИТИ, збаламучувати, збурювати, каламутити, колотити, мутити світом; *(підбивати)* бунтувати, ПІДБУРЮВАТИ, НАМОВЛЯТИ; *(душу)* бентежити, хвилювати.

БАЛКА, яр, яруга, іійярок, вибалок, западина, западинка, *(поросла лісом)* байрак; *пор.* ДОЛИНА, УЛОГОВИНА.

БАЛЮВАТИ, гуляти, БЕНКЕТУВАТИ.

БАЛЯНС, *сов.* **БАЛАНС,** *(видатків)* підсумок; *(тепла)* співвідношення; *ФР.* рівновага.

БАЛЯСИ, баляндраси, теревені, пусті балачки /розмови/; *див. ще* БАЛАКАНИНА.

БАЛЯСТ, *сов.* БАЛАСТ, *(те, гцо обтяжує)* зайвина, зайвий тягар /вантаж/, *з.* обуза.

БАЛЬ, бенкет, гуляння, гулянка, *сов.* бал; *(костюмований)* баль-маскарад.

БАЛЬЗАМ, *(цілющий)* ліки, *(всегойний)* панацея, *флк.* жива /цілюща/ вода.

БАЛЬОТУВАТИСЯ /*сов.* **БАЛОТ-/,** ***(на виборах)*** кандидувати, виставляти кандидатуру.

БАНАЛЬНИЙ, *(жарт)* утертий, **неори**гінальний, тривіяльний, заяложений, стоптаний, заїжджений, несвіжий, штампований, *.лем.* з бородою; *(сюжет)* буденний, сірий, звичайний, примітивний; **БАНАЛЬНІСТЬ,** загальник *і всі мож. пох. від* БАНАЛЬНИЙ.

БАНДА, *(змовців)* зграя, кліка, мафія; *У ФР.* ватага, юрба, *жрґ.* шпана.

БАНДАЖ, пов'язка, опаска, перев'язка; *(на колесах)* обід, обруч, шина.

БАНДЕРОЛЯ, опаска, *г.* перепаска, *сов.* бандероль.

БАНДИТ, грабіжник, розбійник, розбишака, зарізяка, різун, горлоріз, *(на Заході)* гангстер, *(член мафії)* мафібзо; & бандита.

БАНКРУТСТВО, *П.* крах, провал, невдача, фіяско; *(політичне)* неспроможність.

БАНКРУТУВАТИ, *зап.* вилітати в трубу.

БАНУВАТИ г., сумувати, журитися, боліти /тліти/ серцем /душею/.

БАНЯ, *(церкви)* маківка, глава, *р.* верх, копула, *(неба)* склепіння, шатро, намет.

БАНЬКА, *(посудина)* слоїк, *сов.* банка; *(на воді)* булька, бульбашка; *(скляна прикраса)* куля, кулька.

БАНЬКАТИЙ *вул.,* окатий, зіркатий, балухатий, витрішкуватий, вирячкуватий, лупатий, булькатий, вирлоокий, пукатий, пукастий.

ЬАНЬКЙ *вул.,* більма, балухи, вирла, сліпаки, сліпи; *пор.* ОЧІ.

БАР /невеликий/ ресторан, кафе, пивна, забігайлівка; *пор.* ШИНОК.

БАРАБОЛЯ, картопля, бульба, *д.* маґдебурка.

БАРБАР і **ВАРВАР,** дикун, бузувір, гун, вандал, канібал, нелюд; *П.* неук.

БАРБОС, пес, собака; *П.* цербер, служака, вислужник, вислугач.

БАРВА, колір, масть, забарвлення, *(органічна)* пігмент; *Р.* фарба; *(слова) П.* кольорит, відтінок, нюанс; *ТЕХ.* барвник.

БАРВИСТИЙ, строкатий, кольоровий, різнобарвний, пишнобарвний, *г.* красий; *(світ)* кольористий, квітчастий, *р.* барвний; *(спектр)* веселковий, пишний; *(- мову)* багатий, яскравий, кольорйтний; *(опис)* мальовничий.

БАРД, поет, співець, *укр. ур.* кобзар; *(мілітаризму)* прославитєль, трубадур.

БАР'ЄР, перепона, перешкода; *(на видовищах)* огорожа, парканє'ць, плотик, загорода, загорожа, поруччя; *(на заставі)* шляґбавм, *сов.* шлагбаум.

БАРИКАДА, завал, перегорода, перекриття, БАР'ЄР.

БАРИЛО, бочівка, бочечка, *(під набіл) д.* бербенйця; *&.* барилка, барильце.

БАРИТИ, гаяти, затримувати, зволікати, *лем.* воловодити, *р.* бавити.

БАРИТИСЯ, гаятися, зволікати, затримуватися, *жм.* воловодитися, длятися, забарятися, *р.* бавитися; *(- весну)* спізнюватися.

БАРКАС, *див.* ЧОВЕН; *(портовий)* суденце.

БАРЛІГ, *(ведмежий)* лігво, лігвище, тирло, баруля, *г.* Гавра; *(людський)* кубло.

БАС, басоля, віольончеля, *соє.* віолончель.

БАСЕЙН, водоймище, водойма, резервуар-

БАСКИЙ, *(кінь)* швидкий, прудкий, жвавий, бистрий, шпаркий, гарячий, *ід.* як змій.

БАСТІОН, форт, фортеця, укріплення; *(науки)* цитаделя, *сов.* цитадель, оплот.

БАТАЛІЯ, бій, БИТВА, боїще; *ЕВ.* сварка, суперечка, бійка.

БАТАЛЬЙОН, *у.* курінь;

БАТАЛЬЙ6ННИИ, курінний; *(хто)* курінний.

БАТІГ, пуга, гарапник, *(плетений)* канчук, малахай, нагай, БИЧ; *(стебло)* гудина, огудина.

БАТЬКИ, батько-мати, отець-мати, *р.* отець-ненька; *П.* пращури, предки, прадіди.

БАТЬКІВЩИНА, 1. вітчизна, рідний край, край батьків /дідів/, своя сторона, *ір.* отечество; *(якогось руху)* колиска; *2. (спадщина)* дідизна, *сов.* вотчина.

БАТЬКО, отець, *ур.* панотець, *жм.* тато, татусь, татуньо, татко, *д.* неньо; *(письменства)* засновник, основоположник, фундатор; *(повстанців)* отаман, провідник.

БАХКАТИ, *див,* СТРІЛЯТИ.

БАХУР *еул.,* розпусник, залицяльник, зальотник, полюбовник, *сов,* ловелас; *(нешлюбне дитя)* байстрюк; *Г.* дитина, хлопець.

БАЦИЛЯ, бактерія, мікроб, збудник хвороби, *сов.* бацила, *(туберкульозна)* паличка /Коха/; *(руїнництва) П.* зараза, пошесть.

БАЧ! АЧ! дивись! диви! бачиш! ось!

БАЧЕННЯ, зір; *(світу)* сприймання, розуміння; *ЖМ.* побачення, зустріч, спіткання.

БАЧИТИ, вгідіти, *ур.* зріти; *(щось)* спостерігати, *(з нст,* що) усвідомлювати, розуміти; *(що у кому)* добачати, убачати; *(часто)* ЗУСТРІЧАТИ.

БАЧИТИСЯ, зустрічатися, здибатися; *(у сні)* поставати, виринати, ввижатися.

БАЧНИЙ *г.,* обачний, обережний, бережкий, *сил.* сторожкий.

БАЧНІСТЬ *г.* увага! будьмо уважні! помалу! бережись! бережіться! обережно!

БАШТА, вежа, *(табірна)* вишка, ***(пожежна)*** каланча, *(для дзвонів)* дзвіниця, *(біля мечеті)* мінарет, ***(вартова) іст.*** маяк, д. стражнйця; *(як житло) іст.* тфем.

БАЮРА, *див,* КАЛЮЖА; *(копана)* яма; ***(на*** *дорозі)* вибій.

БГАНКА, зморшка, СКЛАДКА.

БГАТИ, жмакати, стискати, М'ЯТИ; *(у скриню)* упихати, утискати, вкладати; *(коровай)* місити.

БЕБЕХИ, нутрощі, тельбухи, бельбахи, кишки; *ЗН. (речі)* манаття, лахи, шмаття. пожиток, мізерія, шуплаття; *ЖМ.* білизна, постіль, подушки.

БЕБЕХНУТИ/СЯ/, *див.* УПАСТИ.

БЕВЗЬ, вайло, йолоп, бовдур, бевзень, гевал, лобур, лобуряка, лобас, бельбас, мурмило; *пор.* ДУРЕНЬ, НЕДОТЕПА. ТЕЛЕПЕНЬ.

БЕЗ *прий.,* крім, окрім, опріч, *кн.* опроче, за винятком /виїмком/.

БЕЗАПЕЛЯЦІЙНИЙ, беззастережний, безсуперечний, категоричний, ультимативний.

БЕЗБАРВНИЙ, не барвистий, не яскравий, безкольоровий; *(-життя)* невиразний, безвиразний, сірий, НЕПОКАЗНИЙ.

БЕЗБАТЧЕНКО, сирота; *ЗН.* байстрібк; *ЕВ.* перевертень, перекинчик, яничар, *обр.* Іван без роду, *сов.* космополіт.

БЕЗБЕРЕЖЖЯ, безбережність, безберегість, безмежжя, БЕЗМЕЖНІСТЬ.

БЕЗБЕРЕЖНИЙ, безкраїй, неосяжний, неозорий, неокраїй, БЕЗМЕЖНИЙ.

БЕЗБОЖНИЙ, атеїстичний, безвірний, *рел.* геретйчпий. єретичний, блюзнірський; *(- діла)* безсовісний, безсоромний, злочинний.

БЕЗБОЖНИК, ***див.* БЕЗВІРНИК.**

БЕЗБОРОННИЙ, *(доступ)* безперешкодний, необмежений, вільний; *(хто)* беззахисний, безоборонний; *Р.* беззбройний.

БЕЗВЕРХИЙ, без верху, без даху; *П.* незавершений, певпорядкований, недобудований.

БЕЗВИННИЙ, невинний, безневинний, невинуватий, *ур,* непорочний, безгрішний: *(у чому)* непричетний *до чого.*

БЕЗВИХІДНИЙ, *(стан)* безпорадний, безперспективний, *г.* безвйглядний; *(трагізм)* безнадійний, безпросвітний, *б. з.* безпросвітній.

БЕЗВИХІДЬ, безвихіддя, безнадія, *о.* глухий кут *і всі пох. від* БЕЗВИХІДНИЙ.

БЕЗВІЛЛЯ, легкодухість, слабодухість, безхарактерність, нерішучість, слабохарактерність, *обр.* куди літер віє.

БЕЗВІРНИК, безбожник, АТЕЇСТ, недовірок, невіра, *як ім.* невірний, *сов.* невіруючий,/?ел. геретйк, єретик, блюзнір.

БЕЗВІСТИ *пр.,* без сліду, безслідно, без знаку; *(забігти)* не знати де/куди/.

БЕЗВІСТЬ, невідомість, *як ім.* невідоме; *(степова)* безмежжя, *ок.* незмірінь; *ми.* **БЙЗБІСТІ,** небуття, непам'ять, *(потойбічні)* засвіти.

БЕЗВЛАДНИЙ, безсилий, безпорадний, бєзрадний, безпомічний.

БЕЗГЛУЗДИЙ і **БЕЗГЛУЗДЯ,** *див.* АБСУРДНИЙ і АБСУРД.

БЕЗГОЛІВ'Я і **БЕЗГОЛбВ'Я,** безталання, біда, лихо, горе, нещастя, БЕЗДОЛЛЯ, безщастя.

БЕЗГОЛОВИЙ, без голови; *(дурний)* безмозкий, недотепний, дурноголовий.

БЕЗГОЛОСИЙ, безгласний, бєзгласий, БЕЗГУЧНИЙ, безгомінний; *(сміх)* глухий, приглушений; *(сум)* тихий, німий; *(раб)* безсловесний, безмовний; & безголосний.

БЕЗГОМІННЯ, тиша, німота, німування, безголосся, мовчанка, мовчання, безмовність, *сил.* мертвота; & *поет,* безгомінь; *ігор,*СПОКІЙ.

БЕЗГРАМОТНИЙ, неписьменний, неграмотний; *(- теорію)* неуцький.

БЕЗГРІШНИЙ, негрішний, *с.* непогрішний, непогрішимий, непорочний, *ір.* святий та божий.

БЕЗГУЧНИЙ, тихий, безшелесний, безгомінний, беззвучний, безшумний.

БЕЗДАРНИЙ, безкебетний, БЕЗКРИЛИЙ.

БЕЗДІЯЛЬНИЙ, інертний, ПАСИВНИЙ.

БЕЗДОГАННИЙ, *(твір)* неперевершений; *(- тактику)* БЕЗПОМИЛКОВИЙ, *р.* непорочний; *(-репутацію)* ідеальний, незанлямований,чистий.

БЕЗДО́ЛЛЯ, безтала́ння, безкебе́ття, злоща́стя, недо́ля, лиха́ /щерба́та/ до́ля.

БЕЗДОРІ́ЖЖЯ, *(весняне)* ро́зкаль, ро́зтань, ро́зталь, ро́зквась; *П.* безви́хідь.

БЕЗДУ́ШНИЙ, *(неживий)* ме́ртвий; *(хто)* нечу́лий, нечу́йний, без Бо́га в се́рці, *сил.* БЕЗСЕРДЕЧНИЙ, ЖОРСТОКИЙ; *(погляд)* БАЙДУЖИЙ, холо́дний.

БЕЗЖА́ЛІСНИЙ, безжа́льний, ЖОРСТОКИЙ, нещадимий, нещадний, безпощадний.

БЕЗЖИВНИЙ, мертвий, неживий, мертвотний; *(образ)* бездушний, невиразний, блідий.

БЕЗЖУРНИЙ, веселий, безтурботний, безклопітний, бадьорий, сонцелюбний.

БЕЗЗАКОННИЙ, незаконний, протизаконний, протиправний, свавільний, самовільний, *сил.* злочинний.

БЕЗЗГЛЯДНИИ *г.,* безоглядний, рішучий, зважливий, *сил.* відчайдушний.

БЕЗЗЕМЕЛЬНИЙ, безірунтий; безмастний; *пор.* БІДНИЙ.

БЕЗЗЛОБНИЙ, лагідний, незлобний, незлобливий, незлобивий, незлостивий, ДОБРИЙ.

БЕЗЗМІСТОВНИЙ, пустий, пустопорожній; *(виклад)* малозмістовний, неглибокий.

БЕЗЗУБИЙ, без зубів /зубців/; *(- критику)* м'який, недошкульний, иегбстрий, нерізкий; *(хто)* безпорадний, беззахисний.

БЕЗКОНЕЧНИЙ, нескінченний, БЕЗМЕЖНИЙ, *обр.* без кінця, без краю, без кінця-краю; *(спів)* ТРИВАЛИЙ, дуже довгий; & безкінечний.

БЕЗКОРИСЛИВИЙ, непожадливий, незажерливий, негрошолюбний, неЖАДІБНИЙ.

БЕЗКОРИСНИЙ, некорисний; *(- річ)* непотрібний, зайвий; *(несприятливий)* непомічнйй; *(- вдачу)* непожадливий, *СОВ,* безкорисливий.

БЕЗКОРИСНО *пр.,* без користи, марна праця, шкода й праці /заходу/; як горохом об стінку; *фр,* де там! */п.* просив: де там!/; *(кричати) ІД.* кричи не кричи.

БЕЗКОШТОВНИЙ, безплатний, безоплатний, даремний, дармовий, *обр.* за спасибі.

БЕЗКОШТОВНО, безплатно, дурно, задурно, півдурно, за так, за /на/ дурницю, за спасибі.

БЕЗКРАЇЙ, безкрайній, неокраїй, безберегий, БЕЗМЕЖНИЙ.

БЕЗКРИЛИЙ, без крил; *(хто)* неоригінальний, неокрилений, *р.* бездарний, *ід.* пороху не вигадав; *(- творчість)* буденний, сірий, нецікавий; *(- фантазію)* бідний.

БЕЗЛАДДЯ, хаос, АНАРХІЯ, нелад, *жм.* кавардак, гармидер, розгардіяш, бедлам, *ід.* Содом/а/ і Гоморра, *з.* лоск; & безлад, безладність; *пі* ШАРВАРОК.

БЕЗЛАДНИЙ, **хаотичний,** неорганізований, безсистемний, АНАРХІЧНИЙ, невпорядкбваний; *(відступ)* панічний.

БЕЗЛИКИЙ і **БЕЗЛИЦИЙ,** невиразний, блідий, розпливчастий, неяскравий; БЕЗКРИЛИЙ.

БЕЗЛИЧНИИ, безсоромний, безстидний, без встйду; *(- вдачу)* двоєдушний.

БЕЗЛІЧ і **БЕЗЛІК,** сила-силенна, тьма-тьменна, *кн.* сонми; *У ФР.* купа, море, рій, гйбіль; *ЯК ПР.* дуже БАГАТО, без ліку, без ліку-міри.

БЕЗЛЮДДЯ, глушина, глушінь, *п.* загумінок; /7. пустка, пустиня, пустеля.

БЕЗЛЮДНИЙ, **нелюдний;** *(край)* незаселепий, необжйтий, дикий; *(куток)* пустельний, відлюдний.

БЕЗМАЛЬ *ир.,* майже, чи не; *(трохи не)* без дрібку, без малого, за малим.

БЕЗМЕЖНИЙ, безкраїй, безкрайній, безберегий, безбережний, безгранйчний, нескінченний, безконечний, неосяжний, неоглядний, неозорий, неокраїй, без кінця-краго. з. неогорненний; *(гніт)* необмежений, *(сум)* безмірний, незміренний; *пі* ПРОСТОРИЙ

БЕЗМЕЖНІСТЬ, безмежжя, безбережжя, безмір, безмір'я, *ок.* незмірінь *і всі мож. пох. від* БЕЗМЕЖНИЙ.

БЕЗМІРНИЙ, незмірний, незміренний, незглибимий, БЕЗМЕЖНИЙ; *(сум)* дуже глибокий.

БЕЗМОВНИЙ, мовчазний, безсловесний; *(раб)* боязкий, покірний; *пор.* БЕЗГОЛОСИЙ.

БЕЗНАДІЙНИЙ, *(спиш)* безвихідний, **безперспективний,** розпачливий, безпросвітний, *б. з.* безпросвітній, *г.* безвгіглядний, *фр.* пропащий /*н.* пропаще діло/; *(ідеаліст)* невиправний; *(пацієнт)* невиліковний.

БЕЗНАДІЯ, безнадійність; *(крайня)* розпач, розпука, відчай; *пор.* БЕЗВИХІДЬ.

БЕЗНАСТАННИЙ, ненастанний, повсякчасний, безупинний, БЕЗПЕРЕРВНИЙ.

БЕЗНАСТАННО *пр.,* безперестанно, безперестанку, безперестань, безперестану, безугавно, невпинно, безупинно, **безустанно,** ненастанно, безперервно, **невгаваючи,** *ід.* весь час, без упину, без угаву, без спину, нескінченним потоком, *сов.* без зупинки, *жм.* тільки й знас, що, знай /*н.* знай стогне/, одно /*н.* одно сміється/.

БЕЗОГЛЯДНИЙ, рішучий, зважливий, *г.* беззглядний, *сил.* відчайдушний; *(до ворогів)* безкомпромісний, *г.* безкомпромісбвий.

БЕЗОДНІЙ, без дна, „безденний, *сов.* бездонний; *(- прірву)* глибочезний, незглйбний. незглибимий; *(- небо)* неосяжний, безмежний; *пор.* НЕВИЧЕРПНИЙ.

БЕЗОДНЯ, прірва, провалля, безоднява, бездень; *(фактів)* безліч; *ПОЕТ.* вир.

БЕЗПАМ'ЯТНИЙ, непритомний; *(без тями)* безтямний, НЕСТЯМНИЙ, несамовитий; (- *голову)* ЗАБУДЬКУВАТИЙ.

БЕЗПАМ'ЯТЬ, непритомність, безпам'яття, непам'ять, забуття.

БЕЗПАРДОННИЙ, нахабний, брутальний, безцеремонний, ЗАРОЗУМІЛИЙ; дуже настирливий /набридливий/; *пор.* БЕЗСОРОМНИЙ.

БЕЗПАРТІЙНИЙ, невтральний, безсторонній, *г.* незааніажбваний.

БЕЗПЕКА, безпечність, *г.* безпеченство; & забезпе'ка.

БЕЗПЕРЕРВНИЙ, безнастанний, безперестанний, безустанний, безупинний, невпинний, неспинний, безугавний; *(рух)* вічний, ПОСТІЙНИЙ, безперебійний; *(ряд)* суцільний.

БЕЗПЕРЕРВНО, **due. БЕЗНАСТАННО.**

БЕЗПЕРЕЧНИЙ, незаперечний, безсумнівний, беззаперечний, неспростовний, цілком певний, очевидний, *(факт —• ще)* загальновизнаний.

БЕЗПЕРЕЧНО **ир„** безумовно, безсумнівно, без сумніву, беззаперечно, безсуперечно, авжеж, нема слова, поза всяким сумнівом; *ВСТ.* нема сумніву, певна річ, НАПЕВНО, 0. що не кажіть; *пор.* ЗВИЧАЙНО.

БЕЗПЕРЕШКОДНИЙ, *(доступ)* без боропний; *(розвій)* вільний, свобідний, необмежений.

БЕЗПЕРСПЕКТИВНИЙ, *г.* безвгіглядний; *(стан)* безнадійний; *(плян)* безплідний.

БЕЗПЕЧНИЙ, **незагрожений;** *(захист)* надійний, *з.* охві'тний.

БЕЗПІДСТАВНИЙ, *(вирок)* необгрунтований, непідпертий, безгрунтовний, без підпертя; *(трус)* безпричинний, без підстав, *(наклеп)* голослівний.

БЕЗПЛІДНИЙ, безнащадний, яловий; *(- людей)* бездітний; *(грунт)* неродючий, безхлібний; *(захід)* даремний, марний; *(розшук)* безрезультатний.

БЕЗПОВОРОТНО, без вороття, *фр* на вічне віддання.

БЕЗПОМИЛКОВИЙ, несхибний, безпомильний, неомйльний, непохибний; *(- тактику)* бездоганний; *пор.* БЕЗГРІШНИЙ.

БЕЗПОРАДНИЙ, безрадний, безпомічний, безсилий, *обр.* беззубий, *р.* непорадний; *(твір)* НЕЗДАЛИЙ.

БЕЗПОСЕРЕДНІЙ, прямий, *(контакт)* особистий; *пр* **БЕЗПОСЕРЕДНЬО,** прямо; *(дістати)* з перших рук; *(зустрітися)* лице-в-лице; *ФР. (Вам) ІД.* конечно Вам.

БЕЗПРАВНІСТЬ, безправ'я, безправство; *пор.* НЕВОЛЯ, РАБСТВО.

БЕЗПРЕЦЕДЕНТНИЙ, небувалий, нечуваний, безприкладний, унікальний, ок. ВИНЯТКОВИЙ.

БЕЗПРИСТРАСНИЙ, невразливий, нечулий, БАЙДУЖИЙ, холодний; *це не* БЕЗСТОРОННІЙ!

БЕЗПРИТУЛЬНИЙ, бездоглядний, бездомний, безхатній, безприхйльний, безпричальний, *ЯКШ.* безпритульник, вуркаган.

БЕЗПРОСВІТНИЙ *і б. з.* **БЕЗПРОСВІТНІЙ,** темний, непроглядний, безпроглядний, без просвітку; *(- злидні)* тривалий, постійний; *(- долю)* сумний, безрадісний, нсвідрадний; *ЖМ.* абсолютний, неперевершений /*н.* безпросвітне ледащо/.

БЕЗПРОСИПНИЙ, безпробудний, непробудний, непросипущий, непросипенний.

ьл,-*ііу ГНЩ, непутній, непутящий, ШАЛАПУТНИЙ,^/™; шалапут.

БЕЗРАДІСНИЙ, нерадісний, сумний, журливий, похмурий, невеселий, *(- життя)* БЕЗПРОСВІТНИЙ.

БЕЗРАДНИЙ, *див.* БЕЗПОРАДНИЙ.

БЕЗРЕЗУЛЬТАТНИЙ, *(пошук)* безуспішний, безплідний, *(крок)* даремний, марний.

БЕЗРОБІТНИЙ, незайнятий, *г.* незатруднений, *жм.* безробочий.

БЕЗСЕРДЕЧНИЙ, безсердий, бездушний, *сил.* жорстокий, БЕЗЖАЛІСНИЙ.

БЕЗСИЛИЙ, немічний, слабий, кволий, нездолящий; *(від утоми)* знесилений, зноможений, *з.* зпебулий; *(без влади над чим)* безвладний; & безсильний.

БЕЗСИЛЛЯ, несила, неміч, безсилість, кволість; *(від утоми)* знесилля, знесилення, знемога; безвладність.

БЕЗСМЕРТНИЙ, невмирущий, вічноживйй, несмертельний, немрущий, нетлінний, *(що встає з попелу) міт.* Фенікс; *(дух)* вічний, довічний, безвічний; *(чин)* незабутній, *сов.* немеркнучий, неув'ядний.

БЕЗСМЕРТЯ, невмирущість, безсмертність, життя вічне, нетлінність; *П.* вічність, віковічність, *УФР.* безвік.

БЕЗСОННЯ, нссплячка, *жм.* нічниці, *(у дітей)* несплячки.

БЕЗСОРОМНИЙ, *(хто)* безлйчний, безстидний, страмнючий; *(жарт)* нескромний, неподобний, соромітний, сороміцький, вуличний, вульгарний, масний, брудний, нецензурний; *(наклеп)* безсовісний, зухвалий, нахабний, цинічний, БЕЗПАРДОННИЙ.

БЕЗСОРОМНИК, соромітник, нахаба, безлйчник, безстидник, *(прогнилий)* цинік.

БЕЗСТОРОННІЙ, невтральний, неупереджений; *(суд)* об'єктивний, справедливий, непідкупний.

БЕЗСТРАШНИЙ, небоязкий, безбоязкйи, *сил.* ВІДВАЖНИЙ, хоробрий, БЕЗОГЛЯДНИЙ.

БЕЗСУМНІВНИЙ, цілком певний, очевидний, незаперечний, БЕЗПЕРЕЧНИЙ.

БЕЗТАКТНІСТЬ, нетакт, нетактовність, *сил.* безпардонність.

БЕЗТАЛАННИЙ, нещасливий, нещасний, безщасний, бездольний, безкебетиий, *ЯК ЇМ.* бідолаха; *(твір)* бездарний; *пі* БІДОЛАХА, СЕРДЕШНИЙ.

БЕЗТАЛАННЯ, лиха доля, БЕЗГОЛІВ'Я, БЕЗДОЛЛЯ; *(брак удачі)* неталан, не-

фортунність; *(брак хисту)* бєзкебеття, бездарність.

БЕЗТІЛЕСНИЙ, безплотний, безтільний, нематеріальний, неземний, ефірний; *(дух)* примарний, нереальний.

БЕЗТУРБОТНИЙ, безжурний, легковажний, **нежурливий,** безклопітний,/?, безсумний, **бездумний;** ***(вік)*** встелений квітами /рожами/; *(- ставлення)* недбалий.

БЕЗТУРБОТНІСТЬ, безтурбботтня, безклопіття, безжурність ; *всі моле. пох. від* БЕЗТУРБОТНИЙ; недбальство.

БЕЗТЯМНИЙ, нестямний, несамовитий, ОЧМАНІЛИЙ, *р.* безумний; *(потяг)* НИЗДОЛАННИЙ.

БЕЗУГАВНИЙ, неугавний, невгавущий; *(неспішний)* БЕЗНАСТАННИЙ.

БЕЗУМОВНИЙ, незаперечний, безсумнівний, БЕЗПЕРЕЧНИЙ; *(- рівноправність)* беззастережний, повний.

БЕЗУПИННО, *див.* БЕЗНАСТАННО.

БЕЗУТОМНИЙ, невтомний, НЕВСИПУЩИЙ, непосидющий, невтомлйвий.

БЕЗХАТНІЙ, бездомний, БЕЗПРИТУЛЬНИЙ; *(рід)* мандрівний, кочовий; *ЕВ.* безмастний, безсімейний, самотній.

БЕЗХМАРНИЙ, *(день)* ясний, погідний, погідливий; *(вік)* встелений квітами /рожами/.

БЕЗХРЕБЕТНИЙ, *(хто)* безхарактерний, нестійкий, ненадійний, хиткий, *обр.* ні риба, пі м'ясо, і нашим, і вашим, куди вітер віє; *(- тварин)* примітивний.

БЕЗЦЕРЕМОННИЙ, нецеремонний, зухвалий, нахабний, БЕЗПАРДОННИЙ.

БЕЗЦІННИЙ, КОШТОВНИЙ, дорогий, *сов.* дорогоцінний, *обр.* якому не скласти ціни.

БЕЗЧЕСНИЙ, безсовісний, нечесний; *(- смерть)* безславний, ганебний.

БЕЗ'ЯЗИКИЙ, без язика; німий, безсловесний; *П-* безправний; *пор.* БЕЗМОВНИЙ.

БЕЛЬКОТАТИ і **БЕЛЬКОТІТИ,** *див.* БУБОНІТИ.

БЕНКЕТ, гуляння, гульня, гульбощі, баль, *ур.* учта, *з.* бесіда; *У ФР.* святкування; *(дія)* бенкетування.

БЕНКЕТАР, гуляка, гульвіса, гультяй, бенкетник.

БЕНКЕТУВАТИ, балювати, справляти балі /бенкети/, гуляти, *сил.* пйти-гуляти, *флк.* мед-вино /мед-горілку/ пити.

БЕНТЕЖИТИ, *(викликати замішання)* збентежувати, СОРОМИТИ, ***зап.*** конфузити; *(душу)* непокоїти, хвилювати, тривожити, турбувати, ***ід.*** муляти серце, *г.* алярмувати.

БЕНТЕЖИТИСЯ, хвилюватися, тривожитися, *сил.* отетерівати; *(від сорому)* ніяковіти, губитися, не знати, на яку ступити. *сил.* збиватися з пантелйку, *р.* пантеличитися.

БЕНТЕЖНИЙ, тривожний, *сов.* хішлюючий; *(- душу)* неспокійний, схвильований.

БЕРЕГ, *(для моряка)* суходіл, земля; *(берегова смуга)* узбережжя, береговина, надбережжя, прибережжя; *(місце купання)* пляжа, пляж; *(шляху)* край, узбіччя; *(зошита)* маргіпес, *сов.* поле.

БЕРЕГТИ, зберігати, заощаджувати, щадити, жаліти, *(одяг)* жалувати; *(кордони)* оберігати, охороняти, *ур.* хоронити; *(дитину)* доглядати, піклуватися про, *(дуже)* пильнувати /глядіти/, як ока /в голові/; *(у пам'яті)* пам'ятати, не забувати.

БЕРЕГТИСЯ, остерігатися, стерегтися, начуватися, глядітися, шанувати себе, *г.* сокотитися; *(у пам'яті)* не забуватися.

БЕРЕЖКИЙ, обачний, обережний, бачний, поміркований, сторожкий, *ок.* пегарячкйй.

БЕРКИЙ, липучий, липкий, чіпкий, беручкий; *(до праці)* охочий, БЕРУЧКИЙ.

БЕРКИЦЬНУТИСЯ ***док.,*** перекинутися, впасти; *ігор.* БЕХНУТИСЯ.

БЕРУЧКИЙ, *(до чого)* охочий, запопадливий, хапкий, *р.* беручий; *(що липне)* БЕРКИЙ; *(до наук)* схильний до, що тямить з півслова.

БЕСІДА, розмова, балачка, гутірна, *жм,* мова; *(на тему)* доповідь; *(взаємна)* співбесіда; *ЖМ.* товариство, компанія; *З.* бенкет.

БЕСКИД і **БЕСКЕТ,** ***(при*** *березі)* скеля, стрімчак; *(глибокий)* круча, урвище, провалля; & *зб.* бескеття.

БЕСТІЯ, *(- тварин)* звір, хижак; *(хто)* шельма, крутій, бешкетник.

БЕХНУТИСЯ ***док., /важко/ впасти,*** БЕРКИЦЬНУТИСЯ; *пор.* УПАСТИ.

БЕШКЕТ, колотнеча, сварка, буча, скандал, галабурда, *сов.* дебош; *(комусь) Р.* ганьба; *(дія)* бешкетування.

БЕШКЕТНИК, скандаліст, баламут, урвиголова, зайдиголова, палийода, галабурдкик, галабурда; *(- дитину)* збитбшник, урБЙТСЛЬ, *сил.* шибеник, шибайголова, *д.* отряха, *(у школі)* порушник дисципліни; *пор.* ХУЛІГАН.

БЕШКЕТУВАТИ, скандалити, галабурдити, содомити, колобродити, брбїти; *(- дітей)* витворяти, робити збитки, ходити на головах, *(у школі)* порушувати дисципліну.

БИДЛО, худоба, скотина, товар; *ЗН.* голота, чернь; *ЛАЙ.* хам, скотиняка, худобина.

БИЛЙН/К/А, бадилйн/к/а, стеблйн/к/а, стебелйн/к/а, зілйн/к/а, травин/к/а; стебельце, стеблик; & билинонька, билиночка.

БИЛИЦЯ, *див.* БУВАЛЬЩИНА.

БЙНДА, стрічка, тасьма, стьожка; *(на руці)* пов'язка, опаска.

БИСТРИЙ, бистроплинний, ШВИДКИЙ, *сил.* навальний, блискавичний; *(Дунай)* бистроводий; *(хто)* моторний, спритний; *(- очі)* жвавий; *(розум)* гострий, меткий.

БИСТРИНА, бистрінь, бистриня, бистря; *П.* вир; *(хутка річка)* бйстриця, бистрянка.

БИТВА, бій, баталія, сутичка, боїще, *г.* зударь, *сил.* побоїще, *обр.* кривавий бенкет, *поет,* погуляння, *ур.* пря, брань; *(рубак)* січа; *(з хворобою)* боротьба; *ЕВ.* бійка, буча; *пор.* КОНФЛІКТ.

БИТИ, вдаряти, стукати, калатати, клепати, гатити, молотити, прати, разити, бехати, тарахкати, *г.* лупати; *(наповал)* убивати; *(тупцювати)* гріти, парити, духопелити, шмагати, гамселити, дубасити, лупити, лупцювати, кулачити, місити, маніжити, періщити, пороти, потрошити, частувати, чухрати, чубити, буцати, шпарити, товкти, лаіати боки, всипати /давати/ бобу, давати ПР°чухапа /чбсу, перцю, табаки, тришия/, 'Иги ребра, спускати /списувати/ шкуру: *(камінням)* побивати; *(- дзвін)* бомкати, 'бемкати, бевкати; *(в гармати)* стріляти; *(джерелом)* струмувати; *(в очі)* вражати /засліплювати/ *що,* впадати в око; *(у трясці)* трясти, трусити; *(- пульс)* б'ючкувати, сіпатися, пульсувати.

БИТИЙ, *(шлях)* вторований, накочений, утертий, *ок.* накбтистий, *сов.* утрамбований, наїжджениЙ;- *(хто)* бувалий, досвідчений, що бував у бувальцях, *ід.* бита голова; *(горем)* прибитий; *(ворог)* розбитий, розі ромлений; *(- дичину)* набитий, настріляний; *(- жито)* витолочений.

БИТИСЯ, стукатися, вдарятися; *(А з Б)* мірятися /силою, чубами/, чубитися, змагатися, воювати, боротися, поборювати *кого, ур.* проливати кров, *(до загину)* стояти на смерть; *(- хвилі)* плескати, хлюпатися: *(як риба об лід)* побиватися, *с.* поневірятися; *(на шматки)* розбиватися; *(джерелом)* бити; *(в путах)* борсатися, пручатися; *(у трясці)* трястися, кидатися, метатися; *(- серце)* тьохкати; *(- пульс)* пульсувати, б'ючкувати.

БИТТЯ, лупка, прочуханка, побиття, *р.* бій, *сов.* побої.

БИЧ, *(довгий батіг)* канчук, наган, пуга; *ПОБ.* кий, дрючок, ломака, **ціпок,** палиця; *П.* лихо /*н.* голод — бич людства/; *(сатири)* батіг, жало.

БІБЛІЙНИЙ, *(сюжет)* стародавній, давноминулий, бознаколйшній; & біблійський, біблейський.

БІБЛІОТЕКА, книгозбірня; *(сховище)* книгосховище; &б. *з.* бібліотека.

БІБЛІЯ, Святе Письмо, Свята Книга; *пор.* ЄВАНГЕЛІЯ.

БІГАНИНА, шастанйна, бігання, швендяння, метушня, рейвах; Я. переполох.

БІГАТИ, гасати, ганяти, *жм.* махати, *обр.* літати; *(туди-сюди)* шмигляти; *(по хаті)* метушитися, не сидіти; *(до кого)* вчащати; *(за жінками)* упадати, залицятися до; *(від кого)* тікати, утікати; *пор.* БІГТИ.

БІГМА *пр.,* бігцем, тгоішем, підтюпцем, *сов.* бігом,/), труськом, трушкбм, трухцем.

БІГМЕ! їй-бб/гу/! далебі! далсбіг! слово чести! чесне слово! Бог мені свідок! от тобі хрест! *фам.* щоб я так жив! хай мене вб'ють!

БІГТИ, мчати, *обр.* летіти, *а.* гнати, *фам.* драпати, чесати, чухрати; *(у справі)* поспішати, квапитися; *(від кого)* тікати, утікати;

(хутко /- собак/) улягати; *(- хмари)* плинути, *(- стежку)* простягатися; *(- час)* минати, збігати.

БІГУН, *(на короткі відстані) спрт.* спринтер; *ГЕОГ.* полюс.

БІГУНКА, *(розлад шлунку)* розвільиення, пронос, ЧЕРВІНКА, *сов.* понос.

БІДА, лихо, нещастя, горе, БЕЗГОЛІВ'Я; *(лиха година)* напасть, халепа, /лиха/ пригода; *(бідування)* скрута, злигодні, знегоди, *р.* притуга; *П.* труднощі, неприємності; *(візок)* БІДАРКА.

БІДАК і **БІДАР,** злидень, злидар, бідака, горопаха, бідняк, незаможник, харпак, *г.* капцан, сарака, *зн.* голодранець, безштанько; *(вартий жалю)* бідолаха, бідолашка, сердега, неборака, бідачисько, бідаха, нетяга, сірома, сіромаха.

БІДАРКА, *(двоколка)* біда, бідка, чортопхайка, тарадайка, *(на одного)* кабріолет.

БІДАЦТВО, убогість, убозтво, бідність, злидні, злиденність, нужда, нестатки, бідота; *ЗБ.* голота, сірома, бідота.

БІДКАТИСЯ, нарікати, жалітися, скаржитися, плакатися, поплакатися, бідкуватися, співати Лазаря; *(за кого)* турбуватися, клопотатися, піклуватися.

БІДКУВАТИ, *(за ким)* уболівати, тужити, боліти серцем; *(піклуватися)* БІДКАТИСЯ.

БІДНИЙ, убогий, незаможний, небагатий, нестатечний, *о.* босий і голий; *(сирота)* нещасний, бідолашний; *(побут)* злиденний, нужденний; *(одяг)* недорогий, непйіііший; *(врожай)* недостатній, малий; *(- уяву)* безкрилий; *(- мову)* невиразний, одноманітний; *пі* БЕЗТАЛАННИЙ: & бідненький, бідний з бідних, бідний, як церковна миша.

БІДНІСТЬ, нестатки, убогість, убозтво, незабезпеченість, злиденність, БІДАЦТВО.

БІДНЯК, *див.* БІДАК.

БІДОЛАХА, нещасник, *як їм,* безталанний; *(вартий жалю)* БІДАК; *пор.* НЕВДАХА.

БІДУВАТИ, поневірятися, терпіти нужду, злидарювати, зазнавати скрути, нести важкий хрест, *р.* бідйти, злиднювати, горювати.

БГЖУЧИЙ, *(- воду)* текучий, проточний, пливучий, плинний; *(- справу)* поточний: *(рік)* цей; *(час)* /скоро/минущий.

БІЙ, сутичка, БИТВА, *(рукопашний)* січа; *(за волю)* змагання, боротьба, змаг; У *ФР.* бійка; *Р.* **БИТТЯ.**

БІЙКА, *(побутова) жм.* наминачка, прочухан, чубанйна, чублеиня, халазія, *р,* бій; *(беззахисного)* БИТТЯ; *Р.* бій.

БІК, *(тіла) д.* **підбіччя;** *(вулиці)* перія; *(фігури)* сторона, грань; *(справи)* аспект; *УФР.* напрям, напрямок */н. у* бік церкви/, погляд, точка зору */н.* з боку уряду/; *(стосовно річки)* берег.

БІЛЕТ, квиток; *(документ)* посвідчення, пашпорт, *г.* вйказка; *(на іспитах)* картка; *ЗСТ.* асигнація, банкнота, кредитка.

БІЛИЗНА, *жм.* шмаття, хустя.

БІЛИЙ, *(колір)* молочний, білосніжний, сціжнобілий, лелійний, *обр.* як крейда, як стіна, як молоко, як сніг; *(день)* світлий, ясний; *(- голову)* сивий, сивоволосий, посивілий; *(на виду)* блідий, зблідлий; *(- сорочку)* чистий; *(- вино)* прозорий, безбарвний; *(- расу)* білошкірий, білолиций; & біленький, білявий, білястий, білесенький, /білий-/білісінький.

БІЛИТИ, оббілювати, *(хату) д.* малювати, *(вапном)* **білувати;** *(полотно)* вибілювати.

БІЛКА, вивірка, *д.* білйця; *(шкурка /як гроші/) іст.* векша; & білочка.

БІЛЯ *прий.,* коло, побіля, край, БЛИЗЬКО, при,/), попри; *(кого)* обік, побіч, поруч, поряд, попліч з, збоку.

БІЛЯВИЙ, біловолосий, ясноволосий; *(- личко)* білий, блідий; *пор.* РУСИЙ.

БІЛЬ, *(душі)* мука, страждання, болість; *(головний)* мігреня, *сов.* мігрень; *(у кістках)* ломота; *(у серці)* щем.

БІЛЬМО, *(на оці)* луда, полуда; *(на чомусь)* пляма; */7.* вада, недолік, **ґандж.**

БІЛЬШАТИ, *(обсягом)* збільшуватися, рости; *(- день)* прибувати; *(- гомін)* дужчати, посилюватися.

БІЛЬШ-МЕНШ *пр., (вдало)* порівняно; *(точно)* приблизно, якоюсь мірою; & менше-більше.

БІОГРАФІЯ, життєпис, життєвий шлях; *(святих)* житіє; *(власна)* автобіографія.

БІС, дме. ДІДЬКО.

БЛАГАЛЬНИЙ, *(тон)* слізний; *(погляд)* сповнений благання, *ок.* благущий, благаючий.

БЛАГАННЯ, моління, сльози, *зап.* мольба; *(невимовне)* ПРОХАННЯ, просьба.

БЛАГАТИ, /Христбм-Богом/ молити, вимолювати, Богом /слізно/ просити, заклинати Богом /усім святим/; *(кого)* падати в ноги *кому,* падати на коліна перед *ким; (на колінах)* лазити /плазувати/ в ногах; *(пощади)* випрошувати, *зн.* канючити.

БЛАГИЙ, *(кожух)* старий, убогий, поганий, нікудишній; & благенький.

БЛАГО, добро, щастя; *мн.* **БЛАГА,** достатки, гаразди; *(природи)* дари.

БЛАГОВІСНИК, провісник, пророк, віщун, благовісгитель.

БЛАГОВІСТИТИ, *д!* ДЗВОНИТИ; *(добру вістку) УР.* оголошувати, повідомляти; *(новини) ЕВ.* **розголошувати.**

БЛАГОДАТЬ, *(з неба)* щедроти, дари, ласка; *П.* багатство, достаток, добробут, *жм.* лахва; *ПР. СЯ.* красота.

БЛАГОДІЙНИК, доброчинець, добродійник, філантроп, *д.* благодар; *(митців)* меценат.

БЛАГОЛІПИЙ *кн.,* красний, ГАРНИЙ, прегарний; & благоліпний.

БЛАГОРОДНИЙ *зап., (хто)* чесний, порядний; *(порив)* високий; *(вчинок)* лицарський; *(- кров)* шляхетний, аристократичний, голубий; *(походженням)* родовитий; *(метал)* коштовний, дорогий; **БЛАГОРбДНО,** полицарськи, по-козацьки, чесно */ всі п. ф..*

БЛАГОСЛОВЕННИЙ, *(край)* багатий, щедрий, живодайний, благодатний; *(день)* щасливий, радісний.

БЛАГОСЛОВЛЯТИ і **БЛАГОСЛОВИ-1И,** давати благословення; *(в дорогу)* накладати хрест, хрестити; *(на священство)* висвячувати, *(на що)* схвалювати /дозволяти акцептувати, санкціонувати/ *що; (Господа)* хвалити, славити, уславляти, прославляти, вихваляти; *(дітьми)* наділяти, не обходити.

БЛАЖЕНСТВО, щастя, насолода, раювання; *(у буддистів)* нірвана.

БЛАЗЕНЬ, паяц, фігляр, кльовн, *сов.* клоун, **з.** мартопляс, *ее,* комік, *а.* АРЛЕКІН; & блазня.

БЛАКИТНИЙ, *(колір)* небесний, ясноейній, блаватний, волошковий, *сов.* голубий, лазурний, лазуровий; & блакйтнявий.

БЛАКИТЬ, *(колір)* голубінь, небесна синь, *сов.* лазур; *П.* небеса, небо, небосхил.

БЛИЗЬКИЙ, недалекий, *(найближчий)* поблизький; *(хутір)* сусідній; *(- людей)* ближній, рідний, свій; *(- взаємини)* дружній, товариський, *(зв'язок)* інтимний; *(якоюсь рисою)* схожий, подібний, споріднений; *(зміcтом)* зрозумілий; & близенький.

БЛИЗЬКО, недалеко, поблизу, недалечко, неподалік, під /самим/ носом /боком/, не за горами, під руками, пальцем кинути, рукою подати; *ПРИЙ.* БІЛЯ; & близенько, близесенько.

БЛИМАТИ, мерехтіти, мигтіти, миготіти; *(очима)* кліпати, лупати, *д,* блйкати; *(на кого)* поглядати; *(цигаркою)* блискати.

БЛИСК, *(поверхні)* лиск, полиск, глянс; *(світла)* сяйво, сяяння, У *ФР.* спалах; *(дія)* блискання, блискотіння; *П.* багатство, розкіш, пишнота, шик; *3.* світло.

БЛИСКАВИЧНО, швидко, як блискавка, як стій, МИТТЮ, із швидкістю світла.

БЛИСКАВКА, блискавиця, громовиця, *мн.* блиски, *обр.* вогняна стріла, *д.* грімниця, моргавка.

БЛИСКАТИ, блискотіти, виблискувати, БЛИЩАТИ; *(очима)* БЛИМАТИ.

БЛИСКУЧЕ *пр., (досконало)* неперевершено, незрівнянно, неповторно, майстерно, *сил.* предосконало, *обр. г.* не до порівняння; *(чудово)* знаменито, пречудово, прегарно, *фам.* збіса гарно, *сил.* божественно, фантастично, чарівливо.

БЛИСКУЧИЙ, лискучий, сяючий; *(промінь)* яскравий; *(одяг)* гарний, пишний, розкішний; *(твір)* талановитий, незрівнянний; *(подвиг)* видатний, визначний; *(- гру)* майстерний, феноменальний, довершений, досконалий, неперевершений; *(лет)* успішний, вдалий; *(спів)* божественний, чарівливий; *пор.* ФАНТАСТИЧНИЙ; & блискавий.

БЛИЩАТИ, сяяти, іскритися, лисніти, ряхтіти, світитися, яскріти, жеврiти,- *жм.*

лишати, лощйти, лощйтися; *(раз-у-раз)* блискати, блискотіти, виблискувати.
БЛІДИЙ, блідавий, *у фр.* як стіна /крейда, полотно, *с.* смерть/; *(вогник)* тьмяний.
БЛУДНИЙ, *(вчинками)* блудливий, розпусний, розпутній; *(шлях)* помилковий, хибний; *(вогник)* мандрівний, блудйщий; *(нерв)* бездомний; *3. П.* кочовий, обходисвітній. .
БЛУКАННЯ, *(безупинне)* блуканина, шастанйна; *(у поглядах)* хитання, пошуки.
БЛУКАТИ, *(без мети)* вештатися, тинятися, валандатися, шастати, швендяти; *(не знаючії дороги)* блудити, ходити манівцями, *д.* блудом ходити; *(у світах)* мандрувати, блукати світами; *(в пошуках істини)* помилятися, хитатися; *пі* СНОВИГАТИ.
БЛЮДОЛИЗ, лизоблюд, ПІДЛАБУЗНИК, лакйза, підлипайло, підлабуза.
БЛЯХА, *(нагрудна)* знак, значок, *ЗН.* орден; *(на поясі)* пряжка; *Р.* прикраса; *(на дах) жм.* залізо, *сов.* жерсть; *КУЛ.* деко, *сов.* лист.

БЛЬОК /БЛОК/, спілка, коаліція, союз, альянс, об'єднання, з'єднання, *ок.* вісь.
БЛЬОКНОТ, записник, иотатник, *сов.* блокнот.
БО *сп.,* тому що, через те що, тим що, того що, бож; ж, же */н.* він же боягуз/.
БОВВАН, ідол, божище, кумир, божество; *ЗН* статуя; *(хто) сов.* істукан.
БОВВАНІТИ, маячіти, виднітися, вимальовуватися, прозирати; *Д.* стовбичити.
БОВДУР, *див.* БЕВЗЬ.
БбВТАТИ, *(воду)* колотити, сколочувати, каламутити, розмішувати; *(чим)* махати.
БОГ і **БІГ,** Господь, Господь-Бог, Отець /Цар, Владика/ Небесний, Цар Всесвітній, Бог-отець, Пан-Біг, Владика Неба і Землі, Творець, Світотворець, Сотворйтель, Вседержитель, *як ім.* Усевишній, Всеблагйй; *анал.* Аллах, Єгвба; *(з малої букви)* божество, кумир; *(хто)* володар /дум/, авторитет; *мн.* **БОГИ,** образи, ікони.
БОГОБІЙНИЙ, богобоязливий, богобоящий, богобоязкйй, богобоязний, побожний, богомільний.

БОГОМІЛЬНИЙ, *ді* ВІРЯНИН; **БОГОМбЛЕЦЬ,** з. молйбога, *пі* ВІРЯНИН.
БОГОРІВНИЙ, *(ЯК міра вияву)* незрівнянний, непревершений, *сил.* божественний.
БОГОРОДИЦЯ, Богоматір, Божа /Небесна/ Мати, Матір Божа, Пречиста /Діва/, Всенепорочна /Діва/, Цариця Небесна; *(у католиків)* Мадонна.
БОГОСЛЇВ'Я і **БОГОСЛОВ'Я,** теологія, *г.* богословія.
БОГОСЛУЖБА, Служба Божа, відправа, богослужения, *зап.* богослужіння; *(обідня)* літургія; *(за успіх чогось)* молебень, молебство, молебствіє.
БОГОТВОРИТИ, обожнювати, божествити, носити на руках, мати за Бога, *кн.* фетишувати.
БОДАЙ ч., *(у побажаннях)* хай, нехай, щоб; *(трохи)* хоч би, хоч, принаймні.
БОДНЯ, *див.* ДІЖКА.
БОЖЕВІЛЛЯ, нестяма, навіженство, шал, шаленство, сказ, нестям, безум, безумство, очманіння.
БОЖЕВІЛЬНИЙ, *(психічнохворий)* нестямний, причинний, очманілий, навісний, навіжений, несамовитий, біснуватий, шалений, скажений, оглашенний, ненормальний, *жм.* дурний, *д.* малоумний, *о.* прибитий у цвіту, слабий на голову, не сповна розуму, не всі дома у *кого; ЯКІМ,* ідіот, маніяк.
БОЖЕВОЛІТИ, дуріти, навісніти, чманіти, казитися, шаліти, спадати з розуму: *док. див-* ЗБОЖЕВОЛІТИ.
БОЖЕСТВЕННИЙ, *(богів)* божий, божеський, *поет,* святобожий, *р.* бозький, 66жистий; *(як міра вияву^* БОГОРІВНИЙ, ЧУДОВИЙ, БЛИСКУЧИЙ; (- *книги)* духовний, церковний, релігійний, святий.
БОЖИТИСЯ, присягати/ся/ /Богом/, бігматися. *обр.* їсти землю.
БОЖНИЦЯ, *(з іконами)* божник, кіот; *(споруда)* храм, церква, молитовня, синагога.

БбЗНА-, *див.* ХТОЗНА-.
БбЗНАКОЛЙШШЙ, давній, стародавній, давноминулий, хтознаколйшній; *(одяг)* старий, застарілий, не модний.
БОЇВКА вій., бойовий загін /відділ, підрозділ/.

БОЙОВИЙ, *(- операцію)* військовий; *(хто)* енергійний, діяльний, АКТИВНИЙ.
БОЙбВЙСЬКО і **БОЙбвЙЩЕ,** *(місце битви)* поле бою, побоїовище; *Р.* БИТВА.
БОКУВАТИ г, ухилятися; *(від кого)* уникати /цуратися/ *кого.*
БОЛІСНИЙ, *(вигляд)* хоровитий, хворобливий; *(процес)* болючий, тяжкий; *(- думки)* скорботний, тужливий, сумний.
БОЛІТИ, *(духово)* страждати, мучитися, тліти душею; *(за кого)* уболівати, хвилюватися, піклуватися, боліти /тліти/ серцем; *(- зуби)* нити, *(- серце)* щеміти.
БОЛОТО, ***(на*** *шляху)* грязюка, багнюка, тванюка, бруд; *(з жабами)* БАГНО.
БОЛЮЧИЙ, *(спогад)* тяжкий, болісний; *(- місце)* вразливий, діткливий; *(- питання)* пекучий, невідкладний; & *(зуб) р.* болющий; *пор.* ЗЛОБОДЕННИЙ.
БОЛЯЧКА, виразка, опух, чиряк, *дит.* вавка; *П.* вада, Ґандж, недолік.
БОМБАРДУВАТИ, бомбувати, сипати /скидати/ бомби; *П. (листами)* засипати, *СПРТ. (м'ячами)* атакувати.
БОРВІЙ, буревій, БУРЯ, гураган, шурябуря.

БОРГ, заборгованість, *г.* залеглість, *з.* нашййниця, *як ім.* винувате; *(державний)* дефіцит; **БОРЖНИК,** винуватець.
БОРЗИЙ і **БбРЗО,** *див.* ШВИДКИЙ і ШВИДКО.
БОРКАТИ, приборкувати, коськати, укоськувати, гамувати, вгамовувати, оговтувати, упокорювати.
БОРНЯ, пря, БОРОТЬБА; *(збройна)* брань.
БОРОНИТИ, *(кого)* захищати, обороняти, оступатися за, брати під захист, ставати в обороні; *(що)* обстоювати; *(кому)* забороняти; *(з ч.* не) не забороняти, не перешкоджати /заважати/.
БОРОТИСЯ, *(з чим)* змагатися, битися, воювати, поборювати /долати/ *що,* давати бій /оголошувати війну/ *чому; (з кіш)* мірятися /силою/, борюкатися, *г.* моцуватися.
БОРОТЬБА, *(двох істот)* сутичка, бійка, єдиноборство, *пор.* ГЕРЦЬ; *(за місто)* БИТВА, бій, *(коротка)* сутичка, зіткнення, *г.* зуДар; *(світових сил)* борня, змаг, змагання, протиборство, *ур.* пря; & боріння, *ок.* бороття.
БОРТ, *(судна)* облавок, *(човна) з.* крило.
БОЯГУЗ, страхополох, легкодух, страхопуд, *р.* страшко, *обр.* тхір, мишача душа; *(що сіє паніку)* панікер.
БОЯЗКИЙ, несміливий, полохливий, лякливий, легкодухий, слабодухий, *ок.* оглядистий, страшкий, *с.* боягузливий, *о.* із страхом у серці; *(крок)* нерішучий.
БОЯЗКО *пр.,* несміливо, з острахом / *пох. від* БОЯЗКИЙ; *(іти)* страшно, лячно.
БОЯЗНЬ *р.,* побоювання, острах; *пор.* СТРАХ, ПЕРЕЛЯК, ЛЯК.
БОЯТИСЯ, *(кого)* побоюватися, страхатися, лякатися, мати страх перед *ким, сил.* жахатися, умирати зі страху, боятися своєї тіні, боятися, як чорт ладану; *(за щось)* потерпати, ТРЕМТІТИ; *(із ч.* не) не турбуватися */н.* можеш не боятися/.
БРАК, не(до)стача, відсутність; *(виробничий)* вибірки, перебірки; *(дефект)* ВАДА.
БРАКОРОБ, попсуй, попсуй-майстер, ПАРТАЧ.

БРАКУВАТИ, не доставати, не вистачати, бракнути; *(вироби) у.* ґанджувати, *СОВ.* вибраковувати.
БРАМА, *див.* ВОРОТА.
БРАН, полонення, ПОЛОН.
БРАНЕЦЬ, /військово/полонений; *ЗСТ.* рекрут, новобранець; *мн.* **БРАНЦІ,** *іст.* ясир.
БРАНЬ, *див.* БИТВА, БОРНЯ.
БРАТ, *(рідний)* братунь, братуха, братуньо, братусь, братко, братонько; *(ідейний)* друг, побратим, однодумець, спільник, партнер, *(у братстві)* братчик; *(монастирський)* чернець; *УР. як ім.* ближній.
БРАТАТИ, здружувати, згуртовувати, єднати, об'єднувати.
БРАТЕРСТВО, дружба, єднання, любов, товариськість, побратимство, БРАТСТВО.
БРАТЕРСЬКИЙ, братерній, БРАТНІЙ, побратймський; *(- слово)* дружній, товариський.
БРАТИ, хапати, схоплювати, *ф.* гарбати, цупити; *(воду)* набирати, черпати; *(ягоди)*

збирати, рвати; *(коноплі)* вибирати, виривати; *(силою)* здобувати, захоплювати, відбирати, *с.* брати з бою; *(квитки)* купувати; *(на працю)* наймати; *(куди)* забирати з собою; *(за жарт)* сприймати як; *(платню)* діставати, одержувати, стягати, побирати; *(злодія)* арештовувати, *(бранців)* полонити; *(на облік)* ставити; *(у ліву /праву/руку)* повертати; *(час)* забирати; *(- чуття)* поймати, охоплювати, опановувати; *(до серця /що/) ІД.* перейматися *чим,* робити біду з *чого; ід.* **-ДО УВАГИ,** мотати па вус; ~ **СВОб,** *(- літа)* даватися взнаки.

БРАТИСЯ, хапатися; *(до чого)* починати /розпочинати/ *що; (до кого)* напосідатися на; *(на хитрощі)* вдаватися до; *3.* одружуватися; *(- щось липуче)* липнути, приставати; *(- воду)* набиратися; *(плямами)* покриватися, вкриватися; *(на гачок)* ловитися; *тлк. 3 ос.* з'являтися, походити, виринати, */н.* звідки й береться?/.

БРАТІЯ, товариство, компанія, друзі, приятелі, *(члени братства)* братчики, *неї.* шатія, шатія-братія; *(манастирська)* чернецтво; *ЗВ.* братове! браття!

БРАТКИ ***бот.,*** брат-і-сестра, *сов.* фіялка триколірна.

БРАТНІЙ, *(дім)* братів; *(дух)* братерський, братерній, товариський, дружній, побратймський, братський, рідний.

БРАТСТВО, *(церковне)* спілка, товариство, об'єднання; *(єднання)* БРАТЕРСТВО.

БРЕЗКЛИЙ, обрезклий, набряклий, спухлий, *(- лице — ще)* дутий, одутий, одутлий.

БРЕНЬКАТИ, *(- дзвоник)* дзенькати, бренькотіти; *(на гарфу)* бринькати, бряжчати.

БРЕСТИ, *(повільно)* тягтися, волоктися, ПЛЕНТАТИСЯ; *(по воді /грязюці/)* брьохати(ся); *(через річку)* перебрідати, переходити /вбрід/; ***пі.*** БРОДИТИ.

БРЕХАТИ, *(трохи)* побріхувати, прибріхувати; *обр.* лити /відливати/ кулі, підпускати москаля, возити попа в решеті; ***(на кого)*** оббріхувати /обмовляти/ *кого; (- пса)* гавкати.

БРЕХЛИВИЙ, *(звіт)* неправдивий, облудний; *(хто)* забріханий, *о.* з Брехунівки; *(партнер)* **нещирий, фалшгівий,** несправжній; *(пес)* гавкучий.

БРЕХНЯ, неправда, кривда, вигадка, наклеп, байка, *ур.* /о/лжа, *кн.* інсинуація, дезинформація; *(собак)* гавкіт, гавкання; **БРЕХНІ,** ПЛІТКИ, поговір; *пі* ОБЛУДА.

БРЕХУН, пліткар, дезинформатор, наклепник, *(натхненний)* скоробреха, етобрсха; *(притакувач)* підбрехач; & брехач, брехачка, брехуняка.

БРИД і **БРИДЬ,** відраза, гидота, гидь, *р.* гид; *(хто)* потвора, *сил.* гид гйдом; & бридота.

БРИДИТИСЯ, гидувати, гребати, гребувати; *пор.* ГОРДУВАТИ.

БРИДКИЙ, гидкий, огидний, гидєзний, гидючий, *сил.* гидосвітній, ПОТВОРНИЙ, ПАСКУДНИЙ, *р.* шпетний; *(- риси)* відразливий.

БРИДЛИВИЙ, гидливий, перебірливий.

БРИДНЯ і **БРЕДНЯ,** *(казна-що)* нісенітниця, дурниця, сон рябої кобили, Химині кури.

БРИДбТА, гидота, БРИД; *(зовнішність)* потворність.

БРИЗКАТИ, *(водою)* порскати, брйзкатися, хлюпатися; *(воду)* розбризкувати; *(- хвилю)* хлюпати, плескати; *(іскри)* сипати.

БРИКАТИ, *(копитом)* вихати, хвицати, копати; *П.* пустувати, вибрикувати, ходити на головах; *ЖМ.* вередувати.

БРИЛА, грудомаха; Я. моноліт.

БРИЛЬ, *див.* КАПЕЛЮХ.

БРИНІТИ, *(- голос)* лунати, звучати; *(- струни)* вібрувати, дзвеніти, *(- ос)* дзижчати, *(- воду)* дзюрчати; *(- веретено)* хурчати; *(- сльози)* блищати, виблискувати

БРИТИ, голити, виголювати; Я. критикувати, картати; **БРИЮЧИЙ,** *(політ)* поприземний

БРОДИТИ, *(без мети)* тинятися, БЛУКАТИ, *ф.* шастати, швендяти; *(- тісто)* ферментувати, *(- вино)* грати, шумувати; *п!* БРЕСТИ.

БРОСТЬ, брунька, пуп'янок; *ЗБ.* бруньки, гілки, зелень; *(винограду) Р.* гроно, кетяг.

БРУД, *(на ногах)* грязюка, болото; *(на тілі)* леп; *(нечистоти)* брудота, сміття, покидьки, помиї; *П.* розпуста, аморальність.

БРУДНИЙ, нечистий, кальний, *обр.* як свиня в дощ; *(одяг)* забруднений, заболочений, замащений, вйквацьований; *(- лице)* певмйтий; *(наклеп)* огидний, мерзенний; *(жарт)* сороміцький, непристойний, масний.

БРУДНИТИ, *(що)* каляти, багнйти, бабрати, забруднювати, *(лице)* мурзати; *(масним)* умащувати; *(кого)* плямувати, паплюжити, ганьбити, очорнювати, опоганювати, знеславлювати, виливати помиї на, обливати помиями.

БРУДНИТИСЯ, баблятися, бабратися, маститися, мазатися, брьохатися, **калятися,** мурзатися.

БРУНАТНИЙ, *(колір)* каштановий, густожбвтий, брунастий, *сов.* коричневий, *г.* бронзовий, *(густобрунатний)* бурий.

БРУТАЛЬНИЙ, грубіянський, грубий; жорстокий; *пор.* ХАМСЬКИЙ.

БРЯЖЧАТИ, брязкати, брязкотіти, *(неприємно)* ДЕРЕНЧАТИ; *(на гарфу)* бренькати.

БРЯЗКІТ, брязкання, бряжчання, брязк, брязкотня, брязкотіння; бренькіт.

БРЯЗНУТИ *док,,* бренькнути; *(на діл)* впасти; *(об що)* кидоиути; *(по зубах)* мазонути, вдарити.

БУБНЯВІТИ, набрякати, брякнути, бучавіти.

БУБОНІТИ, бурмотіти, мурмотіти, жебоніти, буботіти, мимрити, *(під ніс)* муркотати, муркотіти, харамаркати; *(ковтати слова)* белькотати, белькотіти.

БУВАЛЕЦЬ, частий гість, завсідник; *(з досвідом)* бувалий /у бувальцях/, досвідчений, битий, навчений досвідом, *о.* стріляний /птах/, битий у тім'я, не в тім'я битий, бита голова, старий вовк /лис/.

БУВАЛЬЩИНА, суша правда, билиця, *кн.* реальний факт, реальність.

БУВАТИ, *(з ким)* траплятися; *(у кого)* вчащати до /відвідувати/*кого, пі* БУТИ.

БУДЕ! досить! годі! доволі! менше з тим! *сов.* достатньо!

БУДЕННИЙ, *(одяг)* **бідній,** не святковий, робочий; *(порядок)* повсякденний, щоденний, звичайний; *(стиль)* одноманітний, сірий, непоказний.

БУДИНОК, *(.житловий)* дім, оселя, ДОМІВКА, *(кам'яний)* кам'яниця, г. мурованиця, *з.* хоромина; *(заміський)* дача, котедж, *(розкішний)* палац, палати, хороми; *(споруда)* будівля, будова, будовання, мурування; *пі* ХАТА.

БУДИТИ, збуджувати, пробуджувати, перебивати сон *кому, жм.* пробуркувати, розбуркувати, обуджати; *(на щось)* закликати до *чогось.*

БУДИТИСЯ, прокидатися, просинатися, просипатися; *(- силу) П.* пробуджуватися, з'являтися.

БУДОВА, будівля, споруда, будовання, спорудження; *П.* структура, побудова; *(тіла)* комплекція, статура; *(дія.)* будівництво, будування, мурування, спорудження.

БУДУВАТИ, споруджувати, споруджати, зводити, *(хату)* ставити, *(з каменю)* мурувати; *(мости)* наводити, *(дороги)* прокладати; *(взаємини)* розвивати; *(машини)* складати, ВИГОТОВЛЯТИ; *(суспільство) СОВ.* створювати, організовувати; *(теорію)* розвивати, формувати, */на чому/* базувати, грунтувати; *(фразу)* складати, компонувати; *(казкові замки) ІД* заноситись у хмару; *(трикутник) МАТ.* креслити.

БУДЬ-ДЕ і **БУДЬ-КОЛИ,** *див. відпав.* АБИДЕ і АБИКОЛИ.

БУДЬ-КУДИ ***пр.,*** світ-заочі, куди ноги несуть, хоч на край світу; АБИКУДИ.

БУДЬ ЛАСКА! будь ласкав! будьте ласкаві! прошу! *сил.* ради Бога! *(до хати)* ласкаво просимо! *ід.* **СКАЖИ** ~, скажи на милість!

БУДЬ-ХТО *зай.,* всякий, перший-ліпший; *(хай хто)* АБИХТО.

БУДЬ-ЧИЙ, *див.* АБИЧИЙ.

БУДЬ-ЩО *зай.,* що хочеш /-еге/, що завгодно; *(хай що)* АБИЩО; *ПР.* БУДЬ-ЩО-БУДЬ.

БУДЬ-ЩО-БУДЬ *пр.,* будь-що, хай /там/ що, хоч би там що, конче, неодмінно, обов'язково, *обр.* кров з носа, за всяку ціну.

БУДЬ-ЯК ***пр.,*** недбало, якнебудь, аби з рук, АБИЯК.

БУДЬ-ЯКИЙ *зай.,* всякий, перший-ліпший; *(хай який)* АБИЯКИЙ.

БУЗУВІР, нелюд, недолюдок, недолюд,

мучитель, гнобитель, ірод, ірід; *(релігійний)* фанатик; *пор.* БАРБАР.

БУЗЬКО, лелека, чорногуз, бусол, бузьок, *д-* боцян, боціон, боцяг, гайстер.

БУЙНИЙ, *(вітер)* дужий, навальний; *(цвіт)* пишний, розкішний; *(норов)* невгамовний, нестримний; *(натовп)* неспокійний, розбурханий, *(потік)* бурхливий, *(кіш,)* норовистий; *(- зерна)* великий, *(колос)* дорідний; *(-рослину)* густолистий.

БУКВАЛЬНИЙ, *г.* літеральний; *(зміст)* неперекручений, прямий; *(переклад)* дослівний, точний, *прпб,* підрядковий.

БУКВОЇД, формаліст, педінт, *сил.* талмудист; *(бюрократ)* канцелярський щур,

БУКСИРУВАТИ, тягти (на буксирі), тягти за собою, з. галіовати.

БУНДЮЧИТИСЯ, чванитися, величатися, заноситися, пишатися, зарозуміватися, *жм.* принндитися, кокошитися, пиндючитися, гороїжитися, *ок.* ставитися, *г.* фудулитися, *обр.* гнути кирпу, підіймати носа, високо нестися /літати/, закопилювати губу, вдаватися в пиху; *док.* загордіти.

БУНДЮЧНИЙ, пихатий, чванливий, чваньковитий, ГОНОРИСТИЙ, *г.* фудульний, *р.* високомісний, велебучний; *(- свято)* пишний, розкішний; *(стиль)* пишномовний.

БУНДЮЧНІСТЬ, пиха, чванство, гордування, пихатість *і всі пах. від* БУНДЮЧНИЙ.

БУНТ, *(вияв непокори)* заворушення, цивільна непокора; *(збройний)* виступ, ПОВСТАННЯ, ЗАКОЛОТ.

БУНТАР, бунтівник, заколотник, *г.* ворохібник; *пор.* ПОВСТАНЕЦЬ, ПАРТИЗАН.

БУНТУВАТИ, *(кого)* ПІДБУРЮВАТИ, баламутити; *(душу)* бентежити, хвилювати.

БУРЕВІЙ, борвій, гураган, БУРЯ, шурябуря.

БУРЕМНИЙ, буряний, бурхливий, бурелійний; *(час)* неспокійний, розбурханий, тривожний; *(океан)* клекотливий.

БУРИЙ, *див.* БРУНАТНИЙ.

БУРКОТАТИ, БУРКОТІТИ, ***див.*** БУБОНІТИ.

БУРЛАКА, безхатченко, нетяга, лайдак, *(блукач)* перекотиполе; *(без пари)* парубок.

БУРТА, *(гною)* купа, бурт.

БУРХАТИ, *(- стихії)* ВИРУВАТИ, кипіти як у казані, *(- гнів)* клекотати, клекотіти.

БУРХЛИВИЙ, БУРЕМНИЙ; ***(вітер)*** буйний; *(- радість)* палкий; *(розвій)* нестримний.

БУРХЛИВО *пр.*, буряно, буйно, несамовито, шалено; палко; неспокійно, нестримно.

БУРЯ, буревій, гураган, борвій, вітровій, *(піскова)* самум, *(снігова)* ВІХОЛА; *(па морі)* шторм, *с.* тайфун, циклон; *(у склянці води) Щ.* ДРІБНИЦЯ; *пі* СМЕРЧ.

БУРЯНИЙ і **БУСОЛ,** *дї. від.* БУРЕМНИЙ, і БУЗЬКО.

БУТИ, існувати, жити, не переводитися, не зникати, не пропадати; *(у хаті)* перебувати, *сов.* знаходитися; *(у кого)* бувати, відвідувати *кого; (з ким)* траплятися, ставитися; *(за щось)* перепадати; *(за кого)* заступати *кого; тлк. май. час* вистачати /*н.* буде З нас/; *УФР.* стати /*н.* хочу бути пілотом/.

БУТТЯ, існування, життя; перебування, побут; *ФІЛ. приб.* матерія, природа.

БУФЕР, *у.* відпружник.

БУХ! бех! бебех! гуп! геп!

БУХАН, буханець, хлібина, хліб, паляниця, буханчик; *П.* стусан, штовхан, штурхан.

БУХИКАТИ, кашляти, кахикати.

БУХТА, *див.* ЗАТОКА.,

БУЦАТИ, *(рогами)* бити, колоти: & буцькати; *пор.* БИТИ.

БУЦЕГАРНЯ, хурдига, *як їм.* холодна, темна, чорна, арештантська; *пі* В'ЯЗНИЦЯ.

БУЦІМ *пр.,* наче, неначе, мов, немов, ніби, нібито, гейби, *б. з.* б то, би то *hi.* він би то не знав/; & буцімто.

БУЧА, галас, крик, гвалт, шарварок, веремія, содбма; *ЕВ.* сварка, колотнеча.

БУЧНИЙ, *(- весілля)* розкішний, пишний: *(бенкет)* галасливий, гучний, бучливий, гамірливий,/?, рухливий; *пор.* БУНДЮЧНИЙ.

БУЯТИ, *(- весну)* цвісти, процвітати, буйно пишатися; *(- життя)* бити джерелом, бити через край; *(- траву)* рости, розростатися; *(- плоди)* рясніти; *(- море)* БУРХАТИ, кипіти, *поет,* грати; *(думкою)* літати, ширяти.

БЮРО, контора, АГЕНТСТВО.

БЮСТ, ***(скульптура)*** **погруддя.**

Б'ЮЧКИЙ, *(що розбивається)* крихкий, ненадійний, *(що б'ється)* биткий, битливий.

В

ВАБА, привабливість, принадність, вабливість, поваба, приваба; *(на звіра)* принада, вабило.

ВАБИТИ, манити, надити, приваблювати, принаджувати; *(до чогось)* тягти; *(чарами)* спокушати, зваблювати, знаджувати, *жм.* баламутити; *(звірів)* заманювати, приманювати.

ВАБЛИВИЙ, привабливий, принадливий, манливий, звабливий, знадливий, знадний, *р.* повабний, *д.* ваблячий, *сил.* спокусливий; & вабний.

ВАГА, *(чого)* важкість, вагота; *(для пліч)* тягар, вантаж; *П.* значення, вагомість, авторитетність, важливість, ваговитість, *У ФР.* вплив; *(для зважування)* ВАЕИ.

ВАГАННЯ, вагування, *ід.* трихи-мийхи; *(перед рішенням)* роздуми, роздумування; *(у поглядах)* хитання, непослідовність, *(у діях — ще)* нерішучість.

ВАГАТИСЯ, м'ятися, вагуватися, *обр.* тертися-м'ятися, д, варуватися; *(перед рішенням)* роздумувати; *(перед дією)* не ВАЖИТИСЯ; *3 ос. одн.* ВАГАЄТЬСЯ, *(хто)* і хочеться і колеться *кому.*

ВАГИ, вага, вагівниця; *(ручні)* безмін, кантар, *(з коромислом)* терези, *(аптекарські)* терезки, *жм.* шальки.

ВАГІТНА, *ев.* у поважному стані, *обр.* при надії, *жм.* важка, в тяжі, у вазі.

ВАГОМИЙ, *(- тіло)* з вагою; *П.* змістовний, ваговитий, авторитетний, переконливий.

ВАДА, недолік, хиба, гандж, дефект, *її.* щербина, мінус, *сов.* порок; *(механізму)* недосконалість; *(те, що шкодить)* шкода.

ВАДИТИ, дошкуляти, шкодити; *У ФР.* заважати, перешкоджати; *неос.* нудити.

ВАДКИЙ, *(для здоров'я)* вадливий, шкідливий.

ВАЖИТИ, мати вагу; *(що)* виважувати, зважувати; *(багато)* значити. *ІД* грати ролю /першу скрипку/, *о.* бути не останньою спицею в колесі; *(на кого)* мати /покладати/ надію, покладатися, розраховувати, ЧИСЛИТИ, робити ставку; *(головою)* ризикувати; *(на чиюсь душу)* зазіхати; *(на що)* зважати, брати до уваги *що.*

ВАЖИТИСЯ, важити /зважувати/ себе; *(на щось)* наважуватися, зважуватися, насмілюватися; *(на кого)* зазіхати; *пор.* РИЗИКУВАТИ.

ВАЖКИЙ, тяжкий, нелегкий, *о.* стопудовий; *(- брилу)* масивний; *(гріх)* великий; *(танк)* потужний; *(хто)* незграбний, неповороткий, грузький; *(- задачу)* складний; *(заробіток)* трудний; *(податок)* обтяжливий; *(- гілля)* обважнілий; *(час)* небезпечний; *(- обставини)* скрутний; *(настрій)* гнітючий, безрадісний, похмурий; *(погляд)* суворий; *(- враження)* невідрадний; *(- горе)* глибокий; *(запах)* густий, сильний, неприємний, *(- повітря)* несвіжий; *(- працю)* виснажливий, *с.* каторжний; & важ/к/е'нький, вагучий, ваговитий, вагомий, важезний, важучий, важкйй-преважкйй.

ВАЖКО *пр.,* тяжко, нелегко, сутужно, *і всі мож. пох. від* ВАЖКИЙ, *о.* не з медом /маком/, не мед; *(ступати)* незграбно; *(на серці)* гірко.

ВАЖЛИВИЙ, *(значенням)* ваговитий, вагомий, *д.* важний; *(почин)* цінний, вартісний; *(крок)* відповідальний; *ок.* неабиякий, *пор.* АКТУАЛЬНИЙ.

ВАЙЛО, незграба, тюхтій, вахлай, вахлак, маруда, ***фам.*** мамула, бамбула, макуха, гергепа, рептух, БЕВЗЬ, мацапура, *р.* кендюх, *п.* тюлень.

ВАЙЛУВАТИЙ, незграбний, ведмедкуватий, неповороткий, вахлакуватий, лантухуватий, зателепкуватий, тюхтіюватий, лемехуватий; *пор.* НЕЗУГАРНИЙ.

ВАЛ, *(оборонний)* насип, *(траншеї)* бруствер; *(на морі)* /велика/ хвиля; У *ФР.* маса *ін.* валом валити/; *(з клоччя)* нитки; *(в машинах)* вісь, шпиндель.

ВАЛАШАТИ, *(знеплідньовати)* **вивалашувати**, каструвати, викладати, *кн.* стерилізувати; *(коня) г.* валяти.

ВАЛИТИ, валяти; *(стіни)* обвалювати, розвалювати, розламувати, ламати, обурювати; *(з ніг)* збивати; *(на коня)* класти, накладати; *(провину)* спихати, звертати, звалювати, *(з А па Б)* перекладати; *(сміття)* скидати, накидати, *(насипом)* сипати; *(хмарою)* сунути, іти стіною, плївом пливти, *зап.* валом валити.

ВАЛІЗА, саквояж, *жм.* чамайдан, *сов.* чемодан; & валізка; *пор.* КОРОБКА.

ВАЛКА, *(людей)* ватага, *(возів)* цуг, шнур, *р.* ходка, *(їздців)* кавалькада, *(верблюдів)* караван.

ВАЛОВИЙ, сумарний, загальний, *(прибуток)* гуртовий; *З. П.* брутто.

ВАЛЮТА, *(іноземна)* гроші, грошові знаки, асигнації, банкноти, *ок.* векселі; *ЖМ.* золото, коштовності.

ВАЛЬНИЦЯ, підчіпок, *сов.* підшипник.

ВАМПІР, вовкулака, перевертень, *р.* вовкун, *зап.* упир, вамп; *П.* кровопивець, кровопій, *сил.* деспот, тиран, узурпатор.

ВАНДАЛ, *(уособлення дикости)* варвар, гун, канібал; *пор.* ХУЛІГАН..

ВАННА, *у.* купіль; *(кімната) г.* лазінйчка, *поб.* туалет/а/; & ванночка.

ВАНТАЖ, *(туриста)* багаж, речі, *(на тварині)* в'юк; *П.* тягар, вага; & д. вантага.

ВАНТАЖНИК, *г.* ладівнйк, *(в порту)* докер.

ВАР, спека, спекота, духота, горяч, задуха, парня, жарота, жарінь, *р.* млява; *(- воду)* окріп; *(шевський)* смола; *(одна процедура) сов.* варка.

ВАРВАР і **ВАРЕНУХА,** *див. від.* **БАРБАР** і **ГОРІЛКА.**

ВАР'ЄТЕ, *див.* ТЕАТР.

ВАРИВО, страва, ЇЖА, варунок, як *ім.* /печене й/ варене; *(дія)* варення,варіння.

ВАРІЯНТ, різновид, видозміна, відміна; *(твору)* редакція, переробка; *(вістки)* версія; *(мелодії)* варіяція.

ВАРТА, сторожа, охорона, *б. з.* чата, *(як супровід)* конвой, *(почесна)* почет, *сов.* караул, *(кінна) іст.* об'їзд; *(на кордоні)* застава; *(приміщення)* вартівня, *р.* чатівня, *г.* вартарня; *(дія)* вартування, сторожування; & вартонька; *пор.* ПІКЕТ, ПАТРУЛЬ.

ВАРТИЙ І **ВАРТ,** *(чого)* гідний, *сил.* достогідний, *д.* вартний, *сов.* достойний; *У ФР.* цінний, коштовний, вартісний, важливий, *сил.* повновартий.

ВАРТО *пр. сл.,* слід, треба, не зайве, не шкодить, не шкодило б, не завадить, не завадило б, не зашкодить, не зашкодило б.

ВАРТОВИЙ, *ЯК ІМ.* вартівник, охоронець, охоронник, сторож, *пет.* цербер, *іст.* ліктор; *(на стійці)* стійкар, стійчик, стійковий, чатовий; *Р.* черговий.

ВАРТУВАТИ, сторожувати, охороняти, стерегти, бути /стояти/ на варті, стояти на чатах, *г.* гардувати; *(мати вартість)* коштувати.

ВАТАГА, товариство, компанія, група, гурт, *(у русі)* валка, *зн.* юрба; *(озброєна)* загін; *(рибалок)* артіль; *(овець)* отара, стадо, турма; *(псів)* зграя; *НЕҐ.* банда.

ВАТАЖОК, ватаг, отаман, *суч.* провідник, керівник, проводир, організатор, верховода, заводій; *(стада)* вожаЙ, *р.* вожак.

ВАТРА, вогнище, БАГАТТЯ & ватерка, ватрище,

ВАХЛЯР, віяло, опахало, *д.* обмахало.

ВБ... див.УБ...

ВВАЖАТИ /УВАЖАТИ/, гадати, думати; *(за кого)* визнавати /мати, ставити/ за; *(з нст. сл.* щоб) глядіти, пильнувати; *(на що)* зважати, брати до уваги /враховувати *що; ВСТ.* ВВАЖАЙ/ТЕ/, рахуй/те/, числи /числіть/, можна сказати.

ВВІЧЛИВИЙ /УВІЧЛИВИЙ/, чемний, гречний, вихований, тактовний, обхідливий, коректний, делікатний, *сил.* галантний, *д.* куртуазний, *з.* звичайний; *пор.* ЛЮБ'ЯЗНИЙ.

ВВ... *крім наведених слів, dіт.* УВ...

ВГРУЗАТИ /УГРУЗАТИ/, загрузати, грузнути, застрягати, *(у твань)* засмоктуватися; *(у крісло)* заглиблюватися; *(під вагою)* вгинатися, вдавлюватися; *(у землю)* вростати, осідати.

ВҐ... *крім наведених слів, див.* УГ...

ВДАВАТИ /УДАВАТИ/, робити /брати на себе/ вигляд; *(з себе)* корчити, *жм.* строїти, клеїти, приставляти, морщити; *(на сцені)* розігрувати, грати, *кн.* зображати, відтворювати; *(кого)* наслідувати, ставати в позу; *(нещасного)* співати Лазаря; *(хворого)* симулювати, прикидатися /придурюватися/ *ким; дк.* **ВДАТИ,** *(різьбу)* виготовити, зробити, змайструвати; *(на дуду)* утнути; *(що зробити)* змоггй, зуміти.

ВДАВАТИСЯ /УДАВАТИСЯ/, *(кому)* щастити, таланити, фортунити; *(до кого)* звертатися, апелювати, адресуватися; *(до чого)* уживати *що, (до роботи)* мати нахил; *(до хитрощів)* пускатися на *що; (у що)* ударятися, заглиблюватися, поринати, віддаватися *чому, (в тугу)* впадати, перейматися *чим; (в розпуку) ІД.* братися /хапатися/ за голову, піддаватися розпуці, ламати руки, рвати на собі волосся; *док.* **ВДАТИСЯ,** *(у кого)* вродитися /народитися/ схожим на, успадкувати риси *чиї; (до дипломатії) ІД* пошитися у дипломати: *(з ч.* не) схибити.

ВДАЛИЙ, *(на що)* здібний, вдатний; *(захід)* успішний, результативний; *(жарт)* влучний; *(портрет)* майстерний; *(вибір)* доречний, відповідний, підходящий, слушний.

ВДАТНИЙ /УДАТНИЙ/, здібний, талановитий, таланистий, кебетливий; *(на вроду)* вродливий, *(здоров'ям)* міцний, здоровий; *(вдалий)* успішний, влучний.

ВДАЧА, характер, натура, норов, природа, У *ФР.* серце */и.* гаряче серце/; *З. П.* нахил, звичка, риса, прикмета; *пор.* ТЕМПЕРАМЕНТ.

ВДИХАТИ, *(повітря)* вдіхувати, втягати, *(запах) фр.* смоктати; *(думку)* навіювати, надихати, накликати, уроювати, вселяти.

ВДОВОЛЕННЯ, задоволення, *кн.* сатисфакція, *сил.* насолода, втіха, блаженство; *(собою)*самовдоволення.

ВДОВОЛЬНЯТИ /УДОВОЛЬНЯТИ/ і **ВДОВОЛЯТИ /УДОВОЛЯТИ/,** задовольняти, *з.* уконтентовувати, *фр.* ситити; *(спрагу)* гамувати, тамувати, угамовувати, заспокоювати; *(кого)* догоджати *кому; (вимоги)* відповідати *чому; дк.* **ВДОВОЛЬНИТИ,** наситити.

ВД... *крім наведених слів, див.* УД...

ВЕДМІДЬ, *ев.* бурмило; *(хто)* ВАЙЛО: *ЖМ.* коктейль; & ведмедик, ведмедько, ведмедяка, ведмедище.

ВЕДУЧИЙ, ЯКИЙ веде; *(танк)* чоловий, головний; *(- особу)* провідний, ключовий, перший; *(шків)* тяговий; *(промінь) т.* директивний; *(програми)* провідник.

ВЕЖА, *див.* БАШТА.

ВЕЗТИ, *(часто)* возити; *п. ф.* **ВЕЗЕ,** *(кому)* щастить, фортунить, таланить, світить.

ВЕЛЕМОВНИЙ, велеречивий, БАЛАКУЧИЙ.

ВЕЛЕМУДРИЙ, великомудрий, багаторозумний, мудрющий, мудрий-премудрий, всемудрий, стомудрий; *ІР.* хитромудрий.

ВЕЛЕТ і **ВЕЛЕТЕНЬ,** гігант, титан, колос, *неї.* ломус, *флк.* вернйгора, вернйдуб. вернйвода; *(одноокий) міт.* циклоп; *(науки)* геній.

ВЕЛИКДЕНЬ, Святе /Христове/ Воскресіння, Воскресіння Христа, Світлий Тиждень.

ВЕЛИКИЙ, немалий, чималий, *жм.* здоровий, ід. аж он який; *(віком)* дорослий, великолітній; *(- мету)* важливий, видатний, визначний; *(поет)* славний, славетний, знаний, геніяльний; *(гурт)* численний; *(піст)* довгий; *(крик)* сильний, дужий, *(- радість)* глибокий; *(бенкет)* урочистий, пишний; & величенький,великуватий.

ВЕЛИКОДЕРЖАВНИЙ, проімперський, імперський, імперіяльний; *(- політику)* шовіністйчний, загарбницький, експансіоністський, народожерний.

ВЕЛИЧ, *(народу)* величність, *г.* маєстат, *р.* величчя; *(зустрічі)* урочистість, пишність; *(подвигу)* високість, шляхетність.

ВЕЛИЧАТИСЯ, пишатися, чванитися, БУНДЮЧИТИСЯ, вихвалятися, *ок.* ставитися, *ід.* дерти носа /кирпу, голову/, кйрпу гнути; *Р.* називатися.

ВЕЛИЧЕЗНИЙ, грандіозний, велетенський, гігантський, колосальний, /пре/здоровешшй; *(крок)* титанічний; *(розмір)* фантастичний; & величенний, велетєнний, великий як світ, *жм.* збіса великий, великий-

превеликий, превеличєзний; *пі* БЕЗМЕЖНИЙ.

ВЕЛИЧИНА, *(натуральна)* величінь, *р.* більшина; *(хто)* авторитет, знавець, фігура.

ВЕЛИЧНИЙ, *(- картину)* величавий, *г.* маєстатйчпий, *(- хвилину)* урочистий, *(палац)* монументальний; *(жест) п.* царський, королівський.

ВЕЛІТИ, повелівати, казати, наказувати, командувати, розпоряджатися; /7. вимагати /н. як велить закон/.

ВЕЛЬМИ *пр.*, дуже, значно, порядно, досить, *д.* бардзо;/?. багато.

ВЕЛЬМОЖА, *(родом)* аристократ, магнат; *(царський)* сановник, достойник, *як ім.* придворний, *(на Сході)* паша; *IP.* велике цабе, велика цяця.

ВЕЛЬМОЖНИЙ, *(родом)* знатний, родовитий; *(пан)* можний, владущий, могутній, всесильний, всеможний.

ВЕНТИЛЮВАТИ, провітрювати, продувати; **ВЕНТИЛЯТОР,** *у.* вітрогін.

ВЕПЕР, кабан, дик, кнур, *сов.* вепр; & веприк, веприще.

ВЕРАНДА, з. *п.* ґанок, прибудівок; *(круг будинку)* тераса, ґалерія, кружганок.

ВЕРБУВАТИ, *(на працю)* наймати, набирати, *(за контрактом)* контрактувати; *(куди)* залучати, *(кого)* заангажовувати, агітувати, закликати, *жм.* сватати.

ВЕРДИКТ, *(судовий)* вирок, присуд, ухвала, рішення, акт.

ВЕРЕДЛИВИЙ, примхливий, вибагливий, перебірливий, *жм.* брикливий, вимисливий, забагливий, *зап.* капризний, *сил.* норовистий, з норовом; *(- погоду)* мінливий, непостійний.

ВЕРЕДУВАТИ, коверзувати, перебендювати, витребенькувати, комизитися, шукати кістку в молоці, *зап.* капризувати, *жм.* гедзатися; *(чим)* гребувати, перебирати; *(вигадувати)* химерити, химерувати; *(над ким) Р.* знущатися /збиткуватися, варити воду/ з *кого.*

ВЕРЕДУН, варивода, коверзун, вередій, перебендя, комиза, вереда, капризун, капризуля.

ВЕРЕМІЯ, метушня, крик, галас, шарварок, колотнеча, гармидер, розгардіяш,/?, веремій; *3. П.* вир, крутіж, вихор, круговерть, коловорот.

ВЕРЕСК, верещання, виск, вищання, писк; *(поросячий)* кувікання; *П.* гвалт, крик.

ВЕРЕТА, рядно, рядпйн/к/а, *(одяг)* веретянка; *(домоткана)* килимок, доріжка: *(як міра)* оберемок; & верітка, веретка, **верітчи**на, веретище, *зб.* верстя.

ВЕРЗТИСЯ, *(уявлятися)* маритися, ввижатися, привиджуватися, *(усні)* снитися.

ВЕРСТВА, *(порохів)* шар, пласт; *(суспільна)* прошарок, гругіа, кляса, клас, стан.

ВЕРТАТИ, *(борг)* повертати, віддавати; *(додому)* вертатися, повертатися; *(до покинутого)* братися знову; *(сили)* відновлювати.

ВЕРТИКАЛЬНИЙ, прямовисний, простовйсний, СТОРЧОВИЙ; *гір.* -КАЛЬНО, свічкою, навсторч *і п. ф.*

ВЕРТИХВІСТ, *див,* ВІТРОГОН.

ВЕРТЇТИ/СЯ/, крутіти/ся/, обертати/ся/; *тлк.* **ВЕРТІТИСЯ,** *(під ногами)* плутатися; *(- думки)* роїтися, снуватися, куйовдитися.

ВЕРТКИЙ, в'юнкий, вертлявий, рухливий, жвавий, вертливий; *(що вміє викручуватися)* виверткий, спритний.

ВЕРФ, *у.* корабельня.

ВЕРХ, вершина, ВЕРХОВИНА; *(щастя)* вінець; *(над чим)* перевага; *(домівки)* покрівля, дах, *(церкви)* баня; *(кожуха)* **покриття;** *Д.* димар; & вершок, вершечок.

ВЕРХИ, *(прибути)* кінно, на коні /конях/.

ВЕРХІВКА, вершок, верхів'я, верх, *(гори)* ВЕРХОВИНА.

ВЕРХНІЙ, горішній, *ур.* вишній; *(поверх)* вищий; *(шар)* поверхневий, назверхній, зовнішній.

ВЕРХОВИНА, ВЕРХІВКА, *зап.* вершина, *(дуба — ще)* **верховіття,** маківка, *(гори — ще)* чолопок, шпиль, кичера, ґрунь, недея. *д.* щовб, *зб.* верхогір'я; *(кряжа)* гребінь.

ВЕРХОВОДИТИ, ватажкувати, отаманувати, *п.* козакувати, *о.* водити перед, ходити /бути/ за отамана, правити бал/ом/; *(над ким)* очолювати /стояти на чолі/ *кого; П.* керувати, орудувати, порядкувати, урядувати; *(чоловіком)* водити за чуприну /тримати під пантофлею/*кого.*

ВЕРШИНА, *(річки)* верхоріччя, верхів'я; *(гори) ЗАП. див.* ВЕРХОВИНА.

ВЕРШИТИ, *(доводити до кінця)* кінчати, закінчувати, завершувати, вивершувати; *ТІ.* здійснювати.

ВЕРШКИ, верхи, сметанка; *(суспільства)* еліта.

ВЕРШНИК, верхівець, верхівнйк, їздець, *ім,* верховий, *р.* верхівець; КАВАЛЕРИСТ.

ВЕСЕЛИЙ, *(настрій)* РАДІСНИЙ, безтурботний, безжурний; *(жанр)* жартівливий; *(факт)* анекдотичний, кумедний; *(огонь)* яскравий; *(дельфін)* грайливий; *(колір)* барвистий, веселковий; & веселенький, веселесенький, веселющий.

ВЕСЕЛИТИ, *д!* РОЗВАЖАТИ.

ВЕСЕЛКА, *(в небі)* райдуга; *(барв)* спектр, гама; *П.* строкатість, пістрявість.

ВЕСЕЛКОВИЙ, ряснобарв/н/ий, кольористий, барвистий; & веселчаний, веселчастий.

ВЕСІЛЛЯ, *(пролог до весілля)* сватання; *(таємне)* крадене весілля; *У ФР.* одруження, шлюб; *(свято з нагоди шлюбу)* бенкет, *д.* сватьба, свайба; & весіллячко.

ВЕСНА, *поет,* квітень, май; *(рання)* провесінь, провесна; *П.* молодість, юність; *(цивілізації)* початок, світанок.

ВЕСТИ, провадити, спрямовувати, *о.* вести перед; *(звідки)* виводити; *(куди)* заводити, уводити; *(авто)* керувати *чим; (колію)* прокладати; *(протокол)* писати, *(- стежку)* простягатися; *(до чого)* спричинятися, спричиняти *що.*

ВЕТЕРАН, учасник боїв /війни/; *(праці)* корифей, *с.* патріярх; *п!* БУВАЛЕЦЬ.

ВЕТО, *(вищої інстанції на дії нижчої)* заборона /недбзвіл/ *чого.*

ВЕЧІРНІЙ, вечеровий, **вечерішній.**

ВЕЧОРІТИ, смеркати, смеркатися, сутеніти, поночіти, *р.* ночіти.

ВЕШТАТИСЯ, тинятися, швендяти, валандатися, хилятися, не держатися хати, БЛУКАТИ

ВЖ... *див.* УЖ...

ВЗАГАЛІ /УЗАГАЛІ/ *пр.,* загалом, у загальному, в цілому; як правило, універсально.

ВЗАЄМИНИ *мн.,* стосунки, відносини, взаємовідносини, контакти; *пар.* ЗВ'ЯЗКИ.

ВЗАЄМНИЙ, обопільний; *(зиск)* спільний; *(зв'язок)* двобічний, двосторонній.

ВЗАЄМОДІЯ, взаємодіяння, співдія, співдіяння.

ВЗАЄМОПОМІЧ, взаємодопомога, самопоміч, солідарність; *(у збереженні секрету)* кругова порука; *пор.* ПОМІЧ.

ВЗІР, зразок, взірець, приклад; У *ФР.* кшталт, копил, манір.

ВЗІРЦЕВИЙ, зразковий, *кн.* еталонний. *сил.* показовий; *(товар)* відмінний, першоклясний, *г.* люксусовий, *обр.* перша кляса.

ВЗ... *крім наведених тут слів, див.* УЗ...

ВИБАВЛЯТИ, *(траву)* викорінювати, виводити, виполювати; *(від смерти)* рятувати, вирятовувати; ***пор.*** ВИНИЩУВАТИ, ВИГУБЛЮВАТИ.

ВИБАГЛИВИЙ, ВИМОГЛИВИЙ, перебірливий, ВЕРЕДЛИВИЙ,/?, забагливий.

ВИБАЧАТИ, *(провину)* пробачати, дарувати, прощати, забувати; *пор.* АМНЕСТУВАТИ.

ВИБАЧАТИСЯ, пробачатися, перепрошувати *кого,* просити пробачення /пардону/ у *кого.*

ВИБАЧЛИВИЙ, поблажливий, милостивий, *р.* вибачний, *обр.* з Богом у серці; *(-ставлення)* несуворий.

ВИБИВАТИ, *(килим)* витріпувати; *(з фортеці)* виганяти; *(зізнання)* вимушувати; *(градом)* витолочувати, *док.* витовкти; *(людей)* ВИНИЩУВАТИ; *(години)* відстукувати; *(гопака)* танцювати; *(такт)* відраховувати; *(крок)* карбувати; *(медаль)* викарбовувати; *док.* **ВИБИТИ,** побити.

ВИБИРАТИ, спиняти свій вибір на *чому; (з купи)* відбирати, *(кращі зразки)* добирати, *(кого)* обирати, голосувати за, *(воду)* вичерпувати, *(очі)* видирати, *(картоплю)* збирати, *(нору)* викопувати, *(паз у дощі)* прорізували; *(з чого)* виуджувати.

ВИБИРАТИСЯ, ***(в дорогу)*** вирушати, рушати, виряджатися; *(з дому)* виїздити, виходити; *(деінде)* переїздити, переселятися; *(на гору)* видиратися, здиратися.

ВИБІЙ, яма, заглибина, вирва, вибоїна; *(у стіні)* отвір; *(у шахті)* забій.
ВИБІР, вибирання, вибірка, *(добір)* селекція; *у фр.* альтернатива; **ВИБОРИ,** голосування; *(попередні)* передвибори, *(повторні)* перевибори.
ВИБЛИСКУВАТИ, вилискувати, сяяти /як зоря/, світитися, спалахувати, виблімувати, яріти; *(сріблом)* блищати, мінитися, леліти, переливатися, блискати, блискотіти.
ВИБОРЮВАТИ, здобувати, завойовувати.
ВИБРИК, викрут, викрутас, коник, витівка, примха; *(ворожий)* випад; *ігор.* ЕКСЦЕС.
ВИБУХ, *г.* експльозія; *(бомби)* розрив; *(від детонатора)* детонація; *(вулькану)* виверження; *(гніву)* напад.
ВИБУЯТИ *док., (- рослину)* вигнатися, вирости, розростися; *недок. due,.* РОСТИ.
ВИВЕРТ, *(хитрий)* викрут, викрутас, хитрощі; *(тіла)* вихиляє; *(дороги)* вигин, закрут, кривина; *(від норм)* відхилення; *(дерево)* вйворoть, вивертень.
ВИВЕРШУВАТИ, вершити, завершувати, закінчувати; *(мірку)* наповнювати.
ВЙВІДКИ ***мн.,*** вивідування, розвідки, розвідування, розвідка, *жм.* нишпорення; *(нареченої)* розглядини, оглядини.
ВИВІДУВАТИ, дізнаватися, розвідувати, вишпиговувати, винйшпорювати, рознюхувати.
ВИВІРЧУВАТИ, вивєрчувати, викручувати, вигвинчувати; *(діру)* висвердлювати.
ВИВІРЯТИ, перевіряти; *(точність)* контролювати, упевнятися в; *(кого)* випробовувати; *(правди) Б. З.* допитуватися.
ВИВОДИТИ, *(куди)* вести; *(потомство)* плодити, розмножувати, вирощувати; *(логічно)* висновувати, робити висновок; *(мур)* виганяти, викладати, вимуровувати; *(букви)* виписувати, вимальовувати; *(пісні)* виспівувати, співати; *(героя)* описувати, змальовувати; *(зло)* викорінювати, ліквідовувати; *(бліх)* винищувати, вибавляти.
ВИВОЗИТИ, *(куди)* везти, */часто/* возити; *(людей)* виселяти; *(за кордон)* експортувати; *(звідки)* привозити; *(у скруті)* вирятовувати.
ВИВ'ЯЗУВАТИСЯ, давати /собі/ раду, знаходити вихід, викручуватися.
ВИГАДКА, вигад, *жм.* мудрація, *зап.* вимисел, *пар.* ВИНАХІД; *(нереальність)* неправда, фантазія, *обр.* на вербі груші; *(парубоцька)* витівка; *(дія)* вигадування.
ВИГАДЛИВИЙ, меткий на вигадки, винахідливий, кмітливий, меткий, бистрий на розум; *(візерунок)* химерний; *Р.* ВЕРЕДЛИВИЙ.
ВИГАДНИК, вигадько, фантазер; витівник, штукар.
ВИГАДУВАТИ, винаходити, видумувати, вимислювати, вимудровувати; *(нереальне)* фантазувати, химерити, химерувати; *(витребеньки) ІД-* вередувати.
ВИГАНЯТИ, вигонити, витуряти, витурювати /в шию/, витручати, проганяти, випихати, випирати, видворяти, спроваджувати, витручувати, виштовхувати, викйшкувати, *ев,* показувати на поріг /двері/, *док.* показати одвірки; *(підступом)* викурювати, виживати; *(з хати)* викидати на вулицю; *(зі школи)* виключати; *(хворобу)* відганяти; *(з праці)* ЗВІЛЬНЯТИ; *(- хміль)* буйно рости; *(мур)* ВИВОДИТИ; *(спирт)* гнати.
ВИГЇДДЯ, лахва, роздолля, привілля.
ВИГІДНИЙ, корисний, прибутковий, рентабельний, пожиточний, *г.* хосенний.
ВИГІДНИЙ, з вигодами, комфортабельний, *р.* вигідливий, *ігор.* ЗРУЧНИЙ; *(куток)* затишний; *(для чого)* підходящий, придатний, сприятливий.
ВИГЛЯД, зовнішність; *(чийсь)* образ, подоба; *УФР.* форма//(. у формі кола/.
ВИГЛЯДАТИ */дк.* **ВИГЛЯНУТИ/,** визирати, *п. ф.* зирк; *(за чим)* виднітися; *(добре)* мати вигляд, бути з себе; */дк.* **ВИГЛЯДІТИ/,** *(волю)* чекати; *дк. /дітей/* виховати, */очі/* втомити.
ВИГОДА, користь, інтерес, *г.* хосен; *ФР.* виграш, перевага; *З. П.* зиск, прибуток.
ВИГОДА, зручність; *мн.* ВИГбДИ, *(житла)* комфорт, *(ринку)* переваги; *пор.* ЗАТИШОК.
ВИГОЛОШУВАТИ, *(слово)* промовляти, говорити,^- вирікати; *(переможно)* проголошувати.
ВИГОЮВАТИ, виліковувати, гоїти, лікувати, *г.* відздоровлювати, *(миттю)* знімати рукою; *док.* **ВИГОЇТИ,** поставити на ноги.

ВИГРАВАТИ, *(у змаганні)* перемагати, мати успіх; *(час)* економити, заощаджувати, викроювати; *(від чого)* поліпшуватися; *(на трубах)* грати; *(конем)* гарцювати, *(- вітер)* вирувати; *(барвами)* мінитися, переливатися, блищати, сяяти.
ВИГРАШ, *як ім. г.* виграна, *д.* вигра, вйгранка; *(економічний)* користь, вигода; *(у боротьбі)* успіх, перемога.
ВИГРАШКА, іграшка, забавка, цяцька, лялька;*П.* розвага.
ВИГУБЛЮВАТИ, винищувати, знищувати, викорінювати, видушувати, викінчувати, *обр.* стирати на порох, повергати у прах, виполювати; & вигубляти.
ВИГУК, крик, погук, викрик; оклик, поклик; *мн.* **ВИГУКИ,** волання, вигукування.
ВИД, лице, обличчя, *ур.* лик, *вул.* ПИКА; *(пейзаж) ЗСТ.* краєвид, панорама; *(у систематиці)* тип, різновид, категорія, *фр.* форма; & видочок, видик, видок.
ВИДАВАТИ, давати; *(звук)* розсипати; *(книжки)* публікувати; *(журнал)* випускати.
ВИДАВАТИСЯ, здаватися, видітися, уявлятися, сприйматися; *(з чого)* вирізнятися, випинатися, витикатися, виступати; *(з лінії)* виставлятися; *(- книжки)* виходити у світ; *(заміж)* виходити, віддаватися.
ВИДАВЛЮВАТИ, вичавлювати, вигнічувати, витискати, видушувати, *(олію)* вибивати.

ВИДАТНИЙ, *(хто)* визначний, славетний, заслужений, великий, непересічний, чільний; *(-подію)* знаменний.
ВИДИВО, *(картина)* ВИДОВИЩЕ, видовисько, *г.* візія, *ок.* дивовиддя; *(нереальне)* мана, мара, привид, примара, привиддя, видіння; *П. як ім.* бачене.
ВИДИМИЙ, явний, очевидний, неприхований,^/?, зрймий; *(-зміну)* наочний, відчутний; *(- смерть)* неминучий.
ВИДІЛЯТИ, виокремлювати, вирізняти; *(рису)* увиразнювати; *(в мові)* підкреслювати, наголошувати, зосереджувати увагу; *(майно)* уділяти, приділяти, віддавати, передавати; *(з організму)* вилучати, виводити; *(тшти)* АСИГНУВАТИ.
ВИДНІТИ, світати, розвиднятися, дніти, займатися /благословлятися/ на світ; *(здалеку)* ВИДНІТИСЯ.
ВИДНІТИСЯ, маячити, маячіти, бовваніти, мріти, даленіти, вимальовуватися, *(крізь що)* проглядати, */як до барви/* світитися, ясніти, біліти, сіріти, буріти *тощо.*
ВИДНО, видко, знати */н.* зараз знати/, *г.* слІдно; *(надворі)* ясно, світло, *с.* видно, хоч голки збирай; *ВСТ.* напевно, очевидно, видимо, очевидячки; & виднісінько
ВИДНОКОЛО, обрій, виднокруг, горизонт, крайнебо, виднокіл, небокрай, небосхил, виднокрай, *г.* бвид.
ВИДНОКРУГ, *див.* ВИДНОКОЛО.
ВИДОБУТИ, вйдістати, дістати, одержати, вивільнити, добути; *(з піхов)* вийняти, витягти; *(плід)* видалити; *(кисень з води)* вилучити; *(з пам 'яті) п.* викресати.
ВИДОВИЩЕ, *(у театрі)* ВИСТАВА; *(у цирку)* атракціон; *(казкове)* феєрія; *(ганебне)* позорище; & ВИДИВО.
ВИДОЗМІНА, різновид; *(дія)* модифікація, метаморфоза; *(генів)* мутація; *пор.* ВАРГЯНТ.
ВИДУЖУВАТИ, одужувати, перемагати хворобу, ставати на ноги, *ф.* оклигувати, вичунювати, вичухуватися, вилизуватися /з хвороби/,/?, оговтуватися; *дк.* виходитися.
ВИДУРЮВАТИ, ви/ту/манговати, вишахровувати, циганити; *док.* ВИДУРИТИ, вимантачити.
ВИДЮЩИЙ, зрячий, видючий; *її.* проникливий, провидющий, пророчий.
ВИЖИВАТИ, не вмирати, і далі жити; *(з праці)* проживати, існувати; *(з хати) п.* викурювати; *(з розуму)* позбуватися *чого.*
ВИЗВОЛЕННЯ, визвіл, звільнення, *д.* освободження; *(від забобонів)* емансипація; *(з біди) /засіб/* рятунок, порятунок, вйрятовання, */дія/*рятування, вирятування.
ВИЗВОЛЯТИ, звільняти, вивільняти, вибавляти, *п.* розковувати, розбивати /рвати/ кайдани *чиї, жм.* ослобоняти; *(із скрути)* рятувати, вирятовувати.
ВИЗВОЛЯТИСЯ, звільнятися /з пут/, рвати свої кайдани, вставати з колін, скида-

ти ярмо, розкріпачуватися, ставати вільним, виборювати свободу, збуватися ярма; *(від чого)* **здихуватися** /спекуватися/ *чого,* скидати з плечей *що, пі* ПОЗБУВАТИСЯ.

ВИЗВОЛЬНИЙ, визвольницький; рятівний, рятівничий, **вирятбвчий.**

ВИЗИСК і **ВИЗИСКУВАТИ,** *див.* ЕКСПЛУАТАЦІЯ і ЕКСПЛУАТУВАТИ.

ВИЗНАВАТИ, *(ким)* вважати /мати/ за *кого; (гріх)* зізнаватися у *чому; (хиби)* УСВІДОМЛЮВАТИ; *(догми)* сповідувати, дотргімувати/ся/ *чого; (за краще /що зробити/)* віддавати перевагу *чому; (заслуги /чиї/) ІД* схиляти чоло перед *ким.*

ВИЗНАЧАТИ /-АЧУВАТИ/, *(віддаль)* встановлювати, обчислювати, вимірювати, вираховувати; *(суть)* розкривати, характеризувати, формулювати, *кн.* детермінувати; *(на пост)* призачати, виділяти; *(термін)* вказувати, накреслювати; *(хворобу)* ставити діягноз *чому.*

ВИЇЗДИТИ і **ВИЇЖДЖАТИ,** вирушати, рушати, виряджатися, виступати, відправлятися; *(куди)* їхати; *(на поселення)* переселятися.

ВИЇМОК, *див.* **ВИНЯТОК.**

ВИКАЖЧИК, юда, донощик, *жм.* стукач, *г.* конфідент,/», виказувач, виказник.

ВИКАПАНИЙ, ДОСТОТНІЙ, СХОЖИЙ /ОКО-в-око/, зовсім такий, такий самий, достоту такий, точнісінький, тотожний, адекватний, *р.* вилитий.

ВИКАРБОВУВАТИ, *(наше)* вибивати, витискати; *(у пам'яті)* вирізьблювати; *П.* описувати, змальовувати.

ВИКИДАТИ, *(на берег)* кидати; *(з хати)* виганяти; *(з тексту)* викреслювати; *(як непотріб)* кидати під лаву; *(гроші)* витрачати, розтринькувати; *(колос)* обростати *чим; (ляву)* вивергати; *(їжу)* блювати *чим.*

ВИКІНЧЕНИЙ *г.,* довершений, досконалий.

ВИКІНЧУВАТИ, докінчувати, ЗАКІНЧУВАТИ; *(житло)* наводити блиск, декорувати.

ВИКЛАДАТИ, розкладати, класти, складати; *(стіну)* мурувати, ВИВОДИТИ; *(думку)* розповідати, оповідати, доповідати, з. ясувати; *(фізику)* читати лекції 3; *(у школі)* учити; *(тварин)* каструвати.

ВИКЛАДАЧ, педагог, учитель, інструктор, *г.* професор; & викладовець.

ВИКЛИКАТИ і **ВИКЛИКУВАТИ,** *(кого)* кликати; *(гнів)* будити, збуджувати; *(крах)* спричиняти, призводити /причинятися/до; *(на що)* провокувати.

ВИКЛЮЧАТИ, *(чвари)* усувати; *(зі школи)* виганяти; *(з громади)* виводити, відлучати від; *(зі списку)* викреслювати; *(думку)* не припускати *чого; (мотор)* вимикати, вилучати, заглушати; *ЖРҐ.* забивати памороки; *док.* **ВИКЛЮЧИТИ,** *ок.* вичистити.

ВИКЛЮЧНИЙ, винятковий, виїмковий; *(успіх) Р.* феноменальний; *(- увагу)* єдиний.

ВИКОНАВЕЦЬ, виконувач, *як ім.* виконуючий; *(на сцені)* артист; *(вироку)* екзекутор, кат; *(злочину) г.* справець; *(чужої волі)* сліпе знаряддя, посіпака, цербер.

ВИКбНУВАТИ, здійснювати, реалізувати, *г.* поповнювати; *(службу)* справляти; *(вправи)* **робити;** *(волю)* чинити; *(ролю)* грати, *(арію)* співати, *(танець)* танцювати.

ВИКОПНИЙ, *П.* доісторичний, прадавній, прастарий, архістарйй.

ВИКОРИСТОВУВАТИ, *(силу)* вживати, застосовувати, пускати в діло, користуватися /користатися/ з *чого,* послуговуватися *чим; (решткu)* **утилізувати.**

ВИКОРІНЮВАТИ, викорчовувати, корчувати, *(зілля)* полоти; *пор.* ВИБАВЛЯТИ.

ВИКОХУВАТИ, вирощувати, виплекувати, випещувати, пестити, плекати, ростити, *(дітей)* ВИХОВУВАТИ.

ВИКРАДАТИ, таємно /потай/ красти, *(дітей)* забирати /полонити/ потай; *(скарб)* потай привласнювати; *(літак)* брати на гопстоп; *дк-* **ВИКРАСТИ,** *(збройно)* запірвати.

ВИКРИВАТИ, *(кого)* демаскувати, виводити на чисту воду, зривати маску з; *(що)* підіймати завісу над *чим; (злочин)* виявляти, розкривати; *дк.* **ВИКРИТИ,** *(щось таємне) ок.* висвітити; *(кого)* довести злочин *кому, з.* вйсвідчити *кого.*

ВИКРУТ, *д!* ВИВЕРТ; **ВИКРУТКА,** відкрутка, *г.* шруботяг.

ВИКРУЧУВАТИСЯ, вигвинчуватися, вивірчуватися; *(з рук)* вириватися; *(в танці)* крутитися; *(в суді)* відкручуватися, вибріхуватися, огинатися, виплутуватися, крутити хвостом; *дк.* **ВИКРУТИТИСЯ,** вийти сухим з води, вимотатися; *ТІ.* не пропасти.

ВИКУРЮВАТИ, *див.* ВИГАНЯТИ.

ВИЛА *мн., (з трьома зубцями)* габлі, Галі; & вильця, вилки, вилка.

ВИЛІКОВУВАТИ, *див.* ВИГОЮВАТИ.

ВИЛУЧАТИ, *р.* видумувати; *(зіпсуте)* видаляти, вибирати; *(заборонене)* забирати, конфіскувати; *(проміння)* виділяти, випромінювати; *(мотор) Г.* ВИКЛЮЧАТИ.

ВИЛЮДНІТИ *док.,* змужніти, вирости, розвинутися; *П.* виховатися; *(- село)* знелюдніти.

ВИМАГАТИ, домагатися, наполягати на, *о.* смикати за поли; *(борг)* правити, допоминатися *чого; (від кого)* жадати; *(погрозами)* вимагати /видирати/ горлом /правдами й неправдами/, приступати з ножем до горла, висварювати, шантажувати, вдаватися до шантажу; *(судом)* виправляти; *(- люду)* зобов'язувати; *(часу)* потребувати, забирати *що /н.* освіта забирає час/; *док.* зажадати, поставити вимогу.

ВИМАЛЬОВУВАТИ, розмальовувати, малювати, розписувати, фарбувати; *(в уяві)* зображати, змальовувати, уявляти; -СЯ, проглядати, окреслюватися, *дк.* забовваніти.

ВЙМЕРХАТИСЯ *док.,* зголодніти, охлянути.

ВИМИРАТИ, гинути, вигибати, пропадати, зникати, щезати, *(- рід)* переводитися; **док. ВИМЕРТИ,** *вул.* виздихати.

ВИМИСЕЛ, *див.* **ВИГАДКА.**

ВИМІРЮВАЛЬНИЙ *та* **ВИМІРЮВАТИ,** *див.* **МІРЧИЙ** *та* **МІРЯТИ.**

ВИМОВА, дикція, *(чужа)* акцент; **ВЙМбВКА,** відмовка, хитра причина, відмагання.

ВИМОВНИЙ, красномовний, пророчистий, промовистий, значущий, багатозначний, виразний, виразистий.

ВИМОГА, домагання, вимагання, наполягання; *(безапеляційна)* наказ; *мн.* ВИМОГИ, *(існування)* запити, потреби; *(до кого)* претепсії; *пор.* ПРОХАННЯ.

ВИМОГЛИВИЙ, *(до підлеглих)* суворий, *сов.* строгий; *(вередливо)* вибагливий, прискіпливий; *(тон)* наказовий; *(у дрібницях)* педантичний, скрупульозний.

ВИМПЕЛ, *у.* короговка, *д.* майвець.

ВИМУШЕНИЙ, *(усміх)* силуваний, роблений, удаваний, ненатуральний; *(обставиною)* змушений, *ІД.* радий не радий, рад-нерад.

ВИМУШУВАТИ, *д!* ЗМУШУВАТИ.

ВИНА, провина, гріх, провинність, *р.* прбгріх, *жм,* шкода; *(злих діл)* причина.

ВИНАГОРОДА, нагорода, плата, заплата, платня, премія, *кн.* мзда, *(авторська)* гонорар; *(за послугу)* віддяка; *(за шкоду)* відшкодбвашія, компенсація.

ВИНАХІД, *(незначний)* удосконалення, раціоналізація; *(світовий)* відкриття; *П.* вигадка, ідея; *(щось нове)* новація, новина; *ОК.* прилад, пристрій, механізм.

ВИНАХІДЛИВИЙ, *див.* ВИГАДЛИВИЙ.

ВИНИКАТИ, поставати, народжуватися, зароджуватися, зав'язуватися, започатковуватися; *(- питання)* виринати, з'являтися; *(- конфлікт)* ставатися, відбуватися.

ВИНИЩУВАТИ, нищити, знищувати, ВИГУБЛЮВАТИ, *(траву — ще)* вибавляти, викорінювати, *(людей — ще)* вибивати, вирізувати, витинати, вимордовувати, *г.* масакрувати; *(бліх)* виводити.

ВИННИЙ і **ВИНЕН,** винуватий, грішний, провинний, провйнен; *(у чому)* що мас на совісті *що; ЯК ІМ.* ВИНУВАТЕЦЬ; *лик.*

ВЙННИИ, кислосолбдкий.

ВИННИЦЯ, винокурня, гуральня, з. караван, СОЙ. спиртзавбд;Д. виноградник.

ВИНОСИТИ, *(з хати)* носити, *(куди)* приносити; *(на суд)* подавати, пропонувати; *(двері)* виставляти; *(текст)* виокремлювати; *(на берег)* викидати; *(вирок)* ухвалювати; *З. П.* витерплювати, витримувати; *дк.*

ВИНЕСТИ, *(урок)* мати, дістати.

ВИНУВАТЕЦЬ, провинник, *р.* провйнець, *як ім.* ВИННИЙ; *(боргу)* боржник; *(аварії)* спричйнник, призвідник.

ВИНУВАТИ, винуватити, звинувачувати, обвинувачувати, оскаржувати, скаржити, *бар.* винити.

ВИНУВАЧ *г.,* винуватель, обвинувач, звинувачувач, *ок.* прокурор, *д.* прокуратор.
ВИНЯТКОВИЙ, виїмковий; *(успіх)* безпрецедентний, надзвичайний, феноменальний.
ВИНЯТОК, виїмок, *р.* виїмка, *сов.* виключення; & вйййяток.
ВИПАД, *(тілом)* ривок; Я. каверза, витівка; *(проти кого)* виступ.
ВИПАДАЄ *неос,* годиться, лічить, належить, слід.
ВИПАДАТИ, траплятися, бувати, приключатися, *д.* /при/лучатися, *дк.* скоїтися, статися, пригодитися; *(з рук)* падати
ВИПАДКОВО *пр., (зустрітися)* несподівано, непередбачено, *р.* ненароком, припадково; *ВСТ.* часом, іноді, бува, випадком.
ВИПАДОК, казус, інцидент, епізод, *с,* пригода, *неї.* халепа, *р.* трапунок, *(прообраз сучасного)* прецедент; *(нещасний) ІД.* АВАРІЯ; *(слушний)* пагода, оказія, шанс, момент: *П.* випадковість; *ФР.* раз */н.* у разі = у випадку/.
ВИПАЛЮВАТИ, палити; *(сонцем)* знищувати; *(тавро)* випікати; *(з кріса)* вистрелювати; *(новину)* сказати одним духом.
ВИПАРОВУВАТИ, сходити парою, випаровуватися, вивітрюватися, видихатися.
ВИПЕРЕДЖАТИ і **ВИПЕРЕДЖУВАТИ,** переганяти, перебігати, обганяти, обскакувати, лишати /залишати/ позаду, лишати позад себе, забігати вперед.
ВЙПЕРЕДКИ, перегони, змагання /на швидкість/.

ВИПИВАКА, випивайло, заливаха, П'ЯНИЦЯ, АЛЬКОГОЛІК.
ВИПИНАТИСЯ, *(- жиш)* виступати, випирати, видаватися; *(тілом)* розгинатися, випростуватися.
ВИПИТУВАТИ, вивідувати, розпитувати, дізнаватися, довідуватися, дошукуватися, *ок.* сповідати.
ВИПИХАТИ, виштовхувати, витуряти, витурювати, витручувати; *(підло) пі.* ВИГАНЯТИ.
ВИПІРНАТИ, *див.* ВИРИНАТИ.
ВИПЛАТА, *(грошей)* заплата, платіж; *(дія)* виплачування; У *ФР.* виплат */н.* купляти на виплат/.
ВИПЛЕКАТИ *док.,* викохати, виростити, випестити, вигляділи, *(дитя)* вигойдати.
ВИПЛЕСК, *(дія і звук)* вйхлюп, сплеск; *(дія)* випліскування, вихлюпування.
ВИПЛИВАТИ, пливти, ВИТІКАТИ; *(логічно)* виходити, висновуватися, бути наслідком.
ВИПЛІД, *(курчат)* виводок; *(уяви)* витвір, твір, *сов.* породження; *ЗН.* виродок.
ВИПЛОДОК, *ЗН.* нащадок, потомок, *вуя. \ii\пупок\ЛАЙ.* виродок.
ВИПОГОДЖУВАТИСЯ, розпогбджуватися, розхмарюватися, вияснюватися, розгодинюватися, вигодинюватися; *док. неос.*
ВЙПОГОДИЛОСЬ, перехмарило.
ВИПОРСНУТИ *док.,* вислизнути, виприснути; *(з рук) П.* вирватися, звільнитися; *(з гурту) ОБР.* вибігти, вискочити, вишмигнути.
ВИПРАВДУВАТИ *і* **ВИПРАВДбВУВАТИ,** *г.* уневйннювати, *обр.* очищати; *(надії)* справджувати, не зраджувати.
ВИПРАВДУВАТИСЯ, *(всіма способами)* вибріхуватися, від-, викручуватися, від-, *д.* вимовлятися; *(від наклепу)* очищатися; & виправдовуватися.
ВИПРАВЛЯТИ, *д!* ПРАВИТИ і ВИТВОРЯТИ.
ВИПРбБУВАННЯ, випроба, ПРОБА, пробний камінь, *ок.* випроббвання; *(якостей)* тест.
ВИПРОБОВУВАТИ і **ВИПРбБУВАТИ,** робити пробу; *(у ділі)* перевіряти, виміряти; *(лябораторно)* досліджу вати.
ВИПРОСТОВУВАТИ і **ВИПРОСТУВАТИ,** випрямляти, виструнчувати, розправляти, розпрямляти, вирівнювати.
ВИПУСКАТИ, *(з рук)* пускати; *(з тюрми)* звільняти; *(абзац)* вилучати; *(худобу)* виганяти; *(що)* ВИРОБЛЯТИ; *(газету)* ВИДАВАТИ; *(позику)* поширювати; *(цвіт)* викидати.
ВИР, вирва, чорторйй, нурт, кручія, водокрут, вернйвода, *д.* шум, крутіж; *П.* круговерть; *пор.* ВИХОР; & вировисько.
ВИРАЖАЛЬНИЙ *кн., (засіб)* образний, образотворчий.

ВИРАЗ, *(обличчя)* міна; *(радощів)* вияв, виявлення; *(словесний)* ВИСЛІВ, афоризм, фраза, висловлювання; *ек.* обрахунок, обчислення */н.* в грошовому обчисленні/.
ВИРАЗКА, ранка, гнояк, гноячок, *дит.* вавка, *с.* поранення, ураження, *р.* уразa, уразка; *(на совісті)* проказа; *(висип)* екзема; *пі* БОЛЯЧКА.
ВИРАЗНИЙ, чіткий, розбірливий, /різко/ окреслений, /легко/ зрозумілий, *(пре. про елюції)* експресивний; *(жест)* ВИМОВНИЙ, виразистий.
ВИРВА, яма, ВИБІЙ, *(у стіні)* отвір; *З.* здирство, хабар.
ВИРИНАТИ, випірнати, випурнати; *(на поверхню)* спливати; *(з пітьми)* витикатися, вирізьблюватися, показуватися, *док.* вйгулькігути; *П.* виникати, поставати, з'являтися, *(раптово)* падати з неба, виростати з-під землі.
ВИРІБ, продукт, фабрикат; У *ФР.* виробництво, виготовлення */н.* річ мого виробу/.
ВИРІЙ, йрій, теплі краї; *П.* невідомість, безвість.

ВИРЛА, *див.* БАНЬКИ.
ВИРІВНЮВАТИ, рівняти, розправляти, ВИПРОСТОВУВАТИ, випрямляти.
ВИРІЗНЯТИ, виокремлювати, виділяти; *(з багатьох)* розрізняти, пізнавати.
ВИРІЗНЯТИСЯ, відрізнятися, виділятися, *(чим)* відзначатися, *(хистом)* визначатися.
ВИРІЗЬБЛЮВАТИСЯ, вимальовуватися, викарбовуватися; *(- погляди)* формуватися.
ВИРІКАТИСЯ, відмовлятися, зрікатися, відпиратися, відкасуватися, відмагатися, відмахуватися /відхрещуватися/ руками й ногами; *(кого)* сахатися, цуратися.
ВИРІШИТИ *док.,* розсудити, надумати, покласти собі, прийняти рішення, урадити, *ок.* взяти /забрати/ в голову, *з.* наважити; *(дійти висновку)* зробити висновок; *(питання)* розв'язати; *(в суді)* ухвалити, постановити.
ВИРОБЛЯТИ і **ВИРОБЛЮВАТИ,** *(авта)* робити, виготовляти, продукувати; *(вдачу)* удосконалювати, ФОРМУВАТИ, розвивати; *(норму)* виконувати; *(землю)* виснажувати, вичерпувати; *(коники)* штівати.
ВИРОДОК, вйрід, потвора, дегенерат, переводня, покруч, *л.* виплодок, недолюдок.
ВИРОК, присуд, вердикт, *г.* засуд; *П.* рішення, ухвала, *ок.* висновок.
ВИРОСТАТИ, РОСТИ, зростати, більшати, вищати, іти вгору, *ок.* довшати, дужчати; *(мужніти)* доходити літ, *р,* вилюднювати, *св.* дорослішати; *(з одягу)* переростати *що; (на мапі)* з'являтися, будуватися; *(перед очима)* ВИРИНАТИ, вимальовуватися.
ВИРОЩУВАТИ, ростити, плекати, виплекувати, випещувати, викохувати, ставити на ноги; *(кадри)* виховувати.
ВИРУВАТИ, бурувата, нуртувати, клекотіти, БУРХАТИ, *о.* кипіти (кипнем); *(-життя)* буяти, *о.* ходити хбдором; *(- море)* хвилювати/ся/, бурунити/ся/.
ВИРУШАТИ, *д!* **РУШАТИ;** *(в дорогу)* вибиратися: *док.* ВИРУШИТИ, *ф.* махнути,

ВИРЯДЖАТИ, *(в дорогу)* випроваджати, відправляти, благословляти, відпроваджувати, відряджати, споряджати; *(на фронт)* проводжати, випроваджувати; *(зхати)* проганяти; *(в гості)* чепурити, причепурювати.
ВИСВЕРДЛЮВАТИ, свердлити, вертіти, вивірчувати, виверчувати.
ВИСВІТЛЮВАТИ, *(тему)* з'ясовувати, пояснювати, роз'яснювати; *Р.* освітлювати.
ВИСВЯЧУВАТИ, *(священика)* хіротонувати; *(від нечистої сили)* освячувати.
ВИСИЛЕНИЙ, *див.* ВИСНАЖЕНИЙ.
ВИСІТИ, бути підвішеним; зішеати, зависати, звішуватися; *(- одяг)* обвисати; *(над чим)* нависати, перевисати, */над ким/* загрожувати *кому; (в небі)* ширяти, плавати; *(на телефоні)* прирости /прилипнути/ до *чого.*
ВИСЛИЗНУТИ *док.,* ВИПОРСНУТИ, виприснути; *П.* втіктй; *(з біди)* викрутитися.
ВИСЛІВ, ВИРАЗ, фраза, /мовний/ зворот, афоризм, крилате слово, *ОК.* словосполука; *(повчальний)* сентенція; *ми.* **ВИСЛОВИ,** висловлювання, висловлення.
ВИСЛОВЛЮВАТИ, *(думки)* говорити, казати, викладати, /ви/повідати, передана™, *р.* ясувати; *(ідею)* висувати, пропонувати; *(закон)* формулювати.
ВИСЛУГбВУВАТИСЯ, вислужувати-

ся, служити /вірою й правдою/; *(перед ким)* запобігати, *о.* /крутити/ І задком і передком: *дк.* **ВИСЛУЖИТИСЯ,** *(перед ким)* вистаратися.

ВИСМІВАТИ, ВИСМІЮВАТИ, глузувати, кепкувати, брати на глузи /глум, кпини, сміх/, кпити з *кого; (копіюючи)* пародіювати; & осмівати, обсмію-; *п-к* **-АЮЧИЙ, -ІЮЮЧИЙ,** шо глузує, радий висміяти, глузій, вдатний на кпини, глузливий, насміхастий.

ВИСНАГА, виснаженість, виснаження, знесилення, **знесила,** знемога, утома.

ВИСНАЖЕНИЙ, знесилений, змучений, вимучений, висилений, стомлений, знеможений, загнаний; *(голодом)* захарчований; *Л.* вичерпаний; *(- землю)* вироблений.

ВИСНАЖУВАТИ, знесилювати, вимучувати, змучувати, стомлювати, виморювати; *(голодом)* захарчовувати; *(сили)* вичерпувати, *(землю)* виробляти.

ВИСНАЖУВАТИСЯ, знесилюватися; *(- землю)* пісніти; *док.* **ВИСНАЖИТИСЯ,** охлянути; *П.* змарніти, зів'яти, змізерніти, схуднути; *(з голоду) д.* **ВИМЕРХАТИСЯ.**

ВИСНОВОК, підсумок /наслідок, результат/ думання, *г,* конклюзія; *(судовий)* ухвала, рішення, постанова; *(лікарів)* діягноза, *сов.* діяпюз.

ВИСОКИЙ, не низький; *(ростом)* не малий, здоровий, *о.* плечима стелю підпирає, під стелю /хмару/; *(- точність)* підвищений; *(дар)* надзвичайний, виняткований, небуденний, непересічний; *(- почуття)* шляхетний; *(стиль)* піднесений, урочистий, вишуканий; *(титул)* почесний; *(пост)* відповідальний; *(голос)* тонкий, пронизливий; *(престіл)* недосяжний; *(гість)* вельможний; & височенький, високий до неба, високенний, височезний; **ВИСОКО,** *(дуже)* аж до хмар /під хмари/.

ВИСОКОСНИЙ, *(рік)у.* **переступний.**

ВИСОЛОПЛЮВАТИ, *(язика)* вистромляти, вистромлювати, вивалювати.

ВИСОТА, ВИСОЧИНА; *(вимог)* рівень; *(людська)* зріст.

ВИСОЧИНА, височиня, високість, вишина, висота; ***поет,*** височінь, вись, верховина, *(недосяжна)* еверест.

ВИСТАВА, спектакль, видовище, видовисько, *(з ряду номерів)* концерт, *(на ТБ)* шоу; *(творчий звіт актора)* бенефіс; *(весела)* комедія; *Г.* вітрина; *Г.* виставка.

ВИСТАВКА, показ; *(тематична)* експозиція; *(урочисте відкриття виставки)* вернісаж.

ВИСТАВЛЯТИ, ***(вікно)*** виймати; *(де)* ставити; *(з зали)* виводити; *(ніс)* висувати; *(в музеї)* експонувати; *(п'єсу)* показувати: *(кандидата)* пропонувати, називати; *(рій у бій)* посилати; *(варту)* розставляти; *(дурнем)* зображати; *(причину)* подавати.

ВИСТАЧАТИ, ставати, виставати, *(з ч.* не) не доставати, бракувати; *3,* постачати, настачати, забезпечувати; & вистарчати.

ВИСТАЧИТЬ/!/, *неос.* стане, вйстане, хопить, вйстарчить; (!) досить! буде! годі! доволі! менше з тим!

ВИСТЕЖУВАТИ, вистерігати, стежити, слідкувати, винйшпорювати, винюхувати; *(дичину)* натрапляти /нападати/ на слід *чий; пор.* ШПИГУВАТИ.

ВИСТЕЛЯТИ, вистилати, **вимощувати;** *(квітами)* укривати, застеляти, застилати.

ВИСТИГАТИ, холонути, простигати, вихолоджуватися, охолоджуватися, вихолоняти; *(- плоди)* виспівати, визрівати, достигати, дозрівати.

ВИСТИГЛИЙ, стиглий, /до/спілий, зрілий, ДОСТИГЛИЙ, дозрілий; *(обід)* вйхололий.

ВИСТРИБОМ *пр.,* /вй/скоком, підскакуючи, підстрибуючи, ПІДСКОКОМ, наш'дскоки.

ВИСТРОМЛЮВАТИ, вистромляти, виставляти, ВИСУВАТИ, випинати, *(язик)* висолоплювати

ВИСТУПАТИ, *(з лави)* виходити, *(гордо)* йти повагом, *(з чого)* випинатися, ***(на чім)*** показуватися, прозирати; *(на вічу)* ПРОМОВЛЯТИ, забирати голос; *(в похід)* вирушати, *(проти)* БОРОТИСЯ, підносити голос; *(як хто)* фігурувати; виявляти себе.

ВИСТУПАЮЧИЙ, який виступає, промовець, оратор; *(край)* випнутий, висунутий.

ВИСУВАТИ, витягати, виставляти, витикати, ВИСТРОМЛЮВАТИ, *(голову з вікна)* висаджувати, вихиляти; *(язик)* вивалювати, висолоплювати; ***(на пост)*** рекомендувати, пропонувати, *с.* призначати; *(на перший плян) 17.* ставити.

ВИСУВАТИСЯ, витикатися, вистромлятися, виставлятися, показуватися, видаватися, випинатися.

ВИТАТИ, *КН.* жити, перебувати; *(у хмарах) УР.* літати, ширяти, носитися.

ВИТВІР, твір, /вй/плід, утвір, творіння, твбриво; *(дія)* витворення, утворення.

ВИТВОРЯТИ, витівати, виробляти, виправляти, ходити на головах; БАЛАМУТИТИ; *&р.* витворювати.

ВИТИ, завивати, ревіти, стогнати, голосити; *(нитки)* прясти, зсукувати, скручувати; *(гніздо)* лаштувати; *(волосся) сов.* завивати.

ВИТИКАТИСЯ, *див.* ВИРИНАТИ.

ВИТИСКАТИ і **ВИТИСКУВАТИ,** видушувати, вичавлювати, ВИДАВЛЮВАТИ; *(кого)* ВИПИХАТИ, випирати, займати *чиє* місце, *зп.* витісняти.

ВИТИСЯ, *(круг чого)* обвиватися; *(- волос)* кучерявитися; *(від болю)* корчитися; *(- шлях)* звиватися, зміїтися, в'юнйти/ся/, гадючитися; *(- дим)* клуботатися, клуббчитися; *(коло кого)* увиватися, упадати, *п.* скакати.

ВИТІВКИ ***мн.,*** вигадки, фіглі, штуки, вйтворки, каверзи, *сил.* вибрики; *(не злі)* жарти; *(забаганки)* витребеньки, химери, примхи.

ВИТІВНИК, вигадник, штукар, *з.* мартопляс, химерник.

ВИТІКАТИ, текти, випливати, виливатися, *(цівкою)* точитися.

ВИТІЮВАТИЙ, закрутистий, кучерявий, хитромудрий, барвистий, пишномовний, *г.* цвтйстий.

ВИТКИЙ, в'юнкий, кручений, кучерявий, закучерявлений; *(шлях)* покручений, звивистий, петлястий, гадючкуватий, криволястий, в'юнистий, непрямий.

ВИТЛУМАЧУВАТИ, витовкмачувати, **роз'яснювати,** товкмачити, ТЛУМАЧИТИ, вияснювати.

ВИТРАТА, витрачання, витрачення, марнування; **ВИТРАТИ,** видатки, *неї.* розбазарювання.

ВИТРЕБЕНЬКА, *(абищиця)* цяцянка, дрібничка, цяцька, нікчемниця; *мн.* **ВИТРЕБЕНЬКИ,** вигадки, примхи, забаганки, ВИТІВКИ.

ВИТРИВАЛИЙ, МІЦНИЙ, СТІЙКИЙ, тривкий, негнучий, цупкий, загартований, терплячий.

ВИТРИМУВАТИ, *(мороз)* терпіти, зносити, витерплювати; *(в бою)* вистоювати, не відступати, не піддаватися.

ВИТРІПУВАТИ, тріпати, витрясати, витрушувати, ***док.*** витріпати.

ВИТРІШКУВАТИЙ, *див.* БАНЬКАТИЙ.

ВИТТЯ, завивання, *(бурі)* рев, ревіння; *(жалібне)* скиглення, квиління.

ВИТУРЮВАТИ, *див.* ВИГАНЯТИ, ВИПИХАТИ.

ВИТЯГ, *(з тексту)* уривок, цитата.

ВИТЯГАТИ, *(з чого)* тягнути, виволікати, видіставати, виймати, видобувати; *(що)* розтягати; *(з кого)* виуджувати; *(руку)* випростувати, вирівнювати; *(губи)* випинати; *(з біди)* вирятовувати; *(жили)* вимотувати, висотувати; *(дим)* висмоктувати.

ВИТЯГАТИСЯ, розтягатися; *(вгору)* виростати, вищати, видовжуватися, *(- дерево)* виганятися; *(струнко)* виструнчуватися; *(щоб досягти)* спинатися; *(на ліжку)* простягатися; *(над чим)* витикатися, випинатися.

ВИУЧУВАТИ, *(лекцію)* заучувати, *шк.* визуджувати; *(кого)* вишколювати, вивчати, навчати.

ВИХАТИ, махати, хитати, маяти; *(копитом)* хвицати; *(хвостом)* метляти, вихляти, мелята, виляти, *п.* молоти.

ВИХВАЛКА, хвастощі, хвальба, похвальба, вихваляння, похваляння.

ВИХВАЛЯТИ, вихваляти, ХВАЛИТИ, величати, підносити до небес, хвалити попід небеса, курити /палити/ тиміям, співати дитирамби; *(в піснях)* оспівувати, славити.

ВИХИЛЯС, *(тіла)* виверт, викрутас, викрут; *мн.* **ВИХИЛЯСИ,** вихиляння.

ВИХИЛЯТИ, *(голову)* висувати; *(чарку)* випивати, видудлювати, *док.* **ВИХИЛИТИ,** вижлуктати; *&р.* вихилювати.

ВИХІД, *(звідки)* вибуття, *(у море)* відплиття; *(військ) г.* вймарш; *(на кін)* поява,

прихід; *(єдиний)* шанс, можливість, спосіб, рада; *(руди)* виробіток, видобуток.

ВИХОВАНИЙ, чемний, ВВІЧЛИВИЙ, *фам.* отсаний; **ВИХОВАНІСТЬ,** вихованння.

ВИХОВУВАТИ, ***(дітей)*** ростити, ВИРОЩУВАТИ, навчати, научати, розвивати, доводити до розуму; *(любов)* **прищеплювати;** *(скарби)* **ховати,** переховувати, *(гнів)* таїти.

ВИХОДИТИ, *(з хати)* йти, /пере/ступати за поріг, витикати носа; *(• армію)* виступати, вирушати, виряджатися, *(у море)* відпливати; *(з авта)* висідати; *(з лікарні)* вибувати, виписуватися, *(з тюрми)* звільнятися; *(на кін)* з'являтися; *(з землі)* витикатися, сходити; *(з селян)* походити; *(- газету)* видаватися, публікуватися; *(А з Б)* утворюватися; *(- запас)* вичерпуватися, витрачатися; *(- задачу)* розв'язуватися; *(з біди)* вив'язуватися; *дк.* **ВИЙТИ,** *(звідки)* піти з; *(- амнестію)* бути проголошеним.

ВИХОДИТЬ *ест.,* значить, отже, таким чином, іншими словами; У *ФР.* випливає */н.* з цього виходить/.

ВИХОПЛЮВАТИ, висмикувати, вишарпувати, ВИТЯГАТИ, виймати, **виривати,** вибирати, *(з піхов)* добувати, видобувати.

ВИХОР, **шуря-буря,** *сил.* смерч; *(подій) П.* круговерть, кручія, ВИР, хурделиця.

ВИЧЕРПУВАТИ, *(воду)* черпати, вибирати; *(запас)* витрачати; *(тему)* повністю розробляти /розкривати/.

ВИЧІКУВАТИ, очікувати, вижидати, дожидати, *дк.* перечекати; *(ворога)* вистерігати.

ВИШ, вища школа, *(технічний)* інститут, *(музичний)* консерваторія, *(загальноосвітній)* університет, *(військовий)* академія, *(хліборобський)* інститут, академія.

ВИШИВАНИЙ, гаптований, вишитий.

ВИШИНА, *див.* ВИСОЧИНА.

ВИШКІЛ, навчання, вчення, наука; *(військовий)* муштра.

ВИШКІРЯТИ, вищиряти, вискіряти, ошкіряти, вискаляти, скалити, шкірити, оскіряти; *(зуби)* вишкірятися, ошкірятися.

ВИШКОЛЮВАТИ, виучувати, навчати, научати, учити; *(військо)* муштрувати.

ВИШТОВХУВАТИ, ВИПИХАТИ; *док.* випхати, витрутити,витурити.

ВИШУКАНИЙ, *(смак)* витончений; *(стиль)* досконалий, довершений; *(одяг)* елегантний, із смаком /зроблений/, мудрований; *(-лайку)* добірний.

ВЙЩЕРБ, щербина, зазублина, вйзублина, визубень, *г.* зазуб.

ВИЩІСТЬ, перевага, зверхність, верх; *У ФР.* довершеність, досконалість.

ВИЯВ, виявлення, *(дружби)* свідоцтво, *(радощів)* вираз,/?, вйява, об'яв.

ВИЯВЛЯЄТЬСЯ *ест.,* спливає /виходить, виступає/ наверх; *мин. час* **ВИЯВИЛОСЬ,** з'ясувалося, стало відомо.

ВИЯВЛЯТИ, виказувати, показувати; *(себе)* розкривати; *(агента)* ВИКРИВАТИ; *(кому)* висловлювати, розповідати; *(дружбу)* засвідчувати; *(руди)* ВІДНАХОДИТИ; *ід.* **НЕ - АКТЙВНОСТИ,** *ф.* не рипатися; *п. ф.* **ВИЯВЛЯТИСЯ,** виходити наверх, *(у чому)* знаходити свій вираз ***і*** *п. ф. від* ~; & *г.* об'являтися.

ВИЯСНЯТИСЯ і **ВИЯСНЮВАТИСЯ,** розхмарюватися, випогбджуватися; *(- обличчя)* веселішати, яснішати, світлішати, розпромінюватися; *(- справи)* з'ясовуватися, виступати /спливати/ наверх, ставати на свої місця.

ВІБРАЦІЯ, коливання, тремтіння, дрижання, бриніння.

ВІВАТ! хай живе! слава! гурра!

ВІВТАР, олтар, жертовник.

ВІВЧАР, чабан, **гайдар,** гайдай, ватажник; *пар.* ПАСТУХ.

ВІДАЙ *пр, г.,* мабуть, певно, напевно, певна річ, десь; можливо.

ВІДАТИ, знати, усвідомлювати; *(чим)* завідувати, орудувати, керувати, верховодити над *чим, сов.* розпоряджатися, *з.* радити.

ВІДБИВАТИ, відкидати, відвертати, відтручувати; *(світло)* віддзеркалювати, рефлектувати, відсвічувати, *(звук)* відлунювати; *(від чого)* відмовляти, відраджувати; *(в бою)* відвойовувати; *(дівчат)* переманювати; *(слід)* витискати, викарбовувати; *(знак)* відшгамповувати; *(життя)* відтворювати, зображати, ставати дзеркалом *чого.*

ВІДБИВАТИСЯ, відламуватися, від іадати, відколюватися; *(чим)* боронитися, захищатися, оборонятися; *(від гурту)* відставати, віддалятися; *(у пам'яті)* викарбовуватися, лишати слід; *(- світло)* віддзеркалюватися, відсвічуватися, *(- звук)* відлунювати; *(на нервах)* позначатися, даватися взнаки.

ВІДБИРАТИ, віднімати, забирати, *д.* відмагати, *юр.* конфіскувати; *(сон)* позбавляти *чого; (з купи)* надбирати; *(до хору)* добирати; *(гроші) Б. З.* ОДЕРЖУВАТИ.

ВІДБИТКА, *(статті)* копія, */окремо видана/випуск; пор.* ВІДБИТОК.

ВІДБИТОК, *(ніг)* слід; *(у воді)* віддзеркалення, відображення, відбиття; *(коректурний)* гранка; *(статті)* ВІДБИТКА; *(світла)* відсвіт, ВІДБЛИСК.

ВІДБЛИСК, вилиск, відсвіт, полиск, виблиск, *(на небі)* заграва; *пор.* СПАЛАХ.

ВІДБРІХУВАТИСЯ, *див.* ВИПРАВДУВАТИСЯ.

ВІДБУВАТИ, *(кару)* терпіти, зносити, витерплювати; *(весілля)* справляти, *(прогульку)* здійснювати, *(нараду)* мати; *(куди)* від'їздити, відходити, /ви/рушати, */водою/* відпливати, відчалювати;

ВІДБУВАТИСЯ, мати місце, ставитися, коїтися, робитися, діятися, здійснюватися, розігруватися; *(- бій)* точитися; *(штрафом)* обмежуватися, обходитися; *док.* **ВІДБУТИСЯ,** *(- країну)* воскреснути, */після неволі/* встати з колін.

ВІДБУДОВА, *(об'єкт)* **відбудований;** *(дія)* відновлення, віднова, відбудовування.

ВІДВАГА, сміливість, хоробрість, відважність, безстрашність, *сил.* одчайдушність.

ВІДВАЖНИЙ, сміливий, хоробрий, безстрашний, сповнений відваги, *р.* відважливий, *с.* одчайдушний; *(вчинок)* геройський, *сов.* звитяжний.

ВІДВАЖУВАТИСЯ, не боятися, мати відвагу, відкидати страх, НАВАЖУВАТИСЯ.

ВІДВЕРТАТИ, *(очі)* відводити; *(з дороги)* повертати; *(біду)* усувати, відганяти, не допускати, запобігати *чому, док.* відволати; *(від наміру)* відмовляти, відраджувати, *д.* відраювати; *(полу)* відгортати, відгинати; *(увагу) ІД.* забивати баки.

ВІДВЕРТАТИСЯ, відвертати очі, повертатися спиною, *п.* цуратися */дк.* відцуратися/; *(від чого)* відвертати свою увагу, **даваати** собі спокій, *(від теми)* відходити.

ВІДВЕРТИЙ, **щирий,** прямий, правдивий, чистосердечний, прямолінійний, непотайнйй, нелицемірний, нелукавий, *обр.* простий серцем, *зап.* душа навстіж; *(- радість)* непідробний, **невдаваний;** *(- кпини)* неприхований, незамаскований; *(ворог)* явний.

ВІДВЕРТО ***пр,*** правдиво, ***і*** *всі пох. від* ВІДВЕРТИЙ; *обр.* як на духу, від щирого серця, поклавши руку на серце, *жм.* без брешеш, *р.* без обиняків; *див. ще* ЩИРО.

ВІДВІДИНИ, **візит/а/,** гостина; *(дія)* відвідування, гостювання, відвідання.

ВІДВІДУВАТИ, бувати, заходити, навідувати, вчащати, топтати стежку /ходити/ до, *жм.* навертатися; *(як гість)* гостювати; **дк. ВІДВІДАТИ,** *жм.* навихнутися, *(нарешті)* примандрувати.

ВІДВІД/УВ/АЧ, /частий/гість, бувалець, звиклий відвідувати, *о.* на відвідинах.

ВІДВІКУ *пр.,* споконвіку, зроду-віку, звіку, з-перед віків, ВІДДАВНА.

відвічний, СПОКОНВІЧНИЙ, ВІЧНИЙ, безвічний, правічний.

ВІДВОДИТИ, *(куди)* вести, відпроваджувати; *(кого)* супроводити, супроводжувати, *(в'язня)* конвоювати; *(гілки)* відхиляти, відсувати, відгортати; *(біду)* відвертати, запобігати *чому.*

ВІДВОЛАТИ ***док.,*** *(хворого)* вилікувати, відволодати, відходити, врятувати; *(біду)* відвернути, запобігти *чому.*

ВЇДВОРбТ і **ВІДВОРЇТ,** відступ; *(до кого)* відраза, огида, осоруга,/;, нехіть.

ВІДВОРОТНИЙ, ОГИДНИЙ, відразливий, потворний, гидкий /як ніч/, бридкий.

ВІДВ'ЯЗУВАТИСЯ, розв'язуватися, звільнятися з припону; *(від кого)* відставати, *док.* **ВІДВ'ЯЗАТИСЯ,** відчепитися, відкараскатися.

ВІДГАДУВАТИ, здогадуватися, розпізнавати; *(сон)* пояснювати, тлумачити.

ВЇДГОЛОС, луна, відгук, відгомін, відлуння, виляск, від-, відлунок, відбиття, *мн.* віляски, *(грому)* відгроми; *(душі)* реакція; *(у пам'яті людей)* перекази, спогади.

ВІДГОМІН, *див.* **ВІДГОЛОС.**

ВІДГОНИТИ, *(чим)* **тхнути,** /недобре/ пахнути, мати запах, *сил.* смердіти; *(сумом)* нагадувати **/навівати/що.**

ВІДГУК, луна, відгомін, ВІДГОЛОС, **відбиття,** *сов.* відзвук; ***(на** поклик)* відповідь; *(на книгу)* рецензія, */з оцінкою/* резюме, думка; *(в душі)* реакція.

ВІДГУКУВАТИСЯ, о/б/зиватися, відкликатися, подавати голос; *(на що)* відповідати, реагувати */дк.* відреагувати/; *(- звук)* відлунювати, відбиватися, іти луною; *(на горе)* виявляти співчуття; *(скрізь)* позначатися.

ВІДДАВАТИ, *(борг)* повертати; *(добром)* віддячувати, відплачувати; *(листи)* давати, передавати, доручати; *(життя)* жертвувати; *(в науку)* посилати, призначати; *(заміж)* видавати: *(ціну)* платити; *(риси)* відтворювати; *(пусткою)* відгонити, нагадувати *що; (світло)* відсвічувати, *(звук)* підлупговати; *(якір) МОР.* відв'язувати, попускати, послабляти; *(- мороз)* слабнути.

ВІДДАВАТИСЯ, *(ворогу)* здаватися; *(чому)* віддавати себе, захоплюватися *чим,* поринати /з головою/ у *що, о. док.* ухопитися, як дитина за цяцьку; *(розпусі)* піддаватися; *(заміж)* виходити, одружуватися, брати шлюб, братися, *о.* зав'язувати світ; *(- звук)* відлунювати, відбиватися.

ВІДДАВНА ***пр.,*** **здавна,** ВІДВІКУ, з давнього-давна, з давніх-давен, з давніх часів, хтбзна-відколи, віддавна-давнього, спрадавна, перед віками, відколи світ світом.

ВІДДАЛІК *пр., (звідки)* здалеку, здаля, звіддаля, звіддалік, здалечку; *(на відстані)* віддаля, віддалеки, оподаль, оподалік, бддаль, віддалі, у далечині.

ВІДДАЛЬ, відстань, віддалина, віддалення, дистанція, *р.* відлеглість, *(засягу)* радіюс; *(лету кулі) сов.* дальність; *П.* віддаленість.

ВІДДАНИЙ, ВІРНИЙ, надійний, незрадливий, певний, щирий; *пр.* **ВІДДАНО,** *(служити)* вірою і правдою ***і*** *п. ф.*.

ВІДДЗЕРКАЛЮВАТИ, *(світло)* відбивати, відсвічувати; *(у творі)* відображати; *(настрій)* виявляти, розкривати.

ВІДДИХ, подих; *(дія)* дихання, віддихування: *Р.* зідхапня; *ЖМ.* передих, спочинок, перепочинок.

ВІДДІЛ, *(установи)* відділок, філія, секція, відділення, *(вишу)* факультет, *(війська)* загін; *(у вагоні)* купе; *(машинний)* приміщення; & підвідділ; *пі* ЧАСТИНА.

ВІДДІЛЯТИ, ВІДОКРЕМЛЮВАТИ, РОЗДІЛЯТИ, *(муром)* відгороджувати, *(майно)* ВИДІЛЯТИ.

ВІДДУШУВАТИ, видушувати, відтискувати, ВИДАВЛЮВАТИ.

ВІДДЯКА, винагорода, подяка, відплата, *сил.* помста, відомста. відомщення.

ВІДДЯЧУВАТИ, відплачувати, не лишатися в боргу, платити тією ж монетою, *док.* віддячити, віддякувати.

ВІДЖИВАТИ, оживати, воскресати; *(- любов)* відроджуватися, відновлятися, віджâвлятися; *(духом) о.* випростувати плечі; *(- звичаї)* відмирати, застарівати.

ВІДЗНАКА, ознака, прикмета, риса; *(за що)* нагорода, відзначення; *(військова)* знак.

ВІДЗНАЧАТИ, *(на мапі)* позначати, значити, *св.* відмічати, *г.* ціхувати; *(на деталі)* назначати; *(хиби)* фіксувати, нотувати, зауважувати, звертати увагу на; *(за що)* НАГОРОДЖУВАТИ; *(свято)* святкувати, справляти, *г.* обходити.

ВІД'ЇЗДИТИ і **ВІД'ЇЖДЖАТИ,** вибувати, виряджатися, /ви/рушати; *(- потяг)* відходити, вирушати, *зап.* відправлятися; *(трохи)* віддалятися.

ВІДКАЗ, *див.* ВІДПОВІДЬ.

ВІДКАЗУВАТИ, ВІДПОВІДАТИ, озиватися; *(майно)* ВІДПИСУВАТИ; *БАР.* відмовляти.

ВІДКИ *пр.,* звідки, /з/відкіля, /з/відкілі,, *з* яких сторін /країв/.

ВІДКИДАТИ, *(вбік)* кидати; *(волос)* відгортати; *(голову)* закидати; *(сумнів)* облишати; *(від себе)* відштовхувати, відчужувати; *(наклеп)* відхиляти; *(теорію)* відмовлятися від/не приймати, не визнавати/ *чого,* нехтувати *що, о.* викидати за борт; *(ворога)* відганяти, давати одкоша *кому; (рахуючи)* віднімати, мінусувати.

ВІДКІЛЯСЬ *пр.,* хтозна-звідки, не знати /невідомо/ звідки, *ід.* ні звідти ні звідси: & відкільсь.

ВІДКЛАДАТИ, *(набік)* класти; *(на потім)* залишати; *(термін)* переносити, відсувати, відтягати, *сов.* відстрочувати; *(яйця)* нести; *(гірські пласти)* нашаровувати.

ВІДКОЛИ/?/ *пр.,* з якої пори? з якого часу? *сов.* з яких пір?; давно, хтозна-колй; *СП.* з тої пори, як, з того часу, як, відтоді, як, *сов. з* тих пір, як.

ВІДКОРКОВУВАТИ, *(пляшку)* відтикати, розкорковувати, відкривати.

ВІДКРИВАТИ, *(очі)* розкривати, розплющувати, *ур.* отверзати, *д.* отвирати; *(рот)* розтуляти; *(злочин)* викривати; *(замкнуте)* відмикати; *(секрет)* виказувати, */перед ким/* викладати карти *кому; (воду)* пускати; *(завісу)* відтуляти, відслоняти, відслонювати; *(нове)* винаходити, виявляти, помічати; *(земчі)* віднаходити; *(руди)* ЗНАХОДИТИ; *(сезон)* ('роз)починати, започатковувати; *Б.* відчиняти, *(душу) ІД.* ділитися секретами.

ВІДКРИВАТИСЯ, розкриватися, отверзатися, виявлятися; *(перед очима)* виринати, витикатися, показуватися, виступати; *(кому)* зізнаватися, сповідатися, викладати карти, зраджуватися перед *ким; (- сезон)* розпочинатися; *БАР.* відчинятися.

ВІДКРИТИЙ, розкритий, відімкнений, незакритий, *ур.* розверстий; *(очам)* доступний, *(усім)* прилюдний; *(фланг)* незахищений, голий; *(хто)* відвертий, щйрии; *(ворог)* неприхований, нстаємний, явний, непотайнйй; *(метал)* віднайдений; *(процес)* винайдений; *(кар'єр)* наземний; *(- питання)* нерозв'язаний; *(перелом)* не внутрішній.

ВІДКРИТТЯ, *(вчених)* винахід, *(копалин)* знахідка; *(раптове)* новина, *(незнана істина)* одкровення; *(сезону)* початок; *(академії)* заснування.

ВІДКРУЧУВАТИСЯ, відгвинчуватися; *(від чого)* відпекуватися, відхрещуватися, огинатися, відбріхуватися, ухилятися, уникати *чого; 3. П.* ВИКРУЧУВАТИСЯ, відмагатися.

ВІДЛАМОК, уламок, відломок, *р.* вломок, відривок; *(скла)* скалка, *(дерева)* оцупок, *(бомби) сов.* осколок.

ВІДЛИГА, відволога, відволож, відталь, потепління; *ЖМ.* розталь, розкаль, тань.

ВІДЛОГА, каптур.

ВІДЛУННЯ, луна, відлунок, відголос, відгомін, відгук, відзвук, відляск, *мн.* виляски, *(не лише грому)* відгроми; *(у громаді)* реакція.

ВІДЛІОДЬКУВАТИЙ, вовкуватий, потайний, непривітний, похмурий, самітницький, відлюдницький, відлюдний, неприкаяний.

ВІДЛЮДНИЙ, *(- місцевість)* безлюдний, дикий, пустельний, глухий, незаселений, нєобжйтий; *(- село)* віддалений; *(- людину)* ВЩЛЮДЬКУВАТИЙ.

ВІДЛЮДОК, ВІДЛЮДЬКО, відлюдник, самітник, печерник, АНАХОРЕТ, *як ім:* неприкаяний.

ВІДЛЯСК, відлуння, відлунок, відлясок, ЛУНА, *мн.* виляски.

ВІДМЕЖОВУВАТИ, *(межею)* відокремлювати, відділяти, розділяти, розмежовувати; *п.ф.* **ВІДМЕЖОВУВАТИСЯ,** умивати руки *і п. ф.*

ВІДМИКАТИ, *(багнет) СОВ.* здіймати; *(ключем) р.* відпирати, *(двері на защіпці)* відщіпати; *(очі)* розплющувати, розтуляти, *вул.* продирати.

ВІДМИРАТИ, гинути, сохнути, в'янути; *(- інстинкт)* зникати, пропадати, щезати, завмирати.

ВІДМІНА, ВАРІЯНТ, модифікація, відмінність; *(неподібність)* відмінна риса /ознака, прикмета/; *(в житті)* зміна, переміна; *грм.* група відмінювання.

відмінний, ІНШИЙ, не такий, не СХОЖИЙ, *з.* відмітний; *(- думки)* розбіжний; *(як міра вияву)* зразковий, взірцевий, нершокласний, добірний, дуже добрий, знаменитий.

ВІДМОВЛЯТИ, не давати згоди, не погоджуватися, *обр.* давати гарбуза; *(на запит)* відповідати; *(кого)* відраджувати; *(- мотор)* глухнути, заглухати, переставати діяти /працювати/, псуватися.

ВІДМОВЛЯТИСЯ, *(від чого)* відступати/ся/, зрікатися /вирікатися, відрікатися, не приймати, не брати/ *чого; (від слів)* відмагатися, відпиратися, брати свої слова назад, *с.* відхрещуватися /відмахуватися/ руками й ногами; *(від кого)* відкасуватися, сахатися /цуратися/кого; *(від місця) г.* резигнувати; *(від*

ідеї) облишати *що; (якоюсь причиною)* звертати /спихати/ на *що; (від участи) ІД* умивати руки.

ВІДНАХОДИТИ, відшукувати, знаходити, виявляти, *(руди)* відкривати, *(в ході пошуку)* надибувати; *(суть) П.* добачати, вбачати, помічати; *дк.* **ВІДНАЙТИ,** розшукати.

ВІДНИНІ ***пр.,*** відтепер, відсьогбдні, від цій' пори, з цього часу.

ВІДНІМАТИ, ВІДБИРАТИ, *(з рота)* видирати; *(життя)* позбавляти; *(руку)* ампутувати; *(числа)* мінусувати.

ВІДНОВА, відновлення, відродження, воскресіння; *(краю)* відбудова.

ВІДНОВЛЮВАТИ *і* ВІДНОВЛЯТИ, поновлювати, поновляти, відбудовувати, *(зір)* повертати; *(давні порядки)* повертати на старе; *(у пам'яті)* відтворювати, пригадувати, воскрешати.

ВІДНОСИНИ, стосунки, зв'язки, ВЗАЄМИНИ, контакти; *(до кого) ЗСТ,* ставлення.

ВІДНОСИТИ, заносити, *(куди)* носити, доставляти; *(позичене)* віддавати, повертати; *(трохи)* віддаляти; *(до числа)* зараховувати, записувати, класифікувати як.

ВІДНбСИТИСЯ *зап., (до кого)* ставитися; *(до чого)* стосуватися, мати відношення; *МАТ. п-о* співвідноситися.

ВІДНОСНО *пр.,* порівняно, більш-менш; *ПРИЙ.* стосовно, щодо, щождо, з приводу, *г.* зглядно.

ВІДНОШЕННЯ, *(до теми)* стосунок; *(між явищами)* співвідношення, взаємозв'язок; *(до кого) Д.* ставлення; *п!* ВІДНОСИНИ.

ВІДОБРАЖЕННЯ, *(життя)* відбиття, відтворення, віддзеркалення; *(у воді)* відбиток, зображення.

ВІДОЗВА, звернення, заклик, проклямація, апеляція, послання, у/), посланіє.

ВІДОКРЕМЛЮВАТИ, відмежовувати, відділяти, відривати, від'єднувати, відсепаровувати; *(від стовбура)* відчахувати; *(муром)* розділяти; *(одне від одного)* відрізняти, розділяти; *(від держави)* відчужувати */н.* Церкву/; *(лушпиння)* лупити.

ВІДОКРЕМЛЮВАТИСЯ, відділятися, відставати, відпадати, відриватися, відщеплятися, *(від усіх)* відособлюватися; *(від гурту)* віддалятися; *(з чого)* вирізнятися, виділятися; *(- лушпиння)* лупитися; *(- націю)* усамостійнюватися, унезалежнюватися.

ВІДОМИЙ, знайомий, знаний, *сил.* загальновідомий; *(аж надто)* старий, як /Божий/ світ; *(автор)* популярний; *(вчений)* славетний; *УФР.* звісний */н.* звісна річ/.

ВІДОМОСТІ, вісті, звістки, повідомлення, *(непевні)* чутки; *(розвідні)* дані, інформація; *(- щось)* знання.

ВІДПИСУВАТИ, відповідати /листовно/; *(майно)* заповідати, відказувати; *Г.* списувати, переписувати на *кого.*

ВІДПИХАТИ, відштовхувати, відтручувати, відсувати; *(ставленням)* віддаляти, відчужувати.

ВІДПЛАТА, віддяка, п. здача, *сил.* помста, відомста; *(за помилку)* розплата, кара.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ, *зет.* відвічальний; *(пост)* високий, важливий, керівний, провідний, ключовий; *(період)* критичний; *(за що) /хто/* який відає *чим; (редактор)* начальний, головний; *(- ролю)* дуже серйозний, стрижневий.

ВІДПОВІДАТИ, *(словесно)* відршати, відказувати, озиватися, відзиватися, відмовляти, *д.* відвічати, *(сердито)* відгрймувати, огризатися, *жм.* відгарикуватися, *(різко)* відрізувати, відбривати, відрубувати; *(листом)* відписувати; *(на що)* реагувати; *(за що)* бути відповідальним, відати *чим, жм.* мати на голові *що; (чому)* бути відповідним /під стать/, узгоджуватися /в'язатися, збігатися, йти в парі, перегукуватися*/ з чим,* приставати до *чого; (смакові)* задовольняти *що.*

ВІДПОВІДНИЙ, *(крок)* належний, доцільний; *(час)* підходящий, слушний, доречний; *(до наказу)* згідний з; *(переклад)* адекватний.

ВІДПОВІДНИК, *(мовний)* еквівалент, рівнозначник, *(живцем здертий)* калька.

ВІДПОВІДНО *пр.,* відповідним чином, як треба /належить, має бути/, належно / *пох. від* ВІДПОВІДНИЙ; *(до чого)* згідно /в лад, в унісон/ з *чим,* по */н.* по літах/.

ВІДПОВІДЬ, відказ, *поет,* відповіт, *д.* одвіт, відмова; *(на письмі)* відпис; *(на що)* реакція; *(гідна)* відсіч; *(на задану) ШК.* результат, розв'язка *чого.*

ВІДПОРНИИ, тривкий, стійкий, негнучий; *(- силу)* незламний, непохитний.

ВІДПОЧИВАТИ, спочивати, передихати; *(коротко)* переводити подих /дух/, перепочивати, *жм.* відсапуватися; *(після напруження)* відпружуватися, розгинати спину; *(на дозвіллі)* розважатися.

ВІДПОЧИНОК, спочинок, спочивок, спочив, спочин, відпочйн, *д.* віддих, *р.* спочивання, відпочивання; *(короткий)* перепочинок, передих; *(після праці)* дозвілля; *(після напруження)* відпруга, відпруження; *пор.* РОЗВАГА.

ВІДПРАВА, Служба Божа, БОГОСЛУЖБА, богослужения, *сов.* богослужіння, *(у католиків)* меса; *(денна)* обідня, літургія, *(по обіді)* вечірня; *(поминальна)* реквієм.

ВІДПРАВЛЯТИ, *(куди)* посилати, відсилати; *(кого)* відряджати, виряджати, *нт.* спроваджувати; *(службу)* відбувати, виконувати, */Божу/* правити; *(на Сибір)* заганяти, засилати, запроторювати; -СЯ, *(в дорогу)* РУШАТИ, вибиратися; *док. ф.* махнути.

ВІДПРАЦЮВАТИ *док.,* пропрацювати; *(борг)* відробити; *(такт)* виконати; *(рухи)* відшліфувати, удосконалити; *недок.* відпрацьовувати.

ВІДПУСК, видача, видавання; **ВІДПУСТКА,** відпуск; *(учнів)* вакації, канікули.

ВІДПУСКАТИ, *(на волю)* звільняти, розкріпачувати; *(трос)* послаблювати; *(-хворобу)* слабнути, *(- погоду)* зм'якшуватися, тепліти; *(товар)* видавати, продавати; *(гроші)* асигнувати; *(вуса)* відрощувати; *(гріхи /кому/)* прощати, розгрішати *кого; (сталь)* відгартбвувати.

ВІДПУСТ, відпустбва молитва; *(гріхів)* відпущення, прощення, дарування.

ВІДРАДА, розрада, утіха, приємність, задоволення, с. насолода, блаженство, раювання; & відрадість, відрадощі; *пі* ПРОСВІТОК.

ВІДРАЗА, огида, обрйда, відворіт, обриДження, ГИД, антипатія, *фр.* оскома.

ВІДРАЗЛИВИЙ, відворотний, ОГИДНИЙ, БРИДКИЙ, потворний, антипатичний.

ВІДРАЗУ *пр.,* зараз же, негайно, не гаючись, як стій, не довго думавши, без роздумів /вагань/, з копита, з першого погляду, першої *ж* миті; *(в один раз)* одним рипом /заходом/, за один раз; *(стяти)* враз, раптом, раптово, несподівано, зненацька; *(всі)* разом, заразом, водночас, одночасно; *(за хатою)* тут /зараз/ таки.

ВІДРИВАТИ, віддирати, ВІДОКРЕМЛЮВАТИ; *(від себе)* забирати, віднімати; *(від діла)* відвертати, відтягати; *(очі)* відводити; *(від матері)* розлучати з; *пі* РВАТИ.

ВІДРІЗНЯТИСЯ і **ВІДРІЖНЯТИСЯ,** *(чим)* вирізнятися, виріжнятися, виділятися, характеризуватися; *(з гурту)* відокремлюватися.

ВІДРІЗУВАТИ, відтинати, відкраювати, відчахувати, відчикрижувати; *(хірургічно)* ампутувати; *(землю)* відділяти, відмежовувати; *(шлях)* перетинати; *(від світу)* відокремлювати.

ВІДРО, цеберка, кінва, коновка, конівка, *(велике)* цебер; & відеречко, відерце.

ВІДРОДЖЕННЯ, воскресіння, повернення до життя; *(країни)* відновлення, віднова, відбудова; *(природи)* пробудження; *(доба) ІСТ.* Ренесанс; *МЕД.* регенерація.

ВЩРбДЖУВАТИ, ВОСКРЕШАТИ, оживляти, повертати до життя, *(старе)* повертати на старе.

ВІДРОДЖУВАТИСЯ, ВОСКРЕСАТИ, повертатися до життя; *(духом)* підіймати голову.

ВІДРбСТОК, ПАГІН, парость, паросток; *(кишки)* відгалуження.

ВІДРУБ, відріз, *мед.* резекція.

ВІДРУХ, *див.* РУХ; ***МЕД.*** рефлекс.

ВІДРЯДЖАТИ, висилати, від-, делегувати, *зап.* командирувати, *пі* ВІДПРАВЛЯТИ.

ВІДСАХУВАТИСЯ, *(від кого)* відскакувати, відхилятися, відсуватися; *(кого)* цуратися, сахатися; *(від чого)* ВІДМОВЛЯТИСЯ; *док.* **ВІДСАХНУТИСЯ,** відцуратися.

ВІДСИ *пр.,* звідси, /з/відсіля, /З/ВІДСІЛЬ, /з/відціля, /з/відціль, з цього місця, з цих МІСЦЬ.

ВІДСЛОНА, *(завіси)* підняття, відслонення; *(підрозділ акт'у/у п'єсі/)* ява.

ВІДСТАВАТИ, *(- фарбу)* відділятися, від-

падати, відокремлюватися; *(від дому)* відходити, відбиватися, покидати *що; (від кого)* ВІДВ'ЯЗУВАТИСЯ; *(в дорозі)* приставати; *(в науці)* не встигати, не поспівати; *(в розвитку)* регресувати, *ід.* пасти задніх, плентатися у хвості, лишатися позаду; ***док.*** **ВІДСТАТИ,** відчепитися.

ВІДСТАНЬ, ВІДДАЛЬ, дистанція, *р.* відлеглість; *(у поглядах)* відмінність, різниця.

ВЇДСТОРОНЬ *пр.,* осторонь, збоку, ВІДДАЛІК.

ВІДСТОЮВАТИ, *(рідину)* осаджувати; *(думку) у-* ОБСТОЮВАТИ, обставати за *чим,* бути за *що /н.* бути за рівність/; *дк.* ВІДСТОЯТИ, *(вахту)* простояти, *(ноги)* втомити.

ВІДСТРАШУВАТИ, відлякувати, лякати; *(птахів)* відганяти; *док. ще* відстрахати.

ВІДСТРОЧУВАТИ, *ж,* *(сплату)* ВІДКЛАДАТИ /затримувати/ на час, відтягати /відкладати, відсувати/ термін *чого, д.* підвішувати, *ок.* віддавлювати; *(дію)* переносити.

ВІДСТУП, *(військ)* відхід, *г.* відворіт, *с.* втеча; *(від засад)* відмова, порушення *чого,* розрив з *чим; (від теми)* відхилення; *(на письмі)* абзац.

ВІДСТУПАТИ, відходити, тікати, *в-й* здавати бойові позиції, *р.* задкувати, *ф.* драпати; *(від догм)* відмовлятися, зрікатися *чого,* поривати /зривати/ з *чим,* порушувати *що; (від теми)* відхилятися; *(майно)* поступатися *чим.*

ВІДСТУПАТИСЯ, *д!* ВІДМОВЛЯТИСЯ; *(від засад) о.* сходити зі своєї дороги.

ВІДСУТНІСТЬ, *(чого)* брак, нс/до/стача; *(кого)* неприсутність, *г.* неприявність.

ВІДТАК *пр.,* відтоді; згодом, потім, після, далі, тоді.

ВІДТВОРЮВАТИ, репродукувати, КОПІЮВАТИ; *(звук)* віддавати, повторювати; *(життя)* описувати, змальовувати, зображати; *р.* відображати; *(у думці)* ВІДНОВЛЮВАТИ.

ВІДТИ *пр.,* звідти, /з/відтіля, /з/відтам, /з/відтіль, з того місця, з тих місць.

ВІДТИКАТИ, *(пляшку)* відкорковувати, розкорковувати, відкривати.

ВІДТИНАТИ, ВІДРІЗУВАТИ; *(голову)* відсікати, відрубувати; */7.* відділяти, відокремлювати, відмежовувати.

ВІДТІНОК, *(кольору)* нюанс, забарвлення, полиск, відлиск,/?, сутінок; *(значень)* варіянт, варіяція, *с,* відмінність, видозміна, різновид; & відтінь.

ВІДТОДІ *пр,,* звідтоді, відтак, з тої пори, з того часу.

ВІДТОРГАТИ, *у.* відкраювати, відтинати; *(землю)* загарбувати; *(тканину)* відчужувати.

ВІДТУЛИНА, отвір, діра, дірка, *д.* дзюра; *(вентиляційна)* віддушина, люфт.

ВІДТЯГАТИ, *(куди)* тягти, затягати; *(полки)* відводити; *(наголос)* перетягати; *(від чого)* відвертати; *(приїзд)* відкладати; *(вниз)* отягати; *(плечі)* натруджувати; *(в кузні)* видовжувати; *(від податку) Г.* утримувати, віднімати.

ВІДУСІЛЬ *пр.,* звідусіль, /з/відусюди, звідусіля, з усіх усюд /країв/.

ВІДХИЛЯТИ, *(запону)* відтуляти, відслоняти, відслбнювати, відсувати, відгортати; *(двері)* прочиняти; *(біду)* відвертати; *(пляп)* відкидати, не приймати.

ВІДХОДИТИ, віддалятися, відступати, *с.* тікати; *(з праці)* звільнятися, покидати *що; (- поїзд)* вирушати, виходити, ВІДБУВАТИ, відправлятися; *(з ч.* не) не відлучатися; *(від поглядів)* ВІДМОВЛЯТИСЯ, зрікатися *чого; (від участи) п.* умивати руки; *(- шлях)* відгалужуватися, повертати /вбік/; *(по хворобі)* відживати, оживати, оговтуватися; *(після стресу)* опам'ятовуватися, заспокоюватися, м'якшати; *(у спадок)* припадати, діставатися; *(- юність)* минати, кінчатися; *(- сон)* зникати; *(зі світу)* відходити в небуття, помирати, *(- тварин)* здихати.

ВІДХОДОК, убиральня, туалет/а/, /ватср/кльозст, нужник, сортйр, *мор.* ґальюм.

ВІДЦЕНТРОВИЙ, вщосередшй, відосередковий; *П.* сепаратистський.

ВІДЧАЙ, *(душі)* розпач, розпука; У *ФР.* безвихідь, безнадія.

ВІДЧАЙДУХ, відчаяка, відчаюга, сміливець, *ід.* гаряча голова, *г.* ризикант, *жлі.* урвиголова, паливода; *пор.* ГЕРОЙ.

ВІДЧАЙДУШНИЙ, *(хто)* занадто сміливий, *ЯК ІМ.* ВІДЧАЙДУХ; *(крок)* занадто ризикований, *сил. ід.* не на життя, а на смерть; *пор.* ВІДВАЖНИЙ.

ВІДЧАХУВАТИ, *(гілку)* вщламуваїи; *(палець)* відривати, відтинати, відрізувати; *(від кого) П.* відлучати, відколювати; *пор.* ВІДОКРЕМЛЮВАТИ.

ВІДЧИНЯТИ, *(двері)* розчиняти, *д.* отвирати, відкривати, *(не зовсім)* відхиляти, прочиняти, *(навстіж)* розчахувати; *(замок)'* відмикати,

ВІДЧУВАТИ, чути /серцем, душею/, *ур.* відати, *п!* ПОЧУВАТИ; *(з пап.* що) мати враження, *(чуттями)* сприймати, *(радість, біль)* перейматися *чим; фр.* віщувати */н.* сбрцевіщус: біду/.

ВІДЧУЖЕНИЙ, *д!* НЕПРИКАЯНИЙ.

ВІДЧУЖУВАТИ, *(тканину)* відторгати; *(речі)* відбирати, загарбувати, вивласнювати.

ВІДЧУТНИЙ, *(результат)* вагомий, переконливий, *(удар)* дошкульний, *(- втрату)* великий, серйозний, *г.* нсвіджалуваний.

ВІДЧУТТЯ, відчування; *(часу)* чуття, почування; *(краси)* усвідомлення, розуміння, уявлення про; *(розлуки)* передчуття; *У ФР.* інтуїція; *пор.* СПРИЙНЯТТЯ.

ВІДШТОВХУВАТИ, штовхати, ВІДПИХАТИ, тручати; *п. ф.* -СЯ, *(від чого)* взяти за відправну точку ***що*** *і п. ф. від ~.*

ВІДШУКУВАТИ, віднаходити, знаходити, виявляти, *(руди)* відкривати; *(слід)* розшукувати; *(питаючи)* напитувати; *(корінь зла)* докопуватися до, дошукуватися *чого.*

ВІДЬМА, чаклунка, чарівниця, ворожка: знахурка, шептуха; *(зла жінка)* мегера, злюка, гарпія, гаргара, *сил.* фурія; *ЛАЙ.* карга; *пор.* ЯГА.

ВІЗ, фура, хура, фіра, підвода, д.теліга, каруца, *(драбинястий)* драбиняк, *(на великих колах)* гарба, *(чумацький)* мажа; *(вантажний)* биндюги, *(на ґрунт)* грабарка, *(критий)* балагула; *(ресорний)* тачанка; *(на довгу дорогу)* тарантас; *пор.* ЕКІПАЖ.

ВІЗЕРУНОК, *(на папері)* малюнок, *(повторюваний)* орнамент; *(на тканині)* мережка; *(для вишивки)* взір; *пі* МЕРЕЖИВО.

ВІЗИТА, відвідини, гостина, *сов.* візит.

ВІЗНИК, хурман, фурман, фірман, машталір, погонич, хурщик, *д.* звожчик, *як ім.* їздовий, візничий; *(вантажний)* биндюжник, *(на балагулі)* балагула.

ВІЙНА, брань, пря, крово/про/ліття, м'ясорубка, *поет,* погуляння; Я. сварка, суперечка, сутичка, конфлікт, боротьба, змагання, суперництво, ворожнеча; *пор.* АГРЕСІЯ. БИТВА.

ВІЙСЬКО, армія, збройні сили, *ур.* воїнство, рать, *іст.* дружина, *НЕЇ.* полчище, орда; *(піше)* піхота, *(кінне)* кіннота, кавалерія.

ВІЙСЬКОВИК *г.,* вояк, армієць, *як ім.* військовий, *сов.* військовослужбовець.

ВІЙТ, *(сільський)* староста, голова.

ВІК, століття, сторіччя; *(кам'яний)* епоха, ера, доба; *(людський)* життя, *поет,* дні; *(молодий)* літа, роки; */7.* вічність; *ПР.* вічно. завжди.

ВІКНО, *(у формі дуги)* арка; *(скло)* шибка, шиба; *(між лекціями) ШК.* вільна година; *ТЕХ.* отвір; & віконечко, віконце, *д.* вікнипа.

ВІКОВИЙ, *(ЛІС)* ВІКОВІЧНИЙ, СПОКОНВІЧНИЙ, вікодавній; *(дуб)* старий як вік, довговічний.

ВІКОВІЧНИЙ, вічний, споконвічний, БЕЗСМЕРТНИЙ, ВІКОВИЙ.

ВІКОВІЧНІСТЬ, вічність, БЕЗСМЕРТЯ.

ВІКУВАТИ, вік вікувати, жити, жити-поживати, топтати ряст, держатися на світі.

ВІЛЬНИЙ, свобідний, незалежний, самостійний, розкутий, незв'язаний, незакутий; *(раб)* звільнений, розкріпачепий, вільновідпущеник *(дух)* свободолюбний, волелюбний; *(вітер)* нестримний, вольний; *(вибір)* непримусовий, *(продаж:)* безперешкодний; *(університет)* приватний, неофіційний; *(тон)* невимушений; *(- слово)* неконтрольований, безцензурний; *(степ)* широкий, просторий, безкраїй; *(пост)* вакантний, *(- руки)* не зайнятий, гулящий, незаашажований; *(хід) ТЕХ.* неробочий.

ВІЛЬНІСТЬ, воля, свобода; *(рухів)* невимушеність; *(у стосунках)* нестриманість, фамільярність, панібратство; *(у переказі) сов.* відсебятина, *кн.* відсебеньки; *ми.*

ВІЛЬНОСТІ *іст.,* права, пільги, привілеї.

ВІЛЬНО *пр.,* свобідно, безборонно, легко

І всі мож. пох. від ВІЛЬНИЙ; *(кому)* можна, дозволено; *(триматися)* як /у себе/ вдома.

ВІНЕЦЬ, вінок; *(діла)* вершок, верх, кінець, завершення; *(царський)* корона, діадема; *(сонця)* сяйво, німб, авребля, *сов.* ореол; *(зрубу) БУД.* кільце, коло; 77. вінчання, шлюб; & вінчик.

ВІНОК, вінець, плетениця; *(цибулі)* в'язка, *р.* коса; *(дерев) ОБР.* коло; *(пісень)* збірка, низка; 77. невинність, дівоцтво; & віночок; *пор.* ГІРЛЯНДА.

ВІНЧАТИ, давати шлюб, уводити в закон, *з. (молодих)* присягати, *р.* покладати вінець; *(чим)* увінчувати, нагороджувати; *(вінцем)* покривати; *(славою)* вкривати; *(квітами)* прикрашати; *(на царство)* коронувати; *П.* завершувати, закінчувати.

ВІНЧАТИСЯ, брати шлюб, ставати під вінець, Іти до вінця /шлюбу/; Л.завершуватися.

ВІНШУВАТИ, поздоровляти, вітати, здоровити, *г.* гратулювати.

ВІРА, упевненість, *(до кого)* довіра, довір'я; *(Христова)* релігія, віровизнання; *(у мітичні істоти)* вірування; *пор.* КОНФЕСІЯ.

ВІРИТИ, йняти віру; *(у кого)* мати віру, покладатися на; *(кому)* довіряти; *(у Бога)* вірувати; *(у краще)* не тратити надії на; *(сліпо)* брати /приймати/ на віру.

ВІРНИЙ, певний, надійний, незрадливий, непідкупний, випробуваний; *(друг)* щирий, ВІДДАНИЙ, незмінний, постійний; *(висновок)* правильний, точний; *(- смерть)* неминучий; *(- заувагу)* слушний.

ВІРОГІДНИЙ, *(- дано* імовірний, ймовірний; *(- джерело)* надійний, безсумнівний.

ВІРОЛОМНИЙ, підступний, зрадливий, невірний, зрадницький, диявольський.

ВІРШ, поезія; *(з кількох частин)* поема; *(похвалібий)* ода; *(ущипливий /на кого/)* епіграма; *(жартівливий)* коломийка, співомовка; *мн.* **ВІРШІ,** *УФР.* строфи.

ВІРЯНИН, мирянин, богомолець, вірний, богомільний, віруючий; християнин, мусулмамин, юдей.

ВІСКРЯК *вуя.,* шмаркля, сбпіль, *зб.* шмаркотійня; *ЛАЙ.* шмаркач, соплій, сопляк.

ВІСНИК, вістун, вістовик, оповісник, *ялім.* вістовий, *р.* вістовець, вістівнйк, вістоноша, *анал.* герольд; *(миру)* провісник, посланець; *(періодичний)* журнал.

ВІСТРЯ, гостряк, гострячок, шпичак, шпичка, *б. з.* штих; *(ножа)* лезо, жало.

ВІСТЬ, /з/вістка, д. віда, *(непевна)* чутка, поголоска; *мн.* **ВІСТІ,** повідомлення, новини; & вістонька, вісточка.

ВІТАННЯ, привіт, привітання, уклін, *г.* гратуляція; *(сальвою)* салют; *(дія)* гратулювання; *(оплесками)* овація; *(гостей) П.* частування, пригощання; & вітаннячко.

ВІТАТИ, віддавати привіт, *(у листі)* слати вітання, посилати привіт, *(у війську)* салютувати /козиряти, віддавати салют/*кому; (улесливо)* ламати шапку перед; *(з чим)* поздоровляти, здоровити, віншувати, засилати привіт, *г.* гратулювати *кому.*

ВІТАТИСЯ, *див.* ЗДОРОВКАТИСЯ.

ВІТЕР, вітровій, *(дужий)* борвій, буревій, *(легенький)* тиховій, зефір, бриз, легіт, з. павітер; *(холодний)* сівер/ко/; *(сухий)* суховій; *(степовий) д.* степовик; *(з піском у пустелі)* самум; & вітрець, вітрик, вітронько, вітрюга, вітрюган, вітрило, вітрисько, вітрище, вітровійще; **ВІТРИ,** *(у тропіках)* пасати.

ВІТИ *мн.,* гілки, галузки, віття, галуззя, гілля, пагілля; & вітоньки, віточки.

ВЇТКА, *див.* ГІЛКА.

ВІТРИЛО, парус; *ФЛК.* вітер; & вітрильце; **ВІТРИЛЬНИК,** галера, яхта, дубок, фінка.

ВІТРОГІН і **ВІТРОГОН,** жевжик, вертихвіст, мартопляс, джигун, баламут/а/, шалапут, шелихвіст.

ВІТРЯК, *див.* МЛИН; *СУЧ.* вітродвигун; & вітрячок.

ВІТЧИЗНА, рідний край, БАТЬКІВЩИНА, *д.* вітцівщина, вітчина.

ВІХОЛА, завірюха, завія, метелиця, заметіль, сніговій, сніговиця, хуга, хвижа, хвища, хурдига, хурделиця, хуртовина, хуртсча, *сов.* пурга.

ВІЧ-НА-ВІЧ *пр.,* сам-на~сам, один-наодин, без сторбнніх очей, в чотири ока, лице-в-лице, *зап.* тет-а-тет.

ВІЧНИЙ, СПОКОНВІЧНИЙ, ВІКОВІЧНИЙ, ОДВІЧНИЙ, предковічний, правічний, довічний; *(рух)* безконечний, нескінченний, віковий; *(сніг)* сталий, незмінний, незникомий; *(- клопоти)* безперестанний.

ВІЧНО, /по/вік, довіку, поки й світ сонця; ЗАВЖДИ, постійно *і пох. від* ВІЧНИЙ.

ВІЩУВАННЯ, пророкування, пророцтво; передбачення, прогноз/а/; *(лихе)* прочуття, передчуття.

ВІЩУВАТИ, пророкувати, пророчити, провіщати, прорікати, віщати; *(зміни)* передбачати, завбачати, казати наперед, прогнозувати; *(- серце)* відчувати; *(- сон)* означати.

ВІЩУН, провісник, провидець, пророк, ясновидець, віщівнйк; *ЕВ.* ворожбит, чаклун.

ВІЯЛО, вахляр, опахало, *д.* обмахало.

ВІЯТИ, повівати, подихати; *(холодом)* потягати; *(зерно)* перевіювати, перевівати.

ВК... *крім наведених тут слів, див.* УК...

ВКАЗІВКА, настанова, інструкція, директива, припис; *(дружня)* порада, напучення, напоумлення; *(для злодія)* навід; *(на шляху)* дороговказ, знак.

ВКІНЦІ /УКІНЦІ/ *пр.,* врешті, нарешті; наостанці, наостанку, під кінець, на завершення, *обр.* під завісу.

ВКЛАДАТИ, *(гроші)* класти, вносити; *(у лист)* долучати; *(у піхви)* ховати; *(інший зміст)* надавати *чого.*

ВКЛЮЧАТИ, *(струм)* вмикати, влучати; *(у склад)* уводити /долучати, приєднувати/ до складу; *(до списку)* заносити; *(в собі)* містити в собі, мати у своєму складі.

ВКбЛО *пр.,* НАВКОЛО, ДОВКОЛА, навкруги, довкруги, округи, *ок.* довкруж.

ВЛ... *крім наведених тут слів, див.* УЛ...

ВЛАД /УЛАД/ *пр.,* до ладу, як треба; до речі, відповідно, у згоді; *(музиці) у* такт, ритмічно.

ВЛАДА, владування, панування, *ур.* облада, с. всевладдя, *зет.* власть; *(вища)* уряд, адміністрація, провід, керівництво; *(грошей)* сила, могутність.

ВЛАДАР, володар, /по/велитель, державець, господар, *пре. цер.* владика, *флк.* сподар, *ф.* цар і Бог, *(на Сході)* калІф; *(монарх)* король, цар, князь, імператор.

ВЛАДАРЮВАТИ, панувати, володарювати, владувати, царювати, урядувати, правувати, порядкувати, *фам.* орудувати, верховодити.

ВЛАДНИЙ, *(хто)* владолюбний, самовладний; *(голос)* імперативний, безапеляційний, ультимативний; *(- структуру)* адміністративний, державний; *п!* АВТОРИТАРНИЙ.

ВЛАДИКА, архирей, митрополит, архипастир; *Р.* ВЛАДАР.

ВЛАДУЩИЙ, *(стан)* панівний; *(князь)* владний, можний, владоможний, самовладний.

ВЛАЗИТИ, УЛАЗАТИ, влізати, улізати, залазити, залізати, *кн.* продтставатися; *(на що)* вилазити, вилізати; *(у справи)* втручатися; *(в кишеню)* вміщатися; *(щоб шпигувати)* утересуватися, інфільтрувати *що,* проникати, *док.* затесатися.

ВЛАЗЛИВИЙ, УЛАЗЛИВИЙ, вбзливий, настирливий, уїдливий, набридливий, докучливий.

ВЛАСНЕ *ест.,* по суті, власне кажучи, правду казавши, коли хочете; саме, якраз; & *г.* властиво.

ВЛАСНИЙ, свій, особистий; *ОК.* буквальний, справжній; *(- вагу)* питомий, питоменний.

ВЛАСНИК, *(майна)* господар, посідач, володільник, *д.* володілець, властитель, властивець, *ок.* володар; *(у спілці)* співвласник.

ВЛАСНІСТЬ, майно, скарб, маєтність, маєток, статок, *фр.* добро, *зн.* МАНАТКИ.

ВЛАСТИВИЙ, характерний, притаманний, питомий; *(- ім'я) 3.* справжній, дійсний.

ВЛАШТОВУВАТИ /УЛАШТОВУВАТИ/, організовувати, УРЯДЖАТИ; *(свято)* справляти, обряджати; *(бій)* учиняти; *(ательє)* обладнувати; *(життя)* налагоджувати; *(дільце)* обкручувати, про-; *(на ніч)* приміщати; *(на працю)* прилаштовувати; *(кого) її.* задовольняти; *(кого* чим) підходити *кому* чим.

ВЛОВИ, лови, полювання, ловля, ловитва, звіроловство; *(дія)* ловлення, лов.

ВЛУЧАТИ /УЛУЧАТИ/, вціляти, **поці-**

ляти, втрапляти, *сов.* попадати; *дк.* **ВЛУЧИТИ,** вгатити,вліпити.
ВЛУЧНО *пр., (стріляти)* точно, иілко; *(сказати)* до діла, до речі, чітко, вправно, *ід.* як в око вліпити.
ВМ... *крім наведених тут слів, див.* **УМ...**
ВМАТЕРІТИ /УМАТЕРІТИ/ *док.,* змужніти, вилюдніти, дорости свого розуму; підрости.
ВМАХ /УМАХ/, вмить, вдух,[1] враз, міхом, миттю, вмент, /одним/ духом, за один дух. • •' • . ;:
ВМЕНТ /УМЕНТ/, *див.* ВМАХ.
ВМИРУЩИЙ /УМИРУЩИЙ/, смертний, смертельний, тлінний;- *(минущий)* недовготривалий, скінченний.
ВМИСНЕ /УМИСНЕ/, навмисне, зумисне, з наміром, спеціально, обдумано, продумано.
ВМИТЬ /УМИТЬ/, *див.* ВМАХ.
ВМІЛИЙ" /УМІЛИЙ/; вправний, тренбований, вишколений, практикований, *р.* хисткий.
ВМІТИ /УМІТИ/, могти, бути здатним; *(пісень) ЖМ.* знати *що;-док.* **ЗУМІТИ,** *(зробити)* потрапити,втрапити,втяти.
ВИ... *крім наведених тут слів, див.* **УН...** -
ВНЕСОК, *(в науку)* вклад, *(деінде)* лепта, пожертва; *(членський)* пай, *г.* вплата.
ВНИЗ /УНИЗ/ *пр.,* додолу/ вділ, донизу, наниз, *г.* вдолину, надолійну, *сов.* в долину, на долину; *(річкою)* за водою /течією/.
ВНИЗУ /УНИЗУ/ *пр.,* нанизу, *г.* вдолгіні, надолгіпі, *сов.* в /на/ долині; на споді, під сподом.
ВНОСИТИ, УНбСИТИ, заносити; *(нове)* додавати; *(до списку)* вписувати; *(вклад) роШіи;[1] (гроші)* платити* сплачувати; *(хаос)* викликати; *(на розсуд)* пропонувати, подавати; *(у текст)* записувати; *(у банк)* класти.
ВНУТРІШНІЙ /УНУТРІШШЙ/, нутряний, путрішній, серединний, середовий; *(світ)* психічний, душевний; *(процес) геол.* ендогенний.
ВНУТРІШНЬОУТРбБНИЙ *бар., ц.д.* утробний.'
ВОВКУВАТИЙ, відлюдькуватий, похмурий, понурий; *ЛОБ.* сором'язливий.
ВОВКУЛАКА, перевертень, вовкуп, ВАМПІР; *Р.* відлюдько.
ВОВТУЗИТИСЯ, *(у кріслі)* соватися; *(з чим)* поратися, порпатися, марудитися, морочитися, панькатися, шпортатися /длубатися, копатися/ коло *чого.*
ВОГКИЙ, вологий, воложистий, сирий, мокруватий, вільгий, вільготний, *с.* мокрий.
ВОГКІСТЬ, *див.* ВОЛОГІСТЬ.
ВОГНЕННИЙ, вогнистий, вогняний, полум'яний, пломінкйй, пломенистий: *(- світло)* яскравий, променистий; *(колір)* ясночервбний, червоногарячий, *сов.* яскраво-червбний; *(- слово)* палкий, пристрасний, запальний; *(погляд)* пекучий; *(жар)* гарячий-прсгарячий; *(-роки)* бурхливий.
ВОГНЕЦЬ, гангрена.
ВОГНИЩЕ, багаття, ватра, вогонь, полум'я; *(рідне)* гніздо, пенати, домівка, хата.
ВОГОНЬ, полум'я, полуміння, *поет,* пблуміиь, жевриво, *дит.* жижа; *(у вікні)* світло, світіння; *(очей)* блиск; *(душі)* надхнення; *У ФР:* запал, пристрасть; *(у хворого)* жар, гарячка, температура.

ВОДА, *(газована)* пиття, питво, напій; *П.* багатослів'я; *мн.* **ВОДИ,** моря, річки, озера: *(гойні)* курорт.
ВОДЕВІЛЬ, *(веселіш)* іУеса, комедія, одноактівка, інтермедія.
ВОДИТИ, провадити, супроводити; *(військо)* очолювати, керувати /проводирювати/ *чим; (літак)* пілотувати, *(авто)* шоферувати; *(очима)* перебігати; *(в золоті)* зодягати у *що; ід.* **ВОДИТИ ПЕРЕД,** верховодити, ватажкувати, бути ватажком.
ВОДИТИСЯ, *(з кіш)* дружити, приятелювати, знатися, куматися, водити компанію, мати діло, приставати */неї.* лигатися/ *з ким; (по селу)* ходити; *(- тварин)* плодитися, жити, бути, існувати.
ВОДІЙ, *(авта)* шофер, *(літака)* пілот, *(судна)* штурман, *ок.* штурман-водій.
ВОДНб пр.,. одностайно, гуртом, всі разом, в одній лаві, водносталь; *(говорити)* в один голос.
ВОДНОЧАС, воднораз, одночасно, заразом, одним заходом /рипом/, мов на команду-
ВОДОГРАЙ, р. водобій, водопрйск, *сов.* фонтан; *пар.* ДЖЕРЕЛО.
ВОДОДІЛ, *П.* межа, рубіж, лінія протистояння, *сил.* лінія барикад.
ВОДОЙМА, *(штучна)* басейн, водосховище, *(природна)* море, озеро.
ВОДОСПАД, водопад, *(з терасами)* каскад/а/, *р.* спад; & водоспадик.
ВОДОХРЕЩІ, Водохреще, Йордан, Водосвяття, Водохрестя.

ВОЄВОДА (сні., полководець, воєначальник, командувач, провідник, *сил.* стратег.
ВОЗНЕСІННЯ, Вознесіння Господнє, **Вшестя.**
ВОЇСТИНУ *пр.,* дійсно, справді, без сумніву, без брешеш, *ур.* істинно.
ВОЛАТИ, *д!* КРИЧАТИ; **-АЮЧИЙ,** що волає, крикун; **ГОЛОС -АЮЧОГО,** голос крикуна.
ВОЛИТИ, бажати, хотіти, жадати; *(волю)* викопувати.
ВОЛЕЙБОЛ, *укр.* **відбйванка.**
ВОЛІТИ, уважати /визнавати/ за краще; хотіти, бажати, жадати.
ВОЛО, підгбрля, підгорлина, підшийок, *сов.* **підгруддя.**
ВОЛОВОДИТИ, *див.* БАРИТИ.
ВОЛбГА, *(землі) обр.* соки; У *ФР..* рідина; *(у повітрі)* ВОЛОГІСТЬ, випари.
ВОЛОГИЙ, ВОГКИЙ, сирий, вільгий, вільготний, *сил.* мокрий; & воложистий.
ВОЛОГІСТЬ, волога, вогкість, вільгість; вільга, вільгота, вогкота, вільготність.
ВОЛОДАР, *due.* ВЛАДАР.
ВОЛОДІТИ, мати /за душею/, посідати, *р.* владати, володати; *(ким)* панувати /володарювати/ над; *(чим)* орудувати; *(мовою)* знати *що; (собою)* контролювати *себе.*
ВОЛОНТЕР, *див.* ДОБРОВОЛЕЦЬ.
ВОЛОС, *(один)* волосина, волосинка, волосінь; *ЗБ.* ВОЛОССЯ, **вол**осіння; *ОБР. (вузісінький каиальчик)* капіляр; ***(під нігтем)*** загнітиця; & волосок, волосочок.
ВОЛОССЯ, чуб, чуприна, шевелюра, ВОЛОС, *(кучеряве)* кучері, *(щупке)* щетина; *(неохайне)* патли, пелехи, куштра, *лем.* **грива,** з. **штим.**
ВОЛОХАТИЙ, кудлатий, патлатий, кошлатий, пелехатий; *(- брови)* стріхатий,; розпатланий, скуйовджений, скудовчений; *(- тканину)* ворсистий; *(килим)* вбрсовий; *(тушу.)* неокреслений, невиразний^ нечіткий- ;,.. -
ВОЛОЦЮГА, безхатченко, блудяга, га**лайда,** *як ім.* бездомний; *(непосида.) ,цттп,я,* сновига; *(зайда)* приплентач; *ЖМ.* зальот-. ник, донжуан, *(жінка)* шльондра.
ВОЛОЧИТИ, волокти, тягти, тягнути; *(землю) С. Г.* розпушувати. • ; ....
ВОЛОЧИТИСЯ, тягтися; *(за ким)* іти /їхати/слідбм; *(за жінками)* упадати, залицятися, пускатися в зальоти, *с.* віятися; *(з кіш)* співжити, скакати в гречку; *(світом)* блукати, мандрувати, тягатися; *(без діла)* тинятися, вештатися, валандатися
ВОЛЯ, *(влада над собою)* самовладання, самовлада; *(до перемоги)* наполегливість, рішучість; *(пре. у фр.)* бажання, жадання, хотіння, *сил.* вимога, наказ; *(із сл.* моя) влада; *(народів)* свобода, незалежність, самостійність, вільність; *(рабам)* -визволення," звільнення, розкріпачення; *(птаству)* благодать, лахва. . • 51 iff. : •;
ВОРОГ, супротивник, суперник, .антагоніст, ненавидник, *ур.* враг, супостат, лиходій, *ок.* недруг, *анал.* душман; *(рослин)* шкідник; *&.МН.* воріженьки, вороженьки.
ВОРОГУВАТИ, конфліктувати; *ПОБ.* гризтися, бути на ножах, *д.* ненавидітися.' •
ВОРОЖБА, ворожіння, ворожбитство, чаклування, чародійство, чари, відьомство/
ВОРОЖБИТ, чаклун, чарівник, звіздар, знахур, відьмак, відьмар, *іст.* волхв; *(на зорях)* астролог, маг, *(на руці)* хіромант.
ВОРОЖИЙ, вражий, врагіи, *сил,* діюворожий; *(табір)* антагоністичний; *(погляд)* недоброзичливий, неприязний, недружній, ненависний,ненависницький.
ВОРОЖИТИ, і чаклувати, чарувати, відь,: мувати; *(на картах)* розкладати *що; /7.* казати /вгадувати/ наперед,.пророкувати; *(біля чого) Ж.* поратися.

ВОРОЖНЕЧА, ворогування, неприязнь* розбрат, чвара, усобиця, усобище, антагонізм, протиборство, протистояння, нецавйснинцтво, ворожість; & ворожда, ворожнета.
ВОРОН, крук, *д.* гавран, *(грак)* гайворон.

ВОРОТА *мн.*, **брама,** *в'їзд, ур.* **врата;** ***(тріюмфальні)*** **арка; & ворітця, ворітечка.**
ВОРОХ, купа, кучугура, бурта.
ВОРУХЛИВИЙ і ВОРУШКИЙ, *д!* **РУХЛИВИЙ.**

ВОРУШИТИ, злегка рухати, ***жм.*** **ворохобити;** ***(сіно)*** **перегортати, перевертати;** ***(людей)*** **спонукувати до дії, збуджувати;** ***(горе)*** **згадувати, пригадувати.**
ВОСКРЕСАТИ, вставати з мертвих, оживати, повертатися до життя; *(після краху)* **підійматися з попелу /з руш/;** ***(- любов)*** **відроджуватися, відновлюватися;** ***(з хвороби)*** **видужувати;** ***(- природу)*** **прокидатися, пробуджуватися;** ***(у нам 'яті)*** **відновлятися, пригадуватися.**

ВОСКРЕШАТИ, оживляти, підіймати з труни /могили/, відроджувати, повертати до життя; ***(з руїн)*** **підіймати з попелу, відновлювати, відбудовувати;** ***Ті.*** **надихати, підтримувати на дусі;** ***(минуле)*** **пригадувати.**
ВОСТАННЄ ***пр,,*** **наостаинс, наостанці, наостанку, останній раз, останнім разом.**
ВОЧЕВИДЬ, відкрито, відверто, явно, ***ід.*** **в очі;** ***(бачити)*** **наяву; & вочевйдьки.**
ВОЮВАТИ, вести війну; ***(з ким)*** **підіймати зброю проти** ***кого; (з чим) д!*** **БОРОТИСЯ;** ***(між собою)*** **ворогувати, конфліктувати.**

ВОЯЖЕР» ***у.*** **обходисвіт. подорожній, МАНДРІВЕЦЬ.**
ВОЯК, вояка, воїн, бо^ць, СОЛДАТ, армієць, ***ж.*** **рубака, J. войовнгік, войовйк,** ***іст.*** **дружинник;** ***(найманий)*** **найманець,** ***(піший)*** **піхотинець,** ***(царський) жм,*** **служба, служака,** ***(хоробрий)*** **лицар, витязь; & вояченько;** ***пор.*** **ВІЙСЬКОВИК, СТРІЛЕЦЬ.**
ВІЇ... ***крім наведених тут слів, див.*** **УП...**
ВПАМ'ЯТКУ /УПАМ'ЯТКУ/ ***пр.,*** **втямки, утямки,** ***сов.*** **пам'ятно.**
ВПЕВНЕНИЙ /УПЕВНЕНИЙ/, певний, переконаний; ***(в собі)*** **самовпевнений, самопевний;** ***(погляд)*** **спокійний, рішучий;** *(рух)* **натренований, звичний.**

ВПЕНЬ /УПЕНЬ/ ***пр.,*** **цілком, зовсім, геть чисто, ВЩЕНТ.**
ВПЕРЕД/!/ і УПЕРЙД/!/ ***пр.,*** **не назад;** ***(платити)*** **наперед, авансом;** ***ЖМ.*** **надалі, в майбутньому;** ***(раніше)*** **перед тим,** спершу, переділе, зразу, спочатку; *(кого)* **поперед; (!) гайда! рушаймо!** до бою!
ВПЕРЕМІШ /УПЕРЕМІШ/, ***пр.*** мішма, всуміш, впеpемішку; впереміж/ку/, навперемінно.
ВПЕРТИЙ /УПЕРТИЙ/, затятий, **заклятий,** *жм.* клятий, заклятущий, натуристий, ід. з норовом, не з клоччя, *д.* огурний; *(щодо мети)* наполегливий, настирливий; ***(щодо поступок)*** непоступливий; *(хто)* стійкий, твердий, упертюх, мідне чоло /лоб/; *(злочинець)* запеклий, невиправний; *(погляд)* невідхильний, пильний; & упертющий.
ВПЕРШЕ /УПЕРШЕ/«р., у перший раз, упсрве, *р.* впервину; *(бачили)* ніколи досі не.

ВПЛИВ, дія, діяння, *сил.* тиск; У *ФР.* авторитет, вага */н.* ужити свій вплив/.
ВПЛИВАТИ /УПЛИВАТИ/, 1. */док.* **УПЛИСТИ, УПЛИВТИ/,** *(-річку)* вливатися; 2. */док.* **ВПЛИНУТИ/,** мати /справляти/ вплив, діяти, *з.* ділати; *(шкідливо)* відбиватися.

ВПОДбБА /УПОДОБА/, симпатія; приємність, задоволення; *УФР.* смак.
ВПОДбБАТИ /УПОДбБАТИ/, засимпатизувати, *сил.* покохати, закохатися у; *(місце)* нагледіти.

ВПОРОЖНІ /УПОРОЖНІ/, ***пр.*** порожняком, без вантажу.
ВПбРУ /УПбРУ/ир., вчасно, своєчасно, вчас, саме враз.
ВПРАВЛЯТИСЯ, тренуватися, практикуватися, удосконалюватися, набивати ру-**ку.**
ВПРАВНИЙ, умілий, майстровитий, майстерний; *(вояк)* вишколений, натренований, вимуштрований; *(рух)* спритний, зграбний, меткий.
ВПРИПУСТ /УПРИПУСТ/ ***tip.,*** досхочу, уволю, *жм.* скільки влізе, ***кн.*** без обмеження.
ВПРИТУЛ, щільно, тісно, один біли одного, чоло-в-чоло, ніс-у-ніс; *(зайнятися) П.* серйозно, як слід, по-справжньому.
ВПРОВАДЖУВАТИ /УПРОВАДЖУВАТИ/, *(до хати)* уводити, *(у війну)* втягати, затягати; *(моду)* запроваджувати, закорі**нювати,** заводити.

ВПРОДОВЖ /УПРОДбВЖ/ ***пр.,*** продовж, **протягом,** *зет.* на протязі.
ВПРОСТ /УПРОСТ/ *пр., (до кого)* просто, прямо, навпрост, безпосередньо, *пор.* НАВПРОСТЕЦЬ; *ПРИЙ.* уздовж; *Ч. Г.* зовсім, цілком.
ЄР. - *крім наведених тут слів, бив.* УР...
ВРАҐ, *(нечиста сила)* ДІДЬКО, біс, чорт, демон, диявол; *УР.* ворог, супостат.
ВРАЖАТИ /УРАЖАТИ/, дивувати, **пан**телйчити, спантеличувати, ошелешувати, *ід.* вдаряти в очі, аж за очі хапати; *(приємно)* тішити око, *(прикро)* різати око; *(у серце)* ображати, завдавати болю; *(- вигляд)* впадати в око; *(шкодити) д!* УРАЖАТИ; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що вражає, здатний вразити, разючий, вразливий, приголомшливий, неймовірний, *(образ)* могутній, сильний; *дк.* **ВРАЗИТИ,** *(у серце) ІД.* вколоти ножем, вгородити /всадити/ ножа, різонути серпом /полоснути ножем/ по серцю.
ВРАЖЕННЯ, ефект, *зет.* враження; *(- що)* думка, ош'нія, оцінка, висновок.
ВРАЖИЙ, ворожий; *ЛАИ.* проклятий, диявольський, саташ'вський, демонський, врагів.
ВРАЗ /УРАЗ/, раптом, відразу, зненацька, нагло, ВМИТЬ, нараз; разом, спільно.
ВРАЗЛИВИЙ, *р.* уразливий; *(хто)* дітливий, чутливий, сприйнятливий, чуйний на образу, *жм.* тонкошкірий, тонкосльозий; *(- слово)* прикрий, образливий, кривдний, пекучий, колючий, **ущипливий;** *(-місце)* слабкий, дошкульний; *(крик)* несамовитий, нестямний; *(- рану)* болючий; *(біль)* сильний; *Г.* настирливий, докучливий.
ВРАНЦІ /УРАНЦ//?/?., ранком, зраня, рано, рано-вранці, раннім-рано.
ВРЕШТІ /УРЕШТІ/пр., *д!* ЗРЕШТОЮ, НАРЕШТІ

ВРИВАТИ /УРИВАТИ/, відривати, зривати, переривати, розривати; *(мову)* припиняти, обривати; *(куш)* діставати, захоплювати, одержувати, розживатися на; *(платню)* скорочувати, зменшувати; *(серце) Р.* надривати; *(додому) ФАМ.* бігти, утікати.
ВРИВАТИСЯ /УРИВАТИСЯ/, відриватися, перериватися, розриватися; *(- розмову)* припинятися, перериватися; *(- терпець)* вичерпуватися; *(- стежку)* обриватися; *(круто)* спадати; *(з висоти)* зриватися; *(на хвилину)* вириватися.
ВРИВЦЕМ /УРИВЦЕМ/ *пр.,* уривками, **припадками,** час від часу, уривково, прихапцем, пpйхапки, колй-не-колй, врядй-годй, *д.* час до часу.
ВРОДА, краса, врбдливість, ліпота, з. гарність, гарнота; *ТІ.* вигляд, зовнішність.
ВРОДЛИВИЙ, гарний /на вроду/, гожий, красний, лепський, *флк.* хороший, *д.* хупавий, *сил.* прегарний, прекрасний, прехороший, хороший-прехороший.
ВРОЗДРІБ /УРбЗДРІБ/ ***пр.,*** *(продавати)* нарізно, від штуки, поштучно, не гамузом.

ВРОЗТІЧ і **УРбЗТІЧ** *пр.,* врізнобіч, врозсип, врозбрід, врозкидь, врозкидку, врозліт, врозпаш, **не** разом, не вкупі.
ВРОЗУМЛЯТИ, наводити на розум, НАПУЧУВАТИ.
ВРУНА *лт.,* руна, рунь, сходи, прорість; *(озимі)* озимина, *(ярі)* ярина.
ВРУНІТИ, врунитися, зеленіти.
ВРУЧАТИ, *(орден)* давати, доручати, доручувати, *(адрес)* підносити.
ВРЯД /УРЯД/, рядком, впритул, поряд, *(- людей —- ще)* пoпліч, пліч-6-пліч, плече-в-**плече,** рука в руку; *(один за одним)* підряд, поспіль, зряду.

ВРЯДИ-ГОДИ /УРЯДИ-ГОДИ/ *пр* , колй/сь/-не-колй/сь/, десь-колись, нема. нема, та й, час до /від/ часу, що-якййсь-час; іноді, інколи, деколи, часом, зрідка, здерідка, не часто, прихапцем,прихапком.
ВС... *крім наведених тут слів, див.* УС...
ВСЕ /УСЕ/, *(нИє)* завжди, завсіди, постійно, стало, без перерви; *(дуб і дуб)* усюди, скрізь; *(пояснити) о.* що. куди й до чого; *(вище) ІД.* щораз, чимраз, дедалі.
ВСЕБІЧНИЙ, глибинний, ВСЕОСЯЖНИЙ, *о.* від А до Я; *(розум)* широкозорий.
ВСЕЛЮДНИЙ /УСЕЛЮДНИЙ/, привселюдний, публічний, прилюдний, *сов.* гласний.

ВСЕЛЯТИ /УСЕЛЯТИ/, селити, поселяти, вселювати; *(думку)* навівати, навіювати, урбювати, надихати, накликати; *(страх)* сіяти, прищеплювати, збуджувати.

ВСЕОБІМАЮЧИЙ, *д!* **ВСЕОСЯЖ-НИЙ.**

ВСЕ ОДНО *пр.,* однаково, так чи так, без різниці, *.жм.* одна холера, один біс; *(кому)* байдуже; *(з нст.* як) подібно, так само; *(здобуду)* хай там що.

ВСЕОСЯЖНИЙ /УСЕОСЯЖНИЙ/, всеобіймущий, *к.* всеохопний, *б.* всеохбплгоючий; *(погляд)* універсальний, всебічний, *о.* панорамний; *(- дослідження)* глибинний; *(світовий)* вселюдський, всесвітній, гльобальний, *сов.* глобальний.

ВСЕПЕРЕМОЖНИЙ, непоборний, НЕЗДОЛАННИЙ, звитяжний, здатний здолати БСС.

ВСЕПОГЛИНАЮЧИЙ *б.,* всепожируший, всепоглинущий, здатний поглинути все.

ВСЕПРАВЕДНИЙ, найправедніший, праведний з праведних, пренепорбчний.

ВСЕСВІТ, /цілий/ світ, світ Божий, земля і небо, *ок.* Галактика, піднебесна, *обр.* мільярди Галяктик, *кн.* світобудова; *УФР.* космос, космічний простір.

ВСЕСВІТНІЙ /УСЕСВЇТШЙУ, *(простір)* світовий, космічний; *(рух)* вселюдський, міжнародній, цілосвітній, *к.* загальнолюдський; *(пияк)* всьогосві'тній, знаний усім.

ВСЕСИЛЬНИЙ, всемогутній, всембжний, всевладний; *(-любов)* нездоланний, непереможний.

ВСЕСЛАВНИЙ, славетний, уславлений, світославний, світової слави, високославний, славнозвісний; & **славний-преславний,** найелавніший.

ВСЕЩЕДРИЙ, щедрий-прещедрий, щедрим-щедрий; & найщедріший, щедрющий.

ВСІЛЯКИЙ, *див.* ВСЯКИЙ.

ВСКОКИ /УСКОКИ/лр., навскоки, вскач, навскач, навскочки; *пор.* ПІДСКОКОМ.

ВСЛІД /УСЛІД/ *пр,,* слідом, назирці, назирцем, пазирком, слідами, *д.* **втропї; *(кричати)*** у спину.

ВСМАК /УСМАК/ ***пр.,*** *(їсти)* смачно, із смаком; *(сміятися)* залюбки, з приємністю, з насолодою.

ВСМЕРТЬ /УСМЙРТЬ/ ***пр.,*** *(злякати)* на смерть, смертельно, до смерти.

ВСМОКТУВАТИ /УСМОКТУВАТИ/, всотувати, абсорбувати, **вбирати;** *(з молоком матері)* засвоювати.

ВСТАВАТИ /УСТАВАТИ/, зводитися, підводитися, *(хутко)* підхоплюватися; *(на ворога)* повставати, підійматися; *(- туман)* 'здійматися; *(- зорі)* сходити; *(перед зором)* поставати, виникати; *(в уяві)* виринати, з'являтися; *(з мертвих)* воскресати.

ВСТИГАТИ /УСТИГАТИ/, поспівати, не відставати, не спізнятися, fie пасти задніх; *(всюди)* **справувітися,** давати раду всьому; *(у житті)* досягати успіху, *(у школі)* бути попереду.

ВСТРІВАТИ /УСТРІВАТИ/, зустрічати, стрічати, здибати, стрівати, спотикати.

ВСТРОМЛЯТИ /УСТРОМЛЯТИ/, всаджувати, втикати; *(у воду)* заглиблювати, зануряти, занурювати; & встромлювати.

ВСТРЯВАТИ /УСТРЯВАТИ/, втручатися, вплутуватися, *жм.* влазити, *(до розмови)* уклинюватися, підпрягатися; *(між. ким)* устрягати, потрапляти, опинятися; *Р,* застрягати; *(в халепу)* уклепуватися.

ВСТУП, *п.* прелюдія; *(військ)* вмарш, вхід, в'їзд, *ур.* вшестя; *(до твору)* вступна стаття /слово/, інтродукція, *р.* уводини, ПЕРЕДМОВА; *(до закону)* вступна частина, преамбула; *(до опери)* увертюра, *(до епопеї)* зачин, *(до науки)* пропедевтика.

ВСТУПАТИ, *(у стремено)* ставати, ступати; *(- військо)* вмаршбвувати, входити, в'їздити; *(у розмову)* розпочинати /зачинати/ *що; (у голову)* заходити; *(до партії)* записуватися; *(в переговори)* сідати за стіл *чого; (у стосунки)* заходити.

ВСУПЕРЕЧ /УСУПЕРЕЧ/, в противагу, /на/проти, наперекір, незважаючи на, насупроти, супротивно, *жм.* упоперек; *(здоровому глузду) ІД.* взяти й /н. взяти й утопитись/.

ВСУЦІЛЬ /УСУЦІЛЬ/*пр.,* суцільно, суціль, суспіль; *(вряд)* уряд, поспіль, покотом.

ВСЮДИ /УСЮДИ/ ***пр.,*** повсюди, повсюдно, скрізь, *ід.* по всіх усюдах /закутках/, по всьому світі, куди не повернись /кинь/, в усіх кінцях.

ВСЯКИЙ /УСЯКИЙ/, всяк, **кожен,** кожний, *д.* кождий; *(найрізноманітніший)* всілякий; *(інтерес)* будь-який; *У ФР,* **перщшілліпший**, будь-хто, хто хочеш /хочете/, *(- місця)* різний: *ОК* найменший, ніякий, жодний /*н.* без всякого зла/.

ВСЯКО /УСЯКО/ ***пр.,*** всяк, всяково, не однаково, по-різному; всіляко, на всі лади, і так і так, і звідти і звідси.

ВСЬОГО-НА-ВСЬОГО /УСЬОГО-.../ *пр.,* лише, тільки, йно, *ід.* ні більше, ні менше.

ВТ… *крім наведених слів, див.* УТ…

ВТАЮВАТИ /УТАЮВАТИ/, приховувати, таїти, не виявляти /викривати/; не показувати.

ВТЕЧА /УТЇЧА/, *д.* втіка, втіки, утік; *(військ.)* ВІДСТУП; *(від смерти)* порятунок.

ВТИНАТИ /УТИНАТИ/, врізувати, відтинати, відрізувати; *(голову)* відсікати, відрубувати; *(затято виконувати)* ШКВАРИТИ, смалити, чистити, гатити, *(танець)* віддирати; *док.* **ВТЯТИ,** *(штуку)* утнути, встругнути, викинути; *ЖМ,* довершити, зробити, виконати; *(пісню)* заспівати, *(гопака)* загрвти; *(мову)* зрозуміти.

ВТИРАТИ /УТИРАТИ/, обтирати, витирати; *(мак)* терти, розтирати; *(шлях)* второвувати, в'їжджувати; *(борщ) ФАМ.* уминати, їсти, *(пиво)* пити.

ВТИХОМИРЮВАТИ /УТИХОМИРЮВАТИ/, вгамовувати, заспокоювати, улагоджувати; *(біль)* притишувати, пригашувати; *(бунт)* умиротворяти, усмиряти; *(собак)* укоськувати.

ВТІКАТИ /УТІКАТИ/, давати драла /драпака/, показувати хвіст, *кн.* рятуватися втечею; *(- армію)* ВІДСТУПАТИ; *(з неволі)* звільнятися, визволятися; *(з дому)* покидати *що; (з армії)* дезертувати; *(- вариво)* вибігати; *(з очей)* пропадати, зникати; *(чого)* уникати, оминати; *дк.* **ВТЕКТИ,** дременути, драпонути, гайнути, дати дьбру /тяги/, ударитися навтіки, винести ноги; *ФР.* дітися /*н.* куди ти втечеш?/.

ВТІЛЕННЯ, *див.* УОСОБЛЕННЯ; *пор,* ВТІЛЮВАТИ.

ВТІЛЮВАТИ /УТІЛЮВАТИ/, втіляти, убирати /обертати/ в кров і плоть, надавати плоті й крови; *(в життя)* реалізувати, здійснювати; *(в собі)* УОСОБЛЮВАТИ собою; *док.* **ВТІЛИТИ,** *(в життя) ІД,* покликати До життя.

ВТІЛЮВАТИСЯ /УТІ-/, реалізуватися, здійснюватися, *о.* набувати плоті й крови.

ВТІМ /УТІМ/ *сп.,* однак, одначе, проте, але, алеж, тільки, а втім, а проте.

ВТІХА /УТІХА/, радість, приємність, *обр.* радість для серця /душі/; *(дітям)* забава, розвага; *(любовна)* радощі, насолода, блаженство, раювання, сердечний рай; *(у горі)* розрада.

ВТІШАТИ /УТІШАТИ/, розважати, ба вити, забавляти, веселити, радувати, тішити серце *кому; (зір)* тішити.

ВТІШНИЙ /УТІШНИЙ/, втішливий; *(- книжку)* веселий, кумедний, забавний.

ВТОМА /УТОМА/, знемога, **знесилення,** ВИСНАГА, змучення, перемучення, перевтома.

ВТбМЛЮВАТИ, стомлювати, змучувати, знесилювати, *р.* втомляти; *(дуже)* перевтомлювати; *(балачкою)* набридати; *док.* **ВТОМИТИ *й* УТОМИТИ, *жм.*** вхоркати.

ВТОМЛЮВАТИСЯ, *див.* СТОМЛЮВАТИСЯ.

ВТОПИТИ /УТОПИТИ/ *док.,* потопити; *(справу) П.* занапастити, погубити, знищити; *(горе)* заглушити; *(очі)* втупити, спрямувати.

ВТОРОПАТИ /УТОРОПАТИ/ *фам. дк.,* розчумати, розчовпати, розшелепати, втямити, вчовпати, вшолбпати, *літ.* зрозуміти, збагнути, усвідомити; *(маневр ворога)* здогадатися про.

ВТРАПЛЯТИ /УТРАПЛЯТИ/, потрапляти; *док.* **ВТРАПИТИ, *(ЩО зробити)*** змогти, зуміти.

ВТРАТА /УТРАТА/, *(чого) р.* згуба, страта, *(в торгу)* проторг; *(кого)* загибель, смерть; *У ФР.* шкода; *(дія)* втрачання, загублепия; ***мн.* ВТРАТИ,** збитки, витрати.

ВТРАЧАТИ, губити, лишатися без, *ід.* випускати з рук, *р.* утрачати, погубляти; *(силу)* позбуватися /збуватися/ *чого; (час)* марнувати, гайнувати, гаяти; *(в ділі)* мати збитки /втрати/, зазнавати збитків /втрат/.

ВТРИМУВАТИ /УТРИМУВАТИ/, *(рівновагу)* держати, тримати; *(рух)* гальмувати, затримувати, притримувати, стримувати, здержувати; *(гостя)* не відпускати; *(форте-*

цю) не віддавати; *(вологу)* зберігати, не губити.

ВТРУЧАТИСЯ /УТРУЧАТИСЯ/, *(у що)* устрявати, вплутуватися, *жм.* лізти, пхатися, *ід.* стромляти /пхати, сунути/ носа, не стояти осторонь, *кн.* не триматися невтралітету; *(в інтимне)* лізти /з чобітьми/ в душу.

ВТЯГАТИ /УТЯГАТИ/, *(куди)* тягнути, тягти, затягати; *(нитку)* всиляти; *(вологу)* усмоктувати, засмоктувати; *(живіт)* підтягати; *(до праці)* залучати, притягати, заохочувати, *неї.* вплутувати, *г.* вмотувати.

ВТЯМИТИ /УТЯМИТИ/ *док.,* зрозуміти, збагнути, усвідомити, висновити; *(собі)* затямити, запам'ятати; *(підступ)* здогадатися про; *пор.* ВТОРОПАТИ.

ВУАЛЬ, *(жіночий) приб.* серпанок; *П.* пелена, запона, завіса.

ВУГОЛ *д., (у хаті)* кут, куток; *(дому)* ріг.

ВУДЖЕНЙНА, шинка; & вуджениця.

ВУЗОЛ, *(на линві)* гудзь, петля, зав'язь; *(з речами)* клунок; *(волосся)* жмут; *(доріг)* схрещення, перехрещення; *(зв'язку)* осередок, центр; *(енергетичний)* комплекс, система; *(життєвий) П.* проблема, плетиво обставин; *(деталів) ТЕХ.* бльок, блок; *(ревматичний) МЕД.* розширення, затвердіння.

ВУЗЬКИЙ, неширокий; *(світогляд)* обмежений, *(- галузь науки)* спеціальний; & вузенький, вузесенький, вузісінький.

ВУЗЬКОЛОБИЙ, вузькочолий; *П.* обмежений, відсталий, недорозвинений.

ВУЙКО, вуй, дядько, брат матері, брат жінки; *ЕВ.* ведмідь.

ВУИНА, дядина, тітка, сестра матері.

ВУЛИК, *р.* вулій, *д.* вулень, *(з колоди)* дуплянка; *Р.* рій /бджіл/; *(галасливий гурт)* шарварок, циганський табір.

ВУЛИЦЯ, *(широка)* проспект, *(з алеями)* бульвар, *(центральна)* артерія, магістраля; *(у США)* авеню; *(глуха)* завулок, провулок, вуличка; *ОК.* дорога, проїзд; *(людське дно) П.* голота, чернь, плебс, люмпен, *сов. жрг.* шпана.

ВУЛИЧНИЙ, *(хлопець)* безпритульний, бездомний, бродячий; *П.* неийхований, некультурний; *(- прізвище)* неофіційний; *(вираз)* ВУЛЬГАРНИЙ.

ВУЛЬГАРНИЙ, *(жарт)* вуличний, непристойний, сороміцький, брутальний, масний; *(вираз)* базарний, нелітературний, нецензурний; *(- теорію)* спрощений, примітивний, збіднений, ненауковий, низькопробний.

ВУТЛИЙ, *(човен)* неміцний, благенький, благий; *(одяг)* старий, потертий, убогий; *(цвіт)* слабий, кволий, хирлявий, хиренний, хирявий, недорозвинений, немічний.

ВХ... *крім наведених тут слів, див.* УХ...

ВХІД, *(в будинку)* двері, *(з колонами)* портал/ь/; *(до двору)* хвіртка; *(в'їзд)* брама, ВОРОТА; *(дія)* входження, вступ,*ур.* вшестя.

ВХІДЧИНИ, входини, новосілля.

ВХОДИТИ /ВВІХбДИТИ, УВІХОДИТИ/, заходити, вступати, переступати поріг, *зн.* увалюватися; *(клином між А і Б)* уклинюватися; *(у свідомість)* продіставатися, просякати *що; (в душу)* западати; *(до складу)* належати, брати участь у; *(у специфіку)* заглиблюватися, старатися збагнути *що.*

ВЧ... *крім наведених тут слів, див.* УЧ...

ВЧАСНО *пр.,* своєчасно, без запізнення, ВПОРУ, саме вчас /враз/, в самий раз; *Р.* до речі.

ВЧАЩАТИ /УЧАЩАТИ/, бувати, приходити, заглядати, відвідувати, *ід.* топтати стежку, *net.* УНАДЖУВАТИСЯ; *(до судів)* оббивати пороги.

ВЧЕНИЙ /УЧЙНИЙ/, освічений, тренований, навчений, вишколений, досвідчений; *ЯК ІМ.* науковець, знавець, ерудит, *ок.* фахівець, спеціяліст; *(ведмідь)* муштрований; *(- книжку) ЖМ.* серйозний, мудрий; *(битий)* провчений.

ВЧЕННЯ /УЧЕННЯ/, *(у школі)* наука, навчання, *д.* вчиття; *(Коперніка)* теорія; *(релігійне)* віровчення, догмати; *(батькове) ЖМ.* порада, настанова.

ВЧЕПИСТИЙ /УЧЙПИСТИЙ/, причепливий, прискіпливий, *сов.* прив'язливий; *ігор* ВЛІЗЛИВИЙ.

ВЧИНОК, *р.* учинок; дія, чин, акція, акт; *(непохвальний)* витівка, вибрик, коник; *(лицарський)* подвиг; *(негідний)* прогріх; *мн.* **ВЧИНКИ,** поведінка, поступовання.

ВЧИТИ /УЧИТИ/, навчати, школити; *(наочно)* показувати; *(маси)* освічувати, просвічувати, *р.* просвіщати; *(любови)* виховувати /прищеплювати/ *що; (давати поради)* повчати, научати, *сов.* наставляти; *ЖМ.* карати; *(з нст.* що) доводити; *З- П.* вивчати, студіювати, засвоювати, опановувати; *(напам'ять)* запам'ятовувати.

ВЧИТИСЯ /УЧИТИСЯ/, *(чого)* вивчати /студіювати, засвоювати/ *що, обр.* сидіти на шкільній /студентській/ лаві; *(практично)* набивати руку, переймати досвід; *(у школі)* ходити /вчащати/ до, відвідувати *що.*

ВЧОВПАТИ, *див.* ВТОРОПАТИ.

ВЧОРА /УЧОРА/лр., минулого дня, напередодні; *ЯК ЇМ.* вчорашній день, МИНУЛЕ.

ВЧУВАТИ /УЧУВАТИ/, чути, відчувати; *(щось нерозкрите)* добачати, здогадуватися; *(голос)* відтворювати собі.

ВШ... *крім наведених тут слів, див.* УШ...

ВШАНбВУВАТИ /УШАНОВУВАТИ/, складати шану, віддавати належне; *(чим)* відзначати, нагороджувати; *(присутністю)* робити честь *кому; (гостя)* частувати, пригощати.

ВЩ... *крім наведених тут слів, див.* УЩ...

ВЩЕНТ /УЩЕНТ/ *пр.,* зовсім, остаточно, без залишку, внівець, впень, дощенту, нанівець, до ноги /пня, цурки/, дочиста, на гамуз, упрах, на порох; *(розбити /ворога/)* на голову.

ВЩЕРТЬ /УЩЕРТЬ/*пр.,* по вінця, повно, до краю, украй; *П.* цілком, повністю.

В'ЮН, *(хто)* пролаза, хитрун; *(хамелеон)* крутихвіст; & в'юнок, в'юнець.

В'ЮНИТИСЯ, *(- річку)* ЗВИВАТИСЯ, петляти; *(- волос)* закручуватися, кучерявитися.

В'ЮНКИЙ, верткий, виверткий, в'юнистий; *(- стежку)* звивистий, кручений, ВИТКИЙ.

В'ЯЗАТИ, ЗВ'ЯЗУВАТИ, ви-, за-, об-, пере-, під-, по-, при-, у-, *(мотузком)* мотузувати, *(руки ще)* скручувати; *(панчохи) ЗАП.* плести.

В'ЯЗАТИСЯ, зв'язуватися, поєднуватися, сполучатися, *(в думці)* асоціюватися; *(до кого)* чіплятися, приставати, прив'язуватися; *(- овочі)* зачинатися, зав'язуватися; *ід.*

В'ЯЖЕТЬСЯ, *(бесіда)* налагоджується, зав'язується, */з ч.* не/ не виходить

В'ЯЗЕНЬ, АРЕШТАНТ, *як ім,* ув'язнений.

В'ЯЗИ, шийні хребці; ЖМ шия.

В'ЯЗКИЙ, тягучий, липучий, липкий, *р.* глизявий; *(мочар)* грузький, глейкий, глеюватий, тванистий; *(страх)* чіпкий; *(матеріям)* в'яжучий; *(метал) приб.* ковкий.

В'ЯЗНИЦЯ, тюрма, *г.* кримінал, *жм.* хурдига, тюряга, арешт, *як ім.* чорна, *з.* остріг, *ев.* курорт, санаторія; *(у цитаделі)* равелін: *пі* БУЦЕГАРНЯ.

В'ЯНУТИ, *(- зела)* сохнути, всихати, зав'ядати, відцвітати, відмирати, ПРИВ'ЯВАТИ; *(- красу)* занепадати, пропадати, гинути, марніти; *(- серце)* завмирати, нити.

ГАБА, *(біла)* /турецьке/ сукно; Я покриття, покрив, *ПОЕТ,* покров, покривало, пелена, запинало; *(хустки)* береги, ОБЛЯМІВКА, крайка, лиштва, оторочка; *(берегова)* смуга.

ГАВАНЬ, бухта, ЗАТОКА, *(на річці)* сага; *(для тих, хто в морі)* порт, пристань; *(тиха) П.* притулок, схвовок, укриття, сховище, пристановище.

ГАВКІТ, брехіт, брех, *(з усіх боків)* валування, гвалтування; *(цуцика)* дзявкіт; & гавкотіння, гавкання, гавкотня, гавк.

ГАВКАТИ, брехати, *(звідусіль)* валувати, ґвалтувати, *(- цуцика)* дзявкати, дзявкотіти; & гавкотіти.

ГАД, гадина, гадюка, змія, гаспид; *ЛАЙ.* ПАДЛЮКА; & *зб.* гадь, гаддя, гадюччя.

ГАДАТИ, думати, міркувати, розміркувати; *Р.* мріяти; *(з нст. сл* що) вважати; *(наперед)* передбачати, припускати; *(піти)* мати намір, збиратися; *Р.* сподіватися

ГАДКА, думка, ідея, міркування, погляд, *ур.* мисль; *(піти)* намір, задум; *(здогад)* припущення, передбачення; У *ФР,* поняття, підозра */н.* і гадки не мав/.

ГАДЮЧИЙ, *(погляд)* злий, отруйний, отруйливий; *П.* віроломний, підступний.
ГАЗАРД, *сов.* азарт; *(у грі) приб.* запал, завзятість, затятість, гарячка, пристрасть, відчайдушність, брак розсудливости.

ГАЗЕТА, часопис, щоденник, *(щотижнева)* тижневик, *(щомісячна)* місячник, *(щоквартальна)* квартальний; *(урядова)* офіціоз, орган, публікація, видання.
ГАЗЕТЯР, журналіст, *ок.* ноішнар, *р,* газетник; *З. П.* репортер, кореспондент, літпрацівнйк, редактор.
ГАЙ, лісок, лісочок, *(у балці)* байрак; & гайок.
ГАИ-ГАИ! ой леле! леле!; та ба! овва!; який жаль! жаль-жаль! (та) дарма!
ГАЙДА! ходи! ходім! ходіть! вперед! рушай/мо/! рушайте! *з* Богом! *д,* гай! дейко!
ГАЙДУК, *(на Балканах)* повстанець; *(княжий) ІСТ.* ОХОРОНЕЦЬ, драбант; *(у панів)* слуга, льокай, *сов.* лакей.
ГАЙНИЙ, забарний, загайний, забарливий.

ГАЙНО, кізяк, лайняк; *ЗБ.* гній, кал, лайно.
ГАЙНУВАТИ, *(майно)* марнувати, цвиндрити, витрачати, розтринькувати, переводити.
ГАЙОВИЙ *г.,* лісівник, побережник, *сов.* лісник, лісничий.
ГАК, кандзюба; *(на рибу)* ості *ми., св.* багор; *(на deep])* защіпка; *(на підкові)* шип; *П.* **зайвина,** лишок /*н.* з гаком/; *Ф.* АМБА /*н.* тут їм і г./; & гачок, гачечок
ГАЛАБУРДНИК, *див.* **БЕШКЕТНИК.**

ГАЛАС, крик, ГАМІР, ревище, ґвалт, лемент, репет, рейвах, содома, шарварок, волання, галасування, вереск, виск, зик, зойк; *П.* розголос, сенсація, *з.* яса; *пор,* ГОМІН, ГУК.
ГАЛАСЛИВИЙ, крикливий, ГАМІРЛИВИЙ, верескливий; *(натовп)* гомінливий, гомінкий, стоголосий, стоязикий; *(- аферу)* гучний; & галасуватий.
ГАЛАСУВАННЯ, *див.* ГАЛАС.
ГАЛАСУВАТИ, галасати, КРИЧАТИ, волати, ґвалтувати, ГОРЛАТИ, зіпати, лементувати, репетувати, ячати, *ід.* дерти горло, крутити веремію, *д.* гаморійти, горлопанити.
ГАЛЛО! галльб! гей! агов!
ГАЛУЗЗЯ, гілля, віття, пагілля; *(сухе)* штурпаччя.
ГАЛУЗИСТИЙ, гіллястий, вітластий, гілчастий, *(- дерево)* розлогий, кислатий; *П.* розгалужений.
ГАЛУЗКА, гілка, гілляка, вітка, віта, гілочка, гіллячка; & галузочка, галузь, галуза, галузина, *зб.* ГАЛУЗЗЯ.
ГАЛУЗЬ, ГІЛКА, ГАЛУЗКА; *(науки)* царина, сфера, ділянка, *сов.* область.
ГАЛЯВИНА, галява, поляна, *д.* проліcок, *(ужиті)* прогалина, *(улісі)* перелісся.
ГАЛЬМО, *П.* перешкода, затримка, *г.* затрим; *(дія)* гальмування; & гальма.
ГАЛЬМУВАТИ, *(рух)* сповільнювати, уповільнювати, стишувати, притишувати; *(розвиток)* загальмовувати, затримувати, стримувати, глушити, перешкоджати *чому.*
ГАМАНЕЦЬ, портмоне, *(дамський)* ридикюль.

ГАМАРНЯ, ливарня, ливарний завод.
ГАМІР, крики, ГАЛАС, крик, лемент, шарварок, гук, *р.* гомін; *ЖМ.* гармидер.
ГАМІРЛИВИЙ, ГАЛАСЛИВИЙ, крикливий; & гамірний.
ГАМСЕЛИТИ, див. **БИТИ.**
ГАМУВАТИ, *(гнів)* тамувати, вгамовувати, спиняти, стримувати; *(жагу)* гасити; *(кого)* заспокоювати, утихомирювати; *(бунт)* умиротворяти, усмиряти, приборкувати.
ГАМУЗОМ *пр.,* жужмом, зужмом, зуздром; *(продавати)* гуртом, усе разом.
ГАНЕБНИЙ, *(вчинок)* безчесний, осуду гідний, осудний, осудливий, нечесний, підлий, паскудний, безсовісний, нелицарський, неподобний; *(кінець)* негідний, срамбтний, безславний; *(- смерть)* собачий.
ГАНИТИ, гудити, огуджувати, *сил.* ГАНЬБИТИ, ганьбувати, ОСЛАВЛЯТИ, ославлювати, знеславлювати, чорнити, очорнювати, паплюжити; *(підлеглих)* ЛАЯТИ, сварити, костити, шпетити.
ГАНЧІРКА, шмата, **шматка,** шматина, дрантина, *(у каглі)* каглянка; *(хто)* слабодух, квач, хрунь.
ГАНЯТИ, *ФР.* гнати, гонити, підганяти, проганяти, виганяти, с. гоном гнати; *(звіра)* переслідувати; *(босоніж:)* гасати, БІГАТИ, *о.* літати.
ГАНЬБА, *(на цілий світ)* соромота, страм, безчестя, гана, огуда, д. осудовисько; *(дія)* ганьблення, паплюження, очорнювання, ославлювання; (!) сором!
ГАНЬБИТИ, *(за щось)* соромити; *(вкривати ганьбою)* неславити, плямувати, плюгавити, паплюжити, ОСЛАВЛЯТИ, паскудити, шпетити, бештати, *обр.* уводити в славу, обкидати болотом; *(честь)* топтати під ноги; *(дії)* засуджувати; *пор.* ГАНИТИ.
ГАПТОВАНИЙ, вишиваний, вишитий, мережаний.
ГАПТУВАННЯ, *(дія)* вишивання; *(річ)* гаптовання, вишивка, мережка.
ГАПТУВАТИ, *(шовком)* вишивати, мережати, мережити; *пор.* ЦЯЦЬКУВАТИ.
ГАРАЗД/!/ *пр.,* добре, як має бути, як слід, належним чином, до пуття; *(усе)* в порядку; & гаразденько; (!) згода! нехай! хай буде /так/! чудово! блискуче!

ГАРАЗД ш., щастя, добробут; *мн.* **ГАРАЗДИ,** достатки, *сил.* розкоші.
ГАРАПНИК, *див.* БАТІГ.
ГАРБА, due. ВІЗ.
ГАРБАТИ, *(руками)* загрібати; *П.* грабувати, брати, хапати, цупити, загарбувати, захоплювати.
ГАРИВО, *як ім.* горіле, *сов.* гар.
ГАРИКАТИ, *(на кого)* буркотіти, бубоніти, *сил.* покрикувати, погримувати.
ГАРИКАТИСЯ, гіркатися, сваритися, сперечатися, гризтися.
ГАРМИДЕР, галас, гамір, базар, шарварок, метушня, катавасія, бедлам, содома; *(хаос)* безладдя, розгардіяш, кавардак, *ід.* циганський табір.
ГАРМОНІЙНИЙ, милозвучний, доброЗВУ^ний, зграйний; *(хор)* злагоджений, узгоджений; *(спів)* мелодійний; *(розвиток)* гармонічний; *пор.* СУГОЛОСНИЙ.
ГАРМОНІЮВАТИ, гармонувати; *(з оточенням)* пасувати до; *(між собою)* перегукуватися

ГАРМОНІЯ, співзвуччя, співзвучність, милозвучність; *(у гурті)* злагода, згода, любов, дружба, товариськість, *ур.* єдиномйсліє; *(струмєнт)* гармоніка, гармонь.
ГАРНИЙ, не поганий; *(- вроду)* вродливий, гожий, лепський, миловидий, хороший, *поет,* красний, з. сподобний, *кн.* благоліпий; *(на виду)* привабливий, приємний; *(як оцінка)* блискучий, ефектний, добрий, добрячий, чудовий, чудесний, *г.* файиий; *(спів)* милозвучний; & гарненький, гарнюній, гарнісінький, збіса гарний, прегарний, гарнимгарний.

ГАРНО *пр.,* хороше, добре, гоже, мило, любо, файно, славно, добряче, чудово, чудесно, *зет.* ліпо, *обр.* медяно; *(звучати)* приємно, милозвучно, блискуче, ефектно, *сил.* збіса гарно, страх як гарно.
ГАРНЮК, красюк, **вродливець,** красунь, красень, хорошун, *флк.* білозір.
ГАРТ, *(дія)* гартування; *П.* незламність, стійкість, витривалість, міць, сила.
ГАРЦЮВАТИ, *(конем)* басувати, вигравати, грати, *д.* герцювати; *П.* красуватися, красувати, красі'ти, викрашатися, пишатися; *(- дітей)* пустувати, бігати, скакати; *(гопака)* танцювати.
ГАРЯЧИЙ, *(- літо)* палкий, палючий, пекучий; *(пісок)* нагрітий, зігрітий, перегрітий; *(колір)* яскравий; *(слід)* свіжий, теплий; *(- вдачу)* енергійний, запальний, пристрасний, завзятий; *(кінь)* жвавий, баский, *обр.* як змій; *(бій)* напружений, запеклий, жорстокий; *(час)* кипучий; & гаряченький, гарячий-прегарячий.
ГАРЯЧКА, пропасниця; *(тіла)* температура, жар; *(у праці)* збудження, напруження, поспіх, ажіотаж, газард.
ГАРЯЧКУВАТИ, нетерпеливитися, хапатися, нервуватися, поспішати, квапитися, *ід.* пороти гарячку, *г.* газардувати.
ГАСАТИ, не сидіти, БІГАТИ, ганяти, шмигляти, *п.* літати, *д.* гайсати, носитися; *п!* МЧАТИ.
ГАСИТИ, *(електрику)* вимикати; *(емоції)* гамувати, тамувати; *(борг)* сплачувати.
ГАСЛО, заклик, поклик, льбзунг, *сов.* по-

зунг; *(в руках демонстранта)* плякат; *(умовний знак)* сигнал, пароль, попередження; *(у словнику)* гніздо; *пар.* ДЕВІЗА.

ГАСНУТИ, згасати, загасати, вигасати; *(- людей)* марніти; *(- мрії)* зникати, *(- звук)* затихати; *(- барви)* тьмяніти; *п-к* **ГАСНУЧИЙ,** загасущий, майже згаслий, щораз тьмяніший /марніший, глухіший/, покинутий згасати, приречений згаснути.

ГАСПИД, *(отруйний)* змій, гадюка; *ЛАЙ.* дідько, біс, диявол, сатана, чорт, нелюд.

ГАТИТИ, загачувати, робити гать; *(молотком)* стукати, вдаряти, бити.

ГАТЬ, гребля, дамба, загата, *р.* тама; & гатка, гата.

ГАЧОК, *(на одязі)* гаплик; *(великий)* гак, ключка; *(на письмі)* заковика, закарлюка, закарлючка, кривулька; *П.* зачіпка, причіпка, ПРИВІД.

ГАЯТИ, *(час)* марнувати, гайнувати, переводити; *(когось)* барити.

ГАЯТИСЯ, *див.* БАРИТИСЯ.

ГЕЙ! *див.* АГОВ!

ГЕКАТбМБА, *ІСТ.* жертва /принос/ богам; *П.* різанина, душогубство.

ГЕН *пр* он там, ДАЛЕКО, *сил.* **ГЕН-ГЕН.**

ГЕН-ГЕН *пр.,* аж там аж там, геть-геть далеко, дуже далеко.

ГЕНДЕЛЬ, торг, торгівля, комерція, гендлярство, *неї.* шахер-махер; & *д.* гембель.

ГЕНДЛЯР, *д!* КОМЕРСАНТ.

ГЕНЕЗА, походження, зародження, виникнення; *ОК.* розвиток; *Не сов.* генезис.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ, *(писар)* найстарший; *(п.іян)* головний, провідний, чільний, найважливіший; *(бій)* вирішальний, остаточний; *(трус)* загальний, Ґрунтовний, кардинальний.

ГЕНІЙ, *(хто)* талант з талантів, напівбог; *(духу)* гігант, титан; *(творчий) ТІ.* геніяльність, талановитість, вдатність, здібність; *МІТ.* дух-хоронйтель.

ГЕНІЯЛЬНИЙ, винятково талановитий /обдарований/; *(твір)* нсперевершений, найдосконаліший; *пор.* ТАЛАНОВИТИЙ.

ГЕП! беркиць! хрьоп! хряп! гряк! гуп! плюх!

ГЕПАТИ, *(дрючком)* бити, стукати, вдаряти; *(на спину)* падати, гепатися; *док.* ГЙПНУТИ, шелепнути, шелеснути, *(у воду)* шубовснути.

ГЕРБ, *(держави)* емблема, символ, знак; *(України)* тризуб.

ГЕРЕСЬ, віровідступство, *див.* **ЄРЕСЬ;** *ЖМ.* БЛЮЗНІРСТВО.

ГЕРЕТИК, відступник, віровідступник, *див.* ЄРЕТИК; *ЖМ.* атеїст, безбожник, безвірник, невіра, недовірок, блюзнір.

ГЕРМЕТИЧНИЙ, *(посуд) жм.* **щільний,** непроникний, непроникливий, закритий наглухо, *ок.* непросяжний.

ГЕРОЇЗМ, геройство, лицарство, молодецтво, самовідданість, мужність; *(епохи)* героїчність, героїка.

ГЕРОЙ, переможець, звитяжець, лицар, витязь, здобувець; *ЖМ.* молодець, молодчага, ас, лев, орел, відчайдух; *(дня)* кумир, ідол; *(твору)* персонаж, дійова особа, *б. з.* лицедій.

ГЕРОЙСТВО, героїзм, молодецтво, відвага, хоробрість, відважність, самовідданість, мужність, безстрашність.

ГЕРЦЬ, турнір, двобій, дуель, поєдинок, єдиноборство; *П.* сутичка, зудар, боротьба; *(словесний)* полеміка, диспут.

ГЕТЬ *пр., (піти)* з меж, за межі, звідси, з цього місця, далі, убік, з дороги, далеко; *(витертий)* дуже, сильно, зовсім; *(довкола)* скрізь; (!) ГЕТЬ! геть звідси! гайда звідси! -забирайся! геть з-перед очей! геть з очей! не хочемо! не бажаємо! щоб і дух не пах! *ми.* ГЙТЬТЕ! забирайтесь!

ГЕТЬ-ГЕТЬ *пр.,* добряче, порядно; *УФР.* далеченько,широченько, височенько.

ГЕТЬ ТО *пр. р.,* чимало, багатенько, порядно; *(по-злодійськи)* зовсім.

ГЕТЬ ЧИСТО *пр.,* абсолютно, зовсім, цілком, цілковито, повністю, *(витовкти — ще)* до кінця, дощенту, до ноги.

ГЙБІТИ, страждати, терпіти, гнути спину; *(- здоров'я)* слабувати, нездужати, хворіти.

ГИГОТАТИ і **ГИГОТІТИ,** іржати; *П.* сміятися, реготати, *жм.* гигикати.

ГИД, бруд, нечистота, грязюка, нечисть, сміття, *р.* гїжа; *(хто)* мерзотник, паскуда, погань, брид, бридь; *ЯК ПР.* гидко.

ГИДИТИ, *(випорожнятися)* каляти; *(землю)* паскудити, бруднити; *ТІ.* паплюжити, плямувати.

ГИДКИЙ, бридкий, огидний, поганий, гидотний, гйдосний, гидючий, гидезний, гидомйрний, гидосвітній, *обр.* гидкий, як ніч, *р.* огидливий; *(зрадник)* мерзенний, мерзотний, паскудний, підлий, мерзосвітній; *(жарт)* непристойний.

ГИДЛИВИЙ, бридливий; *пор.* ПЕРЕБІРЛИВИЙ, ВИБАГЛИВИЙ.

ГИДЛИВІСТЬ, відраза, огида, бридливість, огидливість, гидування.

ГИДОТА, бридота; *(- вчинок)* плюгавство, паскудство; *(у поведінці)* підлість, підлота, мерзенність; *(хто) ЛАЙ.* погань, паскуда, мерзота, мерзотник.

ГИДУВАТИ, бридитися, гребувати, гребати; *пор.* ПЕРЕБИРАТИ.

ГИДЬ, *(плазун)* гад, *ЗБ.* гаддя; *(бруд)* ГИД.

ГИНУТИ, загибати, вигибати, вмирати, /за/пропадати, *(у бою)* накладати головою, класти голову, лягати трупом /кістьми, головами/, знаходити смерть, *док.* зложити кості, позбутися голови; *(- ворога)* захлинатися власною кров'ю, *док.* зломити собі карк; *ТІ.* занепадати, руйнуватися, нищитися, іти прахом /на прбпасть/; *(з очей)* зникати, щезати; *(з туги)* мучитися, страждати, *п.* в'янути.

ГЙРКАТИСЯ, сваритися, сперечатися, гризтися, гарикатися.

ГИРЛО, *(річки)* дельта, *зет.* вйистя, *р.* устя; *(розгалуження ріки)* розтока, розтік, *сов.* рукав; *(між лиманами)* протока; *(тунелю)* вихідний отвір.

ГІБРИД, *(організмів)* мішанець; *(що псує породу) жм.* переводня, покруч, суржик.

ГІГАНТ і **ГІГАНТСЬКИЙ,** *див.* ВЕЛЕТ і ВЕЛИЧЕЗНИЙ.

ГІДНИЙ, *(осуду)* вартий; *(- місце)* належний; *(хто)* високогідний, достогідний, *р.* Достойний, *пор.* ШАНОВНИЙ.

ГІДНІСТЬ, *(лицарська)* честь, достойність, *сов.* достоїнство, з. поваг; *(людська)* самоповага, власне Я.

ГІЄРАРХІЯ, /службова/ драбина; *(бюрократична)* номенклятура, штати, адміністрація, апарат; & *сов.* ієрархія, *ок.* єрархія.

ГІЄРОГЛІФИ, *ми.,* письмена, символи, чнакй, значки; *П.* тайнопис, криптографія, *як ім.* незрозуміле; *(зле написані букви)* кривульки, закарлючки, заковики.

ГІЛКА, галузка, вітка, гілляка, гіллячка; & гілочка, *зб.* гілля, пагілля.

ГІЛЛЯСТИЙ, *див.* ГАЛУЗИСТИЙ.

ГІМН, славень, урочиста пісня, *рел.* псалом; *ТІ.* хвала, хвальба, похвальба, прослава; & *г.* гимн; *мн.* **ГІМНИ,** *УФР.* дитирамби /н. співати гімни/.

ГІМНАСТИКА, *г.* руханка; **ГІМНАСТИЧНИЙ,** руханкбвий.

ГІН, *(шалений)* гонитва; *П.* швидкість, нестримність, навальність; *У ФР.* розгін; *(поля) С. Г.* рядок, смуга; *мн.* **ГОНИ,** *(звіра)* переслідування; *(поля) див.* ГІН.

ГІНКИЙ, *(- рослину)* буйний; *(на зріст)* стрункий, високий; *П.* швидкий, навальний, нестримний, *сов.* стрімкий.

ГІПНОЗА, присипляння, *сов.* гіпноз; *У ФР.* навіювання, уроювання; *(краси)* чарівливість, чари; *(лікувальна)* гіпнотизування.

ГІПНОТИЗУВАТИ, присипляти; *ТІ.* зачаровувати, заворожувати.

ГШОСТАСЬ, постать, особа, образ, *сов.* іпостась.

ГІПОТЕЗА, *(наукова)* здогад, припущення; *пор.* ТЕОРІЯ.

ГІПОТЕТИЧНИЙ, МОЖЛИВИЙ, правдоподібний, гаданий, здогадний; *пор.* СУМНТВНИЙ.

ГІРКИЙ, не солодкий; *(- долю)* тяжкий, терпкий; *(- слово)* дошкульний, вразливий; *(- сльози)* ревний; *(сміх)* невеселий, гіркотний; & гір/к/енький, гіркуватий.

ГІРНЯК, горянин, горішняпи, *ок.* верховинець.

ГІРСЬКИЙ, *(район)* горовий, верховинний, *ок.* горній, *р.* гірнйй; *(рельєф)* горяний, горовйтий,горуватий,*сов.* гористий.

ГІСТЕРЙЧНИЙ, нервовий, несамовитий, *сил.* божевільний.

ГІСТЬ, відвідувач, *як ім.* заїжджий, приїжджий, захожий; *ІСТ.* купець.

ГЛАДКИИ, рівний /як скло/; *(волос)* пригладжений, прямий; & гладенький.

ГЛАДКИИ, огрядний, опасистий, вгодований, сгітий, натоптаний, натоптуватий, товстий, тілистий; & гладенький.

ГЛАДКО *пр.,* рівно, рівномірно, *о.* як по маслу; *(викласти)* чітко, правильно; *(обійшлося)* легко, без ускладнень.

ГЛАСНИЙ *зап., (суд)* відкритий, публічний, вселюдний, привселюдний.

ГЛЕВКИЙ, *(хліб)* недопечений, глевтякуватий, *обр.* як глина; *(розум)* недозрілий; *(хто)* незграбний; & гливкий; *пор.* ТЯГУЧИЙ.

ГЛЕК, глечик, гладущик, дзбан, гладун, *(з тикви)* тиква, *(під глину)* глиняник, *анал.* амфора.

ГЛИБИНА, глибінь, глибочінь, глиб, глибипя, глибочиня, глибокість; *(віків)* давнина, віддаленість; *(твору)* мудрість, значущість, змістовність; *(думки)* сила, потуга.

ГЛИБОКИЙ, не мілкий, глибоководий; *(- небо)* безодній, бездонний, незглйбний, незглибимий; *(тил)* віддалений, глибинний; *(- давнину)* незапам'ятний, хто знак олйш ній; *(твір)* мудрий, глибокодумний, серйозний; *(- очі)* вдумливий, виразний; *(голос)* низький, густий, грудний; *(- зміни)* істотний, значний; *(сум)* сильний, {*- любов)* палкий; *(- тишу)* повний, цілковитий; *(- знання)* грунтовний, фундаментальний, поглиблений; & глибоченький, глйбшенький, глибочезний, глибоченний.

ГЛИБОКО, на дні, *(дихати)* на повні груди, *(любити)* палко / *всі пох. від* ГЛИБОКИЙ

ГЛИПАТИ *фам.,* дивитися, глядіти, поглядати, позирати, *обр.* водити очима, шугати поглядом, *фам,* лупати, /кліпати, блимати, зиркати/ очима.

ГЛИТАЙ, *(хто)* жмикрут, *п.* павук, п'явка; & глитаяка, *зб.* глитайня.

ГЛИТАТИ, ковтати, поглинати, лигати, *дт.* гам/к/ати; *НЕҐ.* їсти, жерти, уминати.

ГЛИЦЯ, *(сосни)* голка, шпилька, *сов.* хвоя; *(для нанизування)* шпичка, шпйця; *(через воду) Д.* кладка; *БУД.* балясина.

ГЛОБУС, *(модель Землі) г.* Гльоб; *П.* Земля, /земна/ куля.

ГЛУЗД, розум, інтелект; *(у чім)* сенс, рація, зміст; *(здоровіш)* розсудливість.

ГЛУЗИ, глузування, кпини, кепкування, *сил.* наруга, посміх, глум.

ГЛУЗЛИВИЙ, глумливий, насмішкуватий, посмішливий; *(тонко)* іронічний.

ГЛУЗУВАТИ, *(з кого)* кепкувати, кпйти-/ся/, сміятися, збиткуватися, висмівати *кого, с.* глумитися, посмішкуватися, *о.* підіймати на глузи /глум, посміх, сміх), брати на сміх /глум, глузи, кпини/, *д.* шкйлити, шкилювати; *(тонко)* іронізувати.

ГЛУМ, висміювання, висмівання, посміх, поглум, поглумка, насміхання, ГЛУЗИ, *сил.* наруга; *(в очах)* глузливість.

ГЛУХИЙ, *(хто) ЯК ЇМ.* глухман, глушман; *(звук)* приглушений; *(світ)* нечуйний, байдужий; *(- боротьбу)* прихований; *(гай)* дикий, *(шлях)* відлюдний, безлюдний; *(- село)* віддалений; *(паркан)* суцільний, непроникний; *(- осінь)* пізній, глибокий; & глухенький, глухуватий, *г.* приглухуватий, *сил.* глухий, як **пень.**

ГЛУХО *пр., (звучати)* приглушено; *ПР. СЛ.* мовчазно; *(з'єднати)* щільно, наглухо; *(закупорити)* герметично.

ГЛУШИНА, *(сільська)* глушінь, глухий закуток /закутина/; *(лісова)* нетрі, нетрища, дичина, дичавина, *з.* застум; *П.* безлюддя, відлюддя; & глушня, глуш.

ГЛУШИТИ, відбирати слух, оглушувати; *(звуки)* заглушати, заглушувати; *17.* відбивати паморокй, приголомшувати.

ГЛЯДІТИ, дивитися, позирати, *ур,* зріти, *ф.* глипати, зиркати,;?, зорити; *(кого)* шукати; *(гордо)* виглядати; *(як ока)* берегти, зберігати; *(дітей)* пильнувати, доглядати, *р.* виглядати /*док.* виглядіти/; *ФР.* переглядати.

ГНАНИЙ, переслідуваний, гонений, утискуваний, цькований; *пор.* ГНОБЛЕНИЙ.

ГНАТИ, гонити; *(в шию)* турити; *(з дому)* витуряти; *ФР.* виганяти, про-, під-, пере-; *(швидко)* мчати, гнати гоном; *(звіра)* переслідувати, цькувати; *(за ким)* гнатися; & гнати в тришия /в три вирви/.

ГНАТИСЯ, гонитися, переслідувати, наздоганяти, мчати; *П. (за кіш)* змагатися **з,**

ГНИЛЙИ, **зогнйлий,** про-, **пере-;** *(- сіно)* прілий, зотлілий; *(стовбур)* ТРУХЛИЙ; *(-воду)* застояний, затхлий, несвіжий; *(клімат)* вологий, сирий, *(- погоду)* сльотавий, туманний; *17.* зіпсутий, нездоровий, з ганджем; & гниленький, гнилуватий, гнилим-гнилйй.

ГНИЛЬ *зб.,* пріль, прілина; *(гнила рослина)* гниляк, *зб.* гниляччя; *(системи)* прогнйлість, гнилість; & гнилятина, гнилизна, гнилеча, *р.* гнилля.

ГНИСТИ і **ГНИТИ,** *кн.* розкладатися, *(у землі* або *на купі)* пріти, *(- дерево)* трухлявіти; /7. животіти, занепадати, переводитися, пропадати.

ГНІВ, гнівання, обурення, роздратовання, шал, пасія, пересердя, *с.* лють, *г.* іритація.

ГНІВАТИ, гнівити, сердити, ДРАТУВАТИ, роздратовувати, нервувати, *сил.* розлючувати, *г.* іритувати; *З.* гніватися.

ГНІВАТИСЯ, сердитися, гнівитися, мати гнів на; нервуватися, дратуватися, *г.* денервуватися, *з.* гнівати, с. лютувати, рвати й метати, пеклом /важким духом/дихати.

ГНІВНИЙ, сердитий, розгніваний, роздратований, рознервований, обурений, виведений з рівноваги, *г.* зденєрвбваний; *(схильний гніватися)* гнівливий.

ГНІЗДО, *(пташине)* кубло; *17.* /домашнє/ вогнище, оселя; *(княже)* сім'я, рід; *(у деталях) ТЕХ.* заглибина, заглиблення, отвір; & гніздечко, гніздище.

ГНІТ, *(у діжці з солінням)* тягар; *17.* тиск, тиснення; *ФР.* п'ята /*н.* під п'ятою/; *(національний)* утиск, /при/гнобленпя, *мн.* утиски, *р.* гнобительство.

ГНІТИТИ, *(сир)* давити; *П. (серце, душу)* лягати каменем /тягарем/ на *що,* лежати каменем на *чому; (тіло)* ГНОБИТИ.

ГНІТИТИСЯ, *(чим)* мати /вважати/ за тягар *що; (хто* чим) обтяжувати *кого* що /*н.* син гнітився минулим = минуле обтяжувало сина/.

ГНОБИТЕЛЬ, *кн.* пригноблювач, поневолювач, визискувач, експлуататор, *поет.* гонитель, душитель, *ок.* душман, *обр.* кровопивець, хижак, акула.

ГНОБИТИ, гнітити, пригнічувати, пригноблювати, визискувати, утискувати, *кн.* експлуатувати, *обр.* гнути /в три дуги/.

ГНОБЛЕНИЙ, пригнічуваний, пригноблюваний, експлуатований, визискуваний, ГНАНИЙ.

ГНУТИ, згинати, за-, пере- *(дугу)* ви-; *(вділ)* на-, під-, при-, хилити, нахиляти, пере-; *П.* гнобити, гнітити, визискувати; *(до чого /в розмові/)* мати на меті *що.*

ГНУТИСЯ, згинатися / *всі пох. від* ГНУТИ; *(дугою)* вигинатися; *(під вагою)* вгинатися; *(перед ким)* стелитися /листом/, ЗАПОБІГАТИ, коритися /підкорятися/*кому.*

ГНУЧКИЙ, еластйчний, *р.* вигинистий; *(стан)* хисткий, хибкий; *(графік)* мінливий, змінний, ок. ковзучий; & гнучий.

ГОВІРКА, діялект; *(певної соціяльної групи)* арго, *нег.* жаргон, сленг, суржик; *(дитяча)* лексикон; *Д.* розмова, бесіда.

ГОВІРКИЙ, балакучий, балакливий, гомінливий, гомінкий, лепетливий, *д.* говірливий, говорючий.

ГОВІТИ, постити; *ЖМ.* сповідатися, причащатися.

ГОВбРЕННЯ, розмови, балачки, БАЛАКАНИНА; *УФР.* заперечення, полемізування, пересуди; & говоріння.

ГОВОРИТИ, казати, мовити, вести річ /мову/, висловлюватися, *жм.* дейкати, подейкувати; *ур.* ректи, глаголати, *зн.* цвенькати, обертати язиком; *(на вічу)* держати річ; *(з ким)* БАЛАКАТИ, РОЗМОВЛЯТИ; *(між собою)* гомоніти, гуторити; *(забагато)* просторікувати, молоти, мати довгий язик; *(швидко, незрозуміло)* ШВАРГОТІТИ; *(грубо)* гаркати, рикати; *(неохоче)* кидати слова /через плече/; *(повільно)* зимувати на кожному слові; *(крізь зуби)* цідити; *(у творі)* оповідати, викладати; *(у вироку)* твердити; *(з ппр. сл.* совість) підказувати, віщувати; *(з непі. сл.* що) свідчити, вказувати.

ГОДИНА, *(міра часу)* 60 хвилин; *(лиха)* час, пора, момент; *(слушна)* нагода; *(чорна, гірка)* скрутні обставини, скрута; *(історії)* лекція, *сов.* урок; *ОК.* погода.

ГОДИННИК, *ок.* часомір, *(на вежі)* дзигарі, *(кишеньковий)* дзигарик, *(який будить)* будильник, *(з музикою)* куранти, *(водяний)* клепейдра, *(з гирями) сов.* ходики.

ГОДИТИ, *(кому)* догоджати, потрапляти, лататися /підлабузнюватися, підлещуватися/ до *кого,* запобігати /стелитися листом,

ходити на задніх лапах, *сил.* плазувати, гнутися/ перед КНІМ, здувати порохй з *кого;* & годити, як болячці.

ГОДИТИСЯ, *(для чого)* **придаватися,** здаватися, знадоблятися, *сов.* підходити, *г.* надаватися; У *ФР.* лічити, пасувати; *(на що)* згоджуватися, приставати.

ГОДИТЬСЯ *неос,* належить, доречно, доцільно, слід, варто, треба, до речі; *(з ч.* не) не лічить, не пасує, не випадає.

ГОДІ '/., досить, вистачить, буде, хбпить; *(купити) ПР.* нема як, не можна; (!) **ГбДІ!** кінець! менше з тим! кінчай/мо/! припиняй/мо/! забудь/мо/!

ГОДУВАТИ, харчувати, *(на сало)* відгодовувати, вгодовувати; *(потроху)* підгодовувати; *(сім'ю)* утримувати.

ГОДЯЩИЙ, придатний, підхожий, здалий, гожий, *жм.* підходящий, *р.* догідний; *ігор.* ВІДПОВІДНИЙ.

ГОЖЕ *пр.,* гаразд, ГАРНО, добре; *ПР. СЛ.* слід, годиться; *(погідно)* годяно.

ГОЖИЙ, *(на вроду)* ГАРНИЙ; *(- погоду)* ясний, теплий, ебняшний, погожий, годяний, погідний, погідливий; *(до праці)* ГОДЯЩИЙ.

ГОЇТИ, лікувати, виліковувати, *ур.* цілити, ЗЦІЛЯТИ; *(рану)* заліковувати.

ГОЙДАТИ, колисати, колихати, хитати, погойдувати; *(дитя)* люляти, присипляти.

ГОЙНИЙ, цілющий, лікувальний, *флк.* живлющий, живущий; *ЖМ.* щедрий, багатий.

ГОЛГОФА і **ҐОЛҐбТА,** *П.* мука, страждання, *обр.* хрест.

ГОЛИЙ, невбраний, роздягнений, *р.* нагйй; *(степ)* не порослий, пустельний, безлюдний; *(- гору)* лисий, оголений; *П.* бідний; *(- правду)* неприкрашений, відвертий, чистий; *(чай)* однйм-один, самий /тільки/, без додатків; & голенький, голісінький, голим-голий, голий-голісінький, голий, як турецький святий /як бубон/.

ГОЛІЙ, *див.* ГОЛЯР.

ГОЛІННИЙ *ЖМ,* бравий, завзятий, молодецький; *(до чогось)* ласий, охочий.

ГОЛІРУЧ, *(брати)* голими руками; *(іти)* з голими руками; *П.* без зброї /знарядь/.

ГОЛОВА, ж. макітра, кумпол, кабак, казанок, довбешка, калган; *У ФР.* мозок, розум; *(хто)* розумака; *(збрів) г.* предедіник, *сов.* головуючий; *(установи)* керівник, шеф, *р.* принципал; *(держави)* лідер, *сов.* глава; *(сільський)* війт, староста; *(у бешкетах)* заводій; *(усьому) ІД як ім.* головне /основне, найголовніше/ в *усьому; (колони)* перші лави, авангард; & голівка, голівонька.

ГОЛОВОЛОМНИЙ, *(предмет)* каверз ний, метикуватий; *(- задачу)* морочливий, крутий.

ГОЛОВНИЙ, *(біль)* голов'яний; *(танк)* чоловий, передній; *(напрям)* найважливіший, основний, кардинальний, генеральний; *(- ролю)* центральний, провідний, стрижневий, ключовий, *(- питання — ще)* наріжний; *(інженер)* старший, чільний, начальний.

ГОЛОВУВАТИ, бути за голову; *п-к* **-УЮЧИЙ,** який - ує, покликаний ~, голова.

ГОЛОД, *обр.* безхліб'я; *(штучний)* голодомор; *(дія)* недоїдання, голодування; *(на що)* брак /нестача/ *чого;* & голоднеча, голодуха,

ГОЛОДНИЙ, не ситий, ненагодований; *(рік)* голодовий, неврожайний; *(край)* безхлібний; *(пайок)* недостатній, обмежений; & голодний, як собака.

ГОЛОДРАНЕЦЬ *зн.,* обідранець, обшарпанець, гольтіпака, ланець, голяк, безштанько, шарпак, дранець, голодрабець, голоштанець, голоштанник, голоштанько, голоштан; *П.* бідняк.

ГОЛОДУВАТИ, недоїдати, сидіти без хліба, жити на сухому хлібові, клацати зубами, *ев.* постити, класти зуби на полицю; *п-к* **ГОЛОДУЮЧИЙ,** який голодує, вйголоджений, змушений /звиклий/ голодувати, стало голодний, *ок.* голодянин.

ГОЛОМОЗИЙ, лисий, безволосий, гирявий, *жм.* голомшйвий; *(турок)* голений.

ГОЛОС, *(низький жін.)* альт, *(низький чол.)* бас, *(високий чол.)* тенор, фальцет; *(грому)* звучання, звуки; *(пісні)* мелодія, мотив, наспів, *цер.* глас; *(серця)* поклик, веління; *(народу)* думка, опінія; *У ФР.* авторитет, вага */н.* мати великий голос/; & голосок, голосочок, **голосище,**

ГОЛОСИТИ, рйдма ридати, плакати, *сил.* голосом голосити; *(над ким)* заводити, *(за ким)* тужити, оплакувати *кого; (гучно)* КРИЧАТИ, вигукувати; *(правду)* проголошувати, проклямувати, **ширити,** поширювати.

ГОЛОСІННЯ, *(над мерцем)* заводи, заводини, голосьба, плач; *(за ким)* тужба, побивання; *Р.* лемент, КРИК, ридання.

ГОЛОСНИЙ, ГУЧНИЙ, *р.* грімкий, *с.* громовий; *(голос) ок.* ляскйй, ляскучий; *(базар)* гомінливий, гомінкий, шумливий; *(дзвоник)* голосистий; *(факт)* широковідомий, знаменний; *(- назву)* претенсійний; *(- подію)* скандальний; *(звук) ІД* голосівка.

ГОЛОСНО, вголос, наголос, повним голосом, *с.* громовладно, на всю хату /вулицю/.

ГОЛОСУЮЧИЙ, хто -ує, готовий -увати, учасник голосування, виборець, *фр.* голос.

ГОЛОТА, злидота, гольтіпа, лобурня, біднота, плебс, чернь, голодранці, худорба.

ГОЛУБЕ!, брате!, лебедику!, любчику!, золотце!, серце!; *жін.* голубко!, рибко!.

ГОЛУБИТИ, пестити, пестувати, лащити, приголублювати, жалувати, пригортати, милувати, ніжити; *(надію)* плекати, виношувати.

ГОЛУБИТИСЯ, милуватися, пестуватися, лащитися, пеститися, тулитися, горнутися, пригортатися.

ГОЛУБІНЬ, *див.* БЛАКИТЬ.

ГОЛУБЛЕННЯ, милування, ніжності, ніжність, ніження, пестощі, ласка, пестування, пестіння, голубіння.

ГОЛУБЛИВИЙ, *(погляд)* ласкавий, ніжний, пестливий.

ГОЛЯК, *див.* БІДАК.

ГОЛЯКА *пр.,* голяком, гольцем, *обр.* як мати вродила, в костюмі Еви.

ГОЛЯР, голій, перукар, цирульник, *д.* цилюрник, фризер, стрижій, *ок.* цйруль.

ГОЛЯРНЯ, цирульня, перукарня, *д.* фризерня, цилюрня.

ГОЛЬТІПАКА, *див.* ГОЛОДРАНЕЦЬ.

ГОМІН, *(голосів)* звуки, *(струн)* передзвін; *У ФР.* розмови, чутки; *(дня)* гамір, гук, галас.

ГОМІНКИЙ і **ГОМІНЛИВИЙ,** ГАЛАСЛИВИЙ, шумливий; *(-людину)* ГОВІРКИЙ.

ГОМОНІТИ, говорити /розмовляти/ тихцем; *(з нст. сл.* що) розповідати, подейкувати; *(- хвилі)* шуміти; *(- голоси)* не замовкати.

ГОНЕЦЬ, посланець, кур'єр, *як ім.* посильний; & *д.* **гінець.**

ГОНИТЕЛЬ, переслідувач, ГНОБИТЕЛЬ, душитель.

ГОНИТИ, а«е. ГНАТИ.

ГОНІННЯ, переслідування, нагінка, цькування, утиски, *р.* гоньба; *пор.* ГНІТ.

ГОНОР, *(панський)* гордість, гординя, гонористість, гордовитість, *сил.* чванство, пиха, чванливість, бундючність, погорда; У *ФР.* честь, гідність, самоповага.

ГОНОРАР, *д!* ^ВИНАГОРОДА.

ГОНОРИСТИЙ, чванливий, чваньковитий, гоноровитий, чванькуватий, гордовитий, *р.* гонорний, гоноровий, ок. заносистий, *сил.* ПИХАТИЙ, ЧЕСТОЛЮБНИЙ.

ГОНОРИСТІСТЬ, *див.* ГОНОР.

ГбНЩИК, перегбнець, *ок.* гончак, скорогбн; *(кінний)* верхогонець.

ГОПЦЮВАТИ, танцювати, скакати /витинати/ гопки, вибрикувати, вигуцувати, давати лиха закаблукам; *(- коней)* скакати, підскакувати, стрибати, підстрибувати.

ГОРА, *(підвищення)* узийшшя, *сов.* висота; *(невисока)* ГОРБ, *ок.* сопка; *(шпичаста)* пік, шпиль; *(чого)* купа, *с.* море, ейла-силенна; *Д.* горище; *(надвшиок у мірці)* наша; *мн.* **ГОРИ,** гірський край; & гірка, гіронька; *пі* КРЯЖ.

ГОРБ, пагорб, пагорок, гірка, *р.* згірок; *ТІ.* спина, хребет; *(піщаний)* дюна; & горбок, горбик, горбйна, горбовина; *пор.* ГОРА, ШПИЛЬ.^

ГОРДИЙ, гордовитий, гордівливий, гордйвий, *сил.* пихатий, ГОНОРИСТИЙ, набундючений, *д.* пановйтий; *(час)* піднесений; & гордуватий.

ГОРДИНЯ, славолюбство, *кн.* марнолюбство, марнославство, честолюбство, шанолюбство; *ЖМ.* ПИХА, /порожній/ гонор; ***п!*** АМБІЦІЯ.

ГОРДІВНИК і **ГОРДІЙ,** *див.* ГОРДУН.

ГОРДІСТЬ, *(людська)* самоповага, гідність; *(надмірна)* пихатість, гординя; & гордовитість, гордівливість, гордлйвість, гордощі, гордота.

ГОРДОВИТИЙ і **ГОРДОВИТІСТЬ,** *д!* ГОРДИЙ І ГОНОР.

ГОРДУВАННЯ, **гребування,** ЗНЕВАГА, погорда, зневажання, нехтування, ігнорування.

ГОРДУВАТИ, ПИШАТИСЯ, заноситися; *(ким)* греб/ув/ати, гордити, зневажати /ігнорувати/*кого, п!* НЕХТУВАТИ.

ГОРДУВАТИЙ, *див.* **ГОНОРИСТИЙ.**

ГОРДУН, гордівник, гордій, гордяк, *д.* **пишак.**

ГОРЕ, нерадість, смуток, печаль; *(людське)* безголов'я, біда, нещастя, лихо, поневіряння, *обр.* гірка чаша; *пор.* СКРУТА.

ГОРИЗОНТ, *д!* ВИДНОКОЛО; -АЛЬНЖИ, *г.* поземний.

ГОРІЛИЦЬ *пр.,* навзнак, навзнаки, догоричерева, голічерева, горічерева.

ГОРІЛКА, сивуха, *як ім.* оковита, гірка, пінна, *(варена з медом)* варенуха, *(запечена в печі)* запіканка, *ев.* ледащиця, живиця, зелений змій, адамові сльози, скажене молоко, скляний бог; *(доморобна)* самогін, самогон, самогонка */з буряків/* бурячанка; & *д.* горінка; *пор.* АЛЬКОГОЛЬ.

ГОРІТИ, згоряти, *сил.* палати, пломеніти, полум'яніти, *(спалахуючи)* палахкотіти, палахкотати, *обр.* бурхати; *(- майно)* іти з димом; *(~ світло)* світитися, *(ледве)* жевріти, жаріти, *(жаром)* сяяти, зоріти, *(- очі)* блищати; *(на сопці /- рослини/)* сохнути, висихати, пересихати; *(повільно)* тліти, пріти, гнити; *(- щоки)* паленіти, червоніти; *(на іспиті)* провалюватися; *(- задум)* не здійснюватися; *Ф.* вскакувати в халепу, зазнавати невдачі.

ГбРІІПШЙ, верхній, ***ОК.*** вищий; *(вітер)* північний, *ІД* горішняк.

ГОРЛАНЬ, крикун, верещака; & горлопан, горлач, горлай.

ГОРЛАТИ, кричати, волати, галасувати, лементувати, репетувати, ревти, *обр.* дерти горло, рвати /дерти/ пельку, *д.* галайкати, галайкотіти.

ГОРЛО, горлянка, *зи.* пелька; *(посуду)* отвір, горловина.

ГОРЛОПАН, *дш.* ГОРЛАНЬ.

ГОРНИЛО, горно, горен; *(кадрів)* кузня, гартівня, гартувальня.

ГОРНИЦЯ, світлиця, кімната, покій; *ОК.* вітальня; & горничка.

ГОРНО, горен, ГОРНИЛО.

ГОРНУТИ, *(землю)* згрібати, *(граблями)* гребти, загрібати; *(сіно)* громадити; *(воду)* веслувати; *(до серця)* пригортати; *(до себе)* привертати, приваблювати; *(сторінки) Д.* гортати, перегортати.

ГОРНУТИСЯ, пригортатися, тулитися: *(до чогось гарного)* сусідитися; *(до праці)* тягнутися, мати потяг; *(в одяг)* кутатися.

ГОТОВИЙ, *див.* ГІРСЬКИЙ.

ГОРОБИНА, верховина, нагір'я.

ГОРОЇЖИТИСЯ, приндитися, козиритися, кострйчитися; *(ставати дубом)* стовбурчитися, випинатися.

ГОРОЮ *пр.,* понад **головами** /землею *тощо/; (іти по горі /горах/)* верхом, /верхами/; *(підіймати)* заввишки з гору /гори/, горами; *(сипати)* купкою, купою.

ГОРСТКА, *(лепта)* пучок, жмут; *(конопель)* снопок, снопик.

ГОРТАНЬ, горлянка; **ГОРТАННИЙ,** горловий, горляніій.

ГОРТАТИ, *(сторінки)* перегортати, горнути.

ГОРЮВАТИ, сумувати, журитися, смутитися; *(за ким)* тужити, засмучуватися /вдаватися в тугу/ через *кого; (у злиднях)* бідувати, поневірятися.

ГОСПОДА, дім, домівка, оселя, У ***ФР.*** хата; *З.* господарство.

ГОСПОДАР, *г.* ґазда, *зап.* хазяїн; *(землі)* ВЛАСНИК; *З. П.* селянин, хлібороб; *(своєї долі)* /сам собі/ пан, сам собі голова.

ГОСПОДАР, *див.* ВЛАДАР.

ГОСПОДАРСТВО, *г.* ґаздівство, господарка, *зап.* хазяйство; *(народне)* економіка, господарювання; *(сільське)* виробництво; *(цеху)* обладнання; *(своє)* власність; *(селянське)* ферма, **фірма,** обійстя, двір.

ГОСПОДАРЮВАТИ, *г.* ґаздувати, гос подарити, *зап.* хазяювати; *(у хаті)* порядкувати, поратися по хазяйству; *(у чужій хаті)* хазяйнувати; *(над світом)* панувати.

ГОСПОДНІЙ, Божий; *пор* БОЖЕСТВЕННИЙ.

ГОСПбДЬ, *див.* **БОГ.**

ГОСТИНА, гостювання; *(до кого)* відвідини; *У ФР.* частування, пригощання; *(святкова)* бенкет; *Р.* гість, гостя.

ГОСТИНЕЦЬ, битий шлях, велика /верстова/ дорога; *(від кого)* подарунок, дарунок, дарбвання, презент; *(на палі'ять)* сувенір; *ЕВ.* слід побиття; & гостинчик.

ГОСТИННИЙ, *(хто)* гостелюбний, хлібосольний, привітний, щирий; ***ЯК ЇМ.*** хлібосол.

ГОСТИННО, *(зустрічати)* з розкритими обіймами, привітно *і всі пох. від* ГОСТИННИЙ.

ГОСТИТИ, *(вином)* пригощати, частувати, *(уласкавлюючи)* могоричити; *(у кого)* гостювати, гостйтися.

ГОСТРИЙ, *(кіл)* загострений, гостряку-ватий; *(ніж)* вигострений, нагострений, гостролезий; *(погляд)* проникливий, допитливий, *(слух)* тонкий; *(запах)* різкий; *(біль)* пекучий; *(зір)* орлій; *(брак)* величезний; *(з ворогом)* рішучий, безцеремонний; ***(жарт)*** дотепний, влучний, дошкульний; *(- страву)* присмачений; *(конфлікт)* напружений; *(- цікавість)* сильний, підвищений; & гостренький, гострющий, гострим-гбстрий; *пі* ШПИЧАКУВАТИЙ,

ГОСТРИТИ, вигострювати, загострювати, нагострювати, *(косу)* мантачити, заправляти, *(бритву)* правити.

ГОСТРЯК, *див.* ВІСТРЯ.

ГОТЕЛЬ, заїзд, корчма; *(автотуристів)* мотель; *(безплатний)* нічліжка, нічліг.

ГОТОВИЙ, підготований, підрихтований, зібраний; *(вмерти)* згодний, схильний, ладен; *(до чого)* приготований; *(- їжу)* зготовлений, зготований, *(посуд)* виготовлений, зроблений, *(канал)* завершений, збудований; *(рецепт)* скомпанований; *(поет)* вироблений, викінчений; & готовенький.

ГОТОВІСТЬ, *(до чого)* підготованість; *(на смерть)* згода; *(діяти)* бажання, охота; *(бойова)* поготова, *г.* поготівля.

ГОТУВАТИ, *(вози)* рихтувати, лагодити, підрихтовувати, нарихтовувати, споряджати, збирати, *сов.* підготовляти; *(кадри)* навчати, тренувати, школити, вишколювати, *°км.* підковувати; *(посуд з глини)* виготовляти; *(на кухні)* куховарити, *(страву)* варити, */абияк/* партолити; *(певний захід)* планувати, задумувати, мати на меті.

ГОТУВАТИСЯ, рихтуватися, лагодитися, ладнатися, збиратися, мати намір, *о.* розводити пари, розправляти крила; *(до бою)* тримати порох сухим; *(- події)* насуватися, передбачатися.

ГРА, забава, забавка, грйще, гулянка; *У ФР.* спорт, розвага; *(променів)* **мигтіння,** мерехтіння, переливання; *(оркестри)* виступ, *(артиста)* виконання; *(дипломатична)* інтрига, таємний маневр; & ігрище, граття, грання.

ГРАБІЖ, грабунок, розбишацтво, грабіжництво, пограбування, *(на війні)* мародерство; *(дія)* грабування; *(податком)* побори, здирство, драчка; & грабіжка.

ГРАБІЖНИК, РОЗБИШАКА, розбійник, *(на війні)* мародер; *П.* драч, здирник.

ГРАБУВАТИ, *(кого)* окрадати, *жм.* чистити, відбирати у, *с.* оббирати /до нитки, до сорочки/, дерти, драти, обдирати /як Сидорову козу/; *(на війні)* мародерствувати; *док.* **ПОГРАБУВАТИ,** *ф.* обчухрати.

ГРАВЕЦЬ, *(у грі)* партнер; *(на скрипку) з.* ігрець, гудеш»; *(у карти)* картяр; *(у шахи)* шахіст; *(у футбол)* футболіст; & *р.* грач, грець, *зн.* гравцюня.

ГРАД зб., градобій, градопад, градобиття, *д.* гряд; & градище, *од. зб.* градин/к/а.

ГРАДОМ *пр.,* нестримно, безупинно, один за одним, раз-у-раз; *(- сльози)* як горох.

ГРАЙЛИВИЙ, *(кінь)* жвавий, рухливий; *(настрій)* жартівливий, пустотливий, несерйозний; *(погляд)* кокетливий; *(напій)* пінявий, іскристий; *(двозначний)* нескромний.

ГРАМОТА, документ, АКТ, указ; *П.* освіта, знання, писемність; *З.* лист, послання.

ГРАНИЦЯ, *(мрій)* грань, межа, ліміт, поріг, стеля; *Д.* кордон, вододіл, *св.* рубіж.

ГРАНИЧНИЙ, *(термін)* крайній; *(-хуткість)* найбільший, максимальний, *т.* пороговий.

ГРАНЬ, *(лінія поділу)* межа, границя; *(між явищами)* вододіл; *(діяманта)* ребро, руб, пруг, *ок.* поверхня; *(характеру)* риса; *(у печі)* жар.

ГРАТИ, *(музику)* музичити, *(гопака) сил.* різати, нарізувати; *(на скрипку) зн.* пиляти,

цигикати, терликати, *(на трубу)* трубити, *(на бандуру)* вдаряти по струнах; *(на нерви)* псувати *що; (з вогнем)* гратися; *(у карти)* дутися, різатися; *(дурня)* ВДАВАТИ, прикидатися *кіш; (на сцені)* виступати, *(ролю)* виконувати, *(п'єсу)* виставляти; *(- вино)* іскритися, пінити/ся/, шумувати; *(- очі)* блищати, світитися; *(- зорі)* мерехтіти, мигтіти; *(весілля)* справляти; *(барвами)* мінитися, переливати/ся/; *(очима)* підпускати бісиків; *(конем)* гарцювати на *кому; (- море)* вирувати; *(-мед)* бродити.

ГРАТИСЯ, гуляти, бавитися, тулятися, розважатися, забавлятися.

ГРЕБІНЬ, *(півня)* наріст; *(гори)* вершок, верхівка; *(ребро даху)* коник; *(хвилі) п.* хребет; & гребінець, гребінка.

ГРЕБЛЯ, *див.* ГАТЬ; *(захисна /від хвиль/)* мол, хвилеріз.

ГРЕБТИ, *(веслом)* веслувати, гребтися; *(сіно)* громадити, згрібати; *(лопатою)* горнути; *У ФР.* загрібати, вигрібати, підгрібати, підгортати, розгрібати; *(до себе)* дбати *собі, р.* придбавати; & *д.* грабати.

ГРЕБУВАТИ, *(їжею)* ГИДУВАТИ, *(ким)* ГОРДУВАТИ, ***(чим)*** НЕХТУВАТИ *що,* цуратися *чого.*

ГРЕЦЬ, параліч, /апоплексичний/ удар, апоплексія; *(на скрипку)* ГРАВЕЦЬ.

ГРЕЧКОСІЙ, хлібороб, селянин, *зн.* мужик, хлоп; *ЕВ.* плебей.

ГРИВНА, штраф, пеня; *(прикраса) ІСТ.* золотий обруч.

ГРИЗНЯ, *(собак)* бійка; *її.* сварка, лайка, *р.* заїдня; *ЗН.* боротьба, змагання; гриза, гризотня, гризанйна, гризота.

ГРИЗОТА, *(душі)* страждання, мука; *ЖМ.* клопіт, турбота; *(за гріхи)* муки совісти, докори сумління, каяття; *(у хаті)* ГРИЗНЯ.

ГРИЗТИ, *(лікті)* кусати; *(горіхи)* лузати; *(- шашіль)* точити; *(голову)* золити; *(словами)* докучати, дошкуляти, допікати, *сил.* їсти живцем /їдьма, їдцем, як іржа залізо/; *(- думи)* мучити, непокоїти, хвилювати.

ГРИЗТИСЯ, *(- псів)* кусатися; *(- людей)* сваритися, сперечатися, гіркатися; *П.* турбуватися, сушити голову, боліти душею /серцем/, тліти серцем /душею/; *(ким)* журитися, потерпати за *кого.*

ГРИЗЬКИЙ, *(біль)* гризучий, нестерпний, гризотний; *ТІ.* болісний, болючий; *(пес)* злий, лютий; *(дим)* їдкий, ядучий.

ГРИМАТИ, *(чим)* стукати, грюкати, вдаряти, бити, погрюкувати, погримувати; *(на кого)* покрикувати, гиркати, гарикати, *с.* лаяти /сварити/ *кого,* дорікати *кому; (сердито)* зіпати, волати, кричати.

ГРИМІТИ, гуркати, гуркотати, гуркотіти; *(- звук вибуху)* лупати, розлягатися; *(славою)* славитися, бути в зеніті слави; & гримотіти, гримотати, грІмкотіти.

ГРЙМНУТИСЯ *док.,* гримнути, впасти, звалитися, беркицьнутися, грюкнутися, грякнутися, хрьопнутися, ГЕПНУТИ, гепнутися.

ГРІБ, домовина, труна, *р.* деревище, *(кеш лний) іст.* саркофаг, рака; *Р.* могила.

ГРІЗНИЙ, жорстокий, суворий, лютий, безжалісний; *(циклон)* небезпечний, страшний; *(нас)* грозяний, буремний, лихий; *(бій)* шалений, запеклий.

ГРІМ, *етн.* перун; & грімотня, гримотіння, гримотання, гуркання; *пор.* ГУРКІТ.

ГРІТИ, нагрівати, зо-, о-, піді-; *(душу)* розраджувати, надихати; *(по чім)* стукати, бити; *(за хиби)* картати, шпетити, критикувати.

ГРІХ, провина, лрогріх; *ФР.* неподобність, неподобство, порушення, недозволеннсть, спокуса; *(плотський)* розпуста, перелюб, перелюбство; *(в роботі)* огріх, помилка, хиба, похибка, недолік, недогляд; & грішок; ***ПР. СЛ.*** непорядно, негарно, негаразд, не вільно.

ГРІХОВНИЙ, *(намір)* недозволенний, неподобний, *(погляд) рел.* геретйчний, *зап.* єретичний: *(- думки)* спокусливий; *пор.* ГРІШНИЙ.

ГРІШИТИ, чинити гріх, прогріїштися, неподобствувати, *о.* брати гріх на душу, *ур.* согрішати; *(проти правил)* порушувати *що; (в роботі)* оступатися, помилятися, хибувати; *ЕВ.* гріховодити, перелюбствувати, чинити перелюб, скакати в гречку.

ГРІШНИЙ, *(у чому)* винний, провинний; *ЕВ.* розпусний, розпутній */зап.* розпутний/, перелюбний; *(намір)* ГРІХОВНИЙ.

ГРІШНИК, гріховод/а/, блудник, с. нечестивець, *ЕВ.* перелюбець, перелюбник; *(порушник догм)* ГЕРЕТИК.

ГРОБАК, хробак, черв'як; *(хто)* нікчема, нікчемник, гнида, тля; & гробачок.

ГРОБбВЙЩЕ, кладовище, цвинтар, гробки, могилки, *д.* гробйще; *(родинне)* склеп, поховання, *г.* гробівець, *сов.* гробниця.

ГРОЗА, громовиця, *мн.* громи, *сил.* буря, *Р.* злива; *(над головою)* лихо, небезпека, *обр.* чорні хмари; *(для ворогів)* пострах.

ГРОЗИТИ і **ГРОЗЙТИСЯ,** погрожувати, за-, нахвалятися; *(війною)* лякати, залякувати.

ГРОМАДА, суспільство, громадянство, суспільність, спільнота; *(студентська)* товариство, об'єднання, середовище, гурт, група, угруповання; *П.* громадськість; *ЦЕР.* мир, парафія, *г.* парбхія; & громадка, громадонька.

ГРОМАДИТИ, згрібати, згромаджувати, купчити, скупчувати, стягати, складати; *(факти)* збирати, нагромаджувати, копічити; *пор.* ГРЕБТИ.

ГРОМАДСЬКИЙ, суспільний; *(дім)* колективний, спільний, загальний, народній, *(- читальню)* публічний; *(ревізор)* добровільний; *Р.* товариський, компанійський.

ГРОМАДЯНИН, член суспільства /громади/, виборець, з правом голосу, *як ім.* цивільний, *ур.* син */н.* сини вітчизни/; платник /платій/ податків, *ок.* податкбвець.

ГРОМАК, *Р.* баский кінь; *(для ковзання з гори)* грімак, ковган, ковганка.

ГРОМИТИ *сов., (маєток)* трощити, руйнувати, розбивати, нищити; *(кого)* перемагати, бити, розтрощувати, ламати хребта *кому; (за що)* шпетити, картати, *п.* гріти.

ГРОНО і **ГРбНО,** *(ягід)* кетяг, китиця, кім'ях; *(винограду — ще)* виногроно, *жм.* гронка; *(кукурудзи)* волоть; *(народів) П.* співдружність, сім'я.

ГРОШІ *мн., (паперові)* асигнації, банкноти, кредитки, *ок.* бони, купони; *фам.* валюта, монета, купило, побрязкачі, фінанси; *(готові)* готівка; *(срібні)* срібняки, *(мідні)* мідяки, *(дрібні)* дрібняки; *її.* капітал.

ГРУБИЙ, товстий, огрядний, гладкий; *(пісок)* зернистий; *(- шкіру)* твердий, жорсткий; *(виріб)* невитончений, неделікатний; *(голос)* неприємний, різкий; *(- манери)* грубіянський, некультурний, негречний, нечемний, БРУТАЛЬНИЙ, */хто/* неотесаний; *(тон)* образливий; *(рахунок)* приблизний; & грубенький,грубуватий,грубезний.

ГРУБІСТЬ, грубіянство, брутальність, хамство, хамські слова/вчинки/.

ГРУБІЯН, хам, хамло, хамлюга, поганий на язик, с. ХУЛІГАН.

ГРУБІЯНИТИ, кривословити, давати волю язику, кривдити словами, гарикати на *кого.*

ГРУДИ, *(жіночі)* перса, бюст, *ж.м. вул.* цицьки; & груденята; *(краї одягу)* барки.

ГРУДНИЙ, *(голос)* низький, повнозвучний, густий,глибокий.

ГРУЗНУТИ, грузти, вгрузати, загрузати, застрягати, застрявати, зав'язати, *д.* стрягнути, *(у багно)* засмоктуватися; *док.* ЗАГРУЗНУТИ, захряснути,захрясти.

ГРУЗЬКИЙ, *(грунт)* драглистий, тванистий, БАГНИСТИЙ, *ок.* грузлий; *(шлях)* розгрузлий; *(- тіло)* важкий.

ГРУПА, гурт, громада, компанія, осередок, товариство; *(суспільна)* угруповання, середовище; & групка; *пор.* ФРАКЦІЯ.

ГРУПУВАТИ, клясифікувати, систематизувати; *(навколо кого)* ГУРТУВАТИ.

ГРЮКАТИ, грякати, хрьопати, хряпати; *(по столу)* стукати, стукотіти; & грюкотіти, грюкотати.

ГРЮКІТ, стук/іт/, стукотнява, гуркіт; & грюк/анйна/, грюкотнява, грюкотіння.

ГРЯДУЩИЙ, *див.* ПРИЙДЕШНІЙ.

ГРЯЗЮКА, *(під ногами)* болото, багно, кал, калюка, грязь; *УФР.* бруд.

ГРЯК! стук! грюк! геп! гуп! хрьоп! хряп!

ГРЯСТИ *ур.,* іти, приходити, надходити, наставати; *док.* **ГРЯНУТИ,** грімнути.

ГУБИ *мн.,* уста, вуста, *д.* варґи, *пор.* РОТ; *(рослинні)* гриби.

ГУБИТИ, *(що)* втрачати, позбуватися *чого; (пір'я)* ронити; *(час)* витрачати, переводити, збавляти; *(слова)* забувати; *(душу)* запропащати, погубляти, доводити до згуби; *(кого)* нищити, знищувати, занапащати, *ід.* пхати в яму /домовину/; *(до ноги)* вибавляти, вигублювати.

ГУГІТ, гуготіння, стуготіння, стугоніння, стугін, *сов.* гул.

ГУГНЯВИТИ, гугнявіти, гугнити, гугніти.

ГУГОТІТИ, гугоніти, густи, гудіти, стугоніти.

ГУДИТИ, критикувати, осуджувати, не похваляти, ганити, кобенити, шпетити, *п.* судити судом, *с,* ГАНЬБИТИ, ганьбувати, ОСЛАВЛЯТИ, ославлювати, знеславлювати.

ГУДІННЯ, гуд, стугін, стугоніння, гугіт, гуготіння, дудніння, *сов.* гул.

ГУДІТИ і **ГУСТИ,** дудніти, дудоніти, стугоніти; *(- полум'я)* гуготіти, гоготіти, гоготати, гугоніти.

ГУЖОВИЙ, возовий, тягловий.

ГУК, *(голосів)* гомін, *ми.* вигуки; *(грому)* гуркіт; *УФР.* поклик, вигук; & гукання, гуканина.

ГУЛІ *мн.,* гулянка, гуляння, гульня, гульба, гульбище, гульки, гульбоші, погуляння, погулянка.

ГУЛЯКА і ГУЛЬТЙЙ, *д!* ГУЛЬВІСА.

ГУЛЯТИ, *(у парку)* прогулюватися; *(- дітей)* гратися, бавитися, тулятися, забавлятися; *(на святі)* веселитися, бенкетувати; *(весілля)* справляти, святкувати; *(в шахи)* грати; *(на дозвіллі)* розважатися, відпочивати, не працювати; 77. пиячити, мед-горілку /мед-вино/ пити; *(з кіш)* водитися, ходити, зустрічатися, *сил.* співжити; *(- землю)* марнуватися, дармувати; *(- тварин)* паруватися.

ГУЛЯЩИЙ, неробочий, незайнятий, незаангажбваний, *(час)* вільний, свобідний; *(-землю)* не використовуваний, не оброблюваний.

ГУЛЬБА і **ГУЛЬБИЩЕ,** *д!* **ГУЛІ.**

ГУЛЬВІСА, гультіпака, гультяй, гуляка, нероба, ледар, *д.* галган.

ГУМАННИЙ, людяний, людолюбний,>р. чоловіколюбний; *(- серце)* людський; *(володар)* не жорстокий, не суворий.

ГУМОР, сміхотвбрство, *(убивчий)* сатира; *УФР.* сміхота, сміхи, жарти, дотепи, веселість, жартівливість, дотепність; *(добрий)* настрій.

ГУМОРЕСКА, сміховинка, *її.* усмішка, жарт; *(в газеті)* фейлетон, *(гумористичне наслідування)* пародія.

ГУМОРИСТ, сміхотворепь, сміхотвор; *(автор сатири)* сатирик; *(у житті)* gecелун, СМІХУН, сміхотун, жартун, жартівник.

ГУПАТИ, гопати, гупотіти, тупати, тупотіти; *(бомбою)* гахкати; *(дверми)* грюкати.

ГУПОТІННЯ, тупотіння, тупання, тупотнява; & гупанйна, гупання, гупотнява,/?, гупіт.

ГУРАҐАН, буря, буревій, борвій, *сов.* ураган, *(з вихорем)* шуря-буря, смерч, *сил.* циклон, тайфун; *пор* БУРЯ, ШТОРМ.

ГУРАҐАННИИ, *(вітер)* шалений, скажений, несамовитий, шквальний, *п.* сердитий; *(наступ)* нездоланний, навальний, нестримний, *сов.* стрімкий.

ГУРКАТИ, спричиняти гуркіт, гуркотати, гуркотіти; *пор.* ГРИМІТИ.

ГУРКІТ, грюк, грюкіт; & гуркотіння, гуркотання, гуркотня, гуркотнява, гуркання, гуркотнеча; *пор.* ГРІМ.

ГУРМА *д., (людей)* натовп, юрба, юрма; *(худоби)* отара, стадо, *(птахів)* зграя.

ГУРТ, група, ГРОМАДА, компанія, колектив, артіль; *(натовп)* юрба, юрма, гурма, ватага; *(худоби)* стадо, отара, *(птахів)* зграя; & гурток, гуртик, гурточок.

ГУРТІВНЯ, гуртовий склад /склеп, гамазей, магазин/.

ГУРТОВИЙ, спільний, колективний; *(- ціну)* не роздрібний, *бар,* оптовий.

ГУРТОЖИТОК, *пре. іст.* бурса, *жм.* кошара; *(для солдат)* казарма, *г.* касарня.

ГУРТОМ *пр., (спільними силами)* толокою, шарварком, разом, спільно, колективно, вкупі, купно, юрбою, *д.* вайлом; *(продавати)* гамузом, усе разом.

ГУРТУВАТИ, згуртовувати, єднати, групувати, об'єднувати, консолідувати, братати; *п.ф.* **ГУРТУВАТИСЯ,** громадитися *і п.ф.*

ГУСЕНИЦЯ ж, *у.* гусінь; *(танка) у.* плазун, ланцюг; **-ИЧНИЙ,** *(трактор)* ланцюговий

ГУСНУТИ, загусати, тужавіти; *(- туман)* густіти, густішати, *сов.* згущатися.

ГУСТИ, *див.* ГУДІТИ.

ГУСТИЙ, не рідкий; *(дощ)* суцільний, безперервний; *(туман)* непроглядний, насичений, із мжичкою /мрячкою/; *(~ барви)* яскравий, соковитий; *(- темінь)* непрозиренний, *кн.* непроникний; *(голос)* повнозвучний, низький; *(урожай)* рясний, багатий; *(-зілля)* рунистий; & густенький, густуватий.

ГУСТИНА, *(речовини)* гущина, густота, густість.

ГУСТОТА, ***дие.*** **ГУСТИНА.**

ГУТА, *сов.* склозавод.

ГУТІРКА ***д.,*** розмова, балачка, бесіда, БАЛАКАНИНА, *з.* гутір.

ГУТОРИТИ, *див.* ГОВОРИТИ.

ГУЧНИЙ, ГОЛОСНИЙ, лункий, грімкий, громохкий, *с.* громовий; *(- струни)* дзвінкий; *(дзвоник)* голосистий; *(- свято)* бучний; *(скандал)* широко розголошений; *(- фразу)* пишномовний, високомовний, повний обіцянок; *(-чутку)* стоголосий, стоустий.

ГУЩА, *(на дні)* осад, оденки; *(лісу) Р.* ГУЩАВИНА; *П.* скупчення */я.* дротів/.

ГУЩАВИНА, хащі, нетрі, зарості; & гущава, гущавінь, гущина, гущак,/>. гуша.

ҐАВА, ворона, *д.* гавря, гавря; *(хто)* РОЗЗЯВА.

ҐАВИТИ, випускати з уваги, не помічати, не зауважувати, проглядати */док.* прогледіти/, *ід.* гави /граки, вітри/ ловити, ворон рахувати, витрішки купувати /продавати, ловити/, зівка /зівака/ давати; *(шанс)* не користатися з; *док.* ПРОГАВИТИ

ГАВРА, awe. БАРЛІГ.

ҐАЗДА, дме. ГОСПОДАР.

ҐАЛЕРІЯ, *сов.* галерея; *(здовж будинку)* довгий балькон, кружганок, *(у театрі)* гальорка; *(картинна)* виставка, мистецький музей; *(типів) П.* ряд, низка.

ГАЛІФЕ, *див.* **ШТАНИ.**

ҐАЛЯНТЕРІЯ *зб.,* предмети убрання */н.* гудзики, краватки, стрічки, рукавички, гребінці, шпильки, запинки, пояси/; & *сов.* галантерея.

ҐАЛЯНТНИЙ, *сов.* **ГАЛАНТНИЙ,** вишукано ґречний /ввічливий, чемний, люб'язний/.

ГАЛЬВАНІЗУВАТИ, електризувати, збуджувати, наелектризовувати.

ГАНГРЕНА і **ГАНГРЙНА, АНТОНІВ ОГОНЬ,** *укр.* вогнець.

ҐАНДЖ, ВАДА, *п.* щербина; & ґанч, Ганджа.

ҐАНОК, *(з піддашшям)* присінки, підсінНя; *(засклений)* веранда, прибудівок.

ГАРАНТІЯ, порука, запорука; *(миру)* забезпечення, забезпека.

ГАРАНТУВАТИ, давати поруку /гарантію/, ручитися, *пI* ЗАПЕВНЯТИ, *ід.* ручатися головою, давати руку /голову/ на відріз; *(права)* забезпечувати.

ҐАРДЕРОБА, шафа на одяг, *сов.* гардероб; *(у театрі)* роздягальня; *П.* одяг, одіж, убрання, туалет/а/.

ҐАРДЙНА, *(на все вікно)* завіса, запона, фіранка.

ГАРНІЗОН, *(фортеці)* залога; У *ФР.* команда, загін */н.* гарнізон військ/.

ГАРНІР, приправа.

ҐАРШТУР, *(меблів)* набір, комплект; *пор.* АНСАМБЛЬ.

ГАРСОН, *(у кафе)* кельнер, офіціянт; *(у готелі)* побігач, *якім,* посильний.

ГАСТРОЛЕР, *(артист на гастролях)* артйст-гість; 77. *ЗН.* літун, перекотиполе; *ОК.* аферист.

ҐАСТРОЛІ, *(артистів* з *іншого міста)* виступи, вистави, спектаклі.

ҐАТУНОК, сорт, розряд, категорія; *(груш)* різновид; 77. якість */н.* вищого гатунку/

ҐВАЛТ/!/, крик, ГАЛАС; *П.* тривога, сполох, алярм; (!) рятуйте! пробі! д. калавур!

ҐВАЛТОВНИЙ, *(крик)* тривожний, *ок.* полохущий; *(напад)* раптовий, несподіваний, швидкий, навальний; & **ґвалтівний.**

ҐВАЛТОМ *пр.,* ґвалтовно, силою, примусом, живосилом; *Д.* разом, гуртом.

ҐВАЛТУВАТИ, кричати, галасувати; *(жінок)* силувати, брати силою, змушувати силою; *(- собак)* валувати; *(тишу)* розбурхувати, баламутити, колошкати; *(собак)* дратувати; *(сповіщати про лихо)* бити на сполох.

ҐВАРДІЯ, /добірне/ військо; *(короля)* охорона, драбанти; *(у деяких краях)* поліція; *(стара) ІД.* ветерани, корифеї.

ҐВИНТІВКА, кріс, рушниця, карабін, *г.* ґвер; *(обтята)* обріз, обрізан.

ҐВИНТУВАТИ, гвинтити, шрубувати, вкручувати, ввірчувати, викручувати, вивірчувати.

ҐЕДЗАТИСЯ і **ҐЕДЗКАТИСЯ,** *(- вжалених ґедзем тварин /обр, і про людей/)* очманіло гасати туди-сюди; *її.* вередувати, упиратися, затинатися.

ҐЕДЗЬ, сліпак, дзиз, дрік, *р.* овід; & ґедзик.

ҐЕЛҐАТИ, ґеґекати, ґеґати, ґерґотіти, ґерґотати; & ґелготіти, ґелготати.

ҐЕНЕРАЦІЯ, покоління, *ур.* коліно.

ҐЕРҐОТАТИ, *див.* ҐЕЛҐАТИ.

ҐЕТТО, *(гебрейське)* дільниця, район; *П.* ізоляція, ізольованість, ізольований гурт.

ҐЕШЕФТ, /комерційна/ операція; *З. П.* махінація, інтерес, торг, діло, дільце; *НЕҐ.* шахер-махер, гембель.

ҐИҐНУТИ *док. вул,* згинути, умерти; *ж.м.* опрягтися; *обр.* дати /врізати/ дуба, віддати кінці, одубіти, віддати Богові душу.

ҐІД, *(туристів)* провідник, проводир, чичероне; *(книжка)* путівник, довідник.

ҐІЛЬДІЯ, *ІСТ.* спілка, об'єднання, цех, корпорація; *У ФР.* категорія, розряд, ґатунок */н.* шахрай вищої гільдії/.

ҐІЛЬЙОТИНУВАТИ, страчувати /на **ґільйотині/,** стинати голову, обезголовлювати.

ҐІРЛЯНДА, *(квітів)* плетениця, в'язанка; ***пор.*** ОЗДОБА, КИТИЦЯ, НИЗКА.

ҐЛЯДІЯТОР, раб-бощь; *П.* сліпе **знаряддя,** яничар, братовбивця; *Р.* дикун, барбар.

ҐЛЯНС, ҐЛЯНЕЦЬ і **ҐЛЯНЦ,** *(від тертя)* блиск, поблиск; *(зовнішній)* /по/лиск,

ҐЛЬОБ, *див.* ГЛОБУС.

ҐНОМ ***тт.,,*** дух, ельф; ***З.*** *П.* карлик, ліліпут, мацюпуля.

ҐНОТТЯ, дрантя, лахміття, лахи, лахмани, рам'я, ***обр.*** сама тобі дірка.

ҐОЛҐОТА, *див.* ГОЛГОФА.

ҐОНДОЛЯ, *(венеційська)* човен; *(у дирижаблі)* кабіна; & *сов.* гондола.

ҐРАВЕР, ритівнйк, різьбяр.

ҐРАВЮРА, *(на дощці)* деревορит, різьба, *(на міді)* офорт; *(на папері)* малюнок, образ, картина.

ҐРАДУАЦІЯ, *у.* степенування. градуювання; **-УЮВАТИ,** *у.* степепувати.

ҐРАНАТА, *(ручна) зісм.* репанка, *сов.* лимонка.

ҐРАНДЮЗНИИ, величезний, велетенський, колосальний; *(- споруду)* монументальний, величний, величавий; *(вплив)* могутній, потужний.

ҐРАТИ, *(на вікні)* прути, штаби; *(на водозливах)* ґратівка, *сов.* решітка; *її.* тюрма, неволя; &'ґратки.

ҐРАТУЛЮВАТИ, *див.* ВІТАТИ.

ҐРАЦШНИЙ і **ҐРАЦібЗНИЙ,** *(- позу)* елегантний, зграбний; *(стан)* стрункий, гнучкий, фігуристий, стрункенький, ***о.*** як струна; *(візерунок)* витончений.

ҐРАЦІЯ, *(в рухах)* елегантність, зграбність, витонченість, вишуканість, краса; *(хто)* красуня.

ҐРЕЧНИЙ, ґалянтний, чемний, ввічливий, люб'язний; *(- слова)* шанобливий.

ҐРИМ, *(артистичний)* фарби; *(дія)* гримування, маскування; *УФР.* машкара, маска, личина; *П.* камуфляж, окозамилювання.

ҐРИМАСА, *(на виду)* міна; ***мн.*** **ҐРИМАСИ,** кривляння, викривляння, перекривляння.

ҐРИМУВАТИ, накладати грим, підмальовувати, розмальовувати; Я. маскувати, замасковувати.

ҐРИНДЖОЛИ, сани; *(дитячі)* санки, сапочкй, санчата; & ґринджолята.

ҐРИПА, катар, інфлюенца, *лем.* застуда, перестуда; & *сов.* грип; *пор.* ХВОРОБА.

ҐРОНО, *див.* ГРОНО.

ҐРОТЕСК, ***див.*** КАРИКАТУРА.

ҐРУНТ, *(родючий)* земля; *(моря)* дно; *(господаря)* наділ, ділянка, *ЖМ.* двір, обійстя: *(для аргументів)* підстава, база; ***(під картину)*** ґрунтовання; & ґрунтець.

ҐРУНТОВНИЙ, *(- знання)* глибокий, вичерпний, капітальний, солідний; *(- зміну)* докорінний, доскональний, кардинальний; *с.* абсолютний, тотальний; *(розгляд)* серйозний, поважний, *(опис)* докладний, всебічний.

ҐУДЗ і **ҐУДЗЬ,** вузол, вузлик; *(на одязі)* застібка, ґудзик; *(на лобі)* ҐУЛЯ; & ґудзичок.

ҐУДЗУВАТИЙ, ґудзюватий, вузлуватий; *(- тіло)* жилавий.

ҐУЛЯ, гургуля, гудзь, *дит.* вавка; *(на тілі)* опуклість, наріст; & ґулька.

Д

ДАВАТИ, *(кому)* вручати, доручати, *ур.* уділяти, *неї.* тикати, тицяти; *(назад)* віддавати; *(адресу)* повідомляти; *(за щось)* платити, виплачувати; *(титул)* надавати, наділяти **/нагороджувати/ чим;** *(штраф)* накладати; *(дар)* дарувати; *(врожай)* приносити; *(в ухо)* бити, вдаряти; *(обід)* уряджати, справляти, влаштовувати, організовувати; *(концерт)* виступати з; *УФР.* дозволяти */н.* дай глянути!/; *(колос)* пускати, випускати, викидати; *(знак)* робити, подавати.

ДАВИТИ, тиснути, натискати, гнітити; *(сік)* чавити; *(на смерть)* душити; *(- взуття) Д* муляти, мулити; *її.* гнобити, пригнічувати, утискувати, пригноблювати, **пригнітати;** *(жагу в собі)* приглушувати; *(обіймами)* стискати; *(як мух)* плющити, нищити, калічити, вбивати; *(морозом)* морозити, заморожувати.

ДАВНИНА, /далека/ минувшина /минуле/, *сил.* прадавнина, давня /далека, сива/ давнина, давні часи, дідівщина, предківщина, як **ім.** давноминуле; *У ФР.* старість */н.* страх від давнини/; & давність, стародавність; *пор.* СТАРОВИНА.

ДАВШИ, колишній, давнішній, **хтознаколишній,** старий, як Божий світ, /хтозна/відкблишній, *ур.* днедавній; *(друг)* старий; *(рід)* стародавній, старожитній, старосвітський, вікодавній; *(час)* дідівський, прадідній, предківський, давноколишній, МИНУЛИЙ, далекий; *(- звичку)* застарілий; *(продукт)* несвіжий; &давнезпий.

ДАВНІШ/Е/ ***пр.,*** переділе, перед тим, перш/е/, раніш/е/, у минулому, колись, передніш/е/, *р.* попереду.

ДАВНО *пр., (коли)* давнйм давно, за давніх давен, за царя Гороха /Тимка/; *(відколи)* віддавна, здавна, здавну, с. з давнього-давна, з давніх-давен, хтозна відколи; *(коїться)* довго, довший /тривалий/ час, не перший день; & давненько.

ДАВНОМИНУЛИЙ, давноколишній, ДАВШИ, хтозноколишній, бозноколишній.

ДАЛЕБІ *пр.,* бігме, правду казавши, справді /ж/, дійсно; *ЯК Ч.* таки; & далебіг.

ДАЛЕКИЙ, не близький, дальній, віддалений; *(незмірно)* заобрійний, недосяжний; *(погляд)* байдужий, холодний; *(що був)* давній, *(що буде)* прийдешній, майбутній; *(родич)* малоспоріднений; & далеченький, далекуватий, далеченний, далечезний.

ДАЛЕКО, *(де)* не близько, віддалено, віддалік, віддалеки, ген, геть, *с.* гаьген, геть-геть, геть-то, *о.* на краю світу, не близький світ, у чорта в зубіх; *(куди)* вдаль, удалеч, *с.* на край світу; *(менше) ІД.* /на/багато, значно, *жм.* куди.

ДАЛЕКОЗОРИЙ, не **короткозорий,** *позет,* **винозорий;** Я. далекоглядний, ДАЛЕКОСЯЖНИЙ.

ДАЛЕКОСЯЖНИЙ, далекосяглш; *(висновок)* далекоглядний, далекозорий, передбачливий; *(- зброєю)* далекобійний,

ДАЛЕЧИНА, далечінь, далеч, далекість, далина, далекий світ /даль/, віддалина.

ДАЛІ *пр.,* дальш/е/; *(після чого)* потім, тоді, відтак; *ФР.* надалі, більше, довше */н.* не буду далі терпіти/; & *д.* далій.

ДАЛЬНІЙ, ***д!*** **ДАЛЕКИЙ.**

ДАЛЬШИЙ, *(крок)* наступний, черговий,

жм. другий з черги /за порядком, на черзі/; *(розвиток)* подальший.

ДАНИЙ, *(випадок)* цей, названий, згаданий; *мн,* **ДАШ,** відомості, показники; *(для підозри)* підстави, причини; ***(артистичні)*** якості, здібності.

ДАНИНА, дань, податок; *(на війні)* контрибуція, *(по війні)* репарація; *(моя)* пай, частка, вклад, лепта; *(пам'яті)* честь, шана; *(моді)* поступка.

ДАР, ДАРУНОК, подарунок, дарбваппя, презент, *р.* даровизна; *(богам)* пожертва, принос, даток; 77. хист, кебета, талант, здібності, обдарования; *(Божий) цер.* причастя, дара; **ДАРИ,**/даро/прйноси,дароприносини.

ДАРЕМНИЙ, марний, безрезультатний, непотрібний, *г.* надаремний; *(наклеп)* безпідставний, незаслужений; *(кінь) Р.* дарований.

ДАРЕМНО, марно, намарне, без потреби, безрезультатно; *(без грошей)* безкоштовно, безплатно, дурно, за спасибі, за так; *(кривдити)* незаслужено, безпідставно, з доброго дива, ні за що ні про що; *ні* ДАРМА.

ДАРИТЕЛЬ, дародавець, дарувальник, **дарівнік,** подаруйко, щедрий /на дари/.

ДАРМА *пр.,* даремно, даремне, марно, по-дурному, надаремно, *ур.* всує; *(пропасти)* нізащо, ні за лапову душу, ні за понюх табаки; *(без грошей)* дурно, даром, задурно, задарма, безплатно, безкоштовно; *(без наслідків)* як об стіну горохом, як пугою по воді; *У ФР.* байдуже, однаково, все одно, мало діла; *Р.* зайва річ; *ПР. СЛ.* пусте, не страшно, не велике діло; & дармо; *пор.* ШКОДА.

ДАРМА ЩО *пр.,* незважаючи на те що, байдуже що, нічого що, мимо того що.

ДАРМІВЩИНА, дарівщина, даровизна, дурниця, дурничка.

ДАРМОВИЙ, даровий, безплатний, безкоштовний; дарований, даремний.

ДАРМОїД, паразит, трутень, нахлібник, *ок.* захребетник, *г.* галапас, трут; нероба, ЛЕДАР; *(звиклий до розкошів)* сибарит, розкошелібб; ***ЛАЙ.*** лобур, лобуряка; & дармоїдисько.

ДАРМУВАТИ, нічого не робити, гаяти час; *пор.* БАЙДИКУВАТИ; *(не вживатися)* марнуватися, вкриватися порохом, лежати без діла /облогом/; *пор.* ГУЛЯТИ.

ДАРУВАТИ, приносити в дар; *(кого чим)* наділяти, обдаровувати, підносити дарунок /презентувати/ *кому, (на храм)* жертвувати, офірувати; *(провину)* вибачати, прощати; *п-к* **-УЮЧИИ,** який дарує, радий подарувати, ДАРИТЕЛЬ, дародавець.

ДАРУНОК, подарунок, ДАР, *жм.* базарінка, базарінок, *(з офіційною візитою)* ралець; *(від гостя)* гостинець, гостинчик; *(як віддяка)* віддарок; *(нежданий)* сюрприз; *(на пам 'ять)* сувенір; & даруночок.

ДАТЧИК *зп., Т.* банк /даних/, *ок.* видавець /даних/, *зп.* банкер.

ДАХ, покрівля; *П.* домівка, житло, оселя, хата, притулок, захисток, прихисток, пристановище, притулисько; У *ФР. приб.* будівля */н.* під одним дахом/; & дашок.

ДАЮЩИЙ, ДАЮЧИЙ б, який дає. спроможний дати, звиклий давати, давець, давальник, *п-к* щедрий, жертовний, *з.* давущий; РУКА ДАЮЩОГО, щедра рука, рука давущого.

ДБАЙЛИВИЙ, *(хто)* дбалий, клопітний, клопітливий, *кн.* турботливий, сповнений турбот; *(- руки)* хазяйський; *(догляд)* старанний, ретельний, пильний, добросовісний, сумлінний, *о.* материнський.

ДБАТИ, піклуватися, турбуватися, старатися, клопотатися, мати в своїй опіці *кого; (на рушники)* готувати /виготовляти, заготовляти/ *що; (собі)* призбирувати, нагромаджувати, гребти до себе, *р.* придбавати; *(на кого)* працювати, заробляти.

ДВЕРІ, *(у формі дуги)* арка; *(у незавершеній будівлі)* отвір, проріз; *(куди)* 77. вхід. шлях, дорога */н.* до літератури/; & дверцята, дверці.

ДВИГІТ, двигтіння, двиготіння; *(землі)* струс, трясіння, трусанина, хитанйна.

ДВИГТІТИ, дрижати, тремтіти, дриготіти, хитатися, *сил.* трястися, труситися, дрйжмгі дрижати, ходити ходором, стрясатися; & двиготіти. '

ДВИГУН, РУШІЙ; & двигунець, двигунчик, двигач.

ДВІР, подвір'я, обійстя, дворище; *(сільський)* господарство, садиба, господа, оселя, *анал.* фарма; *(панський)* маєток, *П. (обслуга пана)* двірня, челядь; *(гарматний) ІСТ.* завод, майстерня; *(царя)* оточення; & дворик;

ДВІЧІ *пр.,* дворазово, двокроть, *сов.* двократно; *(казати)* два рази, повторно.

ДВОБІЙ, *див.* ГЕРЦЬ.

ДВОГОСТРИЙ, *(меч)* двосічний, гострий обогоду, *сов.* обоюдогострий.

ДВОЄДУШНИЙ, лицемірний, дволикий, дволиций, лукавий, нещирий, безлічний; *(хто)* двоєдух, дворушник, *о.* і нашим і вашим.

ДВОЗНАЧНИЙ, *(зміст)* роздвоєний, *жм.* гожий на два боки, о двох кінцях, *П.* суперечливий; *(- позицію)* невизначений, незрозумілий, загадковий, неясний, не чіткий, туманний, слизький; *(жарт)* нескромний, *сил.* непристойний.

ДВОЇСТИЙ, ЯКИЙ ДВОЇТЬСЯ; *(- почуття)* суперечливий, суперечний; *(слід від воза)* подвійний, двійчастий; *пор.* ДВОЗНАЧНИЙ.

ДВОЇТИСЯ, подвоюватися, РОЗДВОЮВАТИСЯ.

ДВОРУШНИЧАТИ *зп.,* служити двом панам /і нашим і вашим/, торгувати на два базари.

ДЕБАТИ, обговорення, суперечки, дискусії, полеміка, дебатування, дискутування, обмін думками; *ЖМ.* говбрення.

ДЕБАТУВАТИ, *д!* ОБГОВОРЮВАТИ.

ДЕБЕЛИЙ, повний, здоровий, дужий, огрядний, кремезний, міцний; *(виріб)* товстий, грубий; *(- тканину)* цупкий.

ДЕБІОТ, перший крок /виступ, почин, проба/; *(у шахах)* початок, зачин.

ДЕВІЗА, правило, заповідь, засада, канон; *(на щиті)* напис; 77. мета; & *сов.* девіз; *пор.* МОТТО.

ДЕГЕНЕРУВАТИ, вироджуватися, переводитися, звиродніти; *(- клітини)* розкладатися.

ДЕГРАДУВАТИ, занепадати, сходити на пси; **-УЮЧИЙ,** що -ує, охоплений деградацією.

ДЕДАЛІ *пр.,* чимраз /то/, щораз /то/; чим Далі, що далі, з часом, з бігом часу.

ДЕ-ДЕ *пр.,* зрідка, подекуди, колй-не-колй, то тут, то там, то там. то сям, ДЕ-НЕ-ДЕ; *(чути)* ледь-ледь, ледве-ледве.

ДЕЗЕРТУВАТИ і **ДЕЗЕРТИРУВАТИ** **ндк.** *і дк., (в бою)* тікати, втекти, *о.* показувати /показати/ спину; 77. зраджувати, зрадити, відступатися, відступитися.

ДЕЗИНФОРМАЦІЯ, неправда, брехня, омана, облуда; *(дія)* введення в оману.

ДЕЗИНФОРМУВАТИ, заводити в блуд, вводити в оману, ширити дезинформацію.

ДЕЗОРГАНІЗАЦІЯ, розлад, розрух, непорядок, безлад, безладдя, хаос.

ДЕІНДЕ ***пр.,*** *(де)* десь-інде, не тут, деінше, в іншому місці, денебудь; *(куди)* кудиінде, кудинебудь, в інше місце; *(подекуди)* ДЕ-НЕ-ДЕ.

ДЕКАДАНС, занепад, спад, падіння, регрес; *(течія)* декадентство, занепадництво.

ДЕКІЛЬКА *чис,* декілько, КІЛЬКА, кількоро; *обр.* жменька.

ДЕКЛЯРАЦІЯ, заява, маніфест, повідомлення; *(дія)* проголошення, дсклярування.

ДЕКОЛИ *пр.,* інколи, іноді, часом, часами, колй-не-коли, врядй-годй, зрідка, здерідка, час від часу, нечасто, порою, *ід.* нема, нема та й.

ДЕКОРАЦІЯ, У *ФР.* прикраса, оздоба, оздоблення, оформлення, декорування, *кн.* декор/ум/; *(облудна)* ілюзія, окозамилювання, окозамйлення.

ДЕКРЕТ, постанова, ухвала, указ, закон, едикт, універсал; *пор.* АКТ, ГРАМОТА.

ДЕЛЕГАТ, представник, обранець, посол, посланець.

ДЕЛІКАТЕСИ, *жм.* смаковйдла, марципани, витребеньки.

ДЕЛІКАТНИЙ, тактовний, увічливий, люб'язний, витриманий, пристойний; *(-риси)* витончений, тендітний, *(- шитво — • гце)* ажурний; *(- нерви)* діткливий, вразливий; *(- питання)* дражливий; *(- здоров'я)* кволий, крихкотілий, немічний.

ДЕМАГОГІЯ, *(політична)* хитрощі, облуда, викрутаси; *ЖМ.* словоблудство, обіцянки-цяцянки, окозамилювання, окозамйлення, агітація, політиканство.

ДЕМОН, злий дух, злий геній, Мефісто-

фель, джин, дух тьми, *етн.* перелесник, *жм.* гемон; *3. П.* спокусник, звабник: *(упертости) П.* вада, пристрасть до.

ДЕМОНСТРАЦІЯ, процесія, маніфестація, марш, похід, *цер.* /хресний/ хід; *(проти чого)* протест; *(експонатів)* показ, експозиція, виставка, демонстрування, виставляння; *(дружби)* вияв, свідчення.

ДЕМОНСТРУВАТИ, показувати, ілюструвати, давати уявлення, *(добру волю)* являти; *(кіно)* крутити; *(в колоні)* маніфестувати, маршувати; *(проти чого)* протестувати.

ДЕМОРАЛІЗАЦІЯ, моральний занепад /розклад, падіння/; *(апарату)* корупція; *3. П.* розбещення, розпуста.

ДЕНАЦІОНАЛІЗУВАТИ, *(банк)* роздержавлювати, *(люд)* асимілювати, випародовлювати.

ДЕНДІ, чепурун, піжон, ферт, фертик, жевжик, дженджик, *сов.* франт; *п* ДЖИҐУН.

ДЕНЕБУДЬ *пр., (де)* десь, деінде, деськінде, дебудь, будь-де, абиде, хай де; *(куди)* кудинебудь, кудись, кудиінде.

ДЕ-НЕ-ДЕ *пр.,* десь-не-десь, то сям, то там, де-пе-колй, рідко, мало де, ДЕ-ДЕ, місцями.

ДЕНЬ, *(виборів)* дата; *(цілий)* доба; *ОК.* світло */н.* до дня/; *(матері)* свято; & днина, днинка, Божий /білий/ день; *мн.* **ДНІ,** *(золоті)* час, період; *(мої)* життя.

ДЕНЬ-У-ДЕНЬ *пр,* день-при-дні, щоденно, щодня, день-денно; *пор.* БЕЗПЕРЕРВНО.

ДЕПРЕСІЯ, *(в економіці)* занепад, спад, застій; *(в душі)* пригніченість, пригнобленість, приголомшеність, прибитість, меланхолія, кепський настрій.

ДЕРЕВ'ЯНИЙ, з дерева; *(- обличчя)* нерухомий, неживий, невиразний, тупий; & *(подібний до дерева hi. твердістю/)* дерев'янистий.

ДЕРЕВ'ЯНІТИ, дубіти, деревіти; *(- руки)* терпнути, клякнути, заклякати, затерпати, ціпеніти, німіти, оклякати; *ФР.* застигати, тверднути, коцюбнути.

ДЕРЕНЧАТИ, дерчати, дренчати, бряжчати; *(- голос)* дрижати, тремтіти; & деренькотіти, деренькотати.

ДЕРЖАВА *зет.,* маєток, володіння; *(ніг)* міць, сила, могуття; *П.* керівництво, влада.

ДЕРЖАВА, країна, край, земля; *3. П.* нація, нарід, *сов.* народ; *(монарха)* МОНАРХІЯ; *(демократична)* республіка; *(могутня)* наддержава, потуга; *(союзна)* федерація: *(ядро імперії)* метрополія; *(рідна)* БАТЬКІВЩИНА; *пор.* КОЛОНІЯ.

ДЕРЖАВЕЦЬ, монарх, володар, самодержець, самовладець, *суч.* диктатор; *ІСТ.* землевласник, поміщик, дідич; *СУЧ.* член уряду, державний діяч.

ДЕРЖАК, *(ножа)* черенок; *(рапіри)* ефес; *(списа)* ратище, *(плуга)* чепіга, *(пуги)* пужално, *(сокири)* сокирище; & держальце, держачок, держално, держало, держалко.

ДЕРЖАТИ, тримати, не відпускати, не випускати, не попускати, не віддавати; *(дім)* утримувати, вдержувати; *(апелю)* підтримувати; *(без причини)* затримувати, не пускати, не звільняти; *(себе)* поводити; *(при собі)* мати, зберігати; *(уліво)* рухатися, повертати.

ДЕРЖАТИСЯ, триматися; *(на чому)* грунтуватися, базуватися, спиратися на *що; (на людях)* поводитися; *(купи) ІД* не розпадатися, не розкладатися, зберігатися; *(у бою)* не здаватися, не відступати, твердо стояти; *(перед звабою)* стримуватися, стримувати себе, утримуватися, кріпитися; *(догм)* додержувати, дотримувати.

ДЕРІЙ, здирник, дерун, драч, жмикрут, дряпіжник, дряпіка, дряпіжка, дерйлюд, *обр.* п'явка, кровопивець.

ДЕРТИ і **ДРАТИ,** рвати, розривати, роздирати, шматувати; *(лико)* відривати, відокремлювати; *(проценти)* здирати; *(шкуру)* лупити, *П.* оббирати, грабувати; *(- ціну)* правити, заправляти; *(рот ложкою)* дряпати, подразнювати; *(як Сидорову козу)* карати, сікти, бити; *(одяг)* зношувати; *(щодуху)* втікати, мчати.

ДЕРТИСЯ, рватися, розриватися, роздиратися; *(на гору)* вилазити, здійматися, здиратися; *(через перешкоди)* продіставатися, продиратися; *(не своїм голосом)* кричати, *(- солов'я)* співати; *(- птахів)* битися; *(- одяг)* зношуватися.

ДЕСПОТ, тиран, *(загарбник законної влади)* узурпатор; самодержець, самовладець, автократ, диктатор; *(у побуті)* самодур, самоволець, своєволець, *жм.* бурбон.

ДЕСЬ *пр., (де)* не знати /невідомо/ де, хтозна-де, денебудь; *(куди)* кудись, не знати /невідомо/ куди, хтозна-куди; *(звідки)* звідкись, не знати /невідомо/ звідки, хтозназ-відки; *ВСТ.* мабуть, певно, напевно, здається, десь певно, десь мабуть, очевидно, з усією очевидністю; чого доброго.

ДЕТАЛЬ, *(події)* подробиця, фактик, обставина, елемент, компонент, аспект, бік, риса; *(дрібний)* дрібниця, дрібничка; *(машини)* частина, *жм.* штукенція, штукерія; *(запасний) ТЕХ.* запчастина.

ДЕТАЛЬНИЙ, *(звіт)* докладний, вичерпний, повний, деталізований, з подробицями; *(розгляд)* всебічний; *3. П* старанний, ретельний, точний, пунктуальний.

ДЕТАНТ, відпруга, відпруження, *сов.* розрядка.

ДЕ ФАКТО *пр.,* насправді, справді, фактично, на ділі, реально.

ДЕФЕКТ, вада, хиба, ҐАНДЖ, недолік, мінус, порок, щербина, ганджа, *ід.* слабке місце, ахіллова п'ята; *(у праці)* недоробка, недогляд; *(у машині)* несправність.

ДЕФІС, *(розділовий знак)* рбздїлка, рисочка, перенос, знак переносу.

ДЕФІЦИТ, *(бюджету)* збиток; *(продукції)* нестача, недостача, брак, відсутність, недостатність.

ДЕХТО *зай.,* деякі /декотрі/ люди; хтось, не знати /невідомо/ хто, бозна-хто, хтонебудь; & хто-не-хто.

ДЕШЕВИЙ, недорогий, копійчаний, *г.* таний; *(- ціну)* низький, невисокий, помірний; *(засіб)* маловартий, малоцінний, пустий, мізерний; *(характер)* дрібний, дріб'язковий, нікчемний; & дешевенький.

ДЕЩИЦЯ, абищиця, дрібниця, витребенька, цяцянка; *ЯК ПР.* трохи, дещо, дрібку.

ДЕЩО *зай.,* щонебудь, щось; не знати /невідомо/ що, **хтозна-що;** *ПР.* трохи.

ДЕ ЮРЕ *пр.,* формально, на папері, не на ділі, юридично; по праву.

ДЕЯКИЙ, якийсь, певний, котрийсь, декотрий; *(вплив)* незначний, невеликий; *мн.* **ДЕЯКІ,** дехто, не всі, поодинокі.

ДЖГУТ, скрутень; *МЕД.* Гумова трубка /закрутка/ для спину кровотечі; & джгутик.

ДЖЕНДЖИК, жевжик, ферт, фертик, чепурун; вітрогон, ДЖИҐУН.

ДЖЕНДЖУРИСТИЙ, чепуристий, кокетливий, жевжикуватий, дженджикуватий; /7. пустий, легковажний.

ДЖЕРГОТАТИ і **ДЖЕРГОТІТИ,** *бук.* говорити швидко чужою мовою, *приб.* дзидзйкати, *(- птахів)* скрекотати, скрекотіти; *(- комах)* цвірчати, цвіркати, цвіркотати, цвіркотіти, сюрчати, сюркотати, сюркотіти; *(- дріт)* деренчати; & джеркотати, джеркотіти; *пор.* ЩЕБЕТАТИ.

ДЖЕРЕЛО, криничка, криниченька, криниця, *р.* живець, *(б'ючке)* водограй, водобій; *(сили) П.* корінь, початок, колиска, .зародок; *(правди)* світоч; & джерельце.

ДЖЕРЕЛЬНИЙ, *(- воду)* криничний, чистий, незамулений, незабруднений, прозорий; *П.* холодненький, прохолодний, відсвіжущий; & джереляний.

ДЖИҐУН, баламут, дженджик, шелихвіст, зальотник, залицяльник; *(чепурун)* жевжик, ферт, фертик, денді.

ДЖУНГЛІ, нетрі, нетрища, хащі, цілинні /тропічні/ ліси; *П.* глушина, дичина, первісність; *(соціальні)* дно.

ДЖУРА, *(козацький)* зброєносець, слуга; ***пор.*** **ПАЖ.**

ДЗБАН, джбан, жбан, ЕЛЕК, глечик; & дзбанок, джбанок.

ДЗВІН, *(дія)* дзенькіт, дзвеніння, *(зусебіч)* передзвін; & дзвоник, дзвінок.

ДЗВІНИЦЯ, due. БАШТА.

ДЗВІНКИЙ, ЛУНКИЙ, голосистий, голосний, дзвінкоголосий; *(голос)* щебетливий; & дзвенячий, дзвенючий.

ДЗВОНИТИ, *(у дзвін)* калатати, бамкати, бовкати, бевкати, *ур.* благовістити, *(здерідка)* подзвонювати, *(стало)* видзвонювати; *(у дзвінок)* теленькати, дзеленькати, дзеленчати; *(телефоном)* телефонувати; *(по селу)* розплескувати, плескати; *док.* **ЗАДЗВОНИТИ,** ударити в дзвін.

ДЗЕЛЕНЬКАТИ, дзеленчати, дзенькати, теленькати, дзвеніти, *сил.* дзвонити; & дзеленькотати, дзеленькотіти.

ДЗЕРКАЛО, люстро, люстерко, *з.* свічадо, верцадло, *д.* прозирало, *тех.* рефлектор; *(на весь зріст)* трюмо; *(вод)* плесо, поверх-

ня, площина; *(явища)* відбиток, відображення, віддзеркалення.

ДЗИҐЛИК, стільчак, ослін, ослінчик, стільчик.

ДЗИЖЧАТИ, **дзизчати,** дзинчати, дзуміти, дзизкати, дзумкотіти; *(- бджіл)* бриніти.

ДЗУСЬ!, годі!, зась!, дідька лисого!, чорта з два; & /а/дзуськи!, адзусь.

ДЗЮРКІТ, дзюрчання, дзюркотіння, дзюркотання.

ДЗЮРКОМ *пр.,* струмком, цівкою, струменем; *УФР.* джерелом.

ДЗЮРЧАТИ, дзюркотати, дзюркотіти, булькотати, булькотіти, шумотіти; Я. текти, струмувати, струменіти; *(- голос)* щебетливо лунати, С- *комах)* ДЖЕРГОТАТИ.

ДИБА і **ДИБКИ** *пр., (ставати)* цапа, дибом, сторч, сторчма, стійма, дубом, дуба, дубала, навдибки.

ДИБАТИ, *бук.* ходити на дибах; *17. (іти незграбно)* шкандибати, дибуляти, плентатися, ***(іти** з дефектом)* кривуляти, КУЛЬГАТИ, шкутильгати; *пар.* ЧВАЛАТИ.

ДИВАК, чудасій, химерник, кумедник, оригінал, проява.

ДИВИНА, *див.* ДИВО; & дивйнка, дивовижа, дивовище, дивовисько.

ДИВИТИСЯ, глядіти, *р.* зирити, *ур.* зріти, *(пильно)* придивлятися, зорити, пасти очима, *.кн.* зосереджувати увагу; *(раз-у-раз)* поглядати, позирати, ГЛИПАТИ; *УФР.* підглядати, заглядати, зазирати, озирати, кружляти /перебігати, шукати/ очима; *(за чіт)* спостерігати *що; (як на взірець)* брати приклад з, взоруватися на; *(на якесь явище)* розцінювати /розглядати/ *що; (за ким)* наглядати, ДОГЛЯДАТИ, піклуватися про; *(на Київ)* оглядати *що; (у люстро)* видквляти, видивлятися; *(- вікно)* виходити; *(з ч.* не) не звертати уваги.

ДИВНИЙ, дивовижний, чудний, дивоглядний, химерний, чудернацький, дивацький, *р.* **дивбчний,** *с.* феєричний; *(знак)* незвичайний, незрозумілий; *(факт)* рідкісний, нетиповий, оригінальний, безпрецедентний; *(образ)* цікавий, загадковий, ексцентричний; *ФР.* кумедний, аномальний; *(- подію)* фантастичний, неймовірний; *(овоч)* екзотичний; *(- красу)* нечуваний, неповторний, винятковий, чудовий, чарівний, збіса гарний; *фр.* диво- */н.* дивосві'т/; & предивний.

ДИВНО ***пр,*** в дивовижу, навдивовижу, *ід.* ти скажи; чудно / *всі мож. пох. від* ДИВНИЙ; *ПР. СЛ.* дивина, диво, дивовижа.

ДИВО, дивовижа, чудасія, чудо, сон вочевидь, *ок.* рідкість,/х дивогляд/ь/, див, *с.* диво дивне, нечувана річ /діло/, феноменальне явище; *ФР.* подив, дивування, здивування, •здивовання; & ДИВИНА, дивниця, дивота; *ПР.* дивно, чудно.

ДИВОВИЖА, **іме. ДИВО.**

ДИВУВАТИ, викликати подив, здивовувати, вражати, чудувати, пантелйчити, збивати з пантелику, *сил.* ошелешувати, приголомшувати: *Б. З.* дивуватися, чудуватися; *док.* **ЗДИВУВАТИ,** *сил. г.* заскочити.

ДИВУВАТИСЯ, виявляти подив, чудуватися, зуміватися, чудувати, *г.* подивляти. *ід.* не могти вийти з дива, дивом дивувати/ся/, роззявляти рота, робити великі очі, витріщати /вирячувати, вилупляти/ очі, самому собі не вірити, не вірити своїм очам /вухам, ушам/; *док.* **ЗДИВУВАТИСЯ,** *(дуже)* не могти вийти з дива.

ДИКИЙ, *(- тварин)* вільний, не свійський, неприборканий; *(- рослини)* дикорослий, некультивбваний, природний; *(куток)* пустельний, глухий, необжйтий, незаселений, безлюдний, відлюдний; *(нарід)* первісний, нецивілізований, дикунський, варварський, примітивний; *(хлопець)* сором'язливий, відлюдькуватий, *с.* непокірний, неслухняний; *(звичай)* нерозумний, безглуздий; *(- радість)* невгамовний, розгнузданий, непогамовний; *(крик)* відчайдушний; *(голос)* не свій; *(сміх)* нестримний, шалений, скажений, несамовитий, маніакальний; *(гніт)* неймовірний, жорстокий, страшний; *ФР.* незвичайний, дивний; *ЯКІМ,* дикун; & дикуватий, дйким-дйкий.

ДИКІСТЬ, дикунство, варварство, відсталість, некультурність, **нецивілізованість.**

ДИКТУВАТИ, *(кому)* наказувати, приписувати, вимагати від *кого,* верховодити над *ким,* зобов'язувати *кого, о.* задавати топ; *(свою волю)* накидати; *ні* КОМАНДУВАТИ; *(на тасьму)* наговорювати.

ДИКУН, *д!* ВАРВАР.

ДИЛЕМА, одне з двох, *жм.* або-або, так чи так; *З. П.* важкий вибір /альтернатива/.

ДИЛЕТАНТСТВО, аматорство, дилетантизм; *П.* поверховість, школярство, доморбслість.

ДИНАМІЧНИЙ, не інертний, моторний, рухливий, активний, енергійний, діяльний, живий, жвавий, невтомний.

ДИПЛОМ, *(інженера)* свідоцтво, посвідчення, АТЕСТАТ; *(почесний)* грамота.

ДИПЛОМАТІЯ, зовнішньо-політична діяльність; Я. інтриги, махінації, маневри; *ЖМ.* такт, тактовність, витриманість, *(хитра) ФАМ.* політика; *УФР.* сприт, хитрування; ***ОК.*** мудрість, глузд, розсудливість.

ДИРЕКТИВА, настанова, вказівка; циркуляр, обіжник, інструкція, припис; команда, наказ, розпорядження, *г.* зарядження.

ДИРЕКЦІЯ, адміністрація, управа, управління, провід, керівництво.

ДИСГАРМОНІЯ, *МУЗ.* какофонія, немилозвучність, неспівзвучність; Я. незлагода, незгода, розлад, невідповідність.

ДИСЕНТЕРІЯ, різачка, червінка, кривавиця, БІГУНКА, пронос, розвільнення /шлунку/

ДИСКРЕДИТУВАТИ, *д!* РОЗВІНЧУВАТИ, ЗНЕСЛАВЛЮВАТИ.

ДИСКУСІЯ, обговорення, ДЕБАТИ, диспут, полеміка, словесний бій; *ЖМ.* спір, суперечка, сперечання, спірка, суперека.

ДИСПУТ, *див.* ДИСКУСІЯ.

ДИСТАНЦІЯ, віддаль, відстань; *(залізнична)* дільниця; *(у спорті)* траса, шлях.

ДИСЦИПЛІНА, *(армійська)* порядок, розпорядок; *(особиста)* самоконтроль, витримка, витриманість; *(у школі)* поведінка, поводження; *(навчальна)* предмет, курс, фах, спеціальність, галузь науки; & дисциплінка.

ДИТИНА, дітвак, чадо; *(мала)* маля, маленя, *обр.* опецьок, капшук, карапуз, *дит.* ляля; *(до року)* немовля, пискля, пискун, *ф.* голопуцьок; *(моя)* нащадок, плоть І кров; *У ФР.* син, дочка, хлопець, парубок, спадкоємець; *(своєї епохи)* продукт, виразник, плоть від плоті; Я. простак, наївняк, молоде-зелене; & дитинча, дитиня, дитятко, дитяточко, Дитинка, дитинонька, дитинчатко, дитя.

ДИТИРАМБ, ДИФІРАМБ, ода, гімн; Я. /по/хвальба, вихваляння, прослала, *ФР.* тиміям.

ДИТЯ, *див.* ДИТИНА.

ДИТЯЧИЙ, *(- літа)* малечий; *(розум)* незрілий, недозрілий, недосвідчений, зелений, наївний, недорозвинений; *& д.* дитинний, **діточий**, дитинячий.

ДИХАВЙЦЯ, *див.* АСТМА; & дйхавка.

ДИХАННЯ, подих, вдих, видих; *У ФР.* дух */н.* сперло дух/; *(вітру)* шепіт, **зідхання;** *(як процес) біол.* газообмін; *(весни)* Я. наближення; *(волі)* віяння, повів; *(часу)* ознака; *жм.* **ДИХАННЯ,** жива істота.

ДИХАТИ, віддихати, вдихати, видихати, зводити дух, *(важко)* хекати, сапати, хапати повітря; Я. жити, існувати; *(- вітер)* віяти, повівати, подихати; *(жаром)* пашіти; *(чим)* віддаватися *чому; (відвагою /- лице/)* відбивати *що.*

ДИЯВОЛ, дідько, біс, сатана, чорт, нечиста сила, демон, *жм.* враг, гаспид.

ДИЯВОЛЬСЬКИЙ, бісів, бісівський, сатанівський, чортів, чортячий, гемонський, анахтемський, *р.* дідьчий; Я. злий, віроломний, підступний, гадючий; *(задум)* жахливий, потворний, жорстокий, демонічний, мефістофельський, пекельний; *(обстріл)* нестримний, навальний, інтенсивний, гураганний; *ЛАЙ.* проклятий, проклятущий.

ДІБРОВА, листвяний ліс; *ЖМ.* дубняк, **дубник,** дубина, дубиння; *пор.* ЛІС.

ДІВАТИ, *(що)* знаходити місце для, приміщати, прилаштовувати, *(не знати де)* запроторювати; *(кого)* прихищати, давати притулок; *(добро)* витрачати, зуживати.

ДІВАТИСЯ, запропадати, зникати, губитися, западати/ся/; *(від кого)* ховатися; *(з сім'єю)* знаходити пристановище /притулок/; *дк.* ДІТИСЯ, притулитися, прихилитися.

ДІВКА, дівчина на порі, відданиця; *(у панів)* служниця, покоївка, наймичка.

ДІВОЦТВО, *(період)* дівочі літа, дівування, дівуваннячко; *(стан)* незайманість, невинність, *ур.* непорочність, *п.* вінець.

ДІВОЧИЙ, дівчачий, дівоцький.

ДІВЧИНА, юначка, юнка; *(на порі)* відданиця; *(моя)* кохана, наречена, любка, подруга; & дівча, дівчатко, дівчатонько, дів-

чинка, дівонька, дівчинонька, дівчисько, діва, дівка, дівиця, дівуля, діваха.

ДІД, *(віком)* стариган, *зн.* старий шкарбун; *(з торбою)* старець; *(на городі)* опудало; & дідок, дідунь, дідусь, дідуга/н/, дідисько, дідище; **ДІД-МОРОЗ,** СВЯТИЙ Миколай; *ми.* **ДІДИ,** предки, пращури, прадіди, прабатьки.

ДІДІВСЬКИЙ, предків, предківський, пращурів, прабатьківський, прадідівський, прадідній; *П.* старовинний, ДАВНІЙ.

ДІДІВЩИНА, спадщина, дідизна; *(минуле)* давні часи, ДАВНИНА.

ДІДЬКО, біс, чорт, сатана, ДИЯВОЛ, нечиста сила, анциболот, пекельник, нечистий /злий/дух, демон.

ДІЖКА, кадіб, кухва; *(на тісто)* діжа, *(з віком)* ббдня, *(на воду)* водянка; & діжечка, діжчина.

ДІЗНАВАТИСЯ, дізнавати, прознавати, ДОШУКУВАТИСЯ, довідуватися, пронюхувати, вивідувати, доколупуватися, *р.* називати, *сов.* узнавати; *(з чиїх уст)* почути від *кого; (питаючи)* допитуватися, цікавитися; *(горя)* зазнавати, пізнавати *що; док.* **ДІЗНАТИСЯ,** прочути.

ДІЙМАТИ, докучати, надокучати, грати на нерви, *сил.* допікати, дошкуляти, дозоляти /до живих печінок/; *ігор.* ДРАТУВАТИ.

ДІЙОВИЙ, *(засіб)* ефективний, результативний; *(- співпрацю)* плідний, плодотворний; *(чинник)* активний.

ДІЙСНИЙ,- справжній, **справдешній,** реальний, щирий, достеменний, не уявний, не фіктивний, не фалшйвий, правдивий; *(стан речей)* фактичний, *кн.* істинний, несповтбрений, непідробний, неперекручений; *(закон)* чинний, правоейльний; *(член)* законний, легальний, правоможний.

ДІЙСНІСТЬ, реальність *і всі мож. пох. від* ДІЙСНИЙ, *жм.* очевидність, *ок.* очевйдь; *З. П.* істина, правда, факт; *(навколишня)* світ.

ДІЙСНО *пр.,* справді, насправді, навсправжки, в дійсності, де факто, на ділі, *р.* достоту; істинно, воїстину, якраз, саме, *(після слова)* таки; *ВСТ.* правда, достеменно, ясна річ, безсумнівно, без сумніву, поза всяким сумнівом.

ДІЛ, ДОЛИНА, *пор.* РІВНИНА; *(у тіні)* долівка, підлога; *(для мерця)* яма, могила; *Уфр* земля, низ, спід; *Р.* пай, частка.

ДІЛИТИ, розділяти, розподіляти, паювати, дрібнити, дробити, *(навпіл)* половинити: *(громаду)* роз'єднувати, розколювати, **розбивати;** *(на категорії)* клясифікувати; *(горе)* поділяти; *(карти)* роздавати.

ДІЛИТИСЯ, *(останнім)* відривати від свого рота, *док.* віддати останню сорочку.

ДІЛО, заняття, праця, робота; *(чиє)* справа; *(до кого)* потреба, інтерес; *(бізнес)* фірма, підприємство; *(минуле)* подія, випадок: *(судове)* досьє, папка; & дільце.

ДІЛОВИЙ, *(ритм)* робочий; *(- пораду)* практичний; *(хто)* працьовитий, досвідчений, кваліфікований, підготований; *(вигляд)* діловитий, заклопотаний; *(ліс)* товарний, промисловий.

ДІЛбК, *див.* КОМБІНАТОР.

ДІЛЯНКА, *(землі)* клапоть, шматок, клин, *(велика)* плянтація; *(науки)* галузь, сфера, царина, *сов.* область.

ДІЛЬНИЦЯ, *(адміністративна одиниця)* відділок, відділ, філія, *(шляху)* дистанція.

ДІМ, БУДИНОК, *(величезний)* будівля, споруда; *ФР.* хата, домівка, господа, пристановище, *р.* домівля, *(батьків) п.* стріха; *З. П.* сім'я, родина; *(царський)* династія; *(торговий)* фірма; & домок, дбмик, домочок, домина.

ДІРА, отвір, проріз, щілина, відтулина, душник; *П.* глушина, загумінок, провінція: & дірка, дірочка, діромаха, дірбвисько.

ДІРЯВИЙ, *(одяг)* драний, подертий, зношений; & дірчастий, дірчавий, дірчатий, діруватий, дірkуватий, продірявлений.

ДІСТАВАТИ, *(звідки)* брати, витягати: *(рукою)* досягати; ***(дані)*** здобувати, відшукувати; *(листи)* одержувати, отримувати: *(насолоду)* мати; *(грипу)* підхоплювати, захворювати на, заражатися *чим; (енергію)* видобувати, виробляти; *ЖМ.* вистачати, ставати; *док.* **ДІСТАТИ,** *(у пику)* зловити, спіймати.

ДІСТАВАТИСЯ, *(до мети)* добиратися, добуватися; *(з-за грат)* продіставатися, проникати; *(до лап)* потрапляти; *(на волю)* виходити; *(на горіхи)* перепадати; *(на долю) ЗЛП.* судитися, випадати, припадати; ***(не легко)*** здобуватися.

ДІТВА, дітваки, дітвора, діти, дітворня, дітлахи, дітлашня.

ДІТИ, не дорослі, малеча, малята, малюки, ДІТВА, ***обр.*** дрібнота, дробина; *ОК.* сини, дочки; *її.* наступне покоління; & діточки, дітоньки, дітки, дітиська.

ДІТКЛИВИЙ, *(характер)* вразливий, тонкосльозий, делікатний; *(жарт)* дошкульний; *(- справу)* дражливий.

ДІЯ, діяння, чин, акція, вплив, ефект, *д.* дідання, *цер.* **дііяніє;** *УФР.* праця, дяльність; *(з* ***прий.*** *у)* робота, функціонування, лад */н.* пущено в дію/; *(закону)* чинність; *(фільму)* сюжет, розвиток подій; *(бойова)* операція; *(ритуальна)* обряд, церємоніял; *(у п'єсі)* акт; *(аритметична)* одне з чотирьох видів обчислення; *мн.* **ДІЇ,** поведінка, вчинки, поступбвання; *(зрадницькі) ІД.* удар у спину.

ШЯЛІЖТ^фісцевий) говірка; *З.П.* жаргон, арго, сленг, суржик; *пор.* МОВА.

ДІЯЛОГ, *див.* РОЗМОВА; *У ФР.* дискусія, полеміка, обмін думками.

діяльний, енергійний, рухливий, невтомний, активний, не інертний; *пор.* ПРАЦЬОВИТИЙ.

ДІЯЛЬНІСТЬ, праця, робота, заняття, активність, *ур.* діяння; *(організму)* існування, життя; *(установи)* функціонування.

ДІЯІУІАНТ, *сов,* алмаз, *(оброблений)* брилянт; *З. П.* коштовний камінь, коштовність, прикраса.

ДІЯМЕТР, *у.* поперечник, з. промір.

ДІЯПАЗОН, *(звучання)* межі, границі, ліміти, *обр.* від і до; *(дії)* спектр; *(знань) П.* обсяг, об'єм.

ДІЯСПОРА, розсіяння, *П.* еміграція.

ДІЯТИ, робити, коїти, чинити; *(злагоджено)* іти в ногу /крок-у-крок/; *(швидко) Ф- сов.* на ходу підметки рвати; *(- партизан)* оперувати; *(- машину)* функціонувати, служити, бути в дії; *(на кого)* впливати; *(- закон)* мати силу /чинність/; ***п-к*** **ДІЮЧИЙ,** Щ° діє, діяльний, активний, чинний, **дійовий,** ефективний, робочий.

ДІЯТИСЯ, відбуватися, робитися, коїтися, чинитися, творитися.

ДЛЯВИЙ *жм.,* млявий, повільний, забарний, вайлуватий, **неповороткий,** неповоротний, непроворний, нешвидкий.

ДЛЯТИСЯ, *див.* БАРИТИСЯ.

ДМУХАТИ, дути, *(ротом)* хукати; *(- вітер)* віяти; *(у трубу)* трубити; *док.* **ДМУХНУТИ,** *(чарку)* вихилити; *(щосили)* побігти, дременути.

ДНІТИ, розвиднятися, світати, сіріти, ід. благословлятися на світ.

ДНО, *(під водою)* ґрунт, ложе; *УФР.* спід, низ /я. на дні/, глибина /н. на дні очей/; *(річки)* річище; *(карети)* подення; *(суспільства)* кльоака, нетрища, джунглі, *(- людей) зб.* поденки; *(золоте) П.* жила, джерело; & денце, **днище.**

ДОБА, день і ніч, 24 години; *(нічна)* пора, час; *(нова) 17.* період, епоха, ера.

ДОБАЧАТИ, помічати, зауважувати; *(у чому)* бачити, вбачати; & добачувати.

ДОБИВАТИСЯ, *(прав)* ДОМАГАТИСЯ; *(платні)* допоминатися, допевнятися; *(відповіді)* допитуватися; *(додому)* діставатися, пробиватися, пробивати дорогу, добиратися, досягати *чого, с.* іти пробоєм; *(мети)* доходити, здобувати /осягати, виборювати/ *що; (любови)* прагнути здобути; *дк.* **ДОБИТИСЯ,** *жм.* доп'ястися.

ДОБИРАТИ, *(решітки)* брати, збирати; *(кашу)* доїдати; *(до взятого)* доповнювати; *(за сортами)* сортувати; *(кадри)* вибирати, обирати, вишукувати, підшукувати, *сов.* підбирати; *ЖМ.* розуміти, усвідомлювати.

ДОБИРАТИСЯ, *(додому)* діставатися, ДОБУВАТИСЯ; *(потай)* підкрадатися; *(до чого)* наближатися, доходити, досягати *чого; (до Істини)* докопуватися, дошукуватися *чого,* дізнаватися про.

ДОБІГАТИ, *(до чого)* надбігати, прибігати; *(- звук)* досягати; *(кінця)* іти /приходити/ до.

ДОБІРНИЙ, *(- насіння)* вибраний, найкращий, першосортний, відмінний, високоякісний; *(смак)* вишуканий; *(овоч)* чималий, великий, здоровий; *(-лайку)* непристойний.

ДОБРЕ *пр.,* непогано, незле, гаразд, **до** ладу, як слід, як має бути, по-Божому, *г.* файно; *(змерзти)* дуже, вельми, сильно, зовсім, остаточно; *(з нст. ся.* шо) дуже до речі.

ДОБРИДЕНЬ! па добридень! доброго дня! добрий день! здоров /був/! здорові /були/! здоровенькі були! доброго здоров'я! *(при праці)* помагайбі! Бог на поміч!

ДОБРИЙ, не злий, не лихий, непоганий, *кн.* позитивний; *(хто)* приязний, чуйний, привітний, ДОБРОТЛИВИЙ, ласкавий, щирий, з доброю душею, доброзичливий, людяний, *(не скупий)* щедрий, добродійний; *(- слово)* прихильний, співчутливий; *(- раду)* корисний, потрібний, ДОЛАДНИЙ; *(шанс)* слушний; *(продукт)* добротний, добрячий, *с,* першоклясний, першорядний, взірцевий; *(настрій)* безтурботний, веселий; *(майстер)* умілий, компетентний, досвідчений, працьовитий, *(учень — ще)* вихований, не відсталий; *(- ім'я)* заслужений, хвали гідний, незаплямований; *(- місце)* вигідний, зручний; *(заробіток)* чималий, порядний; *(урожай)* значний, багатий, великий, високий; *(слух)* гострий, розвинений; *(документ)* дійсний; *(мед)* смачний *(- погоду)* ясний, приємний, соняшний; & добренький, добренний; *п!* ГАРНИЙ.

ДОБРІСТЬ, доброта, добросердя, чуйність, привітність, ласка, приязнь, прихильність; *УФР.* послуга/*н.* зроби добрість!/.

ДОБРО, *усі* **добре,** *ур.* благо, кн. позитив; *(людське)* майно, власність, багатство, скарб, *net.* БЕБЕХИ; *ЯК UP.* ДОБРЕ, в порядку.

ДОБРОБУТ, гаразд, гаразди, достаток, достатки, *р.* гараздування, *обр.* повна чаша, *сов.* благополуччя.

ДОБРОВІЛЬНО *пр.,* непримусово, доброхіть, доброхітпо, самохіть, самохіттю, добром, по-доброму, /своєю/ охотою, ласкою, **кн. за власним бажанням.**

ДОБРОВбЛЕЦЬ, волонтер, охотник, *як* **ім.** охочий.

ДОБРОДІЙ, чоловік, людина; ***ЖМ.*** ДОБРОЧИНЕЦЬ; **зв. ДОБРОДІЮ!** пане! **чоловіче!** *з.* мосьпане!

ДОБРОДІЙНИЙ, доброчинний, милосердницький, філантропічний, доброносний, *о.* давущий *hi.* рука давущого/; *(заклад)* добродійницький, *г.* харитативний, допомо**говий.**

ДОБРОДУШНИЙ, *див.* **ДОБРОТЛИВИЙ.**

ДОБРОЗВИЧАЙНИЙ, пристойний, добропристойний, добропорядний, позитивний, добрий, *з.* звичайний; *УКР.* етичний: *пор.* ДОБРОЧЕСНИЙ.

ДОБРОЗИЧЛИВЕЦЬ, ***(чий)*** **прихильник,** симпатик, *с.* добрий геній *чий.*

ДОБРОЗИЧЛИВИЙ, не злостивий, не злобний, добрий, зичливий, приязний, прихильний, ласкавий, співчутливий, спочутливий, *с.* людолюбний.

ДОБРОМНАБУТИЙ, чесно нажитий /набутий, здобутий, придбаний, зароблений/.

ДОБРОПРИСТОЙНИЙ, *див.* ДОБРОЗВИЧАЙНИЙ.

ДОБРОСЕРДИЙ, *див.* ДОБРОТЛИВИЙ.

ДОБРОСЕРДЯ і **ДОБРОТА,** *див,* ДОБРІСТЬ.

ДОБРОТЛИВИЙ, сумирний, смирний, добросердий, добросердечний, лагідний, ласкавий, злагідний, тихий, нбев'арлгівий, м'який серцем, *р.* плохий, *сов.* добродушний.

ДОБРОТНИЙ, доброякісний, високоякісний; *(стіл)* міцний, добрий; *(- сукно)* цупкий, надійний; & добрячий, добрящий.

ДОБРОЧЕСНІСТЬ, чеснота, чесноти, цнотливість, цнота; чесність, моральність; добропристойність, добропорядність.

ДОБРОЧИНЕЦЬ, добродійник, філантроп, милостивець, ласкавець, патрон, *р.* добродій; *(митців)* меценат.

ДОБРОЧИННИЙ, *див.* ДОБРОДІЙНИЙ.

ДОБРЯЧИЙ, *див.* ДОБРОТНИЙ.

ДОБУВАТИ, діставати, роздобувати; *(працею)* заробляти, дороблятися; *(у бою)* здобувати, оволодівати *чим; (з піхов)* виймати, витягати, вихоплювати; *(олію)* одержувати, виготовляти; *(дітей) Д.* народжувати; *(термін)* дослужувати, **довідбуватн.**

ДОБУВАТИСЯ, ДОБИРАТИСЯ; ***(на*** *гору)* здиратися, видиратися; *(з грудей)* вириватися; *(звідки /- дим/)* виходити /продіставатися/ назовні; *(грошей)* ДОБУВАТИ *що.*

ДОВБАТИ і **ДОВБТИ,** длубати, колупати, відколупувати, відламувати; *(дзьобом)* дзьобати; *(долотом)* видовбувати, виколупувати; *П.* **бЙТИ,** вдаряти; *(те саме)* товкти, повторювати, товкмачити, човпти; *Ф.* критикувати; *(науку)* зудійти, визуджувати.

ДОВБАТИСЯ, длубатися, колупатися, копирсатися, вовтузитися.

ДОВБЕШКА, *див.* ДОВБНЯ і ГОЛОВА.

ДОВБНЯ, *(дерев'яна)* молот; *(для пробою стін)* таран; *ЛАЙ.* дурень; & довбешка, довбенька.

ДОВГИЙ, не короткий; *(хто)* високий, довготелесий; *(похід)* тривалий, довготривалий, довгочасний; *(• бороду)* доземний; & довгенький, **довшенький,** довгуватий, довгастий, подовгастий, подовжастий, довжелезний, довжезний, довженний.

ДОВГОВІЧНИЙ, ДОВГОЛІТНІЙ, багатолітній; *(будинок)* міцний, збудований надовго.

ДОВГОТА, ДОВЖИНА; *(географічна)* координата.

ДОВГОТЕЛЕСИЙ, високий, худий, незграбний, *п.* довгий.

ДОВГОТРИВАЛИЙ, тривалий, довгочасний, довгий; *пор.* ДОВГОВІЧНИЙ.

ДОВЕДЕТЬСЯ *неос,* прийдеться, хоч/ещ/-не-хоч/еш/, необхідно, треба, *д.* дійдеться

ДОВЕРШУВАТИ, докінчувати, доконувати, закінчувати, завершувати, доводити до краю /до кінця/, *г.* викінчувати; *(подвиг)* здійснювати.

ДОВЖИНА, *(маршруту)* протяг, простяж; *(зими)* тривалість; & довгота, довгість, **довжінь.**

ДОВІДКА, посвідка, посвідчення, *(важлива)* свідоцтво; *мн.* **ДОВІДКИ,** відомості.

ДОВІДУВАТИСЯ, ***див.*** ДІЗНАВАТИСЯ.

ДОВІКУ *пр.,* цілий вік, до смерти, до скону; завжди, вічно, доки **й** світу-сонця; *(не забути)* НІКОЛИ.

ДОВІРЛИВИЙ, легковірний, наївний, простакуватий, зелений, небитий, песпокушений, недосвідчений, необачний, необережний, **легковажний,** некритичний, нескептичний.

ДОВІРЯТИ, *(кому)* вірити, покладатися /здаватися, сповіряти/ на *кого,* мати віру /певність/ у, бути певним у, *о.* не боятися /не остерігатися/ *кого,* не таїтися від; *(зброю)* доручати, припоручати; *(секрет)* звірятися /довірятися/ *кому.*

ДОВІЧНИЙ, *див.* ВІЧНИЙ.

ДОВКІЛЛЯ, оточення, навколишній світ /простір, обшар, середовище, осереддя/, довкружжя, *як ім.* довколишнє; *ОК.* околиця, округа, окіл, обклія; *пі* АНТУРАЖ.

ДОВКОЛА *пр, і прий.,* навколо, навкруг, навкруги, круг, округ, округи, довкруги, довкруж; & доокола, довкіл, вколо.

ДОВКОЛИШНІЙ, навколишній, околишній; *(- села)* близький, поблизький, недалекий, сусідній.

ДОВОДИТИ, *(куди)* супроводити, допроваджувати; *(кому)* переконувати *кого, д.* доказувати; ***(до кондиції)*** допрацьовувати, доробляти; *(до чого)* викликати **/спричиняти/** *що; (до відома)* подавати, *ІД.* повідомляти, доносити; *(деталь) Т.* притирати.

ДОВОЛІ *пр.,* досить, буде, достатньо, скільки треба; *пор.* ДОСХОЧУ.

ДО ВПОДОБИ *пр.,* до сподоби, до смаку, до шмйги, до серця, до душі, до густу.

ДОГАДУВАТИСЯ, відгадувати, угадувати, докопуватися, додумуватися, домірковуватися, дошукуватися, домудровуватися, дорозуміватися, ***кн.*** висновувати, осягати /розумом/, ***жм.*** доглупуватися, добирати; *док.* **ДОГАДАТИСЯ,** збагнути, зметикувати, утямити, дометикуватися, домізкуватися, *фам.* скумекати, уторопати.

ДОГАНА, осуд, несхвалення, засудження, осудження, огуда, *р.* погудка, гана; *(від учителя)* нотація, мораль, *жм.* молитва, *з.* нагана.

ДОГАНЯТИ, *див.* НАЗДОГАНЯТИ.

ДОГЛЯД, пильнування, доглядання, турбота, піклування, дбання; *(за чим)* нагляд, опіка, опікування, *ок.* кураторство, *г.* кураторія.

ДОГЛЯДАТИ, пильнувати, глядіти, пантрувати, слідкувати /стежити/ за; *(хворого)* піклуватися /турбуватися, дбати/ про, ходити коло; *(дітей)* наглядати, дозирати, *сил.* не спускати з очей /рук/; *17.* утримувати, опікувати, опікуватися ***ким;*** *док.* **ДОГЛЯНУТИ,** *ЖМ.* постерегти, помітити.

ДОГМА, *(непохитна)* істина, аксіома, засада, принцип, положення; *пор.* ВЧЕННЯ.

ДОГОВІР, угода, домовленість, домов-

лення, домова, пакт, трактат; *(з Ватіканом)* конкордат; *(з працедавцем)* контракт.

ДОГОВОРЮВАТИ, *(мову)* докінчувати; *(на службу)* домовляти, наймати, *з.* єднати.

ДОГОВОРЮВАТИСЯ, *(до абсурду)* добалакуватися, добазікуватися; *(з ким)* домовлятися, умовлятися, порозумiватися, знаходити спільну мову, погоджуватися.

ДОГОДА, *(дія)* догоджання, задоволяння; *(у чому)* вигода, зручність; *ОК.* розкіш, достаток.

ДОГОДЖАТИ, ГОДИТИ, потрафляти, приподоблюватися, прислужуватися, упадати коло *кого; (публіці)* грати на публіку; *п!* ЗАПОБІГАТИ.

ДОГОРИ *пр.,* вгору, від землі, уверх, увись, *ур.* д'гбрі, *обр.* до неба, до сонця, до хмар, під хмари.

ДОДАВАТИ, добавляти, докладати, доточувати, досипати, доливати; *(до сказаного)* доповнювати, *жм.* докидати; *(свій голос)* долучати, приєднувати; *(сили)* збільшувати *що', (числа)* складати, доплюсовувати, при-; *док.* ДОДАТИ, приточити.

ДОДАТОК, додача, добавка, додання, додавання, *зап.* придача, придаток, *з.* наддаток; *(до тексту)* доповнення, прилбга, *г.* причинок.

ДОДЕРЖУВАТИ, *(доки)* дотримувати, ви-, зберігати; *(порядку)* допильновувати; *(слова)* не порушувати, тримати /виконувати/ *що, сов.* додержуватися, дотримуватися.

ДОДОЛУ *пр., (на землю)* на долівку, на діл, *г.* надолйну *'сов,* на долину/; *(до землі)* уділ, униз, донизу, *г.* вдолйну */сов.* в долину/.

ДОДОМУ, до хати, *г.* домів, *о.* по хатах, на батьківщину, до рідні; & додомоньку.

ДОДУМУВАТИСЯ, доходити висновку, ДОГАДУВАТИСЯ.

ДОЖИДАТИ, ждати, чекати, очікувати, дожидатися; *(з пст.* що) сподіватися, мати надію, гадати.

ДОЗА, порція, раціон, норма; *УФР.* міра.

ДО ЗАГИНУ *пр.,* до смерти, ДО ОСТАНКУ, до останньої краплі крони; *П.* відчайдушно, безкомпромісно, *г.* безкомпромісо-**по.**

ДОЗВІЛ, *(на шлюб)* згода, санкція, *р.* дозвоління; *обр.* зелене світло, карт-бланш; *(офіційний документ)* ліцензія; *УФР.* перепустка, віза.

ДОЗВІЛЛЯ, вільний час, час відпочинку /розваг/; *(степове)* привілля, простори; *3. П.* неділя, свято.

ДОЗВОЛЕННИЙ, *(вчинок)* припустимий, припущенний, допустимий, можливий, узаконений, законний, легальний; *р.* дозволений, не заборонений, санкціонований.

ДОЗВОЛЯТИ, давати дозвіл, санкціонувати, акцептувати, *р.* зволяти, призволяти, позволяти, *ід.* скасовувати /знімати/ заборону; *(не забороняти)* допускати, терпіти, толерувати, не перешкоджати; *ігор.* ПОПУСКАТИ, ПОТУРАТИ.

ДОЗИРАТИ, доглядати; наглядати.

ДОЗОЛЯТИ, *див.* ДОШКУЛЯТИ.

ДОЗРІВАТИ, достигати, доспівати, визрівати, зріти */3 ос. од.* зріє/' *(- зібрані овочі)* доходити; *Р. док. від* ЗРІТИ */3 ос. од.* зрить/.

ДОЗРІЛИЙ, зрілий, /до/спілий, /до/стиглий; *(хто)* дорослий, змужнілий, зформований, доходжалий.

ДОІСТОРИЧНИЙ, *(час)* прадавній, до**льодовиковий,** праісторичний; *(- культуру)* первісний, первозданний; *(звір)* викопний; *IP.* допотопний, застарілий, **старомодний.**

ДОЇДАТИ, *див.* ДОКУЧАТИ.

ДОЇДЛИВИЙ, ДОКУЧЛИВИЙ, надокучливий, набридливий.

ДОЙДА, собака шукач; *(хто) її,* дока, мастак, знавець, дотепа, тямуха, *сов.* умілець, *(хитрун)* «. дипломат.

ДОКАЗ, *(у полеміці)* аргумент, довід; *(приязні)* вияв, підтвердження, демонстрація; ***(зрілости)*** показник; *(наочний)* **свідчення,** ***р.*** свідоцтво.

ДОКИ *пр,,* допоки, докіль, поки, покіль; *СП. (до того часу, як)* поки, доти, поки; *(у той час, коли)* тоді, як, тоді, коли,

ДОКІНЧУВАТИ, закінчувати, кінчати, завершувати, довершувати, доводити до кінця, *г.* викінчувати; *(ворога)* добивати, знищувати.

ДОКІР, закид, *д.* докбра, дотинок; *ми.* **ДОКбРИ,** дорікання, картання, вичитування, *р.* зачіпки, *(сумління) ІД.* докори серця; *пі* ДОГАНА.

ДОКІРЛИВИЙ, докірний, дорікливий; *(погляд)* несхвальний, осудливий.

ДОКЛАДАТИ, *(до чого)* додавати, добавляти, долучати; *(кому)* рапоргувати, віддавати рапорт, звітувати, розповідати, повідомляти *кого, (таємно)* доносити; ~ **ВЕЛИКИХ ЗУСИЛЬ,** докладати праці, *с.* лити кривавий **піт.**

ДОКЛАДНИЙ, *(опис)* грунтовний, детальний, вичерпний, повний, деталізований, з усіма подробицями /дрібницями/; *(-рецензію)* розгорнутий; в/ ТОЧНИЙ.

ДОКОНАНИЙ, здійснений, довершений, зроблений, виконаний, вчинений, скоєний.

ДОКОНЕЧНИЙ, конечний, неодмінний, обов'язковий, *с.* неминучий.

ДОКбНУВАТИ, ДОВЕРШУВАТИ; *(намір)* здійснювати, виконувати; *дк.* **ДОКОНАТИ,** *(кого)* замучити, добити, знищити.

ДОКОНЧЕ *пр.,* конче, конечно, неодмінно, обов'язково, доконечне; *(треба) о.* до зарізу, кров з носа.

ДОКбПУВАТИСЯ, *див.* ДОШУКУВАТИСЯ

ДОКОРЯТИ, ДОРІКАТИ, вичитувати, читати мораль /молитву/, картати */п.* сповідати/ *кого,* вражати докорами, *д.* урікати; *(згадуючи гріхи)* виказувати, виговорювати; *п!* ГУДИТИ.

ДО КРАЮ *пр.,* до крайньої межі, до неможливого, гранично, так. що далі нема куди; *(добалакатися)* до абсурду; *(спалити)* цілком, зовсім, украй, остаточно; *(потрібно)* конче, ДОКОНЧЕ.

ДОКТОР, лікар, *ж.* ескулап, *ір.* цілитель; *(науковий ступінь)* доктор наук.

ДОКТОРАЛЬНИЙ, *(тон)* повчальний, категоричний, самовпевнений, безапеляційний.

ДОКТРИНА, вчення, теорія, система поглядів; *ФР.* теза, принцип, світогляд; *пі* ДОГМА, ПЕРЕКОНАННЯ.

ДОКТРИНЕР, схоластик, догматик, кабінетний теоретик, *сов.* начотчик, талмудист.

ДОКУКА, досада, клопіт, докучливість.

ДОКУМЕНТ, *(діловий)* акт, протокол, офіційний папір, *іст.* грамота; *(особистий)* посвідчення, посвідка, пашпорт, *сов.* паспорт, *г.* вікazка; *УФР.* книжка, книжечка /я. трудова книжка/; *(- освіту)* свідоцтво, диплом; *(одержати /товар/)* ордер, */гроші/* чек; *пор.* МАНДАТ.

ДОКУПИ *пр.,* до гурту, в одне ціле, воєдино; разом.

ДОКУЧАТИ, надокучати, набридати, обридати, настирюватися, о. гризти голову, *с.* остогидати, осточортівати, *док.* остобісіти; *(навмисне)* дозоляти, доїдати, ДОШКУЛЯТИ, ДОПІКАТИ, надозоляти, грати на нерви.

ДОКУЧЛИВИЙ, надокучливий, набридливий, доїдливий, надокучнйй, остогидливий, учепистий, учепливий, *с.* осоружний, невідчепний; *(хто)* зола, смола, оса, іржа, настира; *(наполегливий)* налазливий, настирливий.

ДОЛАДНИЙ, *(- фігуру)* зграбний, привабливий; *(спів)* приємний; *(опис)* ясний, зрозумілий; *(майстер)* тямущий, досвідчений; *(хто)* пристойний, порядний, путній, путящий.

ДО ЛАДУ *пр,,* гаразд, добре, як слід, як треба, до речі, доречно, доладно.

ДОЛАТИ, *(річку)* форсувати, *(бар'єр)* брати, *(- сон)* морити, зморювати, *пі* ПЕРЕБОРЮВАТИ.

ДОЛИНА, діл, *(невелика)* падина, *ур.* паділ; *(улоговина)* видолок, видолинок; *(у горах)* полонина; & долинка, долинонька; *пор.* РІВНИНА, НИЗ.

ДОЛИНАТИ, *(- звук)* прориватися, долітати, надлітати, западати в ухо, *д.* доноситися; *(- запах)* тягнути, ширитися; *пі* ЛИНУТИ.

ДО ЛИЦЯ *пр.,* лічить, пасує, підходить.

ДбЛІ *пр., (де)* внизу, на землі, на долівці, *г.* вдолйні /в долині/, надолйні /на долині/; *(куди)* униз, додолу, на землю, на долівку, *г.* надолйну /на долину/.

ДОЛІВКА, підлога; *(дерев'яна)* поміст.

ДОЛІЛИЦЬ *пр.,* ниць, долічерева, *(розкинувши руки)* крижем, простершися, нерухомо.

ДОЛІШНІЙ, нижній, нижчий, спідній, поприземний, *р,* дільний.

ДОЛУЧАТИ, додавати, добавляти, приєднувати.

ДОЛЯ, талан, фортуна, щастя, щастя-доля, *кн.* фатум, *жм.* плянета, планида, *у фр.* зоря, зірка, з. льос; *(важка)* хрест; *(нашої науки)* **майбутнє,** прийдешнє.

ДОМА *пр.,* вдома, у хаті, в домівці, серед сім'ї, серед своїх; на батьківщині.

ДОМАГАТИСЯ, вимагати, добиватися, добуватися, доправлятися, достукуватися; *(свого)* допоминатися, допевнятися; *док.* **ДОМОГТИСЯ,** *(свого)* доскочити, доконати.

ДОМАШНІЙ, хатній, домовий; *(учитель)* приватний, сімейний, родинний; *(тютюн)* доморослий, доморобний, не купований; *ми.* **ДОМАШНІ,** свої, ближні, кревні.

ДОМЕТИКУВАТИСЯ, *див.* ДОГАДУВАТИСЯ.

ДОМИСЕЛ, здогад, припущення, гіпотеза; *ЖМ.* вигадка, фантазія, казка, байка, легенда, міт, *сов.* міф.

ДОМИСЛЮВАТИСЯ, *див.* ДОГАДУВАТИСЯ.

ДОМІВКА, житло, мешкання, ДІМ, будинок, хата, господа; *(кочовиків)* ЮРТА; *П.* родинне вогнище; & дома; *ігор.* ПЕНАТИ.

ДОМІНУВАТИ, переважати, превалювати, мати перевагу, перевищувати числом, бути в більшості, *г.* торувати, *с.* ПАНУВАТИ, верховодити; **-УЮЧИЙ,** що -ує, найпоширеніший, найуживаніший, звиклий домінувати, завжди в більшості; *(- рису)* переважний, який переважає; *(- ідею)* панівний, головний, найпопулярніший; *(- сили)* більший числом.

ДОМІРКОВУВАТИСЯ, *див.* ДОГАДУВАТИСЯ.

ДОМІШКА, *(до чого)* додача, добавка; *(у стопі)* лігатура, компонент, ІНГРЕДІЄНТ, складник.

ДОМОВИНА, І. могила; 2. трупа, ГРІБ, деревище.

ДОМОВИТИЙ, хазяйновитий, *г.* газдовитий,господарний.

ДОМОВЛЯТИСЯ, договорюватися, умовлятися, порозуміватися; *(на працю)* найматися.

ДОМОРОСЛИЙ, *(тютюн)* свій, домашній, хатній, і ІЄ купований.

ДОМУДРбВУВАТИСЯ, *див.* ДОГАДУВАТИСЯ.

ДОНЕДАВНА *пр.,* досі, дотепер, до сеї пори; *(коли)* ще недавно, зовсім недавно.

ДОНЕЗМОГУ *пр.,* донезмоги, до знесилення, до виснаження.

ДОНЕСЕННЯ, доповідь, повідомлення, рапорт, звіт; *(таємне)* донос.

ДОНЕСХОЧУ, *див.* ДОСХОЧУ.

ДОНИЗУ *пр.,* додолу, на землю, на долівку, вниз, вділ, *г.* вдолйну /в долину/, надолйну/на долину/.

ДОНИНІ *пр.,* до сьогодні, дотепер, донедавна, *j\bc\,ур.* доднесь.

ДО НОГИ *пр.,* упень, ущент, до пня, нанівець, до цурки, дочиста, дощенту, до решти, унівець, до голови, до дрібки, до крихти, до грунту, геть чисто, пбвнетю, цілком, зовсім.

ДОНОС, **див, ДОНЕСЕННЯ.**

ДОНОСИТИ, *(запах)* заносити; *(до тями) о.* класти в рот; *(кому)* доповідати, рапортувати, звітувати, повідомляти /сповіщати/ *кого; (на кого) жм.* стукати, виказувати *кого; (у вуха)* вносити, вкладати, нашіптувати; & доношувати, доношати.

ДОНОЩИК, юда, конфідент, докажчик, викажчик, кляузник, шепотйнник, нашіптувач, навушник, шептун, стукач, сексот, фіскал; підслухач, вивідач, агент, ШПИГУН.

ДОНЯ, *див.* ДОЧКА.

ДООСЕРЕДКОВИЙ, **доцентровий,** до осередній; *П.* проімперський.

ДО ОСТАНКУ *пр.,* до останньої хвилини. ДО ЗАГИНУ, до смерти, до кінця, до краю; & д' останку.

ДОПАДАТИСЯ, *(до меду)* накидатися па: *(до науки)* братися.

ДОПЕВНЕ, *див.* НАПЕВНЕ.

ДОПЕВНЯТИСЯ і **ДОПЕВНЮВАТИСЯ,** упевнюватися, пересвідчуватися, упевнятися, переконуватися, *р.* досвідчуватися; *(свого)* ДОМАГАТИСЯ; *(задуманого)* здійснювати *що.*

ДОПИЛЬНОВУВАТИ, пильнувати, доглядати, оберігати; *(кого)* підстерігати, чатувати на.

ДОПИС, *(у газеті)* статтяя, статійка, репортаж; *мн.* **ДОПИСИ,** *Р.* кореспонденція.

ДОПИТЛИВИЙ, цікавий, доскіпливий, спраглий /жадущий/ знань, жадібний знати; *(погляд)* пильний, запитливий.

ДОПИТУВАТИ, розпитувати, випитувати, *жм.* брати опит; *(підсудного)* робити допит *кому, сов.* знімати допит з *кого.*

ДОПІВГОЛИЙ, напівголий, майже голий, допівроздягнений; & півголий.

ДОПІВСОННИЙ, напівсонний: *П.* млявий, бездіяльний, байдужий; *(- вулицю)* тихий, безлюдний; & півсонний.

ДОПІКАТИ, *(хліб)* довипікати; *(кого) П.* діймати, дратувати, виводити з терпіння /рівноваги/, нервувати, ДОШКУЛЯТИ /дозоляти, досаджати, грати на нерви/ *кому, с.* заливати сала за шкуру, їсти живцем.

ДОПІРУ *пр.,* недавно, щойно, от-от; & доперва, дош'ро.

ДОПЛИВ, *(вод)* приплив, надходження; *(річки) сов.* притока.

ДО ПНЯ, *див.* ДО НОГИ.

ДО ПОБАЧЕННЯ! на все добре! бувай здоров! бувайте здорові! ідіть здорові! щасливо! щасливої дороги! з Богом!

ДОПОВІДЬ, *(у клюбі)* виступ, промова, лекція; *(на письмі)* повідомлення, рапорт, звіт, доповідна записка; *(наукова)* реферат.

ДОПОВНЕННЯ, *див.* **ДОДАТОК.**

ДОПОМАГАТИ, помагати, подавати поміч /допомогу/, запомагати *кого, (чим)* зараджувати, *р.* пособляти, *обр.* приходити на поміч, подавати руку /помочі/, підставляти плече, *сил.* вирятовувати; *(фахівцеві)* асистувати; *(морально)* підтримувати; *(у міру ат)* підпомагати, сприяти, *д.* підсобляти; *(грішми)* надавати грошову допомогу, субсидувати, *жм.* підігрівати; *(від хвороби)* лікувати виліковувати/ *що.*

ДОПОМИНАТИСЯ, *(прав)* вимагати, ДОМАГАТИСЯ, добиватися, доправлятися.

ДОПОМІЖНИЙ, спомагавчий, помічний, *(кінь)* підручний; *(агрегат)* додатковий, не головний; *пор.* ДОПОМОГОВИЙ.

ДОПОМОГА, поміч, запомога, *(моральна)* підтримка, *(у міру сил)* підмога, підпомога, сприяння; *(матеріяльна)* грошова допомога, субсидія, *жм.* підігрів, *(фірмі від уряду)* дотація; *У ФР.* порятунок; *(медична)* лікування.

ДОПОМОГОВИЙ, лапомоговий, для сприяння; *(заклад)* добродійницький, *г.* харитатйвний; *пор.* ДОПОМІЖНИЙ.

ДОПРАВДИ, *див.* СПРАВДІ.

ДОПРАВЛЯТИСЯ, *(свого)* вимагати, ДОМАГАТИСЯ, добиватися; *(куди)* добиратися.

ДОПУСКАТИ, *(якусь акцію)* дозволяти, не забороняти; *(образи)* терпіти, миритися з, толерувати, дивитися крізь пальці на; *(можливість)* припускати.

ДО ПУТТЯ *пр.,* гаразд, як слід, як треба, як годиться /годилося б/, розумно, доречно, з користю, результативно.

ДОРАДЖУВАТИ, радити, рекомендувати, давати пораду /поради/.

ДО РЕЧІ *пр.,* доречно, до діла, до ладу, до пуття, до шмиги; *(прийти)* своєчасно, вчасно; *(сказати)* як треба, як слід, вдало, влучно, по суті; *ВСТ.* між іншим.

ДОРЕЧНИЙ, ВІДПОВІДНИЙ, такий, як треба, підхожий, слушний; *(виступ)* вчасний, своєчасний; *(вираз)* вдалий, влучний.

ДО РЕШТИ, **due.** ДО НОГИ.

ДОРЇБОК і **ДОРОБОК,** *(автора)* творча спадщина, твори, написане *ким; (театру)* репертуар; *(композитора)* створене *ким; 3.* заробіток, прибуток.

ДОРІВНЮВАТИ, *(до кого)* прирівнювати, рівняти /ототожнювати/ з; *(чому)* бути рівним.

ДОРІД, *див.* УРОЖАЙ.

ДОРІДНИЙ, не дрібний, добірний; *(- фігуру) ЗАП.* масивний, дебелий, опасистий, тілистий, огрядний; (- *зелень)* буйний, розкішний; *(лан)* родючий, плодючий; *(урожай)* багатий; *(рік)* урожайний; *(- відьму) 3.* природжений, уроджений. •

ДОРІКАННЯ, *дт.* **ДОКІР.**

ДОРІКАТИ, корити, гризти, ДОКОРЯТИ, картати, вичитувати, бештати, пробирати, *жм.* вибивати очі, випікати очі *чим,* цвікати /в очі/; *(перелічуючи прогріли)* виказувати, виговорювати.

ДОРІСТ, МОЛОДЬ, молодняк, молоде покоління, *сов.* підростаюче покоління.

ДОРОБЛЯТИСЯ і **ДОРОБЛЮВАТИСЯ,** *(працею)* заробляти, набувати, діставати; *(гаразду) пре. док.* **ДОРОБИТИСЯ,** забагатіти.

ДОРОГА, шлях, ***ур.*** путь, *(велика)* битий шлях, гостинець, *(сільська)* путівець; *(при вулиці)* їздня; *(поштова)* тракт; *(асфальтна)* шосе, автострада; *(важлива)* магістраль, траса, *п.* артерія; *(від руху чогось)* слід; *(до серця)* доступ; *(далека)* подорож, мандрівка, *(піша)* ходка; *(своя) П.* напрям/ок/ розвитку /діяльности/; & доріжка, доріжечка, доріженька.

ДОРОГИЙ, не дешевий; *(самоцвіт)* коштовний, вартісний, цінний, у ціні, *с.* неоцненний, безцінний, дорогоцінний; *(- ціну)* високий; *(серцю)* найдорожчий, милий, любий, близький; *(гість)* бажаний, жаданий, жданий; *ЯК ЗВ.* шановний, вельмишановний, високоповажаний; (!) голубе!, дорогенький!; & дорогуватий.

ДОРОГОВКАЗ, *(на дорозі)* знак, ціха, вказівка, стрілка, напис, стовп, тичка; *(прилад)* компас; *П.* програма, заповіт; *пор.* МАЯК.

ДОРОГОЦІННИЙ, ЦІННИЙ, дорогий, коштовний, неоціненний, безцінний; *(- вістку)* дуже важливий, преважлйвий.

ДОРОЖИТИ, /високо/ цінувати, дорожйтися, не могти скласти ціни *чому,* тряститися над *чим; П.* надавати значення; *(честю)* оберігати /береггй, боятися згубити/ *що.*

ДОРОЖНІЙ, шляховий, колійний; *(костюм)* для дороги, подорожній, мандрівницький; *(стовп)* придорожній.

ДОРОЖЧАТИ, рости в ціні, ставати дорожчим, *г.* дорожіти.

ДОРОСЛИЙ, не малий, не маленький, старший, змужнілий, зрілий, розвинений, сформований, *юр.* повнолітній, *жм.* доходжалий, вилюднілий,*р.* дійшлий.

ДОРОСЛІШАТИ *кн.,* виростати, мужніти, доходити літ, доростати свого розуму, зводитися на ноги, вбиватися в пір'я.

ДОРУЧАТИ, *(кому)* припоручати, покладати на, *(щось неприємне)* спихати, звалювати /на плечі/; *(у руки)* вручати, давати, передавати; & доручувати.

ДОРУЧЕННЯ, припорука, **припоручення**; *(на письмі)* довіреність.

ДОСАДА, незадоволення, розчарованість *(у душі)* гіркота; У *ФР.* прикрість, **неприємність; *ЯКПР.*** досадно; & досадонька.

ДОСВІД, *(набутий)* знання, уміння, мудрість, практика; *(життєвий)* школа життя, *як їм.* пережите, *р.* пережиття, *ід.* злети й падіння, *б.* ноу-хау; & досвідченість.

ДОСВІДЧЕНИЙ, бувалий, спокушений. БИТИЙ, спрактикований, *о.* кований на всі чотири, хто знає що до чого /має досвід, бував у бувальцях, був на коні й під конем, падав не з одного коня/, старий вовк, *р,* дійшлий, досвідний; *(- око)* призвичаєний, натренований, знавецький, *жм.* наламаний; *(-руку)* набитий, вправний.

ДОСВІТ, *д!* ДОСВІТОК.

ДОСВІТНІЙ, передсвітній, удосвітній, дуже ранній; & досвітковий, досвітчаний.

ДОСВІТОК, передсвітанок, передсвітання, передсвіт, *р.* досвітки; У *ФР.* передрання, передрань; & досвіт; *пор.* СВІТАНОК.

ДОСИТА *пр.,* ситно, доволі, ДОСХОЧУ, *обр.* по саЧіу зав'язку, по саме нікуди.

ДОСИТЬ *пр.,* достатньо, достатком, порядком, якраз стільки, саме враз, *с.* багато, задосить; *ФР.* вистачає, вистачить; (!) вистачить! буде! годі! менше з тим!

ДОСІ *пр.,* дотепер, до сеї пори, до сього часу, донині, до сьогодні, *ур.* доднесь; & *д.* досіль, дбсеньки.

ДОСКІПУВАТИСЯ, присікуватися, прискіпуватися, чіплятися; *(/до/ істини)* дошукуватися /докопуватися/ *чого.*

ДОСКОНАЛИЙ, ідеальний, довершений, викінчений, взірцевий, відмінний, бездоганний, безпомильний, *с.* неперевершений, незрівнянний, неповторний.

ДОСКОЧИТИ *док.,* дострибнути, доскакнути; *(на мить)* забігти, добігти; *(чого)* здобути *що; (свого)* досягти, домогтися; *(біди)* набратися, наробити /накоїти/ собі.

ДОСЛІВНИЙ, буквальний, точний, *б.з.* достотній, *сч.* достотний; *(- цитату)* незмінений, неперекручений, автентичний; ДОСЛІВНО, слово-в-слово ***і*** *всі пох. від* ДОСЛІВНИЙ.

ДОСЛІД, експеримент, проба, *о.* пробний камінь, пробна куля; *ми.* **ДОСЛІДИ,** *Р.* дослідження, обстеження, розслідування.

ДОСЛІДЖЕННЯ, вивчення, аналіз/а/, *(текст)* розвідка; *(фахівця)* експертиза.

ДОСЛІДЖУВАТИ, вивчати, аналізувати, розглядати, студіювати; *(надра)* розвідувати; *ФР.* ставити /робити/ досліди, експериментувати; *З. П.* обстежувати, оглядати.

ДОСЛІДНИЙ, *(заклад)* дослідчий, дослідницький; *(шлях)* експериментальний, пробний, опертий на практику, *кн.* емпіричний; *(політ)* випробовчий, випробувальний.

ДОСЛІДНИК, *(надр)* розвідник; *З.П.* вчений, науковець, винахідник, шукач; *(не теоретик)* практик, експериментатор.

ДОСЛУХАТИСЯ, вслухатися, прислухатися; *П.* брати до уваги, мотати на вус.

ДО СМАКУ *пр.,* до вподоби, до душі, до серця, до шмйги; *(їсти)* смачно, всмак.

ДО СМЕРТИ, *dие.* ДО ЗАГИНУ.

ДОСМЕРТНО *пр.,* довічно, довіку, *з.* до живбття.

ДО СНАГИ *пр.*, під силу.

ДОСОЛЮВАТИ, *див.* ДОШКУЛЯТИ.

ДОСПІВАТИ, *див.* ДОЗРІВАТИ; *(кого)* наздоганяти, спостигати, спобігати.

ДОСТАВА, *(харчів)* доставляння, довіз, *сов.* доставка; *П.* постачання.

ДОСТАТКИ, *див.* **ДОСТАТОК.**

ДОСТАТНІЙ, *(- суму)* вистачальний, *(- здоров'я)* задовільний; *(- міру)* належний; *(матеріял для висновку)* обгрунтований, переконливий; *Р.* заможний.

ДОСТАТНЬО, досить, доволі, *г.* подостатком, *жм.* є і є; *(вишколений)* належно.

ДОСТАТОК, забезпеченість, заможність, добробут, достатки, *обр.* повна чаша, *сил.* багатство; *(харчів)* ДОСТАЧА, *п.* море; *мн.* ДОСТАТКИ, гаразди; *Р.* прибутки.

ДОСТАЧА, достаток, ряснота, *сил.* багатство; *П.* достатність, вистачання.

ДОСТЕМЕННИЙ, справжній, ДІЙСНИЙ; *(на диво подібний)* викапаний, схожий око-в-око, точнісінько такий, достотній, *сов.* достотний; & нестеменний.

ДОСТЕМЕННО *пр.,* справді, дійсно; *(схожий)* достоту, око-в-бко; *ВСТ.* якраз так, саме так, точнісінько так; *(знати)* як своїх п'ять пальців, *ф.* як облупленого.

ДОСТИГАТИ, ДОЗРІВАТИ, визрівати, доспівати; *(- конфлікт) сов.* назрівати.

ДОСТИГЛИЙ, стиглий, дозрілий, зрілий, доспілий, спілий.

ДОСТОВІРНИЙ *зал., у.* ВІРОГІДНИЙ.

ДОСТОЙНИЙ *ур.,* вартий, гідний; *(син народу)* заслужений, шановний, вартий поваги.

ДОСТОЙНИК, титулована /висока/ особа, представник влади, *жм.* велике цабе, фігура

ДОСТОТНІЙ і **ДОСТбТНИЙ, справжній,** *кн.* істинний, *жм.* справдешній; *(факт)* вірогідний, вірний, /цілком/ певний, безсумнівний, точний; *(на диво подібний)* схожий око-в-око, ДОСТЕМЕННИЙ.

ДОСТбТУ пр., точно, якраз, саме так, ДОСТЕМЕННО, достотно, око-в-око; справді, дійсно, кн. істинно.

ДОСТУП, *(до чого)* прохід, підхід, дорога; *(до кого)* приступ, безперешкодне спілкування, *фр.* дотовп; *(до архіву)* право користування ***чим;*** *(повітря)* приплив, надходження.

ДОСТУПНИЙ, *(для всіх)* відкритий, досяжний, загальноприступний; *(текст)* приступний, нескладний; *(виклад)* дохідливий, зрозумілий; *(хто)* товариський, не зарозумілий, не гордовитий; *(- ціну)* ДЕШЕВИЙ, *з.* поцінний.

ДОСХОЧУ *пр.,* вдосталь, у достачу, уволю, вволю, по саме нікуди, по саму зав'язку, скільки влізе, скільки душа забажає, без обмеження; *(наїстися)* досита; & донесхочу, донехочу.

ДОСЯГАТИ, *(чого)* доходити /доїздити, добиратися, діставатися/ до; *(межі)* добігати; *(/до/ стелі)* сягати; *(успіху)* добиватися, домагатися, осягати /здобувати, мати/ *що; (розмірів)* набувати.

ДОСЯГНЕННЯ, *(творче)* успіх, перемога, успішний результат /наслідок/, осягнення, *г.* осяг; *(раптове)* ривок; *(техніки)* останнє слово.

ДОСЯЖНИЙ, *(- мету)* здійсненний, можливий, не важкий; *(для всіх)* ДОСТУПНИЙ.

ДОСЯЖНІСТЬ *кн., фр.* засяг /«. радіюс засяіу/, досяг /н. за межами дбсягу/.

ДОТАЦІЯ, (з бок>> .y/wdyj асигнбвання, субсидія, ДОПОМОГА; *(дія)* асигнування.

ДОТЕП, хорт, віц, гостре /влучне/ слово, *жм.* прикладка, докладна; *(гра слів)* калямбур, *сов.* каламбур; 77. дотепність, кмітливість.

ДОТЕПЕР, due. ДОСІ.

ДОТЕПЕРІШНІЙ, давнішній, давніший, не теперішній, не сучасний, колишній, минулий

ДОТЕПНИЙ, *(хто)* гострий на язик, жартівливий; *(до чого)* здібний, здатний, вдатний; *(вираз)* влучний, оригінальний.

ДОТЕПУВАТИ, сипати жарти /дотепи/, жартувати, говорити дотепи, *обр.* пришивати квітку; *пор.* ГЛУЗУВАТИ.

ДОТИ *пр., (- час)* до тої пори, до того часу; *(- відстань)* до того місця, *(з додатком жесту)* поти; & дотіль.

ДОТИК, *(одноразовий)* доторк, пріторк; *(дія)* торкання, дотикання, доторкання.

ДОТИЧНИЙ, що має відношення, *ок.* доторкальний; *пор.* СУМІЖНИЙ.

ДО ТОГО /Ж/, крім /опріч/ того, поза тим, на додаток, понадусім, плюс до всього.

ДОТОРКАТИСЯ, доторкати, торкатися/, приторкатися, дотикатися; *її.* зачіпати, *г.* заторкувати; *(з ч.* не */до їжі/)* не куштувати, не їсти; & доторкуватися.

ДОХЛИЙ, *(- тварин)* неживий, мертвий; *її.* кволий, немічний, слабосилий, плохий.

ДОХЛЯКА, живий труп, дохлятина.

ДОХЛЯТИНА, падло, стерво, дохлйна; *(- людину)* живий труп, дохляка.

ДОХНУТИ, *(- тварин)* здихати, подихати, дубіти, пропадати, гинути, вмирати.

ДОХОД *зон, у.* **прибуток; ВАЛОВИЙ ДОХОД,** гуртовий **п.; ЧИСТИЙ ДОХОД,** зиск, чистий п.

ДОХОДИТИ, *(до чого)* підходити, наближатися, досягати *чого; (- пошту)* прибувати; *(до вищих органів)* достукуватися; *(до серця)* зворушувати /розчулювати/ *що; (- звуки)* долинати, долітати; *(самому)* додумуватися; *(в печі)* доткатися, досмажуватися; *(- зібрані овочі)* ДОЗРІВАТИ, достигати; *(розуму)* доростати; *ЖМ.* марніти, худнути, хлянути, захарчовуватися, мізерніти, *с.* умирати, агонізувати, *о.* прясти на тонку; *(кінця)* добігати, *ІД.* закінчуватися.

ДОХОЖАЛИЙ і **ДОХОДЖАЛИЙ,** *(- рослини)* який дозріває, *ок.* дозрівущий, *сов.* дозріваючий; *(хто)* уже немолодий, підстаркуватий, пристаркуватий, постарий, підтоптаний, літній, у літах; *Р.* дорослий.

ДОЦІЛЬНИЙ, раціональний; *У ФР.* розумний, мудрий, корисний, слушний.

ДОЧАСНИЙ, *(- смерть)* передчасний; *(- лихо)* тимчасовий, не постійний.

ДОЧАСУ *пр:,* дочасно, передчасно; **ДО** ЧАСУ, до певної пори, тимчасово.

ДОЧИСТА *пр.,* геть чисто все, повністю, цілком, під мітлу, начисто, без залишку, до крихти.

ДОЧКА, донька, доня, доця; *(свого народу) УР.* патріотка, героїня; *зв.* ДОЧКО! дівчино! панно! & доченька, донечка.

ДОШКА, д. тертйця, *(тонка)* шалівка, *(широка)* плаха, *(тесана)* тес, *(з корою на поверхні)* обапіл; *(шкільна) г.* таблиця; *(пам'ятна)* плита; *(для об'яв)* таблььб, *сов.* табло: ***мн.* ДОШКИ, *кн.*** дошки, *(тесані)* тес.

ДОШКУЛЯТИ, доймати, доїдати, дозоляти, ДОПІКАТИ, досолювати, виводити з терпіння /рівноваги/, *пре. док.* насолювати, наперчуватй, *(язиком) д.* дотинати, *ід.* зачіпати за болюче місце, допікати до живого /живих печінок/, впікати у живе, колоти ножем у серце, пекти /доймати/ до /живого/ серця; *(- мороз)* пробирати /проймати/ до кісток; & шкулити; *пор.* ДРАТУВАТИ.

ДОШКУЛЬНИЙ, *(вітер)* шпаркий, різкий, відчутний, сильний, пронизливий; *(мороз)* щипучий; *(- місце)* вразливий, дітливий; *(сміх)* ущипливий, уїдливий, їдкий. *(вираз — ще)* гострий, пекучий, жалкий, жаллйвий; & шкульнйй, /до/шкулький.

ДОШУКУВАТИСЯ, розшукувати, вишукувати, шукати; *(/до/ правди)* докопуватися, доскіпуватися.

ДОЩ, *д.* дощовиця, моква; *(як з відріз)* злива, *(з громом)* гроза; *(дрібний з туманом)* мряка, мжичка, мигичка, мрячка; *(дощова погода)* сльота, *д.* плюта; *(питань)* потік, град; & дощик, дощичок.

ДОЩЕНТУ, *див.* **ДО НОГИ.**

ДРАГВА, *(грузьке місце)* драговина, БАГНО._

ДРАГЛИЙ, ЯК драглі, драглистий; *(- щоки)* обвислий, *пор.* БРЕЗКЛИЙ.

ДРАГЛІ, студенець, холодець, *кул.* желе; *(подоба драглів) д.* дрігавйця, дрігва.

ДРАЖЛИВИЙ, делікатний, діткливий, вразливий; *(який дратує)* подразливий, дратівний; *(характер)* нервовий, дратівливий.

ДРАЖНИТИ, злити, дратувати, дрочйти, задирати, роздражнювати; *(прізвиськами)* дражнитися, обзивати; *(красою)* вабити, збуджувати.

ДРАЖНИТИСЯ, *(з кого)* передражнювати /перекривляти/ *кого, (з ким)* дратувати *кого.*

ДРАЗЛЙВИЙ, *(нервовий)* ДРАТІВЛИВИЙ; *(який дратує)* ДРАЖЛИВИЙ, вразливий.

ДРАКОН, *(мітичний)* /сємиголовий/ змій, потвора, страхіття, страховище, страховисько, *біб.* левіятан */сов.* левіафан/; *(водяний)* гідра.

ДРАМА, *(літ. твір)* /побутова/ п'єса; *(життєва)* конфлікт, трагедія, переживання, тяжке горе; *(будівля)* драматичний театр.

ДРАНИЙ, *(одяг)* подертий, рваний, зношений, дрантивий; *(дзбан)* дірявий, продірявлений, з дірками.

ДРАНКА, ДРАНТЯ, дрантина, драння; *(для. тинькування) БУД.* дрань, драниця.

ДРАНТЯ, лахміття, лахи, лахмани, рам'я, лахманина, канцур'я; *ЗН.* одяг; *(клапті одягу)* шмаття, ганчір'я; *її.* мотлох, непотріб.

ДРАТИ, *див.* ДЕРТИ.

ДРАТІВЛИВИЙ, ДРАЗЛЙВИЙ, нервовий; *(запах)* дратівний, подразливий; & Дратливий.

ДРАТУВАТИ, злити, роздратовувати, роздражнювати, сердити, виводити з терпіння /рівноваги/, нервувати, *г.* денервувати; *(навмисне)* дражнити, дрочйти, грати на нерви, псувати кров, *с.* ДОПІКАТИ; *(чуття)* збуджувати, посилювати, загострювати.

ДРАЧ, *див.* **ДЕРІЙ.**

ДРЕМЕНУТИ *док., (кинутися навтіки)* чкурнути, махнути, майнути, дмухнути, дряпонути, *о.* дати драла /драчки, дьору/, накивати п'ятами,*р.* лопонути, дризнути.

ДРЕСИРУВАТИ, *(звірів)* муштрувати; *(людей)* тренувати, школити, вишколювати.

ДРИҐОТИ, *див.* ДРИЖАКИ.

ДРИҐОТІТИ, дрижати, тремтіти, *(- землю)* двиггіти, двиготіти.

ДРИҐАТИ, *(ногами)* рухати, совати, пересмикувати; *(-м'язи)* пересмикуватися.

ДРИЖАКИ і **ДРИГбТИ,** здригання, дрижання, тремтіння, дріж, *сов.* дрож, *кн.* трепет, *ід.* циганський піт.

ДРИЖАТИ, тремтіти, тіпатися, трусити-ся, трястися, тріпотіти, тріпотати, *р.* дриготіти, *кн.* трепетати, *о.* ловити /хапати, їсти/ дрижаки; *(- землю)* двиггіти, движати; *(- листя)* коливатися, хитатися; *(- світло)* миг/о/тіти, мерехтіти; *(- серце)* калатати, битися, *с.* кидатися; *(зо страху)* потерпати, боятися, побоюватися; *(над чим)* боятися згубити *що; (з ч.* аж) страшенно хотіти; *п* БРИНІТИ.

ДРИЖАЧИЙ *д.,* тремтливий, тремтячий, *(- світло)* мерехтливий, тріпотливий, миготливий; *р.* дриготлйвий, дрижкйй, *о.* як у трясці, з тремтінням.

ДРІБ, *(мисливський)* шріт; *П.* малі діти, малеча, дробина, дрібні птахи /худоба/; *Р.* дрібнота, дріб'язок; *МАТ.* неціле число; *(кулемета)* дріботіння.

ДРІБКА, крихта, кришка, крихітка, крихтінка; *(чого)* часточка, *(соли)* пучка, грудочка; *П. (мізерна величина)* крапля в морі; & дрібочка, дрібок.

ДРІБКУ *пр.,* трохи, трошки, небагато, зовсім мало, часточку; & дрібочку.

ДРІБНИЙ, малий, невеликий, не масивний; *(на зріст)* невисокий; *(- гроші)* маловартісний, малоцінний, розмінний; *(прогріх)* незначний; *(- справу)* неважливий, другорядний; *(господар)* малозаможний, небагатий, *кн.* маломіцний; *(сміх)* дрботлйвий; & дрібненький, дрібнесенький, дрібнюній.

ДРІБНИТИ, *(на шматки)* дробити, розчленовувати /різати, ламати, рубати *тощо/, сил.* шматувати; *П.* знецінювати; *(- дощ)* сіятися.

ДРІБНИЦЯ, *(річ)* абищиця, витрибенька, цяцянка, нікчемниця; *(факт)* дурниця, дурничка, марнйця; *(дріб'язковий конфлікт)*

буря у склянці води, буча за онучу; *(деталь події)* подробиця, фактик; *ПР. СЛ.* пусте, невелике діло; & дрібничка.

ДРІБНІТИ, дрібнішати, дробитися, подрібнюватися, зменшуватися, ставати дрібнішим; *ТІ.* мізерніти, сходити на пси.

ДРІБНОТА, *(- худобу)* дріб, дробина; *(- дітей)* малеча, малі діти; *(у суспільстві)* маломбжні піддані; *Р.* дріб'язок, дрібниця.

ДРІБ'ЯЗКОВИЙ, *(інтерес)* спрямований на дрібниці, *р.* дрібничковий; *(- подію)* незначний, неістотний, другорядний; & дріб'-язнйй, дріб'язкий.

ДРІБ'ЯЗОК, *(- дітей)* малеча, ДРТБ; *(скла) ЗБ.* дріб'язки, дрізки, шматочки, часточки; *(щось несуттєве)* ДРІБНИЦЯ, *як ім.* пусте, *ід.* невелике діло.

ДРІМАТИ, куняти, спати /одним оком/, *ж.* /носом/ окунів /окуні/ ловити, носом рибу вудити, *соє,* клювати носом; *(перед сном)* упадати в сон /дрімоту/; *ТІ.* не виявлятися, не діяти, не розвиватися, загнивати.

ДРІМЛИВИЙ, дрімотний, дрімотливий, напівсонний, *фр.* приспаний,/?, дрімучий.

ДРІМОТА, напівсон, *дит.* дрімки, *флк.* дрімливиці, дрімнйці; *П.* нерухомість, спокій, застій.

ДРОБИТИ, *(на шматки)* дрібнити /розбивати, ламати, кришити *тощо/; (ціле)* поділяти, розчленовувати.

ДРОЧЙТИ, due. ДРАТУВАТИ.

ДРУГ, не ворог, товариш, приятель, побратим; *(давній) як ім.* знайомий; *(любий)* коханий, *ІД.* коханець; *(життя)* дружина; *(народу)* прихильник, прибічник, симпатик, *сил.* захисник, оборонець; & дружок, друзяка.

ДРУГОРЯДНИЙ, *(- справу)* не головний, не важливий, не істотний, не чільний, другий; *(автор)* посередній, пересічний.

ДРУЖБА, приязнь, дружність, товаришування, приятельство, співдружба, співдружність, *поет,* братерство, побратимство; *УФР.* прихильність, довіра, взаємність, взаємопоміч; *(весільний)* товариш молодого, дружка.

ДРУЖИНА, *ІСТ.* княже військо; *СУЧ.* ЖІНКА; *ФР. (гурт)* команда, загін, колектив.

ДРУЖИТИ, товаришувати, приятелювати, бути в дружбі, брататися, *(- дівчат)* подругувати; *(знатися)* водити компанію /хліб-еїль/, *нег.* лигатися; *(маючи спільні погляди)* одним духом дихати; *Р.* одружувати; *ОК.* любитися. •

ДРУЖНЬО, *(ставитися)* приязно, подружньому, по-братньому, прихильно; *(діяти)* узгоджено, злагоджено, одностайно, *о.* мов на команду, в один голос /душу/; *(жити)* душа в душу, як брат із сестрою; *(стояти в бою)* плече-в-плече, плече до плеча.

ДРУК, друкбваний текст; *(дія)* друкування, публікація, публікування, оприлюднення; *мн.* **ДРУКИ,** друковані пам'ятки.

ДРУКУВАТИ, видавати, випускати у світ, публікувати, оприлюднювати; *(на машинці)* писати.

ДРЮК, ломака, палиця, ціпок, кий, кийок, дрючок, дрючина, патик; & дрючечок, *зб.* дрюччя.

ДРЯПАТИ, *(лапами)* шкрябати, скребти, дерти, дряпатися; *(вірші)* писати, базграти: *(горло)* подразнювати, дратувати.

ДРЯПАТИСЯ, дряпати; *(- кота)* шкрябати, скребтися, дертися; *(на стовп)* лізти, здиратися, видиратися.

ДРЯПІЖНИЙ, здирницький, загребущий, жадібний, хижий, *сил.* кровожерний.

ДУБ, *П.* /довбаний/ човен; & дубець, дубок, дубочок, дубина, дубище, дубчак, дубчик, *зб.* дуб'я.

ДУБАСИТИ *фам.,* дубцювати, духопелити, лупцювати, тузати, стусувати, давати перцю; *(по чому)* стукати, вдаряти; *пор.* БИТИ.

ДУБЕЦЬ, прут, різка, хворостина, лозина, хмизина, хлудйна; *Р.* дубок.

ДУБІТИ, *(-руки)* мерзнути, терпнути, затерпати, заклякати, коцюбнути; *(- мокрий одяг на морозі)* леденіти, крижаніти, обмерзати; *(з дива)* ціпеніти, німіти, дерев'яніти, кам'яніти.

ДУБЛЮВАТИ, копіювати, повторювати; *(артиста)* заступати; *(фільм)* перекладати.

ДУБОВИЙ, з дуба; *(голос)* сильний, міцний, дужий, твердий; *(- слова)* грубий, важкий, незграбний; *(- голову)* тупий, дубуватий.

ДУБОМ, *див.* ДИБА.

ДУБУВАТИЙ, дубоголовий, тупоголовий, тупий; *(овоч)* твердуватий.

ДУДКА, дуда, сопілка; *(із стебла рослини)* трубка; *(стрілочника)* /сигнальний/ ріг; *IJ.* тісний одяг.

ДУДЛИТИ, пити, смоктати, жлуктати.

ДУЕЛЬ, двобій, ГЕРЦЬ, турнір, *сов.* поєдинок; *П.* змагання; *(гармат)* перестрілка.

ДУЖЕ *пр.,* вельми, сильно, страх /як/, тяжко, здорово, завзято, не на жарт, на славу, *жм.* злйха, збіса, непомалу, кріпко, ой як, аж он як, *кн.* великою мірою, надзвичайно; *(треба)* до зарізу; & дуженько; *пі* НАДТО.

ДУЖИЙ, СИЛЬНИЙ, МІЦНИЙ, *сил.* могутній, потужний, стоейлий; *3. П.* витривалий, твердий, стійкий, вольовий; *(фізично)* здоровий, не хворий, *сил.* здоровий, як бугай; & дуженький, дуженний.

ДУЖІСТЬ, сила, снага, міць, потуга, *сил.* могуття; *(фізична)* здоров'я.

ДУКА, багатій, БАГАТИР, багач; & дукар, дукач.

ДУЛЕВИНА *р.,* криця, сталь, булат.

ДУЛЯ, комбінація з трьох пальців, *фр.* ніщо, чвирк, нічого.

ДУМА, *Р.* думка; *(- Морозенка)* /епічна/ пісня; *мн.* **ДУМИ,** РОЗДУМИ; & думонька.

ДУМАННЯ, *(логічне)* мислення; *3. П.* роздуми, розмисли, міркування, роздумування, розмірковування; *Р.* марення, мріяння.

ДУМАТИ, мислити, міркувати, розмірковувати, роздумувати, думати-гадати, мізкувати, метикувати, кмітувати, *д.* гадкувати, *о.* думу думати, розкидати головою /розумом/, казати в /на/ думці, повертати розумом, снувати думки; *(напружено)* сушити /ламати/ голову; *(раз за разом)* подумувати; *(над чим)* обдумувати *що; (- що)* мати на думці *що; (з нст. зай.* що) гадати, вважати, припускати; *(на кого)* мати підозру, підозрювати /підозрівати/ *кого; (щось робити)* мати на думці, мати намір, збиратися, затівати, плянувати, помишляти, бути не від того, щоб; *(за кого)* турбуватися, піклуватися, дбати; *Р.* марити, мріяти; **-АЮЧИ,** *д!* МИСЛЯЧИЙ.

ДУМКА, дума, гадка, *ур.* мисль, кн. суДження, *ок.* міркування; *(громадська) г.* опі-"'я; *3. П.* погляд, точка зору, припущення, передбачення, намір, задум, плян, мета; *(творча)* ідея, мрія, політ фантазії; *(- гцо)* оцінка *чого; мн.* ДУМКИ, погляди, переконання, *кн.* концепції.

ДУПЛАВИЙ, & дупластий, дуплявий, дуплястий, дуплуватий, дуплинастий, дупленатий, дуплиняний.

ДУПЛИНА, *(ротова)* порожнина; *пор.* ДУПЛО.

ДУПЛб, *(у дереві)* порожнина; *(в зубі)* дірка; & дуплавина, дупловина, дуплйна.

ДУР, примхи, вередування, дурість, дурощі, *сил.* самодурство, дикі примхи; *(дитячий)* пустування, пустощі, витівки; *У ФР.* запаморочення.

ДУРЕНЬ, йолоп, бевзь, бевзень, бовдур, блазень, глупак, бельбас. кеп, недоумок, телепень; & дурник, дурило, дурбйло, дурбас, дурйпда, дурко, набитий дурень.

ДУРИСВІТ, ШАХРАЙ, пройдисвіт, авантурйст, аферист, ошуканець, дурилюд.

ДУРИТИ, обдурювати, ошукувати, обманювати, вводити в оману, обкручувати, *обр.* туманити, пошивати в дурні, замилювати очі, обводити /круг пальця/, втирати морду, *жм.* облйгувати; *(голову)* задурювати; *(дівчат)* спокушати, зводити.

ДУРІЙКА, *жм.* примха, дур, дурощі; *(трава)* дурман, блекота, дурйця.

ДУРІСТЬ, тупість, глупота, глупство, недоумство, нерозум, дурний розум; *(- вираз)* ляпсус, *(- вчинок — ще)* неподобство, безглуздість, шалапутство.

ДУРІТИ, божеволіти, чманіти, чуманіти; *П.* пустувати, забавлятися, жирувати, ходити на головах, *п.* казитися, шаліти, шаленіти; *(вигадувати казна-що)* химерувати; *(з кохання)* втрачати голову.

ДУРМАНИТИ *р., (розум) у.* ПАМОРОЧИТИ, ЗАПАМОРОЧУВАТИ; *(кого)* пускати ману на.

ДУРНЙИ, не розумний, тупий, безголовий, безмозкий, безрозумний, тупоголовий, *ф.* дурноверхий, дурноголовий, макоцвітний, пришелепуватий, *обр.* дурний і вуха холодні, не всі дома у *кого, сил.* дурний, аж світиться, дурний, як пень; *П.* некмітливий, недогадливий, непередбачливий; *(- молодь)* нетямущий, наївний, недосвідчений; *(- кулю)*

випадковий, сліпий, заблуканий; *(- балачки)* пустий, безглуздий; & дурненький, дурнуватий, дурнячий; ДУРНУВАТИЙ, зателепкуватий.

ДУРНИЦЯ, ДРІБНИЦЯ, пусте; *(- річ)* непотріб; *(- слова)* бридня, нісенітниця, маячня, казна-що, чортибатька-що, *обр.* сон рябої кобили; *(- вчинок)* неподобство, дурість; *ЖМ.* дармівщина.

ДУРНО, дме. **ДАРЕМНО.**

ДУРОЩІ, *(вчинки)* дуріння, дур, дурість; *(дитячі)* пустощі.

ДУТИ, *(- вітер)* віяти; *(ротом)* дмухати, хухати; *УФР.* вдувати, надувати, надимати, піддувати, задувати, видувати, видимати; *(- черево)* здувати, здимати.

ДУТИЙ, *(посуд)* видутий, порожнистий; */- шину)* надутий; *(- славу)* перебільшений, фалшйвий.

ДУТИСЯ, роздиматися, роздуватися, надиматися, надуватися; *(мов на троні)* принд итися, чванитися, гнути кирпу; *(на кого)* сердитися, ображатися, копилити губи, *д.* бурмбситися; *(у карти) ФАМ.* різатися, грати.

ДУХ, нематеріальність, свідомість, психічний світ; *УР.* Святий /Божий/ Дух, Божа благодать; *ФР.* мужність, сміливість, відвага, рішучість, запал, завзяття, ентузіязм, енергія, вогонь, надхнення; *(часу)* характер, знамення, тенденція, ознака, властивість, *фр.* вимоги; *(чий)* душа; *(із сл.* забивати) дихання, подих; *(весни)* аромат, запах; *(- істоту)* привид, примара; *(з печі)* тепло; *ЗАЛ.* стиль, манера */н.* в такому ж дусі/.

ДУХІВНИЦТВО, духовенство, священство, клір, душпастирі, служителі Церкви /культу/, духовні особи, *як ілі.* духовні.

ДУХІВНИЦЯ, заповіт, тестамент, *як ім,* духовна, г. завіщання.

ДУХМЯНИЙ, запашний, запахущий, АРОМАТНИЙ, пахучий, *р.* духовитий, пахнючий.

ДУХОВИЙ, не матеріальний, не тілесний, не плотський, *поет,* нерукотворний; *(світ)* внутрішній, душевний, психічний; & *сов.* духовний.

ДУХОВИЙ, *(- оркестру)* /мідно/трубний.

ДУХОВНИЙ, не світський, церковний релігійний, клерикальний; & *б. з.* духівний.'

ДУХОПЕЛ, стусан; У *ФР.* прочуханка, прочухан,натруска; & духопелик.

ДУХОПЕЛИТИ, *див.* БИТИ.

ДУХОТА, задуха, задушливість; *(спека)* вар, млява; & духбтнява.

ДУША, дух, психіка; *(жива)* людина, особа; *(товариства)* володар дум, улюбленець; *ФР,* почуття, надхнення, енергія */н.* вкладати душу/; & дуся, душка, душенька, душечка, душиця; ДУША-ЧОЛОВІК, спасенна /добряча/ душа..

ДУШЕВНИЙ, *(світ)* духовий, психічний, внутрішній; *(спів)* зворушливий, *соє.* задушевний; *(хто)* сердечний, щирий, щиросердий, відвертий, добрий, чулий, приязний.

ДУШИТЕЛЬ, *див.* ГНОБИТЕЛЬ.

ДУШИТИ, перекривати повітря, давити, удавлювати; *(сік)* видушувати, видавлювати, вичавлювати, чавити; *(- мури тюрми)* тиснути; *(горло)* стискати; *(критику)* затискати; 77. ГНОБИТИ, придушувати, гальмувати /розвиток/; *(сарану)* знищувати; *(ридання)* тамувати; *(- сльози)* підступати до горла; *(- жахи)* гнітити, непокоїти, мучити.

ДУШНИЙ, *(день)* задушливий, варкий, паркий, парний, шкварнйй.

ДУШОГУБ і **ДУШОГУБСТВО,** *див.* УБИВЦЯ *й* УБИВСТВО.

ДЮЖИНА *зап., у.* дванадцятка, тузінь.

ДЮНА, піщаний горб, *з. г.* надма; *пі* ГОРБ.

ДЯДЬКО, *(брат батька) г,* стрий; *(брат мами)* вуй, вуйко; *ЖМ.* тітчин чоловік; Я /дорослий/ чоловік; *Ф.* селянин, мужик, хлоп; (!) **ДЯДЬКУ!** чоловіче! & дядьо.

ДЯК, причетник, псаломщик.

ДЯКА, подяка, вдяка, вдячність, вдячливість, *у фр. г.* признання */н.* їм належить признання/; *(дія)* дякування; *(навзаєм /за послугу/)* віддяка.

ДЯКУВАТИ, висловлювати /складати/ подяку, віддавати слово подяки, *док.* подякувати; 77. завдячувати; *(навзаєм)* віддячувати.

Е

ЕВАКУАЦІЯ, *(людей)* вивіз, вйвозка, вивезення, виїзд, *пор.* ВТЕЧА; *(міста)* залишення, *з.* опущення; & евакуювання, евакування.

ЕВАНГЕЛІЯ і **ЕВАНГЕШЄ,** *див.* ЄВАНГЕЛІЯ.

ЕВНУХ, кастрат, валух, *фам.* різанець, скопець; *(у гаремі)* /кастрований/ слуга.

ЕВОЛЮЦІЯ, /поступовий/ розвиток, процес /поступових/ змін, не революція; *(військових кораблів)* переміщення, пересування, маневрування, перерозташування.

ЕВРИКА! і **ГЕВРИКА!,** знайшов!, відкрив!, он де заковика! */сов.* собаку зарито!/, *лем.* те-те-те!.

ЕВФОНІЯ, милозвучність, доброзвучність, гармонійність, мелодійність.

ЕГЕ *ч.,* еге ж, так, так є, так-так, правда, Ваша /твоя/ правда; (!) еге-ге! & еге-еге.

ЕГІДА, *бук.* щит Зевеса; *П.* захист, заступництво, протекція, охорона, оборона, опіка.

ЕГОЇЗМ, самолюбство, себелюбство, індивідуалізм, *аіж* егоцентризм; *(самозакоханість)* еготизм, самозамилування, самохвальба, самохвальство; *3. П.* гординя, честолюбство, марнослав'я, марнолюбство, марнославство.

ЕГОЇСТ, самолюб/ець/, себелюб/ець/, індивідуаліст, егоцентрист, *кн.* нарцис, *с.* шкурник; *3. П.* честолюб, марнолюб.

ЕДЕМ, рай, Царство Небесне, Небо, Небеса; *П.* земний рай, живодайний край.

ЕДИКТ, *(королівський)* указ, грамота, акт, ЗАКОН.

ЕКВАТОР, рівник, рівноденник.

ЕКВІВАЛЕНТ, відповідник, рівнозначник; *(слова)* синонім.

ЕКВІВАЛЕНТНИЙ, рівнозначний, рівновартий, рівноцінний, цілком такий, достоту такий; *(- величини)* однаковий, тотожний; *(- значення слова)* синонімічний.

ЕКЗАЛЬТАЦІЯ, захопленість, збудженість, захоплення, захват, збудження, піднесення, *сил.* ЕКСТАЗА, вибух емоцій; & екзальтованість.

ЕКЗАЛЬТОВАНИЙ, надміру збуджений /розпалений, захоплений, піднесений, палкий, запальний/.

ЕКЗАМЕН, іспит, опит, опитування, перевірка, контроль; *(на зрілість)* тест, проба, випроба, випроббвання, випробування; *(письмовий) шк.* контрольна праця.

ЕКЗАРХ, *ІС.* старший жрець; *(у Візантії)* намісник, губернатор; *Ц.* голова Церкви.

ЕКЗЕКУТОР, виконавець екзекуції; Я каратель, кат, вішатель, розпинатель.

ЕКЗЕКУЦІЯ, тілесна кара /покарання/; *3. П.* страта, кара на горло, розп'яття, каменування, спалення, автодафе, розстріл, повішання, гільйотинування, лінчування.

ЕКЗЕМА, *(на шкірі)* висип; *пор.* ВИРАЗКА.

ЕКЗЕМПЛЯР, *(газети)* примірник, *р.* копія; *(тваринного світу)* тип, представник; *(хто) ІР.* штука, феномен, експонат; *пор.* **ВЗТР.**

ЕКЗИСТЕНЦІЯ *г.,* існування, життя.

ЕКЗОТИКА, дивовижність, дивоглядність, незвичайність, мальовничість.

ЕКЗОТИЧНИЙ, незвичайний, дивовижний, дивоглядний, чудернацький, химерний, мальовничий, *(край — ще)* заморський, чужоземний; *пор.* ОРИГІНАЛЬНИЙ.

ЕКІПАЖ, КАРЕТА, *укр.* повіз, *(з відкидним верхом)* фаетон, коч, коляса; *(судна)* команда, залога, обслуга, *пор.* КОЛЕКТИВ.

ЕКІПІРОВКА, ЕКІПІРУВАННЯ, *у.* вйряд, спорядження, екіпування, *(пальним)* заправа.

ЕКІПІРУВАТИ *зап., у.* СПОРЯДЖАТИ, *(одягом)* обмундировувати.

ЕКОНОМ, *(маєтку) ІСТ.* управитель.

ЕКОНбМИТИ, *д!* ЗАОЩАДЖУВАТИ.

ЕКОНОМІЯ, ощадність, ощадливість; *(річна)* заощадження, вигода, прибуток; *3.* фільварок.

ЕКОНОМНИЙ, ощадний, ощадливий, нерозтратливий, немарнотратний, *(- витрату)* не надмірний, розрахований, стриманий.

ЕКРАН, *(загорожка)* щит, щиток, *(над*

чим) дашок, ***(між чим)*** перетинка; *(для демонстрації фільму)* полотнище; *ТІ.* кіномистецтво, мистецтво **кіна,** *жм.* кіно; *(голубий) ІД.* телевізія, телебачення.

ЕКСКУРСАНТ, *(учасник екскурсії)* турист, мандрівник, *як ім.* подорожній; *(у музеї)* відвідувач, глядач, оглядач.

ЕКСКУРСІЯ, ***(на** природу)* прогулянка, *г.* прогулька; *(туристична)* похід, подорож, тур, *д.* тура; *(до музею)* відвідини /оглядини/чого; ***(гурт** екскурсантів)* група.

ЕКСПАНСИВНИЙ, нестримний, рвучкий, поривчастий, бурхливий; *(- вдачу)* запальний, гарячкуватий.

ЕКСПАНСІЯ, *бук.* просування, поширення; *(військова)* АГРЕСІЯ.

ЕКСПЕДИЦІЯ, *(пошти)* розсилання; *(наукова)* подорож, відрядження, місія; *(каральна)* операція, акція, похід; *(розвідча)* рейд; *(учасники експедиції)* група, партія, загін.

ЕКСПЕРИМЕНТ, проба, досліду, спроба, ід. пробна куля; *мн.* **ЕКСПЕРИМЕНТИ,** дослідження.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ, *(шлях)* пробний, дослідний, *кн.* емпіричний; *(процес)* лябораторний; *(цех)* дослідчий, дослідницький; *(проект)* недокінчений, розроблюваний; *(політ)* випробний, випробовчий.

ЕКСПЕРИМЕНТАТОР і **ЕКСПЕРИМЕНТУВАТИ,** *д!* ДОСЛІДНИК і ДОСЛІДЖУВАТИ.

ЕКСПЕРТ, *(що робить експертизу)* фахівець, знавець, спеціаліст; *(у своїй сфері)* авторитет, *жм.* дока; *пор.* ЕРУДИТ.

ЕКСПЕРТИЗА, *(лікарська)* дослідження, обстеження, огляд, розгляд, аналіз/а/.

ЕКСПЛУАТАТОР, визискувач, гнобитель, *о.* кровопивець, шкуродер, жмикрут, живолуп, живоїд, акула, хижак, нашийник; *(рабів) ОК.* плянтатор; *пі* ДРЯПІЖНИК.

ЕКСПЛУАТАЦІЯ, визиск, визискування, гноблення, гнічення, шкуродерство, здирство, дряпіжництво, *п.* грабунок; *(ресурсів)* розробка, використання, користування *чим.*

ЕКСПЛУАТУВАТИ, визискувати, *о.* пити кров, гнути в три дуги, дерти шкуру /три шкури/, висотувати /витягати/ жили, тягнути /останні/ соки, *п.* грабувати; *(ресурси)* використовувати, користуватися *чим; (надра;* розробляти.

ЕКСПЛЬбЗІЯ, *див.* ВИБУХ.

ЕКСПОЗИЦІЯ, *(в романі) ЛІТ* передісторія; *(експонатів)* розміщення, розстановлення, виставляння; *(музейна)* виставка, стенд.

ЕКСПОНАТ, *(музею)* предмет, річ; *(-людину)* проява, оригінал, дивак, екземпляр.

ЕКСПРЕС, швидкий транспортний засіб /поїзд, пароплав, літак, автобус *тощо/.*

ЕКСПРОМТОМ *пр.,* не /довго/ думавши, без вагань, спрожогу, блискавично; *(відповідати)* без підготов/к/и, без обдумування, просто з мосту.

ЕКСПРОПРІАЦІЯ, *(майна)* відбирання, конфіскація, вивласнення, знекласнення, *ок.* відвласнення, */державою/* націоналізація, удержавлення, *о.* грабіж награбованого.

ЕКСТАЗА, захоплення, захват, збудження, піднесення, *с.* самозабуття, нестяма; & *сов.* екстаз; *пор.* ЕКЗАЛЬТАЦІЯ.

ЕКСТРАВАГАНТНИЙ ***кн.,*** *(одяг)* не звичайний, своєрідний, оригінальний, чудернацький, *неї.* фіглярський; *(хто)* чудний, химерний, ЕКСЦЕНТРИЧНИЙ.

ЕКСТРАКТ, витяг, *сов.* витяжка, *приб.* вивар, настій; *(лікарський)* ліки; *(з ягід)* /згущений/ сік.

ЕКСТРАОРДИНАРНИЙ, *(випадок)* винятковий, незвичайний, феноменальний, особливий; *(захід)* спеціальний; *(професор)* позаштатний.

ЕКСТРЕМ і **ЕКСТРЕМІЗМ,** *(у політиці)* крайність, фанатизм, *сов.* крайнощі; *(у побуті)* ексцентричність.

ЕКСТРЕНИЙ, *(з'їзд)* невідкладний, терміновий, негайний; *(видаток)* несподіваний, непередбачений; *(випуск газети)* позачерговий.

ЕКСЦЕНТРИЧНИЙ, *(одяг)* фіглярський, надто оригінальний /своєрідний, незвичайний, дивний/; *Т.* не концентричний; *п!* ЕКСТРАВАГАНТНИЙ.

ЕКСЦЕС, крайність, надмір, нестриманість, порушення норм, переборщення, перебрання міри; *(неординарна акція)* вибрик, випад, гострий конфлікт/сутичка/.

ЕЛЕГІЙНИЙ, ***(лад)*** сумовитий, журливий, меланхолійний, невеселий; & елегічний.

ЕЛЕГІЯ, вірш /навіяний смутком/; *ТІ.* смуток, меланхолія.

ЕЛЕГАНТНИЙ і **ЕЛЕҐАНТСЬКИЙ,** *(-манери)* вишуканий, витончений, вйшукано-вйтончений; *(уклін)* галянтний, *(- позу)* Граціозний; *(одяг)* показний, чепурний.

ЕЛЕКТРИЗУВАТИ, *бук.* піддавати електризації; *ТІ.* збуджувати, настроювати; наелектризовувати.

ЕЛЕМЕНТ, *(хемічний) у.* первень; *(системи)* складник, інгредієнт, деталь, риса, аспект; *(електричний)* батерія, гальванічний елемент, *сов.* батарея; *мн.* **ЕЛЕМЕНТИ,** *(знань)* основи, ази, початки; *(паразитичні)* верстви, прошарки.

ЕЛЕМЕНТАРНИЙ, *(- знання)* початковий, азбучний, загальновідомий, найнеобхідніший, *НЕҐ.* примітивний; *(приклад)* найпростіший, нескладний, зрозумілий; *(- права)* основний; *ФІЗ.* якнайдрібніший, /як/-найменший /*н.* елементарна частинка/.

ЕЛІКСИР, *МЕД.* настій, настоянка, витяг, екстракт; *(від хвороб)* БАЛЬЗАМ, *флк.* жива /цілюща/ вода.

ЕЛІПСОПОДІБНИЙ ***кн.,*** еліпсуватий, овальний, еліптичний, еліпсоїдальний.

ЕЛІТА, *(народу)* провідники, верховоди, батьки, *о.* дріжджі суспільства, сметанка, сіль землі, передова верства; *(обрана народом)* обранці, *як ім.* найкращі; *3. ТІ.* естеблішмент, вищий /фешенебельний/ світ, вища кляса /клас/.

ЕЛЯСТЙЧНИЙ, гнучкий, пружний, пружистий; *(крок)* граціозний, плавкий, *р.* пливкий, *сов.* плавний; *(- людську натуру)* мінливий, *о.* і нашим, і вашим; & еластичний.

ЕЛЬОКВЙНЦІЯ, красномовство, красномовність, пишномовність, пишна мова, барвослів'я.

ЕМАЛЬ, *у.* склі́ціяі; *(на кераміці)-пбпшо,* полива.

ЕМАНАЦІЯ кн., витікання, виділяння, випромінювання; *(хем. елемент)* радон.

ЕМАНСИПАЦІЯ, унезале'жнення, урівНоправнеиня, визволення, звільнення, розкріпачення.

ЕМБЛЕМА, *(миру)* символ, знак; *(нації)* герб, *(у формі полотнища)* прапор.

ЕМБРІОН, *(життя)* зародок, зав'язок; *П.* зачаток, початок.

ЕМІГРАНТ, переселець, виселенець, *(змушений)* вигнанець, експатріант, *(гнаний)* втікач, *(зневірений у режимі) сов.* иеповоротець; *(втікач з УССР) г.* закордонець; *(після II св. війни)* переміщена особа, *жм.* Ді Пі; *З.П.* колоніст, чужинець, прихідько, зайда, заброда, новак, *д.* прихода, *як ім.* нетутешній, нємісцевий.

ЕМІГРАЦІЯ, *(дія)* переселення, виселення, *(примусова)* вигнання, екзйль; *(стан)* життя /перебування/ на чужині; *(для рідного краю)* чужина, чужий світ; *(середовище емігрантів) ЗБ.* діяспора, еміґранти, *фам.* еміграНтщина.

ЕМІСАР, *(секретний)* посланець, представник, довірена особа, агент, посол, дипломат, *як ім.* уповноважений, *кн.* виконавець секретної місії; *пор.* ШПИГУН.

ЕМОЦІЙНІШ, *(світ)* /по/чуттєвий, емоціональний; *(- зустріч)* сердечний, теплий; *(струс)* душевний, психічний; *(- натуру)* нестриманий, запальний, пристрасний, лечречулений.

ЕМОЦІЇ ***мн.,*** *(психічні)* чутті, почуття, почування, пристрасті, *р.* пасії; *(глибокі)* /душевні/ переживання.

ЕМПІРИЧНИЙ, практичний, не теоретичний.

ЕНЕРГІЙНИЙ, повен сил /енергії/, діяльний, активний, непосидібщий, рухливий, невтомний, невсипущий, моторний, не інертний, не сонний, жвавий, живий, ініціятйвний, бадьорий, ентузіястичний; *З.П.* працьовитий, роботящий, наполегливий.

ЕНЕРГІЯ, *у.* живець; *п-о* сила, снага, потенція, *с.* потуга, потужність; *3.17.* наполегливість, рішучість; *(творча)* дух, пристрасть, надхнення, пасія, *о.* вогонь, полум'я; *пі* ЕНТУЗІЯЗМ.

ЕНТУЗГЯЗМ, захоплення, запал, піднесення, енергійність; *пор.* ПРИСТРАСТЬ.

ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ, *(- знання)* різнобічний, всебічний, всеохопний, всеосяжний, широкий; *(словник) ок.* всезнавчий; *пор.* УНІВЕРСАЛЬНИЙ.

ЕПЙСКОП, архирей, архиєрей, *р.* біскуп, *сов.* єпископ; *пі* ПАТРІЯРХ.

ЕПІГОН, *(у мистецтві)* наслідувач, сліпий послідовник, безликий /^оригінальний/ творець.

ЕПІГРАМА, *ІСТ.* віршований напис; *(на кого)* ущипливий вірш; *ЗСТ.* дотеп.

ЕПІГРАФ, *бук.* напис; *(до твору)* напис /цитата, афоризм, крилате слово, приказка *тощо/,* де відбито ідею твору.

ЕПІДЕМІЯ, пошесть, зараза, *(смертоносна)* моровиця, *д.* мор, з. пові'тра; *П.* мода.

ЕПІЗОД, *(з життя)* випадок, приключка, подія, факт, пригода, *жм,* придибашка, придибенція, *кн.* інцидент; *(у фільмі)* кадр.

ЕПІЛЕПСІЯ, чорна неміч, падуча хвороба /слабість/, *г.* падавка, падачка.

ЕПІЛОГ, *(твору)* кінцівка, закінчення, *Р.* післямова, післяслово; *П.* кінець, розв'язка.

ЕПІСТОЛЯ, *(папська)* послання, звернення, відозва; *Ж.* лист; & *сов,* епістола.

ЕПІТЕТ, *(до чого)* означення, характеристика; *(образливий) у.* докладка, прикладка.

ЕПІЧНИЙ, *(жанр)* розповідний, оповідний; *(- розповідь)* спокійний, розважливий, не емоційний.

ЕПОПЕЯ, *(героїчна)* твір, цикл творів; *(битви)* героїка, героїчні діла.

ЕПОС, розповідний жанр; *(народів)* народня творчість, фолкльбр.

ЕПОХА, *укр.* доба; *(революцій)* період, час, часи, роки; *(нова)* ера, дні.

ЕПОХАЛЬНИЙ, *(винахід)* знаменний, важливий, визначний, вікопомний, історичний.

ЕРОДУВАТИ, *(грунт)* вивітрювати, розмивати.

ЕРОТИЧНИЙ, *(роман)* заглиблений у секс, сексуальний, сексуально-орієнтований; *(- нахили)* хтивий, *р.* хітлйвий; *(- поезію)* порнографічний, непристойний.

ЕРУДИТ, знавець, вчений, дока, *жм.* розумака; *ІР.* всезнавець, всезнайко, ходяча енциклопедія.

ЕРУДИЦІЯ, ученість, обізнаність, начитаність, енциклопедичність; *(у чому)* знання, досвід.

ЕСЕНЦІЯ, *(ароматна)* розчин, рідині; *П.* суть, квінтесенція.

ЕСКАДРА, фльотійля, підрозділ фльоти, *їст.* армада.

ЕСКІЗ, *(картини)* шкіц, нарис, **начерк;** *пор.* ЕТЮД.

ЕСКОРТ, *(почесний)* почет, супровід, *г.* бандерія; *(в'язнів)* КОНВОЙ.

ЕСКОРТУВАТИ, СУПРОВОДЖУВАТИ /почтом/, *(в'язнів)* конвоювати.

ЕСПЕРАНТО, *див.* МОВА.

ЕСТЕБЛІШМЕНТ, панівна /привілейована/ верства; *пор.* ЕЛІТА.

ЕСТЕТ, *(цінитель мистецтва) обр.* поклонник муз і грацій, цінитель краси.

ЕСТЕТИКА, наука про мистецтво; *(слова)* краса, артистичність, артизм; *(творця)* мистецький /артистичний/ смак; & естетичність.

ЕСТРАДА, *(для виступів)* підвищення, майданчик, поміст, сцена, кін; *П.* мистецтво малих форм; *пор.* ВАР'ЄТЕ.

ЕТАП, *(відтинок часу)* період, фаза, стадія; *(життя)* смуга; *(мирний)* час, часи; *(шляху)* частина; *(в'язнів)* транспортування, транспортація, перевіз, переміщення, *(пішиий)* похід; *(валка в'язнів)* група, гурт, партія, колона.

ЕТЕР, *сов.* **ЕФІР,** ***МІТ.*** /найчистіше/ повітря, осідок богів; *(безповітряний простір)* захмарні висі /простори/, підхмар'я, піднебесся; *РАД.* зона радіохвиль; *ХЕМ.* зневоднений спирт/фенол/.

ЕТИКА, наука про мораль; *(норми поведінки)* добропристойність, доброчесність, доброзвичайність, правила пристойности, умовності спілкування.

ЕТИКЕТА, *сов.* **ЕТИКЙТ,** кодекс добропристойности, правила ввічливосте, *жм.* церемонії, звичаї, формальності; *пор.* МАНЕРИ.

ЕТИКЕТКА, *у.* наліпка, наличка, *зп.* ярлик, *(причіпна)* бирка.

ЕТИМОЛОГІЯ, *(слова)* походження, родовід, генеза.

ЕТИЧНИЙ, моральний, добропристойний, доброзвичайний, доброчесний; *(- норм поведінки)* загальноприйнятий, не вуличний, не вульгарний.

ЕТНОЦИД, *укр.* вінародовлення; *(знищення національних прикмет)* денаціоналізація, асиміляція.

ЕТЮД, *(картини)* шкіц, ескіз, начерк, нарис; *(малюнок з натури)* образок; *(музичний)* п'єска, вправа.

ЕФЕКТ, *(від чого)* враження, вплив /дія/ *чого; (економічний)* користь, вигода, наслідок, результат, *г.* вгіслід; *мн.* **ЕФЕКТИ,** *(для створення враження)* засоби.

ЕФЕКТИВНИЙ і ЕФЕКТИВНИЙ, результативний, дтйовий.

ЕФЕКТНИЙ, здатний привернути увагу, *(жест)* театральний, *(напис)* крикливий, *(помер /у цирку/)* коронний; *пі* РАЗЮЧИЙ.

ЕФЕМЕРНИЙ, нетривалий, короткочасний, недовговічний; *(образ)* уявний, нереальний.

ЕФІР, *див.* ЕТЕР.

ЕФІРНИЙ, етеровий; *(одяг)* легкйй-легесенький; *(образ)* безтілесний, неземний.

ЕШАФОТ, *(для страти)* поміст; *3.17.* диба, шибениця, гільйотина, місце страти, лббнє місце.

ЄВАНГЕЛІЯ і **ЄВАНГЕЛІЄ,** Життя Христа, Христове вчення, християнська доктрина; *(чия) П.* кодекс, програма, біблія.

ЄВШАН-ЗІЛЛЯ, степовий полин; Я. приворот.

ЄГИПЕТСЬКИЙ, з Єгипту; *(- працю)* тяжкий, виснажливий; *(раб)* безправний; *(-темряву)* безпросвітній.

ЄҐЕР, мисливець, ловець; *(у деяких арміях)* солдат; *(у панів)* слуга, льокай, лакей.

ЄДВАБ, *див.* ШОВК.

ЄДИНАК, одинак, одинець, єдиний син.

ЄДИНИЙ, *(вихід)* один, одйн-єдиний, одйн-однісінький, одйн-одпіський, однймоднісінький, лише один, однйм-один, одйнодным; *(раз)* перший і останній; *(фронт)* неподільний, нерозривний, згуртований; *(комплекс)* одноцідай, цілісний; *(центр)* загальний, спільний /для всіх/.

ЄДИНОКРОВНИЙ, *(брат)* однокровний, рідний; *(нарід)* єдинорідний, єдиноплемінний, братній, братерський.

ЄДНАЛЬНИЙ, *(що об'єднує)* об'єднавчий, об'єднальний, *ок.* братущий, гуртівнйй; *(що з'єднує)* сполучний, поєднальний, злучний.

ЄДНАННЯ, *(братерське)* співдружба, співдружність; *(дія)* злука, об'єднання; *(народів)* дружба, **взаємопоміч,** спілкування, *обр.* братерство.

ЄДНАТИ, сполучати, злучати, з'єднувати, скріплювати; *(землі)* пов'язувати, зв'язувати, встановлювати зв'язок між; *(людей)* зближувати,ріднити, братати, згуртовувати, об єдиувати; *(робітника) З.* договорювати, наймати; *(за кого) Б. З.* заручати, *зет.* змовляти.

ЄДНАТИСЯ, *(- людей)* гуртуватися, брататися, об'єднуватися, іти до спілки; *(- барви)* зливатися, сполучатися, поєднуватися; *(з ким)* знатися, водитися, дружити, приятелювати, мати діло.

ЄДНІСТЬ, згуртованість, неподільність, нерозривність, цілісність; *(поглядів)* збіг, подібність; *(походження)* спільність; *(фразеологічна) ЛІНГ.* стійка словосполука /мовна конструкція/.

ЄПИСКОП і **ЄРАРХІЯ,** *д!. від.* ЕПЙСКОП і ГІЄРАРХІЯ.

ЄРЕПЕНИТИСЯ, огинатися, ^ опинатися, пручатися, упиратися, комизитися, баскалйчитися, норовитися.

ЄРЕСЬ і **ГЕРЕСЬ,** віровідступництво, *(у католиків)* схизма; *ев.* вільнодумство, інодумство; *ЖМ.* поганство, атеїзм, безбожництво; *П.* відступництво, ренегатство, *сов.* ухильництво; *ПОБ.* бридня, нісенітниця, казна-що, чортибатька-що.

ЄРЕТИК і **ГЕРЕТЙК,** віровідступник, безбожник; атеїст, поганин; відступник, ренегат, ухильник; вільнодумець, інодумець.

ЄСТВО, *(людське)* Я, природа, натура, *н-о* душа, *вул.* утроба; *(віще) КН.* істота, творіння; *(чого)* суть, сутність, зміст.

ЄХИДНИЙ, злий, хитрий, лукавий, в'їд-

ливий, недоброзичливий, **зловмисний,** злобний, радий підштрикнути, *б.з.* /зло/вредний; *(усміх)* іронічний, зловтішний, глузливий; *(-слово)* їдкий, сповнений їді; & яхйдний.

ЄХИДСТВО, лукавство, хитрість, ущипливість, в'їдливість, недоброзичливість, зловмисність, зловтіха, вредність, зловредність.

Ж

ЖАБб, *див.* НАШИВКА.

ЖАБУРИННЯ, *(зелене)* баговиння, водорості, твань; *(на гнилій воді)* слиз; & жабур,

ЖАГА, *(бажання типи)* спрага, згага, жада; *ТІ.* палке бажання /прагнення, жадання, хотіння, жадоба/; *(любовна)* жагучість, пристрасть, *ігор.* ХІТЬ; & **жагбта.**

ЖАГУЧЕ *пр., (хотіти)* пристрасно, гаряче, ***жм.*** аж-аж-аж, *(кохати — ще)* палко; *(говорити)* полум'яно, вогненно, запально, запальчасто; *(слухати)* жадібно.

ЖАГУЧИЙ, *(голос)* пристрасний, палкий, огнистий, запальний, гарячий, жаглйвий; *(що хоче пити)* спраглий, *г.* жадучий; *(- літо)* варкий, жаркий; *(біль) Р.* пекучий, нестерпний.

ЖАГУЧІСТЬ, *див.* ЖАГА.

ЖАДАНИЙ, *(гість)* /по/бажаний, пожаданий; *(день)* /довго/жданий, сподіваний; *(- жінку)* ЗВАБЛИВИЙ, знадливий, знадний; *3б.* любий, дорогий */н.* жаданий пане!/.

ЖАДАННЯ, бажання, прагнення, хотіння, охота, потяг; *(чиясь просьба)* побажання, пожадання, прохання, воля; *(тіла)* пристрасть, хіть.

ЖАДАТИ, *(чого)* бажати, хотіти, мріяти про, *ід.* /спати і/ у сні бачити *що; (добра)* зичити; *(пояснень)* просити, домагатися, вимагати; *(любови)* згоряти від.

ЖАДЕН і ЖАДНИЙ, *див.* ЖОДЕН.

ЖАДІБНИЙ, пожадливий, захланний, *сил.* ненаситний, невситимий, ненажерливий, ненатлий, ненатленний, ненажерний; *(погляд)* неситий, жаждйвий, зажерливий; *(на їжу)* запопадливий /запопадний/ до; *(грошей) ІД* корисливий, грошолюбний, користолюбний; *Р.* спраглий; & ЖАДНИЙ, жадлйвий, жаднючий; *пор.* ЗАГРЕБУЩИЙ.

ЖАДНИЙ, ЖАДІБНИЙ, жадучий, жаденний, жажденний, жаждйвий; *(- землю)* **спраглий.**

ЖАДОБА, жадібність, захланність *і всі мож. пох. від* ЖАДІБНИЙ, *поет,* ненасить, ненатля; *(грошей)* грошолюбство, пожадливість; *(чого)* ЖАДАННЯ; *(знань)* потяг до.

ЖАДНЮГА, *див.* СКНАРА.

ЖАЙВОРОНОК, жайвір, жайворон; *(з тіста)* булочка.

ЖАКЕТА і **ЖАКЕТ,** *(жіноча)* жакетка; *(чоловіча)* куртка, піджак, френч, *д.* твін, твінчик, *(морська)* кітель, *г.* маринарка; & жакеїик.

ЖАЛИТИ, *(жалом)* колоти, ранити, уражати, отруювати; *(- комарів)* жигати, кусати, тяти; *(словами)* шпигати, ДОШКУЛЯТИ, гризти; *(серце)* пекти, травмувати.

ЖАЛІБНИЙ, *(спів)* журливий, тужливий, тужний, жалісний, слізний, повен жалю, *д.* жальний; *(голос)* слізливий; *тлк.* **ЖАЛІБНИЙ,** *(марш)* жалобний, *сов.* траурний, *(одяг — ще)* чорний, *(мотив)* панахйдний; *(- музику)* мінорний.

ЖАЛІСЛИВЕЦЬ, жалібник, *як щ.* жалісливий, з чутливим серцем.

ЖАЛІСЛИВИЙ, співчутливий, спочутливий; *(повен жалю)* ЖАЛІСНИЙ.

ЖАЛІСНИЙ, *(голос)* жалібний, безпорадний, благальний, *р.* плачний; *(спів)* сумовитий, **журливий,** *сил.* скорботний; *(погляд)* **жалісливий,** співчутливий.

ЖАЛІСТЬ, *(до кого)* жаль, жалощі, співчуття, спочутті, *фр.* милосердя; *(тяжка) Р* скорбота, туга, смуток, печаль.

ЖАЛІТИ, *(кого)* жалувати, відчувати жалощі /мати зглядь/ до, співчувати *кому; (з нст.* що) шкодувати, жалкувати, *пі* УБОЛІВАТИ; *(з ч.* не) не берегти, не оберігати, не щадити; *(на себе)* нарікати.

ЖАЛІТИСЯ, *зн.* скиглити; *(на кого)* скаржитися, *р.* кривдитися, кривдуватися; *(на долю)* нарікати, бідкатися, жалкуватися, плакатися; *(на біль) ІД.* кволитися.

ЖАЛКИЙ, жаллйвий, жалючий, пекучий, *(- кропиву)* жижкйй; *(- слова)* дошкульний, різкий, гострий; *(плач) Р.* жалісний.

ЖАЛКО і **ЖАЛЬКО** *пр.,* жаль, шкода, *фр.* прикро; *(на серці)* сумно, жалісно.

ЖАЛКУВАТИ, шкодувати, жаліти; *(за ким)* журитися; *(на кого)* бідкатися, нарікати; *(кого)* співчувати *кому; (з ч.* не) не берегти, не щадити, не оберігати.

ЖАЛО, *(комара)* хоботок; *(ножа)* лезо, вістря, *(голки)* гостряк; *(гадюче)* язик; *(іронії)* їдкість, ядучість, ущипливість; & жальце.

ЖАЛОБА, *(за небіжчиком)* скорбота, сум, туга; *(знак скорботи)* чорний одяг /пов'язка, опаска, стрічка/.

ЖАЛОБНИЙ, *(похід)* скорботний, сумний, тужливий; *(одяг, марш, мотив)* ЖАЛІБНИЙ,

ЖАЛОЩІ, тута, скорбота; *(до кого)* жаль, жалість, співчуття, спочуття; *(на що) Р.* бідкання, нарікання.

ЖАЛУВАННЯ, жалкування, жаль, співчуття; *(кого)* турбота /піклування/ про *кого; пі* ЖАЛОЩІ.

ЖАЛУВАТИ, *(кого)* жаліти, жалкувати за, співчувати *кому; (коня)* шкодувати; *(виявляти турботу)* панькати, дбати за, піклуватися про, мати зглядь до; *(з ч.* не) не берегти, не щадити; *(чим)* наділяти, нагороджувати, дарувати *що; пор.* УБОЛІВАТИ.

ЖАЛЮГІДНИЙ, *(одяг)* злиденний, нужденний, убогий, непривабливий, миршавий; *(колосок)* мізерний, дуже малий, манюиій, *(заробіток — ще)* незначний; *(боягуз)* нікчемний, осуду гідний.

ЖАЛЮЗІ, *див.* ШТОРА.

ЖАЛЬ, сум, туга, скорбота; *(до кого)* співчуття, жалісливість, ЖАЛІСТЬ; *ПР. СЛ.* жалко, шкода; *мн.* **ЖАЛІ,** нарікання, бідкання, скарги.

ЖАНР, *(мистецтва)* РІЗНОВИД; *(митця)* стиль, манера, маніра; *(- картину)* побутова /жанрова/ сценка.

ЖАР, *(у печі)* присок, *б. з.* грань; *(соняшний)* пал, палання, *Р.* спека; *(серця)* пристрасність, жагучість, запальність; *(тіла)* гарячка, /висока/ температура.

ЖАРГОН, *(фахівців)* сленг; *(злодіїв)* арго; *(суміш мов)* суржик; *пор.* ДІЯЛЕКТ.

ЖАРИСТИЙ, *(нагрітий до жару)* розжарений, розпечений, що жахтить /пашить/ жаром; *(колір)* вогненний, ясночервоний, вогненночервоний, яскравочервоний, сліпучий, жаркий.

ЖАРІТИ, тліти, жевріти, догоряти; *(- сонце)* палати; *(- щоки)* червоніти, шаріти/ся/.

ЖАРКИЙ, *(день)* парний, паркий, варкий, шкварний, задушливий, душний, спечний; *(- полум'я)* пекучий, палючий, гарячий; *(край) СОВ.* теплий, тропічний; *(поцілунок)* жагучий; *(колір)* ясночервоний, ЖАРИСТИЙ; *(- кропиву)* жалкий.

ЖАРТ, *(словесний)* ДОТЕП, *(брутальний)* фарс; *З.П.* гра слів, пародія, епіграма, шарж/а/; *ТЕАТ,* комічна п'єска, ВОДЕВІЛЬ; *ми.* ЖАРТИ, сміхи, смішки, *(вчинки)* фіглі, витівки, комедіянтство.

ЖАРТ ЖАРТОМ *ест.,* сміх сміхом, жарти жартами, як не є, що не кажи /кажіть/.

ЖАРТІВЛИВИЙ, *(- вдачу)* веселий; *(вірш)* сміховинний; *(- оповідання)* гумористичний; *(настрій)* пустотливий, грайливий; & жартливий, *р.* жартівний.

ЖАРТІВНИК, жартун, кумедник, сміхун, сміхотун, дотепник, *пеt.* скализуб, *суч.* скалозуб; *(у діях)* пустун, *б.з.* чмут; *пор.* КОМЕДІЯНТ.

ЖАРТОМА ***пр.,*** жартом, сміхом, жартуючи, шуткуючи, несерйозно, на жарт, у жарт, на сміх, на /у/ смішки, на /у/ жарти, зажарт.

ЖАРТУВАТИ, *(словесно)* шуткувати, сміхотворити, скалозубити, смішки строїти; *(вчинками)* пустувати, веселитися, бавитися; *(з ким)* залицятися до *кого; (з кого)* ГЛУЗУВАТИ, насміхати/ся/; *(з лихом)* легковажити *що.*

ЖАРТУН, *див.* ЖАРТІВНИК.

ЖАСКИЙ, СТРАШНИЙ, МОТОРОШНИЙ, жахливий; & *д.* **жасний.**

ЖАХ, СТРАХ, Божий страх, ляк, *р.* остpах, *с.* переляк, несвітський жах; *(війни)* кошмар, жахіття; *мн.* жахи /Господні/; *ПР. СЛ.* жахливо, страшно, страх; (!) страшне /діло/!.

ЖАХАТИСЯ, кам'яніти від жаху; *(кого)* лякатися, страхатися, боятися, трястися

/труситися/ перед *ким; (у сні)* кидатися, метатися; *док.* **ЖАХНУТИСЯ,** *жм.* схопитися за голову.

ЖАХЛИВИЙ, *(привид)* страшний, страхітливий, жахний, жаский; *Р.* боязкий, боязливий; *(- швидкість)* страшенний; *(- новину)* дуже поганий /неприємний/; *(крик)* нелюдський, несамовитий, дикий; *(на вигляд)* потворний.

ЖАХТІТИ, *(яскраво)* палати; *(жаром)* пашіти; *(вогнем)* світитися.

ЖБАН, *див.* **ГЛЕК.**

ЖБУРЛЯТИ, рвучко кидати /метати, вергати/, швиргати, шпурляти; *(на хвилях)* гойдати, підкидати; *док.* ЖБУРНУТИ, пожбурити, пошпурити.

ЖБУХАТИ, *(- вогонь)* вивергатися, викидатися; *(- дощ)* періщити, сікти, хлюпати, хлюпотати; *(- кров)* цебеніти.

ЖБУХНУТИ *док., (- води)* ринути, линути, хлюпнути, хлюснути, *сов.* хлинути; *(- дощ)* сипнути, сипонути, уперіщити, ушкварити, вчистити.

ЖВАВИЙ, *(хто)* меткий, моторний, прудкий, скорий, швидкий, шпаркий, рухливий, ворухливий, ворушливий, **перський,** шамкий, повороткий, **юрлйвий,** побігущий, активний, *о.* як дзига; *(торг)* енергійний; *(інтерес)* живий, посилений.

ЖДАНИЙ, жаданий, бажаний, очікуваний, сподіваний.

ЖДАТИ, *(на кого)* чекати, очікувати, дожидати /сподіватися/ *кого; ФР.* вижидати, вичікувати; *(з лихим наміром)* чатувати, чигати; *пі* ЧЕКАТИ, СТРИВАТИ.

ЖЕБОНІТИ, *(як маля)* бубоніти, белькотіти, белькотати; *(тихо)* шепотіти, шепотати, шептати, шушукати; *(між собою)* шептатися, шепотатися, шушукатися; *(- струмок)* дзюркотіти, дзюркотати.

ЖЕБРАК, старець, прохач, прошак, торбар, /жебрущий/ дід, *зн.* торботряс, кландало, кландйга, *д.* гдйра, *у фр.* лазар, *р.* старун; Я. БІДАР, злидняк.

ЖЕБРАКУВАТИ, старцювати, ЖЕБРАТИ, жебрачити, жебрувати, *ід.* просити /милостиню, Христа ради/, ходити па **жебри,** тинятися попідтинню, ходити попід вікна, ходити з торбами /по людях/.

ЖЕБРАТИ, жебрувати, ЖЕБРАКУВАТИ, *обр.* простягати руки /Христа ради/, заглядати в руки; *(випрошувати)* циганити, канючити, кландати,/?. миркати.

ЖЕБРАЦТВО, *(дія)* жебрання, жебри, жебракування, жебрування, старцювання; *(злиденне життя)* злиденність, убогість, злидні; *ЗБ.* жебраки, старцівство, жеброта, прохацтво, прошацтво.

ЖЕБРАЦЬКИЙ і **ЖЕБРАЧИЙ,** старчачий, старцівський; *(убогий)* злидарський, злидняцький; *(хліб)* вижебраний, випрошений; *(вигляд)* злиденний, убогий, нужденний.

ЖЕБРАЧИТИ, ^в. ЖЕБРАТИ.

ЖЕБРИ, *(дія)* ЖЕБРАЦТВО; *(наслідок дії)* милостиня, **жебранина.**

ЖЕВЖИК, хлюст, **ферт,** фертик, чепурко, вертихвіст, шелихвіст, мартопляс, вітрогон, *сов.* фат; *(юнак без досвіду)* жовторотик, *як ім.* молодий-зелений; *пі* ДЖИГУН.

ЖЕВРИВО, полум'я, вогонь, жар, пал, палання; *(на обличчі)* барва сорому.

ЖЕВРІТИ і **ЖЕВРІТИСЯ,** тліти, жаріти, *Р.* блимати; *(- сонце)* палати, горіти; *(- очі)* блищати, світитися; *(- щоки)* червоніти, шаріти, шарітися; *П.* животіти.

ЖЕЗЛО, *сов.* жезл; *(владаря)* булава, скіпетр; *(поліцая)* паличка.

ЖЕНИТИ, одружувати, побирати, ожснювати, *обр.* уводити в закон, накладати узи Гіменея, вінчати, вести до шлюбу, *неї.* окручувати.

ЖЕНИТИСЯ, одружуватися, брати /приймати/ шлюб, братися, вінчатися, йти /ставати/ до шлюбу /до вінця/, у закон вступати, закон брати, зав'язувати собі вік /світ/; *(у загсі)* розписуватися.

ЖЕНИХ, наречений, *(на весіллі)* молодий, *етн.* князь, *флк.* суджений.

ЖЕНИХАННЯ, /за/лицяння, зальоти, упадання, припадання, фіглі-міглі, флірт.

ЖЕНИХАТИСЯ, *(з ким)* кокетувати, фліртувати, заводити фігліАмйглі/, жартувати, парубкувати, крутити любов, ЗАЛИЦЯТИСЯ /лицятися, упадати, припадати, халявки смалити, підбивати клйнцІ/ до *кого,* волочитися /увиватися/ за, витися коло.

ЖЕРДИНА, ключина, тичка, *(для тину)* ворйна, *(висока)* щогла; & жердка, жердинка, *зб.* жердя.

ЖЕРЕБ, *(тягнути)* жеребок; *П.* доля, талан, щастя/-дбля/, 5. льос; 3. жеребець.

ЖЕРЕБЕЦЬ, лошак, огир; *П,* бабій, жінколюб, женолюб; & жеребчик, жереб.

ЖЕРТВА, офіра; *(непосильна)* остання сорочка; *(богам)* дар, принос, приносини; *(на палі 'ятник)* пожертва, пожертвування; *(аварії)* потерпілий, *(злочину — ще)* покривджений; *П.* самопосвята, самопожертва.

ЖЕРТВУВАТИ, офірувати, у/7. класти на вівтар; *(що)* віддавати /приносити/ в жертву, дарувати, давати на вічне віддання, *о.* скидати останню сорочку з себе; *(чим)* поступатися, іти на жертву /відмовлятися від, зрікатися/ *чого; (собою) ІД.* віддавати себе в жертву, іти на смерть /на жертву життя/, жертвувати себе.

ЖЕРТИ, жадібно їсти /ковтати, глитати, лигати/, *о.* запихатися, уминати, трощити, тріскати, лопати; *(пальне)* пожирати, поглинати; *(серце)* гризти.

ЖЕРУН, ненажера, ненажеря, зажера, пажера, прожра, прожеря, *вул.* облола, пелька.

ЖЕСТ, *(руки)* знак, сигнал, рух; *(лицарський)* вчинок, акція; *мн.* **ЖЕСТИ,** міги, *зб.* міміка.

ЖЕСТИКУЛЮВАТИ, розмахувати руками, говорити на **митах.**

ЖЕТбН, *(нагрудний)* значок, медаль, *(на право одержання)* талон.

ЖИВЕЦЬ, енергія, /життєва/ сила; *У ФР.* душа; *(для щеплення)* щепа, прищепа; *(у рибалок)* /жива/ принада; *Б. З.* пульс.

ЖИВИЙ, не мертвий, *о.* поки голова на плечах, *р.* живущий; *(образ)* виразний, яскравий, чіткий; *(врусі)* жвавий; *(зв'язок)* органічний, безпосередній; *(факт)* реальний, життєвий; *(слід)* свіжий, гарячий; & живенький, /живий-/живісінький.

ЖИВИТИ, *(соком)* підживляти, підживлювати, годувати, харчувати; *(газом)* забезпечувати, постачати; *(уяву)* наснажувати, запалювати, надихати; *(надію)* плекати.

ЖИВІТ, черево, пузо, бргохо, *зн.* утроба; *ЖМ.* шлунок, кишки; *З.* життя; & *зн.* живо-тина.

ЖИВОДАЙНИЙ *ур.,* животворний, животворчий, животворящий, життєдайний; & живодавчий; *пор.* ЖИВУЩИЙ.

ЖИВОЇД, жироїд, живолуп, кровопивець, жмикрут, жила, *суч.* ЕКСПЛУАТАТОР.

ЖИВОПЛІТ, *див.*ОГОРОЖА.

ЖИВОСИЛОМ **яр,** силоміць, силою, Ґвалтом, примусом, примусово, ґвалтовно, силоміццю, насильно,/?, силопіхом.

ЖИВОСРІБЛО, живе срібло, *сов.* ртуть.

ЖИВОТВОРИТИ *поет., (серце)* оживляти, надихати; *(пером)* живописати, описувати.

ЖИВОТВбРНИЙ і **ЖИВОТВбРЧИЙ,** *див.* ЖИВОДАЙНИЙ.

ЖИВОТИНА *д.,* тварина, худобина, скотиняка; *ЗБ-* худоба; *ЗН.* живіт.

ЖИВОТІТИ, *(без радощів)* СКНІТИ, нидіти, нудити світом; *Р.* не вмирати, жити.

ЖИВОТРЕПЕТНИЙ *сов.,* актуальний, злободенний, *с.* хвилюючий; *Р.* серцезворушний.

ЖИВУЧИЙ, *(донині)* живий, *с.* БЕЗСМЕРТНИЙ; *(у скруті)* витривалий, життєздатний; *(забобон)* стійкий; & живкйй.

ЖИВУЩИЙ, *(живильний)* живлющий, живлючиЙ, живодайний, животворний; *(гойний)* цлющий, оживлющий; *ЗСТ.* який живе, живий.

ЖИВЦЕМ *пр., (ховати)* живим; *(вирвати)* цілком, повністю.

ЖИВЧИК, пульс, б'ючка, живець; *(- юнака)* жевжик; *БІОЛ.* сперматозоїд, заплідок.

ЖИЛА, *(кровоносна) ЖМ.* судина, *пор.* АРТЕРІЯ; *(на шиї)* сухожилля; *(золота)* розсип, розсипище; *(хто)* скупердяй, скнара, жмикрут, скупиндя, скупердяга.

ЖИЛАВИЙ, *(- людину)* мускулястий, міцний; *(- дерево)* сукуватий, *(- листя)* цупкий, з прожилками; *(хліб)* твердий; & жилуватий, жйлястий, жильний, жйлний.

ЖИР, *(масть у картах) д.* хресть; *(овечий)* товщ, лій, сить, *д.* тлущ; *пор.* САЛО.

ЖИРНИЙ, *(- людей)* товстий, гладкий, відгодований, ситий; *(- пляму)* масний; *(- траву)* соковитий; *(ґрунт)* родючий, плодючий; *(шрифт)* грубий.

ЖИРУВАТИ, пустувати, забавлятися; *(з фаворитами)* кокетувати, гуляти, *(з дівча-*

тами) ф. жерсбцювати; *(на перинах)* розкошувати, раювати, гараздувати.

ЖИТЕЛЬ, житець, **жилець;** *(корінний)* АБОРИГЕН; *(будинку)* мешканець, пожилець, *пі* КВАРТИРАНТ; *(береговий)* бережанин; *(передмістя)* передміщух; *(степу)* степовик; *(гір)* горянин.

ЖИТИ, існувати, бути /живим і здоровим/, не вмирати, *о.* топтати ряст /землю/, по світі ходити; *(у хаті)* мешкати, проживати, перебувати, *жм.* сидіти, *(у чужих людей)* тинятися по чужих хатах, *пі* КВАРТИРУВАТИ; *(собі)* живати, жйти-бути, жйти-поживати; *(коштом чого)* їсти хліб з *чого,* заробляти на хліб *чим,* мати засобом до існування *що; (чим)* захоплюватися, віддаватися *чому; (у шлюбі)* /вік/ вікувати, *(позашлюбно)* співжити, жити разом; *(у снах)* бути присутнім; *(вегетативно)* рости, як капуста на городі; *ФР.* матися */н.* як маєтеся?/.

ЖИТЛО, ДОМІВКА, господа, оселя, мешкання, дім, хата, житво, *суч.* квартира, *(розкішне)* хороми, *(незатишне) п.* казарма, *зн.* кйшло, нора, барліг; *(кочівника)* ЮРТА; *П.* захисток, притулок; *(стале)* осідок, місце перебування; & житнище, житловисько.

ЖИТТЄВИЙ і **ЖИТТЬОВИЙ,** *(досвід)* набутий на віку; *(побут)* повсякденний, буденний, *зап.* житейський, *з.* житечний; *(центр)* життєдайний, життєво важливий.

ЖИТТЄРАДІСНИЙ, сонцелюбний, сповнений життя /енергії, радости, веселощів/, *фр.* безтурботний, *п!* ЩАСЛИВИЙ.

ЖИТТЄСТВЕРДЖУЮЧИЙ *зп.*, оптимістичний, сонцелюбний, динамічний, сповнений життя.

ЖИТТЯ, існування, буття, не смерть, *поб,* життя-буття, поживання, з. жилба, *д.* живоття; *(людини)* **вік;** *(святих)* житіє, *суч.* життєпис, біографія, життєвий шлях; *П.* жива душа /істота/, *жм.* дихання; *ФР.* шкура /я. рятувати свою шкуру/; *(де)* проживання, побут, пробуття; *(кипуче)* дійсність, реальність; *З.П.* жвавість, діяльність, рух; *(моє!)* рай, втіха */н.* дитино, життя моє!/; & житуха, жизть.

ЖІНКА, не чоловік, не дівчина, *жм* баба, *ур.* невіста, /вічна/ жона, *ж.* адамове ребро, *зн.* спідниця, з. челядина, *д.* женщина; *(молода одружена)* молодиця; *(моя)* дружина, пара, подруга, супутниця /життя/, *ж.* половина, леді, *ф,* стара, моя; *У ФР.* господиня, пані, *(у товаристві)* дама; *(високогідна)* матрона; *як зв.* **ЖІНКО!** тітко! тітонько! *зап.* мадам!; & жіночка, *зб.* жінота, жіноцтво.

ЖІНОЦТВО, жінки, жіночий світ /стать/, *о.* наші сестри, *(з уст жінок)* наша сестра.

ЖІНбЧИЙ і **ЖІНбЦЬКИЙ,** *зап.* дам **ський,** *жм.* бабський, баб'ячий, *ох,* молодичий; *(-риси)* тендітний, делікатний, ніжний, витончений, жіночний, жінотний; *(належний жінці)* жінчин.

ЖШОЧНИИ, жінотний, жінкуватий, *жм.* бабуватий; *(-риси) див.* ЖІНОЧИЙ.

ЖЛУКТАТИ *фам.,* пити, дудлити, смоктати, цідити.

ЖМАКАТИ, бгати, м'яти; & жмакувати.

ЖМАКИ, вичавки, жом, сі. жмйхи; *(олійні)* макуха, макух.

ЖМЕНЯ, пригорща, прйпрщ; *ФР.* п'ятірня; *(мала кількість)* ДРІБКА, жменька.

ЖМИКРУТ, *(у побуті)* скнара, скупердяй, скупердяга, скупар; *(у громаді)* живоїд, живолуп, кровопивець, жила, визискувач. ЕКСПЛУАТАТОР.

ЖМУТ, пучок; *(волосся)* пасмо; *(сіна)* пук, віхоть; *(світла)* промінь; & жмуток, жмутик, *зб.* жмуття.

ЖНИВА *мн., (пора і дія)* косовиця, *кн.* збиральна /кампанія/, *р.* жниво; *(дія)* жнивування, жаття; *(багаті)* урожай.

ЖНИВО, *(на полі)* хліб, пашня, пашниця, *мн.* хліби; *(з поля)* урожай; *Р.* ЖНИВА.

ЖОВКНУТИ, жовтіти, ставати жовтим, жовтішати, *(трохи)* прижовкати; *(- зелень)* в'янути, засихати, вигоряти; *(-людей) приб.* марніти, блякнути.

ЖОВНА *мн., (на шиї)* гулі, опухи, пухлини; *(на вилицях)* м'язи; & *од.* жовенце.

ЖОВНІР, due. СОЛДАТ.

ЖОВТИЙ, *(колір)* золотий, соняшниковий, жовтковий, */густіший/* канарковий. */блідіший/* цитриновий; *(- жита)* половий; *(- обличчя)* вйжовклий, змарнілий, зблідлий; *(- листя)* вигорілий, засохлий, зів'ялий; *(-расу)* жовтолиций, жовтошкірий; & жовтенький, жовтявий, жовтуватий.

ЖОВТИНА, жбвтість, жовтий колір, *сов.* жовтизна; & жовтявість, жовтуватість.

ЖОВТІТИ, ЖОВКНУТИ; *(- пашню)* достигати, дозрівати, половіти.

ЖОВТОБЛАКЙТНИЙ, синьожовтий, небеснозолотйй,золотавонєбесний.

ЖОВТОБРЮХ, *див.* ПОЛОЗ.

ЖОВТОГАРЯЧИЙ, *(колір)* червоножбвтий, помаранчевий, морквяний, *сов.* оранжевий.

ЖОВТОШКІРИЙ, як ш жовтолиций, жовтий; *З.П.* китаєць, кореєць, японець, манджурець, в'єтнамець *тощо.*

ЖОВТЯНИЦЯ, *мед.* гепатит; & жовтяниці, жовтянка, жовтільниця, *сов.* жовтуха.

ЖОВЧ *і р.* **ЖОВЧА,** *П.* злоба, злість, злостивість, досада; *(ненависти)* їдь, їдкість, **йдучість.**

ЖОВЧНИЙ, *П.* злий, злостивий; *(- слова)* їдкий, колючий, гіркий, в'їдливий, ущипливий, з жовчю; *(- людину)* нервовий.

ЖбДЕН і **ЖАДЕН,** жодний, жадний, ні один, ніякий; У *ФР.* будь-який, якийнебудь; *Д.* кожен, кожний, всякий.

ЖОЛОБИТИСЯ, *(- дерев'яні вироби)* вигинатися, кривитися, корчитися.

ЖОНА, *див.* **ЖІНКА.**

ЖОНАТИЙ, одружений, пошлюблений, спарований, *ір.* окручений, запряжений; *ПОБ.* сімейний.

ЖОРСТВА, рінь, ріння, *р.* нарінок, *з.* шутер, *бук.* дрібні камінці /каменяччя/.

ЖОРСТКИЙ, *(- долоні)* шорсткий, шкарубкий, шерехатий; *(волос)* товстий, цупкий; *З. П.* різкий, суворий, крутий, немилосердний, лютий, жорстокий; *(- життя)* тяжкий, важкий; *(голос)* грубий, неприємний; *Т.* твердий, відпорний.

ЖОРСТОКИЙ, немилосердний, лютий, безжалісний, нещадний, суворий, безжальний, невблаганний, грізний, жорстокосердий, *п.* канібальський; *(-,видовище)* страшний, жахливий; *(- ставлення)* бездушний, безсердечний, *сил.* нелюдський, звірячий, Драконівський; *(- серце) п.* кам'яний; *(час)* тяжкий, важкий; *(бій)* напружений, запеклий; *(мороз)* сильний, різкий, пекучий, щипучий, дошкульний.

ЖРЕЦЬ, *(у кельтів)* **іст.** друїд; *(у ескімосів)* шаман; *(науки) П.* служитель, діяч, я. /відданий/ слуга.

ЖУВАТИ, *(їжу)* розжовувати, їсти, *(із звуком)* жвакати; *(тему) Ф.* аналізувати; *(нудно повторювати)* товкмачити, товкти, довбти, жувати жуйку.

ЖУЖІЛЬ і **ЖУЖЕЛИЦЯ,** *тех.* шлак; *(у печі)* перегар; *пар.* ПОПІЛ.

ЖУЖМОМ *пр.,* купою, безладно, насипом, без порядку, без системи; *(кидати)* гамузом, усе разом.

ЖУК, *УФР.* комаха; *(шкідник садів)* хрущ; *П.* проноза, шахрай, хитрун, шельма.

ЖУПАН, *З.П.* кунтуш, чемерка, чумарка, черкеска, каптан; & жупанина, жупанок.

ЖУПЕЛ, *(у пеклі)* кипуча смола; *П.* опудало, чуперадло, потороча, *д.* бпуд, *сил.* страшило, страховище.

ЖУРБА, *(в душі)* зажура, смуток, сум, туга, печаль, *р.* жаль, *с.* скорбота, скруха; *(турбота)* гризота, уболівання; *З.* жалобна хустка; & жур, жура, журбота, журіння.

ЖУРИТИ, засмучувати, смутити, зажу**рювати,** *сил.* хвилювати.

ЖУРИТИСЯ, сумувати, тужити, вішати /хнюпити, опускати/ голову, упадати серцем, ^.банувати; *с.* убиватися; *(за ким)* бідкувати, побиватися, боліти /уболівати/ душею, тліти серцем /душею/; *(ким, про кого)* гризтися, турбуватися, піклуватися, непокоїтися.

ЖУРЛИВИЙ і **ЖУРНИЙ,** *(настрій)* невеселий, нерадісний, невтішний; *(- пісню)* повний смутку, сумовитий, тужливий, скорботний, тоскний, *р.* плакучий; *(- думки)* сумний, смутний; *(дуб)* зажурений; *тлк.*

ЖУРЛИВИЙ, *(хто)* турботний, турботливий.

ЖУРЛИВО *пр.,* скрушно, тужно, j-яжковажко *і всі мож. пох. від* ЖУРЛИВИЙ.

ЖУРНАЛ, вісник, *(щотижневий)* тижневик, *(щомісячний)* місячник, *(щоквартальний)* квартальний, *(пре. неперіодичний)* альманах, *фр.* публікація.

ЖУРНАЛІСТ, газетяр, новинар, публіцист, *ір.* писака; *З. П.* репортер, кореспондент, літпрацівнйк, коментатор, оглядач, редактор.

ЗААНҐАЖОВАНИЙ, зайнятий; *(артист)* найнятий; *(до танцю)* запрошений *П.* засватаний, заручений, одружений, жонатий, заміжній; *(у партії)* партійний.
ЗААРЕШТОВУВАТИ, АРЕШТОВУВАТИ, ув'язнювати, **в'язнгіти,** *фр.* забирати, *о.* закайданювати.

ЗАБАВА, розвага, гра, розривка, потіха, утіха, виграшка; *З.П.* танці, вечорниці, гуляння, гулянка; & забавка.
ЗАБАВКА, *(річ)* іграшка, цяцька, лялька, виграшка; *(дія)* ЗАБАВА.
ЗАБАВЛЯТИ, бавити, розважати, веселити, потішати, тішити; *(дитину)* заспокоювати, втихомирювати; *З.* барити, затримувати.
ЗАБАГАНКА і **ЗАБАГ,** *(примхливе бажання)* примха, веред, комиза, *сов.* каприз; *мн.* ЗАБАГАНКИ, вередування, химери, фанаберії.

ЗАБАГАТІТИ *док.,* стати багатим, розбагатіти, доробитися багатства /маєтку/; *(чим)* прибрати до рук *що, (з чого) фам.* розкрутитися, *(на що)* розжитися, придбати *що; П.* запаніти, запишатися.
ЗАБАГАТО *пр.,* /за/надто /надміру, дуже/ багато, більше, ніж треба, *р.* задосить.
ЗАБАГЛИВИЙ, *див.* ВЕРЕДЛИВИЙ.
ЗАБАЖАТИ *док.,* захотіти, запрагнути, забагти, забагнути, *р.* забаїати, *кн.* виявити бажання, *ок.* здумати.
ЗАБАЖАТИСЯ, захотітися, заманутися, забагнутися, забагтися, *ф.* забандюритися.
ЗАБАРА, затримка, сповільнення; *(хто)* вайлб, м'яло, загайко, маруда, мниха, непровора, непроворняка,
ЗАБАРВЛЕННЯ, *(шкіри)* колір, відтінок, *кн.* пігментація; *(слова) П.* нюанс; *(дія)* забарвлювання.

ЗАБАРВЛЮВАТИ, підфарбовувати, *(чим)* додавати *якої фарби, жм.* красити, *пі* ФАРБУВАТИ.
ЗАДИХАНИЙ, засапаний, захеканий.
ЗАБАРНИЙ, забарливий, повільний, неквапливий, марудний, загайний, *жм.* пінявий, длявий.

ЗАБАРЯТИСЯ і **ЗАБАРЮВАТИСЯ** баритися, гаятися, загаюватися, *з.* забавлятися, *суч.* спізнюватися, запізнюватися, затримуватися.

ЗАБЕЗВИННО *пр., (пропасти)* нізащо, даремно, ні за цапову душу, ні за понюх табаки; & безневинно, невинно, заневйнно.
ЗАБЕЗПЕКА, *(дія)* захист, оборона, охорона, опіка; *(укриття)* притулок, захисток; *Р.* забезпечення.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, *(потреб)* задоволення; *(їжею)* постачання *чого; (майна) г.* асекурація, *сов.* страхування; *(прав)* гарантія, гарантування; & забезпека; *пі* ЗАХИСТ.
ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ, *(потреби)* задовольняти, *(кого /чим/)* постачати *кому /що/,* настачати на *кого /чого/,* дбати на *кого; (успіх)* Гарантувати; *(фланги) В-Й* ЗАХИЩАТИ.
ЗАБИВАТИ, *(у землю)* вбивати; *(дошками)* зашивати, закривати; *(мотлохом)* заповнювати, захаращувати, загачувати; *(худобу)* убивати; *(голову)* обтяжувати, перевантажувати, *(дитину)* затуркувати; *(у кайдани)* кувати, заковувати; *(снігом)* замітати, засипати; *(запах)* заглушувати; *док.* **ЗАБИТИ,** *(коліно)* побити, вдаритися в.

ЗАБИРАТИ, *(силою)* брати, відбирати, віднімати, *ід,* видирати **з** рота; *(терен)* захоплювати, займати, окупбвувати, окуповувати; *(людей)* затримувати, заарештовувати, полонити; *(- злість)* поймати, опановувати, охоплювати; *(ліворуч)* повертати; *(із сл. шихе) ІД.* здійматися вгору.
ЗАБИТИЙ, *(у землю)* вбитий; *(на війні)* убитий; *(брудом)* захаращений; *(хто)* затурканий, загнаний, задурений, заштовханий, стуманілий, *г.* загулкжаний.
ЗАБІГАТИ, *(на мить)* заскакувати, заходити; *(наперед)* випереджати, оббігати, *ж.* лізти поперед батька в пекло; *(далеко)* втікати; *(шлях) Г.* перебігати, перетинати; *Б. З.* заставати, захоплювати, заскакувати.
ЗАБІЙ, *(у шахті)* вибій; *(на шляху)* вибоїна, забоїна; *(снігу)* замет, кучугура; *(серця)* удар, поштовх.

ЗАБЛУДА, заблуканець, *як ім.* ЗАБЛУКАНИЙ; *ЗН.* зайда, заволока, заброда, приблуда, приплентач; *П.* омана, *р.* заблуд.
ЗАБЛУКАНИЙ, заблукалий, заблудлий, заблудний, *ЯКІМ.* ЗАБЛУДА.
ЗАБЛУКАТИ *док., (куди)* забрести; *(де)* заблудити, збитися з дороги, кн. втратити орієнтир; *(до кого)* приблукати.
ЗАБОБОНИ *мн.,* упередження, *кн.* марновірство, *бар.* передсуди.
ЗАБОРОНА, недозвіл, *кн.* табу, *жм.* заказ; *(закону) див.* ВЕТО, *(імпорту)* ембарго.
ЗАБОРОНЯТИ, не дозволяти, на допускати, боронити *кому, кн.* накладати табу /вето/, *жм.* заказувати; *(аборти)* ставити поза законом, робити незаконними.
ЗАБРЙЗКУВАТИ/СЯ/, захлюпувати/ся/, обпбрс кувати/ся/; *(брудом)* задрйпувати/ся/, забрьохувати/ся/, заляпувати/ся/, заболочувати/ся/; *дк.* **ЗАБРИЗКАТИСЯ,** захлюстатися, затьопатися.
ЗАБРбДА, *див.* ЗАЙДА.
ЗАБРУДНЕНИЙ, закаляний, *р.* забруджений, завожений, *(болотом) див.* ЗАБРУДНЮВАТИ.

ЗАБРУДНЮВАТИ і **ЗАБРУДНИТИ,** бруднити, засмічувати, *д.* занечйщувати, *(болотом)* заболочувати, каляти, задрйпувати, забрьохувати, зателепувата, затьопувати, *с.* запаскуджувати, запоганювати, *дк.* захвбйдати; *(обличчя)* замурзувати; *ТІ.* ганьбити, паплюжити, чорнити, очфрнювати, обпаскуджувати.
ЗАБУВАТИ, не пам'ятати, викидати з голови, покидати думку, забуватися; *(- ближніх)* не думати, не дбати, байдужіти до; *(милу)* розлюбляти; *(щось десь)* покидати, залишати, не брати; *(з нст. зап.* що) випускати з уваги, не враховувати; *(обережність)* нехтувати *що,* гребувати *чим; (образу)* прощати, дарувати; *док. нак.* **ЗАБУДЬ/ТЕ/!** вибий/те/ з голови! покинь/те/ думати!
ЗАБУВАТИСЯ, ЗАБУВАТИ; *(дд безпам'яті)* забувати про все на світі, *сов.* відключатися; *(у розмові)* далеко заходити, не контролювати себе; *(сном)* впадати в сон /дрімоту/; *(стиратися з пам'яті)* не пам'ятатися, вилітати з голови; *(- минуле)* іти в непам'ять, припадати пилом, присипатися порохом, поростати мохом **/травою/;** *(з* **ч.** не) жити в серці /серцях, пам'яті/.
ЗАБУДЬКУВАТИЙ, непам'яткйй, непам'ятливий, непам'ятуший, безпам'ятний, забутливий,/?, **забутнйй;*ЯКІМ,*** забудько.
ЗАБУТЛИВИЙ, *див.* ЗАБУДЬКУВАТИЙ.
ЗАБУТТЯ, непам'ять; *ОК.* втеча від дійсности; У *ФР.* задума; **3.77.** дрімота, сой; *(втрата тями)* безпам'ять, непритомність; *(від збудження)* екзальтація, *сил.* нестяма; & самозабуття.

ЗАВАГІТНІТИ, стати вагітною, почути себе матір'ю, *вул.* зачереватіти.
ЗАВАДА, перепона, перешкода, *жм.* перечіпка, запона, *р.* завага; *(реальна)* ЗАВАЛА, ЗАГОРОДА.
ЗАВАЖАТИ, перешкоджати, ставати на заваді, *обр.* плутатися /вертітися/ під ногами; *(говорити)* перебивати, пєребараичати.
ЗАВАЛ і **ЗАВАЛА,** *(у шахті)* обвал; *(на дорозі)* барикади, перекриття, загорода; *(товарів)* нагромадження, скупчення, захаращення, *р.* звал, */недоброякісних,* ще/заваль; *(снігу)* замет, намет; *(криги)* зашерег.
ЗАВАЛЯЩИЙ, *(предмет)* закинутий, непотрібний, не вживаний; *(хто)* нездалий, нікудишній; & валящий.
ЗАВБАЧЛИВИЙ, передбачливий, далекоглядний; & завбачний; *пор.* ОБАЧНИЙ.
ЗАВБАЧУВАТИ і **ЗАВБАЧАТИ,** передбачати, догадуватися, знати наперед; *(словесно)* казати наперед, передрікати.
ЗАВБІЛЬШКИ *пр.,* величиною, розміром, обсягом; & вбїльшки, навбільшки.
ЗАВВИШКИ *пр.,* висотою, у висоту; на зріст, ростом; & ввишки, звйшки.
ЗАВГЛИБШКИ *пр.,* у глибину, глибиною, глиботбю; & завглиб, вглйбшки.
ЗАВГРУБШКИ *пр.,* завтовшки, втовшки, грубиною, у грубину.
ЗАВДАВАТИ, *(кривди)* чинити /коїти, заподіювати/ *що; (болю)* викликати /спричиняти/ *що; (душевних мук) ІД.* щипати за серце; *(на плечі)* підпомагати брати, піддавати; *(далеко)* запроторювати, засилати; *(питання) Д.* ставити.

ЗАВДАННЯ, *(поставлена мета)* накреслення, плян, мета; *(чиєсь)* настанова, розпо-

рядженая, наказ, *з.* загад; *(шкільне) б. з.* завданок.

ЗАВДОВЖКИ *пр.,* у довжину, довжиною, *р.* уздовж; & завдбвж, вдовжки.

ЗАВДЯКИ *пр.,* дякуючи, через, в наслідок; за допомогою, шляхом.

ЗАВЕРБОВУВАТИ, ВЕРБУВАТИ; *(на працю)* наймати, набирати; *(до гурту)* залучати, затягати, втягати.

ЗАВЕРТІТИСЯ, закрутитися, *(в голові)* піти хбдором.

ЗАВЕРШУВАТИ, ЗАКІНЧУВАТИ, кінчати, доводити до краю /кінця/; *(вчасно)* здійснювати, виконувати; *(стіг)* вивершувати, робити /викладати/ верх.

ЗАВЖДИ *пр.,* повсякчас, завсіди, завше, постійно, день і ніч, *жм.* все, всякчас; *(можна купити)* будь-коли, хоч коли, хай коли, вдень і вночі; *(на віки)* довічно, доки світ стоїть; *(так було)* споконвіку.

ЗАВЗЯТИЙ, *(- вдачу)* діяльний, енергійний, наполегливий; *(на що)* беручкий до; *(у діях)* рішучий, непохитний, непримиренний; *(читач)* запеклий, пристрасний, *г.* загорілий; *(бій)* напружений, упертий, *с.* відчайдушний; *(- пісню)* молодецький, загонистий, хвацький; *(хто)* завзятець; & заповзятий, заповзятливий, завзятущий.

ЗАВЗЯТТЯ, завзятість, упертість, наполегливість, запал, енергія; *(до чого)* пристрасть, захоплення *чим; (бою)* напруження; & заповзяття.

ЗАВИВАТИ */док.* **ЗАВИТИ/, 1. вити** /вовком/; *3. П.* стогнати, скиглити, ревіти, ревти; *2. (волос)* закручувати, накручувати, кучерявити; *(квіти в коси)* заплітати; *(вінок)* виплітати, сплітати.

ЗАВИВАТИ */док.* **ЗАВИНУТИ/,** *(у що)* загортати, загбртувати, замотувати, закутувати, обмотувати /обвивати, обгортати, оповивати, сповивати/*чим.*

ЗАВИГРАШКИ і **ЗАЇГРАШКИ** *щк,* легко, без зусиль, не напружуючись, не стбмлюючись.

ЗАВИДКИ і **ЗАВИДЬКИ** *мн.,* заздрощі, *жм.* завидощі, *од.* заздрість, завидність, завидющість, *д.* зависність.

ЗАВИДНА *пр.,* за дня /сонця/, завйдка, засвітла, поки видно, повидну, по-видному.

ЗАВИДЮЩИЙ, *див.* ЗАЗДРИЙ.

ЗАВИНИТИ *док.,* прогрішйтися, прошпетитися, провинити, провинитися, *ід.* у Бога теля з'їсти; Я. спричинитися, бути причиною; *(кому)* заборгувати, бути винним.

ЗАВІД, звичай, мода; *У ФР.* зав'язок, зародок /*н.* нема й заводу/; *мн.* ЗАВОДИ, *(вітру)* завивання, виття; *(жіночі)* голосіння.

ЗАВІДУВАТИ, *(чим)* відати, керувати, очолювати *що,* старшувати /головувати/ *де; (усім)* стежити за, розпоряджатися, *р.* радити.

ЗАВІЗНО *пр., Р.* важко, повільно; *ПР. СЛ. (на ринку)* тіснота, товкотнеча, повно людей /возів/, тісно, переповнено, скупчено.

ЗАВІЙ, *(пов'язь)* завивало, завиття, *(у мусулман)* чалма, *(у індусів)* тюрбан; *(вітру)* попів; *(сніговий)* замйт, намет, кучугура.

ЗАВІРЮХА, заметіль, завія, метелиця, хуртовина, ВІХОЛА; *(революційна)* заворушення; *П.* чвара, колотнеча, сварка.

ЗАВІРЯТИ, *(довідку)* засвідчувати, *(візу)* заві зову вати, візувати.

ЗАВІСА, запинало, запона, заслона, опбна, *г.* куртина; *(на вікні)* завіска, фіранка, *(на дверях)* порт'єра; *(із зборами)* драпрі; *(диму)* заволока, пелена.

ЗАВІТ, заповіт, настанова, заповідь; *Р.* обіцянка, порада, побажання.

ЗАВІЯ, *див.* ЗАВІРЮХА.

ЗАВМИРАТИ, *(на місці)* застигати, укля-кати, не рухатися, *(свідомо)* затаюватися; *(з жаху)* мліти, ціпеніти, деревіти, ледве дихати, терпнути, с. НЕПРИТОМНІТИ, тратити пам'ять; *(- серце)* в'янути; *(- рух)* спинятися; *(- розвій)* припинятися; *(- звук)* замовкати, затихати, мовкнути; *(- чуття)* не виявлятися, притуплятися, зникати; *Р.* умирати, гинути; *дк.* **ЗАВМЕРТИ,** принишкнути, прикипіти /прирости/до землі.

ЗАВОД *сов.,* вирббня; *3. П.* підприємство, фабрика, виробництво, *пор.* МАНУФАКТУРА.

ЗАВОДИТИ, *(куди)* уводити, відводити, с. запроторювати; *(додому)* проводити; *(нове)* запроваджувати, впроваджувати, засто-совувати; *(школи)* засновувати, відкривати, будувати; *(бороду)* відрощувати; *(справу) ЮР.* відкривати, започатковувати; *(пісню)* заспівувати, починати; *(мотор)* урухбмлговати; *ПОБ.* плакати, голосити.

ЗАВОДІЙ, *(бешкету)* ЗАВОДІЯКА; *(пісні)* заспівувач.

ЗАВОДІЯКА, заводій, призвідник, призвідець, призвідця, ініціатор, *р.* причйнець; *(підбурювач)* БАЛАМУТ, каламутник, *р.* підмовник; *пор.* ЗАДЕРІЙ.

ЗАВОДЬ і **ЗАВОДОК,** *(на річці)* невелика ЗАТОКА /бухта/, бухточка, *укр.* затін, *сов.* затон; *П.* тиха гавань.

ЗАВОЗИТИ, *(далеко)* відвозити, *сил.* запроторювати; *(сировину)* привозити, довозити, доставляти, приставляти, *жм.* доставчати, достарчати, доправляти.

ЗАВОЙОВНИК, *див.* АГРЕСОР.

ЗАВОЙОВУВАТИ, *(краї)* загарбувати, поневолювати; *(права)* ЗДОБУВАТИ, вибо-рювати.

ЗАВОЛІКАТИ, *(хмарою)* ЗАТЯГАТИ, захмарювати; *(слізьми)* засновувати, застилати.

ЗАВОЛОДІВАТИ, ***(чим)*** привласнювати /присвоювати, захоплювати, *жм.* запосідати, *о.* прибирати до рук/ *що; (ким /- емоції/)* наринати на *кого; (- почуття)* поймати, брати, опановувати, охоплювати; *(дуиіею)* полонити /**заворожувати**/*що,*

ЗАВОЛОКА, *(на очах) сов.* пелена, *пор.* ЗАВІСА; *(хто)* ЗАЙДА; *ЛАЙ.* волоцюга.

ЗАВОРОЖУВАТИ, зачаровувати, вчаровувати, обворожувати, при-, обмарювати чарами, *с.* заклинати; *(піснею)* чарувати, захоплювати; *пі* ГІПНОТИЗУВАТИ.

ЗАВСІДИ, ***див.*** ЗАВЖДИ.

ЗАВТОВШКИ, *див.* ЗАВГРУБШКИ.

ЗАВТРА *пр.,* не сьогодні, другого /наступного/ дня, на другий день; *УФР.* незабаром, скоро; Я. майбутнє, прийдешнє; *ЯК ЇМ.* наступний /другий/ день.

ЗАВЧАСУ *пр.,* завчасно, заздалегідь, загодя, наперед, авансом, *д.* заздалегбди, завгодя; *(зарано)* передчасно.

ЗАВЧАТИ, заучувати, запам'ятовувати, вивчати напам'ять, *(сліпо)* визубжувати.

ЗАВ'ЯДАТИ, *д!* В'ЯНУТИ, ЖОВКНУТИ; *док.* **ЗАВ'ЯНУТИ,** *(захиріти)* замиршавіти, занидіти, зачучверіти, зачеврїти; & зав'яти, зів'яти, зів'янути, по-, при-.

ЗАВ'ЯЗКА, *(в одязі)* мотузок, шнурок; *П.* початок, вихідний пункт, зав'язок.

ЗАВ'ЯЗУВАТИ, в'язати, зв'язувати, ув'язувати, обв'язувати, перев'язувати; *(розмову)* /роз/починати; *(стосунки)* нав'язувати, встановлювати, започатковувати; *(насіння)* зароджувати, утворювати; *Г. (братство)* закладати, засновувати.

ЗАВ'ЯЗУВАТИСЯ, *(хусткою)* пов'язуватися; *(- бій)* починатися; *П.* зароджуватися, заплоджуватися, утворюватися, виникати, поставати.

ЗАВ'ЯЗЬ, зав'язок, зародок; *П.* початок, основа.

ЗАГАД, пропозиція, рекомендація, нагадування, *сил.* завдання, наказ, розпорядження; & загадування.

ЗАГАДКА, *(важка)* головоломка; *(із складів слова)* шарада, *(з букв і малюнків)* ребус; *П.* таємниця, незбагненність, таємничість, *кн.* сфінкс, *обр.* темний ліс.

ЗАГАДКОВИЙ, таємничий, незрозумілий, незбагненний, містичний, укритий таємницею; & загадкуватий.

ЗАГАДУВАТИ, задумувати, плянувати; *(кому)* веліти, давати наказ /завдання/, наказувати; *(загадку)* пропонувати, завдавати; *(що буде)* ворожити, *фр.* віщувати.

ЗАГАЛ, уся громада /громадськість, маса/, широка громадськость, широкі кола; *У ФР.* усі.

ЗАГАЛОМ ***пр.,*** *у* цілому, разом, повністю; взагалі; без вибору, підряд; *Р.* гуртом.

ЗАГАЛЬНИЙ, СТОСОВНИЙ ДО ВСІХ, ПОГОЛОВНИЙ; *(уклін)* призначений усім; *(вжиток)* громадський, колективний, спільний; *(- суму)* увесь; *(- знання)* основний, елементарний; *(для всіх землян)* всесвітній, ВСЄЛЮДСЬКИЙ; *(- фрази)* абстрактний, пустий; *(- поняття)* узагальнений, універсальний; *пор.* ВСЕОСЯЖНИЙ.

ЗАГАРБУВАТИ, захоплювати, завойовувати, окупбвувати; *(чуже)* привласнювати, присвоювати, грабувати, відбирати, забирати, прибирати до рук, *лем.* загрібати.

ЗАГАСАТИ, гаснути, погасати, ви-; *п-к*

-АЮЧИЙ, майже згаслий, *(гомін)* щораз слабший, *п-к* загасущий, вигасущий.

ЗАГАТА, *(на річці)* гать, гатка, перегата, *р.* тама, *пор.* ГРЕБЛЯ; *її.* водоймище; *ОБР.* перепона, перешкода.

ЗАГАЧУВАТИ, робити гать, закладати гатку, гатити; *(водний потік)* загороджувати, перекривати; *(греблю)* закладати /лагодити/ проточину; *(мотлохом)* захаращувати, заповнювати, забивати; *док.* **ЗАГАТИТИ,** *ВУЛ.* уперіщити, вдарити.

ЗАГАЮВАТИСЯ, баритися, затримуватися; *док.* **ЗАГАЯТИСЯ,** *ок.* загавитися.

ЗАГИБАТИ, *(у бою)* гинути, умирати, класти голову /голови/; *(- слід)* зникати, /за/пропадати, щезати, *жм.* ізслизати; *(свідомо)* іти на смерть /хрест/; *(- цвіт)* нищитися, руйнуватися; *док.* **ЗАГИНУТИ,** скрутити собі голову /карк, шию, в'язи/, позбутися голови /життя/, зложити кості /кістки/, знайти могилу.

ЗАГИБЕЛЬ, загин, смерть, погибель, *д.* заглада, *кн.* фатальний кінець, *зет.* згуба, гибель, *р.* загуба, пагуба; *(імперії)* крах; *(поступова)* розклад, руйнування, руйнація, нищення.

ЗАГИН, *див.* **ЗАГИБЕЛЬ.**

ЗАГИНАТИ, ГНУТИ; *ЖМ,* перебільшувати, вигадувати; *(ціну)* правити; *(лайку)* обкладати лайкою.

ЗАГШ, 1, *(поля)* смуга, ділянка, гін; *(на вівці)* ЗАГОРОДА; & загінець, загінчик; 2. група, відділ, з'єднання, боївка, *геол.* партія, *кн.* фаланга,*ур.* когорта, плеяда, сузір'я.

ЗАГЛАДА, знищення, смерть, загин, ЗАГИБЕЛЬ.

ЗАГЛИБИНА, *(у чому)* заглиблення, ямка; *(природна)* западина, улоговина, *сов.* котлован.

ЗАГЛИБЛЮВАТИСЯ, *(у що)* занурюватися /спускатися, діставатися/ вглиб; *(-зморшки)* глибшати; *(у ліс)* йти, їхати, *(у море)* пливти; *(у працю)* ПОРИНАТИ /з головою/, зосереджуватися на, від/даватися *чому, ід.* забувати про все па світі, крім *чого.*

ЗАГЛУХАТИ, затихати; *(- мотор)* зупинятися, глухнути; *її.* завмирати; *дк.* **ЗАГЛУХНУТИ,** *(- біль)* заціпнути, заніміти.

ЗАГЛУШУВАТИ і **ЗАГЛУШАТИ,** *(звук)* притишувати, пом'якшувати; *(кого)* глушити, оглушувати; *(горе)* затамовувати; *(бур: яті)* не давати рости /розвиватися/.

ЗАГЛЯДАТИ, зазирати, *(по кутках)* нишпорити, шукати очима; *(у що)* дивитися- *(до кого)* вчащати, навідуватися, відвідувати *кого.*

ЗАГОВбРЮВАТИ, забалакувати, зав'язувати розмову, обзиватися словом; *(- кров)* виявлятися, пробуджуватися; *(зуби) Д,* замовляти, *її.* підпускати ліси; *(кого)* розважати, присипляти; *Р.* ЗАВОРОЖУВАТИ; *док.* відкрити рота, порушити мовчанку.

ЗАГОВОРЮВАТИСЯ, забалакуватися; забріхуватися, плести нісенітниці, грішити язиком, розпускати /розв'язувати/ язика, давати волю язику; *(в гарячці)* МАРИТИ.

ЗАГОДЯ, *див.* ЗАВЧАСУ; &загоді.

ЗАГОЛОВОК, *(твору)* назва, титул, *г.* наголовок; *(додатковий)* підзаголовок; *(у газеті)* шапка; *тлк.* **ЗАГОЛОВОК,** *див,* ПОДУШКА.

ЗАГОНИСТИЙ, *(- вдачу)* молодецький, хвацький, *НЄҐ.* зухвалий, ЗАДЕРИКУВАТИЙ; *(спів)* шпаркий; *(- лайку)* вуличний, неприс- тойний.

ЗАГОНИСТО *пр.,* хвацьки, хвацько, по-молодецьки, по-молодецькому; зухвало.

ЗАГОРДІТИ *дк.,* загордувати, запишатися, *зп.* загордитися, *жм.* забагатіти, *г.* згордіти; *ндк.* БУНДЮЧИТИСЯ.

ЗАГОРНЕНИЙ, загорнутий, замотаний, закутаний, сповитий, *д.* затушканий.

ЗАГОРОДА, *(для худоби)* загін, обора, ***(для** овець)* кошара; & загородка.

ЗАГОРОДА і **ЗАГОРОЖА,** огорожа /тин, паркан, стіна *тощо/; (дротяна)* загородження.

ЗАГОРТАТИ і **ЗАГОРТУВАТИ,** обгортати, закутувати, замотувати; *(краї паперу)* загинати; *(яму)* засипати, закидати; *(землею)* зарівнювати, пригортати; *(жар)* загрібати; *її.* оповивати.

ЗАГОРЯТИСЯ, спалахувати, займатися, запалюватися; *(- світло)* засвічуватися; *(від сорому)* червоніти, пекти рака; *її.* хвилюватися, захоплюватися; ***(чим)*** перейматися; *(- бої)* починатися, розгорятися: *(- бажання)* виникати, з'являтися.

ЗАГОСТИТИ *док.,* прийти в гості, ВІДВІДАТИ, *ф.* примандрувати.

ЗАГОСТРЮВАТИ, ГОСТРИТИ, вигострювати, відгострювати; *(слух)* збуджувати, посилювати; *(мову)* додавати соли до; *(увагу)* зосереджувати; *(взаємини)* погіршувати.

ЗАГОТОВЛЯТИ, готувати, *(на зиму)* запасати; *(рушники)* дбати на.

ЗАГОЮВАТИСЯ, *(- рану)* гоїтися, заростати, затягатися; *пі* ВИГОЮВАТИ.

ЗАГРАВАТИ, *(з ким)* жартувати, залицятися до; *П.* підлещуватися, запобігати ласки.

ЗАГРЕБУЩИЙ, ЖАДІБНИЙ, *ок.* рукатий; *(плазун танка)* загребистий.

ЗАГРІБАТИ, гребти, згрібати; *(щось па площині)* згортати, горнути; *(чуже)* загарбувати, привласнювати; *(землею)* загортати, пригортати; *(веслом)* веслувати.

ЗАГРОЖУВАТИ, погрожувати, грозити, нахвалятися, грозйтися; *(з нст.* що) лякати, залякувати.

ЗАГРОЗА, *(словесна)* погроза, погрожування, нахваляння, грозьба; *(прикрощів)* небезпека; *(постійна) о.* Дамбклів меч, приспаний вулькан; *фр.* чорні хмари.

ЗАГРОЗЛИВИЙ, *(стан)* небезпечний; *З. П.* грізний, страшний, погрозливий; *(звук)* застрашливий, настрашливий, страшкий, *г.* алярмуючий; (- осторогу) ультимативний.

ЗАГРУЗАТИ, застрягати, грузнути, угрузати; *її.* затримуватися; *(глибоко)* занурюватися, опускатися; *(у забобонах)* поринати у *що; дк.* ЗАГРУЗТИ, захряс/ну/ти.

ЗАГУБЛЮВАТИ, губити, втрачати, випускати з рук; *(з очей) кн.* випускати з поля зору; дк. **ЗАГУБИТИ,** *г.* загйрити; *(справу)* занедбати, зіпсувати, занапастити, провалити, *с.* знищити.

ЗАГУСАТИ, густи, тверднути, тужавіти.

ЗАДАВАКА, чванько, хвалько, хвастун, *кн.* зарозумілець, *зап.* зазпайко.

ЗАДАВНЕНИЙ, *(- хворобу)* занедбаний, занехаяний, нелікований, **негбєний;** *(біль)* Давній, застарілий; *(борг)* залеглий, *сов.* прострочений.

•**ЗАДАРОВУВАТИ,** задарювати, дарувати, обдаровувати.

ЗАДЕРЕВІТИ ***док.,*** затерпнути, заціпеніти, застигнути, заклякнути, задерев'яніти; *(на місці)* завмерти, заніміти.

ЗАДЕРИКУВАТИЙ, задиркуватий, задирливий, зачіпливий, задиристий, *жм.* завоїстий; *(• вдачу)* неврівноважений, *сил.* зухвалий; *(ритм)* загонистий, *сил.* войовничий.

ЗАДЕРІЙ і **ЗАДИРАКА,** забіяка, зачепа, причепа, колотник, напасник, БЕШКНТНИК.

ЗАДИВЛЯТИСЯ, заглядатися, витріщатися, витріщати очі; *(на що)* топити око в *чому.*

ЗАДИХАНИЙ, засапаний, захеканий.

ЗАДИХАТИСЯ *ідок.* ЗАДИХАТИСЯ/, засапуватися, захекуватися; *док.* ухекатися.

ЗАДИХАТИСЯ */док.* **ЗАДИХНУТИСЯ/,** *(без повітря)* душитися, *док. жм.* затхнутися; *(без землі)* бідувати, терпіти біду.

ЗАДКИ *пр.,* задом, рачки, раком, задкуючи, назадгузь.

ЗАДКУВАТИ, *(рухатися задом наперед)* рачкувати, *ок.* точитися /подаватися/ назад; *її. ФАМ.* зрікатися /відмовлятися від, відступати від/ своїх слів; *(на війні)* відступати; *(за ким) Р.* іти слідом /назирці/, слідувати.

ЗАДЛЯ *прий.,* заради, з метою, для; *Р.* через, з причини.

ЗАДНІЙ, позадній, не передній, *(вагон)* хвостовий, *(- двері)* затильний; *(хід)* зворотний, *б. з.* зворотній, *р.* назадній.

ЗАДОБРЮВАТИ, уласкавлювати, загоджувати, годити /як болячці/ *кому,* піддобрюватися під *кого.*

ЗАДОВІЛЬНИЙ, *(- відповідь)* достатній, прийнятний, можливий, *кн.* вистачальний.

ЗАДОВОЛЬНЯТИ, *(запити)* вдовольняти, *(волю)* вволяти; *(потреби)* забезпечувати; *(жагу)* угамовувати, заспокоювати, тамувати; *(вимоги)* відповідати *чому; (примхи)* догоджати *чому; (умови) МАТ.* справджувати; ***дк.*** **ЗАДОВОЛЬНИТИ,** *(помсту)* наситити.

ЗАДОВОЛЬНЯТИСЯ, *(малим)* обходитися; ~ **НА ДОСЯГНУТОМУ,** спочивати на лаврах.

ЗАДРИПАНИЙ, ЗАБРУДНЕНИЙ; *П.* ні-

кчемиии, затрушений, нічого не вартий; *(панок)* злиденний.

ЗАДУБІТИ *док.,* задубнути, задубти, закоцюбти, закоцюбнути, ЗАДЕРЕВІТИ.

ЗАДУМ, *(сміливий)* плян, ідея, намір, замір, надум, *оюм.* думка,/?, намисел, *зн.* затія; *(твору) сов.* замисел.

ЗАДУМА, задуманість, задумливість, замисленість, *ФР.* роздуми, *с.* забуття.

ЗАДУМАНИЙ, задумливий, замислений, *с.* замріяний, *зет.* думний, думливий; *(у що)* зосереджений на ***чому.***

ЗАДУМУВАТИ, *(робити)* планувати, замишляти, затівати, мати намір, збиратися; *(раптом)* здумувати; *п!* НАДУМУВАТИ.

ЗАДУМУВАТИСЯ, *(над чим)* замислюватися, *жм.* загадуватися, *г.* застановлятися; *ПОБ.* замріюватися.

ЗАДУРЮВАТИ, *(затуманювати)* забивати баки, плутати, збивати з пантелйку, впроваджувати в блуд, перти тумана в очі, одуряти, пускати ману на *кого,* наводити полуду на /напускати ману в/ очі; ***док.* ЗАДУРИТТИ,** затуманити.

ЗАДУШЛИВИЙ і **ЗАДУШНИЙ,** *(день)* душний; *(газ)* отруйливий, отруйний; *(- оточення) П.* гнітючий.

ЗАЖАДАТИ *док.,* захотіти, ЗАБАЖАТИ; *(від кого)* поставити вимогу /гостро запропонувати/ *кому; иедок.* ВИМАГАТИ.

ЗАЖЕРЛИВИЙ, ЖАДІБНИЙ; *(хто)* ненажерливий, ненаситний, ненатленний, ненатлий, невситимий, *ід.* несита пелька, *г.* жеровйтий; *П.* грошолюбний, корисливий, шкурний.

ЗАЖИВАТИ, стало споживати Лети, пити/, *(тютюн)* вживати; *(прохолоди)* користуватися з *чого; (хитрощів)* вдаватися до; *(щастя)* зазнавати; *(слави)* здобувати *що; (грошей)* заробляти /придбавати/цо.

ЗАЖУРА, журба, смуток, *р.* жура; зажуреність, засмученість; сумування.

ЗАЖУРЕНИЙ, засмучений, сумний, невеселий, *г.* засумований; *(спів)* тужливий, зажурливий.

ЗАЗДАЛЕГІДЬ, *див.* ЗАВЧАСУ.

ЗАЗДРИЙ і **ЗАЗДРІСНИЙ,** завидющий, завйдливий, завйсливий, зависний; *&* заздрівий.

ЗАЗДРИТИ, заздростити, дивитися /поглядати/ заздрим оком, поривати очі, *зет.* завидувати.

ЗАЗДРІСТЬ, завидющість, *мн.* ЗАВИДКИ, заздрощі, *д,* завись, зависність, завидощі.

ЗАЗИРАТИ, *див.* ЗАГЛЯДАТИ.

ЗАЗІХАТИ, *(на що)* важитися, замірятися, замахуватися, важити, заздритися, ласитися, пасти очі, поривати руку, *(на чуже добро)* чигати, *жм.* зазирати, цілитися, простягати руки, хотіти привласнити.

ЗАЗНАВАТИ, *(щастя)* звідувати, заживати, дізнавати, *ур.* спізнавати, *жм.* куштувати; *(горя)* терпіти /переживати, виносити на своїх плечах/ *іцо; (лиха)* випивати повний ківш; *(кари)* підлягати *чому; (впливу)* підпадати лід; *3.* пам'ятати; *док* ЗАЗНАТИ, *(чиєсь долі) ід.* пожити в *чиїйсь* шкурі.

ЗАЗНАЧАТИ і **ЗАШАЧУВАТИ,** позначати; *(кількість)* фіксувати; *(у викладі)* підкреслювати, зауважувати, звертати увагу.

ЗАЗУБЕНЬ, зазублина, щербина; *(гори)* зубець; *Д.* сліпий завулок, глухий кут.

ЗАШТРИҐОВУВАТИ, зацікавлювати, збуджувати /викликати/ цікавість; *сов.* заінтересовувати.

ЗАЇДАТИСЯ, гризтися, сваритися, **гірка**тися, сперечатися, гарікатися, *кн.* псувати стосунки.

ЗАЇЖДЖИЙ, *(гість)* приїжджий; *(люд)* наїжджий; *(хто)* нетутешній, немісцевий.

ЗАЇЗД, заїзний /заїжджий/ двір, *г.* заїзний дім, (з *шинком)* корчма, *(на Сході)* каравансарай.

ЗАЇЗДИТИ, заїжджати; *(до кого)* приїздити, приїжджати, вчащати, гостювати /бувати/ у; *(убік)* звертати, збочувати, скручувати; *(збоку)* об'їздити, об'їжджати.

ЗАЙВИЙ, *(гріш)* вільний, невживаний, незайнятий, завалящий, *зет.* лйшній; *(- добротну)* надмірний; *(епізод)* додатковий; *(крик)* даремний, непотрібний.

ЗАЙВИНА, лишок, *ід.* щось надмірне; *(чуттів)* надмір; *(зайва здача)* передача.

ЗАЙДА, заброда, заволока, приблуда, заблуда, приплентач; *пор.* ОКУПАНТ.

ЗАЙМАНЕЦЬ, окупант, загарбник.

ЗАЙМАТИ, брати, посідати, *жм.* запосідати; *(пост)* обіймати; *(силою чужу землю)* окупбвувати, забирати, захоплювати, заволодівати *чим; (кімнату)* користуватися *чим; (кого)* /за/чіпати, ображати, чіплятися до, *с.* нападати на; *(дівчину)* женихатися /жартувати/ з; *(худобу)* переймати; *ФР.* перехоплювати /*н.* займає дух/.

ЗАЙМАТИСЯ, 1. спалахувати, загорятися; *П.* червоніти; *(на світ)* благословлятися, *пі* РОЗВИДНЯТИСЯ; *(- день)* наставати, починатися; *(- бажання)* виникати, з'являтися; *ід.* **ЗАЙНЯВСЯ** ДУХ, перехопило /забило/ дух; 2. *(наукою)* вивчати /студіювати/ *що; (з ким)* підучувати *кого; (чим)* робити *що,* поратися /ходити/ коло, *жм.* розводитися з, бавитися у *що,* мати до діла з *чим,* жити з *чого /н.* з практики/; *(квітами)* заходжуватися коло; *(ким)* приділяти увагу *кому.*

ЗАЙНЯТИЙ, не вільний /вакантний/; *(хто)* заклопотаний, заніколений, заанґажований, *(на праці) г.* затруднений; ш.

ЗАЙНЯТІСТЬ, *г.* затруднення, *пб.* заклопбтання.

ЗА/Й/НЯТТЯ, ДІЛО, справа; фах, ремесло, професія, спеціальність, *п.* амплуа, хліб /*н.* легкий х./; *(учнів)* навчання, студії; *тлк.*

ЗАЙНЯТТЯ, *(міста)* захоплення, здобуття.

ЗАЙШЛИЙ, захожий, нетутешній, неміецевий; *(люд)* нахожий; *пор.* ЗАБЛУКАНИИ.

ЗАЙЧИК, *(відсвіт дзеркала)* світельце.

ЗАКАЗУВАТИ, забороняти, не дозволяти; *(кому)* відраджувати *кого;Д.* наказувати.

ЗАКАНДЗЮБЛЮВАТИСЯ, закарлючуватися, загинатися; *(на панів)* пнутися /пертися, пошиватися/ в.

ЗАКАПЕЛОК, закуток, запічок, закомірок.

ЗАКАРБОВУВАТИ, зарубувати, засікати, зарізувати, нарізувати; *(у пам'яті)* фіксувати; **ЗАКАРБУВАТИСЯ,** *(в голові)* врізьбйтися.

ЗАКАРЛІОЧЕНИЙ, загнутий, закоцюрблений, скандзюблений, закандзюблеїші, зігнутий.

ЗАКАТбВУВАТЙ, замордовувати, замучувати.

ЗАКВІТЧУВАТИ, замаювати, закосичувати, умаювати, косичити, КВІТЧАТИ.

ЗАКИ *сп.,* поки, перед тим, перше ніж; *&* заким, закиль, закіль.

ЗАКИД, зауват, репліка, докір; *мн.* ЗАКИДИ, дорікання, звинувачення, *д.* зачіпки.

ЗАКИДАТИ */док.* **ЗАКИДАТИ/,** *(чим)* прикидати, обкидати, покривати, завалювати; *(питаннями)* засипати; *(працею)* завантажувати.

ЗАКИДАТИ */док.* **ЗАКИНУТИ/,** *(куди)* кидати, викидати; *(аж он куди)* запроторювати; *(людей)* засилати; *(вгору)* підкидати; *(ремесло)* облишати, не практикувати, покидати; *(на здогад буряків)* натякати; *(кому)* докоряти, винувати /винуватити, звинувачувати/ *кого; ід.* **ЗАКИДАТИ ВУДОЧКУ,** зондувати ґрунт.

ЗАКИПАТИ, скипати, кипіти; *(- море)* пінитися, вирувати, бурунити/ся/; *(- діяльність)* зав'язуватися, загорятися, розгорятися; *(злобою)* перейматися, вибухати; *(- почування)* наростати; *док.* **ЗАКИПІТИ,** *неос.* закортіти; *(- кров)* запектися.

ЗАКИПАЮЧИЙ, *(казан)* майже закипілий, готовий закипіти; *(- море)* забурунілий, щораз бурхливіший; *(- емоції)* щораз дужчий.

ЗАКИСАТИ, киснути, квасніти, кваснути, скисати; *П. (душею) дк. п.* запліснявіти.

ЗАКІНЧЕННЯ, кінець, завершення, *о.* останній акорд; *(твору)* фінал, кінцівка, епілог; *грм.* флексія.

ЗАКІНЧУВАТИ, завершувати, кінчати, докінчувати, доводити до кінця, фінішувати, *ід.* ставити крапку; *(цілком)* викінчувати; *(виступ)* закругляти, *ІД.* закруглятися; *док.* **ЗАКІНЧИТИ,** *о.* допливти до берега, досягти мети, прийти до фінішу.

ЗАКІНЧУВАТИСЯ, добігати /доходити до/ кінця, (*всі мож. пох. від* ЗАКІНЧУВАТИ.

ЗАКЛАД, установа, *(науковий)* інституція, центр, *(загальноосвітній)* школа, *(культурний)* музей, бібліотека, *(похоронний)* бюро, *(діловий)* фірма, компанія.

ЗАКЛАД, парі; *(грошей)* застава; *Р.* доказ, свідчення.

ЗАКЛАДАТИ, класти, **вкладати;** *(місце)* заповнювати, захаращувати; *(отвір)* замуровувати; *(вуха) неос. док.* позакладати;

(школи) засновувати, створювати, організовувати; *(рух)* започатковувати, закладати підвалини *чого; (майно)* заставляти.

ЗАКЛАДИНИ, закладчини, закладення, закладання, *сов.* закладка.

ЗАКЛАДНИК, заручник, *зап.* заложник.

ЗАКЛИК, *(сурми)* поклик, клич, клик; *ОК.* вигук; *(до чого)* прохання, запрошення, *д.* зазив; *(провідника)* гасло, льозунг, відозва, звернення; *Р.* виклик.

ЗАКЛИКАТИ, *(кого)* звертатися із закликом до; *(у гості)* кликати, запрошувати, запрохувати, зазивати, *у фр.* прикликати.

ЗАКЛИНАННЯ, *(дія)* ворожба, чарування, чаклування; *(текст)* закляття, заклйн, замовляння; *ОК.* проклін, прокляття; *П.* благання.

ЗАКЛИНАТИ, накладати закляття; заворожувати, зачаровувати, чаклувати; *(у що)* обертати; *ФР.* проклинати; *(Богом)* благати; *дк.* **ЗАКЛЯСТИ,** *Г.* вилаятися.

ЗАКЛОПОТАНИЙ, *(чим)* ЗАЙНЯТИЙ; *(думкою)* занепокоєний, стурбований.

ЗАКЛЮЧНИЙ, *(акт)* завершальний, кінцевий, *(у п'єсі — ще)* останній, фінальний.

ЗАКЛЯКАТИ, мерзнути, замерзати, *с.* дубіти, клякнути, коцюбнути, коліти, застигати, ціпеніти; *(зі страху)* терпнути, затерпати; *(на місці)* завмирати.

ЗАКЛЯКЛИЙ, задубілий, закоцюблий, замерзлий, затерплий, застиглий, задублий, заціпенілий, заколілий, завмерлий, окляклий; *УФР.* мертвий /*н.* заклякле тіло/.

ЗАКЛЯТИЙ, заворожений, зачарований, *сил.* проклятий; *(- вдачу)* запеклий, затятий, упертий, забісований; *(ворог)* лютий, ненависний, непримиренний.

ЗАКЛЯТТЯ, *(дія)* чари, ворожба; *(текст)* заклин, заклинання, клятьба; *(над ким)* проклін, прокляття, *д.* кляття; *Р.* присяга.

ЗАКОЛИСУВАТИ, *(дитя)* люляти, заколихувати, присипляти, наганяти /навівати/ сон; *П.* втішати, заспокоювати, присипляти пильність; *(душевний біль)* тамувати.

ЗАКОЛОТ, *(збройний)* бунт, повстання, заворушення, розрух, путч, *д.* ворохібня, ворохібництво; *(у хаті)* колотнеча, буча; *ПОБ.* галас, гймір, метушня, зам'яття, зам'ятня, *сов.* сум'яття.

ЗАКОМЇРОК, *(у хаті)* закапелок, ЗАКУТОК; *(за коморою)* закомброк, *жм.* закамарок.

ЗАКбН, *(урядовий)* ДЕКРЕТ, УКАЗ; *fa новини) ІД.* конституція; *(поведінки)* правило, норма; *(узаконені правила)* положення- *(весільний)* звичай, обряд; *(життя)* закономірність; *ЖМ.* принцип, догма, аксіома; *ОК* неминучість.

ЗАКОННИЙ, *(засіб)* легальний; *(вирок)* правоеійльний, правочйшшй, правоможний; *(- вимогу)* справедливий, умотивований; *(- бажання)* закономірний, природний; *(передбачений обрядом) ЗСТ.* належний, узвичаєний.

ЗАКОНСЕРВУВАТИ, *П.* заморозити, припинити, *(проект)* покласти під сукно.

ЗАКОРДОН, чужина, чужа сторона, *сов.* зарубіжжя, *ок.* закордоння; *пр.* ЗАКОРДбНОМ, на чужині, в чужих сторонах /краях/, *флк.* за морем, *суч.* за океаном.

ЗАКОРШЮВАТИ, *(звичаї)* запроваджувати, впроваджувати, заводити, уводити; *(любов у серці)* зміцнювати, посилювати; & *бар.* укорінювати.

ЗАКОРЇНЮВАТИСЯ, *(у грунт)* вростати, лускати корені /корінці, паростки/, коренитися, *(у свідомості)* зміцнюватися, *(- думку)* узвичаюватися; *дк.* ЗАКОРШЙТИСЯ, загніздитися; *пі* ЗАКОРШЮВАТИ.

ЗАКОРТІТИ *док. неос,* захотітися, ЗАБАЖАТИСЯ.

ЗАКОСИЧУВАТИ, косичити, заквітчувати, прикрашати, прикрашувати, замаювати, умаювати, уквітчувати, *д.* закрашувати, закрашати.

ЗАКОТИСТИЙ, *(комір)* відлоговий, виложистий, *сов.* відкладний.

ЗАКОХАНИЙ, залюблений; *(у що)* захоплений /зачарований/ *чим; (у собі)* самозакоханий; *ЗСТ.* викоханий, випещений, перегодований.

ЗАКОШЛАНИЙ, *(волос)* скуйовджений, розкошланий, розпатланий, запатланий, розкудланий, *д.* закуйданий, закустраний.

ЗАКРАДАТИСЯ, *(у серце)* заповзати, пускати корінці /паростки/, закорінюватися *де.*

ЗАКРИВАВЛЮВАТИ, об'юшувати; *п!* КРИВАВИТИ; *док.* **ЗАКРИВАВИТИ,** пустити юшку.

ЗАКРИВАТИ, *(собою)* загороджувати, затуляти, заслоняти, застувати, застити; *(небо /хмарою/)* покривати, затягати, застилати; *(посуд)* накривати; *(від очей)* укривати, прикривати; *(очі)* стуляти, склепляти, заплющувати; *(шлях)* перекривати, бльокувати; *(церкву)* не давати діяти *кому; (склеп)* замикати; *(віче)* КІНЧАТИ.

ЗАКРИТИЙ, *(парк)* замкнений, замкнутий, недіючий; *(- мішень)* невидимий, прихований; *(- засідання)* не для всіх, не загальний.

ЗАКРІПАЧУВАТИ, уярмлювати, поневолювати; *док.* **ЗАКРІПАЧИТИ,** заполонити.

ЗАКРІПЛЮВАТИ, -ПЛЯТИ, кріпити, зміцнювати; *(за ким)* передавати у власність *кому.*

ЗАКРІПЛЮЮЧИЙ, що закріплює, призначений закріпити, *п-к* закріплювальний, закріпний, для закріплення, *(хто)* закріплювач; *(засіб)* протипроносний.

ЗАКРУТ, крутий поворот /вигин, поворіт/; *(траншеї)* кривина, крива лінія; & закрутень, закрутина.

ЗАКРУТКА, *(на дверях)* защіпка; *(кучерів)* закруток, *сов.* завиток; *ПОБ.* закручена коса; *АНАТ.* звивина; *МЕД приб.* джгут.

ЗАКРУЧУВАТИ, обертати, вертіти, крутити; *(гайку)* завірчунати, *(шруб)* загвинчувати; *(голову)* обвивати, зав'язувати, обмотувати; *(голову /кому/)* закохувати /причаровувати/ *кого; (судову справу)* заплутувати.

ЗАКУПИ *мн. г.,* купування, купівля, закупівля.

ЗАКУПбВУВАТИ, закупляти, купувати, купляти; 1 підкупляти.

ЗАКУТ і **ЗАКУТЕНЬ,** куток, закуток, закутина; *(глухий)* глушина, відлюддя.

ЗАКУТИЙ, окутий, кутий, закований; *П.* че вільний, ув'язнений, заарештований; *(лиЦар)* закутий у панцер; *(морозом)* скутий.

ЗАКУТОК, куток, ЗАКУТ; *(у хаті)* закапелок, ЗАКОМІРОК; *(рідний)* домівка, хата, місцевість; *(теплий)* притулок.

ЗАЛАГОДЖУВАТИ, лагодити, ремонтувати, залаштовувати, направляти; *(справу)* полагоджувати; *(стосунки)* поліпшувати; *(провину) Р.* спокутувати, загладжувати; *док.* **ЗАЛАГОДИТИ,** заладнати, полагодити.

ЗАЛЕГЛИИ, залежалий, залежаний, злежаний; *(товар)* несвіжий; *(борг)* ЗАДАВНЕНИЙ.

ЗАЛЕДВЕ *пр.,* трохи, злегка; *(вміститися)* насилу; *Ч.* ледве, ледь; *СП.* як тільки.

ЗАЛЙЖАНИИ, залежалий, злежаниЙ, залеглий; *(- члени тіла)* затерплий; *(-речі)* невживаний; *(- сіно)* несвіжий, зіпсований, *сил.* прілий.

ЗАЛЕЖАТИ, *(від кого)* бу'ти в залежності, бути на *чиєму* мотузку /поводі/.

ЗАЛЕЖНИЙ, несамостійний, підпорядкований, підвладний, *сил.* підкорений; *(- слова)* пов'язаний, узалежнений.

ЗАЛИВАТИ, *(водою)* затопляти; *(світлом)* наповнювати; *(площу людом)* заповнювати; *(радістю)* поймати, охоплювати; У *ФР.* обливати, виливати; *(бетоном)* покривати; *(калоші) ЖМ.* латати, залатувати; *СОВ.* вигадувати, возити попа в решеті.

ЗАЛИВАТИСЯ, затоплятися; *(потом)* обливатися; *(кров'ю)* підпливати, *ІД.* закривавлюватися; *(- собак)* валувати; *(водою)* захлинатися, *ІД.* потопати, гинути; *Ф.* пиячити, пити запоєм; *ІД. (слізьми)* гірко плакати, *(сміхом)* падати зо сміху, смятися до упаду; *(- пташок) Д.* виспівувати, витьохкувати.

ЗАЛИВНИЙ, *(дощ)* ливнйй, рясний, тривалий, *ок.* зливний, заливущий; *(берег)* заплавний; *КУЛ.* залитий /заправою/; *(спів, сміх) сов.* заливистий, заливчастий, переливчастий, *поет,* перламутровий.

ЗАЛИЦЯЛЬНИК *кн., (несерйозний)* зальотник, льовеляс /*сов.* ловелас/, бахур, донжуан, *жм.* моргун; *(серйозний)* закоханець; *ігор.* **ДЖИҐУН.**

ЗАЛИЦЯННЯ і **ЗАЛИЦЯТИСЯ,** *due.* ЖЕНИХАННЯ і ЖЕНИХАТИСЯ.

ЗАЛИШАТИ, зоставляти, не брати з собою; *(у спадок)* лишати, віддавати, відписувати, передавати; *(сліди)* лишати; *(на потім)* відкладати; *(на посаді)* затримувати, не звільняти з; *(місто)* покидати, *з.* опускати; *(думку)* закидати, відкидати, викидати з голови; *(не чіпати)* не рухати.

ЗАЛИШАТИСЯ, *(на місці)* не покидати *чого; (- сліди)* не зникати; *(без чого)* позбуватися *чого; (сиротою)* зоставатися, лишатися; *(в серці)* жити.

ЗАЛИШОК, зайвина, лишок, запас; *мн.* **ЗАЛИШКИ,** рештки, *(на дні)* поденки *(туману)* сліди; *(ворогів)* недобитки.

ЗАЛІЗНИЙ, із заліза; *П.* міцний, дужий, могутній; *(дух)* непохитний, твердий, незламний; *(закон)* незмінний, **а** невідклічний; *(- логіку)* незаперечний.

ЗАЛІТАТИ, *(куди)* влітати, прилітати; *(високо)* здійматися; *(на часинку) ОБР.* заскакувати, забігати; *(думкою)* линути.

ЗАЛІЧУВАТИ, *(учнів)* зараховувати, включати до складу, зачисляти; *(до героїв)* визнавати /мати, вважати/ за; *(на рахунок)* записувати, списувати, відносити, за-.

ЗАЛОГА, *(міста)* гарнізон; *(князя)* охорона, варта; *(судна)* екіпаж; *Р.* ЗАСІДКА.

ЗАЛУЧАТИ, *(до гурту)* втягати, приєднувати, вербувати; *(інформацію)* притягати, використовувати; *(женихів)* привертати, приваблювати; *(слави) Р.* здобувати *що.*

ЗАЛЮБКИ *пр.,* охоче, радо, з дорогого душею, з приємністю, *кн.* із задоволенням.

ЗАЛЮБЛЕНИИ, закоханий; *(у що)* захоплений /зачарований/ *чим.*

ЗАЛЯ, *укр.* хоромина, *анал.* гол; *(у палатах)* вітальня; *П.* авдиторія, слухачі, глядачі, слухацтво, глядацтво, публіка; & зала, *сов.* зал.

ЗАЛЯГАТИ, *(у лігво)* лягати; *(- туман)* з'являтися, купчитися; *(простір)* заповнювати, загачувати */н.* худоба залягла двір/; *(- руди)* лежати; *(- ниви)* простягатися; *(- тишу)* наставати, западати, запановувати; *(- темінь)* оповивати, охоплювати; *(в душу)* западати; *(- вітер)* припинятися, ущухати; ***док.*** **ЗАЛЯГТИ,** *(- хворого)* лягти в ліжко, *сов.* зляїтй.

ЗАЛЯКУВАТИ, лякати, страхати, **застрашувати,** *с.* тероризувати.

ЗАЛЬОТИ, *див.* ЖЕНИХАННЯ; *ОК.* любовні пригоди.

ЗАЛЬОТНИЙ, *(- пригоди)* донжуанський, зальотницький, *лем.* бахурський; *(усміх)* манливий, знадливий, знадний; *(вояк) З.* молодецький, хоробрий; *пор.* КОКЕТЛИВИЙ.

ЗАЛЬОТНИК, *див.* ЗАЛИЦЯЛЬНИК.

ЗАМАЗУВАТИ і **ЗАМАЩУВАТИ,** мазати, мастити; заліплювати, зашпаровувати- *(очі) ІД.* забивати баки; *(хиби)* приховувати' *(чимось)* забруднювати.

ЗАМАЗУРА, нехлюй, замазуха, задріпа замурза, оімаровоз; *(- жінку)* задрипанка.

ЗАМАЛИМ НЕ ***ід.,*** трохи не, мало не, замало не, /за/ледве не.

ЗАМАНУТИСЯ, *див.* ЗАБАЖАТИСЯ.

ЗАМАНЮВАТИ, приваблювати, принаджувати; *(до гурту)* затягати, втягати.

ЗАМАСКОВАНИЙ, завуальований, схований від очей, *(кращим товаром)* заличкований; *(чим)* під маскою /за фасадом/ *чого: (хто)* убраний в овечу шкуру, *фр.* під псевдонімом, під чужим прапором /чужими прапорами/.

ЗАМАСКОВУВАТИ, *д!* МАСКУВАТИ.

ЗАМАХ, *(щось робити)* намір, замір; *(на що)* зазіхання, претенсія, спроба відібрати; *(на царя)* терористичний акт, теракт, *г.* атеїітат; *(косою)* змах; *(рукою)* розмах; *Б. З.* манера, звичка, *сов.* замашка.

ЗАМАШНИЙ, *(ЦІПОК)* замашистий, важкий, великий; *(- слова)* влучний; *(хто)* жвавий, меткий; & замашненький.

ЗАМЕРЗАТИ, ***д!*** МЕРЗНУТИ.

ЗАМЕТ і **ЗАМІТ,** *(снігу)* кучугура, намет, *(попереклиляху)* перемет; *П.* купа.

ЗАМИКАТИ, *(двері)* брати на ключ /замок, засув/; *(на защіпку)* защіпати; *(кого)* тримати під замком /вартою/, ув'язнювати; *(очі)* склепляти, стулити, заплющувати: *(кінці кола)* злучати; *(шерегу)* бути крайнім у; **ЇЙ. ЗАМКНУТИ бЧІ,** умерти; *п-к* **ЗАМИКАЮЧИЙ,** *(в лаві)* крайній, задній, кінцевий.

ЗАМИКАТИСЯ, зачинятися, усамотнюватися; *(в собі) ІД.* заглиблюватися; **ЗАМКНУТИСЯ,** *(від небажаних відвідин)* забарикадуватися.

ЗАМІЖЖЯ, *(подружнє життя)* замужжя, *жм.* заміж */н.* який той заміж?/; *пор.* ШЛЮБ.

ЗАМІЖНЯ, замужня, одружена; *ЯК ЇМ.* молодиця.

ЗАМІНЮВАТИ і **ЗАМІНЯТИ,** *(кого)* заступати, заміщати, бути за *кого; (на що)* обмінювати, промінювати.

ЗАМІР, намір, задум, плян, бажання, *ок.* мета; *ігор.* ЗАМАХ.

ЗАМІРЯТИСЯ, замахуватися, заносити руку; *(тікати)* мати намір, збиратися; *(на що)* гострити зуби.

ЗАМІСТЬ *прип.,* наміс*ть,* натомість, *д.* замісто, *жм.* замість того, щоб; *ід.* **ЗАМІСТЬ ТОГО,** зате, *д.* затбмість.

ЗАМІТАТИ, мести, вимітати; *(снігом)* засипати, покривати; *(сліди)* затирати.

ЗАМІШАННЯ, *д!* КОНФУЗ.

ЗАМКНЕНИЙ і **ЗАМКНУТИЙ,** *(- лінію)* нерозривний, суцільний; *(- оточення)* безвихідний; *(ареал)* усамбтнений, відокремлений; *(хто)* замкнений у собі, небалакучий, мовчазний, нетовариський, некомпанійський, **неартшьний,** *сил.* відлюдькуватий.

ЗАМОВА, *(від кого)* замовлення; *(магічні слова)* замовляння, замовини, *р.* заклйн, нашепт, *г.* заговір.

ЗАМОВКАТИ, мовкнути, німіти; **ЗАМбВКНУТИ,** прикусити язйк/а/, зав'язати язика, закусити уста, заткнути губу; (!) **-КНИ!,** затули рот/а/! заткни губу! заткнись!

ЗАМОВЧУВАТИ, промовчувати, обминати мовчанкою; *(хиби)* приховувати, не розповідати /не згадувати/ про.

ЗАМОГИЛЬНИЙ, *(голос)* глухий, моторошний.

ЗАМОЖНИЙ, багатий, з достатком, грошовитий, забезпечений, маєтний, *кн.* імущий, маючий; *ФР.* хазяйський */н.* хазяйський двір/; *пр.* **ЗАМбЖНО,** як у Бога за дверима.

ЗАМОК, фортеця, бастіон, цитадель, *(у Франції)* шатб; *(вельможі)* палац; *Р.* тюрма.

ЗАМОК, *(примітивний)* клямка, *(висячий)* колодка; *(в намисті)* застібка, *(у крісі) сов.* затвор.

ЗАМОЛОДУ, за молодих літ, на весні літ.

ЗАМОРОЗОК, приморозок, *р.* заморозь; *мн.* **ЗАМОРОЗКИ,** ***д.*** зазимки.

ЗАМОРЮВАТИ, наморювати, стомлювати, натомлювати, втомлювати, змучувати, забирати всі сили у; *док.* **ЗАМОРИТИ,** ^мордувати, вимучити, ухекати, *д.* ухоркати.

ЗАМУЧУВАТИ, замордовувати, закатовувати; *(хворобою)* знесилювати, виснажувати, вимучувати; *док.* **ЗАМУЧИТИ,** *фам.* доїхати.

ЗАМ'ЯТТЯ, метушня, заколот, колотнеча, шарпанина, шамотня, руханйна, мотанина, замотання, крутанина, заметушня, *сов.* сум'яття, *сил.* переполох; & **зам'ятая.**

ЗАНАДТО *пр.,* дуже, надміру, *д.* пазавміру; & надто.

ЗАНАПАЩАТИ, *(край)* губити, **загуб*** ляти, *сил.* руйнувати, нищити; *(кого)* убивати, заподіювати смерть ***кому; (господарство)*** занедбувати, зводити **нінащо,** не берегти *чого; (душу)* погубляти; & занапащувати.

ЗАНЕДБУВАТИ, занехаювати; *(науку)* нехтувати, закидати; *док.* ЗАНЕДБАТИ, *жм.* загйрити, захаяти, *ід.* кинути під лаву; *(себе)* попустити; *пор.* ЗАНАПАЩАТИ.

ЗАНЕДУЖУВАТИ, захворювати: *док.* **ЗАНЕДУЖАТИ,** заслаб/ну/ти, з. занепасти.

ЗАНЕПАД, *(виробництва)* спад, депресія; *(розвитку)* завмирання, застій, деградація, стагнація, *(цивілізації)* смеркання; & занепадання; *пор.* ЗАГИБЕЛЬ.

ЗАНЕПАДАТИ, не розвиватися, не процвітати, деградувати, *о.* сходити на пси, припадати пилом; *(на силах) ІД.* знесилюватися, виснажуватися, видихатися, нікчемніти; *п!* ПЕРЕВОДИТИСЯ; *(на що) З.* хворіти; ***док.*** **ЗАНЕПАСТИ,** ***ід.*** пороси тернами.

ЗАНЕПОКОЄНИЙ, стурбований, стривожений, збентежений; *(погляд)* неспокійний; *(чим)* сполоханий, сполошений, *д.* сполохнутий, сколошканий, переколошканий.

ЗАНЕПОКОЮЮЧИЙ ***ж,*** *(ситая)* /дуже, глибоко/ тривожний, *(стан)* здатний занепокоїти, /мало не/ критичний, близький до критичного.

ЗАНЕХАЮВАТИ, *див.* ЗАНЕДБУВАТИ.

ЗАНІМІЛИЙ, замовклий, примовклий; *(- руки)* затерплий; нерухомий, непорушний.

ЗАНОВО ***пр.,*** знову, ще раз, з початку; *(жити)* по-новому, інакше, в інший спосіб.

ЗАНОСИТИ, *(куди)* приносити, вносити; *(запах)* доносити; *(меч)* підносити; *(далеко)* запроторювати, відносити; *(снігом)* засипати,

замітати; *(до реєстру)* записувати; *док.* **ЗАНЕСТИ,** *(водою) ф.* затаскати, *б. з.* замчати.

ЗАНОШУВАТИ, *(одяг)* виношувати; *док.* **ЗАНОСИТИ.**

ЗАНУДА, нудьги, туга; *ЛАЙ.* зараза, сволота, погань, наволоч, паскуда.

ЗАНУРЮВАТИСЯ, занурятися, заглиблюватися, іти на дно, *(з головою)* пірнати, *(в роздуми)* поринати; *(у сніг)* вгрузати.

ЗАОХОТА, *(дія)* заохочення, заохочування; *(річ)* нагорода, премія; *пі* ПОХВАЛЬБА.

ЗАОХОЧУВАТИ, підохочувати, підбадьорювати, *с.* спонукувати, *о.* благословляти на *що,* піддавати /підсипати/ жару /вогню, охоти/, додавати охоти, *(ласкою)* гладити по **голові.**

ЗАОЧІ *пр.,* позаочі, заочно, не в очі, за спиною; **ЗАОЧНИЙ,** позаочний.

ЗАОЩАДЖУВАТИ, берегти, зберігати, економити, не витрачати, не марнотратити, не розтринькувати; *(копійку)* нагромаджувати, збивати, прибере́гати.

ЗАПАДАТИ, западатися, провалюватися; *(- щоки)* впадати, увалюватися; *(в голову)* засідати в *чому, ІД.* спадати на думку; *(- думку)* виринати, з'являтися; *(у серце)* заглиблюватися, закорішоватися; *(- слід)* зникати, губитися, пропадати; *(- світила)* заходити; *(- тишу)* наставати, запановувати, залягати.

ЗАПАДИНА, ЯМА, заглиблення, заглибина; *(низьке місце)* БАЛКА.

ЗАПАЛ, захват, завзяття, піднесення, захоплення, заповзяття, ентузіязм; *З.П.* запальність, гарячковість, пал, опал, збудження, збудженість, запопадливість, ревність, газард, *сов.* азарт; *(до читання)* потяг, пристрасть.

ЗАПАЛЕНИЙ, ПОЙНЯТИЙ /вогнем/, *кн.* спалахнулий; *П.* збуджений, захоплений; *(від сорому)* запаленілий, спаленілий, розшарілий; *(сонцем)* засмаглий; *ЖМ.* запальний, запальчастий, пристрасний, завзятий.

ЗАПАЛЮВАТИ, *(ніч)* розпалювати; *(кого)* надихати, наснажувати, окриляти, додавати духу *кому,* підносити дух *кому* /на дусі *кого/.*

ЗАПАЛЬНИЙ, *(- слова)* ЖАГУЧИЙ, пристрасний, палкий, надихущий; *(- вдачу)* НЕВРІВНОВАЖЕНИЙ, нестриманий, гарячкуватий, загонистий, *р.* оприскливий, опрpíщкуватий; *(до праці)* завзятий, запопадливий *р.* загарливий; *(- гру)* напружений, запеклий, газардовий, *сов.* азартний; *Т.* запалівальний; & запалистий, запальчастий.

ЗАПАМОРОКА, ЗАПАМОРОЧЕННЯ млість, запаморочення, с. очманіння, *д.* заморока.

ЗАПАМОРОЧЕНИЙ, задурманений, **затуманений,** стуманілий; *ПРИК.* очманілий

ЗАПАМОРОЧУВАТИ, *(голову)* наморочити, закручувати, туманити, затуманювати; *(кого)* забивати памороки *кому; (пахощами)* п'янити.

ЗАПАМОРОЧУВАТИСЯ, чманіти; *(в голові) сов.* затуманюватися, *док.* **ЗАПАМОРОЧИТИСЯ,** *фам.* замакітритися.

ЗАПАМ'ЯТОВУВАТИ, не забувати, нотувати в пам'яті, пам'ятати; *дк.* **ЗАПАМ'ЯТАТИ/СЯ/,** затямити/ся/, *о.* зарубати на носі; *п-к* **-УЮЧИЙ,** здатний затямити, пам'яткий, пам'ятливий, пам'ятущий, *(прилад)* запам'ятбвчий.

ЗАПАНОВУВАТИ, *(- тишу) П.* наставати, западати, залягати, *кн.* встановлюватися; *(всім тілом)* оволодівати, поймати /охоплювати/ *що; док.* **ЗАПАНУВАТИ,** *жм.* зацарювати; *(над ким)* очолити /стати на чолі/ *кого; (самому)* усамостійпитися.

ЗАПАСАТИ, *(харчі)* припасати, назбирувати, нагромаджувати,заготовляти.

ЗАПАСНИЙ, *(- копійку) жм.* припаснйй; *(полк)* резервний; *(хід)* про запас, додатковий; *ЖМ. (хто робить запаси)* запасливий.

ЗАПАХ і **ЗАПАШНИЙ,** *див.* АРОМАТ і АРОМАТНИЙ.

ЗАПЕВНЯТИ, ЗАПЕВНЮВАТИ, **/авторитетно/** твердити, переконувати, *с.* ручитися головою /голову на відріз давати/ *кому; (хто має сумніви)* розганяти сумніви; *(права)* забезпечувати, гарантувати; *ІД.* **ЗАПЕВНЯЮ ВАС,** вірте чи ні.

ЗАПЕКЛИЙ, завзятий, заповзятий, *сил.* відчайдушний, шалений, несамовитий, ФАНАТИЧНИЙ; *(норов)* упертий, затятий; *(злодій)* закоренілий, забісований, *(ворог)* непримиренний, заклятий, жорстокий; *(бій)* тривалий, напружений, не на життя, а на смерть; *(- ненависть)* глибокий, нестримні^ *(. кров) ЖМ.* запечений, закипілий.

ЗАПЕРЕЧУВАТИ, не погоджуватися, перечити, суперечити, мати проти, *ід.* крутити головою; *(наклеп)* спростовувати, відкидати; *(чиєсь існування)* не визнавати.

ЗАПИНАТИ, *(вікно)* завішувати; *(завісу)* зашморгувати; *(хустку)* зав'язувати, запинатися *чим; (димом)* ОГОРТАТИ; *(поли)* загортати; *(на гудзики)* застібати.

ЗАПИНАТИСЯ, завішуватися; зав'язувати голову, закутуватися; застібатися; *(в розмові)* затинатися, запікуватися, *п.* зашпортуватися.

ЗАПИСКА, цидула, цидулка, писулька, /коротенький/ лист; *(у школі)* шпаргалка.

ЗАПИСУВАТИ, занотовувати, класти на папір; *(звук на тасьму) д.* рекордувати; *(до реєстру)* зареєстровувати; *(у протокол) ІД.* протоколювати; *(в артисти)* зараховувати; *(майно /на кого/) ЖМ.* лишати у спадок /відписувати/ *кому.*

ЗАПИТ, *(щоб мати інформацію)* прохання, иросьба, с. вимога; *мн.* **ЗАПИТИ,** *(духові)* потреби, зацікавлення; *пор.* ЗАПИТАННЯ.

ЗАПИТАННЯ, питання; *(у парляменті)* запит.

ЗАПИХАТИ, пхати, бгати; *(куди)* заштовхувати, засувати; *(у що)* набивати /напаковувати/ *що.*

ЗАПІВДАРМА *пр.,* запівдурно, за півціни.

ЗАШДбЗРЮВАТИ, підозрювати, мати підозру, думати на; *(з ч.* не) припускати.

ЗАПІЗНЮВАТИСЯ, спізнюватися, приходити пізно /пізніше/, затримуватися, *(трохи)* припізнюватися; *(з наукою)* не встигати, відставати; *пор.* БАРИТИСЯ.

ЗАШРВАТИ *док., (літак)* захопити; *(майно)* запосісти; & запорвати.

ЗАПЛАКАНИЙ, зарюмсаний, зарюманий, у сльозах, із слізьми.

ЗАПЛАТА, плата, платня, заробіток, заслуженйна; *УР.* відплата, помста.

ЗАПЛІДНЮВАТИ і **ЗАПЛІДНИТИ,** викликати запліднення; *(жінку)* робити матір'ю, *(землю)* робити родючою, *(думку) П.* збуджувати, окриляти, надихати.

ЗАПЛУТУВАТИ, плутати, переплутувати; переплітати /сплітати, перевивати/ без ладу; *(кого)* СПАНТЕЛИЧУВАТИ, /на/пускати туману на *кого /кому/; П. (справу)* ускладнювати, *ф.* закручувати; *(в аферу)* замотувати, затягати, втягати.

ЗАПОБІГАТИ, *(лихові)* відвертати *що,* не допускати *чого; (ласки)* запопадати; *(перед ким)* хотіти бути хорошим, піддобрюватися під *кого,* догоджати *кому,* підлещуватися /*жм.* лататися/ до *кого, ід.* гнути коліна; *док.* **ЗАПОБІГТИ,** *(лихові)* зарадити, запомогти; *(жениха) З.* здобути, дістати, придбати.

ЗАПОБІГЛИВИЙ, *(кавалер)* люб'язний, ласкавий, ввічливий, прихильний, послужливий, запопадливий; *НЕЇ.* підлесливий, облесливий, облесний, догідливий, *жм.* масний, масляний.

ЗАПОБІЖНИЙ, *(захід)* профілактичний, превентивний, попереджальний, попереджувальний, *р.* попередливий, *сил.* охоронний, захисний; & запобігавчий.

ЗАПОВЗЯТИЙ, *див.* ЗАВЗЯТИЙ.

ЗАПОВЗЯТИСЯ *док., (зробити)* поставити собі за мету; *(робити)* узятися, заходитися; *(проти кого)* нападати /накидатися/ на *кого.*

ЗАПОВІДАТИ, *(майно)* лишати у спадок, відписувати; *(з нст.* щоб) наказувати, казати; *(погоду) Г.* казати наперед, віщувати; *(майбутнє /кому/)* пророчити, обіцяти.

ЗАПОВІДЬ, заповіт, правило, настанова, *сил.* закон.

ЗАПОВІТ, духівниця, тестамент, остання воля, *г.* завіщання; *(внукам)* настанова, наказ, заповідь; *(Новий, Старий) рел.* завіт.

ЗАПОВІТНИЙ, *(- бажання)* омріяний, вимріяний, виношений у серці; *(- річ)* найдорожчий, найцінніший, *ур.* священний; *(- мрії)* таємний, поташний, прихований; *(день)* довгожданий, очікуваний.

ЗАПбВНЮВАТИ і **ЗАПОВНЯТИ,** *(простір)* повнити, заполонювати, заполоняти, залягати, заступати, *ок.* загачувати; *(скриню)* наповнювати, набивати; *(анкету)* виповнювати; *(душу смутком)* проймати, поймати, охоплювати; *(людьми)* залюднювати.

ЗАПОВНЮВАТИСЯ, заповнятися, за

полонитися, заполонюватися, *тт. З ос.* захрясати.

ЗАПОДІЮВАТИ, *(шкоду)* завдавати, робити /коїти, чинити/ *що; (втрати)* викликати, причинятися до.

ЗАПОЗИЧАТИ і **ЗАПОЗИЧУВАТИ,** *(досвід)* переймати, наслідувати; *док.* **ЗАПОЗИЧИТИ,** *(з чужих культур)* зачерпнути, *р.* засягти, засягнути.

ЗАПОМАГАТИ, *(кого)* зарятовувати, помагати /допомагати/ *кому; (біді)* запобігати, зараджувати.

ЗАПОНА, ЗАВІСА; *(накриття)* покривало; *(хмар)* габа, *(сліз)* заволока, пелена; *ЖМ.* перешкода; *З.* застібка.

ЗАПОПАДАТИ, *(гроші)* здобувати, діставати, знаходити; *(що трапиться)* брати, хапати; *(ворогів)* натрапляти, захоплювати; *(ласки)* запобігати.

ЗАПОПАДЛИВИЙ, *(хто)* ретельний, дбайливий, старанний, клопітний, ревний, *жм.* загарливий, падковитий; *(до чого)* охочий, жадібний, ласий; *(манерами)* запобігливий, догідливий; & запопадний, попадливий, *д.* упадливий.

ЗАПОРУКА, запевнення, гарантія, порука, р. зарука.

ЗАПОСІДАТИ, посідати, займати, заволодівати.

ЗАПОЧАТКОВУВАТИ, класти /давати/ початок, давати поштовх; *ігор.* ЗАЧИНАТИ.

ЗАПРАВЛЯТИ, *(одяг)* обсмикувати, опоряджати; *КУЛ.* засмачувати, смачити; *(мотор)* заливати пальним; *(принад до вжитку)* готувати; *(косу)* гострити; *Д.* орудувати, ВЕРХОВОДИТИ, керувати, порядкувати, зараджувати; *(ціну)* правити.

ЗАПРАЦЬОВАНИЙ, *(гріш)* зароблений; *(виснажений працею)* заморений, зморений, замордований, натруджений, втомлений, натомлений, *р.* трудний, з. віпрацьований; *(-руки)* мозолястий, репаний, *сов.* згрубілий.

ЗАПРИМІЧАТИ, *ді.* ПОМІЧАТИ.

ЗАПРИЯЗНИТИСЯ /ЗАПРИЯТЕЛЮВАТИ/ *док.,* подружити, потоваришувати, затоваришувати, подружитися, здружитися, стоваришуватися, зайти у приязнь.

ЗАПРОДАНЕЦЬ, зрадник, зрадливець, *обр.* юда, продажна шкура, христопродцвець,*д.* зрадець, зрадок, *ок.* перепроданець

ЗАПРОДУВАТИ і **ЗАПРОДАВАТИ,** на-перед /на пні/ продавати; *П.* зраджувати.

ЗАПРОПОНУВАТИ *док., (задачу)* вгадати, *жм,* завдати; *(кандидата)* порекомендувати; *(як зробити)* подати думку /пропозицію/; *(виявити* ***ініціативу)*** *г.* заініціювати

ЗАПРОСИНИ, *(прохання)* **запрбшення-** *(дія)* запрохування, запрошування.

ЗАПРОТОРЮВАТИ, *(хтозна-де)* ховати, класти, дівати, заджати, затасбувати; *(людей)* засилати, ув'язнювати; *док.* **ЗАПРОТОРИТИ,** подіти, *жм.* затійрити, засатарити.

ЗАПРОШУВАТИ, *(до хати)* запрохувати, просити, закликати, кликати, *р.* зазивати.

ЗАПРЯГАТИ, *(коня)* впрягати; *(кого)* брати /убирати/ в шори, сідати на шйго *кому; (кого /до роботи/)* примушувати, */в ярма/* поневолювати.

ЗАПУСКАТИ, *(куди)* впускати; *(руку)* встромляти; *(мотор)* урухбмлювати, заводити; *(цех)* вводити в дію; *(науку)* ЗАНЕДБУВАТИ; *(вуса)* відрощувати; *(рідину /чим/) З.* розводити; *(чим /у кого/) СОВ.* шпурляти; *док.* **ЗАПУСТИТИ,** *(пазурі)* уп'ясти.

ЗАРАДЖУВАТИ, радити, давати пораду, помагати порадою; *(лихові)* запобігати, запомагати *що/кого,* /до/помагати збутися *чого,* зарятовувати від; *док.* ЗАРАДИТИ. *(собі)* дати собі раду, запомогти себе.

ЗАРАДИ *прий.,* задля, для, ради; У *ФР.* через *що /н.* нема заради *чого* ховатися/.

ЗАРАЖАТИ і **ЗАРАЖУВАТИ,** *(грипою)* інфектувати, передавати *що; (радістю)* прищеплювати /збуджувати/*що.*

ЗАРАЗ *пр., (у цю мить)* оце, цієї миті; негайно, зараз же, зараз таки; найближчим часом, дуже скоро; щойно; відразу, моментально; зовсім близько, у безпосередньому сусідстві */п.* зараз за хатою/; *пор.* ТЕПЕР.

ЗАРАЗА, інфекція; *ЖМ.* епідемія, пошесть; *ЛАЙ.* ЗАНУДА.

ЗАРАЗОМ *пр.,* одночасно, водночас: водночас, /за/ одним заходом, одним рипом; разом, спільно, *зап.* заодно.

гір., зарання, зарана, рано-вранці, дуже рано.

ЗДрАНО *пр.,* передчасно, перед часом; лє на часі; невчасно.

ЗАРАХОВУВАТИ, ЗАЛІЧУВАТИ; *(на посаду)* призначати.

ЗАРИВАТИСЯ, закопуватися, ховатися; */у що)* захоплюватися *чим,* віддаватися *чому.*

ЗАРИС, силюета, *сов.* силует, г. сильвета, рБРИС;лш. **ЗАРИСИ,** *(обличчя) Г.* риси.

ЗАРІД, заплід, ЗАРОДОК, зачаток.

ЗАРІЗ, *(тварин)* різання, забій, забиття; *[7. ЖМ.* безвихідь, глухий кут.

ЗАРІЗАТИ *док., (ножем)* убити; *(свиню)* заколоти; *(на м'ясо)* забити; *(проект)* відкинути; *(на іспиті)* провалити; *(без ножа) ІД* класти живцем у могилу.

ЗАРІК, обітниця, присяга, обіцянка; *(дія)* зарікання; & *сов.* зарок.

ЗАРІСТЬ, *(на корі дерева)* рубець; *мн,* **ЗАРОСТІ,** зарослі, хащі.

ЗАРІЧАНИЙ, непокірливий, сварливий, норовистий, норовливий.

ЗАРОБІТОК, платня, плата, заслуженйна, *фр.* шматок хліба, *з.* зарібок; *(на боці)* халтура, підробіток.

ЗАРОБЛЯТИ, мати заробіток, запрацьовувати, *(самостійно)* іти на свій хліб, *(за вік)* дороблятися; *(на боці)* підробляти, халтурити; *(кару)* заслужувати *чого; ЖМ.* мати зиск, багатіти; *док.* **ЗАРОБИТИ,** *(важко)* загорювати, з. віпрацювати.

ЗАРОДЖУВАТИСЯ, *(- ідею)* виникати, з'являтися, брати початок, *о.* сходити **в голові;** *ід.* **ЗАРбДЖУЄТЬСЯ ЛЮБОВ,** серЦе серцеві вість подає; *док.* **ЗАРОДИТИСЯ,** *ЖМ.* народитися, *(веселим)* вдатися, *(у кого)* успадкувати чш риси.

ЗАРОДОК, *(рослини)* зав'язь, зав'язок, **Заясивок;** *(людський)* ембріон; *її.* зачаток, початок; *п* ЗАРІД.

ЗАРОЗУМІВАТИСЯ, БУНДЮЧИТИСЯ; *док.* **ЗАРОЗУМІТИСЯ,** розібратися, забрати в голову.

ЗАРОЗУМІЛИЙ, гордовитий, пихатий, ВаМовпевнений, набундючений, *сил.* зухвалий, безпардонний; *(у виразах)* пискатий, Па'дскуватий.

ЗАРОСТАТИ, *(мохом)* поростати, *(лепом)* об-; *(-рану)* зарубцьовуватися, ГОЇТИСЯ.

ЗАРПЛАТНЯ, зарплата, заробітна платня /плата/, ВИНАГОРОДА; *(за вислугу)* пенсія.

ЗАРЯДЖАТИ, *(зброю)* ладувати, заправляти, набивати; *(енергією)* наснажувати.

ЗАРЯДЖУВАТИ, ***(що)*** організовувати, влаштовувати, уряджати; ***(чим)*** керувати, розпоряджатися, *р.* радити.

ЗАСАДА, *(світогляду)* основа, підвалина, принцип, база, головне правило, *фр.* положення; *(тверда)* догма; *ОК.* теза; *мн.* ЗАСАДИ, *сов.* начала.

ЗАСАДЖУВАТИ, садити, *(за грати — ще)* ув'язнювати, позбавляти волі, запроторювати; *(ніж)* вганяти; *док.* ЗАСАДИТИ, *(руку в кишеню)* встромити, засунути, запхати.

ЗАСАПУВАТИСЯ, захекуватися, задйхуватися.

ЗАСВІДЧУВАТИ, посвідчувати; *(підписом)* завіряти, підтверджувати, потверджувати; *(факт)* констатувати; *(любов)* свідчити про.

ЗАСВОЮВАТИ, *(науку)* опановувати, оволодівати ***чим,*** *(нові манери)* наламуватися; *дк.* **ЗАСВОЇТИ,** *(повчальну лекцію)* затямити.

ЗАСЕЛЮВАТИ і **ЗАСЕЛЯТИ,** залюднювати, залюдняти; *(край)* населяти, населювати, осаджувати */док.* осідати/ у; *пор.* КОЛОНІЗУВАТИ.

ЗАСИЛАТИ, *(на каторгу)* висилати, запроторювати; *(старостів)* присилати, посилати; *(вітання)* слати, переказувати, передавати, пересилати.

ЗАСИХАТИ, сох/ну/ти, ехнути; *(- цвіт)* в'янути, жовкнути; *П.* худнути, марніти.

ЗАСІБ, спосіб, метода, рада */н.* на це є рада/, се. прийом; *(впливу)* ЗНАРЯДДЯ, струмент; *мн.* **ЗАСОБИ,** *(виробництва)* механізми, прилади; *(медичні)* ліки; *(життєві)* гроші, достатки.

ЗАСІВАТИ, сіяти; *(кістками) П.* укривати, покривати; *(на Новий рік)* посівати.

ЗАСІДАННЯ, нарада, збори, зібрання; *З. П.* пленум, форум, конференція, сесія.

ЗАСІДКА, засіди, чати; *ОК.* схованка.

ЗАСКАКУВАТИ, *(на хвильку)* заходити, забігати, заїздити; *(у русі)* випереджати; *(коло кого)* запобігати пфед, догоджати *кому; док.* **ЗАСКОЧИТИ,** *(зненацька)* застукати, захопити, запопасти, застати, спобігти, *(на чому) жм.* **злапати.**

ЗАСЛАНЕЦЬ, *як ім.* засланий, висланий, вивезений; *(з погляду влади)* репресований.

ЗАСЛШ, заслона, запона, захист, *жм.* затула; *(на війні)* прикриття; & заслінка.

ЗАСЛІПЛЮВАТИ, сліпити; *(розкішшю)* вдаряти в очі, аж за очі хапати.

ЗАСЛУГОВУВАТИ, заслужувати, заробляти; *док.* **ЗАСЛУЖИТИ,** *(працею)* доробитися.

ЗАСЛУЖЕНИЙ, *(із заслугами)* шановний, поважаний, ціанований; *(- кару)* зароблений, належний.

ЗАСЛУХУВАТИ і ЗАСЛУХОВУВАТИ, слухати, вислухувати, вислуховувати, вислухати.

ЗАСМАГЛИЙ, *(сонцем)* засмалений, завітрений, запалений, опалений, *сов.* **загорілий;** *(- губи)* пересохлий, смажний; *(- скло)* закіптюжепий, закіптявілий.

ЗАСМАЛЬЦЬОВУВАТИ, *(лоєм)* замащувати, заяложувати, засалювати; *пор.* ЯЛОЗИТИ.

ЗАСМАЧУВАТИ, *(засмажкою)* засмажувати, *(салом)* затбвчувати, затушковувати, *(кришивом)* закришувати; *д.* заправляти.

ЗАСМІЧУВАТИ, смітити, занечійщувати, захаращувати, *пі* ЗАБРУДНЮВАТИ.

ЗАСМОКТУВАТИ, *(що)* смоктати, всотувати, всмоктувати, вбирати, абсорбувати; *(у багно)* затягати, втягати; Я. поглинати.

ЗАСМУЧЕНИЙ, зажурений, смутний, невеселий, *о.* охмарений, *с.* пригнічений, прибитий горем; *(- осінь)* похмурий, безрадісний.

ЗАСМУЧУВАТИ, смутити, журити, зажурювати, завдавати жалю, наганяти /навівати/сум; ***док.*** **ЗАСМУТИТИ,** *о.* охмарити.

ЗАСМУЧУВАТИСЯ, смутніти, журитися, тужити, вдаватися в сум, мати тяжкий жаль, боліти серцем.

ЗАСНОВНИК, ініціятор, зачинатель, фундатор, *д.* основник; *(вчення)* основоположник, *обр.* батько.

ЗАСНОВУВАТИ, *(партію)* створювати, організовувати, закладати, фундувати; *(класти початок)* започатковувати; *(місто)* будувати, закладати підвалини *чого; (нитками) ТЕКС,* затягати; *(димом)* огортати, оповивати, */хату/* наповнювати; *(слізьми)* заволікати, *(хмарами)* ЗАСТЕЛЯТИ.

ЗАСОЛОДЖУВАТИ, солодити, підсолоджувати, осолоджувати.

ЗАСОРОМЛЮВАТИ, *див.* СОРОМИТИ.

ЗАСПАНИЙ, заспалий, оспалий, *жм.* непрочуманий, *обр.* з непродертими очима.

ЗАСПІВ, *(пісні)* зачин, початок; Я прелюдія, вступ, пролог.

ЗАСПІВУВАЧ, *(хору)* заспівач; Я ініціятор, заводій, заводіяка, призвідник, призвідець, призвідця, організатор, зачинатель.

ЗАСПОКІЙЛИВИЙ, *(лік)* цілющий, протибольовий, седативний, */від бунту/* миротворний

ЗАСПОКОЮВАТИ, утихомирювати, угамовувати, укоськувати, влагіднювати, тихомирити, *ід.* заговорювати сльози; *(нерви)* урівноважувати; *(серце)* гамувати; *(душу)* розганяти сумніви *де; (голод)* ТАМУВАТИ; *(цікавість)* задовольняти; *п.ф.* **ЗАСПОКОЮВАТИСЯ,** вгамовуватися *і п.ф.; (- біль)* слабшати, *(- бурю)* затихати, ущухати; *(на досягнутому)* задовольнятися *чим; док.* **ЗАСПОКОЇТИСЯ,** перекипіти, осістися.

ЗАСТАВА, 1. *(під позику)* заклад, *д.* застанбва, застав; Я забезпека, гарантія; 2. *(на дорозі)* пост, шлягбавм */сов.* шлагбаум/, пропускний пункт; *(на кордоні)* митниця; Я пікет, варта, охорона.

ЗАСТАВАТИ, *(на гарячому)* ловити; *док.* ЗАСТАТИ, застукати, заскочити, запопасти.

ЗАСТАВЛЯТИ,]. *(місце)* захаращувати, *(дорогу)* загороджувати, закривати; *2. (під позику)* закладати, віддавати у заклад; 3. ***ЗАЛ.*** примушувати.

ЗАСТАНОВЛЯТИСЯ, *див.* ЗАДУМУВАТИСЯ.

ЗАСТАРІВАТИ, відживатн, не **практикуватися,** виходити з моди, ставати застарілим, ***пі*** СТАРІТИ.

ЗАСТАРІЛИЙ, перестарілий; *(- погляди)* віджйлий, архаїчний; *(одяг)* старомодний, немодний; *(- недугу)* задавнений, невиліковний.

ЗАСТЕЛЯТИ, застилати, застелювати; *(килим)* стелити, простеляти; *(зелом)* покривати, укривати; *(хмарами)* огортати, оповивати, затягати, заволікати, закривати, засновувати.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ, засторога, осторога, пересторога, попередження, остереження; *(до висловлюваної думки)* спеціальна завага /зауваження/.

ЗАСТИГАТИ, холонути, замерзати, клякнути, дубіти; *(- віск)* тужавіти; *(від жаху)* завмирати, заклякати, **ЦІПЕНІТИ;** *док.* **ЗАСТИГНУТИ,** знерухоміти.

ЗАСТІЙ, *(крови)* відсутність руху; *(брак руху)* безрух; *(розвитку)* стояння, загнивання, гниття, *с.* занепад, деградація, регрес.

ЗАСТОСУВАННЯ, вживання, вжиття, вжиток, прикладання; & застосовування.

ЗАСТОСОВУВАТИ, стасувати, *(засоби)* пускати в хід, практикувати, *(насильство)* вдаватися до *чого.*

ЗАСТОЯНИЙ, застоялий, нерухомий; *(- воду)* затхлий, прогнйлий; *(- повітря)* важкий, зІпсутий, задушливий, затхлий.

ЗАСТРАШУВАТИ, *д!* ЗАЛЯКУВАТИ; *п-к* **ЗАСТРАШУЮЧИЙ,** застрашливий, застрашувальний, здатний застрашити, страшний для *кого, чого.*

ЗАСТРОМЛЮВАТИ і **ЗАСТРОМЛЯТИ,** *(за що)* засувати, закладати; *(у що)* встромляти, всувати; *(ніж)* втикати, вганяти, засаджувати.

ЗАСТРЯГАТИ \ ЗАСТРЯВАТИ, *з. г.* стрягнути; *(у багні)* загрузати; *дк.* **ЗАСТРЯГ/НУ/ТИ,** захряс/ну/ти.

ЗАСТУВАТИ, *(сонце)* застити, затуляти, закривати, заслоняти, заступати, заслонювати.

ЗАСТУКАТИ, *(кого)* застати, *(на гарячому)* захопити, зловити, спіймати, злапати.

ЗАСТУП, лопата, рискаль; & заступець.

ЗАСТУПАТИ, *(сонце)* затуляти, ЗАСТУВАТИ; *(шлях)* загороджувати, пере-, перекривати, перетинати; *(за хмару)* заходити; Я. захищати, боронити, заступатися за; *(одне одного)* заміняти, підміняти, підмінювати, заміщати, *Г.* репрезентувати; *(- пори року)* наставати, починатися; *(на зміну)* ставати, */на працю/*с. до; *(місце) Г.* заповнювати.

ЗАСТУПНИК, замісник; *(митрополита)* намісник; *(голови) г.* містоголова; *(знедолених)* оборонець, захисник, опікун, *кн.* протектор.

ЗАСУДЖУВАТИ, *юр.* виносити нирок, не схвалювати, *ПОБ.* критикувати, картати, гудити, ганити, висловлювати бсуд, осуджувати; *пі* ЗАТАВРОВУВАТИ.

ЗАСЯГАТИ, *(за що)* захоплювати, схоплювати; *(зненацька)* застукувати, заскакувати; *(до якоїсь межі)* сягати, досягати, діставатися; *(оком)* охоплювати; *(ласки)* здобувати, заживати.

ЗАСЬ! заськи! ДЗУСЬ! *г.* засі!

ЗАТАВРОВУВАТИ, таврувати, плямувати, заплямбувати, чорнити, очфрнювати, ганьбити; *пор.* ЗАСУДЖУВАТИ, ПАПЛЮЖИТИ.

ЗАТАМОВУВАТИ, *(кров)* спиняти, зупиняти; *(крик)* переборювати, стримувати; *(злість)* приховувати, не виказувати.

ЗАТАЮВАТИ, *(минуле)* таїти, не виявляти, не виказувати, не розголошувати, тримати в секреті, приховувати.

ЗАТВЕРДЖУВАТИ, схвалювати, ухвалювати, узаконювати; *(підписом)* накладати ґриф; *(призначення)* санкціонувати; *(угоду)* ратифікувати.

ЗАТВЕРДНУТИ і **ЗАТВЕРДІТИ** *док.,* ствердиути, затужавіти, загуснути, застигнути; Я збайдужіти, зачерствіти, зашкарубнути.

ЗАТЙ *сп.,* проте, однак; а от; зате ж, тому, через те; натомість, затбмість.

ЗАТЕМНА *сп.,* до дня, до світання, поки темно; як смеркло, поночі, як уже темно.

ЗАТЕМНЮВАТИ і **ЗАТЕМНЯТИ,** темнити; *(світло)* маскувати; *(тінню)* затінювати, кидати тінь на; *(зміст)* затьмарювати, затуманювати, робити незрозумілим.

ЗАТИКАТИ, *(за що)* застромляти, засувати; *(пляшку)* закорковувати; *(діру)* затуляти; *(прогалину)* заповнювати.

ЗАТИНАТИСЯ, *(в розмові)* запинатися, запйкуватися; *(у діях)* упиратися, огинатися.
ЗАТИРАТИ, *(слід)* витирати, маскувати; *(руки)* терти, *сов.* потирати; *(лихі вчинки)* замовчувати, приховувати; *(кригою)* стискати, здавлювати; *(хист)* глушити; *(кого)* не давати ходу /заступати дорогу/ *кому; (салом)* заправляти; *Ф.* їсти, уминати.
ЗАТИСКАТИ і **ЗАТИСКУВАТИ,** стискати; *(кулаки)* стуляти; *(зуби)* зціплювати; *(біль у серці)* стримувати; Я. притискати, утискувати, пригнічувати, затирати.
ЗАТИХАТИ, *(- бурю)* ущухати, слабшати, *р.* залягати; *(- крик)* замовкати; *(- біль)* вгамовуватися; (- *боротьбу)* припинятися; **-АЮЧИИ,** щораз тихший, майже затихлий.
ЗАТИЧКА, *(у птиці)* корок, *(у бочці)* чіп; *(в медичній практиці)* тампон; *(хто)* Я пришйй-кобилі-хвїст.

ЗАТИШНИЙ, *(куток)* тихий, безвітрий, безбурний, захищений від стихій; *(- життя)* спокійний, безтурботний; *(~ житло)* обжитий, приємний; *пр.* **ЗАТИШНО.**
ЗАТИШОК, тихе місце, захистя, захисток, *(з тінню)* затінок; Я. безшелесність, тиша, безгоміння, безвітря; *(на війні)* перерва, передих, *сов.* затишшя.
ЗАТІВАТИ, задумувати, загадувати, заколочувати, заходитися, заходжуватися, започатковувати, починати, *о.* заварювати кашу /пиво/, *фр.* город городити.
ЗАТОВАРИШУВАТИ, *д!* ЗАПРИЯЗНИТИСЯ.

ЗАТбКА, бухта, *(серед скель)* фйорд; *(як порт)* гавань; *(у гирлі річки)* лиман; *(відтята пересипом)* лягуна; *(на річці)* сага, заводь, затін; *пор.* ЗАВОДОК.
ЗАТбН і **ЗАТІН,** *див.* ЗАВОДОК.
ЗАТОПЛЯТИ і **ЗАТОПЛЮВАТИ,** *(водою)* заливати, покривати; *(вулицю людьми)* Я заповнювати, загачувати; *(світлом)* переповнювати; *(судно)* топити, спускати на дно.
ЗАТбПТУВАТИ, *(ногами)* топтати, підминати, придавлювати, *(вогонь)* гасити, забивати; *(у землю)* втоптувати; Я. знищувати, убивати; *док.* **ЗАТОПТАТИ,** затовкти.
ЗАТбР *зп.,* завала; *(криги)* зашерет, гори /стоси/ криги; *(на шляху) ок.* тромб; Я. перешкода, затримка.

ЗАТРАЧУВАТИ, тратити, витрачати, витрачувати; *Г.* втрачати.
ЗАТРИМУВАТИ, *(кого)* утримувати, стримувати, притримувати, барити, гаяти, бавити; *(рух)* сповільнювати, сповільняти, гальмувати; *(відповідь)* зволікати з; *(подих)* затамовувати; *(злодія)* заарештовувати.
ЗАТРЇСКУВАТИ, *д!* ЗАЧИНЯТИ.
ЗАТРЇСКУВАТИСЯ, *(- двері)* тріскати, грюкати *чим, (- замок)* клацати; *дк.* **ЗАТРТСНУТИСЯ,** *(- двері)* затріснути, грюкнути, *(- замок)* клацнути.
ЗАТУЖИТИ *док.,* засумувати; Я. заплакати, заголосити; *(- тварин)* заскиглити, завити.
ЗАТУЛЯТИ і **ЗАТУЛЮВАТИ,** заслоняти, заступати, закривати, загороджувати; *(отвір)* затикати; *(очі)* стуляти, заплющувати.
ЗАТУМАНІТИ, *(- скло)* взятися /затягтися/ морозом /сріблом, *кн.* інеєм/.
ЗАТУМАНЮВАТИ, туманити, затьмарювати, затемнювати, напускати туману, *ф.* тумана перти; *(голову)* задурювати; *п.ф.* -СЯ, *у.* туманіти.
ЗАТУПЛЮВАТИ і **-ЛИТИ,** тупити; *п.ф-* **ЗАТОПЛЮВАТИСЯ** і **-ЛЯТИСЯ,** тупіти, тупитися.
ЗАТУРКАНИЙ, запаморочений, забитий, задурений, заштовханий, ступанілий, отупілий.
ЗАТУРКАТИ, засмикати, збити з пантелийку, г.загулюкати *і моле. пох. від* ЗАТУРКАНИЙ.
ЗАТХЛИЙ, *(- воду)* тухлий, гнилий, зацвілий; *(- повітря)* смердючий; Я відсталий, рутинний, зашкарублий, *(світ)* пліснявий.
ЗАТЯГАТИ, тягти, *ф.* тирити, затїрювати; *(до гурту)* залучати, вербувати, втягати; (- *діло)* захоплювати, приваблювати, засмоктувати; *(пояс)* зашморгувати, стягати; *(звіт)* зволікати з *чим: (мохом)* покривати, поростати; *(хмарами)* огортати, оповивати, ЗАСТЕЛЯТИ; *(нитку)* засиляти; *(пісню)* ЗАВОДИТИ; *(гайку) Т.* ЗАКРУЧУВАТИ.
ЗАТЯЖНИЙ, /довго/тривалий, довгочасний, довгий; *(- хворобу)* хронічний.
ЗАТЯТИЙ, упертий, запеклий, завзятий; *(- вдачу)* непоступливий, непохитний, стійкий, *р.* огурний; *(вітер)* скажений, лютий; *(- зуби) Г.* затйснений, заціплений.
ЗАТЬМАРЮВАТИ, тьмарити, затемнювати; *(радість)* захмарювати, потьмарювати, охмарювати; *(розум)* затуманювати; *(чоло)* засмучувати; *(чим)* перевершувати.
ЗАУВАЖЕННЯ, заувага, репліка, *сил,* докір, закид, вказівка; *(суворе)* догана.
ЗАУВАЖУВАТИ, *(що)* помічати, постерігати, *р.* закмічувати; *(кому)* робити зауваження /заувагу/, вичитувати *кого, (згадуючи прогріхи)* виказувати.
ЗАХАРАЩУВАТИ, *(мотлохом)* забивати, завалювати, заповнювати, загачувати, засмічувати, *жм.* затаскувати.
ЗАХВАТ, ЗАХОПЛЕННЯ, запал, пориванння; *УФР.* екстаз/а/, пристрасть, надхнення.
ЗАХВбРЮВАТИ, занедужувати; *док.* **ЗАХВбРЇТИ,** захорувати, заслабнути, заслабти, *обр.* спіймати хворобу, звалитися /з ніг/, залягти /в ліжко/.
ЗАХЕКУВАТИСЯ, *див.* ЗАДИХАТИСЯ.
ЗАХИСНИЙ, оборонний; *(- споруду)* фортифікаційний; **ЗАХИСНИК,** оборонець, заступник, опікун, протектор, Гарант; *(ідей)* поборник, адепт, *ур.* споборник.
ЗАХИСТ, *(дія)* оборона, заступництво, опіка; *(від бурі)* притулок, укриття, захисток; *Р.* житло; *(є суді) юр.* сторона звинуваченого; *пор.* ПРОТЕКЦІЯ.
ЗАХИТУВАТИ, *(на морі)* вивертати нутро, зморювати хитавицею, *д.* закачувати.
ЗАХИЩАТИ, боронити, обороняти, ставати /виступати/ в обороні, брати під оборону, мати у своїй опіці; *(від холоду)* берегти, оберігати, охороняти, укривати; *(права)* обстоювати; *(свої погляди)* стояти на своєму.
ЗАХІД, 1. захід сонця, */його сяйво/* заграва; *(життя)* межа, кінець, смеркання; 2. *(сторона)* західній напрям /сторона/, *з.* спадень; Я. Західня Еврбпа, вільний світ; 3. *(тактичний)* крок, маневр, акція; *(публічний) ІД. г.* імпреза; *(недійовий)* півзахід, паліятйв; *мн.* ЗАХОДИ, зусилля, дії, шляхи досягнення *чого, б. з.* забіги; *(запобіжні) ІД* профілактика.
ЗАХЛАННИЙ, ***д!* ЖАДІБНИЙ.**
ЗАХМАРНИЙ, позахмарний, заобрійний, піднебесний, *(замок)* казковий, фантастичний.

ЗАХМЕЛИТИСЯ *док., (сп'яніти)* захмеліти; *(похмелитися) ев.* прополоскати горло.
ЗАХОВУВАТИ, ховати, не виявляти, не показувати, таїти, затаювати, приховувати: *(спокій) Г.* зберігати; *док.* **ЗАХОВАТИ,** сховати, *жм.* затирити, *(кінці)* поховати.
ЗАХОДЖУВАТИСЯ і **ЗАХОДИТИСЯ,** *(грати)* братися; *(коло чого)* поратися, клопотатися.
ЗАХОДИТИ, входити, увіходити, *ур.* вступати; *(до кого)* приходити, забігати, вчащати, відвідувати *кого,* переступати поріг *чий; (далеко)* забрідати; *(у порт) МР.* запливати; *ОК.* уклинюватися */н.* море в суходіл/; *(у душу)* западати; *(збоку)* обходити; *(за хмару)* ховатися; *(~ сонце)* сідати, спускатися, лягати; *тлк. З ос.* торкатися *чого /н.* мова зайшла про *що/, (- ніч)* наставати, надходити; *дк.* **ЗАЙТИ,** *(- зміни) Г.* відбутися, статися; *(далеко в жартах)* розжартуватися.
ЗАХОЖИЙ, нетутешній, немісцевий, ЗАЙШЛИЙ; *ЯКЇМ. р.* заходень, заходець.
ЗАХОЛОНУТИ, охолонути; *(- ляву)* ЗАТВЕРДНУТИ; *(- тіло)* заклякнути, ЗАДУБІТИ.
ЗАХОПЛЕННЯ, ЗАХВАТ, зачарбвання, захопленість, зачудування, зачудованість.
ЗАХОПЛИВИЙ, захоплюючий, захватний, *(- враження — ще)* могутній.
ЗАХОПЛЮВАТИ, схоплювати, хапати; *(землі)* ЗАГАРБУВАТИ, гарбати, прибирати до рук, оволодівати *чим; (з собою)* брати, прихоплювати; *(дух)* забивати; 77. дуже збуджувати /хвилювати, зворушувати, приваблювати/; *(чим)* запалювати, надихати; *(увагу)* привертати; *(радістю)* охоплювати, поймати; *дк.* **ЗАХОПИТИ,** *(на гарячому)* ЗАСКОЧИТИ, ЗАСТУКАТИ;' *(хворобу)* підхопити, захворіти на, заразитися *чим.*

ЗАХОПЛЮВАТИСЯ, зачаровуватися, зачудовуватися, замиловуватися, *обр. ок.* пальчики облизувати; *(ідеями)* запалюватися.
ЗАХОТЇТИ/СЯ/, *д!* ЗАБАЖАТИ/СЯ/.
ЗАЦВІЛИЙ, пліснявий, заплїснявілий, цвілий; Я. застояний, відсталий, рутинний.
ЗАЦВІТАТИ, 1. цвісти, розцвітати, розквітати, квітнути, квітувати; *(- зорі) О.* за-

свІчуватися; *2. (- воду)* пліснявіти, зеленіти, загнивати.

ЗАЦІКАВЛЕННЯ, зацікавленість, цікавість.

ЗАЦІКАВЛЮВАТИ, будити /викликати/ цікавість; привертати увагу, *с.* заінтриговувати; *(чим)* приваблювати.

ЗАЧАРОВАНИЙ, заворожений, зачудований, захоплений, замшгований; *(прут)* чарівний.

ЗАЧАРбВАННЯ, *(стан)* ЗАХОПЛЕННЯ; *(дія)* **ЗАЧАРУВАННЯ** *і всі пох. від* ЗАЧАРОВУВАТИ.

ЗАЧАРОВУВАТИ, заворожувати, напускати мару, обертати у /на/ *що; (з першого слова)* захоплювати, чарувати, зачудовувати; *(красою)* полонити, заполонювати.

ЗАЧИН, *(думи) ЛІТ.* вступ, пролог, заспів; *ТІ.* початок.

ЗАЧИНАТИ, розпочинати, починати, класти початок, започатковувати; *док.* ЗАЧАТИ, *(плід)* зародити.

ЗАЧИНЯТИ, *(двері)* прихиляти, *(з грюком)* грюкати /тріскати/ *чим, ок.* затріскувати; *(- замок)* клацати *чим; (хату)* замикати; *ЕВ.* позбавляти волі, ув'язнювати.

ЗАЧИНЯТИСЯ, *(- двері)* прихилятися, *(з грюком)* тріскати, грюкати; *(з клацанням)* клацати, *ок.* затріскуватися; *(- хату)* замикатися; *(одному)* усамотнюватися.

ЗАЧИСЛЯТИ, ЗАЛІЧУВАТИ; *(на посаду)* ЗАРАХОВУВАТИ.

ЗАЧІПАТИ, /до/торкатися, торкати, *(кулею)* ранити; *(кого)* чіпати, займати, кривдити, *с* нападати на; *(словом)* ображати, викликати на сварку; *(дівчину)* заговорювати до, *кн.* шукати контактів з; *(до сліз)* хвилювати, непокоїти; *(що) ЖМ.* брати без дозволу; *(тему) г.* заторкувати.

ЗАЧІПКА, *Я.* привід, *г.* претекст, з. ключка; *Р.* суперечка, сварка; *(у ділі)* перешкода, завада; *мн.* **ЗАЧІПКИ,** чіпляння, закиди, докори, дорікання.

ЗАЧІПЛЮВАТИ, ЗАЧІПЛЯТИ, чіпляти, *(у русі)* перечіплювати; *(гаком)* загачувати; *(торкати)* зачіпати, черкатися об *що; дк.* **ЗАЧЕПИТИ,** *(куш) Ф.* вхопити, урвати.

ЗАЧІПЛЮВАТИСЯ, чіплятися *і п.ф. від* ЗАЧІПЛЮВАТИ; *(за що)* хапатися, *(де)* укріплюватися, *ТІ.* затримуватися*/н.* погляд/

ЗАЧІСКА, *г.* фризура; *(жіноча кучерява)* перманент, завивка; & зачіс.

ЗАЧУВАТИ, чути, вчувати; *(- новини)* дізнаватися; *(погибель)* відчувати; *док.* ЗАЧУТИ, занюхати, почути нюхом.

ЗАЧУМЛЕНИЙ, *(хворий на чуму)* зачумілий; *П.* очманілий, очмарілий, здурілий.

ЗАШАРЇТИСЯ *док.,* зашаріти, поЧЕРВОНІТИ, зачервонітися, *о.* спекти рака.

ЗАШКАРУБЛИЙ, згрубілий, шорсткий, шкарубкий, *(- руки)* запрацьований, репаний; *(побут) ТІ.* відсталий, закляклий, задубілий, затверділий, рутинний, затхлий.

ЗАШКбДЖУВАТИ, завдавати шкоди, шкодити; *док.* ЗАШКОДИТИ, ПОШКОДИТИ, *(намірам)* перешкодити.

ЗАШМОРГ, петля; *П.* скрута, безвихідь; *ОБР.* залежність, *сов.* кабала.

ЗАШМОРГУВАТИ, зав'язувати /зв'язувати/ зашморгом; *(фіранку)* засмикувати, затягати.

ЗАЩО? *пр.,* завіщо? з якої речі? чому?

ЗАЯВА, прохання, скарга, апеляція, клопотання, *з.* супліка, *іст.* прошеніє, *(групова)* петиція; *(касаційна)* скарга, касація; *(урядова) дип.* нота, меморандум.

ЗАЯВЛЯТИ, твердити, стверджувати, висловлювати; ЗАЯВИТИ, *(категорично)* сказати як відрубати.

ЗАЯЛОЖЕНИЙ, засмальцьований, засалений, забруднений; *(жарт)* утертий, банальний, тривіальний, з бородою.

ЗАЯЛОЖУВАТИ, *див.* ЗАСМАЛЬЦЬОВУВАТИ.

ЗБАВЛЯТИ, *(- платню)* зменшувати, знижувати, зрізувати; *(- здоров'я)* псувати; *(хліб)* переводити, марнотратити; *(життя)* занапащати, запропащати, губити, нівечити; *(настрій)* погіршувати.

ЗБАГАЧУВАТИСЯ, розживатися, заможніти, багатіти.

ЗБАГНУТИ *док.,* ЗРОЗУМІТИ, осягти /осягнути/ розумом, здогадатися, зміркувати, взяти втямки, добрати до розуму, *фалі.* ВТОРОПАТИ, доглупатися; *(правду)* усвідомити, дійти правди; *(з ч.* не) не приклasти розуму.

ЗБАЙДУЖІЛИЙ, зачерствілий; *(кому)* зосоружілий; *3. ТІ.* байдужий, нечуйний; *&,* збайдужнілий.

ЗБАЛАМУЧУВАТИ, *д!* БАЛАМУТИТИ; *п-к* -УЮЧИИ, що баламутить, здатний збаламутити, баламут, колотник, ок. баламутний.

ЗБАНКРУТІТИ, звестися нінащо, розоритися, *о.* вилетіти в трубу, *п-о* зійти на пси.

ЗБЕНТЕЖЕННЯ, збентеженість, стурбованість, *сил.* хвилювання; *(розгубленість)* замішання, зніяковіння, зніяковілість.

ЗБЕНТЕЖУВАТИ, бентежити, тривожити, непокоїти, хвилювати, турбувати, збурювати.

ЗБЕРІГАТИ, берегти, хоронити; *(від руїни)* оберігати, захищати; *(традиції)* не міняти, не порушувати; *(від гниття:)* консервувати; *(добро)* не витрачати, приберігати, ЗАОЩАДЖУВАТИ; *(віру)* не зневірятися у; *(запах)* затримувати, не випускати.

ЗБИВАТИ, *(з ніг)* валити, звалювати; *(овочі)* оббивати, струшувати; *(ціну)* збавляти, зменшувати; *(розмову)* переводити, спрямовувати; *(з думки)* плутати, пантелнчити, дезорієнтувати; *(траву)* топтати, витоптувати, витолочувати; *(ногу)* ушкоджувати, зранювати; *(масло)* колотити, сколочувати; *(актив)* згуртовувати; *(гріш)* нагромаджувати, складати; *(бучу)* зчиняти, *(куряву)* здіймати; *(літак)* зістрілювати; *п. ф.* -АТИСЯ, *(на що)* скидатися, нагадувати *що; П.* плутатися, помилятися; *(- худобу)* тиснутися, скупчуватися; *(- бучу)* зчинятися; *(з дороги) дк.* схибити.

ЗБИРАНИНА, *(людей)* набрід, збірня, *р.* мішанина; *(речей)* збираниця, колекція.

ЗБИРАТИ, кулчити, скупчувати, згромаджувати, складати /стягати/ докупи; *(людей)* зводити /скликати, зганяти/ докупи; *(в одне місце)* зосереджувати; *(в дорогу)* РИХТУВАТИ; *(сили)* НАГРОМАДЖУВАТИ; *(марки)* колекціонувати; *(ягоди)* набирати, рвати; *(з землі)* підбирати; док. **ЗІБРАТИ,** *(поволі)* настягати.

ЗБИРАТИСЯ, громадитися, згромаджуватися, купчитися, скупчуватися, зосереджуватися; *(- хмари)* нагромаджуватися; *(- грозу)* насуватися; *(зморшками)* стягатися; *(в дорогу)* РИХТУВАТИСЯ, *жм.* ладитися, ладнатися; *(в гості)* вибиратися; *(діяти)* мати намір, мати на оці, хотіти, пляпувати, *жм.* цілитися.

'**ЗБИТКИ,** втрати, з. наклад; *(кому)* зло, шкода, кривда; *(дитячі)* жарти, пустощі; од.

ЗБИТОК, *(в торгівлі)* прбторг.

ЗБИТКУВАТИСЯ, *(з кого)* знущатися, •збиткувати *кого, ід.* не давати ступити *кому; (на кому)* глумитися з; *(- дітей)* пустувати, *сил.* ходити на головах.

ЗБИТОШНИК, капосник, каверзник, бешкетун, пустун, шкода, *с.* ШИБЕНИК, ШИБАЙГОЛОВА

ЗБІГАТИ, *(з гори)* бігма /швидко/ спускатися; *(-рідину)* стікати, */на вогні/*википати; *(з дому)* тікати, *(з обличчя)* зникати; *(-час)* минати; *(на думку)* насуватися, спадати, набігати.

ЗБІГбВИСЬКО і **ЗБІГбВИЩЕ,** зборище, зборисько, стовпище, стовписько, *кн.* сонм, сонмище; *(відьом)* шабаш.

ЗБІДНІЛИЙ, зубожілий, озлиднілий, онемощілий; *(доведений до убозтва)* зубожений.

ЗБІЖЖЯ *зб.,* пашня, *жм.* хліб, *флк.* пашниця.

ЗБІЛЬШУВАТИ, побільшувати; *(платню)* підносити; *(сили)* множити, примножувати, помножувати; *(контраст)* посилювати; *(темпи)* нарощувати.

ЗБІЛЬШУВАТИСЯ, більшати, множитися, рости, зростати, наростати; *(- населення)* примножуватися, приростати.

ЗБІР, *(дія)* збирання; *(грошей)* збірка; *(зерна)* урожай; *(людей)* здвиг, зліт, з'їзд; *(де/палів)* монтаж; *(у лаві) в-й* збірка.

ЗБІРКА, збірник, антологія; *(шкільних текстів)* читанка, хрестоматія; *(творів)* зібрання, *(картин)* колекція, збираниця; *(статтей) кн.* синопсис; *(пожертв) Г.* збіркоиа акція; *ВІЙ.* шикування, збір */н.* в лаві збірка!/; *3.* збори.

ЗБІРНИЙ, збираний, складаний; складений; *(термін) П.* узагальнений.

ЗБІСА, *див.* НАДЗВИЧАЙНО.

ЗБЛІДЛИЙ, збілілий, побілілий, пополотнілий, СПОЛОТНІЛИЙ.

ЗБОЖЕВОЛІТИ *док.,* здуріти, обезглуз-

діти, очманіти, очуманіти, з'їхати з глузду, хибнутися /етерятися/ розумом, позбутися розуму, *з.* звернутися з кругу, *г.* зваріювати, *жм.* скрутитися, *ок.* знавісніти.

ЗБОРИ *мн.,* зібрання, сходини, *жм.* схід-*з.* збірка; *3. 17.* засідання, віче, мітинг, пленум, форум, конференція; *(кардиналів)* конклав; ***пор.*** ЗБІР.

ЗБОРЮВАТИ, перемагати, долати, бороти, брати гору, *(опір)* ламати; *УФР.* змагати, налягати, морити, */н.* зборює сон/.

ЗБОЧУВАТИ, звертати /вбік/; *П.* відхилятися, ухилятися.

ЗБРИЗКУВАТИ, спорскувати; *(дерева)* оббризкувати.

ЗБРОЙНИЙ, *(загін)* озброєний; *(переворот)* насильницький, неконституційний.

ЗБРОЯ, озброєння; *(лицарська)* обладунок; *П.* засіб, знаряддя, струмент.

ЗБУВАТИСЯ, здихуватися, спекуватися, позбуватися, *р.* позбавлятися, *жм.* скараскуватися; *(- сон) ЖМ.* справджуватися, здійснюватися.

ЗБУДЖУВАТИ, будити, пробуджувати, пробуджати; *(недовіру)* викликати; *(душу)* схвильовувати, збаламучувати, розбурхувати, *д.* колошкати; *(кров)* збурювати, запалювати, хвилювати.

ЗБУРЮВАТИ, збаламучувати, сколочувати; *(до бунту)* підбивати, підбурювати; *П.* збуджувати, хвилювати; *ЖМ.* руйнувати; **-ЮЮЧИЙ,** *д!* ЗБАЛАМУЧУЮЧИЙ.

ЗВАБА, принада, ваба, *сил.* спокуса; *3. П.* принадність, чарівність.

ЗВАБЛИВИЙ, манливий, привабливий, вабливий, *сил.* спокусливий, звабний, знадний, знадливий; *(вигляд)* принадний, чарівний; *пор.* ЖАДАНИЙ.

ЗВАБЛЮВАТИ, приваблювати, заманювати, принаджувати; *(хлопця., дівчину)* знаджувати, спокушати, збивати з розуму; *дк.* ЗВАБИТИ, *(дівчину)* закрутити голову *кому.*

ЗВАБНИК, спокусник, баламут, звідник.

ЗВАГА, відвага, рішучість, сміливість.

ЗВАДА, НЕЗГОДА, РОЗБРАТ, СВАРКА.

ЗВАЖАТИ, брати до уваги, враховувати, мати на увазі; *(на що)* рахуватися з, числитися з.

ЗВАЖЛИВИЙ, рішучий, сміливий.

ЗВАЖУВАТИ, важити; Я. оцінювати, обмірковувати, обдумувати.

ЗВАЖУВАТИСЯ, важитися; *П.* наважуватися, насмілюватися, набиратися духу; *док. ід.* ЗВАЖИТИСЯ **НА** ВСЕ, пуститися на одчай душі.

ЗВАЛЮВАТИ, *(з ніг)* валити, *(ліс — ще)* рубати; *(з плечей)* скидати; *(обов'язки)* накладати, перекладати; *(вину)* спихати, звертати; *(на щось)* покликатися, посилатися, пояснювати невдачу *чимсь.*

ЗВАЛЮВАТИСЯ, падати, перекидатися; *(на плечі)* лягати; *(раптом)* падати, як сніг на голову, несподівано заявлятися /виринати/; *(- події)* насуватися.

ЗВАНИЙ, прошений, проханий, клйканий, *(гість — ще)* запрошений.

ЗВАННЯ, ранг, ранґа, титул, *сов.* чин.

ЗВАТИ, іменувати, давати ймення; називати, прозивати; *(з пошаною)* величати; *(у гості)* кликати, запрошувати, просити; *П.* вабити.

ЗВАТИСЯ, *див.* НАЗИВАТИСЯ.

ЗВЕЛИЧУВАТИ, ВИХВАЛЯТИ, прославляти, підносити на щит /до небес/, складати хвалу /похвальбу/ *кому.* /

ЗВЕРНЕННЯ, відозва, заклик, *ур.* маніфест; *(до влади)* апеляція; *Р.* звертання.

ЗВЕРТАТИ, повертати, збочувати; *(- дорогу)* завертати, скручувати; *(провину) ЖМ.* спихати, звалювати; *(борг)* віддавати, повертати, вертати.

ЗВЕРТАТИСЯ, *зет.* обертати слово, обертатися із словом, *(до громади)* апелювати; *(до лікаря)* вдаватися; *(з боку на бік)* повертатися; *(у далечінь)* линути, *кн.* спрямовуватися; *Р.* вертатися.

ЗВЕРХНИК, начальник, керівник, провідник, управитель.

ЗВЕРХНІЙ, ЗОВНІШНІЙ, поверхневий; *(огляд)* поверховий; *(погляд)* гордовитий, пихатий, зарозумілий; *(усміх)* ЗНЕВАЖЛИВИЙ; *(тон)* зверхницький, начальницький.

ЗВЕРХНІСТЬ, перевага, вищість, кн. примат; *(до кого)* зневага, погорда, *пор.* ПИХА; *УФР.* влада/», зверхність хана/.

ЗВЕРХУ *пр.,* поверх, зверх, не внизу; ззовні, на поверхні, не всередині; згори.

ЗВЕСЕЛЯТИ, веселити, розважати, *обр.* звеселяти серце /душу/; *(очі)* тішити, радувати; *(землю)* прикрашати, красити.

ЗВИВАТИ, згортати, скручувати, сплітати; *(волосся) Б. З.* завивати, кучерявити.

ЗВИВАТИСЯ, скручуватися, сплітатися; *(- тіло)* вигинатися; *(з болю)* корчитися, борсатися; (- *шлях)* гадючитися, в'юнитися, витися, кривуляти, зміїтися, крутитися, петляти; (- *дим)* клуботатися; *(вгору)* злітати, здійматися, пориватися; *(в'юном)* вертітися, як муха в окропі; *(- волосся)* спадати хвилями; *П.* хитрувати, викручуватися; *(у пошуках прихгільности)* упадати, увиватися, плазувати.

ЗВИВИСТИЙ, покручений, в'юнкий, гадючкуватий, хвилястий, зміястий, петлястий, кривулястий, *кн.* спіралеподібний.

ЗВИКАТИ, обвикати, призвичаюватися, принатурюватися, *жм.* наламуватися, *д.* привикати; *(до горя)* миритися з; *(до нелюба)* зживатися з.

ЗВИКЛИЙ, обвйклий, навиклий, привиклий; *(- око)* призвичаєний, натренований.

ЗВЙНЕНИИ, звйнутий, згорнутий, згорнений, скручений.

ЗВИНУВАЧУВАТИ, *д!* **ВИНУВАТИ.**

ЗВИСОКА *пр.,* згори, з височини; *П.* зарозуміло, гордовито, пихато, зневажливо, згірдно, з погордою; *(мовити)* спанська, пишномовно, піднесено; *Р.* високо.

ЗВИТЯЖЕЦЬ, переможець; *3. П.* герой, витязь, лицар.

ЗВИЧАЙ, традиція, заведення, ЗАВІД, *ф.* заведенція, поведенція, *г.* установа; *ЖМ.* манера, звичка; *3.* чемність, ввічливість, етикет; *мн.* **ЗВИЧАЇ,** культура взаємин.

ЗВИЧАЙНИЙ, пересічний, буденний, прозаїчний, *кн.* ординарний, *жм.* сірий; *(устрій)* звичний, нормальний, загальноприйнятий, загальновідомий, повсякденний, *р.* звісний; *(для кого)* характерний, типовий; *3.* вихований, чемний.

ЗВИЧАЙНО *пр.,* нормальним ходом *і пох. від* ЗВИЧАЙНИЙ; *ВСІ.* ясна /звісна/ річ /діло/, відомо, звісно, що й казати, як водиться, зрозуміла річ, /само/зрозуміло, кн. розуміється, *жм.* само собою.

ЗВІДКИ? *пр.,* звідкіля? звідкіль? з яких сторін? *(- вістки)* з яких джерел?

ЗВІДСИ *пр.,* звідсіля, звідсіль, звідци, звідціля, звідціль, з цих сторін; *ОК.* в наслідок цього */н.* звідси і хіюрбба/.

ЗВІДТИ *пр.,* звідтіля, звідтіль, звідтам, з тих сторін; з тих джерел.

ЗВІДУВАТИ, довідуватися, дізнаватися; *(горе, радість)* зазнавати /дізнавати/ *чого,* переживати; *(жаль)* відчувати; *док.* ЗВІДАТИ, скуштувати.

ЗВІДУСІЛЬ *пр.,* зусіль, зусюди, з усіх усюд, з усіх боків /сторін, закутків/.

ЗВІЙ, звивина, закрут, вигин; *(дроту)* кільце; *(волосу)* кучерик; *(звитий трубкою)* сувій, рульон, *д.* згорток; *мн.* ЗВбї, *(диму)* клуби, *(паперу/на стіни/)* шпалери.

ЗВІКУ *пр.,* ЗДАВНА, з шку-правіку, звіку-зроду, з давньої пори.

ЗВІЛЬНЯТИ, *(з тюрми)* випускати, відпускати, давати волю, дарувати свободу, *д.* слобоняти; *(з ярма)* визволяти, розкріпачувати, *ід.* підіймати з колін; *(від податку)* касувати *що; (кошти)* вивільняти; *(зі школи)* виключати, виганяти; *(з посади)* знімати, усувати, *ід.* давати по шапці; *(крок) Г.* сповільнювати.

ЗВІЛЬНЯТИСЯ, визволятися; *(з пут)* вивільнятися; *(від чого)* ЗБУВАТИСЯ, скидати з плечей *що; (з ярма)* вставати з колін, розривати кайдани; *(з армії)* іти в запас.

ЗВІР, 1. *(хижа тварина)* хижак, звірина; *(хто)* нелюд, звірюка, кат; & звіряка, *зб.* звірина, звірота; *2. Г.* яр.

ЗВІРЯЧИЙ, хижацький; *ТІ.* лютий, жорстокий, нелюдяний, нелюдський, канібальський.

ЗВІСНИЙ, знайомий, відомий; *(усім)* славетний; *Р.* звичайний.

ЗВІСТКА, повідомлення, вістка, вість; *(ненадійна)* чутка, поголоска; *ЖМ.* знак, ознака, прикмета.

ЗВІТ, **ріпорт,** донесення; *(службовий)* справоздання.

ЗВІТУВАТИ, робити, /давати, складати/ звіт, рапортувати, докладати, доносити.

ЗВОДИТИ, *(сходами)* супроводити; *(очі)*

підносити, підводити; *(з ч.* не) не спускати /«. очей/; *(з пуття)* збивати; *(з лави)* підіймати; *(міста)* СПОРУДЖУВАТИ; *(людей)* збирати /докупи/, скупчувати; *(докупи)* об'єднувати; *(рахунки)* ПІДРАХОВУВАТИ; *17.* ЗВАБЛЮВАТИ, губити, занапащати, зводити зо світу; *(судомою)* корчити; *(дух)* переводити; *(до мінімуму)* скорочувати; *(порахунки) ІД* КВИТУВАТИСЯ.

ЗВОДИТИСЯ, *(сходами)* сходити, підійматися, здійматися; *(над обрієм)* з'являтися; *(- рослини)* виростати, виганятися; *(з лавки)* підводитися, вставити; *(на ворога)* повставати; *ТІ.* видужувати, вставати з ліжка; *(- споруди)* височіти, підноситися, маячіти, виднітися; *(- міста)* споруджуватися, будуватися; *(- рід)* пропадати, гинути, зникати, переводитися; *(від судоми)* корчитися.

ЗВОЙОВУВАТИ, завойовувати; *(кого)* перемагати, долати; *(що)* ЗДОБУВАТИ, придбавати

ЗВОЛІКАННЯ, тяганина, затримка, затягування, *д.* проволока.

ЗВОЛІКАТИ, стягати, згрібати; *(на гору)* тягти; *27.* не поспішати, баритися, гаятися, воловодити; *(справу)* марудити, відкладати, затримувати, затягати; *(час)* МАРНУВАТИ, гаяти.

ЗВОЛОЖНІТИ, звогчіти, відвологнути, відволожитися, зволожитися, с. змокріти.

ЗВОРОТ, *(зміна напрямку)* поворот, з. пбворіт; *(шляху)* заворот, закрут, згин, *г.* скрут; *(медалі)* зворотний /нелицьовий/ бік; *(мовний)* конструкція, ідіома; *Р.* вороття; *Г.* повернення.

ЗВОРОТНИЙ, *(іилях)* поворотний, *ок.* назадній; *(напрям)* протилежний; *(порядок)* обернений; *(бік)* келицьовий.

ЗВОРУШЕННЯ, розчулення, розчуленість, зворушеність, *зет.* зрушення.

ЗВОРУШЛИВИЙ, *(епізод)* хвилюючий, проймаючий, *обр.* серцезворушний, що викликає сльозу,/), хвильний, сльозоточивий, *д.* почутливий.

ЗВОРУШУВАТИ, *(кого)* розчулювати, розжалювати, розжалоблювати, добиратися /доходити/ до серця /душі/, зачіпати /брати, поривати, колупати/ за душу /серце/, хвилювати серце /душу/, тенькати в серці *кому; (плачем) док.* пробити сльозою.

ЗВУК, звучання, *р.* згук, гук, **згучання;** *(ударів) ІД.* стукіт; *мн.* **ЗВУКИ, *(пісні)*** мелодія, ***ІД.*** спів; *(струн)* передзвін, музика: *(голосів)* ГОМІН.

ЗВУКОЗАПИСНИЙ *кн.,* звукбписний, *св.* звукозапйсуючий; *(апарат) ІД* звукозаписувач

ЗВУКОНЕПРОНИКНИЙ *кн.,* звукостійкий.

ЗВУЧАТИ, лунати, бриніти, згучати; *(на відстань)* розлягатися; *(- слова чужих мов)* вимовлятися.

ЗВУЧНИЙ, лункий, гучний, голосний, *р.* згучнйй.

ЗВ'ЯЗКОВИЙ, *ЯКІМ,* **зв'язківець,** *д.* лучник, *(на судні)* сигналіст, сигнальний.

ЗВ'ЯЗОК, спілкування, контакт; *(чого з чим)* пов'язання; *(у тексті)* логічність, послідовність, відповідність, взаємозв'язок; *(з народом)* спорідненість, близькість до; *мн.* **ЗВ'ЯЗКИ,** стосунки, взаємини, зносини.

ЗВ'ЯЗУВАТИ, сполучати, з'єднувати, в'язати, пов'язувати, єднати; ЗАВ'ЯЗУВАТИ, *п!* СКОВУВАТИ; ***п-к*** **-УЮЧИЙ,** що в'яже, здатний зв'язати, єднальний, поєднавчий, сполучний; ***п. ф.*** **ЗВ'ЯЗУВАТИСЯ, *я. ф. від* ~; *док.* ЗВ'ЯЗАТИСЯ,** сконтактуватися.

ЗГАГА, спрага; *П.* жага, пристрасть, жадоба, бажання; *(в горлі)* печія.

ЗГАДКА, спогад, спомин, *р.* згад, спогадання, споминка, споминок; *(у тексті)* згадування; *(- пам'ятну річ)* пам'ятка; У *ФР.* незабудь, пам'ять.

ЗГАДУВАТИ, пригадувати, нагадувати, споминати, поминати, відтворювати /ритися/ в пам'яті, *поет,* спогадувати.

ЗГАНЯТИ, *(звідки)* проганяти, виганяти; ***(порош)*** здувати, змітати, змахувати; *(куди)* скупчувати, зосереджувати, збирати докупи.

ЗГАНЬБИТИ *док.,* знеславити, збезчестити, покрити ганьбою; *(словесно)* ославити, сплюжити; & зганьбувати.

ЗГАРЯЧУ *пр.,* зопалу, спбхвату, в розпалі, в гарячці; *П.* необачно, не подумавши.

ЗГАСАТИ, погасати, гаснути, меркнути, тьмяніти, темніти; *(- любов)* зникати; *(- звук)* завмирати, затихати; *(- безнадійно хворих)* умирати, згоряти; *(з ч.* не) не забуватися */н.* слава/.

ЗГИН, 1. ЗАГИБЕЛЬ; 2. згинання; *(наслідок дії)* місце згину; *(річки)* коліно.

ЗГИНАТИ, вигинати; *(дерево)* нахиляти, нагинати, пригинати, гнути; *(працею)* горбити; *(людську натуру)* ламати, руйнувати; *п. ф.* **-АТИСЯ,** *с.* гнутися у три дуги.

ЗГИНУТИ, *див.* ЗАГИБАТИ/ЗАГИНУТИ.

ЗГІДЛИВИЙ, поступливий, злагідний, злагідливий, не сварливий, товариський, артільний, не спересчлйвий.

ЗГІДНИЙ, ЗГОДНИЙ, **ЗГОЖИЙ;** *(З чим)* відповідний до; *З.* придатний, корисний.

ЗГІДНО *пр., (з чим)* у згоді, у злагоді, узгоджено, в лад, відповідно до.

ЗГІРКЛИЙ, вигірклйй.

ЗГЛЯДАТИСЯ, ззиратися, переглядатися, перезиратися; & зглядуватися.

ЗГЛЯНУТИСЯ *дк„* мати серце, мати Бога в серці /в животі/, *(над ким)* ЗМИЛОСЕРДИТИСЯ, пожаліти *кого; (на що /сльози/)* врахувати, взяти до уваги.

ЗГНИВАТИ, перегнивати, розкладатися, ГНИТИ; *17.* гинути, занепадати.

ЗГбДА, позитивна відповідь; *(на що)* дозвіл; *(між людьми)* порозуміння, погодженість, узгодженість; *(в гурті)* одностайність, злагода, гармонія, лад, *р.* злада; *(на переговорах) кн.* консенсус; ***Ч,*** **ЗГОДА!** гаразд! хай буде так!

ЗГбДЖУВАТЇЇСЯ, давати згоду, не мати проти, *(на що)* приставати; *(з ким)* погоджуватися, годитися, підтакувати /признавати рацію/ *кому, Б. З.* домовлятися; *(з чим)* узгоджуватися, *(з долею)* примирятися.

ЗГОДНИЙ і **ЗГбДЕН,** *(з ким)* одної думки /поглядів/, солідарний; *(з чим)* у згоді; *(діяти)* ладен, ладний, готов/ий/, з. готів, *ід.* не від того, щоб; *пі* ЗГІДНИЙ.

ЗГОДОМ *пр.,* пізніше, потім, з часом, перегодом, опісля, по якомусь часі, *д.* згодя, *кн,* з бігом часу; & згбдом-перегодом.

ЗГОЛОШУВАТИСЯ, виявляти бажання; *(до праці) Г.* з'являтися, приходити; *док.* **ЗГОЛОСИТИСЯ,** *(на акцію) з.* обібратися, обізватися.

ЗГОРДА ***пр.,*** гордо, гордовито, з гідністю /гордістю/; звисока, зневажливо, з погордою, пихато, згірдно.

ЗГОРИ *пр.,* згори вниз /вділ, надолйну/, зверху? з висоти; *(глядіти) П.* звисока.

ЗГОРТАТИ, *(руки)* складати, *(цигарку)* скручувати; *(жар)* згрібати; *(будівництво)* припиняти; *&р.* згортувати.

ЗГОРЯТИ, горіти, вигоряти, зотлівати; *(від сухот)* згасати; *(- зерно)* згнивати, пріти; *(з цікавости) п.* умирати, *о.* аж труситися; *док.* **ЗГОРІТИ,** піти з димом /вогнем/, взятися попелом.

ЗГРАБНИЙ і **ЗГРАБНИЙ,** *(- фігуру)* граціозний, граційний, стрункий; *(хто) П.* спритний, вправний, моторний, повороткий.

ЗГРАЯ, *д.* гурма; *(птахів)* скупчення, групка, *р.* турма, *ок.* ключ, шнур; *(ос)* рій; *(коней)* табун; *(вовків)* тічка; *(людей)* купка, юрба, ватага, *неї.* банда, орда; *пор.* ГУРТ.

ЗГРУБІЛИЙ, *(- руки)* шорсткий, шкарубкий, запрацьований, репаний; *(голос)* басистий; *(- манери)* грубий, вульгарний, вуличний.

ЗГ^БА, ВТРАТА, ЗАГИБЕЛЬ.

ЗГУБНИЙ і **ЗГУБЛИВИЙ,** *(вплив)* небезпечний, шкідливий; *(бій)* погибельний; *(- спеку)* убивчий.

ЗДАВАТИ, *(варту)* передавати; *(в оренду)* віддавати; *(папери)* подавати; *(місто)* залишати, *з.* опускати; *(карти)* роздавати; *(- здоров'я)* охлявати, підупадати.

ЗДАВАТИСЯ, 1. *(кому)* складати зброю, піддаватися, схиляти чоло перед *ким; (па милість)* покладатися, *(на джерела)* покликатися, посилатися; *док.* **ЗДАТИСЯ,** придатися, згодитися, пригодитися, стати в пригоді, знадобитися; 2. *(великим)* видаватися; *(кому)* уявлятися, увижатися, примарюиатися.

ЗДАВНА ***пр.,*** здавен, здавен-давна, з давніх-давен, з давнього часу, з діда-прадіда, ВІДДАВНА.

ЗДАЄТЬСЯ *ест.,* видасться, виглядає, показується, схоже на те, що, *жм.* бачиться, бачся.

ЗДАЛЕКУ *пр.,* здаля, здалека, звіддаля, звіддалеки, звіддалік, здалік, звіддалі.

ЗДАЛИЙ, *(до чого)* здатний, спроможний; *(на щось)* придатний, годящий.

ЗДАТНИЙ, спроможний, ЗДІБНИЙ, здалий, *р.* згожий; *(до праці)* працездатний; & здатен.

ЗДВИГ, стовпище, стовписько, скупчення, натовп; *(молоді)* *Г.* ЗЛЕТ, з'їзд, збір.

ЗДЕБІЛЬШОГО *пр.,* переважно, найчастіше, у більшості випадків, *у фр.* побільше; & здебільше, здебільша, здебільш.

ЗДЕРЖЛИВИИ, урівноважений, стриманий; *(у мові)* не різкий.

ЗДИБАТИ і **ЗДИБУВАТИ,** зустрічати, стрівати, спотикати; *(раз-у-раз)* подибувати, знаходити, натрапляти на; *(горе)* зазнавати *чого.*

ЗДИВОВАННЯ, здивування, подив, *сил.* зачудовання, *д.* **здуміння,** *у фр.* диво.

ЗДИВУВАТИ *док.,* вразити, зачудувати, ошелешити, приголомшити; *пор.* СПАНТЕЛИЧИТИ.

ЗДИВУВАТИСЯ *док.,* зчудуватися, зачудуватися, не могти вийти з дива, *д.* здуміти, здумітися.

ЗДИРАТИ, *(шкуру)* обдирати, облуплювати; *(кору)* віддирати, відривати; *(високу ціну)* дерти, лупити.

ЗДИРНИК, ДЕРІЙ, горлохват; & здирця.

ЗДИРСТВО, здирщина, драчка; *З.П.* грабунок, визиск.

ЗДИХАТИ, *(- тварин)* дохнути, гинути; *(- людей)* *ВУЛ.* ПОМИРАТИ; *док.* ЗДбХНУТИ, опрягтися, сконати, відкинути хвіст /хвоста/.

ЗДИХУВАТИСЯ, *див.* ЗБУВАТИСЯ.

ЗДІБНИЙ, обдарований, талановитий, кмітливий, кебетливий, кебетний, *р.* хисткий; *(до чого)* дотепний, зугарний; *пор.* ЗДАТНИЙ.

ЗДІЙМАТИ, підіймати, підносити, підводити; *(одяг)* скидати; *пор.* ЗНІМАТИ.

ЗДІЙСНЮВАТИ, *(задум)* виконувати, реалізувати, втілювати /перетворювати/ в життя, переводити в діло, обертати на дійсність, матеріалізувати; *(мрії)* справджувати; *&.р,* здійсняти; *п. ф.* -ИСЯ, втілюватися в життя *і пох. від* ЗДІЙСНЮВАТИ; *(- сон)* справджуватися.

ЗДОБУВАТИ, роздобувати; *(з бою)* брати; *(працею)* заробляти, дороблятися; *(право)* завойовувати; *(щастя)* засягати, досягати; *(славу)* заживати *чого,* убиватися в *що; (освіту)* осягати; *(серце)* знаходити дорогу до *чого; (з кишені)* виймати, витягати; *(вогонь)* добувати; *(копалини)* видобувати.

ЗДОБУТОК, досягнення, **успіх,** осяг, осягнення; *(наслідок праці)* набуток, доробок, надбання, *р.* надбанок.

ЗДОБУТТЯ, набуття, придбання, *р.* здобуток; *(міста)* захоплення, взяття.

ЗДОГАД, припущення, *кн.* домисел; *(науковий)* гіпотеза; & здогадка; *пор.* ПІДОЗРА.

ЗДОГАДЛИВИЙ, кмітливий, тямовитий, беручкий, *(винахідливий) б. з.* порадливий.

ЗДОГАНЯТИ, наздоганяти; *(згаяне)* надолужувати; *(в погоні)* наспівати, спобігати.

ЗДОРОВАНЬ, здоровило, здоров'яга, здоровуля, здоров'як, *біб.* левіятан /левіафан/

ЗДОРОВЕННИЙ, дуже великий /високий, міцний/; & здоровезний, здоровецький.

ЗДОРОВИЙ, не хворий; *(- органи тіла)* не пошкоджений; *(- овочі)* не зілсутий, не уражений; *(глузд)* тверезий; *(хто)* міцний, сильний, дужий, високий; *(розміром)* чималий, величенький, величезний; *(для тіла)* корисний; & здоровенький, здоровісінький, ЗДОРОВЕННИЙ.

ЗДОРОВКАТИСЯ, вітатися, *(поштиво)* скидати шапку перед *ким,* шапкувати *кому,* віддавати /бити, *док.* вдарити/ чолом, *б. з.* на добридень давати; *(рукою)* ручкатися; *(з поцілунком)* чоломкатися; *(з поклоном)* кланятися, вклонятися, розкланюватися.

ЗДОРОВО *пр.,* дуже, сильно; Я. вправно, майстерно, чудово, гарно.

ЗДОРОВ'Я, *кн.* фізичний стан, *спрт.* хороша форма, *фр.* дужість, сила, енергія.

ЗДРИГАТИСЯ, ТРЕМТІТИ, трястися, дрижати, стенатися, тіпатися, стріпуватися-землю) двигтіти, дриготіти, *р.* здвигатися, струшуватися; *(з переляку)* ЖАХАТИСЯ.

ЗДРУЖИТИСЯ, ЗАПРИЯЗНИТИСЯ; *ж.* знюхатися, злигатися,

ЗДУРІТИ *док.,* очманіти, одуріти, ЗБОЖЕВОЛІТИ, *жм.* сказитися, поїхати, *ід.* наїстися маку.

ЗДУРУ *пр:, з* дурного розуму, з дурощів, не подумавши, з доброго дива.

ЗЕЛЕНИЙ, *(- овочі)* недостиглий, недозрілий, зеленкуватий; *(хто)* недосвідчений; & зелененький, зеленавий, зеленуватий, зеленастий, зеленйстиий, зеленгощий.

ЗЕЛЕНЬ, май, зелення, зеленощі, *г.* зеленйна; *поет,* зело, рунь, руно, розмай, *мн.* руна; *(для заквітчання хати)* клечання; *(як відтінок)* пазелень.

ЗЕМЛЯ, *поет,* мати сира земля; *(для моряка)* суходіл, материк; *УР.* твердь /земна/, персть; *(у господарстві)* грунт; *(рідна)* країна, край, держава; Я білий світ; *(з великої букви)* /наша/ шіянета.

ЗЕМЛЯК, краянин, одноземець, одноплемінець, *кн.* співвітчизник, компатріот, *ур. мн.* брати /й сестри/.

ЗЕМНИЙ, *(уклін)* доземний; *(рай)* сьогосвітній, *г.* земський; *(- втіхи)* плотський, не духовий, *кн.* епікурейський; Я життєвий, реальний, матеріальний.

ЗЕНІТ, **найвища** точка; *(слави)* вершок, вінець, апогей.

ЗЕРНО, *(одне)* зернина, насінина; *ЗБ.* ЗБІЖЖЯ; *(істини) П.* часточка, крихітка, краплинка, *(таланту)* зародок; & зерня, зернятко.

З'ЄДНАНИЙ, об'єднаний, сполучений, злучений; *(- зусилля)* спільний.

З'ЄДНУВАЛЬНИЙ, сполучний, /по/єднальний, злучний, для сполучення /поєднання/, здатний з'єднати.

З'ЄДНУВАТИ, об'єднувати, згуртовувати, збирати докупи, єднати, сплітати в один вузол; *(долю)* зв'язувати; *(деталі)* приєднувати; *(шляхами)* /с/получати; *(приємне з корисніші)* поєднувати, суміщати.

ЗЗАДУ, позад, позаду, назаді, *(кого)* в потилицю *кому.*

ЗЗИРАТИСЯ, *див.* ЗГЛЯДАТИСЯ.

ЗЗОВНІ *пр., (звідки)* зокола, знадвору, з двору, з вулиці; *(де)* зверху, на поверхні; *(на зовнішній вигляд)* зовні.

ЗИК, *(пронизливий)* КРИК; *ЗБ.* ГАЛАС.

ЗИМНИЙ, холодний; *(- кімнату)* неогрітий; Я. спокійний, стриманий, *сил.* байдужий.

ЗИМОВИЩЕ, зимівля, зимівник, *г.* зимарка.

ЗИМУВАТИ, перезимовувати; *п-к* **ЗИМУЮЧИЙ,** що зимує, звиклий зимувати, здатний перезимувати, зимівник, *п-к* зимовий, зимушній, */куи{/*зимостійкий, *ок.* зимосущий.

ЗИРК! глядь! луп! гульк! глип!

ЗИРКАТИ, поглядати, позирати, ГЛИПАТИ, лупати, стріляти /попасати/ очима /оком/.

ЗИСК, користь, прибуток, вигода, інтерес, *г.* хосен.

ЗИЧЛИВИЙ, доброзичливий, прихильний, ласкавий.

ЗІБРАННЯ, ЗБОРИ; _ *(картин)* колекція, збираниця; *(творів)* збірка.

ЗІВ'ЯЛИЙ, прив'ялий, зав'ялий, в'ялий: Я. змарнілий; & зов'ялий.

ЗІГРІВАТИ, нагрівати, огрівати; *(словами)* Я. підбадьорювати, оживляти.

ЗІЛЛЯ *зб.,* зело, трави; зелень; *ЕВ.* тютюн, горілка; *(- людей) НЕҐ.* шушваль, потолоч, погань, набрід; *ЕТН.* ліки.

ЗІНИЦЯ, *(в оці)* чоловічок; ***ми.*** **ЗІНИЦІ,** d. зіньки.

ЗІПСУВАТИ *док.,* попсувати, пошкодити, поламати, *сил.* знівечити; *(твір)* спотворити; *(настрій)* погіршити; *(дітей)* розбеститти.

ЗІР, *(здатність бачити)* бачення; *(очей)* погляд; Я очі.

ЗІРКА, зоря, *(вечірня)* зірниця; *(падуща)* метеор; *(хвостата)* комета; Я. доля, щастя, фортуна, удача; *(хто) сов.* знаменитість; *(на лобі тварин)* пляма, цятка; *СОВ. ЖМ.* орден; *мн.* **ЗІРКИ,** *(в очах)* іскри.

ЗІРКИЙ, гострозорий, зіркатий, *о.* стоокий; *(погляд)* пильний, уважний, спостережливий, *с.* всевйдящий.

ЗІСПОДУ *пр., (звідки)* знизу, спідсподу, знизу вгору; *(де)* внизу.

ЗІСТАВЛЯТИ, *див.* ПОРІВНЮВАТИ.

ЗІТКНЕННЯ, *г.* зудар; *(ворогів)* сутичка; *(лоб-у-лоб)* стукання, бацання; *(поглядів)* колізія; *ОК.* зустріч.

З'ЇДАТИ, ЇСТИ, пожирати, *(кошти)* поглинати.

З'ЇЗД, конгрес, конвенція, *ц.* собор; *(великий збір людей)* здвиг; *(з гори)* узвіз; *(з автотраси) Г.* виїзд.

З'ЇЗДИТИ і **З'ЇЖДЖАТИ,** *(з гори)* спускатися, *(мимохіть)* сповзати, скочуватися; *(зі шляху)* звертати; *г. (з квартири)* переноситися; *дк.* **З'ЇЗДИТИ,** *(куди)* побувати *де.*

З'ЇЗДИТИСЯ, *(звідусіль)* стягатися, збиратися; *док.* **З'ЇХАТИСЯ.**

ЗЛАПДЛИВИЙ і **ЗЛАГІДНИЙ,** *див.* ЗГІДЛИВИЙ.

ЗЛАГОДА, згода, гармонія, мир, дружба, *р.* лагода, мірність, мирнота, *з.* злад, *кн.* погодженість, узгодженість.

ЗЛАКИ, ЗЛАКОВІ, *у.* пашня, пашниця.

ЗЛАМ, *(кісток)* перелом; *(дороги)* поворот, вигин, заворот, закрут, згин, *обр.* коліно, *р.* залом, закрутина; *(епох) П.* грань, межа, *сов.* рубіж.

ЗЛАМУВАТИ, розламувати; *(кістки)* ламати; & зломлювати; *док.* **ЗЛАМАТИ** і **ЗЛОМИТИ,** *(лави бійців)* розладнати, розладити; *(опір)* побороти, здолати; *(хребет /кому/) ІД.* розгромити /знекровити/ *кого; (традицію)* зруйнувати; *(життя)* зіпсувати, спотворити; *(присягу)* порушити.

ЗЛЕ *пр.,* погано, недобре, кепсько; *ЯК ЇМ.* зло.

ЗЛЕГКА *пр,,* ледь-ледь, трохи, на макове зерня; не сильно, помдлу, поволі, потихеньку, обережно, без поспіху; & злегенька.

ЗЛЕТ, *(молоді)* здвиг, з'їзд, збір, *сов.* зліт; /7. піднесення, *(дуіиі)* поривання.

ЗЛИВА, дощ, хлюща, хлющ, *пор.* ГРОЗА; *(питань) П.* потік, град; *(овацій)* буря, шторм; *(похвал)* хор; *(почувань)* каскада, *сов.* каскад, *(звуків)* море.

ЗЛИВАТИ, виливати; *(цідивши)* зціджувати; *(в інший посуд)* переливати; *(на руки)* лити, поливати; *(серця) П.* об'єднувати, з'єднувати, злучати.

ЗЛИВАТИСЯ, стікатися, збігатися струмками; *(- звуки)* змішуватися, об'єднуватися, *(- образи)* не розрізнятися; *п!* ЗЛИВАТИ.

ЗЛИГОДНІ *мн.,* знегоди, нещастя, бідування, поневіряння, сутужностІ, *кн.* митарства, ходіння по муках, ПЕРИПЕТІЇ, *міт. (не лише в мандрах)* одіссея.

ЗЛИГУВАТИСЯ *неі:,* зв'язуватися, знюхуватися.

ЗЛИДАР, БІДАК, ГОЛОДРАНЕЦЬ; & злидень, злидняк, злиденник, *зб.* злидбта.

ЗЛИДЕННИЙ, бідний, убогий, нужденний; *(заробіток)* малий, незначний; *ЗН.* нікчемний, жалюгідний, мізерний, нічого не вартий.

ЗЛИДНІ *мн.,* нестатки, нужда, убогість, бідність, убозтво, *ід.* голод і холод, *кн.* матеріяльні труднощі.

ЗЛИЙ, недобрий, лихий; поганий, кепський; злобний, злісний, злостивий, злісливий, злобливий, жовчний, *д.* опришкуватий; *(на кого)* сердитий; *(- слово)* зловорожий, недоброзичливий, злозичливий; *(звір)* лютий, хижий; *(хто)* жорстокий, нещадний; *(час)* несприятливий; *(намір)* підступний, демонічний, диявольський; *(шлях життя)* згубний; *(- долю)* нещасливий, злиденний; *(- сім'я)* шкідливий, отруйний; & злющий, злющий-презлющий, злий, як собака.

ЗЛИТИ, сердити, злостити, дратувати, гнівати, гнівити, *с.* сатанйти, *лем.* дрочйти.

ЗЛИТИСЯ, лютувати, сердитися, ЗЛОСТИТИСЯ, гніватися, лютитися, *с.* сатаніти,/), злувати; *(на кого)* мати злість.

ЗЛІСТЬ, злоба, лють, лютість, ЛЮТОЩІ, пересердя, *п.* серце, *д.* завзяток.

ЗЛІТ, *див.* ЗЛЕТ; *(дія)* злітання.

ЗЛО, *як ім.* зле, погане, недобре; *(на кого)* ЗЛІСТЬ; *мн.* **ЗЛА,** *Р.* НЕЩАСТЯ, лихо.

ЗЛОБА, недоброзичливість, ворожнеча; *З. П.* гнів, досада, лють, роздратовання.

ЗЛОБЛИВИЙ, злобивий, злобний, злостивий, злий, жовчний.

ЗЛбБНИЙ, **дш.ЗЯИЙ.**

ЗЛОБОДЕННИЙ, актуальний, сучасний, назрілий, наболілий; *(невідкладний)* пекучий, болючий, нагальний; *пор.* ПОВСЯКДЕННИЙ, ЖИВОТРЕПЕТНИЙ.

ЗЛОБУВАТИ, злоститися, злостувати, злувати, *(в мові)* злоязйчити, д.злобствувати.

ЗЛОВЖИВАННЯ, надуживання, *р.* ЗЛОІЖЙТОК.

ЗЛОВЖИВАТИ, надуживати; *(своїм сь... новищем)* перегинати палицю, перетягати струну.

ЗЛОВІСНИЙ, лиховісний, недобровїсний, зловорожий, *р.* злоповісний, *сов.* зловіщий.

ЗЛОВМИСНИЙ, *див.* **ЗУМИСНИЙ**

ЗЛОВМИСНИК, злочинець, лихочйнець, *ок.* злодіяка.

ЗЛОВОРбЖИЙ, *(сон)* зловісний, лиховісний; *(погляд)* ворожий, недоброзичливий, ЗЛОЗЙЧЛИВИЙ.

ЗЛОВТІХА, злорадість.

ЗЛОВТІШНИЙ, злорадий, злорадісний.

ЗЛОДІЙ, крадій, *мед.* клептоман; *(дрібний)* злодюжка, злодійчук, торбохват, хапокнйш, курохват; *(коней)* конокрад; *П.* злочинець; & злодюга, злодіяка.

ЗЛОДІЙСТВО, крадіж, крадіжка, *р.* злодійщина.

ЗЛОДІЯННЯ *кн., у.* чорні/криваві/діла, душогубство, лиходійство; *п!* ЗЛОЧИН.

ЗЛОДІЯЧИТИ, красти, злодіювати, злодюжити.

ЗЛОЗЙЧЛИВИЙ, *(хто)* злозичлйвець, злий геній *чий, п-к* неДОБРОЗИЧЛИВИЙ, *о.* радий втопити у ложці води.

ЗЛОМИТИ, *див.* ЗЛАМУВАТИ.

ЗЛОРЇКА, лихослов, лайливець.

ЗЛОСЛЙВЕЦЬ, злюка, злостивець, недоброзичливець, злозичлйвець, злосник.

ЗЛОСТИВИЙ, злосливий, ЗЛИЙ; сердитий, роздратований; *(вітер)* шалений, лютий.

ЗЛОСТИТИСЯ, злостувати, ЗЛИТИСЯ, злобувати, сердитися.

ЗЛОЧИН, *юр.* правопорушення, праволомство, *жм.* кримінал, кримінальщина, *з.* переступ, *(тяжкий)* лиходійство, харцїзтво; *(кривавий)* душогубство; & злочинство.

ЗЛОЧИНЕЦЬ, *юр.* правопорушник, кн. беззаконник, *ок.* лихочйнець; *(тяжкий)* лиходій, харцизяка, харцизник; *(кривавий)* душогуб, *обр.* Каїн; *&.р.* злочйнник.

ЗЛОЧИНСТВО, злочинність, беззаконня; *пор.* ЗЛОЧИН.

ЗЛОЯЗЙЧИТИ, *д!* ЗЛОБУВАТИ.

ЗЛОЯКІСНИЙ, *(продукт)* недоброякісний, дефектний; *(- пухлину) МЕД.* небезпечний /загрозливий, шкідливий/ для життя.

ЗЛУКА, *(дія)* з'єднання, об'єднання, злучення, сполучення; *(земель) сов.* воз'єднання; *(наслідок дії)* сполука, з'єднання, об'єднання; *(звуків тощо)* злиття.

ЗЛУПЛЮВАТИ, *(кору)* здирати, обдирати; *док.* **ЗЛУПИТИ,** *(ціну)* здерти, стягнути.

ЗЛУЧАТИ, з'єднувати, сполучати; *(молодих)* вінчати; *(тварин)* парувати.

ЗЛЮБИТИСЯ док., полюбитися, покохатися, скохатися, закрутити любов; *(кому)* сподобатися, припасти до вподоби /смаку/.

ЗЛЮКА, злослйвець, злостивець, недоброзичливець, злозичлйвець, *о.* скорпіон, змій, *жін.* язя; & злючка.

ЗЛЯГАТИ, *(в ліжко)* лягати; *(на руки)* спиратися; *(- дах)* осідати; *док.* **ЗЛЯГТИ,** *див.* ЗАЛЯГТИ.

ЗЛЯКАНИЙ, переляканий, наляканий, сполоханий, сполошений, переполоханий, переполошений, перестрашений, *(- тварин)* схарапуджений.

ЗМАГ *ур.,* боротьба, борня, пря, змагання, *р.* бороття; & змага.

ЗМАГАННЯ, міряння сил; *(з ким)* борня, ЗМАГ, протиббрство; *(до чого)* прагнення, поривання, *сов.* стремління; *(у спорті)* турнір, зустріч, матч; *(за титул чемпіона)* чемпіонат; *(міжнародні) МН* олімпіада; *(абітурієнтів)* конкурс; *ЖМ.* СВАРКА.

ЗМАГАТИСЯ, міряти сили, мірятися силою, схрещувати списи /мечі/, ставати на двобій, боротися за першість, д. моцуватися; *(між собою)* КОНКУРУВАТИ; *дк.* **ПОЗМАГАТИСЯ,** *жм.* помірятися плечем, порівняти плеча.

ЗМАЛКУ *пр.,* з дитинства, з колиски, з пелюшок, зі сповитку, з пуп'янка; & змалу, змалечку, відмалечку.

ЗМАЛЬОВУВАТИ, перемальовувати, ок. відмальовувати, копіювати; *(з натури)* малювати, переносити на папір; *(пером)* описувати, відтворювати, ЗОБРАЖАТИ.

ЗМАНЮВАТИ, *(за море)* переманювати; *П.* спокушати, зваблювати.

ЗМАРНІТИ *док.,* схуднути, виснажитися, змиршавіти, спасти з тіла, звестися на

смик /свічку/; *(на виду)* помарніти, *лем.* злиняти; *(- рослини)* зів'янути, зв'яти, всохнути, всохти; *(- славу)* підупасти; *(- країну)* занепасти.

ЗМАРНУВАТИ *док., (час)* згаяти, здармувати, згайнувати, прогаяти, промарнувати; *(здоров'я)* збавити; *(сили)* звести, перевести; *(гроші)* розтринькати, процидрити.

ЗМЕНШУВАТИ, применшувати, по-; *(біт)* послаблювати, послабляти; *(темп)* сповільняти, стишувати; *(кару)* скорочувати, *(ціну)* знижувати, збавляти; *(плату)* зрізувати; *п. ф.* -СЯ, меншати, дрібніти, маліти */дк,* змаліти/; *(-рівень)* СПАДАТИ.

ЗМЕРТВІТИ *док.,* задеревіти, вмерти; *ЖМ.* зомліти, знепритомніти; *(з несподіванки)* заклякнути, заціпеніти; *(на виду)* збліднути; *(-оселю)* вилюдніти.

ЗМИЛОСЕРДИТИСЯ *дк., (над кіш)* змилуватися, змилоститися, зласкавитися, *(на кого)* зглянутися, пожаліти *кого; фр.* пожалитися */н.* пожалься, Боже = помилуй, Господи/.

ЗМІЙ, змія, гадюка; *(казковий)* дракон; *(у Біблії)* диявол; *(хто)* демон, Мефістбфель, підступна істота, ***пор.*** СУПОСТАТ.

ЗМІНА, змінювання, переміна, *(варти)* заміна; *(рис)* видозміна, відміна, модифікація, ***біол.*** мутація; *(робоча) д.* шіхта; *(молода)* доріст, покоління; *(білизни)* комплект, пара.

ЗМІННИЙ, нестабільний, не стійкий, МІНЛИВИЙ, несталий; змінюваний, щораз інший; *(- працю змінами)* позмінний.

ЗМШЮВАТИ, *(житло)* міняти, переміняти, заміняти; *(риси)* модифікувати, видозмінювати; *(натуру)* переінакшувати, переломлювати; *(А на Б)* обмінювати, промінювати; *&р.* зміняти.

ЗМІНЮВАТИСЯ і **-НЯТИСЯ,** мінятися і *пох. від* ЗМІНЮВАТИ; *(у що)* обертатися, перетворюватися на; ***тт.*** **ЗМІНЯТИСЯ,** *(в політиці)* не тим вітром віяти.

ЗМІРЮВАТИ, ЗМІРЯТИ, вимірювати, обмірювати; док. **ЗМІРЯТИ,** *(шлях)* пройти, здолати.

ЗМІСТ, *П.* суть, сенс, сутність, єство; *(слів)* значення; *(життя)* мета, призначення; *(у книзі) зет.* **глав.**

ЗМІЦНЮВАТИ, употужнювати; *(варту)* підсилювати; *(дух)* гартувати, загартовувати; & міцнити, *р.* зміцняти; *(форт)* фортифікувати; *пі* КРІПИТИ; *п.ф.* -СЯ, МІЦНІТИ.

ЗМІШУВАТИ, мішати; *ФР.* сполучати, поєднувати; *(карти)* перемішувати, тасувати, переплутувати; *(лави бійців)* розладнувати, розладжувати;

ЗМОВА, *анал.* комплот, *фр.* секретний /підривний/ ІІЛЯН, *п!* ІНТРИҐА.

ЗМОВКАТИ, замовкати; *(- розмову)* припинятися, перериватися, *(г звуки)* ЗАВМИРАТИ.

ЗМОГА, спроможність, спромога, здатність, *у фр.* мога; *(шанс)* нагода, можливість.

ЗМОЛОДУ *пр.,* з молодих літ, з молодого віку; за молодих літ, замолоду.

ЗМОРЕНИЙ, змучений, стомлений, втомлений, натомлений, наморений, змордований, виснажений, знесилений.

ЗМОСКОВСЬКА *пр.,* зрбсійська, по-російськи, по-російському, російською мовою.

ЗМУЧУВАТИ, стомлювати, зморювати, втомлювати, виснажувати, знесилювати.

ЗМУШУВАТИ, примушувати, силувати, неволити, зневолювати, приневолювати, *жм.* принукувати; *пор.* СПОНУКАТИ.

ЗНАВЕЦЬ, *жм.* дока, *ір.* професор, *ж.* жива енциклопедія; *(високого рівня)* ерудит; *(свого діла)* спец, фахівець, спеціяліст; & знайко.

ЗНАВІСНІЛИЙ, оскаженілий, осатанілий, озвірілий; *(- стихії)* розбурханий, шалений; *(клопіт)* набридлий, остогидлий, осточортілий, обридлий.

ЗНАГЛА *пр.,* раптом, несподівано, зненацька, раптово, як сніг на голову, як грім з ясного неба.

ЗНАДА, *див.* ПРИНАДА, СПОКУСА.

ЗНАДВОРУ *пр.,* ззовні, зокола, з двору, з вулиці.

ЗНАДЖУВАТИ, зваблювати, спокушати; *(чим)* приваблювати, принаджувати; *(ворожих бійців)* перетягати, переманювати.

ЗНАДІБ *б.з.,* речовина; *(для публікації)* матеріял; *мн.* **ЗНАДОБИ,** ліки; *(до писання)* приладдя.

ЗНАДЛИВИЙ, ЗНАДНИЙ, спокусливий; привабливий, звабливий, иринадливий, принадний.

ЗНАДОБИТИСЯ ***док.,*** здатися, придатися, пригодитися, згодитися, стати в пригоді.

ЗНАЙ ч., д! БЕЗНАСТАННО.

ЗНАЙОМИЙ, *жм* по знаку */н.* мені по знаку/, *р.* знакомйтий, *ЯК ЇМ.* приятель, знайомець; *(хід)* відомий, знаний; *(з чим)* обізнаний, ознайомлений, освідомлений про.

ЗНАЙОМИТИ, *(кого)* відрекомендовувати, *(з чим)* уводити в курс; *пі* ЗНАЙОМИТИСЯ.

ЗНАЙОМИТИСЯ, *(з кіш)* пізнаватися, *г.* запізнаватися, *ф.* обнюхуватися; *(з чим)* ознайомлюватися, зазнайомлюватися.

ЗНАЙОМСТВО, *(з ким)* знайомість, *(дія)* /по/знайбмленпя; *(з чим)* ознайомлення.

ЗНАК, *(умовний)* сигнал, гасло; *(розпізнавшій)* тавро, марка, позначка, зазначка; *(рукою)* жест; *ЖМ.* прикмета; *(від чого)* слід, відбиток, *(на тілі)* шрам; *(дружби)* ознака, вияв, доказ; *(держави)* герб, емблема; *(нагрудний)* жетон, значок.

ЗНАМЕННИЙ, *(факт)* визначний, видатний, *о.* голосний; *(чим)* прикметний; *(день)* пропам'ятний.

ЗНАМЕНИТИЙ, знаний, славетний, славнозвісний, уславляний, знакомйтий; *(концерт)* чудовий, надзвичайний, БЛИСКУЧИЙ, неповторний.

ЗНАМЕННИЙ, *(день)* видатний, визначний; *(чим)* помітний, примітний, знакомйтий.

ЗНАНИЙ, відомий, знайомий, знакомйтий, *сил.* славетний, видатний.

ЗНАННЯ, *(чого)* обізнаність із *чим; (практичне)* уміння, досвід; *З. П.* наука; & знаття; *пор.* ЕРУДИЦІЯ.

ЗНАРЯДДЯ *зб.,* начиння, струмент, *фам.* причандалля, *д.* знаряди */од.* знаряд/; *(фермера)* ременант; *(визиску)* Я, засоби */од.* за- ***QW,пор,*** **ЗБРОЯ.**

ЗНАТИ, відати, бути в курсі *чого; (ремесло)* розумітися на, тямити в; *(по-грецьки)* могти, уміти; *(кого)* бути знайомим /знатися/ З; *(хто є хто)* розуміти, уевдомлювати: *(за ким)* примічати; *(одного Бога)* визнавати; *(горе)* зазнавати, переживати; *ПР. СЛ. (пальці)* видко, помітно; *(з ч.* не) невідомо */н.* не знати хто/; *(з ппр. сл.* абсолютно нічого не) ні сном ні духом не знати; *п-к*

ЗНАЮЧИЙ, що знає, знавець, тямущий, досвідчений, **обізнаний,** компетентний, *(-око)* знавецький, *о.* з головою, підкутий на *чому.*

ЗНАТИСЯ, *(з ким)* ВОДИТИСЯ; *(на чім)* розумітися, мати досвід /розбиратися/ у *чім.*

ЗНАХОДИТИ, віднаходити, відшукувати, виявляти, відкривати, надибувати; *(засоби)* винаходити; *(слова)* підшукувати, від-, добирати; *(забуте)* відкопувати, роз-; *(поміч)* одержувати, діставати; *(час)* вибирати, викроювати; *(резерви)* вишукувати; *(хиби)* добачати; *(потрібним) ЗАЇЇ,* вважати /мати/ за; *(кого /де/)* здибати, зустрічати, натрапляти на; *(самого)* заставати; *дк.* **ЗНАЙТИ,** *(що /у чому/)* помітити, побачити; *(площу кола)* визначити, встановити; *(вихід) ІД.* дати собі раду.

ЗНАХОДИТИСЯ, відшукуватися, виявлятися; *(- клієнтів)* траплятися, з'являтися; *СОВ.* перебувати, міститися, розміщатися, ***/на мертвеій точці/ стояти, /-місцевсть/ лежати;*** *док.* **ЗНАЙТИСЯ,** *жм.* народитися; *(у тюрмі)* опинитися.

ЗНАХУР і ЗНАХАР, ворожбит, чаклун, *зет.* знатник, *(у диких племен)* шаман.

ЗНАЧЕННЯ, вага, роля /роль/, важливість; *(слів)* розуміння, сенс, зміст, суть; *(числове) МАТ.* вартість.

ЗНАЧИТИ, означати, свідчити про; *(мати значення)* важити, мати вагу, грати /відігравати/ рблю /роль/.

ЗНАЧИТИ, позначати, мітити, позначувати, карбувати; *(худобу)* таврувати.

ЗНАЧИТЬ *ест.,* ОТЖЕ, таким чином; *д.* • значиться.

ЗНАЧНИЙ, чималий, величенький, неабиякий; *(вплив)* помітний; *(- подію)* важливий; *Р.* відомий, видатний; *(рід) Б.З.* родовитий, *сов.* знатний.

ЗНАЧНО, /на/багато, далеко, геть, геть-то, куди */и.* куди менше/, *о.* на голову.

ЗНАЧУЩИЙ, важливий, вагомий, ваго-

витий, *р.* значливий; *(- фразу)* змістовний; ***(штрих)* пророчистий,** *(погляд)* промовистий, багатозначний.

ЗНЕВАГА, *(до кого)* презирство, погорда; *(кому)* приниження, образа; *(кого)* зневаження, неповага до; *(до норм вишки) ІД.* цинізм.

ЗНЕВАЖАТИ, не поважати, не шанувати, погорджувати *ким, сил.* ображати, принижувати, чинити зневагу, завдавати зневаги, *кн.* третирувати, *ід.* плювати в обличчя; *(погрози)* не брати до уваги, не зважати на, нехтувати /легковажити/ *що.*

ЗНЕВАЖЛИВИЙ, презирливий, образливий, принизливий, з. прйзрий, *(погляд — ще)* гордовитий; *(тон)* нешанобливий, неповажливий, зверхній, *г.* згірдливий, згірд**ний;** & зневажний.

ЗНЕВІРА, розчарування; *(дія)* розчарування; & зневір'я.

ЗНЕВІРЯТИСЯ, ЗНЕВІРЮВАТИСЯ, розчаровуватися, упадати серцем, падати /занепадати/ духом /на дусі/, ставати розчарованим, відчувати розчарування; *(в собі)* втрачати грунт під ногами; *(кому) З.* втрачати довір'я у *кого.*

ЗНЕДОЛЕНИЙ, бідний, нещасний, безталанний, *с.* упосліджений, *р.* загорьбваний, *а.* парія, *іст.* ізгой.

ЗНЕЗАРАЖУВАТИ, дезинфікувати, стерилізувати, *сов.* обеззаражувати.

ЗНЕМАГАТИ, знесилюватися, виснажуватися, знемагатися; *(під гнітом)* страждати, поневірятися; *(із сл.* сон,) *тлк. З ос.* долати, перемагати, змагати, налягати, морити; док. **ЗНЕМОГТИ,** знемогтися, *д.* знебутися, *(з голоду)* охлянути.

ЗНЕМАГАТИСЯ, *див.* ЗНЕМАГАТИ.

ЗНЕМОГА, втома, знесилля, слабість, знесилення, виснага; *(солодка)* млість, блаженство, *пор* НАСОЛОДА.

ЗНЕМОЖЕНИЙ, знесилений, змучений, стомлений, безсилий, охлялий, *д.* знебулий.

ЗНЕНАЦЬКА *пр.,* несподівано, раптбво, раптом, *обр.* як сніг на голову, як грім з ясного неба, д. знеобачка, знезнімки.

ЗНЕОХОТА, небажання, неохота; *З.П.* апатія, байдужість.'

ЗНЕОХОЧУВАТИ, відохочувати, відбивати охоту /смак/, *сил.* розчаровувати.

ЗНЕПРИТОМНІТИ *док.,* зомліти, ум літи, втратити пам'ять /памороки/, *сов. оісрг.* відключитися.

ЗНЕСИЛЕНИЙ, знеможений, безсилий, виснажений, підупалий /на силах/, занепалий.

ЗНЕСИЛЕННЯ, знесилля, знемога, виснаження, виснаженість, виснага.

ЗНЕСИЛЮВАТИ, виснажувати, зморювати, послаблювати, послабляти, забирати /всі/ сили; *(у бою)* знекровлювати.

ЗНЕСЛАВЛЮВАТИ, ганьбити, ославляти, пускати славу на, вводити в славу /неславу/, дискредитувати, компромітувати, чинити славу *кому] (ім'я)* принижувати, безчестити, паплюжити; *док,* **ЗНЕСЛАВИТИ,** *(дівчину)* звести.

ЗНЕСТЯМУ *пр.,* розгубившися, не тямлячи, *сил.* у нестямі /нетямі/; & **знестямку.**

ЗНЕХОТЯ ***пр.,*** неохоче, без охоти, без бажання, знехочу; мимоволі, мимохіть.

ЗНЕЧУЛЮВАТИ, знеболювати, кн. анестезувати; *п-к* -ЮЮЧИЙ, що знечулює, здатний знечулити, для знечулення, *(засіб)* анестстічний, знеболювальний, аналгетичній.

ЗНЕШКОДЖУЮЧИЙ, здатний знешкодити, знешкоджувальний, для знешкодження.

ЗНИЖКА, *(цін)* зниження, зменшення, здешевлення, *г.* опуст; *П.* поблажка, поступка.

ЗНИЖУВАТИСЯ, іти вниз, *(- акції)* падати, *(- рельєф)* спадати, *пі* ЗМЕНШУВАТИСЯ.

ЗНИЗУ *пр.,* здолу, *д.* здолйни; *(де)* на споді, під сподом; *(звідки)* зісподу, спідсподу; *(річки)* з пониззя; *(в суспільстві)* з низів.

ЗНИЗУВАТИ, *(коралі)* нанизувати, низати, силяти; *(плечима)* здвигати, здвигувати, стискати,стискувати,стенати.

ЗНИКАТИ, щезати, пропадати, *ф,* ісслизати, *о.* випаровуватися, вивітрюватися, губитися, тонути в тумйні, обертатися в ніщо, падати в безодню, іти на прбпасть /прахом, під шум/, зникати, як сніг навесні, *зп.* вилітати в трубу; *(- дим)* розсіюватися, танути; *(- думки)* забуватися; *(- біль)* минати, переставати; *(- породу)* переводитися; *п-к* **ЗНИКАЮЧИЙ,** що зникає, зникомий, запропащуваний, випаровуваний, вивітрюваний, приречений пропасти, напівзниклий, майже зниклий, на грані зникнення, *р.* знйкливий; *дк.* **ЗНИКНУТИ,** *о.* мов у землю запастися, як крізь землю піти /провалитися/, мов у воду впасти, піти, як голка в сіно.

ЗНИЩУВАТИ, нищити, стирати на порох, руйнувати, плюндрувати, змітати /стирати/ з лиця землі, трощити на дрізки, нести смерть *кому; (упень)* винищувати, вигублювати; *(голодом)* виморювати; *(худобу)* переводити; *(бліх)* вибавляти, виводити; *(речі)* псувати; *(свободи)* скасовувати, ліквідовувати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** здатний знищити, винищувач, руйнівник, нищитель, знищувальний, ви-, смертоносний, для знищення; *дк.* **ЗНИЩИТИ,** *(що)* змести з лиця землі, *(кого)* вимордувати, */газом/* вйгазувати, */упень/* не лишити і на насіння; *п!* ЗРУЙНУВАТИ.

ЗНІМАТИ і **ЗДІЙМАТИ,** *(з цвяха)* брати; *(одяг)* скидати, */силою/* здирати; *(з потяга)* зсаджувати; *(куряву)* збивати; *(гвалт)* зчиняти; *тлк.* **ЗДІЙМАТИ,** *(руку)* підводити, підносити; *тлк.* **ЗНІМАТИ,** *(копію)* робити, *(оскарження)* касувати, *(запит)* брати назад, *(біль)* тамувати, *ЖМ.* фотографувати, робити фото; *(мешкання) ЖМ.* винаймати; *(побої)* засвічувати.

ЗНІМАТИСЯ і **ЗДІЙМАТИСЯ,** *(з місця)* вирушати, вибирйтися; *(з лавки)* вставати, підводитися; *(над обрієм)* підноситися, злітати, височіти; *(- крик)* зчинятися; *(- думки)* виринати, з'являтися; *ЖМ.* фотографуватися; *(- бурю)* починатися.

ЗНІМОК, фото, фотографія, фотознімок, *г.* світлина, знймка; *пор.* КОПІЯ.

ЗНІЧЕВ'Я і **ЗНЕЧЕВ'Я** *пр,* з нічого робити, для штуки, ні сіло, ні впало, ні з того, ні з сього, без причини, з доброго дива; здуру, з дурного розуму; раптом, несподівано.

ЗНІЧУВАТИСЯ, кулитися, щулитися, скулю'ватися, зіщулюватися; *П.* нітитися, ніяковіти.

ЗНІЯКОВІЛИЙ, збентежений, засоромлений, знічений.

ЗНОВ/У/ *пр.,* ще раз, ще, удруге, повторно; наново, з початку; & знов таки.

ЗНОСИНИ *мн., (з ким)* стосунки, спілкування, взаємини, відносини; *ЖМ.* зв'язки, контакти.

ЗНОСИТИ, наносити, приносити; *(згори)* носити, нести, *(вгору)* виносити, підносити, здіймати; *(бурею)* зривати; *(будівлю)* розбирати, демонтувати; *(закони)* скасовувати, ліквідовувати; *(біду) П.* терпіти, витерплювати; *(яйця)* відкладати.

ЗНОСИТИСЯ, спілкуватися, контактуватися; *(- дим, туман)* здійматися /вгору/.

ЗНОШУВАТИ, *(одяг)* виношувати; *(взуття)* стоптувати; *(силу, красу)* руйнувати, марнувати, губити.

ЗНУЩАННЯ, збиткування, наруга; *(словом)* глум, глузування, поглум, *р.* поглумка.

ЗНУЩАТИСЯ, *(з кого)* збиткувати/ся/, пити кров /сльози/ чиї, поїшхати */д.* поневіряти/ *ким,* потирати руки об, варити воду з, коверзувати */д.* поневірятися/ над; *(словом)* глумитися, ГЛУЗУВАТИ, здіймати на глум /глузи, сміх/, *д,* наругатися.

ЗОБОВ'ЯЗУВАТИ, *(кого)* покладати відповідальність на *кого, фр.* зв'язувати */н.* з. підпискою/, змушувати */н.* присяга змушує/; *п-к* -УЮЧИЙ, обов'язковий для *кого,* нормативний, *юр.* зобов'язальний.

ЗОБОВ'ЯЗУВАТИСЯ, брати /на себе/ зобов'язання, брати на себе /труд/, *п!* ОБІЦЯТИ.

ЗОБРАЖАТИ, ЗОБРАЖУВАТИ, *(у творі)* змальовувати, відтворювати, описувати, передавати, виводити, вести перед читачем; *(на сцені)* показувати; *(на виду)* виявляти.

ЗОБРАЖЕННЯ, ***(річ)*** образ /мальбвання, картина, малюнок, відбиток, фото/; *(дія)* зображання, відтворення, опис, малювання, змальовування; *(на сцені)* показ.

ЗОВНІ *пр.,* ззовні, зокола, назверх, надвору; *(на зовнішній вигляд)* на вигляд, з лиця, з вигляду, з погляду, на погляд, *р,* навіч.

ЗбВШШНІЙ, не внутрішній, поверхневий, надвірний, *з.* надвірній, *д.* зоколишній; *(світ)* НАВКОЛИШНІЙ; *(успіх)* показний, *г.* сповйдниий; *(- торгівлю)* закордонний.

ЗбВШШШСТЬ, /зовнішній/ вигляд, *(речей)* лице, *пі* ОБРАЗ, *п,* обличчя, *фр.* взір.

ЗОВСІМ *пр.,* цілком, повністю, *сил.* геть, геть-чисто, абсолютно, *жм.* геть то, як є, *д.* овсІ; дуже, занадто; до краю, до останку, остаточно; *Р.* назавжди.

ЗОЙК і **ЗбЙКАТИ,** *див.* КРИК і КРИЧАТИ.

ЗОКРЕМА *пр,,* зосібна, окремо; *(такий і такий)* особисто, персонально.

ЗОЛОТАР, ювелір, *з.* злотник, злотарник; *ЖМ.* асенізатор.

ЗОЛОТИЙ, *(колір)* жовтогарячий, помаранчевий, *св.* блискучо-жовтий, яскраво-жовтий *(хто)* цінний, вартісний, дорогий, незамінний; *(- вдачу)* лагідний, ЗГІДЛИВИЙ, несварлйвий; *(вік)* прекрасний, щасливий; *(із ся.* мій) любий; *(ювілей)* 50-річний; & золотавий, золотенький.

ЗОЛОТИСТИЙ, *(колір)* жовтявий, золотастий, золотавий; & злотистий, злотний.

ЗбЛОТО, *ур.* злото; *П.* ГРОШІ, *(скарби)* срібло-злото, срібло-золото; *(хто)* кращий з кращих; *(із сл.* мос) щастя! радосте! серце! & золотце, золотко.

ЗОЛОТОВЕРХИЙ, *(храм)* золотобанний, *поет,* злотоверхий, злотоглавий.

ЗОЛОТОДОБУВНИЙ, золоторудний, золотопромисловий.

ЗОМЛІВАТИ, умлівати, непритомніти, тратити пам'ять; *(недовго)* завмирати, ціпеніти; *(- частини тіла)* терпнути.

ЗОНА, смуга, район, територія, терен; *ГЕОГ.* пояс; *(з в'язнями) СОВ.* табір.

ЗОНДУВАТИ, досліджувати, розвідувати; *(грунт)* промацувати, *ІД.* закидати вудочку.

ЗОПАЛУ *пр.,* необачно; ЗГАРЯЧУ, згаряча; в гарячці, в розпалі.

ЗОРГАНІЗУВАТИ *док.,* урядити, влаштувати; *(навчання)* започаткувати, *(школу)* заснувати, закласти; *(актив)* згуртувати; *недок.* ОРГАНІЗОВУВАТИ.

ЗОРІТИ *пре. поет.,* сяяти, світитися; *(яскраво)* світити, осявати, блищати, виблискувати; *(на тлі чого)* виділятися; *П.* променіти, променитися; *(на обрії)* розвиднятися.

ЗОРЯ, ЗІРКА, *р.* зорина, зоряниця; *(цивілізації)* світанок; *ВІЙ* сигнал; *як зв.* **ЗбРЕ!** ясочко! ластівко! сонце!

ЗОРОВИЙ, *(- пам'ять)* візуальний; *(- щілину) 6-й* оглядовий; *(обман)* оптичний.

ЗОРЯНИЙ, *поет,* ряснозорий, яснозорий, яснозоряний, зорній, *р.* зірний, зірчастий, *д.* зорешливий, зоряшний; *(політ)* міжзоряний, космічний; *(- очі)* променистий, блискучий; *пор.* АСТРАЛЬНИЙ.

ЗОСЕРЕДЖЕНИЙ, сконцентрований, зібраний /в кулак/; *(на чому)* замислений /заглиблений/*у що; (- думки)* глибокий, напружений.

ЗОСЕРЕДЖУВАТИ, збирати /стягати/ докупи, концентрувати, скупчувати /в одній точці/, *(промені)* збирати у фокусі, фокусувати, *(увагу)* фіксувати, *(війська)* збирати в кулак; *(на чому)* спрямовувати увагу на *що.*

ЗОСТАВАТИСЯ, зіставатися, ЗАЛИШАТИСЯ; У *ФР.* бути /Існувати/ далі, не переводитися, не зникати; *(у пам'яті)* зберігатися; *(- спадщину)* припадати.

ЗОТЛІВАТИ, перетлівати, гнити; *П.* згоряти, перегоряти, нищитися, зникати.

З-ПІД *прий.,* з-попід; *(звідки походить)* з околиці /*н.* з-під Києва/.

З-ПОЗА *прий.,* з-за; ззовні, зокола; з-позаду\

ЗРАДА, віроломство, відступництво, зрадництво, запроданство, *о.* удар /ніж/ у спину, поцілунок Юди; *(у коханні)* невірність, віроломність.

ЗРАДЖУВАТИ, *(таємницю)* виказувати, виявляти; *(кого)* продавати; *(світогляд)* відступатися від; *(переходити до ворога)* перекидатися, продаватися, запродуватися, дезертувати, дезертирувати; *(традиції)* зневажати, топтати, перекреслювати, не триматися *чого; (чоловіка)* наставляти роги *кому, (- зір)* підводити, *(- сили)* покидати.

ЗРАДІЛИЙ, врадуваний; *ЖМ.* радісний, веселий.

ЗРАДЛИВИЙ, віроломний, підступний; *(у коханні)* невірний; *(- болото) Ті.* небезпечний; *(що виказує)* зрадницький; *(- здоров'я)* ненадійний; *(- долю)* мінливий, облудний.

ЗРАДНИК, запроданець, перекинчик, перевертень, ренегат, відступник, христопродавець, *жм.* юда, продажна шкура; *(під окупацією)* коляборант, вислугам; & зрадлйвець, *д.* зрадець.

ЗРАДНИЦЬКИЙ, підступний, віроломний, запроданський, ренегатський, яничарський, *(поцілунок)* Юдин, *сов,* Іудин; колябораntський; *пор.* ЗРАДЛИВИЙ.

ЗРАЗКОВИЙ, взірцевий, досконалий, довершений, ідеальний; *(- школу)* показовий.

ЗРАЗОК, взір/ець/, кшталт, еталон, *бкм.* копил, манір, штиб, лад /*н.* на один лад/; *(для кого)* приклад; *(відмінювання)* парадигма; *(виробів)* макет; *Д.* візерунок.

ЗРАЗУ *пр.,* спочатку, попервах; насамперед, передусім; зараз же; відразу; з першого разу; одним разом, одним замахом /заходом, рипом/.

ЗРАНКУ *пр.,* вранці, ранком, зрана, зрання, з самого ранку.

ЗРЕЧЕННЯ, відмова, відступ, відступництво.

ЗРЕШТОЮ *пр.,* нарешті, врешті, після всього, кінець кінцем; *ВСТ.* а втім.

ЗРИВАТИ, *(одяг)* стягати /скидати/ в поспіху; *(квітку)* рвати, обривати; *(греблю)* руйнувати; *(пісок)* здіймати; *(з місця)* підводити; *(коня)* зрушувати; *(динамітом)* висаджувати в повітря; *(наміри)* спиняти, скасовувати, перешкоджати *чому; (сміх)* викликати; *(знайомство)* переривати, розривати, уривати.

ЗРИВАТИСЯ, відриватися; *(з кручі)* обриватися, спорскувати, падати, скочуватися, зсуватися, зсовуватися; *(з місця)* схоплюватися, зриватися на рівні ноги; *(- регіт)* вибухати; *П, (губити самоконтроль)* не стримуватися; *(- запляноваиий захід)* не відбуватися, скасовуватися; *(- графік)* порушуватися; *(- рельєф)* уриватися, обриватися; *(до праці)* пориватися; *(- бурю)* здійматися.

ЗРІДКА *пр.,* іноді, інколи, часом, рідко, не часто, врядй-годй, колй-не-колй, мало /рідко/ коли, колйсь-ие-колйсь; де-не-де, місцями; & здерідка.

ЗРІДНЮВАТИ, ріднити, споріднювати, *обр.* братати.

ЗРІЗУВАТИ, обрізувати, обтинати, відрізувати, відтинати; *(кулею)* звалювати; *(на іспиті)* провалювати; *(платню) ЖМ.* зменшувати, скорочувати.

ЗРІЗУВАТИСЯ, *(на іспиті)* провалюватися, *док.* сісти маком; *дк,* ЗРІЗАТИСЯ, *(між собою)* зчепитися, завестися, стятися, *г.* зударитися; *(в азартну гру)* зіграти.

ЗРІКАТИСЯ, *(чого)* відступатися /відступати, відмовлятися/ від, *р.* вирікатися; *(слів)* брати свої слова назад; *док.* ЗРЕКТИСЯ, відцуратися, відсахнутися, відкаснутися, *г.* зрезигнувати.

ЗРІЛИЙ, ДОЗРІЛИЙ, о. в соку.

ЗРІСТ, *(дія)* зростання; *(людський)* висота; *Б. З.* повноліття.

ЗРІТИ, наливатися соками, ДОЗРІВАТИ; ***п-к*** **ЗРІЮЧИЙ,** що зріє, майже стиглий /зрілий/, доходжалий, *ок.* визрівущий.

ЗРІТИ, *УР.* БАЧИТИ; *(крізь що)* прозрівати.

ЗРОБИТИ *док.,(змайструвати)* виробити, виготовити, створити; *(здійснити)* вдіяти, вчинити, утворити, витворити, виконати, *ур.* сподіяти, *неї.* скоїти, *(веселе)* утнути; *(кому)* заподіяти; *(/не/можливим)* у/не/можливити, *(/не/залежним)* у/не/залежнити, *(самостійним)* усамостіннити, *(різноманітним)* урізноманітнити, *(наочніш)* унаочнити.

ЗРОБИТИСЯ *док., (ким)* стати, пошитися *в кого; (з кіш)* трапитися, вчинитися, статися, скоїтися, подіятися, відбутися, *ур.* сподіятися; *(як наслідок)* виникнути, постати, з'явитися, утворитися; *(довшим, легшим тщ)* подовшати, полегшати *тщ.*

ЗРОДУ *пр.,* зроду-віку, зроду-звіку; з природи, з колиски, з народження, з пелюшок, Із сповитку; цілий вік; завжди, *з* давніх-давен; *(з нст. ч.* не) ніколи не, *сил.* ніколи в світі не; *як виг.* ЗРбДУ! зроду-віку! нізащо! ніколи!

ЗРОЗУМІЛИЙ, *(легко)* самозрозумілий; *(- мову)* дохідливий, легкий, не складний, ясний; *(стиль)* доступний, популярний; *(вчинок)* вмотивований, закономірний.

ЗРОЗУМІЛО, ясно, прозоро, не плутано /*'мож. пох. від* ЗРОЗУМІЛИЙ, *жм.* само собою.

ЗРОЗУМІТИ *док.,* утямити, збагнути, осягнути /сприйняти/ розумом, узяти втямки /до тями/, *жм.* розкумекати, розчовпати, доглупатися, розчумати, розшолопати, *д.*

врозуміти; *(людину)* розгадати; *(по-своєму)* витлумачити, пояснити; *(зміркувавши)* здогадатися, вїсковити; *(з нст.* що) усвідомити, пізнати.

ЗРОСТАННЯ, зріст; *(прибутків)* збільшення, підвищення; *(людности)* приріст.

ЗРОСТАТИ, рости, виростати; *(числом)* збільшуватися, примножуватися; *(- тиск)* підвищуватися, наростати, посилюватися; *(під впливом кого)* виховуватися, формуватися; *док.* **ЗРОСТИ, *3.*** дорости свого розуму, *кн.* досягти повноліття.

ЗРУЙНУВАТИ *док.,* ЗНИЩИТИ, занапастити, сплюндрувати, стерти /змести/ з лиця землі, зрівняти /змішати/ з землею; *(тканину організму)* пошкодити; *(мур)* повалити, розвалити; *(наміри)* розладнати, порушити, зірвати.

ЗРУЧНИЙ, *(комфортабельний)* вигідний, *ф.* практичний, *г.* спосібниЙ; *(на похваті)* похватний; *(час)* вчасний, слушний, сприятливий, підхожий; *(вік) Р.* легкий, приємний; *пр,* **ЗРУЧНО,** *(сидіти)* комфортабельно, *д.* наручно, *(рухатися)* поворотко; *ПР. СЛ.* доречно, пристойно; *ЖМ.* вправно, спритно; *пі* ЗРУЧНИЙ.

ЗРУШЕННЯ, поштовх; *(зміна на краще)* покращення; *ЗСТ.* зворушення, хвилювання; *МЕД.* розлад, порушення.

ЗРУШУВАТИ, урухбмлговати; *(з місця)* зривати; *(починати рух)* рушати; *ЗСТ.* зворушувати, викликати співчуття, хвилювати; *док.* **ЗРУШИТИ,** *Р.* порушити.

ЗРЯЧИЙ, не сліпий, видющий, видючий; *П.* обізнаний, тямущий.

ЗУБАТИЙ, *(з гострими зубами)* гострозубий; *(трибок)* зубчастий; *(хто) 17.* зубастий, гострий на язик.

ЗУБбЖІТИ *док.,* збідніти, озлидніти, скапцаніти, пошитися у злидні, впасти в розор, зійти на жебри /пси/, *сил.* піти з торбами.

ЗУБРИТИ, *(науки)* товкти, човпти, визубжувати.

ЗУГАРНИЙ, вправний, умілий; *(до чого)* здатний, здалий, спроможний, здібний.

ЗУДАР *г.,* зіткнення, сутичка, колізія.

ЗУЖИВАТИ, зужиткувати; вживати, використовувати, застосовувати.

ЗУМИСНИЙ, навмисний, умисний; *(із злим наміром)* зловмисний.

ЗУМИСНО *пр.,* навмисно, умисно, із наміром, свідомо, *сил.* зловмисно, *д.* знарошне.

ЗУМОВЛЮВАТИ, спричиняти, викликати; *(бути умовою) сов.* обумовлювати.

ЗУПИНКА, перестанок, псреішнка, *д,* постоянка, *г.* секція, *(таксі)* стоянка; *УФР.* спин, упин, перестан */н. з прий.* без/, *(дія)* припинення, спинення; *(в дорозі)* перепочинок; *(у дії)* павза, перерва, затримка.

ЗУПИНЯТИ, припиняти, спиняти, перепиняти; перестрівати; *(негідні дії)* давати по руках; *(ворога)* відбивати; *(мову)* уривати, переривати; *(відраджувати)* утримувати, стримувати; *(погляд)* затримувати /зосереджувати/ на *кому, (кров)* тамувати; *(очі)* устромляти, упинатися /втуплюватися/ *чим,* не спускати *чого.*

ЗУПИНЯТИСЯ, ставати, спинятися, мати зупинку, *о.* зависати в повітрі; *(- рух)* припинятися, перепинятися, перериватися, уриватися; *(в розмові)* замовкати, набирати в рот води; *(в розвитку)* не рости, не розвиватися; *(на темі)* торкатися *чого,* приділяти увагу *чому; (у викладі /на чому/)* загострювати увагу; *(очима)* затримуватися /зосереджуватися/; *(- серце)* переставати битися; *(на досягнутому)* задовольнятися *чим; док.* **ЗУПИНИТИСЯ,** *(у кого)* загостити до; *(на чому /вибираючи/)* зупинити свій вибір, віддати перевагу *чому,* обрати *що.*

ЗУСИЛЛЯ, *(фізичне)* напруження, напруга, *оісм.* натуга; *(спроба)* намагання, силкування, старання; *мн.* **ЗУСИЛЛЯ,** дії, ЗАХОДИ, *п.* кроки, *г.* змагання.

ЗУСТРІЧ, спіткання, *р.* стріча, перестріт; *(умовлена)* побачення; *Р.* знайомство; *(Нового Року)* святкування; *(спортивна)* змагання; *мн.* **ЗУСТРІЧІ,** сходини.

ЗУСТРІЧАТИ і **ЗУСТРІВАТИ,** стрічати, стрівати, здибати; *(часто)* бачити; *(на дорозі /кого/)* перестрівати, */що/* надибувати, натрапляти на; *(у тексті)* подибувати; *(на віку)* стикатися з; *(гостя)* вітати, приймати; *(Новий Рік)* святкувати; *(підтримку)* діставати; *(образу /чим/)* реагувати па;

ЗУСТРІТИ, спіткати, *р.* зуспіти, *(зненацька)* запопасти.

ЗУСТРІЧАТИСЯ, ***(врусі)* СХОДИТИСЯ;** *(на віку)* траплятися; *(з людьми)* стрічатися, стріватися, здибатися, *(регулярно)* бачитися; *(з труднощами)* зазнавати *чого; док.* **ЗУСТРІТИСЯ,** спіткатися.

ЗУХВАЛИЙ, зарозумілий, нахабний, безцеремонний, безпардонний, *р.* зухвальний; *ЯКІМ,* зухвалець; йор. ВІДЧАЙДУШНИЙ.

ЗУХВАЛЬСТВО, зухвалість, зарозумілість, нахабство ; *всі пох. від* ЗУХВАЛИЙ.

ЗЦІЛЯТИ, цілити, ГОЇТИ, ЛІКУВАТИ, відживляти, *(враз)* знімати рукою.

ЗЧЕПИТИСЯ, *(у бійці)* стятися, взятися за барки, *(у двобої)* схрестити мечі.

ЗЧИНЯТИ, *(заколот)* робити, учиняти; *(паніку)* здіймйти, зривати, викликати, спричиняти, причинятися до.

ЗЧИНЯТИСЯ, ставатися, відбуватися; *(- ґвалт)* здійматися, підійматися; *док.* **ЗЧИНИТИСЯ,** трапитися, скоїтися.

З'ЯВЛЯТИСЯ, *(з імли)* виринати, витикатися, появлятися, показуватися, *(на арені)* виходити на *що; (враз)* падати з неба, виростати з-під землі; *(є уяві)* привиджуватися; *(- зорі)* висипати; *(на люди)* потикатися, виходити, показувати /навертати/ очі /ніс/; *(друком)* виходити у світ, публікуватися; *(- любов)* виникати; *(- плями)* виступати; *(зі схову)* випливати на поверхню; *(на суд)* зголошуватися, об'являтися; *(з чого)* утворюватися, зароджуватися; *док.* **З'ЯВИТИСЯ,** *(кільком)* поприходити; *(власно і до речі)* нагодитися; *(у дверях)* стати.

З'ЯСОВУВАТИ, *(збитки)* встановлювати, визначати; *(у кого)* довідуватися, дізнаватися; *(кому)* пояснювати, роз'яснювати, *ур.* ясувати, *г.* вияснювати.

ЗЯЯТИ, *(- отвір)* світити діркою /дірками/, *обр.* позіхати; *(-яму)* глибочіти.

ІГРАШКА, забавка, цяцька, лялька, цяцяика, виграшка; *Р.* забава; *П.* жарт.

ІГУМЕН, отець-ігумен, настоятель, отець-настоятель, старший чернець, архимандрйт, *(католицький)* абат; & *жм.* гумен.

ІГУМЕНЯ, мати-ігуменя, настоятелька, мати-настоятелька, чернеча мати, черниця-мати, *(католицька)* абатиса; & гуменія.

ІГНОРУВАТИ, навмисно не помічати /не звертати уваги/, *о.* обминати десятою дорогою, *пі* НЕХТУВАТИ; *(не брати до уваги)* нехтувати /легковажити/*що.*

ІДЕАЛ, *(високий)* мета, прагнення; *ПОБ.* досконалість, довершеність; *(хто)* взірець /досконалости/, приклад, кращий з кращих; *мн.* **ІДЕАЛИ,** стандарти досконалисти.

ІДЕАЛІЗУВАТИ, бачити в рожевому світлі, дивитися крізь рожеві окуляри, *(кого) с.* боготворити; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що ідеалізує, готовий ідеалізувати.

ІДЕАЛЬНИЙ, нереальний, абстрактний, Уявний, ілюзорний; *(близький до ідеалу)* бездоганний, ДОСКОНАЛИЙ, довершений, взірцевий, відмінний, чудовий, найкращий, *сил.* незрівнянний, неперевершений, неземний.

ІДЕЙНИЙ, *(вишкіл)* ідеологічний; *її.* прогресивний, передовий; *(відданий ідеалу)* не корисливий, безкорисливий, не зажерливий, не шкурницький, не користолюбний.

ІДЕНТИФІКУВАТИ, ототожнювати, уподібнювати; *(особу)* упізнавати, засвідчувати.

ІДЕНТИЧНИЙ, ТОТОЖНИЙ, однаковий, такий самий, 0. з одного тіста; (- *значення)* еквівалентний, однозначний, рівнозначний.

ІДЕОЛОГІЯ, світогляд, світорозуміння; погляди, переконання; *(учення)* доктрина, догмати, канони, принципи, постуляти; *пор.* КОНЦЕПЦІЯ.

ІДЕЯ, поняття, уявлення; думка, погляд, міркування; *(проект)* задум; *(суть задуму)* стрижень; *(твору)* /головна/ думка; *(винаходу)* засада, принцип, суть.

ІДІОМА *ліне,* /мовний/ зворот, вираз, вислів, /мовна/ конструкція; & ідіом.

ІДІОТ, недоумок, йолоп, слабий на голову, маніяк, кретин; ***ЛАЙ.*** дурень, бевзь, бовдур.

ІДОЛ, бовван, божок, напівбог; *(хто)* кумир, божество, ікона; *(річ)* фетиш.
ІЄРАРХІЯ *та* ІЄРбГЛЇФ, *див. від.* П-ЄРАРХ1Я *та* ГІЄРОГЛІФ.
ІЗМАРАГД, смарагд, *сов.* ізумруд.
ІЗОЛЮВАТИ, відрізувати від світу; *(від чого)* відгороджувати, відокремлювати, відособлювати, відтинати /обтинати/ шляхи; *(позбавляти волі)* АРЕШТОВУВАТИ.
ІЗОЛЮВАТИСЯ *нєдок. і док.,* відокремлюватися, відокремитися; *(від світу)* усамбтнитися; *(від небажаних гостей)* забарикадуватися.

ІЗОЛЯЦІЯ, ізолювання; відокремлення, відгородження, відособлення; *(злодія) ЮР.* арешт; *(хворих)* карантин; *П.* самотність, самота; *(самочинна)* відлюдництво.
ІЗОЛЬОВАНО *пр.,* відокремлено, відособлено, окремо, осібно, відрубно.
ІКОНА, образ; *(хто)* кумир, божество, ідол; *ми.* ІКбНИ, *жм.* боги, святі.
ІКРА, кав'яр.
ІКС, *МАТ. як ім,* невідоме; *ЛОБ.* інкогніто, незнайомець, *як ім.* невідомий.
ІЛЮЗІЯ, міраж, омана, облуда, *р.* злуда; *мн.* **ІЛійЗІЇ,** *(марні)* мрії, надії, сподівання.
ІЛЮЗОРНИЙ, примарний, нереальний, ірраціональний, уявний; оманливий, облудний.

ІЛЮСТРАЦІЯ, *(у друк, тексті)* малюнок; *(для унаочнення)* приклад, типовий випадок; *(з висловів)* цитата; *(дія)* ілюстрування.
ІЛЮСТРУВАТИ, супроводити малюнками /прикладами, поясненнями/, *п!* ДЕМОНСТРУВАТИ.
ІМЕНИТИЙ, *(шляхтич)* родовитий, знатний, *р.* кревний; *П.* славний, славетний.
ІМЕННЯ, *див.* **ІМ'Я.**
ІМЕНУВАТИ, називати, звати, *жм.* кликати, *зет,* нарікати; *(кіш /на письмі/)* писатися; *(шанобливо)* величати, титулувати; *док.* **НАЙМЕНУВАТИ,** охрестити.
ІМІҐРАНТ, переселець, *бук.* вселений, *зап.* переселенець; нетутешній, немісцевий, чужоземець; ЗАЙДА; *(примусовий)* вигнанець.
ІМІДЖ *зп.,у.* образ, *П.* /добре/ ім'я, репутація, реноме, лице */н.* лице заводу/, *фр.* честь мундира.
ІМІТАЦІЯ, підробка; *(дія)* копіювання, наслідування, *чех.* мавпування; *МУЗ.* повтор.
ІМЛА, мла, туман, морок, мряка, *г.* паморока, *(у спеку) д.* юга; *ігор.* МАРИВО.
ІМЛИСТИЙ, МЛИСТИЙ, туманний, замрячеіий, затуманений.

ІМОВІРНИЙ, ймовірний, правдоподібний; *(здійсненний)* можливий; *пор.* ВІРОГІДНИЙ.
ІМПЕРАТИВНИЙ, *(тон)* наказовий, зверхній, владний.
ІМПОЗАНТНИЙ, *(вигляд)* презентабельний, показний, солідний, статечний, поважний; *(- фігуру)* ставний, поставний, статурний.
ІМПОНУВАТИ, ПОДОБАТИСЯ, викликати симпатію, справляти враження.
ІМПУЛЬС, поштовх; *(зовнішній)* заохбта, заохочення, спонука, стимул; *(внутрішній)* поривання, порив.
ІМПУЛЬСИВНИЙ, рвучкий, поривчастий; *пор.* ІНСТИНКТИВНИЙ.
ІМУНІТЕТ, *(до хвороб)* стійкість, несприйнятливість; *(посла)* недоторканність.
ІМУННИЙ, *(до хвороби)* несприйнятливий; *(- сироватку)* здатний імунізувати.
ІМУЩИЙ *кн.,* майновйтий, багатий, маєтний, заможний, *о. з* грошима, з майном, *з* капіталом: *ід.* **ВЛАСТЬ** ~, можновладець, владоможець, сильний світу сього.
ІМ'Я, імення, йменння, найменння; *поет.* імено; *(прибране)* псевдонім, *г.* псевдо; *(речей)* назва, назвище, *р.* назвисько, *сов.* наймемування; *П.* слава, репутація, популярність, авторитет, *зап.* імідж.

ІНАВГУРАЦІЯ, ІНАУГУРАЦІЯ, *(президента)* заприсяження, *(царя)* коронування, коронація.
ІНАКОДУМЕЦЬ, *д!* ШОДУМЕЦЬ.
ІНАКШЕ *пр.,* не так, по-іншому, по-інакшому, в інший спосіб, *р.* інак, інако; *ЯК СІЇ.* а то, а коли ні, то, у противному разі.
ІНАКШИЙ, не цей, інший, не такий, *ід.* не з такого тіста, *р.* такий; не подібний, не схожий.
ІНВАЛІД, КАЛІКА, *якім,* непрацездатний.

ІНВЕСТУВАТИ, вкладати гроші /капітал/ у *що,* фінансувати *що.*
ІНГРЕДІЄНТ, СКЛАДНИК, компонент, складова частина; *(у процесах)* чинник, фактор.
ІНДЕ *пр., (де)* не тут, в іншому місці, деінде; місцями, подекуди, де-не-де; *(куди)* в інше місце, кудиінде.
ІНДЕКС, *(товарів)* покажчик, список, перелік; *ЕК.* показник; *БІБЛ.* код, шифр.
ІНДИВІД і **ІНДИВІДУУМ,** особа, особистість, персона, *жм.* /жива/ душа, *як ім.* смертний; *(істота) сов.* особина, особ; *неї.* тип, суб'єкт; *(яскравий)* феномен.
ІНДВІДУАЛЬНИЙ, особистий, персональний, приватний; *(стиль)* оригінальний, самобутній; (- *власність)* одноосібний, не колективний.

ІНДИФЕРЕНТИЗМ, байдужість, незацікавленість, бездіяльність.
ІНДИФЕРЕНТНИЙ, байдужий, незацікавлений, невтральний, безсторонній; (- *силу дії)* недійовий.
ІНДУСТРІАЛЬНИЙ, промисловий, виробничий.
ІНЕРТНИЙ, бездіяльний, не діяльний, не рухливий, не активний, пасивний, малорухливий, малоактивний; *жм.* флегматичний, сонний.
ІНЕРЦІЯ, *ФІЗ.* збереження набутого стану; *У ФР.* звичка */н.* за інерцією/; *(інертність)* бездіяльність, нерухливість, *обр.* летаргія.
ІНЖИР, *(дерево)* смоква, смоківниця, фігове дерево; *(ягода)* фіга, смоква, винна ягода.
ІШЦІЯТЙВА, почин, перший крок /хід, удар, слово/; *(у ділі)* заповзятливість, зарадність, енергійність, *сов.* підприємливість.
ШІЩЯТЙВНИИ, зарадний, енергійний, заповзятливий, винахідливий; *жм.* промітний, скорохвацький,
ІШЦІЯТОР, піонер, зачинатель, засновник, основоположник.
ІНКВІЗИТОР, *П.* мучитель, кат, гонитель, душитель.
ІНКВІЗИЦІЯ, *ІСТ.* святий суд; Я. катування, тортури; *У ФР.* гоніння, переслідування, *обр.* полювання на відьом.
ІНКОГНІТО *пр.,* потай, потайки, таємно, потаємно, секретно, замасковано, під маскою, неофіційно, приховано; *ЯК ІМ.* законспірбваний, невідомий, ікс.
ІНКОЛИ, іноді, часом, деколи, порою; *(час від часу)* врядй-годй, подеколи, колйне-колй, часами, *ід.* нема, нема та й.
ІНКРИМІНУВАТИ, *(кому* що) ставити за провину, винувата /винуватити, звинувачувати, об-/ *кого* в чому, оскаржувати *кого* за що, висувати звинувачення проти *кого; п-к* **-УЮЧИЙ,** що інкримінує, інкримінаційний, *(хто)* винувач, обвинувач.
ІНОВІРЕЦЬ, *(у мусулман)* гяур, *(у нас)* басурман, *жм.* турок, *о.* не нашої віри.
ШОДУМЕЦЬ, інакодумець, дисидент, опозиціонер, протестант, вільнодумець, *рел.* ГЕРЕТИК.
ІНОДІ, *див.* **ІНКОЛИ.**
ІНОЗЕМЕЦЬ, чужинець, чужоземець; *пор.* МІГРАНТ, ЗАЙДА.
ІНОЗЕМНИЙ, чужинецький, чужинницький, чужоземний, чужий, *поет,* чужосторонній, *жм.* ненаш, ненаський; (- *річ)* закордонний, заморський; *(текст)* іншомовний.
ІНСИНУАЦІЯ, наклеп, обмова, /злісна/ вигадка, *зет.* пеня.
ІНСПЕКТОР, контролер, ревізор; *(друкованих текстів)* цензор; *ПРИБ.* наглядач.
ІНСПЕКТУВАТИ, контролювати, перевіряти, наглядати за.
ІНСПЕКЦІЯ, нагляд, контроль, перевірка; *(преси)* цензура; & інспектура.
ІНСПІРУВАТИ, надихати, запалювати, збуджувати, окриляти, *п.* заражати *чим; (погляди)* навівати, навіювати, накликати; *(вчинки)* підбурювати /підбивати, під'юджувати, підохочувати, підмовляти, намовляти/ на *що.*
ІНСТИНКТ, підсвідомість, *о.* шосте почуття, *фр.* серце /відчув серцем/; *пі* ІНТУЇЦІЯ.
ІНСТИНКТИВНИЙ, підсвідомий, рефлективний; *(спонтанний)* мимовільний, імпульсивний, не навмисний; *(здогад)* інтуїтивний; & *г.* інстинктовий.

ІНСТИТУЦІЯ, установа, ЗАКЛАД; *(медична)* клініка, шпитйль, лікарня,
ІНСТРУКТОР, учитель, лектор; *(у спорті)* тренер; *(у чужих військах)* радник.
ІНСТРУКТУВАТИ, вказувати, показувати, давати вказівки /інструкції/; тренувати, навчати, школити, *с.* муштрувати; *(необізнаних)* ознайомлювати; *пор.* ГОТУВАТИ.
ІНСТРУКЦІЯ, вказівка, настанова, директива, припис, рекомендація, порада.
ІНСТРУМЕНТ, знаряддя, *д.* знаряд, *жм.* струмент; *ЗБ.* приладдя /*н.* письмове/; *П.* засіб /*н.* визиску/; *пор.* ПРИЧАНДАЛЛЯ.
ІНСЦЕНІЗУВАТИ, робити інсценізацію; *(вияв протесту)* режисерувати.
ШТЕҐРАЛЬНИИ, суцільний, єдиний, цілісний.

ІНТЕГРУВАТИ, об'єднувати, збирати докупи, зливати водно; *мт.* знаходити інтеграл; *п-к* **-УЮЧІЇИ,** здатний інтегрувати, -граційний, *мат.* -грувальний, *(річ)* -гратор.
ІНЕҐРАЦШНИИ, *(процес)* об'єднавчий, ЄДНАЛЬНИЙ, об'єднувальний.
ІНТЕЛЕКТ, розум, глузд, тяма; *жм.* мозок, голова; *ТІ.* кмітливість, тямущість; *З.П.* здатність мислити; *пі* СВІДОМОСТЬ.
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ, *(розвій)* розумовий, духовий, *сов.* духовний; здатний мислити.
ІНТЕЛІГЕНТНИЙ, *(хто)* освічений, культурний, розвинений, *с.* ерудбваний.
ІНТЕНСИВНИЙ, *(рух)* напружений, посилений; *(колір)* густий, яскравий, шпаркий.
ІНТЕРВАЛ, *(лінійний)* проміжок; *(часу)* перерва, павза.

ІНТЕРВЕНЦІЯ, *БУК.* втручання; Я. агресія, вторгнення, вдертя, інвазія.
ІНТЕРВ'Ю, *див.* РОЗМОВА; *(з широкою авдиторією)* прес-конференція.
ІНТЕРЕС, *Б. З.* діло, справа; *(у комерції)* вигода, хосе'н.

ІНТЕРЕС, цікавість, допитливість, бажання знати; зацікавленість, зацікавлення.
ІНТЕРНАТ, гуртожиток, *з.* бурса; *(школа)* пансіон; *(сиротинець)* патронат.
ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ, міжнародній, міжнаціональний, міждержавний; *(форум)* всесвітній, світовий, вселюдський; *(- проблеми)* гльобальний,*сов.* глобальний.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ і **ІНТЕРПРЕТУВАТИ,** *д!* ТЛУМАЧЕННЯ і ТЛУМАЧИТИ.
ІНТИМНИЙ, *(суто приватний)* потаємний, заповітний; *(- людські стосунки)* щиросердий, щирий, задушевний, близький, *сил,* любовний, сексуальний, неплатонічний.
ІНТОНАЦІЯ, *(мови)* тон, тембр, тональність, відтінок, нюанс; *(голосу)* нбт/к/а.
ШТРЙГА, *(зловмисна)* підступ, каверза, підкіп, підкоп, клявза, *МН.* павутина; *(любовна)* роман; *(політична)* гра, змова; *(роману) ЛІТ.* сюжет, клубок подій.
ІНТРИГУВАТИ, зацікавлювати, лоскотати нерви; *(проти кого)* плести /снувати/ інтриги /павутину/, підкопуватися /копати, рити, робити підкоп, підбивати клинці, підводити підступ/ під *кого,* копати яму /робити каверзи/ *кому.*
ІНТУЇТИВНО *пр., (відчути)* підсвідомо, мимовільно, інстинктивно, *жм.* серцем, нутром, душею, нюхом, носом, шкірою, *ід.* як вгадують малі діти.
ІНТУЇЦІЯ, проникливість; підсвідомий здогад /чуття, передчуття/, *жм.* нюх, *обр.* шосте чуття; *пор.* ІНСТИНКТ.
ІНФЕКЦІЯ, ЗАРАЗА; *(дія)* зараження; *OR* /заразна/ хвороба.
ІНФІЛЬТРУВАТИ, проникати, продіставатися, просочуватися, просякати; *(чужий табір)* прокрадатися до, пролазити до.
ІНФЛЮЕНЦА, д/ГРИПА.
ІНФОРМАТОР, давець інформації; *(таємний)* юда, стукач, конфідент, ДОНОЩИК.
ІНФОРМАЦІЙНИЙ, *(засіб)* комунікаційний; *(багатий нд інформацію)* інформативний.

ІНФОРМАЦІЯ, *(дія)* інформування; *(факти)* відомості, повідомлення, вісті, дані.
ІНФОРМУВАТИ, повідомляти, сповіщати, давати знати /інформацію/, доводите до відома, *(- що)* тримати в курсі *чого; (потай)* доносити, нашіптувати, *ф.* стукати; *п~к* **-УЮЧИЙ,** що інформує, звиклий інформувати, радий поінформувати, інформатор, інформаційний, інформативний, для інформації.
ІНЦИДЕНТ, випадок, подія, пригода, епізод, *(що трапився колись, ставши зразком для сучасного)* прецедент; *(неприємний)* халепа; *(на кордоні)* сутичка, конфлікт.

ІНШИЙ, не цей, не той, інакший; *ФР.* другий /*н.* другим разом/; *мн.* **ІНШІ,** решта.
ШЬЄКЦІЯ, впорскування, *г.* заштрик, *сов.* укол.

ІПОСТАСЬ, *див.* **ППОСТАСЬ.**
ІРЖА, *П.* червонобурий колір; *(на дуіиі)* осад; *(страждань)* гризота; *(хто)* причепа, гарикало, пеня, смола, оса, шпичка, ґедзь, сльота, *ід.* їли мене їдьма, а і сам як відьма; & ржа; *п-к* **ІРЖАВИЙ,** *(колір)* бурий, червонобурий; *(голос)* скрипучий, хрипкий; *д-о* **ІРЖАВІТИ,** буріти, братися /покриватися/ іржею.

ІРОНІЗУВАТИ, тонко висмівати /кпити, кепкувати/, поемі'шкувати/ся/ /підсміш-куватися/ з *кого,* підштрикувати /підкушувати/ *кого; літ.* брати в лапки; *пі* ГЛУЗУВАТИ.
ІРОНІЧНИЙ, глузливий, посмішливий, насмішкуватий; *(з жовчю)* саркастичний, *сил. (злобно-ущипливий)* сардонічний /*н,* сміх/.
ІРОНІЯ, тонке глузування /кепкування, кпини, глум/; *(гостра)* сарказм.
ІСКРА, *П.* блискітка; *(хисту)* зерно, зародок; & іскринка, Іскорка; *пор.* КАГАНЕЦЬ.
ІСКРИСТИЙ, блискучий; *(гумор)* яскравий, соковитий, іскрометний; *(напій)* пінявий, шумливий; & розіекрений, іскряний, іскрявий.

ІСКРИТИСЯ, іскріти, сипати іскрами; *(вогнями)* грати, загравати, виблискувати, яскріти/ся/; *(- очі)* блищйти, сяяти, зоріти.
ІСНУВАННЯ, буття, життя /і смерть/, *д.* екзистенція; *(злиденне)* животіння, скніння, ниділня.
ІСНУВАТИ, бути, жити, топтати ряст /землю/; не зникати, не пропадати, не переводитися; *(у природі)* зустрічатися; *(злиденно)* животіти, скніти, нидіти; *п-к* -УЮЧИИ, що існує, здатний існувати, сущий, живий, не мертвий, *(закон)* чинний, сучасний, наш, *(запас)* наявний, *(у світі)* відомий, *(де)* розташований, розміщений, *(спосіб)* практикований; *(- права)* зафіксований.
ІСПИТ, проба, випроба, випробування, Пробний камінь; *(випускний)* екзамен, *г.* матура; *(життєвий)* випробовання.
ІСТИНА, /чиста, гола, свята/ правда; *КИ.* справедливість; *(проста)* твердження, правило; *(незаперечна)* догма, АКСІОМА, постулят.
ІСТИННИЙ, правдивий, правильний; *(факт)* дійсний, справжній, реальний.
ІСТОРИЧНИЙ, *(факт)* реальний, дійсний, невйгаданий, засвідчений; *(- подію)* знаменний, незабутній, славетний, великий; *(- обставини)* минущий, не вічний; *(- факт історії)* задокументований.
ІСТОРІЯ, *(процес змін)* розгортання подій, розвиток, перебіг /*н.* хвороби/; *(людства)* опис розвитку; *(вчорашній день)* минуле, минувшина; *(розповідь)* оповідь, оповідання, повість, *р.* оповідка, *жм.* побрехенька; *(життєва)* пригода, приключка, випадок, епізод, *ж.* придибенція; *(неприємна)* халепа; & *(давня)* праісторія.
ІСТОТА, *(жива)* сотворіння, створіння, *жм.* творіння, *р.* дихання, о. душа й тіло; *(- людину)* жива душа; *ТІ.* характер, норов /*н.* панська істота/.

ІСТОТНИЙ, суттєвий, посутній, сутній; дуже важливий /значний, вагомий/.
ІТИ, йти, ходити, ступати, простувати, прямувати, крокувати, *ф.* тупати, чимчикувати, *ур.* спрямовувати свої стопи; *(у бій)* рушати; *(тривалий час)* бродити, брести, блукати; *(повільно)* плентатися; *(через силу)* волоктися, чвалати, чалапати, клйгати, чапати; *(як на дибах)* дибати; *(енергійно)* чухрати, манджати; *(дсиіеко)* тарабанитися; *(без діла)* віятися; *ФР.* виходити, надходити, заходити, підходити, рухатися; *(на що)* пускатися; *(з рук до рук)* переходити, передаватися; *(в отвір)* проходити; *(- пошту)* пересилатися; *(за кого)* виходити заміж; *(- літа)* минати; *(- природне явище)* наближатися, насуватися; *(- життя)* розвиватися; *(- дим)* виходити; *(- тепло)* виділятися; *(- чутки)* ширитися; *{- дебати)* тривати, тягтися, точитися, продовжуватися; *(- події)* відбуватися; *(- розмову)* точитися; *(- виставу)* виставлятися; *(- фільм)* демонструватися; *(- дощ)* падати; *(- шлях)* простягатися; *(звідки)* брати початок, рости корінням, походити; *(- платню)* нараховуватися; *(- крам)* м&ти попит; *(- годинник)* діяти, працювати.

ІШАЧИТИ, мордуватися, робити, як віл /трактор/, перти плуга, тягнути воза, не покладати рук.

ЇДАК, їдець, *п.* рот; *(охочий до їжі)* ласун, ласій, їдун, ***вул.*** жерун; *(з вишуканим смаком)* **гурман.**

ЇДЕН *та* **ЇДЕЦЬ,** *див- від-* ОДИН *та* ЇДАК.

ЇДЖЕННЯ, дме. ЇЖА.

ЇДКИЙ, *(дим)* ядучий, гризький; *(запах)* гострий; (- *слова)* колючий, ущипливий, уїдливий, дошкульний; *(розчин) тех.* витравний.

ЇДЬ, *Г.* отрута, трутизна; *(у мові)* ядучість, ущипливість.

ЇДЬМА *пр., (із сл.* їсти) їдом, поїдом, їдцем; *(із сл.* жерти) жерцем.

ЇЖА, *(харчування)* харчі, продовольство, провізія, провіянт, *жм.* живність; *(з неба) ур.* манна; *(варена)* вариво, страва, потрава, наїдки, їдження, *ж.* трапеза, *р.* їдло, їство, їстиво; *(худобі)* корм; *(рослинам)* пожива.

ЇЖАКУВАТИЙ, *(волос)* настовбурчений, наїжачений, наїжений, щетинястий.

ЇЖДЖЕННЯ, *див.'Шк.*

ЇЖИТИСЯ, (- *волос)* гороїжитися, стовбурчитися, настовбурчуватися, дибитися; Я. БУНДЮЧИТИСЯ; & їжачитися.

ЇЗДА, їздня, **їждження.**

ЇЗДЕЦЬ, верхівець, вершник, *ок.* їздовий, *д.* їздун.

ЇЗДИТИ, роз'їздити, роз'їжджати; *(світами)* подорожувати, мандрувати, *г.* вандрувати; *(часто бувати)* вчащати, відвідувати; *(за графіком)* курсувати.

ЇЗДНЯ, *див.* ЇЗДА і ДОРОГА.

ЇЙ-БОГУ! ЇЙ-БО! бігме! присть-їйбо! присяй-Богу! Бог мені свідок!

ІСТВб і **ЇСТЙВО,** *див.* ЇЖА

їСТИ, з'їдати, *о,* класти в рот; *(жадібно)* поїдати, жерти, пожирати, лопати, тріскати, лигати, глитати, напихатися, *д.* **тевкати;** *(трохи)* закушувати, пере-; *(з апетитом)* уминати, затирати, трощити, теребити; *(смакуючи)* смакувати; *(крихке)* хрумати; *(у гостях)* пригощатися, призволитися,/), контентуватися; *(систематично)* харчуватися, живитися; *(певний харч)* споживати, вживати; *(сніданок)* снідати, *(обід)* обідати, *(вечерю)* вечеряти, *(полуденок)* полуднувати, *(підвечірок)* підвечіркувати; *(- комах)* кусати, гризти, *(- птахів)* дзьобати; (- *дим)* роз'ятрювати, роз'їдати; (- *досаду) П.* мучити, гнітити, точити; *(їдьма) ІД.* гризти, варити воду, їсти, як іржа залізо; *дит.* гамати, їстоньки, їсточки, їстки.

ЇСТИСЯ, гризтися, сваритися.

ЇСТІВНИЙ, ЇСТОВНИЙ, *суч.* ЇСТЙВНИЙ, споживний, травний, стравний, *з.* їдомий.

ЇХАТИ, *(щосили)* гнати, мчати; *(звідки)* вирушати, виїздити, пускатися в дорогу; *(далеко)* виряджатися; *(поволі) жм.* тарабанитися; *(верхи /швидко/)* гарцювати, скакати, */чвалом/* чвалувати, чвалати.

И

ЙМЕННЯ, ***див.*** ІМ'Я.

ЙМОВІРНИЙ, *див.* ІМОВІРНИЙ.

ИОИК і **ЙОЙКАТИ,** *див.* КРИК і КРИ-
„ , •

ИОЛОП, телепень, недотепа, ДУРЕНЬ, РОЗЗЯВА.

ЙОРДАНЬ, Водохреці, Водохреща; & Йордан, Ордань.

ЙОРДАНСЬКИЙ, водохресний.

ЙОТА, грецька літера І; *П.* крихта, крихтінка, крихтиночка, найменша часточка.

К

КАБАЛА, *(залежність)* кормига, рабство, ярмо, неволя, кайдани, поневолення; *(містичні уявлення)* кабалістика.

КАБАН, кнур; *(дикий)* **вепер,** *г.* дик; & кабанець, кабанище, кабанюга.

КАБІНА, будка, кімнатка, *(на судні)* каютка; *(радиста)* рубка.

КАБІНЕТ, *(робоче приміщення)* робітня; *(лікаря)* приймальня; *(міністрів)* рада.

КАБЛУК, підбір, обцас, *(високий)* шпилька.

КАБЛУЧКА, перстень; *(шлюбна)* обручка.

КАБРІОЛЕТ, *див.* БІДАРКА.

КАВАЛЕР і **КАВАЛІР,** *(для дами в товаристві)* партнер; *(потенційний жених)* поклонник, залицяльник; *ЖМ.* парубок, неодружений; *(ордену)* орденоносець.

КАВАЛЕРИСТ, кіннотник, *як ім.* кінний, *іст.* комонник, *(легкої кінноти)* улан; *пор.* ВЕРШНИК.

КАВАЛЕРІЯ, кінне військо, кіннота.

КАВАЛОК, ШМАТОК, КУСЕНЬ.

КАВЕРЗА, підступ; *(лихий вчинок)* зла витівка /жарт/, капость; *мн.* **КАВЕРЗИ,** інтриги, крутні.

КАВЕРЗНИЙ, *(- питання)* казусний, заплутаний, складний, головоломний, казуїстичний, *жм.* кляузний; *(хто)* підступний.

КАВЕРЗНИК, пустун, шкода, збитошник, витівник, *сил.* капосник; інтриган.

КАВЧАТИ, кавкати; *(- немовлят)* пищати, вищати; *(- тав, круків)* крякати.

КАВ'ЯРНЯ, кафе, кафетерія, ресторанчик; *(тільки для дорослих)* **кафе-шантан.**

КАГАЛ, *(у гебреїв) ІСТ.* громада; *ТІ.* галаслива юрба, зборисько; *ЖМ.* крик, галас, безладдя, розгардіяш.

КАГАНЕЦЬ, *(лямпада)* блимавка, жмурка, нічник, *д.* мигунець; *мн.* **КАГАНЦІ,** *(в очах)* іскри, зірки.

КАДІБ, кухва, *(великий) д.* чан, *(на воду)* водянка; & кадь, кадуб; *пор.* ДІЖКА.

КАДР, *(фільму)* епізод; **КАДРИ,** персонал, штат, особовий склад; *(робочі)* резерви.

КАЖАН, *д.* лилик, нетопир, летюча миша.

КАЗАН, *(у побуті)* чавун, баняк; *сов.* котел; *Ж.* голова; *(на війні)* оточення.

КАЗАНЬ ***цер.,*** проповідь, повчання; & казання.

КАЗАРМА, *г.* касарня, *жм.* кошара; *(для робітників)* гуртожиток, барак.

КАЗАТИ, говорити, повідати, висловлюватися; *(казки)* розповідати; *(у формі наказу)* веліти, наказувати, загадувати; *ТІ.* свідчити.

КАЗЕМАТ, *(у тюрмі)* келія-одиночка; *П.* тюрма, в'язниця, фортеця, цитаделя /-ель/.

КАЗЕННИЙ, скарбовий, *іс.* корушій; *(грунт)* державний; *(- ставлення)* бюрократичний, формальний; *(стиль)* шаблонний, не оригінальний, казармовий, *г.* касарняний.

КАЗИТИСЯ, шаліти, шаленіти, скаженіти, сатаніти; *(ходити на головах)* дуріти, пустувати, жирувати; *(втративши тяму)* навісніти, божеволіти.

КАЗКА, байка, притча; *її.* міт, вигадка, фантазія, неправда, брехня, нереальність.

КАЗКОВИЙ, *(неймовірний)* ДИВНИЙ, фантастичний, мітічний, нереальний, таємничий, незвичайний; *(- міру вияву)* страшенний, нечувапий, надзвичайний /*н.* швидкість/.

КАЗНА *зап.,* скарбниця, скарбівня, *іап.* коруна; *ЖМ.* гроші.

КАЗНА-ДЕ, КАЗНА-КОЛИ, КАЗНА-ХТО і *т. д. див.* ХТОЗНА-ДЕ, ХТОЗНА-КОЛИ *і т. д.*

КАЗУЇСТИКА, *її.* крутійство, крутанина; *ЖМ.* демагогія, словоблудство.

КАЗУЇСТИЧНИЙ, каверзний, крутійський, єзуїтський; *3. її.* демагогічний.

КАЗУСНИЙ, каверзний, заплутаний, складний.

КАЇН, братовбивця, душогуб; злочинець; зрадник; нелюд.

КАЙДАНИ, ланцюги, пута, закови, *жм.* заліза, заліззя, *ур.* вериги; *од.* ретязь; *(дерев'яні)* скрипиці, диби, колодки; & *зб.* кайдання.

КАЙЛО, мотика, *г.* оскард, *сов.* кирка.

КАЛ, бруд, болбто, грязюка, багнюка; & калюка.

КАЛАМАР, чорнильниця; *(хто)* канцелярський щур, чорнильна душа, КАНЦЕЛЯРИСТ.

КАЛАМУТИТИ, *(воду)* колотити, сколочувати,/), мутити; *(людей)* баламутити, підбурювати, збурювати, підбивати, бунтувати; *Р.* бентежити, хвилювати.

КАЛАМУТНИЙ, непрозорий, нечистий, мутний; *(колір)* тьмяний, невиразний, нечіткий, *р,* тьмавий; *(повитий млою)* туманний, млистий, затьмарений; *(настрій) ЖМ.* неспокійний, бентежний, тривожний.

КАЛАМУТНІТИ, каламутитися, каламутнішати; тьмяніти, затьмарюватися.

КАЛАМУТЬ, непрозорість; *її.* туман, імла, тьмяність, сутінки, мряка; *Р.* безладдя; & каламуття.

КАЛАТАТИ, стукати, вдаряти, бити; *(у дзвін)* дзвонити; *(- серце)* битися, *р.* калататися.

КАЛАЧ, дме. ПАЛЯНИЦЯ.

КАЛЕЙДОСКОП, *(подій)* круговерть, коловерть, вир, колесо, каруселя, *соє.* карусель

КАЛЙМ, *(у мусулман)* викуп /за наречену/; *СОВ.* прибуток, вигода, зиск; хабар.

КАЛИТКА, калита, гаманець, гаман; *(у формі торбинки)* капшук, *(на тютюн)* кисет.

КАЛІГРАФІЧНИЙ, краснбпісний; *(почерк)* рівний, чіткий, гарний.

КАЛІКА, інвалід; *(на ногу)* кульга; *(хто сам себе скалічив)* калічник, саморуб, *(на війні)* самостріл; & *зб.* каліч.

КАЛІЧИТИ, нівечити; *(завдавати шкоди)* псувати, марнувати; (- *мову)* ламати, перекручувати, спотворювати.

КАЛЮЖА, ковбаня, *р.* калабаня, калабатина; *(глибока)* багора.

КАЛЯМБУР /КАЛАМБУР/, гра слів, *п!* ДОТЕП.

КАЛЯТИ, *д!* БРУДНИТИ.

КАЛЬКА, *(папір) Г.* копірка; *ЛІНЇ.* скальковане /невдало перекладене, здерте/ слово /вираз/.

КАЛЬКУВАТИ, *(на кальку)* копіювати, перебивати; *(слова)* здирати, бездарно перекладати.

КАЛЬНИЙ, *див-* БРУДНИЙ.

КАМАРИЛЬЯ, кліка, мафія, каста, *(військова)* хунта; *(фінансова)* олігархія.

КАМЕНЯР, каменолом, каменотес; *(на будові)* муляр.

КАМЕНЯРНЯ, /кам'яний/ кар'єр, каменоломня.

КАМЕРА, *(схову)* приміщення; *(у тюрмі)* келія, *г.* казня; *(гумова)* **бальон,** *сов.* балон; *ТЕХ.* кіноапарат, фотоапарат.

КАМЕРДИНЕР, *див.* СЛУГА.

КАМІЗЕЛЬКА, безрукавка, жилетка; *(на хутрі)* кептар.

КАМІНЬ, *(круглястий)* кругляк; *(великий)* брила, скеля; *(для бруку)* дикар, дикий камінь; *(коштовний)* самоцвіт; *(на могилі)* плита, нагробок, пам'ятник; *(у млині)* жорно; *ЖМ.* нирковокам'яна /печінковокам'-яна/ хвороба; *(на серці) її.* тягар, туга, смуток; & камінець, каменюка, *зб.* каміння, каменяччя, каменюччя.

КАМПАНІЯ, *ВІЙ.* війна, /військова/ операція; *(виборча)* комплекс заходів /дій/.

КАМ'ЯНИЙ, з каменю; *її.* міцний /твердий/, як камінь; *(сон)* непробудний; *(погляд)* застиглий, непорушний; *(характер)* бездушний, нечулий, черствий, незворушний, суворий, холодний; *(- вугілля) г.* твердий; & камінний.

КАМ'ЯНИЦЯ, мурований будинок /будівля/, мурбваниця, мурування; & каменйця.

КАМ'ЯНІТИ, дерев'яніти, ціпеніти; терпнути, заклякати; & каменіти.

КАНАВА, рівчак, рів, *д.* **фоса,** *сов.* кювет; *(з насипом)* окіп; *3.* канал.

КАНАЛ, з. канава; *(природний)* протока; *(засіб зв'язку) її.* шлях, артерія; *МЕД.* прохід, кишка, труба, трубка; *мн.* **КАНАЛІЇ,** *(дипломатичні)* засоби, шляхи.

КАНАЛІЯ, шельма, бестія, пройдисвіт, шахрай.

КАНАПА, *(м'яка)* софа, *(широка)* отоманка; *(тверда)* тапчан; *(без спинки)* тахта; *(з підголів 'ям)* кушетка; & канапка.

КАНАПКА, *див.* КАНАПА; *Г.* бутерброд.

КАНВА, *(вишивальна)* основа; *(сюжетна)* лінія; *(подій)* перебіг,

КАНДЬОР, куліш; *ЗН.* баланда.

КАНІБАЛ, дме. ЛЮДОЖЕР.

КАНІКУЛИ, вакації, *(в парляменті)* перерва, ВІДПУСТКА; **КАНІКУЛЯРНИЙ,** вакаційний.

КАНОН, *РЕЛ.* догмат, правило; *її.* невідхильний закон /норма/; *Ц.* /святкова/ пісня.

КАНОНІЗУВАТИ, *(святого)* зараховувати до числа святих, *рея.* беатифікувати; *її.* робити правилом, узаконювати, узвичаювати.

КАНОНІР, гармаш, артилерист, *іс.* пушкар.

КАНТ, облямівка; *(дошки)* ребро, пруг; *МИСТ.* канта, пісня; & кантик.

КАНТОН, *див.* ОКРУГА.

КАНТОР, *див.* ХОРИСТ; *(у синагозі)* головний співак.

КАНЦЕЛЯРИСТ, писар/чук/, конторник, «- клерк, зн. КАЛАМАР, писака; *пі* СЛУЖБОВЕЦЬ '

КАНЦЕЛЯРІЯ, контора, *р.* бюро, <ж **пнеарня.**

КАНЧУК, нагай, малахай, гарапник; БАТІГ.

КАНЮЧИТИ, випрошувати, циганити, *р.* скиглити, кляндати, лебедіти; *пор.* БЛАГАТИ.

КАПАТИ, крапати, *п. ф.* кап; *(часто)* капотіти, крапотіти; (- *дощ)* накрапати; *(- гроші)* перепадати.

КАПЕЛЮХ, *г.* крисаня; *(складаний)* шапокляк; *(солом'яний)* бриль; *(від сонця)* панама; *(зимовий)* капелюха, вушанка; & капелюшок, капелюш.

КАПЕЛЯ, *(співоча)* капелія, хор; *(з музиками)* ансамбль; & *сов.* капела.

КАПЕЛЬМАЙСТЕР, *(хору)* керівник, диригент, */у церкві/* регент.

КАПИЩЕ, поганський храм /божниця, святилище/.

КАПІТАЛ, велика сума */жм.* купа/ грошей; *її.* гроші, фінанси, кошти; *ЖМ.* багатство, майно; *ФР.* копійка */н.* жити з копійки/.

КАПІТАЛІСТ, *ок.* мільйонер, мільярдер, *кн.* крез; *ЖМ.* багатій; *пор.* ПЛУТОКРАТ.

КАПІТАЛЬНИЙ, *(мур)* основний, головний; *її.* ґрунтовний, солідний, фундаментальний.

КАПІТАН, *(судна)* судноводій, *зет.* шкіпер; *ВІЙ.* сотник; *(команди) СИРТ,* керівник.

КАПІТУЛЮВАТИ, здаватися, складати зброю; *(перед труднощами)* пасувати.

КАПКА, краплинка; *(на одязі)* плямка, цяточка, ляпка; & капочка.

КАПЛИЦЯ, *див.* ЦЕРКВА.

КАПОСНИЙ, *(неприємний)* паскудний, поганий, гидкий, прикрий; *(що завдає збитків)* збитбшний, шкідливий; *пор,* КАВЕРЗНИЙ.

КАПОСНИК, пустун, каверзник, ЗБИТОШНИК; *пор.* **ШИБЕНИК.**

КАПОСТИТИ, шкодити, завдавати збитків, робити капості, підкладати свиню, *сил.* копати яму.

КАПОСТЬ, каверза, шкода, прикрість, неприємність; *ЗБ.* погань.

КАПТАН, сукмана, жупан, **чумарка.**

КАПТУР, відлога, капюшон, *д.* коба, кобка; *(чернечий) зап.* клобук.

КАПУТ! каюк! кінець! капець! амінь! *сов.* амба!
КАПУЦИН, *див.* ЧЕРНЕЦЬ.
КАПЦІ, пантофлі, виступці, *д.* патинки, чбвганці.
КАПШУК, *див.* КАЛИТКА; *(- дитину)* карапуз, оклецьок; *(під очима)* набряк, синець.
КАРА, *(призначена кому)* покарання, покара; *(дія)* КАРАННЯ; *(тілесна)* екзекуція; *(грошова)* штраф, пеня, *р.* гривна; *(дисциплінарна)* стягнення.
КАРАБІН, гвинтівка, кріс, *жм.* карабінка.
КАРАВАН, *див.* ВАЛКА.
КАРАКУЛЬ, смушок.
КАРАМЕЛЯ, due. ЦУКЕРКА.
КАРАННЯ, *(дія)* покарання, накладання кари, з. карність; *(наруга)* катування, мордування.

КАРАНТИН /КАРАНТЕНА/ і **КАРАПУЗ, due.** *від.* **ІЗОЛЯЦІЯ** і **КАПШУК.**
КАРАТИ, накладати кару /стягнення, покуту/, завдавати кари, *ур.* побивати камінням; *(з муками)* катувати, піддавати катуванню /тортурам/, мучити, мордувати; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що карає, звиклий карати, радий покарати, каратель, каральний.
КАРАТИСЯ, нести кару, мучитися; *(морально)* картатися /серцем/, їсти собі серце.
КАРАУЛ, *у.* сторожа, варта; **КАРАУЛЬНИЙ,** *д!* ВАРТОВИЙ.
КАРБ, зарубка, рубець, мітка, *г.* нарізка; *(на серці)* слід, спогад /про пережите/; У *ФР.* рахунок /*н.* класти на чийсь карб/; & *зб.* карбіж.
КАРБОВАНИЙ, різьблений, вирізьблений, цяцькований; *(крок)* чіткий, розмірений, кований, рубаний; *(труп) Б, З.* розітнутий.
КАРБУВАТИ, нарізувати, позначати, зарублювати, мітити; різьбити, вирізьблювати; *(монету)* штампувати, вибивати; *(крок)* відбивати, рубати, вибивати; *(слова)* иикарббвувати, рубати, вимовляти з притиском.
КАРБУНКУЛ, *(самоцвіт)* червоний гранат; *(болячка)* чиряк, фурункул.
КАРГА, дме. ВІДЬМА.
КАРДИНАЛЬНИЙ, суттєвий, істотний, основний, головний, вирішальний, грунтовний, найголовніший, найважливіший; *(- зміни)* корінний.
КАРЕТА, ридван, ЕКІПАЖ, з. берлин, ***(на ресорах)*** тарантас, *(наймана) а.* фіякр.
КАР'ЄР, *д!* КАМЕНЯРНЯ; *(кінський біг)* чвал.
КАР'ЄРА, просування на службі; *(артиста)* професія, фах, поле /сфера/ діяльности; *(військова)* поле чести; КАР'ЄРИСТ, коньюнктурник; *&г.* кар'єрович.
КАРИЙ, *(колір очей)* темнобрунатний, темнокаштановий, темнобурий; *(кінь)* гнідий.
КАРИКАТУРА, *(комічна подібність)* пародія, *(з перебільшеним контрастом)* гротеск; *(хто) П.* потвора, опудало.
КАРИКАТУРНИЙ, пародійний, смішний, сміховинний, недоладний; *(образ)* викривлений, спотворений.
КАРК, потилиця, зашийок, *лем.* гамалик; шйя, в'язи.
КАРКАС, снасть, кістяк, *(хати)* зводини: *П.* основа; *(у залізобетоні)* арматура.
КАРКОЛОМНИЙ, *(трюк)* небезпечний, ризикований, запаморочливий, *кн.* головокрутний; *{- проблему)* важкий, складний, каверзний, *сов.* головоломний; (- *швидкість)* страшний, страшенний.
КАРЛИК, недбрі/о/сток, ліліпут, пігмей, *жм.* МАЦЮПУЛЯ, коротун, куцак, куцан, курдупель, курдупка, *як ім.* куций, *ж.* мізинчик, *д.* карлюк; *(потворний)* гном.
КАРЛІОЧИТИ, корчити, скручувати, кривити, викривляти; *П.* кривити душею, *сов.* крючкотворствувати.
КАРЛЮЧКА, *(на кінці ціпка)* закарлюка, закрут; *(загнутий ціпок)* ковінька, карлюк; *(на письмі)* кривуля, закарлючка; *(завада)* заковика, притичина.
КАРЛЮЧКУВАТИЙ, гачкуватий, загнутий, *обр.* як карлюка, як карлючка.
КАРМАЗИН, *(колір)* багрець, багрянець; *(одяг)* багряниця; *ІСТ.* козак.
КАРМАЗИНОВИЙ, багряний, іусточервоний, темночервоний.
КАРНИЙ, кримінальний, злочинний; *Р.* каральний.

КАРНІСТЬ, карання, покарання; *Г.* дисципліна.
КАРТАТИ, докоряти, дорікати, вичитувати, бештати, шпетити; *(стало)* гризти, їсти.
КАРТАТИЙ, гратчастий, кратчастий, клітчастий.
КАРТИНА, зображення, образ, *лем.* мальовання; *(велика)* полотно; *(з обличчя)* портрет; *(на стіні)* фреска, *(з орнаментом)* пано; *(кольоровим олівцем)* пастеля, *св.* пастель; *(олійною фарбою)* олія; *(бою)* панорама; *(феєрична)* ВИДОВИЩЕ; *(розвитку)* стан; *(у п'єсі)* епізод; *(фільм)* кінофільм, кінокартина, *ф.* стрічка.
КАРТИННИЙ, мальовничий; (- *позу)* вишуканий, артистичний; *пі* ОБРАЗНИЙ.
КАРТКА, *Б. З, (паперу)* аркуш, *(зошита)* сторінка; *ЖМ.* фото, фотокартка, ЗНІМОК; *(поштова)* листівка, поштівка; *(візитна)* візитівка; *(хлібна) ІД.* привілейована посада, п. годівниця, ясла,
КАРТОПЛЯ, бараболя, бульба, *д.* картоха, мандибурка; *(один плід)* картоплина.
КАРТУЗ, кашкет, кашкетка; *(кепі)* кепка, *р.* кепа.
КАРТЯР, картограй, гравець у карти, *р.* картівнйк.
КАРУСЕЛЯ, *(на льоду) жм.* крутілка; *П.* КАЛЕЙДОСКОП; & *сов.* карусель.
КАСА, скарбниця, сейф; *(кредитова)* кредитівка; *(ощадна)* ощадкаса, *ЖМ.* банк.
КАСАЦІЯ, скасування; *(на вирок)* скарга, заява, апеляція, протест, г. відклик.
КАСИР, скарбник, завідувач каси.
КАСКАД/А/, ВОДОСПАД; *(гідростанцій)* комплекс; *мн.* **КАСКАДИ,** потоки.
КАСТА, *(відособлена)* секта, група, верства, прошарок; *(кліка)* камарилья, мафія.
КАСТРАТ, кастрована особа, *з.* халаштан, *а.* скопець, *(в гаремі)* євнух, *св.* євнух.
КАСТРУВАТИ, валашати, вичищати, чистити, *з.* халаштати, *кн.* знепліднювати, стерилізувати; *(зміст) П.* випотрошувати, *ок.* знегбструювати, *сов.* вихолощувати.
КАСУВАТИ, скасовувати, анулювати, *г.* укенажнювати, *д.* канцелювати.
КАТ, екзекутор /вішатель, розпинатель/; *ії.* недолюдок, мучитель; *ЛАЙ.* дідько; & катюга.
КАТАВАСІЯ, буча, веремія, ЗАМ'ЯТТЯ, метушня; ГАРМИДЕР, розгардіяш.
КАТАКОМБИ, підземелля, підземні ходи, печери.
КАТАКбМБНИИ, підземний, підпільний; (- *Церкву)* гнаний, заборонений, нелегальний.
КАТАЛОГ, реєстр, список, перелік.
КАТАСТРОФА, *(величезне лихо)* катаклізм; *(у суспільстві)* переворот; *(поразка)* крах, фіяско; *(на транспорті)* аварія: *П.* струс, потрясіння.
КАТАСТРОФІЧНИЙ, *(вплив)* згубний, руйнівний; *(наслідок)* трагічний; *(стан)* погибельний, тяжкий, безнадійний; *(- швидкість)* блискавичний; & катастрофальний.
КАТЕГОРИЧНИЙ, безумовний, рішучий, безапеляційний; *(осуд)* різкий, беззастережний
КАТЕГОРИЧНО, *(спитати)* руба, *(відрізати)* як ножем; *всі пох. від* КАТЕГОРИЧНИЙ.
КАТЕГОРІЯ, різновид, розряд, ранг/а/, група, кляса /клас/, тип, вид, рід, гатунок, сорт, сімейство, родина, сім'я, масть.
КАТЕДРА */сов,* КАФЕДРА/, *(для промов)* **Підвищення,** поміст, трибуна, *(у храмі)* амбона, амвон, *г.* проповідальниця; *(храм)* /катедральпий/собор.
КАТОЛИК, вірний Римської Церкви, римо-катблик, папіст, *ф.* латинник.
КАТОРГА, *суч.* примусова праця /в'язнів/; *ТІ. (тяжка праця)* мука; *(тяжке життя)* страждання, поневіряння; &з. катірга.
КАТОРЖАНИН, колодник, кайданник, сибіряка, *як ім.* штемгюваниЙ, *іст.* галерник; *(колишній або збіглий) з,* варнак; *пор.* НЕВІЛЬНИК, В'ЯЗЕНЬ.
КАТРАГА, *див.* **КУРІНЬ.**
КАТУВАННЯ, муки, тортури, мордування, *з.* катуша.
КАТУВАТИ, брати на тортури, піддавати тортурам, мордувати, розпинати, мучити, топити лій з.
КАХЕЛЬНИЙ, кахляний, кахльовий, кахлевий.

КАХИКАТИ, бухикати, кашляти.

КАЧАН, *(капусти)* головка; *(кукурудзи)* киях; *(яблука тощо)* недогризок.

КАЧАТИ, *(качалкою) п-о* прасувати; *(крашанки) ЖМ.* котити; *(воду) Д.* помпувати.

КАША, *(з круп)* круп'янйк, *(рідка)* крупник, *(яшма)* лагоза, *(з чистих зерен)* кутя, *(перлова) ж.* шрапнель; *(рідка маса)* місиво, кваша; *(суміш)* мішанина, вінегрета; *(в голові)* лемішка; *П.* хаос, розгардіяш, шарварок; *ФР.* заворуха, колотнеча */н.* заварити кашу/.

КАШЕЛЬ, кахикання, бухикання, кашляння, *(з кров'ю)* кровохаркання.

КАШКЕТ, *див,* **КАРТУЗ.**

КАШЛЯТИ, кахикати, бухикати, *(з кров'ю)* кровохаркати; ***п-к*** **КАШЛЯЮЧИЙ,** що кашляє, розкашляний, душений кашлем, кашлйвий, *(хворий)* з кашлем.

КАШТАНОВИЙ, *(лист)* з каштана, *(-алею)* обсаджений каштанами, *(колір)* ШОКОЛЯДНИЙ.

КАЮК, *(човен)* плоскодонка, душогубка; (!) кінець! смерть! капут! капець! амінь!

КАЯТИСЯ, *(у гріхах)* розкаюватися, *ід.* бити себе в груди; *(перед Богом)* сповідатися; *(жалкувати)* шкодувати, кусати /гризти/ лікті; *п!* ПОКУТУВАТИ.

КАЯТТЯ, *(дія)* каяння, покаяння, покута, спокута; *(перед ким)* сповідь; *(зголошення своїх злочинів) як ім.* повинна */н.* прийти з повинною/.

КВАКАТИ, див. **КУМКАТИ.**

КВАЛІФІКАЦІЯ, *(набуте вміння)* майстерність; *П.* фах, професія, спеціяльність.

КВАЛІФІКОВАНИЙ, *(майстер)* вправний, умілий, досвідчений, наїрактикований, натренований; *(- працю)* професійний, фаховий, високоякісний.

КВАЛІФІКУВАТИ, характеризувати, визначати; *(дії)* розцінювати, давати оцінку.

КВАПИТИ, ПІДГАНЯТИ, підгонити, *з.* галїти; *(збільшувати темп)* прискорювати.

КВАПИТИСЯ, поспішати, хапатися, не гаятися, не баритися, *г.* спішитися; *Р.* ласитися, зазіхати.

КВАПЛИВИЙ, хапливий, поспішливий, поквапливий, **похапливий,** *лем.* хапаний. спішний, поспішний, *(темп — ще)* поквапний, сквапний, сквапливий, поспішний; & квапнйй.

КВАРТАЛ, чверть року, три місяці; *(будинків у місті)* бльок /блок/.

КВАРТИРА і **КВАТЙРА,** мешкання, помешкання, приміщення; *(постійна)* хата, житло, домівка, оселя, господа, *зн.* кйшло; *(розкішна)* хороми, палати, апартаменти.

КВАРТИРАНТ, мешканець, пожилець, *р.* постоялець, комірник, *сов.* квартиронаймач.

КВАРТИРУВАТИ, *(де)* жити, мешкати, винаймати мешкання; (- *військо)* стояти на квартирах.

КВАС, *р.* кислота, *(для тіста)* розчина, опара, *(хлібний)* сирівець.

КВАТИРКА, *(у вікні)* віконце, віконечко; *(житло)* квартирка.

КВАША, *п-о* густий кисіль; *П.* місиво; *(хто)* лемішка, макуха, квач, мамула, бамбула.

КВЕСТІЯ *г.,* проблема, питання.

КВИЛИТИ, стогнати, скиглити; *(- собак)* скавуліти, скімлити; *(- людей — ще)* плакати; *(- звірів)* вити, завивати; *(- дитину)* пищати.

КВИТ, квиток, розписка, квитанція, *г.* поквитовання; *ФР.* кінець, все */н,* віддай і квит/: *ПР. СЛ.* розквитались, розрахувались */н.* ми з вами квит або квити/.

КВИТАНЦІЯ, *див*.КВИТ.

КВИТОК, білет; *(нумерований /у поїзді/)* пляцкарта; *(партійця)* посвідчення, документ; *Б. З.* розписка, КВИТАНЦІЯ; *(оплати у крамниці)* чек; *(на одержання)* ТАЛОН.

КВИТУВАТИСЯ, квитатися, розплачуватися, розраховуватися, зводити порахунки, *сил.* відплачувати, мстйтися, помщатися.

КВІНТЕСЕНЦІЯ, головна суть /зміст/, *як ім.* найсуттєвіше, найістотніше, *лем.* сіль.

КВІТ, квітка; цвіт, цвітіння, квітування, красування; & *зб.* квіття, квіти.

КВІТКА, квіт, *г.* чічка, *д.* косиця, *З. її.* рожа, мальва *тощо;* & квіточка, квітонька; *ми.* **КВІТКИ,** *(на матерії)* узори.

КВІТКОВИЙ, квітчаний; *(чай) з* квітів; *(вазон)* під квіти.

КВІТНИК, *(правильної форми)* клгамба, *сов.* клумба; *(талантів)* сузір'я, суцвіття, букет; & квітничок.

КВІТНУТИ і **КВІТУВАТИ,** ЦВІСТИ, розцвітати, розквітати, *(- жито)* половіти, красіти, красуватися; *(буйно)* буяти; Я. процвітати, *г.* прооперувати.

КВІТУЧИЙ, *(у квітах)* у цвіту, квітнйй; *(у розквіті)* розкішний, пишний; *(вигляд) СОВ.* свіжий, здоровий.

КВІТЧАСТИЙ, барвистий, кольористий, строкатий,ряснобарвиЙ, різнобарвний; & квітастий, квітчатий.

КВІТЧАТИ, прикрашати, *жм.* красити; *(зелом)* клечати, маїти, умаювати, замаювати; *(квітами)* заквітчувати, уквітчувати, закосичувати, косичити.

КВОЛИЙ, тендітний; *(силою)* безсилий, немічний, слабкий; *(здоров'ям)* слабий, слабовитий, миршавий, хирявий, хирий, хирлявий, хиренний, *о.* од вітру хилиться; *П.* повільний, не жвавий, *вул.* дохлий; (- *світло)* не яскравий, тьмяний.

КВОЛІСТЬ, слабість, слабкість *і всі п.ф.* від КВОЛИЙ; & квіль, кволь.

КВОЛІТИ, слабнути, хиріти; *(хорувати)* нездужати, слабувати, хворіти.

КЕБЕТА, здібність, уміння, хист, талант, дар, обдарування; розум.

КЕЛИХ, чара, бокал, *г.* пугар; *(без ніжки)* чаша.

КЕЛІЯ, *див.* КАМЕРА.

КЕЛЬНЕР, офіціянт.

КЕНДЮХ, *(у тварин)* рубець, шлунок; *(ковбаса)* сальцесон; *(хто)* ВАЙЛО.

КЕП, ЙОЛОП, ДУРЕНЬ.

КЕПКУВАТИ, *див.* ГЛУЗУВАТИ.

КЕПСЬКИЙ, поганий, *д.* нездалий, *г.* злий, *лем.* паршивий, паскудний; (- *вдачу)* лихий, недббрий,капосний.

КЕРІВНИЙ, провідний, владущий, урядуючий, *ок.* урядущий; *(апарат)* адміністративний, адміністраційний; *(заклад)* розпорядчий, зверхній, надрядний; & керівничий.

КЕРІВНИК, провідник, управитель, зверхник, *фр.* старший, *неї.* верховода; *(держави)* ЛІДЕР; *З. П.* директор, голова, завідувач, начальник; *мн.* **КЕРІВНИКИ,** *ФР.* батьки, *рел.* отці; *пор.* ВАТАЖОК.

КЕРІВНИЦТВО, *(штат)* провід, управа, головство; *(дія)* керування, управління, оруда, *р.* кермо; *(до дії)* дороговказ, провідна засада.

КЕРМАНИЧ, стерновий, стерничий, кермовий, *пі* ШТУРМАН; *П.* провідник, ВАТАЖОК, водій, проводир; *ім.* **КЕРМО,** стерно, кормило, правило, штурвал, *д.* керма, демено.

КЕРМУВАТИ, стернувати, стернити, *зет.* стерникувати; *П.* керувати.

КЕРУВАТИ, *(урядувати)* старшувати, верховодити, орудувати, держати уряд, правувати, порядкувати, *ф.* начальникувати; *(чим)* провадити, кермувати, радити, розпоряджатися, мати у своїх руках *що; (хором)* диригувати.

КЕРУВАТИСЯ, *(чим)* послуговуватися, додержувати *чого,* мати за дороговказ *що.*

КЕСАР, *(у **Римі)*** імператор, цезар; *УР.* володар, монарх, *г.* цісар.

КЕТЯГ, *див.* ГРОНО.

КИВАТИ, *(головою)* хитати, *п. ф.* кив; *(рукою, гіллям тощо)* махати.

КИДАТИ, ' метати, вергати, жбурляти, швиргати, шпурляти, *п. ф.* кидь; *(за борт)* викидати; *(в русі)* підкидати; *(погляд)* звертати, спрямовувати; *(сім'ю)* покидати, залишати; *док.* **КИНУТИ,** пожбурити; *(об землю)* беркицьнути, гепнути, брязнути, бебехнути; *(під лаву /що/) ІД.* втратити інтерес до *чого.*

КИДАТИСЯ, метатися; *(до кого)* бігти, підбігати, *(у потребі)* звертатися; *(на кого)* нападати, накидатися; *(у воду) СВ.* стрибати, скакати; *(чим)* кидати *що; (у крісло)* плюхатися; *(до праці)* одразу братися, допадатися; док. **КИНУТИСЯ,** шугнути, шатнутися, шарахнути, порватися, *(врозтіч — ще)* порснути.

КИЙ, палиця, палюга, ломака, ціпок, дрючбк, патик, *г.* бук; & кийок; *пі* КІЛ.

КИЛА, *г.* пропуклина, *сов.* грижа.

КИЛИМ, *(під ноги)* мат, *(з картиною)* гобелен; *(сніговий)* покрив, покров, габа.

КИНДЖАЛ, *б.з.* запоясник, *мр.* кортик; *(тригранний)* стилет.

КИПІТИ, *(від нагріву)* клекотіти, пінитися, закипати, ви-; *(- стихії)* КЛЕКОТАТИ,

вирувати, бурхати, нуртувати, грати, ходити ходором; (*- вино)* шумувати; (*- метал)* топитися; (*- страву)* варитися; *(- людей) П.* хвилюватися, гарячкувати, лютувати, шаліти; *п-к* **КИПЛЯЧИЙ,** що кипить, залишений кипіти, кипучий, *(казан)* закипілий, *(метал)* розтоплений, *(- море)* розшалі'лий, клекотючий, бурхливий, розгойданий; *(у чім)* варений.

КИПУЧИЙ, *П.* бурхливий, діяльний, напружений, дуже активний.

КИП'ЯТИТИ, *(воду)* переварювати; *(мед. струмент)* знезаражувати, стерилізувати; *(екстрагувати)* виварювати.

КИП'ЯЧ, окріп, кип'яток, кипень.

КИРЕЯ, кобеняк, *д.* бурка, *жм.* плащ, *з.* опанча,/), шинеля.

КИРПАТИЙ, кирпоносий.

КИСЕТ, *див-* КАЛИТКА.

КИСЛИЙ, квасний; *(дух)* прокислий; *(- лину)* нєзадоволений, невдовблений; & кисленький, кислуватий, кислявий, кислющий, кйслим-кйслий, кйслий-прекйслий.

КИСЛОТА, *(якість)* кйслість, кислощі; *(хем. сполука) з.* щава, *г.* квас.

КИСНУТИ, кваснути, кваснїти; *(без діла)* перебувати, НИДІТИ; *(від пережитого)* сумувати, вдавитися в тугу; *(у воді)* мокнути; & *р.* кйсти.

КИТЧАСТИЙ, КИТАСТИЙ, прикрашений китицями, з китицями; *(- кукурудзу)* волотистий.

КИТИЦЯ, *(ниток)* жмуток; *(прикраса)* султан; *(ягід)* ГРОНО; *(квітів)* суцвіття, *Г.* букет.

КИШІТИ, /роєм/ роїтися, комашйтися.

КИШКА, *(пожежна)* рукав, шланг; *мн.* **КИШКИ,** нутрощі, тельбухи, бебехи, бельбухи, потрухи, потрух, хляки, фляки; *КН.* кишковий тракт, *сов.* кишечник.

КИШЛО, кубло, гніздо; *(розбишак)* вертеп.

КІВШ, коряк; *(кухенний)* черпак; *ТЕХ. р.* кіш.

КІГОТЬ, пазур.

КІЛ, паля, гострокіл; жердина, тичка; *З.П.* дрючок, дрюк, бук, КИЙ, патик, дрючина; & КІЛОК, коляка, *зб.* кілля.

КІЛбК, пакш; & кілочок.

КІЛЬКА *чис,* не один, два-трй, декілька, кількоро, *обр.* жменька.

КІЛЬКІСТЬ, число, чисельність, *г.* скількість; *(чого /в чому/)* відсоток, частка.

КІЛЬЧАСТИЙ, кшьцюватий, кільчатий, на взір кільця, б. кільцевйдний /-подібний/.

КІМНАТА, покій, горниця, *(парадна)* світлиця; *(шикарна)* палата, хоромина, *мн.* хороми; *(для гостей)* вітальня, сальон, *сов.* салон; *(на обід)* їдальня; *(на сон)* спальня, опочивальня; *(на працю)* кабінет, робітня; ***(під** дахом)* мансарда, *г.* піддашшя; *(на судні)* каюта; *(у тюрмі)* КАМЕРА, келія.

КІМ'ЯХ, *див.* ГРОНО; *Г.* жмуток.

КІН, сцена, естрада, поміст, *сов.* підмостки; *(поле діяльности)* арена.

КЇНВА, кухоль, конівка, коновка; *Д.* відро, дзбан.

КІНЕЦЬ, край, межа, крайній пункт; *ФР.* приостанок, *п.* епілог; *(дії)* закінчення, завершення, фінал; *ТІ.* смерть, загибель; *МОР.* линва, канат, трос; *(кінцева відстань у перегонах)* фініш; (!) капут! каюк! капець! шабаш! амба! амінь!

КІНЕЦЬ-КІНЦЕМ *пр.,* в решті решт, нарешті, *кн.* в кінцевому підсумку.

КІННОТА, *див.* КАВАЛЕРІЯ.

КІНО, кінематографія, кіномистецтво; *(фільм)* картина, кінокартина, кінофільм; *(приміщення)* кінотеатр, *зет.* кінематограф.

КІНЦЕВИЙ, прикінцевий, завершальний, заключний, остаточний; *(на краю)* крайній; *(без продовження)* останній; & кінцьовйй.

КІНЦІВКИ, руки-ноги; *од.* КІНЦІВКА, рука, нога, *(у моржів)* ласт, *(у звірів)* лапа.

КІНЧАТИ, ЗАКІНЧУВАТИ, докінчувати, ви-, довершувати, *ід.* ставити крапку /хрест/; *(діла)* вершити; *(спиняти)* класти край; *(роботу)* шабашити; *ЖМ.* убивати; *п!* ФІНШУВАТИ; *п.ф.* **КІНЧАТИСЯ,** добігати /іти до/ кінця, *і п. ф. від* —; *(- запас)* виходити, вичерпуватися; *(- літо)* минати; *(- спів)* ПЕРЕСТАВАТИ; *ЖМ.* УМИРАТИ.

КІНЬ, коняка; *(кастрат)* мерин; *(заморений)* шкапа, шкапина, кандйба; *(карлик)* поні, муц; *(молодий)* бгир, жеребець; *(дужий)* моцар; *(возовий)* биндюг; & коник.

КІСНИК, заплітка, стрічка, стьожка, бинда; *мн, д.* киндячкй.

КІСТКА, кість, маслак, *жм.* костомаха; *(цукру)* грудка; *мн.* КІСТКИ, кості; *(героя)* прах, останок, /тлінні/ останки.

КІСТЛЯВИЙ, кістявий, кіщаций, коща-вий, гі. кошєлявий,/?. костистий.

КІСТЯК, скелет, *жм.* шкілет; *(воза)* каркас, снасть; *(голови)* череп; *П.* ядро, хребет; *іюр.* АРМАТУРА.

КІСТЬ, *див.* КІСТКА.

КІТ, *дит.* кіт-воркїт; & котик, коток, котко, котусь, котяра, котище.

КІШ, *(у воза)* короб, васаг; *(рибальський)* рибник; *ВІЙ.* табір, стан; *ІСТ.* Запорізька Січ.

КІШКА, кітка, кицька, *дит.* киця; *(якір)* кітва, кітвиця.

КЛАДбВИЩЕ і **КЛАДбВИСЬКО,** гробовище, цвинтар, гробки, могилки, *анал.* некрогіїль, *(у розкопах)* могильник.

КЛАНЯТИСЯ, вклонятися /с. до землі/, розкланюватися, віддавати уклін; *(вітатися)* ЗДОРОВКАТИСЯ; *Р.* поклонятися; *ЇЇ.* запобігати ласки, принижуватися.

КЛАПАН, хлипавка; *(у мідних трубах)* пістон.

КЛАПОТЬ, *(паперу тощо)* шматок, уривок; *(поля, лісу)* клин; & клаптик.

КЛАСТИ, складати; *(перед чим)* розкладати, викладати; *(убік)* відкладати; *(під що)* підкладати; *(до лікарні)* приміщати; *(до кишені)* засувати; *(їжу)* накладати; *(мур)* мурувати.

КЛАЦАТИ, цокати; *(чим)* тріскати, *(- замок)* затріскуватися; *(на рахівниці) О.* рахувати, *ір.* бухгальтерувати; *док.* **КЛАЦНУТИ,** *(- замок)* затріснутися.

КЛЕЇТИ, ліпити, зліплювати, склеювати; *(листівки)* наклеювати, наліплювати, розліплювати, розклеювати, приліплювати.

КЛЕЙ, клейстер, кляйстер; *ЖМ. Р.* глей.

КЛЕЙНОДИ, *Б. 3.* коштовності, самоцвіти; *(знаки влади)* регалії.

КЛЕКІТ, клекотіння, клекотання; *(вод)* вирування, бурхання, шумування, кипіння; & *поет,* клект.

КЛЕКІТЛИВИЙ, кипучий, бурхливий; & клекотливий, клекітнйй.

КЛЕКОТАТИ і **КЛЕКОТІТИ,** кипіти /кипнем/; *(- води)* бурхати, бурхотіти, нуртувати, вирувати, шумувати; *(у горлі)* булькотіти; *(- мотор)* тарахкотіти; *(- бій)* гриміти, завзято точитися; (- *юрбу)* галасувати; & клектати.

КЛЕКОТЛИВИЙ, КЛЕКІТЛИВИЙ, БУРХЛИВИЙ, розбурханий, бурхітлйвий; & клекотючий.

КЛЕПАТИ, *(косу)* виклепувати, *приб.* гострити; *ЖМ.* бити, калатати, кувати; *(металеві шви)* нютувати; *П.* наговорювати, набріхувати, зводити наклеп.

КЛЕРК *анал.,* службовець, КАНЦЕЛЯРИСТ, конторник, писарчук.

КЛЕЧАННЯ і **КЛЕЧАТИ,** *див.* ЗЕЛЕНЬ і КВІТЧАТИ.

КЛИКАТИ, гукати, волати; *(худобу)* підкликати, прикликати; *(у гості)* просити, запрошувати; *П.* вабити, притягати; *(до чого)* закликати; *ЖМ.* звати, називати.

КЛИН, *(з дерева)* плішка; *(землі)* ділянка, */малий/* клапоть; *(річ у формі клина)* трикутня смужка, трикутник; *&* клинок, клинець, клинчик, клиночок, *зб.* клиння.

КЛИНОК, *див.* КЛИН; *(шаблі)* лезо; *ЇЇ.* шабля, кинджал; *(на одяг) Д.* вішак, кілок.

КЛИНУВАТИЙ, *сов.* клиноподібний; & клинкуватий, клинцюватий, клинчастий.

КЛИШАВИЙ, КЛИШОНОГИЙ, кривоногий, карячконогий,карячкуватий.

КЛІЄНТ, *(сталий)* відвідувач, замовець, покупець, *(лікаря)* пацієнт; *ЗБ.* клієнтура, *г.* клієнтеля.

КЛІКА, камарилья, МАФІЯ, каста, ЗГРАЯ; *(військова)* хунта; *пор.* ОЛІГАРХІЯ.

КЛІМАТ, підсоння; *(у громаді) П.* атмосфера, обставини, умови, *зап.* обстановка.

КЛІНІКА, див. ЛІКАРНЯ.

КЛІННО *пр. г.,* навколішках; *(із сп. просити тощо)* уклінно, покірно, ласкаво.

КЛІПАТИ, *(очима)* лупати, МОРГАТИ; *(- світло)* блимати, мерехтіти, мигтіти.

КЛІР, ***цер.*** причет; *Р.* церковний хор.

КЛІТКА, клітина; *(грудна)* огруддя; *(у шахті)* кліть; *(у зошиті)* кратка, клітинка.

КЛІТЧАСТИЙ, *див.* КАРТАТИЙ.

КЛОПІТ, неприємність, морока, заморока, прикрість; турбота, занепокоєння, три-

вбга, *р.* турба, турбація, турбанійна, *д.* клопітня; Я. тягар; *ЖМ.* діло, справа.
КЛОПІТНИЙ, КЛОПІТЛИВИЙ, КЛОПІТКИЙ, дбайливий, дбалий, старанний, ретельний, турботливий; *(обтяжливий)* морочливий, казусний, каверзний, марудний.
КЛОПОТАННЯ, турбота, піклування; *(письмове)* апеляція, прохання, скарга, заява,*/колективне/*Петиція.
КЛОПОТАТИ, турбувати, тривожити, хвилювати, непокоїти.
КЛОПОТАТИСЯ, дбати, турбуватися, піклуватися, бідкувати, *о.* не мати спокою; *(- кого)* старатися; *(перед ким)* оббивати пороги *чиї) (по хаті)* поратися, товктися.
КЛУБ, стегно; *(диму, пилу)* завій, клубок; & клубище, *зб.* клубовиння.
КЛУБОК, *(ниток)* моток; *(інтриг)* плетиво, сплетіння, павутиння; *(почувань)* вузол; *(у горлі)* спазм, спазми; & клубочок.
КЛУБОТАТИСЯ, *(- дим)* клубочйтися, клубочіти, клуботати, клуботіти, клубуватися, кублитися, кужелитися, *р.* валувати.
КЛУНОК, клумак, торба, мішок; *(зв'язані в хустці речі)* вузол.
КЛУНЯ, стодола, шпіхлір; *пор.* ШОПА.
КЛЮКА, ковінька, ключка; костур, милиця.

КЛІОМБА, *див.* КВІТНИК.
КЛЮЧ, відмикачка; *(для розуміння)* дороговказ, провідна нитка, інструмент; *(до шифру)* код; *(до загадки)* розгадка; *(до міста) війі.* ключова позиція; *(телеграфний)* перемикач; *(музичний)* тональність; *(птахів)* шнур, зграя,/?, ґирлиця.
КЛЮЧАМИ, КЛЮЧЕМ, *(летіти)* шнуром, шнурком; *3. П.* один за одним; *пі* ЦУГОМ.
КЛЮЧНИК, ключар, клюшник; *(у тюрмі)* наглядач.
КЛЮЧОВИЙ, головний, центральний, вирішальний, першорядний, чоловий; *(об'єкт)* командний.
КЛЯСА, клас; *(у систематиці)* розряд, підрозділ, категорія, тип; *(- людей) о.* калібр, *д.* формат; *(у громаді)* перства, стан, */дрібніша/* прошарок; *(у школі)* кімната; *(учнів)* група.
КЛЯСИК, *див-* ПИСЬМЕННИК.
КЛЯСИФІКУВАТИ, розбивати на групи, ГРУПУВАТИ.
КЛЯСТИ, проклинати; лаяти, кобенйти, батькувати, коренити; *ЖМ.* лаятися.
КЛЯТИЙ, ненависний, нестерпний, огидний; упертий, запеклий, завзятий; *ЛАЙ.* проклятий, проклятущий, триклятий, окаянний.
КЛЯТЬБА, прокляття, проклін, кляття; *(урочиста)* присяга.
КЛЯУЗА і **КЛЯВЗА,** доиос, нашепт; наклеп, пеня, інсинуація.
КЛЯУЗНИЙ, наклепницький; *ЖМ.* каверзний, казуїстичний, казусний.
КЛЯУЗНИК, сутяга, шепотйнник, наклепник, нашіптувач, інтриган; *п!* ПОЗОВНИК.
КЛЯЧАТИ, КЛЯЧЙТИ, стояти навколішках /на колінах/, *п!* УКЛЯКАТИ.
КЛЬОВН, блазень, паяц, *а.* арлекін, *суч.* артїст-комік; & *сов.* клоун.
КЛЬОЗЕТ, *див.* НУЖНИК.
КМІТИТИ і **КМІТУВАТИ,** міркувати, розмірковувати; спостерігати, стежити; помічати, зауважувати.

КМІТЛИВИЙ, метикуватий, метикований, тямовитий, тямущий, покмітливий, бистрий на розум, *г.* штудерний, *пі* БЕРУЧКИЙ; *ім.* **КМІТЛИВІСТЬ,** бистрий розум *і п. ф. від ~.*
КНИГА, книжка, *(велика, груба)* фоліянт; *(священна)* Біблія; *(давня)* стародрук; *(першодруки) мн.* інкунабули; *(репродукцій)* альбом; *(окремий примірник)* том.
КНИГОЗБІРНЯ, бібліотека,/?, книгозбір; *(величезна)* книгосховище.
КНИЖКА, *(чимала)* КНИГА; *(рідкісна)* видання, публікація; *(невелика)* брошура; *(навчальна)* підручник; *(трудова тощо)* документ.
КНИЖНИЙ *ЛІНҐ., (вираз)* неживий, канцелярський, школярський, штучний, *п.* кований.
КНИЖНИК, книгознавець; *ЗН.* буквоїд, книгогриз; *ЖМ.* знавець, учений, мудрець.
КНИШ, *див.* **ПАЛЯНИЦЯ.**
КНІКСЕН, присідання, реверанс, *г.* кнікс.
КНОПКА, *(у приладах)* гудзик; *(на одязі)* застібка, запинка.
КНУР, *див.* КАБАН.

КНЯЗІВСЬКИЙ, КНЯЖИЙ, КНЯЗЬКИЙ, княжецький, княженецький.
КОАЛІЦІЯ, союз, спілка, альянс, ліга, бльок/блок/, об'єднання, *ок.* вісь.
КОБЕНЙТИ, дуже лаяти /сварити/, коренити, костити, батькувати, клясти; ШПЕТИТИ.
КОБЕНЯК, *(накидка з відлогою)* кирея, каптан, сіряк, *д.* бурка.
КОБЗАР, *д!* МУЗИКА; *П.* поет, *анал.* скальд, менестрель, трубадур; *ЖМ.* сліпець.
КОБИЛА, кобилиця, кобйльчина; *(молода)* лошиця.
КОВБАНЯ, *(у річці)* чорторйй, вирва, ВИР, *д.* бакай, нурт; *(на дорозі)* КАЛЮЖА.
КОВБАСА, *(кров'яна)* кров'янка, *(з тельбухів)* сальцесон, *д.* кендюх, *(міні) зап.* сосиска, *у.* ковбаска.
КОВДРА, накривало, укривало, покривало, *(ткана)* коць, ліжник, *жм.* рядно, одіяло.
КОВЕРЗУВАТИ, ВЕРЕДУВАТИ; *(ким, над ким)* глумитися, збиткуватися, варити воду з *кого; П. Р.* мудрувати, вигадувати.
КОВЕРТА, конверт, *(велика)* пакет.
КОВЗАНКА, кбвзалка; *спрт.* скейтинґ-ринк.

КОВЗЬКИЇЇ, слизький, сковзькйй; *(шлях) П.* ненадійний, непевний, небезпечний, хибний, *(- становище — ще)* двозначний.
КОВТАТИ, *вул.* лигати; *(жадібно)* глитати; *П.* поглинати; *(лють)* тамувати, стримувати; *(книжки)* читати /запоєм/; *(слова)* проковтувати, недовимовляти.
КОГОРТА, *див.* ЗАГІН, ПЛЕЯДА.
КбДЕКС, звід /реєстр, збірка/ законів; *(моралі)* норми, звичаї, комплекс правил.
КОДЛО *фам.,* уся рідня, увесь рід, усі нащадки; *(злочинне)* зграя; *пі* ПОРІДДЯ.
КОЖЕН і **КбЖНИЙ,** усякий, всяк, *д.* кождий, *вул.* усякий собака; & кожнісінький, *г.* кожніський.

КОЖУХ, кожушина; *Т.* футляр, оболонка, накриття; *(телефоне.)* КОРОБКА; & кожушок.
КОЗАК, *ІС.* вільний вершник; *(взір відваги)* молодець, лицар; *ПБ.* парубок, юнак; *(танець)* козачок; & козарлюга, козачина, козаченько; *пор.* КАРМАЗИН, СІЧОВИК.
КОЗИР, *(у картах)* світка, найстарша масть; *П.* перевага, вищість.
КОЗИРЕМ **яр.,** по-молодецькому, хвацько; гордовито; зарозуміло.
КОЗИРИТИСЯ, принди́тися, гороїжитися, БУНДЮЧИТИСЯ, ходити /виступати/ козирем; бадьоритися.
КОЗИРЯТИ, *(чим)* хвалитися, чванитися; *В-Й* вітатися, віддавати честь.
КОЇТИ, *(пре. недобре)* чинити, творити, витворяти, витівати, виробляти.
КОКЕТЛИВИЙ, дженджуристий, чепуристий, д. дзиґльований; *(- очі)* грайливий; *(вигляд)* чепурний, гарний, привабливий.
КОКЕТУВАТИ, строїти фіглі-міглі /вихиляси та викрутаси/, дженджурйтися; *(чим)* ХИЗУВАТИСЯ.

КОЛЕГА /КОЛЕГА/, *(у школі)* товариш, однокашник, співучень; *(на праці)* співробітник, співпрацівник; *пі* ПОБРАТИМ.
КОЛЕГІЯ /КОЛЕГІЯ/, *(навч. заклад)* колеґіюм; *(урядовий орган)* рада, комісія; *(в катол. Церкві)* капітул; *(адвокатська)* об'єднання, спілка.
КОЛЕҐІЯЛЬНИЙ, *(- ухвалу)* спільний, колективний.
КОЛЕКТИВ, *(лікарні)* штат, персонал, особовий склад, обслуга; *(бойовий)* команда, ЕКІПАЖ; *(виконавців)* трупа, ансамбль, *жм.* артіль, гурт.
КОЛЕКТИВНИЙ, гуртовий, спільний; *(- угоду робітників з підприємцем)* взаємний, обопільний, двосторонній.
КОЛЕКЦІОНЕР, збирач, призбирувач; *(марок)* філателіст; *(монет)* нумізмат.
КОЛЕКЦІОНУВАТИ і **КОЛЕКЦІЯ,** *див.* ЗБИРАТИ і ЗБІРКА.
КОЛЕНКбР **зап.,** *у.* перкаль; КОЛЕНКбРОВИЙ,_у. перкалевий.
КОЛЕСО, *(воза)* коло; *(у машині під пас)* шків; *(водяного рушія)* турбіна; *(подій)* калейдоскоп, круговерть, каруселя, карусель, коловерть; & коліща/тко/.
КОЛЕСУВАТИ, *(на смерть)* страчувати; *(рухаючись)* кружляти.
КОЛИ *пр.,* (?) в якій порі?, в який час?; *ЖМ.* колинебудь */н.* зайди коли до пас/, іноді */н.* було коли скаже/; *ФР.* як */н.* як я був

юнак/; *Ч.* аж ось, як ось */н.* коли гульк/; *СП.* тоді як */н.* коли я біг/, якщо, раз */н.* коли на те пішло/.

КОЛИБУДЬ *пр.,* АБИКОЛИ; однаково коли, все одно коли, будь-коли.

КОЛИВАТИСЯ, хитатися, вихитуватися, по-, гойдатися, хилитатися, колихатися, хилятися, *ок.* колотитися */н.* брезкле тіло/; *(- ціни)* стрибати; (є *очах)* мерехтіти.

КОЛИНЕБУДЬ *пр.,* колись, одного дня, якось; *(іншим разом)* коли-інше.

КОЛИ-НЕ-КОЛЙ, *див.* ВРЯДИ-ГОДИ.

КОЛИСАТИ, колихати, гойдати, хитати; *(до сну)* люляти, заколисувати, присипляти.

КОЛИСКА, люлька, люля, гойдалка; *(інваліда)* візочок; *П.* батьківщина, джерело, початок.

КОЛИСЬ ***пр.,*** давніш/е/, передше, передніше, перше, у минулому, перед тим, раніше; *(одного разу)* якось; *(у майбутньому)* колинебудь, іншим разом /часом/; ***ід.*** **КОЛИСЬ ТО,** колись таки.

КОЛИХАТИ, *див,* КОЛИСАТИ.

КОЛИШНІЙ, *д!* ДАВНІЙ; *ФР.* попередній; *(час)* минулий.

КОЛІЗІЯ, *див.* ЗІТКНЕННЯ.

КОЛІНО, *(ламана лінія)* заворот, закрут; *УР.* покоління, рід; *(витівка)* штука, коник, колінце; *(у музиці)* частина, розділ, *(у танці)* **фігура.**

КОЛІНЧАСТИЙ, колінчатий, колінкуватий.

КОЛІР, барва, забарвлення; *(тварин)* масть.

КОЛІЩА, *див.* КОЛЕСО; *ФР.* ролик */н.* на роликах/; & коліщатко.

КОЛІЯ, *(залізниці)* лінія, полотно; *(на дорозі)* слід /від коліс/; *(узвичаєна /життєва/) ІД.* рутина; *Д.* черга.

КОЛО, круг, кружало, диск; *(воза)* колесо; *П.* сфера, світ, спектр, *(обов'язків)* обсяг; *(людей)* оточення, товариство, середовище, угруповання; *(танцю)* тур, кін.

КОЛО *прий.,* біля, побіля, край, при; *(- кількість)* приблизно.

КОЛОБРОДИТИ, пустувати, ***а*** бешкетувати, шурубурити, *р.* броїти, ок. колоброїти.

КОЛОВОРОТ, вирва, ВИР, *д.* крутіж; *(подій) П.* КАЛЕЙДОСКОП; *Т.* ручна свердлярка.

КОЛОДА, *(обчухраний стовбур)* кругляк, колодка, *д.* бервецб; *(на пасіці)* вулик; *(хто)* незграба, тупак; *(карт)* комплект; *ІСТ.мн.* КОЛОДКИ.

КОЛбДКА, колода; *(під орден)* планка; *(шевця)* копил; *(ножа)* держак; *3.* /висячий/ замок; *мн.* **КОЛОДКИ,** *іс.* диби, скрипиці; *ТІ.* пута; *(взуття з дерева)* дерев'янки.

КОЛОДНИК, *див.* АРЕШТАНТ.

КОЛОДЯЗЬ, криниця, *д.* керниця, кирниця; *ГІР,* вертикальна шахта, стовбур, ствол.

КОЛОМ *пр.,* кружкома, кружка; *(один за одним)* чередою, по черзі.

КОЛОМИЙКА, *див.* ПІСНЯ.

КОЛОНА, *БУД.* стовп, підпора, *(вмурована в стіну)* пілястра; *(з пірамідальним вершком)* обеліск; *(бійців) ВІЙ.* лави; *(авт)* валка, *р.* гирлиця; & колонка.

КОЛОНІЗУВАТИ, *(вільні землі)* заселяти, заселювати; *(чужі землі)* загарбувати, захоплювати, підбивати, поневолювати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що колонізує, охочий /звиклий/ колонізувати, колонізатор, скорий до колонізації.

КОЛОНІЯ, *(країна)* залежна держава; *(втікачів)* поселення; *(еміґрантів)* земляцтво; *(виправна) СОВ.* табір /примусової праці/; *(організмів) БЮЛ.* скупчення.

КОЛОНКА, *див.* КОЛОНА; ***(цифр)*** стовпець; *(водяна)* **крант;** ***(заправочна)*** бензоколонка, пункт заправки; *(для опалення) ПОБ.* пічка.

КОЛбС і **КОЛОСАЛЬНИЙ,** *див. від.* ВЕЛЕТЕНЬ і ВЕЛИЧЕЗНИЙ.

КОЛбТИ, шпигати, штрикати, *д.* шпортати; *(наскрізь)* проколювати; *(у боці)* поколювати, боліти; *(свиней)* забивати, різати; *(на дріб)* розщеплювати, роздроблювати, роздробляти, дробити, розколювати; *(дрова)* рубати, тяти; *(язиком) ТІ.* дошкуляти, допікати, підпускати шпильку, *(в очі) жм.* цвікати; *п-к* **КОЛЮЧИЙ** *зап.,* який коле, здатний /звиклий/ колоти, колій, *(стіс)* шпигучий, кілкий, колючий, *(- зброю)* кинджальний, шпичастий, *ки.* **копальний.**

КОЛОТИТИ, *(воду)* мішати /розмішувати/ і каламутити; *ТІ.* баламутити, збурювати, підбурювати, бунтувати, хвилювати, бентежити; *(від люті) неос.* трусити, трясти.

КОЛОТИТИСЯ, *(- серце)* битися, калатати, токотіти, токотати; *(- пристрасті)* клекотіти, бурхати; *(зо страху)* тремтіти, **дрижати;** *(мати клопіт)* товктися, морочитися; *Р.* обурюватися; *(- думки)* не давати покою; *П.* колобродити; *(з* ***ким,*** *за що)* сваритися, сперечатися; *ЖМ.* коливатися */н.* брезкле тіло/.

КОЛОТНЕЧА, сварка, гризня, гризотня, звада, колотня, *вул.* заїдня, *д.* колот; *(заворуха)* ЗАМ'ЯТТЯ, каша, веремія, буча; *(велика)* заворушення.

КОЛОШКАТИ, полохати; *(збурювати спокій)* турбувати; *(чуб) Р.* кошлати, кошлатити.

КОЛУВАТИ, кружляти, колесувати, крутитися, обертатися; *(робити гак)* об'їжджати.

КОЛУПАТИ, копирсати, *д.* длубати, кбрпати, шпортати; *(гострим)* доибтй, довбати.

КОЛЮЧИЙ, *(гострий)* ШПИЧАКУВАТИЙ; *(дотеп) ТІ.* ущипливий, дошкульний, їдкий, уїдливий, щипучий; *(погляд)* гострий, пронизливий; & колький, колющий.

КОЛЮЧКА, шпилька, шпичка, шпичак; *(у тілі)* скабка; *(у їжака)* голка; *(недуга) ЖМ.* колька.

КОЛЮЧОРІЖУЧИЙ, здатний колоти й різати; *(предмет) ІД.* колючий різак /різачок/.

КОЛЯБОРАНТ, колябораціоніст; *(під окупацію)* зрадник, запроданець.

КОЛЯСА, повіз, екіпаж, коляска, фаетон, *б, з.* коч; **КОЛЯСКА,** *(інваліда)* візочок.

КОЛЬБА *г., (кріса)* приклад.

КОЛЬКА, *(у боці тощо)* біль, *жм.* колючка.

КОЛЬКИЙ, *див.* КОЛЮЧИЙ.

КОЛЬОРИСТИЙ, БАРВИСТИЙ, квітчастий, пишнобарвний,ряснобарвий; *ігор.* ВЕСЕЛКОВИЙ.

КОЛЬОРИТ, *(у мистецтві)* тональність, тон; *(забарвлення)* колір, нюанс; *(місцевий) ТІ.* своєрідність, самобутність, характерна особливість.

КОЛЬОРЙТНИЙ, мальовничий, БАРВИСТИЙ, яскравий; *П.* своєрідний, характерний.

КОЛЬОРОВИЙ, забарвлений, барвистий, не безкольоровий; *(багатобарвний)* веселковий, різнобарвий, *сов.* різноколірний; *(-расу)* не білий; *(метал)* не чорний.

КОМАНДА, наказ, *д.* розказ; *(провід)* командування; *(танка)* екіпаж, обслуга, особовий склад, *р.* залога; *СПРТ.* колектив, *г.* дружина.

КОМАНДИР, *(у війську)* зверхник, *г.* командант; *(великих формацій)* командувач, полководець, воєвода, воєначальник, *сов.* командуючий, *с.* головнокомандувач; *(курення)* курінний, *(чоши)* чотовий, *(сотні)* сотенний.

КОМАНДИРОВОЧНІ ***мн.,*** *(документи)* відрядні, *(гроші)* добові.

КОМАНДНИЙ, *(• кадри)* керівний, (- *посаду — ще)* провідний, ключовий, чоловий; (- *узвишшя) ВІЙ.* панівний; - СКЛАД, старшина.

КОМАНДУВАТИ, віддавати команду, наказувати; *(військом)* керувати, очолювати *що; ЖМ.* порядкувати, урядувати, орудувати, верховодити, розпоряджатися,*р.* радити.

КОМАНДУВАЧ, ***див.*** КОМАНДИР.

КОМАХА, кузька, *жлі.* мураха, мурашка; & комашка, комашина, *зб.* комашня.

КОМБІНАТ, *(промисловий)* підприємство; *(комунально-побутовий)* об'єднання.

КОМБІНАТОР, ділок, гешефтмахер, *ф.* мудраґель, *зн.* хитромудрий.

КОМБІНАЦІЯ, сполучення /поєднання, розташовання/ в певному порядку; *(у грі)* композиція, стратегічна схема; *(лукава)* хитрий крок /коник, маневр/, **МАХІНАЦІЯ.**

КОМБІНУВАТИ, змішувати /добирати, компонувати, сполучати, розташовувати/ у певному порядку; *(дії)* поєднувати, з'єднувати; *(вигоду)* вихитровувати, МАХЛЮВАТИ.

КОМЕДІЯ, ***див.*** П'ЄСА; *(розвагова)* водевіль; *(анекдотичний випадок)* сміховина, сміхота, курйоз, сміх та й годі; *ФР.* лицемірство, нещира гра; *пор.* КУМЕДІЯ.

КОМЕДІЯНТ, *д!* АКТОР, **КЛЬОВН;** *(комедійний актор)* комік; *(ужитті)* блазень. **фігляр;** *(що вдає кого)* удавака, симулянт, придурок, *кн.* удавальник; *пі* ЛИЦЕМІР.

КОМЕНТАР, *(до тексту)* пояснення, тлу-

мачення, роз'яснення; *(до подій)* критичний огляд, зауваження; *мн.* **КОМЕНТАРІ,** *(до тексту)* примітки.

КОМЕНТУВАТИ, пояснювати, ТЛУМАЧИТИ, роз'яснювати, супроводити коментарем, давати коментарі; ***п-к*** **-УЮЧИЙ,** що коментує, покликаний коментувати, коментатор.

КОМЕРСАНТ, крамар, купець, негоціянт, *зн.* гендляр, спекулянт, *г.* торгівець, *сов.* торговець; *(доставець соли з Криму)* чумак.

КОМЕТА, хвостата зірка, зірка з деркачем.

КОМЕРЦІЙНИЙ, торговельний, крамарський, меркантильний, *зн.* гендлярський.

КОМИЗА, *див.* ВЕРЕДУН.

КОМИЗИТИСЯ, упиратися, опинатися, пручатися, норовйтися, *жм.* огуряшея; *Р.* ВЕРЕДУВАТИ.

КОМИН, бовдур, *жм.* вивід, верх; *(канал на дим) сов.* димохід; *(на даху)* димар; & коминок.

КОМІВОЯЖЕР, *див.* АГЕНТ.

КбМІК, КОМЕДІЯНТ; *ПОБ.* веселун, сміхун, сміхотун.

КОМІР, кбвнір; *(сорочки)* обшивка; & комірець, комірчик.

КОМІРНИК, *див,* КВАРТИРАНТ.

КОМІРНИК, магазинер, *г.* магазйнник, *в-й* каптенармус, *суч.* завскладу.

КОМІСІЯ, *(повноважна рада)* комітет, колегія; *(у торгівлі)* доручення.

КОМІТЕТ, *див.* КОМІСІЯ.

КОМІЧНИЙ, смішний, сміховинний; *(анекдотичний)* кумедний, курйозний, веселий; *(актор)* комедійний.

КОМОРА, *д.* кліть, спіжарня; *(коло хати)* хижа; *(на товар)* склад, склеп, гамазей; *(на зерно)* шпихлір; *пор.* ПОВІТКА.

КОМПАКТНИЙ, щільний, тісний, без проміжок; *(твір)* короткий, стислий.

КОМПАНІЙСЬКИЙ, товариський, артільний; *(балакучий) кн.* комунікабельний.

КОМПАНІЯ, товариство, гурт, *(весела)* панібратство, *(тепла)* гопкомпанія, з. кумпанство, *ж.* братія; *ЖМ.* гості; *(промислова)* фірма, спілка.

КОМПАНЬЙОН, партнер, товариш, напарник, співучасник, *г.* кумпан.

КбМПАС, *див.* ДОРОГОВКАЗ.

КОМПЕНСАЦІЯ, *(дія)* відшкодування, зрівноважування; *(винагорода)* відшкодований, покриття витрат; *МЕД.* вирівнювання /*н.* функцій/, заміна /*н.* клітин/.

КОМПЕНСУВАТИ, відшкодовувати, поповнювати, вирівнювати, зрівноважувати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що компенсує, змушений компенсувати, компенсаторний, для компенсації.

КОМПЕТЕНТНИЙ, *(знавець)* обізнаний, тямущий; *(майстер)* кваліфікований; *(урядовець)* повноправний, повноважний, повновладний.

КОМПІЛЮВАТИ і **КОМПІЛЯЦІЯ,** *див.* КОМПОНУВАТИ і КОМПОЗИЦІЯ.

КОМПЛЕКС, *(дій)* сукупність, переплетення; *(промисловий)* вузол; *(архітектурний)* ансамбль.

КОМПЛЕКТ, набір; *(ключів)* в'язка, низка; *(посуду)* сервіс; *(меблів)* гарнітур; *(білизни)* пара, зміна; *(карт)* колода; *(санітарних засобів)* пакет; *(товарів)* асортимент; *(літер)* шрифт; *(журналів за рік)* річник.

КОМПЛЕКТУВАТИ, добирати /доповнювати/ до комплекту, складати комплекти; & укомплектовувати; *п-к* -УЮЧИЙ, що комплектує, комплектувальник, покликаний комплектувати, комплектувальний, для комплектування.

КОМПЛЕКЦІЯ, статура, будова тіла.

КОМПЛІКАЦІЯ, ускладнення, плутанина, складність, заплутаність, *кн.* складнощі.

КОМПЛІМЕНТ, *(кому)* похвальба, похвала, лестощі; *(понад міру)* панегірик.

КОМПОЗИТОР, *див.* ТВОРЕЦЬ.

КОМПОЗИЦІЯ, *(твору)* будова, структура; *(насмикана з різних творів)* компіляція, насмиканйна; *(музична)* твір, опус.

КОМПОНЕНТ, складник, ІНГРЕДІЄНТ, *(складноїрідини)* фракція.

КОМПОНУВАТИ, творити, складати, укладати; *(з чужих творів)* компілювати; *(вірші)* писати; *док.* СКОМПОНУВАТИ, *жм.* зладити, зліпити.

КОМПОТ, *(із сушні)* узвар.

КОМПРЕС, оклад, *поб.* припарка.

КОМПРОМІС, *див.* ПОСТУПКА.

КОМПРОМІТУВАТИ, ЗНЕСЛАВЛЮВАТИ, РОЗВІНЧУВАТИ; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що компромітує., здатний скомпромітувати, *(матеріял)* компроміташ'йний, скандальний, для компромітації.

КОМУНА, *(колгосп)* колектив, артіль; *ІР.* комунізм, комуністичний лад; *ІСТ.* громада /у Франції/.

КОМУНАЛЬНИЙ, *(- послуги)* побутовий; *(- квартиру)* спільний, багатородйнний; *(транспорт)* міський, муніципальний.

КОМУШКАТ і **КОМЮНІКЕ,** *див.* ПОВІДОМЛЕННЯ.

КОМУНІКАЦІЯ, зв'язок, сполучення; *КН.* спілкування.

КОМФбРТ, вигоди; *п-к* КОМФОРТАБЕЛЬНИЙ, вигідний, зручний, комфортний, з вигодами.

КОНАТИ, умирати, доходити, кінчатися, агонізувати; *(у муках)* мучитися; *(бути на Божій дорозі)* на ладан дихати, прясти на тонку.

КОНВЕНЦІЯ, *(міжнародня)* угода, пакт, договір; *Д.* з'їзд, конгрес.

КОНВЕРТ, коверта, пакетик, *(великий)* пакет; *З. П.* обгортка.

КОНВОЙ, *(в'язнів)* варта, сторожа, охорона; *(вантажів)* супровід; *(одна особа) ЖМ.* **конвоїр,** конвойник.

КОНВОЮВАТИ, *(від утечі)* вартувати, стерегти, охороняти; *(від нападу)* супроводити, супроводжувати.

КОНВУЛЬСІЇ, КОРЧІ; *(під час пологів)* перейми; *(у худоби)* перелоги.

КОНҐЛЬОМЕРАТ, *сов.* **КОНГЛОМЕРАТ,** /механічна/ СУМІШ; *П.* збиранина, мішанина.

КОНГРЕС, з'їзд; *(у ряді країн)* парламент.

КОНДЕНСУВАТИ, згущати, згущувати, ущільнювати; *(електрику)* накопичувати, нагромаджувати, збирати; *(виклад)* стискати; *(гази на рідину)* перетворювати.

КОНДЙТОР, цукерник; *п-к* КОНДЙТОРСЬКА, цукерня.

КОНДИЦІЯ, *(товару)* якість; *(в угоді)* умова; *ІСТ.* /суспільний/ стан.

КОНДУКТОР, *див.* ПРОВІДНИК.

КОНЕЧНИЙ, доконечний, украй необхідний, конче потрібний; обов'язковий, неодмінний; *(смертний)* тлінний, минущий.

КОНИК, *див.* КІНЬ: *(учинок)* вибрик, *жм,* фортель; *(риса характеру)* пристрасть; *(захохання)* гоббі, *сов.* хоббі; *(комаха)* коникстрибунець.

КОНКІСТАДОР, *див.* ЗАВОЙОВНИК.

КОНКЛЮЗІЯ, *див.* ВИСНОВОК.

КОНКЛАВ, *див.* РАДА.

КОНКРЕТНИЙ, *(факт)* /чітко/ визначений /окреслений/, *фр.* певний /*и.* у певних умовах/; *(приклад)* реальний; *ФІЛ.* не абстрактний; *пор.* ТОЧНИЙ.

КОНКУРЕНТ, суперник; *(супротивник)* опонент; *(непримиренний)* антагоніст.

КОНКУРЕНЦІЯ, суперництво, змагання.

КОНКУРС, *див.* ЗМАГАННЯ.

КОНКУРУВАТИ, ЗМАГАТИСЯ, суперничати, БОРОТИСЯ за першість; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що конкурує, конкурент, суперник, втягнутий у конкуренцію, конкурентний, суперницький.

КОНОВАЛ, *суч.* ветеринар; *ЗН.* лікар, фельдшер.

КОНОКРАД, коновід; *пор.* ЗЛОДІЙ.

КОНОПАТИТИ *зап., (щілини)* затикати, забивати, шпарувати, зашпаровувати.

КОНСЕРВАТИВНИЙ, традиційний, ортодоксальний, *с.* реакційний, нєпрогреейвний, неліберальний; старомодний, старий, віджилий; *(ухил)* правий; *пі* ЗАШКАРУБЛИЙ.

КОНСЕРВИ, *див.* ПРОДУКТИ.

КОНСЕРВУВАТИ, *(харчі)* зберігати; *(будову)* припиняти; *(проект)* заморожувати.

КОНСЙЛІЮМ, *dие.* НАРАДА

КОНСИСТОРІЯ, *(єпископська) цер.* канцелярія; *див. ще* НАРАДА.

КОНСОЛІДУВАТИ, згуртовувати, об'єднувати, концентрувати, збирати докупи; *З. ТІ.* зміцнювати, *п.* цементувати; *п-к* -УЮЧИЙ, консолідаційпий, здатний згуртувати, для консолідації.

КОНСПІРАТИВНИЙ, законспірований, засекречений; *(гурток)* нелегальний, таємний, секретний, підпільний; & копспіраційний.

КОНСТАТУВАТИ, *(факт)* стверджувати, відзначати, засвідчувати, встановлювати.

КОНСТИТУЦІЯ, ***див.*** ЗАКОН; *(організму)* будова.

КОНСТРУКТОР, *див.* ТВОРЕЦЬ.

КОНСТРУКЦІЯ, *(машин)* будова, структура; *ЛІНҐ.* словосполука; *ми.* **КОНСТРУКЦІЇ,** споруди.

КОНСТРУЮВАТИ, *дав.* ТВОРИТИ.

КОНСУЛ і **КОНСУЛЬТУВАТИ,** *д! від.* ПРЕДСТАВНИК і РАДИТИ.

КОНТАКТ, *(між людей)* спілкування, зв'язок; *(з авдиторією)* взаєморозуміння; *ЕЛ.* дотик, місце дотику; *мн.* КОНТАКТИ, стосунки, зносини, взаємини.

КОНТИНЕНТ, материк; *(тверда земля)* суходіл.

КбНТО, *див.* **РАХУНОК.**

КОНТОРА, канцелярія; *(нотаріальна)* бюро.

КОНТРАБАНДА, г. пачкарство.

КОНТРАКТ, УГОДА, договір, пакт, зобов'язання.

КОНТРАКТУВАТИ, підряджати, рядити, договорювати, наймати, законтрактовувати, *з.* єднати, годити.

КОНТРАСТ, протилежність, полярність; *(неподібність)* розбіжність.

КОНТРАТАКА, контрнаступ, протинаступ.

КОНТРИБУЦІЯ, *див.* ДАНИНА.

КОНТРОВЕРСІЯ, *див-* СУПЕРЕЧНІСТЬ.

КОНТРОЛЮВАТИ, перевіряти, здійснювати контроль, тримати під контролем, *(пресу)* цензурувати, *п!* НАГЛЯДАТИ; *п-к* **-ЮЮЧИЙ,** що контролює, призначений контролювати, зайнятий контролем, контролер, контрольний, перевірчий, для контролю.

КОНТРОЛЬ, перевірка; нагляд; *(преси)* цензура.

КОНТУР, *д!* ОЬРИС; *(губ)* РИСУНОК.

КОНФЕРЕНЦІЯ, збори, нарада, форум, круглий стіл, *у.* віче; *(наукова)* симпбзіюм, семінар, кольоквпом, *сов.* колоквіум; *(з журналістами)* пресконференція.

КОНФЕСІЯ, віровизнання, *зап.* віросповідання.

КОНФІГУРАЦІЯ, *(тіл)* форма; *(площин)* обрис, контур; *(зірок)* співрозташбання, */сов.* співрозташув&ння/, співрозміщення.

КОНФІДЕНТ, ***див,*** ДОНОЩИК.

КОНФІДЕНЦІЙНИЙ, суто приватний; *(лист)* довірчий, *г.* довірочний; *(таємний)* секретний; *(особистий)* інтимний; & конфіденціяльний.

КОНФІРМАЦІЯ, *(на посаді)* затвердження; *(неофіта до церкви) Ц.* прилучення.

КОНФІСКАЦІЯ, *(власности)* експропріація, *г.* вівласнення; *(друкованих видань)* вилучення; & *г.* конфіската.

КОНФІТУРИ, варення; *(з протертих плодів)* повидло, джем, */густе/* пастила.

КОНФЛІКТ, *(військовий)* сутичка; *(політичний)* ускладнення, тертя; *(інтересів)* зіткнення, колізія; *(поглядів)* суперечка; *(у творі)* суперечність.

КОНФЛІКТУВАТИ, ВОРОГУВАТИ; **-УЮЧИЙ,** що -ує, розсварений, втягнутий у конфлікт.

КОНФРОНТУВАТИ і **-УЮЧИЙ,** *д!* ПРОТИБОРСТВУВАТИ і -УЮЧИЙ.

КОНФУЗ, ніяковість, зніяковілість, зніяковіння, засоромлення, замішання, *зап.* незручне становище.

КОНЦЕНТРУВАТИ, скупчувати, зосереджувати, *жм.* колійчити, *о.* збирати в кулак; *(сили)* консолідувати; *(рідину) ХЕМ.* насичувати, згущувати.

КОНЦЕПЦІЯ, *див.* СВІТОГЛЯД; *(твору)* провідна думка, ідейний задум, ідея.

КОНЦЕРТ, due. ВИСТАВА

КОНЧЕ ***щ,*** доконче, конечно, доконечно, неодмінно, обов'язково, хай /там/ що, *о.* кров з носа; *(потрібно)* до скрути, до зарізу, як повітря.

КОНЮШНЯ, *див*.СТАЙНЯ.

КОНЬЯК, *(з цукром і гарячою водою)* грог; *п!* АЛЬКОГОЛЬ.

КООПЕРАЦІЯ, *(спільна акція)* співпраця, співробітництво, співдія; *ЖМ, (крамниця)* кооператйва, кооператив.

КООРДИНУВАТИ, погоджувати, узгоджувати, *г.* узлднювати; *(вносити лад)* гармонізувати, злагоджувати, зрівноважувати. балансувати; *п-к* **-УЮЧИИ,** що координус, призначений координувати, координатор, координаційний, для координації.

КОПАЛЬНЯ, рудня, *сов.* рудник; *(вугілля)* шахта.

КОПАТИ, *(ногою)* бити, штовхати, відпихати; (- *тварин)* хвицати, брикати.

КОПАТИ, рити; *(копалини)* викопувати, добувати; *ФР.* розкопувати, від-; *(під кого)* копатися, підкопуватися, інтригувати проти *кого; (грядку)* розпушувати.

КОПАТИСЯ, ритися; *(шукати)* вишукувати, дошукуватися; *(воловодитися)* КОРПАТИСЯ; *(під кого)* **КОПАТИ.**

КОПАЧ, грабар, землекоп, лопатник; *(буряків)* копальник, */машина/* бурякокопач.

КОПИЛ, *(шевський)* колодка; *її.* зразок, взірець, мапір, кшталт, *жм.* копито.

КОПИЛИТИ, *(губи)* випинати, віддувати, кривити.

КОПИРСАТИ, *див.* КОЛУПАТИ.

КОПИЦЯ, *(сіна)* стіжок; *(велика)* коп'як; *П.* купа; *(волосся)* кучма, куделя.

КОПІЙЧАНИЙ, *П.* безвартий, малоцінний; (- *працю)* малоплатний, низькооплачуваний; *(зиск)* дрібний, не вартий уваги, дріб'язковий; &р. копійковий.

КОПІТКИЙ, *див.* МАРУДНИЙ.

КОПІЮВАТИ, відтворювати, повторювати, імітувати; *(дві копії)* дублювати; *(відозву)* розмножувати; *(кого)* мавпувати, наслідувати, */комічно/* пародіювати; *(процес)* моделювати.

КОПІЯ, відтворення, репродукція, дублікат, відбиток, *г.* відбитка; *(рукописна)* список; *(фотомеханічна)* факсиміле; *(чия)* подоба, подобізна; *(одна)* примірник, екземпляр; *пор.* ІМІТАЦІЯ.

КОПТІТИ *д.,* диміти, кадити, куріти, чадити.

КОРА, *(з липи)* луб, лико; *(верхній шар чогось)* оболонка.

КОРАБЕЛЬ, СУДНО; *(вітрильний)* вітрильник; *(повітряний)* літак, дирижабль; *(космічний)* космоліт, ракета-літак.

КОРАЛІ, ***див.*** **НАМИСТО.**

КОРДОН, *(лінія розмеоісування)* межа, *д.* ґраийця, грянйця, *д.* рубіж, *пі* ВОДОДІЛ.

КОРЕҐУВАТИ і **КОРЕКТУВАТИ,** поправляти, виправляти; *(гармату)* пристрілювати.

КОРЕКТА, коректура; *(дія)* виправляння, коректування; *(з друкарні)* відбиток.

КОРЕКТЙВА, *див.* ПОПРАВКА.

КОРЕКТНИЙ, тактовний, увічливий, чемний; *пор.* ГАЛЯНТНИЙ, ГРЕЧНИЙ.

КОРЕКТУРА, *див.* КОРЕКТА.

КОРЕЛЯЦІЯ, співвідношення, співзалежність.

КОРЕНИТИ, *див.* А

КОРЕНИТИСЯ, пускати коріння, закорінюватися; *FL* гніздитися, міститися, мати свій корінь.

КОРЕСПОНДЕНТ, *(партнер у листуванні)* дописувач; *(газети)* репортер, журналіст.

КОРЖАВИИ, шерехатий, шорсткий, жорсткий, шкарубкий, репаний.

КОРЖАВІТИ, шкарубіти, шкарубнути, *(- вугілля) сов.* спікатися.

КОРЖИК, балабушка, *(медовий)* медяник, медівник.

КОРИДОР, *г.* корйтар; *(обмежений з боків простір)* прохід: & коридорчик.

КОРИСЛИВИЙ, користолюбний, *сов.* своєкорисливий, *с.* зажерливий; *(ласий на гроші)* грошолюбний; *(дріб'язково-ощадливий)* меркантильний; *(намір)* шкурний.

КОРИСНИЙ, ПОЖИТОЧНИЙ, небезкорисний, *г.* хосепний; ВИГІДНИЙ; *(хід мотора)* робочий

КОРИСТОЛЮБ/ЕЦЬ/, шкурник, грошолюб, *р,* корйсник, *жм.* зажеря, *ід.* слуга мамони.

КОРИСТОЛЮБНИЙ, *див.* КОРИСЛИВИЙ.

КОРИСТУВАТИСЯ, *(з чого)* користатися, користувати, послуговуватися *чим,* використовувати /уживати, зужитковувати/ *що, (з плодів праці)* пожинати плоди; *(ключем)* орудувати; *(повагою)* втішатися; *(карою)* застосовувати *що.*

КОРИСТЬ, вигода, інтерес, *г.* хосен, *д.* пожиток, *кн.* позитивний балянс; *(в торгівлі)* зиск, прибуток, *ок.* виграш.

КОРИТИ, скоряти, підкоряти; *р.* КАРТАТИ.
КОРИТИСЯ, підкорятися, скорятися, слухатися, *о.* хилити голову /чоло/, ходити по шнуру, ходити в шорах; *ЖМ.* підлягати, піддаватися, хилитися.
КОРИТНИК, *(носій споживацької ідеології)* мискоббрець.
КОРИТО, *поб.* ночви, *д.* нсцьки; *(річки)* річище, ложе.
КОРІННИЙ, ІСТОТНИЙ, ГОЛОВНИЙ, ОСНОВНИЙ, кардинальний, **докорінний;** *(житель)* споконвічний, постійний, тубільний, автохтонний, аборигенний, місцевий, тутешній.
КОРІНЬ, *(рослин) зб.* коріння; *(зуба)* пень; *П.* **початок,** походження; *(зла)* джерело, основа, причина.
КОРКУВАТИ, затикати, закорковувати.
КОРМИГА, ярмо, невбля, рабство, *кн.* кабала, *мн.* кайдани.
КОРМИЛО, КЕРМО; *ФР.* провід, керівництво.
КОРОБ, кошик; *(з лубу)* козуб, *(великий)* кіш.
КОРбБКА, *(вмістище)* скринька, пакунок; *(з картону)* шабатура; *(сірників)* пачка; *(будівлі)* каркас, кістяк; *3. П.* футляр; *пор.* ВАЛІЗА.
КОРОВА, самиця бугая; *(нещільна)* ялівка, яловиця; *ЛАЙ. П.* товстуха, гладуха.
КОРОВАЙ, ***див.*** ХЛІБ.
КОРОГВА і **КОРОГбВу/?.,** прапор, стяг, знамено; *ц.* корогов.
KUPOK, due. ЗАТИЧКА.
КОРОЛЕВА, *жм.* королйха, королйця, краля; (- *блискучу жінку)* богиня, цариця; *(шахова фігура)* ферзь.
КОРОЛІВСТВО, *див.* МОНАРХІЯ.
КОРОЛЬ, *(у державі)* МОНАРХ, самодержець, самовладець; *(бізнесу)* монополіст.
КОРОНА, *(монарша)* вінець; *П.* королівство, держава, уряд, влада; *(сонця)* авреоля; *(оздоба)* діядема; *(дерева)* верховіття, верхів'я, крона; *(гроші)* крона.
КОРОНАЦІЯ, ***д!*** **ІНАВГУРАЦІЯ.**
КОРОНУВАТИ, *(монарха)* вінчати, *р,* інавгурувати; *(на посаду) Ж.* висвячувати.
КОРОНУВАТИСЯ, вінчатися /заступати/ на царство, приймати /діставати/ корону.
КОРОТАТИ *д., (час)* убивати; *(вік)* животіти, скніти, поневірятися.
КОРОТКИЙ, недовгий, *(і грубий)* обрубкуватий; *(ростом)* низький, невисокий; *(шлях)* близький, недалекий; *(успіх)* одноденний; *(г розмову)* скупий, небагатослівний, швидкий; *(одяг)* куций; *(виклад)* стислий, лаконічний, **нерозвезиєш;** *(період)* нетривалий, короткочасний, хвилевий; *(як мить)* миттєвий, моментальний; *(звук) Л1НГ.* уривчастий.
КОРОТКО, недовго *і пох. від* КОРОТКИЙ; *о.* бодай одним словом, кількома словами.
КОРОТКОЗОРИЙ, підсліпуватий, підсліпий, низькозорий, низькоокий, сліпоокий; *П.* недалекоглядний, непроникливий.
КОРОТКОЧАСНИЙ, недовгочасний, скороминущий, нетривалий, КОРОТКИЙ.
КОРПАТИ, колупати, копирсати; *пор.* ДОВБТИ.
КОРПАТИСЯ, порпатися, колупатися, копирсатися, довбтися, длубатися, ритися; *Р.* поратися; *(зволікаючи)* баритися.
КОРПОРАЦІЯ, *див.* ОБ'ЄДНАННЯ
КОРПУС, *(тіла)* тулуб, торс; *(машини)* тіло, станина; *(у групі будівель)* будинок, будівля; *(дипломатичний)* представники; *(кадетський) ЗСТ.* училище.
КОРСАР, пірат, морський грабіжник.
КОРТЕЖ, ПОЧЕТ, ЕСКОРТ; *(назирці за достойником)* процесія, *пор.* ПОХІД.
КОРТИК, *див.* КИНДЖАЛ.
КОРТІТИ, БАЖАТИСЯ, ХОТІТИСЯ; *неос.* **КОРТИТЬ,** *(кого)* муляє, шпигає, пече під п'яти; аж дрижить *хто.*
КОРУМПОВАНИЙ, підкупний, нечесний, продажний, безпринципний, деморалізований.
КОРУПЦІЯ, продажність, хабарництво, нечесність, деморалізація.
КОРЧ, *(не в землі)* пень; *(у землі) ПРВ. МН.* коріння; *Р.* кущ; & кбрчик, корчака, корчомаха.
КОРЧИТИ, судомити, коцюрбити, кандзюбити; *(тіло)* тіпати; *(лице)* кривити; *(кого) СОВ.* прикидатися *ким, Г.* корчувати.
КОРЧІ, судома, *мд.* КОНВУЛЬСІЇ; *(обличчя)* мішка; *(у тварин)* перелоги; & корчій.
КОРЧМА, заїзд, шинок, *а.* таверна, *д.* оранда; & кбршма.
КОРЧУВАТИ, викорчовувати, викорінювати, *с.* корчити.
КОРЯК, ківш, черпак; *(маленький)* корець.
КОСА, *(волосся)* & косиця, кіска, *мн.* косенята; *(знаряддя) /неякісне/* лускавка, */на очерет/* різак; *(піщана смуга) СОВ.* пересип.
КОСИЙ, непрямий, похилий; *(предмет)* скривлений, перекошений, кривобокий; *(- очі)* зйзий, зизоокий, *р.* косоокий; *(погляд)* недобрий, неприязний, заздрий.
КОСИТИ, *(траву)* тяти, тнути, зрізувати, стинати, *о.* класти покоси; *(- чуму)* класти трупом, убивати, нищити.
КОСМІЧНИЙ, позаземний, *поет,* зоресвітній; ***(лет)*** міжплянетний, міжзоряний, *(апарат)* зореплавний, *д.* міжпрбстірний; *(- швидкість)* незбагненно швидкий.
КОСМОНАВТ, астронавт, зореплавець; *мн. ур.* зоряні брати.
КОСМОС, всесвіт, світ Божий, *як ім,* піднебесна.
КОСООКИЙ, зизоокий, зизий, косий.
КОСТЕЛ і **КОСТОПРАВ,** *д!* ХРАМ і ХІРУРГ.
КОСТРУБАТИЙ, **шорсткий,** шкарубкий; *(волос)* КОШЛАТИЙ, розкуйовджений, настовбурчений; *(стиль)* незграбний, неоковирний, невправний, недоладний.
КОСТУР, *(інвалідний)* милиця; *(палиця)* ЦІПОК, ключка, клгока, ковінька.
КОСТЮМ, *(чоловічий)* штани й жакет; *(жіночий)* жакет і спідниця; ***(національний)*** убрання, одяг, стрій; *(спальний)* піжама.
КОСЯКА ***пр.,*** навкоси, навскоси; діягокально.
КОТЕДЖ, *див.* БУДИНОК.
КОТ/ИР/УВАЛЬНИЙ, *у.* квотувальний;
КОТ/ЙР/УВАННЯ, квотування.
КОТ/ЙР/УВАТИ, *у.* квотувати, ОЦІНЮВАТИ; ***п. ф.*** **КОТ/ЙР/УВАТИСЯ,** *у.* квотуватися, мати вартість /ціну/, цінуватися, оцінюватися, бути в обігу.
КОТИТИ, сунути /пересувати/кбтом; *(на колесах)* везти, рухати; *ЖМ.* їхати; *(- місяць, хмари)* котитися; *(-річку) Р.* текти.
КОТИТИСЯ, сунутися /пересуватися/ котом, котити; *(віл)* скочуватися; (- *віз)* їхати; (- *звуки)* розлягатися, ширитися; (- *зорі)* падати; (- *сльози)* текти; *(- туман)* клуботатися; *(-голови /в бою/)* летіти з пліч; (- *котів)* приводитикошенят,*(• • овець)*ягнитися.
КОТКИЙ, котючий; *(шлях)* укочений, накочений, *(грунт)* прикочений, закоткований.
КОТКОМ ***пр,,*** **котом,*р.* покотом.**
КОТРИЙ, КОТРИЙБУДЬ, КОТРИЙНЙБУДЬ, КОТРИЙСЬ, *див.* ЯКИЙ, **ЯКИЙБУДЬ, ЯКИЙНЕБУДЬ,** ЯКИЙСЬ.
КОХАНЕЦЬ, полюбовник, любас, любко, любчик, *жм.* бахур, *кн.* фаворит, *з.* милодан, ласкавець; *(друг серця)* КОХАНИЙ, солодятко, дуся; *ЖМ.* ПЕСТУН; & коханок.
КОХАНИЙ, любий, милий, дорогий, найдорожчий; *ЯКІМ. ур.* лицар серця, *флк.* ладо.
КОХАНКА, полюбовниця, любка, *а.* куртизанка, *зет.* метреса; *(подруга серця)* кохана, люба, мила, солодятко, дуся, *ж.* дульцинея; *ЖМ.* пестуха.
КОХАННЯ, любов, *д.* люба, *(любовне захоплення)* закохання; *(із сл.* моє) *ЯК ЗВ.* коханий, кохана; & коханнячко.
КОХАТИ, любити, кохатися з *ким; (дітей)* викохувати, виховувати, ростити, пестити, ходити коло; *(рослини)* вирощувати; *(думки)* виношувати, плекати.
КОХАТИСЯ, любитися; *(у чому)* захоплюватися /милуватися/ *чим,* віддаватися *чому; (- дітей)* виховуватися, рости.
КОЦ і **КОЦЬ,** 1. килим, ліжник; 2. рядно, укривало; *Р.* покривало.
КОЦЮБА, *див.* КОЧЕРГА.
КОЦЮБНУТИ, кляннути, заклякати; *(тверднути)* ціпеніти, ДУБІТИ, дерев'яніти.
КОЦЮРБИТИСЯ, корчитися, карлючитися, гнутися, кандзюбитися; *(- дошки)* жолобитися, кривитися, скручуватися, дубитися.
КОЧЕРГА, коцюба; & кочережка; ***мн.***
КбЧЕРГИ, *(місце на кочерги)* кочережник.

КОЧОВЙИ, *(спосіб життя)* мандрівний, неосілий, циганський.

КОЧОВИК, кочівник, *(у шатрі)* шатерник, *пі* СКИТАЛЬНИК; *мн.* **КОЧОВИКИ,** *іс.* номади.

КОЧУВАТИ, переїздити, переїжджати, вести циганське життя; *ЖМ.* мандрувати; *(- птахів)* перелітати, мігрувати; **-УЮЧИИ,** звиклий кочувати, кочовик, *п-к* кочовий.

КОШАРА, *(овеча)* хлів, овечник, *р.* вівчарня, *(без даху)* загорода; *(людська) ЖМ.* казарма.

КбШИК, *(великий)* кіш, кошіль, короб; *(з лубу)* козуб, луб'янбць; *(соняшника) С.Г.* суцвіття.

КОШЛАТИ, кошлатити, куйовдити, кострубачити, кудлати, кустрати, кучмити, *р.* колошкати.

КОШЛАТИЙ, волохатий, патлатий, кудлатий, кострубатий, кустратий, пелехатий, кучматий, розчухраний; *(килим) сов.* ворсистий.

КОШЛАТИТИ, *див.* КОШЛАТИ.

КОШМАР, *(у сні)* страшний сон, страшна мара; *17.* жах, жахи /Господні/, страхи, страховиддя, страхіття, *д.* страхіть.

КОШОВИЙ, *див.* ОТАМАН.

КОШТ, *ФР.* видаток, витрата, вартість; *(власний)* рахунок; *(державний)* утримання, забезпечення; *мн.* **КбШТИ,** гроші, фінанси, фонди, капітал; ***пр.*** **КбШТОМ, КбШТАМИ,** *(чиїм/и/)* на кошт *чий,* за рахунок *чий,* *(- видання)* накладом.

КОШТОВНИЙ, дорогоцінний, неоціненний, дуже дорогий; *пі* ЦІННИЙ.

КОШТОВНІСТЬ, **/дорого/цінність;** *мн.* **КОШТбВНОСТІ,** самоцвіти, *з.* клейноди, *г.* преціози.

КОШТУВАТИ, мати ціпу, вартувати; *(дорого)* обходитися.

КОЩАВИЙ, *див.* КІСТЛЯВИЙ.

КПИНИ і **КПИТИ,** *д* ГЛУЗИ і ГЛУЗУВАТИ.

КРАВЕЦЬ, кравчиня; *(жінка)* кравчиха, *поб.* модистка.

КРАДІЖ, злодійство; *(чого)* привласнення; *(коней)* конокрадство; *(твору)* плягіят, *св.* плагіат; *(сталий)* розкрадання; *(викрадення)* /лшшка/запірвання, *ф.* гоп-стоп.

КРАДІЖКА, КРАДІЖ; *(літ. твору)* плягіят, *сов.* плагіат; *(украдене) як ім.* крадене.

КРАДІЙ, ЗЛОДІЙ; *(на посаді)* розкрадач; *(авта)* автокрад, *(літака)* /авіо/шрат, *з.* запірвач.

КРАДЬКИ і **КРАДЬКОМА** *пр.,* нишком, тихенько, потай, потайки, тайкома, *о.* мов злодій; & покрадьки, *г.* покрадома.

КРАЄВИД, пейзаж, *кн.* ландшафт, *сов.* ландшафт, *у фр.* панорама.

КРАЇНА, край, держава; *(місцевість)* земля, сторона.

КРАЙ, кінець; *(у посуді)* вінець; *(міста)* околиця; *(рідний)* країна, земля, *ІД.* батьківщина; *Р. ЖМ.* шматок; & краечок, крайчик; *прий.* **КРАЙ,** біля, коло, при; накрай.

КРАЙКА, *(жіночий пояс)* окрайка, *р.* бкравка; *(**смужечка** на краю чогось)* краєчок, пруг, пружок, облямівка.

КРАЙНЕБО, *див.* НЕБОКРАЙ, ОБРІЙ.

КРАЙНІЙ, кінцевий; *(у ряду)* останній; *(- міру вияву)* страшенний, граничний; *(- заходи)* найсувбріший, найрішучіший; *(- потребу) СОВ.* пекучий, нагальний, винятковий; *(випадок)* найгірший; *(погляд)* найрадикальніший, найнепримирєнніший, екстремістський.

КРАЛЯ, *ЗСТ.* королева, цариця; *(у картах) сов.* дама; *ІР.* красуня.

КРАМ, товар; *ЖМ.* матерія, тканина; *Б, З.* крамниця.

КРАМАР, гендляр, комерсант, негоціант, торгівець, *зап.* купець; *(у ятці)* яточник, *(у склепі)* склепар.

КРАМАРСТВО, *(дія)* крамарювання, торгівля, *(низькопробне)* гендель, гендлярство, гендлювання, спекуляція; *(крамарі) зб.* купецтво.

КРАМАРЮВАТИ, торгувати, *з.* купцювати, *д.* крамувати; *(пре. нечесно)* гендлювати, спекулювати.

КРАМНИЙ, не доморобний, фабричний, крамоішй; *(- міру якости)* якісний, кращий.

КРАМНИЦЯ, *г.* склеп, *б. з.* крам, крамарня, *сов.* магазин; *(м'ясна)* м'ясарня; *(книжкова)* книгарня.

КРАПАТИ, капати; *(часто)* крапотіти; *(- дощ)* накрапати.

КРАПКА, *(плямка)* цятка, ляпка, капка, *р.* крапля; /7. кінець */н.* на цьому крапка/.

КРАПЛЯ, *жм.* капка, *МЕД.* капля; *(чого)* дрібка, дрібок, крихта, крихітка, крихтина; & крапелька.

КРАПЧАСТИЙ, *(покрапкований)* цяткований, краплистий, у крапочку.

КРАСА, *(людська)* врода, вродливість, *р.* ліпота; *(усе гарне) як ім.* прекрасне; *П.* велич, блиск; *(літератури /хто/)* оздоба, приkраса; *(- жінку)* красуня.

КРАСЕНЬ, красунь, вродливець, красюк, хорошун,/?, миловид, *д.* гарнюк.

КРАСИВИЙ, ГАРНИЙ, ВРОДЛИВИЙ, *фр.* пишний; *(жест)* ефектний, театральний.

КРАСИТИ, прикрашати, здббити, оздоблювати.

КРАСЇТИ, *див.* КВІТНУТИ, КРАСУВАТИСЯ; *Г.* червоніти, шарітися.

КРАСКА, рум'янець; *Д.* квітка, *(на житах)* цвіт; *БАР.* фарба.

КРАСНИЙ, прекрасний, прегарний, чудовий; *(- вроду)* гарний, гожий, вродливий, красовитий, миловидий; *(- літа)* найкращий, щасливий, радісний; *(- ціну)* найвищий; (- *слово)* влучний, дотепний, ефектний; {- *мову)* БАРВИСТИЙ; (- *сонце)* яскравий; *ід.* **КРАСНЕ** ПИСЬМЕНСТВО, *сов.* художня література.

КРАСНО *пр., (говорити)* пишномовно, доладно, *ж.* кучеряво; *(дякувати)* щиро, сердечно, уклінно; *(вітатися)* чемно, люб'язно; & красненько.

КРАСНОМОВНИЙ, пишномовний, риторичний, *ур.* велеречивий, золотоустий, КРАСНИЙ, *ж.* кучерявий; *(жест)* промовистий, проречистий, виразистий, переконливий.

КРАСНОМОВСТВО, красномовність, пишномовність, *г.* ельоквенція, *зет.* риторика, *кн.* вітійство.

КРАСНбПИС, каліграфія.

КРАСОТА!, (!) благодать!, лафа!, розкіш!.

КРАСТИ, ЗЛОДІЯЧИТИ; *(чуже)* тягти, тягнути, *о.* довгі руки мати, *ф.* цупити, підцуплювати, підцапувати, *жрг.* жухати; *(з чого)* запускати лапу у *що; (стало)* розкрадати; *(людей)* викрадати, потай полонити; *(з кишень)* лазити по кишенях; *(силоміць)* грабувати; док. *о.* взяти затри огляди.

КРАСТИСЯ, *(непомітно зближатися)* підкрадатися, підбиратися; (- *страх тощо)* закрадатися; *(всупереч забороні)* прокрадатися.

КРАСУВАТИСЯ, викрашатися, красіти, красувати, як мак процвітати; *(на видноті)* маячіти, видніти; *(гордо)* пишати/ся/, *д.* пишніти; *(-рослини)* КВІТУВАТИ.

КРАСУНЯ, КРАСУ ЛЯ, вродливиця, *жм* красючка, красуха, *ж.* краля, *п.* краса, грація, с. богиня, королева.

КРАСУНЬ, due. КРАСЕНЬ.

КРАХ, розор, банкрутство, загибель; *З. П.* провал, невдача, неуспіх, катастрофа.

КРАШАНКА, *(великодня)* писанка; *Д.* яйце.

КРАЩАТИ, поліпшуватися, покращуватися, іти на краще; *(на вроду)* гарнішати.

КРАЩИЙ, ЛІПШИЙ, *д.* луччий; *як ім.* КРАЩЕ, покращання, краще життя /умови/.

КРАЯНИН, земляк, одноземець, одноплеміиець, одноплемінник, *кн.* співвітчизник.

КРАЯТИ, різати, тяти, розрізувати, розтинати, перерізувати; *(серце)* шматувати, розривати; *(у кравецтві)* кроїти.

КРЕВНИЙ, рідний, кровний; (- *сльози, працю)* гіркий, важкий, кривавий; *Б. З.* родовитий, родовий /я. дворянин/; *як ім. мн.* КРЕВШ, родичі.

КРЕДИТ, позика; *мн.* КРЕДИТИ,[1] *ек.* асигнування.

КРЕДИТНИЙ, КРЕДИТОВИЙ, позичковий; **-ЙТНА** /-бВА/ КАСА, *г.* кредитівка.

КРЕДИТОР, позикодавець, лихвар, позичайло; *УФР.* банкір.

КРЕЙСЕР, *див.* СУДНО.

КРЕКТАТИ, (- *ж:аб)* кумкати, крекотати; (- *качок)* кавкати.

КРЕМ і **КРЕМА,** *(косметичний)* масть, мазь, лосьйон; *(губний)* помада; *(для взуття)* паста, вакса.

КРЕМЕЗ, крем'язень, здоровань, здоровило, *обр.* Геркулес; *пор.* АТЛЕТ.

КРЕМЕЗНИЙ, *(хто)* дебелий, широкоплечий, дужий, міцний, здоровий, *жм.* кріпкйй; *(-руки)* сильний, жилавий; *(- вдачу) Р.* твердий; *(дуб)* могутній.

КРЕМЕНИСТИЙ, кременястий, кремінкуватий, кремінний, крем'яний, крем'янистий.

КРЕМІННИЙ, КРЕМЕНИСТИЙ; *(укритий камінням)* КАМ'ЯНИСТИЙ; *(характер)* твердий.

КРЕМІНЬ, *(мінерал)* кварц; *(силань)* КРЕМЕЗ; *(хто)* камінь; & кремінець, кремінчик, *зб.* креміння.

КРЕМСАТИ, обрубувати, обтісувати, обтинати, *СОВ.* рубати.

КРЕМ'ЯХ, *г,* креймах; *ПОБ.* камінець.

КРЕСАТИ, *(іскри)* добувати; *П.* бити, сікти; *(танці) жм.* витинати; *(- блиски)* блискати, спалахувати.

КРЕСЛИТИ, рисувати; *()ілянувати)* накреслювати; *(зайве у тексті)* викреслювати, закреслювати, перекреслювати, *г.* скреслювати.

КРЕТИН, *дт-* **ЩЮТ.**

КРИВАВИЙ, закривавлений; *(колір)* червоний, багряний, кров'яний, кровистий; *(бунт)* кровопролитний; *(інквізитор)* жорстокий, тиранічний, немилосердний, безжалісний; *(переказ)* жахливий; (- *сльози)* кревний; *(заробіток)* тяжко /кров'ю, кривавими мозолями/ зароблений; *(- працю)* тяжкий, виснажливий; & кривавистий.

КРИВАВИТИ, сплибати /сходити/ кров'ю, кривавитися, закривавлюватися, *о.* червоніти, *ок.* кривавіти; *(кого)* закривавлювати, кров'янйти; *(забарвлювати)* червонити.

КРИВДА, неправда, несправедливість, *ок.* брехня, ур. лжа; *(кому)* образа, *р.* шкода.

КРИВДИТИ, чинити кривду, ображати, наступати на хвіст, *д.* окривджати, зобиджати,

КРИВДНИЙ, несправедливий; образливий, уразливий; (- *чуття)* прикрий, неприємний.

КРИВДНИК, напасник, напрасник, *о.* звиклий кривдити /ображати/.

КРИВИЙ, не прямий, вигнутий, покручений; *(несиметричний)* перекошений, викривлений, кривобокий; *(усміх)* нещирий; *(-люстро)* облудний; *(погляд)* підозрілий, неприязний; (- *слово)* пекучий, кривдний, неправдивий; *(шлях життя)* хибний, помилковий, неправильний; *(на око)* сліпий; *(на ногу)* кульгавий, кривоногий; *як ім. мат.* **КРИВА,** непряма лінія; & кривенький, кривущий.

КРИВИНА, косина, *жм.* кандзюба.

КРИВИТИ, викривляти, викривлювати; *(губи)* скривлювати, скривляти; *(словами)* перекривляти, передражнювати; *ід.* К. ДУШЙЮ, ЛУКАВИТИ, фарисействувати.

КРИВИТИСЯ, викривлятися, *зап.* перекошуватися; *(з болю)* корчитися, скривлятися; *(на егіду)* кривити губи /уста/; *(з кого)* перекривляти /передражнювати/*кого.*

КРИВІТИ, *(на ногу)* кульгавіти; *(на око)* сліпнути.

КРИВОДУШНИЙ, нещирий, лицемірний, підступний, лукавий; *пор.* ДВОЄДУШНИЙ.

КРИВОПРИСЯГА, фалшйва присяга, кривосвідчення.

КРИВОПРИСЯЖНИК, кривосвідок, фалшйвий свідок; Я. наклепник.

КРИВОПРОРбК, псевдопророк, *сов.* лжепророк.

КРИВОСВІДЧЕННЯ, кривоприсяга, фалшйве свідчення; наклеп.

КРИВОШИП, *у.* корба; **КРИВОШЙПНО-ШАТ^ННИЙ,** корбо-гонковйй; **КРИВОШИПНИЙ,** корбовий.

КРИВУЛЯ, звивина, закрут; *(хто)* кульга; *(- літеру)* карлючка, закарлючка.

КРИВУЛЯТИ, рухатися зигзагами; *(-шлях)* ЗВИВАТИСЯ; *(ногою)* КУЛЬГАТИ.

КРИГА, лід, *зб.* крижини; *(тонка)* шерех, шуга, сало; *(одна брила)* крижина.

КРИЖ, *ЗСТ.* хрест; *АНАТ.* крижова кістка; *мн.* **КРИЖІ,** поперек.

КРИЖАНИЙ, льодовий, льодяний; *(вітер)* холодний, пронизливий; *(голос)* невблаганний; *(спокій)* незворушний, непорушний.

КРИЖЕМ, *див.* **ДОЛІЛИЦЬ.**

КРИЗА, злам, загострення; *(душевна)* розлад; *(економіки)* крах, банкрутство; *(політична)* розрух; *(хвороби)* поворотний пункт, перелам; *(з чим)* нестача *чого.*

КРИЇВКА, схованка, захисток; *(місце схову)* сховок.

КРИК, галас, гамір, ґвалт, лемент, репет, гармидер, шарварок, волання, кричання; *(дикий)* ревище; *(пронизливий)* вереск, виск; *(у розпачі)* зойк, зойкіт, йойк; *(нервозний)* **зик;** *(окремий)* вигук; *(суперечка)* сварка, лайка; & крикнява.

КРИКЛИВИЙ, галасливий, горлатий, горластий, ротатий; *(з виском)* верескливий; *(хто)* сварливий, ЛАЙЛИВИЙ; *(що б'є в очі)* строкатий, екстравагантний, шпаркий.

КРИКУН, горлань, зіпака, горлопан, гарикало, галасун, *д.* верлань; *(пискливий)* верещака, верескун; *(фразер)* базіка.

КРИЛАТИЙ, криластий, окрилений; *(вислів)* поширений, *жм.* ходячий; *П.* надихущий.

КРИЛО, *(у риб) Г.* плавець; *(вітряка)* лопать; *(над колесом)* дашок; *П.* опіка, захист /н. під крилом/; *(у партії)* фракція; *(фронту)* фланг; & крильце.

КРИМІНАЛ, *ЮР.* склад злочину; *ЖМ.* /карний/ злочин; *Р.* в'язниця, тюрма.

КРИМІНАЛЬНИЙ, карний; злочинний; *(роман)* детективний.

КРИМІНАЛЬНИК, злочинець, *жм.* криміналіст; *Р.* арештант; & *зб.* кримінальщина.

КРИНИЦЯ, колбдязь; *(некопана)* джерело, *р.* криничбвина; *(знань)* скарбниця, джерело; & криничка, криниченька.

КРИНИЧНИЙ, *(- воду)* джерельний, кряничаний; *(жолоб)* колодязний.

КРИСАНЯ *г.,* бриль, капелюх; & крисак.

КРИСЛАТИЙ, *(дуб)* гіллястий, розлогий, розложистий, розгільчастий, вітластий; *(бриль)* крисатий, крисастий.

КРИСТАЛІЗУВАТИ, *П. (вдачу)* виробляти, відшліфовувати, удосконалювати, формувати.

КРИТЕРІЙ, мірило, мірка, *(для порівняння, виявлення)* пробний камінь.

КРИТИ, укривати, устеляти; *(дах)* покривати, */соломою/* пошивати; *(в собі)* таїти, приховувати, ховати; *(хиби)* не ВИЯВЛЯТИ, МАСКУВАТИ; *(хмарами)* затягати, оповивати; *(від лиха)* оберігати, берегти, рятувати, хоронити; *(картою)* бити; *(кого) СОВ.* КРИТИКУВАТИ, лаяти.

КРИТИКА, коментар, судження, оцінка, аналіза, аналіз; *(на чиюсь адресу)* докір, дорікання; *(себе)* самокритика; *(негативна)* осуд.

КРИТИКУВАТИ, коментувати, судити, оцінювати, аналізувати; *(кого)* докоряти /дорікати/ *кому, с.* брати в роботу, розносити, засуджувати, *с.* картати, *жм.* розпушувати; *(в газеті)* протягати; *(на зборах)* пропробляти.

КРИТИСЯ, ховатися, таїтися; *(з чим)* приховувати /таїти/ *що; (від небезпеки)* переховуватися; *(туманом тощо)* укриватися.

КРИТИЧНИЙ, *(погляд)* запитливий; *(розум)* аналітичний, *д.* аналізуючий; *(вік)* трудний, переломний, переломовий; *(стан)* складний, небезпечний, тяжкий, скрутний.

КРИХІТКА, *(мала істота)* маля, мацюпуля.

КРИХКИЙ, ламкий, ламучий, хрусткий: *(дуб)* трухлявий; *(хто)* КРИХКОТІЛИЙ.

КРИХКОТІЛИЙ, тендітний, крихкий; *(як пундик)* пухкий, опасистий, пухкенький.

КРИХТА, крихтина, криха, кришка, окрушина, *фр.* ріска /п. ні ріски в роті; *(- кількість)* дрібка, крапля; & крихітка.

КРИЦЕВИЙ, сталевий; *(колір)* світлосірий; *П.* твердий /міцний/, як криця, незламний, стійкий; & крицянйй.

КРИЦЯ, сталь; *(загартована)* дулевина, булат; *ЖМ.* кресало.

КРИЧАТИ, волати, галасувати, ґвалтувати, горлати, *р.* желіпати, зіпати, *ід.* криком кричати, кричати не своїм голосом, кричати, як на пуп /як на живіт/, кричати на все горло, дерти горло; *(збуджено)* лементувати, репетувати; *(вигукувати)* гукати; *(пронизливо)* верещати, вищати; *(коротко)* гиркати, гарикати, гримати; *(гнівно)* зикати; *(з йопком)* зойкати, йойкати; *(раз-у-раз) г.* галайкати; *(люто)* ревтй; *(на кого)* сваритися, сварити *кого.*

КРИЧУЩИЙ, *(факт)* неприпустимий, обурливий.

КРИШИТИ, локшити, розкришувати, *(капусту — ще)* шаткувати; *П.* сікти, рубати, тяти.

КРИШТАЛЕВИЙ, *(ЯК кришталь)* прозорий, ясний, блискотливий; *(хто)* праведний, високоморальний, бездоганно чистий; *(звук)* мелодійний, дзвінкий, чистий.
КРИШТАЛЬ, див. СКЛО.
КРІЗЬ *пр-к,* через, почерез, *д.* проз; *п-к*
КРІЗЬКЙИ, *(для чого)* здатний пропускати *що,* проникливий, *кн.* проникний, *(для ока)* прозорий, прозірний, *ок,* прозирущий.
КРІЙ, *(одягу)* фасон, модель, форма.
КРІЛЬ, трусь; & крілик, кролик.
КРІМ *прий.,* окрім, за винятком, опріч, опрбче, *з.* опрічно; ~ **ТОГО,** ще й.
КРІПАК, КРІПАЦТВО, КРІПАЧЧИНА, дме. РАБ, РАБСТВО.

КРІПИТИ, скріплювати; *(трос)* закріплювати; *СВ.* зміцнювати, *(дружбу)* поглиблювати
КРІПИТИСЯ, *(виявляти витримку)* триматися, держатися.
КРІПКЙЙ, *див.* МІЦНИЙ.
КРІС, кременівка, *зет,* кресак, стрільба; *СУЧ.* гвинтівка, карабін; *пор.* РУШНИЦЯ.
КРІСЛО, фотель; *Г.* стілець; *(міністра)* посада, пост, портфель.
КРОВ, кровйна, *жм.* крівця, юха, юшка, руда, мазка, пасока, калинка, б. *з.* крів; *(із сл.* моя) нащадок, покоління; *(гаряча)* вдача, темперамент, норов, характер; *П.* кроволіття, кровопролиття.

КРОВНИЙ *сов.,* кревний, рідний, єдинокровний; *(з крови й кости)* з діда-прадіда, *сов.* потомственний; *(зв'язок)* міцний, нерозривний; *(- діло)* близький; *(ворог)* лютий, непримиренний, смертельний; *'(- образу)* тяжкий, глибокий; *(- помсту)* кривавий; (- *породу)* чистокровний.
КРОВОВИЛИВ, *жм*.нагла кров.
КРОВОЖЕР, кровопивець, *р.* кровопій, в. п'явка, павук; *П.* тиран, гнобитель.
КРОВОЖЕРЛИВИЙ і **КРОВОЖЙРНИИ,** хижий, *д.* пажерний; *П.* жорстокий, лютий.

КРОВОЗМЇСНИЙ б., *окі* кровоблудний; -ЗМЇСНИК, кровоблудник; **-ЗМІШЕННЯ,** кровоблуд.
КРОВОПИВЕЦЬ, вампір, п'явка, КРОВОЖЕР, кровопій, *г.* вамп.
КРОВОПРОЛИТТЯ, кроволиття, душогубство; *пор.* ВІЙНА.
КРОВОСПИННИЙ, кровотамувальний, *мед.* гемостатичний, *о.* проти кровотечі.
КРОВОССАЛЬНИЙ *бар, (- комаху)* кровопйвчий; *(- баньки) мед. ок.* кровотяжний.
КРОВ'ЯНИЙ, (- *кввбйсу)* з крови, *ІД* кров'янка; *(колір)* ЧЕРВОНИЙ, *(тиск)* артеріяльний.

КРОЇТИ, *див.* **КРАЯТИ.**
КРОК, ступінь; *(швидкий, повільний)* хода; *(хибний) П.* дія, вчинок; *(дипломатичний)* захід, маневр; *(уперед) Щ.* поступ, прогрес.
КРОПИВА, жалива.
КРОПИТИ, бризкати, порскати, оприскувати, обпбрскувати, оббризкувати, скроплювати; *ЕВ.* бити, вбивати, *(з крісів)* стріляти.
КРУГ, кружало, коло; *(виднокруг)* ОБРІЙ; *(кругла ділянка)* круговина; *ЯК ПР.* навколо, округ, довкола, довкруж.
КРУГЛИЙ, округлий; (- *щоки)* гладкий, опасистий; *(сирота)* цілковитий, повний; *(рік)* увесь, цілий; (- *число)* рівний, заокруглений; & кругленький, круглявий, круглястий, кругловатий,круглуватий.
КРУГЛЯК, колода; *(короткий)* кряж; *(для бруківки)* /круглявий/ камінь; *Д.* млин.
КРУГОВЕРТЬ, *див.* ВИР, КАЛЕЙДОСКОП.
КРУГОВИД, *(широта уявлень)* кругогляд, КРУГОЗІР; *(виднокруг)* ОБРІЙ.
КРУГОЗІР, *(чий)* духовний світ, кругогляд, круговид, обрій, горизонт, виднокруг.
КРУГОМ *пр., (обступати)* звідусіль, з усіх боків; *(всі мовчать)* скрізь, усюди; *(щасливий)* повністю, цілком; *ЯК ПРИЙ.* округ, круг.
КРУГООБЕРТАЛЬНИЙ б, *у.* кругобіжний, кругойдучий; -ТАННЯ,,у. кругобіг.
КРУЖАЛО, днв.КРУГ.
КРУЖАТИ, *(мед, пиво)* пити; *(колувати)* КРУЖЛЯТИ.
КРУЖКОМА *пр.,* кружка, кружком, колом, *(стороною)* навзбіч.
КРУЖЛЯТИ, колувати; *(в танці)* ОБЕРТАТИСЯ; *(- чутки)* ходити, циркулювати; *(що /у виру/)* крутити; *(їхати кружка)* колесувати; *(- кров у тілі)* текти, струмувати; *(пиво) Р.* пити; & кружеляти, круженяти, кружати.
КРУК, ворон; & крюк.
КРУТИЙ, *(схил)* стрімкий, стрімчастий, КРУТОБЕРЕГИЙ, урвистий, прямовисний; *(- роги)* закручений; *(- чоло)* окреслений, рельєфний; *(скрут)* не плавний; *(- зміну)* раптовий, несподіваний, різкий, відчутний; *(норов)* суворий, твердий, не піддатливий; *(вітер)* рвучкий, лютий; *(захід)* рішучий; *(вислів)* гострий, дошкульний; *(- лайку)* вуличний, брутальний; *(- загадку)* головокрутний, *жм.* головоломний; *(чай)* міцний, насичений; *(- кашу)* густий,
КРУТИТИ, обертати, вертіти; *(головою)* хитати, повертати; *(мотуззя)* сукати; *П.* хитрувати, шахрувати, махлювати; *(на свій лад)* викручувати, вихитровувати, комбінувати, крутити, як циган сонцем; *(ким) жм.* верховодити; *(кіно)* демонструвати, прокручувати; *(цигарку)* скручувати; *(вуса)* підкручувати; *ФР.* накручувати, закручувати; *(- воду в річці)* вирувати.
КРУТИТИСЯ, обертатися, вертітися, *о.* веретенитися; *(круг чого)* кружляти; *(по хаті)* метушитися; *(- воду)* вирувати; *(- шлях)* ЗВИВАТИСЯ, *р.* скручуватися; *(без діла)* вештатися, тинятися; (- *плющ)* витися.
КРУТІЙ, шахрай, ошуканець, плутяга, махляр, махляй, *жм.* крутько; *ОК.* лицемір, вертій, крутихвіст.

КРУТІЙСТВО, шахрайство, ошуканство, крутня, плутня; брехливість, лицемірство; *(в суді)* крутанина.
КРУТІЙСЬКИЙ, лицемірний, нечесний, брехливий.
КРУТНЯ, *див,* КРУТІЙСТВО.
КРУТОБЕРЕГИЙ, крутогорий, крутоярий, крутобокий, КРУТИЙ; & крутобережний.
КРУТЬКО, пострибун, вертун, дзига, *як ім.* непосидющий, *Р.* крутій.
КРУЧА, урвище, стромовина, стрімчак, *д.* бескет, крутояр, крутосхил, крутизна, крутовина, бблаз; *(крутий берег)* крутобережжя; *р.* кручія, вир.
КРУЧЕНИЙ, скручений, зсуканий; *(шлях)* звивистий, не прямий; (- *зілля)* виткий; *(- сходи)* гвинтовий, спіральний; *(волос) Р.* кучерявий; *(хто)* схиблений, ненормальний, *ід.* не всі дома у *кого.*
КРЯЖ, *(гірський)* пасмо, хребет; *Р.* пагорб, узвишшя; *(з дерева) Д.* кругляк.
КСЬОНДЗ, *див.* СВЯЩЕНИК.
КУБЛИТИСЯ, *(- птахів)* порпатися, гніздитися; *ЖМ.* купчитися; *(- дим)* клуботатися.
КУБЛО, *(звірів)* лігво; *(птахів)* гніздо; *ЖМ.* оселя, дім; Я. родина, рід, нащадки; *(злочинне)* кйшло; & кубельце, кублище.
КУВАТИ, виковувати, *р.* кути; *(коня)* підковувати; *(в закови)* заковувати; *(скриню)* оковувати; *(долю)* формувати, творити; *(як зозуля)* кукувати, кукати.
КУДЕЛЯ, *(прядиво)* кужіль; *(на голові)* кучма, копиця, кудла.
КУДИ *пр.,* у яке місце? в якому напрямі? *ЖМ.* кудинебудь /н. щоб куди не впасти/; *(яким шляхом)* кудою? *ЯК Ч.* далеко, значно, незрівнянно /«. куди більше/; *ід.* КУДИСЬ **ТО,** кудись таки.
КУДИІНДЕ, не сюди, кудишше, в інше місце; кудинебудь; деінде, десь-інде.
КУДИНЕБУДЬ, кудись, кудиінде, кудись-інде, кудибудь, будь-куди, абикуди, хай куди, куди хбчеш /хочете/; денебудь, десь, деінде.

КУДИСЬ, не знати /невідомо/ куди, хтозна-куди; десь, не знати де, хтозна-де.
КУДЛАЙ, кудлань, патлань, кудлач, патлач,/?, куйовда.
КУДЛАТИ, due. КОШЛАТИ.
КУДЛАТИЙ, патлатий, КОШЛАТИЙ, кудластий, волосатий, волохатий, *жм.* пелехатий; розпатланий, скуйовджений.
КУДЛИ, патли, патлі, кудлі.
КУЖІЛЬ, *див.* КУДЕЛЯ.
КУЗЕН, брат у перших, двоюрідний брат; & кузенок.
КУЗИНА, сестра у перших, двоюрідна сестра; & кузйнка.
КУЗНЯ, *г.* ковальня; *(героїв) П.* школа, *ур.* горнило.
КУЙОВДИТИ, КОШЛАТИ, кудовчити, скуйовджувати; *(сніг, листя)* крутити, мести.

КУКУРУДЗА, *анал.* маїс; *жм.* пшеничка, пшінка, *зб.* кияхи, кияшкй, качани.
КУЛАК, *г.* п'ястук; *(здоровенний) д.* кулай; *(військ)* угруповання; & кулачок, кулачище, кулацюга, *зб.* кулаччя.
КУЛЕМЕТ, скоростріл.
КУЛІНАРІЯ, *див.* КУХОВАРСТВО.
КУЛІСИ *мн.,* лаштунки; *пор.* ШИРМА.
КУЛЯ, сфера; *(вогнепальна) о.* дев'ять грам; *Д* милиця; & кулька.
КУЛЯСТИЙ, круглий, сферичний, *ш* кулеподібний.
КУЛЬБАКА і **КУЛЬБАЧИТИ,** *див.* СІДЛО і СІДЛАТИ.
КУЛЬГАВИЙ, кривий /на ногу/, кривоногий, *д.* кулявий; *ЯКІМ,* кульга.
КУЛЬГАТИ, шкандибати, шкутильгати, крйвати, КРИВУЛЯТИ, припадати на ногу; *(повільно йти)* клигати; *П.* хибувати, відставати, *с.* кульгати на обидві ноги.
КУЛЬМІНАЦІЯ, переломова точка /час/, переломний пункт; найвищий зліт; *ЛІТ. (тачка найбільшого напруження)* кульмінаційний момент; *пор.* АПОГЕЙ.
КУЛЬТ, обряди, обрядовість; *(особи) П.* обожнювання, боготворіння, поклоніння.
КУЛЬТИВУВАТИ, *(щось живе)* розводити, вирощувати; *(звичаї)* плекати, виплекувати, запроваджувати, насаджувати, розвивати, сприяти розвиткові.
КУЛЬТУРА, цивілізація; *(культурність)* освіченість, вихованість; *(виробнича)* рівень, ступінь досконалосте; *(бобова) С.Г.* рослина.
КУЛЬТУРНИЙ, *(хто)* цивілізований, освічений, вихований; *(світ)* розвинений, високорозвйнений; *(вплив)* цивілізаційний; *(овес)* не дикий, культивований.
КУМ, *(для батьків дитини)* хрещений батько, *(для хрещених батьків)* батько дитини; *як зв.* **КУМЕ!** *ФАМ.* голубе! брате! чоловіче!
КУМА, *(для батьків дитини)* хрещена мати, *(для хрещених батьків)* мати дитини; *як зв.* КУМО! *ФАМ.* голубко! сестро! тітко!
КУМАТИСЯ, бути кумами; *(приятелювати)* водитися, знатися, *неї.* лигатися.
КУМЕДІЯ, курйоз, чудасія, сміховина, *пі* ДИВИНА; *ФР.* УМОРА */н.* кумедія та й годі/
КУМЕДНИЙ, СМІШНИЙ, КОМІЧНИЙ, курйозний, *фр. (!)* умреш який!; *(дивний)* чудернацький, дивовижний.
КУМЕКАТИ *ф.,* петрати, шнйпорити; *п!* РОЗУМІТИ.
КУМИР, ідол, божество, божок, напівбог; *(поганський)* бовван, ідолище, божище.
КУМКАТИ, кректати, крекотати, крякати, крібкати, квакати,/), крумкати.
КУНДЕЛЬ, *(вівчарський собака)* чабанка, *сов.* вівчарка.
КУНЯТИ, дрімати, *(сидячи)* клювати носом, ловити окунів.
КУПА, ворох, кучугура, бурта, *д.* копиця, *р.* навал; *(велика кількість)* гора; *(людей, предметів)* гурт, група; & купка.
КУПЕ, *у.* переділ, переділка.
КУПАТИСЯ, брати купіль; *(у сяйві)* опромінюватися *чим; (в золоті, роскошах)* розкошувати; *(в чиїй крові)* проливати *чию* кров.
КУПЕРВАС, синій камінь, *г.* вітріоль, *сов.* /мідний/ купорос.
КУПЕЦЬ, комерсант, крамар, торгівець, *неї.* гендляр; *3.* покупець; & купчина.
КУПИНА, *(на болоті)* горбик, *зб.* купиння, куп'я; *ЗСТ. УР.* кущ.
КУПІВЛЯ, з. купля, *г.* купно, */на щодня/* закупи; *(масова)* закупівля; *(дія)* купування.
КУШЛЬ, *(вода)* купеля; *(дія)* купання, купанка; *(посуд)* ванна, *г.* купільник; *цер.* купільниця; *мн.* **КУПЙЛІ,** *(теплі)* води, джерела.
КУПЛЕТ, *(вірша)* строфа; *мн.* КУПЛЕТИ, *(сатиричні)* коломийки, частівки.
КУПЛЯ, КУПІВЛЯ; *(куплені речі) З,* покупка, *г.* закупи.
КУПУВАТИ, купляти, *кн.* придбавати, набувати; *(одяг до свят)* справляти; *(матерію)* набирати; *(кого)* підкуповувати, підплачувати *кому; ЖРҐ.* дурити.
КУПЧИТИСЯ, скупчуватися, купитися; *(- істот)* юрмитися, збиратися, збиватися, громадитися, роєм роїтися.
КУПЮРА, *(цінний папір)* банкнота, грошовий знак, облігація; *(пропуск у тексті)* скорочення.

КУРГАН, могила; *ІСТ. (на кордоні)* насип; *ТІ.* горб, узвишшя.
КУР'ЄР, *як ім.* посильний, розсильний; *пор.* ПОСЛАНЕЦЬ.
КУР'ЄРСЬКИЙ, *(потяг)* спішний, скорий.
КУРИРУВАТИ *зп., у.* опікуватися */док.* заопікуватися/, бути куратором;
КУРИТИ, *(димом)* диміти, кадити; *(пилом)* порошити, куріти; *(тютюн)* палити, смалити; *(люльку)* тягти, потягати, смоктати, пихкати */д. пікати/чим; (спирт)* гнати.
КУРИТИСЯ, *(димом)* куріти, диміти/ся/, димувати; *(парою)* парувати; *(тліти)* жеврі-ти; *(про димки, запахи)* стелитися.
КУРІННИЙ, *(хор)* батальйонний; **КУРІННИЙ,** командир батальйону, комбат.
КУРІНЬ, халабуда, повітка; *(на пасіці)* катрага; *(для чабанів)* колйба, буда; *(намет)* шатро, з. куща; *П.* халупа, хижа; *(військова одиниця)* батальйон.
КУРІТИ, КУРИТИСЯ; *(- сніг, куряву)* кушпелити, кушпотіти.
КУРЙОЗ і **КУРЙОЗНИЙ,** *див.* КУМЕДІЯ і КУМЕДНИЙ.
КУРКА, *(що несе яйця)* нес^чка; *(з курчатами)* квочка.
КУРНИЙ, *(шлях)* порошний, *д.* порохнйй; *(який димить)* димний; *(який чадить)* кіптявий, чадний; & куряний,курявий.
КУРС, *(судна)* напрям, шлях; *(політичний)* настанова, напрямок; *(навчальний)* предмет, дисципліна, наука; *(університетський) г.* студії; *(лікувальний)* процедури, цикл процедур; *(біржовий)* вартість, ціна.
КУРСАНТ, слухач курсів, *(військового училища) Іс.* кадет.
КУРТИЗАНКА *а.,* полюбовниця, *с.* повія.
КУРТИНА, *див.* ЗАВІСА.
КУРЯВА, пилюга, пилюка, *(як стовп)* кушпела, *жм.* кбпіт.
КУСАТИ, ФР. відкушувати, розкушувати, перекушувати; *Ф.* ЇСТИ, *дит.* гам/к/ати; *(дошкуляти)* підкушувати; *(- комах)* тяти, жалити, жигати, гризти, кусатися; *(лікті)* гризти; *док.* **ВКУСИТИ,** *(себе за язик)* вкуситися.
КУСАТИСЯ, (- *бліх)* КУСАТИ; *(сваритися)* гризтися; (- *дорогу річ)* дорого коштувати
КУСЕНЬ, шматок, кусок, кавалок, *(хліба — ще)* скиба, скибка, *(із шкуринкою)* окраєць, окрайчик; *(тканини) сов.* відріз; & кусник.
КУСЛИВИЙ, кусючий; (- *слова)* дошкульний, колючий, їдкий, щипучий.
КУТ, *(у хаті)* куток, *д.* вугол; *(пристановище)* житло, притулок; *(безлюдне місце)* закуток; *(певний терен)* місцевість, сторона, край, *фр.* урочище;-& кутик.
КУТАТИ, *(замотувати)* укутувати, угортати; (- *туман)* укривати, оповивати.
КУТИЙ, *(чим)* кований; *(у пута)* закутий, окутий; *(у колодки)* забитий.
КУТНІЙ, *(зуб)* задній, крайній, *г.* черенній; *(вугол)* покутній.
КУТОК, *(у кімнаті)* кут, *д.* вугол; *(сімейний)* житло, притулок, вогнище; *(села)* кінець; *(певний терен)* місцевість, сторона, область; *(глухий)* закуток.
КУХАР, куховар, кулінар, кухмістер; *(в артілі)* кашовар; *(на судні)* кок.
КУХАРЮВАТИ, кухарити, куховарити, кашоварити, *ок.* кулінарити.
КУХЕННИИ, кухняний, *сов.* кухонний.
КУХНЯ, куховарня; *(готування їжі)* КУХОВАРСТВО; *(дієтна)* меню, страви; *(політична)* махінації, шахри-махри, *ок.* закулісся, закуліси; *(виборів)* механіка.
КУХОВАРСТВО, кулінарія, кухарство, кухарювання.
КУХОЛЬ, *(дерев'яний)* кінва, конівка, коновка; *(металевий)* кварта, *з.* карватка; & кухлик.
КУЦАК, *(низький на зріст)* куцан, курдупель, КАРЛИК; *(нечиста сила)* куций, дідько; *(втятий кріс)* обріз, обрізан.
КУЦИЙ, куцохвостий; безхвостий; *(одяг)* короткополий; *(хто)* малорослий, низькорослий, малий; *(хвіст)* короткий, обрубаний; *(- щастя)* короткочасний, нетривалий; *(закон)* обмежений, недостатній; *ЯКІМ,* дідько.
КУЧЕР, візник, фїрман, хурман, машталір, погонич, поганяйло; *В-Й* їздовий; *(балагули) з.* балагура.
КУЧЕРІ *мн.,* льокони, *р.* кудрі; *(штучні)* буклі; *&* кучерики.

КУЧЕРЯВИЙ, *(волос) р.* кручений; *(вираз)* пишномовний, закрутистий; *(- письмо)* карлючкуватий; *(дуб)* густолистий, розкішний; *{-шари)* хвилястий.

КУЧЕРЯВИТИ, завивати; **я.** *ф.* **КУЧЕРЯВИТИСЯ,** витися, завиватися, *ок.* кучерявіти.

КУЧМА, *(бараняча)* шапка; *(скошланий волос)* копиця, куделя; *(буча)* колотнеча.

КУЧУГУРА, *(соломи тощо)* купа; *(піскова)* дюна; *(снігова)* замет, намет, *(поперек дороги)* перемет.

КУШТУВАТИ, *(їжу)* пробувати, знімати пробу з *чого; (горе)* зазнавати.

КУЩ, *(рослина)* корч, *д.* крак; *(гурт підприємств) СОВ.* об'єднання; *мн.* **КУЩІ,** чагарі, чагарник;

КШТАЛТ, образ, форма, вигляд,;?, штиль, б. *з.* штиб; *(з прий.* на) зразок, взірець, взір, манір, подоба.

КЮВЕТ, рівчак, канава.

Л

ЛАБЕТИ, лапи; *(пастка)* тенета; *(скрутне становище)* лещата, безвихідь, скрута.

ЛАБУЗНИТИСЯ, леститися, підлабузнюватися, підлещуватися, *ф.* лататися, стелитися.

ЛАВА, лавка, ослін, *(у школі)* парта; *(людей)* шерега, ряд, лінія; *ВІЙ.* шик, *сов.* строй; *(у шахті)* вибій; *(вульканічна) д!* ЛЯВА.

ЛАВРА, ***див.*** **МАНАСТЙР.**

ЛАВРЕАТ, *сов.* **ЛАУРЕАТ,** *(конкурсу)* переможець; *(премії) як їм.* нагороджений *чим.*

ЛАВРИ, *(символ перемоги)* вінок; *(переможця)* успіх, слава, визнання.

ЛАГІДНИЙ, *(характер)* сумирний, тихий, не норовистий; *(голос)* шовковий; *(до кого)* ніжний, ласкавий, доброзичливий, приязний, дружній; *(клімат)* м'який, не різкий; *(кінь)* рахманний.

ЛАГОДИТИ, *(шкоду)* ладнати, направляти, підправляти; *(тертя)* усувати, ліквідувати; *(дефект)* виправляти, ладити, ремонтувати, полагоджувати; *(віз)* готувати; *(у похід)* збирати, лаштувати; *(біль)* угамовувати; *ЖМ.* виготовляти */н.* труну/.

ЛАД, порядок, впорядкованість, злагодженість, узгодженість, організованість; *(у сім'ї)* згода, злагода; *(державний)* устрій, система; *(граматичний)* структура, будова; *МУЗ.* тональність.

ЛАДИТИ, *(направляти)* ЛАГОДИТИ, ЛАДНАТИ; *(готувати)* збирати, споряджати; *МУЗ.* настроювати.

ЛАДНАТИ, ЛАГОДИТИ, упорядковувати; *(в дорогу)* готувати; *(що до чого)* припасовувати; *(лави)* шикувати; *(струни)* настроювати, ладити.

ЛАДНИЙ, *(зовні)* гарний; *(день)* соняшний, погожий, погідний; *(- діло)* добрий; *(майстер)* вправний; *(голос)* гармонійний; *(рух)* злагоджений; *(на що)* **ЛАДЕН,** охочий, згодний, готовий, схильний, здібний.

ЛАДОМ яр., *(без сварки)* лагодком, мирненько, *св.* полюбовно; *(сказати)* зрозуміло, ясно, до діла.

ЛАДУВАТИ, готувати, лаштувати, лагодити; *(тягар)* вантажити, наладовувати; *(кріс)* заладовувати, заправляти, *сов.* заряджати.

ЛАЗАРЕТ", *див.* ЛІКАРНЯ.

ЛАЗИТИ, *(як плазун)* плазувати, повзати; *(вгору)* лізти, вилазити; *(через що)* перелазити; *(всередину)* залазити; *ЗН.* ходити, *(без діла)* тинятися.

ЛАЗНЙЧКА і **ЛАЙДАК,** *д! від.* ВАННА і БУРЛАКА.

ЛАЙКА, лихослів'я, лихомовство, *мн.* прокльони, *с.* матюки; *(дія)* лаяння, клятьба.

ЛАЙЛИВИЙ, образливий; *(жанр)* лихослівний, лихомовний, пашквільний; *(хто)* сварливий, злоязйкий, чорноротий.

ЛАКЕЙ, лакйза, лакуза, слуга; *ТІ.* підлабузник, прислужник, вислужник, вислугач; & **ЛЬОКАЙ.**

ЛАКЙЗА, *див.* ЛАКЕЙ.

ЛАКІТКА, *див.* ЛАСОЩІ; *Г.* принада.

ЛАКОНІЧНИЙ, *(стиль)* СТИСЛИЙ, короткий, ляпІдарний; *(заголовок)* однослівний.

ЛАМАТИ, ломити, *д.* лупати; *(на дрізки)* трощити, розтрощувати, переламувати; *(хліб)* розламувати; *(гілля)* обламувати; *(речі)* руйнувати, псувати, нищити; *(закон)* порушувати; *(язик)* наламувати, виламувати; *(людину)* уламувати, умовляти; *(голову)* сушити, смажити, морочити.

ЛАМКИЙ, ламучий, крихкий; *(голос)* переривчастий, нерівний, зривистий.

ЛАН, поле, нива; *(діяльність) Р.* галузь, сфера.

ЛАНЕЦЬ, обідранець, гольтіпака, безштанько, лахмітник, шарпак, старець; бідар; & ланцюга.

ЛАНКА, *(ланцюга)* кільце; *(механізму)* вузол; *(в'яжуча)* зв'язка; *(організаційна)* групка, осередок, клітина, підрозділ.

ЛАНТУХ, мішок, міх; *(хто)* ВАЙЛО, незграба; & лантушйна.

ЛАНЦЮГ, *д.* ланець, *з.* ретязь; *(предметів)* ряд, лінія, шнур; *(спогадів)* сувій; *мн.* **ЛАНЦЮГИ,** кайдани, *ТІ.* неволя, рабство; & ланцюжок.

ЛАПА, *д.* лаба; *(істот)* стопа, нога; *(людська) ІР.* рука, нога; & лапка.

ЛАПАТИ, мацати, торкати, облапувати, обмацувати; *д.* **ЛАПАТИ,** хапати, ловити.

ЛАПАТИЙ, *КН.* лапоподібний; *(- листя)* листатий, широколистий; *(- опади)* лапчастий; & лапастий.

ЛАСИЙ, *(харч)* смачний; *(шматок)* сласний, принадний, спокусливий; *(на що)* охочий до, запопадливий до, схильний до, *с.* жадібний.

ЛАСИТИСЯ, *(із заздрістю)* зазіхати, *р.* ласуватися, вабитися, квапитися.

ЛАСІЙ, *див.* ЛАСУН.

ЛАСКА, *(ставлення)* доброта, добрість, ласкавість, доброзичливість; *(вияв любоєи)* ніжність, пестощі, милування, голублення, пестування; *(з боку сильного)* милість, увага, добродійство; Я. послуга, *г.* прислуга.

ЛАСКАВЕЦЬ, доброчинець, добродійник; ***ФЛК.*** коханець.

ЛАСКАВИЙ, ніжний, лагідний, голубливий, пестливий; *(люб'язний)* приязний, привітний; *УЗВ.* великодушний */н.* ласкавий пане!/.

ЛАСОЩІ *лш.,* солодощі, *р.* лагомини, *з.* хвиги-миги, лакомини, *од.* лакітка, смаковйдло, *(морожені)* морозиво.

ЛАСТАТИЙ, *(у ластовинні)* ластовйнчатий,веснянкуватий.

ЛАСТИТИСЯ, пеститися, лащитися, примилюватися, *ф.* лататися.

ЛАСТІВЧАНИЙ, ластів'ячий, ластівчачий, ластів'яний, ластовийний.

ЛАСТОВИННЯ, ***(на обличчі)*** веснянки.

ЛАСУВАТИ, *(солодким)* солодитися, усолоджуватися; *(чим)* смакувати *що.*

ЛАСУН, ласій, ласолюб, ласолюбець, *з.* лагомйнець; *(хтиволюб)* любострасішк.

ЛАТА, *(на одязі)* латка; *(одяг)* лахманина; *БУД.* дошка; *мн.* ЛАТИ, лахи, лахміття, *(лицаря) ЗАЛ.* панцер, обладунок.

ЛАТАТИ, *(одяг)* зашивати; *(що інше)* лагодити, направляти.

ЛАТАТИСЯ, *П.* підлещуватися, підлабузнюватися, підшиватися, запобігати ласки; *(до чужої слави)* присусіджуватися.

ЛАХМАННИК, ганчірник, лахмітник.

ЛАХМІТТЯ, дрантя, манаття, лахи, лахмани, лахмання, канцур'я; *(одяг — ще)* рам'я, руб'я, веретище.

ЛАШТУВАТИ, ЛАДНАТИ, готувати, споряджати; *(що до чого)* припасовувати, *(людей)* шикувати; *(струїш)* настроювати.

ЛАШТУВАТИСЯ, ладнатися, готуватися; шикуватися.

ЛАШТУНКИ *мн.,* куліси.

ЛАЯТИ, сварити, *ід.* мйлити голову, брати на зуби, *сил.* коренити, кобенйти; *(словами)* клясти, проклинати; *(гидко)* лихословити, матюкати, матІркувати, батькувати, обкидати /обкладати/ найгіршими словами; *(ганьбити)* паплюжити; *док.* **ВИЛАЯТИ,** облихословити.

ЛАЯТИСЯ, сваритися, гризтися; *(гидко)* матюкатися, розпускати язика/мов халяву/.

ЛЕВАДА, див. ЛУКА.

ЛЕВЕНЕЦЬ, юнак, молодець; *ІСТ.* гайдамака.

ЛЕВОВИЙ, левиний, лев'ячий; *(пай) ТІ.* найбільший; *(- шевелюру)* пишний.

ЛЕҐІНЬ і **ЛИҐІНЬ,** *див.* ПАРУБОК.

ЛЕГКИЙ, не важкий; *(- тканину)* тонкий,

сов. ефірний; *(одяг)* літній, не теплий; *(- споруди)* витончений, ажурний; *(-рухи)* плавкий, плавний, граціозний, м"якій; *(- проблему)* простий, не складний; *(- працю)* не мозольний; *(- музику)* несерйозний; *(настрій)* не тяжкий; (- *міру вияву)* слабкий, незначний, непомітний; *(вітер)* легкокрилий, *(сон)* не міцний, неглибокий, (- *кару)* не суворий; *(- недугу)* не загрозливий; *(- озброєння)* рухливий, оперативний, маневрений.

ЛЙГКО ***пр.,*** не важко, завиграшки, д. латво, *ід.* як по нотах, раз плюнути, як з гори бігти; *(танцювати)* граціозно, плавко, плавно; *(без ускладнень)* просто; *(без напруги)* вільно; *(- міру вияву)* не дуже, трохи, злегка; *ФР. з* успіхом */н.* я з успіхом можу це зробити/.

ЛЕГКОВАЖИТИ, ставитися /діяти/ легковажно, не надавати значення; *(легковажно поводитися)* вітрогонити, *ф.* дурити світом; *(небезпеку)* нехтувати *що.*

ЛЕГКОВАЖНИЙ, несерйозний, шалапутний, *р.* легкодумний, легкодушний; *(вчинок)* необачний, бездумний, нерозважливий, нерозсудливий; *(-уподобання)* непостійний; *(зміст)* пустий, неглибокий; *(твір)* беззмістовний.

ЛЕГКОВІРНИЙ, *див.* **ДОВІРЛИВИЙ.**

ЛЕГКОДУХИЙ, нерішучий, безвільний, невольовитий, *сил.* боязкий, полохливий; *ЯКІМ,* боягуз; *Р.* легковажний.

ЛЕГАЛІЗУВАТИ, дозволяти, знімати заборону, узаконювати.

ЛЕГАЛЬНИЙ, дозволений, не заборонений, узаконений, законний, не підпільний.

ЛЕҐЕНДА, міт, фантазія, вигадка, *(поширений переказ)* повір'я.

ЛЕГЕНДАРНИЙ, *(відомий з легенд)* мітічний; *(що став легендою)* славетний, уславлений; *(нереальний)* вигаданий.

ЛЕГІОН, *(римський)* загін війська; *(велика кількість)* мбре, сíла-силенна, сила, безліч; *мн.* **ЛЕҐібНИ,** військо, полчища.

ЛЕДАР, ледащо, нероба, лежень, лежебок, лінюх, лобур, лобуряка, лоботряс, *жм.* валяка, *як Ім.* ледачий; *(гуляка)* гультяй, гульвіса; & ледацюга, *зб.* ледач.

ЛЕДАРЮВАТИ, БАЙДИКУВАТИ; *о.* лежня справляти, рахувати зорі.

ЛЕДАЧИЙ, лінивий, лежебокий; *(негідний)* непутящий, непутній; *(- річку)* млявий, повільний; & ледащий.

ЛЕДАЩО, ЛЕДАР; *(людська потолоч)* лотр, *жм.* посмітюха.

ЛЕДВЕ *пр.,* насилу; *(чути)* ледве-ледве, ледь-ледь, ледве-не-ледве, слабко; *(живий)* ледь, заледве; *(встиг)* тільки но; *(з ч.* не) трохи /що/ не, мало /що/ не, за малим не */н.* ледве не вмер/; *СІЇ.* як тільки */н.* ледве їй минув рік/.

ЛЕДЕНИТИ, холодити, морозити, заморожувати, сковувати кригою.

ЛЕДЕНІТИ, крижаніти, братися кригою; *(з жаху)* заклякати, ціпеніти, завмирати.

ЛЕЖАТИ, *(недбало)* валятися; *П.* ледарювати; *(- одяг)* облягати, сидіти; *(- шлях)* проходити, тягнутися, простягатися, пролягати; *(- поле)* простелятися; *(- місто)* бути розташованим; *п~к* **ЛЕЖАЧИЙ,** що лежить, простертий, простягнутий, покладений, розташований, звиклий лежати, *ім.* лежень, валяка.

ЛЕЖАЧКИ і **ЛЕЖМА** *пр.,* лежачи, легма, лігма, ліжма.

ЛЕЖЕНЬ, *див.* ЛЕДАР.

ЛЕЗО, вістря, гостряк; *(шаблі)* клинок.

ЛЕЙТЕНАНТ, *у.* чотар; *(молодити) ІД* хорунжий; *(старший) ІД.* поручник.

ЛЕКСИКбН, запас слів, лексика; *ЗСТ.* словник.

ЛЕЛЕКА, dw. БУЗЬКО.

ЛЕЛЇТИ, блищати, виблискувати, переливатися.

ЛЕМЕНТ і **ЛЕМЕНТУВАТИ,** *д!* КРИК і КРИЧАТИ.

ЛЕП, awe. БРУД.

ЛЕКСИКА, *(ткачів)* арго, *(злодіїв)* жаргон, *(мови)* словесні форми, слова, вирази, мовні звороти, *(твору)* словник, словниковий склад.

ЛЕКЦІЯ, *(публічна)* бесіда, *(шкільна)* година, урок; *(кому)* наука, пересторога.

ЛЕПРОЗбРІЙ, *у.* прокажельниця.

ЛЕПСЬКИЙ, хороший, добрий, гарний.

ЛЕСТИВИЙ, улесливий, під-, об-, облесний, *жм.* підхлібливий, підлазистий; *(- слова)* медовий.

ЛЕСТИТИ *(кому)* облещувати /улещувати, підлещуватися до/ *кого, о.* курити тиміям */сов.* фіміам/, співати дитирамби */сов.* дифірамби/, сипати компліменти, світити в очі; *(з метою одурити)* підпускати ляси.

ЛЕСТЙТИСЯ, ластитися, підлещуватися, підлабузнюватися, підсипатися, лабузнитися, *лем.* лататися.

ЛЕСТОЩІ, підлабузництво, запобігання, а. лестки.

ЛЕСТУН, підлесник, облесник, ПІДЛАБУЗНИК, лизун, *(запобігач ласки)* забігайло.

ЛЕТ, літ, політ.

ЛЕТАРГІЯ, хворобливий сон, *жм.* сплячка; 77. бездіяльність, нерухомість, апатія.

ЛЕТІТИ, линути, *(не раз)* літати; *(згори вділ)* падати; *(швидко рухатися)* мчати; *(- час)* минати, тікати як вода з долоні; *(- звуки)* розлягатися; *(поштою) О.* пересилатися; *п-к* **ЛЕТУЧИЙ, ЛЕТібЧИЙ,** що летить, змушений /спокушений/ полетіти, літун, *(камінь)* кинутий, *пі* ЛІТАЮЧИЙ; *П.* скороминущий, швидкоплинний, минущий.

ЛЕТЮЧКА, проклямація, *св.* прокла-.

ЛЖА *ур.,* неправда, брехня,

ЛИБОНЬ *пр.,* нібито; мабуть, здається, десь /певно/, чого доброго, грішним ділом.

ЛИГАТИ, ковтати, глитати, поглинати, *кн.* заковтувати; *(харчі)* запихатися *чим.*

ЛИГАТИСЯ *нег.,* товаришувати, водитися, куматися, знатися.

ЛИЖВИ ***мн.,*** ковзани, ковзанці; *СОВ. сов.* лижі, *г.* лещети.

ЛИЗАТИ, *(язиком)* злизувати, облизувати, *жм.* лизкати, лизькати; *(рану)* зализувати; *ЗН.* цілувати.

ЛИЗАТИСЯ, облизуватися; ***ЗН.*** цілуватися; *П.* підлабузнюватися.

ЛИЗУН, лизоблюд, підлабузник, блюдолиз, мисколиз.

ЛИК *ур.,* обличчя, лице, образ.

ЛИКО, луб, лубок.

ЛИМАН, *див.* ЗАТОКА.

ЛИНВА, кодола, мотуз, *сов.* канат; *(залізна)* трос.

ЛИНУТИ, летіти; *(швидко)* мчати; *(- хмари)* пливти; *(- звуки)* лунати, розлягатися; *(- вісті)* ширитися; *(серцем)* поривaтися; *(до кого)* горнутися, тулитися, припадати, *жм.* липнути; (- *час)* минати.

ЛИНЯТИ, бляю-гути, вицвітати, *кн.* знебарвлюватися.

ЛИПКИЙ, липучий, чіпкий, глейкий, *сов.* клейкий; 77 *(до праці)* беручкий, охочий.

ЛИС, *(самиця)* лисиця; *(хто)* хитрун, лукавець.

ЛИПНУТИ, прилипати, приліплюватися; *(- мух)* обліплювати /обсідати/ *що; (до кого)* горнутися, тулитися, *о.* липнути листочком.

ЛИСИЙ, голомозий, голомшйвий, шолудивий, плішивий, лисий, як коліно; *І.* лисун, лисак, боса голова; *(горб)* голий, не порослий; (- *хутро)* облізлий; & лис&вий.

ЛИСІТИ, губити волос, ставати лисим; *(- голий рельєф)* виднітися, виділятися.

ЛИСК, глянець, глянс, блиск; *(зовнішній)* лоск, полиск, *сил.* шик.

ЛИСНІТИ, вилискувати, полискувати, блищати, відсвічувати, сяяти, а. лищати; & лиснітися, лиснитися.

ЛИСТ, *(живий)* листок, *зб.* листя; *(писаний) ж.* епістоля */сов.* епістола/, *(короткий)* цидула, цидулка.

ЛИСТАТИЙ, широколистий, лапатий.

ЛИСТІВКА, проклямація, летючка, листок, афішка, *обр.* метелик; *(поїитова)* картка, поштівка.

ЛИСТОВНИЙ, *(відпис)* письмовий, писаний; *(зв'язок)* кореспонденційний; *(- спадщину)* епістолярний.

ЛИСТОНОША, поштар.

ЛИСТОПАД, *(місяць)* падолист; *П.* осінь.

ЛИСТУВАННЯ, кореспонденція.

ЛИСУН, лисак, боса голова, *як ім.* лисий.

ЛИСЯЧИЙ, лисичий; (- *вдачу)* хитрий, лукавий, *с.* підступний.

ЛИТВИН, литовець; *ІС.* білорус, поліщук.

ЛИТИ, лляти, *(різко)* жбухати; *ФР.* наливати, заливати, розливати, обливати, переливати; *(світло)* випромінювати; *(запахи)* видихати; *(звуки)* ширити; (- *дощ)* литися, хлюпати, *сил.* періщити; *(литво)* відливати, виливати; *док.* **ЛИНУТИ,** *(- дощ)* вдарити, *(- кров)* шугнути, *(- води)* жбухнути.

ЛИТИСЯ, (- *воду)* ллятися, струменіти, струмувати, струміти, бігти цівкою; (- *за-*

пах) пахтіти; (- *світло)* розливатися; (- *звук)* линути; (- *мову)* тексти, лунати.

ЛИТКА, жижка.

ЛИТТЯ, литво, відливка.

ЛИХВА, відсоток, процент; *П.* надлишок; *(заняття)* лихварство.

ЛИХВАР, *(позикодавець)* кредитор, *жм.* позичийло, *зн.* лупій, дерій.

ЛИХИЙ, злий, сердитий, лютий, КЕПСЬКИЙ; *(вчинок)* недобрий, непохвальний, поганий; *(харч)* неякісний, неповноцінний; *(час)* важкий, тяжкий; *ЯК ІМ.* дідько, чорт, нечистий; & лихий, як собака.

ЛИХО, горе, біда, нещастя, ід. удар долі, *о.* страшний суд; *(тривале)* бідування, ЛИХОЛІТТЯ; & лишенько.

ЛИХОДІЙ, *р.* лиховод; *(ворог)* враг, супостат; *пор.* ЗЛОЧИНЕЦЬ.

ЛИХОЛІТТЯ, лихі часи, лиха година, чорні дні; *ПОБ.* злигодні.

ЛИХОМАНКА, гарячка, трясця, пропасниця, трясучка, *д-* зимниця; *пі* МАЛЯРІЯ.

ЛИХОСЛОВ, злорїка, лайливець, чорний рот, *г.* лихослівник, *як ім.* злоязйкий.

ЛИХОСЛбВИТИ, злорічити, грішити язиком; *(гидко)* сипати чортами, матюкатися; *(кого)* батькувати, лаяти, ображати.

ЛИЦАР, витязь; *П.* герой, звитяжець; *п* КОЗАК.

ЛИЦАРСЬКИЙ, шляхетний, *зап.* благородний; *П.* геройський.

ЛИЦЕ, обличчя, *р.* вид, писок, твар, *нег.* сурло, морда, мармгіза, пика; *П.* зовнішність, образ; *(явища)* суть, єство, характер; *(дому)* перед, фасад, фронт; *(землі)* поверхня; *(сукна)* верх, лицьовий бік; *ми.* **ЛИЦЯ,** щоки; & лйчко, личенько.

ЛИЦЕМІР, лукавець, облудник, *кн.* фарисей, *ір.* святенник; *(удавака)* комедіянт, кн. удавальник.

ЛИЦЕМІРИТИ, кривити душею, лукавити, фарисействувати, *о.* крутити хвостом.

ЛИЦЕМІРНИЙ, нещирий, лукавий, криводушний, двоєдушний, фарисейський, фалшйвий; *(- співчуття)* удаваний; *п* ПІДСТУПНИЙ.

ЛИЦЮВАТИ, перелицьовувати, *Г.* лйчити.

ЛИЦЯТИСЯ, *див.* ЖЕНИХАТИСЯ.

ЛИЦЬОВИЙ, зовнішній; *(бік /споруди/)* передній, фронтальний, чоловий, *р.* фронтовий, */одягу/*верхній; & лицевий.

ЛИЧИНА, машкара, маска; *П.* фалшйва зовнішність, *о.* овеча шкура; *ЛАЙ.* погань, нечисть.

ЛЙЧИТИ *неос, (кому)* пасувати, *г.* лицювати; *(бути пристойним — ще)* випадати, приставати, годитися, подобати.

ЛИШАТИ, залишати, зоставляти, не брати; *(кого)* покидати; *(у спадок)* відписувати, заповідати; ***пак.*** **ЛИШИ!** облиш!

ЛИШАТИСЯ, залишатися, зоставатися, не зникати, існувати далі; *(кому)* припадати, діставатися; *(без чого)* позбуватися *чого; (у хвості) ІД.* відставати, пасти задніх.

ЛИШЕ *ч./сп.,* тільки, виключно; тільки но, лише но; щойно */н.* щойно тоді/.

ЛИШОК, зайвина, НАДМІР, *р.* лйшка; *(в обрахунках)* решта.

ЛИШТВА, дошка, планка; *(на дверях) д.* наличник; *(взір вишивання) сов.* гладь; *(облямівка на одязі)* обшивка.

ЛІБЕРАЛ, вільнодумець, не консерватор, *зн.* лівак; *(невимогливий зверхник) кн.* потуральник.

ЛІБЕРАЛЬНИЙ, вільнодумний, не консервативний; (- *крило в партії)* лівий, *зн.* лівацький; *ТІ.* м'якосердий, м'якотілий, занадто толерантний; *п!* ПРОГРЕСИВНИЙ.

ЛІБЕРАЛЬСТВУВАТИ, вдавати ліберала, гратися в ліберали; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що ліберальствує, схильний в. л., псевдоліберальний, *ір.* ліберал, що ну.

ЛІВИЙ, лівобічний; *П.* ліберальний, *зн.* лівацький.

ЛІВИЦЯ, ліва рука; *(у партії)* ліве крило, ліва фракція.

ЛІВООБЕРТАЮЧИЙ ю*., *ок.* лівобіжний, лівокрутний.

ЛІВОРУЧ *пр.,* зліва; наліво, уліво, лівббіч; лівою рукою; *(наказ волам)* соб, цоб.

ЛІВРЕЯ і **ЛІБЕРІЯ,** *див.* **ПЛАЩ.**

ЛІГВО, *р.* кубло; *(вовче)* вовківня, *(ведмеже)* барліг, баруля, *г.* Гавра; & лігвище, леговище.

ЛІҐА, об'єднання, АСОЦІЯЦІЯ.

ЛІҐАТУРА, *(у стопах)* домішка; *(на письмі)* складна літера; *МЕД.* нитка/зв'язувати судини/.

ЛІД, КРИГА; *(у стосунках)* холодність.

ЛІДЕР, провідник, керівник, проводир; *(у спорті)* передовик, *як ім* ведучий.

ЛІДЕРСТВУВАТИ, ЛІДЕРУВАТИ, ЛІДИРУВАТИ, бути лідером, вести перед, задавати тон, ходити в лідерах, тримати віжкй, іти в перших лавах; ***п-к*** **-УЮЧИИ, -УЮЧИИ,** що лідерує, лідер, флагман, *(вуз)* передовий, провідний, авангардний, *(у спорті)* перший, чемпіон, *о.* на першому місці, на чолі /змагань/, */- місце/* лідерський.

ЛІЖКО, постіль, постбля, *(морське)* кбйка, *ур.* ложе, одр, *р.* одрйна; *(спільне /в тюрмі/)* нари, */в хаті/'*піл; & д. ліжнйця.

ЛІЗТИ, *(як плазун)* повзти, плазувати; *(назад)* рачкувати; *(згори)* злізати, злазити; *(вгору)* вилазити, вилізати, дертися, п'ястися; *(на що)* наповзати, налазити; *(на кого)* перти, напирати, пхатися; *(куди)* улазити, пролазити, залазити; *(- орди)* сунути, насуватися; *(- хутро)* облазити, облізати; *(крізь що)* проступати назовні; *(з-під чого)* виповзати; *(із шкури)* пнутися; *(до кишені)* запускати /сунути/ руку; *П.* втручатися, чіплятися, набридати; *(в амбіцію)* вдаватися.

ЛІЙ, товщ, жир, *д.* тлущ; *(у голові) П.* глузд, клепка.

ЛІЙКА, *(для поливання)* поливайка.

ЛІК, 1. лічба, рахуба, рахунок; число, кількість; *(дія)* обрахунок, підрахунок, лічення; *2. (від хвороби) д!* ЛІКИ.

ЛІКАР, доктор, *ж.* ескулап, *зн.* коновал; *(народній)* **знахур;** *(внутрішніх хвороб)* терапевт, *(дитячий)* педіятр; *(костоправ)* хірург; *(зубний)* дентйст; *(тварин)* ветеринар; *(визнавець гомеопатії)* гомеопат; *(рядовий /у лікарні/)* ординатор; & лікарчук.

ЛІКАРНЯ, *(з ліжками)* шпиталь, госпіталь, лазарет, стаціонар, *г.* **нічниця;** *(без ліжок)* амбулятбрія, поліклініка; *(дослідча)* клініка; *(першої помочі)* медпункт; *(оздоровча)* санаторія.

ЛІКАРНЯНИЙ, шпитальний, вий, госпітальний, лазаретний, стаціонарний.

ЛІКАРСЬКИЙ, (- *трави)* лікувальний, цілющий, гойний; *(- поміч)* медичний.

ЛІКВІДУВАТИ, *(хиби)* позбуватися, усувати; *(партію)* розпускати; *П.* убивати, нищити; *п-к* -УЮЧИЙ, здатний зліквідувати, ліквідатор, для ліквідації, ліквідаційний.

ЛІКИ *ми.,* **медикаменти,** ***етн.*** зілля; *(від отрути)* антидот; ***(від усіх хвороб)*** панацея, бальзам; *(рідкі)* заливання; *од. зб.* лік.

ЛІКУВАТИ, виліковувати, гоїти, вигоювати, ЗЦІЛЯТИ, *ур.* цілити, *р.* курувати, лікарювати, *етн.* відшіптувати; *п-к* **-УТОЧНИ,** що лікує, здатний вилікувати, лікар, лікувальний, гойний, цілющий, для лікування, *(- трави)* лікарський, *(лікар)* закріплений, відповідальний, родинний.

ЛІЛЕЯ *бот.,* крин, лілія.

ЛІЛІПУТ, due. КАРЛИК.

ЛІНГВІСТ, мовознавець, філолог; *(знавець славістики)* славіст, */арабістики/* арабіст, */гіндуґетики/* гіндуїст, */гебраїстики/* гебраїст, */багатьох мов/* поліглот.

ЛІНГВІСТИЧНИЙ, мовознавчий, філологічний; *ФР.* мовний */н.* лінгвістичні факти/.

ЛІНИВИЙ, *див.* ЛЕДАЧИЙ.

ЛІНІЙКА, *(на папері)* лінія, риска; *(креслярська /трикутня/)* косинець, */з дугою для виміру кутів/* транспортир; *ФР.* шнур *Іп.* по шнуру/.

ЛІНІЯ, *(на поверхні)* риска, лінійка; *(обличчя)* риса; *(межова)* межа, кордон, границя; *(предметів)* ряд, ланцюг, шнур; *(залізниці)* колія, полотно; *(трамваю)* маршрут; *(предків)* родовід; *(політична)* курс, напрям, настанова; *(будівництва шляху)* траса; *(занять)* галузь, сфера, фах */н.* іде по науковій лінії/; *(руху кулі)* траєкторія; *мат. як ім.* пряма; ФР. край */н.* передова лінія фронту/.

ЛІНОЩІ *ми., (риса вдачі)* лінивство, лінйвість, ліньки, *фр.* неохота, *д.* лінь, *жм.* баглаї; *(неробство)* ледарство, байдикування, ледарювання, лінування.

ЛІНЧУВАТИ, чинити самосуд; *п!* СТРАЧУВАТИ.

ЛІНЬКИ **пр.,** лініво, неохоче, з неохотою; *ПР СЛ.* не хочеться; *ЯК ІМ.* ЛІНОЩІ.

ЛІПИТИ, *(статую)* виліплювати; *(образ)* 77. творити; *(характер)* формувати; *(А з Б)* зліплювати; *(на що)* наліплювати; *(кому)* приліплювати, приклеювати, чіпляти; *(до чого)* тулити; *(майструючи)* партачити; *(-опади)* періщити, тарабанити, лупити.
ЛІПКИЙ, чіпкий, беручкий.
ЛІПШАТИ, кращати, поліпшуватися, покращуватися.
ЛІПШИЙ, кращий, *д.* луччий.
ЛІРА, струнний музичний струмент; 77. муза.
ЛІРИЧНИЙ, поетичний, елегійний, пісенний; *(стиль)* емоційний, хвилюючий; *(голос)* співучий, задушевний, *п.* срібний; *(танець)* елегантний, Граціозний.
ЛІРНИК, *див.* МУЗИКА.
ЛІС, *(сосновий)* бір, сосняк, соснина; *(дубовий)* дубняк, дубина; *(листяний)* діброва; *(в яру)* байрак; *(невеликий)* гай, перелісок, переліс; *(на низині)* луг; *(непролазний)* нетрі, пуща; *(північний)* тайга; *(тропічний)* джунглі; *(одвічний)* праліс; *(на будову)* дерево, деревина; 77. *(суцільний ряд чогось)* стіна.
ЛІСІВНИК, *як ім.* лісничий, гайовий, *г.* побережник, *зап.* лісник.
ЛІСОВИЙ, *д.* ЛІСНИЙ; *(горіх)* ліекбвий; *(порослий лісом)* лісистий.
ЛІСОВИК, житель лісу, *ок.* партизан; *МІГ.* гайовйк, щезник; *Р.* лісівник.
ЛІСОПИЛЬНЯ, тартак, *сов.* лісопильний завод, лісозавод.
ЛІТ, ЛЕТ, політ, літання.
ЛІТА *мн.,* роки; *(людини)* вік; *ФР.* старість /*н.* літа обсіли/; *(лихі)* часи.
ЛІТАК, аероплян, *о.* залізний /сталевий/ птах; *(без мотора)* плянер; *(літальний апарат) ок.* повітроплав.

ЛІТАТИ, *(один раз)* летіти; *(в небі)* плавати, ширяти, *(з шумом)* шугати; *(- звуки)* лунати, розлягатися; *(- вісті)* ширитися; *(думкою)* переноситися, сягати; *27.* мчати, ганяти, гасити, бігати стрілою; ***п-к* -АЮЧИЙ,** що літає, окрилений, здатний /навчений, звиклий/ літати, літун, літак, летючий, летучий, літальний, крилатий, легкокрилий, *(птах)* піднебесний, *о.* на крилах, у леті /польоті, небі/.

ЛІТЕПЛИЙ, див. ТЕПЛИЙ.
ЛІТЕПЛО, тепла вода; 77. тепло, теплінь, теплота.
ЛІТЕРА, буква; *(давнього письма)* гієрогліф; *(крива)* кривулька, закарлючка.
ЛІТЕРАТОР, ПИСЬМЕННИК, майстер пера /слова/, *г.* літерат; *(у пресі)* ПУБЛІЦИСТ.
ЛІТЕРАТУРА, письменство, словесність; *(красна)* белетристика; *(злободенна)* публіцистика; *(на певну тему)* джерела; *(як фах)* письменництво; *(як товар)* книжки.
ЛІТЕРАТУРНИЙ, *(хист)* письменницький; *(стиль)* мистецький, артистичний, *сов.* художній; *(- мову)* узвичаєний, унормований, нормативний, не жаргонний.
ЛІТНИЙ, *зап.* ЛЬбТНИЙ, *(склад, костюм)* летунський; *(- погоду) о.* крилатий; *(вишкіл) ІД.* авіовйшкіл; **ЛЬОТНА** СПРАВА, аеронавтика.
ЛІТНІЙ, *р.* літошній; *(день)* теплий, гарячий; *(хто)* уже немолодий, у літах, *ф.* підстаркуватий, пристаркуватий, підтоптаний, доходжалий, підстарий.
ЛІТОПИС, хроніка; *(людського життя)* історія, біографія, життєпис.
ЛІТУН, пілот, авіятор, *св.* льотчик; *(непосидющий)* перекотиполе, перелітний птах.
ЛІТУРГІЯ І/., обідня відправа /служба Божа, Богослужба, Богослужения/, обідня.
ЛІФ, бюстгальтер.
ЛІФТ, *див.* ПІДОЙМА.
ЛІЦЕНЗІЯ, див. **ДОЗВІЛ.**
ЛІЦИТАЦІЯ, *див.* АВКЦІОН.
ЛІЦИТУВАТИ *г.,* продавати з торгів /авкціону/.
ЛІЧБА, лік, рахунок, рахуба, лічення; *ЗСТ.* аритметика.
ЛІЧИТИ, числити, рахувати; підраховувати, нараховувати, вираховувати; *(пре. з ч.* не) враховувати, брати до уваги; *(за кого)* мати за, вважати за.
ЛОБ, чоло; *(у предметах)* перед, передок, фронт; *ВУЛ.* лобуряка, лобур.
ЛОБОВИЙ, лобний; *(- атаку)* фронтальний; *(удар)* прямий, прямолінійний; *(деталь у машині)* передній; *п!* ЧОЛОВИЙ.

ЛОБОТРЯС і **ЛбБУР,** лобас, лобуряка, *вул.* лоб; & *зб.* лобурня.
ЛОВЕЦТВО, мисливство, звіроловство.
ЛОВЕЦЬ, *(звіра)* мисливець, звіролов; *(риби)* рибалка, риболов; *(княжий)* ловчий.
ЛОВЕЦЬКИЙ, МИСЛИВСЬКИЙ, ЛОВЧИЙ, ЗВІроловчий.
ЛОВИ, полювання, ловитва, ловля; *(риби)* рибальство, риболовля; & влови.
ЛОВИТИ, *ж.* хапати за хвіст; *(на лету)* хапати; *(звіра)* розкидати тенета на; *(погляд)* переймати, *(рибу)* виловлювати, */вудкою/*вудити; *(людей)* схоплювати, лапати, *г.* ймити, */довгий час/* переслідувати, ганятися за; *(вухом)* вловлювати; *(на ділі)* застукувати, заставати, заскакувати; *(момент)* використовувати; *(на чому) ІД.* присікуватися до *чого.*
ЛОГІКА, правила /наука/ мислення; *(життя)* закономірність; *ПОБ.* здоровий глузд, розсудливість, послідовність /логічність, злагодженість/ думок; *ЖМ.* спосіб мислення /*н.* жіноча логіка/.
ЛОГІЧНИЙ, розумний, резонний, послідовний, розсудливий, злагоджений; *(- фразу)* стрункий,переконливий.
ЛбЖЕ, а!. ЛІЖКО; *(смертне)* Божа постіль, одр; *(ріки)* підложжя, річище, корито.
ЛОЖКА, *(велика)* ополоник; *(як міра)* мала кількість, *п* КРАПЛЯ.
ЛОЗА *бот., ЖМ.* різка, дубець; *(зарості лози)* лозняк, лозиння; & лозина.
ЛОКШИТИ, кришити, дрібно сікти /рубати/.

ЛОМ, *жм.* залізяка; *(металевий)* брухт; *(сухе гілля)* сушняк, хмиз; ЖМ вітролом.
ЛОМАКА, **див. ДРЮК.**
ЛОМИТИ, ЛАМАТИ; *(- сон)* долати, бороти, налягати; *(в костях)* нити, боліти.
ЛОМОТА, дме. БІЛЬ.
ЛОНО, *(жіноче)* груди, перса; *(материнське)* утроба; *(сім'ї)* оточення, коло; *(вод, трав)* поверхня; *ФР.* надра /*н.* в лоні землі/; *(природи)* тло.

ЛОПАТА, рискаль, заступ.
ЛбПАТИ, ЛОПАТИСЯ; *(їсти) ВУЛ.* тріскати, уминати; *Г.* стукати, грюкати.
ЛОПАТИСЯ, лускати, лускатися, тріскати, тріскатися; *(- кору)* репати/ся/; *(- бомбу)* розриватися; *(- струни)* рватися; *(- одяг)* розлазитися, рватися.
ЛОПОТАТИ і **ЛОПОТІТИ,** *(ногами)* тупотати, тупотіти; *(- одяг)* шелестіти, шерехтіти; *(- прапор) сов.* плескатися; *(крильми)* хляпати; *(язиком)* ляпати, *ІД.* торохкотіти, базікати; *(щось незрозуміле)* лепетати, белькотати.
ЛОСКІТ, лоскітка, лоскотання.
ЛОСКОМ *пр.,* безладно, жужмом, купою.
ЛОСКОТАТИ, *д.* лискотати; *(нерви)* збуджувати, *(самолюбство)* тішити, підігрівати.
ЛОТОКИ *мн., (у млині)* канали, жолоби; **од. ЛОТІК,** *Г.* ринва.

•**ЛУБОК,** *(кора)* луб; *(народній)* 77. картинка, образбк; *(воза)* короб, *д.* васаг, кузов; *ми.* **ЛУБКИ,** віз /сани/ з луб'яним коробом: *(на зламі кісток)* шини, лещата.
ЛУГ, *(ліс на низині)* лужйна; *(заплавний)* ЛУКА; *ХЕМ.* гідроксид металів; *(для прання) ПОБ.* попіл, зола.
ЛУДА, полуда, більмо; *(на металі)* емаль, *г.* емаля; 77. омана, брехня.
ЛУЗАТИ, лускати, розлузувати, розкушувати, розгризати; *(кукурудзу)* лущити.
ЛУКА, оболонь, заплава, пасовисько, сіножать, *сов.* луг; *(при садибі)* левада.
ЛУКАВИЙ, хитрий, нещирий, єхидний, *с.* підступний, криводушний, зрадливий; *(-очі)* грайливий; *(~ помисли)* гріховний, грішний, нечестивий.

ЛУКАВИТИ, хитрувати, лицемірити, крутити, кривити душею, *г.* лицемірствувати; *(викручуватися)* крутити хвостом.
ЛУКАВСТВО, лукавість, хитрощі, лицемірство, фарисейство.
ЛУНА, відголос, щдгомін, відлуння, відгук, резонанс, відляск, відлунок, виляски; *(добра)* слава.
ЛУНАТИ, звучати, гучати, бриніти; *(дзвінко)* дзвеніти; *(далеко)* розлягатися, розкочуватися; *(різко)* розтинатися; *(у пам'яті)* не зникати, зберігатися.
ЛУНАТИК, сновида, снобрбда, *кн.* сомнамбула.
ЛУНКИЙ, дзвінкий, голосний, гучний, гомінкий; *(оглушливий)* ляскйй, ляскучий;

(спів) розложистий, розлогий, *ок.* розгонистий, розкотистий.

ЛУПА, збільшувальне скло, з, сочевиця; *ЖМ.* лупа.

ЛУПА, *(з насіння)* лузга; *(риб'яча)* луска.'

ЛУПАК, сланець.

ЛУПАТИ, айв. КЛІПАТИ.

ЛУПАТИ, колупати, відколупувати, віддирати, відбивати, розбивати, ламати, розколювати, колоти.

ЛУПИТИ, *(шкуру)* здирати, облуплювати, білувати; *(кукурудзу)* лущити, лузати;' *(ціну)* дерти, правити; *Ф.* ЛУПЦЮВАТИ; *(- дощ)* періщити, **ліпити,** */у вікно/*тарабанити; *(щось смачне)* їсти, уминати; *(очі)* вилуплювати.

ЛУПЦЮВАТИ, тузати, давати лупки; *д!* **БИТИ.**

ЛУСК і **ЛУСКІТ,** лускання, тріскання, лопання, лущання; *ок.* тріск, тріскіт.

ЛУСКА, *(риб'яча)* лупа, лушпа; *(соняшника)* лузга; Я блискітки; *(оболонка чогось)* шкаралуща, лушпиння; & лусочка.

ЛУСКАТИ, лускатися, лопати/ся/, тріскати/ся/, репати/ся/, лущати; *(батогом)* ляскати; *(горіхи)* лузати.

ЛУТКА, *(дверей) д.* косяк; *(під вікном)* підвіконня.

ЛУЧИТИ, цілитися; влучати.

ЛУЧЙТИ, єднати, братати; з'єднувати, злучати, сполучати,/?, получати.

ЛУШПА, *(риб'яча)* луска, лупа; *(картопляна)* лушпайки, лушпиння.

ЛУШПАЙКА, лушпина, лушпанина; *(яйця)* шкаралуща, шкаралупа; *пор.* ЛУШПА.

ЛУЩИТИ, ЛУЗАТИ, розлущувати; *П.* бити; *(гроші) Р.* лупити; *(ґрунт)* розпушувати.

ЛЮБА, ЛЮБАС, ЛЮБАСКА, ЛЮБКА, ЛЮБКО, *д!* КОХАНЕЦЬ і КОХАНКА.

ЛЮБИЙ, *(серцю)* дорогий, близький; *(друг)* милий, *б. з.* люб'язний; *(гість)*щм*смний, жаданий; *як їм.* **ЛЮБИЙ /ЛЮБА/,** коханий /кохана/, любчик /любця/, дуся.

ЛЮБИТЕЛЬ, аматор, нефахівець, дилетант, *(чого)* охочий /ласий/ до *чого, фр.* трохи */н.* трохи фармер/; *(зірок естради)* обожнювач, *ф.* фан.

ЛЮБИТИ, кохати, *р.* навидіти; *(душі не чути)* умирати за, БОГОТВОРИТИ; *(мати потяг до)* полюбляти *що,* кохатися в; *(музику)* цінувати, шанувати; *(як сіль в оці) ІД.* не любити, ненавидіти; *п-к* **ЛЮБЛЯЧИЙ,** що любить, відданий серцем *кому,* сповнений любови до, закоханий /залюблений/ у, усім серцем в *чому,* любитель *чого, (підпис у листі)* з любов'ю до; *дк.* **ПОЛЮБИТИ,** пристати душею, прикипіти серцем.

ЛЮБИТИСЯ, кохатися, *г.* любуватися; *(перелюбствувати)* ділити ложе; *(- друзів)* товаришувати; *Р.* подобатися.

ЛЮБОВ, кохання, любощі, любість, *д.* люба, любва; ***(інтимна)*** близькість, інтимність; *(любовні взаємини)* роман, інтрйга, фіглі-міглі, амури; *(не інтимна)* прив'язаність, відданість, повага, пошана, шаноба; *(до чого)* цікавість, інтерес, потяг, пристрасть; *ЕВ. (предмет кохання)* симпатія, пасія, коханий, кохана, /у/любленець, /у/любилениця.

ЛЮБОВНИЙ, з. любосний; *(погляд)* закоханий, ніжний, теплий; *(- пригоди)* романтичний, амурний; *(- ставлення /до кого/)* сердечний, */до чого)* дбайливий; *Р.* полюбовний.

ЛЮБОЩІ, кохання, любов; *(любування)* пестощі, милування.

ЛЮБУВАТИСЯ, *(чим)* милуватися, втішатися, чаруватися, *б. з.* любувати на *що; (собою)* пишатися; *Г.* кохатися.

ЛЮБ'ЯЗНИЙ, любий, привітний, ласкавий, уважний, *кн.* обхідливий; **ЛЮБ'ЯЗНИЙ** *б.* з., любий, милий.

ЛЮД, люди, народ, маси, населення, людність; *ПОБ.* ПРОСТОЛЮД; *пор.* НАРІД.

ЛЮДИ *ми.* до ЛЮДИНА, *(залежно від оточення)* селяни, робітники, парафіяни, вірні, *іс.* кріпаки *тощо.*

ЛЮДИНА, людська істота, /жива/ душа; *(окрема)* особа, індивід, персона; *ФР,* голова */н.* гаряча голова/; *(одна)* чоловік, жінка; *(з великої літери /він/) ур.* Муж, */вона/* Невіста, Жона; *(печерна)* троглодит, неандерталець.

ЛЮДНИЙ, велелюдний, багатолюдний, столикий, стоголовий; Я заселений, населений.

ЛЮДНІСТЬ, населення, народ, люди, люд; *ЗСТ.* людство.

ЛЮДОЖЕР, людоїд, канібал, *кн.* антропофаг, *д.* сироїд; & людожерець.

ЛЮДСТВО, людське плем'я /рід, *ж.* кодло/, усі люди /землі/, *зет.* людськість, людність.

ЛЮДСЬКИЙ, людяний, гуманний, цивілізований; *(одяг)* пристойний, порядний.

ЛЮДСЬКИЙ, належний /властивий/ людям; народній; *(- речі)* чужий, не свій; *(залежно від оточення)* селянський, кріпацький, громадський *тощо.*

ЛЮДСЬКІСТЬ, людяність, гуманність, гуманізм; *ЗСТ* людство.

ЛЮДЯНИЙ, гуманний /чуйний, добросердий, щирий, уважний/, людолюбний; *Р.* людний.

ЛЮДЯНІСТЬ, гуманність, людськість, людолюбство, людолюбність, гуманізм, *сов.* людинолюбство, *зет.* чоловіколюбство.

ЛЮК, отвір; *(накривка отвору)* ляда, покришка, дверцята.

ЛЮЛЬКА, *(дитяча)* колиска, люля; *(мотоцикла) сов.* коляска; *(на тютюн) г.* файка.

ЛЮМБАҐО, *сов.* прострілі.

ЛЮПУС *мед., (туберкульоза шкіри)* вовчак, вовчий лишай.

ЛЮСТРО, *див.* ДЗЕРКАЛО; & люстерко.

ЛЮТИЙ, *(звір)* хижий, кровожерний, злий, злющий; *(хто)* безжалісний, жорстокий, жорстокосердий, нещадний; *(доведений до люті)* розлючений, розгніваний; *(біль)* тяжкий, шалений; *(мороз тощо)* страшенний; *(місяць)* лютень; *пі* СЕРДИТИЙ.

ЛЮТІТИ, сатаніти, *г.* іритуватися, *пі* СЕРДИТИСЯ; *(- стихії)* шаленіти, ЛЮТУВАТИ.

ЛЮТИТИ, гнівати, сердити.

ЛЮТИТИСЯ, а/ЛЮТІТИ.

ЛЮТУВАТИ, гніватися, ЛЮТІТИ, *с.* ШАЛЕНІТИ, скаженіти, о. рвати й метати.

ЛЮТЬ, гнів, злість, лютість, лютощі, розлюченість, *г.* іритація; *(дія)* лютування.

ЛЮФА, *(кріса)* дуло, *сов.* ствол.

ЛЮЦИПЕР, сатана, диявол, демон, біс, Дідько, нечистий, лукавий, лихий, *кн.* Мефістбфель; *(ворог)* супостат; *ЛАЙ.* нелюд, людожер.

ЛЯБІРЙНТ, *(заплутані ходи) ФР. приЬ,* павутиння; *(інтриг) П.* незбагненне плетиво, нерозв'язанний вузол; *пор.* НЕТРІ.

ЛЯВА, *сов.* **ЛАВА,** *(вулканічна)* виверження; *(рухома маса)* лявіна, *сов.* лавина.

ЛЯВІНА, *сов,* **ЛАВИНА,** *(снігова)* обвал; *(людських тіл)* навала.

ЛЯГАТИ, розпростиратися; *(спати)* вкладатися, *д.* ляговйтися; *(- покоси)* падати; *(- фарбу)* накладатися; *(- тінь)* залягати; *(- ніч)* наставати; *(до лікарні)* кластися; *(на серце)* обтяжувати *що; (- шлях)* тягнутися, простелятися; *(між: А і Б)* пролягати.

ЛЯҐУНА, *сов.* **ЛАГУНА,** *д!* ЗАТОКА, ОЗЕРО.

ЛЯДА, *(на отворі)* покришка, дверцята; *(отвір)* люк; *(на скрині)* віко; *(відкидна)* полиця, *сов.* прилавок.

ЛЯДУНКА, ЛАДУНКА, ладівниця, патронташ, *сов.* патронна сумка.

ЛЯК, страх, жах, *с.* переляк.

ЛЯКАТИ, страхати, жахати, *д.* пудити; настрашувати, полохати, полошити, наганяти жаху /холоду, страху/, сіяти страх; залякувати, переполбілувати.

ЛЯКАТИСЯ, страхатися, жахатися, настрашуватися, *д.* пудитися; *(- тварин)* полохатися, *(- коней)* харапудитися; *(чого)* боятися; *док.* **ЗЛЯКАТИСЯ,** *г.* стхірити, *п!* СТОРОПІТИ.

ЛЯКЛИВИЙ, боязкий, полохливий, *д,* страшкий; *(кінь)* харапудливий.

ЛЯЛЯ, *див.* ДИТИНА.

ЛЯЛЬКА, іграшка, цяцька, забавка; Я маріонетка, сліпе знаряддя, виконавець чужої волі.

ЛЯЛЬКОВИЙ, іграшковий; *П.* маріонетковий.

ЛЯМІВКА і **ЛЯМУВАТИ,** *д!* ОБЛЯМІВКА і ОБЛЯМОВУВАТИ.

ЛЯМКА, *(рюкзака)* шлейка; Я. осоружна служба /праця/.

ЛЯМПА, світильник; *(електрична)* лямпа розжарювання, жарівка; *(на тичці)* торшер.

ЛЯМПАДА, *(у побуті)* каганець; *поет.* світильник, світоч; & лямпадка.

ЛЯНДШАФТ, пейзаж., краєвид, *сов,* ландшафт.
ЛЯПАС, ляпанець, лолічник, лящ, *вул.* /по/мордас, намордєнь, п'ятірня, п'ятерйця.
ЛЯПАТИ, хляпати, *д.* льопати, *п. ф.* ляп; *(- краплі)* падати, *(часто)* ляпотіти; *(на що)* обляпувати /заляпувати/ *що; (по чому)* вдаряти; *(ногами)* лопотіти, тупотіти; *(в долоні)* плескати; *(язиком)* ляскати, бовкати.
ЛЯЩДАРНИИ, *(стиль)* стислий, короткий, лаконічний.
ЛЯПІС *мед.,* пекельний камінь, нітрат срібла.
ЛЯПСУС, помилка, промах, *сов.* упущення, промашка.
ЛЯРВА, лахудра, шльондра, шльоха, мандрьоха, ПОВІЯ.
ЛЯСКАННЯ, ляск, ляскіт, ляскотня, *(часте)* ляскотіння; ляпання, хляпання, цокання, клацання, виляск; *(батогом)* цьвохкання.
ЛЯСКАТИ, *(часто)* ляскотіти, *(методично)* виляскувати; *(в долоні)* плескати, *р.* кляскати; *(зубами)* клацати, цокати; *(-грім)* гриміти; *(- постріл)* лунати; *(язиком)* ляпати, бовкати; *(батогом)* цьвохати, цьвохкати; *дк.* **ЛЯСНУТИ,** *Ф.* піти прахом, пропасти /*н.* гроші ляснули/.
ЛЯСКІТ, *д!* ЛЯСКАННЯ і ЛЯЩАННЯ.
ЛЯСКУЧИЙ, ЛЯСКЙЙ, ляскотлйвий, тріскотливий, тріскучий, бахкучий; 177. ГОЛОСНИЙ, крикливий.
ЛЯСб, *сов.* ЛАСб, аркан.
ЛЯСЬ!, трісь!, ляп!, бах!, бебех!, клац!; грюк!; лусь!, хлясь!, *с.* лулусь!
ЛЯТИФУНДІЯ, *див.* МАЄТОК.
ЛЯЧНИЙ ***р.,*** страшний, жахливий, д. страшкий; переполошений;/[1], боязкий.
ЛЯЩАННЯ, ляск, ляскіт, *(часте)* ляскотіння; клацання, тріскотнява; *(солов'я)* щебетання, виспівування, тьохкання.
ЛЯЩАТИ, *(- звук)* лунати, пронизливо звучати, *с.* розкочуватися, розлягатися; *(у вухах)* дзвеніти, віддаватися; *(- луну)* відлунювати; *(від сміху)* заходитися /залягатися/ сміхом; *(- солов'я)* щебетати, тьохкати, виспівувати, *св.* заливатися.
ЛЬОВЕЛЯС, *сов.* **ЛОВЕЛАС,** *д!* ЗАЛИЦЯЛЬНИК.
ЛЬОДОВИЙ, *(- воду)* дуже холодний, крижаний; & льодяний, льодистий, льодонйтий.
ЛЬОДОВИК, ***(на*** *суходолі)* глетчер; *(плавучий)* АЙСБЕРГ.
ЛЬОДОВНЯ, льодовник, льодівня, льодниця.
ЛЬОЗУНҐ, *(вислів)* гасло, заклик, *р.* клик; *(накреслений)* плякат; & *св.* лозунг.
ЛЬОКАЙ, лакей, лакйза, лакуза, слуга, *вул.* холуй; 77. підлабузник, прислужник, вислужник, вислугач, поплентач.
ЛЬОКАЛЬНИЙ, місцевий, тутешній; *(вжиток)* вузький, обмежений; & *св.* локальний.
ЛЬОКОН, кучерик, закруток, *св.* локон.
ЛЬОРНЕТ, монокль; *пор.* ОКУЛЯРИ; *сов,* лорнет.
ЛЬОХ, погріб, *д.* келер; *(на скарб)* підземелля; *(тюрма)* яма; *(підвал)* пивниця.
ЛЬОХА, /поросна/ свиня, *кп,* свиноматка.
ЛЬОЯЛЬНИИ, законоедушний, правослушний, *св.* законослухняний; *(до влади)* не опозиційний, відданий *чому; (до кого)* коректний, доброзичливий; & *св.* лояльний.

М

МАБУТЬ *пр.,* певно, здається, видно, напевне, очевидно, десь, либонь, *жм.* мать, *г.* відай, запевне.
МАВЗОЛЕЙ, УСИПАЛЬНЯ; *пі* НАГРОБОК.
МАВПА, *(самець)* мавши; *(найбільша)* орангутанг; *(людиноподібна)* шимпанзе; *(хто)* наслідувач; *(гидкий образ)* потвора, почвара. гидка личина, *ж.* гергепа; & малпа.
МАВПУВАТИ, наслідувати, копіювати: передражнювати, пародіювати.
МАВПЯЧИЙ, мавпйний.

МАГ, *(біблійний)* жрець; *(чаклун)* чарівник, характерник; *Ф.* ілюзіоніст, штукар.
МАГІЧНИЙ, *(- коло)* чарівний, зачарований; *(вплив)* непереборний, чудодійний.
МАГІЯ, чари, чаклунство, чарівництво, *кн.* магізм; *ПОБ.* штукарство; *(щось незрозуміле)* темний ліс, темна ніч.
МАГНЕТ, морське залізо; *п-к* **МАГНЕТИЧНИЙ,** притягальний, вабливий.
МАГОМЕТАНИН, ***д!*** **МУСУЛМАИИН.**
МАҐАЗЙН, комора, гамазей, магазей, склад, склеп; *СОВ.* крамниця.
МАҐІСТРАЛЯ, МАГІСТРАЛЬ, голов нйй шлях; *(шлях сполучення)* артерія; *т.* головна лінія.
МАГІСТРАЛЬНИЙ, *(напрям) П.* головний, основний, найважливіший.
МАГІСТРАТ, муніципалітет, міська управа, *а.* ратуша, ратуш.
МАГНАТ, вельможа, можновладець; великий землевласник /капіталіст/.
МАДМУАЗЕЛЬ, *див.* ПАННА.
МАЕСТРО, due. МАЙСТЕР.
МАЄСТАТ *г.,* величність, велич.
МАЄТНИЙ, багатий, заможний, грошовитий, *суч.* забезпечений, *зап.* імущий.
МАЄТНІСТЬ, МАЙНО; *ЗСТ.* маєлш, землеволодіння.
МАЄТОК, *(панський) іс.* економія, фільварок, посілість, посілля, *р.* маєтність; *(велике землеволодіння)* лятифундія; *(власність)* добро, майно.
МАЖОР *муз.,* бадьорий лад /тон, тональність/; *П.* бадьорий настрій; *(у житті)* радість, бадьорість.
МАЖОРНИЙ, у мажорі; *П.* бадьорий, радісний, сонцелюбний, життєрадісний.
МАЗАТИ, мастити, вимазувати, смарувати; *(глиною)* обмазувати, підмазувати, розмазувати, *п!* ШПАРУВАТИ; *(на що)* намазувати; *(отвір)* замазувати; *(хату)* білити; *ЖМ.* бруднити; *(пензлем)* квацяти, *зп.* мазюкати; *(дитину)* розпещувати, мазати зверху пирогом; *(ціляючи)* промахуватися, *ф.* промазувати.
МАЗАТИСЯ, *(фарбою)* фарбуватися, гримуватися; *(брудом)* бруднитися; *(- фарбу)* братися, липнути, прилипати, приставати; *Ф.* підлещуватися, лататися.
МАЗКИЙ, мазючий, беркий, беручкий, чіпкий, масткий, *св.* маркйй, *п-о* ЛІПКИЙ.
МАЗУН, улюбленець, пестун, мазій, мамій, **мамин** синок, пестій; & мазунчик.
МАЗЬ, масть; *(до губ)* помада.
МАЙБУТНІЙ, **прийдешній,** *ур.* **грядущий,** *зет.* будучий; *(- покоління)* наступний, потомний, завтрашній; *як* **ім. МАЙБУТНЄ,** майбуття, майбутність, прийдешнє, прийдешність, завтрашній день, *поет,* майбуть, прийдешшя, *ЯК ІМ.* завтра, *зет.* будучина, будучність, **будущина,**
МАЙБУТНІСТЬ ї **МАЙБУТТЯ,** *б!* МАЙБУТНІЙ.
МАЙДАН, ПЛОЩА; *(для муштри)* пляц; *(базарний)* торжище; & майданчик.
МАЙЖЕ *пр.,* мало /замало, трохи, ледве, заледве, безмаль/ не, чи не, *р.* сливе.
МАЙНО, добро, маєтність, власність, пожиток, *мн.* пожитки; *(мізерне)* манатки, манаття, мізерія; *(нерухоме)* нерухомість, *(рухоме)* рухомість.
МАЙНУТИ ***док!,*** *(крилом)* махнути; *(перед очима)* мишути, блиснути; *(в думці)* сяйнути; *(- час)* пролетіти, швидко минути; *(стрілою)* полетіти, помчати, побігти; *(втекти)* чкурнути; *(- вітер)* повіяти, війнути.
МАЙОНЕЗ, *див.* **ПРИПРАВА.**
МАЙОРІТИ, *(у далині)* маячити, маячіти, бовваніти, мріти; *(перед очима)* мигтіти, миготіти, мигати, мерехтіти; *(- прапори)* маяти, лопотіти.
МАЙСТЕР, *(знавець діла)* митець, мастак, мистець, *о,* золоті руки, *св.* умілець, *д,* майстерник; *(блискучий)* віртуоз, артист; *пре. як зв.* маестро.
МАЙСТЕРНИЙ, удатний, умілий, досвідчений, *б. з.* мисливий; *(- руку)* вправний; *(виріб)* досконалий, мистецький, *жм.* мудрований, *с.* філігранний, тонкий, витончений; *(музика)* віртуозний.
МАЙСТЙРНЯ, *г.* робітпя; *(кравецька)* ательє; *(мистецька)* студія, малярня.
МАЙСТРУВАТИ, виробляти, робити, *р.* лагодити; *ЖМ.* теслювати.
МАКІВКА, *(у маків)* голівка; *П.* вершок, верхівка, верхів'я, верховина, вершина;

(храму) БАНЯ; *(голови)* щолопок, щолопочок, *(гори — ще)* *р.* щовб; *пор.* ШПИЛЬ.
МАКІТРИТИСЯ, *(у голові)* паморочитися.
МАКЛЕР, посередник, фактор; *пор.* КОМІВОЯЖЕР.
МАКСИМАЛЬНИЙ, /як/найбільший; *(- тиск)* найвищий; *(на межі)* граничний.
МАКСИМУМ, найбільша величина /кількість/; *ЯК ПР.* /що/найбільше, максимально.
МАКУЛЯТУРА, паперовий брухт; *(- літературу)* писанина, базгранина; *соє.* макулатура; *п!* МОТЛОХ.
МАКУХА, *(олійна)* вичавки; *(хто)* ВАЙЛО, ні риба, ні м'ясо, ні Богу свічка, ні чорту кочерга.
МАЛАХАЙ, БАТІГ; *(хутряний)* шапка-вушанка.
МАЛЕНЬКИЙ, *див.* МАЛИЙ.
МАЛЕЧА *зб.,* малята, малі діти, дрібнота, дробина, *г.* малеч; молодші школярі.
МАЛИЙ і МАЛЙНЬКИЙ, невеликий, невеличкий, незначний; *(дуже)* манюній, мацюпісенький; (- *річку)* недовгий, неширокий, неглибокий; *(на зріст)* невисокий, низький; *(гурт)* нечисленний; (- *дітей)* малолітній; *(дощ)* нетривалий, несильний; *(факт)* дрібний, малозначний, неістотний, неважливий, другорядний, *(розум)* бідний, нікчемний; & малесенький, малесечкий.
МАЛИНОВИЙ, *(- варення)* з малин; *(колір)* темночервоний; *(дзвін)* приємний.
МАЛІТИ, меншати, зменшуватися.
МАЛО *пр.,* небагато, трохи, не гурт, негусто, небагацько, ід. по пальцях перелічити, як кіт наплакав, на пальцях полічити; *(у діжці)* на дні; *(гнутий)* незначно; *(жити)* недовго; *(духу)* обмаль, недосить; *(бувати)* рідко, нечасто; *(з нст. ч.* не) ледве /трохи, малощо/ не */н.* мало не вмер/; & мало-мало, малувато.
МАЛОГРАМОТНИЙ, напівграмотний; *п!* АНАЛЬФАБЕТ.
МАЛОЗНАЧНИЙ, неважливий, неістотний, дрібний, другорядний, малоцінний.
МАЛОЛІТНІЙ, неповнолітній, недолітній, недорослий, *жм.* малий; *(розум)* дитячий.
МАЛОМОВНИЙ, МОВЧАЗНИЙ, небалакучий, неговіркий; *ЯК ЇМ.* нембва, мовчун.
МАЛО-ПОМАЛУ *пр.,* поступово, не враз, не одразу; потроху; з бігом часу.
МАЛОПОМІТНИЙ, непомітний, пересічний, звичайний, *жм* сірий, *сов.* рядовий.
МАЛОСИЛИЙ, малосильний, недужий, кволий,слабкий,слабосилий, немічний, недолугий; *(хоровитий)* слабовитий.
МАЛОЩО *пр., (з нст. ч.* не) ледве, трохи, мало */н.* малощо не вмер/.
МАЛЮВАННЯ, *див,* МАЛЯРСТВО.
МАЛЮВАТИ, *(речі)* фарбувати; *(обличчя — ще)* гримувати; *(дерева)* змальовувати, зображати, відтворювати, *(пером — ще)* описувати; *(в уяві)* вимальовувати, уявляти.
МАЛЮВАТИСЯ, *(гримом)* гримуватися, фарбуватися; *(звіддаля)* вимальовуватися; *(на обличчі)* відбиватися, виказуватися; *(в уяві)* уявлятися, увижатися.
МАЛЮК, маля, мали дитина, дитя; *(не в школі)* дошколя, *(у гиколі)* молодший школяр.
МАЛЮНОК, образок, д. малево, *(на стіні)* мальовання, *(у книжці)* ілюстрація; *(на тканині)* візерунок, взір; *(природи)* зображення; *пор.* КАРТИНА, ОБРАЗ.
МАЛЯР, мистець, *зап.* художник, *р.* артист; *(ікон)* богомаз, *кн.* іконописець; *(фарбар)* маляр.
МАЛЯРІЯ *мед.,* болотна пропасниця, *поб.* трясця, пропасниця, ЛИХОМАНКА, трясучка.
МАЛЯРСТВО, *р.* мальбвництво, *сов.* живопис; *(аматорське)* малювання.
МАЛЯРСЬКИЙ, мистецький, артистичний, *сов.* живописний.
МАЛЬОВАНИЙ, помальований, розмальований, намальований; *(оздоблений)* ЦЯЦЬКОВАНИЙ.
МАЛЬОВАННЯ, *див.* МАЛЮНОК.
МАЛЬОВНИЧИЙ, *(краєвид)* гарний, привабливий, картинний; *(стиль)* образний, артистичний, кольорйтний.
МАМА, *див.* МАТИ; & мамуся, мамуня, мамунця, мамця.
МАМКА, годувальниця, нянька.

МАМОНА, злий дух, дух користолюбства; *П.* жадоба, ненасить, зажерливість.
МАНА, привид, примара, мара, манія; *П.* Ілюзія, омана; *ЕТН.* навіяння, накликання; *ФР.* чортівня, чортовиння, чортовина /н. що за мана?/; *Г.* принада.
МАНАСТЙР, *ур.* обитель; *(митрополичий)* лавра; *(католицький)* абатство.
МАНАТКИ, *(особисті речі)* .манаття, ітьжиток, мізерія, *св.* пожитки, *р.* гармидер.
МАНДАТ, *(уповаження)* доручення, *ур.* грамота; *(документ)* посвідчення, свідоцтво.
МАНДРИ, МАНДРІВКА; *(стані)* блукання, блуканина, циганське життя.
МАНДРІВЕЦЬ, мандрівник, *сч.* турист, *ок.* обходисвіт, *неї.* вояжер; *(подорожній)* подорожанин, *р.* подорожник; *пор.* ПЕРЕХОЖИЙ, ПАСАЖИР.
МАНДРІВКА, подорож, *(на гастролі)* турне, *нег.* вояж; *(піша)* ходка; *ФР.* дорога */н.* нам випала дорога/; *(безперервна)* мандрування, подорожі, МАНДРИ.
МАНДРІВНИЙ, *ОК.* обходисвітній, *б. з.* мандрований, *д.* мандруючий; *(театр)* пересувний, *жм.* бродячий; *(вогонь)* блудний, *св.* блукаючий; *(- життя)* кочовий, неосілий, бездомний; *пор.* ПЕРЕХОЖИЙ.
МАНДРІВНИК, *див.* МАНДРІВЕЦЬ.
МАНДРУВАТИ, подорожувати, справляти мандри, блукати за морем, *дк.* вдаритися в мандри; *(пішки)* не близький світ топтати; *(з краю в край)* кочувати, блукати /у світах/, *нег.* тинятися /по світу/, волочитися; *(згубивши дорогу)* блудити; *Ж.* іти, їхати, рушати; *(з рук до рук)* передаватися; -УЮЧИЙ, що мандрує, мандрівний, звиклий мандрувати, *о.* на колесах, *п!* КОЧОВИЙ.
МАНЕВР, *В-Й* тактичний хід; *(дипломатичний)* КРОК; *ЖМ.* виверт, викрут, хитрощі, викрутас, комбінація, хід конем, *нег.* махінація; *мн.* МАНЙВРИ, *В-Й* тактичні навчання; *(політиків)* хитрування, комбінації, ходи; *(паротяга)* формування поїздів.
МАНЕВРУВАТИ, *(між чим)* лявірувати, *сов.* лавірувати; *(хитрувати)* вивертатися, викручуватися; *(чим /н.* коштами/) комбінувати *що;* я-^-УЮ[1]ШИ, здатний маневрувати, зайнятий маневрами, маневрувальник, маневрувальний, маневровий, у маневрах.
МАНЕРА і **МАНІРА,** штиб, мода, *п.* почерк, *з.* манорія; *(поведінки)* стиль, характер, *з.* штиль; *(нахил)* звичка, *р.* звичай, заведенція; *ми.* МАНЕРИ, спосіб триматися.
-МАНИТИ, ВАБИТИ, надити, приваблювати, заманювати, зваблювати, спокушати; *(рукою)* кликати, звати, підкликати.
МАНІВЕЦЬ, кружний шлях; глуха стежка; *її.* хибний /гріховний/ шлях, шлях падіння.
МАНІВЦЕМ і **МАНІВЦЯМИ** *пр.,* кружним /хибним/ шляхом; *П.* натяком, натяками.
МАНІЖИТИСЯ, маніритися, кривлятися, розводити церемонії; *Р.* панькатися.
МАНІЖНИЙ, *див.* МАНІРНИЙ.
МАНІПУЛЮВАТИ, робити маніпуляції; *П.* комбінувати, робити махінації.
МАНІПУЛЯЦІЯ, процедура, операція; *(шахрайська)* МАХІНАЦІЯ.
МАШР, кшталт, зразок, взір, взірець, штиб, копил, спосіб.
МАНІРИТИСЯ, МАНІЖИТИСЯ; церемонитися.
МАШРНИИ, маніжний, церемонний, дзигльований, *с.* тонний, світський.
МАНІФЕСТ, *див.* ЗВЕРНЕННЯ.
МАНІФЕСТАЦІЯ, процесія, демонстрація; *(патріотизму) П.* вияв, свідчення.
МАНІЯ, психічна хвороба; Я пристрасть, потяг, захоплення, закохання.
МАНІЯК, *див.* БОЖЕВІЛЬНИЙ.
МАНКУВАТИ, нехтувати, легковажити, ухилятися від, *сов.* манкірувати.
МАНЛИВИЙ, ВАБЛИВИЙ, привабливий; (*-надію)* спокусливий.
МАННА, **див. ЇЖА.**
МАНСАРДА, *див.* КІМНАТА.
МАНТАЧИТИ, *див.* ГОСТРИТИ.
МАНТІЯ, довгий ПЛАЩ; *(пурпурова)* порфіра.
МАНТО, *див.* ПАЛЬТО.
МАНУСКРИПТ, рукопис, *(друкований на машинці)* машинопис.
МАНУФАКТУРА, *(спосіб виробницт-*

ва) ремісництво, рукомесло; *(виробня)* фабрика; *ПОБ.* матерія, тканина, матеріял.
МАНЯК, опудало, одорббало; привид, примара; *Р.* статуя, фігура.
МАРА, привид, примара, привиддя; *(сонна)* сновиддя; *ЕТН.* нечиста сила, відьма; & марище, марюка; *ми.* **МАРИ,** мрії, марення, *поет.* сни.
МАРАЗМ, занепад, розклад, загнивання; *(духовий)* падіння.
МАРГІНЕС, *(книжки, зошита)* поле, берег.
МАРЕННЯ, *(явище)* мрія, *поет,* сон, *пі* МАРИ; *(у гарячці)* маячня, маячіння, маячення, галюцинація; *(дія)* мріяння.
МАРИ, *див,* НОШІ /НОША/.
МАРИВО, міраж, *сов,* марево, *кн.* фата моргана, *пі* ІЛЮЗІЯ; *(в повітрі у спеку)* сухий туман; *(твір уяви)* видиво, мара, привид, примара, привиддя.
МАРИНУВАТИ, *(продукти)* квасити, *р.* межити; *(справу)* затримувати, зволікати.
МАРИТИ, мріяти, *поет,* снити, *о.* будувати казкові замки; *(в гарячці)* маячити, блудити словами.
МАРІОНЕТКА, лялька; *(в чиїх руках)* пішак, сліпе знаряддя, виконавець чужої волі.
МАРКА, *(поштова) г.* значок; *(фірми)* знак, тавро; *(вина тощо)* гатунок, сорт; *ФР.* вигляд, привід */н.* під маркою помочі/.
МАРКГГНИИ, невдоволений, сумний, невеселий; страшний, МОТОРОШНИЙ.
МАРМУРбВИЙ, з мармуру; *(колір)* білий; (- *чоло)* гладкий.
МАРНИЙ, даремний; {- *працю)* зайвий, безкорисний; *(сумнів)* безпідставний; (- *діло)* незначний, пустий; *(- славу)* суєтний; *пр.* **МАРНО,** *о.* як горохом об стінку.
МАРНИЙ, кволий, худий, мізерний; *(на виду)* блідий.
МАРНІТИ, худнути, мізерніти, перепадати на смик; *(зовні)* блякнути, в'янути, миршавіти, спадати з лиця; *(геть)* прив'ядати, сохнути, засихати, танути, *р.* чучверіти.
МАРНОЛЮБСТВО і МАРНОСЛАВСТВО, славолюбство, порожній гонор; *пі* ПИХА, ГОРДИНЯ.
МАРНОСЛІВ'Я *кн.,* теревені, базікання, /пуста/ балаканина, марні слова /балачки/.
МАРНОТА, суєта, марність, суєтність.
МАРНОТРАТ, марнотратець, марнотратник, перевідник, *ок.* розтринькувач,
МАРНОТРАТИТИ, *(гроші)* тринькати, розтринькувати, цінндрити, процинддрювати; *(майно — ще)* марнувати, гайнувати, переводити, пускати за вітром.
МАРНУВАТИ, МАРНОТРАТИТИ; *(вроду тощо)* губити, занапащати; *(час)* гаяти.
МАРНУВАТИСЯ, *(даремно)* переводитися, гайнуватися, марнотратитися, *(- землю)* лежати облогом; *(- господарство)* ЗАНЕПАДАТИ.
МАРОДЕР, *див.* ГРАБІЖНИК.
МАРУДА, *(хто)* ВАЙЛО, тихоплав, м'яло, тюхтій, мамула, телепень; & марудник.
МАРУДИТИ, *(тягнути)* зволікати, воловодити; мучити, томити; *Р.* вередувати.
МАРУДИТИСЯ, воловодитися, вовтузитися; нудьгувати, *о.* не знаходити собі місця.
МАРУДНИЙ, *(- працю)* забарний, загайний, клопітливий, копіткий, *о.* мурашиний, *кн.* прапемісткйй, *ок.* часожерний, *жм.* морочливий; *(хто)* повільний, неквапливий; *(виклад)* нудний, нудотний, нецікавий.
МАРЦИПАН, печиію; *ми.* МАРЦИПАНИ, *ЖМ.* делікатеси, пташине молоко, хвйгимйги.
МАРШ, *(колони)* маршування; *(військ)* похід, *(від А до Б) г.* перемарш; *(сходів) буд,* прогін, *сов.* проліт; (!) **МАРШ!** гайда! геть! забирайся! забирайтесь!; *(щосьробити)* ходи! ходіть! */н.* марш спати!/.
МАРШРУТ, *див.* ШЛЯХ.
МАРШУВАТИ, *(іти маршем) г.* маширувати, *сов.* маршируватн; Ж іти, ходити.
МАСА, *(тіла)* об'єм, обсяг; *ФІЗ.* кількість речовини; *(як гора)* моноліт, махіня; *(чогось)* безліч, море, хмара, навал; *ми.* **МАСИ,** широкий загал /кола/, *кн.* сонми.
МАСАЖ, *(тіла)* розтирання, розминання.
МАСИВ, *(гірський)* плято з нерівною поверхнею; *(будівель)* скупчення, забудовання.
МАСИВНИЙ, *(обсягом)* здоровенний, здоровезний, величезний, прездоровий, *св.* об'емистий, г. обіймистий; *(вагою)* ваговитий;

(грубиною) грубезний; *(що займає всю площу)* суцільний, монолітний; *(хто)* великий, важкий, дебелий.
МАСКА, мащкара; *(учасник маскаради)* маскарадник; *(облудна зовнішність)* личина, *о.* овеча шкура; *(від газів)* протигаз.
МАСКАРАДА, баль масок, костюмбваний баль, *з.* машкарада, *сов.* маскарад; *(святкова)* карнавал; *П.* передягання, маскування, камуфляж, *с,* блеф, окозамилювання.
МАСКУВАТИ, *о.* ховати від очей, *(гірше кращим)* личкувати, залимкоиувати; *її.* приховувати; *(на війні)* замасковувати; *п-к* -УЮЧИЙ, що маскує, здатний замаскувати, зайнятий маскуванням, маскувальник, маскувальний, для маскування.
МАСКУВАТИСЯ, *о.* убирати /надягати/ овечу шкуру /личину/.
МАСЛАК, <)іо. **КІСТКА.**
МАСЛОСВЯТТЯ *ц„* соборування, елеопомазання.
МАСЛЯНКА, *(молочна)* сколотини; *(посуд на масло)* масельничка, масничка, *(на мастило)* мастильниця.
МАСНИЙ, жирний, прожирений, промаслений, у маслі, *д.* масляний; *(- землю)* м'який; *(грунт)* родючий; *(голос)* улесливий, облесливий; *(погляд)* хтивий; *(жарт)* солоний, пікантний, непристойний, сороміцький, цинічний.
МАСОВАНИЙ, *(вогонь)* шквальний.
МАСОВИЙ, *(мітинг)* велелюдний, багатолюдний; (- *репресії)* широкозакроєний, поголовний; *(часопис)* народній, популярний, поширений, загальнодоступний.
МАСТИЛО, шмаровидло, МАСТЬ, *р.* масло; *(пахуче)* крем, мазь; & мастйво.
МАСТИТИ, змащувати, вимащувати, умащувати, змазувати, вимазувати, шмарувати, *(хліб)* мазати, намазувати; *(хату)* обмащувати; *(брудом)* бруднити, забруднювати, *(лоєм)* масльонити, маслити, *(олією)* оліїти; *П.* підплачувати, давати хабара, улещувати.
МАСТЬ, 1. *(тварин)* колір, забарвлення; *П.* порода, категорія, розряд; 2. мазь, мастило, шмаровидло, шмаровило; *(для коліс)* коломазь; *(косметична)* крем.
МАТЕРИК, континент, суходіл; *(шар землі)* підґрунтя.
МАТЕРІЯ, *філ.* об'єктивна реальність; речовина; *(розмови)* тема; *ПОБ.* тканина, матеріал; *(у виразці)* гній.
МАТЕРІЯЛ, сировина; *ПОБ.* тканина, матерія, мануфактура; *(слідства)* дані, відомості, факти; *мн.* МАТЕРІЯЛИ, документи */н.* сесії/.
МАТЕРІЯЛІСТЙЧНИЙ, *(світогляд)* атеїстичний; *(хто)* вузькопрактичний, КОРИСЛИВИЙ; *(світ)* користолюбний, *г.* зматеріалізований.
МАТЕРІЯЛЬНИЙ, *філ.* не духовий; *(світ)* речовий, предметний, фізичний; (- *забезпечення)* життьовий; *(- становище)* фінансовий.
МАТЕРНІЙ, материн, материнський, *жм* мамин; (- *мову)* рідний; & матірній.
МАТИ, *ур.* родітєлька, *р.* порожденниця, *поб.* неня, ненька, *зв.* МАМА, паніматка; *(під час пологів)* породілля, роділля, поліжниця; *(нерідна)* мачуха; *(Божа)* Матір; & матінка, матуся.
МАТИ *дієс,* посідати, володіти; *(заробляти)* діставати, одержувати; *(щось робити)* мусити, бути змушеним, збиратися, мати намір, гадати, передбачати */н. я* маю написати/; *(з гірш,* за) вважати */н.* мати за злодія/.
МАТОВИЙ, неблискучий; *(- світло)* тьмяний, неяскравий; *(на виду)* блідий; *(голос)* приглушений; *(- скло)* непрозорий, укриши матом.
МАТРАЦ, *(набитий соломою)* сінник, *(пуховий)* перина, *спрт.* мата; & матрацик.
МАТРЙКУЛЯ *шк.,* залікова книжка; & *сов.* матрикул.
МАТРИМОНІАЛЬНИЙ, *див.* ШЛЮБНИЙ.
МАТЧ, *(футбольний)* змагання, зустріч; *(шахістів)* турнір.
МАФІЯ, *див.* КЛІКА, ЗГРАЯ, КАМАРИЛЬЯ.
МАХ, *(рукою)* помах, змах; *(колеса)* оберт.
МАХАТИ, маяти, метляти, *жм,* вихати; *(руками)* вимахувати, помахувати, розмахувати, розкидати; *Ф.* йти, їхати, рухатися; *док.* **МАХНУТИ,** *(пером)* черкнути.
МАХЙНЯ *жм., кн.* колос, *сов.* махина; *(- будівлю)* озія; *(хто)* слон, одорббало.

МАХІНАЦІЯ, шахер-махер, *жм,* гешефт, оборудка, *(спекулятивна)* комбінація, операція; *(- дії /ще/)* шахрування, махлювання; *пор.* ШАХРАЙСТВО.

МАХЛЮВАТИ, шахраювати, шахрувати, махлярити, *д.* махорити, обмахбрювати; *(на всі боки)* крутити, як циган сонцем, комбінувати.

МАХЛЯР, *див.* ШАХРАЙ.

МАХОМ *пр.,* умить, миттю, ВМАХ, вдух, враз, *с.* ПРОЖОГОМ, *ід.* раз-два і в дамках.

МАЦАТИ, лапати, налапувати, намацувати, *(себе)* об-, *п. ф.* мац, лап, *д.* мацкувати.

МАЦЮПУЛЯ, курдупель, курдупка, куцак, куций, приземок; *пі* КРИХІТКА.

МАЧУХА, нерідна мати.

МАШИНА, механізм, *(саморушна)* автомат, робот; *(автомобіль)* авто, автомашина; *ЗСТ.* паротяг; *(голосування) П.* система; & *зб.* машинерія.

МАШИНАЛЬНИЙ, *(жест)* мимовільний, несвідомий, автоматичний, механічний.

МАШКАРА, МАСКА; *(потворне обличчя)* потвора, почвара.

МАШТАБ, *(на мапах)* мірило; *П. (небувалий)* розмах; *(світовий)* значення.

МАЯК, *(джерело, носій світла)* світоч; *П.* дороговказ; *ІСТ.* вартова вежа.

МАЯТИ, *(на вітрі)* майоріти, лопотіти; *(- метеликів)* літати; *(чимось)* махати; *(- вітер)* повівати; *пик. 3 ос.* маячіти, бовваніти.

МАЯТНИК, вагадло.

МАЯЧИТИ, 1. маячіти, бовваніти, майоріти, виднітися, мріти, *д.* манячити; *(мелькати)* мигтіти, миготіти; *(в уяві)* ввижатися; *(- світло)* мерехтіти; *2. (в гарячці)* марити.

МАЯЧНЯ, *(в гарячці)* маячіння, маячення; *(у сні)* марення; *(бредня)* безглуздя, нісенітниця.

МАЯЧНИЙ, маячливий, манячлйвий; *(- ідею)* божевільний, дикий, безумний, маніякальний, нестямний.

МЕБЛІ, *р.* мебля; *(цілої кімнати)* обстанова, обстановка, ГАРНІТУР; & *з.* мебіль.

МЕГЕРА *лат.,* богиня помсги; */7.* сварлива жінка, фурія, яга, ВІДЬМА, *з.* язя.

МЕД, *г.* мід; *(розведений)* сита; *(квітів)* нектар; *(на устах)* улесливість; & медок.

МЕДАЛЯ, *сов.* медаль; *(відзнака)* знак, жетон, *зн.* бляха.

МЕДИКАМЕНТИ, ліки, лікувальні засоби.

МЕДИЧНИЙ, *(препарат)* лікувальний, гойний; *(- поміч)* лікарський.

МЕДОВИЙ, З медом, на меду; *(запах)* духмяний; *(колір)* золотавожовтий; *(смак)* солодкий; *(- слова)* облесливий, МЕДОТОЧИВИЙ, занадто люб'язний; *ФР.* щасливий */н.* медовий місяць/; & медяний, медистий, медвяний.

МЕДОТОЧИВИЙ, *(- слова)* облесливий, улесливий, солоденький, масний, нещирий.

МЕДСЕСТРА, сестра-жалібнйця, жалібниця, сестра.

МЕДУЗА, водяне серце.

МЕЖА, *(лінія)* границя, кордон; *(між ланів)* обміжок, *д.* межник; 77. край, кінець, грань, ПРУГ; *(хуткости)* ліміт, поріг; *(висоти)* стеля; *мн.* МЙЖІ, рямці, рамки.

МЕЖОВИЙ, *(знак)* розмежувальний, межувальний; *(стан) Г.* критичний, *ід.* на грані.

МЕЖУВАТИ, *(землю)* розмежовувати; *(з чим)* межуватися, прилягати до, *р.* сусідувати, сусідити.

МЕЗАЛЬЯНС, нерівний ШЛЮБ.

МЕЗАНІН, *(на будинку)* півповерх, надбудова; & *сов.* мезонін.

МЕЛАНХОЛІЙНИЙ, меланхолічний; *(настрій)* сумний, тужливий; *(вигляд)* зажурений, засмучений.

МЕЛАНХбЛІЯ, туга, смуток, /глибокий/ сум; нудьга, нудьгування, сплін, *св.* хандра, *с.* гіпохондрія.

МЕЛІОРАЦІЯ, *(боліт)* осушування; *(пісків)* заводнення.

МЕЛОДІЙНИЙ, мелодичний, милозвучний, милозгучний, приємний /на слух/; *(мотив)* наспівний.

МЕЛОДІЯ, *(пісні)* мотив, голос, наспів, *г.* нута, *ц.* глас; *(звуків)* співзвуччя, співзвучність.

МЕЛЬНИК, мірошник, млинар.

МЕМОРІЯЛ, *див.* ПАМ'ЯТНИК.

МЕМОРІЯЛЬНИЙ, пам'ятний, пропам'ятнйй,^. вікопомний.

МЕМУАРИ, спогади, спомини,

МЕНДЖУВАТИ, *(пре. кіньми)* гендлювати, торгувати, *суч.* спекулювати.

МЕНТ, *див.* **МИТЬ.**

МЕНТАЛЬНІСТЬ *г„* розум, інтелект, розумові здібності; психіка, душевний склад.

МЙНТОР, *див.* НАВЧИТЕЛЬ.

МЕНШАТИ, зменшуватися; *(обсягом)* маліти; *(силою вияву)* слабшати.

МЕНШІСТЬ, менша частина; *(національна)* меншина..

МЕНШОВАРТІСТЬ, неповноцінність.

МЕРЕЖА, *.(рибальська)'сіль',* сітка, */велика/* невід, */невелика/* волок; *П.* плетиво, переплетення; *(шляхів)* система.

МЕРЕЖАНИЙ, *дйв.* **ЦЯЦЬКОВАНИЙ.**

МЕРЕЖАТИ, мережити, робити мережку; *(нитками)* вишивати; *(на дереві)* різьбити узори; *О. (землю)* перетинати, перерізувати, краяти, *(слова)* виводити, писати.

МЕРЕЖИВО, мережка; Я павутиння; *(думок)* плетиво.

МЕРЕЖКА, мереживо; вишивка.

МЕРЕХТІТИ, *(- світло)* блимати, мигтіти, миготіти; *(відбивати світло)* ряхтїти, поблискувати, виблискувати; *(- очі)* блискотіти; *(- зорі)* виморгувати; *(перед очима)* сновигати; *(- ягоди)* рябіти, рясніти; *(в далині)* маячити, маячіти.

МЕРЕХТЛИВИЙ, миготливий, мигтючий, блискотливий, ряхтлйвий, ок. блимкйй, *д.* блимаючий.

МЕРЗЕШТИ, мерзіти, загрузати у гріхах; *(губити людську подобу)* паскудитися.

МЕРЗЕННИЙ, *(відворотний)* бридкий, гидкий, огидний, потворний, мерзосвітній, гидосвітній; *(вчинок)* підлий, мерзотний, паскудний, гидбтний, негідний.

МЕРЗЛИЙ, замерзлий, промерзлий, перемерзлий; *(сніг)* що взявся кригою /льодом/, обмерзлий, обледенілий; *(- істоту)* закляклий, задубілий.

МЕРЗЛЯК, змерзляк, змерзлюх, мерзлятина, *о.* паршиве порося.

МЕРЗНУТИ, мерзти, замерзати, *о. ш&-* Цати зубами, *жм.* морозитися; *(- землю)* дубіти; *(- тіло — ще)* коцюбнути, клякнути, заклякати; *пі* ХОЛОНУТИ.

МЕРЗОТА, паскудство, плюгавство, мерзенність; *(втілена)* нечисть, ПОГАНЬ, негідь; *(хто)* МЕРЗОТНИК, негідник, паскудник, паскуда, поганець, ПАДЛЮКА, лайдак.

МЕРЗОТНИЙ, *див.* МЕРЗЕННИЙ.

МЕРЗбТНИК, *див.* МЕРЗОТА; *з.* шевлюга; *ЛАЙ.* ПАДЛЮКА, *ок.* паразит.

МЕРКАНТИЛЬНИЙ, корисливий, дріб'язкбво-ощадливиЙ.

МЕРКНУТИ, меркти, мерх/ну/ти; гаснути, згасати, темнішати, блякнути, померкати, примеркати; *(з настанням ночі) неос.* поночіти, темніти; *(- очі)* тьмяніти; *(тратити силу,.. значення)* слабнути, слабшати, меркнути-зникати, послаблюватися.

МЕРСІ, *див.* СПАСИБІ.

МЙРТВИЙ, неживий, померлий, *ур.* бездиханний, *р.* мерлий, *ев.* покійний; *(-рослину)* сухий, засохлий; *(від утоми)* знесилений, стбмлений; *(- барви)* мертвотний, блідий, тьмяний; *(- місто)* порожній, спорожнілий, *(- машину)* нерухомий, завмерлий, *(- тишу)* безгомінний, абсолютний, *(- красу)* бездушний, безживний; *(сон)* непробудний, міцний, мертвецький.

МЕРТВИТИ, убивати, умертвляти; *(позбавляти сонця, життя)* притлумлювати, пригнічувати, заглушувати, *о.* дихати смертю.

МЕРТВІТИ, завмирати, *кн.* омертвівати; *(- руки)* терпнути, німіти, ціпеніти; *(- світло)* згасити, мерхнути, блякнути; (- *думку)* застигати.

МЕРТВОТА, мертвотність, мертвенність; нерухомість, застій; *П.* інертність, бездіяльність.

МЕРТВбТНИЙ, МЕРТВИЙ; *(спокій)* мертвенний, безживний, заціпенілий; *(вплив)* мертвущий.

МЕРТВЯК, мрець, труп, *ев.* небіжчик, покійник, *як ім.* МЕРТВИЙ, померлий, неживий, мерлий, покійний; *П.* живий труп.

МЕРТИ, вмирати, помирати, гинути, конати, *(від мору)* вимирати; (- *серце)* завмирати; (- *тварин)* здихати; *док. див.-* УМЕРТИ, ПОМЕРТИ.

МЕРЩІЙ *пр.,* хутчій, швидше, *д.* метчій; якомога швидше, негайно; (!) не гайся! не

гайтесь! не барись /баріться/! повертайся /повертайтесь/!
МЕСНИК, помстйтель, *р.* мстйвець, відомститель.
МЕСТИ, *(мітлою)* замітати, підмітати, обмітати; *(звідки)* вимітати.
МЕТА, иіль; *(для вправ)* мішень; Я. задум, намір, плян, *(життя)* зміст.
МЕТАЛЕВИЙ, металічний; *(голос)* дзвінкий; *пор.* ЗАЛІЗНИЙ, СТАЛЕВИЙ.
МЕТАМОРФОЗА і **МЕТАМОРФОЗИ,** *д!* ВИДОЗМІНА і ПЕРЕТВОРЕННЯ.
МЕТАТИ, кидати, вергати, *жм.* жбурляти, швиргати; *(куди)* закидати, викидати; *(вгору)* підкидати; *(іскри)* розсипати, розкидати.
МЕТАТИСЯ, борсатися, кидатися, *ф.* не знаходити собі місця; *д.* шамотатися; *(з боку в бік)* шарпатися, гедзатися; *(у ліжку)* перевертатися, вертітися; *(у сні)* жахатися; *(від вітру)* хитатися, гойдатися; *Р.* метати; *дк.* **МЕТНУТИСЯ,** *(бігти)* кинутися, порснути; *(куди)* мотнутися, збігати, злітати; *(на кого)* накинутися, напасти.
МЕТЕЛИК, *(комаха)* метіль; *(летючка)* листівка, проклямація; *(книжчина)* брошурка, книжечка; *(предмет туалети)* краватка /на взір банта/.
МЕТЕЛИЦЯ, заметіль, сніговійниця, сніговиця; *(з вітром)* хуртовина, ЗАВІРЮХА, ВІХОЛА.
МЕТЕбР, *див.* ЗІРКА; *(яскравий)* болід.
МЕТИКбВАНИИ, метикуватий, кмітливий, тямущий, тямовитий; *(на чому)* досвідчений у, практикований у.
МЕТИКУВАТИ, міркувати, думати, мізкувати, мудрувйти, розмірковувати, розкидати головою /мізками/, *ф.* кумекати, микйтити, варити головою; *(на чому)* знатися, розумітися; *(прикидати в голові)* обмірковувати, обдумувати.
МЕТИС, *(суміш двох рас)* мішанець, *(напівчорний)* мулят; *(суміш порід)* гібрид.
МЕТКИЙ, проворний, моторний, спритний; *(- рибу)* рухливий; *(швидкий)* прудкий; *(у скруті)* кмітливий, бистрий на розум, вигадливий, винахідливий, ПРОМІТНИЙ.
МЕТЛЯТИСЯ, *(на вітрі)* маяти, майоріти, *сов.* розвіватися; *(в русі)* погойдуватися: *(хилитатися)* теліпатися; *(- дорогу)* витися, гадючитися, кривуляти.
МЕТОДИЧНИЙ, ПОСЛІДОВНИЙ, систематичний; *пр.* МЕТОДИЧНО, *о.* п'ядь за п'яддю.
МЕТРИКА, *див.* СВІДОЦТВО.
МЕТРОПОЛІТЕН, метро, підземка
МЕТРОПОЛІЯ, *див.* ДЕРЖАВА.
МЕТУШИТИСЯ, *(хапливо рухатися)* шамотатися, мотатися, мотлятися, бігати, гасати, *о.* крутитися, як муха в окропі /сироватці/; *(по хаті)* товктися /як Марко у пеклі/; *(на кухні)* поратися; *(біля чого)* клопотатися, комашйтися, крутитися.
МЕТУШЛИВИЙ, *(в поведінці)* неспокійний, неврівноважений, поквапливий, *з.* потовкучий; *(- подію)* безладний, хаотичний.
МЕТУШНЯ, *(біганина)* руханйна, мотанина, шамотня, *д.* ворушня, закрутанйна, крутанина, заметушня, с. СУМ'ЯТТЯ, паніка, содбма, рейвах; *(пуста)* буря в склянці води; *(в юрбі)* штовханина, шарпанина; & метушіння, метушливість.
МЕФІСТОФЕЛЬ, дух сумніву, демон, спокусник; *див.* ДИЯВОЛ.
МЕФІСТОФЕЛЬСЬКИЙ, *див,* УЩИПЛИВИЙ.
МЕХАНІЗМ, *(невеличкий)* прилад, пристрій; *(великий)* машина; *(державний)* система, устрій; *(війни)* механіка; *(мислення)* процес; *(реакції) Х.* перебіг.
МЕХАНІКА, *П.* будова, структура; *(взаємин)* закуліси, кухня, підклад, механізм.
МЕХАНІЧНИЙ, *(жест)* МАШИНАЛЬНИЙ; *(підхід)* механістичний, неглибокий, поверховий.
МЕЧЕТ і **МЕЧЕТЬ,** *див,* ХРАМ.
МЕШКАНЕЦЬ, *(дому)* жилець, пожилець, комірник, *соє.* квартирант; *(краю)* житель.
МЕШКАННЯ, *(приміщення)* помешкання, житло, КВАРТИРА; *(стале)* домівка, оселя, господа, *ф.* кйшло; *(розкішне)* хороми, палати, апартаменти; *(місцеперебування)* осідок; *(дія)* проживання.
МЕШКАТИ, *(де)* проживати, *г.* замешкувати; *(безвиїзно)* домувати, *(на квартирі)* квартирувати; *п!* ЖИТИ; *п-к* -АЮЧИЙ, шо мешкає, жилець, мешканець, *фр.* поселений, *г.* замешкалий.
МЖИТИ і **МЖЙЧИТИ,** імжити, мрячйти, *д.* мигйчити, *о.* сіяти /як крізь сито/.
МЖИЧКА, мжа, імжа, мрячка, *д.* мигйчка.
МИГАВКА, *(в небі)* спалахи, сполохи, блискавиця, *сов.* зірниця.
МЙГИ, жести, жестикуляція, знаки, *р.* пантоміми, *жм.* киви, морги, *зб.* міміка.
МИГТІТИ, миготіти, миготати, *р.* мелькати; *(в думці)* спалахувати; *(в очах)* мерехтіти, ряхтіти, рябіти; *(- світло)* блимати, блискати.
МИГЦЕМ *пр.,* пріторком, *(бачити)* краєм ока, *д.* мелькома; *Р.* миттю.
МИКАТИ, *(волосся)* рвати, скубти; *(смикати)* торгати, шарпати, сіпати.
МЙЛИИ, хороший, симпатичний; *(голос)* приємний; *(у стосунках)* люб'язний; *(світ)* дорогий; *(серцю)* коханий, любий, *ЯК ЇМ.* солодятко; & миленький.
МИЛИЦЯ, костур, *жм.* куля.
МИЛІСТЬ, *(до кого)* прихильність, *(з боку дужого)* ласка; *(вияв милосердя)* помилування; *(полегиш)* полегкість, зглядь; *(милосердний вчинок)* доброчйнство; *Р.* приємність; *ЗСТ.* любов, кохання; & мйлость.
МИЛОВАРНЯ, милярня, *сов.* миловарний завод.
МИЛОВИДИЙ, *(• жінку)* гарненький; *сов.* миловидний, *зап.* милолиций.
МИМОВОЛІ, *д!* МИМОХІТЬ.
МИЛОСЕРДИЙ, милостивий; доброчинний, добродійний; жалісливий, співчутливий; & милосердний.
МИЛОСЕРДУВАТИ, милосердитися над, мати зглядь на; жалувати, жаліти, співчувати.
МИЛОСЕРДЯ, співчуття, жалість, жаль, *зет.* милосердіє; *(зглядь)* милість, ласка.
МИЛОСТИВИЙ, доброчинний, добродійний, милосердий; *(- долю)* поблажливий, вибачливий; *ФР.* ласкавий *іп.* будьте милостиві!/.
МИЛОСТИНЯ і **МЙЛОСТИНА,** *(жебракові) б. з.* давання, хавтур/а/, *ід.* ласкавий хліб /гроші/, *фр.* простйбіг, *сов.* подаяння; *(як нагорода) сов.* подачка, л. маслак.
МИЛУВАТИ, жаліти, щадити, давати пільгу, *юр.* АМРІЕСТУВАТИ; *(смертника)* дарувати життя *кому..*
МИЛУВАТИ, *див.* ГОЛУБИТИ; *(око)* тішити, звеселяти, радувати.
МИЛУВАТИСЯ, *(- коханих)* голубитися; *(чим)* любуватися; *(у чому)* кохатися.
МИЛЬНИЙ, міляний; *(колір)* темносірий; *(- думку)* помилковий.
МИМО *прий.,* повз, побіля, попри; *ПР.* попри, не зважаючи на, /я. мимо її дивацтва); *ід.* **МИМО ТОГО, ЩО,** дарма що, не зважаючи нате. що.
МИМОЇЗДОМ *пр.,* проїздом, наїздом.
МИМОХІДЬ *пр.,* по дорозі, мимобіжно, проходом, мимоходом; *(недбало)* ПОХАПЦЕМ; *(сказати)* між іншим; *(почути)* краєм вуха; *(глянути)* краєм ока.
МИМОХІТЬ *пр.,* несамохіть, мимоволі, ненароком, мимовільно, підсвідомо, само собою; *(проти волі)* не хотівши, недоброхіть, *ок.* невласновільно, *р.* знехотя.
МИМРИТИ, харамаркати, слебезувати, *д.* миркати; БУБОНІТИ.
МИНАТИ, *(в русі)* проминати, поминати, обминати, обходити стороною, випереджати; *(лишати без уваги)* пропускати; *(- час)* минатися, збігати, спливати, упливати, линути, летіти, пролітати; (- *період часу)* закінчуватися, кінчатися */н.* минає ніч/; *(- літа)* сповнятися; *док.* **МИНУТИ.**
МИНАТИСЯ, (- *час)* МИНАТИ; *(- період часу)* кінчатися, закінчуватися; *(- гроші, харчі)* витрачатися; *Р.* помирати.
МИНУВШИНА, минулість, давні часи, *о.* перегорнута сторінка, *як ім.* минуле, колишнє; *(близька)* вчорашній день; *(далека)* ДАВНИНА, старовина.
МИНУЛИЙ, КОЛИШНІЙ, давній, *н.* вчорашній, *с.* давноминулий, давнєколйшній; *(факт)* пережитий, */щойно збутий/* попередній; *(матч)* останній; *п. ф.* МИНУЛЕ, МИНУВШИНА.
МИНУЩИЙ, недовговічний; *(вік)* смертний, «! ТЛІННИЙ; *(час)* плинний, скороминущий, швидкоплинний, *поет,* летучий.
МИР, 1. згода, злагода, лад; відсутність війни; *(пакт)* мирна угода, *(тимчасовий — ще)* перемир'я, замирення; *(у природі, душі)*

тиша, спокій; 2. *ЗСТ.* світ; *(хрещений)* люди, громада, народ; *Ц.* світське життя.

МИРИТИ, *(ворогів)* примиряти, замиряти.

МИРИТИСЯ, примирятися, замирятися, годитися, іти на мирову; *(з чим)* звикатися, толерувати *що.*

МИРНИЙ, *(час)* не воєнний; (- *людність)* цивільний; (- *політику)* миролюбний; *(- вдачу)* сумирний, невойовничий, неагресивний; *(намір)* миролюбний, не ворожий; *(- життя)* спокійний, тихий; *(- співжиття)* дружній, злагідний.

МИРШАВИЙ, *(хто)* слабосилий, хворобливий, нездалий, непоказний, незугарний, плохий, недолугий; *(предмет)* поганенький, жалюгідний, *жм.* затрушений; *(волос)* рідкий, облізлий, (~ *рослинність — ще)* заниділий, кволий; & миршавенький.

МИРШАВІТИ, марніти, худнути, мізерніти, в'янути, сохнути, чучверіти, чвеvріти; (- *траву)* засихати.

МИРЯНИН, *ЗСТ.* селянин, громадянин; *Ц.* парафіянин, вірянин, *г.* парохіянин, *як ім.* вірний, богомільний, *сов.* віруючий.

МИСЛИВЕЦЬ, ловець, звіролов, *(пре. на морського звіра)* звіробій, *зет.* ловчий, *як ім,* мисливий; *П.* гонитель, переслідувач.

МИСЛИВСТВО, ловецтво; *(полювання)* лови, влови, звіроловство.

МИСЛИВСЬКИЙ, ловецький, ловчий, звіроловний.

МИСЛИТИ, думати, міркувати, розмірковувати, *(глибоко)* аналізувати; *(мати намір)* збиратися; *Б. 3.* бажати; *Р.* уявляти; *п-к* **МИСЛЯЧИЙ,** що мислить, здатний мислити, головатий, тямущий, глибокодумний, *о.* з головою, *ур.* мислитель, *фр.* мислення /*н.* нестандартного мислення/, з мисленням /*н.* з логічним мисленням/.

МИСЛЬ, *див.* ДУМКА.

МИСТЕЦТВО, *OR.* образотворчість, *зет.* штука; *(уміння)* майстерність.

МИСТЕЦЬ, митець, майстер, мастак, *сов.* умілець, *(блискучий)* артист, віртуоз, *як зв.* маестро.

МИСТЕЦЬКИЙ, *сов.* художній; (- *виконання)* артистичний, майстерний, с. віртуозний; *п!* ОБРАЗОТВОРЧИЙ.

МИТАРСТВА, *д!* ПОНЕВІРЯННЯ.

МИТИ, промивати, обмивати, вимивати, відмивати, перемивати; *(себе)* умивати; *(сльозьми)* поливати.

МИТИСЯ, вмиватися, обмиватися *і всі моле. пох. від* МИТИ; *(потом)* обливатися.

МИТНИЦЯ, due. ЗАСТАВА.

МИТО, *див.* ПОДАТОК.

МИТРОПОЛИТ, Князь Церкви, Владика.

МИТТЄВИЙ, блискавичний; *(-реакцію)* негайний, моментальний; & миттьовий.

МИТТЮ *пр.,* вмить, в один мент, в одну мить, блискавично, ВМАХ, вдух, /одним/ духом, моментально, прожогом.

МИТЬ, мент, момент, *зет.* мет; *(період часу)* секунда, хвилька, часинка.

МИША, & мишка, *зб.* мишва.

МИШАК, арсен, *сов.* миш'як.

МИШАСТИЙ, *(колір)* сірий; *(вигляд)* пацюкуватий.

МІГРАЦІЯ, *(істот)* переселення, *(птахів)* переліт, *(чого іншого)* переміщення.

МІГРЕНЯ, головний біль; & *сов.* мігрень.

МІГРУВАТИ, переселятися, перелітати, переміщатися; *пор.* МІГРАЦІЯ.

МІДНИЙ, *(з жовтої міді)* мосяжний, мусянжевий, *сов.* латунний; *(колір)* червоножбвтий; & мідяний.

МІДЯК, мідна монета; *(щось маловарте)* гріш, копійка; *мн.* **МІДЯКИ,** дрібні монети, дрібняки, *зб,* мідь.

МІДЬ, *(жовта)* мосяж, *сов.* латунь; *(звуки труб)* дзвін; *ЗБ.* мідяки, дрібняки, мідні гроші.

МІЖ *прий.,* межи, меж; *(людей)* серед, поміж, помежй; *(себе)* проміж, з-проміж.

МІЖГІР'Я, межигір'я; *(вузьке й глибоке)* ущелина, провалля, розколина, д. вертела

МІЖЗОРЯНИЙ, міжпланетний, КОСМІЧНИЙ, *д.* міжпростірний.

МІЖНАРОДНІЙ, міжнаціональний, інтернаціональний; *(з'їзд)* світовий, усесвітній.

МІЗАНТРОП і **МІЗАНТРОПІЧНИЙ,** *д!* НЕЛЮД і НЕЛЮДСЬКИЙ.

МІЗЕРІЯ, (- *платню)* гроші, копійки; *(особисті речі)* манатки, манаття, пожиток; *TI.* убозтво, бідність, *зет.* мізерство, *(жалюгідність)* мізерність; *(щось неварте)* дрібниця, дріб'язок; *(хто)* нікчема.

МІЗЕРНИЙ, дуже малий, манюній; *(скарб)* убогий, злиденний; *(зміст)* неглибокий, пустий; *(- кількість)* незначний; *(дух)* жалюгідний, нікчемний, суєтний; (- *тіло)* малосилий, кволий.

МІЗЕРНІТИ, *див.* МИРШАВІТИ.

МІЗКУВАТИ, розмірковувати, МЕТИКУВАТИ; *(у чому)* розуміти, тямити, розумітися на.

МІКРОБ, бактерія, бациля /*сов.* бацила/, мікроорганізм.

МІКРОСКОПІЧНИЙ, *(обсяг)* украй малий, малим-малійй, *жм.* манюсінький, мацюпусінький; (- *аналізу)* проникливий, до найменших дрібниць, скрупульозний.

МІКСТУРА і **МІЛЙДІ,** *д!* СУМІШ і ПАНІ.

МІЛИНА і **МІЛКОВЙНА,** мілководдя, мілковіддя, *(при березі)* обмілина,/), обміль; *як ім.* МІЛКЕ.

МІЛІЦІОНЕР, *як Ім.* міліцейський, *жм.* міліцай, *г.* міліцІянт, *зн.* поліцай.

МІЛКИЙ, неглибокий, плиткйй; *(- тарілку)* плескатий, *сов.* плбекий; *як ім.* **МІЛКЕ,** мілина, мілковйна; & міленький, мілкуватий.

МІЛКО *пр.,* неглибоко, плитко, *о.* горобцеві по коліна.

МІЛКОВІДДЯ, *див.* **МІЛИНА.**

мілководий, МІЛИННИЙ, МІЛКОВОДНИЙ, неглибокий, МІЛКИЙ.

МІНА, 1. *(обличчя)* вираз, *неї.* гримаса; 2. *(вибухуща)* бомба, фугас; *(плавуча)* торпеда; 3. *(підземний хід)* катакомба; 4. *ІСТ.* обмін, міньба.

МІНАРЕТ, *див.* ВЕЖА.

МІНИТИСЯ, мінятися, змінюватися; *(виходити з рівноваги)* губити витримку /самовладу/, *д.* пасіювати; (- *світила)* затемнюватися, меркнути; *(різними барвами)* грати, вигравати, перлйтися, полискувати, переливатися.

МІНІМАЛЬНИЙ, якнайменший, найменший, дуже малий; *(тиск)* найнижчий.

МІНІМУМ, найменша величина /кількість/; *ЯК ПР.* щонайменше, найменше, мінімально.

МІШСТЕР, *див.* УРЯДОВЕЦЬ.

МІШЯТЮРНИЙ, дуже малий, крихітний, манюній; & *сов.* мініатюрний.

МІНЛИВИЙ, непостійний, несталий, змінний, перемінний, хисткий, щораз інший; *(- барви)* переливистий, веселковий, грайливий, переливчастий, переливний.

МІНОР *муз.,* журливий лад /тон, тональність/; Я. сумний настрій.

МІНОРНИЙ, *(тон)* тихий, НІЖНИЙ, сумовитий; *(настрій)* смутний, журливий.

МІНУС, *МАТ.* знак віднімання; *П.* вада, Ґандж, недолік, *г.* недотягнення.

МІНЯТИ, обмінювати, вимінювати; заміняти, замінювати, *(кадри)* заміщати; *(переінакшувати)* змінювати; *(гроші)* розмінювати; *(наказ) жм.* перетакувати; n-к **МІНЯЮЧИЙ,** що міняє, охочий міняти, спритний до міньби, міняйло, міняльний.

МІНЬБА, обмін, *г.* виміна; *іст.* міна.

МІРА, *(вівса)* мірка; *(успіху)* мірило, критерій; *(знань)* рівень; *(дія)* міряння.

МІРИЛО, критерій, міра, еталон, *о.* пробний камінь, *р.* мірка; *(на мат)* маштаб.

МІРКА, *(одягу)* розміри; *(вівса)* міра; *(у млині)* мірчук; *Р.* мірило, критерій.

МІРКУВАННЯ, *(дія)* думання, метикування; *(наслідок дії)* думка, переконання, погляд, *ок.* міркування.

МІРКУВАТИ, МЕТИКУВАТИ, розмірковувати; думати, обмірковувати, аналізувати; *ЖМ.* розуміти, усвідомлювати.

МІРНИЙ, *(рівномірний)* розмірений, ритмічний; *(прилад)* МІРЧИЙ; *(у мові)* стриманий, поміркований; *(- якість)* помірний, пересічний, середній.

МІРЧИИ, вимірювальний, міряльний, вимірний, мірний

МІРЯТИ, *(що)* виміряти, об-, вимірювати, об-, *зап.* проміряти, заміряти; *(оком)* змірювати; *(шлях)* долати; *(взуття)* приміряти; *(звіра)* ціляти.

МІРЯТИСЯ, *(силами, якостями)* змагатися; *Д.* намагатися, силкуватися, пробувати.

МІСИВО, *(рідке)* каша, кваша; *(густе)* тісто; *(на шляху)* грязюка, болото, багнюка.
МІСИТИ, *(густу масу)* вимішувати, перемішувати; *(болото) ІД* брьохати по болоту; *ЕВ.* бити.
МІСІОНЕР, *д!* **ПРОПОВІДНИК.**
МІСІЯ, *(чия)* обов'язок, повинність; *(лицарська)* завдання, доручення; *(історична)* призначення, відповідальність; *(дипломатична)* представництво.
МІСТ, *(примітивний)* кладка; *(на плаву)* понтон; *(над прірвою)* віядук; *П. (між народами)* порозуміння, взаєморозуміння; *Д.* підлога, поміст; & місток.
МІСТЕР, due. ПАН.
МІСТИТИ, мати /крити/ в собі; *Б. 3.* розміщувати; *(у пресі)* вміщати, публікувати.
МІСТИТИСЯ, знаходитися; розмішуватися; *(у чім)* гніздитися; *(в голові)* вміщатися, вкладатися; *(у пресі)* публікуватися.
МІСТИФІКАТОР, *д!* ОКОЗАМИЛЮВАЧ.

МІСТИФІКУВАТИ, вводити в оману, замилювати очі, забивати баки, *г.* пускати блахмана.
МІСТИЧНИЙ, таємничий, загадковий, незбагненний.
МІСТКИЙ, *(дім)* просторий, *сов.* ємний; *(короб)* укладистий; *(і малий)* портативний.
МІСТО, *д.* город, *ур.* град, *(головне)* столиця, центр; *(портове)* порт, */безмитний/* порто-франко; & містечко.
МІСЦЕ, місцина; *(на землі)* місцевість; *(дії)* арена; *(тепле)* посада; *(мокре)* пляма; *(у тексті)* уривок; *(в уряді)* вакансія; *(своє)* становище; *(прощі) ІД. п.* мекка; *мн. кн.* МІСЦЯ, периферія, провінція */п.* рапорти з місць/; & місцинка.
МІСЦЕВИЙ, тутешній, льокальний, *св.* локальний, *мд.* периферійний; *(житель)* тубільний, автохтонний, аборигенний, */тих ласць/*тамтешній; *(вираз)* діялектний.
МІСЦЕВІСТЬ, *(дачна)* околиця, район, зона, *пі* ТЕРЕН, КРАЙ, МІСЦЕ; & місцина.
МІСЦЕПЕРЕБУВАННЯ, у. осідок, *а.* резиденція, *(місце проживання)* домівка.
МІСЯЦЬ, супутник Землі; *(на небі)* нічне світило, *ж.* циганське сонце; *(новий)* молодик; *(у календарі)* ЗО днів, чотири ТИЖНІ; & місяченько, місячко.
МІТ, *св.* **МІФ,** легенда; *П.* казка, вигадка, фантазія, нереальність, на вербі груші
МІТИНГ, збори, віче, схід, збірка.
МІТИНГУВАТИ, палко обговорювати, кидати заклики; *п-к* -УЮЧИЙ, учасник мітингу, розмітингбваиий, *(натовп)* розбурханий.
МІТИТИ, значити, позначати, карбувати; *(тавром)* таврувати, *(маркою)* маркувати; *(людей)* штемпувати; *(стати ким) ЗАЛ.* шитися /ЦІЛИТИ/ в; *3.* мати намір.
МІТИЧНИЙ, легендарний; *П.* вигаданий, фантастичний, нереальний, казковий.
МІТЛА, помело, *(хатня)* віник; *(небесна) ЖМ.* комета.
МІХ, мішок, лантух, *(малий)* торба; *(шкіряний Ata воду/)* бурдюк.
МІЦНИЙ, *ЖМ.* кріпкйй; *(союз)* нерозривний; *(фізично)* витривалий, дужий, сильний; *(будовою)* кремезний; *(духово)* стійкий, непохитний, несхитний, незламний; *(голос)* лункий; *(- слово)* твердий, надійний; *(сон)* глибокий, непробудний, твердий, з. товстий; *(мороз)* дошкульний, цупкий; *(розчин)* насичений, концентрований; *(запах)* різкий, терпкий; *(господар)* заможний.
МІЦНІТИ, міцнішати, дужчати, зміцнюватися, *жм.* кріпшати, *о.* набиратися сили /сил/, вбиватися в пір'я, обростати пір'ям.
МІЦЬ, міцність; *(фізична)* сила, снага, *зет.* міч; *(духова)* стійкість, незламність, непохитність; *УР.* могутність, могуття.
МІЧЕНИЙ *зап., у.* /по/значений, карбований, маркований.
МІШАНИНА, суміш, мішанка, *(рідин)* бовтанка, *ОІЬАІ* мішка, *ж.* вінегрета, *кн.* конгломерат, *Ід.* трохи того, трохи сього, усього потроху; *(змов) п.* суржик; *(мелодій)* попурі; *(барв)* мозаїка; *(непорядок)* безладдя, каша. **плутанина;** *пор.* ГІБРИД.
МІШАТИ, розмішувати, вимішувати; *(карти)* переплутувати, перемішувати: *(з землею)* змішувати; *(плутати одне з другим)* не розрізняти; *(кому) Д.* заважати.
МІШЕНЬ, *(стрільця)* ціль; *(об'єкт кпин)* козел відпущення, *г.* жертвеиний козел.
МІШМА *пр.,* впереміш/ку/; *пі* ЖУЖМОМ.

МІШОК, міх, лантух, торба, *(для оброку)* рептух; *(дорожній)* саквояж; *(повітряний)* порожнина, */в атмосфері/* яма; *(під оком)* набряк; *В-Й* оточення,котел.
МІЩАНИН, городянин, *г. зн.* міщух; *П.* обиватель, філістер, *зн.* салогуб.
МЛА, імла, мряка, морок, темінь, темрява; *(- погоду)* мжичка, мрячка, туман; *(від диму)* серпанок; *(вікова) П.* дикість, дикунство, безкультур'я.
МЛИВО, *(дія)* молоття, помел; *(змолоте зерно)* борошно, *д.* меливо.
МЛИН, *(ручний)* жорна; *(вітряний)* вітряк; *(водяний /з наливним колом/) з.* корениш млин, коречник, корчак, */що діє лише весною/ з.* вешняк; *(на крупи)* драч, крупорушка, круподерня; & млинок.
МЛИСТИЙ, імлистий, туманний, мрячний, сльотавий, сльотливий, сльотний, сльотяний, замрячений, затуманений.
МЛІСТЬ, млость, млосність; *(солодка)* знемога, /зо/мління; *св.* розслабленість.
МЛІТИ, умлівати, замлівати, розімлівати, завмирати; *(від болю)* знемагати; *(~ руки-ноги)* терпнути, затерпати; (- *серце)* в'янути; *(втрачати пам'ять)* непритомніти; *КУЛ. (- страви)* упрівати.

МЛОЇТИ, *(серце, дуіиу)* п'янити, *сов.* томити; *неос.* нудити.
МЛОСНИЙ, запаморочливий; *(- пахощі)* п'янкий, п'янливий, п'янючий; *(~ спеку)* нестерпний, задушливий, душний.
МЛЯВИЙ, нежвавий, неактивний, небадьорий, вайлуватий, нешвидкий, неповороткий, сонний, напівсонний, оспалий, *о.* мов неживий; *(погляд)* невиразний; *(рух)* лінивий, повільний; *(промінь)* тьмяний, неяскравий.
МНОЖИТИ, *(кількість)* збільшувати, примножувати, намножувати, розмножувати; *(числа)* перемножувати; *(живність)* розплоджувати, иашюджувати.
МНОЖИТИСЯ, збільшуватися; *(плодитися)* розмножуватися, намножуватися, наплоджуватися, розплоджуватися; (- *числа)* перемножуватися.
МОБІЛІЗУВАТИ, *(до армії)* приклйкати, *св.* призивати; *(сили)* напружувати, приводити у стан поготівлі /готбвости/; *(ресурси)* призбирувати; & мобілізовувати.
МОВ *сп.,* немов, ніби, наче, неначе, як, буцім, мовби, немовби, начеб, неначебто, мовбито, нібито, немовбито, буцімто, *г.* гейби.
• **МОВА,** мовлення, говбрення, *р.* річ; *ЖМ.* розмова, бесіда, балачка, гутірка; *(місцева)* діялект; *(найпоширеніша штучна)* есперанто; *(політичних мафій)* новолексика; *(виступ)* ПРОМОВА.
МОВЕЦЬ, мовлянин, носій мови.
МОВИТИ, говорити, казати, кн. висловлюватися,/?, мовляти; *(на вічу)* промовляти.
МОВЛЯВ *ч,,* мовляли, мовляють; *Р.* так би мовити.
МОВНИК, *(викладач мови)* словесник; *ЖМ.* мовознавець; *пі* ФІЛОЛОГ.
МОВОЗНАВЕЦЬ, філолог, ЛІНГВІСТ, *жм.* мовник.
МОВЧАЗНИЙ, небалакучий, неговіркий, маломовний, невелемовний, небагатослівний, немовний, скупий на слово, *д.* мовчущий, мовчкуватий, неговорючий; *(беззвучний)* безгомінний, безгучний, німотний, безмовний; (- *згоду)* безсловесний.
МОВЧАН, мовчун, немова, *д.* мовчак.
МОВЧАНКА, *(дія)* мовчання, німування; *(безголосся)* безгоміння, німота, німотність; *(мертва)* тиша.
МОВЧАТИ, не говорити, німувати, *о.* справляти мовчанку, тримати язик за зубами, не розтуляти рота, *дк.* у рот води набрати, прикусити язик; (- *що)* не розказувати *чого,* критися з *чим,* не давати волі язику; *(не висловлюватися)* тримати при собі думки; *(- чуття)* не виявлятися; *Ті.* не протестувати, /покірно/ терпіти, зносити; *&* мовчати, як риба; *нак.* **МОВЧИ!, МОВЧІТЬ!,** цить!, цитьте!.
МОВЧКИ яр., без слів /слова/, мовчазно, безмовно, німо, не кажучи ні слова; *(беззвучно)* безгучно, безгомінно, безголосно; *(без галасу)* потихеньку, тихо, тихенько; *П.* без протесту, покірно; *пор.* АНІ МУР-МУР.
МОГИЛА, *(для небіжчика)* яма, гріб; *(місце погребу)* поховання; *(висока)* курган; *ТІ.* смерть; *UP. CJJ.* кінець, капут, каюк.

МОГИЛКИ, *див.* ЦВИНТАР, КЛАДОВИЩЕ.

МОГИЛЬНИЙ, гробовий; *(пам'ятник)* нагробний, намогильний; *(холод)* мертвущий; *(- тишу)* мертвий, непорушний; *(морок)* суцільний, непроглядний; *(голос)* глухий, замогильний.

МОГИЛЬНИК, *(хто)* погребар, погребник; *(давній)* кладовище; *(жук)* мертвоїд.

МОГОРИЧ, *(питво)* пиття, випивон; *(дія)* частування, пригощання; *П.* платня, хабар.

МОГТИ, бути здатним /годним, спроможним/, спромагатися, мати силу; уміти; *док.* **ЗМОГТИ,** *(зробити)* здужати, здоліти, потрапити.

МОГУТНІЙ, можний, *с.* всемогутній, всембжний, стосйлий, всесильний, *(дух)* міцний, сильний, стокрйлий; *(владар)* всевладний, можновладний; *(дуб)* велетенський, кремезний; (- *зелень)* пишний, буйний; (- *враження)* разючий, приголомшливий; *(вияв чогось)* потужний.

МОГУТТЯ, могутність, можність, *поет.* могуть; *(влади)* можновладство, можновладність, всевладність; *(військове)* потуга.

МОДА, *з.* завід, *ж.* заведенція; *(на що)* захоплення, закохання; *П.* манера, звичка, *жм.* поведенція.

МОДЕЛЮВАТИ, *див.* **КОПІЮВАТИ.**

МОДЕЛЬ, взірець, зразок, копія; *(поведінки)* стандарт; *(авто)* тип, марка; *(книжки)* макет; *(сукні)* крій; *(хто)* натурник, *жін.* натурниця, моделька.

МОДЕРНИЙ, новітній, найсучасніший, новомодний.

МОДЕРНІЗУВАТИ, усучаснювати, підновлювати; *п-к* ->ПЮЧИЙ, для модернізації.

МОДИФІКАЦІЯ, *(дія)* перетворення, видозміна, зміна; *(наслідок)* різновид.

МОДНИЙ, *(одяг)* найсучасніший, новомодний; *(романс)* популярний, поширений, *(вираз — ще)* крилатий; *(товар)* ходовий; *(звичай)* прийнятий, заведений.

МОЖЕ *ест.,* може бути, можливо, *жм.* мо'; *(ануж)* чей, ачей, *г.* чень.

МОЖЛИВИЙ, здійсненний; припустимий, припущенний, дозволенний, *сов.* мислимий; *кн. п-о* евентуальний; *(суперник)* потенційний; *(який можна терпіти)* прийнятний /*н.* варант/; *пі* НІЧОГЕНЬКИЙ; *як їм.* МОЖЛИВЕ, здійсненне, ймовірне.

МОЖЛИВІСТЬ, змога, шанс, *зет.* можність, *р.* мога, *кн.* потенція; *(оказія)* нагода.

МОЖНА *пр.,* вільно, дозволено, не заборонено; можливо; & *жм.* мож.

МОЖНИЙ, могутній, *с.* всеможний, всемогутній; *(маєтний)* заможний; *Д.* можливий.

МОЖНОВЛАДЕЦЬ, вельможа, *ок.* владомбжець, *г.* можновладник; *(над краєм)* володар, владика, самодержець, самовладець; *(завдяки багатству)* плутократ.

МОЖНОВЛАДНИЙ, вельможний, володарний, володарський, всевладний, ок. владоможний.

МОЗОК, *кн.* розумовий апарат, орган мислення; *(кістковий)* шпіг; *(партії) П.* ядро, центр, о. мозковий трест; *П.* розум, глузд, інтелект; & мїзок.

МОЗОЛЯСТИЙ, *(з мозолями)* мозоляний, мозолявий, мозолистий, *р.* мозольний.

МОЗОЛЬНИЙ, (- *працю)* важкий; *(тяжко зароблений)* мозольовании; *Р.* мозолястий.

МОКНУТИ, МОКТИ, намокати, за-, роз-, ви-, під-, про-, *(на дощі)* мочитися.

МОКРИЙ, (- *дрова)* сирий, намочений; *(- підлогу)* вологий; *(- погоду)* дощовий; & мокренький, мокрісінький, мокруватий, мокрющий.

МОКРІСТЬ, сирість, вологість, вогкість, мокрінь, мокреча, мокротеча; (- *погоду — ще)* мокрота, сльота.

МОКРІТИ, зволожуватися, сиріти, *с.* намокати.

МОЛЕБЕНЬ, *див.* БОГОСЛУЖБА.

МОЛИТВА, *(дія)* моління; *(щоденна)* отченаш; *П.* нотація, догана, мораль.

МОЛИТИ, благати, дуже просити, Христом-Богом просити, молити слізьми /слізно/; *(Бога /за кого/)* молитися за.

МОЛИТИСЯ, казати /діяти/ молитву, класти /бити/ поклони; *П.* благати, МОЛИТИ; *(на кого)* боготворити/обожнювати/ *кого,* умирати за /захоплюватися/ *ким.*

МОЛИТОВНИЙ, *(тон)* тихомирний, упокорений, покірний; *(погляд)* благальний.

МОЛИТОВНИК, молитвослов, збірка молитов; *(з календарем святих)* полустав.

МОЛИТОВНЯ, молитовний дім; *пі* БОЖНИЦЯ.

МОЛІЛЬНИК, богомол, *(завзятий)* спасенник, *ір. як ім.* святий та божий.

МОЛОДЕЦТВО, нестримна хоробрість /завзяття, сміливість, відвага/; юнацькі роки, юнацтво, молодість.

МОЛОДЕЦЬ, юнак, парубок, хлопець-молодєць, *жм.* козак, *с.* зух, хват; *(завзятець)* сміливець, *с.* відчаяка, відчайдух; & молодчага.

МОЛОДЕЦЬКИЙ, хвацький, завзятий, заповзятий, зуховатий, бравий, відважний; *(- пісню — ще)* загонистий, задиристий, задирливий.

МОЛОДЕЧИЙ, *(щодо молодця)* МОЛОДЕЦЬКИЙ, хвацький; *(щодо молоді)* молодіжний, юнацький, *р.* молоднечий.

МОЛОДШІ, юний, не старий; (- *літа)* юнацький, молодечий; (- *зорю)* новонароджений; *(фахівець) ж.* новоспечений; {- *сало)* свіжий; *ЯК ЇМ.* НАРЕЧЕНИЙ, *етн.* князь; & молоденький, МОЛОДЯВИЙ; *мн.* МОЛОДІ, наречені, молодята, новоженці, молодожони.

МОЛОДИК, *(на небі)* молодий місяць, місячний серп; *(на землі)* парубок, молодий чоловік; наречений.

МОЛОДИТИ, робити молодшим, підмолоджувати, відмолоджувати.

МОЛОДИЦЯ, *dtie:* **ЖІНКА:**

МОЛОДІСТЬ, юність, молоді /юні/ літа, *о.* цвіт життя; & молодощі.

МОЛОДІТИ, молодшати, ставати молодшим; *(душею)* підноситися духом, воскресати.

МОЛОДНЯК, *(молода худоба)* доріст; молодий ліс /дерева/; *(на овочевих деревах)* пагін; *ЖМ. СОВ.* молодь, доріст.

МОЛОДЯВИЙ, молодистий, *сов.* моложаний.

МОЛОДЬ, юнь, юнацтво, молоді люди /голови/, юнаки й дівчата, *р.* молоднеча, молодята, *з.* челядь; *(молоде покоління)* доріст; & *жм.* молодіж.

МОЛОКб, *(матері)* покорм; *(кисле)* кисляк; *П.* сивина; *(рослин)* сік; *(вапняне) Т.* розчин; *пі* НАБІЛ.

МОЛОТИ, *(що)* перемелювати; *П.* клепати /теліпати, плескати, ляпати/ язиком, патякати, шеретувати, сікти язиками, точити язики, теревенити, плести сухого дуба.

МОЛОТИТИ, *(збіжжя)* змолочувати, обмолочувати, вимолочувати; *П.* бити; *(жадібно їсти)* уминати, тріскати, ЛОПАТИ.

МОЛбТНИК, молотільник

МОЛОТЬБА, *(дія)* молотіння, молоття, *д.* молоча; *(сезон)* Пилипівка.

МОЛОЧНИЙ, *(жир)* з молока; *(- кашу)* на молоці; *(посуд)* на молоко; *(- худобу)* дійний, *З. П.* на диво молочний; *(- телят)* годований молоком; *(пункт)* молочарський; *(брат)* годований одною матір'ю; *(колір)* білий; *(- скло)* матовий; *(Шлях)* Чумацький; *(цукор) ІД.* лактоза; *(- зуби) мн.* перші, первинні.

МОЛЮСКА, м'якун

МОМЕНТ, мить, мент; *(життя)* етап.

МОМЕНТАЛЬНИЙ, негайний, блискавичний, миттєвий; *пр.* -НО, вмить, як стій і *п'.ф.*

МОНАРХ, самодержець або самовладець /цар, король, цісар, імператор/, *а.* богдохан /*св.* богдихан/, мікадо, хан, шах, падишах, султан, каган, негус, фараон.

МОНАРХІЯ, *(володіння монарха)* царство, королівство, цісарство, імперія, ханство, султанат, каганах; *пор.* МОНАРХ.

МОНАХ, ЧЕРНЕЦЬ; Ж. самітник, відлюдник.

МОНЕТА, *(мідна)* мідяк, *(срібна)* срібняк; *ЗБ.* гроші.

МОНОГРАФІЯ, наукова розвідка /праця/.

МОНОЛІТ, суцільна брила; *її.* одноцілість, одне ціпе; *(колос)* АЙСБЕРГ.

МОНОЛІТНИЙ, суцільний; *П.* міцно згуртований /об'єднаний, збратаний, злютбваний/; *пі* ЦІЛІСНИЙ.

МОНОПОЛІЯ, *(виробнича)* трест, концерн, картель, синдикат; & монополь.

МОНОПОЛЬНИЙ, (- *торгівлю)* безконкурентний.

МОНОТбННИЙ, однотонний, одно-

звучний; (- *життя)* одноманітний; *П.* нудний, нудотний

МОНСТР, *див.* ПОТВОРА.

МОНТУВАТИ, *(прилади, машини)* складати, збирати докупи, *п!* ПРИПАСОВУВАТИ.

МОНУМЙНТ, ПАМ'ЯТНИК, *(на могилі)* нагробок.

МОНУМЕНТАЛЬНИЙ, *П.* величний, грандіозний: (- *дослідження)* грунтовний, змістовний, глибокий /змістом/.

МОР, пошесть, епідемія, моровиця, *р.* помір.

МОРАЛІЗУВАТИ, *д!* НАПУЧУВАТИ.

МОРАЛЬ, *(засади поведінки)* етика; *(у байці)* повчання, висновок; *ЖМ.* нотація, напучення, напоумлення, *п.* молитва.

МОРАЛЬНИЙ, *(кодекс)* етичний; *(стан)* духовий /*сов.* духовний/, психічний.

МОРГ, трупарня,якш. покійницька.

МОРГАТИ, *(очима)* кліпати, лупати, підморгувати, *п. ф.* морг; *(- світло — ще)* блимати; *п-к* -АЮЧИЙ, що моргає, звиклий моргати, радий підморгнути, моргун, моргучий, *д.* моргосліпий, *(- світло)* мерехтливий, миготливий, блимкий.

МОРГУН, *(джшун) д* ЗАЛИЦЯЛЬНИК.

МОРДА, *(тварини)* писок, *(свиняча)* рило; *(людська) ВУЛ.* ПИКА; & мордяка.

МОРДАТИЙ, пикатий

МОРДУВАННЯ, мука, страждання; *(від ката)* катування.

МОРДУВАТИ, *(завдавати болю)* мучити, катувати, *о.* топити лій; *(не давати спокою)* хвилювати, тривожити.

МОРДУВАТИСЯ, страждати, мучитися; потерпати, переживати, хвилюватися; *(над чим)* гйбіти; *(з ким)* вибиватися із сил.

МОРЕ, о. царство Нептуна, морська СТИХІЯ; *П.* маса, сила, безліч; *пі* ОКЕАН.

МОРЕПЛАВЕЦЬ, мореходець, моряк, *міт. ур.* аргонавт.

МОРЕПЛАВСТВО, мореплавання, навігація.

МОРИТИ, *(мух)* труїти; *(доводити до знемоги)* виснажувати, мучити; *(працею)* знесилювати; *(голодом)* виморювати.

МОРІГ, муріг, мурава, муравка, трава, травка; & моріжок.

МОРОВИЙ, пошесний, епідемічний, заразний.

МОРОВИЦЯ, МОР; чума.

МОРбЗ, *(малий)* ЗАМОРОЗОК; *(раніший)* недосвіт; *ми.* **МОРОЗИ,** холоди, холод, холоднеча, студінь; & морозець, морозонько, морозенко, морозяка.

МОРОЗИТИ, холодити, охолоджувати, студити; *неос.* трусити, трясти /*н.* його морозить/; *(продукти)* заморожувати; *(чуття)* стримувати.

МОРОЗЯНИЙ, морозний, морозовий; *пор.* ХОЛОДНИЙ.

МОРОК, темрява, мряка, пітьма, темінь, *ур.* тьма, *р.* потемок; *(безпросвітній)* мла, імла; *(вечірній)* сутінок, присмерк; *17.* безпросвітність, безнадія.

МОРОКА, заморока, клопіт, турбота, рахуба, турба; с. труднощі, *з.* обуза.

МОРОЧИТИ, *(завдавати клопоту)* турбувати, хвилювати; *(забивати баки)* задурювати, дурити, туманити, заморочувати.

МОРОЧИТИСЯ, мати клопіт, сушити голову; *(коло чого)* поратися, морокуватиея, *жм.* розводитися з *чим.*

МОРОЧЛИВИЙ, клопітний, клопіткий, морокуватий, *р.* морбчний; (- *задачу)* крутий, складний, *св.* головоломний; (- *прірву)* паморочливий; *(- дитину)* вибагливий, перебірливий, вередливий.

МОРСЬКИЙ, *(клімат)* вологий, помірний, теплий, м'який; *(офіцер)* фльотський.

МОРХЛИЙ, зморщений, зморшкуватий; *(- зерно)* засохлий у колосі, недорозвинений.

МОРЩИТИСЯ, зморщуватися, морхнути; (- *довго мочене у воді тіло)* бабіти; *(- плесо вод)* брижитися.

МОРЯК, мореходець, мореплавець; *(найнижчої рант)* матрос; *(не дорослий)* юнга.

МОСКАЛЬ, *суч.* росіянин, з. москвйн, московець, *жм.* москва, *лай.* кацап; *П.* вояк, солдат, *г.* жовнір; & москалик, москалюга, *зб.* москальня.

МОСКбВЩИТИ, *див.* РУСИФІКУВАТИ.

МОСТИВИЙ *р.,* вельможний, іменитий, *св.* знатний, з. значний; *ЯКЗВ.* милостивий.

МОСТИНА, *(у підлозі)* дошка, з. мостнйця; *(в мості — ще)* мостовйна.

МОСТИТИ, вимощувати, замощувати; *(міст)* будувати; *(дорогу)* брукувати; *(А до Б)* примощувати, вмощувати; *(гніздо)* вити, звивати.

МОСТИТИСЯ, вмощуватися; розміщатися, приміщатися; /7. збиратися, мати намір, /*н.* сватати/, *(у кого)* пнутися, мітити, ЦІЛИТИСЯ /*н.* в зяті/; *(з нст.* щоб) пристосовуватися, примощуватися /*н.* щоб поживитися/; *(- птахів)* КУБЛИТИСЯ.

МОСЯЖ, жовта мідь, *сов.* латунь.

МОСЯЖЕВИЙ, мосяжний, мусянжевий, *сов.* латунний.

МОТАТИ, нативати, накручувати, намотувати, об-, роз-; *(головою)* хитати, кивати; *(хвостом)* махати; *(майно) ЗАП.* тринькати, **МАРНОТРАТИТИ.**

МОТАТИСЯ, хитатися, хилитатися, теліпатися; *(заклопотано)* метушитися, МОТлятися; *Р.* ТИНЯТИСЯ; *док.* **МОТНУТИСЯ,** метнутися, кинутися, збігати, *о.* злітати.

МОТИВ, *(учинку)* спонука, підстава, причина, привід; *(пісні)* мелодія, наспів, *ц.* глас; *мн.* **МОТИВИ,** мотивація, *б. з.* мотивбвання, *сов.* мотивування.

МОТИВУВАТИ, вмотивовувати, обгрунтовувати, подавати мотиви, *г.* узасаднювати; *Р.* виправдувати.

МОТЛОХ, *(господарський)* непотріб, негідь, *жм,* барахло, *(матер 'яний — ще)* ДРАНТЯ, ганчір'я, вереття, *р.* хабоття; *(металевий)* брухт; *(літературний)* макулятура; *(- людей)* шушваль, набрід, наволоч, потолоч.

МОТОР, двигун, рушій.

МОТбРНИЙ, 1. *(човен)* моторбвий; 2. *(хто)* спритний, промітний, жвавий, енергійний, меткий; 3. (- *функції м'язів)* руховий, *р.* рушійний.

МОТОРОШНИЙ, жаский, жахливий, маркітний, *г.* *макабрйчний; *(голос)* замогильний.

МОТТО, афоризм, /влучний/ вираз; *(до твору)* епіграф; *(життя)* девіз/а/.

МОТУЗ, линва, кодола, *сов.* канат; *(з лози)* ужва, вужівка; *(для худоби)* налигач; & МОТУЗОК, *зб.* мотуззя.

МОТУЗОК, поворозка, шворка, *з.* швірка, *(з кручених ниток)* шнур; & *д.* мотузка.

МОХАММЕДАНИН, *див.* МУСУЛМАНИН.

МбЧАР, *див.* БАГНО.

МОЧИТИ, змочувати, зволожувати; *(коноплі)* вимочувати; *(шкури)* розмочувати.

МОШКА зб., мошкара, мошва.

МРЕЦЬ, *див.* МЕРТВЯК.

МРІЙЛИВИЙ і **МРІЙНИЙ,** *(погляд)* задуманий, замріяний.

МРІЙНИК, фантазер, *п.* **Дон-Кіхот.**

МРІТИ, 1. бовваніти, маячіти, манячіти, *д.* мрячйти; (- *світло)* ледве світити; *(- зорі)* мерехтіти; *НЕОС.* світати; 2. *Р.* мріяти.

МРІЯ, *(солодка)* сон; *(заповітна)* бажання, прагнення, жадання; *(фантастична)* химера; *мн.* **МРІЇ,** мари, мріяння, марення, *ід.* захмарні замки.

МРІЯТИ, марити, снити /наяву/, *ід.* заходити в хмару, *жм.* багатіти думкою; *(- що)* бажати /прагнути, жадати/ *чого.*

МРУЖИТИ/СЯ/, жмурити/ся/, щулити-/ся/; *тлк.* **МРУЖИТИСЯ,** мружити очі.

МРЯКА, морок, пітьма, темрява, темінь, *ур.* тьма, д. померки; *(Імла)* мряковина, туман, мла; *(дрібний дощ)* мрячка, мжичка, сльота.

МРЯЧЙТИ, імжити, мжйчити, мжити, *обр.* сіяти /як крізь сито/; *Д.* мріти.

МРЯЧКА, *див.* МЖИЧКА.

МРЯЧНИЙ, ІЗ мрячкою, із мжичкою, імлистий, млистий, туманний; *(день)* сльотавий, сльотливий,сльотний, сльотяний.

МСТИВИЙ, помстлйвий, лихопдмний; *сов.* злопам'ятний, злопам'ятливий.

МСТИТИСЯ, помщатися, відплачувати, віддячувати, чинити помсту, *ф.* квитатися, *о.* платити тією ж монетою; *(аби на кому)* зганяти злість /оскому/; *дк.* помстйтися.

МУГИКАТИ, курникати, *(під ніс)* /стиха/ наспівувати.

МУГИР, неотеса, хам, хамло, мудь, мужик, гевал, мурмило, ЛОБУР; & мугиряка.

МУДРЕЦЬ, мудра голова, *ір.* мудрагель, розумака, *жм.* Соломон, *як їм.* мудрий; *(вче-*

ний) мислитель, філософ, *ур.* любомудр; & мудрій, мудруй, мудрак, мудрик.

МУДРИЙ, розумний, досвідчений, метикований, *поет,* сивомудрий; *(ребус)* мудрований; *(крок)* виважений; *(- рішення)* Соломонів; (- *очі)* проникливий; *(- книжку)* змістовний; *IP.* хитрий, хитромудрий; & мудренький, премудрий, мудрющий.

МУДРІСТЬ, *(житейська)* досвід, практика; *(щось незрозуміле)* премудрість; & мудрощі, мудрота, *ж.* мудрація.

МУДРО *пр.,* розумно, вміло, майстерно; хитро, лукаво; обачно, розсудливо, з розумом *і всі мож. пох. від* МУДРИЙ.

МУДРбВАНИЙ, *(стиль)* мудрий, мудруватий, карлючкуватий; *(одяг)* вишуканий; *(хто)* хитрий, хитромудрий, виверткий.

МУДРУВАТИ, вимудровувати, МЕТИКУВАТИ, розумувати, *жм.* крутити, з. химерити, *кн.* філософувати; *(хитро)* хитрувати; *(прожектуеати)* вигадувати; *(над чим)* роздумувати, обмірковувати *що.*

МУЖ, *(державний) УР.* діяч; *(у подружжі) Р.* чоловік.

МУЖВА *зб. зи.,* мужицтво, мужики, селяни, *г.* хлопство, хлопй.

МУЖИК, селянин, *г.* хлоп, *фр.* Іван; *зн.* селюк, *г.* селепко; *Р.* чоловік, мужчина.

МУЖНІЙ, стійкий, хоробрий, відважний, сміливий, рішучий; *(зрілий)* змужнілий, з. вилюднілий..

МУЖНІСТЬ, ріогучість, хоробрість, відвага, сміливість; *(зрілість)* змужнілість.

МУЖНІТИ, зріти, доростати /свого розуму/, доходити літ, ставати мужнім, *з.* матоpіти, вилюднювати; *(- дівчину)* ставати на порі; *П.* розвиватися, міцніти.

МУЖЧИНА, *див.* ЧОЛОВІК.

МУЗА *міт., (одна з дев'яти Муз) приб.* богиня поезії; *(поета)* /джерело/ НАДХНЕННЯ; *П.* творчість, */н.* муза Шевченка/.

МУЗЕЙНИЙ, З музею, належний музею; *(-річ) П.* старовинний, рідкісний.

МУЗИКА, *(поезії)* гармонія; *ЖМ.* оркестра; *ФР.* клопіт */н.* от і вся музика/; *мн.* **МУЗИКИ,** гулянка, гулі, забава, танці.

МУЗИКА, музикант; *(на кобзу)* кобзар, */скрипку/*скрипаль,*/ліру/)*лірник,*/цимбали/* цимбаліст, */піяніно/* піяніст, */бандуру/* бандурист; *(оркестри)* оркестрант; *(сольовий)* соліст; & музичка.

МУЗИЧНИЙ, *(образ)* музикальний; *(голос)* мелодійний.

МУКА, страждання, біль; *мн.* МУКИ, катування, мордування, тортури, *р.* катуші; *(витончені) ок.* муки Тантала, Танталові муки.

МУКА, борошно, мливо, *д.* меливо; *П.* порошок, крупка; & **мукйця,** мукічка.

МУЛ, 1. намул, глей, наплйнок; 2. *(тварина) див.* ОСЕЛ.

МУЛИСТИЙ, *див.* МУЛКИЙ.

МУЛКИЙ, мулистий, замулений, грузький, глейкий, глеюватий.

МУЛЛА, *див.* СВЯЩЕНИК.

МУЛЯР, *(на будові)* каменяр.

МУЛЯТ, *див.* МЕТИС.

МУЛЯТИ і **МУЛИТИ,** *(- взуття)* терти, тиснути; *(- тверде ложе)* давити; Я. непокоїти, турбувати, докучати, набридати.

МУЛЬКИЙ, твердий, шорсткий, шкарубкий, цупкий.

МУНДШТУК, цигарочник.

МУНІЦИПАЛІТЕТ, *див.* МАГІСТРАТ.

МУНІЦИПАЛЬНИЙ, *(транспорт)* міський, комунальний.

МУР, *(будівлі)* стіна; *(навколо чого — ще)* загорожа, огорожа.

МУРАВЛИСЬКО, мурашник, мурашйище, мурашйще, *р.* муравник, *д.* муравлйпня; *(людське)* стовпище, здвиг.

МУРАШИНИЙ, мурашковий, *д.* муравлйний.

МУРАШКА, мураха, муравсль, *(тропічна)* терміт; *Р.* комаха, комашка; *& д.* муравка, *зб.* мурашва, мурашня.

МУРИЙ, (- *масть)* муругий, попелястий, темносірий /сіробурий/ з плямами; (- *шкіру)* смаглявий, брунатний; & муруватий.

МУРИН, негр, *як ім.* чорний.

МУРКОТАТИ, *(як кіт)* муркотіти, муркати, мурчати, мрукати, воркотати, *п. ф.* мурмур; *(під ніс)* мурмотати, мурмотіти.

МУРЛб і **МУРМИЛО,** *див.* МУГИР.

МУРМОТАТИ і **МУРМОТІТИ,** *див.* БУБОНІТИ, МИМРИТИ.

МУРОВАННЯ, *(кам'яна будова)* мурбваниця, *б. з.* мурівля, *(будинок — іце)* кам'яниця.

МУРУВАТИ, вимуровувати, будувати, зводити, споруджувати; *ФР.* замуровувати.

МУСІТИ, бути зобов'язаним /змушеним, примушеним, повинним/, мати */я.* я маю йти/.

МУСКУЛЯСТИЙ, жилавий, м'язистий, м'язуватий.

МУСКУЛЯТУРА, *див.* **М'ЯЗ.**

МУСУВАТИ *кн., (чутки)* перетирати на язиках, */перебільшуючи/* роздмухувати кадило.

МУСУЛМАНИН, *(визнавець ісляму)* **мо**хаммеданин, *сов.* магометанин, *зн.* бусурмен.

МУТАЦІЯ, **див. ЗМІНА.**

МУТИТИ і **МУТНИЙ,** *див.* КАЛАМУТИТИ, БАЛАМУТИТИ і КАЛАМУТНИЙ.

МУТРА, гайка.

МУХА, *(смертоносна)* цеце; & мушка, *зб.* мушва, мушня.

МУЧЕНИК, страдник, страждениик, страждальник.

МУЧЕНИЦЬКИЙ, страдницький, страждений, страждальницький.

МУЧИТЕЛЬ, кат, розпинатель; *(супостат)* гнобитель, дйспот, тиран; *Ф.* вариводa.^

МУЧИТИ, завдавати мук, катувати, розпинати, мордувати, брати на муки; *(морально)* краяти серце /душу/, тягти душу з *кого; (голодом)* морити; (- *думки)* турбувати, хвилювати, *жм.* муляти; *(тиранізувати)* тиранити, варити воду.

МУЧИТИСЯ, страждати, зазнавати мук, КАРАТИСЯ; *(робити щось над силу)* вибиватися із сил, мордуватися; *(дуіиевно)* нести тягар у серці.

МУШКЕТ, *див.* **РУШНИЦЯ.**

МУШЛЯ, черепашка.

МУШТРА, *(військова)* муштрування, вишкІл; *(служба)* муштравина.

МУШТРУВАТИ, школити, вишколювати, тренувати; *П.* навчати, повчати; *Ж.* виховувати.

МЧАТИ, бігти /їхати, летіти/ стрілою, *о.* мчати на всіх /повних/ парах; *(конем)* /гоном/ гнати, гнати як вітер, з. улягати; *(- час)* летіти, линути, минати; *дк.* **ПОМЧАТИ,** погнати, полетіти стрілою.

М'ЯЗ, мускул; *мн.* **М'ЯЗИ,** *зб.* мускулятура.

М'ЯЗИСТИЙ, жилавий, МУСКУЛЯСТИЙ.

М'ЯКИЙ, не твердий, не цупкий; *(тілом)* ніжний, пухкий, крихкотілий; *(віск)* еляс**тичний,** пругкий; *(волос)* тонкий, шовковий, шовковистий; (- *меблі)* пружинний, пружйновий; *(тон)* приємний, не дратівливий; *(звук)* тихий, приглушений; (- *рухи)* повільний, плавкий, *сов.* плавний; *(обрис)* розпливчастий, невиразний; *(- вдачу)* поступливий, піддатливий, лагідний, м'якосердий; *(хто)* добрий, сердечний, чутливий, *(погляд — ще)* ніжний; *(вирок)* не суворий, поблажливий; *(докір)* чемний, ввічливий, не різкий; *(клімат)* помірний, теплий, морський.

М'ЯКОСЕРДИЙ і **М'ЯКОТІЛИЙ,** *див.* М'ЯКИЙ.

М'ЯКУН, молюска, *сов.* молюск.

М'ЯКШАТИ, *(ставати м'якшим)* зм'якшуватися, пом'якшуватися, розм'якшуватися, *кн.* м'якшитися; *П.* лагідніти.

М'ЯКШИТИ, зм'якшувати, пом'якшувати, розм'якшувати, розминати; *(серце)* розчулювати; *(гіркоту)* послаблювати; *(звуки) ліні,* паляталізувати.

М'ЯСИСТИЙ, (- *тіло)* тілистий; *(плід)* соковитий.

М'ЯСО, м'ясиво; *(на костях)* м'язи; *(тварин)* туша; *(кавуна)* м'якуш; & м'ясце.

М'ЯСОРУБКА, *П.* війна, кровопролиття, табір смерти.

М'ЯТИ, тиснути, стискати, розминати, *р.* м'яшкурити; *(одяг)* виминати; *(папір)* бгати, жмакати; *(слова)* розтягати, витискати з себе.

М'ЯТИСЯ, *(- одяг)* виминатися; *П. (виявляти нерішучість)* вагатися, мулятися, тертися-м'ятися; *(не поспішати)* гаятися; *(біля кого)* тертися, крутитися.

М'ЯЧ, *б. з.* опука; & м'ячик.

Н

НА! бери! візьми! держи! маєш! *(з непі, сл.* тобі) ось, от; *мн.* **НАТЕ!** беріть! візьміть! держіть! маєте! *(з **нст.** сл.* вам) ось, от.

НАБАВКА, *(платні)* накидка, надвишка; *(ціни)* націнка; *(додаток)* наддаток.

НАБАВЛЯТИ, *(ціну)* підвищувати, підносити; *(платню)* збільшувати; *(крок)* наддавати; *(сили)* додавати.

НАБАГАТО *пр.*, ***(я.** з нст. сл,* краще) багато, значно, куди, далеко, геть то.

НАБАЧИТИ *док.,* постерегти, помітити, побачити, зауважити, угледіти, **назирити,** забачити; *(багато)* набачитися, надивитися.

НАБЕРЕЖНИЙ, надбережний, побережний, прибережний.

НАБИВАТИ, *(міх)* напихіти, натоптувати, натовкмачувати; *(голову)* забивати, начиняти; *(кишеню)* напаковувати, наповнювати; *(обруч)* насаджувати; *(кріс) сов.* заряджати, *г.* ладувати; *(палі в землю)* забивати, вганяти; *(підошву)* прибивати; ***(каміння)*** розбивати; *док.* **НАБИТИ,** *(міх)* набгати; *(дичину)* навбивати, *(пику)* натовкти, *(гулю)* наварити.

НАБИВАТИСЯ, наповнюватися, наповнятися, напихатися, натоптуватися; *(до хати)* натовплюватися, натискатися, наринати; *(з чим)* НАПРОШУВАТИСЯ.

НАБИРАТИ, брати, збирати; *(воду)* черпати, *(повітря)* вдихати; *(висоту)* забирати, *ІД.* ширяти вище й вище; *(на працю)* НАЙМАТИ; *(шрифт)* складати; *(число телефону)* накручувати, нацокувати; *(матерію)* купувати; *(ваги)* набувати; *(форми)* прибирати.

НАБИРАТИСЯ, *(- гостей)* збиратися, сходитися; *(сили)* убиватися в силу /пір'я./; *(на працю)* найматися, вербуватися; *(досвіду)* навчатися, переймати /запозичати/ *що; (горілки)* НАПИВАТИСЯ; *(водою)* НАСИЧУВАТИСЯ, .іросякати, насочуватися; *док.* **НАБРАТИСЯ,** *(біди)* зазнати, натерпітися, назнатися.

НАБІГАТИ, *(з розгону)* наскакувати, натикатися; *(- хвилі)* накочуватися; *(військом)* нападати; *(- бурю)* налітати; *(на обличчя)* покривати *що; (- спогад)* виринати, навертатися, *(- сльози — ще)* виступати, з'являтися; *(на думку)* спадати, спливати; *(- людей)* збігатися; *(- воду)* збиратися, натікати; *(- літа)* сповнятися; *(- тулю)* вискакувати, з'являтися, сідати; *(- свята)* надходити, наставати; *(кров'ю)* наливатися; *(- масив зелені)* наступати; *дк.* **НАБІГТИ,** *(втрачене)* знайти

НАБІЙ, патрон; *(у гарматі)* гарматень, *г.* стрільни, *сов.* снаряд; *(деінде)* заряд.

НАБІЛ *з. г.,* молочні продукти, молоко.

НАБІЛО, *(переписати)* начисто, остаточно.

НАБІР *пр.*, наборг, у борг, у кредит, на віру, на слово.

НАБІР, *(дія)* набирання; *(набрані люди)* поповнення; *(струментів)* КОМПЛЕКТ.

НАБЛИЖАТИ, зближати; *(речі на площині)* присувати; *(подію)* прискорювати; *Р.* наближатися; & наближувати; *д-о* **НАБЛИЖАТИСЯ,** *(до чого)* зближатися, зближуватися, щораз ближчати, доступатися, добігати *чого, о.* стояти на порозі *чого, (до землі)* припадати; *(- дату)* надходити; *(- смерть)* бути за плечима; & наближуватися.

НАБОЛІЛИЙ, (- *тіло)* змучений, намучений, намордований; *(із сл.* душа) переболілий, пережитий; *(- проблему)* назрілий, пекучий, болючий, накипілий.

НАБРИДАТИ, надокучати, обридати, ДОКУЧАТИ, *д.* настирюватися, *г.* навкучати, *о.* гризти /скребти/ голову, лізти осою /межи очі/, сидіти у печінках, стирчати більмом в оці, стояти кілком у горлі; *(присутністю)* мозолити очі; *дк.* **НАБРИДНУТИ,** осточортіти, осоружитися, *ок.* зосоружіти, *д. неос.* навкучитися.

НАБРИДЛИВИЙ, *див.* ДОКУЧЛИВИЙ.

НАБРИДЛИЙ, насточортілий, огидлий, осточортілий, *ок.* зосоружілий.

НАБРІД, шушваль, наволоч, потолоч, негідь, нечисть, покидьки, /людський/ мотлох, **сміття,** непотріб, *лем.* сволота.

НАБРІХУВАТИ, наговорювати, зводити наклеп, наплітати, оббріхувати, обмовляти, наклепувати; *(потай)* нашіптувати.

НАБРЯК, опух, пухлина, набряклість, *г.* набреск, пухлятина, пухленйна.

НАБРЯКАТИ, розпухати, опухати, напухати, бубнявіти, *сов.* набухати; *(від вологи)* роздиматися, розширюватися, роздуватися; (- *бруньки)* наброщуватися, наливатися /соками/; док. **НАБРЯКНУТИ,** набучавіти.

НАБРЯКЛИЙ, набубнявілий, набучавілий, напухлий *і всі моле. пох. від* НАБРЯКАТИ.

НАБУВАТИ, діставати, ЗДОБУВАТИ, купувати, *кн.* придбавати; *(працею)* доробля-тися; *(майно)* наживати, нагромаджувати, накопичувати, *пор.* ДБАТИ; *(значення)* набирати, *(форми)* прибирати; *док.* **НАБУТИ,** надбати, придбати.

НАБУВАЧ *кп.,* призбирувач, загреба, раб мамони, *г.* доробкевич, *ФР.* заробітчанин.

НАБУНДІОЧЕНИЙ, надутий, напиндючений, *д.* нагогошений, напужений.

НАБУТИЙ, надбаний, нажитий, придбаний; *(досвід)* нагромаджений, накопичений, здобутий.

НАБУТОК і НАБУТТЯ, *див.* НАДБАННЯ.

НАВАЖУВАТИСЯ, зважуватися, відважуватися, важитися, НАСМІЛЮВАТИСЯ, осмілюватися, набиратися духу, збиратися з силою, надумуватися, мати сміливість, *кн.* брати на себе сміливість; *Р.* мати намір, збиратися, вирішувати.

НАВАЛА, напад, *зап.* вторгнення, нашестя, *р.* потопа, з. нахід, *кн.* інвазія.

НАВАЛОМ *зап.,* купою, насипом; *ПОЕТ.* навально.

НАВАЛЮВАТИ, *(на кого)* накладати, по-, звалювати; *(чого)* нагромаджувати, насипати, накидати, накочувати; *дк.* **НАВАЛИТИ,** навергати, навернути; *(- людей) неос.* насунути, иатйснутися.

НАВАЛЬНИЙ, *(нестримний)* блискавичний, гінкий, *св.* стрімкий, стрімливий; *(смертоносний)* нищівний; *(гуркіт)* сильний; (- *працю)* невідкладний /терміновий/ і завальний; *(вітер)* рвучкий, поривчастий, шпаркий, поривний, шквальний; *(крок)* розгонистий; (- *зиму)* сніговитий; *(- пашню)* буйний; *(- хмари)* густий, грозовий.

НАВАНТАЖЕННЯ, навантага, тягар; *З. П.* завантаженість; *(обоє 'язками)* обтяження.

НАВАНТАЖУВАТИ, вантажити, ладувати; *(вагон)* завантажувати, *(працею)* обтяжувати.

НАВВИПЕРЕДКИ ***пр.,*** навиперёдки, навзаводи, один поперед одного, на перегони.

НАВВИПИНКИ *пр.,* струнко, виструнчено, виструнчившися.

НАВДИВОВИЖУ *пр.,* напрочуд, надйво, напредиво, надзвичайно; дуже добре, чудово.

НАВЕРТАТИ, повертати; *(гори чого)* вергати, НАВАЛЮВАТИ; *(розмову)* звертати, міняти, спрямовувати; *(на свій бік)* прихиляти; *(на віру)* схиляти до, *св.* обертати в; *(утрачене)* НАДОЛУЖУВАТИ; *ЖМ, (худобу)* завертати, *(убік)* звертати, *(провішу)* спихати, перекладати; *ЕВ. (києм)* бити; *Р. (тугу)* накликати, наганяти.

НАВЕРТОМ *пр., (одним)* наворотом, заходом, нападом, рипом; *пі* НАСКОКОМ.

НАВЕРХ *пр.,* нагору, угору; на вищий поверх; *(у шахті)* на-гора.

НА ВЕСНІ *пр.,* весною, *(на початку весни)* напровесні, *(з початком весни)* об весні; *ПОЕТ,* розквітаючи, у розквіті /сил/; & *сов.* навесні.

НАВЗАВОДИ *пр., див.* НАВВИПЕРЕДКИ.

НАВЗАМІН ***пр.,*** в замін, в обмін, на заміну.

НАВЗДОГАД *пр.,* навдогад, наздогад; *(без упевнености)* навмання.

НАВЗДОГІН і НАЗДОГІН ***пр,,*** на/в/здогінці, у догбню /догонь/; *(кричати)* у спину.

НАВЗНАК *пр., (як)* навзнаки, ГОРІЛИЦЬ, горічерева, на спині; *(падати)* крижем, трупом; *(куди)* на спину.

НАВИВОРІТ ***пр.,*** *(~ одяг)* сподом назовні; *ЖМ.* навпаки, наопак, задом наперед, *з.* іiавбакйр, назворот.

НАВИЛІТ *пр., див.* НАСКРІЗЬ.

НАВИСАТИ, *(над)* висіти; *(- небезпеку)* зависати, висіти тінню; *п-к* **-АЮЧИЙ,** схй-

лений над *чом, фр.* звислий, на-, за-, *т.* навісний, *(- загрозу)* /цілком/ реальний.

НАВИЧКА, звичка; *(уміння) сов.* навик.

НАВІВАТИ, навіювати; *(прохолоду)* приносити; *(сніг)* наносити, намітати; *(настрій)* накликати; *(думку)* уроювати, наганяти, надихати, викликати; *(жах)* прищеплювати, вселяти.

НАВІГАЦІЯ, мореплавство, мореплавання, судноплавство; судноводіння; *(період)* навігаційний сезон.

НАВІДЛІГ *пр.,* навідлі, навідліт, з-за плеча /плечей/, *сов.* навідмах, з плеча.

НАВІДРІЗ *пр.,* рішуче, категорично, навідруб.

НАВІДУВАТИСЯ, *(до ного)* вчащати, навертатися, заходити, чабіпіти, відвідуадіи /навідувати/ *кого; (кудиі жм* назирати до; *пор,* НАГЛЯДАТИ.

НАВІЖЕНИЙ, БОЖЕВІЛЬНИЙ, слабий на голову, навісний; (- *вдачу)* неврівноважений, нестриманий, шалений, *ЯК ЇМ.* зайдиголова; *(звичай)* дикий, безглуздий.

НАВІЖЕНСТВО, божевілля, шаленство; дурість, дур; & навіженість.

НАВІКИ *пр.,* навічно, навік, НАЗАВЖДИ, навік-віки, навік-віків, навіки-віків.

НАВІСНИЙ, навіжений, БОЖЕВІЛЬНИЙ; *(крик)* несамовитий, шалений, дикий; *(ворог)* ненависний, огидний; *Т.* начігшйй, висячий; **НАВІСНИЙ** ж, *(вогонь) В-Й*крутий.

НАВІСНІТИ, божеволіти, губити розум, *р.* навіженіти; *(зі злости)* шаліти, шаленіти.

НАВІТЬ *пр.,* і то */н.* він і то прийшов/; і той, і та, і ті *hi.* діти і ті сміялися/; *(з нст.* ч. не) і */н.* не глянув = навіть не глянув/, не то що. а й */н.* не то що, а й не глянув = навіть не глянув/.

НАВІЧ *пр., (побачити)* на власні очі, особисто; *(при всіх)* на очах, перед очима, наочно; *Р.* очевидно; *п!* ВОЧЕВИДЬ.

НАВІЩО *пр.,* нащо, пбщо, для чого, з якою метою, ід. на біса, на /якого/ дідька, на яку хоробу; чому, з якої причини, чого ради.

НАВЙОЗАТИ, *див.* НАВІВАТИ

НАВІЯННЯ, *(гіпноз)* накликання, уроєння, надих, **прищеплення,** *кн,* сугестія; *(дія)* накликання, навіювання, прищеплювання, уроювання.

НАВКИДЯ *пр.,* кидькома, навкидь, навкидьки, навкйдки, навкидяча, *ок.* кідьма.

НАВКОЛИШНІЙ, ДОВКОЛИШНІЙ, наоколишній, навкружній, *ок.* наокбльниЙ.

НАВКОЛІШКАХ *пр.,(як)* навколюшках, на колінах, уклякнувши, уклякши.

НАВКбЛІШКИ *пр., (куди)* навколюшки, навколінки, навколінці, на коліна.

НАВКбЛО, *пр.* навкруги, ДОВКОЛА, довкруги, округи, *р.* навкіл, навдоколо, окіл: *ПРИЙ.* навкруг, довкруж, круг.

НАВКРУГ і **НАВКРУГИ,** *д!* НАВКОЛО; *(їхати)* навзбіч.

НАВЛЕЖАЧКИ *пр.,* лежачи, ЛЕЖАЧКИ, навлежки.

НАВМАННЯ *пр., (без мети)* наосліп, безбач, д. навгадь, навманй, навманці; *(будь-куди)* свІт-заочі, куди очі спали; *(обирати)* навздогад; *(без наводу)* навпомацки.

НАВМИСНЕ *пр.,* навмисно, ЗУМИСНО, нароком, нарочито, на зло, свідомо, спеціяльно.

НАВМИСНИЙ, умисний, ЗУМИСНИЙ, *(із злим наміром)* зловмисний.

НАВбДИТИ, *(поліцію)* приводити; *(на слід)* спрямовувати, скеровувати, *(кріс — ще)* рихтувати, націлювати; *(слова)* цитувати; *(на гріх)* штовхати, спонукати; *(жах)* викликати, наганяти, завдавати *чого; (на думку)* наштовхувати, напроваджувати; *(лад)* робити; *(міст)* перекидати, прокладати, споруджати.

НАВОДНЮВАТИ, *(простір)* затоплювати; *(ринок)* переповнювати.

НАВОЛОЧ *зб., див.* НАБРІД; *од. зб.* МЕРЗОТА, шкура.

НАВОРОТ *г., (один цикл)* захід, напад, рип, наверт, цикл; *пі* НАВЕРТОМ, НАСКОКОМ.

НАВПАКИ *пр., (діяметрально протилежно)* навиворіт, задом наперед, *д.* назворот; *(у зворотному напрямі)* иавспак; *(казати)* всупереч, наперекір; *ПРИЙ.* у протилежному напрямі, проти */н.* навпаки сонця/; *& з.* наопак, навпак.

НАВПЕРЕЙМИ *пр., сов.* навперейми, навперехрест; *(перебиваючи одне одного)* навперебій, навперебивки, один з-піред одного /другого/; *ЖМ.* наввипередки.

НАВПЕРЕБІЙ, *д!* НАВПЕРЕЙМИ.

НАВПЕРЙМІНКИ *пр.,* навперемінку, навперемін.

НАВПІЛ *пр.,* надвоє, наполовину, пополовині, пів-на-пів,/). вполовину, впіл.

НАВПОМАЦКИ *пр.,* навполапки, мацаючи, обмацуючи, сліпуючи; *П.* наосліп, навмання.

НАВПРОСТЕЦЬ *пр.,* навпрожки, навпрямець, навпрямки, навпрямці, прямцем, *жм.* навпрост, *(говорити)* відверто, прямо, без церемоній /натяків, викрутасів/.

НАВПРОТИ і **НАПРбТИ** *пр.,* насупроти, *а.* візаві; *(їхати)* назустріч; *ПРИЙ.* проти.

НАВРОЧИТИ *док., (очима)* зурочити; *недок.* накликати, /насилати, наганяти/ біду, напускати напуст.

НАВРЯД *пр., пре,* навряд чи; сумнівно, щоб, годі повірити, що, з. троха лиш.

НАВСИДЯЧКИ *пр.,* сидячи, навсидьки, ейдячки, ейдьма.

НАВСКАЧ *пр.,* чвалом, учвал, навскоки, навскочки.

НАВСКОСИ *пр.,* навкоси, навскіс, на"вкіс/ь/, навкося, *жм.* /нав/косяка, скосом.

НАВСПРАВЖКИ *пр.,* по-справжньому, як належить; серйозно, не в жарт; насправді, справді, дійсно.

НАВСТІЖ *пр.,р.* нарозтвір, нарозтіж, отвором, наотвір, *ід.* на всю широчінь; *П. (- душу)* нарозхрист; & настіж, навстяж, навстежки.

НАВСТОЯЧКИ *пр.,* стоячи, стоячки, навстойки, на ногах, *д.* стбя; *(навсторч)* СТОРЧ.

НАВТІКАЧА *пр.,* навтіки, навтьоки, навтеки, драла, драпака.

НАВТЯКИ *пр.,* навтямки, натяком, натяками, натякаючи, *ід.* навздогад буряків /щоб дали капусти/.

НАВУШНИК, *(у шапці)* клапан; *(телефонний)* слухальце; *ЖМ.* шептун, стукач, ФІСКАЛ.

НАВХРЕСТ *пр.,* хрестом, хрест-навхрест, вперехрест, *р.* /на/бхрест, хрестоподібно.

НАВЧАЛЬНИЙ, *(процес) сов.* учбовий; *(рік)* шкільний; *ФР.* педагогічний.

НАВЧАННЯ, *(процес)* учення, наука, вчиття, *сов.* учбба, *зет.* ученіє.

НАВЧАТИ, вчити, *жм.* підкопувати /на всі чотири/; *(трохи)* підучувати; *(у ііколі)* викладати; *(тварин)* муштрувати; *(виховувати)* научати, напучувати, напоумляти, *сов.* наставляти.

НАВЧИТЕЛЬ, напутник, направник, *зет.* ментор, метр, *св.* наставник; *ЗСТ.* учитель.

НАВШПИНЬКИ *пр., (ставати)* навшпинячки, на пальчики, *жм.* навдибки; *(стояти)* навшпиньках, навспинячки, на пальчиках.

НАВ'ЯЗЛИВИЙ *зап., д!* НЕВІДЧЕПНИЙ.

НАВ'ЯЗУВАТИ, прив'язувати, зав'язувати, в'язати; *(працю)* накидати, звалювати на плечі; *п. ф.* НАВ'ЙЗУВАТИСЯ, *д!* НАПРОШУВАТИСЯ.

НАГАДУВАННЯ, *(дія)* пригадування, *р.* нагад; *(комусь)* прйгадка: *пі* ПАМ'ЯТКА.

НАГАДУВАТИ, пригадувати; *(кого)* скидатися на, мати багато спільного з *ким; (що)* виглядали як *що; пі* ЗГАДУВАТИ.

НАГАЙ, *див.* БАТІГ.

НАГАЛЬНИЙ, *(- справу)* терміновий, негайний, невідкладний; *(- потребу)* пекучий, конечний, доконечний, пильний, дуже потрібний, настійний; *(- смерть)* наглий, раптовий, несподіваний; *Р.* навальний; & *зет.* нагайний.

НАГАНА, *див.* НАТРУСКА; *ЖМ.* докір, осуд.

НАГАНЯТИ, нагонити; наздоганяти; *(хмари)* зганяти, громадити; *(на слизьке)* заганяти; *(страх)* викликати, завдавати *чого; (згаяне)* надолужувати; *ФР.* підганяти, виганяти, проганяти, приганяти; *(ціну)* підвищувати.

НАГІНКА, *див.* НАТРУСКА, ПЕРЕСЛІДУВАННЯ.

НАГЛИЙ, раптовий, несподіваний, непередбачений, нагальний; *(~ справу)* невідкладний, негайний, терміновий.

НАГЛИТИ, квапити, підганяти, примушувати, *о.* підстьобувати.

НАГЛЯДАТИ */дк.* **НАГЛЙНУТИ/,** пильнувати, слідкувати, стежити, спостерігати, назирати, стояти над душею, дивитися в чотири ока, д. дозирати; *(на що)* поглядати; *(до чого)* навідуватися, заглядати */н.* наглянув до хати/; **-АЮЧИЙ = НАГЛЯДОВИЙ.**

НАГЛЯДАТИ */док.* - *ще* **НАГЛЙДІТИ/,** *(місце)* підшукувати, вибирати, добирати.

НАГЛЯДАЧ, дозорець, *як ім.* Дозорчий; *3. П.* доглядач; *тік.* **НАГЛЯДАЧ,** підглядач.

НАГЛЯДбВИЙ, *(орган)* наглядний, для нагляду.

НАГНІТАТИ, *(газ)* помпувати, млинкувати; *(шум)* збільшувати; *(атмосферу)* розпалювати, ід. робити духоту; *пі* НАГНІЧУВАТИ; *п-к* **-АЮЧИИ,** нагнітальний, для нагнітання

НАГНІЧУВАТИ, натискати, натискувати, надавлювати, тиснути, давити, притискати.

НАГОВІР, обмова, наклеп; *(нашепт)* каверза, клявза, *зап.* донос.

НАГОВбРЮВАТИ, багато говорити /оповідати, розказувати/, *о. док.* наговорити сім мішків гречаної вовни; *(на кого)* зводити наклеп, наплітати, плескати, клепати, обмовляти /оббріхувати/ *кого, (таємно)* нашіптувати; *(текст)* диктувати; *(проти кого)* підбурювати, підбивати; *п.ф. дк.* **НАГОВОРИТИСЯ,** виговоритися, набалакатися.

НАГОДА, *(слушний момент)* оказія, випадок, шанс, можливість.

НАГОДИТИСЯ *док.,* підвернутися /під руку/, трапитися; *(куди)* наспіти, нахопитися, приспіти, надбігти, примандрувати, *жм.* налучйтися; *(де)* знайтися, бути.

НАГОЛО *пр., (- меч)* напоготові; *(стригти)* під корінь; *(все, всі)* поголовно, геть чисто, начисто.

НАГОЛОШУВАТИ, *(думку)* підкреслювати, виділяти, *(звук)* притискати, натискати /робити наголос, вдаряти/ на.

НАГОРІ *пр.,* вгорі, на поверхні, зверху, *д.* наверха, *зап.* наверху; на вищому поверсі.

НАГОРОДА, винагорода, *ур.* мзда, *з.* наділ; *(на змаганнях)* приз; *(заохочення)* премія; & *д.* надгорода.

НАГОРОДЖУВАТИ, винагороджувати, давати нагороду, преміювати, *д.* надгороджати.

НАГОРУ *пр.,* вгору, на поверхню, *р.* наверх; на вищий поверх, *(у шахті)* на-гора.

НАГОТА, голизна, гблість; *П.* непривабливість, незугарність, непоказність.

НАГОТОВЛЯТИ, наготовлювати, готувати, підготовляти; *(їжу)* наварювати; *(зброю)* нарихтовувати; *(робити запас)* запасати, припасати.

НАГРІВАТИ, гріти, зігрівати, підігрівати, огрівати; *(місце) ІД.* обживатися; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що гріє, нагрівальний, о-, ви-, нагрівний, о-, ви-, для нагрівання; *дк.* НАГРІТИ, *(руки) П.* вмочити; *(чуба) ІД* упріти, стомитися, попрацювати.

НАГРОБНИЙ, *(пам'ятник)* намогильний; *(- промову)* надгробний.

НАГРОБОК, нагробний камінь /пам'ятник, плита/; *(намогильна споруда)* мавзолей, */фараонів/* піраміда; *3.* епітафія; & надгробок, надгробник.

НАГРОМАДЖЕННЯ, *(дія)* накопичування, нагромаджування, призбирування, примноження; *(наслідок)* накопичення, надбання; *(предметів)* скупчення, згромадження; *мед.* кумуляція; *т.* акумуляція.

НАГРОМАДЖУВАТИ, навалювати /насипати, накладати, накидати/ купою, скупчувати, назбирувати, *р.* копічити; *(сіно)* згрібати, громадити; *(капітал)* призбирувати, накопичувати; *(досвід)* примножувати; *пі* АКУМУЛЮВАТИ; *п-к* -УЮЧИЙ, здатний нагромадити, нагромаджувач, для нагромадження, *т.* кумулятивний.

НАДАВАТИ, *(право)* давати; *(звання)* присуджувати, присвоювати; *(сили)* додавати; *(землю)* наділяти ***чим;*** *(собі вигляду)* напускати на себе *що; док.* НАДАТИ, *3.* призначити, поставити, настановити, */н.* надати царя/.

НАДАЛІ *пр.,* у майбутньому, надальше, у перспективі; наперед, на майбутнє, на майбутній час.

НАДАННЯ, давання, надавання; *(звань)* присвоєння, присудження.

НАДБАНИЙ, набутий, нажитий, *(досвід)* нагромаджений, накопичений, здобутий.

НАДБАННЯ, *(дія)* придбання, нажитні, набуття, здобуття, ІіАГРОМАДЖЕННЯ, здобування, набування; *(надбане)* здобуток, набуток, *р.* надбанок, *як ім.* добромнабуте; *(культурне)* доробок, спадщина.

НАДБЕРЕЖЖЯ, узбережжя, набережжя, побережжя, прибережжя.

НАДБЕРЕЖНИЙ, набережний, побережний, прибережний.

НАДБІГАТИ, прибігати, підбігати, добігати.

НАДВЕЧІР *пр.,* перед вечером, *д.* надвечорй.

НАДВИШКА, due. НАБАВКА.

НАДВІР *пр.,* на подвір'я, на вулицю, назовні, з приміщення/хати/.

НАДВІРНШ, *(у дворі)* дворовий; *(вигляд)* зовнішній; *(гук)* вуличний, позахатній.

НАДВОРІ *пр.,* у дворі, на вулиці, не в хаті /приміщенні/, назовні, зовні, на природі, на повітрі.

НАДДШПРЯНЕЦЬ, східній українець, східняк, *жрг.* совїт, *іст.* малорос.

НАДДНІПРЯНЩИНА, Східня /Велика/ Україна, *іст.* Малоросія.

НАДДНІСТРЯНЕЦЬ, галичанин, західник, західній українець, *іст.* русин.

НАДЗВИЧАЙНИЙ, ВИНЯТКОВИЙ, ВИЇМКОВИЙ, особливий, незвичайний, *с.* феноменальний, *лем.* /аж/ он який; *(- якість)* чудовий; *(вплив)* могутній; *(- силу)* надлюдський; *(з'їзд)* позачерговий, екстрений; *п!* НЕПЕ**РЕВБРШЕНИЙ.**

НАДЗВИЧАЙНО *пр.,* страшенно, надзвичай, НАДИВО, *фр.* що аж-аж-аж */н.* гарячий, що аж-аж-аж/; *(гарний)* збіса і *всі мож. пох. від* НАДЗВИЧАЙНИЙ; *пор.* НАВДИВОВИЖУ.

НАДЗЕЛЕНЬ *пр.,* зеленцем, зазелень.

НАДЗЕМНИЙ, понадземний; *(позаземний)* небесний, космічний, НАДЗОРЯНИЙ, міжзоряний, міжплянетний; *(світ)* потойбічний, замогильний, загробний; *Р.* наземний.

НАДЗОРЯНИЙ, надзірній, небесний, запебесний, НАДЗЕМНИЙ.

НАДИВО *пр.,* навдивовижу, напрочуд, напредгіио, НАДЗВИЧАЙНО.

НАДИМАТИ, роздимати, роздувати; *(груди)* випинати, *(губи)* закопилювати; *п!* НАДУВАТИ.

НАДИТИ, приваблювати, принаджувати, приманювати, манити, вабити; *(рибу)* ловити /на принаду/.

НАДИХАТИ і **НАДИХУВАТИ,** наснажувати, запалювати /душу, серце/, *жм.* піддавати жару; *док.* **НАДХНУТИ** і **НАТХНУТИ.**

НАДІВАТИ, *див.* НАДЯГАТИ.

НАДІЙНИЙ, *(замок)* безпечний; *(хто)* перевірений, ВІРНИЙ, *зап.* покладливий.

НАДІЛ, *(землі)* ділянка, *іст.* уділ; *3.* нагорода; *г.* **НАДІЛ,** пай, пайка, частка.

НАДІЛЯТИ, *(за що)* нагороджувати, обдаровувати; *(землею)* нарізати, надавати *що; (чим)* уділяти /давати/ *що, ФР.* постачати ***що.***

НАДІЯ, сподівання, сподіванка; *(нездійсненна)* МРІЯ; *(надійність)* впевненість.

НАДІЯТИСЯ *зап.,* сподіватися, мати /покладати, плекати/ надію, *ір.* ждати з моря погоди, *ур.* уповати; *(на що)* РОЗРАХОВУВАТИ; *(на кого)* покладатися */с.* як на кам'яну гору/.

НАД'ЇЗДИТИ, над'їжджати, заїжджатися, з'їздитися.

НАДЛІТАТИ, прилітати, підлітати; *П,* надбігати, підбігати; *(- звук)* долинати.

НАДЛІОДСЬКИЙ, {- *зусилля)* нелюдський, надприродний, феноменальний, надзвичайний.

НАДМІР, надлишок, зайвина, *жм.* гак, *(невеликий)* хвостик; *пор.* ЛИХВА.

НАДМІРНИЙ, *(- кількість)* зайвйнний, надлишковий; *(- витрати)* непомірний; *(- чемність)* подвійний.

НАДМІРУ *пр.,* надмір, надмірно, непомірно, понад міру, через край, /за/надто.

НАДМОРСЬКИЙ, морський, понадмбрський, приморський.

НАДМОР'Я, узбережжя моря, морське узбережжя, *сов.* примор'я.

НАДОКУЧАТИ, *див.* НАБРИДАТИ; *(присутністю)* крутитися перед очима.

НАДОКУЧЛИВИЙ, ДОКУЧЛИВИЙ, *р.* навратливий; *(спогад)* невідступний, настирливий, налазливий.

НАДОЛУЖУВАТИ, навертати, на/здо/ганяти, jР. намагати, натягати; & надолужати.
НАДПРИРбДНИЙ, надлюдський, незвичайний, незбагненний, неземний, несвітній, несвітський, НЕСОСВІТЕННИЙ, НАДЗЕМНИЙ, *філ.* трансцедентальний.
НАДРА, *див.* НАДРО.
НАДРИВ, *п. (у праці)* перенапруження, надмір зусиль; *(душевний)* надсада.
НАДРИВАТИ, трохи розривати; *(сили)* перенапружувати, перевантажувати; *(жили)* надсаджувати, підривати, псувати, увереджувати; *(горло)* рвати; *(душу)* шматувати.
НАДРИВАТИСЯ, трохи розриватися; *(на праці)* мордуватися; (- *голос)* волати, зіпати; *(гикодпти нутру)* увереджуватися, підриватися, НАДСАДЖУВАТИСЯ, порівати пуп.

НАДРО, лоно, нутро, утроба; *мн.* НАДРА, *(земні)* глибини; копалини, скарби.
НАДСАДА, *(перенапруження)* натуга; *(пошкодження)* надрив, *р.* уверед.
НАДСАДЖУВАТИСЯ, *{на пращ)* мордуватися; *(працею)* знесилюватися, виснажуватися, перериватися надвоє:; *(горлати)* волати, зіпати; *(шкодити нутру)* НАДРИВАТИСЯ, накладати здоров'ям, *дк.* **НАДСАДИТИСЯ,** надвередйтися, надсадити печінки /бебехи/.
НАДСАДНИЙ, *(- працю)* увередливий, виснажливий, сутужний; *(кашель)* сухий, риучкйй
НАДСИЛАТИ, висилати, посилати, засилати, слати.
НАДСЛУХАТИ, надслухувати, прислухатися, дослухатися, підслухати, прислухати.
НАДТО ***пр;,*** занадто, НАДМІРУ; *ФР.* за + *п-к /н.* надто вузький = завузький); *ід.* **А НАДТО,** особливо */н.* а надто тепер = особливо тепер/.
НАДУВАТИ, НАДИМАТИ; *(вітрило)* напинати; *(замети)* наносити, намітати.
НАДУВАТИСЯ, надиматися, роздуватися, роздиматися, дутися; (- *жили)* набрякати; *(як індик)* напиндючуватися; *док.* **НАДУТИСЯ,** *о.* нажабитися, *р.* напйзитися.
НАДУЖИВАТИ, зловживати; *(своїм становищем)* перегинати палицю, перетягати струну.
НАДУЖИТТЯ, надуживання, зловживання, зловжиття, *г.* надужйток, *сов.* перегин.
НАДУМУВАТИ, *(що робити)* вирішувати, надумуватися; *(каверзу)* вигадувати; *(багато чого)* думати-передумувати; *дк.* **НАДУМАТИ,** намислити; згадати, пригадати.
НАДУТИЙ, роздутий; *П.* гордовитий, чванливий, бундючний, пихатий; *(від образи)* насуплений, ображений, сердитий; *(стиль)* надто урочистий /пишномовний/.
НАДХНЕННИЙ і НАТХНЕННИЙ, *(- слово)* пристрасний, вогненний, стокрилий; *(надхнений)* надхнутий, наснажений; *(надихущий)* запальний, запалющий, *сов.* надихаючий.
НАДХНЕННЯ і **НАТХНЕННЯ,** над хненність, запал, наснага, /святий/ вогонь, полум'я серця, Божа іскра, дар небес, небесний дар, *п.* муза, ліра, *фр.* Пегас, *з,* вітхнення; *(злет духу)* удар, піднесення.
НАДХОДИТИ, приходити, підходити, зближатися; (- *товари)* прибувати; *(- дати)* наближатися, наставати, наспівати, *(- події — ще)* насуватися, насувати.
НАДЯГАТИ, *(одяг)* одягати, надівати, *(шапку, гамівну сорочку — ще)* накладати, *(взуття)* назувати, взувати; *(деталі пристроїв)* приладновувати.
НАЖИВА, ЗИСК, пожива, розжйва; ***СВ.*** *(на рибу)* ваба, приваба, принада, *се.* наживка
НАЖИВАТИ, *(майно)* набувати, *(працею)* дороблятися *чого, (пре. док.)* дбати, придбавати, *НҐ.* гребти до себе; *(прибутки)* одержувати, здобувати, мати, *(ворогів)* накликати; *(дітей)* намножувати, наплоджувати; *(хворобу)* діставати, підхоплювати; *док.* **НАЖИТИ,** *(клопіт)* напитати /набратися/ *чого, с.* напитати лиха.
НАЖИВАТИСЯ, *(на чому)* багатіти, збагачуватися, розживатися, гріти руки, *жм.* набивати кишені, *г.* попасати; *дк.* НАЖИТИСЯ, *(довго жити)* попожити; *(щасливо жити)* добре попожити, зазнати щастя.

НАЖИВНИЙ, нажитний, добромнажйтий; наживаний, набуваний.
НАЖИРАТИСЯ і **НАЖИТИЙ,** *див. від.* НАЇДАТИСЯ і НАБУТИЙ.
НАЗАВЖДИ *пр.,* назавше, навічно, НАВІКИ, *ур.* на віки вічні, віднині й довіку, *жл{.* назавсіди, назовсім, без вороття, безповоротно.
НАЗАД *пр.,* взад, не вперед; *(у зворотному напряли)* навспак, навідворіт.
НАЗВА, *(речей)* найменування, назвище, *р.* назвисько, наймення, *(книжки — ще)* заголовок, титул; *(лайлива)* прізвисько; *пор.* ІМ'Я.
НАЗВАНИЙ, *(син)* наречений, нерідний, *сов.* прийомний, *ІД.* приймак, прййммит.
НАЗДОГАНЯТИ, *(кого)* доганяти, спобігати, наспівати, пристигати, *ід.* висіти на хвості у, наступати на п'яти *кому, зап.* настигати; Я. НАДОЛУЖУВАТИ.
НАЗИВАТИ, *(давати ім'я) ур.* нарікати; *(звертаючись)* звати, іменувати, титулувати, *р.* кликати; *(себе)* відрекомендовувати; *(раєм)* вважати; *(ціну)* призначати; *док.* **НАЗВАТИ,** найменувати; *(гостей)* наскликати, накликати.
НАЗИВАТИСЯ, мати ймення /назву/, носити ім'я; *(героєм)* прибирати ім'я /назву/; *(експромтом)* вимовлятися; *Р.* зголошуватися; *дк.* **НАЗВАТИСЯ,** відрекомендуватися.
НАЗИРАТИ */док.* **НАЗИРНУТИ/,** спостерігати; *(раз-у-раз)* позирати, поглядати; *(за ким)* наглядати, *(як нянька)* доглядати; ***ЖМ.*** навідуватися.
НАЗИРАТИ */док.* **НАЗЙРИТИ/,** приглядатися; *(кого, що) док.* угледіти.
НАЗИРЦІ і **НАЗИРЦЕМ** *пр., (слідком)* пазирком, наглядом, наглядці, слідом; *(потай)* крадькома.
НАЗОВНІ *пр., (куди)* надвір, на поверхню, *з* приміщення /хати/; *П.* на люди; *(на зовнішній вигляд)* іззовні, зокола, назверх, з лиця, зовнішньо.
НАЗОРИТИ *док.,* постерегти, помітити, нагледіти, угледіти, назнати, НАБАЧИТИ.
НАЗРІВАТИ *зп., (- події)* насуватися, визрівати; п-к **-АЮЧИИ,** *(- кризу)* що визріває, майже визрілий, щораз ближчий, вже недалекий, цілком реальний.
НАЗУСТРІЧ *пр.,* навстріч, навпроти, насупроти.
НАЇВНИЙ, недосвідчений, «зелений», довірливий, нехитрий, небитий, безхйтрий, простакуватий; *(сон)* невинний; ш. **НАЇВНІСТЬ,** дитинність *і п. ф. від* НАЇВНИЙ.
НАЇДАТИ, *(пику)* відпасати, *док.* відпасти.
НАЇДАТИСЯ, *(сито)* насищатися, *вуя.* нажиратися, напихатися, напихати пельку; *дк.* НАЇСТИСЯ, *жм.* набухатися, налопатися, налупитися, Натріскатися, обтріскатися.
НАЇДОК, ЇЖА; *(міра ситости)* поживність, ситність, тривність, *кн.* живильність.
НАЇЖАЧЕНИЙ, настовбурчений, наїжений; *П.* сердитий; *(внутрішньо)* настороженнй.
НАЇЖАЧУВАТИСЯ, настовбурчуватися, наїжуватися, ошкірятися, ощирятися; 77. сердитися, гніватися.
НАЇЖДЖИЙ, приїжджий, заїжджий, прибулий; *(немісцевий)* чужий, нетутешній.
НАЇЗД, приїзд */пре.* раптовий/; *(ворога)* напад, наліт; *З.* здвиг, стовпище.
НАЙКРАЩИЙ, ***(як*** *міра виявуу)* ВІДМІННИЙ: *фр.* коронний */н.* номер/.
НАЙМАНЕЦЬ, наймит; *див. ще* ВОЯК.
НАЙМАТИ, *(на працю)* брати, приймати, набирати, вербувати, рядити, договорювати, єднати, */за угодою/* підряджати, контрактувати; *(хату)* винаймати; *(кому /що/)* здавати в оренду, *(кому /кого/)* віддавати в найми; *п.ф.* **НАЙМАТИСЯ,** *(на працю)* вербуватися, ставати *і п.ф. від* НАЙМАТИ; (- *найми)* Іти в найми.
НАЙМИ, *(дія)* наймитування; *(у наймача)* служба /праця/ на строк, *жм.* строк.
НАЙМИТ, найнятий робітник, строкар. найманець; *(жінка)* наймичка: & наймитюга.
НАЙПЕРШЕ, *ЯК Ш.* головне, основне, найголовніше; *ПР.* перше, насамперед, передусім, поперше */сов.* по-перше/, щонайперше, перш за все.
НАКАЗ, *з.* рбзказ, *жм.* загад; *(совісти)* веління, повеління; *(писаний)* розпоряджеп-

ня, постанова, *г.* зарядження; *(як порада)* припис; *(виборців)* настанова, вказівка; *пор.* ДИРЕКТИВА.

НАКАЗОВИЙ, імперативний.

НАКАЗУВАТИ, давати наказ /команду, розпорядження/, розпоряджатися, *ур.* веліти, повелівати, *поб.* казати, загадувати.

НАКИДАТИ /*док.* **НАКИДАТИ/,** кидати; *(шкіц)* робити начерк, начеркати, шкіцувати.

НАКИДАТИ /*док.* **НАКИНУТИ/,** *(аркан)* кидькома накладати /надівати/; *(платню)* набавляти, підвищувати, збільшувати; *(роботи)* додавати; *(латку)* нашивати; *П. (думку)* нав'язувати.

НАКИДАТИСЯ, кидатися, нападати, атакувати; *(на їжу)* допадатися до; *(з лайкою)* нападатися, напосідатися, напускатися, накривати мокрим рядном, наскіпуватися; *(з коханням)* напрошуватися, нав'язуватися.

НАКИДОМ *пр.,* примусом, силою, силоміць, живосилом, ґвалтом, волоком, силопіхом.

НАКИП, *(на посуді)* осад, *р.* навар; *(на рідині, що кипить)* піна, шум, шумовиння, пінява, шумовина; *(на душі)* гіркість, гіркота, намул, іржа, осад.

НАКЛАД *г., (книжки)* тираж; *пр,* **НАКЛАДОМ,** коштом.

НАКЛАДАТИ, класти /зверху/; *(одіж)* одягати, *(гриф)* надписувати, *(лак)* наносити; *(слід)* залишати; *(обов'язок)* покладати; *(руку /на що/)* прибирати до рук *що; (вогонь) Г.* розкладати; *(здоров'ям) ІД.* підривати, /надсаджувати/ *що; (головою)* класти *що.*

НАКЛАДНИЙ, накладуваний, накладений; *як ім.* **НАКЛАДНА,** *ек.* фактура, лист /*н.* перевізний лист/; *п!* ОРДЕР.

НАКЛЕЙКА і **НАКЛЕЮВАТИ,** *д!* НАЛІПКА і НАЛІПЛЮВАТИ.

НАКЛЕП, обмова, інсинуація, брехня, неправда, *мн.* намови, наговори, *фр.* пеня, *ур. зап. р.* навіт; *(у формі твору)* пашквіль.

НАКЛЕПНИК, обмовник, набреха, клязузник, фабрикант наклепів; *(таємний)* ДОНОЩИК.

НАКЛЕПУВАТИ, зводити наклеп /наню/, обмовляти, наговорювати, набріхувати, оббріхувати, *жм.* намовляти, *(потай)* нашіптувати; *док.* **НАКЛЕПАТИ,** *ЖМ,* побити.

НАКЛЕЮВАТИ, *див.* НАЛІПЛЮВАТИ.

НАКЛИКАТИ, *(напасть)* насилати, напускати /напуст/; *(кого)* скликати; *(біду)* напитувати, стягати; *(думку, настрій)* НАВІВАТИ; *(за кіш)* озивати *кого.*

НАКОПИЧЕННЯ і **НАКОПИЧУВАТИ,** *див.* НАГРОМАДЖЕННЯ і НАГРОМАДЖУВАТИ.

НАКОЧУВАТИ, котити на; *(шлях)* укочувати, утрамбовувати, уторовувати, наїжджувати; *(котком)* прикочувати, коткувати; *(каміння)* навертати, навалювати; *(фарбу)* наносити, *сов.* накатувати; *(- хвилі)* набігати, накочуватися.

НАКбЧУВАТИСЯ, *(- туман)* насуватися, *(- крик)* наближатися; *(- хвилі)* набігати, накочувати; *(- сон)* оволодівати, охоплювати, *п!* НАЛЯГАТИ; *(на кого /з лайкою/)* нападати, накидатися, *о,* накривати мокрим рядном.

НАКРЕСЛЮВАТИ, *П.* плянувати /проектувати/ наперед, *(в загальних рисах)* окреслювати, накидати, робити начерк, начеркати; *п!* КРЕСЛИТИ.

НАКРИВАЛО, покривало, покров, габа; *ПОБ.* укривало.

НАКРИВАТИ, крити, покривати, за-; *(- ніч)* оповивати, сповивати; *(на гарячому)* ловити, застукувати, заскакувати, захоплювати; *(вогнем) ВІЙ.* засипати.

НАКРИВКА, накришка, покришка.

НАКРИВО *пр.,* нерівно, криво; всупереч, наперекір.

НАКРИТТЯ, *(дія)* накривання; *(покрив)* покрівля, намет, повітка, *(над танком)* піддашшя; *(від сонця, дощу)* покриття; *(на стіл)* куверт.

НАКРУЧУВАТИ, обкручувати, намотувати, *(волос)* завивати; *(вуса)* закручувати; *(на жорнах зерно)* намелювати, молоти; *(годинник)* заводити; *(число телефону)* набирати; *(кого)* підохочувати, підмовляти, настроювати, під'юджувати, підштрикувати.

НАЛАГОДЖУВАТИ, ЛАГОДИТИ, упорядковувати, упоряджати, нарихтовувати, давати лад, *пі* ЛАДНАТИ; *(стосунки)* зав'язувати; *(реманент)* готувати, рихтувати, налаштовувати, споряджати, ладити; *(скрипку)* настроювати.

НАЛАГОДЖУВАТИСЯ, іти на лад, нормалізуватися, *і п. ф. від* НАЛАГОДЖУВАТИ; *(щось робити)* збиратися.

НАЛАДОВУВАТИ, вантажити, навантажувати; *док.* **НАЛАДУВАТИ,** *р.* наладнувати.

НАЛАЗЛИВИЙ, невідчепний, настирливий, докучливий, надокучливий, набридливий, обридливий, нав'язливий, ув'язливий, нав'язкуватий, уїдливий, *а* осоружний.

НАЛЕЖАТИ, належатися, приналежати, *р.* приналежатися; *(- характерну рису)* бути властивим /притаманним/; *(до спілки)* бути членом; *(до категорії)* зараховуватися, відноситися, стосуватися; *(призначатися кому)* припадати.

НАЛЕЖИТЬ *неос,* слід, потрібно, треба, треба буде; *ФР.* лічить, годиться, випадає, подобає /*н.* так належить робити/; *(з ппр. сл.* вам, тобі) припадає; *(з ппр. сл.* як) НАЛЕЖНО, як має бути, як заведено, належним чином.

НАЛЕЖНИЙ, приналежний; *(- гроші)* призначений; *(захід)* потрібний, необхідний, відповідний, який треба.

НАЛЕЖНО *пр.,* як має бути, як у людей, як годиться /ведеться, заведено, прийнято, треба, належить/; *(зробити що)* доладно, належним чином.

НАЛИВАТИ, *(у що)* вливати, лити; *(з чого)* наточувати; *(борщ)* насипати; *(по вінця)* заповнювати; *(за шкуру)* заливати; *(на столі)* розливати, розхлюпувати.

НАЛИВНИЙ, *(плід)* налйвчатий, наливаний, налитий, зрілий, стиглий, спілий, соковитий; *(резервуар)* під рідину, *(- судно)* під рідкий вантаж.

НАЛИГАТИСЯ, *див.* **НАПИВАТИСЯ.**

НАЛИГАЧ, *див.* МОТУЗ.

НАЛІВО *пр.,* уліво, ліворуч, у лівий бік; зліва, з лівої руки /боку/; *(продавати) ЖМ.* набік.

НАЛІПКА, наклейка, етикетка, *сов.* ярлик, *(лише прив 'язаиа)* бирка.

НАЛІПЛЮВАТИ, наклеювати, приклеювати, приліплювати, ліпити, клеїти.

НАЛІТ, *(злодіїв)* напад, наскок, *д.* налет; *(плівка)* суга, осуга, */на овочах/* пушок, пилок, я. туман, */на губах/* смага, */на дні/осад,, /у посуді/* накип, *пі* ІРЖА; *(слід)* полиск, натяк, штрих, присмак, тінь, нашарування /*сов.* нашарування/.

НАЛІТАТИ, *(в русі)* наскакувати, натикатися, наштовхуватися, напорюватися; *(атакувати)* нападати; *{- хмари)* наступати; *(- мух)* злітатися, прилітати, *(куди)* залітати; *док.* **НАЛЕТІТИ,** заатакувати.

НАЛІЧУВАТИ, нараховувати; *(мати в собі)* містити, мати.

НАЛЯГАТИ, навалюватися, тиснути, давити; *(на кий)* спиратися; *(на ногу)* кульгати; *(- сон)* охоплювати, брати; *(на що)* допадатися до; *(- військо)* наступати, натискати, напирати, *сов.* тіснити; *(- мряку)* насуватися; *(з вимогами) ЖМ.* наполягати, напосідатися, *п!* ДОМАГАТИСЯ.

НАЛЯКАНИЙ, переляканий, наполоханий, настраханий, настрашений, зляканий, переполоханий, нажаханий, перестрашений, наполошений; *(- тварин)* схарапуджений.

НАМАГАННЯ, спроба, силкування, старання, бажання, *с.* поривання, прагнення.

НАМАГАТИСЯ, пробувати, докладати зусиль, робити зусилля, силкуватися, сікатися, старатися; & *жм.* намагати.

НАМЕТ, шатро, курінь, *(на пасіці)* катрага, *р.* напинало, накриття; *(снігу)* замет, перемет, кучугура; *(чого)* купа; *(на ринку)* ятка.

НАМИНАТИ, *(їжу)* УМИНАТИ; *ім.* **НАМИНАЧКА,** *д!* БІЙКА.

НАМИСЕЛ *г.;* роздум, розмисел; *(дія)* обдумування, обмірковування, роздумування.

НАМИСТО, *з.* нашййниця, *(коралеве)* коралі, *(з перлів)* перла, *(із самоцвітів)* кольє; *(з круглих намистин — пацьорів)* пацьорки; & намистечко.

НАМІР, задум, бажання, замір, *ок.* надум, *г.* інтенція, *ф.* затія.

НАМІРЯТИСЯ, мати намір, мати на оці,

хотіти, пориватися, *ф.* думати; *(чим)* заміряйся, замахуватися, націлюватися; *п* НАВАЖУВАТИСЯ; ***дк.*** **НАМІРИТИСЯ,** наставитися.

НАМІТКА, ***(на** голову)* покривало, *(весільна)* фата; *(тканина)* **серпанок;** *(на очах)* поволока, заволока, *сов.* пелена.

НАМІЧАТИ, а/ ЗНАЧИТИ, НАКРЕСЛЮВАТИ.

НАМНОЖУВАТИ/СЯ/, ***д!*** **МНОЖИТИ/СЯ/.**

НАМОВА, підмова; *(дія)* намовляння, підбурювання, підбивання, підмовляння, підштрикування, під'юджування; *ЖМ.* домовленість; *мн.* **НАМОВИ,** наклеп; умовляння.

НАМОВЛЯТИ, умовляти; *(до чого)* схиляти, підмовляти, настроювати, настренчувати, підбурювати, підбивати, підштрикувати, під'юджувати, наштовхувати, підцьковувати, нашпиговувати, *о.* підсипати перцю, підкладати дров, піддавати олії; *(на кого)* наговорювати, зводити наклеп; *ЕТН.* накликати /лихо/.

НАМОВНИК, підбурювач, підмовник.

НАМОЛОТ, умолот, вимолот.

НАМОРОЗЬ, паморозь, приморозь, заморозь, поморозь, *д.* повись.

НАМОТУВАТИ, мотати, навивати, накручувати.

НАМУЛ, мул, глей, наплйнок; *(на душі)* гіркота, гіркість, накип, осад, іржа.

НАМУЛЮВАТИ, *(виразку на тілі)* натирати.

НАМУЧИТИСЯ *док.,* намордуватися, набідуватися, настраждатися, попомучитися.

НАНИЗ ***пр.,*** униз, вділ, додолу, *г.* надолйну */сов.* на долину/; на нижчий поверх.

НАНИЗУ *пр.,* внизу, *г.* надолйні */сов.* на долині/; на споді; на нижчому поверсі.

НАНІВЕЦЬ ***пр,,*** внівець, нінащо; *ФР.* прахом, на пропасть /«. пішло па пропасть/.

НАНОВО *пр.,* знову, ще раз; *(починати)* спочатку; *(заново)* по-новому, інакше, на новий лад.

НАНОСИТИ, *(землю)* накошувати, нагромаджувати; *(водою)* приносити, намивати; *(фарбу)* покривати *чим; (шар чогось)* накладати, намащувати; *(на мапу)* позначати, /позначувати, зазначати/на *чому.*

НАНОСНИЙ, *(грунт)* наношуваний, нанесений; *(- моду)* привнесений, запозичений.

НАОДИНЦІ ***пр.,*** сам-на-сам, на самоті, самотньо, без свідків; *(тільки вдвох)* одйн-на-одйн, віч-на-віч, *ок.* око-в-око.

НАОСЛІП *пр.,* не бачивши, не дивлячись, НАВМАННЯ, сліпма, осліп; *(прожогом)* стрімголов; *(без орієнтирів)* навпомацки.

НАОСТАНКУ *пр., (де)* наостанці, наостанок, на закінчення, під кінець, наприкінці, *о.* під завісу; *(коли)* в останній раз, востаннє, наостаннє.

НАОЧНИЙ, зрймий, видимий; *(приклад)* вимовний, проречистий, промовистий, яскравий, переконливий; *(свідок /чого/)* присутній при *чім.*

НАПАД, *(наглий)* набіг, наїзд, наліт, *(поліції)* наскок; *(нашестя)* навала, агресія, *г.* інвазія; *(кашлю)* приступ, */наглий/* пароксизм, */у роділлі/* перейми; *ФР.* наворот, наверт, захід, рип, раз */н.* двома нападами/; *СПРТ.* ланка, що атакує.

НАПАДАТИ, атакувати, НАКИДАТИСЯ, наскакувати, набігати, напастувати; *(раптово)* налітати шулікою; (- *недугу)* чіплятися. (- *чиряки)* висипати; *(з лайкою)* нападатися; *(на слід)* натрапляти, виявляти /знаходити/ *що; (- дощ)* захоплювати, застукувати; (- *настрій) П.* поймати, наринати, оволодівати, охоплювати, брати; ***п-к*** **-АЮЧИЙ,** що нападає, звиклий нападати, напасник, агресор, *(у футболі)* напад, форвард, *(ворог)* агресивний; *дк.* **НАПАСТИ,** заатакувати.

НАПАДАТИСЯ, *див.* НАКИДАТИСЯ.

НАПАСЛИВИЙ, агресивний; налазливий, НАПАСНИЙ, набридливий, ДОКУЧЛИВИЙ.

НАПАСНИЙ, НАПАСЛИВИЙ, ЗАДЕРИКУВАТИЙ, прискіпливий, уїдливий, Причіпливий.

НАПАСНИК, забіяка, кривдник, *кн.* нападник; *(ворог)* загарбник, агресор.

НАПАСТЬ, біда, нещастя, горе, лихо, кара Божа; *(невелика)* прикрість, неприємність, пригода, халепа, *з.* нападок, пеня; *(наслана) ети.* **напуст,** напуск.

НАПАХЧЕНИИ, напаханий, *зап.* надушений.

НАПЕВНЕ ***пр.,*** напевно, безперечно, безсумнівно, точно, мусить бути, допевне; обов'язково, неодмінно; *(діяти)* з певністю, упевнено, безпомилково; *ВСТ.* мабуть.

НАПЕРЕД *пр.,* уперед, не назад; *(знати)* заздалегідь; *(платити)* авансом; *(з нст. ч.* ніж) періие; *ЯКПРИЙ.* перед*/н.* наперед себе/.

НАПЕРЕДІ *пр.,* спереду; *(кого)* поперед, попереду.

НАПЕРЕДОДНІ, *(події)* на порозі; *(якогось дня)* проти */н.* проти середи/.

НАПЕРЕКІР *пр.,* всупереч, накриво, насупроти, *д.* навкір, навкірки.

НАПИВАТИСЯ, *(чого)* набиратися, упиватися *чим; док.* **НАПИТИСЯ,** надудлитися, нажлуктатися, налигатися, насмоктатися, нализатися, насмикатися, нахлестатися.

НАПИЛОК, терпуг.

НАПИНАТИ, *(вітрила)* розпускати, підіймати, */вітром/* надимати, надувати; *(струни)* натягати; *(жили)* напружувати; *(намет)* ставити, натягати; *(одяг)* ОДЯГАТИ.

НАПИРАТИ, давити, тиснути, перти, натискати; *(на ворога)* налягати, *сов.* тіснити; *(на кого)* напосідатися; *(на що)* наголошувати /підкреслювати/ *що; док.* **НАПЕРТИ,** *(людей)* нагнати, *неос.* збігтися, натиснутися */н.* наперло народу/.

НАПИС, *(над текстом твору)* епіграф; *(на могилі)* епітафія; *(під чим)* підпис.

НАПІВГОЛИЙ, майже голий, півголий, допівголий; напіводягнєний, напіврозлягнений, напіврозлягнутий.

НАПІВСОННИЙ, ПІВСОННИЙ, недоспаний; *П.* млявий, бездіяльний, байдужий; *(-місто)* тихий, безлюдний.

НАПІДПИТКУ *пр.,* напідпитках, випивши, хильнувши, під чаркою, під градусом.

НАПІЙ, питво, пиття, *(пре. хмільний)* трунок, *(гидкий)* пійло, *мн. ур.* меди.

НАПІРНИК, /спідня/ пошивка, насипка, *г.* насип; *ЗСТ.* пенал на пера.

НАПЛИВАТИ, *(- сльози)* набігати, натікати; *(- туман)* насуватися, наближатися; *(- хмари)* наступати; *(на сонце)* затуляти /закривати/ *що; (- звуки)* долинати; *(- сутінь)* наставати, залягати, спадати; *(- людей)* збиратися, сходитися; *(- спогади)* наринати, наповзати, набігйти; *(з далечі)* виринати.

НАПЛІЧНИК, наплечник, *сов.* ранець, *р.* нараменник.

НАПЛОДИТИ, *(дітей)* народити; *(жаб)* вивести, розвести; *З. її.* намножити.

НАПЛЮВАЦЬКИЙ, *(- ставлення)* свинський, плювацький, *ок.* шалапутський.

НАПОВНЮВАТИ, заповнювати, пере-, *(тісно)* набивати, *(пахощами)* насичувати, *(зметом)* вкладати *що; п-к* **-ЮЮЧИЙ,** що наповнює;, здатний наповнити, звиклий наповнювати, наповнювач, для наповнення, наповнювальний.

НАПОГОТОВІ *пр.,* наготові, на сторожі, у стані готбвости; *(під рукою)* напохваті, *д.* напохопі.

НАПОЛЕГЛИВИЙ, настирливий, завзятий, упертий, настирний, напосідливий, *с.* невідступний, *сов.* напористий, *о.* не з клоччя; *(вивчати науки)* посидющий.

НАПОЛОВИНУ *пр.,* напів, пів-на-пів; *(з чим)* НАВПІЛ; *(глухий)* частково, не зовсім.

НАПОЛЯГАТИ, напосідати, напосідатися, домагатися, вимагати; *(на чому)* твердо стояти, не відступитися від *чого,* напирати на *що, (на що)* натискати; *ЖМ.* налягати; *пі* ОБСТАВАТИ.

НАПОРОТИСЯ, наткнутися, налетіти, наскочити; *(на опір)* зустріти *що.*

НАПОСІДАТИ і **НАСІДАТИ,** навалюватися; *(- комах)* накидатися; *(- військо)* напирати, налягати, *сов.* тіснити; *(- хворобу)* нападати, чіплятися, напосідатися; *П.* наполягати; *(- настрій)* поймати, охоплювати; *п!* НАПОСІДАТИСЯ..

НАПОСІДАТИСЯ, насідати, накидатися, не давати спочинку; (- *недугу)* НАПОСІДАТИ; *(- настрій)* поймати, охоплювати; *(з лайкою)* НАКИДАТИСЯ; *П.* наполягати; *Г.* зазіхати; *док.* **НАПОСІСТИСЯ,** заповзятися, завзятися.

НАПОТЕМКИ ***пр.,*** *у* темряві, поночі.

НАПОУМЛЯТИ і **НАПОУМЛЕННЯ,** *див.* НАПУЧУВАТИ і НАПУЧЕННЯ.

НАПОХВАТІ *пр.,* під рукою /руками/, *кн.* напоготів,/?, напбхопі; *пі* НАПОГОТОВІ.
НАПОЧАТКУ, *див.* СПОЧАТКУ.
НАПРАВА, ремонт, лагодження; *Р.* намова; *ЗСТ.* напрям.
НАПРАВДУ, *див.* **СПРАВДІ.**
НАПРАВЛЕННЯ *св„ (документ)* призначення, відрядження, мандат, ордер, путівка.
НАПРАВЛЯТИ, лагодити, виправляти, ремонтувати, *о.* латати діри, *(умови)* покращувати; *(проти кого)* намовляти, ПІДБУРЮВАТИ; *(на добру путь)* наставляти, НАПУЧУВАТИ; ***ЗАП.*** СКЕРОВУВАТИ, ПОСИЛАТИ; *п-к* **-ЯЮЧИЙ,** що скеровує, покликаний скерувати, *(- силу)* керівний, напрямний, *(у лаві) в-й* передовий.
НАПРАВНИК, *див-* НАПУТНИК.
НАПРАВО *пр. зап.,* праворуч, у правий бік; ***(від** чого)* справа, з правої руки.
НАПРИЗВОЛЯЩЕ ***ар.,*** *(покидати)* на ласку долі, на Божу ласку.
НАПРИКІНЦІ *пр.,* накінці, у кінці, під кінець, *пор.* НАСАМКІНЕЦЬ, *б. з.* наскінчу.
НАПРИКЛАД ***пр.,*** приміром, як от, для прикладу, от хоч би й, скажімо, візьмімо; *ФР.* взяти ///. взяти мене = наприклад, я/.
НАПРОВАДЖУВАТИ, *(злодіїв)* наводити; *(на думку)* наштовхувати, спрямовувати, скеровувати, *сов.* направляти.
НАПРОЧУД, *див.* НАВДИВОВИЖУ.
НАПРбШУВАТИСЯ, напрохуватися; нав'язуватися, накидатися; *(на що)* жадати /хотіти/ *чого, (на образу)* напитувати *чого,* викликати *що; (- висновок)* мимоволі виринати /виникати/.

НАПРУГА, натуга; *(концентрація сил)* напруження; *пор.* ЗУСИЛЛЯ.
НАПРУГИЙ, нап'ятий, напнутий, напружений; (- *гілля)* пругкий, пружний, тугий.
НАПРУЖЕНИЙ, НАПРУГИЙ, *(рух)* інтенсивний; *(бій)* запеклий, (- *працю)* загарливий; **НАПРУЖЕНО,** в поті чола *і п. ф. від* НАПРУЖЕНИЙ.
НАПРУЖЕННЯ, *див.* НАПРУГА; *(у стосунках)* напруженість,
НАПРУЖУВАТИ, *(тятиву)* натягати; *(зір)* ЗОСЕРЕДЖУВАТИ, *з.* висилювати, *(жили)* напинати; *(голос)* підносити, підвищувати; *(сили)* збирати, мобілізувати, натужувати.
НАПРУЖУВАТИСЯ, наструнчуватися, *о.* докладати /не щадити/ зусиль, робити зусилля, *с.* лізти із шкури, *р.* силкуватися, *зап.* натужуватися; (*-м'язи)* напинатися; *(-вітрила)* надиматися; *(внутрішньо)* збуджуватися, мобілізуватися.
НАПРЯМ і **НАПРЯМОК, керунок;** *(руху)* курс; *(творчости) лінія,* спрямовання */суч.* спрямування/, спрямованість, *п.* фарватер; *(у науці)* школа, течія, угруповання.
НАПРЯМЛЯТИ, скеровувати, спрямовувати, *зап.* направляти; *ЖМ.* напучати, научати.
НАПУВАТИ, давати пити, поїти, напоювати; *(пахощами)* 77. наповнювати, насичувати; *(вологою)* зрошувати, зволожувати.
НАПУСКАТИ, *(холоду)* впускати *що; (ворогів)* насилати, нацьковувати; *(напасть)* накликати; *(на себе /вигляд/)* надавати собі *чого; (брови)* стягати, зсувати; *(на чоло /хустку/)* спускати, насувати.
НАПУСКАТИСЯ, *див.* НАКИДАТИСЯ, НАПАДАТИ; ***дк.*** **НАПУСТИТИСЯ,** *(як звір)* визвіритися.
НАПУТЛИВИЙ, *див.* НАПУТНІЙ.
НАПУТНИК, НАВЧИТЕЛЬ, направник, *зп.* наставник; *(духовний)* **душпастир.**
НАПУТНІЙ, ***(тон)*** повчальний, напутливий, менторський, **налутницький.**
НАПУХАТИ *й* **НАПУХНУТИ,** *див.* НАБРЯКАТИ ***й*** НАБРЯКНУТИ.
НАПУЧЕННЯ, напоумлення, напутнє слово, напутні слова, напуття, *з.* сувора; *(дія)* научання, напучування, напоумляння.
НАПУЧУВАТИ, напучати, научати, повчати, напоумляти, наставляти /па добру путь, на добрий розум/, направляти /на вірну дорогу/, *жм.* напрямляти, *г.* моралізувати, *ж.* вставляти клепку, *р.* врозумляти.
НАПХАНИЙ, набитий, наповнений, натовчений; *(фаршем)* нафаршований, начинений, *(шпіком)* нашпікований; *(їжею)* натоптаний; & напхатий.
НАПХАТИ дк., набгати, натоптати, натовкмачити, наповнити, набити, натовкти.

НАПХОМ *пр.,* як оселедців, затісно, загусто, повно-повнісінько; *пор,* ВЩЕРТЬ.
НАП'ЯТИЙ, напнутий, натягнений, натягнутий, напружений, напругий.
НАРАДА, обмін думками; *(збір)* ЗАСІДАННЯ; *(лікарів)* конейліюм; *пі* КОНСИСТОРІЯ.
НАРАДЖУВАТИСЯ, радитися, радити раду, *флк.* думати-гадати; змовлятися.
НАРАЖАТИ, ставити під загрозу, піддавати ризику; ***(на** небезпеку)* штовхати /пхати/ на, ставити /підставляти/ під удар, ставити перед *чим;* & наражувати.
НАРАЖАТИСЯ, наштовхуватися, натикатися, наскакувати; *(на що)* натрапляти, ставати перед загрозою *чого; (на ризик)* ризикувати, підставляти голову; ***(на** критику)* підпадати під, зазнавати *чого; &* наражуватися; *док.* **НАРАЗЙТИСЯ,** напоротися.
НАРАЗ ***пр.,*** враз, раптом, несподівано, зненацька; разом, заразом, одночасно, водночас, водночас, воднораз; зараз же, відразу.
НАРАЗІ *пр. г.,* покищо; зараз.
НАРАХОВУВАТИ, налічувати; *(мати в собі /що/)* містити, складатися з *чого; (платню)* записувати на рахунок /на конто/.
НАРЕЧЕНИЙ, *(син)* названий; ***ЯК ЇМ.*** заручений, молодий, суджений, ***етн,*** князь, *(до сватання)* жених; *мп.* **НАРЙЧЕШ,** МОЛОДІ, молодята.

НАРЕШТІ *пр.,* кіиець-кінцем, врешті, *сил.* в решті решт; наостанку; *ФР.* на додаток, на закінчення, плюс до всього */н.* лом, штир і нарешті вісь/.
НАРИНАТИ, швидко напливати /наповзати, набігати, прибувати, насуватися; *(- спогади)* заполонювати, налинати.
НАРИС, *(проекту)* начерк; *(газетний)* стаття /про конкретні факти/.
НАРИХТОВАНИЙ, налаштований, приготований, наготований; *(кріс)* націлений.
НАРІВНІ *пр.,* па одному рівні, ні вище, ні нижче; *П.* на рівних правах; *Р.* нарівно.
НАРІВНО *пр.,* на рівні частки, рівно; *(однаковою мірою)* однаково.
НАРІД, народність, національність, нація, ***ур.*** язик; *(люди)* народ, загал, маси, люд; ft *зн.* народець.
НАРІЖНИЙ, *(принцип)* найважливіший, найосновніший, найістотніший.
НАРІЗНИЙ, окремий, поодинокий, *кн.* розрізнений; *(- шляхи)* різний, інакший, інший.
НАРІЗНО *пр.,* окремо, зосібна, порізно, нароздріб, уроздріб; не разом; не одночасно; *пор.* ПООДИНЦІ.
НАРІКАННЯ, ремство, бідкання, ремствування, жалі, скарги, *зет.* ляментація.
НАРІКАТИ, ремствувати, скаржитися, бідкатися, плакатися, *р.* пеняти, *д.* мати жаль до *кого; Р.* дорікати; *(ким) УР.* називати, оголошувати, проголошувати.
НАРІСТ, *д.* наріcть, наросля; *(на тілі)* мозоля, дике м'ясо, *(на корі)* наростень.
НАРІЧЧЯ, говірка, діялект.
НАРКОМАН, морфініст, *ок.* **кофеїніст.**
НАРОД, *див.* НАРІД.
НАРОДЖЕННЯ, ***г.*** **уродани;** *ҐІ.* постання, поява, виникнення; *(любови)* пробудження, прокид.
НАРОДЖУВАТИ, родити, породжувати, приводити на світ, зроджувати, урбджувати; *П.* започатковувати; *(любов)* будити, викликати; *дк.* **НАРОДИТИ,** спородити; наплодити.
НАРОДЖУВАТИСЯ, родитися, зроджуватися, уроджуватися; *П.* поставати, виникати, з'являтися /на світ/, приходити на світ; (- *чуття)* пробуджуватися; (- *день)* наставати; ***док.*** **НАРОДИТИСЯ,** побачити світ.
НАРОДНІЙ, *зап.* народний, лгодовий; *(одяг)* національний; *(- свято)* всенародній; *(- гуляння)* масовий; *(- добро)* людський, всенародній; *(учитель)* сільський; *(вираз)* просторічний, простої мови.
НАРОДНІСТЬ, НАРІД, плем'я; *(мала)* етнічна група, національна меншість /меншина/.
НАРОДОЗНАВСТВО, етнографія; **НАРОДОНАСЕЛЕННЯ,^** людність.
НАРОДОПРАВСТВО, народовладдя, демократія.
НАРОЗДРІБ *пр.,* уроздріб; *ФР.* нарізно, не гамузом, окремо один від одного.
НАРОЗХРИСТ *пр.,* розхристано, роз-

хрйставшись; *ФР.* навстіж /*н.* душа нарозхрист/.

НАРОСТАТИ, *(на чому)* виростати, *(навкруг)* обростати, *(- траву— ще)* поростати; *(- темпи) п.* нарощуватися, зростати; *(- відсотки)* рости, нагромаджуватися: *п-к* **-АЮЧИЙ,** нарощуваний, щораз більший /дужчий, вищий/, нестримний, **обвальний.**

НАРОСТОК, *зап.* суфікс.

НАРОЩУВАТИ, *(живіт)* ростити; *(силу)* чимраз збільшувати; *(розмір)* наточувати.

НАРОЩУВАТИСЯ, наростиш, ви-; *(-сипу)* рости, зростати, чимраз збільшуватися.

НАРТУЧУВАТИ *бар., у.* живосріблити; *дк.* **НАРТУТИТИ,** наживосріблити.

НАРУГА, знущання, поглум/ка/, плювок у душу, *р.* поруга, збиткування; *(насміх)* кпини, глузи, посміхи, глузування, кепкування, глум; *(велика)* ганьба, неслава.

НАРУЧ ир., на руку/ковінька/.

НАРУЧНИКИ, кайданки; **НАРУЧЧЯ** *б.з.,* браслет; *Р.* оберемок.

НАРЯД, *ЗСТ.* УБРАННЯ; *(кінський)* збруя; *(на працю)* загад, відрядження, призначення, *(письмовий — ще)* відомість; *(на товар)* ордер, замовлення; *(збірка перед працею) сов.* рознарядка; *(гурт)* відділ, загін.

НАРЯДЖАТИ, УБИРАТИ; *(на працю)* відряджати, посилати, виряджати; *(свято)* споряджати, влаштовувати, організовувати.

НАСАДЖУВАТИ,]. *(зело)* садити; *(людей)* садовити; *П. (ідеї)* примусово впроваджувати /прищеплювати, ширити/; *2. (на голову)* натягати, надівати, накладати; *(на щось гостре)* настромлювати, наколювати, нашпилювати, наштрикувати.

НАСАМКІНЕЦЬ *пр.,* під кінець, на завершення, НАПРИКІНЦІ, *р.* наприостанку.

НАСАМПЕРЕД *пр.,* передусім, найперше, перш за все, у першу чергу; *ні* ПОПЕРВАХ.

НАСЕЛЕННЯ, людність, народ, люд, *жм.* люди.

НАСЙДЖЕНИЙ, (- *місце)* обжитий, обсиджений; *(- ногу)* пересйджений, засиджений.

НАСИЛАТИ, *(ворогів)* напроваджувати, наводити, скеровувати; *(друзів)* посилати.

НАСИЛУ, ледве, ледве-ледве, ледь-неледь, *з.* всйлу, сйлу-в-сйлу, лиха прикупивши, с. на превелику силу; *Р,* нарешті; *Г.* силоміць.

НАСИЛУВАТИ, *див.* ПРИМУШУВАТИ.

НАСИЛЬНИЙ і **НАСИЛЬНИЦЬКИЙ,** ґвалті/б/вний, примусовий; (- *смерть)* не **свій.**

НАСИЛЬНО, ґвалтом, волоком, силою, силоміць, силоміттю, примусом, **насильницька**

НАСИЛЬСТВО, силування, ґвалт, примус, силоміття, *ок.* неволення, *зап.* насилля.

НАСИП, д. висип; *(земляний)* ВАЛ, *(перед окопом)* бруствер; *(круг хати)* призьба; *Г.* НАПІРНИК.

НАСИПАТИ, сипати, висипати, *(на рядні)* розсипати; *(пісок)* намивати, наносити; *(борщ)* наливати; *док.* **НАСИПАТИ,** *(перцю)* всипати.

НАСИЧУВАТИ, *(їжею)* нагодовувати /досита/, ситити; *(вологою)* напоювати, просочувати, *(ароматом)* напахчувати; *(ідеями)* сповнювати, збагачувати, наснажувати; *(товаром)* забезпечувати, наповнювати; *П. (помсту)* задовольняти.

НАСИЧУВАТИСЯ, *(їжею)* наїдатися /досхочу/; *(водою)* просякати, насочуватися, набиратися, пройматися; *(щастям) П.* упиватися, втішатися.

НАСІДАТИ, *див.* НАПОСІДАТИ; *(на що)* осідати; *(на п'яти)* наступати; *(на кого /-химери/)* нападати, набігати, находити.

НАСІНИНА, зернина, зерня, зернятко, /одне/ зерно; *(горіха)* ядро.

НАСІННИЙ, насіннєвий.

НАСІННЯ, *(одне)* зерно, НАСІНИНА, *ур.* сім'я; *зб.* зерна, зернята; *П.* зародок, джерело; ***ЖМ.*** нащадки; & насіннячко.

НАСКАКУВАТИ, *(в русі)* наїжджати, налітати; *(агресивно)* НАПАДАТИ; (- *стихії)* НАРИНАТИ; *(на халепу)* нариватися, наражатися, напорюватися.

НАСКІЛЬКИ *пр.,* якою мірою, в якій мірі; *ФР.* скільки /*н.* наскільки я знаю/.

НАСКОК і **НАСКІК,** набіг, наліт, /раптовий/ напад; *мн.* **НАСКОКИ,** *зап.* нападки.

НАСКОКОМ *пр.,* з наскоку, з розгону, прожогом; /7. врядй-годй, час до часу, ПОХАПЦЕМ, без підготівлі; *п. ф.* **НАСКОКАМИ,** наворотами, нападами, порціями, *(- вітер)* поривами.

НАСКРІЗЬ *пр., (промоклій)* до самих кісток /нитки/; *(- простір)* з кінця в кінець, од краю до краю, (- *кулю)* навиліт; *П.* повністю, цілком /*н.* наскрізь гуманний/.

НАСЛАНИЙ, (- *лихо)* накликаний, напущений, наврочений; (- *шар чогось)* настелений, розстелений.

НАСЛЇДНИЙ і **НАСЛЇДНИК,** *див.* СПАДКОЄМНИЙ і СПАДКОЄМЕЦЬ.

НАСЛІДОК, результат, плід, *г.* вислід; *(діяльности)* підсумок; ***прш.*** **НАСЛІДКОМ,** *(чого)* в наслідок, у результаті, як наслідок.

НАСЛІДУВАННЯ, копіювання, **мавпування,** імітація.

НАСЛІДУВАТИ, копіювати; *(кого)* іти слідами /стопами/, повторювати, мавпувати, брати за взірець, брати приклад з, топтати стежку *чию, г.* взоруватися на, *жм.* бути папугою; *(мову)* переймати язика; *(висміваючи)* пародіювати.

НАСЛІДУВАЧ, *жм.* папуга; *(стилю)* епігон; *(ідей)* ПОСЛІДОВНИК; ***ні*** ПІДСПІВАЧ.

НАСЛУХАТИ, слухати; *(старатися почути)* наслухатися, дослухатися, прислухатися; *(таємно)* підслухати, підслухувати; & *р.* наслухувати,

НАСЛУХАТИСЯ *док.,* попослухати, *(від кого)* почути; *(пісень)* попереслухати.

НАСМІЛЮВАТИСЯ, *д!* НАВАЖУВАТИСЯ; *дк.* **НАСМІЛИТИСЯ,** насміти, посміти, не побоятися.

НАСМІХАТИ/СЯ/, *д!* ГЛУЗУВАТИ; & насміватися; *дк.* **НАСМІЯТИСЯ,** висміяти, осміяти.

НАСМІШКА, насміх, посміх, глузування, посмішка, кепкування, *мн.* кпини, *(топка)* іронія, *с.* наруга, глум, поглум, поглумка.

НАСМІШКУВАТИЙ, глузливий, посмішкуватий, смішкуватий, *с.* глумливий; *(тонко)* іронічний; *(уїдливо)* саркастичний; *(злобно)* сардонічний.

НАСНАГА, снага, енергія, сила; *(творча)* запал, надхнєння, *(душевна — ще)* піднесення, жар /полум'я/ серця.

НАСНАЖУВАТИ, запалювати, надихати; *(на подвиг)* кликати, будити, спонукувати; *(силою)* насичувати, наповнювати; *(електрикою) сов.* заряджати.

НАСОЛОДА, втіха, СОЛОДОЩІ, задоволення, приємність, *ф.* кайф, смак, *з.* осолода, любота, *с.* раювання, розкошування, блаженство, *фр.* сердечний рай.

НАСОЛОДЖУВАТИСЯ, мати насолоду; втішатися, усолоджуватися, зазнавати /заживати/ насолоди /втіхи/, *ф.* кайфувати; *(чим)* чаруватися, упиватися, смакувати *що; 3. П.* РАЮВАТИ, *кн.* блаженствувати.

НАСПІВ, *(пісні)* мелодія, мотив, *жм.* голос, *ц.* глас, *ок.* поспів.

НАСПІВАТИ, *(- овоч)* достигати, дозрівати, доспівати, приспівати; *(- час)* надходити, наближатися, наставати; *(саме враз)* прибувати, приходити, потрапляти; *(втікача)* спобігати, /наз/доганяти, наступати на п'яти *кому; дк.* **НАСПІТИ,** нагодитися.

НАСПІД *пр., (уділ)* наниз, у спід, на самий низ, на дно; *(під що)* під спід.

НАСПОДІ *пр., (унизу)* нанизу, у споді, на /самому/ дні; *(під чим)* під сподом.

НАСПРАВДІ *пр.,* у дійсності, на ділі, *жм.* насправжки; СПРАВДІ.

НАСТАВАТИ, (- *часи)* надходити, наближатися, насуватися, *(як грім з неба)* падати, *(нишком)* підступати; (- *події)* наспівати, розпочинатися; *(- літо)* приходити; *(- погоду)* усталюватися, встановлюватися; *(- тишу)* ЗАПАДАТИ.

НАСТАВЛЯТИ і **НАСТАНОВЛЯТИ,** 1. *(речі)* ставити; *(очі)* скеровувати, спрямовувати, втуплювати; *(губи)* підставляти; *(вуха)* нашорошувати, насторожувати, нащулювати; *(на посаду)* призначати, *з.* надавати; *2. (на розум)* научати, напучати, напучувати, напоумляти, *р.* напрямляти, *г.* моралізувати.

НАСТАННЯ, *(весни)* прихід; *(морозів)* початок.

НАСТАНОВА, *див.* ДИРЕКТИВА.

НАСТАЧАТИ, постачати, достачати, доставляти, приставляти, забезпечувати, *д.* на-

старчати, достарчати; *док.* **НАСТАЧИТИ,** *жм.* настягатися.

НАСТИГАТИ, *(зненацька)* заставати, заскакувати, захоплювати; *(куди)* прибувати, надбігати, надходити; *(- подію)* наспівати, наближатися; *(- багато овочів)* достигати; *Р. (втікача)* НАСПІВАТИ.

НАСТИЛЬНИЙ, *(вогонь) у.* поприземний,

НАСТИРЛИВИЙ, НЕВІДЧЕПНИЙ, ДОКУЧЛИВИЙ, НАПОЛЕГЛИВИЙ.

НАСТІЙНИЙ, *(- потребу)* НАГАЛЬНИЙ; *(- прохання)* НАПОЛЕГЛИВИЙ.

НАСТІЛЬКИ *щ,* аж так, до такої міри.

НАСТОВБУРЧУВАТИСЯ, *(як їжак)* НАЇЖАЧУВАТИСЯ; (- *волос)* ставати дуба; *(- одяг)* стирчати; *(- людей)* насуплюватися, надуватися.

НАСТОРОЖУВАТИ, *(вуха)* нашорошувати, нащулювати, наставляти, наструнчувати; *(слух)* напружувати.

НАСТОРбЖУВАТИСЯ, загострювати /зосереджувати/ увагу, обертатися на слух; *(ждати на атаку)* НАЇЖАЧУВАТИСЯ.

НАСТРАШУВАТИ, страхати, лякати, полошити, сполохувати; *док.* **НАСТРАШИТИ,** налякати, настрахати, *с.* перелякати, перестрашити.

НАСТРІЙ, *(добрий) г.* гумор; *(напрям думок)* настроєність, *г.* настроєвість; *(до чого)* охота, бажання.

НАСТРОМЛЮВАТИ, НАСАДЖУВАТИ, натикати, нашпилювати; *(на голову)* накладати.

НАСТРОЮВАТИ, *(скрипку)* наладжувати, налагоджувати, ладнати, строїти; *(радіо)* регулювати, підстроювати; *(на певний настрій)* навертати, викликати /прищеплювати, вселяти, накликати, насилати/ *що; (проти)* підбурювати, наструнчувати, НАКРУЧУВАТИ.

НАСТУП, *(військ)* просування /вперед/, *г.* офензйва, *(навальний)* атака, */на фортецю/* приступ /штурм/ *чого; (на соціяльне зло)* кампанія.

НАСТУПАТИ, *(на ногу)* ставати; *(армією)* Іти в наступ /атаку/, просуватися /вперед/, атакувати, штурмувати, іти /брати/ приступом, *жм.* налягати, напирати; *(- хмари)* насуватися, напливати, набігати, наринати; *(на п'яти) ІД.* наздоганяти *кого; н-к* **-АЮЧИЙ,** що наступає, наступальний, штурмовий, *о.* у наступі, в атаці.

НАСТУПНИЙ, *(З черги)* черговий, на черзі; *(із сл.* день) другий; *(- покоління)* МАЙБУТНІЙ; *(- заходи)* дальший, подальший.

НАСТУПНИК, *(послідовник)* продовжувач; *(на троні)* спадкоємець.

НАСТУПНІСТЬ, *(подій)* послідовність, тяглість, неперервність.

НАСУВАТИ, *(на голову)* накладати, натягати; *(на лоба)* спускати, зсувати; *(- тінь)* насуватися; *(- сезон)* НАСУВАТИСЯ; *(- людей)* приходити.

НАСУВАТИСЯ, наближатися; *(на сонце)* перти, заступати /затуляти, закривати/ц/о/; *(- військо)* сунути; *(- сезон)* надходити, наставати, наближатися; *(- ніч)* спадати; *(- думки)* напливати,' наринати; *(- хмари)* НАСТУПАТИ; *(- туман)* налягати, стелитися; *(на очі)* спускатися; *(на кого) ЖМ.* НАПОСІДАТИ.

НАСУПЛЕНИЙ, похмурий, невдоволений, набурмосений, надутий; (- *брови)* стягнений; *(день)* хмарний, похмурний, непогідний.

НАСУПЛЮВАТИСЯ, похмурніти; *(- брови)* стягатися, зсуватися; *(- лоб)* морщитися; *док.* **НАСУПИТИСЯ,** набурмоситися.

НАСУЩНИЙ, украй необхідний; *(- потребу)* назрілий, наболілий, злободенний, пекучий.

НАТРАПЛЯТИ, *(на що)* НАТИКАТИСЯ, *д.* напотикатися; відшукувати, знаходити.

НАТЕРПІТИСЯ *док.,* набідуватися, напоневірятися, набратися /зазнати/ біди, пізнати по чім ківш лиха, нагорюватися, *д.* набідйтися.

НАТЕРТИЙ, *(-* мозолю)* намуляний; *(шлях)* уторований, накочений, утрамбований.

НАТИКАТИСЯ, *(на що)* наскакувати, наштовхуватися, наражатися; *(на гостре)* натинатися; *(на опір)* напорюватися; *(на кого)* зустрічатися з, натрапляти, надибувати; *док.*

НАТКНУТИСЯ, наштрикнутися; *ЖМ. (раптом з'явитися)* нагодитися.

НАТИРАТИ, *(тіло)* терти, розтирати; *(підлогу)* начищати /до блиску/, *(палубу) мр.* драїти, надраювати; *(ногу взуттям)* намулювати.

НАТИСК, напір, тиск; *(військ)* наступ, навала; *(на слові)* притиск, наголос; *(наполягання)* напосідання; *Д (тиск у юрбі)* тіснява.

НАТИСКАТИ, натискувати; *(на педалі)* тиснути, давити, налягати; *(- армією)* напирати, наступати; *(на слові)* наголошувати, підкреслювати; *(на кого)* напосідати/ся/

НАТОВКМАЧУВАТИ і **НАТОВКМАЧИТИ,** *див.* НАБИВАТИ і НАБИТИ.

НАТОВП, юрба, юрма, стовпище, здвиг, тлум, *д.* гурма; *ЖМ.* тіснява; *ЖМ. (як міра кількости)* море, купа, тиск, сила.

НАТОМІСТЬ, наміість, замість того; *ЯК СП.* зате.

НАТОПТАНИЙ, натоптуватий, натоптуваний, огрядний,гладкий.

НАТРАПЛЯТИ, натикатися, наштовхуватися, нахоплюватися, наброджувати, наскакувати; *(на що)* знаходити *що, (на кого)* нариватися, зустрічатися /здибатися/ з; *(місце)* відшукувати; *(на перешкоди)* напорюватися; *(на опір)* наражатися.

НАТРУДЖУВАТИ, стомлювати, натомлювати, наморговати, *с.* перевтомлювати.

НАТРУСКА, догана, нагана, прочухан, прочуханка, нагінка.

НАТУГА і **НАТУЖУВАТИСЯ,** *див.* НАПРУГА і НАПРУЖУВАТИСЯ.

НАТУРА, природа; дійсність; *(людська)* вдача, характер; *Р.* натурник, натурниця; ***пр.*** **НАТУРОЮ,** продуктами, не грішми.

НАТУРАЛІСТ, природознавець.

НАТУРАЛЬНИЙ, *ЗСТ.* природознавчий; *(чай)* природний, не штучний; *(розмір)* справжній; *(стиль)* невимушений, непідробний, ненадуманий; *(- вдачу)* щирий, невдаваний; *(- господарство) ЕК.* безринковий; *(податок)* безгрошовий, натурою.

НАТУРИСТИЙ, упертий, норовистий, норовливий, *с.* свавільний; *Ф.* ВЕРЕДЛИВИЙ.

НАТУРКУВАТИ, спонукати, підбурювати, накручувати; *(потай)* нашіптувати, наговорювати; *док.* НАТУРКАТИ, натурчати; *(голову)* затуркати, забити торохтінням; *(у голову)* наговорити.

НАТУРНИК, модель, *р,* натура; *жін.* натурниця.

НАТХНЕННИЙ, НАТХНЕННЯ І НАТХНУТИ, *див.* НАДХНЕННИЙ, НАДХНЕННЯ і НАДИХАТИ.

НАТЩЕ *пр.,* натщесерце, не попоївши, на порожній шлунок /живіт/, *д.* натощака.

НАТЯГАТИ, *(в одне місце)* стягати; *(намет)* напинати; *(віжки)* тягнути /на себе/; *(шию)* витягати; *(одіж)* одягати, надягати, накладати, нацуплювати; *(взуття)* взувати; *(матерію)* розтягати; *(оцінку) ШК.* підвищувати; *(воду)* всмоктувати; *(біду)* накликати; *П.* дурити; *(за чуба)* тягати.

НАТЯГНЕНИЙ і **НАТЯГНУТИЙ,** напнутий, *(на кого)* одягнений, одягнутий, *(на голову)* нацуплений; *(- стосунки)* напружений; *(- оцінку) ШК.* підвищений.

НАТЯК, знак */н.* нема й знаку/; *(у розмові)* закид; *ФР.* камінець /у *чий* город/, тінь */н.* найменша тінь/; *(слід)* НАЛІТ, и/ ПРИСМАК; *пр.* **НАТЯКАМИ,** *д!* НАТЯКОМ.

НАТЯКАТИ, робити /давати/ натяки, говорити наздогад буряків, *(кому)* кидати камінці у *чий* город; *дк.* **НАТЯКНУТИ,** *зет.* наменути; *Н-к* -АЮЧИИ, радий **натякнути.**

НАТЯКОМ *пр.,* НАВТЯКИ, наздогад /буряків/; *(не в лоб)* зокола, здалеку, манівцями.

НАУКА, навчання, *зет.* учеше; *(кому)* лекція, пам'ятка, *сов.* урок; *П.* освіта, знання, досвід; *ЖМ.* напоумлення, повчання.

НАУКОВЕЦЬ, учений, муж науки, науковий діяч, діяч /робітник, сівач/ на ниві науки, *сов.* науковий працівник, *(викладач вишу) жм.* професор.

НАУЧАТИ, *див.* НАПУЧУВАТИ.

НАФТА, *г.* ропа, кип'ячка, олива, текучка, *ід.* чорне золото; ***Г.*** гас.

НАФТОВИК, *г.* ріпник,/?. нафтяр.

НАХАБА, нахабник, *с.* хам, зухвалець; *(причепа) зн.* причепенда; *З.* напасть, халепа, нещастя, біда.

НАХАБНИЙ, *(хто)* безцеремонний, безпардонний, хамуватий; *(чин)* хамський, зухвалий

НАХАБНІСТЬ, нахабство, безцеремонність, зухвальство, зухвалість, хамство.
НАХВАЛКА, *див.* ПОГРОЗА.
НАХВАЛЯТИСЯ, погрожувати, похвалятися; хвалькувито обіцяти /обіцятися/.
НАХИЛ, *(до чого)* потяг; *(природний)* здібність, схильність; *(характеру)* жилка; *(стіни)* похил, похилість, *(корабля.)* крен, *(площини)* схил, ухил; *(дія)* нахиляння, нагинання.
НАХИЛЕНИЙ, схилений, похилений, похилий, *д.* нахйлий, *сов,* нагнутий.
НАХИЛЯТИ, похиляти, хилити, *зелі,* клонити, *(тулуб)* нагинати, гнути, *(човен)* кренити; *(до чого)* схиляти, навертати, спрямовувати.
НАХИЛЯТИСЯ, хилитися, похилятися, нагинатися, гнутися, кренитися, схилятися.
НАХИЛЬЦЕМ, *(пити)* нахильці, навхильці, нахилки; *(робити)* нахилившись.
НАХОДИТИ, *(- настрій)* набігати, нападати, оволодівати, охоплювати; *(- людей)* сходитися; *(- дощ)* надходити, насуватися, наближатися; *(- день)* наставати.
НАХОПЛЯТИСЯ *жм.,* наставати, надходити, наближатися; *(на що)* натрапляти, натикатися; *док.* **НАХОПИТИСЯ,** нагодитися.
НАХРАПОМ *пр.,* по-хамському, нахабно *і мож. пох. від* НАХАБНИЙ; силою, *г.* пробоєм.
НАЦІЛЮВАТИ і **НАЦІЛЯТИ,** *(кріс)* нарихтовувати, наводити, наставляти, спрямовувати; *(на що)* скеровувати до, напрямляти; *(на пост)* моститися, націлюватися, пнутися.
НАЦІЛЮВАТИСЯ і **НАЦІЛЯТИСЯ,** *(крісом)* прицілюватися; *(ногою)* заміритися, примірятися; *(що робити)* мати намір, збиратися, намагатися, плянувати; *(на посаду)* НАЦІЛЯТИ.
НАЦІНКА, *див.* НАБАВКА.
НАЦІОНАЛІЗУВАТИ, *(майно)* удержавлювати, вивласнювати; *пор.* ЕКСПРОПРІЯЦІЯ.
НАЦІОНАЛЬНИЙ, *(прибуток)* загальнонаціональний, державний; *(референдум)* всенародній; *(одяг)* народній; *(район) СОВ.* етнічний, *г.* меншйнний, меншостевий.
НАЦІОНАЛЬНІСТЬ, НАЦІЯ; *(серед чужинців)* етнічна група; *(особистости)* національна приналежність /походження/; *пі* НАРІД.
НАЦІЯ, нарід, плем'я, народність; *П.* держава, країна; *Ж.* клан /*н.* жіноча нація/.
НАЦЬКОВУВАТИ, *(собак)* цькувати, насилати; *(проти кого)* підбурювати, підштрикувати, під'юджувати, підцькбвувати; *дк.* **НАЦЬКУВАТИ,** підтроюдити, *р.* надрочйти.
НАЧАЛЬНИЙ, *(ватажок)* старший; *(редактор)* головний, відповідальний.
НАЧАЛЬНИК, зверхник, керівник, провідник, шеф, управитель, *ір.* патрон.
НАЧАЛЬНИЦЬКИЙ, *(тон)* зверхній, зверхницький, КАТЕГОРИЧНИЙ.
НАЧАЛЬСТВО, керівництво, провід, начальники; *IP.* начальник; *П.* влада.
НАЧЕ *сп.,* неначе, начеб, начебто, МОВ.
НАЧЕРК, зарис, шкіц, ескіз; *(проект)* нарис.
НАЧИНЕНИЙ, наповнений, набитий, напхатий, напханий; *(фаршем)* нафаршований, *(шпіком)* нашпікований.
НАЧИНКА, фарш.
НАЧИННЯ, *(струмент)* знаряддя, *зет.* париддя; *(хатнє)* посуд; *пі* ПРИЛАДДЯ.
НАЧИНЯТИ, *(ковбаси)* наповнювати, набивати, напихати; *куп.* фаршувати /*сов.* фарширувати/, нашпіковувати.
НАЧИСТО *пр., (писати)* набіло, остаточно; *(тяти)* все /весь/ як є, зовсім, геть чисто, дочиста, до решти, під корінь; *(мити)* якнайчистіше, чйсто-пречисто.
НАЧИТУВАТИ, читати, прочитувати; *(за списком)* зачитувати, *г.* відчитувати; *(інструктувати)* вичитувати.
НАЧІЛЬНИЙ, *(- вікно)* лицьовий, фронтовий, передній, фронтальний.
НАЧІПЛЮВАТИ, чіпляти, причіплювати; *(на гак)* навішувати; *ЖМ. (одяг)* нацуплювати, натягати, накладати, надягати.
НАЧОРНО *пр.,* не остаточно, не начисто, не набіло; *(якнебудь)* абияк, без старання; *(забруднювати)* до чорноти.
НАЧУВАТИСЯ, стерегтися, берегтися, остерігатися; *(лиха)* чекати на, очікувати, сподіватися.
НАШ *зай.,* наський, свій, вітчизняний, рідний; *ФР.* існуючий /*н.* наші закони/.
НАШАРОВУВАТИ, класти шарами /пластами/, напластовувати.
НАШВИДКУ *пр.,* на швидку руч, квапливо, поспіхом, ПОХАПКИ, на швидку руку; *(недбало)* стук-грюк аби з рук.
НАШЕПТ, намова, наговір, донос; *(знахуря)* нашіптування.
НАШЕСТЯ, due. НАВАЛА:
НАШИВКА, *(на одязі)* латка; *(мережана /круг коміра/)* жабо; *(на погоні)* личка.
НАШІПТУВАТИ, шептати, говорити пошепки /тихо, на вухо/; *(потай доклада-ти)* наговорювати, наклепувати, набріхувати, ДОНОСИТИ; *(підбивати)* натуркувати; *ЕТН.* **чаклувати; дк. НАШЕПТАТИ,** *о.* присолодити язика.
НАШТОВХУВАТИСЯ, *д!* НАТИКАТИСЯ.
НАШКРЯБУВАТИ, шкрябати; *(дряпати)* надряпувати; *(гроші)* вишкрябувати, стягатися на; *док.* **НАШКРЯБАТИ,** написати /як курка лапою/, набазграти, надряпати.
НАШОРбШУВАТИ, *див.* НАСТОРОЖУВАТИ.
НАШПИЛЮВАТИ, *(шпилькою)* приколювати; *(на що)* настромляти, натикати.
НАШТОВХУВАТИСЯ, натикатися, наскакувати; *(на кого)* зустрічатися з, здибатися з; *(на опір)* натрапляти, наражатися, напорюватися.
НАШТРИКУВАТИ, *див.* НАСАДЖУВАТИ.
НАШУКУВАТИ, шукати, **розшукувати,** відшукувати, вишукувати, підшукувати, *(ягоди ще) пре. док.* **НАШУКАТИ,** знайти, назбирати.
НАЩАДОК, *р.* щадок, *сов.* потомок, й! СПАДКОЄМЕЦЬ; *мн.* **НАЩАДКИ,** внуки, правнуки, майбутні /прийдешні, потомні/ покоління, *р.* потомство, *зн.* кодло, *жм.* насіння.
НАЩУЛЮВАТИ, *див.* НАСТОРОЖУВАТИ.
НАЯВНИЙ, *(капітал)* фактичний, *о.* на руках, в активі, *жм.* за душею; *пі* ПРИСУТНІЙ.
НАЯВНІСТЬ, *(незгод)* існування; *(кого)* присутність, *г.* приявність.
НАЯВУ, *у.* вочевидь, *о.* білим днем.
НЕ, *(в калькованих формах)* годі /*н.* книгу ГОДІ КуПЙТИ, а не КНИГИ НЄ куПИТИ/.
НЕ АБИЯК *пр.,* надто, дуже; непогано, добре; & *сов.* неабияк.
НЕ АБИЯКИЙ, небуденний, непересічний; *(- справу)* серйозний, поважний; *(успіх)* значний, великий; *(майстер)* досвідчений, здібний; & *сов.* неабиякий.
НЕАКУРАТНИЙ, НЕОХАЙНИЙ; *(у праці)* непунктуальний, неточний, *соє.* халатний.
НЕБАГАТИЙ, *див.* БІДНИЙ; *(шляхтич) іст.* ходачковий; *(одяг)* нерозкішний, негшшниЙ-
НЕБАГАТО *пр, див.* МАЛО; *(опоряджений)* нерозкішно, *(убраний)* непйшно.
НЕБАЖАНИЙ, пепобажаний, нежаданий, невгодний; *(хід)* неприємний, непередбачений.
НЕБАЛАКУЧИЙ, *див.* МОВЧАЗНИЙ: *о.* скупий на слово /слова/.
НЕБЕЗКОРИСНИЙ, *див.* КОРИСНИЙ.
НЕБЕЗПЕКА, небезпечність, *о.* чорні хмари, */стала/* Домбклів меч, */таємна)* підводний риф /каміння/; *(війни)* загроза; *(аварії)* можливість, *фр.* ризик, *сов.* риск.
НЕБЕЗПЕЧНИЙ, *(крок)* ризикований; *(клімат)* нездоровий, шкідливий; *(- ситуацію)* загрозливий; *(шлях)* непевний, *о.* над безоднею; *(злодій)* здатний на все; *(- працю) д.* варівкий.
НЕБЕЗПІДСТАВНИЙ, *див.* ОБГРУНТОВАНИЙ.
НЕБЕЗСТОРОННІЙ, упереджений, **зацікавлений,** необ'єктивний.
НЕБЕСНИЙ, *(ангел)* Божий; *(апарат)* КОСМІЧНИЙ; *(- вись)* надхмарний, захмарний; *(колір)* БЛАКИТНИЙ; *(- тіла)* астрономічний; *17.* неземний, богорівний, високий, чистий, *поет,* гарній; *(- красу)* неперевершений, дивний, несказанний; *(- царство)* загробний.

НЕБИЛИЦЯ, *див.* НЕБУВАЛЬЩИНА.
НЕБИТКИЙ, ЩО не б'ється, *ок.* неб'ючкий, *(- скло)* вічний; *пі* МІЦНИЙ.
НЕБІЖ, племінник, *д.* синовець, *(син брата)* братанич, *(син сестри)* сестринець; *як зв.* **НЕБОЖЕ!** хлопче! парубче! небораче!
НЕБІЖЧИК, покійник, *як ім.* померлий, покійний; *ЗСТ.* бідолаха; *ігор.* МЕРТВЯК.
НЕБЛАГОРОДНИЙ, *(вчинок)* нешляхетний, нелійцарський; *(метал)* недорогий.
НЕБО *і мн.* **НЕБЕСА,** небокрай, небовид, небозвід; *(баня неба)* намет неба, небесна сфера /склепіння, *ур.* твердь/; *УР.* рай, потойбічний світ; *П.* Бог, сила небесна.
НЕБОГА, племінниця; *З.* неборачка, бідолаха, сердега, *як ім.* сердешна; *як зв.* **НЕБбГО!** дівчино! молодице!
НЕБОКРАЙ, небосхил, ОБРІЙ, крайнебо; *(намет неба)* небесний намет, НЕБО.
НЕБОРАК/А/, бідолаха, нетяга, сердега, сіромаха, сірома, *як ім.* нещасливий, бесталанний, *р.* нещасливець.
НЕБОСХИЛ, *див.* НЕБОКРАЙ.
НЕБОСЯГ, *(височезний будинок)* хмарочос, хмародряп.

НЕБОЯЗКИЙ, *див.* БЕЗСТРАШНИЙ; *сов.* небоязливий.
НЕБУВАЛИЙ, небачений, нечуваний, невиданий, незнаний, несвітній, НЕЙМОВІРНИЙ; *(юнак)* НЕДОСВІДЧЕНИЙ.
НЕБУВАЛЬЩИНА, *(небилиця)* неправда, вигадка, фантазія, казка; *(несосвітенність)* нісенітниця, бредня; я! БРЕХНЯ.
НЕБУТТЯ, безвість, непам'ять; *(нереальний світ)* засвіти.
НЕВАЖЛИВИЙ, дрібний, другорядний, неістотний, малозначний, незначний.
НЕВАЖНИЙ *б. з.,* ненайкращий, поганенький, НЕЗДАЛИЙ, НЕВАЖЛИВИЙ; ***пр.*** **НЕВАЖНО,** погано, так собі, *фр.* не страшно */н.* це не страшно/, *і я. ф. від* НЕВАЖНИЙ.
НЕВАРТИЙ, негідний, *зап.* недостбйний; маловартий.
НЕВБЛАГАННИЙ, *(закон)* непохитний, незламний, непорушний; *(кат)* жорстокий, немилосердний; *(кінець)* НЕМИНУЧИЙ, невідворотний; *(поступ)* нестримний.
НЕВВІЧЛИВИЙ, нечемний, невихований, некоректний, нетактовний, с. грубий, неотесаний; *(негалянтний)* негречний.
НЕВГАВУЩИЙ, безугавний, неугавний, НЕВГАМОВНИЙ, невтихомирний; & невгавучий.
НЕВГАМОВНИЙ і **НЕВГАВНИЙ,** нестриманий, непогамовний, невгамовапий, непогамбваний, НЕВГАВУЩИЙ; *(- дітей)* непосидющий, *ф.* гаспидський; *(- бажання)* нестримний.
НЕВГАРАЗД *пр.,* невлад, *ід,* пальцем у небо; *(не так, як треба)* недоречно, не до речі, недоладно, не до ладу, невлучно, *р.* не до шмиги.
НЕВГОДНИЙ, *див.* НЕБАЖАНИЙ.
НЕВДАЛИЙ і **НЕВДАТНИЙ,** безуспішний, нефортунний, безрезультатний; *(хто)* нездалий; *(виріб)* поганенький, ненайкращий, погано виконаний; (- *життя)* БЕЗТАЛАННИЙ.
НЕВДАХА, неборака, *р.* невдатник; *п* БІДОЛАХА.
НЕВДАЧА, *(на війні)* поразка, крах; *(заходів)* неуспіх, фіяско, провал, *ф.* промах, пшик, *фр.* облизень; *(брак фортуни)* неталан.
НЕВДбВЗІ *пр., див.* НЕЗАБАРОМ.
НЕВДОВбЛЕННЯ, ремство, розчарування; *(в душі)* гіркота, гіркий осад; *п-о* незадоволення.
НЕВДОВОЛЕНИЙ, незадовблєний, розчарований, маркітний; *З.П.* сердитий, надутий.
НЕВДЯЧНІСТЬ, невдяка, свинство, *с.* чорна невдячність.
НЕВЕЛИКИЙ, due. МАЛИЙ.
НЕВЕСЕЛИЙ, БЕЗРАДІСНИЙ, СУМНИЙ.
НЕВЖЕ *ч.,* хіба, хіба ж, чи, чи ж; невже б, невже ж /таки/, невже то, невже таки, невжежто; *ід.* **НЕВЖЕ?** справді? *(із ч.* та) **ТА НЕВЖЕ?** не може бути!
НЕВИБАГЛИВИЙ, *(без зайвих вимог)* невимогливий, без претенсій; *(без химер)* невередлйвий, непримхливий, неперебірливий; *(одяг)* скромний, невйшуканий, простий.
НЕВИГАДЛИВИЙ, невинахідливий, неметкий, непорадливий; *(предмет)* нехитрий, немудрий, нескладний, простий.
НЕВИГІДНИЙ, неприбутковий, збитковий, утратний, нерентабельний; *(пакт)* несприятливий.
НЕВИГІДНИЙ і **НЕВИГбДА,** *див.* НЕЗРУЧНИЙ і НЕЗРУЧНІСТЬ.
НЕВИГОЙНИЙ, *див.* НЕВИЛІКОВНИЙ.
НЕВИДНИЙ, непомітний; (- *ніч)* темний, непроглядний, непрозорий; *(діяч)* непоказний, *с.* невидатний.
НЕВИДЮЩИЙ, СЛІПИЙ, незрячий, темний; (- *ніч)* НЕВИДНИЙ; *(погляд)* скляний, непритомний.
НЕВЙЗНАЧЕНИЙ, *(час)* невстановлений; *(обрис)* невиразний, нечіткий, неясний.
НЕВИЛАЗНИЙ, (- *болото)* непролазний, непрохідний; *(борг)* невиплатний.
НЕВИЛІКОВНИЙ, невигойний, незціленний,/?. невидужний, незгойний, *(- хворобу — ще)* смертельний; *(хворий)* безнадійний; *(-рани)* незагойний.
НЕВИМІРНИЙ, неосяжний, безмірний, НЕЗМІРНИЙ, незміренний.
НЕВИМОВНИЙ, *(жаль)* невимовленний, несказанний, невислбвний; *(словами)* непередаваний, *кн.* неописанний.
НЕВИМУШЕНИЙ, природний, невдаваний, ненапружений, ненатягнутий; *(вчинок)* незмушений, непримушений; (- *манери)* щирий, натуральний, несйлуваний, розпружений, вІдпружений; *(- позу)* недбалий.
НЕВИННИЙ і **НЕВИНЕН,** БЕЗВИННИЙ, невинуватий, *о.* Богу духа винний; *(хто)* чистий, непорочний; (- *дівчину)* незайманий, неповинний, цнотливий; (- *мрію)* наївний; *(зміст)* нешкідливий, безневинний; *юр.* виправданий, *г.* уневйннений.
НЕВИННІСТЬ, цнотливість, доброчесність, цнота, чеснота; *(дівоча)* незайманість; *(непорочність)* чистота, чистість; *(змісту)* безневинність, нешкідливість.
НЕВИПЛАТНИЙ *г., (борг)* **неоплітайй;** *(боржник)* неспроможний; (- *жертви)* невідплатний.

НЕВИПРАВДАНИЙ, *(крок)* необгрунтований, невмотивований; (- *втрати)* зайвий, непотрібний.
НЕВИРАЗНИЙ, неяскравий, непомітний, нечіткий, безбарвний; *(погляд)* каламутний; *(звук)* неясний; *(обрис)* блідий, тьмяний, розпливчастий, туманний; *(індивід)* непоказний, сірий.
НЕВИСИХАЮЧИЙ, вічно мокрий, *ок.* невисихущий.
НЕВИСбКИЙ, *див.* НИЗЬКИЙ; *(- дозу)* малий, невеличкий; *(пост)* незначний; *(- думку за кого)* негативний; *(- посаду)* другорядний.
НЕ ВИСТАЧАЄ *неос,* бракує, не стає.
НЕВЙХОВАНИЙ, *див.* НЕВВІЧЛИВИЙ.
НЕВИЧЕРПНИЙ, невичерпанний, **незглибимий;** *(- енергію)* незмірний; *(- джерело)* бездонний.
НЕВІГЛАС і **НЕВІГЛАСТВО,** *див.* НЕУК і НЕУЦТВО.
НЕВІД, *див.* МЕРЕЖА.
НЕВІДКЛАДНИЙ, *див.* НЕГАЙНИЙ.
НЕВІДКЛЙЧНИЙ г, невідворотний, НЕМИНУЧИЙ, НЕЗМІННИЙ, ОБОВ^ЯЗКОВИЙ, ОСТАТОЧНИЙ.
НЕВІДОМИЙ, незнаний, небачений, нечуваний, незвіданий, *ур.* недовідомий; *(автор)* маловідомий, незнайомий, непопулярний; *(- число) МАТ.* відшукуваний, шуканий, пошукуваний, розшукуваний.
НЕВІДОМО *пр.,* не знати, хтозна; *ФР,* ббзна-, казна- */н.* бозна-що, казна-що/.
НЕВІДПОВГДАЮЧИЙ, що не відповідає, невідповідний, неслушний, недоречний, далекий від, цілком інакший, *ф.* як корові сідло.
НЕВІДПОРНИЙ, *(- силу)* непереборний; *(вплив)* НЕЗДОЛАННИЙ; *(аргумент)* незаперечний, неспростовний; *(- враоюення)* могутній; *(удар)* НЕВІДХИЛЬНИЙ.
НЕВІДСТУПНИЙ, безвідступний, безвідходний, *о.* прив'язаний як пес до буди; *(друг)* нерозлучний, невідлучний; *(щодо мети)* наполегливий, настирливий, упертий; *(-горе)* непозбутній, невідчепний; (- *чекання)* постійний.
НЕВІДХИЛЬНИЙ, невідворотний, неминучий, невідверненний; *(без ухилів)* неухильний.
НЕВІДЧЕПНИЙ, настирливий, надокучливий, причепливий, НАЛАЗЛИВИЙ, при-

скіпливий, учепистий, учепливий; *(- думку)* невідступний; *(страх)* чіпкий, непозбутній.
НЕВІЛЬНИЙ, залежний, поневолений, позбавлений волі, *д.* несвобі'дний; *(що зробити)* неспроможний.
НЕВІЛЬНИК, раб, *іст.* галерник; *(бранець)* полонений; & невольник; *пі* В'ЯЗЕНЬ.
НЕВІЛЬНИЦТВО і **НЕВІЛЬНИЦЬКИЙ,** *див.* РАБСТВО і РАБСЬКИЙ.
НЕВІРА, *(що)* невірство, *св.* невір'я; *(хто)* неймовіра, Хома невірний; *(безбожник)* АТЕЇСТ, невірник, безвірник, недовірок, безвірок; *(нехристиянин)* невірний.
НЕВІРНИЙ, *(хто)* ЗРАДЛИВИЙ; *(слід)* облудний, *(шлях)* небезпечний, непевний, *(спосіб)* нечесний; *(- світло)* тьмяний, блимкйй; *(погляд)* помилковий, неправильний, хибний; *ФР.* недовірливий /*н.* Хома невірний/; *ЯК ЇМ.* нехристиянин, нехрист.
НЕВІРОГІДНИЙ, ФАНТАСТИЧНИЙ, НЕЙМОВІРНИЙ, *о.* вилами по воді писаний, *д.* недостовірний, *(- джерело)* ненадійний; ***пр.*** **НЕВІРОГІДНО,** ***д!*** НЕЙМОВІРНО, *І п. ф. від* ~,
НЕВІРУЮЧИЙ, *(хто)* АТЕЇСТ; *П-К*небогомільний.
НЕВКЛАДИСТИЙ, завеликий, замашистий, слонуватий, МАСИВНИЙ, незграбний.
НЕВЛАД *пр.,* НЕВГАРАЗД; незлагоджено, негармонійно; *ФР.* не підходить /*н.* коли моє невлад, то я своє назад/.
НЕВМИРУЩИЙ, немрущий, безсмертний, вічно живий, несмертний; *(- славу)* вічний, незабутній; *(незнищенний)* нетлінний.
НЕВМІЛИЙ, невправний, непрактикований, безкебетний, *п.* безрукий; *(рух)* НЕЗГРАБНИЙ.
НЕВОЛИТИ, приневолювати, примушувати, змушувати, силувати, зневолювати.
НЕВОЛЯ, рабство, полон, *ур.* бран; *(поневолення)* ярмо, кормига; *пі* УВ'ЯЗНЕННЯ.
НЕВОЮЮЧИЙ, невтягнутий у війну, незвиклий воювати, НЕВТРАЛЬНИЙ, позабл/ь/окоиий.
НЕВПАМ'ЯТКУ *пр.,* не пам'ятається, не пригадується; & *д.* невпомку.
НЕВПИННИЙ, безупинний, неспинний; *(біль)* постійний, сталий; *(дощ)* БЕЗПЕРЕРВНИЙ; *(потік)* нестримний; *(кінь) о.* крилатий; *(- дітей)* непосидющий.
НЕВШЙМАННИЙ, невловний, *зап.* невловимий.
НЕВПРАВНИЙ, *див.* НЕВМІЛИЙ; *(вірш)* неоковирний.
НЕВРАЗЛИВИЙ, недіткліивий, грубошкірий; *(форт)* неприступний, нездобутній; *(до образ)* несприйнятливий, імунний.
НЕВРІВНОВАЖЕНИЙ, незбалянсбваний; *(хто)* ЗАПАЛЬНИЙ; *і* -ЕНІСТЬ, дисбалянс.
НЕВРОЖАЙ, недорід, *д.* невродь.
НЕВСИПУЩИЙ, недремний, *поет,* недріманний; *(догляд)* пильний, старанний, ретельний, ревний, неослабний, уважний; *(робітник)* невтомний, роботящий, завзятий, невгамовний, запопадливий; *(дощ)* безупинний, постійний; *(- життя)* кипучий, бурхливий;& невсипучий.
НЕВСТИГАЮЧИЙ, *(учень)* відсталий, слабенький, далеко не перший, не з першої десятки.
НЕВТІШНИЙ, безутішний, нерозважний; *(висновок)* безрадісний, сумний, маловтішний.
НЕВТОМНИЙ, невтомленний, безутомний, НЕВСИПУЩИЙ; *(творець)* пристрасний, палкий, завзятий; *(пошук)* наполегливий, невідступний, невпинний, постійний.
НЕВТРАЛІТЕТ, *див.* НЕВТРУЧАННЯ.
НЕВТРАЛЬНИЙ, *сов.* **НЕЙТРАЛЬНИЙ,** *(у боротьбі)* невтягнений, незаангажбваний, неприєднаний, позабльоковий; *(спостерігач)* безсторонній, незацікавлений; *(- територію)* нічийний; *(- тему)* незлободенний, нехвилюючий; *(стиль)* безбарвний, блідий; *(- сіль) ХЕМ.* неактивний; *ЕЛ.* ненаснажений, *сов.* незаряджений.
НЕВТРУЧАННЯ, ненстрявання, *(у війні)* неучасть; *(несприяння жодній стороні)* нейтралітет, *сов.* нейтралітет.
НЕ ВТРУЧАТИСЯ, *(у що)* стояти осторонь *чого; пі* ВТРУЧАТИСЯ.
НЕВТЯМКИ *нр.,* невдогад; годі зрозуміти, незрозуміло.
НЕВЧАСНО *пр.,* несвоєчасно, невпору, *сов.* не в пору; невгаразд, недоречно, невлад
НЕГАЙНИЙ, терміновий, невідкладний. екстрений, нагальний, наглий, пильний, шпаркий; *(- реакцію)* МОМЕНТАЛЬНИЙ; *пр.* **НЕГАЙНО,** як стій, МОМЕНТАЛЬНО, екстрено, *жм.* зараз /же/, в цю хвилину, *і пох. від* НЕГАЙНИЙ.
НЕГАРАЗД *пр.,* негарно, недобре, погано, негоже, кепсько, не так, як треба; *(у хаті)* не все гаразд, *св.* неблагополучно; *ім.* **НЕГАРАЗДИ,** НЕДОЛІКИ, недоладності.
НЕГАРНИЙ, невродлйвий, *с.* ПАСКУДНИЙ; *(- річ)* ПОГАНИЙ, неякісний; *(- їжу)* несмачний; *(- манери)* непорядний, вартий осуду, осудний.
НЕГІДНИЙ, *(раб)* невартий, недостойний; *(хто)* підлий, нікчемний, мерзенний, безчесний, ницій, низький, паскудний, каригідний, осудний;*ЯКІМ,* негідник.
НЕГІДНИК, *див.* МЕРЗОТНИК.
НЕГІДЬ *зб.,* непотріб, мотлох; *(- людей)* НАБРІД.
НЕГЛИБОКИЙ, МІЛКИЙ; *(- знання)* поверховий, негрунтовний, нетвердий.
НЕГОВІРКИЙ, *див.* МОВЧАЗНИЙ.
НЕГОДА, *(погана погода)* непогода, *(з дощем)* сльота, *р.* негідь, чвйря; & негодонька.
НЕГОЖЕ *пр.,* не годиться, не лйчить, не слід; погано, негаразд, неприємно.
НЕГОЖИЙ, поганий, недобрий, негарний; *(- життя)* непорядний, ганебний; *(ні до чого /хто/)* негбдний, неспроможний, */що/* непотрібний, негодящий, непридатний; *Р.* непогожий.
НЕГР, *див.* МУРИН.
НЕГАТИВ, *(у чім)* чорний бік; *мн.* **НЕГАТИВИ,** вади, дефекти, негаразди, *зп.* пороки; *(явища)* тіні; *п-к* **НЕГАТИВНИЙ,** не позитивний; *(факт)* непривабливий, здатний відштовхнути; *(наслідок)* протилежний очікуваному, не такий, як гадалося; *(вплив)* несприятливий, шкідливий; *(- відповідь)* заперечний; *(~ ставлення, відгук)* несхвальний; *(герой)* неправедний, многогрішний; *(заряд)* від'ємний; *(- число) МАТ.* від'ємний; *пр.* **НЕГАТЙВНО,** у негативний спосіб *і п.ф.від* НЕГАТИВНИЙ.
НЕҐОЦІЯНТ, *див.* КОМЕРСАНТ.
НЕДАВНІЙ, нещодавній; *(друг)* новий; *(випадок)* свіжий, останній; *(- минуле)* близький, недалекий.

НЕДАЛЕКИЙ, БЛИЗЬКИЙ; *(- минулу подію)* недавній; *(хто)* відсталий, ОБМЕЖЕНИЙ, немудрий, тумануватий, *с.* недоумкуватий, бідний на розум.
НЕДАЛЕКО, *див.* БЛИЗЬКО.
НЕДАРЕМНЕ ***пр.,*** недарма, недурно, немарно, недаром.
НЕДБАЛИЙ, недбайливий, нерегельний, *сов.* халатний, *с.* ледачий; *(одяг)* неохайний, неакуратний, сякий-такий; *(- ставлення)* неуважний, *(погляд)* зневажливий; *(рух)* невимушений; *пі* БЕЗТУРБОТНИЙ; *пр.* **НЕДБАЛО,** *(виконувати)* без належної уваги, сяк-так, АБИЯК, на галай-балай, як удасться, *і п. ф., (казати)* крізь зуби.
НЕДБАЛЬСТВО, недбання, недбалість, *сов.* халатність; байдужість.
НЕДБАХА, недбалець, недбайливець, недбайло.
НЕДІЙСНИЙ, *(документ)* **неправоможний**, неправоеильний; *(світ)* нереальний, уявний.
НЕДІЛЬНИЙ, *(обід)* щонедільний; *(одяг)* святковий; & неділешній.
НЕДІЮЧИЙ, який не діє, нездатний діяти; *(завод)* зупинений, **законсервований,** *(механізм)* нерухомий, зіпсований; *(закон)* скасований, нечинний; *(засіб)* неефективний, недійовий; *(порт)* завмерлий, мертвий; *фр.* неактивний, не в русі, не в ходу, не в роботі.
НЕДОБАЧАТИ, погано бачити, сліпувати; *(чого)* не помічати, не зауважувати; *док.* **НЕДОБАЧИТИ,** недогледіти, не розгледіти, не роздивитися, не додивитися.
НЕДОБРЕ ***пр,,*** погано, негарно, зле; *(чинити)* негаразд, неправильно; *(вражати)* неприємно, прикро; *ФР. мож. пох. від* НЕДОБРИЙ.
НЕДбБРИЙ, *(ставленням)* НЕДОБРОЗИЧЛИВИЙ; *(сон)* недобровієний, зловісний, лиховісний; *(час)* важкий, несприятливий; *(- тишу)* гнітючий; *(- славу)* лихий; *(хто)* злий, поганий; *(- розмову)* прикрий, неприємний; *(вчинок)* осудний, несхвальний; *(- справи)* кепський; *(борщ)* несмачний.
НЕДОБРОЗИЧЛИВЕЦЬ, злобитель, злозйчливець, злосник, *с,* ВОРОГ.

НЕДОБРОЗИЧЛИВИЙ, неприхильний, незичливий, недружній, неприязний, *с.* ВОРОЖИЙ.

НЕДОВГОВІЧНИЙ, недовгочасний, короткотривалий, нетривалий; *ігор.* МИНУЩИЙ.

НЕДОВІРОК, *(відступник)* ренегат; *(релігійний)* геретйк; *ЛАЙ.* виродок, нелюд.

НЕДОВІР'Я, недовіра, сумнів, підозра.

НЕДОВІРЯТИ, *(кому)* не мати довір'я до *кого: п-к* **НЕДОВІРЯЮЧИЙ,** недовірливий, недовіркуватий, схильний недовіряти, сповнений недовіри до.

НЕДОГЛЕДІТИ *дк.,* не розгледіти /роздивитися, помітити, зауважити/, *г.* переочити.

НЕДОГЛЯД, *див.* НЕДОЛІК.

НЕДОГОДА, невдоволення; *3.* невдача; *ФР.* не подобається, не так */н.* все йому недогода).

НЕДОЗВОЛЕННИЙ, *див.* **НЕПРИПУСТИМИЙ.**

НЕДОКРІВ'Я, *див,* АНЕМІЯ.

НЕДОЛАДНИЙ, *(хто)* непоказний, незграбний, неповороткий, невмілий, неподобний, */розумом/* непутящий, безголовий; *(вірш)* неоковирний, нескладний; *(жарт)* недоречний, не до речі, не до діла, не до ладу; *(жених)* несолідний, неповажний, нестатечний, несерйозний, легковажний; *(- думки)* безглуздий, АБСУРДНИЙ.

НЕДОЛІК, *(у праці)* недогляд, хиба, помилка, прогріх, *г.* недотягнення, *сов.* промах, УПУЩЕННЯ; *(дефект)* вада, ґандж, щербина, мінус, порок; *Р.* недостача.

НЕДОЛІТОК, підліток, малоліток, недоросток.

НЕДОЛУГИЙ, безсилий, слабкий, кволий, недолужний; *(твір)* невдалий, ненайкращий, неоковирний; (- *працю)* дрібний, малозначний.

НЕДОЛЮД, недолюдок; НЕЛЮД, кат, бузувір; *(хто радіє з чужих мук)* еадйет.

НЕДОЛЯ, лиха /щербата/ доля, безталання, безголів'я, безголов'я, горе, нещастя, бездолля; важке життя.

НЕДОРЕЧНИЙ, невчасний, НЕДОЛАДНИЙ, невідповідний, неслушний, зайвий, непотрібний

НЕДОРІКА, *(з дефектом мови)* недомова, заїка, *як ш.* НЕДОРІКУВАТИЙ; *(хто шепелявить) як ім.* шепелявий, *(хто гугнявить) якім,* гугнявий.

НЕДОРІКУВАТИЙ, без'язикий, недорікий, недомовний, кривомовий, тяжкомовний, *д.* недомовлий; *П.* безпорадний; *пор.* НЕДОРІКА.

НЕДОРОГИЙ, ДЕШЕВИЙ, *(крам)* поцінний; *(- ціну)* невисокий, невеликий.

НЕДОСВІДЧЕНИЙ, небитий, небувалий, нетертий, неспокушепий, **наївний,** *з.* недосвідний; непризвичаєний, ненатрепбваний.

НЕДОСЛІДЙМИЙ *г.,* НЕЗБАГНЕННИЙ, *фр.* годі збагнути */н.* Божі дороги годі збагнути/.

НЕДОСТАТНІЙ, невистачальний / *всі мож. п. ф. від* ДОСТАТНІЙ; *(харч)* мізерний.

НЕДОСТАЧА, *(злидні)* нестатки; *(чого)* брак, нестача, невистачка, дефіцит, *сов.* недохват, *р.* недолік; *(у касі)* розтрата.

НЕДОСЯЖНИЙ, *поет,* заобрійний; *(- небо)* безмежний, незмірний; *(хто)* недоступний; *(для розуму)* незрозумілий, незбагненний; *(- велич)* неперевершений.

НЕДОТЕПА, нездара, нетяма, розтелепа, нерозторопа, *д.* шелепа, невтьопа: *Р.* ТЕЛЕПЕНЬ.

НЕДОТЕПНИЙ, *(у праці)* невмілий, невдатний, нездібний; *(вираз)* невдалий, *(жарт)* недоречний, недолугий, *(погляд)* дурнуватий, тупий, дурний, недоумкуватий.

НЕДОТОРКА, недотика, *д.* маця.

НЕДОТОРКАНИЙ, НЕЗАЙМАНИЙ; *фр.* образливий, діткливий.

НЕДОТОРКАННИЙ, *г.* недоторкальний; *(непідлеглий критиці)* священний, сакральний.

НЕДОУМКУВАТИЙ, бідний на розум, дурноголовий, безголовий, пришелепуватий, придуркуватий, нерозумний, обмежений, недалекий, недорозвинений, дурненький, без клепки в голові, /з-за рогу/ мішком прибитий, прибитий у /на/ цвіту; *(- очі)* тупий, безтямний; *ТІ.* безпорадний */н.* недоумкувата медицина/.

НЕДРЕМНИЙ і **НЕДРІМАННИЙ,** *д!* НЕВСИПУЩИЙ.

НЕДУГА, хвороба, нездужання, слабість, болість, хворість, неміч, *жм* хорбба.

НЕДУЖИЙ, хворий, нездужалий, нездоровий, *р.* болящий, недугий, недужнЙ; *Р.* слабкий, безсилий.

НЕЖИВИЙ, МЕРТВИЙ; *(окремий орган)* відмерлий; *(без сил)* знесилений, знеможений; *ТІ.* заціпенілий; *(- природу)* неорганічний; *(дім)* безлюдний, спорожнілий; *(- мову)* невиразний, нeббразний, блідий.

НЕЖОНАТИЙ, неодружений, *сов.* холостий; *ЯК ІМ.* /старий/ парубок, *сов.* холостяк.

НЕЗАБАРОМ *пр.,* невдовзі, трохи згодом; *(у найближчому майбутньому)* найближчим часом, не сьогодні-завтра, скоро, *г.* в скорім часі, *жм.* на носі, *сил.* от-от; & *д.* невзабарі, ішезабарі, незабавом, незабавки, небавом, небавком.

НЕЗАБУТНІЙ, вікопомний, вікопам'ятний, вічнопам'ятний, *сов.* пам'ятний; *(слід)* невитравний; {- *славу)* невмирущий, безсмертний, вічний.

НЕЗАДОВІЛЬНИЙ і **НЕЗАДОВІЛЬНО,** *див.* ПОГАНИЙ і ПОГАНО.

НЕЗАДОВОЛЕНИЙ, НЕВДОВОЛЕНИЙ: & *г.* незадоволенний.

НЕЗАЙМАНИЙ, неторканий, неторкнутий, недоторканий, непочатий, нерозпочатий; *(ліс)* дикий, цілинний, (- *землю — ще)* иебраний, обліжний, перелоговий; (- *красу)* свіжий: *(- дівчину)* невинний, цнотливий, чесний, неповинний, *ур.* непорочний; *(- душу)* /кришталево/ чистий; *(- віру)* непорушний.

НЕЗАКОННИЙ, *(крок)* протизаконний, *с.* злочинний, беззаконний; *(син)* НЕШЛЮБНИЙ.

НЕЗАЛЕЖНИЙ, самостійний, суверенний, НЕПІДЛЕГЛИЙ, непідвладний; *(пан)* сам собі; *(жанр)* автономний; *пр.* -ЛЮК-**НО,** само собою, на власну руку */руч/і п. ф. від —.*

НЕЗАМОЖНИЙ і НЕЗАМОЖНИК, due. БІДНИЙ і БІДАК.

НЕЗА ГУХАЮЧИЙ *б., у.* незагасущий, невгасущий, незгасний.

НЕЗАПЕРЕЧНИЙ, очевидний, безсумнівний, безперечний, явний, *(факт)* неспростовний, *(аргумент)* невідпорний, *(закон)* непорушний, *(тон)* безапеляційний, категоричний.

НЕЗБАГНЕННИЙ, незрозумілий, *г.* **НЕДОСЛІДИМИЙ,** з. недовідомий; *(дивовижний)* несосвітенний; *(- міру вияву)* надзвичайний, СТРАШЕННИЙ, феноменальний.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ, *сов.* **НЕЗВАЖАЮЧИ,** *(на що)* без огляду, попри *що,* мимо *чого; ід.* ~ **НА ТЕ,** ЩО, дарма що; ~ НА ЦЕ, *ф.* все одно */н.* був гамір, та я все одно вчув/.

НЕЗВИЧАЙНИЙ, незвичний, незвиклий, особливий, не абиякий, рідкісний, *с.* винятковий, феноменальний; *(як міра вияву)* НАДЗВИЧАЙНИЙ; *(актор)* видатний; *(у даних умовах)* нехарактерний, невластивий, дивний; *3.* НЕВВІЧЛИВИЙ, непристойний.

НЕЗВОРУШНИЙ, *(без руху)* незрушний; *(- тишу)* абсолютний, цілковитий, непорушний; *(- серце)* непохитний; *(тон)* спокійний, байдужий, холодний, холоднокровний.

НЕЗГАСНИЙ, невгасний, невгасущий, невигасний, непогасний, *сов.* невгасаючий, невгасимий, немеркнучий; (- *надію) ТІ.* невмирущий, безсмертний.

НЕЗГІРШИЙ, несогірший, не гірший; *(за кого)* подібний до; *(хто)* непоганий, гарний

НЕЗГОВІРЛИВИЙ, невломний, затінчивий, заїдливий; *(- вдачу)* тугий, НЕЗЛАГІДНИЙ.

НЕЗГОДА, незлагода, нелад, розлад, звада, *с.* сварка, чвари, розбрат; *(у поглядах)* розбіжність, незгідність; *(несхвалення)* відмова; *мн.* **НЕЗГбДИ,** знегоди, труднощі, ЗЛИГОДНІ, *з.* незгодини; *(у колективі)* тертя; & незгодонька.

НЕЗГРАБА, незграба, доробало, товпїга, чвалай, ТЮХТІЙ; *ЛАЙ.* телепень, недотепа.

НЕЗГРАБНИЙ, неповороткий, ВАЙЛУВАТИЙ, неспрйтний; *(- річ)* грубий, *(одяг)* недоладний, незугарний; (- *мову)* неоковирний, нескладний; *(- спробу)* невмілий, невдалий.

НЕЗДАЛИЙ, нездатний, нездібний, не-

ВМІЛИЙ; *(вірш)* бездарний, НЕВДАЛИЙ, ненайкращий, недосконалий, недовершений; *Д,* поганий, кепський, паршивий, ні до чого.
НЕЗДАРА, НЕДОТЕПА, *(до мови) д.* нестула.
НЕЗДАРНИЙ *г.,* недотепний, *(нездібний)* безкебетний, НЕЗДІБНИЙ, бездарний.
НЕЗДАТНИЙ, нездібний, неспроможний, незугарний; *Р.* непридатний, негодящий.
НЕЗДІБНИЙ, безксбєтний, необдарований, неталановитий, недотепний; *(до чого)* НЕЗДАТНИЙ.
НЕЗДІЙСНЕННИЙ, незбутній; *(задум)* неможливий, нереальний, нежиттєвий, фантастичний, утопічний, химерний.
НЕЗДОЛАННИЙ, непереборний, непереможний, непоборний, неподоланний, незборимий, незборний, нескоримий, *(голод)* непогамовний, *(герой)* незвитяжний, (- *силу)* незламний, могутній.
НЕЗДОРОВИЙ, НЕДУЖИЙ; *(клімат)* шкідливий; *(вигляд)* хворобливий; *(факт)* ненормальний.
НЕЗДУЖАТИ, хворіти, хорувати, слабувати, кволитися, кволіти, *р.* недугувати.
НЕЗЕМНИЙ, позаземний; *(світ)* потойбічний, загробний; (- *силу)* надприродний; *(- любов)* незвичайний, *(- музику)* чарівний, *(- красу)* несказанний, небесний, небачений, *(біль)* небувалий; *пі* БЕЗТІЛЕСНИЙ.
НЕЗЛАГІДНИЙ, незлагідливий, СВАРЛИВИЙ; нетовариський, неартільний.
НЕЗЛАГОДА, НЕЗГОДА; *(душевна)* неспокій, гризота, хвилювання, тривога; *(брак злагоди)* незлагодженість, дисгармонія, *сов.* різнобій.
НЕЗЛАМНИЙ, *(панцер)* дуже міцний /твердий/; *(опір)* НЕЗДОЛАННИЙ; *(у борні)* наполегливий, завзятий, запеклий; *(характер)* непохитний, стійкий; *(- дружбу)* непорушний, незмінний, тривкий.
НЕЗЛІЧЕННИЙ, незчисленний, без ліку, без числа; *(- багатство) ІД* золоті гори.
НЕЗМІННИЙ, такий самий; (- *бажання)* сталий; (- *сталу рису)* неодмінний, обов'язковий; *(- посаду)* беззмінний, постійний; *(-рішення)* невідворотний, *г.* неидклйчний; *(указ)* непорушний, непохитний; *(борець)* незрадливий, вірний, відданий.

НЕЗМІРНИЙ, безмірний, незміренний, БЕЗМЕЖНИЙ, невимірний, **неомірний;** & незміряний, незмі'рений.
НЕЗМОГА *пр. сл.,* неспромога, невправка, несила.
НЕЗНАЙОМИЙ, НЕВІДОМИЙ, *(з чим)* необізнаний; *ЯК ЇМ.* незнайомець: *(-обставини)* незвичний.
НЕЗНАНИЙ, НЕВІДОМИЙ; *(- силу)* таємничий, *(- щастя)* незазнаний, *(злет)* небуналий.
НЕЗНАЧНИЙ, *(факт)* дрібний, другорядний; *(- іикоду)* невеликий, несерйозний; *(кількістю)* МІЗЕРНИЙ, *(значенням)* НЕВАЖЛИВИЙ; *(твір)* невидатний.
НЕЗНАЮЧИЙ, ЩО не знає, необізнаний, НЕТЯМУЩИЙ, недосвідчений, **некомпетентний,** темний, *о.* не в курсі, без **знаття.**
НЕЗНИЩЕННИЙ, *р.* невигубний, не зруйновний, *кн.* невикорінний; *(слід)* невитравний; *(дух)* НЕТЛІННИЙ.
НЕЗРАДЛИВИЙ, *див.* ВІРНИЙ.
НЕЗРИМИЙ, невидимий; *(до пори)* латентний, прихований; *(- риси)* невловний; *(- силу)* таємничий, невідомий; *(біг часу)* непомітний.
НЕЗРІВНЯННИЙ, непорівнянний; *(як міра якости)* неперевершении, ЧУДОВИЙ.
НЕЗРОЗУМІЛИЙ, *(текст)* нечіткий, неясний, туманний, невтямлйвий; *(факт)* дивний, загадковий; *(- явище)* незбагненний, непояснений; *(страх)* безпідставний, безпричинний.
НЕЗРУЧНИЙ, *(без вигод)* невигідний, некомфортабельний, незатишний; *(час)* невідповідний, неслушний, непідходящий; *(рух)* незграбний, недоладний, невправний; *(- мовчанку)* обтяжливий; *пі* НІЯКОВИЙ; *пр.* **НЕЗРУЧНО,** *(сидіти)* мов на жаринах / *п. ф.*
НЕЗРУЧНІСТЬ, *(брак вигод)* невигода; *(зніяковіння)* ніяковість, зніяковілість.
НЕЗУГАРНИЙ, НЕЗДАТНИЙ; *(вигляд)* негарний, недоладний; *(одяг)* незграбний; *(- манери)* поганий.
НЕЗЧУТИСЯ *дк,* не постерегти /помітити, відчути/; не усвідомити, не збагнути.
НЕЗ'ЯСОВНИЙ, непояснений, *г.* невиясненний; *(незрозумілий)* незбагненний.

НЕІСНУЮЧИЙ, вигаданий, УЯВНИЙ, що не існує, якого нема; *(у природі)* невідомий.
НЕЙМОВІРНИЙ, невірогідний, *г.* неправдоподібний; *(факт)* НЕБУВАЛИЙ, сенсаційний; *(- зусилля)* НЕЛЮДСЬКИЙ; *(-силу вияву)* надзвичайний, страшенний; *(одяг)* незвичайний, ексцентричний; *(біль)* страшний, нестерпучий, несвітський; *З.* недовірливий; *пр.* **НЕЙМОВІРНО,** *фр.* не віриться, *г.* не до подумання, *і п. ф. від* ~.
НЕКРОШЛЬ, *див.* КЛАДОВИЩЕ.
НЕЛАД, БЕЗЛАДДЯ, непорядок, рейвах; *(чвари)* НЕЗГОДА; *(брак злагоди)* розлад.
НЕЛАСКА, неприхильність, *р.* неласкавість, *с.* неприязнь, нелюбов.
НЕЛЕҐАЛЬНИИ, підпільний, конспіративний; *(крок)* заборонений, незаконний.
НЕЛУКАВИЙ, щирий, правдивий, відвертий, нехитрий, чистий /простий/ серцем, щиросердий, *сов.* прямодушний.
НЕЛЮБ, *див.* НЕЛЮБИЙ.
НЕЛЮБИЙ, немилий, нелюблений, *ЯК ЇМ.* нелюб; *(гість)* неприємний, небажаний.
НЕЛЮБОВ, неприязнь, неприхильність, АНТИПАТІЯ, *с.* ненависть; *(до чого)* нехіть.

НЕЛЮД, НЕДОЛЮД; *(людоненависник)* мізантроп; *ЛАЙ.* ГАСПИД; *пор.* БАРБАР.
НЕЛЮДСЬКИЙ, *(не як у людей)*_ несвітський; (- *зусилля)* **НАДЛЮДСЬКИЙ;** *(біль)* смертельний; *(погром)* ЖОРСТОКИЙ, деспотичний; *(вчинок)* ганебний; *(ненависницький)* мізантропічний; *(- муки)* пекельний; *(радий з чужих мук)* садистичний.
НЕМА, немає, бігма, катма, чортма.
НЕМИЛИЙ, обридлий, осоружний, *(гість)* небажаний; *(чоловік)* НЕЛЮБИЙ; *(-пригоду)* неприємний; *(- людей)* несимпатичний.
НЕМИЛОСЕРДНИЙ, безжалісний, жорстокий, безсердечний; *(- міру вияву)* страшенний.
НЕМИНУЧИЙ, *(крах)* невідворотний, невідхильний, невідвернепний, *г.* нєвідклйчний.
НЕМИНУЩИЙ, вічний, нетлінний, неперебутній; *(- вартість) г.* непромипальний.

НЕМІЧ, кволість, слабкість, слабосилля; безсилля, *р.* немощі; *ЖМ.* НЕДУГА.
НЕМІЧНИЙ, слабкий, безсилий, знесилений, КВОЛИЙ, *з.* нездолящий, *с.* НЕДУЖИЙ; *(-рослину)* знидїлий; *(у дії)* безпорадний; *(- міру вияву)* незначний, слабенький, ледь помітний; *(- світло)* тьмяний; *(твір)* недосконалий.
НЕМОВ, *див.* МОВ
НЕМОВЛЯ, пискля, гшсклятко; & немовлятко; *пор.* ДИТИНА.
НЕМОЖЛИВИЙ, НЕЗДІЙСНЕННИЙ; *(неймовірний)* неуявленний, *св.* немислимий, *ок.* непомисленний; *(- погоду)* жахливий, украй поганий; *(- умови)* /украй/ несприятливий; *(крик)* страшенний; *(- вдану)* нестерпний, неперено сний; *(- ціну)* неприйнятний.
НЕМОЖЛИВО *пр;* нема як, ніяк, несила, неспромога, не можна *і пох. од* НЕМОЖЛИВИЙ.
НЕМОЛОДИЙ, див. ЛІТНІЙ.
НЕМОРАЛЬНИЙ, аморальний
НЕМУДРИЙ, нерозумний; *(механізм)* простий, нескладний, *(обід)* скромний, непишний.
НЕНАВИДІТИ, *(кого)* не любити, *с.* не зносити, не терпіти, не терпіти духу /сліду/, ядом дихати на, *ев.* любити, як собака бука; *п-к* **-ДЯЧИЙ,** що ненавидить, запалений ненавистю, ненависник, ненависний до *кого,* з ненавистю в серці /очах/.
НЕНАВИСНИЙ, зненависний, ненавидний, ненависливий; *(кого ненавидять)* зненавиджений, осоружний.
НЕНАВИСТЬ, нелюбов, ворожість, ворожнеча; & зненависть; *пор,* АНТАГОНІЗМ.
НЕНАВМИСНО, без наміру; *(торкнути)* мимохіть; & невмисно; *пі* НЕНАРОКОМ.
НЕНАДІЙНИЙ, *(хто)* ЗРАДЛИВИЙ, сумнівний, підозрілий; *(- річ)* неміцний, нетривкий, крихкий.
НЕНАЖЕРА, прожера, *о,* ненаситна утроба, *р.* пажера, *ок.* чреволюб; & ненажеря.
НЕНАЖЕРЛИВИЙ, ненажерний, ненаїдпий, ненаситний, невситимий, ненатленний, ненатлий; *(жадібний)* зажерливий, прожерливий, пажерливий.

НЕНАРОКОМ *пр.,* без наміру, МИМОХІТЬ, ненавмисне, невмисне, незумисне; випадково, **несподівано;** *(пошкодити)* необережно, необачно; *пор.* НЕСАМОХІТЬ.
НЕНАСИТНИЙ, НЕНАЖЕРЛИВИЙ; *(погляд)* жадібний; *(- цікавість)* невситимий, **невтоленний,** ненатленний, невтишимий.
НЕНАСТАННИЙ, *див.* БЕЗНАСТАННИЙ.
НЕНАТУРАЛЬНИЙ, *(сміх)* удаваний, штучний, роблений, нещирий, силуваний, фалшивий; *(рух)* вимушений; *пор.* НЕПРИРОДНИЙ.
НЕНОРМАЛЬНИЙ, анормальний, аномальний; *(сексуально)* збочений; *(психічно)* з-за рогу мішком прибитий, с. БОЖЕВІЛЬНИЙ; *ЯКІМ. ПОБ.* псих, психопат.
НЕНЯ і **НЕНЬКА,** *див.* **МАТИ.**
НЕОБАЧНИЙ, нерозсудливий, нерозважливий, необережний; *(вчинок)* нерозважний; & необачливий.
НЕОБМЕЖЕНИЙ, нелімітований; *(- шанси)* безмежний; *(- владу)* безконтрольний, абсолютний, без меж /обмежень/; *(- довіру)* повний, цілковитий.
НЕОБХІДНИЙ, /конче/потрібний; *ФІЛ.* закономірний, невипадковий; ш. **НЕОБХІДНІСТЬ,** *д!* ПОТРЕБА; *пр.* **НЕОБХІДНО,** потрібно, ТРЕБА.
НЕОГЛЯДНИЙ, *див.* НЕОСЯЖНИЙ.
НЕОДМІННИЙ, обов'язковий, конечний, доконечний; *(атрибут)* постійний, незмінний, необхідний; *(- рису)* характерний; *пр.* **НЕОДМІННО,** ОБОВ'ЯЗКОВО; рано чи пізно.
НЕОДНОРАЗОВО, *див.* НЕ РАЗ.
НЕОЗБРОЄНИЙ, без зброї, з голими руками, *фр.* голий /я. побачити голим оком/.
НЕОЗНАЧЕНИЙ, невйзначений; *(- бажання)* нечіткий, неясний, невиразний.
НЕОЗОРИЙ, *див.* НЕОСЯЖНИЙ; & неозорений.
НЕОКОВИРНИЙ, непоказний, непривабливий, незграбний, *(вираз)* повстяний, *(вірш)* недоладний; *(хто)* ВАЙЛУВАТИЙ.
НЕОЛОГІЗМ *лінг.,* новотвір.
НЕОСІЛИЙ, *(люд)* кочовий, мандрівний.
НЕОСЛАБНИЙ, *д!* НЕВСИПУЩИЙ; *(- увагу)* ПИЛЬНИЙ; *(- зусилля)* непослабний; *(рух)* БЕЗНАСТАННИЙ; *(інтерес)* і далі сильний.
НЕОСУДНИЙ, *ЮР.* психічно хворий; & *г.* нєвсудний, невсудливий.
НЕОСЯЖНИЙ, неозорий, неоглядний, неокраїй, *р.* неозорений, *(лан)* широкополий; п! БЕЗКРАЇЙ.
НЕОТЕСА, дме. НЕУК.
НЕОТЕСАНИЙ, *(хто)* некультурний, неосвічений, невйхований.
НЕОФІТ, нововірець, *ж їм.* новонавернений, новоохрещений; *пор.* НОВАК.
НЕОХАЙНИЙ, неакуратний, нечупарний, нечепурний, нечепурйстий, *ф.* задрипистий,/?. зателепуватий, некукібний.
НЕОХОТА, *див.* НЕХІТЬ; *ФР.* не хочеться, нема охоти /бажання//*н.* неохота їсти/.
НЕОХОЧЕ *пр.,* нерадо, без бажання, знехотя, знехочу, нехотя, нехотячи, згнітивши серце; мляво, повільно.
НЕОЦІНЕННИЙ, дуже коштовний /дорогий, цінний/; *(вклад)* величезний, дуже великий.

НЕПАМ'ЯТЛИВИЙ і **НЕПАМ'ЯТУЩИЙ,** *див.* ЗАБУДЬКУВАТИЙ.
НЕПАМ'ЯТЬ, ЗАБУТТЯ; *(безпам'ять)* НЕПРИТОМНІСТЬ.
НЕПЕВНИЙ, невпевнений; *(голос)* нерішучий; *(хто)* ЗРАДЛИВИЙ, сумнівний, підозрілий; *(- форму)* невиразний; *(- дорогу)* небезпечний; *(час)* неспокійний, тривожний; *(- вістку)* невірогідний; *(із сл.* щось, якийсь) незрозумілий, дивний.
НЕПЕРЕВЕРШЕНИЙ, неперейдений; */твір)* ДОСКОНАЛИЙ; *(як міра вияву)* неповторний, *о.* умреш який.
НЕПЕРЕМбЖНИЙ, *див.* НЕЗДОЛАННИЙ.
НЕПЕРЕСІЧНИЙ, *(факт)* небуденний; *(-річ)* неабиякий; *(хто)* неординарний, ВИДАТНИЙ
НЕПИСЬМЕННИЙ, неграмотний, безграмотний, малограмотний, темний, неосвічений.
НЕПІДВЛАДНИЙ, *див.* НЕЗАЛЕЖНИЙ.
НЕПІДДАТЛИВИЙ, непіддатний; *(хто)* стійкий, непохитний.

НЕПІДКУПНИЙ, *див.*ВІРНИЙ.
НЕПІДЛЕГЛИЙ, НЕЗАЛЕЖНИЙ, непідпорядкований; *пі* НЕПІДДАТЛИВИЙ.
НЕПІДХОЖИЙ, негодящий, непридатний, нездалий, невідповідний, неслушний, *(- ціну)* неприйнятний, *фр.* не той /*н.* не та компанія/; & непідходящий.
НЕПЛІДНИЙ, *(грунт)* неродючий, пісний; *(кущ)* неплодючий, неплодоносний; *(хто)* безплідний.
НЕПЛОДЮЧИЙ, *див.* НЕПЛІДНИЙ.
НЕПОБбРНИЙ І НЕПОБОРЙМІЇЙ, *див.* НЕЗДОЛАННИЙ.
НЕПОВАГА, непошана, неповажання, нешанобливість, с. зневага.
НЕПОВНОЛІТНІЙ, *див.* МАЛОЛІТНІЙ.
НЕПОВНОЦІННИЙ, меншовартий; *пі* ДЕШЕВИЙ.

НЕПОВОРОТКИЙ і НЕПОВОРОТНИЙ, *див.* НЕЗГРАБНИЙ.
НЕПОГАМОВНИЙ, НЕВГАМОВНИЙ; *(- голод, спрагу)* невтоленний, невситимий, невтишний.
НЕПОГАНИЙ, *д!* ГАРНИЙ; *(пристойний)* нічогенький, порядний, незлий, ненайгірший.
НЕПОГАСНИЙ, *див.* НЕЗГАСНИЙ.
НЕПОГІДНИЙ, негодяний, непогожий, сльотавий, *р.* негожий.
НЕПОГРІШНИЙ, *див.* БЕЗГРІШНИЙ.
НЕПОДбБНИЙ, *(вчинок)* ХАМСЬКИЙ, ганебний, обурливий, вартий /гідний/ осуду, НЕГДНИЙ; *(одяг)* незугарний; *ТІ.* безглуздий, нісенітний, нерозважливий, недоладний; *(вираз)* БЕЗСОРОМНИЙ.
НЕПОДОБСТВО, свинство, *св.* безчинство; *(колотнеча)* БЕШКЕТ.
НЕПОЖИВНИЙ, *(харч)* нетривний, *ок.* пенаїдний, *кн.* малокал/ь/орійний.
НЕПОЗБУТНІЙ, незникбмий, неперебутній, *кн.* невідбутній, *(сум) г.* нсвідклйчний.

НЕПОКАЗНИЙ, непривабливий, незугарний, неоковирний, мізерний, миршавий, безбарвний, непрезентабельний, НЕПОМІТНИЙ, ординарний, сякий-такйй; *(успіх)* невидатний, невизначний.
НЕПОКІРЛИВИЙ і **НЕПОКІРНИЙ,** НОРОВИСТИЙ, натуристий, з норовом; неслухняний.
НЕПОКОЇТИ, турбувати, бентежити, не давати спокою, *р.* клопотати; *(душу)* хвилювати, тривожити, мулити серце.
НЕПОКОРА, непокірність, непокірливість, норовистість; *(неслухняність)* НЕПОСЛУХ.
НЕПОМИЛЬНИЙ, непохибний, БЕЗПОМИЛКОВИЙ.
НЕПОМІТНИЙ, *(для ока)* невидимий, прихований, малопомітний; *(хто)* пересічний, непоказний, ординарний, *жм.* сірий, *сов.* рядовий; *пр.* **НЕПОМІТНО,** непостережно; *(крадьки)* невидимкою; *ФР.* годі помітити /*н.* їм непомітно, що/; *пі* НЕПОМІТНИЙ.
НЕПОПРАВНИЙ, *(хто)* невиправний, годі виправити *кого; (- втрату)* неоплатний, *г.* невіджалуваний.
НЕПОРОЗУМІННЯ, *(в житті)* плутанина, неясність, помилка; *(між людей)* не, згода, суперечка.
НЕПОРОЧНИЙ *ур.,* чистий, цнотливий, недоторканий, непогрішний, незайманий.
НЕПОРУШНИЙ, нерухомий, *г.* неповорушний, *о.* немов закляклий, *поет,* незрушний; *(стійкий)* міцний, непохитний, несхибний; *(- істину)* незмінний, сталий, постійний: *(спокій)* абсолютний, цілковитий, незворушний; *пр.* **НЕПОРУШНО,** каменем.
НЕПОРЯДОК, *див*.НЕЛАД.
НЕПОСИДА, непосидько, побігайло, побігайко, пострибун, кертун, дзиґа, *р.* гюйда.
НЕПОСИДЮЩИЙ, *(невсидливий)* певсидючий, непосидливий, непосидящий; верткий, в'юнкий, вертлявий, порськйй, *о.* як метеор.
НЕПОСИЛЬНИЙ т, заважкий, непідсильний, *с.* каторжний, *о.* понад людські сили.
НЕПОСЛУХ, неслухняність, неслухнянство,/?, непослушенство; *(владі)* непокора.
НЕПОСТІЙНИЙ, *д!* НЕСТАЛИЙ.
НЕПОТРІБНИЙ, бе:шотрібний, зайвий, ні до чого, *о.* потрібний, як собаці п'ята нога /як п'яте колесо до воза, як лисому гребінка/; *(вираз)* НЕПРИСТОЙНИЙ.
НЕПОХИТНИЙ, несхитний, стійкий,

несхибний; *(герой)* твердий, незламний; *(мир)* непорушний, міцний; *(закон)* незмінний.

НЕПРАВДА, кривда; БРЕХНЯ, *ур.* о/лжа/; *П.* несправедливість, беззаконня, сваволя.

НЕПРАЦіббЮЧИЙ, *(мотор)* несправний, застопорений, нерухомий; *(хто)* незайнятий, гулящий, вільний.

НЕПРИВАБЛИВИЙ, малоцікавий, непринадний, *фр.* голий; *(- вигляд)* НЕПОКАЗНИЙ, неприємний, несимпатичний; & непривабний.

НЕПРИДАТНИЙ, *див.* НІКУДИШНІЙ.

НЕПРИЄМНИЙ, прикрий; *(на слух)* неоковирний; *(прогріх)* досадний; *(хто)* непривабливий, несимпатичний, незугарний; /. **НЕПРИЄМНІСТЬ,** *ф.* капость, клопіт *і п. ф.*

НЕПРИЙНЯТТЯ, відхилення; заперечення.

НЕПРИКАЯНИЙ, окаянний, відчужений, ш. окаянець; *пі* УПОСЛІДЖЕНИЙ.

НЕПРИМИРЕННИЙ, безкомпромісний, *г.* безкомпромісбвий; *(погляд)* відверто ворожий.

НЕПРИПУСТИМИЙ, недозволенний, неприпущенний; *(-порушення)* кричущий.

НЕПРИРОДНИЙ, *див.* ШТУЧНИЙ; *(- смерть)* не свій; *б. з.* несвітній, несвітський.

НЕПРИСТОЙНИЙ, недобропристойний, БЕЗСОРОМНИЙ, сороміцький, д. стидбвищний, *(вираз -ще)* неподобний, нецензурний, непотрібний, вуличний, базарний, вульгарний.

НЕПРИСТУПНИЙ, *(форт)* укріплений, захищений, нездобутній; *(хто)* гордовитий, недоступний, недоступливий, *о.* високі пороги у *кого.*

НЕПРИТОМНИЙ, ЗОМЛІЛИЙ, знепритомнілий, безпритбмний, безпам'ятний, нетямний, несвідомий себе.

НЕПРИТОМНІСТЬ, безпам'ять, забуття, безпам'ятство, зомління, непам'ять, нетяма.

НЕПРИТбМШТИ, зомлівати, втрачати пам'ять /свідомість/, впадати в забуття /безпам'ять, непам'ять/, тратити тяму.

НЕПРИЯЗНЬ, неприязність, неприхильність, антипатія, *с.* антагонізм, ворожість.

НЕПРОГЛЯДНИЙ, безпросвітний, */б.з.* безпросвітній/, непрозірний, непроникливий, непроникний, *р.* непрозорий, *ок.* іепрозиренний; *(морок)* суцільний, густйй-прсгустйй.

НЕПРОНИКНИЙ, НЕПРОГЛЯДНИЙ; *(для чого) Т.* герметичний, некрізькйй, *ок.* непросяжний, здатний затримувати *що; (для води) ІД.* водостійкий; *(- вдачу)* потайний.

НЕПУТЯЩИЙ, непутній, ледачий; *(непорядний)* безпутній, шалапутний.

НЕРАДО, *див.* НЕОХОЧЕ.

НЕ РАЗ *пр.,* багато разів /раз/, кілька разів, часто-густо, неодноразово, багаторазово, кількаразово; & не раз і не два, ще і ще раз, *ок.* нераз.

НЕРВ, 77. центр, ядро, мозок */н.* нерв господарства/.

НЕРВОВО *пр.,* збуджено, роздратовано, жовчно, різко, гостро, гарячково, запалисто; *(плакати)* поривчасто, *с.* гістерічно; *(жити)* напружено.

НЕРВУВАТИ, шарпати нерви /псувати кров/ *кому,* ДРАТУВАТИ; *(• звук)* тягти за душу; *п-к* -УЮЧИИ, що нервує, здатний рознервувати, дратівний, дражливий, дратівливий.

НЕРВУВАТИСЯ, нервувати, хвилюватися, тратити терпець, *г.* денервуватися, *ф.* психувати; *с.* не знаходити собі місця.

НЕРЕАЛЬНИЙ, УЯВНИЙ, ефемерний, *ф.* небувалий; *(дух)* НЕЗЕМНИЙ; *пі* ФАНТАСТИЧНИЙ.

НЕРЖАВІЮЧИЙ, СТІЙКИЙ ДО іржі, іржостійкий, несхильний ржавіти, *(метал)* вічний.

НЕРІВНИЙ, і. *(, сили)* неоднаковий; 2. *(ряд)* кривий, *(рельєф)* перетятий, *(шлях)* кривулястий, зигзагуватий; *(подих)* нерівномірний, переривчастий; *(характер)* мінливий, неврівноважений, непостійний, несталий.

НЕРІШУЧИЙ, оглядистий *і п. ф, від* РІШУЧИЙ.

НЕРІШУЧІСТЬ, вагання, хитання, нетвердість, нестійкість, хитлйвість.

НЕРбБА, ЛЕДАР, гультяй, ГУЛЬВІСА, *р.* нероб; *п. ф.* **НЕРбБСТВО,** ледарювання, байдикування, гультяювання, ледарство, гультяйство, бездіяльність,/;, нічев'я.

НЕРОБОЧИЙ, *(час)* неслужбовий, вільний, гулящий; *(- руки)* нетрудовий, нетруджений.

НЕРОЗВАЖЛИВИЙ, нерозважний, нерозсудливий, нєпоміркований, легковажний.

НЕРОЗВЙНЕНИЙ, недорозвинений, малорозвйнений; *(культурно)* відсталий.

НЕРОЗУМ, нерозсудливість, нерозважливість, нерозважність, нерозумність, дурість, недоумство, дурний розум.

НЕРОЗУМНИЙ, тупий, НЕМУДРИЙ, *ев.* лобом неширокий, *пі* НЕРОЗВАЖЛИВИЙ, ДУРНИЙ.^

НЕРУХбМИЙ, не/по/рушний, *о.* мов колода, *зет.* недвижний; *(погляд)* скляний; *Р.* нерухливий; *пр.* **НЕРУХбМО,** *(сидіти)* каменем, колодою *і п. ф. від ~.*

НЕСАМОВИТИЙ, *(сам не свій)* як не свій, безтямний, нестямний, очманілий; *(божевільний)* біснуватий, навісний, знавіснілий; *(крик)* дикий, гістеричпий, *(випер)* шалений, скажений, нестримний; *(як міра вияву)* СТРАШЕННИЙ */н.* шквал/.

НЕСАМОХІТЬ *пр.,* мимоволі, МИМОХІТЬ, несвідомо, Кй. спонтанно, *ід.* проти волі.

НЕСИЛА, безсилля, неміч, неспромога; *ПР СЯ.* нема як, годі, неможливо.

НЕСИМПАТИЧНИЙ, незугарний, неприємний, антипатичний; *(малоцікавий)* нудний.

НЕСИТИЙ, голодний; *(ворог)* ЖАДІБНИЙ, НЕНАЖЕРЛИВИЙ, НЕНАСИТНИЙ.

НЕСКАЗАННИЙ, *див.* НЕВИМОВНИЙ; *(як міра вияву)* СТРАШЕННИЙ */н.* біль/.

НЕСКІНЧЕННИЙ, НЕОСЯЖНИЙ, БЕЗКРАЇЙ, безконечний; *(- оплески)* довготривалий.

НЕСЛАВА, погана слава /репутація/; *с.* ганьба.

НЕСМІЛИВИЙ, боязкий, нерішучий, легкодухий, *ок.* оглядистий; *(соромливий)* сором'язний, сором'язливий, *сов.* конфузливий.

НЕСОСВІТЕННИЙ, несусвітній, несвітський, несвітній, *п.* несамовитий */н.* речі/, *г.* несотворенний */н.* річ/; *(як міра негативної якости)* неприторенний */н.* злодій/.

НЕ СПАТИ, бути на ногах, не стуляти очей; *пор.* ПИЛЬНУВАТИ.

НЕСПОДІВАНИЙ, непередбачений, нежданий, негаданий, неочїкуваний, *д.* несподіяний; *(- смерть)* раптовий, наглий; *(- зустріч)* випадковий.

НЕСПОДІВАНКА, *зет-* пасаж; *(приємна)* сюрприз; *(раптовість)* несподіваність.

НЕСПОДІВАНО, *д* РАПТОМ; *(умерти) фр.* взяти та й */н.* він взяв та й умер/.

НЕСПОКІЙ, занепокоєння, тривога, *с.* паніка, *зет.* невпокій, непокій.

НЕСПОКІЙНИЙ, *(погляд)* занепокоєний, СТУРБОВАНИЙ, збуджений; *(час)* невпокійний, тривожний; *(характер)* НЕПОСИДЮЩИЙ, рухливий; *(регіон)* небезпечний.

НЕСПОЛУЧНИЙ, *(з чим)* несумісний; *приб.* невідповідний, незгідний.

НЕСПРАВЕДЛИВИЙ, неправий, неправедний; *(докір)* кривдний, незаслужений, даремний; *(суд)* упереджений, необ'єктивний, небезсторонній.

НЕСПРОМОЖНИЙ, нездатний, безсилий; *(- тезу)* непереконливий; *(доказ)* недостатній; *(боржник)* збанкрутілий; /. **НЕСПРОМбЖШСТЬ,** *п. ф. від ~; ЕК.* банкрутство, крах, провал.

НЕСТАЛИЙ, непостійний, змінний, нестабільний; *(у поглядах)* нестійкий, хи/с/ткйй; *(настрій)* мінливий; *(- вдачу)* настроєвий; *З. П.* неусталений, нетривкий.

НЕСТАТЕЧНИЙ, бідний; *(характер)* легковажний, несерйозний, легкодумний.

НЕСТАТОК, брак, НЕСТАЧА, недостача; *мн.* **НЕСТАТКИ,** злидні, нужда, бідність.

НЕСТАЧА, брак, НЕДОСТАЧА, невистачка.

НЕСТЕМЕННИЙ, *див.* ДОСТЕМЕННИЙ.

НЕСТЕРПНИЙ, нестерпучий, *ок.* невитерпний; *(холод)* собачий; *(- вдачу)* НЕМОЖЛИВИЙ.

НЕСТЕРПНО *пр.,* нестерпуче; *(кортить)* до жаги.

НЕСТИ, переносити, переміщати; *(куди)* вносити, заносити; *(звідки)* виносити; *(е,ажке)* тарабанити, перти; *(їздця)* мчати; *П.* розносити, ширити */н.* пахощі/; *(службу)* ВИ-

КОНУВАТИ; *(збитки)* приносити; *(яйця)* класти, відкладати; *п-к* **НЕСУЧИЙ,** що несе, покликаний нести, носій, *(- опору)* підтримковий, хребетний, *(струм)* головний, тяговий,

НЕСТРИМАНИЙ, *(хто) д!* ЗАПАЛЬНИЙ.

НЕСТРИМНИЙ, невтримний, неспинний, невпинний, безупинний; *(- овацію)* бурхливий; *(потяг)* шалений, НЕВГАМбВНИЙ; *(норов)* неприборканий, *ок.* неприборканий; *пр.* **НЕСТРИМНО,** *(летіти, падати)* градом / *п. ф. від* ~.

НЕСТЯМА, крайня розгубленість /запаморачення, очманіння/; *(шал)* несамовитість; *(втрата пам'яті)* безпам'ять, непритомність; & нестям, нестямка, нестямок.

НЕСТЯМИТИСЯ, нетямитися, чманіти, чуманіти; *док.* НЕСТЯМИТИСЯ, знетямитися, сильно розгубитися, *с.* сторопіти, остовпіти, обараніти; *пор.* НЕЗЧУТИСЯ.

НЕСТЯМНИЙ, НЕСАМОВИТИЙ, БЕЗПАМ'ЯТНИЙ, *с,* БОЖЕВІЛЬНИЙ.

НЕСУМІСНИЙ, *див.* НЕСПОЛУЧНИЙ.

НЕСХВАЛЬНИЙ, *(погляд)* неприхильний; *(крок)* непохвальний, вартий осуду, осудний.

НЕТЕРПЛЯЧИЙ, нетерпеливий, нетерплйвий.

НЕТЕРПЛЯЧКА, нетерплячість, кортячка, нетерпіння, нетерпець.

НЕТЛІННИЙ, *(дух)* вічний, безсмертний, невмирущий, неминущий; *(- красу) сов.* неув'ядний, *ок.* незотлівущий.

НЕТРІ *мн., (лісу)* нетрища, хаща, хащі, *р.* нетра, гущава, гущак; *(тропічні)* джунглі; *(знань)* глибини, лябіринти.

НЕТЯМА, НЕПРИТОМНІСТЬ; *(з радощів)* захват, знетяма, екстаз/а/; *її.* НЕДОТЕПА, неук

НЕТЯМУЩИЙ, недотепний, нетямовитий, нетямкий, некмітливий, недогадливий, невторопний, несвідомий *чого; (хто)* недотепа, телепень, *о.* тютя з полив'яним носом; я/ НЕЗНАЮЧИЙ.

НЕУВАЖНО *пр., (слухати)* краєм вуха.

НЕУК, невіглас, профан, нетяма, *як ім.* неписьменний, малописьменний, *г.* анальфабет, *Кн.* ігнорант; *(маловихований)* неотеса.

НЕУЦТВО, невігластво; необізнаність, незнання, *п.* темрява.

НЕХІТЬ, небажання, неохота, знеохота; *(до чого)* нелюбов, відраза.

НЕХЛЮЙ */він/ і* **НЕХЛЮЯ** */вона/, (недбаха)* розтелепа; *(нечупара)* нечепура, зателепа, нескреба, замазура, задрйпа, свиня; *(тлк. він)* задрипанець, шмаровоз; *(тт. вона)* нетіпаха, нетіпанка, задрипанка, хвбйда, *д.* нехтблиця, нечепуруха.

НЕХЛЮЙСТВО, недбальство; *(неохайність)* задрйпаність, занехаяність, *д.* нехарність, нехарство.

НЕХОТЯ *пр.,* НЕОХОЧЕ; мимоволі, без наміру; *пор.* МИМОХІТЬ.

НЕХРИСТ, нехристиянин, іновірець, поганин; безбожник, геретйк; *ЛАЙ.* нелюд.

НЕХТУВАТИ, *(кого)* ігнорувати, погорджувати *ким; (що)* гребати /гребувати, гордувати/ *чим, з.* нехаяти; *(не зважати)* легковажити, недооцінювати, залишати без уваги.

НЕЧЕМНИЙ, НЕВВІЧЛИВИЙ, невихований, нетактовний, грубий, неотесаний.

НЕЧЕСТИВИЙ, злочестивий, неправедний, **гріховний;** *ЯКІМ.* ГРІШНИК, геретйк, нехрист.

НЕЧИСТИЙ, брудний, непомйтий, невмйтий, невйммтий, нечйщений, неприбраний; *(з домішкою)* забруднений,- неоднорідний, *(- воду)* каламутний; *(- мову)* каліченний, неправильний; *П.* гріховний, аморальний; *(- гру)* нечесний; *Я}(ЇМ.* ДІДЬКО.

НЕЧИСТОТА, бруд, нечисть; *ми.* **НЕЧИСТбТИ,** помиї, покидьки.

НЕЧИСТЬ, бруд, сміття, покидьки; *(нечистий дух)* ДІДЬКО; *П.* паразити, НАБРІД.

НЕЧУВАНИЙ, НЕБУВАЛИЙ, НЕЙМОВІРНИЙ.

НЕЧУЛИЙ, нечуйний, нечутливий, байдужий, *сил.* бездушний, безсердешний.

НЕШЛЮБНИЙ, неодружений; *(- дитину)* позашлюбний, незаконний.

НЕЩАДНИЙ, жорстокий, безжалісний, жорстокосердий, немилосердний, непримиренний, безкомпромісний, *(погляд)* грізний.

НЕЩАСНИЙ, нещасливий, безталанний, знедолений; *(вигляд)* безпорадний, пригнічений; *(день)* злощасний; *(~ невдаху)* бідолашний, сердешний;*ЯКІМ.* БІДОЛАХА.

НЕЩАСТЯ, лихо, ГОРЕ, БІДА, БЕЗГОЛІВ'Я, *ми.* злигодні, знегоди, *с.* кара Божа; *ФР.* удар долі; *(нещасний випадок)* АВАРІЯ; *(прикрість)* ХАЛЕПА; & нещастячко.

НЕЩИРИЙ, криводушний / *п. ф. від* ЩИРИЙ.

НИВА, поле, лан, *(неорана)* переліг; *(наукова)* арена, сфера, галузь, *п.* фронт; & нивка, *зб.* нив'я.

НИДІТИ, ЖИВОТІТИ, нудити світом; *(на самоті)* нудьгувати; *(над чим)* гйбіти; *(слабнути)* в'янути, сохнути.

НЙЖШИ, долішній, спідній; *(ранг)* нижчий.

НИЖЧЕНАВЕДЕНИЙ, нижчезгаданий, нижченазваний, нижческазаний, иижчезазначений, нижчевикладений.

НИЗ, спід, діл; *(зворотний бік) Р.* виворіт, спідка; *(рельсф)* НИЗИНА; *(річки)* пониззя; *мн.* **НИЗИ,** простолюддя, /широкі/ маси; *МУЗ.* низькі ноти /звуки/.

НИЗАТИ, нанизувати, силяти; *(слова)* добирати, тулити, */у вірші/* римувати; *(- холод)* пронизувати, проймати, пробирати; *(плечима)* здвигати, стенати, зводити; *(очима)* прошивати, їсти; *(перлами)* обнизувати,*/док.* пообнйзувати/.

НИЗИНА, низовина, низькоділ, поділля, поділ.

НИЗКА, ейляпка, *(намиста)* разок, *(риби)* метка, *(цибулі)* вінок, в'язка, *д.* коса; *(об'єктів)* ряд, лінія; & низочка.

НИЗЬКИЙ, невисокий, *(хто)* малий, присадкуватий, низькорослий, карлуватий; *(лоб)* вузький; *(уклін)* доземний; *(вітер)* низовий; *(врожай)* мізерний; *{- міру вияву)* незначний, неінтенейвний */н.* тиск/, *(- ціну — ще)* помірний, дешевий; *(суспільний стан)* простий, непривілейований; *(- вдачу)* підлий, негідний, ниций; *(звук)* густий, басовий; & низенький, низькуватий, низесенький.

Нйш І нинішній, *див.* сьогодні н СЬОГОДНІШНІЙ.

НИРКОВОКАМ'ЯНА ХВОРОБА, *поб.* камінь нирок.

НИТИ, *(- зуб)* боліти; *неос.* щеміти, скімлити, ломити; *(- серце)* в'янути, щеміти; *(бідкатися)* скиглити, *р.* нудити, *сі.* гдирити.

НИТКА, *(невидима) П.* зв'язок, контакт; *(думок)* послідовність, напрямок, біг; *ФР.* лінія, шнур, лінійка */н.* по нитці/; & ниточка; *пор.* ШВОРКА.

НИЦИЙ, підлий, негідний, ганебний, низький, падлючий.

НИЦЬ *пр.,* ницьма, долілиць, лицем до землі; *(як)* на животі, *(куди)* на живіт.

НИШКНУТИ, замовкати, затихати, тихнути, заспокоюватися, *(у сховку)* причаюватися; *(додолу)* схилятися.

НИШКОМ *пр., (говорити)* тихо, *(сидіти)* мовчки, притаєно; *(діяти)* крадькома, потай, потайки, потаємно, знишка; &'тйшкомнйшком, нищечком.

НИШПОРИТИ, *(де)* вишукувати, розшукувати, перивати *що, п.* мишкувати, *д.* нйпати.

НИЩИТИ, знищувати, винищувати; *(організм)* виснажувати, знесилювати; *(до ноги)* вигублювати, вибивати, стирати на порох /з лиця землі/, обертати на порох; *(майно)* руйнувати, палити, трощити, ламати; *(терен)* грабувати, пустошити, спустошувати, плюндрувати.

НИЩІВНИЙ, *(удар)* руйнівний, знищувальний, розтрощувальний; *(як міра вияву)* СТРАШЕННИЙ; *(- критику)* різкий, нещадний, непримиренний; *(погляд)* убивчий.

НІБИ, нібито, МОВ; *(на початку складних слів) кн.* квазі-/н. квазічастинка/.

НІВЕЛЮВАТИ, визначати висоту земної поверхні; *(площу)* рівняти, вирівнювати, з-, *(- відмінності)* усувати, ліквідувати, зводити нінащо; *ФР. ок.* удностайнювати.

НІВЕЧИТИ, *(що)* псувати, руйнувати, нищити; *(кого)* катувати, мучити, знущатися /глумитися/ з; *(життя.)* ламати, *(мову)* калічити, потворити, перекручувати; *док.* СКАЛІЧИТИ.

НІВРОКУ *пр.,* нічого собі, непогано, так, як треба; *П-К* нічогенький, непоганий, такий, як треба; *ВСТ.* слава Богу, не взяв його **/її,** їх/ кат.

НІГІЛІЗМ, невизнання/заперечення, відкидання/ канонів /традицій, правил/.

НІЖ, *(великий)* різак; *(складаний)* цизорик; *(хірурга)* скальпель; *ев.* товариш, побратим; & ножик, ножичок, ножака; *СП.* як, чим, */н.* більше, ніж хто/; & ні'же, аніж/е/.
НІЖИТИ, пестити, голубити, милувати, пестувати, *жм.* мазати /пирогом/.
НІЖИТИСЯ, виніжуватися, РАЮВАТИ, *с.* блаженствувати; *(у парі)* голубитися.
НІЖНИЙ, ласкавий, лагідний, голубливий, пестливий, любовний; *(вітер)* м'який, нерізкий; *(стан)* виточений, граціозний; *(- риси)* витончений, делікатний, тонкий; *(голос)* приємний, шовковий; *(цвіт)* тендітний, легко вразливий /діткливий/, тепличний, *(- речі — ще)* крихкий, неміцний.
НІЖНІСТЬ, ласка, **лагідність,** ласкавість, сердечність, душевність, теплі почуття.
НІЗАЩО *пр.,* ні в якому разі, НІКОЛИ, с. ні за яку силу /скарби/ в світі, нізащо в світі; *(карати)* без підстави /причини/, ні за цапову душу /понюх табаки/.
НІЗВІДКИ *пр.,* нізвідкіля, нізвідкіль, *д.* НІВІДКИ, НІВІДКІЛЬ, НІВІДКІЛЯ.
НІЗДРЮВАТИЙ, ніздрястий, *(з дрібнюніми отворами)* пористий; *пор.* ДІРЯВИЙ.
НІКОЛИ *пр.,* нема коли, нема часу; & ніколи і вгору глянути.
НІКОЛИ *пр.,* зроду, повік, зроду-віку, повік-віків, *о.* ні вдень, ні вночі, коли /як/ рак свисне, об Миколи та й ніколи, на турецький Великдень, ніколи в світі.
НІКУДИ *пр.,* нема куди; **НІКУДИ** *пр.,* ні в яке місце, ні туди, ні сюди.
НІКУДИШНІЙ, непридатний, негодящий, *о.* ні до чого, ні в кут, ні в двері, ні Богові свічка, ні чортові кочерга, як з клоччя батіг, *г.* до нічого.
НІКЧЕМА, *ев.* ніщо, нуль, *г.* зеро, *о.* тля, хробак, слимак, гнида, *п.* пігмей, убожество, *р.* мізерія; & нікчемник, *жін.* нікчемниця.
НІКЧЕМНИЙ, жалюгідний, *ур.* стонегідний, *жм.* паршивий, шолудивий; *(вірш)* поганий; *(закид)* дрібний, несуттєвий; *(зміст)* пустий, маловартий, мізерний, злиденний; *(дух)* безсилий, немічний, кволий.
НІКЧЕМНІТИ, *див.* ЗАНЕПАДАТИ.
НІМБ, *(святого)* вінець, сяйво, авреоля, *сов.* ореол.
НІМЕЦЬ, *зет.* германець, герман, *за.* німак, німчай, німчак, німчик; *ЗСТ.* чужинець, іноземець; & *зб.* німота.
НІМИЙ, без'язикий, безсловесний; *П.* мовчазний, тихий, безмовний, *(- тишу — ще)* німотний; *(свідок)* неживий; *(фільм)* незвуковйй, неозвучений.
ШМІТИ, губити мову, проковтувати язик, *(- тіло)* терпнути, затерпати, замлівати, заклякати, ЦІПЕНІТИ; *П.* завмирати */н.* душа німіє/; *дк.* **ЗАНІМІТИ,** позбутися мови /язика/.
НІМУВАТИ, *див.* МОВЧАТИ.
НІМФА, *(лісова)* дріяда, *(водяна)* наяда, ундина, *у.* РУСАЛКА, *(морська)* сирена.
НІС, *жм.* нюх, нюхало, *(кирпатий)* кірпа, *(пияцький) д.* кушка; *(слона)* хобот; *(птахів)* дзьоб; *(судна) р.* прова, *мор.* бак; & носик, ноейще, носяра.
НІСЕНІТНИЙ і **НІСЕНІТНИЦЯ,** *див.* АБСУРДНИЙ і АБСУРД.
НІТИТИСЯ, НІЯКОВІТИ, губитися, *с.* торопіти; *дк.* **ЗНІТИТИСЯ,** *о.* проковтнути язик.
НІТРОХИ *пр.,* жодною мірою, ніскільки, **ні** краплі, ні тіні; *ФР.* ні на краплину /крихту, йоту, макове зерня/ */н.* нітрохи не збрехав/; & АНІТРОХИ, нітрішки.
НІЧ, *о.* козацька мати; & нічка, ніченька.
НІЧИЧИРК, *див.* АНІ МУР-МУР.
НІЧЛІГ, ночівля; *(притулок)* нічліжка.
НІЧОГЕНЬКИЙ, непоганий, досить добрий, **ненайгірший,** нівроку; *(- паній)* гарненький, симпатичний, привабливий; *(як міра розміру)* величенький.
НІЧОГО *пр. ся.,* нема чого, не варто, не треба, не випадає; *ЗАЙ.* нема що.
НІЧОГО *зай., (не знати)* ні в зуб ногою; *(не лишити) ЖМ.* нітрохи, *с.* аж нічого; *ПР. СЛ.* нічогенький; *(із сл.* собі) непогано, нівроку; & иічогіс/ін/ько.
НІША, *(у стіні)* западина, заглибина, заглиблення; *П.* сектор, секція, відділ.
НІЩО, *ЯК ЇМ. о.* дірка з бублика, пусте місце; *(хто)* НУЛЬ.
НІЯК *пр. сл.,* нема як, неможливо.
НІЯК *пр.,* жодною мірою, ніякою силою, ні під яким оглядом; зовсім, абсолютно.

НІЯКИЙ *зай.,* жоден, **ні** один, нікоторий, нікотрий; *(із запереченням)* хай який, хоч який, */н.* ніякий цар не зробить/; *ЯК П-К* поганий, нічого не вартий.
НІЯКОВИЙ, соромливий, сором'язливий, сором'язний; *(- мовчанку)* незручний, обтяжливий; *ім.* **НІЯКОВІСТЬ,** конфуз *і п. ф. від ~.*
НІЯКОВІТИ, нітитися, соромитися, губитися, не знати на яку ступити /де **подіта** руки/, сидіти */дк.* зостатися/ ні в сих, ні в тих, *с.* торопіти, *се.* конфузитися.
НОВАК, новий учень /студент, солдат *тощо/, як ім.* новоприбулий, новенький; *(нововірець)* НЕОФІТ; & новачок.
НОВИЙ, досі не бачений /не чуваний/; *(- річ)* недавно зроблений; *(одяг)* неношєний; *(прилад)* невживаний; *(вік)* сучасний, новітній, модерний; *(рік)* наступний; *(звичай)* нововведений, новомодний; *(- почуття)* незвіданий, невідомий, незнаний, перший; *(зміст)* інший, не той, що був, незнайомий; *(урожай)* цьогорічний; *(розділ)* черговий; & новенький, новісінькій.
НОВИНА, остання звістка /вість/; *(щось нове)* нововведення, новація, новинка, останнє слово; *ФР.* первина; *(неорана земля)* переліг, цілина; *З.* новий урожай.
НОВІТНІЙ, сучасний, новочасний, теперішній, нинішній, сьогоднішній, сьогоденний; *(- ідеї)* модерний, **найновіший,** модний; *Р.* новий, інший, не той, що був.
НОВОБРАНЕЦЬ, рекрут, *д.* некрут, *сов.* призовник.

НОВОВЇРЕЦЬ, *див.* НЕОФІТ.
НОВОСІЛЛЯ, нова оселя; *(дія)* переїзд; *(святкування)* входини, вхідчини.
НОВОТВІР, *ЛҐ.* неологізм, новоутворення.
НОГА, *кн.* /нижня/ кінцівка; *(довга) жм.* ціба; *(звіра)* лапа; *(стола)* ніжка, опора; & ножище, *мн.* ноженята, ніженьки.
НОМЕНКЛЯТУРА, *Т.* термінологія; *СОВ.* бюрократична /партійна/ еліта, бюрократія.
НОМІНАЛЬНИЙ, *ФІН.* обчислений у грошах; *(керівник)* формальний.
НОРА, *(маленька)* нірка; *П.* /погане/ житло.
НОРЕЦЬ, нурець, *(технічно екіпірований)* водолаз; *(з аквалангом)* аквалангіст.
НОРМА, *(поведінки)* правило; *(мови)* стандарт; *(харчів)* порція, пайок; *(праці)* завдання; *(визначена частка)* квота; *СПРТ.* комплекс вправ.
НОРМАЛЬНИЙ, звичайний, не збочений, несхиблепий; *(психічно)* здоровий.
НОРОВ, вдача, характер, натура, темперамент, *фр.* его; *мн.* **НОРОВИ,** примхи, забаганки, дивацтва; & з. нбрів.
НОРОВИСТИЙ, *(кінь)* непокірний, неслухняний; *(хто)* норовливий, натуристий, упертий, примхливий, непокірливий, з норовом.
НОСАТИЙ, *(З горбатим носом)* горбоносий; *ЯКІМ,* носуля, носач; *пі* КИРПАТИЙ.
НОСИТИ, НЕСТИ; *(одяг)'* ходити в *чому; (сліди чого)* свідчити про *що; (надію)* мати, плекати, голубити, зберігати, виношувати.
НОСИТИСЯ, *д!* ГАСАТИ; *(- плітки)* кружляти, шугати, гудіти роєм; *(- запах)* розноситися, ширитися; *(- душі)* витати; *(в хаті)* пурхати; *(з чим, ким)* ПАНЬКАТИСЯ.
НОСІЙ, носильник; *(ідей)* виразник; *(зарази) МЕД.* спричинник, розповсюджувач.
НОСТАЛГІЯ, *див.* ТУГА; & *сов.* ностальгія.
НОТА, *(на папері)* знак, значок; *(у співі)* звук; *(у голосі)* інтонація, тон; *ДИП.* послання, лист, звернення, грамота, *(різка)* демарш; & нотка.
НОТАТКА, запис, зазначка, *сов.* помітка; *(у газеті)* допис.
НОТАТНИК, записник, бл/ь/окнот.
НОТУВАТИ, записувати, робити нотатки; *(у пам'яті)* фіксувати, карбувати.
НОУ-ХАУ *бар.,* /виробничий/ ДОСВІД, секрети виробництва /технології/.
НОЧВИ, ночовки, нецьки.
НОША, *(речі)* багаж; *(вантаж:)* вага, тягар; *П.* обов'язок, повинність; *Д.* одяг; *мн.*
НОШІ, *(криті)* палянкін; *(на мерця)* мари.
НУД і **НУДА** *жм.,* НУДЬГА, НУДОТА; *(хто)* нудьга, нудьгар, нудяр.
НУДИТИ, *неос.* млоїти, вадити; *(світом)* НУДИТИСЯ; *ЖМ.* нарікати, скиглити, нити.
НУДИТИСЯ, нудьіувати, нудити/ся/ сві-

том, нидіти, марудитися, *с.* нудити нудом, вдаватися в тугу.

НУДНЙИ, нудлівий; *(- думки)* набридливий, докучливий; *(сюжет)* нецікавий, пісний; *(- життя)* безрадісний, *(- серце)* сумний, зажурений; *(- чуття)* млосний, неспокійний; *(дух)* нудотний; *(хто)* малоцікавий, *с.* марудний; & нуднуватий.

НУДОТА, нудність, нуднощі, НУДЬГА; *(потяг блювати) з.* нуд, нуда, нуди, *г.* нудь.

НУДЬГА, сум, досада, НУДОТА, *жм.* зануда; *(за родиною)* туга, журба; *(хто)* НУДА.

НУДЬГУВАТИ, НУДИТИСЯ; *(за кіш, чим)* журитися, *лем.* скучати.

НУЖДА, нестатки, ЗЛИДНІ; *ФР.* необхідність; *(фізіологічна)* потреба; *Г.* біда.

НУЖДЕННИЙ, *(народ)* бідний; *(вигляд)* змучений, перемучений; *(одяг)* злиденний, жебрацький; *(як міра якоапи)* жалюгідний, мізерний, нікчемний.

НУЖНИК, убиральня, туалет/а/, /ватер-/кльозет, сартйр, ВІДХОДОК, *г.* виходок.

НУЛЬ, з. бник, *г.* зеро; *(хто)* ніщо, ніхто, НІКЧЕМА.

НУМ і **НУМО** (!), нуте, нуте ж, нумте, нумте ж, нумо ж, нубо, нубо ж, *ок.* ну бо.

НУМЕР, число, *сов.* номер; *(у готелі)* кімната; *ЖМ.* коник, вибрик, фортель; *(естрадний)* виступ; *Г.* цифра.

НУРТ, *див.* ВИР; Я натовп.

НУРТА, /морська, водна/ безодня /глибінь, стихія/, черево моря, *сов.* пучина; *(чорторий)* ВИР.

НУРТУВАТИ, ***див.*** ВИРУВАТИ.

НУТРО, НУТРОЩІ, утроба: *(людське) П.* природа, натура, душа, психіка, інтуїція.

НУТРОЩІ, нутро, *жм.* печінки, кишки, *зн.* тельбухи, бельбахи, бебехи; *(кавуна)* м'якуш, м'ясо, внутрішність.

НУТРЯНИЙ, внутрішній, нутрішній; *(голос)* глухий, низький; *(- чуття)* тваринний.

НЮАНС, *(барви)* відтінок; *(голосу)* інтонація; *ми.* **НЮАНСИ,** *(звуків)* переливи, переходи; *(думок)* коливання.

НЮНЯ, *див.* ПЛАКСТЙ.

НЮТА, *сов.* заклепка.

НЮХ, *ЖМ.* ніс; 77. проникливість, інтуїція, нутро, підсвідомість, чуття, пречуття, хист, *с.* собачий нюх.

НЮХАТИ, нюшкувати, нюшити, обнюхувати, поводити носом; 77. вистежувати, вишукувати, розвідувати, винюхувати; *(пре. із ч.* не) куштувати, пробувати, зазнавати, мати уявлення /*н.* пороху не нюхав/.

НЯНЯ, нянька, годувальниця, мамка.

О

ОАЗА, *(в пустелі)* зелений острів з водою, *сов.* оазис; 77. райський куток, щаслива гавань.

ОБАБИТИСЯ *док., (- жінку)* занедбати себе, постаріти; *(- чоловіка)* збабіти, забабіти, знікчемніти.

ОБАБІЧ *пр,,* з обох боків, на обидва боки, обіруч, по обидві руки, *р.* обаполи; *ПРИЙ. Р.* обік, обіч, збоку.

ОБАПІЛ, *див.* ДОШКА.

ОБАРАШТИ, отуманіти, загубити голову, *зп.* отупіти, *п.* заплеснявіти, *пі* ОДУРІТИ.

ОБАРЇНОК, бублик.

ОБАЧНИЙ, розсудливий, розважливий, *(крок)* розважний, обережний, *р.* оглядний; *(передбачливий)* завбачливий; & обачливий.

ОБАЧНО *пр.,* обмірковано, помалу *і пох. від* ОБАЧНИЙ; *о.* оглядаючись на задні колеса, з осторогою, з оглядом, з озирками.

ОББИВАТИ, *(зайве)* збивати, відбивати; *(горіхи)* обтрушувати; *(матерією)* обпинати, обтягати; *(залізом)* оковувати; *(пороги)* обтоптувати, */часто бувати/* ВЧАЩАТИ.

ОББИРАТИ, *(гусінь)* знімати, очищати від; *(плоди)* обривати; *(картоплю)* чистити, обчищати; *(кого)* грабувати, о/б/крадати, *с.* дерти останню шкуру; *дк.* **ОБІБРАТИ,** оболити, облупити, обчистити, зоставити в одній сорочці.

ОББРІХУВАТИ, обмовляти, клепати /наклепувати, наговорювати, набріхувати, зводити наклеп, брехати, наволікати небилиці/на, *п.* обкидати болотом, *р.* обговорювати.

ОБВАЖНІТИ *док.,* набрати ваги, отяжіти; *(- гілля)* обвиснути, схилитися; *(- істоту)* набратися тіла, напасти тіло, вбитися в тіло, погладшати.

ОБВАЛ, *(сніговий)* лявіна, *сов.* лавина; *Р.* круча; & обвалище.

ОБВАЛЮВАТИСЯ, *(- споруду)* завалюватися, *(- грунт)* обсуватися; *(на льоду)* западатися, провалюватися.

ОБВАРЮВАТИ, *див.* ОШПАРЮВАТИ; *КУЛ.* обливати окропом.

ОБВИВАТИ, обмотувати, оплітати, обкручувати, оповивати, *о.* обвивати в'юном; *(павутинням)* обсновувати, обсотувати; *(чим)* огортати, обволікати, повивати, обвірчувати, *(у що)* замотувати; *(шию)* обіймати; 77. *(- настрій)* поймати, охоплювати.

ОБВИКАТИ, звикати, оббуватися, оговтуватися, освоюватися, обізнаватися; *(набувати досвіду)* призвичаюватися.

ОБВИНУВАЧ, винуватель, винувач, *р.* обвйнник; *(в суді)* прокурор, *г.* прокуратор.

ОБВИНУВАЧЕНИЙ, звинувачений, оскаржений; *недок,* обвинувачуваний, оскаржуваний.

ОБВИНУВАЧЕННЯ, звинувачення, оскарження; *(на процесі)* сторона-винувач.

ОБВИНУВАЧУВАТИ, винувата, винуватити, звинувачувати, скаржити, оскаржувати, складати вину /пеню/ на; *юр.* притягати до відповідальносте.

ОБВИСАТИ, звисати, спадати /додолу/; *(- одяг)* висіти; *(над чим)* нависати, виснути; *(на чому)* зависати, повисати; *(- гілля) док.* **ОБВИСНУТИ,** ОБВАЖНІТИ.

ОБВІВАТИ, овівати, обдувати, *(славою)* СПОВИВАТИ; *(віялом)* обмахувати, опахувати.

ОБВІД, обід; *(очей)* лінія; *(лиця)* контури, обриси; *(огруддя)* периметр.

ОБВІТРЮВАТИ, обвівати, овівати; *(шкіру)* пересушувати, зашкарублювати.

ОБВОДИТИ, вести округ; *(гравця /у футболі/)* обмотувати, оминати; *(коси)* обв'язувати, *б. з.* об'язувати; *(тином)* ОТОЧУВАТИ; *(рукою)* окреслювати; *(візерунком)* оздоблювати; *(- шахраїв)* ошукувати, обдурювати, *о.* обводити круг пальця.

ОБВОЛІКАТИ, огортати, оповивати, обвивати, обкутувати; *(плівкою)* вкривати, *ІД.* творити плівку круг *чого; (- настрій)* поймати, охоплювати, обіймати; *п-к* -АЮЧИИ, що огортає, призначений /здатний/ огорнути, *(плівкою)* плівкотвїрний.

ОБВОРбЖУВАТИ, *д!* ЗАВОРОЖУВАТИ.

ОБГАНЯТИ, *(мух)* відганяти; *(ростом)* переганяти; *(врусі)* випереджати, оббігати.

ОБГОВОРЕННЯ, обмін думками, *з.* обрада, *недок.* обговорювання *і п. ф. від* ОБГОВОРЮВАТИ; *пі* НАРАДА.

ОБГОВОРЮВАТИ, обмінюватися думками, ОБМІРКОВУВАТИ, дебатувати, аналізувати, радитися, *жм.* жувати, перетирати на язиках, *ок.* обмислювати; *(кандидатури)* розглядати; *Р.* ОББРІХУВАТИ; *дк,* **ОБГОВОРИТИ,** *(що)* обрадитися над *чим.*

ОБГОРОДЖУВАТИ, огороджувати, *(валом — ще)* обносити, обводити, ОТОЧУВАТИ, *(муром)* обмуровувати.

ОБГОРТАТИ і **ОГОРТАТИ,** обвивати, обмотувати; *(- одяг)* облягати, обтягати; *(рукою)* обіймати; *(військом)* обступати, оточувати; *(хмарами)* обволікати, затягати; *(димом)* оповивати, обкутувати, /п/окривати; *(- чуття)* поймати, охоплювати, брати; *тлк.*

ОБГОРТАТИ, *(жаром)* обкидати, обкладати, *(землею)* підгортати.

ОБГОРТКА, загортка; *(книжки)* о/б/кладинка, *(тверда)* оправа, палітурка,

ОБҐРУНТОВАНИЙ, аргументований, вмотивований, небезпідставний, *г.* узасаднений.

ОБҐРУНТОВУВАТИ, аргументувати, мотивувати, *г.* узасаднювати.

ОБДАВАТИ, *(кого* чим) хлюпати на *кого* що; *(водою)* обливати, *(жаром)* обсипати, *(теплом)* опахувати, *(морозом, поглядом)* прошивати.

ОБДАРОВАНИЙ, здібний, ТАЛАНОВИТИЙ, *с.* геніяльний.

ОБДАРОВАННЯ, обдарованість, тала-

новійтість, талант, талан, *с.* геніяльність; *(дія)* обдарування.

ОБДАРОВУВАТИ, дарувати, задаровувати, обдарити, надаряти, НАДІЛЯТИ, *д.* обдавати; *док.* ОБДАРУВАТИ, надарувати, подарувати.

ОБДИРАТИ, стягати /знімати/ останню сорочку; *(шкуру)* знімати, здирати, */цілком/* облуплювати; *(шкіру)* обдряпувати, дряпати, обшморгувати, обшарпувати; *(одяг)* обривати, дерти.

ОБДІЛЯТИ, 1. наділяти, давати, дарувати, уділяти, обдаровувати; 2. кривдити, недодавати, обходити, обминати; *п-к* **ОБДІЛЕНИЙ,** 1. наділений / *п. ф., 2.* обійдений.

ОБДУМУВАТИ, продумувати, метикувати, ОБМІРКОВУВАТИ, розважати.

ОБДУРЮВАТИ, дурити, одурювати, вводити в оману, *зап.* обманювати, *(казати неправду)* брехати, *(нехтувати обіцянку)* ламати слово; *(не справджувати надій)* підводити; *(пошивати в дурні)* ошукувати, МАХЛЮВАТИ, піддурювати, підманювати, *лем.* обмахорювати, ошалапучувати, обшахрбвувати, об'їжджати, обкручувати /круг пальця/, милити очі, *г.* перти тумана в очі; *дк.* ОБДУРИТИ, обшахрати, обмахлярувати, оступачити, убрати в шори, пошити в дурні, *(пре. в карти) ок.* обремізити.

ОБЕЗБОЛЮВАТИ і **-ЮЮЧИЙ,** *д!* ЗНЕЧУЛЮВАТИ.

ОБЕЗЗБРОЮВАТИ, роззброювати, вибивати зброю з рук, невтралізувати, *(ласкою)* зв'язувати руки й ноги *кому;* **-ЮЮЧИЙ,** здатний роззброїти */П.* розтопити кригу/.

ОБЕЛІСК, **due.** КОЛОНА.

ОБЕРЕЖНИЙ, ОБАЧНИЙ, *(у діях — ще)* нервучкйй; *(крок)* тихий; *(у поведінці)* тактовний, делікатний, *о. з* оглядом на задні колеса; *(птах)* сторожкий.

ОБЕРЕЖНО *пр'.,* ОБАЧНО / *всі пох. від* ОБЕРЕЖНИЙ; *(рухатися)* помалу, з оглядом.

ОБЕРЕМОК, *(дров)* в'язка; *(як міра)* верета; *ПР.* багато, купа, віз; & оберемочок.

ОБЕРІГАТИ, боронити, обороняти, захищати, охороняти, стерегти, берегти.

ОБЕРТ, ОБОРОТ, *(у танці)* пірует.

ОБЕРТАТИ, ***(боком)*** повертати; *(коні)* завертати; *(на свою віру)* навертати; *(зброю)* спрямовувати; *(вісь)* крутити, вертіти; *(на що)* перетворювати, *(на кого)* перевертати, перекидати; *(чим)* орудувати, маніпулювати */н.* грішми/; *(на гостинці)* уживати.

ОБЕРТАТИСЯ, повертатися, відвертатися, *(у сні)* перевертатися, перекидатися; *(на місці)* кружляти, обкручуватися; *(- зброю)* спрямовуватися; *(- справи)* розпинатися, виливатися; *(- вісь)* крутитися, *(- кров)* циркулювати; *(в гурті)* бувати, *зн.* тертися, вертітися; *(- гроші)* ходити, бути в обігу; *(на що)* перетворюватися; *(на кого)* перевтілюватися у; *(чим)* кінчатися */н.* сваркою/, перерости у; *(неприємністю) ІД.* вилазити боком; *(до кого)* звертатися, вдаватися,/?, ударятися; *(хутко)* діяти, працювати, викручуватися; *(з чим) Р.* поводитися, орудувати *чим; дк.* **ОБЕРНУТИСЯ,** *(на що)* перемінитися.

ОБ'ЄДНАВЧИЙ, єднальний, інтегральний, стрижневий, здатний об'єднати, *ур.* братущий, *фр.* унітарний */н.* крок/.

ОБ'ЄДНАНИЙ, сполучений, з'єднаний; згуртований, збратаний, *кн.* інтегрований, унітарний; *(- відправу тогцо)* соборний; *пр.* ОБ'ЄДНАНО, соборно *і п. ф..*

ОБ'ЄДНАННЯ, *див.* СПІЛКА; *(фірм)* корпорація, трест, концерн; *(держав)* федерація, конфедерація, ліга, співдружність; *(дія)* об'єднання.

ОБ'ЄДНУВАТИ, ЄДНАТИ, *кн.* інтегрувати; *(однодумців)* гуртувати, згуртовувати, братати, збирати докупи; ***п-к*** **-УЮЧИЙ,** що єднає, об'єднувач, ОБ'ЄДНАВЧИЙ.

ОБ'ЄКТ, *(досліджень)* предмет; *(оборонний)* точка; *(господарський)* одиниця.

ОБ'ЄКТИВНИЙ, безсторонній, неупереджений; *(світ) ФІЛ.* зовнішній, довколишній, реальний, дійсний.

ОБ'ЄМ, *див.* ОБСЯГ; *(посудини)* місткість; ***п-к*** **ОБ'ЄМИСТИЙ** ***зап.,*** *д!* УКЛАДИСТИЙ.

ОБЖИТИЙ, *(край)* освоєний, заселений; *(дім)* вже затишний; *(- місце)* наейджений.

ОБИДВА, один і другий, і той і другий: *ФР.* обоє.

ОБИРАТИ, вибирати, віддавати перевагу, добирати; *Р.* оббирати.

ОБІГ, *(краму)* оборот, обертання; *(коштів)* циркуляція, оборотність; *(слів)* вжиток.

ОБІД, *див.* ТРАПЕЗА; *(міра часу)* полудень, обідня пора; *(на праці)* обідня перерва /павза/; & обідець.

ОБІДАТИ, *д!* ЇСТИ; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що обідає, звиклий /ставши/ обідати.

ОБІДДЯ і **ОБІД,** *(залізні)* шина; *(круглих речей)* обруч,/?, ріхва; & обідець.

ОБІДНІЙ, обі'дішній; *(сон)* післяобідній; *(- спеку)* полуденний.

ОБІДНЯ, *див.* ВІДПРАВА.

ОБІДРАНЕЦЬ, *див.* ОБШАРПАНЕЦЬ.

ОБІЖНИК, циркуляр.

ОБІЙДЕНИЙ, *(в ділъбі)* помінений, покривджений; *(долею) ІД.* БЕЗТАЛАННИЙ.

ОБІЙМАТИ, *(руками)* обвивати, обхоплювати, пригортати, притискати до серця, стискати в обіймах; *(полум'ям)* охоплювати, поймати, огортати; *(- чуття)* брати, ОВОЛОДІВАТИ, захоплювати, окривати, полонити; *(розумом)* ОСЯГАТИ; *(- одяг)* обтягати; *(горами)* оточувати, огинати; *(посаду)* посідати, займати.

ОБІЙМИ, *(дія)* обнімання; *(ночі) П. о.* шати; & обіймища.

ОБІЙМИЩЕ, обмах, обіймиця, *сов.* обхват.

ОБІЙСТЯ, *див.* САДИБА, ДВІР.

ОБІК *пр.,* обіч, побіч, поруч, поряд, опліч, попліч; *(збоку)* осторонь; *ПРИЙ.* БІЛЯ

ОБІРУЧ *пр.,* обома руками; *Р.* обабіч; *Р.* обруч, попід руки.

ОБІТ і **ОБІТНИЦЯ,** *див.* ОБІЦЯНКА.

ОБІЦЯНКА, зобов'язання, слово, *(покласти крап)* зарік, *зет. обрік, ур.* обіт, обітниця, присяга; *(дія)* обіцяння.

ОБІЦЯТИ, обіцятися, давати слово, зобов'язуватися, *г.* обіцювати, приобіцювати; *(не робити)* зарікатися, давати зарік; *(успіх)* подавати надії на; *(гарну погоду)* віщувати, пророкувати, *г.* заповідати; *(щастя)* усміхатися ***чим;*** *(недобре)* нахвалятися, загрожувати ***чим.***

ОБ'ЇДАТИ, *(харчами)* обжирати; *(кістку)* обгризати; *(грушу)* обкушувати.

ОБКИДАТИ, 1. *(снігом)* обсипати; *(жаром)* обкладати; *(ниткою)* обметувати; 2. *(сніг)* відкидати; *(чим)* обгороджувати, оточувати.

ОБКЛАД, дифтерит.

ОБКЛАДАТИ, *(цеглою)* обличковувати; *(лайкою)* обкидати; *(хмарами)* оповивати, огортати; *(податком)* оподатковувати; *(митом)* накладати *що; (кулаками)* бити.

ОБКЛАДИНКА, обгортка, окладника, *(тверда)* оправа, палітурка; *(не вшита)* палка.

ОБКРАДАТИ, окрадати, *ев.* чистити; дк. **ОБІКРАСТИ,** обчистити, ОБІБРАТИ /ОББИРАТИ/.

ОБКРУЧУВАТИ, ОБВИВАТИ; *(дільце)* прокручувати, дк. облагодити, обробити; *П.* ОБДУРЮВАТИ; *(молодих) Ф.* одружувати, вінчати; *(ключ)* крутити, обертати.

ОБЛАВА, *(на звіра)* облога, ПОЛЮВАННЯ; *(на людей)* хапання, виловлювання, нагінка; *ЗБ. (учасники облави)* загоничі, облавники, *зн.* гицлі; *З.* здвиг, натовп.

ОБЛАДНАННЯ, устаткбвання, спорядження, *р.* облада; *(житла)* ОБСТАНОВА, убрання; *(дія)* обладнання, устаткування.

ОБЛАДНУВАТИ, ладнати, облагоджувати; *(цех)* устатковувати; *(житло)* опоряджати, обставляти.

ОБЛАМУВАТИ, ламати, *(руки)* виламувати; *(кого)* приборкувати.

ОБЛАПУВАТИ, обмацувати, лапати, мацати.

ОБЛАСТЬ, ***див.*** АРЕАЛ, СФЕРА.

ОБЛАЧАТИ *ур.,* убирати в шати; *пі* ОДЯГАТИ.

ОБЛАШТОВУВАТИ, обживати, давати лад, ОБЛАДНУВАТИ; Я. організовувати; и. *ф.* **ОБЛАШТбВУВАТИСЯ,** обживатися, окублюватися, убиватися в пір'я, ставати на ноги.

ОБЛЕГШУВАТИ, полегшувати; *(задум)* спрбщувати; *(тон)* послаблювати; *(серце)* заспокоювати.

ОБЛЕСЛИВИЙ, облесний, улесливий, ЛЕСТИВИЙ, *(язик)* медоточивий, спокусливий.

ОБЛЕСНИК, підлесник, підлабузник, *с.* спокусник, звабник.

ОБЛЕЩУВАТИ, *див.* ЛЕСТИТИ.

ОБЛИВАТИ, *(водою)* обдавати, поливати; *(потом)* заливати, *(світлом)* ОГОРТАТИ; *(- чуття)* полонити, заполонювати; *(- море) Р.* омивати.

ОБЛИВАТИСЯ, *(потом)* заливатися, *(слізьми)* вмиватися, *(кров'ю /серце/)* обкипати.

ОБЛИЗЕНЬ *жм., (жениху)* відмова; 77. невдача */н.* це пахне облизнем/.

ОБЛИЗУВАТИ, лизати, вилизувати; *(полум'ям)* ОБІЙМАТИ;

ОБЛИЗУВАТИСЯ, *(в захваті)* смакувати /наперед/; *(від невдачі)* їсти облизні.

ОБЛИЧЧЯ, лице, вид, фізіономія, *вул.* ПИКА, *ур.* лик, *д.* твар; 77. зовнішність, вигляд, образ; *(явища)* зміст, суть.

ОБЛИШАТИ, залишати, зоставляти, лишати, *з.* опускати, *(хату)* покидати, *(намір)* відмовлятися **від;** *(сумнів)* відкидати.

ОБЛІГ, *див.* ПЕРЕЛІГ.

ОБЛІК, *р.* обрахунок; *(дія)* обчислення, обрахування, обчислювання, обраховування; *(як ревізія)* переоблік.

ОБЛІКОВУВАТИ, обчислювати, обраховувати, облічувати.

ОБЛІПЛЮВАТИ, *(папером)* обклеювати; *(тіло одягом)* облягати, обтягати; *(~ комах)* обсідати, *(-людей)* оточувати.

ОБЛІТАТИ */дк.* **ОБЛЕТІТИ/,** *(стороною)* обминати; *(- вістку)* обходити; *(- листя)* опадати, падати, осипатися; *(в леті)* випереджати.

ОБЛІТАТИ */дк. від* **ЛІТАТИ/,** поперелітати, швидко облетіти/; *(літак)* випробувати /в леті/.

ОБЛОГА, *(міста)* бл/ь/окада, оточення, *п.* зашморг; *(звіра)* облава.

ОБЛУДА, фалш, неправда, нещирість, лукавство, лицемірство; *(ошуканство)* дурисвітство, ОБМАН, *г.* ошука, *д.* ошук, *з.* обмана; *(удавання)* облудність, комедянтство, *ок.* **прикиди;** *(хто)* ОБЛУДНИК; *(галюцинація)* примара, мана.

ОБЛУДНИЙ, обманний, брехливий, фалшивий; *(- людей)* лицемірний, нещирий, *с.* підступний; *(сон)* примарний, ілюзорний; *(здогад)* ПОМИЛКОВИЙ; & облудливий.

ОБЛУДНИК, облуда; *див. ще* ЛИЦЕМІР, ОШУКАНЕЦЬ.

ОБЛУПЛЮВАТИ, *(лушпу)* обдирати, облущувати, оббирати; *(шкуру)* здирати, знімати; *(кору)* обкорувати; 77. грабувати.

ОБЛЯГАТИ, оточувати; *(- одяг)* обтягати, облипати; *(мрякою)* оповивати; *(- думки)* захоплювати, заполонювати, поймати; *(місто)* обступати, брати в облогу; *(вкладатися спати) б. з.* облягатися.

ОБЛЯГАТИСЯ, *див.* ОБЛЯГАТИ.

ОБЛЯМІВКА, *(обшивка)* лямівка, обвідка, берег, *(краєм тканини — ще)* габа, *сов.* кайма; *(з хутра)* оторочка.

ОБЛЯМОВУВАТИ, лямувати, обшивати, кантувати, *(пре. хутром)* оторочувати, *(мережкою)* обмережувати, *(малюнками)* обводити; *п!* ОПРАВЛЯТИ.

ОБЛЯПУВАТИ, *(водою)* обпорскувати, оббризкувати; *(брудом)* заляпувати, обмазувати.

ОБМАЗУВАТИ, ОБМАЩУВАТИ, мазати; *(щоки)* обмурзувати, замурзувати; ЗАБРУДНЮВАТИ.

ОБМАЛЬ *пр.,* недосить, малувато, мало.

ОБМАЛЬОВУВАТИ, розмальовувати; *(фігуру)* окреслювати; *(побут)* описувати, змальовувати.

ОБМАН, дурисвітство, махлярство, шахрайство, ОБЛУДА; *(ілюзія)* ОМАНА.

ОБМАНЮВАТИ, ДУРИТИ, махлювати, махлярити; брехати, ламати слово; *(кого)* ошукувати; *(надії)* зраджувати, не справджувати, підводити; *(дівчат)* спокушати, зводити.

ОБМАЩУВАТИ, намащувати, мастити: *(глиною)* обмазувати, ШПАРУВАТИ; *(салом)* заяложувати.

ОБМЕЖЕНИЙ, лімітований, обмежований, *з.* огориенний; *(чим)* оточений; *(гурт)* невеликий; *(зміст)* примітивний; *(хто)* недалекий, зашорений, бідний на розум, лобом неширокий.

ОБМЕЖУВАТИ, лімітувати, *МД* л/ь/окалізувати; *(горами)* відгороджувати, відділяти; *(дії)* стримувати; *(рухи)* тримати на припоні; *п-к* **-УЮЧИИ,** що обмежує, здатний обмежити, звиклий обмежувати, обмежувальний, межовий, для обмеження.

ОБМЕЖУВАТИСЯ, *(чим)* задовольнятися, *(- кару)* зводитися до, не виходити за межі.

ОБМИВАТИ, обполіскувати; *(бруд)* змивати; *(- дощ)* відсвіжати, окропляти; *(сім'ю)* обпирати, мити; *(свято) СОВ.* окропляти, збризкувати, випивати з нагоди.

ОБМИНАТИ */док-* **ОБМИНУТИ/,** минати, обходити, об'їжджати, оббігати, випереджати; *(стадію розвитку)* пропускати, перескакувати через; *(хату)* не заходити до; *її.* уникати, оминати, виминати, ухилятися /утікати/ від, *с.* цуратися, сахатися; *(чаркою)* проминати.

ОБМИНАТИ */док.* **ОБІМ'ЯТИ/,** *(тісто)* розминати, м'яти, виминати.

ОБМІЛИНА, переміль, *див. ще* МІЛИНА; *(здовж узбережжя морів) кн. юр.* шелф.

ОБМІН, міньба, обмінювання, розмін, вимін, *зет.* міна, обміна, *г.* виміна.

ОБМІНЮВАТИ/СЯ/, міняти/ся/, розмінювати/ся/, вимінювати/ся/; *тж*< **ОБМІНЮВАТИСЯ,** *(думками)* ділитися; *(словами)* перекидатися; *(ущипками) ІД.* шпигатися.

ОБМІРКОВУВАТИ, обдумувати, обмізковувати, обраховувати, ОБГОВОРЮВАТИ; *(за і проти)* виважувати, зважувати; *(до дрібниць) ф.* обсмоктувати, пережовувати.

ОБМІРЮВАТИ і **ОБМІРЯТИ,** міряти, виміряти; *(очима)* озирати, оглядати; *(нечесно міряти)* недоміряти, недомірювати.

ОБМІТАТИ, *(порох)* змітати, *(хату)* замітати, вимітати, мести; *(цвітом)* обсипати.

ОБМОВА, плітка, поговір, неслава, *с.* НАКЛЕП.

ОБМОВЛЯТИ, ганити, гудити, неславити, чорнити, огуджувати, *б. з.* обносити, с. ОББРІХУВАТИ, ганьбити, паплюжити; *п. ф.* ОБМОВЛЯТИСЯ *зап.*$_y$ *(словом)* прохоплюватися, пробовкуватися, проговорюватися; *дк.* **ОБМОВИТИСЯ,** *у.* ляпнути /язиком/.

ОБМОВНИК, пліткар, плетун, *с.* НАКЛЕПНИК.

ОБМОРОЧУВАТИ, запаморочувати, затуманювати, задурювати, забивати баки /памороки/, збивати з пантелику, напускати туману /в очі/.

ОБМОТУВАТИ, обвивати, обгортати, обкутувати; *(мотузком)* обкручувати, об'в'язувати, *б. з.* об'язувати; *П.* ОБДУРЮВАТИ.

ОБНІЖОК, обміжок, межник; *пор.* МЕЖА.

ОБНОВЛЯТИ і **ОБНОВЛЮВАТИ,** оновляти, відновляти, відновлювати; *(природу)* воскрешати, відроджувати, оживляти, омолоджувати; *(звичай)* підновляти, усучаснювати.

ОБНОСИТИ, *(навколо)* носити, *(у ряд місць)* розносити, *(гостей)* частувати, пригощати; *(тином)* обгороджувати; *(риштованням)* обриштовувати.

ОБНЮХУВАТИ, *(з усіх боків)* НЮХАТИ; 77. обстежувати.

ОБОВ'ЯЗКОВИЙ, *(захід)* неодмінний, /до/конечний; *(закон) г.* невідкличний; *(-службу) г.* мусбвий.

ОБОВ'ЯЗКОВО *пр.,* неодмінно, конче, доконче, конечно, доконечно, хай /там/ що, *г.* мусово, *о.* кров з носа.

ОБОВ'ЯЗОК, повинність, *ур.* місія, *ок.* обов'язь.

ОБОВ'ЯЗУВАТИ і **-УЮЧИИ,** *д!* ЗОБОВ'ЯЗУВАТИ.

ОБОЖНЮВАННЯ, піітет

ОБОЖНЮВАТИ, обожувати, боготворити, обоготворяти, побожно мліти перед *ким; (предмети)* фетишувати.

ОБОЛОНКА, оболона, *г.* обслона, *т.* сорочка, кожух; *П. (зовнішність)* шати, убрання; *(клітини) біол.* мембрана; *Б. З,* шибка;

ОБОЛОНЬ, заплавні луки; & оболоня, оболоння.

ОБОПІЛЬНИЙ, взаємний, *зет.* обоюдний; *(-угоду)* двосторонній.

ОБОРА, due. ЗАГОРОДА.

ОБОРОНА, захист; *(себе)* самооборона; *(опіка)* заступництво, підтримка, протекція; *ЮР.* сторона підсудного; *пор.* АПОЛОГІЯ.

ОБОРОНЕЦЬ, захисник, заступник, опікун, *ур.* поборник, *р.* оборонник; *юр.* адвокат; *пор.* АПОЛОГЕТ, АДЕПТ.

ОБОРОНЯТИ, боронити, захищати, ставати /виступати/ в обороні, брати під оборону; *(від кривд /кого/)* заступатися /оступатися, обставати/ за; *(від холоду)* обергати, охо-

роняти, рятувати; *(права)* обстоювати, не давати на поталу.

ОБОРОНЯТИСЯ, боронитися, захищатися, відбиватися, давати відсіч; *(від прикрощів)* оберігатися, рятуватися; *(в облозі)* відбивати наступ.

ОБОРОТ, *(осі)* оберт; *(грошей)* кругообіг, циркуляція; *(подій)* перебіг, розвиток, хід; *(бесіди)* напрям; *ЗАЛ.* діло, експлуатація /*н.* ресурси пішли в оборот/.

ОБПОРСКУВАТИ, оббризкувати, кропити, бризкати, порскати, скроплювати, збризкувати, спорскувати, окропляти, обхлюпувати, *сов.* оприскувати.

ОБРАЖАТИ, *(словом)* колоти, завдавати образи, *с.* плювати в душу, *(стало)* допікати, дошкуляти; *(ділом)* кривдити, чинити кривду; *Р.* бентежити, дратувати; & *р.* ображувати; *п-к* **-АЮЧИИ,** що ображає, звиклий ображати, здатний образити, з образою на устах, сповнений образи, образливий для *кого.*

ОБРАЖАТИСЯ, мати кривду, кривдитися, *кн.* бути в претенсІЇ; *дк.* **ОБРАЗИТИСЯ,** вдаритися в амбіцію.

бБРАЗ *Імн.* **ОБРАЗИ/,** *(людський)* подоба, вигляд, з. постать; *(обличчя)* портрет; *ЛІТ.* тип, персонаж, герой; *(чого)* зображення, картина; Ж обличчя.

ОБРАЗ *Імн.* **ОБРАЗИ/,** ікона, картина; & образок.

ОБРАЗА, ураза, кривда, *ід.* плювок у душу; *(ставленням)* зневага; *(в серці)* досада; *(повторювана)* глузи, кпини.

ОБРАЗЛИВИЙ, *(вираз)* кривдний, зневажливий, уразливий, пашквільний; *(легко ображуваний /хто/)* недоторканий, дiткливий.

ОБРАЗНИЙ, *(- мову)* барвистий, яскравий, живий; *(опис)* МАЛЬОВНИЧИЙ, кольоритний.

ОБРАЗОТВОРЧИЙ, *(засіб)* мистецький, артистичний, *сов.* художній.

ОБРАНЕЦЬ, *як ім.* обраний, вибраний, *(з числа всіх)* найкращий; *(муз)* улюбленець.

ОБРАХОВУВАТИ, підраховувати, обчислювати, лічити; *Р.* розраховувати; *П.* обмірковувати; *(нечесно рахувати)* обдурювати, недоплачувати, недодавати здачі.

ОБРАХУНОК, підрахунок, обчислення, *(собівартості^* калькуляція, *(ремонту /дія/)* розрахунок, */документ/* кошторис; *Р,* облік.

ОБРЕЗКЛИЙ, одутий, одутлий, брезклий, набрезклий; *(після сну)* оспалий,

ОБРИВАТИ, *(цвіт)* зривати, обшморгувати, *(нитку)* уривати, розривати, *(з країв)* відривати, надривати; *(спів)* припиняти; *(мовця)* переривати, */різко/ док.* обрізати; *(руки)* натруджувати; *(життя)* вкорочувати.

ОБРИВАТИСЯ, зриватися; уриватися, розриватися; *(- звуки)* перериватися, замовкати; *(- рельєф)* /круто/ спадати; *(- ліс)* кінчатися; *док,* **ОБІРВАТИСЯ,** обноситися, обдертися.

ОБРЙДА, див. ВІДРАЗА.

ОБРИДАТИ, НАБРИДАТИ, ДОКУЧАТИ, *с.* осоружитися, (ж. осоружіти, з. оститвати; *док.* **ОБРИДНУТИ,** огиднути, огідіти, осточортіти, ОСТОБІСІТИ, сидіти в печінках.

ОБРИДЛИВИЙ, набридливий, ДОКУЧЛИВИЙ; ОГИДНИЙ, бридкий; & обрйдний.

ОБРИС, контур, конфігурація, окреслення, силюета /силует/, *г.* сильвета; *(збоку)* профіль; *(губ)* рисунок; *ми.* **ОБРИСИ,** *(в уяві)* образи, картини, *(обличчя)* риси.

ОБРІЗУВАТИ, *(гілля)* обтинати, зрізувати, підрізувати; *(хвіст)* втинати, відтинати; *(дроти)* перерізувати; *(волос)* обстригати, */нерівно/* обкраювати; *(мовця)* уривати, перебивати; *док.* **ОБРІЗАТИ,** урізати, обчикрижити.

ОБРІЙ, *(лінія)* небокрай, крайнебо, *сов.* горизонт; *(простір)* видноколо, виднокруг, виднокрай, виднокіл, бвид; *(намет неба)* небосхил, баня неба; *П. (коло знань)* кругозір, круговид, кругогляд; **мн. ОБРІЇ,** *(успіхів)* перспективи.

ОБРОБЛЯТИ, *(рану)* препарувати, *(землю)* порати, копатися в, *(буряки)* вирощувати; *(тему)* розробляти, опрацьовувати, працювати над; *(дані)* упорядковувати; *(остаточно)* викінчувати, довершувати, удосконалювати; *(кого)* навертати, схиляти до; *(ділъце)* облагоджувати, обкручувати; & оброблювати; **п-к -ЯЮЧИЙ,** що обробляє, здатний обробити, зайнятий обробкою, обрббник, для обробки, обрбблювальниЙ, обробний.

ОБРОСТАТИ, поростати, заростати; *(членами) ІД.* рости числом, *(мітами)* БАГАТІТИ.

ОБРОТЬ, обротька, вуздечка.

ОБРУБОК, оцупок, оклецьок.

ОБРУБУВАТИ, КРЕМСАТИ, обкраювати, відрубувати, відтинати; *(пута)* розрубувати.

ОБРУС, скатертина, скатерка, настільник; & обрусок.

ОБРУЧ, *д* ПОРУЧ.

ОБРУЧ, *(на колесі)* обід, шина; & обручик.

ОБРУЧКА, перстень, каблучка; *Р.* браслет.

ОБРЯД, ритуал, церемонія; *(урочий)* ЦЕРЕМОНІЯЛ; *(звичай)* традиція, ж. заведенція.

ОБСАДЖУВАТИ, засаджувати; *(стіл, кіш)* садовити за *що /кого/; (входи й виходи)* забл/ь/оковувати, оточувати; *(злиднями)* обсідати.

ОБСЕРВАТОР, *д!* СПОСТЕРІГАЧ.

ОБСЕРВУВАТИ, *див.* СПОСТЕРІГАТИ.

ОБСІДАТИ, сідати за; оточувати; *(- чиряки)* висипати; *(- біди)* сипатися; *(- ворогів)* нападати, НАПОСІДАТИСЯ; *(- настрій)* ОВОЛОДІВАТИ; *док.* **ОБСІСТИ,** опрягтй.

ОБСКУБУВАТИ, *(птаха)* обпатрювати, *(пір'я)* скубти, общипувати, обривати.

ОБСЛІДУВАТИ, *див.* ОБСТЕЖУВАТИ.

ОБСЛУГА, екіпаж, команда, персонал, штат, залога; *(дія)* обслугов/ув/ання.

ОБСЛУГОВУВАТИ, обслужувати; *(в їдальні)* слугувати, прислуговувати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що обслужує, радий обслужити, зайнятий обслугою, обслугбвий, для обслуговання.

ОБСМАЛЮВАТИ, осмалювати; *(вогнем)* обпалювати, *(димом)* обкурювати, *(жаром)* обпікати, опікати, *(вітром)* обвітрювати.

ОБСМІЮВАТИ, *див.* ВИСМІВАТИ.

ОЬСІАВАТИ, *(за чим)* обстоювати *іца,* наполягати на *чім, ф.* бути */н.* бути за рівні права/, *фр.* ставати */н.* ставати за своє/; *(за ким)* заступатися, оступатися, захищати /боронити/ *кого, с.* стояти горою; *(людьми)* обступати, оточувати; *(- думки)* поймати, охоплювати, оволодівати.

ОБСТАВИНА, деталь, факт, аспект; *(епізод)* подія, випадок, оказія, пригода, інцидент; *(абстрактна)* явище, феномен; *мн.* **ОБСТАВИНИ,** умбви/ни/, стан /хід/ справ, ситуація, перебіг подій, *пі* ОБСТАНОВКА, *(побутові)* становище, стан, картина.

ОБСТАНОВА, *(меблі)* умебльбвання, *ок.* обстава; *(апаратура)* обладнання, устаткбвання; & ОБСТАНбвКА, СИТУАЦІЯ, АНТУРАЖ, довкружжя, ДОВКІЛЛЯ; *фр.* обставини, умови

ОБСТЕЖЕННЯ, обслідування, обслід, *є.* обсліджения, *(медичне)* огляд.

ОБСТЕЖУВАТИ, вести обстеження *ф.* обслідування/, інспектувати, *р.* обслідувати, *г.* обсліджувати; *П.* ОГЛЯДАТИ, перевіряти, ревізувати; *(хворого) г,* бадати.

ОБСТОЮВАТИ, стояти за, ОБОРОНЯТИ; *(свій погляд)* стояти /наполягати/ на своєму.

ОБСТУПАТИ, ОТОЧУВАТИ, *ур.* оступити; *(- дим)* оповивати, затягати, заволікати; *(- думки)* полонити, поймати.

ОБСЯГ, об'єм, величина, розмір; *(знань)* обшар, широта, широчінь,/?, обшир.

ОБТИНАТИ, *див.* ОБРІЗУВАТИ; *(сокирою — ще)* обрубувати; *док.* **ОБТЯТИ,** обчухрати.

ОБТІЧНИЙ *сов., (фюзеляж:)* зализаний, округлий, заокруглений, обшарбваний.

ОБТРІПУВАТИ, *(сніг)* стріпувати, струшувати, обтрушувати, збивати; *ур.* отрясати.

ОБТЯЖЛИВИЙ, важкий; (- *розмову)* тяжкий, непришний, нестерпний; *ЮР.* який обтяжує, затяжкий для *кого, св.* обтяжуючий; *(- чекання)* передсудній, довгий як вік; & утяжливий.

ОБТЯЖУВАТИ, *(кого)* бути тягарем /с. сідати на *ШУЮ/кому, /душевно/*лягати тягарем на серце *кому; (чим)* перевантажувати, обнатужувати, *кн.* обважнювати, */душу/* сповнювати; *(провину)* збільшувати; *(сюжет)* ускладнювати, переобтяжувати; *(життя)* заклопочувати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** щораз тяжчий, звиклий обтяжувати, ОБТЯЖЛИВИЙ;

док. **ОБТЯЖИТИ,** *о.* повісити камінь на шию.

ОБУМОВЛЮВАТИ, спричиняти, причинятися до, зумовлювати, ставати умовою *чого; (в угоді)* застерігати; *(чим)* ставити умовою *що,* ставити в залежність /узалежнювати/ від *чого.*

ОБУРЕНИЙ, збурений, розгніваний, розлючений, роздратований.

ОБУРЕННЯ, невдоволення, роздратовання, *с.* **гнів,** пересердя; *(дія)* роздратування.

ОБУРЛИВИЙ, *(факт)* неподобний; *(- несправедливість)* кричущий.

ОБУРЮВАТИ/СЯ/, сердити/ся/, гнівати/ся/, *б. з.* збурюїйти/ся/, запалювати/ся/; *(- стіни)* обвалювати/ся/; ***тяк.*** **ОБОРЮВАТИ,** *(проти)* підбурювати.

ОБХІДЛИВИЙ, ввічливий, чемний, привітний, люб'язний, тактовний; & обіхідливий.

ОБХбДИТИ, *(навколо)* іти; *(хворих)* відвідувати; *(- чарку)* переходити /передаватися/ з рук до рук; *(- вістку)* облітати; *(стороною)* /об/минати, *с.* цуратися, сахатися, уникати; *(факти)* не зважати на, не враховувати, не брати до уваги; *(в дільбі)* кривдити, лишати без належного; *(пре. з ч.* не) стосуватися до *їй.* це кас не обходить/; *(кого)* доглядати; *(свято)* святкувати, відзначати.

ОБХОДИТИСЯ, *(без чого)* давати собі раду; *(з ч.* не) відбуватися */н.* не обійдеться без нас/; *(дорого)* коштувати; *(з ким)* поводитися; *(добре)* ставитися; *(без пригод)* минати; & обіхолитися; *док.* **ОБІЙТИСЯ,** д. перемеженитись.

ОБЧИСЛЮВАТИ і **ОБЧИСЛЕННЯ,** *див.* ОБРАХОВУВАТИ і ОБРАХУНОК.

бБШАР, простір; *(праці)* обсяг; *(навколишній) див.* ДОВКІЛЛЯ; & обшир.

ОБШАРПАНЕЦЬ, обідранець, обірванець, ГОЛОДРАНЕЦЬ, халамидник, шарпак.

ОБШАРПАНИЙ, обдертий, обтріпаний, драний, обірваний, обшмаганий, подертий, пошарпаний.

ОБШАХРОВУВАТИ, *див.* ОБДУРЮВАТИ.

ОБШИВКА, ОБЛЯМІВКА; *(корабля)* обшива; *(сорочки)* комір; *(дія)* обшивання.

бБШИР, простір; *(знань) Р.* обсяг; & обшар.

ОБШКРІБАТИ, обшкрябувати, обскрібати, зішкрібати, зшкрябувати, зчищати.

бБШУК, трус, *жрґ. сов.* шмон.

ОБШУКУВАТИ, шукати, перешукувати, *(робити трус)* трусити; *(кутки)* обнишпорювати.

ОБЩИНА *бар., у.* громада; *п-к* **ОБЩИННИЙ** *бар.,* громадський, *п. ф. іменника* громад */н.* землі громад/.

ОБ'ЯВА, *див.* ОГОЛОШЕННЯ.

ОБ'ЯВЛЯТИСЯ, *(відкриватися)* виявлятися, розкриватися, *(з ч.* не) не показуватися; *(давати знати /про себе/)* подавати вістку, нагадувати; *(після зникнення)* відшукуватися; *(з'являтися)* являтися, виринати; *(владі)* оповіщатися, зголошуватися, приходити з повинною; *(хворим)* називатися, удавати з себе, *с.* прикидатися, *(святим)* проголошувати себе; *(- правду)* ставати явним, спливати на поверхню.

ОВАЛЬНИЙ, *див.* ЯЙЦЮВАТИЙ.

ОВАЦІЯ, *див.* ОПЛЕСКИ.

6ВИД, *див.* ОБРІЙ.

ОВОЛОДІВАТИ, *(силою)* здобувати, ЗАХОПЛЮВАТИ, заволодівати, ПРИВЛАСНЮВАТИ; *(увагою)* полонити, заполонювати; *(собою)* опановувати, брати себе в руки; *(ким)* ОХОПЛЮВАТИ /ОБІЙМАТИ, наринати на/ *кого; (чим)* ЗАСВОЮВАТИ /подужувати, осягати/*іцо.*

ОВОЧ, плід; *мн.* **ОВОЧІ,** *(городу)* городина, *(саду)* садовина, *сов.* фрукти.

ОГИДА, гидливість, ВІДРАЗА.

ОГИДНИЙ, ГИДКИЙ, ПАСКУДНИЙ, плюгавий, *р.* обрйдний; *(вчинок)* ганебний, підлий.

ОГИНАТИСЯ, пручатися, борсатися, ОПИРАТИСЯ, опинатися, *(- тварин)* норовйтися; *(на праці)* ухилятися, відкручуватися; *(без діла)* крутитися, товктися, ТИНЯТИСЯ.

ОГИР, див. ЖЕРЕБЕЦЬ.

ОГЛЯД, *(дія)* оглядини, оглядання, *в-й* парад/а/; *(митний)* обстеження, с. обшук; *(хворих) г.* бадання; *(в газеті)* коментар.

ОГЛЯДАТИ, обдивлятися, о/б/зирати, водити /кружляти, перебігати, шукати/ очима, нишпорити оком; *(що)* роззиратися /розглядатися/ по *чому; (хворих)* ОБСТЕЖУВАТИ; *(пройдений шлях)* розглядати.

ОГЛЯДАТИСЯ, озиратися, *(довкола)* розглядатися, роздивлятися; *(на цензуру)* зважати на, рахуватися з, побоюватися /остерігатися/*чого.*

ОГНЕВИЙ, ОГНЙННИЙ, бгНИЩЕ, ОГОНЬ, *див.* ВОГНЕВИЙ, ВОГНЕННИЙ, ВОГНИЩЕ, ВОГОНЬ.

ОГОВТУВАТИ, повертати до тями.

ОГОВТУВАТИСЯ, обвикати, оббуватися, освоюватися; *(по стресі)* ОПАМ'ЯТОВУВАТИСЯ; *(поважніти)* доходити розуму, братися за розум, серйознішати.

ОГОЛОШЕННЯ, об'ява, повідомлення, *г.* звідомлення; *(догани)* винесення, висловлення; *(дія — ще)* оповіщення, оприлюднення, проголошення.

ОГОЛОШУВАТИ, оповіщати, розголошувати; *(вирок)* доводити до відома, повідомляти, оприлюднювати, зачитувати; *(ким)* проголошувати, нарікати, обрікати, називати, *ур.* окликати, оглашати; *(догану)* виносити, висловлювати, */подяку/ ще* складати.

ОГОЛЮВАТИ, *(дерева)* роздягати; *(хату)* опорожняти; *(суть)* розкривати; *(людей)* оббирати; & оголяти.

ОГОРОДЖУВАТИ, *див.* ОБГОРОДЖУВАТИ; *(від лиха)* захищати, охороняти, убезпечувати.

ОГОРОЖА, тин, горожа, *(з дощок)* паркан, ділбвання, *(плетена)* пліт, *(жива)* живопліт, *(з ворин)* ворйння, *(з дощинок)* штахети, *(з лози)* лі'са, *(кам'яна)* стіна, мур, *(з гострих колів)* частокіл; *(іцо ділить)* перегорожа.

ОГОРТАТИ, ОБГОРТАТИ; *(пристрастями)* переповнювати *кого,* ЗАВОЛОДІВАТИ *ким.*

ОГРІВАННЯ, *(житла)* опалення, *р.* опал, *ок.* огрів.

ОГРІВАТИ, обігрівати, зігрівати, нагрівати, отеплювати; *(хату)* опалювати; *(душу)* розраджувати; *(києм)* уперіщувати, приголомшувати.

6ГРІХ, *(в оранці)* пропуск; *(у ділі)* НЕДОЛІК, хиба, помилка; *мат.* похибка.

ОГРЯДНИЙ, *(тілистий)* дебелий, кремезний; *(гладкий)* ситий, товстий, опасистий, повнотілий.

ОГУДА, осуд, ганьба, гана; *(обмова)* наклеп; *(дія)* паплюження, огудження.

ОГУДИНА, /о/гудиння, гарбузиння, гудина.

ОДАЛІСКА, *(в гаремі)* служниця, підложниця.

ОДЕЖА, дш. **ОДЯГ.**

ОДЕРЖУВАТИ, отримувати, діставати, *р.* відбирати; *(перевагу)* здобувати, *(освіту)* набувати, *(догану)* заробляти, *(урожай)* збирати.

ОДЕРЖУВАЧ, *г.* відборець; *(кореспонденції)* адресат.

ОДИН *чис, д.* оден, їден; *ЯК Щ.* одна істота, один індивід, одинак, одиниця; *ЯК П-К* самотній, одним-один, однісінький */г.* одніський/, *с.* один-єдиний, один-одинцем, один, як палець; *(дух) ЗАЙ.* той самий, однаковий; *ЯК П-К.* єдиний, неподільний /н. одна сім'я/; *ЯК ЗАЙ.* якийсь, котрийсь */н.* в одній хаті/.

ОДИНАК, *(ізольована істота)* одинець; *(у матері)* єдиний син, одинчик.

ОДИН-В-ОДИН, лице-в-лице, плече-вплече; *(один біля одного) р.* впритул.

ОДИНИЦЯ, цифра І; *(особа)* індивід/уум/; *(штатна)* посада; *(бойова)* підрозділ, з'єднання, формовання; *(єдина дочка)* одиначка.

ОДИНОКИЙ, *(постріл)* ізольований, окремий, поодинокий; *Р.* самотній; *Г.* єдиний.

бДІЖ, ОДІННЯ, *див.* ОДЯГ.

ОДІОЗНИЙ, небажаний, неприйнятний.

ОДІССЕЯ, *д!* ПОНЕВІРЯННЯ.

ОДКРОВЕННЯ, *(Боже)* пророцтво; *(у момент прозріння) кн.* осявання; *(грішника)* сповідь; *(щось нове)* відкриття; *пор.* **НАДХНЕННЯ.**

ОДНАК *сп.,* одначе, проте, але, а втім; *ЯКП.Р.* все одно.

ОДНАКОВИЙ, такий самий, однакий, ідентичний, *о.* з одного тіста, *с.* однаковісінький; такий, як завжди; *(обсягом)* рівний.

ОДНАКОВО ***пр.,*** все одно, однак, так чи

так /інак/, с. однаковісінько; *д.* однако, зарівпо;#Р. *СЛ.* байдуже.

ОДНОБІЧНИЙ, *(рух)* односторонній; *(вишкіл)* однобокий, вузький, обмежений; *(меч)* односічний, одногострий.

ОДНОБОКИЙ, *(меч, вишкіл)* ОДНОБІЧНИЙ.

ОДНОДУМЕЦЬ, *(у політиці)* спільник, побратим; *(у вірі)* одновірець.

ОДНОЗВУЧНИЙ, однотонний; *П.* одноманітний; *пор.* МОНОТОННИЙ.

ОДНОЗНАЧНИЙ, недвозначний, небагатозначний; *(з чим)* однаковий, тотожний.

ОДНОКРОВНИЙ, єдинокровний, одноплемінний.

ОДНОЛІТКА, ОДНОЛІТОК, *див.* РОВЕСНИК.

ОДНОМАНІТНИЙ, не різноманітний, монотонний, з. одностайний; *(звук)* однотонний, однозвучний, *(кольорит)* однобарвий; *(побут)* нудний, нецікавий, рутинний, сірий.

ОДНОМАСТИЙ, одномасний; *П.* однобарвий.

ОДНОСЕЛЕЦЬ, односілець, *сов.* односільчанин.

ОДНОСТАЙНИЙ, дружній, солідарний, весь, як один, *г.* однозгідний; *(нарід)* єдиний, неподільний; *(осуд)* загальний, *(-ухвалу /на зборах/)* одноголосний.

ОДНОСТАЙНІСТЬ, односердя, єдність; згода.

ОДНОСТАЙНО *пр.,* водносталь, як один, водно, односердно, плече-в-плече, в один голос /*р.* шкуру/.

ОДНОЧАСНО *пр.,* водночас, заразом, одноразово; *(сказати)* в одно слово, РАЗОМ.

ОДОРОБАЛО, *(предмет)* махіння; *(хто)* НЕЗГРАБА, чвалай; & одоробло, доробало.

ОДРУЖЕННЯ, шлюб, вінчання, вінець, побрання, *ФР.* партія; *(свято)* весілля.

ОДРУЖУВАТИ, вінчати, парувати; *(його)* женити; *(її)* видавати заміж, віддавати.

ОДРУЖУВАТИСЯ, брати шлюб, вінчатися, братися, іти /ставати/ до шлюбу, паруватися, *(в загсі)* розписуватися, *(йому — ще)* женитися, приводити жінку в хату, *(їй)* виходити заміж, віддаватися; док. **ОДРУЖИТИСЯ**, звінчатися, побратися, *(в загсі)* зареєструватися, *(йому— ще)* оженитися, *(їй)* зав'язати голову /косу, світ/.

ОДУБІТИ *док.,* одубти, одубнути; *(з морозу)* заклякнути, закоцюбнути; *(з дива)* ОСТОВПІТИ; *ЗН.* вмерти; *(- тварин)* здохнути.

ОДУЖУВАТИ, видужувати, ставати на ноги, оклигувати, очунювати, вичунювати, вичухуватися, повертати /приходити/ до здоров'я; (т *тварин)* виходжуватися; *док.* **ОДУЖАТИ,** вилізти на ряст, відхляти.

ОДУР, одуріння, запаморочення, очманіння, дур.

ОДУРІТИ *док.,* здуріти, збожеволіти, ОЧМАНІТИ.

ОДУРМАНЮВАТИ, дурманити, ЗАПАМОРОЧУВАТИ, П'ЯНИТИ, туманити розум; *(язиком)* задурювати; *п-к* **-ЮЮЧИИ,** здатний задурманити, для задурманення, дурманний, задурливий, запаморочливий, одурливий, одурманливий, *(запах)* п'янкий.

ОДУРЮВАТИ, ОБДУРЮВАТИ; *(дурманити)* ОДУРМАНЮВАТИ.

ОДУТИЙ і **ОДУТЛИЙ,** *(на виду)* ОБРЕЗКЛИЙ, *д.* задутий; ***(тлом)*** товстий, опасистий; *(від сну)* оспалий; *'(-. губи)* розпухлий, напухлий,набряклий.

ОДУХОТВОРЯТИ, *(творця)* окриляти, надихати, наснажувати; *(твір)* оживляти; (обличчя) осявати, ушляхетнювати.

ОДЯГ, одіж, одежа, убрання, убори */од.* убір/, *ур.* шати, одіння, *кн.* гардероб/а/, туалет/а/, *зн.* манатки, *д.* одяганка, убранка, одягало, одІво, одяга, з., плаття, плахіття; *(народній)* ноша, стрій; *(уніформа)* однострій.

ОДЯГАТИ, зодягати, убирати, *(пишно)* обряджати, *ур.* облачати, *д.* одівати, *(на що)* надягати; *(на ніс)* накладати; *(зброю)* чіпляти, вішати; *(асфальтом)* покривати.

ОЖЕЛЕДЬ, ожеледиця, д. ожеледа, ковзелиця.

ОЖИВАТИ, воскресати; *(- надію)* відроджуватися, відновлятися; *(в уяві)* поставати; *(- природу)* **відживати,** пробуджуватися, прокидатися.

ОЖИВЛЯТИ, воскрешати; *(забуте)* відтворювати, відсвіжувати; *(надії)* відживляти; *(пустелю)* будити зі сну, сповнювати життям; & оживлювати; *п-к* **-ЯЮЧИИ,** що воскрешає, здатний воскресити, воскресітель, відживнйй, живлющий, реанімаційний.

ОЗБРОЮВАТИ, *(військо)* збрбїти; *(технікою)* оснащувати, *(знанням)* прищеплювати *що.*

ОЗВІРИТИСЯ *док., (розлютитися)* осатаніти, оскаженіти, знавісніти; стати /зробитися/ звіром; & озвіріти, озвірчитися.

ОЗДОБА, прикраса; *(з повторюваних візерунків)* орнамент; *(вистави)* декорація; *(з пір'я)* плюмаж; *(науки) її.* окраса, гордість, *п.* перлина; *(дія)* оздоблення; *мн.* **ОЗДОБИ,** коштовності, *Р.* шати.

ОЗДОБЛЮВАТИ, прикрашати, красити, декорувати, *поет,* окрашати; *(зіллям)* обмаювати, КВІТЧАТИ, *(орнаментом)* орнаментувати; & оздобляти.

ОЗДОРОВЛЮВАТИ і **ОЗДОРОВЛЯТИ,** ***(становище)*** поліпшувати; *(атмосферу)* прочищати; *п-к (твір)* оживляти; **-ЮЮЧИЙ,** що оздоровлює, здатний оздоровити, для оздоровлення, оздоровчий.

ОЗЕРО, *(в центрі острова)* лягуна, *сов,* лагуна; & озерце, озеречко.

ОЗИВАТИСЯ і **ОБЗИВАТИСЯ,** відзиватися, відгукуватися, окликатися; *(до кого)* звертатися; *(словом)* прохоплюватися, промовляти *що; (- тварин)* подавати голос; *(-голос)* лунати, розлягатися; *(- кров)* прокидатися, даватися взнаки,виявлятися.

ОЗИМИНА, *див.* ВРУНА.

ОЗИРАТИ/СЯ/, *див.* ОГЛЯДАТИ/СЯ/.

ОЗЛИДНІЛИЙ, *див.* **ЗБІДНІЛИЙ.**

ОЗНАКА, прикмета, риса, властивість, особливість, *з.* ознак, *д.* познака; *(хисту)* повів, ПРИЗВІСТКА; *(життя)* свідчення, показник, прояв; *(символ)* знак, емблема.

ОЗНАЧАТИ, значити, *(з нст. ся.* що) свідчити, вказувати; *Г.* визначати.

ОЗНАЧУВАТИ, позначати, значити; *Р.* визначати.

ОЗОЛОЧУВАТИ, *(сонцем)* золотити, осявати, опромінювати, забарвлювати золотом; *(кого)* обдаровувати, збагачувати, робити багатим.

ОКАЗІЯ, випадок, подія, ПРИГОДА; *(слушний час)* нагода; *П.* випадковий транспорт.

ОКАЯННИЙ, грішний, гріховний, нечестивий; *(вітер)* злий, лютий, недобрий, неприємний; *ЛАЙ.* клятий, проклятий, триклятий, проклятущий.

ОКЕАН, *ЖМ.* ОКІЯН; МОРЕ; *П.* незміршь, безмежжя, безкрайність; *(- міру)* БЕЗЛІЧ */н.* океан думок/.

ОКИСНЕННЯ, оксидація, *сов.* окислення.

ОКІЛ, околиця; *Р.* оточення, товариство: *Г. ІСТ.* округа.

ОКІП, *(рів)* закіп; *(на фронті)* шанець, *сов.* окоп.

ОКЛАД, *(службовця)* зарплатня; *(на болячці)* компрес; *(ікони)* оправа, оздоба.

ОКЛИГУВАТИ, *див.* ОДУЖУВАТИ.

ОКЛИК, вигук, поклик, гукання; звертання.

ОКО, *(лихе)* погляд, *(фахівця)* зір; *(за ким)* ДОГЛЯД; & очко; *див. ще* ОЧІ.

ОКО-В-бКО, *(говорити)* ВІЧ-НА-ВІЧ; *(подібний)* волос-у-волос, голос-у-голос, як дві краплі води.

ОКОЗАМИЛЮВАННЯ, містифікація, введення в оману, забивання баків.

ОКОЗАМИЛЮВАЧ, містифікатор, *п.* ілюзіоніст.

ОКОЛИЦЯ, *(села)* куток; *(міста)* передмістя; *(із сл.* уся) округа, околія, около, окіл; *п!* МІСЦЕВІСТЬ; *(кашкета)* околичка.

ОКОЛИШНІЙ, навколишній, довколишній, сусідній, *р.* окільний; *Р.* зовнішній.

ОКОШЙТИСЯ *док.,* отаборитися, стати наметом; *П.* оселитися, *зн.* окублитися; *(на кому)* позначитися, відбитися, впасти на; *(на чому)* скінчитися, припинитися.

ОКРАЄЦЬ, *(хліба) див.* СКИБКА; *(даху) Р.* край, окрайок; & окрайчик.

ОКРАСА, прикраса, оздоба; *(літератури)* гордість, слава, *п.* перлина.

ОКРЕМИЙ, осібний, *з.* опрічний, *д.* окромний; *(покій)* ізольований, відокремлений; *(хутір)* відрубний; *(фонд)* спеціальний, особливий; *(епізод)* поодинокий; *(взятий окремо)* сам по собі; & **ОКРЙМІШНИЙ,** своєрідний, особливий, відособлений.

ОКРЕМО *пр.,* нарізно, ізольовано, ; *пох. від* ОКРЕМИЙ; *(діяти)* поодинці, не разом.

ОКРЕСЛЮВАТИ, *(коло тем)* визначати; *(талію)* підкреслювати; *(образи)* змальовувати, описувати, зображати; *(ситуацію)* характеризувати; & обкреслювати.

ОКРИЛЯТИ, *(серце)* надихати, наснажувати; *(творчість)* одухотворяти; & окрилювати.

ОКРІП, кип'яч, *сов.* кип'яток, *р.* вар; *(рослина)* кріп.

ОКРУГА, ОКОЛИЦЯ; *(адміністративна) іст.* повіт, *суч.* район, *(у ряді країн)* дистрикт, *(у Швайцарії)* кантон, *(в Англії)* графство.

ОКРУГЛИЙ, круглий, круглястий, округлений, опуклий, опукуватий, круглбватий, круглуватий; *(жест)* м'який, не різкий.

ОКСАМИТОВИЙ, з оксамиту, оксамитний; *(- очі)* шовковий; *(звук)* м'який, приємний.

ОКУЛІСТ, офталмолог, очний лікар, *жм.* очник.

ОКУЛЯРИ, *(без дужок)* пенсне, *(з ручкою)* л/ь/орнет, *(на одне око)* монокль.

ОКУПАНТ, загарбник, займанець, наїзник, поневолювач, *ір.* «визволитель».

ОКУПАТИ *зп.,* повертати /покривати, оплачувати/ витрати; *п.ф.* -СЯ, виплачуватися.

ОКУПАЦІЯ, займанщина, поневолення, *ір.* «визволення»; *пор.* АГРЕСІЯ.

ОЛИВА, *(плід)* оливка, *сов.* маслина; *(рослiша)* оливкове дерево; *Р.* мастило; *Б.З.* олія, олій; *Г.* нафта, гас.

ОЛИВКОВИЙ, олійний; *(колір)* світлобурий, *г.* бронзовий, *сов.* світлокоричневий.

ОЛЙВНИЙ, *(кущ)* оливковий; *(- лямпу)* гасовий.

ОЛИВО, *сов.* свинець; *п-к* **ОЛИВ'ЯНИЙ,** *(предмет)* з олива, *сов.* свинцовий; *(колір)* темносірий; *(погляд)* тьмяний, невиразний; *(- тишу)* важкий, гнітючий.

ОЛІГАРХІЯ, панівний клас /кляса, еліта, мафія, кліка/; *ЗН.* верхівка, владоможці.

ОЛІЙНИЦЯ, олійня, *сов.* олійний /олійницький/ завод.

ОЛІМПІЯДА, *див.* ЗМАГАННЯ.

ОЛІФА, а»в. олія.

ОЛІЯ, *(конопляна)* олій; *(оливкова)* олива; *(варена)* оліфа; *МИСТ.* олійна фарба; *ЗСТ.* мастило.

ОМАНА, міраж, ілюзія, мариво, *г.* злуда; *(хибне уявлення) зап.* заблуд; *(нечесність)* ОБЛУДА, обман,/?, обдур.

ОМАНЛИВИЙ, оманний, облудний, облудливий, *г.* злудний, *сов.* обманливий; *(мир)* уявний, ілюзорний, примарний, *г.* сповідний.

ОНДЕ ч., он, *(трохи далі)* он-он, он-онбн\ЯКПР. там, отам; & ондечки.

ОНІМІТИ *док.,* заніміти, *(з дива)* ОТЕТЕРІТИ; *(- мовця)* замовкнути, заціпити /уста/ *кому /н.* їй заціпило/; (- *звук)* заглухнути; *(знерухоміти)* завмерти, заціпеніти; (- *язик)* затерпнути; *недок.* НІМІТИ.

ОНОВЛЯТИ і **ОНбВЛЮВАТИ,** *д!* ОБНОВЛЯТИ.

ОПАДАТИ, *(- листя)* падати, обсипатися; *(- краплі)* спадати; *(на дно)* спускатися, опускатися; *(- одяг)* обвисати; (- *голову)* схилятися; *(- росу)* /о/сідати; *(- опух)* стухати; *(- щоки)* западати; *(- людей)* спадати з тіла, худнути; *(духом) ІД.* упадати на дусі; *(- злидні)* обсідати; *(- страх)* ОХОПЛЮВАТИ; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що опадає, *(- листя.)* осінній, обірваний вітром, *(- мряку)* щораз густіший.

ОПАЛ, *(дія)* ОПАЛЕННЯ; *(матеріяч)* ПАЛИВО; *(душевний стан)* ЗАПАЛ.

ОПАЛЕННЯ, *(хати)* огрівання, *р.* опал, *ок.* огрів.

ОПАЛЮВАТИ і ОБПАЛЮВАТИ, *(огнем)* обсмалювати, *(жаром)* обдавати, обмахувати, обпікати; *(вітром)* обвітрювати. *(сонцем)* осмалювати, *(словом)* приголомшувати; *тт.* **ОПАЛЮВАТИ,** огрівати.

ОПАМ'ЯТбВУВАТИСЯ, отямлюватися, очунювати, опритомнювати, притомніти, повертатися до тями /життя/, приходити до пам'яті, *док* очуматися, про-, очуняти, очутитися, *ф.* очухатися, *(від здивування)* вийти з дива; *(передумувати)* одумуватися, братися за розум, *дк.* схаменутися, охаменутися, прийти до глузду, *д.* оханутися.

ОПАНОВУВАТИ, *(науки)* оволодівати *чим,* осягати, засвоювати; *(силою)* захоплювати, заволодівати, загарбувати, підкоряти, підпорядковувати; *Р.* долати, перемагати; *(себе)* брати в руки; *(- чуття)* ОХОПЛЮВАТИ, обіймати, окривати, огортати.

ОПАСИСТИЙ і **ОПАХАЛО,** *д!* ОГРЯДНИЙ і ВІЯЛО.

ОПЕРАТИВНИЙ, *МД.* хірургічний; *(крок)* своєчасний; *(штаб)* дійовий; *(загін)* летючий.

ОПЕРАЦІЯ, *(бойова)* акція; *(технологічна)* процедура; *(математична)* дія; *(хірургічна)* втручання; *(торговельна)* купівляпродаж, *неї.* гешефт, шахер-махер; *(незаконна)* махінація, комбінація, оборудка, с. афера; *п!* МАНІПУЛЯЦІЯ.

ОПЕРІЗУВАТИ, підперізувати; *(що* чим) обвивати; *(мечем)* опасати, описувати; *(лісом)* ОТОЧУВАТИ, оповивати, огинати; *(нагаєм)* оперіщувати; *(стан)* перевивати.

ОПЕРТЯ, підпертя, підпора, підвалина, опора; *(в житті)* захист, поміч, допомога, підтримка, *п.* плече, рука.

ОПЕРУВАТИ, *(кого)* робити операцію *кому; (проти кого)* діяти; *(чим)* орудувати, маніпулювати, послуговуватися, *(грішми)* обертати.

ОПЕЦЬКУВАТИЙ, *61* ПРИСАДКУВАТИЙ.

ОПЕЦЬОК, *(дитя)* оклецьок, бецман, *(дорослий)* кардупель, куцак; *ЖМ.* ДИТИНА.

ОПИНАТИСЯ, ОГИНАТИСЯ, змагатися, *(словесно)* сперечатися; *Д.* запинатися.

ОПИНЯТИСЯ, потрапляти; *(коло кого)* з'являтися; *ЖМ.* зупинятися; *док.* **ОПИНИТИСЯ,** знайтися /*н.* у кишені/.

ОПИРАТИСЯ, СПИРАТИСЯ, *(на кого)* покладатися; *(на чому)* Грунтуватися, базуватися; *(ставити опір)* чинити бпір/г. спротив/, давати бій, протидіяти, протиборствувати, протистояти, ОГИНАТИСЯ, опинатися, *ід.* показувати роги, *с.* упиратися руками й ногами, *жм.* комизитися, брикатися, скакати цапа, з. огурятися; *(усталеній рутині) ід.* пливти проти течії.

бПИС, *(словесний)* зображення, ОПОВІДАННЯ, *(дія — ще)* відтворення, змальовування, *р.* описування; *(рис)* ХАРАКТЕРИСТИКА; *(майна /акт/)* список, перелік, реєстр, */дія/*облік, реєстрація.

ОПИСУВАТИ, *(усно)* ОПОВІДАТИ, *(письмено — ще)* зображати, відтворювати, змальовувати, переносити на папір; *(вдачу)* характеризувати; *(майно)* списувати, реєструвати, */за борги/* накладати арешт, оцінювати; *(коло)* окреслювати.

ОПИТ, *(дія)* опитування, **розпитування,** перепитування; *Б. З.* допит, *сов.* дізнання.

ОПИТУВАТИ, *(людей)* розпитувати, *(по черзі)* питати, перепитувати; *(учнів)* екзаменувати, робити іспит *кому, (на допиті)* допитувати, *б. з.* брати опит.

ОПІВДНІ *пр,,* ополудні, опівдня, о 12 /години/ дня, в обід.

ОПІВНОЧІ *пр.,* опівніч, впівніч, впівночі, о 12 /години/ ночі; *пор.* УНОЧІ.

ОПІЗНЮВАТИСЯ, опізнятися, запізнюватися, спізнюватися, припізнюватися.

ОПІКА, опікування, піклування про, догляд за; *(дріб'язкова)* контроль, нагляд; *ЮР.* опікунство.

ОПІКАТИ, *(вогнем)* ошмалювати, обпалювати; *(окропом)* обпарювати, ошпарювати.

ОПІКУВАТИСЯ, *(чим)* піклуватися /дбати/ про *що,* доглядати, контролювати, мати у своїй опіці /під опікою/, *сов.* опікувати, опікати/ *що; (ким)* протегувати *кому; (здійснювати опіку)* опікунствувати.

ОПІКУН, протектор, захисник, патрон, *(мистецтв)* меценат.

ОПІШЯ, *(громадська)* думка; *(- що)* точка зору /бачення/, погляд; *пі* ПОЗИЦІЯ.

ОПІР, протидія, *г.* спротив; *(сила опору)* відпорність, опірність; *п!* ОПОЗИЦІЯ.

ОПІСЛЯ *пр.,* згодом, потім, пізніше, д. впісля, навпісля.

ОПЛАКУВАТИ, *(що)* обмивати слізьми; *(небіжчика)* плакати /побиватися/ за; *(долю)* нарікати на.

ОПЛАТА, *(внесок)* сплата, *г.* вплата; *(за що)* плата, *(встановлена урядом)* тариф.

ОПЛАЧУВАТИ, платити за; *(податки)* сплачувати.

ОПЛЕСКИ, апл/ь/одисменти, апл/ь/одування, *(з вигуками схвалення)* овація.

ОПЛІТАТИ і **ОБПЛІТАТИ,** обмотувати, обвивати, *(павутинням)* обсотувати; *(брехнею)* ОПЛУТУВАТИ, обкручувати; *(плотом)* обгороджувати.

ОПЛОТ *сов.,* твердиня, цитаделя /-ель/, бастіон, *п.* забороло, *у.* оплІт.
ОПЛУТУВАТИ і **ОБПЛУТУВАТИ,** обвивати, обмотувати, оплітати, обсотувати, оповивати; *(павутинням)* засновувати, *ІД.* узалежнювати; *(хитрощами) ІД* вводити в оману.
ОПОВИВАТИ, обвивати, о/б/плітати, огортати, *(тісно)* обтулювати; *(шию)* обіймати; *(димом)* обволікати, обгортати, затягати; *(мрякою)* охоплювати; *(поволокою)* покривати; *(пахощами)* обвівати, обдавати; *(- сон)* поймати, брати, полонити; *(дитину)* сповивати.
ОПОВІДАННЯ, *(усне)* розповідь, історія, оповідь, оповість, опис, *(почутого)* переказ; *(писане)* новела /-еля/, *б. з.* повістка; *(невеличке)* образок, шкіц, етюд, новелетка, *г.* сильвстка; & оповіданнячко.
ОПОВІДАТИ, розповідати, розказувати, *(почуте)* переказувати, переповідати; *(казку)* казати, *(байку) флк.* баяти.
ОПОВІДЬ, *див.* ОПОВІДАННЯ; *(у церкві)* оголошення.
ОПОВІСНИК, провісник, провістітель, вістун, *а.* герольд.
ОПОВІСТКА, оповіщення, повідомлення; *(судова)* сповіщення; *(тривоги)* сигнал; *(- іцо)* звістка; *(усна) ЖМ.* розповідь.
ОПОВІЩАТИ, ПОВІДОМЛЯТИ, сповіщати, інформувати, доводити до відома, *р.* озпаймляти, *ур.* благовістити, *з.* повітати; *(ким)* проголошувати; *пі* ОГОЛОШУВАТИ.
ОПОГАНЮВАТИ, опаскуджувати, паскудити, поганити, обгиджувати, споганювати,^, оскверняти; *(ім'я)* неславити, ганьбити, паплюжити, очбрнювати, *р.* гшюгавити.
ОПОЗИЦІЯ, протидія, заперечення, незгода, протиборство, опір; *(таемпа)* підводна течія; *(хто) ЗБ.* опоненти.
ОПОЛОНИК, *див.* ЛОЖКА.
ОПОЛОНКА, *(природна)* пролиз, прблизень, опар; *(для дихання риби)* продухвина, продуховина; & полбнка.
ОПОНЕНТ, *(у полеміці)* супротивник. *(на виборах)* конкурент, суперник; *(інодумець)* дисидент; *(непримиренний)* антагоніст.
ОПОРТУНІСТ, угодовець, пристосуванець, *ок.* пристосованець.
ОПОРЯДЖАТИ і **ОПОРЯДЖУВАТИ,** *(давати лад)* упорядковувати; *(хату)* чепурити, причепурювати, прибирати, *д.* опрятувати, *(меблями)* меблювати; *(стіл)* сервувати, готувати; *(зачіску)* оправляти, поправляти; *(речі)* збирати, складати; *(в похід)* споряджати; *(завершуючи працю)* викінчувати, наводити блиск; & упоряджати.
ОПОЧИВАТИ, *див.* СПОЧИВАТИ.
ОПРАВА, *(книжки)* палітурка, обкладинка; *(ікони)* рямка, оклад; *(зброї)* оздоба.
ОПРАВЛЯТИ, *(книжку)* робити оправу, *(зачіску)* поправляти, опоряджати, чепурити, *(враму)* обрамовувати.
ОПРАЦЬОВУВАТИ, *(дані)* обробляти, упорядковувати; *(тему)* досліджувати, розробляти, працювати над *чим; (плян)* обмірковувати, продумувати; *(діялекти)* систематизувати, описувати; *(переклад)* поліпшувати, удосконалювати.
ОПРИЛЮДНЮВАТИ, *див.* ОПУБЛІКОВУВАТИ.
ОПРИТОМНЮВАТИ, *див.* ОПАМ'ЯТОВУВАТИСЯ; *(кого)* опам'ятовувати.
ОПРИШОК, опришко, повстанець, народній месник; *П.* розбійник, злодій, хуліган.
ОПРІЧ *пріїй,,* КРІМ, без; за винятком.
ОПРОМІНЮВАТИ, осявати, освітлювати; *(обличчя)* оживляти, зігрівати; *(ідеями)* надихати, наснажувати.
ОПТИМІСТИЧНИЙ, життєрадісний, сонцелюбний.
ОПТИЧНИЙ, *(сигнал)* світловий; *(обман)* зоровий.
ОПУБЛІКОВУВАТИ, публікувати; *(книжки)* друкувати, видавати; *(пре. щось секретне)* оприлюднювати.
ОПУДАЛО, *(солом'яне)* дід, чупередло, страхопуд, *г.* опуда, опуд; *(доробало)* страшило, страховидло; *(з птаха /для приваби інших птахів/)* маняк.
ОПУКЛИЙ, опукий; *(- очі)* ВИТРІШКУВАТИЙ; *(годинник)* округлий, кулястий; *(образ)* виразний, чіткий, рельєфний; & опукуватий.
ОПУСКАТИ, спускати; *(віти)* схиляти; *(у воду)* занурювати; *(до кишені)* засувати; *(бомби)* скидати; *(школу) Б.З.* залишати, покидати; *(стрілу крана)* майнати.

ОПУХ, пухлина, набряк, *р.* пухлятина; *(дія)* напухання, набрякання, опухання.
ОПУХАТИ, напухати, пухнути, запухати, набрякати, *(пре. на обличчі)* брезкнути.
ОП'ЯНЯТИ, *д!* П'ЯНИТИ; я-к-ЯЮЧИЙ, що п'янить, здатний оп'янити, п'янкий, хмільний, /за/паморочливий.
ОРАКУЛ, *ІСТ.* жрець-віщун; *П.* /незаперечний/ авторитет; *(книга)* порадник ворожбитства.
ОРАНЖЙРІЯ, теплиця; & *сов.* **оранжерея.**
ОРАТИ, *(землю)* виорювати, обробляти, *(ралом)* ралити, виралювати, */чим іншим/* розпушувати, рити, переривати; *(пар) с.г.* підіймати, *(стерню) с. г.* лущити.
ОРАТОР, промовець, *з.* ритор, *(майстер говорити)* красномовець; *(палкий)* трибун.
ОРАЧ, плугатар, *ур.* ратай, оратай; Я. хлібороб, рільник, гречкосій.
ОРБІТА, *(плянети)* шлях; *(дІяльности)* сфера, межі; *АН.* очна ямка.
ОРГАН, *(системи)* елемент; *(влади)* установа, організація; *(гніту)* засіб, знаряддя; *(пресовий)* публікація, видання /журнал, газета *тощо/; (статевий)* член.
ОРГАНІЗАТОР, *(бунту)* призвідник, призвідець; *(перемоги)* керівник; *(хору)* засновник, фундатор; *(мас)* лідер, провідник.
ОРГАНІЗАЦІЯ, *(спілка)* об'єднання, ТОВАРИСТВО, партія; *(аматорів)* клюб, *сов.* клуб; *(вірша)* будова, структура; *(дія)* організування.
ОРГАНІЗМ, *(живий)* істота; *(людини) ід.* душа й тіло; *П.* одне ціле, єство.
ОРГАНІЗОВУВАТИ, *(що)* створювати, засновувати; *(віче)* влаштовувати, уряджати, *(свято -— ще)* СПРАВЛЯТИ, обряджати; *(людей)* згуртовувати, ОБ'ЄДНУВАТИ; *(ресурси)* мобіліз/б в/увати; *(стосунки)* налагоджувати, впорядковувати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що організовує, здатний організувати, організатор, організаційний, для організації.
ОРГАНІЧНИЙ, *(світ)* живий; *(розлад)* фізіологічний; *(- потребу)* кровний, питомий, питомепнийУгзв'язок,) нерозривний.
ОРГІЯ, *(на честь Бакха)* святкування, бенкетування; *(бучна) НЕЇ.* бенкет; *(кривава)* розправа, душогубство, *г.* масакра.
ОРДА, *(тюркська)* держава, спілка племен; *(татарська)* військо; Я дике збіговище /стовпище, юрба, натовп, гурма, зграя, отара/; *ми.* бРДИ, полчища.
ОРДЕН, *(бойовий)* відзнака, *зн.* бляха, *(ченців)* товариство, громада; & орденок.
ОРДЕР, *(на арешт)* розпорядження, припис; *(на квартиру)* мандат; *(на одержання чогось)* документ, *зет.* грамота.
ОРДИНАРНИЙ і **ОРДИНАТОР,** *д! віб.* ЗВИЧАЙНИЙ і ЛІКАР.
ОРЕЛ, *(гірський)* беркут, *(морський)* орлан; *ЖМ.* герб; *ЕВ.* герой, звитяжець, козак, багатир, лицар, молодець.
ОРЕНДА, *(землі, дому)* вінасм, *б.* винайм; *(платня) іс.* чинш; *ІС.* шинок, корчма.
ОРЕНДУВАТИ, брати в оренду; *(хату)* тримати в оренді, винаймати, *д.* рентувати.
ОРЕОЛ, *див.* ВІНЕЦЬ.
ОРИГІНАЛ, *(твору)* первотвір, *г.* первбпис; *(для копіїста)* взірець; *(хто)* дивак, проява, химерник, феномен, *ід.* білий крук, *(один на світі)* унікум.
ОРИГІНАЛЬНИЙ, *(текст)* справжній, автентичний; *(твір)* нетрафаретний, не епігонський, самобутній, своєрідний, *с.* феноменальний, унікальний; *(-риму)* свіжий.
ОРІЄНТАЛЬНИЙ, східній
ОРІЄНТАЦІЯ, Я. *(на кого)* покладання надій, курс, ставка; *(дія)* орієнтування.
ОРІЄНТУВАТИСЯ, *(в чім)* розбиратися, бути зорієнтованим, давати собі раду в *чім', (на іцо)* тримати /держати/ курс, прямувати до *чого; (на кого)* покладати надію, робити ставку, брати приклад з.
ОРКЕСТР/А/, *(муз. струменіте)* ансамбль, музика; *(колектив)* музики, оркестранти.
ОРЛІЙ, *(погляд)* гордий, гострий, проникливий; *(- акцію)* відважний, безстрашний; & орлячий, орлиний,/?, орловий.
ОРНАМЕНТ і **ОРНАМЕНТУВАТИ,** а! ОЗДОБА, ВІЗЕРУНОК і ОЗДОБЛЮВАТИ.
ОРНИЙ, *(- поле)* рільничий, оброблюваний.
ОРТОГРАФІЯ, правопис, *сов.* орфографія.
ОРТОДОКСАЛЬНИЙ, правовірний; *(у*

вірі) /неухильно/ послідовний; *п* ФАНАТИЧНИЙ.

ОРУДА, *д* КЕРІВНИЦТВО.

ОРУДУВАТИ, *(вправно)* діяти, маніпулювати; *(знаряддям)* користуватися, володіти, послуговуватися; *(чим)* розпоряджатися /*н.* грішми/; *(ким)* КЕРУВАТИ.

ОСАД, *(у діжці)* оденки, поденки; *(у пляшці)* гуща, фус; *(на душі)* НАМУЛ, іржа.

ОСАДЖУВАТИ, *(нижче),* садовити; *(нахабу)* присаджувати, давати відсіч; *(запал)* охолоджувати; *(коня)* зупиняти; *(землю)* заселяти; *(з розчину) Т.* виділяти /в осад/.

ОСАННА, *ЇМ.* слава, хвала; (!) слава /хвала/ Богу!

ОСВІДОМЛЯТИ і **ОСВІДОМЛЮВАТИ,** розкривати очі; *(людей)* освічувати, просвічувати.

ОСВІДЧЕННЯ, *(любовне)* зізнання, признання; *(шлюбне)* пропозиція, освідчини.

ОСВІТА, *(процес)* вчення, *фр.* школи /*н.* добрі школи/; *(рівень знань)* освіченість; *(заочна)* навчання; *(без школи)* самоосвіта; *(народу)* просвіта; *Р* ПИСЬМЕННІСТЬ.

ОСВІТЛЕННЯ, *(вулиць)* освітлювання, *д.* посвіт; *(слабке)* світло; *(подій)* висвітлення, інтерпретація, тлумачення, *г.* насвітлення.

ОСВІТЛЮВАТИ, опромінювати, осявати; *(шлях)* світити, заливати світлом, *її.* помагати долати, вказувати; & *р.* освітляти, освічувати.

ОСВІЧЕНИЙ, З ОСВІТОЮ; *(хто)* письменний, грамотний, *ф.* отесаний, *(самоосвічений)* самоук; ***п!*** КУЛЬТУРНИЙ.

ОСВІЧУВАТИ, *(народ)* просвічувати, навчати, освідомлювати, *Р.* ОСВІТЛЮВАТИ.

ОСВЯЧУВАТИ, *(воду)* святити; *(працю)* звеличувати, підносити; *(дії)* схвалювати.

ОСЕЛ, ослюк, віслюк, *а.* ішак; *(напівкінь)* мул; *(дикий)* онагр; *(хто)* ДУРЕНЬ, УПЕРТЮХ; & ослик.

ОСЕЛЯ, садиба, двір, обійстя, селитьба, дворище, *р.* осад; *(людська)* ЖИТЛО, *ев.* Палестина; *Г.* селище, поселення.

ОСЕЛЯТИ, селити, поселяти; *(край)* заселяти, осаджувати, обселяти, залюднювати.

ОСЕЛЯТИСЯ, селитися, осаджуватися. поселятися, осідати, *зн.* окублюватися; *(-комах)* гніздитися; *(в серці /- надію/)* закорінюватися, з'являтися; & осельоватися; ***дек.***

ОСЕЛИТИСЯ, *о.* стати на якір.

ОСЕРЕДОК, центр, ядро, вузловий пункт, *о.* серце, *ФР.* гніздо /*н.* зла/; *(організації)* ланка, підрозділ; *Р-* середовище; *(яблука)* серединa, нутро; *Д.* оселя.

ОСИКА, тремтяча тополя, *(пре. одне дерево)* осичина.

ОСИПАТИ і **ОБСИПАТИ,** обкидати, обтрушувати, посипати; *(цвітом)* укривати, устеляти; *(листя)* скидати, струшувати; *тлк.* **ОБСИПАТИ,** обсідати, оточувати.

ОСИРОТІТИ *док.,* стати сиротою; *(- місто)* збезлюдніти, спорожніти, опустіти.

ОСІБНИЙ, due. ОКРЕМИЙ.

ОСІДАТИ, ОБСІДАТИ, ОСЕЛЯТИСЯ; *(- росу)* сідати; *(на дно)* спускатися; *(у землю)* вгрузати, вростати; *(у сейфі)* збиратися, нагромаджуватися; *(нижче)* заглиблюватися, занурюватися, осаджуватися; *(- спеку)* спадати; *(- сонце)* спускатися; *(утихомирюватися) ід.* підгортати хвоста; *(- тварин)* присідати; *док.* **ОСІСТИ,** присмирніти; *(пуститися берега)* занедбати себе, *сов.* опуститися.

ОСІДЛАТИ *дк., (коня)* окульбачити; *(кого)* підпорядкувати, *п.* загнуздати, запрягти; *(шлях) в-й* взяти під контроль.

ОСІДОК, резиденція, місце перебування, місце проживання; *(штабу)* штаб-квартира.

ОСІЛИЙ, який осів; *(люд)* некочовий, немандрівнйй.

ОСІННІЙ, *ок.* вересневий, жовтневий, листопадовий; *(-любов)* пізній, запізнілий.

ОСКАЖЕНІЛИЙ, осатанілий, озвірілий, знавіснілий, охижілий; *(розлючений)* розлютований.

ОСКАРЖУВАТИ, звинувачувати, ВИНУВАТИ; *(вирок)* подавати скаргу /апеляцію/ на, апелювати проти *чого.*

ОСКВЕРНЯТИ, чинити наругу над, ОПОГАНЮВАТИ; *(рід)* ганьбити, заплямовувати.

ОСКІЛЬКИ *сп.,* затим що, тому що, через те що; *(з ппр. сп.* а) а що /*н.* а що я спав = а оскільки я спав/.

ОСЛАБАТИ, *див.* ОХЛЯВАТИ; *(-зір)* послаблюватися, притуплятися, ставати не тим.

ОСЛАБЛЯТИ і **ОСЛАБЛЮВАТИ,** *(зір)* послаблювати, притупляти; *(силу вияву)* зменшувати; *(режим)* полегшувати; *(обійми)* розслаблювати, розслабляти, попускати, від-.

ОСЛАВЛЯТИ і **ОСЛАВЛЮВАТИ,** *(кого)* обмовляти, гудити, неславити, ганьбити, огуджувати, ОЧОРНЮВАТИ, *жм.* обносити, осуджати; *(соромити)* осоромлювати; *(ким)* проголошувати; *З.* прославляти; *док.*

ОСЛАВИТИ, наробити слави *кому; пор.* ОББРІХУВАТИ.

ОСЛІН, *див.* ЛАВА; & ослінчик.

ОСЛІПЛЕННЯ, осліп; *(втрата глузду)* засліплення.

ОСМІВАТИ і **ОСМІЮВАТИ,** *д!* ВИСМІВАТИ.

ОСНОВА, *(споруди)* опертя, опора, підвалина, фундамент, цоколь, ПІДМУРОК, *жм.* основина; *П.* база, *фр.*грунт, підстава /*н.* на Грунті, на підставі/; *(теорії)* ядро, осердя; *(моралі)* засада, принцип, правило, наріжний камінь, *с.* основа основ; *(здоров'я)* запорука; *Б.* ^.заснування; *мн.* **ОСНбВИ,** *(наук)* елементи,початки, ази.

ОСНОВНИЙ, головний, найважливіший, *(- тему)* чільний, провідний, визначальний, центральний; *(- права)* елементарний; *(- кількість)* переважний.

ОСОБА, індивід, особистість, індивідуум, індивідуальність; *(висока)* персона, *ф.* цабе, цяця, *ІД.* достойник; *(чарівна)* жінка, дівчина; *(дійова)* персонаж, *б. з.* лицедій; *Ж.* постать, тіло; *(біологічна одиниця)* особина.

ОСбБИНА, ОСОБ(ЕНЬ), ІНДИВІД, душа, его, /жива/ одиниця, *г.* особняк, *фр.* голова,

ОСОБИСТИЙ, персональний, власний; *(- стосунки)* інтимний, приватний; *(- рису)* індивідуальний; *(нагляд)* безпосередній; *(- справу)* особовий.

ОСОБИСТО, власною персоною /особою/ *і п. ф. від* ОСОБИСТИЙ.

ОСОБЛИВИЙ, незвичайний, винятковий; *(запах)* своєрідний, специфічний; *(- міру вияву)* надзвичайний; *(відділ)* спеціальний: *фр.* великий /*н.* без великих зусиль/.

ОСОБЛИВО ***пр.,*** надзвичайно *і пох. від* ОСОБЛИВИЙ; *(перш за все)* передусім, насамперед; *(любити)* понад усе, найбільше, найпаче; *(милий)* дуже; *(не так, як всі)* інакше; *ФР.* зокрема, найпаче, а надто /*н.* особливо діти = а надто діти/.

ОСОЛОДА, блаженство, насолода, втіха; *(дія)* осолодження.

ОСОЛОДЖУВАТИ, підсолоджувати, *(душу /чим/)* солодити, уприємнювати, *(негаразди) сов.* скрашувати; *П.* тішити, потішати;

ОСОННЯ, відсоння, пригрів, *ок.* припека.

ОСОРОМЛЮВАТИ, покривати соромом, СОРОМИТИ, вводити в сором; *(ім'я)* ганьбити, віддавати /давати/ на поталу; & осоромляти; *дк.* ОСОРбМИТИ, ввести в славу.

ОСОРОМИТИСЯ, набратися сорому, *жм.* попокліпати очима; *(з ч.* не) не вдарити лицем у грязь.

ОСОРУГА, прикрість, неприємність; *(почуття)* ВІДРАЗА, огида; & осоружність.

ОСОРУЖНИЙ, ОСТОГИДЛИЙ, немилий; ОГИДНИЙ, ГИДКИЙ; *(ворог)* ненависний, клятий.

ОСПІВУВАТИ, *див.* ВИХВАЛЯТИ.

ОСТАВАТИСЯ і **ОСТАВЛЯТИ,** *див.* ЗАЛИШАТИСЯ і ЗАЛИШАТИ.

ОСТАННІЙ, *о.* перший з кінця, *д.* последній, *(- волю)* передсмертний; *(шанс)* єдиний; *(бій)* вирішальний, остаточний; *(промовець)* попередній; *(термін)* крайній, найпізніший; *(- новину)* найновіший; *(з усіх)* найгірший, поганий, послідущий, *п* УПОСЛІДЖЕНИЙ; *(- слова)* НЕПРИСТОЙНИЙ; *(з ппр. сл.* цей) щойно згаданий.

ОСТАТОЧНИЙ, *(варіант)* кінцевий; *(бій)* останній, вирішальний; *(-рішення)* безповоротний, *г.* невідклічний; *(розгром)* повний, цілковитий.

ОСТАЧА, залишок, лишок, *жм.* ощадок; *(чого) Р.* решта, рештка; *МАТ.* різниця.

ОСТЕРІГАТИ, застерігати, попереджати, перестерігати; *п-к* **-АЮЧИИ,** шо остерігає, змушений остерегти, остерігавчий, остережний, для остереження.

ОСТЕРІГАТИСЯ, стерегтися, берегтися, вистерігатися, *пі* НАЧУВАТИСЯ.

ОСТИГАТИ, вистигати, холонути, охо-

лоджуватися, вихолоджуватися, холодіти, вихолоняти; *(- запал)* спадати; *П.* заспокоюватися, вгамовуватися, *р.* простигати.

ОСТОБІСІТИ *док.,* остогидіти, остогиднути, осточортіти, осоружитися, ОБРИДНУТИ.

ОСТОВПІТИ, окам'яніти, отерпнути, оціпеніти, одерев'яніти, *ок.* одебеліти, остовпеніти; *(оніміти)* отетеріти, сторопіти, ототоропіти, оторопатіти.

ОСТОГИДЛИЙ, обридлий, остобісілий, осточортілий, ОСОРУЖНИЙ.

ОСТОРОГА, обережність, обачність; *(попередження)* пересторога, застереження.

ОСТОРОНЬ *пр., (де)* окремо, збоку, *(на віддалі)* оподалік; *(куди)* вбік; *(кудою)* стороною; *ЯК ПРИЙ.* БІЛЯ.

ОСТРАХ, СТРАХ; побоювання; *(моторошність)* несвітський жах.

ОСТРІВ, *(коралевий)* атол; *П.* ОАЗА; & острівець; *п. ф.* **ОСТРОВ'ЯНИН,** островйк.

ОСТРІШОК, стріха, острішшя, *(над тином)* /солом'яний/ дашок; ***ми.*** **ОСТРІШКИ** *(брів)* віхтики, щетина.

ОСТУПАТИСЯ, спотикатися; *(на віку)* помилятися, хибити, збочувати; *(назад)* відходити, відступати; *(геть)* давати дорогу; *(з дороги)* сходити; *(від чого)* відступитися; *(за тім)* заступатися.

ОСУВАТИСЯ, сповзати; *(- пісок)* обсуватися, *(- горб)* осідати, *(- одяг)* обвисати, *(- красу)* марніти, пропадати; *(на кого)* наповзати, насуватися.

ОСУГА *зб., (на воді)* суга, *од. зб.* блискітка, лелітка; *(на губі)* смага; *пі* НАЛІТ.

ОСУД, осудження, несхвалення, нагана, огуда, *д.* погудка; *ЗСТ.* засудження, засуд.

ОСУДЛИВИЙ, осудний, непохвальний, несхвальний; *(обмовницький)* огудний.

ОСЯВАТИ і **ОСЯЮВАТИ,** *(стало)* сяяти; *(світлом)* освітлювати; *(обличчя)* опромінювати, одухотворяти, *ок.* променйти; *(шлях)* світити, вказувати, помагати долати; *(- думку)* стукати в голову, блискати, *соє.* осіняти.

ОСЯГАТИ, обіймати, охоплювати, *(розумом)* усвідомлювати, пізнавати, розуміті; *(зором)* сприймати, схоплювати; *(мету)* досягати, здобувати; *(науку)* опановувати, оволодівати *чим.*

ОСЯЙНИЙ, *ур.* огнелйкий, сонцелйкий, сонцеясний, світосяйний, сонцесяйний, осіянний, ясний; *(сяючий)* ПРОМЕНИСТИЙ, блискучий; *(усміх) р.* сяйливий, *поет,* сяйний.

ОТАМАН, ВАТАЖОК, КЕРІВНИК; *(Запорізької Січі)* кошовий; & *зб.* отамання.

ОТАРА, *(овець)* ватага, *г,* турма, *(людей — ще)* зграя, юрба, гурма, стовпище.

ОТВІР, діра, відтулина, щілина; *(тунелю)* гирло; *(як капіляр)* пора; *(замковий)* шпарина; *(у стіні)* проріз, ПРОБІЙ, */для зброї/* амбразура; *(вулкана)* кратер.

ОТЕТЕРІТИ, *див.* ОСТОВПІТИ.

ОТЕЦЬ, батько; *(священик)* панотець, *с.* святий отець; *(Церкви)* керівник.

ОТЖЕ Ч., таким чином, значить, *жм.* отож; *ЯК СП.* тому, через те.

ОТОЖ ***ч,,*** так от, і от; *ЯК СП.* тож, тим то, тому то; *Р.* отже.

ОТОЖ ТО, отим то й ба, у тім то й річ /справа/, отож то й є, отож то й воно, отбж бо, отож бо й є, отож бо й воно; & *сов.* отож-то.

ОТ-ОТ, ось-ось, зараз, цеї миті, *с.* от-отбт, *д.* затбго.

ОТОТОЖНЮВАТИ, *(з чим)* уподібнювати /прирівнювати/ до *чого.*

ОТОЧЕННЯ, *(па війні) п.* зашморг, казан, обценьки, мішок; *(людське)* коло, середовище, довкілля; *(довкружжя)* АНТУРАЖ.

ОТОЧУВАТИ, обступати, *(місто)* облягати, брати в зашморг, *(на конях)* обскакувати; *(муром)* обносити, оперізувати, обгороджувати; *(хмарами)* оповивати, огортати, окутувати; *(людьми)* обсаджувати, **обставати;** *п-к* **-УЮЧИЙ,** що оточує, здатний /покликаний/ оточити, *(світ)* навколишній, дов-; *мн.* **-УЮЧІ,** оточення, довкілля; *дк.* **ОТОЧИТИ,** *з.* обаранити.

ОТРИМУВАТИ, *див.* ОДЕРЖУВАТИ.

ОТРУЙЛИВИЙ і **ОТРУЙНИЙ,** *(газ)* токсичний; *(дим)* ядучий, їдкий; *(- слова)* злісний, ненависний; *(язик)* ущипливий, гадючий; & отрутний.

ОТРУТА, трутизна, трута, трутйна, *г.* отруя, трі'йло, трійка, *д.* їдь, *поет,* отрій, *(в нaпої)* дання, давання; *(рослинна)* трута-зілля, *жм.* зілля; *(з віхи)* цикута; *(мікробів) пре. мн.* токсини, *од.* токсин; *ФР.* спокуса; *П.* злість, ненависть.

ОТРУЮВАТИ, затруювати, труїти; *(організм)* шкодити /завдавати шкоди/ *кому, (ідеями)* задурманювати, задурювати; *(життя)* псувати, нівечити, калічити; *(старість)* засмучувати.

ОТУМАНІТИ ***док.,*** ОЧМАНІТИ, одуріти, очамріти, *(надовго)* отупіти.

ОТЯМЛЮВАТИСЯ і **ОТЯМИТИСЯ,** *див.* ОПАМ'ЯТОВУВАТИСЯ.

ОФІРА і **ОФІРУВАТИ,** *див.* ЖЕРТВА і ЖЕРТВУВАТИ.

ОФІЦЕР, старшина, *іс.* золотопогонник; *&зб.* офіцерство, *зн.* офіцерня.

ОФІЦІЙНИЙ, *(папір)* урядовий, службовий; *(голос)* холодно-вш'чливий, стриманий, діловий, непанібратський; & *сов.* офіціяльний.

ОФЩібЗ, ***див.*** **ГАЗЕТА.**

ОФЩІЯНТ, кельнер.

ОФОРМЛЮВАТИ і **ОФОРМЛЯТИ,** *(справу)* лагодити, викінчувати, *нег.* обкручувати, */фабрикувати/* партолити; *(дані)* опрацьовувати; *(візу)* готувати, виробляти; *(на працю)* приймати, зараховувати; *(сцену)* декорувати.

ОФОРТ, *див.* ГРАВЮРА.

ОХАЙНИЙ, акуратний, чистий, чепурний, чепуристий, *д.* кукібний, шпетний, хупавий, харний; (- *хату)* прибраний, опоряджений; *&.р.* охайливий.

ОХЛЯВАТИ, слабнути, знесилюватися, підупадати /упадати/ на силах, ослабати, виснажуватися; *док.* **ОХЛЯ/НУ/ТИ,** онемощіти, знемогтися, знесиліти, *д.* висилитися, вімерхатися.

ОХЛЯП *пр.,* наохлял, без сідла; *(одягти)* недбало, наопашки; *Р.* сяк-так, абияк.

ОХОЛОДЖЕННЯ, охолода, остудження, *г.* охолонення; *(до чого)* збайдужіння.

ОХОЛОДЖУВАТИ, остуджувати, холодити, студити, вихолоджувати; *(гарячих)* тверезити, розхолоджувати, заспокоювати, вгамовувати, стримувати, осаджувати.

ОХОПЛЮВАТИ, *(руками)* обсягати, обхоплювати, обіймати, *(розумом)* усвідомлювати, осягати; *(терен)* ОТОЧУВАТИ; *(- одяг)* обтягати; *(чим)* оповивати, поймати, огортати, окутувати, */чуттями/* перейматися *чим, (кого — ще)* окривати, брати, ОВОЛОДІВАТИ *ким; (- сум)* налягати на серце.

ОХОРОНА, захист, *(лісу)* збереження: *(себе)* самоохорона; *(при установі)* варта, сторожа, *сов.* караул; *(загін)* патруля /патруль/.

ОХОРОНЕЦЬ, охоронник, вартовий, сторож, *ур.* хоронитель, страж, *(злий)* цербер, *(князя)* гайдук, *(гетьмана)* сердюк; *(прав)* опікун, *(віри)* ревнитель; *П.* ЗАХИСНИК.

ОХОРОНЯТИ, оберігати, берегти, *фр.* пильнувати; вартувати, стерегти, сторожити, чатувати, стояти на варті /сторожі, чатах/; *(вулиці)* патрулювати; *(ліс)* зберігати; *(від спеки)* захищати.

ОХОТА, БАЖАННЯ, прагнення, *(непереборна)* кортячка; *ПР. СЛ.* хочеться.

ОХОЧЕ *пр.,* РАДО, залюбки, з готовістю, з дорогою душею.

ОХОЧИЙ, *(до чого)* ласий; *ЯК ЇМ.* доброволець, *р.* охітний.

ОХРЕЩУВАТИ, хрестити, вихрещувати, держати до хреста; *(давати ім'я)* називати, іменувати, *ур.* нарікати; *(рукою)* перехрещувати, накладати хрест.

ОЦІНКА, *(становища)* характеристика; *(твору)* думка /відгук/ про, */писана/* рецензія; *(шкільна)* бал; *(дія)* оцінювання, оцшенпя, цінування, */товару/*таксація.

ОЦІНЮВАТИ, визначати /складати, класти/ ціну; *(визначати таксу)* таксувати; *(себе)* знати собі ціну; *(стан)* характеризувати, давати оцінку; *(шанси)* виважувати; *(твір)* рецензувати; *(акції) ек.* квотувати, *сов.* котирувати.

ОЧЕВИДЕЦЬ, наочний свідок, *з.* самовидець; *п-к* **ОЧЕВИДНИЙ,** *(факт)* цілком певний, явний, як на папері списаний; *(- істину)* безперечний, безсумнівний, незаперечний; *пр.* **ОЧЕВИДНО** і **ОЧЕВИДЯЧКИ,** очевидьки, *д.* живовйдячки, *г.* евідентно, з, навіч, *о.* як на долоні; *ПР. СЛ.* ясно, зрозуміло; *ВСТ.* мабуть, певно.

ОЧИЩАТИ, обчищати, вичищати, вичитувати, чистити, *(шлях)* прочищати; *(спирт)* рафінувати; *(душу)* підносити, одухотворя-

ти; *(в суді)* виправдувати; ***(від чого)*** звільняти; *(від гріхів)* розгрішати /відпускати/ *що; (майдан)* покидати, залишати, *з.* опускати; *ЖМ.* обкрадати; & очищувати.

ОЧІ, *ЗН.* БАНЬКИ, СЛІПИ, *(опуклі)* вирла; & оченята, очиці, очиська; ***пор.*** ОКО.

ОЧІКУВАТИ, чекати /ждати/ на, дожидати, дожидатися; *(звіра)* чатувати /чигати/ на; *(ласки)* сподіватися.

ОЧІПОК, *(кухарський)* ковпак.

ОЧКУР, *див.* ПОЯС.

ОЧМАНІЛИЙ, одурілий, очамрілий, очмарілий, зачманілий, ошалілий, отуманілий, *з.* тороплений, *кн.* знетямлений, обезглуздiлий, збезпам'ятілий.

ОЧМАНІТИ *док.,* одуріти, очамріти, очмаріти, очуманіти, отуманіти, ошаліти, обезглуздіти, *жм.* наїстися маку; ***пор.*** ЗБОЖЕВОЛІТИ.

ОЧОЛЮВАТИ, вести перед, ставати на чолі.

ОЧОРНЮВАТИ, *д!* ЗНЕСЛАВЛЮВАТИ, ОСЛАВЛЯТИ.

ОЧУНЮВАТИ, одужувати, оклигувати; *(з непам 'яті)* ОПАМ'ЯТОВУВАТИСЯ.

ОШАТНИЙ, ПИШНО /гарно, чепурно, розкішно/ вбраний, *р.* одягнйй, стрійний: *(одяг)* чепурний, гарний, святковий, елегантний, пишний, *с.* розкішний, *д.* прибірний.

ОШЕЛЕШУВАТИ, *д!* ПРИГОЛОМШУВАТИ.

ОШКІРЯТИ/СЯ/, *д!.* ВИШКІРЯТИ.

ОШПАРЮВАТИ, *(окропом)* обварювати, обпікати, обпарювати; & обшпарювати.

ОШУКАНЕЦЬ, дурисвіт, плутяга, пройдисвіт, шельма, ошукач, *г.* ошуст, ошуста, *с.* АФЕРИСТ, АВАНТУРНИК.

ОШУКАНСТВО, дурисвітство, шахрайство, бшук, *з.* ошукня, *г.* ошука, *зап.* обманство, обман; *(дія)* обдурювання, ошукання, ошукування; ***пор*** АФЕРА.

ОШУКУВАТИ, *див.* ОБДУРЮВАТИ.

ОЩАДЖУВАТИ і **ОЩАДЖАТИ,** економити, заощаджувати; берегти, хоронити; щадити.

ОЩАДНИЙ, ощадливий, економний; *(-касу) г.* щаднйчий; *ід.* **ОЩАДНА** КАСА, щаднйця.

П

ПАВЗА, інтервал, *соє.* пауза; перерва, передих, *(урозмові)* зупинка, мовчанка; *(у вірші)* цезура.

ПАВПЕРІЗМ, зубожіння, озлиднiння; & *сов.* пауперизм.

ПАВУК, *(отруйний)* фаланга, скорпіон; *(хто)* глитай, п'явка; & павучок, павучище, *зб.* павуччя.

ПАВУТИННЯ, павутина; *П.* тенета, пастка; *(інтрш)* плетиво.

ПАГІН, парость, паросток, паріст, *(городини)* пасинок; *(живець виноградної лози)* цибух; & пагонець, *зб.* ПАГІННЯ.

ПАГІННЯ *зб.,* пагони, памолодь, пагілля, *р.* ббрость.

ПАГОРБ, горб, пагорок, пагорбок.

ПАҐОДА, *див.* ХРАМ.

ПАДАТИ, *(з ніг)* валитися, *(з гуком)* гепати/ся/, *(всім тілом)* простягатися, *(помалу)* опускатися, *(зо сміху)* лягати, *(в обійми)* кидатися, *(до ніг)* припадати; *(- дощ)* випадати, іти; *(- води)* спадати, жбухати, *ур.* звергатися; *(-росу)* /о/сідати; *(- сонце)* заходити; *(коло кого)* упадати, *з.* падатися; *(- руки)* опускатися; *(-волос)* звисати; *(- рівень)* знижуватися, зменшуватися, іти вниз; *(в душу)* западати; *(- погляд)* спрямовуватися; *(на долю)* випадати, припадати; *(на голову)* звалюватися; *(в бою)* гинути; *(-уряд)* банкрутувати; *(- тварин)* дохнути, здихати; *(морально)* деградувати, занепадати; *(- тінь)* лягати; *док.* УПАСТИ.

ПАДІННЯ, *(тіла з гуком)* гепання; *(рівня)* спад, зниження, зменшення; *(моральне)* деградація, занепад; *(монарха)* знетронення.

ПАДЛО, здохлятина, стерво, *г.* падлина; *(хто)* падлюка, негідник, МЕРЗОТА, *с.* пропадло.

ПАДЛЮКА, *див.* ПАДЛО.

ПАДЛЮЧИЙ, підлий, МЕРЗЕННИЙ, ганебний.

ПАДЧЕРКА, пасербиця, нерідна дочка; *&р.* падчірка.

ПАЖ, хлопець до послуг; джура.

ПАЗ, *(між дощок)* щілина; *(у деталі)* заглиблення, гніздо, рівчачок, *сов.* виїмка.

ПАЗУР, кіготь; *(людський)* ніготь; & пазурець.

ПАЗУХА, *(матері)* груди; *(сорочки)* розпірка, розпір, *сов.* проріха; *ан.* порожнина; & пазушка, пазушйна.

ПАЙ, *(комерційний)* частка, акція, *г.* уділ; *П.* доля, щастя, талан; & пайка.

ПАЙКА, *див.* ПАЙ; *(хліба) СОВ.* норма, порція, *ЖМ.* шматок.

ПАЙОК, *(продуктів)* норма, порціон.

ПАКА, жмут, пачка; *(тютюну)* папуша, *(товарів) сов.* ТЮК.

ПАКЕТ, *(з пошти)* великий конверт /*г.* коверта/; *(у побуті)* пакунок; & пакетик.

ПАКТ, *(міжнародній)* УГОДА.

ПАКУВАТИ, запаковувати; *(валізу)* укладати, ув'язувати, наповнювати; *(у рівних дозах)* фасувати.

ПАКУНОК, загорток, пакет, *д.* бганок, *г.* пак, *(речей)* клунок, *(поштовий) сов.* посилка; & пакуночок.

ПАЛ, спека, вар, *г.* гбряч; *(у хворого)* гарячка; *(душевний)* жар, запал, захват, збудження, піднесення; ***(дія)*** палання.

ПАЛАМАР, ДЯЧОК, ДЯК, причетник, *ок.* псаломник, *зап.* псаломщик.

ПАЛАТА, ***(в палаці)*** світлиця, кімната, заля; *(в лікарні)* покій; *(депутатів)* рада; *(мір і ваги)* відомство; *ми.* **ПАЛАТИ,** хороми, апартаменти,^/;, *зап.* чертоги.

ПАЛАТИ, горіти /вогнем/, паленіти, згоряти, братися полум'ям; *(вогнем)* світитися, яріти, ярітися, *(спалахуючи)* ПАЛАХКОТІТИ; *(- щоки)* пашіти; *(- бій)* шаленіти.

ПАЛАХКОТІТИ, *(нерівним світлом)* горіти, *(іскрами)* блискотіти, палати; *(- щоки)* пашіти; *(- бій)* шаленіти; & палахкотати, палахтіти.

ПАЛАЦ, палати /хороми, резиденція, замок,/?, чертог/ владаря/царя, президента/.

ПАЛЕНІТИ, ПАЛАТИ; *(в розмові)* дратуватися, спалахувати; *(від сорому)* згоряти; *(- обличчя)* пашіти; *(- плоди)* червоніти.

ПАЛЕЦЬ, *(руки)* пучка, *ур.* перст; *(великий)* палюх, *(мізинний)* мізинець; *(на зубчатці)* зубець; & пальчик, пальча.

ПАЛИВО, *як ім.* пальне /дрова, вугілля, нафта, гас, газ ***тощо/,р.*** опал.

ПАЛИВОДА, ШИБАЙГОЛОВА, відчайдух; *ПОБ.* бешкетник, пустун.

ПАЛИТИ, спалювати, про-, об-, пере-; *(вогонь)* роз-, *(траву)* ви-; *(світло)* евтйти; *(- спеку)* пекти, припікати; *П. (- думки)* непокоїти, ятрити; *(тютюн)* курити; *(з гармат)* стріляти.

ПАЛИЦЯ, *(без обробки)* патик, дрючок, бук, ціпок, ломака, прутик, д. патика; *(оброблена)* ковінька, тростина, карлкжа, ключка, клюка; *(гумова)* кийок; *(чернеча)* патериця; *(чабанська)* гирлига; & паличка, палюга, *зб.* паліччя; *пі* ЖЕРДИНА.

ПАЛІЙ, підпалювач, *б. з.* палійкопа, *г.* полум'яр; *(заворуіиень)* заводій, підбурювач.

ПАЛІТРА, *(таця з фарбами) г.* палета; *(мистецька) П.* засоби.

ПАЛІТУРКА, обкладинка, оправа, *зет.* палятурка, *р.* шабатурка; *(м 'яка)* обгортка.

ПАЛІЯТИВ, *див.* ЗАХІД.

ПАЛКИЙ,- *(вогонь)* жаркий, палючий, *поет,* пломенистий, пломіикий, *г.* ятряний; *(привіт)* полум'яний; *(- мову)* жагучий, вогненний; *(колір)* яскравий, *(мороз)* лютий, шпаркий, *(вітер)* смалький; *(- вдачу)* гарячий, запальний, пристрасний, займистий, *г.* загорілий; *(кінь)* баский, жвавий; *(бій)* запеклий, завзятий, затятий, шалений; & палкенький; *пр.* **ІїАлКО,** з запалом *і п. ф.; п!* ЗОПАЛУ.

ПАЛЮЧИЙ, ПАЛКИЙ, жаркий; *(мороз)* ШПАРКИЙ, *(вітер)* СМАЛЬКИЙ; *(смак)* пекучий, **жалкий;** *(погляд)* жагучий.

ПАЛЯ, *(під будівлю)* шпунт, стовп; *див. ще* КІЛ; *ІСТ.* смертна кара.

ПАЛЯНИЦЯ, хлібина, буханець, *(кручена)* калач, *(змащена салом)* книш; & паляничка.

ПАЛЬТО, *з. г.* плащ, *(хутряне жіноче)* манто; *(військовий верхній одяг)* шинеля.

ПАМОРОЗЬ, заморозь, *(на гілках)* наморозь, *сов.* іній.

НАМОРОЧИТИ, ЗАПАМОРОЧУВАТИ; *(пахом)* п'янити; *п. ф.* -СЯ, *(- голову)* ходити ходором

ПАМПУШКА, *(з тіста)* пампушок, пампуха, пампух, пухтслик; *(- жінку) Ж.* гладуха.

ПАМФЛЕТ, ***див,*** САТИРА.

ПАМ'ЯТАТИ і **ПАМ'ЯТУВАТИ,** не забувати, зберігати /ховати/ в пам'яті /серці/, держати в голові, носити в серці, мати в тямці; *(довго)* пам'ятати /тямити/ до нових віників; *П.* усвідомлювати, розуміти; *док.* **ЗАПАМ'ЯТАТИ, ід.** зарубати на носі; *нак.* **ПАМ'ЯТАЙ/ТЕ/!** май/те/ на увазі! затям/те/! *с.* начувай/те/ся!

ПАМ'ЯТАТИСЯ, не виходити з голови.

ПАМ'ЯТКА, ***(річ)*** згадка, спомин, пам'ять; *(збірка правил)* інструкція.

ПАМ'ЯТЛИВИЙ, пам'яткий, пам'ятущий; ***ЖМ-*** пам'ятний; *Д.* злопам'ятний.

ПАМ'ЯТНИЙ *зап.,* МЕМОРІЯЛЬНИЙ; *(- подію)* незабутній, вікопомний, *р.* пам'ятливий.

ПАМ'ЯТНИЙ, *ФР.* пам'ятковий */н.* дати пам'яткового/.

ПАМ'ЯТНИК, монумент, *ок.* фігура, *(у формі стовпа)* обеліск, колона, *(комплекс пам 'ятників)* меморіял, *(на могилі)* НАГРОБОК, ПІРАМІДА; & *б. з.* пам'ятник.

ПАМ'ЯТЬ, *(- кого)* згадка, спогад; *(річ)* пам'ятка; *фр.* незабудь; *(усвідомлення дійсности)* свідомість, *жм.* памороки; & *р.* пам'яток, *з.* памкаі, помка.

ПАН, *а.* дон, сеньйор, лорд, мілорд, містер, сер, мусьє; *(чий)* володар, господар, ВЛАДАР, велитель; *ІСТ.* дідич, поміщик, шляхтич, дворянин, вельможа, *(молодий)* **панйч;** *(небагатий)* підпанок; *зв.* **ПАНЕ!** добродію! мосьпане! *(до старших)* паноттче! & панок, *зн.* панюга, панисько, *зб.* панство, панота.

ПАНЕЛЯ і **ПАНЕЛЬ,** тротуар, пішохід; *БУД.* плита; *(на симпозіюмі)* круглий стіл.

ПАНІ, *а.* донна, сеньйора, леді, міледі, **мі**сис, мадам; *ІСТ.* дідичка, поміщиця; ***(над чим)*** володарка, владарка, господиня, велителька; *(моя)* дружина, жінка; *зв.* **ПАНІ!** добродійко! паніматко! *ми.* пані! & панійка, панія, *жм.* паня.

ПАНІБРАТ, /близький/ приятель, *г.* камрат; рівня, однокашник, *як їм.* свій.

ПАНІБРАТСТВО, фамільярність, безцеремонність, невимушеність; *(веселе)* КОМПАНІЯ.

ПАНІБРАТСЬКИЙ, фамільярний, безцеремонний, невимушений, компанійський, товариський, артільний; & запанібратський.

ПАНІВНИЙ, владущий, *кн.* урядуючий, *ок.* володарський, урядущий, *д.* пануючий; *(погляд)* найпоширеніший, який домінує, *сов.* домінуючий, переважаючий.

ПАНІКА, переполох, сполох, замішання, заметушня,/). поплох, полох.

ПАНІКУВАТИ, впадати в паніку, сіяти паніку, *г.* алярмувати.

ПАНІМАТКА, мати, господиня /дому/; *ц.* попадя; *зв.* ПАНІ; & паньматка.

ПАНІЧНИЙ, *(тон)* переполошений; *(-втечу)* безладний, метушливий, хаотичний.

ПАННА, панночка, панянка; *а.* міс, мадмуазель, сеньйорита.

ПАНОРАМА, видовище, краєвид; *(епічна) П.* зображення, опис; *(рельєфна)* картина; *(на внутрішній стіні круглої будівлі)* /батальна/ картина по всьому овиді.

ПАНОТЕЦЬ, батько; *Ц.* священик, *жм,* піп; *як зв. див.* ПАН.

ПАНСІОН, *(закритий)* інститут, заклад, *р.* пансіонат, *(помешкання)* гуртожиток, інтернат, бурса; *(як заїзд)* готель; *(повний) П.* утримання.

ПАНСТВО, *д!* ПАН; шляхта, дворянство; *Г.* подружжя; *Д.* світськість; *ЗСТ.* панування; *(сфера вияву)* царство, королівство, володарство */н.* папство свободи/.

ПАНТАЛЬОНИ, *д!* ШТАНИ; & *сов.* панталони.

ПАНТЕОН, храм слави; *(видатних людей)* усипальня; *П. (людських Імен)* галерія.

ПАНТОМІМА *мист.,* вистава без слів, німа /мімічна/ сцена.

ПАНТОФЕЛЬ, пантофля, **виступець,** капець, патинок.

ПАНТРУВАТИ, /пильно/ дивитися; *(за чим)* стежити, слідкувати, спостерігати, *р.* пазити; *(чогось)* дотримувати; *(чатувати)* чигати на; *(доглядати)* пильнувати.

ПАНУВАТИ, владарювати, володарювати, бути паном /володарем, господарем/, *(у країні)* царювати; *(над чим)* володіти *чим; (у свідомості)* домінувати, переважати; *(жити паном діло)* розкошувати; *(над місцевістю /- гору/)* височіти; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що панує, звиклий /покликаний/ панувати, панівний, керівний, владущий.

ПАНУВАННЯ, владарювання, володарювання, царювання, *сил.* гегемонія; урядування.

ПАНЦЕР, *(лицаря.)* лати, обладунок, *сов.* панцир; *(крижаний)* покрив, оболонка; *(водолазний)* скафандер.

ПАНЩИНА, кріпацтво, *жм.* пригін; *П.* неволя, рабство; *(примусова праця)* каторга.

ПАНЬКАТИСЯ, *(з ким)* цяцькатися, панькати *кого; (делікатничати)* маніжитися, церемонитися, **ід.** бавитися /гратися/ в **піжмурки.**

ПАПЕРбВИЙ, з паперу; *(- тяганину) П.* канцелярський, бюрократичний; *(- права)* фіктивний, нереальний; & напірний, папіряний.

ПАПІР, *(водостійкий)* пергамен, *сов.* пергамент; *(офіційний)* документ, грамота, мандат; *мн.* **ПАПЕРИ,** рукописи, писанина, шпаргали, шпаргалля; *(цінні)* векселі, облігації, акції, бони; & папірець, папірчик.

ПАПЛЮЖИТИ, осоромлювати, ГАНЬБИТИ, виливати помиї на, топтати у порох /болото/. .

ПАПУША, *(тютюну)* в'язка, пака; *(грошей)* пачка; *(- людину)* тюхтій.

ПАРА, 1. двійко; *(волів)* паровиця, *(коней)* двоє; *(чоловіча)* костюм; *(білизни)* зміна, комплект; *(кому)* двійник, *(чому)* доповнення /до комплекту/; *(шлюбна)* подружжя; *ЧИС.* два; *ЗАЙ.* кілька, декілька; *2. (водяна)* випар, *ок.* випарбвання.

ПАРАГРАФ, *(закону)* пункт, /під/розділ, ^ т п л > ' • правило, припис, настанова.

ПАгАД/А/, *(армії)* огляд, г. дефіляда; *(для хвальби) ф.* показуха, г. попис.

ПАРАДНИЙ, *(одяг)* святковий, пишний, чепурний, ошатний; *(обід)* урочистий; *(вхід)* головний, не чорний; *(бік)* показний; & парадовий.

ПАРАДОКС, різка невідповідність /несумісність, розбіжність, нелогічність/.

ПАРАДОКСАЛЬНИЙ, неймовірний, незвичайний, незбагненний, несумісний, нелогічний.

ПАРАЗИТ, *ЕВ.* воша, блоха, блощиця; *(хто)* дармоїд, трутень, нахлібник; *ЛАЙ.* МЕРЗОТА; *пор.* ЕКСПЛУАТАТОР.

ПАРАЛЕЛОГРАМ, *(прямокутній)* ПРЯМОКУТНИК; *(непрямокутній з рівними боками)* ромб.

ПАРАЛЕЛЯ, *сов.* паралель; *(географічна)* широта; *(з чим) У ФР.* зіставлення, порівняння /я, провести паралель/; *(у явищах)* подібність, схожість.

ПАРАЛЕЛЬНИЙ, рівнобіжний; *(вираз)* **варіантний,** синонімічний.

ПАРАЛІЗУВАТИ, розбивати паралічем; *(рухи)* сковувати, *о.* зв'язувати руки й ноги; *П.* виводити з ладу; *(працю)* розладнувати, гальмувати, перешкоджати *чому; п-к* **-УЮЧИЙ,** що паралізує, здатний спаралізувати, паралізаційний, паралітичний.

ПАРАЛІЧ, родимець, грець; & *г.* паралїж.

ПАРАСбЛЬ і **ПАРАСОЛЯ,** *укр* холодок; & парасолька, парасолик.

ПАРАФІЯ, *г.* парохія, приходство; *(церковна)* округа.

ПАРАШУТИСТ, *г.* спадун.

ПАРДОН {!), вибачте! пробачте! даруйте! прошу пробачення! перепрошую! вибачаюсь! *ФР.* **прощення** */н.* просити пардону/.

ПАРИТЕТ, рівність, рівноправність /сторін/.

ПАРИТИ, розпарювати; *(тіло)* гріти, вигрівати; *(чим гарячим)* обпікати; *(- сонце)* пекти; *(лозою) П.* шмагати, сікти, шпарити.

ПАРІ, *(на гроіпі)* заклад.

ПАРІЯ, *як* **ім.** УПОСЛІДЖЕНИЙ, зневажений, погорджений, забутий Богом і людьми; *(суспільства) о.* пасинок.

ПАРК, *д!* САД; *(зоологічний)* зоопарк, звіринець; *(транспортних машин)* депо.

ПАРКАН, ОГОРОЖА, баркан; *(частокіл)* палісада, *(живий)* живопліт; & парканець.

ПАРКЕТ, *див.* ПІДЛОГА; *(одна дощина)* паркетина.

ПАРНИЙ, *(- число)* подільний на два; **ПАРНИЙ,** паркий, душний, задушливий.

ПАРОКСИЗМ, *(хвороби)* напад, загострення, *сов.* приступ; *(почуття)* збудження, вияв, прояв, спалах.

ПАРОЛЯ, гасло, умовний знак /слово/, *г.* кличка, *сов.* пароль.

ПАРОСТЬ, паросток, паросль, паріст, ПАГІН, молоде стебло, *р.* зеленець; *(відгалуження)* галузь, гілка; *(чия)* нащадок.

ПАРОТЯГ, паровіз, паровоз, паровик, льокомотйв, *сов.* локомотив.

ПАРТАЧ, халтурник, ляпало, попсуймайстер, *дит.* майстер-ламайстер.

ПАРТАЧИТИ, капарити, сяк-так ліпити /тулити/, халтурити, псувати роботу, *ф.* паскудити, ляпати, *(пером)* базграти, дряпати; *п!* ПАРТОЛИТИ; *дк.* СПАРТАЧИТИ, зробити з лемеша швайку.

ПАРТИЗАН, *д!* ПОВСТАНЕЦЬ; *(УПА)* упівець, упіст.

ПАРТІЙНИЙ, *(погляд)* суб'єктивний; *(хто) заатажбваший, ЯК ІМ.* член партії.

ПАРТІЯ, *(політична)* спілка, організація; *(геологіє)* загін, відділ, група; *(краму)* серія, комплект; *(шахів)* одна гра; *(балетна)* роля; *(у шлюбі)* пара; *Ф.* шлюб.

ПАРТНЕР, *(у ділі)* співучасник, компаньйон, товариш, *жм.* напарник; *(гри)* гравець.

ПАРТОЛИТИ, *(їжу)* телепати, готувати недбало; *(справу)* ФАБРИКУВАТИ; *пі* СПАРТОЛИТИ

ПАРУБКУВАТИ, парубочити, *ж.* козакувати; *(з жінками)* ЖЕНИХАТИСЯ.

ПАРУБОК, молодий чоловік, юнак, молодик, *г.* легінь; *(молодіш)* парубій, парубійко, парубіка, паруб'я, півпарубок, виросток; *як ім.* неодружений; & парубчак, паруб'яга, парубчйна, парубчисько, *зб.* парубоцтво, парубота.

ПАРУВАТИ, **1.** випаровувати; 2. добирати пару, єднати /в пару/, *п!* СВАТАТИ; *(голубів)* зводити, злучати, спаровувати; 3. *(- поле)* бути під паром.

ПАРУС, вітрило.

ПАРФУМИ *мн., з.* амбра, *св.* духи /одеколон, *г.* кольбнська вода/; *(запахи)* .АРОМАТ. <

ПАРХАТИИ, шолудивий, паршивий.

ПАРШИВИЙ, ПАРХАТИИ; *(- вівцю)* замотолйчений; *(вигляд)* ПАСКУДНИЙ; *(хто)* ГИДКИЙ.

ПАС, ПОЯС /ремінь, шнур/; *(матеріялу)* смуга, окрайка, крайка; & пасок; *ПР. СЯ.* відмовляюсь, *(у картах)* не граю /*н.* я пас/.

ПАСАЖ, коридор, прохід, перехід; *(у тексті)* уривок, фраза; *П.* несподіванка.

ПАСАЖИР, *(на поїзді, літаку)* подорожанин, *як ім.* подорожній; *п!* МАНДРІВЕЦЬ.

ПАСИВНИЙ, не АКТИВНИЙ, не ЕНЕРГІЙНИЙ, БЕЗДІЯЛЬНИЙ, ІНЕРТНИЙ. БАЙДУЖИЙ.

ПАСИНОК, пасерб, пасербок, *(рослини)* ПАГІН, *зб.* пасиння; *(суспільства)* парія.

ПАСІЧНИК, бджоляр, бортник.

ПАСІЯ, любов, пристрасть; *(об'єкт кохання)* коханий, кохана; *Д.* гнів.

ПАСКВІЛЬ і **ПАШКВІЛЬ,<3/** НАКЛЕП.

ПАСКУДА, паскудник, МЕРЗОТА, поганець, плюгавець, лайдак; *(повія)* шльбндра.

ПАСКУДИТИ, бруднити, каляти, *(руки)* поганити; *П.* опоганювати, *ур.* осквернями; *(кого)* ГАНЬБИТИ, соромити, очфрнювати; *(що)* псувати.

ПАСКУДНИЙ, запаскуджений, забруджений; *(морально)* недоброчесний, нецнотливий, розпусний; *(вираз)* непристойний, *(- річ)* нікчемний; *ЛАЙ.* БРИДКИЙ; *(на вроду)* негарний, гидкий, плюгавий; *(- якість)* поганий, мерзенний, зіпсутий.

ПАСКУДСТВО, гидота, мерзота, *ур.* скверна; *З. П.* розпуста, непристойність.

ПАСМО, *(волосся)* жмут, жмутик, жмуток, *жм.* пелех; *(сіна)* віхоть, віхтик, *р.* верчик; *(світла)* промінь, пучок; *(туману)* смуга, клапоть; *(гір)* кряж.

ПАСОВИСЬКО, випас, попас, паша, *(за селом)* вигін, *(на облозі)* толока, *(в огорожі біля хати)* пастівень, пастівнйк, *(у горах)* полонина; & пасовище, *р.* пашниця.

ЇЇАСОКА, сукров/ат/иця, ропа; *Р.* кров.

ПАСТА, *див.* КРЕМ.

ПАСТВА *зб.,* парафіяни, миряни, *ок.* віряни, *Ім.* вірні, богомільні, *сов.* віруючі, *г.* парохіяни.

ПАСТИ, випасати, попасати, *(трохи)* підпасати, *(постійно за плату)* чабанувати.

ПАСТИР, ПАСТУХ; *(духовний)* душпастир, священик, духівник.

ПАСТКА, *д.* капкан, *г.* пасть, *(дерев'яна)* ступйця; *(на вовка)* вовківня, *(на мишу)* мишоловка; *(на рибу)* ятір, верша.

ПАСТОР, *див.* СВЯЩЕНИК.

ПАСТУХ, пастир, *(череди)* чередник, *(табуна)* стадник; *(овець)* чабан, вівчар, *р.* гайдар, ватажник; *(свиней)* свинопас; *(чий фах скотарство)* скотар; & пастушок.

ПАСУВАТИ, 1. *(до чого)* годитися, відповідати *чому, (до лиця)* лйчити, *(до місця)* випадати; 2. *(у картах)* не грати; *П. (перед чим)* відступати.

ПАТЕЛЬНЯ, сковорода, сковорідка.

ПАТЕНТ, *(на щось)* право; *(документ)* свідоцтво /на право/.

ПАТЕНТОВАНИЙ, *(винахід)* зареєстрований, захищений патентом; *(засіб)* апробований, рекомендований, дозволений; *ЗН.* канонізований, офіційно визнаний /*н.* поет/.

ПАТЕРИЦЯ і **ПАТИК,** *див.* ПАЛИЦЯ.

ПАТЕТИКА, д бомбастика, *пі* ПАТОС; **ПАТЕТИЧНИЙ,** пристрасний, сповнений патосу.

ПАТИНОК, *див.* ПАНТОФЕЛЬ.

ПАТЛАТИЙ, КУДЛАТИЙ; *(- шерсть)* КОШЛАТИЙ; *(- квіти)* лапатий, пишний; *(- хмари)* лахматий, кучерявий.

ПАТЛИ, кудли, пелехи; *(тварини)* /довга/ шерсть.

ПАТОС, урочистість, піднесеність, піднесення, патетика; *(творчости)* величність, високість; *(фалшивип)* пишномовність, високомовність, пиха; & *сов.* пафос.

ПАТРАТИ, тельбушити, *(рибу)* розчиняти; *ВУЛ.* анатомувати, оперувати; *(пір'я)* скубти.

ПАТРИЦІЙ, *див.* АРИСТОКРАТ.

ПАТРІОТ, *(свого народу) ур.* **син,** *(український) ок.* соборник; *З. П.* націоналіст.

ПАТРІЯРХ, *(в роду)* голова; *ц.* владика, первосвященик; *(довгожитель) о.* сива борода, *як Ім.* найстарший; *(науки)* корифей, засновник /школи/.

ПАТРІЯРХАЛЬНИЙ, *(лад)* старосвітський, віджгілий, не сучасний; *(одяг)* застарілий, старомодний; *(- стосунки)* простий, нехитрий.

ПАТРОН, 1. опікун, заступник, захисник, *с.* хлібодар; *(фірми)* бос; *(митців)* меценат; *ЖМ.* зверхник, начальник, шеф; *(міста) як ім.* святий; 2. гільза, *СОВ.* набій

ПАТРОНТАШ, *у.* ладівниця, ладунка.

ПАТРУЛЮВАТИ і **ПАТРУЛЬ /ПАТРУЛЯ/,** *див.* ОХОРОНЯТИ і ОХОРОНА.

ПАТЯКАТИ, базікати, варнякати, верзякати, пащекувати, плескати /ляпати, молоти, клепати/ язиком, теревенити, ПРОСТОРІКУВАТИ, точити ляси, плести нісенітниці, грішити язиком, *тлк. п. ф.* галу-балу.

ПАХНУТИ, пахтіти, духмяніти, сходити пахощами, *р.* душіти, *(недобре)* тхнути, *(злегка)* відгонити; *(чим)* скидатися /виглядати/ на *що; (- дорогу)* передбачатися, лежати.

ПАХОЩІ, *див.* АРОМАТ.

ПАХТІТИ, 1. ПАХНУТИ; 2. *(люлькою)* пахкати.

ПАХУЧИЙ, пахкйй, пахущий, пахнючии, пахнющий, пашистий, АРОМАТНИЙ; напахчений.

ПАЦЮК, шур; *ЖМ.* порося, *жм.* пащі; *(- людину) ЗН.* гладун.

ПАЦЬбРКИ, *див.* НАМИСТО; *(на хустці)* торочки; *(- волосся)* пасма.

ПАЧКАР, контрабандист, *д.* перемйтник.

ПАШІТИ, *(жаром)* жахтіти, *(- щоки)* горіти, *с.* палати, палахкотіти.

ПАШНЯ, *(на полі)* хліби, хліба; *(хліб у зерні)* зерно, збіжжя; & пашниця.

ПАШПОРТ, свідоцтво, посвідчення, документ, *г.* вйказка, *сов.* паспорт.

ПАЩА, пащека, *р.* зявище, пастка; *(людська) НЕҐ.* рот; *П.* отвір.

ПАЩЕКУВАТИ, ПАТЯКАТИ, ТЕРЕВЕНИТИ, гострити язики, *я. ф.* галу-балу; *(розпускати плітки)* плести /плескати/ язиком, слебезувати.

ПАЩЕКУВАТИЙ, *див.* ЯЗИКАТИЙ.

ПАЮВАТИ, *див.* ДІЛИТИ.

ПИВНИЙ і **ПЙВЕН,** *(крок)* твердий, чіт-

кий; *(факт)* достеменний, безсумнівний, вірогідний; *(день)* визначений; *(за кого)* спокійний, впевнений; *(чоловік)* вірний, надійний, незрадливий; *(успіх)* Гарантований, забезпечений; *(крах)* неминучий; *(час)* якийсь, деякий.

ПЕВНО і **ПИВНЕ** *пр,* достеменно *і всі пох. від* ПЕВНИЙ; *ВСІ.* мабуть, очевидно, *ід.* коли подивлюсь; звичайно, певна річ, напевно, запевне.

ПЕДАГОГ, *див.* УЧИТЕЛЬ.

ПЕДАЛЯ, *сов.* педаль; *б. з.* ступйр, підніжка.

ПЕДАНТ, формаліст, акуратист, *с.* догматик, догматйст; *пор,* СЛУЖБІСТ, СУХАР.

ПЕДАНТИЧНИЙ, дріб'язковий, дрібничковий, прискіпливий, скрупульозний.

ПЕЙЗАЖ, краєвид, ляндшафт; *(твір мистецтва)* картина, малюнок.

ПЕКЕЛЬНИЙ, *(- умови)* жахливий, нестерпний, як у пеклі, нелюдський; *(- спеку)* страшенний; *(намір)* підступний, бестіяльний, злий, зловорожий; & стопекельний.

ПЕКЛО, *(біблійне)* геєна /вогненна/, *г.* гегена, *кн.* тартар; *П.* спека, вар; *3.17.* жах, кошмар, нестерпні /жахливі/ умови, безладдя, гамір, крик; *(бою)* вир, круговерть; *(в душі)* муки, страждання, тортури; *ЗБ.* сили зла /темряви/, злі духи.

ПЕКТИ, *(хліб)* випікати, *(що інше) П.* робити, виготовляти; *(- сонце)* палити, смалити, припікати, пекти вогнем; *(залізом)* катувати; *(душу)* непокоїти, турбувати, *с.* мучити, шматувати; *(кого)* дошкуляти *кому;* *(- бажання) НЕОС.* хотітися, кортіти, муляти, шпигати; я. *ф,* **ПЕКТИСЯ,** палитися, смалитися, шкваритися.

ПЕКУЧИЙ, палючий, палкий, жаркий, /дуже/ гарячий; *(мороз)* лютий, щипучий, тріскучий; *(біль)* гострий, різкий; *(- чуття)* важкий, болісний, нестерпний; *(- слова)* дошкульний, вразливий, шпаркий, терпкий; *(- сльози)* гіркий; *П. (- потребу)* нагальний, невідкладний; *(- проблему)* актуальний, злободенний.

ПЕЛЕХАТИЙ, ПАТЛАТИЙ; *(джміль)* волохатий; *(волос)* скуйовджений, розпатланий, кошлатий; *(- рослину)* пишний, густолистий, рясновітий; *(цвіт)* лапатий; *(- хмари)* кучерявий, розпливчастий.

ПЕЛЮШКИ, повиття, повиточок, сповиток.

ПЕЛЬКА, горло, горлянка, *ВУЛ.* рот, *сов.* глотка.

ПЕНАТИ, родина, рідна хата, домашнє вогнище; *МІТ.* боги домашнього вогнища.

ПЕНЗЕЛЬ, квач, квачик; & пензлик.

ПЕНСІОНЕР, *г.* **емерігт; ПЕНСІЯ,** *д!* ПЛАТНЯ; *фр. г.* емеритура */н.* вийшов на емеритуру/.

ПЕНЯ, штраф, стягнення; *ЗСТ.* скарга; *ФР.* наклеп, провина; *Б. 3.* напасть.

ПЕРВАК, первісток, перша дитина; *ПІК.* першокласник; *(самогону)* перша проба; & первачок.

ПЕРВИННИЙ, перший, первісний, початковий, первовічний, *сов.* первозданний, первородний; *(пращур)* найдавніший; *(осередок)* низовий; *(- обробку) Т.* чорновий.

ПЕРВІСНИЙ, первовічний, ПЕРВИННИЙ; *(- красу)* чистий, незайманий, цілинний; *(- людей)* перший, доісторичний, печерний; *(лад)* предковічний.

ПЕРВІСТОК, *див.* ПЕРВАК

ПЕРВУВАТИ, бути першим, вести перед, грати першу скрипку, задавати тон, тримати першість /пальму першости/.

ПЕРГАМЕН, *див.* ПАПІР; *ІСТ.* шкіра для письма, рукопис /на шкірі/, сувій з рукописом; & *сов.* пергамент, *г.* пергамен.

ПЕРЕБЕНДЯ, балаклій, базікало; вередун.

ПЕРЕБИВАТИ, *(усіх)* вибивати, перебивати; *(ламати)* переламувати, трощити; *(посуд)* товкти, розбивати; *(сон)* перепиняти; *(діяти)* перешкоджати, заважати; *(мову)* переривати, перебаранчати; *(звук)* заглушати; *(голод)* вгамовувати; *(торг)* розбивати; *(подушку)* збивати; *(зображення)* переводити.

ПЕРЕБИВАТИСЯ, трощитися, ламатися; *(долати злидні)* перемагатися, перебуватися, зводити кінці докупи /з кінцями/, давати собі раду.

ПЕРЕБИРАТИ, *(що)* переглядати, сортувати, відсортовувати; *(піч)* перекладати, пересипати; *(в голові)* згадувати по черзі; *(женихами)* вередувати; *(міру)* перевищувати, переборщувати, переливати через край; *(хмільного)* перепиватися; *(команду)* брати на себе; *(спадщину)* брати, приймати, одержувати; *(у що)* передятати; *(у пам'яті)* ритися; *п. ф.* **ПЕРЕБИРАТИСЯ,** *(через що)* переходити, переправлятися; *(на квартиру)* переїздити, переселятися, *г.* переноситися; *(за кого)* передягатися

ПЕРЕБІГ, *(чого)* біг, хід, розвиток, */хвороби/ р.* тяг; *(подій /у творі/)* канва, *ІД.* сюжет; *(думок)* плин; *(дія)* перебігання.

ПЕРЕБІГАТИ, *(через що)* БІГТИ, пробігати; *(думками)* перебирати; *(очима)* нишпорити, оглядати; *(кого)* випереджати; *(до ворога)* ПЕРЕКИДАТИСЯ; *(по обличчю)* ковзати, прокочуватися; *(- час)* минати, збігати, спливати.

ПЕРЕБІЙ; *пре. мн.* **ПЕРЕБбі,** перерви, павзи, *(серця) мед.* аритмія; *(у праці)* затримки, зупинки.

ПЕРЕБІЛЬШЕННЯ, гіперболізація, *г.* пересада, *(неправомірне) сов.* натяжка; *ід.* **БЕЗ ПЕРЕБІЛЬШЕННЯ,** *жм.* без брешеш.

ПЕРЕБІЛЬШУВАТИ, переборщувати, гіперболізувати, брати через край, перебирати міру, робити з мухи слона; *(трохи)* прибільшувати; *(у грі актора)* пересолювати, переперчувати, передавати куті меду.

ПЕРЕБІР, *(надмір)* зайвина, *сов.* надлишок; *(у виборі)* вередування; *(дія)* сортування, перебирання.

ПЕРЕБІРЛИВИЙ, вибагливий, вередливий, примхливий.

ПЕРЕБОРЩУВАТИ, *д!* ПЕРЕБІЛЬШУВАТИ.

ПЕРЕБОРЮВАТИ, перемагати, брати гору, *(опір)* долати, *г.* поборювати; *(гнів)* пересилювати, *(себе)* переламувати, брати в руки, опановувати, оволодівати *собою.*

ПЕРЕБУВАТИ, бути, знаходитися, ЖИТИ; *(на обліку)* стояти; *(усюди)* побувати; *(біду)* переживати, перечікувати.

ПЕРЕБУДОВА, реорганізація, реформування; *п-к* **-бВНИЙ, -ОВЧИЙ,** реорганізаційний.

ПЕРЕБУДОВУВАТИ, *(що)* реформувати, реорганізовувати, робити зміни /реформи/ в *чому;* *„. ф.* **ПЕРЕБУДОВУВАТИСЯ,** *(морально)* мінятися, міняти шкуру /курс поведінки/.

ПЕРЕВАГА, *(у чому)* вищість, першість, верх, зверхність, *п.* козир, плюс, *жм.* сила */н.* не наша сила/, *кн.* переважання; *(правова)* привілей; *мн.* ПЕРЕВАГИ, вигоди; *пор.* **ПРІОРИТЕТ.**

ПЕРЕВАЖАТИ, мати перевагу, перевершувати, перевищувати; *(вагою)* переважувати, перетягати; *(у свідомості)* домінувати, превалювати; *(силою)* пересилювати; **п-к -АЮЧИЙ,** шо переважає, найпоширеніший, більший числом, значно більший, панівний.

ПЕРЕВАЖНО *пр.,* здебільшого, здебільш/е/, в основному, головним чином, у переважній більшості, *г.* головно, *фр.* більше того, що */н.* сплять/.

ПЕРЕВАЛЮВАТИ, перекидати, перекладати, перевантажувати; *(крюїс)* долати, переходити, переїжджати; *(- літа) НЕОС.* перескакувати */н.* перескочило за сто/.

ПЕРЕВАНТАЖУВАТИ, переладовувати, ПЕРЕКЛАДАТИ; *(пам'ять)* обтяжувати, трудити.

ПЕРЕВАРЮВАТИ, *(ще раз)* варити, *(шлунком)* перетравлювати, *(розумом)* осягати, засвоювати; *(з ч.* не) *СОВ.* не терпіти, не зносити.

ПЕРЕВЕРТАТИ, *(на бік)* повертати, *(віз)* перекидати, валити набік, *(сіно)* ворушити, перегрібати, перевалковувати; *(шукаючи)* перетрушувати, перевивати; *(життя)* переінакшувати, змінювати, трансформувати; *(у душі)* колотити, *(душу)* розчулювати, розжалоблювати, вивертати; *(у кого)* обертати, перекидати, ПЕРЕТВОРЮВАТИ.

ПЕРЕВЕРТЕНЬ, зрадник, перекинчик, ренегат, відступник, яничар; *(вампір)* вовкулака, вовкун.

ПЕРЕВЕРТОМ *пр.,* перекидом, перекидьки, уперекидь, шкереберть; *(догори ногами)* сторчака, сторч, сторчки, сторчма, *жм.* стовбула, *ф.* догори раком.

ПЕРЕВЕРШУВАТИ, *(славою)* затьмарювати, перевищувати, лишати позаду, стояти на голову вище від *кого;* *(якістю) жм.* перескакувати, перепльовувати, мати перевагу над *чим;* *(вагою)* переважувати; *(надії)*

р. переходити; *(рекорд)* перекривати, побивати; *(келих)* переповнювати; *(плин)* перевиконувати; *дк.* **ПЕРЕВЕРШИТИ,** *(кого)* заткати за пояс, утерти носа *кому; (вагою)* перетягти.

ПЕРЕВИЩУВАТИ, ПЕРЕВЕРШУВАТИ; *(міру)* ПЕРЕБИРАТИ; *(владу)* НАДУЖИВАТИ *чим.*

ПЕРЕВІРКА, *(в армії)* переклик, *г.* апель; *(дія)* контроль, перевіряння.

ПЕРЕВІРЯТИ, робити перевірку; *(якість)* ВИПРОБОВУВАТИ; *(готовість)* пересвідчуватися /переконуватися/ у; *(установу)* контролювати, обстежувати; *п!* ЦЕНЗУРУВАТИ.

ПЕРЕВОДИТИ, *(через що)* переправляти, перепроваджувати, перекидати; *(на службі)* переміщати; *(малюнок)* перебивати; *(на жарт)* обертати; *(гроші поштою)* переказувати, пересилати, передавати; *(слідство)* здійснювати, *(в життя)* запроваджувати; *(дуліки)* переключати, скеровувати; *(стрілку)* пересувати; *(очі)* відводити; *(вексель на кого)* переписувати; *(в інше місце) г.* переносити; *(добро)* псувати, марнувати, нищити, МАРНОТРАТИТИ; *(вік)* занапащати.

ПЕРЕВОДИТИСЯ, *(на службі)* переходити, переноситися; *(- час) Р.* минати; *(нінащо)* обертатися, *(звироднієчи)* перероджуватися, вироджуватися; *(- господарство)* занепадати, марнуватися; *(помалу зникати)* вигибати, гинути, вимирати, *(- істоту)* нікчемніти; *(~ добро)* витрачатися, псуватися, нищитися, сходити на пси.

ПЕРЕВОРОТ, революція; *(військовий)* путч; *(у свідомості)* перелам, злам; *(літака)* переверт; *(дія)* перевертання; & переворіт.

ПЕРЕВТІЛЮВАТИСЯ, *(в кого)* влазити в *чию* шкуру, *з.* перевертатися, *д.* перелазити.

ПЕРЕВТбМЛЮВАТИ, перетруджувати; -СЯ, натруджуватися; *дк.* **-МИТИСЯ,** не чути рук.

ПЕРЕВ'ЯЗУВАТИ, *(ще раз)* в'язати; *(речі)* обв'язувати, *б. з.* об'язувати; *(рану)* перепивати, бинтувати; *(усіх)* зв'язувати; *(пораненого)* робити перев'язку *кому.*

ПЕРЕГАНЯТИ і **ПЕРЕГбНИТИ,** *(через що)* ШАТИ; *(у русі)* ВИПЕРЕДЖАТИ; *(Aetna)* переправляти; *(через машину)* перепускати; *(кров)* ганяти; *(на спирт)* переробляти.

ПЕРЕГИН, *(у праці)* надуження, крайність; *(місце зламу)* згин; *(дія)* перегинання.

ПЕРЕГИНАТИ, згинати, гнути, *(папір удвоє)* перегортати; *(коліна)* згинати; /7. надто старатися, впадати у крайність, брати через край, передавати куті меду, перегинати палицю, перетягати струну.

ПЕРЕГІН, *зал.* дистанція, *ЖМ.* станція; *(мостовий)* прогін; *(з молока)* сколотини.

ПЕРЕГЛЯД, *(дія)* переглядання; *(фільму)* огляд, ознайомлення з.

ПЕРЕГЛЯДАТИ, *(усіх)* оглядати, *(газети)* передивлятися, продивлятися, проглядати, знайомитися з; *(світлини)* розглядати; *(погляди)* ревізувати, переоцінювати.

ПЕРЕГЛЯДАТИСЯ, перезиратися, обмінюватися /перекидатися/ поглядами, зустрічатися /скидатися, поводити/ очима /поглядами/, зглядатися, ззиратися.

ПЕРЕГОВОРИ, *(телефоном)* розмови, спілкування; *(дипломатичні) з.* перетрактації.

ПЕРЕГОВОРЮВАТИ, перебалакувати, говорити; *док.* **ПЕРЕГОВОРИТИ,** перегомоніти.

ПЕРЕГОДОМ *пр.*, перегодя, /трохи/ згодом, за деякий час; *(невдовзі)* незабаром.

ПЕРЕГОНИ, *ок.* вйлередки, *сов.* гонки, *(кіньми)* верхогони.

ПЕРЕГОРОДЖУВАТИ, розгороджувати, переділяти, *фр.* городити, *(завісою)* перепинати.

ПЕРЕГОРОДКА, переділка, *сов.* перебірка; *(низька)* бар'єр; *(у скрині)* перетинка.

ПЕРЕГОРТАТИ, *(обертати)* перекидати, перевертати, повертати; *(сторінки)* гортати; *(у пам'яті)* ПЕРЕБИРАТИ; *(удвоє)* згинати, перегинати; & перегартувати.

ПЕРЕГОРЯТИ, згоряти; *(- життя) П.* проминати; *(- пристрасті)* минати, зникати, осідатися, *док.* перебродити; *(- молоко матері)* псуватися.

ПЕРЕГУКУВАТИСЯ, перекликатися, подавати голос, *р.* перегукатися; *(- луну)* відгукуватися, відлунювати; *(з чим)* гармоніювати, відповідати *чому,* скидатися на.

ПЕРЕД *ім.,* фронт, лице; *(на возі)* передок.

ПЕРЕДАВАТИ, віддавати, подавати, доручати; *(справи)* передоручати; *(етером)* транслювати; *(у спадок)* залишати, *(досвід)* поширювати, *(вість)* повідомляти, інформувати, розповідати, переказувати, переповідати; *(привіт)* посилати; *(енергію)* пересилати; *(мовою)* відтворювати, зображати, малювати, змальовувати, описувати; *(по радіо)* транслювати.

ПЕРЕДАЧА, *(етером)* трансляція, пересилання: *(тюремна)* пакунок; *(у механізмах)* трансмісія; *(дія)* передавання; *(справ /кому/)* перебраний кіш.

ПЕРЕДБАЧАТИ і **ПЕРЕДБАЧУВАТИ,** завбачати, завбачувати, бачити /вгадувати, припускати/ наперед; *(поліпшення)* чекати на; *(логічно)* висновувати, робити висновок; *(погоду)* прогнозувати, г. заповідати; *(щось робити)* планувати, проектувати.

ПЕРЕДБАЧАТИСЯ, *п. ф. від* ПЕРЕДБАЧАТИ; *НЕОС.* пахнути *чим /н.* пахне грозою/.

ПЕРЕДБАЧЛИВИЙ, обачний, завбачливий, далекоглядний, далекозорий, далекосяжний.

ПЕРЕДВІЧНИЙ, споконвічний, відвічний; *ур.* божественний, *ЯК ІМ.* Бог; *(ліс)* правічний, предковічний; *(- плем'я)* стародавній, давній, прадавній.

ПЕРЕДДЕНЬ, *(свята)* день перед *чим, (подій) сов.* переддвер'я, *(грізних подій)* передгроззя; & передодень.

ПЕРЕДИВЛЯТИСЯ, оглядати, ПЕРЕГЛЯДАТИ; *(газету)* продивлятися, проглядати.

ПЕРЕДИХ, перепочинок, перепочйвок, *сов.* передишка, *жм.* перекур.

ПЕРЕДИХАТИ, перепочивати, розгинати спину; *(переводити подих)* віддихувати, відсапувати/ся/; *док.* **ПЕРЕДИХНУТИ,** відітхнути, відсапнути.

ПЕРЕДІЛ/КА/, *сов.* відсік, з. засторонок, '»- пазуха, камера, простір, *зал.* купе.

ПЕРЕДІЛЯТИ, *(ще раз)* ділити, розподіляти, розділяти; *(навпіл)* переполовинювати.

ПЕРЕДМІСТЯ, замістя, околиця, *сов.* окраїна, *іст.* підзамчя; *(село)* підгорбдня.

ПЕРЕДМОВА, передслово, переднє слово, передні уваги; *(вступи стаття)* вступ, інтродукція; *пор.* ПРОЛОГ.

ПЕРЕДНІЙ, *(ряд)* перший; *(- стіну)* чільний, начільний, фронтальний, лицьовий; *(край)* передовий; & передущий.

ПЕРЕДОВИЙ, *(загін)* авангардний; *(громадянин)* свідомий, ініціятйвний, *ЯК ІМ.* передовик; *(погляд)* прогресивний, *г.* поступовий; *як ім.* ПЕРЕДОВА, *(на фронті)* передній край, передова лінія, *(в газеті)* передовйця, передова стаття.

ПЕРЕДПОКІЙ, передсінок, передня'кімната, *як ім.* передня; *(для клієнтів)* почекальня, приймальня, як *ім.* приймальна.

ПЕРЕДРАЖНЮВАТИ, перекривляти, пародіювати; *(наслідувати)* імітувати, КОПІЮВАТИ; *пі* ДРАЖНИТИСЯ.

ПЕРЕДРУКОВУВАТИ, *(знов)* друкувати; *(машинкою)* переписувати, ж\ перестукувати.

ПЕРЕДСМАК, *д.* засмак; *д! ще* ПЕРЕДЧУТТЯ.

ПЕРЕДСМЕРТНИЙ, сказаний /зроблений/ перед смертю /на краю могили/; *пі* ОСТАННІЙ.

ПЕРЕД ТИМ *пр.,* раніше, давніше, перше, колись, у минулому, *жм,* передше, передніше, передом.

ПЕРЕДУВАТИ, *(чому)* іти /виступати, міститися/ попереду *чого; (вести перед)* ПЕРВУВАТИ; *(якійсь події)* відбуватися /діятися, траплятися/ перед *чим.*

ПЕРЕДУМУВАТИ, *(багато)* думати, роздумувати, обдумувати; *(щось робити)* міняти /зрікатися/ рішення.

ПЕРЕДУСІМ, насамперед, перш за все, в першу чергу, поперваx; & передовсім.

ПЕРЕДЧАСНИЙ, завчасний, дочасний, *р.* передвчасний; *(- старість)* ранній.

ПЕРЕДЧАСНО *пр.,* ЗАВЧАСУ, перед часом, до часу /пори/, дочасно, зарання, *жм.* зарано, рано, без пори.

ПЕРЕДЧУВАТИ, відчувати /чути/ наперед, прочувати, пречувати, чути серцем; *(тлк. приємне)* смакувати наперед, *о.* облизуватися.

ПЕРЕДЧУТТЯ, передчування, *г.* прочуття, *ур.* пречуття; *(приємного)* передсмак.

ПЕРЕДЯГАТИ/СЯ/, переодягати/ся/, убирати/ся/ за *кого, жм.* перебирати/ся/.

ПЕРЕЖИВАННЯ, уболівання, потерпання, сердечний біль, душевна мука, *д.* пережиття.

ПЕРЕЖИВАТИ, *(кого)* жити /існувати, *док.* прожити/ довше ніж; *(горе)* зазнавати, терпіти; *(щастя)* пізнавати; *(сором)* витерплювати; *(знегоди)* зносити, перекосити, перетерплювати; *(душею)* уболівати, потерпати, перетлівати, тліти /боліти/ душею /серцем/; *док.* **ПЕРЕЖИТИ,** *(морально)* перемліти душею; *(біду)* перечасувати, перетривати; *п-к* **ПЕРЕЖИТИЙ,** перебутий; ***їм.*** **ПЕРЕЖИТОК,** *о.* родима пляма.

ПЕРЕІНАКШУВАТИ, переробляти, змінювати, перекраювати, робити по-своєму; *(зміст)* перекручувати, препарувати; *(вдачу)* переламувати; *(наказ) жм.* перетакувати.

ПЕРЕЇЗДИТИ, переїжджати, їхати через; *(куди)* ПЕРЕБИРАТИСЯ, перевозитися; *(повз що)* проїздити, проїжджати, минати *що; (колісьми)* розчавлювати.

ПЕРЕЙМАТИ, перехоплювати; *(мову)* 1. ПЕРЕБИВАТИ, 2. наламуватися у *чому; (естафету)* перебирати; *(на себе)* брати; *(спадок)* успадковувати; *(досвід)* запозичати; *(на дорозі)* перепиняти, заступати стежку; *(кого)* ловити, затримувати, *(худобу)* завертати: *(жахом)* ПОЙМАТИ; *(дух)* займати, забивати; *(дорогу) Р.* перетинати; л. *ф.* **ПЕРЕЙМАТИСЯ,** ***(чим)*** захоплюватися, */настроєм/* сповнюватися, *і всі я. ф. від ~; ФР.* ПРОСЯКАТИ; *дк.* **ПЕРЕЙНЯТИСЯ,** *(думкою)* забрати собі в голову *що.*

ПЕРЕЙНЯТЛИВИЙ, сприйнятливий, схильний до наслідування/мавпування/.

ПЕРЕКАЗ, *(устій)* розповідь, оповідь, оповідання; *(твору)* виклад, передача, парафраза; *мн.* **ПЕРЕКАЗИ,** легенди; чутки; & *(дія)* переповідання, переказування.

ПЕРЕКАЗУВАТИ, переповідати, ОПОВІДАТИ, розповідати, *(іншими словами)* перефразовувати; *(привіт)* передавати, засилати; ***тт.*** *3 ос. мн.* **ПЕРЕКАЗУЮТЬ,** кажуть.

ПЕРЕКИДАТИ, *(хату)* перевертати; ***док*** **ПЕРЕКИДАТИ,** *(усе)* викидати, переметати.

ПЕРЕКИДАТИ */док.* **ПЕРЕКИНУТИ/,** *(з ніг)* збивати, валити, перевертати, *док.* беркицьнути; *(сторінки)* перегортати; *(через плече)* перевішувати; *(провину)* ПЕРЕКЛАДАТИ; *(військо)* ПЕРЕМІЩАТИ; *(міст)* наводити, споруджати; *(над чим)* простягати; *(чарку)* вихиляти; *(ким)* ОБЕРТАТИ; *(яку копійку) Ф.* підкидати.

ПЕРЕКИДАТИСЯ, перевертатися; *(на спину)* падати, валитися; *(через що)* перевалюватися, перекочуватися; *(над чим)* нависати, простягатися; *(до ворога)* переходити, перебігати; *(- вогонь)* поширюватися, переноситися; *(цифрами)* жонглювати; *(думками)* обмінюватися; *(словом)* перемовлятися, *ІД.* перемовляти словечко; *(у карти) ЕВ.* грати; *(з воза)* випадати; *(кіш)* ОБЕРТАТИСЯ; *дк.* **ПЕРЕКИНУТИСЯ,** беркицьнутися

ПЕРЕКИДОМ ***пр.,*** перекидьки, ПЕРЕВЕРТОМ, шкереберть; догори ногами, догори дном.

ПЕРЕКИНЧИК, ПЕРЕВЕРТЕНЬ, ЗРАДНИК.

ПЕРЕКИПІТИ, *П.* заспокоїтися, *(- елюції)* відшумувати, вгамуватися, *г.* вйшумитися.

ПЕРЕКІР, заперечення, сперечання, *р.* справдовування; *(сварка)* суперечка, лайка, спірка, *д-* суперека; *мн.* **ПЕРЕКбРИ,** суперечки, *(взаємні)* докори.

ПЕРЕКЛАД, *(підрядковий)* підрядник; *(вільний віршовий)* переспів.

ПЕРЕКЛАДАТИ, *(ще раз)* складати, укладати, класти; *(на потім)* відкладати, переносити; *(з чужих мов)* тлумачити, перетлумачувати; *(провину)* скидати, спихати, звалювати, перекидати; *(шар над шаром)* прокладати.

ПЕРЕКЛАДАЧ, тлумач, *іст.* драгомгін: *&.р.* перекладник.

ПЕРЕКЛИКАТИСЯ, *див.* ПЕРЕГУКУВАТИСЯ.

ПЕРЕКЛЮЧАТИ *зап.,* перемикати; *(на щось інше)* переводити, спрямовувати.

ПЕРЕКОНАННЯ, пересвідчення, погляд, думка, гадка, точка зору, г.опшія; *(тверде)* певність, впевненість, віра; *МН.* світогляд; *(дія)* переконування, переконання.

ПЕРЕКОНЛИВИЙ, *(аргумент)* сильний, резонний; & *ок.* переконавчий, перекональний.

ПЕРЕКОНЛИВО *пр.,* доказово, обгрунтовано, вмотивовано, з усією переконливістю.

ПЕРЕКОНУВАТИ, *(кого* в ЧІМ) доводити *кому* що; *(з нст.* що) пересвідчувати, упевняти, упевнювати, запевняти; *(діяти)* умовляти, схиляти, підбивати; *п-к* **-УЮЧИИ,** що переконує, здатний /покликаний/ переконати, ПЕРЕКОНЛИВИЙ.

ПЕРЕКОНУВАТИСЯ, приходити до переконання, ПЕРЕСВІДЧУВАТИСЯ; *док.* **ПЕРЕКОНАТИСЯ,** ***(на*** *досвіді)* спрактикувати, досвідчитися.

ПЕРЕКОТИПОЛЕ, покотиполе, *(хто)* літун, перелітний птах.

ПЕРЕКРАЮВАТИ, ПЕРЕРІЗУВАТИ; *(ще раз)* краяти, різати; *(поверхню)* перетинати; *(переробляти)* змінювати, переінакшувати.

ПЕРЕКРЕСЛЮВАТИ, *(лініями)* перетинати, перехрещувати; *(писане)* закреслювати, викреслювати, *г.* скреслювати; *(ще раз)* креслити, накреслювати; *П. (здобутки)* заперечувати, знецінювати, викидати за борт; *(пляни)* псувати, перешкоджати *чому.*

ПЕРЕКРИВАТИ, *(хату)* крити, покривати, робити покриття; *(яму)* накривати; *(звуки)* заглушати, стишувати; *ТІ. (рекорд)* ПЕРЕВЕРШУВАТИ; *(недостачу)* надолужувати; *(течію)* перепиняти, перегороджувати; *(воду)* закривати.

ПЕРЕКРИВЛЯТИ і **ПЕРЕКРИВЛЮВАТИ,** ПЕРЕДРАЖНЮВАТИ, *(риси)* викривляти, спотворювати.

ПЕРЕКРІЙ, перетин, переріз, розріз.

ПЕРЕКРУЧУВАТИ, *(ще раз)* крутити, накручувати, обкручувати, викручувати; *(як спіралю)* скручувати; *(круг осі)* обертати, перевертати; *(занадто)* псувати; *П. (кого)* переламувати, *(що)* переінакшувати; *(факти)* викривляти, перебріхувати, підтасовувати, *(зміст)* кривотлумачити, спотворювати, робити з білого чорне.

НЕРЕКУПЕНЬ, перекупник, перепродувач, спекулянт; *(вона)* перекупка, перекупниця.

ПЕРЕКУСКА, закуска; *(пре. перед обідом)* підобід, підобідець.

ПЕРЕКУШУВАТИ, *(горло)* прокушувати; *П.* ЇСТИ, закушувати; *(хапливо)* перехоплювати; & *д.* перекусювати.

ПЕРЕЛАЗИТИ, перелізати, лізти через; *(- плазунів)* переповзати; *(у кого) Р.* перевтілюватися.

ПЕРЕЛЕСНИК, змій-спокусник, ДЕМОН; *(хто)* спокусник, звабник, облесник, баламут.

ПЕРЕЛИВАТИ, *(з бочки)* виливати, переточувати, *(борщ)* пересипати; *(дух)* передавати; *(кров)* вливати; *(через край)* наливати; *(кров'ю)* обливати; *(метал)* перетоплювати, */ще раз/* лити, відливати; *ід.* **ПЕРЕЛИВАТИ З ПУСТОГО В ПОРбЖНЄ,** просторікувати, розпатякувати, лити воду.

ПЕРЕЛИВАТИСЯ, ***(з А*** у ***Б)*** литися; *(із стану в стан)* переходити, перетворюватися; *(з посуду)* виливатися; *(- кров)* циркулювати; *(барвами)* мінитися, вилискувати, перлйтися, грати /веселкою/, леліти.

ПЕРЕЛИВЧАСТИЙ, *див.* МІНЛИВИЙ.

ПЕРЕЛІГ, цілина; *(неораний лан)* обліг, толока; *мн.* **ПЕРЕЛбГИ,** *(у худоби)* КОРЧІ.

ПЕРЕЛІК, *(книг)* список, каталог, реєстр, *г.* спис, *(краму)* прайскурант; *(рекордів)* таблиця; *(маршрутів)* розклад; *(ліодиости)* перепис; *(дія)* перерахунок, перераховування, перелічування.

ПЕРЕЛІСОК і **ПЕРЕЛІТ,** ***д!*** ЛІС і ПО **ЛІТ.**

ПЕРЕЛІТАТИ, *док.* **ПЕРЕЛЕТІТИ,** літати, пролітати; *(стрілою)* мчати; *(через рів)* перескакувати; *(- звуки)* линути, ширитися; *(- настрій) Р.* передаватися; *(в думці)* переноситися; *(-літа)* проминати; *(кордон)* перетинати.

ПЕРЕЛІТАТИ док., *д!* ОБЛІТАТИ.

ПЕРЕЛОМ, *П.* поворотний пункт, *(хвороби)* криза; *(епох)* грань, злам; *(крутий) ІД.* різкий поворот; & перелам.

ПЕРЕЛОМНИЙ, поворотний, кризовий; *(етап)* перехідний; & переломовий, переламний.

ПЕРЕЛЮБ, чужолюбство, чужоложство, блуд; & перелюбство, *жм,* перелюбки.

ПЕРЕЛЮБЕЦЬ, перелюбник, розпусник, *пі* БАБІЙ; *(жінка)* перелюбка, перелгобниця.

ПЕРЕЛЮБНИЙ, розпусний, блудний, хтивий.

ПЕРЕЛЮБСТВУВАТИ, чинити перелюб, скакати в гречку /через пліт/, *кн.* чужоложити.

ПЕРЕЛЯК, ляк, *г.* **зляк,** *с.* панічний страх, ЖЛІ перестрах; *(паніка)* переполох.

ПЕРЕЛЯКАНИЙ, наляканий, зляканий, переполошений, перестрашений, настрашений, наполоханий, переколошканий, *с.* старопілий, ні живий, ні мертвий, переляканий на смерть.

ПЕРЕЛЯКАТИСЯ *док.,* злякатися, налякатися, перестрашитися, еполбхатися, набратися /натерпітися/ страху, с. сторопіти, ~ на смерть; *(- коня)* схарапудитися.

ПЕРЕМАГАТИ, *(ворога)* долати, поборювати, бороти, подужувати, побивати, завдавати поразки *кому,* брати гору /здобувати перемогу/ над, *зет.* побіждати; *(у грі)* вигравати, виходити переможцем; *(себе)* ПЕРЕБОРЮВАТИ; *(хворобу) ІД.* видужувати.

ПЕРЕМАНЮВАТИ, перенаджувати, псреваблювати, перетягати, перемовляти.

ПЕРЕМЕЖОВУВАТИ, розмежовувати; *(рельєф)* перехрещувати, перетинати; *(що* чим) перемережувати, перевивати, чергувати.

ПЕРЕМЕЖОВУВАТИСЯ, чергуватися, відбуватися з перервами; *(сміхом)* перевиватися.

ПЕРЕМЕТ, замет, перевій, кучугура; *(на рибу)* низка гачків; *ФР.* перепона.

ПЕРЕМИР'Я, dwe. **МИР.**

ПЕРЕМІНА, зміна, заміна, *(поступова)* перехід; *(білизни)* пара, *(їжі)* перемішка.

ПЕРЕМІРЯТИ, ПЕРЕМІРЮВАТИ, *(ще раз)* вимірювати, виміряти, *(паях)* міряти, топтати.

ПЕРЕМІШУВАТИ, мішати, змішувати, вимішувати */док.* 1. вимішати, 2. вимісити/; *(рідину)* перебовтувати, колотити, сколочувати, *(карти)* перетасовувати; *(спів і плач)* переплітати; *(шар за шаром)* чергувати; *(в думках)* переплутувати.

ПЕРЕМІЩАТИ і **ПЕРЕМІЩУВАТИ,** ПЕРЕСУВАТИ; *(людей)* переселяти, перекидати, перевозити, *(на праці)* ПЕРЕВОДИТИ; *(військо)* передислоковувати.

ПЕРЕМОГА, звитяга, *ур.* побіда; *(торжество)* тріюмф; *(у грі)* виграш, успіх.

ПЕРЕМОЖЕЦЬ, звитяжець, *зет.* побідоносець, *р.* переможник; *(змагань)* чемпіон.

ПЕРЕМОЖНИЙ, звитяжний, *с.* всепереможний, *зап.* побідопбсний; *пі* НЕЗДОЛАННИЙ.

ПЕРЕМУЧИТИСЯ, стомитися, змучитися, зморитися, намордуватися, перемордуватися.

ПЕРЕНОСИТИ, *(через що)* носити, НЕСТИ; *(очі)* переводити; *(дату)* відкладати, пересувати; *(оселю)* перемішати, *(вогонь)* перекидати, *(увагу)* спрямовувати, переключати; *(на папір)* фіксувати на *чому; (плітки)* ширити; *(знегоди) ЗАП.* зносити, витерплювати, терпіти, *док.* перетривати; *(кого)* витримувати, видержувати.

ПЕРЕНОСИТИСЯ, переправлятися, перебиратися, переїжджати, переселятися, переміщатися; *(на службу)* переходити; *(- гнів /на кого/)* перекидатися, спрямовуватися; *(уявою)* перелітати, линути, сягати.

ПЕРЕПАДАТИ, *(- опади)* випадати, *(- воду)* падати; *(- морози)* траплятися, мати місце; *(кому)* діставатися.

ПЕРЕПАЛЮВАТИ, спалювати, ПАЛИТИ, *(траву)* випалювати; *(електромотор)* псувати.

ПЕРЕПИНЯТИ, зупиняти, спиняти, затримувати, перестрівати; *(дорогу)* ЗАСТУПАТИ; *(течію)* стримувати, перекривати, перегороджувати; *(мову)* ПЕРЕБИВАТИ.

ПЕРЕПИС, *див.* ПЕРЕЛІК.

ПЕРЕПИСУВАТИ, списувати, писати, *(на машинці)* ПЕРЕДРУКОВУВАТИ; *(майно)* описувати, реєструвати, */на кого/* заповідати *кому.*

ПЕРЕПІДГОТОВКА, перевйшкіл, перекваліфікація.

ПЕРЕПЛІТАТИ, сплітати, плести; *(пальці)* зчіплювати; *(стрічками)* обвивати, оплітати, перемережувати; *(А з Б)* мішати, перемішувати; *(коси)* перевивати, */ще. раз/*заплітати.

ПЕРЕПЛУТУВАТИ, *(мотуззя)* переплітати, сплутувати, заплутувати; *(порядок)* порушувати; *(все на світі)* перемішувати.

ПЕРЕПОВІДАТИ, *д!* ПЕРЕКАЗУВАТИ.

ПЕРЕПОВНЮВАТИ і **-ОБНЯТИ,** переливати через край, наповнювати: *(душу)* заповнювати.

ПЕРЕПОЛбХ, ПАНІКА, ПЕРЕЛЯК, ТРИВОГА, ЗАМ'ЯТТЯ.

ПЕРЕПОНА, ПЕРЕПОЧИВАТИ, ПЕРЕПОЧИНОК, *д!* ПЕРЕШКОДА, ВІДПОЧИВАТИ, ВІДПОЧИНОК.

ПЕРЕПОЧИВАТИ, ВІДПОЧИВАТИ, о. розгинати спину.

ПЕРЕПРАВА, перевіз, порон; *(понтонна)* понтон.

ПЕРЕПРАВЛЯТЬСЯ, *(через що)* перевозитися, переїздити, переходити, форсувати *що.*

ПЕРЕПРОДУВАТИ, спекулювати; *З. П.* гендлювати, торгувати; & перепродавати.

ПЕРЕПРбСИНИ, перепрошення, пробачення, вибачення.

ПЕРЕПРОШУВАТИ, *(кого)* вибачатися /персі ірошуватися, перепрошатися/ перед, просити пробачення в, складати пробачення *кому,р.* перепрошати, *с.* просити й перепрошувати.

ПЕРЕПУСТКА, *г.* перепуск, *сов.* пропуск.

ПЕРЕРАХОВУВАТИ, рахувати, лічити, перелічувати, *г.* вичислювати; *(на рахунок) ЕК.* записувати, переводити; *(поіменно)* називати.

ПЕРЕРВА, павза, перестапок, перестан, інтервал, ПЕРЕБІЙ, *(літня) гик.* вакації; *(у праці)* зупинка; *п!* ПЕРЕДИХ.

ПЕРЕРИВАТИ /дк. ПЕРЕРВАТИ/, розривати; *(горло)* перегризати; *(сон)* припиняти, порушувати; *(мову)* уривати, обривати, перебивати, перепиняти; *(працю)* робити перерізу у; *(зв 'язок)* перетинати.

ПЕРЕРИВАТИ /дк. ПЕРЕРИТИ/, перекопувати, *(все в хаті)* перекидати.

ПЕРЕРИВЧАСТИЙ, не суцільний, переривистий, їж перерйшшй; *п!* УРИВЧАСТИЙ.

ПЕРЕРІЗ, *див.* ПЕРЕКРІЙ.

ПЕРЕРІЗУВАТИ, ПЕРЕКРАЮВАТИ, розрізувати, *(пилкою)* перепилювати, *(ще раз)* різати; *(землю)* нарізувати; *(дорогу)* перетинати.

ПЕРЕРОБЛЯТИ, *(ще раз)* робити; *(сировину)* піддавати переробці /обробці/, обробляти; *(природу)* змінювати, перетворювати, переінакшувати; *(людину)* перековувати, перевиховувати; & перероблювати.

ПЕРЕРОДЖУВАТИСЯ, ставати іншим; *(на що)* обертатися, перевтілюватися, перетвбрюїїатися; *(раптом)* змінюватися до невпізнання; *(нінащо)* ПЕРЕВОДИТИСЯ.

ПЕРЕСАДЖУВАТИ, *(деінде)* садити, саджати, *(людей)* садовити; *(через паркан)* перевалювати, */голову/ ОК.* висувати; *(тканину) мед.* трансплянтувати.

ПЕРЕСВІДЧУВАТИСЯ, переконуватися, упевнятися, упевнюватися, допевнятися, допевнюватися; *(з нст.* як *або* чи) довідуватися, дізнаватися.

ПЕРЕСЕЛЯТИСЯ, перекочовувати, мігрувати, переміщатися; *(деінде)* селитися, *(у межах міста)* ПЕРЕБИРАТИСЯ, *(з країни)* емігрувати, *(до країни)* імігрувати.

ПЕРЕСЕРДЯ, роздратовання, гнів, гнівання, *с.* лють.

ПЕРЕСИЛАТИ, слати, посилати, за-, *(куди)* ви-, *(кому)* від-, над-, *(через кого)* передавати.

ПЕРЕСИЛЮВАТИ, переборювати, перемагати, долати, *(себе)* переламувати, робити зусилля над *собою; (голос)* заглушати, *(бажання)* поборювати.

ПЕРЕСИП, *д!* КОСА; & переспа; ПЕРЕСИПАТИ, перетрушувати, *(жартами)* перевивати.

ПЕРЕСИЧУВАТИСЯ, /занадто/ насичуватися, просякати вщерть; *(чим)* набивати оскому.

ПЕРЕСІЧНИЙ, посередній, звичайний, рядовий, сірий; *(- величину) сов.* середній.

ПЕРЕСІЧНО *пр., сов.* в середньому.

ПЕРЕСКАКУВАТИ, *(через що)* скакати, перестрибувати, переплигувати, *о,* перелітати; *(- вогонь)* перекидатися; *(оком)* **пе-**

ребігати; *(з п'ятого на десяте)* стрибати; *(якістю)* перевершувати; *(на іншу тему)* переходити, торкатися *чого; (межу)* перевалювати, переступати.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ, нагінка, гоніння, утиски, *с.* пригноблення, гніт, гнобительство.

ПЕРЕСЛІДУВАТИ, *(кого)* гонити, гнати, гнатися за, *о.* наступати на п'яти, *Р.* вистежувати; *П. (- думки)* мучити, не давати спокою, **ГНІТИТИ,** докучати; *(інодумців)* піддавати утискам, гнобити, утискати, утискувати, ід. не давати просвітку.

ПЕРЕСЛУХУВАТИ, вислухувати; *Г.* робити допит, допитувати.

ПЕРЕСМИКУВАТИ, *(плечем)* шморгати; *(кого)* сіпати, тіпати; *(карти) ІД.* шахрувати.

ПЕРЕСТАВАТИ, *(діяти)* припиняти, облишати, лишати; *(- звуки)* затихати, *(з ч.* не) не вгавати; *(- дощ)* ущухати, припинятися.

ПЕРЕСТАНбВА, переставляння, переставлення, *сов.* перестановка.

ПЕРЕСТАРАТИСЯ *док,,* перетягнути струну, перегнути палицю.

ПЕРЕСТЕРІГАТИ, застерігати, остерігати, попереджати.

ПЕРЕСТОРОГА, осторога, засторога, попередження.

ПЕРЕСТРІВАТИ, перестрічати, переймати; *(на віку)* здибати, спотикати, зустрічати.

ПЕРЕСТУПАТИ, *(через що)* ступати; *(межу)* переходити, перетинати, виходити за; *(дату)* перескакувати; *(за поріг)* виходити; *(ногами)* топтати, *(з ноги на ногу)* перетоптуватися, *соє.* переминатися; *(шлях)* заступати, перетинати; *(/через/ закон)* порушувати *що; док.* ПЕРЕСТУПИТИ, *(перед ким)* завинити, прогрішйтися.

ПЕРЕСТУПНИЙ, *(рік) сов.* високосний.

ПЕРЕСУВАТИ, переміщати, совати, *(меблі)* рухати, переставляти; *(ноги)* переступати *чим.*

ПЕРЕСУВАТИСЯ, рухатися, переміщатися; *(ледве)* тягнутися як неживий, *ІД.* ледве переступати ногами.

ПЕРЕСУД, повторний суд; *(славесий)* поговір; *мн.* **ПЕРЕСУДИ,** ПЛІТКИ, язичення.

ПЕРЕТАКУВАТИ і **ПЕРЕТАСОВУВАТИ,** *д!* ПЕРЕІНАКШУВАТИ і ПЕРЕМІШУВАТИ.

ПЕРЕТВОРЕННЯ, обертання, трансформація, *кн.* метаморфоза, конверсія, *п!* ПЕРЕБУДОВА.

ПЕРЕТВОРЮВАТИ, трансформувати, робити іншим; *(на що)* обертати /перевертати, перевтілювати/ у *що, (на кого)* перекидати *ким.; (на порох)* перетирати, стирати; & перетворити; *п.ф.* **ПЕРЕТВОРЮВАТИСЯ,** ОБЕРТАТИСЯ, трансформуватися, *фр.* перемінятися, перероджуватися, змінювати вигляд, ставати не тим.

ПЕРЕТЕРПЛЮВАТИ, терпіти, зносити, витерплювати, видержувати, витримувати; *док.* **ПЕРЕТЕРПІТИ,** *(часину)* потерпіти, зачекати; *(біду)* перетривати.

ПЕРЕТИН, *(ліній)* перехрещення, перехрестя; *(конуса)* перекрій, переріз, розріз; *(дія)* перетинання.

ПЕРЕТИНАТИ, ПЕРЕРІЗУВАТИ, пересікати; *(лініями)* перехрещувати; *(оісиття)* уривати, припиняти, втинати; *(тишу)* розтинати; *(дорогу)* заступати, перегороджувати; *(подих)* ПЕРЕХОПЛЮВАТИ.

ПЕРЕТИНКА, *д!* ПЕРЕГОРОДКА; *(тонка)* плівка, *(у клітинах)* мембрана.

ПЕРЕТЛІВАТИ, перегнивати; *(без вогню)* згоряти, перегоряти; *(душевно)* перемлівати, страждати, ПЕРЕЖИВАТИ, *док.* **ПЕРЕТЛІТИ,** переболіти.

ПЕРЕТЯГАТИ, *(через що)* тягти, тягати, переволікати; *(поясом)* стягати; *(до себе)* ПЕРЕМАНЮВАТИ; *(на вазі)* переважувати.

ПЕРЕХВАТ, талія; *ТІ* звуження; *(дія)* перехоплення, перейми, (ж. перелов.

ПЕРЕХИЛЯТИСЯ, перегинатися, перевисати, *р.* перехняблюватися; *(набік)* нахилятися, схилятися, хилитися; *(з боку на бік)* перевалюватися.

ПЕРЕХІД, переправа, брід, *(у горах)* перевал; *(піший)* етап, *є-й* перемарш; *(кордону)* порушення; *(між будовами)* коридор, галерія; *(поступовий)* переміна; *Б. З.* напад епілепсії, епілепсія.

ПЕРЕХІДНИЙ, *(люд)* перехожий; *(- кімнату)* прохідний; *(етап)* переходовий, проміжний, тимчасовий.

ПЕРЕХОВУВАТИ, ховати, приховувати, *(втікача)* перетримувати; *(від дощу)* захищати; *(у сейфі)* зберігати.

ПЕРЕХОДИТИ, *(через що)* іти, проходити; *(убрід)* переправлятися; *(межу)* переступати; *(- фронт)* перекочуватися; *(- настрій)* передаватися; *(до ворога)* ПЕРЕКИДАТИСЯ; *(на працю)* переноситися, переводитися; *(- час)* минати, проминати; *(перед очима)* перебігати; *(- опади)* припинятися, переставати, */дощі — ще/* випадати; *(сподівання)* перевершувати; *(на інше)* переключатися; *(на що інше)* перетворюватися; *(межу)* переступати; *дк.* **ПЕРЕЙТИ,** *(танець)* протанцювати; *(на хліб та воду)* сісти.

ПЕРЕХОЖИЙ, *ЯК ЇМ.* ПОДОРОЖНІЙ, д. прохожалий; *(на прощу)* прочанин; *(люд)* перехідний.

ПЕРЕХОПЛЮВАТИ, переймати, перестрівати, перепиняти, затримувати; *(руку)* вхоплювати, хапати, *(думку)* підхоплювати; *(сигнал)* ловити, переловлювати; *(мову)* ПЕРЕБИВАТИ; *(стан)* обхоплювати; *(шнурком)* стягати; *(горло)* стискати; *(дух)* перетинати, захоплювати, займати; *ЖМ. (їжу)* перекушувати; *(за межу)* переступати.

ПЕРЕХРЕСТЯ, *(шляхів)* перетин, роздоріжжя, розтік, *з.* розтока, д. розебша, середохрестя; *МЕД.* соняшне сплетіння.

ПЕРЕХРЕЩУВАТИСЯ, перетинатися, схрещуватися; *(- думки)* збігатися, накладатися; *(хреститися)* класти /накладати/ хрест; *(- віру)* хреститися, вихрещуватися.

ПЕРЕЧІКУВАТИ, вичікувати, пережидати, перечасовувати; *док.* перегодити.

ПЕРЕШКОДА, перепона, бар'єр, *о.* камінь спотикання, загата, підводне каміння, *с.* китайська стіна, *(в роботі)* гальмо, *жм.* перечіпка, зачіпка, перемішка, *р.* перегорода, *зет.* притичина; *мн.* **ПЕРЕШКОДИ,** труднощі, утруднення.

ПЕРЕШКОДЖАТИ, заважати, ставати на заваді /переметі, перешкоді, шляху/, стояти на дорозі /поперек дороги/, заступати дорогу /стежку/, кидати колоди під ноги, перетинати /обтинати/ шлях, не давати ходу, підставляти ногу, бути /стояти/ на заваді, ставити /стромляти/ дрючки в колеса, перепиняти дорогу; *(щось робити)* не давати; *З.П.* унеможливлювати, гальмувати, не сприяти; *п-к* **-АЮЧИИ,** що перешкоджає, здатний /радий/ перешкодити, несприятливий, гальмівний, поставлений на дорозі.

ПЕРИПЕТІЯ */сов.* **ПЕРИПЕТІЯ/,** несподівана пригода /ускладнення/; *мн.* **ПЕРИПЕТІЇ,** *д!* ЗЛИГОДНІ.

ПЕРИФЕРІЙНИЙ, провінційний, далекий від центру, *жм.* містечковий, сільський.

ПЕРИФЕРІЯ, *(- місцевість)* провінція; *(далека)* глухий закуток, ГЛУШИНА.

ПЕРІОД, стадія, фаза; *(часу)* проміжок, протяг, відтинок; *(історії)* етап, доба, ера; *(мирний)* час, часи; *(життя)* смуга; *ФР.* тривалість */н.* період обертання/.

ПЕРІОДИЧНО *пр.,* регулярно, систематично, раз-у-раз, раз-по-раз, раз за разом.

ПЕРІЩИТИ, *(- дощ)* іти, лупити, хлюпати, хлюпотіти, сікти, прати, пороги, хлюскати, хляпати, шкварити; *(- сніг)* ліпити; *(батогом)* шмагати, стьобати, хльоскати, бити; *(кого) жм.* ЧИСТИТИ.

ПЕРЛИ і **ПЙРЛА** *мн.,* перлини; *(оздоба)* намисто; *од. зб.* **ПЕРЛИНА,** *р.* перло; *П. (землі)* окраса; & перлинка.

ПЕРЛИСТИЙ, перлинний, перловий, перластий, перлуватий; *(колір)* сріблястосі**рий.**

ПЕРМАНЕНТНИЙ, безперервний, вічний, постійний, сталий; *(рух)* неспинний.

ПЕРО, *(птаха)* пір'їна, пірйна, *зб.* пір'я; *(писця) р.* писало, *Г. зап.* ручка; *(риби)* плавець; *(цибулі)* пагін; *(літератора) її.* хист, зброя; *Т.* лопать; & пірце.

ПЕРОН, плятформа, *зет.* дебаркадер; *пі* РАМПА.

ПЕРПЕНДИКУЛЯРНИЙ і ПЕРПЕНДИКУЛЯРНО, *д!* СТОРЧОВИЙ і СТОРЧ.

ПЕРПЕТУУМ-МОБІЛЕ, ВІЧНИЙ двигун.

ПЕРСИК, брosквйна.

ПЕРСОНА, ПЕРСОНАЖ і **ПЕРСОНАЛЬНИЙ, д.'** ОСОБА і ОСОБИСТИЙ.

ПЕРСОНАЛ, *(лікарні)* штат, особовий склад; *(обслуговчий)* ОБСЛУГА.

ПЕРСПЕКТИВА, *ок.* оковид; *(далека)* плян; *(широка)* панорама, картина; *(найближча)* майбутнє; *мн.* **ПЕРСПЕКТИВИ,** *г.* вигляди, *(розвитку)* можливості, обрії.

ПЕРСТЕНЬ, каблучка, *(шлюбний)* обручка; *П. Р.* коло, кільце.

ПЕРТИ, *Ф.* іти, їхати, пересуватися, тікати, ПЕРТИСЯ; *(стіною)* сунути /хмарою/, ВАЛИТИ; *(на рожен)* лізти; *(тягар)* нести, *(по землі)* волочити, **тягти,** рухати, **штЬвхати;** *(ворога)* тиснути, гнати; *(як з води)* буйно рости; *(чим)* відгонити, тхнути; *(з кого) ИЕОС,* випромінювати, струмувати /н. з нього гак і пре силою/.

ПЕРТИСЯ, напирати, пхатися, штовхатися, *Ф.* ПЕРТИ.

ПЕРУКАР, голяр, цирульник, голій, **цируль,** *г.* фризер,/?. стрижій, *д.* цилюрник.

ПЕРУКАРНЯ, голярня, цирульня, *г.* фризерня.

ПЕРШЕ *пр.,* КОЛИСЬ; *(спочатку)* спершу, зразу, поперед; **ід. ПЕРШЕ НІЖ,** заки.

ПЕРШИЙ, *(ряд)* передній, *(акорд)* вступний, *(- знання)* початковий, елементарний; *(- поміч)* найневідкладніший; *(- людей)* первісний, доісторичний; *(цілунок)* досі незнаний /незвіданий/, *(сніг)* новий, *(сон)* ранній; *(- нагоду)* найближчий; *(хто трапиться)* перший-ліпший; *(учень)* кращий, передовий; *(- ролю)* найголовніший, найважливіший; *(- артиста)* найнидатніший; *Д.* колишній.

ПЕРШІСТЬ, *(перевага)* вищість; *(у чомусь)* пріоритет; & *г.* **першенство.**

ПЕРШОРЯДНИЙ, першоклясний, першосортний, *г.* люксусовий; *пі* ПЕРШИЙ.

ПЕС, собака, БАРБОС, гавкун; *(маленький)* цуцик; *(хто)* посіпака, вислугам, **вислужник,** цербер, *лай.* псявіра.

ПЕСИМІСТИЧНИЙ, безнадійний, похмурий, занепадницький, зневірницький.

ПЕСТИТИ, голубити, милувати, лащити; *(дитину)* викохувати, вигбйдувати, доглядати; *(мрію)* плекати, **виплакувати, виношувати;** *&р.* пестувати.

ПЕСТЛИВИЙ, *(голос)* ласкавий, ніжний, голубливий; *Р.* пещений.

ПЕСТОЩІ, пестування, пещення, пестіння; ЛЮБОЩІ.

ПЕСТУН, МАЗУН; *(долі)* пещенець; *(вихователь)* дядько; & пестунчик.

ПЕСЯЧИЙ, ПЄСІЙ, песький, псячий, собачий; *лай.* сучий.

ПЕТИЦІЯ, *див.* КЛОПОТАННЯ.

ПЕТЛЯ, зашморг; *(літака)* переверт; *(на одязі)* петелька; *(віконна)* завіса.

ПЕЧАЛЬ, *д!* СМУТОК; *(не твоя)* клопіт, гризота.

ПЕЧАТКА, печать, штамп; *(слід)* відтиск, знак; *(на виду)* відбиток; *п!* ТАВРО.

ПЕЧЕРА, вертеп, склеп; *(штучна)* катакомба, *мн.* підземні ходи; *п!* ПІДЗЕМЕЛЛЯ.

ПЕЧЕРНИЙ, катакомбний: *(- людей)* доісторичний, первісний, *(звір — ще)* викопний.

ПЕЧИВО, *Г.* тістечко; *(м'ясне) Р.* печеня; *(одна процедура) сов.* випічка; *(дія) Р.* печення, випікання.

ПЕЧІЯ, згага; & печійка.

П'ЄДЕСТАЛ/Ь/, *(пам'ятника)* підніжжя, цоколь, постамент, підмурок, підмурів'я, підвалина, фундамент.

П'ЄСА, *(з драмою)* трагедія, *р.* драма, *(весела)* комедія; *(музична)* опус, п'єска.

ПИВНИЦЯ, *(шинок)* пиварня, *як ім.* пивна; *(льох)* підвал; *(броварня)* пивоварня.

ПИВОВАР, бровар.

ПИКА *вул.,* мармиза, парсуна, морда, писок, рило, сурло; *п!* ОБЛИЧЧЯ.

ПИКАТИЙ, повновидий, кругловидий, *вул.* мордатий.

ПИЛ *зб.,* порох, порохнява, гюрохй; *П.* прах, тлінь; *(на квітах)* пилок, туман; *од. зб.* **ПИЛИНА,** порошина; *(чого)* часточка; & пилинка, пилйночка; *пі* ПИЛЮГА.

ІШЛОВІДСМбКТУЮЧИЙ, пилови смоктувальний; **ЩЦЛОВСМОКТУЮЧИЙ,** пилосмоктальний.

ПИЛОСМбК, *сов.* пилосос.

ПИЛЮГА, КУРЯВА, пилюка, пиляка.

ПИЛЯТИ, *(дуба)* спилювати, *(дошку)* роз-, РОЗРІЗУВАТИ, *(на скрипці)* ТЕРЛИКАТИ.

ПИЛЬНИЙ, *(догляд)* уважний, неослабний, суворий; *(сторож)* НЕВСИПУЩИЙ, всевйдящий; *(погляд)* гострий, зіркий, проникливий, зосереджений, напружений; *(- діло)* нагальний, терміновий, невідкладний; *(- просьбу)* настійний, *(- потребу)* пекучий; *(хто)* старанний, ретельний, дбайливий, ревний, запопадливий; *(- око)* хазяйський; *(- вухо)* сторожкий, чуйний; & пильновйтий; *п!*СПОСТЕРЕЖЛИВИЙ.

ПИЛЬНУВАТИ, стерегти, доглядати, охороняти, пантрувати, дивитися в чотири ока; *(за ким)* стежити, слідкувати, мати на оці; *(кого)* глядіти, піклуватися /дбати/ про, ходити коло; *(ніч)* не спати, не дрімати, чатувати, стояти на сторожі, не стуляти очей, *ок.* неспати.

ПИНДЮЧИТИСЯ, *д!* БУНДЮЧИТИСЯ.

ПИРІГ, *(солодкий)* пляцйнда; *Г.* вареник; Я. здобуток, набуток; & пиріжок.

ПИРСКАТИ, *(водою)* бризкати, порскати, хлюпати; *(зо сміху)* пирхати; *(парою)* пихкати; *(з пересердя)* пхикати.

ПИРХАТИ, чмихати; *(зо сміху)* ПИРСКАТИ; *(- коней)* форкати; *(- машину)* фуркотіти.

ПИСАКА, письмак, перодряп; *З.* пйсар, канцелярист, писець; *(нездалий)* письменник, журналіст; графоман.

ПИСАНИЙ, *(письмовий)* написаний, пописаний, списаний, рукописний; *(портрет)* мальований; *(красень) СОВ.* гарний, як намальований.

ПИСАНИНА, *(невправна)* базгранина, невдалий твір, *пі* ПИСАННЯ; *ЗБ.* папери, рукописи, шпаргали, шпаргалля; *(дія)* писання, базграння.

ПИСАННЯ, *пре. зн.* писанина; *(святе)* письмо; *МН. (чиї)* твори.

ПИСАР, писець, канцелярист, *з.* писака.

ПИСАТИ, *(букви)* виводити, виписувати; *(невміло)* дряпати /як курка лапою/, базграти; *(список)* укладати; *(до реєстру)* записувати, заносити; *(фахово)* бути літератором, */час до часу/* пописувати; *(портрет)* малювати.

ПИСЕМНИЙ, *(- пам'ятку)* писаний, написаний; *(стіл)* письмовий; *(стиль)* книжний.

ЛИСК, пискнява, пискотня, пискотнява, пискання.

ПИСКЛИВИЙ, писклявий, пискучий.

ПИСЬМЕНА, *(стародавні)* літери, букви, /писемні/ знаки; *(китайські)* **гієрогліфи.**

ПИСЬМЕННИЙ, грамотний, освічений, *с.* високоосвічений, *зет.* едукований.

ПИСЬМЕННИК, літератор, майстер слова, працівник пера, *зет.* письмак, письмовець, *зн.* писака; *(прози)* повістяр, прозаїк, *(поезій)* поет, *(фантазій)* фантаст; *(визнаний)* клясик; *(нездалий)* графоман; *(даного твору)* АВТОР.

ПИСЬМЕННІСТЬ, грамотність, *Р.* письменство; *(система букв)* писемність, **грамота,** *жм.* азбука.

ПИСЬМЕНСТВО, письменництво, література, словесність, літературна творчість; *Р.* ПИСЬМЕННІСТЬ; *ід.* КРАСНЕ **ПИСЬМЕНСТВО,** белетристика, *сов.* художня література.

ПИСЬМб, *(система букв)* писемність, грамота, *зет.* ПИСЬМЕННІСТЬ; *(ідеографічне)* клинопис; *(реалістичне)* стиль, манера; *(святе)* писання; *Р.* почерк.

ПИСЬМОВИЙ, написаний, ПИСАНИЙ; *(стіл)* писемний; *(папір)* писальний, для письма, г. до писання.

ПИТАННЯ, запитання, *(до уряду)* запит; *(складне)* проблема, справа; & питаннячко.

ПИТАТИ, запитувати, ставити питання; *(кого)* допитуватися у; *(всіх)* розпитувати, с. питати стрічного й поперечного; *(дозволу) ІД.* питатися; *(звіту)* вимагати, *(праці)* напитувати; *(поради)* просити, шукати, удаватися за; *(в суді)* допитувати

ПИТВО, НАПІЙ, пиття; «! ТРУНОК.

ПИТИ, випивати, *(повагом)* попивати, *(могорич)* запивати, *(жадібно)* дудлити, хаіуктати, *(поволі)* тягти, цмулити, цідити; *(кров)* смоктати; *(горілку)* полоскатися у *чому,* підхмелятися *чим, с.* пити безбщадно /запоєм, без просипу/, заливати пельку, *ІД.* ПИЯЧИТИ; *(на похмілля)* похмелятися; & *дит.* питки, питоньки.

ПИТОМИЙ, рідний; *(- рису)* характерний, ПРИТАМАННИЙ; & питоменний.

ПИТТЯ, ПИТВО; *(дія)* випивання, ПИЯТИКА.

ПИТУЩИЙ, *ЯКІМ.* **ПИЯК, пияка, п'яниця,** *р.* питець, *жл{.* заливаха,

ПИХА, пихатість, гонор, чванство, *р.* ви-

сокодумство; *(матері)* гордість; *ФР.* зарозумілість, самовпевненість, самолюбство, погорда; *(напускна)* бундючність, *б.* з. принда; *(шик)* помпезність, урочистість, *жм.* помпа; *(дія)* пишання.

ПИХАТИЙ, ГОНОРИСТИЙ, БУНДЮЧНИЙ, ЗАРОЗУМІЛИЙ, пановитий, чванливий, високодумний *і пох. від* ПИХА; *(вираз обличчя)* зверхній; & пихлйвий, пиховитий, пихуватий.

ПИШАТИСЯ, величатися, гордувати, високо літати /нестися/, гонорувати, вдаватися в пиху, сповнюватися гордощів, *жм.* заноситися, задирати носа, дерти кирпу, *д.* фудулитися; *(як попівна в гостях)* БУНДЮЧИТИСЯ; *(силою)* красуватися; *(буйно)* рости, квітнути, розцвітати, процвітати, буяти, *с.* буйним цвітом процвітати.

ПИШНИЙ, *(сад)* буйний, *(- зелень)* рясний, густолистий, *(- роги)* крислатий; *(волос)* густий, *(- вовну)* пухнастий, *(пиріг)* пухкий, м'який; *(тілом)* повний, ситий, натоптаний, вгодований; *(- вроду)* розкішний; *(- картину)* величний; *(- веселку)* БАРВИСТИЙ; *(- слова)* ПИШНОМОВНИЙ, бундючний; *(- свято)* бучний, урочистий, помпезний; *(край)* багатий; *(одяг)* парадний, святковий, шикарний, чепурний, ошатний; *(дар)* коштовний, цінний; *(розвиток)* могутній, рясногранний.

ПИШНОМОВНИЙ, *(трактат)* багатослівний; *(- слова)* високомовний, помпезний, ПИШНИЙ.

ПИШНОТА, пишність, розкіш; барвистість; ошатність; урочистість, помпезність, *жм.* помпа; велич, могуття, багатство; **дш. ПИШНОТИ,** красоти.

ПИЩАЛЬ, *див.* **РУШНИЦЯ.**

ПИЩАТИ, пискати, пискотіти, *с.* верещати; Я. квилити, скиглити, *Р.* ремствувати.

ПИЯК, пияка, п'яниця, заливйха, ВИПИВАКА, питець, *як ім.* питущий, *о.* не-минай-корчма; *п!* АЛЬКОГОЛІК.

ПИЯТИКА, пияцтво, випивання, пиття.

ПИЯЧИТИ, пйти-гуляти, ПИТИ, заливати очі /пельку/, заливати за комір, не розлучатися з чаркою, заглядати в чарку, тинятися по шинках, киснути в горілці, *ев.* пересмикувати, шморгати, *флк.* мед-горілку/медвиио/ пити.

ПІВГОЛОСОМ ***пр.,*** півголосно, напівголосно; стиха, пошепки.

південний, полудневий, полудній, *(час о 12 г. дня — ще)* полуденний; *(вітер)* з півдня, *б. з.* низовий; *(клімат)* теплий.

ПІВДЕНЬ, полудень, середина дня, 12 година дня, *як ім.* полуднє; *(сторона світу) мор.* зюйд, *ЖМ.* теплі сторони /краї/.

ПІВЕНЬ, когут, кокош, *(кастрований)* каплун, з. кур; *(на даху)* флюгер; *(хто)* ЗАДЕРІЙ; & півник.

ПІВКОЛО, півкружало, дуга, півдуга, півдужжя.

ШВ-НА-ШВ, навпіл, пополовині, *(з чим)* наполовину; *(ділити)* надвоє.

ПІВНІЧ, 12 година ночі; *ФР.* ніч /«. глупа північ/; *(сторона світу) мор.* норд, *ЖМ.* холодні сторони /краї/; *(Далека) ІД.* Арктика.

ПІВНІЧНИЙ, *(час)* ОПІВНІЧНИЙ; *(вітер)* з півночі, *б. з.* горішній; *(клімат)* холодний,

півсонний, напівсонний, *о.* з непродертими очима.

ПІВТЕМРЯВА, напівтемрява, напівморок, *(вечірня)* сутінок, сутінь, присмерк.

ПІГМЕЙ, *д!* КАРЛИК; *(хто)* нікчема.

ПІГМЕНТ, забарвлення, барвник.

ШҐУЛКА, *ді* ТАБЛЕТКА.

ПІДБАДЬОРЮВАТИ, бадьорити, осмілювати, заохочувати, додавати охоти /енергії/, підносити дух, підтримувати на дусі; *(коня)* підганяти; *п-к* -ЮЮЧИИ, що підбадьорює, здатний підбадьорити, підбадьорливий, бадьорущий, бадьористий, для бадьброcти.

ПІДБИВАТИ, *(зі споду)* прибивати; *(одяг)* підшивати /підбій/; *(подушку)* перебивати; *(куряву)* збивйти, здіймати; *(на що)* ПІДБУРЮВАТИ; *(на свій бік)* схиляти; *(птаха)* підстрелювати; *П.* знесилювати; ***(під свою руку)*** підкоряти; *(баланс)* підсумовувати; ід. **ПІДБИВАТИ КЛИНЦІ,** залицятися

ПІДБИВАТИСЯ, *(- сонце)* ПІДІЙМАТИСЯ; *(ідучи)* стомлюватися, знесилюватися, натруджувати ноги; *(з віком) П.* старіти/ся/, підтоптуватися; *(під кого)* підшиватися, лататися.

ПІДБИВКА, *див.* ПІДКЛАД.

ПІДБИРАТИ, *(з землі)* підіймати, збирати, визбирувати, брати; *(покинуте)* підхоплювати; *(віжки)* підтягати, натягати; *(ноги)* ПІДГОРТАТИ; *(слова)* ДОБИРАТИ.

ПІДБИРАТИСЯ, підкрадатися, красти-ся; *(за якістю)* добиратися; *(під тон)* приладжуватися, підстроюватися, пристосовуватися.

ПІДБИТТЯ, підбивання; *(країни)* 77. підкорення.

ПІДБІГАТИ, надбігати, наближатися; *(за кіш)* бігти; *(слізьми)* опливати.

ПІДБІР, *(кадрів)* добір, добирання, підбирання; *ми.* **ШДБбРИ,** обцаси, закаблуки.

ПІДБРЕХАЧ, *ді* БРЕХУН, ПІДСПІВУВАЧ.

ПІДБУРЮВАТИ, підбивати, підмовляти, під'юджувати, підштрикувати, иддрбчувати, підцьковувати, підструнчувати, нацащати, *р.* юдити, *г.* підбехтувати; *(на що)* спонукувати, штовхати, схиляти до, *(заохочувати)* додавати /піддавати/ охоти /вогню, жару/, підохочувати; *(бунтувати)* баламутити; *(проти)* настроювати; *(кого)* збуджувати, розпалювати; *п-к* **-ЮЮЧИЙ,** що підбурює, готовий підбурити, підбурювач, пІдбехтувач, підбурговальний, підохочувальний.

ПІДБУРЮВАЧ, *див.* ЗАВОДІЯКА; *(з метою штовхнути на щось)* провокатор.

ПІДВАЛ, ПИВНИЦЯ; *(житло)* сутерени; *(у газеті)* підвальна стаття.

ПІДВАЛИНА, ОСНОВА, ПІДМУРОК; *мн.* ПІДВАЛИНИ, засади, принципи, база, наріжний камінь.

ПІДВИЩУВАТИ, робити вищим, підіймати /вище/; *(ціну)* підносити, *(платню)* збільшувати, набавляти; *(вправність)* удосконалювати; *(на службі)* просувати; *(у війську /рангом/)* вивищувати.

ПІДВИЩУВАТИСЯ, ставати вищим, підноситися, підійматися, *(- ціни)* зростати, іти вгору, *(в чиїх очах)* виростати; *(- шанси)* збільшуватися, *(- темп)* посилюватися; *(- добробут)* поліпшуватися; *(в ціні) ІД.* дорожчати.

ПІДВІДДІЛ, підрозділ, підгрупа; *пор.* ВІДДІЛ, ФІЛІЯ.

ПІДВІШУВАТИ, *(злочинця)* вішати, */що інше/* чіпляти, підчіплювати, *(вирок) Д.* відкладати, призатримувати, *сов.* призупиняти.

ПІДВЛАДНИЙ, підпорядкований, підлеглий, підконтрольний; *(людині)* контрольований /підкорений/ *ким', (уярмлений)* під'яремний, підневільний; ***ЯКІМ,*** підданий.

ПІДВОДА, *див.* ХУРА, ВІЗ.

ПІДВОДИТИ, *(куди)* вести, наближати, спрямовувати; *(воду)* підключати; *(на гріх)* штовхати, схиляти до; *(голову)* ПІДІЙМАТИ, *(руку)* підносити, *(на ноги)* ставити; *(на що)* ПІДБУРЮВАТИ; *(під критику)* піддавати *чому;* 77. не виправдувати сподівань; зраджувати надії, *с.* піддурювати, об-; *(під манастир) ІД.* зводити на слизьке; *док.* **ПІДВЕСТИ,** *(- пам'ять)* схибити.

ПІДВОДИТИСЯ, *(з лави)* ВСТАВАТИ, *(навшпиньки)* ставати, *(протії гніту)* повставати; *(- рослину)* виростати; *(над чим)* підноситися, підійматися, зводитися.

ПІДВОЗИТИ, *(куди)* везти, довозити, завозити, привозити.

ПІДВОРІТТЯ, *(в будинку)* під'їзд.

ПІДГАНЯТИ, КВАПИТИ, наглити, *жм.* нукати, *(пугою)* підстьобувати, підбатожувати; *(ріст)* стимулювати; *(деталі)* припасовувати, *(факти)* підтасовувати; & підгонити.

ПІДГИНАТИ, *(ноги)* підгортати; *док.* **ПІДІГНУТИ,** підібгати.

ПІДГЛЯДАТИ, підзирати, піддивлятися,/), надглядати.

ПІДГОДОВУВАТИ, підживлювати, підхарчовувати; *п-к* ШДГОДОВЧИИ, підживлювальний.

ПІДГОЛІВ'Я, *(річ)* підголовач, пріголовач; *(місце)* узголів'я, *фр.* голови /н. класти в голови/.

ШДГбРЛЯ, підгбрлина, підшийок, *сов.* підгруддя, *(у бика)* воло.

ШДГОРОДЯНИН, передміщух, *кн.* передміщанин.

ПІДГОРТАТИ, *(волос)* підбирати, підбивати, опоряджати; *(картоплю)* огортати; *(лопатою)* підгрібати; *(ноги)* ПІДГИНАТИ; *(хвоста)* попускати; & підгортувати.

ПІДГОТОВКА, /при/готування, лаштування, *ок.* підготівля, *(кадрів)* вишкіл.

ПІДГОТОВЛЯТИ, рихтувати, ГОТУВАТИ, підрихтовувати, на-, *(кадри)* навчати, тренувати, вишколювати, *жм.* підковувати; *(до чого)* приготовляти; & підготовлювати.
ПІДҐРУНТОВИЙ, *(- воду) з.* зашкурний.
ПІДҐРУНТЯ, материк; *(соціальне) П.* підоснова, підклад, підкладка, *г.* нідлбжжя; *(якоїсь кампанії)* механіка, кухня, закуліси.
ПІДДАВАТИ, *(тягар)* завдавати; *(на додачу)* додавати, добавляти; *(крок)* наддавати; *(жару)* підкидати; *(слово)* підказувати, *(ідею)* подавати, висловлювати; *(тортурам) Щ.* мордувати, катувати, брати на тортури, */аналізі/* аналізувати, */критиці/* критикувати, */обробці/* обробляти, */газації/* газувати / *т. д- за моделем.*
ПІДДАВАТИСЯ, *(зміні)* підлягати, зазнавати *чого,* підпадати під; *(на підмову)* схилятися, ПОГОДЖУВАТИСЯ; *(паніці)* скорятися, *(ворогові)* здаватися, підкорятися.
ПІДДАНЕЦЬ, *як ш.* підданий, ПІДВЛАДНИЙ; *(держави)* громадянин; *(вона)* підданка.

ПІДДАШШЯ, ґанок, піддашок; *(накриття)* ПОВІТКА, *(на 4-х стовпах)* оборіг.
ПІДДОБРЮВАТИСЯ, підмазуватися, придобрюватися, ЛАТАТИСЯ, *д.* добритися.
ПІДДУРЮВАТИ, ДУРИТИ, ОБДУРЮВАТИ.
ПІД'ЄМНИЙ *ок.,* підіймальний, *сов.* підйомний, *(гвинт літака)* стартовий, *(важіль, механізм)* підойма; *мн.* ШД'ЄМНІ, *(гроші)* подорожні.
ПІДЖАК, *г.* маринарка, *лем.* жакет.
ПІДЖИВЛЯТИ, *(організм)* живити, підгодовувати, підживлювати; *(землю)* угноювати.
ПІДЖИДАТИ соє., ЧЕКАТИ, ОЧІКУВАТИ.
ПІДЗЕМЕЛЛЯ, *(природне)* ПЕЧЕРА; *(штучне)* катакомби, підземні ходи.
ПІДІГРІВАТИ, гріти, нагрівати; *(лють)* розпалювати, підсилювати, *ок.* підсичувати; *(кого)* збуджувати, накручувати.
ПІДІЙМАТИ і **ПІДНІМАТИ,** *(з землі)* ПІДБИРАТИ, *(з води)* витягати, *(вгору)* підносити, підводити, зводити, */трохи/* підтягати; *(на борню)* мобілізувати, мобілізовувати; *(до небес)* звеличувати, прославляти; *(хвилю емоцій)* збуджувати; *(хату)* ставити, споруджувати; *(ціну)* підвищувати; *(регіт)* зчиняти, здіймати; *(куряву)* збивати; *(питання)* порушувати; *(пар)* орати; *(якір)* виважувати.
ПІДІЙМАТИСЯ, **1.** *(- сонце)* сходити, підбиватися; *(- дорогу)* тягтися /стелитися/ вгору; *(з ліжка)* вставати, підводитися, *(на ворога — ще)* повставати; *(навшпиньки)* ставати; *(на хшпрогці)* вдаватися до; 2. *(вгору)* підноситися, члітати, іти вгору; *(- нас/прій)* поліпшуватися; *(- куряву)* здійматися; *(- чуття в душі)* ВИРИНАТИ; *(- ціни)* підвищуватися, рости; (- *хату)* споруджуватися, зводитися; *(з руїн)* виростати, *(до рівня — ще)* зростати; *(- зелень)* рости, виганятися; *(- гори)* височіти; *док.* **ПІДНЯТИСЯ,** підійнятися, *(- ціни)* підскочити.
ПІД'ЇЗДИТИ, ПІД'ЇЖДЖАТИ, над'їздити, над'їжджати, наближатися; *П.* ПІДЛАЩУВАТИСЯ.
ПІДКАЗУВАТИ, *г.* підповідати; *(акторам)* суфлювати, суфлерувати, *д.* суфлірувати.
ПІДКИДАТИ, *(м'яч гилкою)* підгилювати; *(дитя) жм.* гуцати, *(старших) сов.* качати; *(на возі)* трусити; *(до чого)* додавати, добавляти, докидати, *(дрова — ще)* докладати, підкладати; *(слова)* вставляти; *(жару)* піддавати, підсипати.
ПІДКІП, & підкоп; *мн.* **ПІДКбПИ,** інтриги, підступи, *с.* диверсія, саботаж.
ПІДКЛАД, *(під що)* підставка, підстілка; *(одягу)* підбивка, підбійка, підбій, підкладка, підшивка, *(тканини)* другий бік, виворіт, опак, спідка; *П.* ПІДҐРУНТЯ.
ПІДКЛАДАТИ, *(під що)* класти; *(до чого)* докладати; *(потай)* підкидати, підсувати; *(міну під що) ІД* підмінбвувати *що; дк.*
ПІДКЛАСТИ, *(свиню)* підсунути, *ІД.* піднести тертого хріну, зробити капость.
ПІДКЛЮЧАТИ/СЯ/, пригднувати/ся/, залучати/ся/, *фр.* підпрягати/ся/.
ПІДКОРЯТИ і **ПІДКбРЮВАТИ,** *(нарід)* завойовувати, поневолювати, уярмлювати, ставити на коліна; *(природу)* СКОРЯТИ, запрягати, загнуздувати; *(своїй волі)*

підпорядковувати, *ід.* брати в шори, *жм.* підхиляти /підвертати/ під себе.
ПІДКОРЯТИСЯ, коритися, виявляти покору, підпорядковуватися, слухатися, *ід.* танцювати під *чиюсь* дудку, підставляти шию під ярмо; *(обставинам)* пливти за течією /водою/.
ПІДКРАДАТИСЯ, кrастися, підбиратися, скрадатися; *(- зиму)* наближатися, наставати, надходити.
ПІДКРЕСЛЮВАТИ, *(у викладі) П,* наголошувати, акцентувати, робити акцент /наголос/, виділяти, вирізняти, ставити крапку над «і», *з.* ясувати; *(зневагу)* виявляти; *(риси)* увиразнювати, відтіняти.
ПІДКРІПЛЮВАТИ, *(їжею)* підживляти, *(засобами)* підсилювати, посилювати; *(сили)* покріпляти, підкріпляти; *(ділом)* підтверджувати, підпирати; *п-к* **-ЮЮЧИИ,** покріпнйй, покріпущий, підкріпливий, *фр.* підтримковий, додатковий, підсильний, для підкріплення.
ПІДКУПЛЯТИ, підкуповувати; *(кого)* підплачувати /ПІДМАЗУВАТИ/ *кому.*
ПІДКУШУВАТИ, *д!* ПІДШТРИКУВАТИ.
ПІДЛАБУЗНИК, підлабуза, підлиза, підлизник, підлизень, підлизуй, підшивайло, забігайло, *зн.* підніжок, *вул.* підчйхвіст, *(тонкий)* ПІДЛЕСНИК; *(жінка)* підлизуха.
ПІДЛАБУЗНЮВАТИСЯ, *див.* ПІДЛЕЩУВАТИСЯ.
ПІДЛАТАТИСЯ *док.,д.* приматкобожитися і *всі п. ф. від* ЛАТАТИСЯ, ПІДЛЕЩУВАТИСЯ.
ПІДЛАЩУВАТИСЯ, підмазуватися, лащитися, стелитися листом; ПІДЛЕЩУВАТИСЯ.
ПІДЛЕВА, підлива, поливка, підливка, соус, *г.* сос.
ПІДЛЕГЛИЙ, підпорядкований, підвладний, *ж.* підкаблучний, *іс.* підручний, с. під'яремний, уярмлений, *сов.* підневільний.
ПІДЛЕСЛИВИЙ, улесливий, облесливий, підлесний, ЛЕСТИВИЙ; *(голос)* підлазистий.
ПІДЛЕСНИК, облесник, ЛЕСТУН, ПІДЛАБУЗНИК, *г.* підхлібник.
ПІДЛЕЩУВАТИСЯ, підлабузнюватися, підлизуватися, піддобрюватися, підсипатися, підсватуватися, *р.* примилятися, *д.* підлипати, *ід.* звиватися в'юном, світити в очі, *жм.* під'їздити, підкочуватися, ЛАТАТИСЯ, *(- жінок)* підгортатися: *(запобігати)* гнути коліна, лизати руки /халяви/; *(лащитися)* ПІДЛАЩУВАТИСЯ.
ПІДЛИВАТИ, доливати; *(рослини)* поливати; *Р.* підмочувати.
ПІДЛИЙ, *(непорядний)* безчесний, ниций, мерзенний, низький; *(вчинок)* негідний, ганебний, підлотний; *(намір)* підступний, злочинний; *ЛАЙ.* падлючий, паскудний.
ПІДЛІТОК, півпарубок, підпарубок, парубчак, *ур.* отрок, *р.* виросток, *жн.* піддівок.
ПІДЛОГА, *(з дощок) б. з.* поміст, *(паркетна)* паркет, *(глиняна)* долівка, діл.
ПІДЛОЖНИЦЯ, *сов.* наложниця, *(в гаремі)* одаліска; *пор.* ПОВІЯ.
ПІДЛОТА, підлість, безчестя, мерзота; *пор.* ПІДЛИЙ.
ПІДЛЯГАТИ, *(залежати)* підкорятися, підпорядковуватися; *(суду)* підпадати під.
ПІДМАЗУВАТИ, *(мастю)* підмащувати, підмаслювати, шмарувати; *(хабарем)* підкупляти, підмогоричувати, підплачувати, підсипати, *(чим іншим)* піддобрювати; *(хату)* підбілювати, *(щоки)* підмальовувати, підфарбовувати; *(брови)* підводити.
ПІДМАЛЬОВАНИЙ, підфарбований, підмазаний; *(образ)* підкрашений, прикрашений.
ПІДМАЛЬОВУВАТИ, підфарбовувати, фарбувати, ПІДМАЗУВАТИ, *(правду)* підкрашувати.
ПІДМАНЮВАТИ, *див.* ПІДДУРЮВАТИ, СПОКУШАТИ.
ПІДМАЩУВАТИ, *див.* ПІДМАЗУВАТИ.
ПІДМИВАТИ, *(зісподу)* мити; *(берег)* розмивати, *П.* руйнувати; *НЕОС. СОВ.* кортіти, поривати, тягнути, шпигати, муляти, пекти під п'яти.
ПІДМОВЛЯТИ, підохочувати, умовляти, підцьковувати, ПІДБУРЮВАТИ, закликати до.
ПІДМОЛОДЖУВАТИ/СЯ/, молодитися/, робйти/ся/ молодим, *(пиво)* підсолоджувати/ся/.
ШДМбГА, *див.* ДОПОМОГА; *д.* підсо-

бка; *(грішми)* субсидія, *жм,* підігрів; *(бойова)* підкріплення, підпомога.

ПІДМУР і **ПІДМУРОК,** фундамент, підвалина; & підмурівок, підмур'я, підмурівка, підмурів**'я.**

ПІДНЕСЕНИЙ, *(вгору)* піднятий, підійнятий, знесений, *ур.* вознесений; *(трохи)* підвищений; *(настрій)* збуджений, *(спів)* натхненний, окрилений, *кн.* одухотворений, **одуховлений,** *г.* взнеслий; *(стиль)* високий, високомовний; *пр.* **ПІДНЕСЕНО,** на високій ноті *і всі п. ф. від ~.*

ПІДНЕСЕННЯ, злет, збудження, запал, натхнення, ентузіязм; *(стан)* піднесеність.

ПІДНІЖЖЯ, *(гори)* підошва, стопа; *(статуї)* ГГЄДЕСТАЛ/Ь/; *(приступка)* підніжок.

ПІДНІЖОК, *(для ніг)* підставка; *(вагона)* приступка, підніжжя; *(хто)* ПІДЛАБУЗНИК, плазун, холоп.

ЩДШМАТИ/СЯ/, *д!* ЩДІЙМАТИ/СЯ/.

ПІДНОВЛЯТИ, *(дані)* підсучаснювати.

ПІДНОСИТИ, *(куди)* доносити, при-; *(страву)* подавати, *(дулю)* давати, показувати; *(квіти)* дарувати; *(руку)* ПІДІЙМАТИ, *(очі)* зводити, *(крик)* здіймати; *(до небес) ІД.* ЗВЕЛИЧУВАТИ; *{гілля)* витягати, виганяти; *(темпи)* нарощувати, підвищувати, ЗБІЛЬШУВАТИ; *(дуіиу)* надихати, окриляти, бадьорити; *(тему)* порушувати.

ПІДНОСИТИСЯ, *д!* ПІДІЙМАТИСЯ.

ПІДОЗРА, підозріння, д. прійзра, *фр.* тінь */н.* кинути тінь/; здогад, припущення.

ПІДОЗРІВАТИ, підозрювати, мати підозру /думати/ на; здогадуватися, припускати; *п-к* **-АЮЧИИ,** що підозрює, схильний думати на, підозріливий, *о. з* підозрою на.

ПІДОЗРІВАТИСЯ. підозрюватися, бути на підозрі.

ПІДОЗРІЛИЙ, *(на підозрі) д.* підозрений, *кн.* підозренний; *(непевний)* ненадійний, сумнівний, небезпечний; *(хто підозрює)* запозйрливий, підозріливий.

ПІДОЙМА, підвага, важіль; Я стимул; *(в будинку)* ліфт.

ПІДОПЛІЧКА, підопліччя, підопліка.

ЩДОХбЧУВАТИ, заохочувати, додавати /піддавати/ охоти, *с.* ПІДБУРЮВАТИ.

ПІДОШВА, *(ноги)* стопа, п'ята; *(гори)* підніжжя, обніжжя, підніжок; *(друга* **/на** *взутті/)* підметка; *(греблі)* фундамент; *(канави)* дно; *пор.* ОСНОВА.

ПІДПАДАТИ, *(під що)* підлягати *чому,* зазнавати *чого; (під вплив)* потрапляти; *(під настрій)* заражатися *чим.*

ПІДПАЛЮВАТИ, *(вогонь)* запалювати, *(грубу)* розпалювати; *II.* дратувати; *(робити підпал)* пускати /червоного/ півня.

ПІДПИРАТИ, *(стелю)* підтримувати, *(намір — ще)* сприяти *чому, (кого — ще)* ПОМАГАТИ *кому", (боки)* братися в.

ПІДПИС, *(власноручний)* автограф; *(лише літери)* ініціяли; *(під картиною)* напис.

ПІДПИСУВАТИ, *(що)* ставити /класти/ підпис під *чим,* підписуватися під *чим, (угоду)* укладати; *п. ф.* **ПІДПИСУВАТИСЯ,** *д!* ПІДПИСУВАТИ; *(щось робити) ф.* ЗГОЛОШУВАТИСЯ.

ПІДПІЛЬНИЙ, *д!* КОНСПІРАТИВНИЙ, СЕКРЕТНИЙ, ТАЄМНИЙ; *(- Церкву)* катакомбний.

ЩДПЛАЧУВАТИ, *(давати хабаря)* ПІДМАЗУВАТИ, могоричити.

ПІДПОРЯДКОВУВАТИ, *д!* ПІДКОРЯТИ.

ПІДПОРЯДКОВУВАТИСЯ, *(приписам)* виконувати *що,* не відхилятися від, ПІДКОРЯТИСЯ.

ПІДПРИЄМЛИВИЙ, *(ініціятивний)* за радний, промітний, скорохвацький, замістий.

ПІДРАХОВУВАТИ, ЛІЧИТИ, РАХУВАТИ; *(рахунки)* підбивати.

ПІДРАХУНОК, обрахунок, рахунок; *(дія)* обчислення, *(собівартості* калькуляція.

ПІДРИВ, *(дія)* підривання, висадження в повітря *і п. ф. від* ПІДРИВАТИ; *(авторитету)* дискредитація; *П.* саботаж, диверсія.

ПІДРИВАТИ, висаджувати /в повітря/, пускати в повітря, зривати; *(дружбу)* розладнувати, послаблювати, шкодити *чому, г.* підважувати, підміновувати; *(віру)* руйнувати, *(здоров'я — ще)* збавляти, НАДРИВАТИ; *(землю)* підкопувати; *(авторитет /чий/) ІД* дискредитувати *кого; дк.* **ПІДІРВАТИ,** *(коня)* загнати.

ПІДРИВАТИСЯ, надсаджуватися, увереджуватися, *док.* надсадити печінки /бебехи/; *(під кого)* підкопуватися, копійти яму /капостити, підсувати свиню/ *кому.*

ПІДРИВНИЙ, ШКІДНИЦЬКИЙ, диверсійний, саботажницький.

0ІДРЇЗУВАТИ, підтинати, надрізувати, об-, з-, різати, *сов.* підрізати, *(поли)* вкорочувати, *(волос)* підстригати; *дк.* **ПІДРІЗАТИ,** *Ф-* підчикрижити; *(крила) ІД.* приборкати.

ПІДРОБКА, *(річ)* **фалшйвка,** імітація, фальсифікація, *ф,* липа, шахер-махер, *(щось підсунуте)* підміна, *ок.* підсув; *(дія)* підроблляння, підроблення, **фалшування.**

ПІДРОБЛЕНИЙ, несправжній, ненатуральний, штучний; *(підкладений)* підсунутий, підмінний, підкладний; *(пашпорт)* фал**шивий,** фалшований; *(доказ)* фальсифікований, спартолений.

ПІДРОБЛЯТИ, *(гроші)* фалшувати; *(на стороні)* підзаробляти; & підроблювати.

ПІДРОЗДІЛ, *(військ)* частина, одиниця; *(адміністративний)* ланка, підвідділ; *(статті закону)* параграф.

ПІДРОСТАТИ, виростати, рости, зростати; *(розумом)* доростати свого розуму; *(мужніти)* доростати /доходити/ літ, *жм.* підхоплюватися, *сов.* дорослішати.

ПІДРУЧНИЙ, *ЯК ЇМ.* помічник, *пре. зн.* поплічник, *р.* підручник; *(коваль) ок.* **спомагавчий,** *сов.* підсобний; *(матеріял) ПІК.* навчальний, допоміжний; *(кінь)* орчиковий, підпряжний; *ІСТ.* підлеглий; *пор.* ПОМІЧНИЙ.

ПІДРЯД *пр.,* поспіль, без перебору; послідовно, по черзі, по порядку; *(кілька днів)* без перерви; *(з ппр. сл.* усе) усе без винятку, геть чисто все.

ПІДРЯДНИЙ, *(- організацію)* підпорядкований, низовий, *сов.* **нижчестоящий,**

ПІДСВІДОМИЙ, *(процес)* інстинктивний, не усвідомлений; *поет,* недосвідомий.

ПІДСВІЧНИК, *у,* ставнйк, *(на кілька свічок)* канделябр.

ПІДСИЛЮВАЛЬНИЙ, покріпнйй, <ж покртущии^ідпирущий

ЩДСИЛЮВАТИ, *див.* ПОСИЛЮВАТИ і ПІДКРІПЛЮВАТИ.

ЩДСИПАТИ і **ПІДСИПАТИСЯ,** *д! від.* ПІДМАЗУВАТИ і ПІДЛЕЩУВАТИСЯ.

ПІДСИХАТИ, сохнути, протряхати, *(- рослини)* прив'ядати; *п-к* -АЮЧИЙ, що підсиха, підсушуваний, щораз сухіший, покинутий підсихати, майже підсохлий.

ПІДСКАКУВАТИ, підстрибувати, підплигувати, *(з місця)* підхоплюватися; *(на вибоях)* підлітати; *(- ціни)* підвищуватися, підноситися, рости; *(до кого)* прискакувати, скакати; *док.* **ЩДСКбЧИТИ,** *(- гарячу пору) П.* надійти, настати.

ПІДСКОКОМ *пр.,* підстрибом, підстрибцем, підскакуючи, підстрибуючи, ЇЇ ПІДСКОКИ.

ПІДСЛІПИЙ, підсліпуватий, сліпуватий; *(- світло)* тьмяний, неяскравий.

ПІДСЛУХУВАТИ, підслуховувати, підслухати, ходити на підслухи; *П.* шпигувати; *п-к* **-УЮЧИИ,** шо підслухує, звиклий підслухувати, *(апарат)* идслухбвий, для підслухів.

ПІДСМЇЮВАТИ, підсміхатися, підсміхуватися, посміхкувати/ся/, *зап.* підсміюватися; *див. ще* КЕПКУВАТИ.

ПІДСОБНИЙ *зап.,* ДОПОМІЖНИЙ, підручний, *ок.* спомагавчий.

ПІДСОЛОДЖУВАТИ, солодити, засолоджувати; *(пиво)* підмолоджувати.

ЩДСбННЯ, клімат; *СОВ.* осоння.

ПІДСПІВУВАТИ, *(хорові)* підтягати; *(кому) 17.* ПОТУРАТИ, підтакувати, притакувати, *(в розмові)* підпрягатися до *кого.*

ПІДСПІВУВАЧ і **ПІДСПІВАЧ,** *(у хорі)* підголосок; *П.* підтакачка, підбрехач, підтакувач.

ПІДСТАВА, *(під що)* підставка; *П.* причина, привід, резон, претекст, мотив; *ФР.* заміна, підміна */н.* узяв його на підставу/.

ПІДСТАВЛЯТИ, *(під що)* ставити; *(до чого)* приставляти; *(кигиеню)* наставляти: *(голову) ІД.* наражатися на небезпеку /ризик/.

ПІДСТАРКУВАТИЙ, літній, немолодий, у літах, пристаркуватий, *ф.* підтоптаний, *д.* доходжалий, підстарий.

ЩДСТАРШИНА,' підофіцер, *сов.* молодший командир.

ПІДСТЕЛЯТИ, *(під що)* стелити, класти; & підстилати.

ПІДСТЕРІГАТИ, *див.* ЧИГАТИ.
ПІДСТІЛКА, підстилка, підклад, підкладка.
ПІДСТРИБУВАТИ, *д!* ПІДСКАКУВАТИ.
ПІДСТРИГАТИ, СТРИГТИ, ПІДРІЗУВАТИ, *(кущі)* підчикувати.
ШДСТРЇЛЮВАТИ, *(літак)* підбивати; *(дичину)* ранити.
ПІДСТУП, підступність, підступництво, хитрощі, лукавство; *мн.* **ПІДСТУПИ,** інтриги, каверзи, підкопи; *(до міста) СОВ.* підходи.
ПІДСТУПАТИ, підходити, наближатися, підступатися; *(- час)* наставати; *(до чого)* /роз/починати *що, (до кого)* звертатися; *(до горла)* підкочуватися, тиснутися.
ПІДСТУПНИЙ, хитрий, лукавий, віроломний, криводушний, єхидний; *(плян)* демонічний, диявольський; *пі* ЗРАДЛИВИЙ.
ПІДСУДОК, *соє.* засідатель.
ШДСУМбВУВАТИ, підбивати балянс /підсумок/, підводити підсумки; *П.* узагальнювати, робити висновки /підсумки/.
ПІДСУМОК, *МАТ.* сума; *(діяльности)* наслідок, результат, *ур.* АПОТЕОЗА.
ПІДТАСОВУВАТИ, *(факти)* підганяти, пристосовувати, препарувати, викривляти, перекручувати.
ПІДТВЕРДЖУВАТИ, потверджувати, стверджувати; *(фактом)* підпирати; *(ділом)* ПІДКРПЛЮВАТИ; *(істину)* засвідчувати, свідчити про; *(документом) дк.* задокументувати.
ПІДТИНАТИ, ПІДРІЗУВАТИ, підрубувати, підсікати, *(косою)* підкошувати; *(вуса)* вкорочувати; *(сили)* підривати, *(кого)* виснажувати, **нищити.**
ШДТбПТАНИЙ, *(горем)* побитий, замучений; *(чобіт)* зношений; *(хто)* ПІДСТАРКУВАТИЙ.
ПІДТРИМКА, *(у біді)* підпертя, підпора, *д.* підтримка; *(грішми)* ДОПОМОГА, *(чим іншим)* сприяння; *пі* ПРОТЕКЦІЯ.
ПІДТРИМУВАТИ, *(що)* підпирати, *д.* підтримувати; *(кого)* бути на боці, держати руку *чию,* тягти руку за *ким,* сприяти /підставляти плече/ *кому, (ідеї)* поділяти, солідаризуватися з; *(грішми)* ДОПОМАГАТИ, субсидіювати, фінансувати; *(вогонь)* зберігати, доглядати, утримувати; *(порядок)* тримати; *(таємно)* стояти за спиною; *(знайомство) ІД.* водити хліб та сіль; *п-к* **-УЮЧИИ,** що підтримує, радий /покликаний/ підтримати, підтрймувач, **підтримкбвий,** підтрймувальний, для підтримки.
ПІДТЮПЦЕМ *пр,* тюпцем, тюпки; *(- коней)* труськом; *пар.* БІГМА.
ПІДТЯГАТИ, *(до чого)* тягнути; *(вгору)* підіймати, *(пояс)* затягати, *(струну)* натягати, *(війська)* стягати; *(співцю)* підспівувати; *(учня)* підучувати, репетирувати
ПІДУПАДАТИ, *(- рід)* занепадати, не розвиватися, переводитися; *(- здоров'я)* гіршати, погіршуватися; *(на аті)* спадати, *ІД.* знесилюватися; *(- настрій)* псуватися; *(- пеш'ять)* притуплятися; *(на дусі) сов.* падати *чим.*
ШДУПАЛИЙ, занепалий, ослаблий, заниділий, охлялий, змиршавілий, знесилений, зачучверілий, зачучвірений, *о.* спорохнявілий; *(край)* збіднілий, зубожілий; *(рід)* здрібнілий.

ПІДХІД, *(до людей)* ключ, ставлення, уміння поводитися з *ким; (до чого)* погляд на *що; (класовий)* критерій, *(індивідуальний)* мірка; *мн.* **ПІДХбДИ,** *див.* ПІДСТУПИ.
ПІДХМАРНИЙ, піднебесний; *(еиеочтний)* захмарний, *ТІ.* недосяжний.
ПІДХОДИТИ, наближатися, надходити; *(- поїзд)* прибувати; *(до чого)* ставитися; *(до кого)* підступати, приступати; *(- пору)* наставати; *(кому)* лічити, пасувати, відповідати, приставати; *(до теми)* вписуватися у; *(- ключ)* приходитися, годитися; *(під смак) Р.* підроблятися; *(- тісто)* підійматися.
ПІДХОЖИЙ, придатний, *сов.* підходящий, підходященький; *(- людей)* відповідний; *(нас)* слушний; *(пост)* вигідний, прийнятний, можливий.
ПІДХОПЛЮВАТИ, *(руками)* хапати, брати; *(на лету)* ловити; *(з собою)* прихоплювати; *(пісню)* продовжувати, *(поний — ще)* наслідувати, копіювати; *(хворобу)* дставати, **док. ПІДХОПИТИ,** спіймати.
ПІДШТАНКИ, підштаники, кальсони, *як їм.* спідні.
ПІДШТОВХУВАТИ, підпихати, попихати, штовхати, *ок.* тдтручувати: *(активність)* стимулювати, *(на що)* спонукувати, ПІДМОВЛЯТИ.
ПІДШТРИКУВАТИ, колоти, підколювати; *(словом)* дошкуляти, допікати, підкушувати, підпускати шпильку; *П.* підцьковувати, ПІДБУРЮВАТИ; **дек, ПІДШТРИКНУТИ,** відважити соли.
ПІДШУКУВАТИ, шукати, вишукувати; *(працю)* напитувати; *(спосіб)* добирати, відшукувати, віднаходити; *док.* **ПІДШУКАТИ,** *(місце.)* нагледіти.
ПІД'ЮДЖУВАТИ, *див.* ПІДБУРЮВАТИ.
ПІД'ЯРЕМНИЙ, *(віл)* яремний; *(- людей)* поневолений, уярмлений, ПІДЛЕГЛИЙ.
ПІЖОН, **дженджик,** жевжик, ферт, хлюст.
ПІЗНАВАТИ, *(що)* осягати /розумом/, *ур.* спізнавати, *(життя)* узнавати, знайомитися з; *(на собі)* зазнавати; *(кого)* упізнавати, роз-; *(горе)* переживати; *(таємниці)* розкривати.
ПІЗНАННЯ, зрозуміння, осягнення, *ок.* пізнаття; *(себе)* самопізнання; *(кого)* упізнання, розпізнання, *ок.* упізнаття; *Г.* знайомство.
ПІЗНІЙ, **неранній;** *(обід)* запізнілий, спізнений; *(гість)* нічний, вечірній; *(- кохання)* о. осінній; *пр.* **ПІЗНО,** у свинячий гблос /голоси/.
ПІЙМАТИ *док.,* зловити, спіймати, запопасти, *ж.* вхопити за хвіст, *д.* **пійняти; *(на*** *лету)* схопити, підхопити; *(ляпаса)* дістати; *(втікача)* затримати, заарештувати; *(на гарячому)* застукати, *(на злодійстві)* викрити /виявити/ *що; (звук)* сприйняти, вловити; *(погляд)* перехопити; *п.ф.* -СЯ, потрапити на гачок *і п.ф. від~.*
ПІКАНТНИЙ, ***(на*** *смак)* гострий; *(факт)* гостроцікавий, сенсаційний, скандальний; *(жарт)* малопристойний, масний, солоний, *сов.* сальний; *(- жінку) вуї.* смачний, апетитний.
ШКЕТ, *(військовий)* стежа, *сов.* дозор; *(страйкарів)* застава; *пор.* ВАРТА.
ПІКЛУВАННЯ, турбота, догляд; *(у шпиталі)* доглядання.
ПІКЛУВАТИСЯ, дбати, доглядати, опікуватися, турбуватися, непокоїтися, клопігатися, маги в своїй опіці.
ПІЛЬГА, привілей, з. вільгота; *(полегшення)* полегкість, полегша; *(в торгівлі)* заохочення, сприяння; *мн.* **ПІЛЬГИ,** *іст.* **вбльності.**
ПІНА, *(на рідині)* шум, шумовиння; *(на губах)* слина.
ПІНИТИ і **ПІНИТИСЯ,** вкриватися піною; *(- вино)* шумувати, іскритися; ***тлк.* ПІНИТИСЯ,** *(- людей)* говорити /кричати, лютувати/ з піною в роті.
ПІНЯВИЙ, пінястий, пінливий, пінний, *(напій — ще)* іскристий, шумний, шумливий.
ПІОНЕР, *ІСТ.* перший поселенець; *П.* новатор, зачинатель, засновник.
ПІП, *див.* СВЯЩЕНИК.
ПІРАМІДА, *(фараонів)* гробниця, усипальня, *пі* ПАМ'ЯТНИК; *(для зброї)* ставниця; *(подушок)* гора, купа; *(як геометрична фігура)* многогранник.
ПІРАТ, корсар, морський вовк /розбійник, розбишака, грабіжник/; Я. бандит, гангстер.
ПІРНАТИ, занурюватися, поринати, упірнати; *(у щось м'яке)* опускатися, вгрузати; *(в кущі)* ховатися, зникати *де; (з головою /у що/)* заглиблюватися, віддаватися *чому,* захоплюватися *чим; док.* **ПІРНУТИ,** шубовснути, гулькнути, піти з головою.
ПІСЕННИК, співаник, збірка пісень.
ПІСЛЯ **пр.,** опісля, потім, пізніше, за деякий час; *ПРИЙ.* по; *Г.* за, згідно з.
ПІСЛЯМОВА, післяслово: в! ЕПІЛОГ.
ПІСНИЙ, не скоромний; *(борщ)* безжирний, *ж.* на комариному салі, *(грунт)* неродючий, бідний; *(хто)* нудний, нецікавий.
ПІСНЯ, співанка, *(солов'я)* спів; *(урочиста)* гімн, славемь, *г.* гимн, *(духовна)* псалом, псальма, хорал, *(сумна)* плач, *(весела)* шумка, *(в 4 рядки)* коломийка, *(романтична)* романс, серенада; *(в опері)* арія; *(епічна)* ДУМА; *ФР.* **справа /н.** це інша пісня/, відомі речі /я. це стара пісня/.
ПІСОК, *(- землю)* піщуга; *(грубий)* рінь, *г.* ріняк, *сов.* Гравій.
ПІСТОЛЬ, пістоля, *сов.* пістолеі.

ПІСТРЯК, *мед.* канцер, *сов.* рак.
ПІТИ *док., о,* почвалати, почухрати, *нєг.* повіятися, *(поволокти ноги)* поплентатися, пошкандибати, *(прожогом)* чкурнути, шморгнути; *(з хати)* вийти, *(до хати)* зайти, увійти; *(від кого)* відійти, покинути /залишити/ *кого; (військом)* **рушити;** *(проти)* виступити; *(вгору)* піднестися, здертися, злізти; *(світзаочі)* податися; *(на вигадки)* вдатися до; *(на хитрощі)* пуститися; *(за ким)* підпорядкуватися *кому; (за кого)* вийти заміж, побратися /одружитися, взяти **шлюб/** з *ким; (в діло)* здатися, використатися; *(- крам)* продатися; *(- запах)* поширитися, *(- регіт)* пролунати, *(- славу)* розійтися; *(- час)* минути; *(на літо)* повернути; *(вперед)* просунутися, зробити /ступити/ крок, ступнути; *(- дощ)* почати падати /йти/; *(від чого)* взяти початок, зродитися, постати, виникнути; *(- годинник)* запрацювати; *(у грі)* зробити хід; *ід.* **ПІТИ В РІСТ,** почати рости.
ПІТНІТИ, упрівати, пріти, обливатися потом; *(- скло)* запотівати, *лем.* плакати.
ПІТЬМА, темрява, МРЯКА, *р.* тьма; *П.* неосвіченість, безкультур'я, неуцтво.
ПІХОТА і **ПІХОТИНЕЦЬ,** *див.* ВІЙСЬКО і ВОЯК.
ПІЧ, *(кімнатна)* груба, *(як вогнище)* коминок, *сов.* камін; *(кухенна)* плита; *(доменна)* домна, *(мартенівська)* мартен; & пічка.
ПІШАК, *див.* МАРІОНЕТКА.
ПІШИЙ, *ЯКІМ,* пішохбдець, *поет,* пішанійця, ггіший-пішанійця; *(полк)* піхотний; *(заробітчанин)* безкінний.
ПІШКИ *пр.,* пішака, піхотою, піхтурою, піхою, піхом, своїм ходом, *ж.* їхати на 11 номері /трамваю/; & ш'шечки, *флк.* пішаийцею.
ПІШОХІД, тротуар, хідник; *Р.* пішоходець.
ШШОХбДЕЦЬ, *див.* ПІШИЙ
ПЛАВАЛЬНИЙ, *(басейн)* купальний; *(сезон) г.* плавацький.
ПЛАВАННЯ, плавба, *поет,* плав; *(судном)* подорож, подорожування; *(на морі)* навігація, МОРЕПЛАВСТВО; *(прибережне)* каботаж; *пор.* РЕЙС.
ПЛАВАТИ, *(судном)* подорожувати; *(на фльоті)* служити; *(у повітрі)* літати; *(як лебідь) П.* ходити; *(в тумані)* бути оповитим *чим; ШК.* нетвердо знати; *п-к* -АЮЧИИ, що плаває, здатний плавати, плавець, плавучий, *(курс валюти)* нестійкий.
ПЛАВБА, *див.* ПЛАВАННЯ.
ПЛАВЕЦЬ, *(хто) г.* плавак, пливак, *д.* пливець; *(уриб)* перо.
ПЛАВКИЙ, *(рух)* не різкий, м'який, легкий, *сов.* плавний; *(поворот)* не крутий; *(- мелодію)* пливучий, плинний; *(- поверхню) Б. З.* рівний, *сов.* гладкий; *(човен)* плавний, плавучий; *(- сани)* ковзькйй; *(- болото)* багнистий, грузький.
ПЛАВНИЙ і **ПЛАВНИЙ,** *д!* ПЛАВКИЙ
ПЛАВОМ *пр.,* плавцем, **уплав,** *р.* плавця, *з.* уплинь.
ПЛАВУЧИЙ, пливучий, плавний, плавкий.
ПЛАЗ, *див.* ПЛАЗУН.
ПЛАЗОМ *пр.,* плазьма, навплаз, плазуючи, *(повзти)* по-пластунському, *(лежати)* крижем, *(упасти)* плиском.
ПЛАЗУВАТИ, повзати, лазити, повзти, лізти, *(як пластун)* пластувати, *(- шлях)* гадгочитися; *П.* принижуватися, вислужуватися, лизати чоботи, повзати в ногах, скакати на задніх лапах, *кн.* раболіпствувати, низькопоклбнничати; *п!* ПІДЛЕЩУВАТИСЯ.
ПЛАЗУН, плаз, полоз, ГАД; *(танка)* гусінь; *(хто)* лизоблюд, льокай, ПІДНІЖОК.
ПЛАЙ, *див.* СТЕЖКА.
ПЛАКАТИ, лити /виливати/ сльози, нюнити, рюмати, рюмсати, *п.* квилити, скиглити, скімлити, *(тихо)* хлипати, *ід.* втирати /пускати/ сльози /сльозу/, сміятися на кутні, *с.* ридати, заходитися /захлинатися/ плачем, давитися слізьми, митися /вмиватися, заливатися/ /гарячими/ слізьми, *(голосно)* голосити, *неґ.* ревти, ревіти, розпускати сльози /патьоки, *сов.* нюні/; *(над ким)* поливати слізьми *кого; (за ким)* побиватися, тужити, *з.* поплакатися, *(за чим)* жалкувати, журитися; *(- вітер)* завивати; *(- скло)* пітніти, запотівати; *П. (скаржитися)* нарікати, плакатися, скиглити; *док.* **ЗАПЛАКАТИ,** вдаритися в сльози.
ПЛАКСИВИЙ, ТОНКОСЛЬОЗИЙ, СЛІЗЛИВИЙ, плачливий, плакучий; *(голос)* плачущий, *сов.* плачучий; *(день)* сльотавий, дощовий; *П. Р.* тужливий, скорботний, жалісний.
ПЛАКСІЙ, плакса, рюма, рюмса, тонкослізка, рева, нюня, плаксун, *ід.* мішок сліз.
ПЛАСКИЙ і **ПЛбСКИЙ,** плескатий, плесковатий, плисковатий, пласкуватий; *(як дошка)* рівний, *(від тиску)* сплющений; *(жарт) СОВ.* БАНАЛЬНИЙ, заяложений, утертий.
ПЛАСТ, *див.* ШАР.
ПЛАСТИКА, ліплення, різьбярство, скульптура; *(рухів)* гармонійність, Грація, узгодженість; *(образів)* виразність, рельєфність.
ПЛАСТИЧНИЙ, *(виріб)* ліплений, різьблений, тятий, литий; *(образ)* виразний, рельєфний; *(рух)* граціозний, ПЛАВКИЙ, гармонійний, ГНУЧКИЙ; *(- масу)* не ламкий.
ПЛАСТОВЕЦЬ, *(снігу)* пластовень, пластовйк; *мн.* **ПЛАСТІВЦІ,** клапті, *(снігу)* платкй.
ПЛАСТУВАТИ, *(рибу)* потрошити, розчиняти; *пі* ПЛАЗУВАТИ.
ПЛАСТУН, *див.* РОЗВІДНИК.
ПЛАТА, *(грішми)* платня, винагорода, *(митцям)* гонорар, *(не грішми)* віддяка, нагорода, *ур.* мзда; *(підплата)* хабар; *(за морський вантаж)* фрахт; *П. (помста)* розплата, відплата; *(дія)* платіж, виплата, сплата.
ПЛАТИТИ, *(за що)* винагороджувати, оплачувати *іцо, (за крам)* розплачуватися, розраховуватися, *(борг)* сплачувати, виплачувати, *(за добро)* віддячувати, *(за зло)* відплачувати, давати здачі, метатися; *(хабарі) д* ПІДМАЗУВАТИ.
ПЛАТІВКА, *(звукозапису) сов.* пластинка, *г.* плита.
ПЛАТІЖ, виплата, сплата, ПЛАТА, *фр.* розрахунок, оплата; *(частка боргу) г.* рата.
ПЛАТНИЙ, не безплатний /безкоштовний/, за гроші /плату/; *(робітник)* плачений, оплачуваний, найнятий.
ПЛАТНЯ, *(заробітна)* зарплатня, зарплата, *(урядовця) сов.* оклад, *(за вислугу)* пенсія, *(митцям)* гонорар, *(студентам)* стипендія; *пор.* ПЛАТА.
ПЛАХТА, СПІДНИЦЯ, *зн.* плахтйна; *(на стіні)* килим, *(на ліжку)* покривало.
ПЛАЧ, ридання *і п. ф. від* ПЛАКАТИ, *(над мерцем)* голосіння, тужіння.
ПЛАЧЛИВИЙ, д! ПЛАКСИВИЙ; *(спів)* жалісний, плакучий, з плачем,/?, плачний.
ПЛАЩ, *(безрукавий)* накидка, *(довгий)* мантія, *(льокая)* ліврея, *б. з.* Ліберія; *Г.* пальто; & плащйна.
ПЛЕБЕЙ, ПЛЕБЕЙСЬКИЙ і **ПЛЕБС,** *д! від.* ХАМ, ХАМСЬКИЙ і ГОЛОТА.
ПЛЕВРИТ *мед.,* запалення плеври, *у.* олегниця.
ПЛЕКАТИ, викохувати, кохати, вирощувати, ростити, виховувати, культивувати, *зет.* леліяти; *(дитину)* пестити, пестувати; *(надії)* живити, гріти, снувати, пестити в серці, тішитися /тішити себе/ *чим.*
ПЛЕМІННИЙ, *див.* ПОРОДИСТИЙ.
ПЛЕМІННИК і **ПЛЕМІННИЦЯ,** *див.* НЕБІЖ і НЕБОГА.
ПЛЕМ'Я, рід, до **коліно,** *суч.* народність; *(суче) лап.* кодло; *ЗСТ.* рідня, родичі, діти, покоління.
ПЛЕНТАТИСЯ, *(рухатися поволі)* тарганитися, плуганитися; *(у хвості)* плестися, волоктися, тягтися, *п!* ДИБАТИ; *(десь)* блукати; *(за ким)* іти слідом.
ПЛЕНУМ, *див.* ЗБОРИ.
ПЛЕСКАТИ, *(- воду)* хлюпати, плюскати, хлюпотати; *(водою)* бризкати, порскати, хлюпатися, */об що/* битися, плескотати /-іти/. плюскотати; *(- прапор)* лопотіти; *(молотом)* ляскати, *(в долоні — ще)* бити */док.* ударити/, *ІД.* апл/ь/одувати; *(хліб)* випліскувати; *(язиком)* ляпати, молоти, клепати, *(на кого)* наговорювати.
ПЛЕСКАТИЙ, *див.* ПЛАСКИЙ.
ПЛЕСКАТИСЯ, *(об що)* битися, плескати; *(у воді)* хлюпатися, плюскатися, брьохатися, хлюпостатися, талапатися; *(водою)* БРИЗКАТИСЯ; *(- прапор)* лопотіти.
ПЛЕСКІТ, хлюпіт, плюскіт, хлюпання, плюскання, хлюпанйна, *ок.* плеск, плюск; *(прапорів)* лопотіння, *(долонь)* плескання, ляскання.
ПЛЕСО, *(водне)* гладінь, поверхня, площина, площа, ДЗЕРКАЛО.
ПЛЕСТИ, сплітати, виплітати, переплітати, *(мережу)* в'язати; *(язиком)* ПЛЕСКАТИ,

ід. плести сухого дуба; *(інтриги)* снувати, *(плітки — ще)* ширити; *док.* **НАПЛИСТИ,** наговорити сім мішків гречаної вовни.

ПЛЕСТИСЯ, *див,* ПЛЕНТАТИСЯ.

ПЛЕТЕНИЦЯ, вінок, гірлянда; *(думок)* плетиво, *(предметів)* низка, ряд, гирилйця.

ПЛЕТИВО, сплетіння, переплетення, ПЛЕТЕНИЦЯ, мішанина, плутанина; *(інтриг)* павутиння; *(ажурне)* мереживо; *(дія)* плетіння, плетення.

ПЛЕЧЕ, *р.* рамено, *г.* рам'я; *(в терезах)* важіль, *(семафора)* рука; *ми.* **ПЛЄЧІ,** *дит.* ґоргбші; & **плічко,** *мн.* плечійці.

ПЛЕЧИСТИЙ, плечастий, широкоплечий, *о.* кремезний, широкий у плечах.

ПЛЕЯДА, низка; *(вчених)* когорта, *п.* сузІр'я, *(імен)* галерія /галерея/; *пі* ХОР.

ПЛИВТИ, плисти, плинути; *(в небі)* летіти, *(небом)* котйти/ся/; *(- хмари)* снувати/ся/; *(- запах)* линути; *(- час)* текти, бігти, збігати, спливати, минати; *(як пава)* Я Іти; *(- юрбу)* пливти плавом, валити валом; *(по тілу)* розтікатися, розпливатися; *(перед очима)* перебігати, *(в очах)* крутитися, обертатися.

ПЛИВУЧИЙ, плавучий; *(- воду)* текучий, біжучий; *(грунт)* пливкий; *(- пісню)* тягучий, плавкий.

ПЛИН, *(часу)* біг, лет, *з.* плив; *(подій)* перебіг, хід, тяг; *(води)* течія, потік; *(машин)* рух; *(життя)* колесо; *(дія)* збігання, спливання; *Г. Р.* рідина.

ПЛИННИЙ, рідкий, текучий, рухомий; Я минущий, *с.* скороминущий, швидкоплинний; Я. мінливий, непостійний; *(- мелодію)* пливучий, плавний.

ПЛИТА, *(каменю)* плаха, брила; *(могильна)* нагробок; *(кухенна)* ПІЧ; *(звукова) Г.* ПЛАТІВКА; & плитка.

ПЛІВКА, оболонка, пліва; *(фото-)* стрічка, тасьма; *(на молоці)* шкурка, кожушок.

ПЛІД, *(дерев)* овоч, *(кущів)* ягода; *(утробний)* зародок, ембріон; *(зусиль) П.* наслідок, результат, підсумок, *г.* вислід; *(праці)* доробок; *(фантазії)* ВИТВІР; *3.* рід, родина, рідня, нащадки, *вул.* кодло; *ФР.* розплід /я. на плід = на розплід/.

ПЛІДНИЙ, плодібчий, плідливий, *сов.* плодовитий, *(- свиню)* поросливий, *(грунт)* родючий, *(сад)* плодоносний; *(- працю)* плодотворний, продуктивний, дійовий.

ПЛІСНЯВА, цвіль; & плісня, плісниявина, пліснявка, *д.* плісень.

ПЛІСНЯВИЙ, цвілий, зацвілий, запліснявілий; *(- життя)* рутинний, мертвотний.

ПЛІСНЯВІТИ, цвісти, зацвітати; Я занепадати.

ПЛІТ, ОГОРОЖА, *(з острішком)* остріг; & опліт, опліток; ***(на** сплав лісу)* дараба.

ПЛІТКА, поговір, обмова; ***мн.*** **ПЛІТКИ,** пересуди, язичення; *пор.* ПОГОЛОСКА.

ПЛІТКАР, плетун, плетій, обмовник, фабрикант пліток; *пор.* НАКЛЕПНИК.

ПЛІТКАРСЬКИЙ, обмовний.

ПЛІЧ-О-ПЛІЧ *пр.,* впритул, щільно, поруч, рука в руку; *(одностайно)* **плече-в-гіше**че, солідарно.

ПЛІШИВИЙ, лисий, голомозий, гірявий.

ПЛОДИТИ, породжувати, родити, народжувати, виплоджувати; множити, розмножувати.

ПЛОДЮЧИЙ, *(рід)* ПЛІДНИЙ; *(сад)* урожайний; *(грунт)* родючий.

ПЛОСКИЙ, ***див.*** **ПЛАСКИЙ.**

ПЛОТСЬКИЙ, тілесний, фізіологічний; *(- любов)* почуттєвий, не платонічний; *(інтерес)* матеріальний, земний, не духов/н/ий; *& б. з.* плотянйй.

ПЛОТЬ, тіло, *ЗСТ.* м'ясо; *(антипод духу)* фізіологія, емоційність, чуттєвість.

ПЛОХИЙ, *(- вдачу)* боязкий, несміливий, нерішучий, смирний, тихий, сумирний, СОРОМ'ЯЗЛИВИЙ; *Р.* поганий.

ПЛОЩА, *(землі)* ділянка, поверхня; *(озера)* плесо; *(у місті)* майдан; *(на муштру)* пляц; *(базарна) ІД.* базарище, торг, торжище; *(кола) мат.* квадратура.

ПЛОЩИНА, рівнина; *(озера)* плесо, *(похила)* поверхня; *77.* сфера, галузь, коло.

ПЛУГ, *див.* РАЛО.

ПЛУГАР, орач, *ур.* оратай, ратай; Я. СЕЛЯНИН, хлібороб, гречкосій; & плугатар.

ПЛУТАНИЙ, заплутаний, переплутаний; *(зміст)* суперечливий, туманний, неясний, нечіткий; *(крок)* нетвердий, непевний.

ПЛУТАНИНА, *(стежок)* плетиво, *(в голові)* безладдя, каша, мішанина; *(дія)* плутання; & плутня, плутанка, плутаниця.

ПЛУТАТИ, сплутувати, за-, пере-, *(слова)* змішувати; *(у висновках)* плутатися, помилятися, збиватися; ***(на** допиті)* крутити, викручуватися; *(кого)* збивати з **пантелйку,** вводити в оману, дезорієнтувати, забивати баки *кому; ЖМ.* блукати.

ПЛУТАТИСЯ, сплутуватися, заплутуватися; *(- стежки)* кривуляти, звиватися, гадючитися; *(- язик)* заплітатися, *(- думки)* переплутуватися; *(у здогадах)* помилятися, збиватися, губитися; *ЖМ.* никати, вештатися, *(заблукавши)* блукати,

ПЛУТНЯ, ПЛУТЯГА, ПЛУТОКРАТ, *д! від.* ШАХРАЙСТВО, ШАХРАЙ і МОЖНОВЛАДЕЦЬ.

ПЛЮВАТИ, спльовувати, випльовувати, *(в душу)* **напльовувати;** *(на що)* Я. не зважати, не звертати уваги, ЗНЕВАЖАТИ *що, сов.* чхати.

ПЛЮГАВИЙ, ***(тип)*** непоказний, миршавий, с. ГИДКИЙ, підлий; *(-річ)* мізерний.

ПЛЮГАВСТВО і **ПЛЮГАВЕЦЬ,** *див.* ГИДОТА і ПАСКУДА.

ПЛЮНДРУВАТИ, пустошити, спустошувати, руйнувати, нищити; *(цінності)* псувати, нівечити.

ПЛЮС, знак додавання; Я. перевага, вигода, позитив; *(чийсь)* заслуга.

ПЛЮЩИТИ, *(очі)* заплющувати, закривати, склепляти, стуляти, *сов.* змикати; *(залізо)* розплескувати, розплюстувати, сплющувати, розчавлювати; *(як мух) П.* давити.

ПЛЯҐІЯТ і **ПЛЯЖ/А/,** *див. від.* КРАДІЖКА і БЕРЕГ.

ПЛЯКАТ, ***(на** матерії)* транспарант; *пі* ЛЬОЗУНҐ.

ПЛЯМА, ляпка, цятка, *(чорнильна)* клякса; *(ганебна)* тавро; & плямка, плямила.

ПЛЯМИСТИЙ, цяткований, *(кінь)* рябий, **в** яблуках, *(півень)* зозулястий; & плямовйтий, плямуватий.

ПЛЯМКАТИ, *(їгші)* жвакати, жвякати, чвякати, цямкати, прицмокувати, *б. з.* тевкати; *(взуттям)* чвохтіти, чвяхкотіти.

ПЛЯМУВАТИ, *(робити плями)* ПЛЯМИТИ; Я ГАНЬБИТИ, *(сваволю)* ЗАСУДЖУВАТИ.

ПЛЯН, задум, *сов.* план; *(дому)* креслення, рисунок; *(дій)* програма; *(твору)* композиція; *(далекий)* перспектива; *ФР.* місце /*н.* на другому пляні/; *пі* ПРОЄКТ.

ПЛЯНЕР, ***д!*** **ЛІТАК; &** ***сов.*** **планер.**

ПЛЯНЕТА, небесне тіло, *сов.* планета; *(мала)* астероїд; Я Земля; *(щаслива)* ДОЛЯ.

ПЛЯНЕТАРНИЙ, плянетний; Я **всесвітній;** *(рух) ТЕХ.* обертальний /круг двох осей/.

ПЛЯНОМІРНИЙ, систематичний, **послідовний,** регулярний, періодичний.

ПЛЯНТАТОР, *див.* ЕКСПЛУАТАТОР; & *сов.* плантатор.

ПЛЯНУВАТИ, 1. проектувати, програмувати, складати плян, *(війну)* задумувати; *(діяти)* мати намір, збиратися; 2. *(землю)* розплянбвувати, рівняти, вирівнювати, нівелювати; & *сов.* планувати.

ПЛЯТб, *д!* РІВНИНА; & *св.* плато.

ПЛЯТФОРМА, майданчик, *сов.* площадка, *(дерев'яна)* поміст; *(на станції)* перон; *(низькобортний вагон)* вагон-шющадка; *(партії) її.* програма; & *сов.* платформа.

ПЛЯЦ, площа, майдан, *(для муштри — ще) зет.* пляц-парад; & *сов.* плац.

ПЛЯЦДАРМ, вихідний пункт, стартовий майданчик; *(для наступу) п.* трамплін, *г.* відскочня; *св.* плацдарм.

ПЛЯЦЕНТА, дитяче місце, *соє.* послід, *г.* чистило; & *сов.* плацента.

ПЛЯШКА, *(чотиригранна)* штоф; *(велика)* сулія, *сов.* бутель; *(маленька)* шкалик, пляшечка; & плящйна; *пі* ФЛЯКОН.

ПНУТИСЯ і **ПОБАЖАННЯ,** *д! від.* П'ЯСТИСЯ і БАЖАННЯ.

ПОБАЧЕННЯ, *(коханих)* зустріч, спіткання, *кн.* рандеву, *г.* сходини; &*р.* бачення.

ПОБАЧИТИ *док.,* угледіти, уздріти, заздріти, зобачити, спостерегти; *(в гостях)* зустріти, спіткати, здибати; *(кого у кому)* відгадати, визнати; *(з нст.* що) зрозуміти, усвідомити, висновити; *(горе)* зазнати, пережити; *ФР.* перекопатися /*н.* ось побачиш!/; *(тлк 1 ос.)* подумати /*н.* Побачу!/.

ПОБИВАТИ, бити, розбивати, товкти, вбивати; *(градом)* вибивати, *(ноги)* забивати, *(ворога)* перемагати, *(у грі)* перевершу-

вати; *(чиюсь ідею)* спростовувати, перекидати; *(вісткою)* вражати; *(камінням) ІД* калієнувати.

ПОБИВАТИСЯ, *(- рибу)* битися, кидатися; *(за ким)* тужити, нудьгувати, жалкувати; *(над ким)* убиватися; *ТІ.* старатися, докладати зусиль, *(коло кого)* турбуватися /дбати/ про; *(в наймах)* поневірятися.

ПОБІГЕНЬКИ *мн.,* побіганки, побігашки, побігання; *д-о* **ПОБІГТИ,** *о.* дати драла.

ПОБІЖНО *пр.,* мимобіжно, мимохідь, мигцем, принагідно, по дорозі; *(торкатися)* між іншим, поверхово, нашвидку, приторком; *(глянути)* **краєм** ока.

ПОБІЛІТИ, збіліти, зблідпути, сполотніти, пополотніти, взятися крейдою, *(трохи)* побілішати; *(- волос)* посивіти.

ПОБІЛЬШУВАТИ = ЗБІЛЬШУВАТИ; *п-к* **-УЮЧИИ,** що збільшує, здатний /згодний, **змушений/** збільшити, звиклий збільшувати, побільшувач, з-, збільшувальний, по-.

ПОБІЧ, **див. ОБІК.**

ПОБІЧНИЙ, *(вплив)* сторонній; *(- питання)* другорядний; *(продукт)* вторинний; *(наголос)* додатковий; *(- кімнату)* сусідній; *(шлях)* бічний; *(доказ)* непрямий.

ПОБЛАЖЛИВИЙ, невимогливий, ліберальний; *(до чого)* терпимий, толерантний; *(усміх)* доброзичливий; *(суд)* вибачливий, милостивий.

ПОБЛИЗУ ***пр.,*** недалеко, БЛИЗЬКО, поблизько, під рукою; *17РИЙ.* БІЛЯ.

ПОБЛИЗЬКИЙ, ближчий, найближчий, БЛИЗЬКИЙ; *(- село)* сусідній.

ПОБОЖНИЙ, релігійний, богобійний, богомільний, *сов.* **віруючий,** *ір.* святий та божий; *(гімн)* церковний; *(трепет)* святобливий, шанобливий, *сов.* благоговійний.

ПО-БОЖОМУ *пр.,* як годиться, як слід, добре; *(жити)* чесно, без кривди, *(судити)* справедливо, людяно, *(оподатковувати)* помірно, поміркованo, по-людському.

ПОБОЙОВИСЬКО, *(битва) поет,* погуляння, *соє.* побоїще; *(місце битви)* бойовище, бойовисько; & побойовище.

ПОБОРНИК, *(правди)* оборонець, захисник, споборник, борець за, *ІД.* правдолюбець; *(ідеї)* прибічник, прихильник, *г.* визнавець.

ПОБОРЮВАТИ, перемагати; *(труднощі)* переборювати, *(плач)* пересилювати, *(що) Г.* боротися з ***чим; док.*** **ПОБОРОТИ,** *о.* покласти на лопатки.

ПОБбЮВАТИСЯ, потерпати, боятися; ***(за** кого)* турбуватися, непокоїтися,

ПОБРАТИМ, названий брат; товариш, близький друг; *(бойовий)* споборник, *сов.* соратник, **сподвижник;** *(у праці)* колега.

ПОБРАТИМСТВО, братерство, братство, дружба, *фр.* брудершафт.

ПОБРЕХЕНЬКА, баєчка, казочка, брехенька, *(смішна)* анекдот/а/; *мн.* ПОБРЕХЕНЬКИ, брехні, вигадки; *пі* БРЕХНЯ.

ПОБУДОВА, структура, будова; *(повісти)* композиція, плян; *(логічна) КН.* теорія; *(будівля)* /по/будовання; *(дія)* будування.

ПОБУТ, *(народній)* життя; *(старий)* устрій; *(в гостях)* перебування.

ПОБУТОВИЙ, *(- потреби)* повсякденний, щоденний, злободенний; *(конфлікт)* сімейний.

ПОВАБ, due. ПОТЯГ.

ПОВАБА, спокуса, зваба, знада, чар, *мн.* принади, чари; *(твору)* привабливість; *(дія)* спокушання, зваблювання, приваблювання, принаджування.

ПбВАГ *б. з.,* поважність, гідність, самоповага, серйозність, солідність.

ПОВАГА, пошана, шана, шанбба, поважання, шанування, пошанівок, респект, *ок.* **шаш** нування; *(глибока) кн.* пієтет.

ПОВАГОМ *пр.,* ПОВОЛІ, ПОВІЛЬНО, без поспіху, з повагом, статечно, з гідністю.

ПОВАЖАТИ, шанувати, мати повагу /пошанівок/ до, цінувати, скидати шапку перед ***кіт,*** *с.* БОГОТВОРИТИ, схиляти чоло перед *ким; (себе)* знати собі ціпу, шануватися

ПОВАЖНИЙ, *(вартий поваги)* шановний, поважаний, шапбваний; *(вік)* солідний, статечний; *(тон)* серйозний; *(- пору)* урочистий; *(- становище)* високий, авторитетний; *(- справу)* важливий, *(- причину)* достатній, ваговитий; *(у рухах)* повільний, **нешвидкий,** неквапливий; *(- міру вияву)* порядний.

ПОВАЖНО *пр.,* з повагою, шанобливо, ПОВАГОМ; *(сприймати)* серйозно, *сов.* всерйоз.

ПО-ВАШОМУ *пр.,* Вашою мовою; на Вашу думку /погляд/, як на Вас; *ФР.* як Ви хочете */н.* хай буде по-Вашому/.

ПОВЕДІНКА, поводження, *мн.* манери, *ж.* поведенція, *г.* поступбвання, захований; *ФР.* мода.

ПОВЕЛІВАТИ і **ПОВЕЛІННЯ,** *див.* НАКАЗУВАТИ, ВЕЛІТИ і НАКАЗ.

ПОВЕРНЕННЯ, воротгя, *жм.* поворіт, поворот, зворот, *(грошей)* віддання; *недок.* повертання, вертання, віддавання.

ПОВЕРТАТИ, *(ключ)* крутити, обертати; *(язиком)* ворушити; *(з дороги)* звертати, *(зброю)* спрямовувати; *(додому)* повертатися; *(- стежку)* скручувати; *(- річку)* робити коліно; *(назад)* завертати; *(на зиму)* іти; *(гроші)* віддавати, вертати; *(зір)* відновлювати; *(врабів)* перетворювати, обертати.

ПОВЕРТАТИСЯ, крутитися, обертатися, ворушитися, спрямовуватися; *(- вітер)* завертати; *(додому)* вертати, вертатися; *(до теми)* звертатися; *(в роботі)* справуватися, управлятися; *(у гній)* перетворюватися; *(між людей) ЖМ.* жити, перебувати, обертатися; *(- сонце)* повертати.

ПОВЕРХ, *зет.* осад; *(в театрі)* ярус; *(у шахті)* горизонт; *Р.* поверхня; *Д.* верх.

ПОВЕРХНЯ, *(землі)* лице, *(озера)* плесо; *(похила)* площина; *(земна)* рельєф.

ПОВЕРХОВИЙ, *(- воду)* поверхневий; *(погляд) ТІ.* неглибокий, плиткйй, позверхній, побіжний; *пр.* **ПОВЕРХОВО,** по верхах.

ПОВЗ *прий.,* МИМО, ПОПРИ.

ПОВЗАТИ, *(рачки)* рачкувати; *(плазом)* плазувати; *(- комах)* лазити; *(- авта)* сновигати, *(- хмари)* сунутися; *Ф.* ходити */пре.* насилу/; *(перед ким)* підлещуватися, принижуватися, *с.* повзати на колінах, слатися до ніг; *ЗСТ.* ковзати.

ПОВЗТИ, лізти, плазувати; *(- стежку)* кривуляти, звиватися, гадючитися; *(- хмари)* сунути; *(- чутки)* ширитися; *Ф.* /повільно/ іти Л'хати, пливти/; *(- час)* тягтися, повільно минати; *(- грунт)* зсуватися, сповзати; *(-рослини)* слатися.

ПОВИВАТИ, обвивати, *(китайкою)* огортати, *(шию)* обіймати; *(у сповиток)* сповивати, загортати; *(плющем)* обплітати, *(димом)* оповивати, затягати, *(мрякою)* ПОЙМАТИ, *(пахощами)* обвівати, обдавати, *(страхом)* переймати; *(кучері)* завивати.

ПОВИВАТИСЯ, *(круг чого)* обвиватися, плестися; *(у що)* вплітатися; *(- річку)* звиватися; *(димом)* оповиватися, *(зелом)* укриватися, *(мрякою)* пойматися,'огортатися; *(угору гвинтом)* здійматися, злітати, звиватися.

ПОВИДЛО, *див.* КОНФІТУРИ.

ПОВИННИЙ і **ПОВИНЕН,** *ФР.* має, мусить //(. має бути/, мав, мусів */н.* повинен був = мусів = мав/; *(ні в чім не)* ВИННИЙ: *як ім.* **ПОВИННА,** *див.* КАЯТТЯ.

ПОВИННІСТЬ, *д!* ОБОВ'ЯЗОК; Я. посада.

ПОВИННО *пр.,* належить, годиться; варто, слід, треба; *(із сл.* бути) має, мусить.

ПОВИТУХА, *див.* АКУШЕРКА.

ПОВІВ, *(вітру)* подув, подих, подмух, повівання, *р.* порух, *о.* хух, *поет,* вітровіння; *(м'яти)* запах, дух, пахощі; *П.(таланту)* ознака, прикмета, *(ідей)* віяння.

ПОВІВАТИ, *(злегка)* віяти, подихати, подувати; *(- запах)* ШИРИТИСЯ, *сов.* розноситися; *(весною) ТІ.* дихати; *(- прапор)* майоріти, маяти; *(чим)* махати.

ПОВІДОМЛЕННЯ, рапорт, звіт, реляція, *(з місця)* донесення, *г.* комунікат, звідбмлепня; *(- переговори)* комюніке; *(непевне)* поголоска; *(нагле)* телеграма, депеша; *МН.* інформація; *ЛОБ.* сповіщення, оповіщення; *(дія)* повідомляння, інформування.

ПОВІДОМЛЯТИ, сповіщати, доводити до відома, давати знати, рапортувати, *г.* заповідати; *(- що)* звітувати, доповідати, ІНФОРМУВАТИ, складати звіт; *(новини)* подавати, повідати; *(таємно)* доносити; *(заднім числом)* ставити перед фактом; *(телеграфом)* телеграфувати; *(секрет)* розповідати; *Ф.* казати; *док.* принести вістку.

ПОВІДЬ і **ПОВІДДЯ,** ***д!*** **ПОВІНЬ.**

ПОВІЗ, *див.* ЕКІПАЖ.

ПОВІК *пр.,* завжди, вічно, постійно, с. повік-віки, повік-віків, до смерти; ***(із заперечення.м)*** НІКОЛИ */н.* НС ЗМИЄШ ПОВІК/.

ПОВІЛЬНИЙ, *(рух)* тихий, не швидкий;

(хто) неквапливий, млявий; *(- дію)* довгочасний, тягучий; *(- смерть)* поступовий; *(жест)* плавкий, м'який, не різкий.

ПОВІЛЬНО *пр.,* тихо, помалу, ПОВОЛІ, повагом, без поспіху; *(йти)* тихою ходою.

ПОВІНЬ, повідь, повіддя, водопілля, *с.* потоп; *(чого)* море, сила, тьма-тьменна.

ПОВІР'Я, due. ЛЕГЕНДА.

ПОВІРЯТИ, *(у склепі)* давати в борг; *(гроші)* довіряти; *(секрет)* сповіряти, звіряти, звірятися в, зраджуватися перед *ким; Р.* перевіряти.

ПОВІСТКА, *див.* ОПОВІДАННЯ; д. ПОВІСТКА, звістка; *(до поїзда)* сигнал, оповіщення; *сов.* сповіщення.

ПОВІСТЯР, *див.* ЛІТЕРАТОР, ПИСЬМЕННИК; *Р.* оповідач.

ПОВІТ, *див.* ОКРУГА.

ПОВІТКА, *(без дверей)* повіть, шопа, *(на сіно)* **сІнниК,** *(з дверима) сов.* сарай; *(на пасіці)* катрага; *(на 4-х стовпах)* оборіг, накриття.

ПОВІТРОПЛАВАННЯ, *ді* **АВІЯЦІЯ.**

ПОВІТРЯ, *жм.* дух */н.* теплий дух/, *з.* обвітря; *П. як ім.* найнеобхідніше */н.* дослід — • повітря науки/; *(надземне)* простір, атмосфера; *(лихе) 3.* пошесть, епідемія

ПОВІЯ, паплюга, лахудра, шльбндра, підтіпанка, повійниця, ділтянка, придзиґльованка, ПРОСТИТУТКА,/;, розтрибуха, розтіпаха, *вул.* лярва, *з.* хльорка.

ПИВНИЙ і **ПбВЕН,** *(ківш)* наповнений, *(ущерть)* заповнений, *(радости)* сповнений, *(пахощів)* насичений *чим; (- зерно)* не порожній, буйний; *(цвіт)* пишний; *(комплекс)* увесь; *(- ім'я)* не скорочений; *(звіт)* вичерпний, докладний; *(збіг)* цілковитий, абсолютний; *(- свободу)* необмежений; *(- перемогу)* остаточний; *(- швидкість)* максимальний, **найвищий;** *(- косу)* грубий, округлий; *(- людину)* НАТОПТАНИЙ, тілистий, товстий, гладкий; & повненький, повнявий,

ПОВНІСТЮ *пр.,* цілком, геть чисто, *р.* повнотою, згола, *с.* цілком і повністю, з усією повнотою, в усій повноті; /з початку/ до кінця; *(до решти)* до пня, до ноги, дощенту, упень; *п!* ЦІЛКОМ.

ПОВНОВАЖЕННЯ, ***(діяти)*** право, компетенція, доручення, *фр.* мандат, *г.* повновласть.

ПОВНОВИДИЙ, повнолиций, *вул.* пикатий, мордатий.

ПОВНОКРОВНИЙ, здоровий, повносилий, *(вигляд)* квітучий; *(- життя) ЇЇ.* змістовний, насичений враженнями /подіями/, багатий на події /враження/.

ПОВНОЛІТНІЙ, *див.* ДОРОСЛИЙ

ПОВНОЛІТТЯ, повнолітність, зрілість.

ПОВНОТА, *(змісту)* певність, вичерпність; *(життя)* змістовність, насиченість; *(щастя)* надмір; *(тіла) СОВ.* огрядність; & повня, повнява.

ПОВОДЖЕННЯ, поведінка, поведенція, манбри; *(з ким)* ставлення до, *соє.* обходження; *(кодекс поведінки) г.* настанова.

ПОВОДИР, поводатор, поводар, старчовід, *як ім.* повожатий; *ІР.* проводир, ватажок, керівник.

ПОВОДИТИСЯ, 1. тримати себе; *(з ким)* ставитися до, обходитися з, *(з чим)* орудувати *чим; 2. (бути звичаєм)* вестися; *(погано)* житися.

ПОВОЛІ *пр.,* повільно, нехутко, нешвидко, потихеньку, ПОВАГОМ, неквапно, неквапливо, без поспіху, покволом, прокволом, спроквола, не поспішаючи/ся/, звільна; *(їхати)* тихо, ходою; *(іти) ід.* як не своїми ногами, мов неживий; *(щось робиться)* як мокре горить; *(не одразу)* поступово, з часом.

ПОВОРбТ і **ПбВОРІТ,** *(дороги)* заворот, закрут, скрут, *(ріки)* коліно; *(боргу)* зворот; *(додому)* повернення, вороття; *(крутий)* перелам, злам; *(дія)* повертання, завертання.

ПОВОРОТКИЙ, поворотний, в'юнкий, похапний, похватний, рухливий, вправний; *ії.* спритний, меткий, моторний, промітний.

ПОВОРОТНИЙ, *(ШЛЯХ)* зворотний, *ок.* назадній; *(пункт)* ПЕРЕЛОМНИЙ; *(кран)* розворотний.

ПОВСТАВАТИ, *(на кого)* вставати, підійматися, *поет,* підводитися, *(проти кого)* спинатися, бунтувати, *о.* рвати кайдани; *(у побуті)* протидіяти, чинити бпір;Д поставати, виникати.

ПОВСТАНЕЦЬ, партизан, заколотник, інсургент, БУНТАР; *(з лав УПА)* унівець, упіст.

ПОВСТАННЯ, заколот, бунт, збройний виступ; *(вияв непокори)* заворушення, заворуха; *(з мертвих)* воскресіння.

ПОВСТЯНИЙ, з повсті, *г.* кайстровий, *(з фетру)* фетровий; *(язик) її.* негнучкий.

ПОВСТЬ *зб., (найвищої якости)* фетр; & повстина, *(окремий шматок)* повстянка.

ПОВСЮДИ, *див.* СКРІЗЬ, УСЮДИ; *п-к* ПОВСЮДНИЙ, всюдисущий, *пі* ПОШИРЕНИЙ.

ПОВСЯКДЕННИЙ, щоденний; *(одяг)* буденний, звичайний, *(клопіт)* **злободенний,** побутовий; *(догляд)* постійний, повсякчасний.

ПОВСЯКЧАС *пр.,* постійно, ЗАВЖДИ, повсякденно, повсякчасно; *(хоч коли)* будьколи.

ПОВТОРНО, ще раз, знову, вдруге, другий раз.

ПОВТОРЮВАЛЬНИЙ, *(курс)* для повторення, *ок.* відсвіжувальний.

ПОВТбРЮВАТИ і **ПОВТОРЯТИ,** *(слова)* казати ще раз, *(з чужого язика)* переказувати, *(дію)* робити /виконувати/ ще раз; *(раз-у-раз)* ТОВКМАЧИТИ, товкти, жувати, повторюватися, переливати з пустого в порожне, співати тієї ж; *(своє кредо)* затягати своєї; *(рухи)* наслідувати, копіювати; *(звуки)* відтворювати, */голосно й чітко/* скандувати; *(вивчений матеріял)* відсвіжувати.

ПОВЧАТИ, НАПУЧУВАТИ, моралізувати, читати мораль /лекцію, молитву, проповідь/, *о.* вставляти клепку, навчати розуму.

ПОВ'ЯЗУВАТИ, *(рану)* перев'язувати; *(хустку)* зав'язувати, накладати; *(докупи)* в'язати, сполучати, з'єднувати, злучати; *(з чим)* поєднувати, узгоджувати.

ПОГАНЕНЬКИЙ, ненайкращий, СЯКИЙ-ТАКИЙ, благенький, с. злиденний, нужденний; *(хто)* незугарний, миршавий, непоказний; *п!* МІЗЕРНИЙ, УБОГИЙ, ПОГАНИЙ.

ПОГАНЕЦЬ, мерзотник, МЕРЗОТА; *Р.* поганин; *3. її.* кривдник, супостат; *ЛАЙ.* негідник, падлюка, ПАСКУДА.

ПОГАНИЙ, недобрий, кепський, паскудний, паршивий, МИРШАВИЙ, неякісний, незадовільний, не вартий доброго слова, *д.* нездалий, шпетний, ледаякий; *(твір)* недосконалий, невправний; *(майстер)* недосвідчений, невмілий; *(сон)* прикрий, *(настрій)* гнітючий; *(талан)* нещасливий, щербатий; *(- дії)* вартий /гідний/ осуду, осудний; *(хто)* лихий, злий, недоброзичливий; *(- лайку)* непристойний, брутальний; *(- слово)* лайливий; *(вплив)* негативний; *(образ)* негарний, бридкий, поганкуватий, *р.* брудний, нечистий; *(ворог)* ненависний; ***ЛАЙ.*** плюгавий, нікчемний, підлий; *(з погляду релігії)* бісівський, диявольський; *п!* ПОГАНЕЦЬ; & поганенький, поганющий.

ПОГАНИН, нехристиянин, басурмен, нехрист, *р.* **поганець,** *як ім.* поганий.

ПОГАНИТИ, **плюгавити;** *(місце)* бруднити, *(людей)* паскудити, псувати; *(кого)* неславити, паплюжити, опоганювати, ГАНЬБИТИ; *(що) ур.* сквернити, осверняти.

ПОГАНО *пр.,* недобре, кепсько, негарно, зле; *(орати)* не так, як треба /слід/; *(знати)* мало, не до кінця; *ПР. СЛ.* негаразд, варто осуду, не годиться, не до речі; *ШК.* незадовільно.

ПОГАНСЬКИЙ, нехристиянський, басурмепський; *ЕТН.* відьомський, диявольський; *(ворог) ПОЕТ,* лихий, ненависний, проклятий.

ПОГАНЯТИ, *(батогом)* підганяти, *жм.* паняти, *(коней)* правувати /керувати/ *ким; (ким) П.* верховодити над; *ЖМ,* їхати.

ПОГАНЬ, *(- їжу)* покидьки; *(- людей)* нечисть, НАБРІД, негідь, шушваль, *(- одного)* нікчема, паскуда, поганець; *ЗБ.* паскудство, плюгавство, *(гидота) ур.* скверна.

ПОГИБІЛЬ і **ПОГИБЕЛЬ,** *(смерть)* за гибель, загин, погуба, д. згуба; *(руїна)* нищення, руїна, руйнація, руйнування, *фр.* прбпасть */н.* іти на п./, *(на кого)* пропад */н.* нема пропаду на/; *3. П.* зникнення.

ПОГІДНИЙ, *(день)* погожий /ясний, сбпяшпий/; *(- море)* тихий, спокійний, *(- небо)* бeзхмарний; *(настрій) ЇЇ.* безтурботний, урівноважений; & погідливий.

ПОГІРШУВАТИСЯ, гіршати, іти на гірше, ставати гіршим, паршивіти, *(- здоров'я)* подаватися, *сов.* здавати.

ПОГЛИБЛЮВАТИ, *(знання)* удосконалювати, *(радощі)* збільшувати, *(кризу)* посилювати.

ПОГЛИНАТИ, пожирати, КОВТАТИ; *(у себе)* вбирати, всотувати, абсорбувати; *(звук)* заглушати; *(очима)* їсти; *(увагу)* ПОЛОНИТИ, захоплювати; *фр.* перейматися *чим* ЛІ поглинула праця - вона перейнялася працею/. .

ПбГЛУМ, *див.* ГЛУМ.

ПОГЛЯД, *(очей)* позирк, позір, зір; *(на що)* точка зору, розуміння *чого,* уявлення **про;** *мн.* **ПбГЛЯДИ,** ПЕРЕКОНАННЯ; світогляд.

ПОГЛЯДАТИ, позирати, зиркати, стріляти /очима, оком/, *р.* подивлятися, *(сердито)* блискати /очима/; *(за ким)* наглядати, стежити.

ПОГОВІР, *див.* ПЛІТКА; *(на кого)* неслава, /недобра/ слава, *р.* поголоска.

ПОГОДА, *(сприятлива)* поліття; *(кепська)* НЕГОДА; *пі* ГОДИНА.

ПОГОДЖУВАТИ, узгоджувати, координувати, *г.* узгілнювати.

ПОГОДЖУВАТИСЯ, давати згоду, не мати проти, *(після просьб)* даватися на підмову, піддаватися; *(доходити згоди)* порозумівагися; *(з ким) г.* признавати рацію *кому, (з чим)* примирятися, призвичаюватися до; *дк.* **ПОГОДИТИСЯ,** *(на* **що)** ***ф.*** піти на *що.*

ПОГОЖИЙ, *див.* ПОГІДНИЙ; *(- воду)* свіжий, чистий; *(вітер)* ходовий; *(- долю) П.* щасливий, безтурботний.

ПОГОЛОС і **ПбГОЛОСКА,** чутка; плітка, ПОГОВІР; звістка; *п!* ПЛІТКА.

ПОГОНИЧ, візник, конюх, поганяйло, машталір, кучер, *як ім.* їздовий.

ПОГОНЯ, гонитва, переслідування, *фр.* здоп'н, догоня */н.* на здогін/; *(учасники погоні)* гонителі, переслідувачі, *д.* погонці.

ПОГОРДА, зневага, презирство, зверхність; *(дія)* зневажання, гордування; & погордливі сть.

ПОГОРДЖУВАТИ, *(ким)* гордувати, гребувати, гребати; *(чим)* нехтувати /легковажити/ *що;* & погорджати.

ПОГОРДЛИВИЙ, гордівливий, гордовитий, *р.* погорднй; *(погляд)* зневажливий, презирливий, зверхній, згірдпий, згірдливий; *(бундючний)* пихатий, гоноровитий, зарозумілий.

ПОГОТІВ *пр.: ід.* **І ПОГОТІВ,** тим більше, тим паче, і того більше, *р.* і потім.

ПОГРЕБНИЙ, похоронний, поховальний; & погребовий, погребальний, погрібний.

ПОГРІБ, ЛЬОХ; *(у будинку)* підвал, пивниця.

ПОГРОЖУВАТИ, нахвалятися, похвалятися, загрожувати, слати погрози, *р.* погрожати; *(небезпекою)* таїти /містити/ *що; (кому)* залякувати *кого.*

ПОГРОЗА, грозьба, грізьба, похвальба, нахвалка, похвалка, погрожування, залякування; *(компромітації в разі невиконання вимог)* шантаж.

ПОГРОЗЛИВИЙ, загрозливий, *кн.* загрожуючий, погрожуючий, *г.* страшливий, застрашуючий, *с.* грізний, страшний.

ПОГРОМ, розгром; *(дикий)* бешкет; Я. розгардіяш, безладдя; & логромище.

ПОДАВАТИ, давати, передавати, *(поміч)* надавати, *(на глум)* віддавати; *(руку)* простягати; *(на стіл)* ставити; *(старцям)* давати милостиню, жертвувати; *(карету)* підганяти, підкочувати; *(воду)* доставляти; *(назад)* попихати, *сов.* здавати; *(факти)* викладати, *(образ)* малювати, *(ідею)* висловлювати; *(знак)* робити; *(ініціятиву)* виявляти; *(приклад)* служити *чим; (телеграму)* висилати, надсилати; *(новини)* повідомляти; *(величини)* фіксувати */н.* час подають у секундах/.

ПОДАВАТИСЯ, *(в дорогу)* рушати, вирушати, йти, вибиратися, виряджатися; *(назад)* відступати, оступатися, точитися, *сов,* здавати, *г.* цофатися; *(під тиском /кому/)* піддаватися, поступатися, іти на поступки; *(- здоров'я)* погіршуватися; *(тілом)* худнути, марніти, спадати з тіла; *(в руки)* даватися; *ФР.* пориватися */н.* подається йти/; *док.* **ПОДАТИСЯ,** помандрувати, *неї.* повіятися, потягтй/ся/.

ПОДАННЯ, *див.* ПОДАЧА; *(письмове)* заява; *(помочі)* надання; *(старцям)* милостиня, жертвування, з. даток, давання.

ПОДАРУНОК, *див.* ДАРУНОК.

ПОДАТЛИВИЙ, ***(мох)*** м'який, пругкий, не твердий, *г.* податний; *(норов)* згідливий, поступливий.

ПОДАТОК, *д.* подача, *зап.* подать, *іст.* данина, збір, чинш; *(на кордоні)* мито.

ПОДАЧА, *(дія)* подавання, подання; *(деталів) т.* достава; *(м'яча) СПРТ.* кидок; *3.* натуральний податок *(з кріпаків замість панщини).*

ПОДВИГ, самовідданий /героїчний/ вчинок; л»(. **ПОДВИГИ,** звершення, досягнення, успіхи; *ІР.* пригоди.

ПОДВИЖНИК, аскет; *(на якійсь ниві)* невтомний трудар /роботар/; *пі* ЛИЦАР.

ПОДВІЙНИЙ, *(гонорар)* подвоєний; *(- ліжко)* на двох; *(зміст)* двоїстий, двозначний; *(- люб'язність)* надмірний, підкреслений.

ПОДВІР'Я, обійстя, ДВІР, дворище, *з* надвір'я; *пор.* САДИБА.

ПОДЕЙКУВАТИ, *(пре. неос.)* ГОВОРИТИ, казати, гомоніти, ПАЩЕКУВАТИ.

ПОДЕКОЛИ, *див.* ІНКОЛИ.

ПОДЕКУДИ *пр.,* де-не-де, де-де, тут-ітам, то тут, то там; іноді, часом; *(якоюсь мірою)* почасти, частково; & декуди.

ПОДЕННИЙ, *(- платню)* денний, щоденний; *(наймит) ЯК ІМ.* поденник.

ПОДЗВІН, *(дзвін по небіжчику)* подзвіння, *як ім.* подзвінне.

ПОДИБУВАТИ, *(що)* знаходити, виявляти, натрапляти /натикатися, *сов.* наштовхуватися/ на; *(кого)* зустрічати.

ПОДИВ, здивовання, здивування, зачудовання, зачудування, *фр.* диво; *Р.* огляд.

ПОДИХ, дихання, віддих, *фр.* дух, *кн.* вдих і видих; *(вітру)* ПОДУВ, струмінь; *(весни)* ознака, прикмета, прйзвістка; *(квітів)* зйпах; *(волі) П.* вплив.

ПОДИХАТИ, 1. ПОВІВАТИ, подихувати; *(силою)* дихати; 2. здихати, *ВУЛ.* ПОМИРАТИ.

ПОДІБНИЙ, аналогічний; *(будовою)* близький за; *(до кого)* схожий /що скидається/ на, все одно, як *хто; (око-в-око)* викапаний; *(цілком)* однаковий, такий самий, тотожний, ідентичний, *о.* з одного тіста; *(якоюсь ознакою)* споріднений; *пр.* **ПОДІБНО,** схоже (*п. ф. від ~; (до чого)* на взір /в дусі/ *чого.*

ПОДІЛ, *(здобичі)* дільба, паювання: *(на групи)* розподіл, розбиття, класифікація; *(повторний)* переділ; *(на шкалі)* поділка; *(те, що ділить)* кордон, межа; *(дія)* ділення, розподілення, розподіляння, розділяння, поділяння.

ПОДІЛКА, *(на шкалі)* позначка, поділ.

ПОДІЛЯТИ, *(здобич)* ділити, розділяти, паювати; *(райони)* розмежовувати, роз'єднувати; *(між собою)* розподіляти; *(майном) Б. З.* наділяти; *(на групи)* клясифкувати, сортувати; *(добро)* ділитися *чим; (горе)* співчувати *чому, ІД.* співболіти; *(погляд)* мати спільний, солідаризуватися з *чим, о.* одним духом дихати.

ПОДІЛЯТИСЯ, ділитися, розділятися, розподілятися; *(- річку)* розгалужуватися; *(на частки)* розпадатися, роз'єднуватися; *(поглядами)* не збігатися, розрізнятися; *(думками)* обмінюватися; *(горем /з ким/)* повіряти *кому/що/.*

ПОДІЯ, випадок, інцидент, оказія, *р.* трапунок; *(незвичайна)* пригода, приключка, *(неймовірна)* сенсація; *(прикра)* халепа; *пор.* БУВАЛЬЩИНА.

ПОДОБА, зовнішність, образ, *кн.* зовнішній вигляд; *(між А і Б)* подібність, схожість, подобизна; *Г.* істота.

ПОДОБАТИ, *(на кого)* скидатися, бути схожим; *тлк, 3 ос.* **ПОДОБАЄ** ЯІОДОБАЛО/, годиться /годилось/, лйчить /лйчило/, слід /слід було/.

ПОДОБАТИСЯ, припадати /бути/ до серця /вподоби, смаку, вподобання/, підпадати під мислі; *(кому /чим/)* імпонувати; *док,* **СПОДОБАТИСЯ,** вподобатися, впасти /запасти/ в бко, припасти до душі, у подобі стати.

ПО-ДОБРОМУ ***пр.,*** мирно, без сварки; *(пускати)* добровільно, з доброї волі /серця/.

ПОДОЛАТИ *док., (кого)* перемогти, подужати, побороти,здолати, перебороти,скрутити роги *кому; (відстань /пішки/)* зміряти /ногами/.

ПОДОРОЖ, мандрівка, *(далека) п.* дорога, путь, *зн.* вояж, *фр.* їзда; *(з поворотом)* турне, тур, *д.* тура; *(піша)* ходка; *ми.* **ПОДОРОЖІ,** мандри; «/РЕЙС.

ПОДОРОЖАНИН, *як ім.* подорожній, *суч.* турист,/?, подорожник, *(партнер у дорозі)* попутник, *ок.* подорожець; *пор.* МАНДРІВНИК.

ПОДОРбЖНІЙ, *(одяг)* дорожній; *(дяк)* мандрівний, мандрований; *(товариш)* попутній; *(хто) ЯКІМ.* ПОДОРОЖАНИН, *р.* проїзжачий, *(піший)* ПЕРЕХОЖИЙ.

ПОДОРОЖУВАТИ, *див.* МАНДРУВАТИ; *(шляхами)* міряти *що.*

ПОДРОБИЦЯ, *(події)* деталь, факт, *кн.* окремість; *Р.* дріб'язок; *мн.* **ПОДРОБИЦІ,** *(стосунків)* тонкощі; *ФР.* дрібниці /*н.* до найменших подробиць/.

ПОДРУГА, товаришка, приятелька, посестра, посестриця; *(життя)* друг; *3. 17.* дружина, жінка, кохана, наречена; & подружка, подруженька, подружина, подружниця.

ПОДРУЖЖЯ, шлюбна пара, чоловік та жінка, *г.* панство; *ФР.* шлюб, шлюбне життя; *(член шлюбної пари)* дружина.

ПОДРУЖНІЙ, шлюбний, матримоніальний...

ПОДУВ і **ПОДУВАТИ,** *див.* **ПОВІВ** і **ПОВІВАТИ.**

ПОДУЖУВАТИ, *див.* ПЕРЕМАГАТИ; *(науку)* оволодівати *чим,* опановувати *що.*

ПО ДУМКИ *пр,,* в думці, в думках, *(линути)* думкою, думками.

ПО-ДУРНОМУ *пр.,* нерозумно, необачно, необміркованo, *(згинути)* безглуздо; *(без мети)* даремно, марно.

ПОДУШКА, *д.* заголовок; *(маленька, додаткова)* підголовок, подушечка; *(киснева)* мішок, бал/ь/бн; *(повітряна /під катером-ракетою/)* простір; *(шлакова)* прошарок.

ПОДЯКА, вдячність, дяка; *(сердечна) жм.* спасибі.

ПОЕЗІЯ, поетична творчість, вірші; *(одна)* вірш, *(довша)* поема; *(життя)* романтика

ПОЕТ, *п.* співець, пісняр, *ур.* пиїт, БАРД, *а.* скальд, *зн.* віршомаз, піїта.

ПОЕТИЗУВАТИ, романтизувати, ідеалізувати, *сов.* оточувати ореолом.

ПОЕТИЧНИЙ, *(твір)* віршований, ліричний; *(- мрію)* високий, піднесений; *(- душу)* романтичний, чутливий, тонкий, вразливий.

ПОЄДИНОК, ДВОБІЙ, ГЕРЦЬ, дуель, турнір; *УР.* боротьба; *її,* змагання.

ПОЄДНУВАТИ, об'єднувати, сполучати, злучати; *(серця)* єднати, дружити, *(у шлюбі)* одружувати; *(А з Б)* пов'язувати, суміщати; *(з недолею)* примиряти; *док.* ПОЄДНАТИ, *(робітника) 3.* домовити, найняти.

ПОЄДНУВАТИСЯ, з'єднуватися, **сполучитися,** зливатися, змішуватися; *док.* **ПОЄДНАТИСЯ,** згуртуватися; *(- коханих)* злучити /з'єднати/ серця; *(у шлюбі)* одружитися.

ПОЖАДЛИВИЙ, жадібний, ненаситний; *(ковток)* спраглий; *(- очі)* заздрий; ***(лихеяр)*** зажерливий, корисливий, користолюбний.

ПОЖАР, *див.* ПОЖЕЖА.

ПОЖЕЖА, пожар, *о.* червоний півень, *д.* пожога, гіогориджа, *(велика)* пожарище.

ПОЖЕРТВА, дар, даток, пожертвування, *пі* ЖЕРТВА; *(себе)* самопожертва, самопосвята.

ПОЖИВА, *(людська)* їжа, харч, наїдки, продовольство, провізія, провіянт; *(худоби)* корм; *ЇЇ.* здобич, зиск, вигода, користь, *г.* хоеєн; *(для духу)* **матеріал,** поживок.

ПОЖИВНИЙ, *(харч)* тривний, ситний, їстівний; *(- середовище) біол.* живильний.

ПОЖИЛЕЦЬ, мешканець, жилець, *(платний)* квартирант, д. комірник; *Р.* житель.

ПОЖИНАТИ, жати, вижинати; *(плоди)* збирати, тішитися /користуватися/ з *чого.*

ПОЖИРАТИ, жерти, поїдати; *(очима)* свердлити; *(вогнем)* нищити, спалювати; *(книги)* поглинати; *(відстані)* долати; *пі* ЇСТИ.

ПОЖИТКИ, *ді* МАЙНО, ПОЖИТОК.

ПОЖИТОК, *(харчі)* споживок, *о.* шматок хліба, хліб насущний; *ЇЇ.* користь, вигода; *ПОБ.* майно; Д проживання, мешкання; *Г.* пожива; ***мн.*** **ПОЖИТКИ,** гаразди, достатки.

ПОЗА, *(тіла)* постава, положення, з. позитура; *її.* хизування.

ПОЗАОЧІ *пр.,* заочі, заочно, за спиною /спинами/, у відсутності, не в очі.

ПОЗА ТИМ *ок.,* крім того, до того ж; ***ід.*** **А ПОЗА ТИМ,** а в /усьому/ іншому.

ПОЗАШЛЮБНИЙ, ***(син)*** нешлюбний, прижитий, з. безкоровайний, прижйтний, *кн.* незакопнонароджений, незаконний, *ок.* незаконнородний;я/БЕЗБАТЧЕНКО.

ПОЗБАВЛЯТИ, *(прав)* залишати без, забирати /віднімати/ *що; (тягару)* звільняти від *чого; док.* **ПОЗБАВИТИ,** *(надходження чогось) о.* перекрити канал *чого.*

ПОЗБУВАТИСЯ, *(чого)* втрачати /губити/ *що,* залишатися без; *(тягару)* звільнятися від, скидати з пліч /плечей/ *що; (ворога)* збуватися, *р.* позбавлятися; ***док.*** **ПОЗБУТИСЯ,** спекатися, здихатися, *п.* обігнатися.

ПОЗДОРОВЛЯТИ, *(з чим)* вітати, здоровити, посилати поздоровлення, *г.* гратулювати.

ПОЗЕМНИЙ, горизонтальний; *(потік)* /по/надземний; *(політ)* поприземний, *а.* бриючий

ПОЗЕР, *ок.* хизун, *п-о* фігляр, кривляка, *пі* ФРАЗЕР.

ПОЗИВАТИ, *(кого)* подавати /учиняти/ позов на, подавати скаргу /до суду/ на, притягати до судової відповідальносте, порушувати справу проти; & позивати до суду

ПОЗИВАТИСЯ, судитися, тягйтися по судах.

ПОЗИВАЧ, позовник, позивальник, скаржник, *(вічний)* позивака, позивайло, сутяга.

ПОЗИКА, кредит; *ФР.* борг; & позичка.

ПОЗИРАТИ, *д!* ПОГЛЯДАТИ.

ПОЗИТИВНИЙ, *(- відповідь)* ствердний, ствердливий; *(наслідок)* очікуваний, сподіваний, передбачуваний; *(факт)* привабливий, похвальний; *(відгук)* схвальний; *(заряд)* додатній; *(- людину)* порядний, *фр.* путящий, *ур.* світлий.

ПОЗИЦІЯ, *(тіла)* ПОЗА; *(у танці)* положення; *(у громаді)* становище, рбля /роль/; *(громадянська)* точка зору, ставлення до, *г.* настанова, постава; *(улюблена)* місце, розташованая, місцезнаходження, *св.* розташування; *(фігур у грі)* розміщення.

ПОЗИЧАТИ, *(у кого)* брати в борг; *(кому)* давати в борг, випозичати; *(досвід)* запозичати, переймати.

ПОЗІХАТИ, *о.* дерти рота, *р.* зівати; *Р.* зітхати; *(полум'ям)* дихати; *(- вітер)* повівати, подихати; *(пусткою)* зяяти.

ПОЗЛІТКА, *(на комірі)* позумент, галун; *(на кептарі)* сухозлітка, позолотка, *жм.* шумйха, *соє.* мішура; *її.* показна розкіш, штучна краса, облудний блиск.

ПОЗНАЙОМИТИ/СЯ/ *док,* зазнайомити/ся/, о-, заприязнйти/ся/, *г.* **запізнати/ся/.**

ПОЗНАКА, ознака, прикмета, знак; *(від чого)* слід, відбиток; & ПОЗНАЧКА, познак.

ПОЗНАЧАТИ, значити, мітити, зазначати; *пор.* КАРБУВАТИ.

ПОЗНАЧЕННЯ, *див.* ПОЗНАЧКА.

ПОЗНАЧКА, вимітка, зазначка, позначення, *(у тексті)* ремарка.

ПОЗОВ і **ПОЗВА,** ***(на кого)*** позивання; *(цивільний)* /судова/ справа; *пі* ҐІРЕТЕНСІЯ.

ПОЗОВНИК, позивальник, позивач; *(вічний)* позивайло, позивака, *сов.* сутяга.

ПОЗОЛОТА, пазолоть, позолоть; *її.* штучний блиск, показна розкіш; *(дія)* золочення.

ПОЇДАТИ, їсти, з'їдати, споживати, *с.* жерти, пожирати; *ФР.* харчуватися, годуватися; *(іржею)* роз'їдати; *(вогнем)* поглинати; *(по'ідом)* гризти, точити; *(очима)* свердлити.

ПОЇЗД, потяг, *(швидкий)* експрес; *(карет)* валка; *(весільний)* процесія, кортеж.

ПОЙТИ, *див.* **НАПУВАТИ.**

ПОЙМАТИ, *(водою)* заливати, затоплювати; *(вогнем)* охоплювати; *(мрякою)* оповивати, повивати, огортати, *(млою)* затягати, заволікати; *(холодом)* проймати; *(- гнів)* опановувати, оволодівати; *(- тугу)* налягати на серце, огортати серце ***чим.***

ПОКАЖЧИК, *(на шляху)* знак /стрілка, тичка/, *р.* показник; *(теплоти)* вимірювач; *(у кінці книги)* індекс; *(бібліографічний)* довідник.

ПОКАЗ, показування, *(для окозамилення)* показуха; *(фільму)* демонстрація; *(життя)* опис, зображення; *мн.* **ПОКАЗИ,** *ЮР.* СВІДЧЕННЯ; ***Т.*** дані мірчих приладів.

ПОКАЗНИЙ, *(вигляд)* презентабельний, імпозантний, солідний; *(капітал)* значний; *(- ролю)* великий; *(патос)* удаваний, штучний, ненатуральний; *пі* ПОКАЗОВИЙ.

ПОКАЗНИК, *(кризи)* свідчення, доказ,

ознака; *Р.* покажчик; *мн.* **ПОКАЗНИКИ,** дані.

ПОКАЗОВИЙ, *(факт)* характерний, типовий, КРАСНОМОВНИЙ, симптоматичний, знаменний; *(суд)* привселюдний, для науки; *(- школу)* зразковий, взірцевий; *п!* ПОКАЗНИЙ.

ПОКАЗУВАТИ, демонструвати, *(п'єсу)* давати, *(місто)* знайомити з; *(як робити)* наочно навчати; *(документи) сов.* пред'являти; *(приклад)* подавати, бути за; *(язика)* висолоплювати; *(кулак)* грозитися *чим; (стіну)* обертатися *чим; (пальцем)* вказувати, *ф.* тицяти; *(на кону)* зображати; *(життя)* описувати, змальовувати, відтворювати; *(наміри)* виявляти, являти; *(як на долоні)* роз'яснювати, з'ясовувати; *(людям)* відкривати, розкривати; *(з нст.* що) свідчити, бути доказом; *(чим /на мапі/)* позначати; *(час)* фіксувати; *(в суді)* свідчити, зізнавати, давати свідчення /покази/; *(з* ч.не */очей/)* не потикати, не навертати; *дк.* **ПОКАЗАТИ,** *(кому)* провчити *кого, с.* показати, де раки зимують.

ПОКАЗУВАТИСЯ, *(віддаля)* з'являтися, вимальовуватися; *(куди)* приходити, *(на люди)* потикатися, *(звідки)* виходити; *(- сльози)* виступати; *(- горе)* виявлятися; *(на очі)* потрапляти, навертатися; *(дурнем)* справляти враження *кого; (у товаристві)* відзначатися, з. *г.* пописуватися; *(кому)* видаватися, здаватися, уявлятися, *с.* привиджуватися, ввижатися; *(на суді)* з'ясовуватися, ставати очевидним; *(з ч.* не) не навертати очей.

ПОКАРАННЯ, кара, покара, *(партійне)* стягнення, *рея.* покута; *(дія)* **ПОКАРАННЯ,** накладання кари /покути/.

ПОКАЯННЯ, *(перед пастирем)* сповідь; *(дія)* **ПОКАЯННЯ,** каяття, покута, спокута.

ПОКВАПНИЙ, *див-* КВАПЛИВИЙ.

ПОКАРАТИ, скарати, накарати *і всі п. ф. від* КАРАТИ.

ПОКИ, покищо */сов.* поки що/, доки, ще й досі, *фр.* тим часом, *д.* нім, заким.

ПОКИДАТИ, *(що)* не брати /з собою/, *(живих)* залишати; *(село) з.* опускати; *(тюрму)* переступати поріг *чого; (сиротою)* лишати, *ІД* сиротити; *(діяти)* припиняти; *(журбу)* забувати; *П. (- сили)* вичерпуватися; *нак.* **ПОКИНЬ/ТЕ/!** дай/те/ спокій!

ПОКИДЬКИ *мн., (сміття)* покидь, послід, *св.* відходи; *(їжі)* недоїдки, рештки, *(рідкі)* помиї; *(хто) зб.* непотріб, негідь, потолоч, *од.* покидьок, *(вона)* покидька.

ПОКИНУТИЙ і **ПОКИНЕНИЙ,** *(людьми)* забутий, *ЯК ЇМ.* пбкидько; *(на самоті)* самотній; *(- хату)* залишений, з. опущений; *(- справу)* занехаяний, занедбаний.

ПОКИЩО, досі, ще й досі, *д.* дбкишо, *п!* ПОКИ; & *сов.* поки що.

ПОКІЙ, тиша, СПОКІЙ, *ЗСТ.* мир; *ФР.* злагода, **душевна** рівновага.

ПОКІЙ, кімната; & покоїк; *ми.* **ПОКОЇ,** палати, хороми, апартаменти.

ПОКІЙНИК, *див.* НЕБІЖЧИК.

ПОКІРНИЙ і **ПОКІРЛИВИЙ,** неремстйвий, смиренний, *(в усім)* слухняний, *п.* шовковий; *(слуга)* уклінний; *(річку)* упокорений.

ПОКЛАДИ *мн., (корисні)* копалини; *(соли)* родовище; *(оптимізму) П.* запаси.

ПОКЛАДАТИ, *(на кого)* доручати *кому,* зобов'язувати *кого; (надію)* мати; *(душу)* віддавати; *(сили)* витрачати; *(вінок)* класти; *(з нст.* що) накреслювати, передбачати; *(гріх на кого)* приписувати *кому; (із сл.* собі) надумувати, вирішувати, приймати рішення; *(і в голову не) ІД.* не припускати думки.

ПОКЛАДАТИСЯ, *(на кого)* здаватися, звірятися, твердо довіряти /довірятися/ *кому, з.* упевнятися, *с.* ~, як на кам'яну гору; *(- завдання)* кластися на, доручатися *кому; док.* ПОКЛАСТИСЯ, *(у ліжко)* лягти, *(- зморшки)* заляїтї; л! ЧИСЛИТИ.

ПОКЛАДЛИВИЙ, ЛАГІДНИЙ, поступливий, несперечливий.

ПОКЛИК, виклик, заклик,/J. клик; *ПОЕТ.* відозва, гасло, *с,* наказ, команда; *ФР.* звук, крик, вигук; *(до чого)* покликання, потяг, нахил.

ПОКЛИКАТИСЯ, *(на що)* посилатися.

ПОКЛІН, уклін; *П.* вітання, привіт; *ФР.* прохання */н.* прийти з поклоном/.

ПОКЛОНЯТИСЯ, вклонятися, робити поклін, вітатися; *(через кого)* переказувати вітання; *(принижено)* падати в ноги; *(кому)* БОГОТВОРИТИ /шанувати, як Бога, мати за Бога/ *кого,* схилятися перед, схиляти голову перед *ким; дк.* **-ЙТИСЯ,** вдарити поклона, *ТІ.* засвідчити повагу.

ПОКОЛІННЯ, генерація, *ур.* коліно; *(наступні)* нащадки; *Р.* плем'я, рід, родина.

ПОКОРА, покірність, покірливість, поступливість, слухняність, послух, *зет.* смирення, послушенство; *(рабська)* смиренність; *(долі)* непротивлення, *д.* неогинання.

ПОКОРМ, їжа; материнське молоко.

ПОКОТОМ *пр., (лежати)* суцільно, без перерви, по всій поверхні, один біля одного; *(класти)* підряд, поспіль, один при однім; *(посувати) Р.* котом.

ПОКРАДОМА *пр. г„* крадькома, крадьки, покрадьки, пбкрадці.

ПОКРАЩУВАТИ, поліпшувати, удосконалювати; *(показники)* підвищувати; *док.* **ПОКРАЩАТИ,** *(кому) неос.* стати краще; *(з лиця)* погарнішати, стати гарнішим.

ПОКРИВАЛО, покрив, покривка, *поет.* габа; *(ліжка)* покриття, покрівець, одягало; *(жіночий одяг)* пелерина, накидка; *(коня)* попона; *(на голову)* намітка; *(на обличчя) а.* чадра; *(з туману)* запона, заволока, пелена; & покривальце.

ПОКРИВАТИ, НАКРИВАТИ, *ур* о-*(тиньком)* оббивати, обшивати; *(голову)* одягати на, */хусткою/* запинати, зав'язувати; *(іржею)* вкривати, *(різьбою)* прикрашати, *(снігом)* устеляти, *(травою)* поростати, *(хмарами)* ЗАТЯГАТИ, *(цілунками)* усипати, *(рум'янцем)* заливати; *(у молитвах) пре. нак. УР.* БОРОНИТИ; *(витрати)* ОПЛАЧУВАТИ, відшкодовувати, повертати, брати на себе; *(дефіцит)* вирівнювати; *(потреби)* ЗАДОВОЛЬНЯТИ; *(гріх)* брати на себе /свою голову/, брати відповідальність за; *(хиби)* приховувати; *(віддаль)* долати, проходити; *(звуки)* ЗАГЛУШАТИ, перекривати; *(вівцю)* запліднювати; *дк.* **ПОКРИТИ,** *(лайкою) ІД,* ішлаяти.

ПбКРИК, крик, зойк, вигук; *Р.* заклик.

ПОКРИТКА, зведенйця; *кн.* нешлюбна Мати, *суч.* мати-одипачка.

ПОКРИТТЯ, *(хат)* покрівля, дах, *(меблів)* оббивка, *(кожуха)* верх, *(дороги)* поверхня, *пі* ПОКРОВ; *(витрат)* оплата, відшкодування; *(дія)* накриття, накривання, По-, обкладання.

ПОКРИШКА, накришка, покриття, накриття, *з.* покрйва; *(гумова)* опбна, шина.

ПОКРІВЛЯ, *(житла)* дах, покриття, *(з соломи)* стріха; *ТІ.* притулок; *Р.* покривало.

ПОКРІПИТИСЯ, *(їжею)* під'їсти, попоїсти, підживитися, перехопити, підзаправитися,

ПОКРІПЛЮВАТИ і **ПОКРІПЛЯТИ,** зміцнювати, ПІДКРІПЛЮВАТИ.

ПОКРШНИИ, *(напій)* кріпучий, покріпуший.

ПОКРОВ, покрив, покриття, ПОКРИВАЛО; *(зелений)* листя /дерев/; *ТІ.* запона, пелена.

ПОКРУЧ, мішанець, гібрид; *(хто)* метис; *ЗН.* виродок, дегенерат; *Р.* потвора.

ПОКРУЧЕНИЙ, *(шлях)* кривулястий, *д!* ЗВИВИСТИЙ.

ПОКУТА, *(за гріх)* покарання, кара; *(дія)* каяття, покаяння, покутування.

ПОКУТНІЙ, покаянний; *(- місце в хаті)* біля покуття.

ПОКУТУВАТИ, нести покуту /кару/, каратися, *сов.* відбувати кару, викупляти вину.

ПОЛАПКИ, due. ПОМАЦКИ.

ПОЛЕ, *(чисте)* простір, рівнина, степ; *(житнє)* лан, нива; *(дослідне)* плянтація; *(для ігор)* стадіон; *(стрільбище)* полігон; *(праці)* арена, сфера, ділянка, царина, *(актора)* кар'єра, *фр.* стезя; *(картини)* тло, фон; *(зошита)* берег, маріінес.

ПОЛЕГКІСТЬ, полегша, просвіток, полегшення, *жм.* попуст, ослаба, *г.* облегша; *(від кого)* послаблення, поблажка, ПОПУСТ.

ПОЛЕГШУВАТИ і **ПОЛЕГШАТИ,** *(долю)* облегшувати; *(чиє становище)* робити полегшу *кешу, (біль)* послаблювати, зменшувати, звільняти від; *(дуіиу)* облегшати.

ПОЛЕМІЗУВАТИ, вести полеміку, дискутувати, диспутувати; *пі* СПЕРЕЧАТИСЯ.

ПОЛЕМІКА, диспут, дискусія, обговорення; *пор.* СУПЕРЕЧКА.

ПОЛА, *фр.* припіл *(н.* несе у приполі), *р.* полотнище; *мн.* **ПбЛИ,** *(куртки)* фалди.

ПОЛИВА, поливо, шклйво, ЕМАЛЬ, ілязура, *сов.* глазур.

ПОЛИВАТИ, обливати; *(город)* зрошу-

вати, зволожувати; *(парфумами)* кропити, спорскувати, оббризкувати; *(з кулемета)* обстрілювати, стріляти; *(поливою)* покривати, глязурувати.

ПОЛИВ'ЯНИЙ, поливаний, покритий поливою /поливом/, поглянебваний, ґлязурований.

ПОЛИСК, *(сонця)* світло, сяйво; *(блискавки)* спалах; *(скла)* лиск; *(пожежі)* відблиск; *(волосся)* відтінок, *сов.* відлив.

ПОЛІГЛОТ, *див.* ЛІНГВІСТ.

ПОЛІГОН, *див.* ПОЛЕ.

ПОЛІКЛІНІКА, *див.* ЛІКАРНЯ.

ПОЛІНО, дровина, *(обрубок)* оцупок; & полінце, поліняка, *зб.* поліняччя.

ПОЛІПШУВАТИ, *д!* ПОКРАЩУВАТИ; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що поліпшує, здатний /згодний, радий/ поліпшити, звиклий /ставши/ поліпшувати, поліпшувач.

ПОЛІТ, *(літака)* лет, літ, рейс, */один/* виліт, *фр.* маштаб *(н.* висбкого польоту); *(через море)* переліт; *(на лещетах) СПРТ.* стрибок; *(фантазії) П.* злет, зліт.

ПОЛІТИК, політичний діяч, *зн.* політикан; *(тонкий)* дипломат; *НЕЇ.* інтриган.

ПОЛІТИКА, дипломатія, маневрування, *(агресивна)* геополітика, *зн.* політиканство.

ПОЛІТИЧНИЙ, *(лад)* державний, суспільний, громадсько-правовйй; *(в 'язень)* протидержавний; *(хід) ЖМ.* дипломатичний.

ПОЛІТТЯ, /гарна/ погода; *(на жито)* врожай, урожайне літо; *Р.* бур'ян; *(дія)* поління, полиття.

ПОЛІФОНІЧНИЙ, багатоголосий, рязнозвучний; & поліфонний.

ПОЛІЦАЙ, поліціянт, *г.* поліцист, *як ім.* поліцейський, *(в Англії)* полісмен; *(в СССР)* міліціонер, міліцейський, *зн.* мент; & *зб.* поліцай ня.

ПОЛК, *г.* реґімент; *мн.* **ПОЛКИ,** військо, армія; *(ворогів)* леґіони, *нег.* ОРДИ.

ПОЛОВИЙ, *(колір)* жовтявий, блідожовтий, пшеничний; *(віл)* світлорудйй, ясноруддий.

ПОЛОВИНА, *(більша)* частина; *З. П.* рівна частина; *(дня)* середина; *(моя) Ж.* дружина /чоловік *або* жінка/.

ПОЛОВИНЧАСТИЙ, *(- двері)* стулковий, стулчастий, двічастий; *(- ставлення)* 77. невизначений, двозначний, *о.* і нашим і вашим.

ПОЛОВІТИ, *див,* ЖОВТІТИ.

ПОЛОГИ, *д.* родиво, **злбги,** порід, родини, *сов.* роди.

ПОЛОГОВИЙ, породільний, *г.* поліжнйчий, *сов.* родильний.

ПОЛОЖЕННЯ, позиція, місцезнаходження; *Р.* стан, становище; *(тіла)* поза; *(основне)* теза, твердження, *пре. мн.* засада; *(розпорядок) мн.* правила; *ПІ* ЗАКОН.

ПОЛбЖИСТИЙ, не крутий, СПАДИСТИЙ, розкотистий, згористий, припадистий, пологий.

ПОЛОЗ, великий вуж; *(жовточеревий)* жовтобрюх; & полозюк.

ПОЛОН, полонення, бран; *(єгипетський)* неволя, рабство; *(духовий)* залежність; *фр. іст.* ЯСИР.

ПОЛбНЕНИЙ *як ім.,* бранець, військово-полонений, *р.* полоненик, полонянин.

ПОЛОНИНА, *див.* ПАСОВИСЬКО, *пор.* ГАЛЯВИНА.

ПОЛОНИТИ *недок. і док.,* брати /захоплювати/ в полон; *(світ)* підкоряти, підбивати, загарбувати, завойовувати, здобувши; *(уяву)* заполонювати; *(красою)* зачаровувати, полонити серце, *пі* ПРИЧАРОВУВАТИ; *тлк. док. (серце)* заволодіти *чим.*

ПОЛОСКАТИ, *(білизну)* виполіскувати, про-, с-, пере-, *д.* полокати; *(зуби)* промивати; *(дощем)* поливати, мочити.

ПОЛОСКАТИСЯ, *(водою)* плескатися; *(на вітрі)* тріпотати, лопотіти, майоріти, маяти

ПОЛОТИ, *(бур'ян)* пропололювати, виполювати, *(буряки)* шарувати, пршувати, САПАТИ.

ПОЛОТНИЩЕ, *П.* прапор, скатертина, полог; *(паперу)* аркуш; *(дороги)* полотно.

ПОЛОТНІТИ, блїднути, біліти, ставати білим, як полотно /стіна, крейда, смерть/.

ПОЛОТНО, *(лляне)* тканина; *(маляра)* картина; *(епічне)* твір; *(дороги)* полотнище.

ПОЛбХАТИ і **ПОЛОШИТИ,** лякати, страхати, наполбхувати, розполохувати, *т.* вселяти страх, *с.* сіяти паніку /неспокій/; *(птахів)* розганяти; & полошкати.

ПОЛОХЛИВИЙ, лякливий, полохкйй, ***(кінь)*** харапудливий; *п!* БОЯЗКИЙ.

ПОЛУДА, *(на оці)* більмо, луда; *пор.* ЗАВОЛОКА.

ПОЛУМ'Я, ВОГОНЬ, *поет,* жевриво; *(боротьби)* вир, круговерть; *(любови)* жар; *(сердець)* надхнення, наснага; & *поет,* полуміпь, пломінь.

ПОЛУМ'ЯНИЙ, пломшкий; *(оратор)* палкий, пристрасний; *(цілунок)* гарячий, жагучий; *(час)* бурхливий; *(колір)* червоний; & полум'янистий.

ПОЛУМ'ЯНІТИ, палати, братися полум'ям, ПАЛАХКОТІТИ, поломеш'ти; *(- сонце)* сяяти; *(- обрій)* червоніти; *П. (па* ***тлі*** *чогось)* зоріти; *(жаром)* пашіти.

ПОЛУСТАНОК, *див-* СТАНЦІЯ.

ПОЛУЧАТИ, *див.* З'ЄДНУВАТИ.

ПОЛЮБЛЯТИ, *(кого)* подобати, любити, симпатизувати *кому; (що)* мати пристрасть /нахил/ до.

ПОЛЮБОВНИЙ, *(- згоду)* взаємний, обопільний; *ПОЕТ,* ласкавий, ніжний.

ПОЛЮБбВНИК, *див.* КОХАНЕЦЬ.

ПОЛЮВАННЯ, лови, влови, ловля, ловитва, *(гуртом загоничів)* облава; *(на відьом)* переслідування *кого; (на самоцвіти)* гонитва за *чим; пі* МИСЛИВСТВО.

ПОЛЮВАТИ, *(звіра)* цькувати, ловити; *(на кого)* вистежувати *кого.*

ПО-ЛЮДСЬКИ і **ПО-ЛЮДСЬКОМУ** *пр.,* як належить /лйчить, подобає, годиться/, як слід, як треба, добре; *(ставитися)* людяно.

ПОЛЮС, *геог.* бігун; *П.* /абсолютна/ протилежність.

ПОЛЯГАТИ, *(- пашню)* вилягати; ***(гад*** *косою)* падати; *(від реготу)* лягати; *пик. З ос. Щ. (в тому)* зводитись до; *док.* **ПОЛЯГТИ,** *(в бою)* загинути, лягти кістьми /трупом, головою, головами/; *(з ч.* не */- славу/)* не померкнути, не зникнути.

ПОЛЯРНИЙ, *(- сяйво)* ПІВНІЧНИЙ; *(- зірку) поет,* провідний; *(ведмідь)* білий; ***(погляд)*** /цілком/ протилежний.

ПОЛЬОВИЙ, *(сторож)* лановий; *(- квіти)* дикий; *(- бригаду)* рільничий; *(- кухню)* виїзний; *(суд)* військовий; *(- пошту)* фронтовий; *(телефон)* похідній, похідний.

ПОМАГАЙБІ, *див.* ДОБРИДЕНЬ.

ПОМАГАТИ, *д!* ДОПОМАГАТИ; *о.* ставати в пригоді.

ПОМАЛУ ***пр.,*** поволі, повільно, тихо, без поспіху, як мокре горить; поступово, не одразу; потроху; скромно, не пишно; (!) обережно!; & помалу-малу, помаленьку.

ПОМАРАНЧОВИЙ і **ПОМАРАНЧЕВИЙ,** *(колір)* жовтогарячий, *сов.* оранжевочервоний.

ПОМАЦКИ **яр.,** навпомацки, навпблапки, полапки, пблапцем.

ПОМЕРКЛИЙ, згаслий, змерклий; *(погляд)* потьмарений, примерклий; *пор.* ТЬМЯНИЙ.

ПОМЕРЛИЙ, покійний; *ЯК ІМ.* небіжчик, покійник; *(- надію)* втрачений.

ПОМЕРТИ, *див.* ПОМИРАТИ.

ПОМЕШКАННЯ, приміщення; *З. П.* житло, квартира, кімната.

ПОМИЇ, *див.* ПОКИДЬКИ.

ПОМИЙНИЙ, *(-яму)* вигрібний.

ПОМИЛКА, *(в тексті)* неправильність, похибка; *(у діях)* огріх, прогріх, хиба; *пор.* ЛЯПСУС.

ПОМИЛКбВИЙ, *(крок)* хибний, неправильний, *р.* схиблений; *(висновок)* облудний.

ПОМИЛУВАННЯ, АМНЕСТІЯ, *г.* уласкавлення.

ПОМИЛЯТИСЯ, хибити, робити помилку, *д.* обмилятися, давати маху; *(у кому)* неправильно думати про; *(у висновках)* плутатися; *(впізнаючи когось)* переплутувати; *док.* **ПОМИЛИТИСЯ,** огрішитися, *з.* огулитися; *(дверима)* зайти не тими дверима, не в ті двері потрапити.

ПОМИНАТИ, 1. *(словом)* згадувати; *(колишнє)* пригадувати; *(душу)* молитися за; *(небіжчиків)* справляти поминки по; 2. минати, обминати, виминати, *(- кулю)* не зачіпати; *(чаркою)* обходити; *(деталі)* випускати, пропускати; *(докори)* не зважати на, залишати без уваги /поза увагою/, не враховувати.

ПОМИРАТИ, УМИРАТИ, гинути, ***вуя,*** здихати, подихати, ід, простягати ноги, покидати білий світ; *(- звук)* завмирати; *(- державу)* занепадати; *док.* **ПОМЙРТИ,** переставитися, опряггйся, лягти на лаву, *ур.* скінчити /тернистий/ шлях, започити.

ПОМИСЛИВИЙ, занадто недовірливий /підозріливий/.

ПОМИШЛЯТИ, розмірковувати, міркувати; думати, подумувати.

ПОМІДОР, /червоний/ баклажан.

ПОМІРКОВАНИЙ, розважливий, обачний, обережний, розсудливий; *(у бажаннях)* скромний; *(крок)* не ризикований; *(погляд)* не крайній, не екстремальний.

ПОМІРНИЙ, *(зріст)* середній; *(- дозу)* дозволенний; *(вітер)* не сильний; *(крок)* рівномірний; *(клімат)* м'який; *(- ціну)* ДЕШЕВИЙ; *ир.* -НО, по-Божому *і п. ф. від* ~.

ПОМІСТ, *(з дощок)* підвищення, підмостка, *р.* узвишшя; *(для страти)* ешафот; *3.* підлога; *(театральний)* сцена, кін.

ПОМІТНИЙ, примітний, прикметний; *(слід)* глибокий; *(вітрець)* відчутний; *(хто)* непересічний; *(вплив)* значний, не абиякий, *сов.* неабиякий; ***пр.*** **ПОМІТНО,** слідно.

ПОМІЧ, *д!* ДОПОМОГА; *(хірургу на операції) г.* **асистенція,** *ок.* асйста.

ПОМІЧАТИ, **/за/примічати,** постерігати, зауважувати, звертати увагу, закмічувати, накидати оком, брати в примітку, мотати на вус, *д.* укмічати; *(вухом)* чути, *(оком)* бачити; *(з нслі.* що) відчувати; *(гріхи)* виявляти; ***дк.*** **ПОМІТИТИ,/?,** назорїти.

ПОМІЧНИЙ, допоміжний, *ок.* спомагавчий; *(у грі)* корисний; *(- зілля)* лікувальний, гойний.

ПОМІЧНИК, помагач, *о.* права рука, *як* ш. підручний, *пре. неї.* поплічник; *(у великій справі)* споборник, сподвижник; *(керівника)* заступник, замісник, *ф.* зам.

ПОМІЩАТИ, приміщати, розташовувати; *(у пресі)* вміщати; *(у капсулу)* запечатувати, пакувати, фасувати, запресовувати; *дк.* **ПОМІСТИТИ,** *(куди)* дати до; з. змістити.

ПОМІЩИК, **due. ПАН,**

ПОМПА, смок, *сов.* насос, *(пожежна) ф.*

ПОМПЕЗНИЙ, *(бенкет)* пишний, *(парад)* занадто урочистий, *(обід)* занадто розкішний.

ПОМПУВАТИ, *(повітря)* нагнітати, *зап.* качати, накачувати.

ПбМСТА і **ПІМСТА,** відплата, розплата, *ур.* мста, покара, *ід.* смерть за смерть, кров за кров; ***(квотування)*** реванш.

ПОМ'ЯКШУВАТИ, зм'якшувати; *(гостроту)* зменшувати, *(спеку)* послаблювати; *(пристрасті)* утихомирювати, вгамовувати; *(незгоди)* нівелювати, згладжувати; *(кару)* полегшувати; *(звуки) лінг.* паляталізувати.

ПОМ'ЯТИЙ, м'ятий, вим'ятий, зім'ятий; *(папір)* пожмаканий; *(- лице)* зморшкуватий, */після сну/* пожований.

ПО-НАШОМУ *пр.,* як у нас, за нашим звичаєм; *(сказано)* нашою /українською/ мовою.

ПОНЕВІРЯННЯ і **ПОНЕВІРЯТИСЯ,** ***див.*** *від.* ЗЛИГОДНІ і БІДУВАТИ.

ПОНЕВОЛЕННЯ, *(дія)* уярмлення, закріпачення, підкорення; *(стан)* рабство, неволя.

ПОНЕВОЛЮВАТИ, уярмлювати, закріпачувати, упокорювати, підкоряти, підбивати, робити рабами, накидати ярмо, запрягати в ярмо, *сов.* **закабалювати;** *док.* **ПОНЕВОЛИТИ,** *(кого) о.* скувати пута /кайдани/ на *кого.*

ПОНИЖУВАТИ, ***(міру виявуу)*** знижувати, зменшувати, послаблювати; *(голос)* стишувати; *(у чиїх очах)* принижувати.

ПОНИЗЗЯ, див НИЗ

ПОНИКЛИЙ, *(- голову)* похилений; *(- траву)* полеглий; *(- гілля)* звислий; *(вигляд)* пригнічений, гнітючий.

ПОНІ, **дме. КІНЬ.**

ПОНОВЛЮВАТИ і **ПОНОВЛЯТИ,** *(дружбу)* відновляти, відновлювати; *(сили)* повертати.

ПОНОЧІ ***пр.,*** *(як)* темно; *(де)* у темряві, потемки, потемну; *(коли)* затемна.

ПОНОЧІТИ, *д!* ВЕЧОРІТИ.

ПОНТОН, *д* МІСТ, ПЕРЕПРАВА.

ПОНУРИЙ, *(- позу)* похилений; *(вигляд)* пригнічений, похнюплений, похмурий; *3, П.* похнюпий, мовчазний, непривітний, насуплений, непривабливий; *(- тишу)* гнітючий; *(час)* невеселий, безрадісний, нудний; & понуристий, понуруватий.

ПОНЯТТЯ, розуміння, уявлення, *філ.* логічна категорія; *ФР.* гадка, думка.

ПООДИНОКИЙ, *(випадок)* окремий, осібний, одиничний, ізольований, відособлений; *(постріл)* одиночний; *(- явище)* випадковий; & поєдйнчий, поодйнчий; *тлк. мн.* **ПООДИНбКІ,** *(кущі)* самотні, не часті; *(з нас)* декотрі, дехто; яі СПОРАДИЧНИЙ.

ПООДИНЦІ ***пр.,*** по одному, не разом, один по одному /за одним/, порізно; *(рости)* самітно, самотою; *(ходити)* окремо, без інших, самі по собі.

ПОПАДАТИ, ***(в задуму)*** впадати; *ЗАП. (у що)* влучати, *(куди)* потрапляти, *(у пастку)* ловитися, попадатися, *(під вплив)* опинятися під *чим, (кому)* перепадати, діставатися; *док.* **ПОПАСТИ,** *(кого)* схопити, спіймати, *(що)* вхопити, взяти; *(в халепу)* уклепатися.

ПОПАС, пасовисько, випас; *(дія)* попасання, випасання; *П.* /дармова/ пожива.

ПОПЕЛИЩЕ, купа попелу; *(по пожежі)* пожарище, згарище, погорілище; *17.* руїна.

ПОПЕЛЯСТИЙ, *(колір)* сірий, мишастий, *сов.* попільний; & попеластий, попельнастий.

ПОПЕРВАХ *пр.,* початками, на початках; СПОЧАТКУ, *сов.* на перших порах; колись, давніш.

ПОПЕРЕД і ***ПОЦ&г£дУпр.,(де)*** спереду, попереді, на переді; *(куди)* вперед, наперед; *(коли)* спершу, зразу, спочатку, попервах, заздалегідь, колись, перед тим, раніше, У минулому, *г.* передом; *тлк.* **ПОПЕРЕДУ,** у майбутньому.

ПОПЕРЕДЖАТИ і **ПОПЕРЕДЖУВАТИ,** застерігати, остерігати, перестерігати, *с.* погрожувати, *(загодя)* повідомляти; *(аварію)* запобігати *чому; (схід сонця)* передувати *чому; (задум)* випереджати, випереджувати; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що попереджає, покликаний /змушений, згодний, здатний, готовий/ попередити, попереджальний, ви-, *(захід)* превентивний, запобіжний, профілактичний, запобігавчий, для попередження.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ, засторога, осторбга, пересторога, *с.* погроза; *(дія)* застерігання *і всі п. ф. від* ПОПЕРЕДЖАТИ.

ПОПЕРЕДНИК, *ур* предтеча; *(бурі)* провісник; *мн.* **ПОПЕРЕДНИКИ,** пращури, предки.

ПОПЕРЕДИШ, ***т.*** прелімінарний; *(продаж)* завчасний; *(крок* підготовчий, не остаточний, запобіжний; *(темп)* той самий, такий, як і досі, дотеперішній, колишній, передший; *(облік)* перший, приблизний, орієнтовний; *фр.* той */п.* того тижня/; *ок.* перед- */н.* мередпродаж/.

ПОПЕРЕДНЬО *пр.,* передше, переднійше, перше, попервах, ПОПЕРЕД.

ПОПЕРЕК, крижі; талія, перехват; *пі* СПИНА.

ПОПЕРЕК ***пр.,*** сторчма до довжини; *П.* всупереч, супротивно, наперекір.

ПОПЕРЕЧНИК, *(кола)* діяметр; *Р* поперечка, поперечина.

ІЮПЕРШЕ *пр.,* перше /одне/ те, *(у кінці думки)* це раз */н.* я не спав, це раз = перше, я не спав/; ПЕРЕДУСІМ, попервах; & *сов.* по-перше.

ПОПИВАТИ, *д!* ПИТИ; *ев.* частуватися.

ПОПИСУВАТИ, *див.* ПИСАТИ.

ПОПИХАЧ, поштурховисько, помело, старший підмітайло, старший, куди пошлють, /7. слуга, служник, наймит.

ПОПІДТИННЮ *пр.,* попід типами, на вулиці; *П.* без притулку /хати, догляду/.

ПОПІЛ, зола, *(з жаром)* присок; & попілець; *пор* ЖУЖІЛЬ.

ПОПЛІЧ *пр,* ПОРУЧ, поряд; *ФР.* одночасно, водночас, заразом.

ПОПЛІЧНИК, помічник, підручний; *(у борні)* споборник; *3. П.* однодумець, прибічник; *ЗК* спільник, посіпака, поплентач, вислужник, вислугач; *пі* КОЛЯБОРАНТ.

ПОПОВЗОМ і **ПОПОВЗКИ** *пр.,* плазом, по-пластунськи, посувом, *(навкарячки)* рачки; *П.* дуже поволі.

ПОПОВНЮВАТИ, доповнювати; *(сили)* примножувати, набиратися *чого; (лексику)* збагачувати; *(недостачу)* компенсувати,

(недоробку) надолужувати; *(борг)* повертати; *(самогубство) Г.* учиняти.

ПОПОЛОВИНІ, ***див.*** НАВПІЛ.

ПОПОЛОТНІТИ ***док.,*** збліднути, збіліти, побіліти як стіна /як полотно, як смерть/.

ПО ПОЛУДНІ *пр.,* по обіді, після обід, після полудня, у другій половині дня.

ПОПОНА, див, ПОКРИВАЛО.

ПОПРАВА, *(машин)* направа, ремонт; *(людей) 17.* виправлення; & поправка.

ПОПРАВКА, виправлення, коректйва; *Р.* НАПРАВА; *ЗАЛ.* оклйгання.

ПОПРАВЛЯТИ, *(одяг)* опоряджати; *(хибу)* виправляти; *(хату)* ремонтувати, направляти; *(лямпу)* регулювати; *(нирки)* підліковувати; *(діло)* полагоджувати, лагодити, упорядковувати; *(ситуацію)* покращувати.

ПОПРИ *пр.,* уздовж; *(що)* мимо /побіля, повз/ *чого; (все) ІД.* всупереч *чому,* не зважаючи на *що, фр.* взяти та й /н. а він узяв та й прийшов/; *Г.* крім.

ПОПУЛЯРИЗУВАТИ, *д!* ПОШИРЮВАТИ.

ПОПУЛЯРНИЙ, *(стиль)* зрозумілий, доступний, дохідливий; *(автор)* широковідомий, широкославний, загальновизнаний; *(-пісню)* поширений; *(• ліки)* широко вживаний; *(роман)* почитнйй; *п!* МОДНИЙ.

ПОПУРІ, *див,* МІШАНИНА.

ПОПУСК і **ПОПУСТ,** потурання, попускання, поблажливість, *жм.* поблажка, спуск, потур; *тлк.* **ПОПУСТ,** полегшення, ПОЛЕГКІСТЬ, послаблення.

ПОПУСКАТИ, *(ремінь)* розпускати, послаблювати, *(поводи)* відпускати; *(крила)* спускати, опускати; *(гілля)* схиляти; *(вуса)* відрощувати; *(- мороз)* слабшати, зменшуватися; *(що)* допускати, терпіти, дозволяти, дивитися крізь пальці на; *(кому)* ПОТУРАТИ, виявляти поблажливість до; *(провини)* прощати; *(на поталу)* віддавати, покидати, лишати; *(з рук)* випускати; *(вгору)* запускати; *дк.* **ПОПУСТИТИ,** *(місце)* звільнити, поступитися *чим; (себе)* занедбати, занехаяти.

ПОПУТНИК, *див.* ПОДОРОЖАНИН.

ПОРА, Owe. **ОТВІР.**

ПОРА, час, період, *(лиха) ур,* година; *(дитяча)* вік, літа; *(мирна)* епоха, доба, ера; *(року)* сезон; *(крайня)* термін, строк, речінець.

ПОРАДА, рада, ПРОПОЗИЦІЯ, вказівка, *б. з.* навід; *(фахівця)* консультація; *П.* повчання, напучення; ***ФР.*** поміч /н. нема нізвідки поради/; ***ЖМ.*** розрада, втіха.

ПОРАДНИК, радник, дорадник; *(книга)* посібник, підручник; *(лікаря)* довідник; *(туристам)* путівник.

ПОРАЗКА, *(армії)* розгром, *д.* побйванка; *(у грі)* невдача, неуспіх, програш; *(у політиці)* фіяско; *(повстання)* придушення.

ПОРАНЕННЯ, *(тіла)* ураження; *(важке.)*рана.

ПОРАТИ, *(землю)* обробляти, ходити коло; *(худобу)* доглядати; *пор.* ПРИБИРАТИ.

ПОРАТИСЯ, *(коло чого)* клопотатися, працювати, товктися; *(в хаті)* порядкувати, робити лад /порядок/; *(на кухні)* крутитися, метушитися; *(на городі)* порпатися; *(коло машин)* морочитися, *(- цілу групу)* комашйтися; *(біля кого)* упадати, доглядати /порати/кого, піклуватися /дбати/ про,р. тупати, тупцяти; *(в чому)* ритися, копатися, длубатися, копирсатися; *(в чужій коморі)* хазяйнувати.

ПОРИВ і **ПОРИВАННЯ,** *(рух) р.* ривок; *П.* запал, піднесення; *(до чого)* прагнення, потяг, *фр.* намагання; *(душі)* порух; *(гніву)* ВИБУХ; *тлк.* **ПбРЙВ,** *(вітру)* ПОВІВ.

ПОРИВАТИ, 1. розривати, уривати, переривати; 2. *(руку)* простягати; *(рукою)* хапати, схоплювати; 3. *(за собою)* тягти, тягнути; *П.* приваблювати, притягати; *(куди)* вабити, манити; *(до чого)* спонукувати, штовхати; *неос.* кортіти, хотітися, підмивати, шпигати, муляти; *(кого /- чуття/)* поймати, понімати, охоплювати, опановувати, оволодівати *ким.*

ПОРИВАТИСЯ, 1. *(- стосунки)* уриватися, припинятися, перериватися; 2. *(вперед)* линути, рватися, кидатися; *(до чого)* прагнути; *(вгору)* тягтися, *(- дерева — ще)* виганяти/ся/; *(у путах)* борсатися; *(- вітер)* віяти, дути; *(з душі)* вириватися; *(діяти)* намагатися, силкуватися, сікатися; *док.* ПОРВАТИСЯ, *(бігти)* кинутися.

ПОРИНАТИ, ПІРНАТИ, упірнати, занурюватися; *(у сніг)* вгрузати, загрузати; *(в юрбу)* мішатися з *чим; (в чому)* зникати, ховатися; *(- звуки)* тонути, потопати: *(у що) П.* заглиблюватися, *(в сон)* упадати; *(у мрії)* віддаватися *чому, (стрілою)* линути, пориватися, мчати, подаватися /прожогом/, *(у бій)* кидатися; *док.* **ПОРИНУТИ,** ринути, кинутися; *(- дощ)* уперіщити, сипонути, ушкварити, учистити.

ПОРІВНЮВАТИ, *(з чим)* зіставляти, проводити паралелю; *(до чого)* прирівнювати, рівняти, приміряти, уподібнювати, ототожнювати з; *дк.* **ПОРІВНЯТИ,** *(усіх)* зрівняти.

ПОРІВНЯНО, *(з чим)* порівнюючи, як порівняти, проти /супроти/ *чого, о.* більшменш.

ПОРІГ, *(останній)* межа, грань; *(чутности)* границя, стеля; *(бажань)* вершок; *(життя) П.* початок, переддень; *мн.* **ПОРОГИ,** *(на річці)* скеляста гряда.

ПОРІДДЯ, рід, порода; *(предків)* покоління; ***ЗН.*** виплодки, виродки, кодло.

ПО-РІЗНОМУ *пр., (ставиться)* хто як, *(щастить)* кому як.

ПОРОБИТИ: ***п. ф.*** **НІЧбГО НЕ ПОРОБИШ,** нічого не вдієш /зробиш/, *у.* нема ради.

ПОРОДА, поріддя; *(істот)* тип, *п.* масть, *(рослин)* вид; *(проста) П.* походження, рід; *(пуста) ГІР.* не руда.

ПОРОДИСТИЙ, чистопородний, породний, порідний, *(без домішок)* чистокровний, *(бугай)* племінний; *(- коней)* заводський, *д.* расовий.

ПОРОДІЛЛЯ, роділля, *г.* поліжнйця, породільниця.

ПОРОЖНЕЧА, порожній /безповітряний/ простір, ПОРОЖНИНА, *сов.* пустота; *(душевна)* спустошеність; *(є очах)* бездумність, байдужість; *(життя)* беззмістовність.

ПОРОЖНИНА, ПОРОЖНЕЧА; *ай,* дупЙйна; *мед.* каверна; *(печі)* черево; & порожнява.

ПОРОЖНІЙ, пустий, *(степ)* голий; *(-вулицю)* безлюдний; *(стілець)* вільний, *(віз)* незавантажений, *(аркуш)* незапйсаний, не-ЗДповнепий; *(борщ)* пісний; *(- душу) П.* спустошений; *(-голову)* немудрий, незакло-Чотаний; *(всередині)* порожнистий, дуплистий, *сов.* пустотілий; *(погляд)* тупий; *(-життя)* беззмістовний, убогий /змістом/; *(звук)* безпартійний; *(хто) П.* несерйозний, нецікавий, нудний; & порожнісінький.

ПОРОЖНЬО *пр.,* пусто, голо; безлюдно; Я. нецікаво, нудно; *(в серці)* самотньо.

ПОРОЖНЯКОМ *пр.,* порожнем, на порожню, впорожні, без вантажу, без пасажирів.

ПОРОЗУМІВАТИСЯ, знаходити спільну мову, вносити ясність у взаємини, *п.* наводити мости; *(- що)* домовлятися; *(після сварки)* миритися, відновлювати стосунки; *(без слів)* розуміти одне одного; *(на мигах)* спілкуватися, контактуватися; *док.* ПОРОЗУМІТИСЯ, дійти згоди, дійти ладу.

ПОРОЗУМІННЯ, згода, взаєморозуміння; *(у діях)* погодженість, узгодженість; *(без слів)* спілкування, зв'язок, контакт.

ПОРОН, *д!* ПЕРЕПРАВА, *п!* МІСТ.

ПОРОСТАТИ, *(пухом)* обростати, заростати, вкриватися; *(у пір'я)* вбиватися; *(буйно)* розростатися, виростати; *дк.* ПОРОСТИ, *(- дітей)* дорости свого розуму, досягти повноліття.

ПОРОТИ, *(шво)* розпорювати, розривати, розшивати; *ЖМ.* розрізувати, розтинати; *(різками)* сікти, шмагати, списувати спини.

ПОРОХ, пил, *жм.* порохй; *(на шляху)* курява, пилюка, *р.* кушпела; *П.* ніщо, нуль, тлінь; *(марний) ур.* прах; & порошок, *од. зб.* **порошина.**

ПОРОХНЯ, потерть, труха, трухло, порохно, трухлявина; *(- стару людину) ЗН.* шкарбан; *Р.* ПОРОХ.

ПОРОХНЯВИЙ і **ПОРбХНАВИЙ,** *(пень)* трухлий, трухлявий, зотлілий; *(зуб)* гнилий; *Р.* запорошений.

ПОРОША, *див.* СНІГ

ПОРОШИТИ, *(пилом)* куріти, пилити, *р.* курітися; *(очі)* запорошувати; *(- шлях)* куритися; *(- дрібний сніг)* іти, сипати; *(снігом)* сніжити, засипати, вкривати, притрушувати, віхолити; *(-листя)* опадати, осипатися.

ПОРПАТИ, *(землю)* розгрібати, розривати, гребти.

ПОРПАТИСЯ, *(в землі)* ритися, бабратися; *(в кишені)* длубатися, копирсатися; *(в со-*

бі) сов. займатися самоаналізом; *(в саду)* поратися, працювати.

ПОРСКАТИ, *(- іскри)* прискати, бризкати, розлітатися; *(на кого)* обпорскувати /обризкувати/ *кого; (іскрами)* сипати, розсипати /розкидати, викидати/ *що; (сміхом)* вибухати, *(зо сміху)* пирхати; *(- гілку з рук)* вислизати; *(в нору)* шугати; *док,* **ІїбРСНУТИ,** метнутися; *(врозтіч)* кинутися, *(вусебіч)* розбігтися.

ПОРСЬКИЙ, *(- дитину)* жвавий, моторний, непосидющий; *(кінь)* прудкий, баский; *(- мило)* слизький.

ПОРТ, *див.* МІСТО.

ПОРТАТИВНИЙ, малий, але місткий /вкладистий/, малих розмірів.

ПОРТРЕТ, *див.* ОБРАЗ.

ПОРТУПЕЯ, шабельтас.

ПОРТФЕЛЬ, *г.* течка; *(міністра)* посада, пост; *(редакції)* схвалені до друку твори.

ПОРТЬЄРА, *див.* ЗАВІСА.

ПОРУКА, запевнення, **гарантія;** *(успіху)* запорука; *(кругова) ІД.* обітниця покривати один одного.

ПбРУХ, *(губ)* рух, *(вітру — ще)* подув, повів; *(душі)* поривання; *Р.* зам'ятня.

ПОРУЧ *іщ,* поряд, побіч, обік, поблизу, з. обруч; *(плече з плечем)* пліч-о-пліч, плече-в-плече, попліч, опліч.

ПОРУЧАТИСЯ, ручитися, *о.* давати руку на відріз.

ПОРУЧЧЯ, *(крісла)* била, бильця, *св,* підлокітник; *(на мості)* парапет; *св.* поручні

ПОРУШНИК, *(закону)* правопорушник, *(порядку)* бешкетник, баламут; я! ЗЛОЧИНЕЦЬ.

ПОРУШУВАТИ, *(наказ)* не додержувати *чого; (закон)* переступати; *(Істину)* перекручувати, викривляти, спотворювати; *(слово)* ламати, відступати від; *(тишу)* ґвалтувати; *(рівновагу)* виводити *з; (тему)* підносити, зачіпати, *(справу)* розпочинати, заводити; *(угоду)* не дотримувати; *(губами)* ворушити, рухати, *(плечем)* СТИСКАТИ; *(душу)* зворушувати, розчулювати; *(лад)* псувати, руйнувати, розладнувати; *(зв'язок)* переривати; *(клопотання)* звертатися з; *(думки)* збуджувати, викликати; *(з ч.* не) не чіпати, не торкати, не рушати; *(кордон)* перетинати, переходити; *Sep.* лорушати.

ПОРФІРА, див. МАНТІЯ.

ПОРЦЕЛЯНА, фарфор.

ПОРЦІЯ, *(хліба)* пайка; *(харчів)* норма; *(питва)* чарка; *п. ф.* **ПбРШЯМИ,** *у.* видавцем.

ПбРЯД, *д!* **ПОРУЧ.**

ПОРЯДКУВАТИ, *(де)* наводити /робити/ порядок, давати лад, *пор.* ПРИБИРАТИ; *(коло чого)* ПОРАТИСЯ; *(в чужій хаті)* хазяйнувати; *(чим)* верховодити, орудувати, керувати, *б. з.* радити, *сов.* розпоряджатися.

ПОРЯДНИЙ, добропорядний, чесний, путящий, путній, *с.* доброчесний, *кн.* респектабельний; *(віз)* непоганий., пристойний; *(день)* гарний, добрий, хороший; *(кус)* чималий, чималенький, /досить/ великий, величенький, добрячий, нічогенький; *(внесок)* вагомий; *(ледар)* страшенний, не абиякий; *пр.* **ПОРЯДНО,** багатенько / *п. ф-*

ПОРЯДОК, лад; ***ФР.*** добрий стан; *3, П.* злагодженість, узгодженість, організованість; *(у війську)* дисципліна; *(абетковий)* послідовність, черговість; *(голосування)* спосіб, метода, *сов.* метод; *(державний)* устрій, система, режим; *МАТ.* категорія, розряд; *ПР. СЯ.* гаразді *ми.* **ПОРЯДКИ,** *(сучасні)* закони, правила, норми /поведінки/; *(тамтешні)* побут.

ПОРЯТУНОК, due. РЯТУНОК.

ПОСАГ, віно.

ПОСАДА, *(на службі)* пост, повинність, *жм.* місце, крісло; *(міністра) п.* портфель; *пі* СЛУЖБА; *ім.* ПОСАДКА, *ав.* приземлення; *(рослин)* садіння, саджання.

ПОСАДНИК, *ІСТ.* намісник князя; *(міста) Г.* голова, мер; *Р.* поселенець, осадник.

ПОСВІДКА, *(особи)* посвідчення, *г.* виказка; *(-, щеплення)* довідка.

ПОСВІДЧЕННЯ, ПОСВІДКА; *Р.* свідчення, доказ.

ПО-СВОЄМУ і **ПО-СВОМУ** *пр,,* ***(чиниг ти)*** на свій розсуд /копил, лад/; *(мудрий)* зі свого погляду, своєрідно; *(говорити)* рідною мовою, по-нашому.

ПОСВЯТА, *(кому)* присвята; *(дія)* посвячення, свячення, *(у церкві — ще)* посвячіпня; 3. *П.* самопосвята, самопожертва.

ПОСВЯЧУВАТИ, *(у церкві)* освячувати, святити; *(на кого)* висвячувати; *(себе /чому/)* присвячувати; *(що) Г.* жертвувати *чим.*

ПОСЕЛЕНЕЦЬ, новоселець, поселянин, осельник, *(перший)* осадник, *як ім.* осадчий; *(переселений)* переселець, переселенець; *ПОБ.* пожилець; *(карний)* засланець.

ПОСЕЛЕННЯ, *д!* СЕЛИТЬБА, СЕЛИЩЕ.

ПОСЕРЕД, серед, між, поміж, помежй; *(бурі)* під час; *фр.* насеред, насередині.

ПОСЕРЕДНИК, *ек.* маклер, комісіонер, фактор, треті руки, *а.* брокер; *(у спорі)* арбітр, третя /безстороння/ особа; ***(між держав)*** мєдіятор.

ПОСЕРЕДНІЙ, звичайний, середній, пересічний, не видатнйй^не блискучий, такий собі, *пі* НІЧОГЕНЬКИЙ; *(зв'язок)* непрямий, *кн.* опосередкований; *(-ланку)* проміжний.

ПОСИВІТИ, стати сивим, *о.* засіятися сріблом; *(коло чого)* звікувати вік.

ПОСИЛАТИ, слйти, висилати, пересилати, надсилати; *(телеграму)* відбивати, бити; *(кого)* відряджати; *(в науку)* віддавати; *(м'яч)* кидати, метати; *(кулі)* стріляти; *(привіт)* передавати, переказувати; *(манну з неба)* давати, дарувати.

ПОСИЛКА, айв. ПАКУНОК.

ПОСИЛЮВАТИ, *(трохи)* підсилювати; *(визиск)* збільшувати, по-; *(борню)* активізувати *(варту)* зміцнювати, підкріплювати; *(бажання)* поглиблювати, загострювати, *пі* ЗАОХОЧУВАТИ; *(контраст)* підкреслювати; *(увагу)* напружувати; *(темп)* прискорювати; *п.ф.* -ТИСЯ, *(- мороз)* дужчати, міцніти, кріпшати; *(- опір)* більшати, могутніти.

ПОСИПАТИ, сипати, обсипати, розсипати; *(кого)* висипати на; ***док.*** **ПОСИПАТИ,** *(з мішка)* посипатися, висипатися; *(словами)* задріботіти, заторохкотіти, зацокотіти; *(- дощ)* линути; *(- людей з приміщення)* висипати.

ПОСІБНИК, *див.* ПОРАДНИК.

ПОСІДАТИ, *(ЩО)* мати, володіти *чим; (чузке)* заволодівати *чим; (владу)* діставати; *(місце)* займати; *(посаду)* обіймати; *(- дум-*[к]*ї)* обсідати.

ПОСІДАЧ, *див.* ВЛАСНИК.

ПОСІПАКА, поплічник, прислужник, полигач, поплентач, *жм* підпомагач. підлигач; & сіпака; *пор.* ПРИБІЧНИК.

ПОСЛАНЕЦЬ, гонець, *в-й* вістовий, *жм.* посланник; *(держави)* представник, посол; *(на зліт)* делегат; *(правди)* виразник, поборник; *(весни)* провісник; *пор.* ВІСНИК.

ПОСЛАННЯ, *(до кого)* лист, ЗВЕРНЕННЯ; *(дія)* надсилання, слання.

ПОСЛІД, *(птахів) жм.* попіл, *кн.* екскременти; *(зерна)* вівійки; *(хто) див.* ПОКИДЬКИ; *АН. СОВ.* пляцепта, /дитяче/ місце.

ПОСЛІДОВНИЙ, КН. консеквентний; *(ряд)* безперервний; *(хід подій)* хронологічний; *(-'зміни)* поступовий; *(- думку)* логічний, закономірний; *(курс)* цілеспрямований; *(борець)* вірний ідеалам, безкомпромісний, стійкий, непохитний, принциповий.

ПОСЛІДбВНИК, наслідувач; *(теорії)* прибічник, прихильник, *г.* визнавець.

ПОСЛІДОВНІСТЬ, ***(явищ)*** черговість, тяглість, *фр.* наступність */н.* пір року/; *(життя)* лад, систематичність; *(думок)* логічність; *(у боротьбі)* вірність ідеалам, цілеспрямованість, наполегливість, безкомпромісність.

ПОСЛІДОВНО, крок за кроком, *і п. ф. від* ПОСЛІДОВНИЙ; *фр.* один за одним /другим/, по черзі, за порядком.

ПОСЛУГА, *(дружня)* добрість, прислуга, *г.* чемність, *жм.* служба; *ми.* **ПбСЛУГИ,** обслуговування, сервіс; *(побутові)* служби.

ПОСЛУГОВУВАТИСЯ, *д!* КОРИСТУВАТИСЯ.

ПОСЛУЖЛИВИЙ, дуже чемний /уважний, привітний/, охочий до послуг; *НЕҐ.* догідливий, запобігливий; & прислужливий.

ПОСЛУХ, покора, слухняність, послухнянство, послухання, *зет.* послушенство.

ПОСМІХ, *(хто)* посміховисько, /по/сміховище; *(дія)* насміх, ГЛУМ, наруга, *фр.* потала (на посміх = на поталу); *Д.* усміх.

ПОСМІХАТИСЯ, *(з кого)* ГЛУЗУВАТИ, кепкувати, глумитися; *(кому) Д. ПРВ. СОВ.* усміхатися.

ПОСМГХБВИСЬКО, *див.* ПОСМІХ

ПОСМІШКА, глузлива усмішка; *СОВ.* усмішка; *(з кого)* глум, насміх, ПОСМІХ.

ПОСМІШЛИВИЙ і **ПОСМІШНИЙ,** посмішкуватий, насмішкуватий.
ПОСОБЛЯТИ, *див.* ДОПОМАГАТИ.
ПОСОЛ, *г.* амбасадор; ***(від кого)*** посланець; *Г.* парляментар, депутат сейму.
ПОСОЛЬСТВО, місія, *сов.* повпредство /= повноважне представництво/ *г.* амбасада; *(до кого)* депутація.
ПОСПІВАТИ, 1. достигати, дозрівати; *(- борщ)* доварюватися; *П.* визрівати; 2. устигати; *(за ким)* потрапляти; *(- жнива)* надходити, наставати; *дк.* **ПОСПІТИ,** досягти повноліття, дорости свого розуму.
ПОСПІЛЬ *пр.,* один за одним, вряд, підряд, безперервно; суцільно, повсюди, *д.* заспіль; *(усі) ІД.* усі чисто, усі без винятку; цілком, повністю; разом, укупі.
ПОСПІХ, хапанина, хапатня, хапання, хапливість, квапливість, *г.* поквап,/?, спіх.
ПОСПІХОМ ***пр,,*** квапливо, хапаючись, ПОХАПЦЕМ, скважно, хапливо; наспіх, нашвидку; *пор.* ПРОЖОГОМ.
ПОСПІШАТИ і **ПОСПИНАТИСЯ,** квапитися, хапатися, спішитися; *(за ким)* устигати, поспівати; *(поперед батька в пекло)* лізти; *(додому) ем.* гнати.
ПОСПІШНИЙ, швидкий, поквапливий, поквапний, КВАПЛИВИЙ; *(висновок)* передчасний, *жм.* скорохвацький.
ПОСТ, *(служба)* ПОСАДА; *(варта) у.* стійка; *п. ф.* **ПОСТОВИЙ,*у.*** стійковіій, стійкір.

ПОСТАВА, статура, постать, *кн.* будова тіла; 3. *П.* поза; *(горда)* зовнішність; *(п'єси)* постанова, постановка; *3.* частування.
ПОСТАВАТИ, виникати, з'являтися, утворюватися, організовуватися; *(з руїн)* воскресати; *(перед ким)* ставати; *(перед очима)* виринати, відкриватися, витикатися, показуватися; *(в уяві)* привиджуватися, пригадуватися, уявлятися; *(- мовчанку)* наставати, западати; *(над чим)* височіти, підноситися.
ПОСТАВЛЙТИ, *див.* ПОСТАЧАТИ.
ПОСТАВНИЙ, ставний, статурний, *б.* з. сановйтий, *жм.* фігуристий; *(вигляд)* показний, презентабельний, імпозантний; *пор.* СТРУНКИЙ.
ПОСТАМЕНТ, *див.* П'ЄДЕСТАЛЬ.
ПОСТАННЯ, виникнення, поява, утворення, *(з руїн)* воскресіння; *(мови)* походження.
ПОСТАНОВА, 1. розпорядження, директива; *(зборів)* ухвала, рішення, резолюція; *(суду)* вирок; *(уряду)* ДЕКРЕТ; *(п 'єси)* поетйва, постановка; *2. Р.* меблі, умебльбвапня, *сов.* обстановка; *мн.* **ПОСТАНОВИ,** ***(життя)*** обставини, умови; *(тутешні)* звичаї, правила, порядки.
ПОСТАНОВЛЯТИ, ухвалювати, вирішувати, приймати ухвалу, виносити рішення, *(судом)* виносити вирок, присуджувати; ***док.*** **ПОСТАНОВИТИ,** *(собі)* покласти, розсудити, задумати, надумати; *(правило)* встановити,запровадити.
ПОСТАНОВНИК, (пес»; режисер.
ПОСТАРІТИ *док.,* **постарітися,** підтоптатися; *(дуже)* спорохніти, я?, одряхліти.
ПО-СТАРОМУ *пр.,* по-давньому, як колись /досі, завжди/, без змін, /за/ старим звичаєм, по-старосвітському.
ПОСТАТЬ, фігура; *(кумедна)* образ; *П.* статура, постава; *(історична)* особа.
ПОСТАЧАТИ, ***(що)*** давати, доставляти, поставляти, приставляти, забезпечувати *чим, (кому)* наділяти *кого.*
ПОСТЕРІГАТИ, зауважувати, ПОМІЧАТИ, примічати, *с.* осягати розумом, розуміти; *(кого)* стежити /простежувати/ за; *док.* **ПОСТЕРЕГТИ,** *фр.* збагнути.
ПОСТИТИ, їсти пісне, тримати піст: *П.* нічого не їсти, голодувати.
ПОСТІЙНИЙ, сталий, безупинний, безперестанний, безперервний, *кн.* перманентний; *(порядок)* незмінний, твердий; *(атрибут)* обов'язковий, неодмінний, конечний; *(міст)* не тимчасовий, капітальний; *(- турботи)* повсякчасний, кожно-; *(клієнт)* штатний, присяжний, *б.з.* завсідній; *(наголос)* СТІЙКИЙ; *пр.* **ПОСТІЙНО,** день і **ніч,** вдень і вночі, *с.* день-у-день, рік-у-рік ***і*** *п. ф.\ (наявний)* безвиводно.
ПОСТІЛЬ, ліжко, *ур.* ложе, одр; *(спальні речі)* спальна білизна; & постеля.
ПОСТРИГАТИ, стригти, підстригати; ***(під*** *одну гребінку)* рівняти; *(в ченці)* посвячувати, приймати, віддавати; *3.* брати до війська; *(у брехуни)* пошивати.

ПОСТРІЛ, *о.* бах! бабах! бех! бух! & стріл.
ПОСТУЛЯТ *кн.,* аксіома, незаперечна істина; *(теорії)* твердження, положення, теза.
ПОСТУП, хода, похід, крок; *П.* прогрес, поступування; *(у розвитку)* успіх, досягнення, крок /рух/ уперед; *пор.* РОЗВИТОК.
ПОСТУПАТИСЯ, ***(чим)*** відступати *що, (місцем)* звільняти /давати/ *що, (правом)* відмовлятися від; *(кому)* попускати, робити поступку, іти на поступки /поблажку, компроміс/, піддаватися, *с.* підкорятися; *(з ч.* не */кому/)* не бути гіршим від; *ЗСТ.* іти, ступати; *(назад) Б. 3.* відступати; *док.* **ПОСТУПИТИСЯ,** *(з місця)* рушити.
ПОСТУПКА, *(взаємна)* компроміс; *(в ціні)* знижка, бпуст; *(кому) фр.* поблажка.
ПОСТУПОВИЙ, ступневий, повільний, *кн.* стадійний, еволюційний; *(погляд)* прогресивний, передовий; *пр.* **ПОСТУПОВО,** мало-помалу, крапля по краплі, крок за кроком, п'ядь за п'ядцю */ п. ф..*
ПОСТУПОВАННЯ, *сов.* **ПОСТУПУВАННЯ,** 1. спосіб /манера, характер/ дій; *П.* поведінка, поводження; *2. тлк.* **ПОСТУПУВАННЯ** *р.,* поступ, прогрес.
ПОСУВАТИСЯ, пересуватися, рухатися, *(важко)* тягтися; *(до кого)* наближатися, *(від кого)* віддалятися; *(вперед)* поступати, ступати; *(армією)* просуватися; *(схилом)* зсуватися; *док.* **ПОСУНУТИСЯ,** посунути, *(вділ)* упасти, звалитися; *ЖМ.* поткнутися.
ПОСУД, *ЗБ.* начиння, *р.* посуда; *(окремий)* посудина.

ПОСУДИНА, *див.* ПОСУД, *ур.* чаша; *(з прахом)* урна; *(чавунна)* чавун; *(кругла металева)* таз; *(варити чай)* чайник; *МОР.* судно,човен, корабель.
ПОСУХА, засуха, бездощів'я, *жм.* суша, суш.
ПОСУШЛИВИЙ,*(клімат)*сухий;&посушний.
ПОСЯГАТИ, ***д!*** **ЗАЗІХАТИ.**
ПОТАЄМНИЙ, *(- думку)* заповітний, глибинний, затаєний /у серці/, глибоко інтимний; *(плян)* таємний, секретний, замаскований, прихований; *(- явище)* таємничий, Незбагненний, не розпізнаний, не вивчений, [Не] Досліджений; *(гурток)* ПОТАЙНИЙ.
ПОТАЙ і **ПбТАЙКИ** *пр., (від кого)* таємно, крадькома, по секрету, потихеньку; *(не явно)* приховано, не одверто; & потаємки, потайці, потайно.
ПОТАЙНИЙ, *(хід)* секретний, замаскований; *(зв'язок)* таємний; *(- надію)* затаєний, ПОТАЄМНИЙ; *(ворог)* законспірований, підступний; *(- вдачу)* потайливий; *(- явище) Р.* таємничий; *(гурток)* негласний, підпільний, нелегальний, конспіративний.
ПОТАКАТИ, ПОТАКУВАТИ, с. ПОТУРАТИ.
ПОТАКУВАТИ, підтакувати, притакувати; *ТІ.* підбріхувати.
ПОТАЛА, *ФР.* знищення, *п.* ПОСМІХ */я.* дати на поталу/; *ПОЕТ,* лихо, лихоліття.
ПОТВОРА, страховище, страховисько, страхіття, страшило, прочвара, *кн.* монстр, гідра; *(- негарних)* гидомгір, покруч, почвара, /- **зкшку/шерепа;** ***(- лютих)*** недолюд, нелгод, недолюдок; *пор.* ВИРОДОК.
ПОТВОРНИЙ, *(вродою)* ГИДКИЙ /як ніч/, бридкий, почварний; *(звір)* страхітливий; *(- явище)* огидний, протиприродний, жахливий, *с.* кошмарний; *(- взаємини)* нелюдський

ПОТЕМКИ, *д* ПОНОЧІ, ТЕМРЯВА.
ПОТЕНЦІЙНИЙ, *(- можливості)* прихований; *(ворог)* можливий; & *сов.* потенціяльний.
ПОТЕНЩЯЛ, *(електричний)* заряд; *(воєнний)* можливості, ресурси, засоби; *(енергетичний)* потужність, запаси, резерви.
ПОТЕРПАТИ, боятися, побоюватися; *(за кого)* боліти /тліти/ серцем /душею/, уболівати, *сов.* переживати; *(на віку)* бідувати, поневірятися; *(від чого)* страждати, мучитися; *(над чим)* гйбіти, пропадати; *Р.* терпнути, німіти, деревіти, ціпеніти.
ПОТЕРТЬ, *(штучна)* потеруха, потрух; *(природна)* порохно, труха, ПОРОХНЯ.
ПОТИЛИЦЯ, карк, *жм.* гамалик, зашийок; *ФР.* шия; *(у тварин) сов.* загривок.
ПОТИСКАТИ і **ПОТИСКУВАТИ,** *(руку)* стискати, тиснути; *(плечима)* ЗНИЗУВАТИ, здвигати, стенати; *(- мороз)* дужчати, брати, кріпшати, лютішати; *док.* **ПОТИСНУТИ,** натиснути; *(юрбою)* піти, по-

сунутися; *(з позицій)* відтиснути, *жм.* поперти.

ПОТИХУ ***пр.,*** помалу, тихо, стиха, тихцем, нишком, нйшком-тійшком; & потихеньку.

ПОТІК, струмок, струмочок, річечка, *(дзюркотючий)* бурчак; *(повітря)* струмінь; *(людей)* плав; *(авігі)* ВАЛКА, ланцюг, шнур; *(слів)* злива; & *ок.* потік; *п* РІЧКА; *ми.* **ПОТОКИ,** *(диму)* маси, *(сліз)* патьоки, *(гнівних слів)* філіппіки.

ПОТІПАХА, *див.* РОЗПУСНИК.

ПОТІХА, забава; *(єдина)* розрада, радість, утіха; *(скандал)* веремія.

ПОТІШАТИ, розважати, веселити; *(зір)* милувати, тішити, радувати; *(у горі)* розраджувати, втішати; *(себе думкою) о.* багатіти думкою; & *р.* потішувати.

ПОТОЙБІЧНИЙ, несьогосвітній, астральний, трансценентальний, не від світу сього, *зап.* загробний.

ПОТОМНИЙ, ІЮТбМОК і **ПОТбМСТВО,** а! *від.* ПРИЙДЕШНІЙ, НАЩАДОК і НАЩАДКИ.

ПОТОП, велика повідь /ПОВІНЬ/; & потбпа; *пор.* НАВАЛА.

ПОТОПАТИ, тонути, топитися, іти /спускатися/ на дно; *П.* гинути; *(у багні)* загрузати; *(у думах)* поринати у *що; (у зелені)* ховатися, губитися, зникати; *(у вирі часу) П.* забуватися, іти в забуття; *п-к* **-АЮЧИИ,** що тоне, топлений, ПОТОПЕЛЬНИК.

ПОТОПЕЛЬНИК, утопленик, *як ім.* утоплений, тонучий, *сов.* потопаючий.

ПОТОЧНИЙ, *(рік)* біжучий, цей; *(- пресу)* сучасний; *(- справи)* ПОВСЯКДЕННИЙ.

ПОТРАВА, страва, Їжа, *(худобі)* корм; *(худобою) ЗАЛ.* спаш.

ПОТРАПЛЯТИ, влучати; *(в око)* попадати; *(куди)* приходити, втрапляти, знаходити *що,* діставатися, */важко/* продіставатися; *(у пастку)* ловитися, опинятися *де; (в халепу)* ускакувати; *(під ноги)* попадатися, плутатися під *чим; (на очі)* потикатися, навертатися; *(зробити)* вміти, могти; *(за ким)* встигати, поспівати; *(з ч.* не) не осягати розумом; *(кому)* ДОГОДЖАТИ; *(в ногу) ІД.* ступати, йти; *дк.* **ПОТРАПИТИ,** *(в халепу)* добігти халепи, ускочити вище халяв, */погоріти/* **спалитися.**

ПОТРЕБА, необхідність, потрібність, *с.* конечність; *мн.* **ПОТРЕБИ,** запити, вимоги.

ПОТРЕБУВАТИ, мити потребу в ***чому,*** *(умов)* вимагати; *(з ч.* не) не мусіти; *п-к* **ПОТРЕБУЮЧИЙ,** 1. незабезпечений, мало-, БІДНИЙ, злиденний, 2. що тотребує, обтяжепий потребою, в потребі, спраглий *чого,* не ефективний бегі *чого.*

ПОТРІБНИЙ, необхідний; *(конче)* конечний, ~ як повітря; *(як п'яте колесо до воза) ІР.* непотрібний; *(хто)* корисний; *(- слова)* той, що треба, належний.

ПОТРОХУ *пр., (оживати)* поступово, мало-помалу, повільно, звільна; *ЖМ.* трохи, дещо; & потрохи, потрошку, потроху-троху.

ПОТРУХИ ***мн.,*** **нутрощі,** тельбухи, *зн.* бельбахи, бебехи; *ФР.* кишки.

ПОТРЯСАТИ, ***(чим)*** струшувати; *(землю)* ТРЯСТИ, стрясати, хитати; *(вісткою)* кидати в піт, ШОКУВАТИ, вибивати з колії, морозити кров, обсипати жаром /холодним потом/; *(основи)* підважувати, розхитувати; *п~к* **-АЮЧИЙ,** ПРИГОЛОМШЛИВИЙ, *(основи)* що підриває, здатний підважити, підривник, руйнівник, руйнівний для *чого.*

ПОТУГА, *(у праці)* зусилля, напруження, натуга; *(військова)* сила, міць, могуття, могутність, потужність; *З.* військо, полчища; *Г.* держава, *(могутня)* надпотуга.

ПОТУЖНИЙ, дужий, міцний, могутній; *(- звук)* дуже гучний, громовий; *(володар)* владний, всевладний, всесильний; *(- родовища)* багатий.

ПОТУРАТИ, /попуск/ попускати, давати поблажку, не протидіяти, не перешкоджати, гладити по голівці *кого,* дивитися крізь пальці на *що, п.* ПІДСПІВУВАТИ; *(з ч.* не) 1. не давати спуску, 2. не звертати уваги, не зважати.

ПОТЯГ, *(швидкий)* поїзд; *(до чого)* прагнення, нахил, покликання, пристрасть, прив'язання, смак, ***у фр.*** УПОДОБАННЯ; *(до кого)* поваб, ваба; *(статевий)* ХІТЬ.

ПбХАПЦЕМ ІПбХАПКИ *пр.,* хапцем, хапки, хапком, хапко, хапкома, ПОСПІХОМ.

ПОХВАЛКА, *див.* ПОГРОЗА.

ПОХВАЛЯТИСЯ, хвалитися; *(зробити шкоду)* погрожувати, грозійтися, **нахвалятися;** *док.* **ПОХВАЛИТИСЯ,** *(кому) ЖМ.* розповісти, повідомити *кого.*

ПОХВАЛЬБА, хвальба, хвала, похваляння, похвала, *(надмірна)* панегірик; *(кому) Б. З.* слава.

ПбХИБКА, *див.* **ПОМИЛКА.**

ПОХИЛИЙ, скісний, *р.* скосистий; *(схил)* не крутий, спадистий, ехгілистий, екбтистий, схбдистий, положистий; *(- фігуру)* згорблений, понурий; *(- хату)* перехняблений; *ФР.* схилений, на-, пере-, по-; *(- дерево)* шутий, зігнутий, зігнений, кривий; *(вік)* дуже старий, пенсійний; & похилистий.

ПОХИТНУТИ, гойднути, хитнути, колихнути, **янснути,** *(підвалини)* підважити.

ПОХІД, *(манера ходьби)* хода, похода, крок,поступ.

ПОХІД, *(воєнний)* кампанія, операція; *(весільний)* процесія, кортеж; *(туристичний)* марш, екскурсія; ***мн.*** **ПОХбДИ,** *ЖМ.* пригоди, походеньки.

ПОХІДНІЙ, маршовий; *(шпиталь)* польовий, не стаціонарний; & похідний, *д.* похідний

ПОХМЕЛЯТИСЯ, *див.* ПИТИ.

ПОХМУРИЙ, *(день)* похмурний, хмарний, непогожий, хмурний, хмурий; *(- небо)* захмарений; *(вигляд)* насуплений, непривітний; *(- вдачу)* важкий, невеселий; *(- дійсність)* безрадісний, гнітючий, понурий; & похмуристий.

ПОХШОПИИ, похнюплений, понурений; *пор* ПОНУРИЙ.

ПОХОВАННЯ, ПОХОРОН, *(спалення)* кремація; *п.* ***ф.*** **ПОХбВАННЯ,** МОГИЛА.

ПОХОВАТИ док., погребти, віддати землі, насипати землі на груди /пороху на очі/; *(підруїною)* завалити **/засипати/** ***чим.***

ПОХОДЕНЬКИ, *(блукання)* походжання; *(п'яні)* **пригоди,*жм.*** походи.

ПОХОДЖАТИ, *див.* ХОДИТИ.

ПОХОДЖЕННЯ, родовід; *ФР.* рід, рідплем'я, порода; *(слів)* етимологія; *(Землі)* виникнення, утворення, постання, генеза.

ПОХОДИТИ, 1. бути родом, вести рід; *(звідки)* братися /брати початок/ з; *іплк. З ос.* виникати, утворюватися, з'являтися; 2. *(на кого)* скидатися; бути подібним.

ПОХОРОН, поховання, пбгреб, *о.* провід, остання путь; *П.* похоронна процесія.

ПОХОРОННИЙ, поховальний, погребний, *сов.* погрібальний; *(спів)* сумний, жалобний.

ПОЦІЛУНОК, цілунок, *жм.* цмок; *П.* привіт, вітання; *(Юди)* зрада, віроломний вчинок.

ПОЧАСТИ *пр.,* **частково,** не повністю, не цілком; до певної міри.

ПОЧАСТУНОК, частування, пригощання.

ПОЧАТКОВИЙ, *(- фазу розвитку)* вихідний; *(меридіян)* нульовий; *(акорд)* вступний; *(- освіту)* елементарний.

ПОЧАТКУЮЧИЙ, що починає, радий почати, початківець, молодий, перший.

ПОЧАТОК, почин, зачинання, *о.* перше слово, перший крок, *п.* старт, *(кар'єри)* дебют; *(пісні)* заспів, *(думи)* зачин, *(твору)* ВСТУП, пролог, зав'язка; *(руху)* зародок, джерело; *мн.* **ПОЧАТКИ,** *(наук)* ази, елементи, основи; *п* ЇНЩІЯТИВА.

ПОЧВАРА і **ПОЧВАРНИЙ,** *див.* **ПОТВОРА** і ПОТВОРНИЙ.

ПОЧЕРЕЖНО, по черзі, чергуючись, колом.

ПОЧЕРК, *(стиль писання літер)* письмо, рука; *(власний) П.* стиль, манера,

ПОЧЕСНИЙ, ПДНИЙ пошани, *р.* поштивий; *(рід)* шанований, заслужений.

ПОЧЕСТЬ, пошана, шана, шаноба, повага, честь; *мн.* **ПОЧЕСТІ,** ушанування, величання, *ф.* помпа */н.* провести з помпою - провести з почестями/.

ПОЧЕТ, кортеж; *(весільний)* причет; *(на пошану гостя)* почесна варта */д.* караул/.

ПОЧИН, починання, ініціятйва, перше слово; *пор.* ПОЧАТОК.

ПОЧИНАТИ, **розпочинати,** зачинати,, класти /робити/ початок, робити перший крок, в. стартувати; *(розмову)* заводити, *(пісню)* заспівувати; *(працю)* ставати до *чого; (своєї)* співати; *(родовід)* виводити; *(діло)* започатковувати; *(на сцені)* дебютувати; *(лихе)* затівати, робити; *п.* ***ф.*** **ПОЧИНАТИСЯ,** брати початок **і** *п. ф. від ~.*

ПОЧУВАННЯ, почуття, чуття, відчуття;

МН. емоції, пристрасті; *(чого)* передчуття, пречуття.

ПОЧУВАТИ, *(що)* мати на серці; *(серцем)* чути; *(себе) ІД.* чутися, почуватися, матися; *(запах)* відчувати; *(лихо)* передчувати, передбачати, чути наперед; *(чуже горе)* розуміти; *(себе) /кіш/)* уважати /мати/ *себе* за; *дк.* **ПОЧАТИ,** *(запах і п.)* занюхати.

ПОЧУТТЄВИЙ, *д!* ЕМОЦІЙНИЙ; *їм.*

ПОЧУТТЄВІСТЬ, сантименти *і п. ф. від* ~.

ПОЧУТТЯ, чуття, почування, *мн.* емоції, поривання душі; *(міри)* усвідомлення, розуміння; *(небезпеки)* передчуття; *(гумору)* схильність до; *П.* любов, кохання.

ПОШАНА, повага, шана, шаноба, пошанівок; *(належна)* ПОЧЕСТЬ; & пошаноба,

ПОШАРПАНИЙ, подертий, пошматований; *(одяг)* обшарпаний; *(вітром)* обтріпаний.

ПОШЕПКИ *пр.,* дуже тихо, потихеньку, на вухо; & пошептом.

ПОШЕСНИЙ, епідемічний, заразний.

ПОШЕСТЬ, епідемія, зараза; *П.* лихо, біда, напасть; *(на що)* мода.

ПОШИВКА, *(на подушці)* пошиванка; *(спідня)* напїрнач, напірник.

ПОШИРЕНИЙ, розширений; *(жарт)* широко відомий, популярний, розповсюджений; *пі* МОДНИЙ.

ПОШИРЕННЯ, розповсюдження, популяризація.

ПОШИРЮВАТИ, розширювати; *(ремесло)* розвивати; *(досвід)* популяризувати, пропагувати; *(летючки)* ШИРИТИ, розповсюджувати, пускати в народ; *(запах)* розносити.

ПОШИРЮВАТИСЯ, розширюватися, розвиватися; *(- пошесть)* розповсюджуватися, ширитися; *(в народі)* передаватися з уст до уст, *(- газети)* іти /ходити/ по руках; *(- запах)* розноситися; *(- чутки)* ходити.

ПОШКОДЖУВАТИ, псувати, виводити з ладу, руйнувати; *(шию)* калічити, підвереджунати; *док.* **ПОШКОДИТИ,** *(кому)* завдати шкоди; *(пляну)* перешкодити, стати на заваді; *п-к* -УЮЧИЙ, що ушкоджує, здатний пошкодити, уверєдливий, калічливий, шкідливий для *чого, р. в.* пошкодження.

ПОШЛИЙ *св.,* ВУЛЬГАРНИЙ, паскудний, *(жарт)* БАНАЛЬНИЙ, цинічний, *(смак)* міщанський.

ПОШТА, *(установа)* поштамт; *(чия)* кореспонденція, листування.

ПОШТАР, листоноша, поштовик, *р.* поштальйбн.

ПОШТОВХ, *(удар)* штовхан, штурхан; *(землі)* струс; *(серця)* стук, биття; *(до чого)* спонука, стимул, привід.

ПОШТУРХУВАТИ, попихати /коверзувати з/ *кого,* їздити верхи на /по голові/ *кому,* потирати руки об *кого.*

ПОШУК, шукання, пошукування, розшукування; *(злодюг)* розшук; *(руд)* розвідування, розвідка; & пошуканйна.

ПОЩО, *див-* НАВІЩО.

ПОЯВА, *(кого)* прихід, прибуття, *(на сцену)* вихід; *(на світ)* виникнення, народження, *д.* з'явище; *Р.* феномен; *Р.* вияв; *Д* примара, прорява; & появ.

ПОЯВЛЯТИСЯ, приходити /на світ/, прибувати, *(на кін)* виходити, *(на кону)* з'являтися, *(деінде)* показуватися, потикатися; *(з нічого)* поставати, зароджуватися, утворюватися, виникати; *(на світ)* народжуватися; *(- твір)* виходити у світ.

ПОЯС, пас, пасок, підперізок, підперЬ, *(шкіряний)* попруга, ремінник, *(з місцем на гроші)* черес; *(на шараварах)* очкур; *(твердий на спідниці)* корсаж, *(під сукнею)* корсет; *П.* талія, поперек /н. по пояс у воді/; *(оборони)* смуга; *(часовий)* зона; *(гір)* пасмо, ланцюг; & поясок.

ПОЯСНЮВАТИ, з'ясовувати, роз'яснювати, *г.* вияснювати; *(слова)* тлумачити; *(лекцію)* викладати; *(огріх)* мотивувати; *(невдачу)* виправд/ов/увати; *&р.* пояснятй.

ПРАБАТЬКІВСЬКИЙ, *д!* ПРЕДКІВСЬКИЙ.

ПРАВДА, істина; *(очевидна)* труїзм; *(життя)* реальність; *П.* справедливість, чесність; *(Ваша)* правота; *ВСТ.* справді, *(на початку речення)* щоправда.

ПРАВДИВИЙ, *(факт)* істинний, вірогідний; *(хто)* чесний, справедливий, правдолюбний, правдомовний; *(друг)* справжній; *(висновок)* правильний.

ПРАВЕДНИЙ, безгрішний, непогрішний, *с.* святий, *ур.* преподобний; *(шлях)* чесний; *(лад)* справедливий, правильний; *(- діло)* лицарський, шляхетний; *пі* ЦНОТЛИВИЙ.

ПРАВЕДНИК, *див.* **СВЯТИЙ.**

ПРАВИЙ, 1. *(бік)* не лівий; *П.* реакційний, консервативний; 2. невинний, безневинний, безвинний; 3. *(суд)* справедливий; *(шлях)* правильний.

ПРАВИЙ, рівний, прямий, не кручений, не погнутий.

ПРАВИЛО, *(граматики)* припис, норма, рекомендація; *(залізне)* принцип, *с.* закон; *(прийняте в гурті)* звичай, заведенція; *мн.* **ПРАВИЛА,** *(шкільні)* прйвильник.

ПРАВИЛЬНИЙ, *(ШЛЯХ)* вірний, непомильний; *(поділ)* справедливий; *(висновок)* безпомилковий; *(- заувагу)* слушний; *(трикутник) МАТ.* симетричний, пропорційний.

ПРАВИТИ, *(своє)* повторювати, торочити, товкмачити, товкти; *(борг)* стягати; *(ціну)* просити, */як за батька/* гнути, гилити; *(молебень)* служити; *(за що)* служити *чим; (роги)* виправляти; *(бенкет)* справляти; *(народом)* керувати, володарювати; *(човном)* правувати; *(текст)* КОРЕГУВАТИ, *кн.* вносити поправки.

ПРАВИЦЯ, права рука, *ур.* десниця; *(партії)* праве крило.

ПРАВЛІННЯ, *(царя)* царювання, *(князя)* князювання; *(спілки)* провід, керівництво, *г.* екзекутива.

ЇІРАВНИЙ, *(суд)* законний, правомбжний; *(- підставу)* правовий, юридичний.

ПРАВНЙК, юрист, правознавець, правовик, юриспрудент.

ПРАВНИЧИЙ, правознавчий, юридичний; *пор.* ПРАВОВИЙ.

ПРАВО, *(в державі)* законодавство, юриспруденція, *(як наука)* правознавство; *3. ТІ.* перевага, привілей, пільга; *(виняткове)* прерогатива; *(на що)* дозвіл; *(над ким)* влада; *(моральне)* підстава; *мн.* **ПРАВА,** *іст.* вбльності; *(шофера)* свідоцтво, документ; *(рівні)* можливості; *(людські)* свободи.

ПРАВОВИЙ, *(- норми)* правний, юридичний; *(лад)* законоправний; *(відділ)* правничий.

ПРАВОЗНАВСТВО, юриспруденція, юридичні науки.

ПРАВОМбЖНИЙ, правочйнний, правоейльиий, *сов.* правомочний; *(суд)* судоправний; *п!* ЗАКОННИЙ; ш. **ПРАВОМОЖШСТЬ,** правоейлля *і п. ф. від* ПРАВОМОЖНИЙ.

ПРАВОПИС, ортографія, *соє.* орфографія.

ПРАВОПОРУШНИК, *д* ЗЛОЧИНЕЦЬ

ПРАВОРУЧ *пр., (де)* з правої руки /66ку/, справа; *(куди)* направо, у правий бік /руку/, па правий бік; *(команда волам)* цабе!

ПРАВОСУДДЯ, юстиція, /справедливий/ суд; *(неправе)* кривосуддя; *П.* судочинство.

ПРАВУВАТИ, *(човном)* кермувати, правити; *(куди)* прямувати, простувати, іти; *(чим)* керувати; *(над ким)* верховодити, командувати *ким.*

ПРАГНЕННЯ, палке бажання /хотіння, жадання, жага, жадоба/, велика хіть; *(до чого)* ПОРИВАННЯ /серця/, потяг, порух, *г.* змагання; *пі* МЕТА.

ПРАГНУТИ, палко бажати /хотіти, жадати/, *ф.* пнутися; *(до чого)* пориватися, тягтися; *(діяти)* намагатися; *п-к* ПРАГНУЧИЙ, що прагне, сповнений прагнення /жаги, бажання/, охоплений бажанням, жадущий *чого,* спраглий /спрагнеїшй/ *чого, (до чого)* спрямований /націлений/ *куди, на що,* орієнтований на *що.*

ПРАДІДИ, ПРАДІДІВСЬКИЙ /ПРАДІДШЙ/, *д* ПРЕДОК/ПРЕДКИ і ПРЕДКІВСЬКИЙ.

ПРАИСКУРАНТ, *(товарів)* цінник, перелік /каталог, довідник/ цін, *св.* прейскурант.

ПРАКТИКА, *(боротьби)* досвід; Я. дійсність, реальність; *(повсякденна)* побут, життя; *(виробнича)* навчання, стажування; *(лікарська)* праця.

ПРАКТИКУВАТИ, *(руку)* вправляти, *фр.* набивати, наламувати; *(методи)* застосовувати; *(- лікаря)* мати практику, приймати /лікувати/ хворих; *п. ф.* -СЯ, мати місце.

ПРАКТИЧНИЙ, не теоретичний, прикладний, утилітарний; *(підхід)* життєвий, реальний; *(- пораду)* корисний, помічний,, зарадний; *(хто)* діловий, діловитий; *(розум)* прагматичний; *(одяг)* вигідний, зручний.

ПРАНЦІ, сифіліс, лтоес.

ПРАОТЕЦЬ, прабатько, прародич, родоначальник; *пор.* ПРЕДОК.

ПРАПОР, стяг, *поет,* знамено, штандарт, *мор.* вимпел, *ц.* корогва, короговка; *(борні)*

П. ідея, гасло; & прапорець; ш. **ПРАПОРЩИК,**/ підхорунжий.

ПРАС, праска, *д.* залізко; *Р.* прес.

ПРАТИ, *(білизну)* випирати; *(- дощ)* періщити; *ЖМ.* бити; *Р.* перти.

ПРАХ, *УР.* порох, пил; *ТІ.* тлінь, /тлінні/ останки; *(героя) УР.* труп.

ПРАЦЕЗДАТНИЙ, *див,* ЗДАТНИЙ.

ПРАЦІВНИК, трудівник, трудар, трудяга, РОБІТНИК; *(в установі)* службовець, співробітник; *(колега)* співпрацівник; *(культури)* діяч; *(науковий)* науковець.

ПРАЦЮВАТИ, *жм.* робити; *(над чим)* докладати праці до; *(невтомно)* не покладати рук, не мати /знати/ спочинку, с. розриватися; *(шевцем)* шевцювати, *(кравцем)* кравцювати, *(вчителем)* вчителювати *тощо; (- машини)* функціонувати, рухатися; *(на паливі)* діяти; *(- склеп)* торгувати; *(руками)* рухати; *(в установі)* служити; *п-к* **-ІЮЮЧИИ,** що працює, зайнятий працею, робітник, працівник, трудівник, роботяга, трудящий, зайнятий, *о.* в роботі, на роботах.

ПРАЦЯ, робота, *р.* труд; *(спільна)* співпраця, співробітництво; *(муляра)* фах, професія; *ФР.* натуга, напруження */н.* надувся з праці/; *(митця)* /вй/твір, *(наукова)* розвідка; *(машин)* функціонування, дія; *(марна) ІД* Сізіфова праця.

ПРАЦЬОВИТИЙ, роботящий, трудящий, працелюбний, діяльний, *с.* запопадливий, *д.* робітний, трудівлйвий, багатотрудний.

ПРАЩУР, предок; *ML* **ПРАЩУРИ,** ПРЕДКИ, прадіди, прародичі, прабатьки, праотці.

ПРЕВАЛЮВАТИ, мати перевагу, переважати; *пор.* ДОМІНУВАТИ.

ПРЕГАРНИЙ, дуже гарний, найгарніший, ЧУДОВИЙ, ПРЕКРАСНИЙ, чарівний, дивний, предивний, блискучий, знаменитий, *(обід)* царський, *ф.* збіса гарний, куди твоє діло

ПРЕДКІВСЬКИЙ, прабатьківський, прадідівський, прадідній, предковіцький, предковий; *пі* ПРЕДКОВІЧНИЙ.

ПРЕДКОВІЧНИЙ, споконвічний, передвічний, предвічний; стародавній, ПРЕДКІВСЬКИЙ.

ПРЕДМЕТ, річ, *кн.* реалія; *(шкільний)* наука, дисципліна; *(кохання)* об'єкт.

ПРЕДОК, ПРАЩУР; *мн.* ПРЙДКИ, ПРАЩУРИ, КОЛИШНІ ПОКОЛІННЯ.

ПРЕДСТАВЛЯТИ, *(кому)* відрекомендовувати, знайомити з, *б. з.* заповідати; *(кого)* РЕПРЕЗЕНТУВАТИ; *(копіювати) Д.* удавати, наслідувати, зображати; *(дані)* подавати; *п-к* **-ЯЮЧИИ, 1.** що репрезентує, покликаний репрезентувати, представник, репрезентант, для репрезентації; 2. що знайомить, зайнятий знайомленням.

ПРЕДСТАВНИК, репрезентант, *р.* заступник; *(уряду) г.* речник, чинник; *(країни)* ПОСОЛ, */не в центрі/* консул, */повірений/* шарж д'афер; *(напряму)* виразник, визнавець, захисник; *(нації)* член; *(культури)* діяч; *(виду риб)* екземпляр; *п!* ДЕЛЕГАТ.

ПРЕДСТАВНИЦЬКИЙ, *(орган)* репрезентативний, *(лад)* парляментâрний.

ПРЕДТЕЧА, *див.* ПОПЕРЕДНИК.

ПРЕД'ЯВЛЯТИ, *(пашпорт)* показувати; *(вимоги) СОВ.* висувати, заявляти, виставляти,

ПРЕЗЕНТУВАТИ, *див.* ДАРУВАТИ.

ПРЕЗИРЛИВИЙ і **ПРЕЗИРСТВО,** *д!* ЗНЕВАЖЛИВИЙ і ЗНЕВАГА.

ПРЕКРАСНИЙ, дуже добрий, ПРЕГАРНИЙ; *(голос)* милозвучний, розкішний; *(~ мову)* ДОСКОНАЛИЙ; *(слух)* надзвичайний, с. феноменальний; *(зворот)* вдалий, влучний; *(- мету)* високий; *(час)* сприятливий, щасливий; *(- мрії)* світлий; *(друг)* золотий.

ПРЕЛЮДІЯ, **(до** *муз. твору)* вступ, *у.* прйгравка; *П.* пролог, передмова, зачин, початок, заспів.

ПРЕМ'ЄР, прєм'єр-міністер, голова уряду, голова кабінету /міністрів/.

ПРЕМІЮВАТИ і **ПРЕМІЯ,** *д!* **НАГОРОДЖУВАТИ** і НАГОРОДА.

ПРЕПАРУВАТИ, *(препарат)* виготовляти; *(творчість)* переробляти, переінакшупати.

ПРЕПОДОБНИЙ, святий, праведний, безгрішний; *(пан)* високодостойний, превелебний; *(отець)* всечесний.

ПРЕРОГАТИВА, *див.* ПРАВО

ПРЕСА, засоби гласности /друкованої інформації/; *(періодична) мн.* видання, публікації; *(на з'їзді) П.* журналісти, газетярі.

ПРЕСТИЖ, *(лідера)* добра слава /Ім'я/, репутація, авторитет, реноме; *пі* ВПЛИВ.

ПРЕСТІЛ і **ПРЕСТОЛ,** *(царя)* трон; *(Всевишнього) 17.* влада; *(у вівтарі)* столик.

ПРЕТЕКСТ, *див.* ПРИВІД.

ПРЕТЕНДУВАТИ, *(на що)* висувати /виставляти, заявляти, мати/ претенсії, заявляти свої права, вимагати /домагатися, допоминатися/чого; *пі* ЗАЗІХАТИ.

ПРЕТЕНСІЙНИЙ, з претенсіями; *(вигляд)* підкреслено оригінальний, вибагливий, примхливий, *пі* ЕКСЦЕНТРИЧНИЙ; & *сов.* претензійний.

ПРЕТЕНСІЯ, *(на що)* зазіхання, домагання своїх прав /речей/, *св.* претензія; ЖМ незадоволення, образа; *(покупця)* рекламація; *(в суді) ЮР.* позов; *пі* ВИМОГА.

ПРЕФІКС, *лінг.* приросток.

ПРЕЦЕДЕНТ, подібний випадок /вчинок, подія/ в минулому.

ПРИБЕРІГАТИ, *(гроші)* заощаджувати, не цгіндрити; *(добро)* не марнотратити, тримати в запасі; *(в душі)* зберігати; *(місце)* резервувати; *(на старості)* доглядати.

ПРИБИРАТИ, *(в хаті)* порядкувати, опоряджати *що, р.* прятати; *(постіль)* застеляти; *(голову)* причепурювати; *(ялинку)* прикрашати; *(молоду)* одягати, чепурити; *(з очей)* забирати; *(кого)* позбуватися, *с.* убивати; *(рис)* набувати, набирати; *(вигляд)* приймати, напускати на себе; *(собі ім'я)* називати себе *ким; (слова)* добирати; *(страви) Ф.* поїдати.

ПРИБІЧНИК, ПРИХИЛЬНИК; *(поплентач)* ПОСІПАКА.

ПРИБЛИЗНИЙ, *(облік)* не /зовсім/ точний, попередній, орієнтовний, не остаточний; *(-уявлення)* не повний, не абсолютний; *пр.* **ПРИБЛИЗНО,** *(міряти)* на око; (- *час)* Десь, отак */н.* десь опівдні/; *(- число)* щось із */н.* щось із десять/.

ПРИБЛУДА, зайда, приходько, приплентач, заброда, заблуда, заволока, *як ім.* захожий, с. волоцюга; «/ПРИБУЛИЙ.

ПРИБЛУДНИЙ, *(хто)* НЕМІСЦЕВИЙ, нетутешній, чужий, захожий; *(пес)* заблудний, заблуканий, заблукалий, бездомний.

ПРИБОРКУВАТИ, боркати, коськати, утихомирювати, упокорювати, тихомирити, *п.* загнуздувати, *с.* обламувати крила *кому, (бунт)* ПРИДУШУВАТИ; *(змушувати шануватися)* приструнчувати, приструнювати; *(біль)* угамовувати; *(звіря)* муштрувати, дресирувати; *Р.* ПІДКОРЯТИ; *дк.* **ПРИБОРКАТИ,** скрутити роги */в* баранячий ріг/, взяти в руки, вкрутити /при-/ хвоста; *(стихію)* загнуздати.

ПРИБОРКУВАЧ, *(звірів)* муштрувальник, дресирувальник.

ПРИБРІХУВАТИ, *див.* БРЕХАТИ; *(від себе)* додавати; *(для сміху)* перебільшувати.

ПРИБУВАТИ, з'являтися; *(пішки)* приходити, *(на чому)* приїздити, приїжджати, прилітати, припливати; *(- речі)* надходити; *(- сили)* чимраз то зростати /множитися, більшати/, примножуватися; *(- воду)* підноситися; *дк.* **ПРИБУТИ,** *д!* НАГОДИТИСЯ.

ПРИБУДІВЛЯ, ПРИБУДбВА, прибудівок, прибудівка, **прибудованая;** *(дія)* прибудування.

ПРИБУЛИЙ, приїжджий, заїжджий, захожий, *ЯК ІМ.* гість, прибулець, *зн.* ПРИБЛУДА.

ПРИБУТКОВИЙ, рентабельний, зисковний; *(податок)* з прибутку, **відприбутковий.**

ПРИБУТОК, зиск, *(з акцій)* дивіденд; *П.* ВИГОДА, користь; *ФР.* приріст, збільшення.

ПРИБУТТЯ, приїзд, прихід, приліт.

ПРИВАБА, привабливість, поваба, *ПОЕТ,* краса, принадність; *мн.* **ПРИВАБИ,** спокуси.

ПРИВАБЛИВИЙ І ПРИВАБНИЙ, *(-личко)* гарний, приємний, миловидий; *(-жінку)* цікавий; *(- мрію)* захопливий, заманливий, принадний, вабливий.

ПРИВАБЛЮВАТИ, *(чим)* зацікавлювати; *(очі)* привертати, *о.* брати на себе всі; *(куди)* принаджувати, приманювати, заманювати, ПЕРЕМАНЮВАТИ; *(до себе)* прихиляти, вабити; *(добротою)* зачаровувати, чарувати; *(туристів)* стягати; *пі* СПОКУШАТИ.

ПРИВАТНИЙ, не державний, не сус-

пільний; *(- справи)* особистий, *с.* інтимний; *(- життя)* не службовий, неофіційний, родинний; *(одяг) зет.* партикулярний.

ПРИВЕРТАТИ, *(до себе)* приваблювати, прихиляти, *(чаром)* приворожувати; *(до гурту)* залучати, вербувати, приєднувати; *(увагу)* прив'язувати; *(серце)* причаровувати, прилюбляти; *(симпатії)* викликати; *(на користь)* обертати; *(убік) ЖМ.* завертати.

ПРИВИД, ПРИМАРА, мара, мана, привиддя, потороча, *кн.* видиво, фантом, *д.* обмара.

ПРИВИДЖУВАТИСЯ, здаватися, вбачатися, ставати перед очима; *(у сні)* СНИТИСЯ.

ПРИВИКАТИ і ПРИВИКЛИЙ, *д!* ЗВИКАТИ і ЗВИКЛИЙ.

ПРИВІД, причина, підстава, претекст, *жм.* ГАЧОК, зачіпка, приключка; *ФР.* марка, закид, */н.* під маркою, під закидом = під приводом/; *пі* ПОШТОВХ.

ПРИВІДЦЯ і **ПРИВІДЕЦЬ,** *д!* ПРИЗВІДНИК; *(гурту)* ватажок, проводир.

ПРИВІЛЕЙ, пільга, право, перевага; *(виняткове право)* прерогатива; *ІСТ.* патент.

ПРИВІТ, привітання, вітання, поздоровлення, *в-й* салют; *ТІ.* прихильність.

ПРИВІТАЛЬНИЙ, вітальний, поздоровний, г. ігратуляційний.

ПРИВІТНИЙ, щирий, доброзичливий, *д.* вітливий; *(- слова)* добрий, ніжний; *(дім)* **Дружній;** *(затінок)* привабливий, манливий.

ПРИВЛАСНЮВАТИ, ПРИСВОЮВАТИ, при в лащу вати, визнавати за своє, *Ід.* накладати лапу, прибирати до рук, класти до своєї кишені, *з.* собічити; *(землю)* присусіджувати; *(лаври)* приписувати собі; *(плоди праці)* виїжджати на чужій спині.

ПРИВОДИТИ, *(куди)* заводити, ВЕСТИ; *(кого)* спроваджувати; *(думку)* наводити; *(судно)* приставляти; *(до чого)* доводити, призводити; *(в рух) ІД.* урухомлговати, */машину/* пускати в роботу; *(дитину)* народжувати; *(теля) ІД.* телитися.

ПРИВСЕЛЮДНИЙ, публічний, вселюдний, прилюдний; *(суд)* відкритий, гласний, *пор.* ПОКАЗОВИЙ; *пр.* **ПРИВСЕЛЮДНО,** принародно.

ПРИВ'ЯВАТИ і **ПРИВ'ЯДАТИ,** злегка в'янути **/зав'ядатн/;** *П.* марніти; *(- пам'ять)* слабшати, притуплятися.

ПРИВ'ЯЗУВАТИ, припинати, в'язати, *(хворобою до ліжка) п.* приковувати; *(худобу)* налигувати; *(увагу)* привертати; *(до чого) ТІ.* пов'язувати /асоціювати/ з *чим.*

ПРИГАДУВАТИ, згадувати, воскрешати /перебирати, відтворювати/ в пам'яті; *(з ч.* не) не пам'ятати; *ЖМ.* нагадувати; *п. ф.* **ПРИГАДУВАТИСЯ,** приходити на пам'ять.

ПРЙПРЩ і **ПРИГОРЩ,** пригорща, жменя.

ПРИГЛУШУВАТИ, злегка заглушати, заглушувати; *(звуки)* перекривати, перебивати; *(сміх)* стримувати, тамувати; *(громом)* глушити, *с.* ПРИГОЛОМШУВАТИ; *(емоції)* забивати, послаблювати, притлумлювати, придушувати, зменшувати; & приглушати.

ПРИГЛЯДАТИСЯ, придивлятися, вдивлятися, *(пильно)* втуплюватися, втуплювати очі; *(до чого)* вивчати *що.*

ПРИГНІЧЕННЯ, гніт, гноблення, пригноблення; *(стан)* пригніченість, засмученість.

ПРИГНІЧУВАТИ і **ПРИГНІТАТИ,** тиснути, притискати, давити, придавлювати; *(серце)* гнітити, засмучувати; *(чуття)* ПРИГЛУШУВАТИ; *(кого)* лягати /тягарем/ на плечі *кому; Р.* ПРИГНОБЛЮВАТИ; *пі* УТИСКАТИ.

ПРИГНОБЛЕНИЙ, пригнічений; *(- постать)* похилений, згорблений; *(цвіт)* прибитий; *(настрій)* важкий, гнітючий.

ПРИГНОБЛЮВАТИ, гнобити, визискувати, *кн.* експлуатувати, *р.* ПРИГНТЧУВАТИ, *о.* гнути в дугу /в три дуги *або* погибелі/; *дк.* **ПРИГНОБИТИ,** *(пітьму) Р.* побороти.

ПРИГОДА, подія, випадок, історія, інцидент, приключка, *жм.* придибашка, придибенція, притча, притичина; *(прикра)* халепа; *(бойова)* битва; & пригодонька; дім. **ПРИГОДИ,** авантури, *(тривалі)* одіссея, *фр.* всячина; *(тяжкі)* митарства, ходіння по муках; *(любовні)* походеньки, походи.

ПРИГОДНИЦЬКИЙ, *(фільм)* гострощкавий, з пригодами; *пор.* АВАНТУРНИЙ.

ПРИГОЛОМШЛИВИЙ, здатний приголомшити, РАЗЮЧИЙ, *(ефект)* НАДЗВИЧАЙНИЙ, могутній.

ПРИГОЛОМШУВАТИ, забивати памороки, паморочити, вибивати нам'ять; *(рибу)* ПРИГЛУШУВАТИ; *(ворога) ТІ.* викликати паніку у; *(глядача)* вражати, ШОКУВАТИ, ошелешувати, спантеличувати, збивати з пантелйку; *(лихом)* прибивати; *п-к* **-УЮЧИИ,** який шокує, здатний приголомшити, приголомшливий, разючий, неймовірний, нечуваний; *док.* **ПРИГОЛбМШИТИ,** вдарити обухом по голові, мов громом прибити.

ПРИГОЩАТИ, *див.* ЧАСТУВАТИ; *П.* бити, катувати.

ПРИДАВАТИСЯ, *(до чого)* годитися; *(кому)* ставати у пригоді, здаватися; *док.* **ПРИДАТИСЯ,** *(- людей)* вдатися; *Б. З. (- вдачу)* зформуватися, *(- день) сов.* видатися.

ПРИДАТНИЙ, здатний, здалий; *(для чого)* корисний, потрібний; *(- річ)* годящий, гожий; *(- місце)* зручний, вигідний; *(момент)* слушний.

ПРИДАТОК, ПРИДАЧА, *д!* ДОДАТОК.

ПРИДБАВАТИ *р.,* набувати, гребти до себе, *(ворогів)* наживати, *(працею)* дороблятися; *дк.* **ПРИДБАТИ,** набути, *(за гроші)* купити; *(одяг)* справити; *(працею)* надбати, нажити; *(друзів)* знайти; *(біду)* набратися *чого; (славу)* здобути, зажити *чого; (прізвисько)* дістати.

ПРИДИВЛЯТИСЯ, ПРИГЛЯДАТИСЯ; *(до кого)* назирати *кого, (за чим)* НАГЛЯДАТИ.

ПРИДУРКУВАТИЙ, дурнуватий, пришелепуватий, прителепуватИЙ, недоумкуватий, з-за рогу мішком прибитий, *кн.* розумово обмежений; *п!* ДУРНИЙ.

ПРИДУШУВАТИ, придавлювати, притискати; *(- лихо)* гнітити, пригнічувати; *(бунт)* приборкувати, упокорювати, утихомирювати, *с.* топити у крові; *(сльози)* стримувати, тамувати; *(розвиток)* притлумлювати, глушити, *(трохи)* приглушувати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що придушує, зайнятий придушенням, пригнічувач, гнобитель.

ПРИЄДНУВАТИ, *(до чого)* прилучати, До-, додавати, об'єднувати /злучати/ з; *(до якоїсь дії)* залучати, *п.* підпрягати, причащати; *(свій голос) ІД. п.* підпрягатися; *п. ф.* **-АТИСЯ,** прилучатися, до-, *п.* причащатися, *(до гурту)* приставати.

ПРИЄМНИЙ, *(хто)* люб'язний, ЧЕМНИЙ, *з.* охвітний; *(- слова)* утішний; *(усміх)* привабливий, симпатичний, милий; *(спогад)* солодкий; *(на взір)* оковйрний.

ПРИЄМНІСТЬ, *фр.* задоволення, втіха, радість, насолода */п.* з приємністю/.

ПРИЗ, *див.* НАГОРОДА.

ПРИЗВИЧАЮВАТИ, привчати, *ф.* наламувати; *(око)* тренувати, натреновувати; *(до умов)* пристосовувати; & узвичаювати; *п. ф.* ПРИЗВИЧАЮВАТИСЯ, обвикати, *(до кого)* звикати, *(до ного)* наламуватися, *(до умов)* ПРИСТОСОВУВАТИСЯ; *дк.* **ПРИЗВИЧАЇТИСЯ,** набити /наламати/ руку, добре підкуватися, навчитися, *г.* допасуватися.

ПРИЗВІДНИК, *(бунту)* привідець, привідця, спричйнник, причйнець, ЗАВОДІЙ, організатор, винуватець.

ПРИЗВІСТКА, вістка, знак, *ур.* провість, *о.* ластівка, *кн.* знамення, передвістя.

ПРИЗВОДИТИ, *(до чого)* доводити, спричиняти *що,* ставати причиною *чого; (до гріха)* спонукувати, штовхати /підбивати, підбурювати/ на.

ПРИЗНАВАТИСЯ, *(в чому)* зізнаватися, казати правду про, визнавати *що; (до чого)* не цуратися; *(у коханні)* освідчуватися; *(до кого)* обзиватися, не цуратися; *(до слів)* не зрікатися *чого,* визнавати *що; (з ч.* не) не впізнавати, не хотіти зн&ти

ПРИЗНАЧАТИ і **ПРИЗНАЧУВАТИ,** *(кому)* приділяти; *(платню)* визначати, встановлювати; *(ліки)* приписувати; *(кару)* присуджувати; *(наперед)* покладати; *(зустріч)* домовлятися про; *(долею)* прирікати; *(на пост)* ставити, наставляти, кн. номінувати.

ПРИЗОВНИК, рекрут, новобранець, *д.* некрут.

ПРИЗЬБА, *див.* **НАСИП.**

ПРИЇДАТИСЯ, *(- їжу)* набивати оскому, ставати неапетитним, не лізти в горло; *ТІ.* набридати.

ПРИЇЖДЖИЙ, ПРИЇЗД і **ПРИЇЗДИТИ,** *д!* ПРИБУЛИЙ, ПРИБУТТЯ і ПРИБУВАТИ.

ПРИЙДЕШНІЙ, майбутній, *ур.* грядущий, з. прийшлий; *(- покоління)* наступний,

потомний; *як* **ім. ПРИЙДЕШНЄ,** майбутнє, майбутність, майбуття, прийдешність, *поет,* прийдешшя, *зет.* будучина.

ПРИЙМАТИ, *(з рук)* брати; *(у спадок)* перебирати, переймати; *(умови)* погоджуватися з; *(плян)* схвалювати, затверджувати, приставати на; *(указ)* ухвалювати; *(присягу)* давати, складати, приносити; *(ліки)* ковтати, заживати; *(їжу)* споживати, їсти; *(наругу)* терпіти, зазнавати, зносити; *(бій)* ставати до; *(запевнення)* вислухувати; *(радіохвилі)* ловити;- *(гостя)* вітати, зустрічати; *(як належне)* сприймати; *(за кого)* мати, вважати *ким; (кого)* робити прийняття /давати авдієнцію/ *кому; (до школи)* записувати, зараховувати; *(хлібом-сіллю)* частувати; *(форму)* набувати *чого, (позу)* прибирати; *(образ)* перевтілюватися в; *(воду річок)* поглинати; *(з дороги)* забирати; *(дитину) ф.* різати пупа *кому.*

ПРИЙНЯТНИЙ і **ПРИЙНЙТЛИВИЙ,** підхожий, припустимий, задовільний; *(одяг)* можливий.

ПРИЙНЯТТЯ, *(спадку)* перебраний, одержання; *(закону)* ухвалення, затвердження; *(до чого)* приймання, зарахування; *(присяги)* заприсяження; *(світу)* сприйняття; *пі* ПРИНЯТТЯ.

ПРИКАЗКА, *див.* ПРИСЛІВ'Я.

ПРИКЛАД, зразок, взірець, взір; *(живий)* ілюстрація, доказ, свідчення; *МАТ.* задачка.

ПРИКЛАД, *(кріса)* кбльба.

ПРИКЛАДАТИ, *(до очей)* притуляти; *(печатку)* ставити, притискати; *(до листа)* додавати, долучати, *г.* залучати; *(серце) ІД.* вкладати душу; *(руки)* докладати *чого; (слова)* пристосовувати; *(до жінки коханця)* приписувати *кому; (прикладки) ІД. Б. 3.* сміхотворити, калямбурити, говорити приказками, сипати жартами, обзивати /прізвиськами/, *бук.* прикладати епітети; *дк.* **ПРИКЛАСТИ,** *(печатку)* стукнути.

ПРИКЛАДКА, дотеп, калямбур, глузливе прізвисько /примовка/; *бук.* ЕПІТЕТ.

ПРИКЛАДНИЙ, не теоретичний, ПРАКТИЧНИЙ; *(-мистецтво)* декоративний.

ПРИКЛЮЧКА, *див.* ПРИГОДА, ПРИВІД, ПРИЧИНА.

ПРИКМЕТА, ознака, *д.* признака; Я властивість, особливість, РИСА; *(біди)* знак, *б. з.* примітка; *п-к* **ПРИКМЕТНИЙ,** характерний; примітний, ЗНАМЕННИЙ, вартий уваги.

ПРИКРАСА, оздоба, окраса, д. покраса; *(ряд візерунків)* орнамент; *пі* ДЕКОРАЦІЯ.

ПРИКРАШАТИ, оздоблювати, уцяцьковувати, здббити, *кн.* при оздоблювати, декорувати, *поет,* красити, окрашати, золотити; *(гурт)* робити честь *кому', (орнаментом)* орнаментувати; *(дім)* ПРИЧЕПУРЮВАТИ, убирати; *(зелом)* КВІТЧАТИ, умаювати, об-; *(гидку річ)* завивати в папірці; *(мову)* додавати словам меду; *(життя)* уприємнювати.

ПРИКРИЙ, неприємний, досадний; *(стан здоров'я)* поганий; *(- ситуацію)* складний, важкий; *(жарт)* образливий; *(біль)* нестерпний, *(мороз)* сильний, *(горб)* крутий, *(колір)* різкий; *(- працю)* невідкладний, терміновий.

ПРИЛАД, пристрій, механізм, пристосування, *ок.* пристосовання; *зб.* ПРИЛАДДЯ, знаряддя, ПРИЧАНДАЛИ, предмети, *з,* знадоби; *(рибалки)* справа, снасть; *пі* АПАРАТ.

ПРИЛАДЖУВАТИ, прилаштовувати, пристосовувати, припасовувати; *(віз)* готувати.

ПРИЛАШТОВУВАТИ, *див.* ПРИЛАДЖУВАТИ; *(на працю)* влаштовувати.

ПРИЛЕГЛИЙ і **ПРИЛЮДНИЙ,** *д!* СУМІЖНИЙ і ПРИВСЕЛЮДНИЙ.

ПРИЛУЧАТИ, *(до праці)* залучати; *(до лав)* ПРИЄДНУВАТИ, привертати; *п.ф.* -СЯ, ПРИЧАЩАТИСЯ, *(до милих занять)* допадатися.

ПРИЛЯГАТИ, *(на час)* лягати; *(- трави)* полягати; *(до серця)* припадати; *(тісно)* приставати; *(- землю)* межувати, сусідити, *зап.* примикати; *п-к* **-АЮЧИИ,** що прилягає, радий прилягти, *(- площу)* близький, сусідній, суміжний, прилеглий.

ПРИМАРА, *(у сні)* видиво; *(нереальна істота)* ПРИВИД, *(страшна)* почвара; *(небіжчика)* тінь; *П.* ілюзія, мана, міраж, мариво; *(смерти)* загроза, небезпека.

ПРИМАРНИЙ, нереальний, химерний, чудернацький, примхливий, фантастичний, казковий, ефемерний; *(- красу)* нетривкий, нетривалий; *(сон)* жахливий, страхітливий, кошмарний; *(страшний і гидкий)* почварний; *(- тінь)* мерехтливий, невиразний.

ПРИМАРЮВАТИСЯ, з'являтися у сні /маренні/; *(кому)* здаватися, привиджуватися, уявлятися, ставати перед очима.

ПРИМАТ, пріоритет, перевага, зверхність, вищість, верховенство, *г.* першенство.

ПРИМЕНШУВАТИ, *(число)* скорочувати, втинати; *(значення)* недо/о/цінювати, легковажити *що; (гостроту)* послаблювати, згладжувати; *(ролю)* понижувати; *(ходу)* сповільняти; *(цифри)* занижувати.

ПРИМИКАТИ, ПРИЛЯГАТИ; *(очі)* СТУЛЯТИ; *(багнет)* НАСАДЖУВАТИ; *(до гурту)* ПРИСТАВАТИ.

ПРИМІРНИК, екземпляр; «/КОПІЯ.

ПРИМІРЯТИ, *(одяг)* міряти, пробувати; *(до чого)* порівнювати, прирівнювати; *(оком)* прикидати.

ПРИМІТИВНИЙ, *(організм)* одноклітинний; *(- культуру)* первісний, не розвинений; *(- стадію розвитку)* початковий; *(- оздобу)* нескладний; *(фільм)* недосконалий, недовершений; *(побут)* простий; *(- музику)* бідний; *(смак)* невибагливий, невитончений, грубий; *(персонаж)* спрощений, збіднений; *(зміст)* не глибокий; *(спосіб)* нехитрий; *(жарт)* дешевий; *(світогляд)* обмежений.

ПРИМІТКА, *д!* ПРИКМЕТА; **ПРИМІТКА,** *(до тексту)* нотатка, заувага, *пі* ПОЗНАЧКА.

ПРИМІТНИЙ, помітний; *(~ явище)* характерний, **прикметний,** *с.* ВИДАТНИЙ.

ПРИМІЧАТИ, помічати, зауважувати, постерігати, брати в примітку, накидати оком, *док.* запримітити; *П.* брати до уваги, запам'ятовувати.

ПРИМІЩЕННЯ, ПОМЕШКАННЯ; *(на судні)* каюта; *(в поїзді)* купе; *пі* КІМНАТА.

ПРИМНОЖУВАТИ, *(кількість)* збільшувати; *(традиції)* збагачувати; *(успіхи)* розвивати; *(славу)* поширювати; *(сили)* множити.

ПРИМОВКА, *див.* ПРИСЛІВ'Я.

ПРИМОВЛЯТИ, приказувати; говорити примовками /приказками/.

ПРИМОРОЗОК і **ПРИМОРОЗЬ,** *д!* ЗАМОРОЗОК і НАМОРОЗЬ.

ПРИМРУЖУВАТИ, *(очі)* мружити, приплющувати, щулити, прищулювати.

ПРИМУС, принука, силування, змушування, примушування, /з/неволення, **приневолення,** *р.* мус.

ПРИМУСОВИЙ, *(- працю)* рабський, підневільний, під'яремний, *п.* єгипетський, з. мусбвий; *(- любов)* силуваний; *(- зупинку)* вимушений.

ПРИМУСОВО *пр.,* з примусу, примусом, СИЛОЮ, *р.* мусово, *о.* з-під палиці, за боюсь; силувано, вимушено.

ПРИМУШУВАТИ, принукувати, силувати, неволити, зневолювати, приневолювати, змушувати, спонукувати, усиловувати; *(мовчати) ІД.* прикорочувати язика.

ПРИМХА, забаганка, фанаберія, *св.* каприз; *(безглузда)* чудернацтво, дивацтво, вигадка, химера; *(риса вдачі)* струнка, жилка, слабкість, слабка сторона /місце/; *мн.* **ПРИМХИ,** *(долі)* зигзаги, гримаси, знегоди.

ПРИМХЛИВИЙ, ВЕРЕДЛИВИЙ: *(із забаганками)* вибагливий, химерний, фанаберистий, *кн.* претенсійний, з претенсіями; *(-вдачу)* неврівноважений, непостійний, мінливий, *с.* з норовом, свавільний; *(ритм)* вигадливий; & примхуватий.

ПРИНАДА, *(на звіра)* приваба, примана; *П.* привабливість, краса, *с.* спокуса, знада, зваба; *ми,* **ПРИНАДИ,** красоти, привабі.

ПРИНАДЖУВАТИ, приманювати, приваблювати, вабити, надити; *(до себе)* притягати, тягнути; */7.* спокушати.

ПРИНАДНИЙ і **ПРИНАДЛИВИЙ,** привабливий, вабливий, заманливий, знадливий, СПОКУСЛИВИЙ; *(- силу)* притягальний; *(цвіт)* гарний; *(світ)* цікавий; *(запах)* приємний.

ПРИНАЙМНІ, принайменше, щонайменше, у всякому /крайньому/ разі; бодай, хоч би.

ПРИНАЛЕЖНИЙ, *див.* НАЛЕЖНИЙ.

ПРИНДА, чванство, пиха; примха; *(хто)* ВЕРЕДУН, *с.* ГОРДУН, ЧВАНЬКО.

ПРИНДИТИСЯ, бундючитися, пиндючитися, кокошитися, гнути кирпу; *(біля дівчат)* бадьоритися, козиритися; *Р.* сердитися.

ПРИНЕВОЛЮВАТИ, *д* ПРИМУШУВАТИ; *(до чого)* спонукувати.

ПРИНИЖУВАТИ, ображати, зневажати, плювати в обличчя, *с.* упосліджувати; *(роль)* применшувати, понижувати; *(темп) Р.* сповільнювати; *п.ф.* **-УЮЧИЙ,** що принижує, здатний принизити, принизливий /образливий, зневажливий/ для *кого; п. ф,* **ПРИНИЖУВАТИСЯ,** лазити в ногах.
ПРИНИЗЛИВИЙ, *(епітет)* образливий, зневажливий; *(вчинок)* негідний, ганебний; *(- становище)* упосліджений.

ПРИНИШКНУТИ *док.,* завмерти; причаїтися, затаїтися, затамувати подих; *(- вітер)* ущухнути; *П.* притихнути, осісти.
ПРИНОСИ і **ДАРОПРИНбСИНИ,** *(богам)* жертви, дари, треби, *сє.* жертвоприношення {!).
ПРИНОСИТИ, *(до хати)* вносити, заносити; *(радість)* давати, дарувати; *(докази)* приставляти, припроваджувати; *(дитину)* приводити, народжувати; *(прикрощі)* завдавати *чого.*
ПРИНЦИП, засада; *(науки)* закон; *(непорушний)* правило, канон, норма; *мн.* **ПРИНЦИПИ,** положення, *ФР.* переконання, *ц.* догми.
ПРИНЦИПОВИЙ, *г.* **заеаднічий;** *(борець)* послідовний, непохитний, безкомпромісний; & *сов,* принципіяльний.
ПРИНЯТТЯ г., *(урядове)* авдієнція, *сов.* прийом; *(урочисте)* бенкет; & прийняття.
ПРИПАДАТИ, ***(ниць)*** падати, упадати; *(на коліно)* опускатися, спиратися; *(до землі)* наближатися; *(- куряву)* /о/сідати; *(- листя)* опадати; *(- туман)* стелитися; *(низько)* нахилятися, пригинатися; *(пилом)* вкриватися; *(чолом)* схиляти *що; (до ніг)* кидатися, слатися; *(на ногу)* кульгати; *(до кого)* пригулятися, пригортатися; *(до тіла)* прилипати; *(до ока)* впадати в *що; (до чарки)* допадатися; *(до праці)* братися з жаром; ***(коло кого)*** піклуватися /турбуватися, дбати/ про; *(перед ким)* запобігати ласки у; *(кому)* лічити, пасувати; *(на ногу)* кульгати; *(на XX ст.)* відноситися до; *(на долю)* випадати, діставатися, *ЖМ.* траплятися; *иеос.* **ПРИПАДАЄ,** доводиться; *док. неос.* **ПРИПАЛО,** закортіло, захотілося, приспічило.
ПРИПАДОК, *(хвороби)* приступ, напад, *(раптовий)* пароксизм; *Д.* випадок.
ПРИПАС, *(шкіперський)* спорядження, причандалля, знаряддя, припаси; *(харчів)* запас, запаси; *(бойовий)* риштунок; *Р.* зброя.
ПРИПАСАТИ, *див.* ЗАПАСАТИ.
ПРИПАСОВУВАТИ, приганяти, підганяти, пристосовувати, прилаштовувати, приробляти, *г.* модлувати; & допасовувати.
ПРШГИЛЬНОВУВАТИ, наглядати, стежити, слідкувати, допильновувати; *док.*
ПРИПИЛЬНУВАТИ, постерегти; підстерегти; *(кого)* догледіти, подбати про.
ПРИПИНЯТИ, зупиняти, спиняти, *п.* стачити крапку, *(на час)* переривати, перепиняти; *(працю)* облишати, *(справу)* закривити, *(роботи)* заморожувати, законсерповувати; *(чвари)* класти край *чому,* не допускати; *(діяти)* переставати, *о.* ставити хрест на *чому; (рішення)* касувати, скасовувати, *д.* картелювати, *сов.* відміняти.
ПРИПИС, *(урядовий)* правило, с. закон; *ПРВ. МН.* канон, норма; *(лікаря)* настанова, вказівка, рекомендація; *(моди)* вимога; *(до тексту)* дописка, приписка.
ПРИПІЗНЮВАТИСЯ, *д!* ЗАПІЗНЮВАТИСЯ.
ПРИПІН, прив'язь, припона; *П.* перепона.
ПРИПОВІДКА і **ПРЙПОВІСТКА,** *(жартівлива)* вислів, примовка, приказка, прйповість.
ПРИПОРУКА, *див.* **ДОРУЧЕННЯ.**
ПРИПРАВА, присмака, *св.* заправа, *(жирна)* омаста, *(рідка)* соус, *г.* сос, *(комбінована)* майонез; *(до м'яса)* гарнір; *П.* домішка; ***мн.*** **ПРИПРАВИ,** спеції.
ПРИПРАВЛЯТИ, заправляти, смачйти, присмачувати; *(чим)* домішувати *що', (жартами)* пересипати; *ЖМ.* пристосовувати, приладжувати.
ПРИПРОВАДЖУВАТИ, допроваджувати, приводити; приставляти; *(до чого)* призводити.
ПРИПУСКАТИ, !. мати гадку, гадати; *(з ч.* не) не допускати, не дозволяти; *(помилку)* припускатися *чого; ід.* **НЕ** ПРИПУСКАТИ ДУМКИ, і в голову не покладати; *2. (- дощ)* лити дужче; *(- швидкість)* збільшувати, набирати.
ПРИПУЩЕННЯ, здогад, гадка; *(наукове)* гіпотеза; *(невинности) юр.* презумпція.

ПРИРІКАТИ, *(на смерть)* присуджувати /призначати/ *що, поет,* рокувати, *УР.* засуджувати; *(наперед)* визначати, накреслювати; *(кому)* провіщати, пророкувати; *(діяти)* наказувати; *Г.* обіцяти.
ПРИРОДА, ***ФІЛ.*** буття, матерія; *(людська)* натура, єство; *(жива)* усе живе, фльора й фавна; *(нежива)* неорганічний світ; *(речей)* суть; *ШК.* природознавство.
ПРИРОДНИЙ, натуральний, не штучний, справжній; *(колір)* оригінальний, не підроблений: *(розвиток)* нормальний, закономірний; *(артист)* вроджений, природжений; *(- красу)* непідробний, иевдаваний; *(усміх)* невимушений, щирий; *(- смерть)* свій.
ПРИРОДНИК, природознавець, природодослідник; *ШК* викладач природознавства.
ПРИРОДНИЧИЙ, природознавчий.
ПРИСАДКУВАТИЙ, приземкуватий, *р.* осадкуватий, присадистий; *(низький і грубий)* опецькуватий; *(дім)* низький, але широкий; *(кущ)* низький, але густий /гіллястий/
ПРИСВОЮВАТИ, ПРИВЛАСНЮВАТИ, прибирати до рук, *с.* красти, загарбувати; *(успіх)* записувати на свій рахунок; *(собі /право/)* забезпечувати, наділяти *себе чим, /ім'я/* називати себе *чим; (титул /кому/)* надавати.

ПРИСВЯТА, *(кому)* посвята, присвячення; *(на книжці)* дарчий напис.
ПРИСВЯЧУВАТИ, *(твір /кому/)* робити присвяту, адресувати; *(час)* приділяти; *(себе/чому/)* віддаватися.
ПРИСИЛАТИ, *д!* СЛАТИ; *(кого)* відряджати; *(за ким)* викликати *кого; (старостів)* засилати.
ПРИСИПЛЯТИ, лголяти, заколисувати, навівати сон, *(гіпнозою)* гіпнотизувати; *(пристрасті)* послаблювати, заглушувати, глушити; *(ворога)* послаблювати пильність.
ПРИСІКУВАТИСЯ, чіплятися, прискіпуватися, доскіпуватися, чіпатися, *ід.* шукати кістки в молоці, *с.* не давати ступити; *(з чим)* приставати, набридати *чим.*
ПРИСКАВКА, порскавка, бризкалка, *жм.* сикавка; *пі* ПУЛЬВЕРИЗАТОР.
ПРИСКАТИ, *(на всі боки)* розсипатися, розлітатися; *(чим)* порскати, бризкати, розсипати *що; (вгору)* дзюрити, бити дзюрком /цівкою/; *(сердито)* пирхати; *(сміхом)* пирскати; *док.* **ПРИСНУТИ,** шугнути, дременути, порснути.
ПРИСКОРЮВАТИ, *(біг)* пришвидшувати; *(крок)* приспішувати, наддавати *чого,* піддавати ходу; *(події)* квапити, підганяти; *(процес)* форсувати; *(смерть)* наближати.
ПРИСЛІВ'Я, афоризм, повчальний вислів; *(жартівливе)* приповідка; *(без моралі, до слова)* примовка, приказка; *(як куплет)* приспівка.

ПРИСЛУЖИТИСЯ *док.,* стати у пригоді, зробити послугу, догодити.
ПРИСЛУЖНИК, слуга, льокай, *сов.* лакей; *ЗН.* ПОПЛІЧНИК; *(у храмі)* служка.
ПРИСЛУЖУВАТИ і **ПРИСЛУГОВУВАТИ,** служити, слугувати, *пеt.* ходити на задніх лапах; *п!* **УСЛУГОВУВАТИ.**
ПРИСЛУХАТИСЯ і **ПРИСЛУХбВУВАТИСЯ,** дослухатися, наслухати, насторожувати вуха, поводити вухом /-ами/; *(до критики)* зважати /звертати увагу/ на, враховувати ***що.***
ПРИСМАК, *д!* СМАК; *(характерна риса)* відтінок, забарвлення, нюанс, *пі* НАЛІТ.
ПРИСМАЧУВАТИ, смачйти, засмачувати, приправляти,заправляти.
ПРИСМЕРК, сутінь, сутінок, сутінки, вечірня тінь, *ФР.* смерк, *сов.* присмерки; *(від затемнення)* стума, *кн.* напівімла, напівморок, напівтемрява.
ПРИСМЕРКОМ ***пр.,*** *(коли)* смерком; *(де)* в сутінках, поночі.
ПРИСОК і **ПРИСК,** жар, ***р.*** грань; *п!* ПОПІЛ.
ПРИСПІВ, *(у пісні)* рефрен; & приспівка, *ігор.* ПРИСЛІВ'Я.
ПРИСТАВАТИ, *(міцно)* прикипати; *(- клей)* прилипати; *(- двері)* прилягати, *(- одяг)* обтягати; *(- пісню)* запам'ятовуватися; *(- хворобу)* чіплятися; *(з чим)* ПРИСІКУВАТИСЯ; *(з ножем до горла) ІД.* напосідатися; *(до берега)* причалювати; *(до гурту)* приєднуватися, прибиватися; *(на життя)* оселятися; *(в русі)* зупинятися; *(на що)* давати згоду, погоджуватися з; *(до лиця)* пасувати, лічити, *(до вдачі)* відповідати *чому; (від праці)* стомлюватися, *с.* знесилюватися; *(з ким) З.* водитися, приятелювати; *неос. (пре.*

з ч, не) **ПРИСТАЄ /ПРИСТАЛО/,** годиться, СЛІД.

ПРИСТАНОВИЩЕ, -ИСЬКО, укриття, притулок, прихйлище, осідок, *п.* дах, покрівля, ПРИСТАНЬ, причал; *(злодіїв) п.* тїрло; *(останнє) ІД.* могила; & пристання.

ПРИСТАНЬ, *(невелика)* причал; Я ПРИСТАНОВИЩЕ; *(тиха)* гавань, заводь, затишок.

ПРИСТОЙНИЙ, не СОРОМІЦЬКИЙ; *(хто)* /добро/ПОРЯДНИЙ, добропристойний; *(дім)* ДОБРИЙ, ДОБРЯЧИЙ; *(- гроші)* не абиякий; *(вік)* поважний, зрілий; *(зріст)* немалий.

ПРИСТОЙНІСТЬ, ввічливість, чемність, хороші манери, пристойна поведінка, добропристойність, респектабельність; *(зовнішня)* декорум, *ф.* декор.

ПРИСТОСОВУВАТИ, ПРИЛАШТОВУВАТИ, ПРИЛАДЖУВАТИ, ПРИПАСОВУВАТИ, *г.* достосбвувати,

ПРИСТОСОВУВАТИСЯ, *(до умов)* адаптуватися, ПРИЗВИЧАЮВАТИСЯ, звикати, принатурюватися, приладжуватися, прилаштовуватися, *г.* до скасовуватися, *жм* підроблятися, *фр.* ЗВАЖАТИ НА, добирати спосіб; *(де)* МОСТИТИСЯ, присусіджуватися.

ПРИСТОСУВАННЯ, пристрій, прилад, механізм, *б.з.* пристосовання, *пор.* АПАРАТ; *(дія)* адаптація ***і*** *п. ф. від* ПРИСТОСОВУВАТИСЯ.

ПРИСТРАСНИЙ, ***(хто)*** гарячий, жагучий, палкий /серцем/, *с.* шалений; *(пошук)* бурхливий, напружений, *г.* ептузіястїчний; *(цілунок)* спраглий, спрагнений; *(читач)* заповзятий; *(вік)* кипучий, буремний.

ПРИСТРАСТЬ, жага, пасія, палке /нестримне/ почуття; *П.* /палка/ любов; *(революційна)* запал, ентузіязм; *(до чого)* потяг, інтерес, захоплення, прагнення /жадоба/ *чого;* ***мн.*** **ПРИСТРАСТІ,** шалені почуття, емоції.

ПРИСТРІЙ, ***див.*** ПРИЛАД.

ПРИСТУП, *(у бою)* атака, штурм; *(кашлю)* напад, ПРИПАДОК; *(до кого)* ДОСТУП.

ПРИСТУПНИЙ, доступний; *(стиль)* доХІДЛИВИЙ, зрозумілий; *(хто)* не зарозумілий, не гордовитий, привітний.

ПРИСУД, вирок; *(збору)* ухвала, рішення; *П.* оцінка, відгук; *(дія)* присудження.

ПРИСУДЖУВАТИ, виносити вирок; *(кару)* встановлювати; *(громадою)* ухвалювати, ішрішувати; *(звання)* надавати; *(приз)* нагороджувати *чим.*

ПРИСУСІДЖУВАТИСЯ, *(біля кого)* сідати, підсідати; *(до гурту)* приставати; *(до кого)* зближатися з; *(до чужих лаврів) п.* лататися, сватагися.

ПРИСУТНІЙ, *г.* приявний, *д.* притомний; *(- гумору творі)* наявний.

ПРИСЯГА, клятьба, обіт, урочиста обіцянка, *р.* присягання; *п* ОБІЦЯНКА.

ПРИСЯГАТИ і **ПРИСЯГАТИСЯ,** давати /складати, приносити, приймати/ присягу, ставати під присягу; божитися, свідчитися Богом; *(на хрест)* цілувати хрест, присягатися на хресті; *(не робити)* зарікатися, складати зарік; *(давати обіт)* обітувати, обіцяти, *з.* заклинатися; *(з нст.* що) запевняти; *ЖМ.* вінчати; & заприсягати/ся/.

ПРИСЯЖНИЙ, присяглий, заприсяжений; *ЯК ЇМ.* присяглий суддя /засідатель, підсудок/; *(відвідувач)* постійний, неодмінний; *(критик) Ж.* штатний.

ПРИТАМАННИЙ, властивий, характерний, прикметний; *п* ПИТОМИЙ..

ПРИТИСК, *(рух)* притискання; *(у мові)* наголос; *Р.* утиск, гнобительство, гніт.

ПРИТИСКАТИ, ПРИДУШУВАТИ; *(до серця)* тулити, притуляти, пригортати; *(ворога)* тиснути; *(- податки)* припікати; *п. ф.* **-АТИСЯ,** *(до чого)* припадати;/ *п. ф. від ~.*

ПРИТИЧИНА *жм.,* перешкода, перепона, завада; *(з ким)* пригода; *(в чому)* причина.

ПРЙТОРК і **ПРИТОРКАТИСЯ,** *див.* ДОТИК і ДОТОРКАТИСЯ.

ПРЙТОРКОМ, *д!* ПОБІЖНО.

ПРИТРИМУВАТИ, підтримувати, утримувати, тримати; *(в льоху)* приберігати; *(рух)* затримувати, сповільняти, гальмувати; *(ходу)* притишувати; *(язик)* прикушувати.

ПРИТРИМУВАТИСЯ, триматися, держатися; *(думки)* додержувати/ся/, дотрймувати/ся/.

ПРИТУЛОК, захисток, пристанок, ПРИСТАНОВИЩЕ; *(звіра)* тїрло.

ПРИТУЛЯТИ і **ПРИТУЛЮВАТИ,** притискати, пригортати; *(до очей)* наближати; *(до стіни)* приставляти; *(двері)* причиняти; *(приказку)* прикладати; *(бездомного)* давати притулок *кому,* поселяти; *(на краю)* примощувати; *(на посаду)* влаштовувати; *(до чого)* додавати, долучати, дотуляти; *док.* ПРИТУЛИТИ, *(голову)* прихилити.

ПРИТУПЛЯТИ, ТУПИТИ; *п.ф.* **-СЯ,** тупіти; *(- пам'ять)* ослабати; *(- зір)* підупадати.

ПРИТЧА, прйповість, БАЙКА, *кн.* парабола, алегорія, *жм.* ПРИЧТА; *ПОБ.* розповідь.

ПРИТЯГАТИ, підтягати, тягти; *(мотузком)* стягати, зав'язувати; *П.* зацікавлювати, привертати увагу, вабити, приваблювати, манити, заманювати; *(до чого)* залучати, привертати; *(до суду) ІД.* позивати.

ПРИТЬМОМ і **ПРИТЬМА** *нр.,* дуже швидко, поспіхом, прожогом; негайно, без затримки, умить; **неодмінно,** конче, обов'язково; настирливо, наполегливо, рішуче; дуже, надто, надзвичайно; зовсім, абсолютно, геть чисто, повністю, до кінця; достеменно, напевно; раптом, несподівано.

ПРИХИЛЯТИ, *(голову)* нахиляти, хилити, нагинати, гнути, спускати, опускати;*(до себе)* пригортати, притуляти, *П.* приваблювати, привертати; *(двері)* причиняти; *(на свій бік)* перетягати; *(до чого)* заохочувати.

ПРИХИЛЬНИЙ, доброзичливий, зичливий, приязний, ласкавий, *б, з.* **люб'язний;** *(до чого)* схильний, *с.* відданий *чому; (серцю)* приємний, милий, симпатичний; *(відгук)* схвальний; *(до чужого горя)* чутливий, чулий, чуйний.

ПРИХИЛЬНИК, прибічник, послідовник, *(теорії)* визнавець; *(таланту)* шанувальник.

ПРИХОВАНИЙ, *(від ока)* схований; Я таємний, негласний; *(процес) мед.* лятентний.

ПРИХОВУВАТИ, ховати, заховувати; *(кого)* переховувати; *(від очей)* прибирати; *(секрет)* таїти, затаювати, замовчувати; *(талант)* не показувати, не виявляти; *(думки)* маскувати, прикривати, тримати в секреті; *(радість)* стримувати, гамувати; *(красу)* скрадати; *(гріх)* покривати; *(гроші)* складати, заощаджувати.

ПРИХОДИТИ, прибувати/пішки/, *о.* притупувати, притьопувати, придибувати; *(до кого)* потикатися, відвідувати *кого,* показувати /появляти/ очі *кому; (додому)* повертати/ся/; *(близько)* підходити; *(- вісті)* надходити; *(- час)* НАСТАВАТИ; *(на світ)* з'являтися, народжуватися; *(- думки)* виринати; *(на думку)* спадати; *(в екстаз)* впадати; *(на поміч)* надавати *що; (до влади)* брати *що; (на шлях)* ставати; *(легко)* діставатися; *неос.* ПРИХОДИТЬ, випадає, *(до діла)* доходить; *дк.* **ПРИЙТИ,** *ф,* примандрувати, притарабанитися, причвалати, пришкандибати.

ПРИХОДЬКО і **ПРИХЇДЬКО,** *д!* ПРИБЛУДА; & прихбдець, приходень, прихода.

ПРИЧАЛ, *д!* ПРИСТАНБ: *(для човнів)* стоянка; *П.* пристановище, притулок, гавань; *(линва) Р. мор.* швартов; *(дія)* причалювання.

ПРИЧАЛЮВАТИ, приставати, ставати на причал, швартуватися; *(судно)* швартувати.

ПРИЧАНДАЛИ *мн., (робочі)* знаряддя, ПРИЛАДДЯ, припас, припаси, *з.* примусія; *(риболовні)* справа, снасть; *П.* атрибути; & причандалля.

ПРИЧАРОВУВАТИ, *(кого)* прилюбляти; *(до себе)* привертати, приворожувати; *(серце)* полонити.

ПРИЧАЩАТИ, давати причастя, сакраментувати; *П.* частувати.

ПРИЧАЩАТИСЯ, приймати причастя; *(до чого) П.* ПРИЄДНАТИСЯ, *п.* підпрягатися; *дк.* **ПРИЧАСТИТИСЯ, запричастйтися.**

ПРИЧЕПА,варивода, гарикало, *о.* іржа, сльота, смола.

ПРИЧЕПУРЮВАТИ/СЯ/, чепурйти/ся/, виряджати/ся/, прибирати/ся/; *П.* опоряджатися/, прикрашати/ся/, підмальовувати/ся/, підкрашувати/ся/.

ПРИЧЕТ, клір; *(царя)* почет; *П.* оточення.

ПРИЧЕТНИЙ, *(до чого) жм.* вмочений у *що, ЯК ЇМ.* учасник *чого.*

ПРИЧИНА, *(дій)* мотив, *жм.* приключка, притичина; *(поважна)* підстава, ПРИВІД; *ФР.* вина; *З.* горе, нещастя, напасть, халепа; *мн.* **ПРИЧИНИ,** *(свої)* міркування.

ПРИЧІЛОК, фронтон; бокова стіна.

ПРИЧТА, пригода, випадок, історія, інцидент; *ЖМ.* ПРИТЧА.

ПРИШЕЛЕПУВАТИЙ, нетямущий, недоумкуватий, ПРИДУРКУВАТИЙ; & шелепуватий.

ПРИШИЙ-КОБИЛІ-ХВІСТ, ки. людина без певних занять, *п.* десята спиця в колесі, п'яте колесо до воза; *ім.* **ПРИШИЙ-ХВІСТ,** ПІДЛАБУЗНИК, *с.* поплептач, поплічник.

ПРИЩЕПЛЮВАТИ і **ПРИЩЕПЛЯТИ,** *(дерева)* щепити, *(вічком)* очкувати; *(віспу)* защіпати; *(Ідеї)* навіювати, накликати, надихати, вселяти, *кн.* вносити у свідомість; *док.* **ПРИЩЕПИТИ,** *(чужі ідеї) ІД* нагодувати чужим /не нашим/ хлібом.

ПРИЩІПЛЮВАТИ, *(н. пальці дверима)* прищикувати, прищипувати.

ПРИЯЗНИЙ, прихильний, дружній, привітний, доброзичливий; *П.* приємний.

ПРИЯЗНЬ, прихильність, доброзичливість, симпатія, дружба, любов; товаришування.

ПРИЯТЕЛЬ, ПРИЯТЕЛЬСТВО і **ПРИЯТЕЛЮВАТИ,** *д!* ДРУГ, ДРУЖБА і ДРУЖИТИ.

ПРІЛИЙ і **ПРІЛЬ,** *д!* ГНИЛИЙ і ГНИЛЬ.

ПРІОРИТЕТ, *(на що)* першість, примат; *ФР. КН.* перевага /*н.* мати пріоритет/.

ПРІРВА, провалля, безодня, урвище, круча, *р.* провал, *д.* відхлань, *як ім. з.* пропасна; *(між А та Б)* розбіжність, незгода, неподоланна суперечність, китайська стіна; *(на воді)* чорторий; *(греблі)* вирва; *(космічна)* чорна діра; *ВУЛ.* пелька; *(хто) Ф.* **ненажера.**

ПРІСНИЙ, не солоний; *(смак)* не гострий; *(корж)* не кислий; Я нецікавий, нудний.

ПРІТИ, дме. ГНИТИ.

ПРОБА, випробування, перевірка, випроба, *о.* пробний камінь; *(п'єси)* репетиція; *(взір)* зразок, взірець; *(чого)* якість, вміст; *(пера)* спроба; *(їжі) з.* куштунок.

ПРОБАЧАТИ/СЯ/, *д!* ВИБАЧАТИ/СЯ/.

ПРОБИВАТИСЯ, прокладати собі дорогу; *(звідки)* прориватися, виринати, просочуватися, проклльовуватися, *ТІ.* виявлятися; *(до мети)* іти пробоєм; *(- сивину)* з'являтися, показуватися, витикатися, проглядати, *соє.* проступати; *(в люди)* вибиватися; *(- звуки)* долинати; *(- вуса)* сіятися, засіватися; *(крізь що /- зелень/)* проростати; *(з дня на день)* ПЕРЕБИВАТИСЯ.

ПРОБИРАТИ, *(моркву)* ПРОПОЛЮВАТИ; *(місце)* очищати, звільняти; *(до кісток)* проймати, пронизувати, дошкуляти; *ЖМ. (словами)* чистити, вичитувати, шпетити.

ПРОБІ! ґвалт! рятуйте! караул! *ПР.* ґвалтом, нахабно, настирливо.

ПРОБІГАТИ, перебігати; *п-к* -АЮЧИЙ, що перебіга, здатний пробіїти, бігун.

ПРОБІЙ, *(діра)* пролом, пробоїна, провал; *(кернер)* пробоєць, пробійник, пробійчик.

ПРОБЛЕМА і **ПРОБЛЕМАТИЧНИЙ,** *д!* ПИТАННЯ і СУМНІВНИЙ.

ПРОБОЄМ *пр.,* на пробій, навально, нахйбно, силою, нахрапом, протоптом, *р.* напропуд, *сов.* напролом.

ПРОБУВАТИ, випроб/6в/увати, *(сили)* перевіряти, *(перо)* робити пробу *чого; (їжу)* куштувати, знімати пробу; *(діяти)* НАМАГАТИСЯ, силкуватися; *(одяг) Р.* приміряти.

ПРОВАЛ, *(стелі)* завал, обвал; *(отвір)* пробій, пролом; *Р.* провалля; *П.* НЕВДАЧА; *(підпілля)* викриття, розконспірація; *(пам'яті)* втрата; *(у пам'яті)* прогалина.

ПРОВАЛЛЯ, ПРІРВА, *г.* рбзвір; *(у мурі)* ПРОБІЙ, вирва, ПРОЛОМ, *сов.* пробоїна.

ПРОВАЛЮВАТИ, *(лід)* проломлювати; *(справу)* завалювати, доводити до краху; *(на іспиті)* зарізувати; *дк.* **ПРОВАЛИТИ,** *(на виборах)* забал/ь/отувати, *о.* провезти на вороних.

ПРОВАЛЮВАТИСЯ, западати, западатися, падати, завалюватися; *(- лід)* проломлюватися, увалюватися; *(у сніг)* угрузати; *(у крісло)* пірнати; *(- дах)* обвалюватися; дк. **ПРОВАЛИТИСЯ,** *ЖМ.* ЗНИКНУТИ, пропасти; *(на іспиті)* сісти маком.

ПРОВИДІННЯ, рука /воля/ Божа /Небес/, перст /промисел/ Божий, *п.* Небо, Небеса.

ПРОВИНА, *д!* ВИНА; *П.* гріх, вада, недолік, *зап.* порок.

ПРОВІД, керівництво, водійство, верховодство, оруда; *(небіжчика)* проводи; *СОВ.* дріт, шнур, кабель; *Р.* супровід, акомпаньямент, *сов.* акомпанемент.

ПРОВІДНИЙ, *(знак)* вказівний; *(- зорю)* путівнйй; *(- тему)* головний, основний; *(фахівець)* чільний, досвідчений, *жм.* підкутий, ведучий; *(- ролю)* керівний, ключовий.

ПРОВІДНИК, проводир, керівник, ватажок, вожай; *(держави)* лідер; *(туристів)* ГІД, *(у поїзді)* кондуктор; *(сліпих)* поводатар, повожатий, ПОВОДИР.

ПРОВІЗІЯ, харчі, провіянт, /харчові/ продукти, їстівні припаси, продовольство.

ПРОВІЗОР, дме. АПТЕКАР.

ПРОВІНЦІЙНИЙ, загумінковий; *(уряд)* місцевий, регіональний; & провінціяльний.

ПРОВІНЦІЯ, *(у державі)* земля, територія, терен, область, регіон; *ТІ.* периферія.

ПРОВІСНИК, віщун, оракул; *(правди)* оповісник, вісник, *а.* герольд; *(змін) П.* ПРИКМЕТА; *пі* ПРОПОВІДНИК.

ПРОВІЩАТИ, пророкувати, віщувати, прорікати, призвіщати, *ур.* вістйти; *(правду)* проповідувати; *(зміни)* провидіти, передбачати; *(нову добу) УР.* сповіщати про.

ПРОВОДЖАТИ, супроводити, супроводжувати; *(небіжчика)* проводити; *(у похід)* виряджати, відпроваджувати; *(кого /очима/)* стежити за.

ПРОВОДИТИ, *(кого)* ПРОВОДЖАТИ; *(куди)* вести, провадити; *(збори)* відбувати; *(межу)* класти, *(шлях)* прокладати; *(струм)* ПРОПУСКАТИ; *(облік)* робити, переводити, *(у книгах)* оформляти, записувати; *(на виборах)* протягати; *(в життя) ІД.* ЗДІЙСНЮВАТИ.

ПРОВОКАТОР, АҐЕНТ, ПІДБУРЮВАЧ; *п-к* **-АЦІЙНИЙ,** провокатйвний, *(запит)* каверзний.

ПРОВОКУВАТИ, *(на щось)* ПІДБУРЮВАТИ; *(конфлікт)* викликати, розпалювати, створювати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що провокує, здатний спровокувати, ПРОВОКАТОР, провокаційний, *(визивний)* провокатйвний.

ПРОВУЛОК, див. ВУЛИЦЯ.

ПРОВЧАТИ, *(за що)* карати, *о.* підковувати на всі чотири; & *р.* лроучувати; *док.* **ПРОВЧИТИ,** о. дати пам'ятного /пам'яткового/, показати, де раки зимують.

ПРОГАЛИНА, *(у мурі)* діра, *(у дошках)* щілина; *(між А та Б) П.* проміжок; *(у лісі)* ГАЛЯВИНА; *(на снігу)* тал, таловина; *(у кризі)* пролиз, пролійзина; *(у пам'яті)* провал; *(в науці)* пропуск, упущення, біла пляма, *г.* недотягнення; & прогалинка, прогалявина.

ПРОГІН, *(між: зупинками)* перегін; *(для дверей)* проріз, отвір; *(між опорами мосту)* проміжок, відстань; *(кола) Б. З.* діяметр.

ПРОГНОЗА, *сов.* прогноз; *(погоди)* передбачення; *д-о* **ПРОГНОЗУВАТИ,** ПЕРЕДБАЧАТИ.

ПРОГОЛОШУВАТИ, проклямувати, *(правду) ур.* голосити; *(мир)* оприлюднювати, обнародувати; *(тост)* виголошувати; *(війну)* ОГОЛОШУВАТИ.

ПРОГОНИЧ, шворінь, швірень, *сов.* болт.

ПРОГОРЯТИ, згоряти, перегоряти; Я не мати щастя; *дк.* **ПРОГОРІТИ,** збанкрутувати, розоритися; *(спійматися на гарячому)* погоріти, спалитися.

ПРОГРАВАТИ, зазнавати поразки /невдачі, розгрому/, не мати успіху /щастя/, *ж. дк.* сісти в калошу; *(в суді)* не вигравати; *(у карти) ф.* продувати, просаджувати; *(у зовнішньому вигляді)* втрачати, губити.

ПРОГРАМА, *(дій)* плян; *(партії)* плятформа, курс; *(концерту)* перелік виступів /номерів/, */друкована/* програмка; *(навчання)* обсяг знань; *(комп'ютера)* закодований ряд команд.

ПРОГРАШ і **ПРбГРА,** *як ім.* програна; *ТІ.* невдача, поразка; *(часу)* втрата.

ПРОГРІХ, *д!* ВЧИНОК, ПРОВИНА, ГРІХ.

ПРОГУЛЯНКА, прохід, прохідка, погуляння, *(піша)* промашка, моціон, *ж.* променад; *(з обідом на природі)* пікнік; & прогулька, прогуляння; *пі* ЕКСКУРСІЯ.

ПРОҐАВИТИ *док.,* упустити рака з рота; *(шанс)* пропустити, не скористатися з; *(по-*

дію) проглedіти, проморгати, проспати царство небесне; *(кохання)* втратити.

ПРОГРЕС, поступ, рух вперед, розвиток; *ЖМ.* зміна на краще.

ПРОГРЕСИВНИЙ, передовий, поступовий; *(- техніку)* новітній, модерний; *(податок)* пропорційно збільшуваний.

ПРОГРЕСУВАТИ, іти /рухатися/ вперед, не стояти на місці, набирати розмаху /сили/, РОЗВИВАТИСЯ, удосконалюватися; п-к **-УЮЧИЙ,** що прогресує, щораз сильніший /активніший/, нестримний, динамічний, прогресивний, *(склероз)* незагальмований.

ПРОДАВАТИ, *(що)* торгувати *чим', ек.* реалізувати; *(все)* розпродувати, випродувати, розпродавати; *(за гроші)* віддавати; *(віру)* зраджувати, запродувати; *(себе) ІД.* ПРОДАВАТИСЯ; *(зуби) ЖМ.* шкірити.

ПРОДАВАТИСЯ, *(ворогам)* запродуватися; *(- повію)* торгувати тілом, продавати себе; *(з торгів)* іти /з молотка/; *дк.* ПРОДАТИСЯ, продати душу.

ПРОДАЖ, продавання; *(усього)* розпродаж, *г.* вйпродаж; *(зворотний)* відпродаж, *(попередній)* передпродаж; *ФР.* торгівля, гендель, купівля-продаж; & спродаж.

ПРОДАЖНИЙ, *(- душу)* запроданський, підкупний; *пор.* ЗРАДНИЦЬКИЙ.

ПРОДИВЛЯТИСЯ, аі ПЕРЕГЛЯДАТИ.

ПРОДІСТАВАТИСЯ, *(углиб)* сягати, просякати, діставатися, *зп.* проникати, *ок.* просягати, *(- коріння)* проростати; *(куди)* ПРОКРАДАТИСЯ; *(- звуки)* долинати; *(оком)* ПРОЗИРАТИ; *(- чутки)* ширитися, просочуватися.

ПРОДОВЖУВАТИ, діяти далі */н.* продовжує їсти = їсть д./, не припиняти; *(кару)* збільшувати; *(довжину)* подовжувати; *(чию працю)* ступати у *чий* слід; *дк.* **-бВЖИТИ,** *(віку)* доточити, не вкоротити; *п.ф.* **-ОВЖУВАТИСЯ,** тривати, ДІЯТИСЯ далі.

ПРОДУКТ, виріб; *(доби) П.* витвір, твір; *мн.* **ПРОДУКТИ,** харчі, ПРОВІЗІЯ, *(консервовані)* консерви.

ПРОДУКТИВНИЙ, *(~ працю)* плідний, плодотворний, *(процес)* результативний; *(суфікс) ЛІНҐ.* словотворчий; & продукційний.

ПРОДУКУВАТИ, *(товар)* виробляти, виготовляти, випускати; *(гормон)* утворювати; п-к **-УЮЧИЙ,** що продукує, зайнятий виробленням, виробник, продуцент, для вироблення.

ПРОДУХ, отвір, щілина, діра, *д.* люфт; *ФР.* провітрювання, вентиляція; & продуховина, продухвина.

ПРОЕКТ, задум, намір; *(будівлі)* плян; *(закону)* начерк, законопроект.

ПРОЄКТУВАТИ, складати /розробляти/ проект; *(машини)* конструювати: *(акції)* планувати, накреслювати; *(на площину) МАТ.* зображати на *чім; (на екран)* переносити.

ПРОЖИВАТИ, ЖИТИ, МЕШКАТИ, *(в лісах)* ВОДИТИСЯ; *(гроші)* витрачати; дк. проіснувати

ПРОЖОГОМ яр., стрілою, дуже швидко, миттю, притьмом, *сов.* стрімголов, стрімко; зараз же, одразу, негайно; одним духом; безоглядно; *пі* СПРОЖОГУ.

ПРОЗА, не поезія; *(життя) П.* сірість, одноманітність, рутинність, *мн.* будні.

ПРОЗАЇК, повістяр; п! ПИСЬМЕННИК.

ПРОЗАЇЧНИЙ, *(твір)* прозовий; *(епізод)* не поетичний, не романтичний; *ТІ.* одноманітний, буденний, звичайний, сірий.

ПРОЗИРАТИ, проглядати, виднітися; *П.* виявлятися, простежуватися, *сов.* проступати; *(темряву)* протинати /прошивати/ зором; *(розумом)* прозрівати; *(у суть)* заглиблюватися, *сов.* вникати; *(вперед)* зазирати; *(майбутнє)* провидіти.

ПРОЗбРИЙ, прозираний, проглядуваний, *ок.* крізькйй; *(- воду)* чйстий-пречистий; *(як сито)* ажурний, ажуровий, прозористий; *(-небо)* світлий, ясний, не затьмарений; *(- шкіру)* який світиться, восковий; *(звук)* мелодійний, чистий; *(смуток) ТІ.* малопомітний, ледве відчутний; *(стиль)* зрозумілий, дохідливий; *(натяк)* неприхований, відвертий; & прозірний, прозірчастий, прозорчастий.

ПРОЗРІВАТИ, ставати зрячим /видющим/; *П.* усвідомлювати істину; *(сховане)* добачати; *(події)* передбачати, провидіти, прозирати; **дк. ПРОЗРІТИ,** *(тьму)* прогледіти.

ПРОЙДА і **ПРОЙДИСВІТ,** авантурйст, авантурник, аферист, шарлатан, *жм.* суціга; *(не промах)* проноза, пролаза, *сов.* хлист; *пор.* ДУРИСВІТ.

ПРОЙМАТИ, *(чим)* протинати, простромлювати, проштрикувати; *(- струм)* пронизувати; *(- запах)* охоплювати, насичувати; *(очима)* прошивати; *(всю істоту)* опановувати, оповивати; *(морозом)* пробирати; *(словом)* ЗВОРУШУВАТИ, глибоко вражати, брати за печінки; *(відразою)* викликати *що; (твір) ТІ.* сповнювати, характеризувати; ***п-к*** **-АЮЧИИ,** що проймає, здатний пройняти, ПРОНИЗЛИВИЙ, гострий, *(мороз)* шпаркий.

ПРОКАЗА, лепра; *(на совісті) П.* Ґандж, недолік, виразка, болячка.

ПРОКИД, пробудження, *у фр.* просип; *(не остаточний)* напівсон, *у фр.* просбння.

ПРОКЛАДАТИ, *(водогін)* класти, укладати; *(канал)* будувати, споруджувати; *(борозну)* проорювати; *(ручку на косовиці)* прокошувати; *(шлях)* розчищати, відкривати, торувати, будувати, простягати, промощувати, проорювати; *(курс)* накреслювати.

ПРОКЛИНАТИ, клясти, викликати, піддавати прокляттю; *(долю)* лаяти, осипати /обкладати/ прокльонами, посилати /слати, сипати/ прокльони *кому.*

ПРОКЛІН, прокляття; *(що тяжіє над ким) ТІ.* тягар; *пре. ми.* **ПРОКЛЬбНИ,** лайка.

ПРОКЛЯМАЦІЯ і **ПРОКЛЯМУВАТИ,** *д!* ЛИСТІВКА. ПРОГОЛОШУВАТИ.

ПРОКЛЯТИЙ, КЛЯТИЙ, *С.* триклятий, *з.* яропудний; *(церквою)* вйклятий; & проклятущий; ***ЛАЙ.*** падлючий.

ПРОКЛЯТТЯ, проклін; *(Церкви)* анатема; *ПРВ. МН.* прокльони, клятьби, кляття; *(на кому)* обов'язок; (!) ПРОКЛЯТТЯ!, грім би мене /тебе, Вас/ побив!

ПРОКРАДАТИСЯ, пролазити, пролізати, пробиратися; *П.* ІНФІЛЬТРУВАТИ *що.*

ПРОЛІТАТИ, *(над чим)* ЛЕТІТИ, перелітати, ШУГАТИ; *П.* мчати, *(- час)* МИНАТИ.

ПРОЛОГ, *(твору)* зачин, зав'язка; *(до опери)* увертюра; *П.* початок, вступ.

ПРОЛОМ і **ПРОЛОМИНА,** *(у стіні)* діра, пробій, прогалина,/?, провалля, провал.

ПРОЛЯГАТИ, *(- шлях)* лежати, тягтися, простягатися, стелитися, простелятися; *(- зморшки)* виступати, */на чому/* проривати *що.*

ПРОМАХ, ляпсус; *(у ділі)* недолік, помилка; *(неуспіх)* невдача; *(з ч.* не) ПРОНОЗА.

ПРОМЕНИСТИЙ, *(- світло)* осяйний, *поет,* світосяйний; *(- зорю)* блискучий; *(день)* сопяшний; *(-людину)* сонцелюбний, життєрадісний, *сов.* сяючий; *(- долю)* радісний, щасливий; *(- слово)* проникливий; *(- красу)* сліпучий; *(- зморшки) сов.* променеподібний; *(- енергію)* променевий; & променястий.

ПРОМЕНІТИ, сяяти, блищати, світйти- /ся/; & променитися.

ПРОМИНАТИ, 1. поминати, минати; *ЖМ.* проходити, проїздити, пролітати; *(хату)* обминати, не заходити до; *(з ч.* не) не забувати, не лишати без уваги; *(навмисне)* уникати, пропускати; *2. (льон)* м'яти; *(ногу)* розминати, розрахувати; *п-к* -АЮЧИЙ, що проминає, минущий, плинний, *г.* промипальпий, *фр.* перебутній.

ПРОМИСЕЛ, *(звіра)* ловля, полювання /на/; *(різьбярський)* ремесло, заняття; *(консервний)* промисловість.

ПРОМІЖОК, *(часу)* інтервал, відтинок,. *сов.* відрізок, *(між А і £ — ще)* прогалина; *(між биками мосту)* прогін.

ПРОМІНЬ, *(світла)* жмут, пук, *р.* смуга; *(надії)* іскра, вогник, жаринка; *АН.* променева кістка; & промінчик, *зб.* проміння.

ПРОМІТНИЙ, пронозливий, спритний, заповзятливий, скорохвацький, *сов.* підприємливий; бистрий на розум, кмітливий, зарадпий; в'юнкий, виверткий.

ПРОМОВА, виступ, слово, *ур.* орація, рація, *(при столі)* спіч; *(гнівно-викриєальна) мн.* філіппіки; н! ДОПОВІДЬ.

ПРОМОВЕЦЬ, оратор, доповідач, *(палкий)* трибун, *(красномовний)* витія; *(з амбони)* проповідник.

ПРОМОВИСТИЙ, *(штрих)* пророчистий; *(погляд)* значущий, багатозначний; *(-цифри)* переконливий; & промовний.

ПРОМОВЛЯТИ, говорити, казати, проказувати, *ур.* ректи; *(до кого)* звертатися, апелювати, адресуватися; *(до серця)* зворушувати *що; (на користь)* свідчити; *(перед ким)* держати річ, виступати, виголошувати промову; док. **ПРОМЙВИТИ,** видобути /здобутися на/ слово.

ПРОНИЗЛИВИЙ, *(крик)* різкий, ДИ-

КИЙ, *ІД.* роздери-душу-крйк; *(біль)* гострий; *(зір)* ПРОНИКЛИВИЙ, *о,* гостроколючий; *(вітер)* дошкульний, пронизуватий, *д.* проймаючий.

ПРОНИЗУВАТИ, протинати, прошивати, проймати; *(твір)* проходити червоною ниткою; **и-к-УЮЧИЙ,** що пронизує, здатний пронизати, ПРОНИЗЛИВИЙ, проникливий, *(біль)* терпкий, *(погляд)* гостроколючий,

ПРОНИКАТИ, *д!* ПРОДІСТАВАТИСЯ; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що сягає, здатний сягнути, глибокосяжиий, глибинний, інфільтраційний, *п!* ПРОЙМАЮЧИЙ.

ПРОНИКЛИВИЙ, *(розум)* глибокий, далекосяжний, *се.* прозірливий, *у.* прозгірливий, *ок.* прозирущий, прозрівущий; *(- слова)* пророчий; *(спів)* ЗВОРУШЛИВИЙ; *(погляд)* гострий, пильний, спостережливий; *(дощ)* ПРОНИЗЛИВИЙ; *п!* КРІЗЬКИЙ.

ПРОНОЗА, не промах, пролаза, *п.* в'юн; *п!* ПРОЙДА.

ПРОНОЗЛИВИЙ, пролазливий, спритний, меткий, ПРОМІТНИЙ; & пронозуватий.

ПРОНОС, *кн.* розвільнення шлунку, *ф.* бігунка, червінка, різачка, швидка Настя, *мед.* дисєнтерія, *сов.* понос.

ПРОНЮХУВАТИ, ПРОЧУВАТИ, ДОШУКУВАТИСЯ, *(шпигуючи)* вишпиговувати,

ПРОПАҐАНДА, агітація; *(війни)* проповідь, проповідування; *(знань)* популяризація

ПРОПАГАНДИСТ, агітатор, *г,* пропагатор; проповідник; *(знань)* популяризатор, сіяч.

ПРОПАГУВАТИ, агітувати; проповідувати; *(знання)* популяризувати, сіяти.

ПРОПАДАТИ, губитися, ЗНИКАТИ, запропадати, іти за водою /вітром, на марне/; *(довго)* бути відсутнім; *(де)* перебувати, бути; *(- сніг)* РОЗТАВАТИ, *(- звуки)* завмирати; *(до часу)* ГИНУТИ; *(без діла)* лежати; *(у біді)* терпіти скруту; *(в тюрмі)* КАРАТИСЯ, страждати; *(з туги)* знемагати; *(марно !- вік/)* минати; *(- мрію)* не здійснютися, сходити на пси, зводитися нанівець; *(за ким)* умирати, потерпати; *п-к* -АЮЧІІЙ, що зника, запропащуваний, приречений щезнути, зникбмий, напівзнйклий, майже зниклий, *п-о* пропащий; *дк.* ПРОПАСТИ, піти прахом /пропадом, на пропасть/, вигинути, *жм.* провалитися, поміж пальцями піти, пропасти, як сіль у воді, *ж.* гавкнути; *(з очей)* зникнути з поля зору.

ПРОПАЖА, *(кого)* **зникнення,** *(чого)* запропащення.

ПРОПАСНИЦЯ, трясця, трясовйця, лихоманка, *мед.* малярія.

ПРОПАЩИЙ, загиблий, зниклий; *(- гроші)* втрачений; *(- голос)* зірваний; *(- долю)* занапащений, запропащений; *(час)* згайнований, змарнований; *(- силу)* безкорисний; *(- діло)* безнадійний, приречений /на невдачу/.

ПРОПИВАТИ, пропускати крізь горло; *(що)* збавляти, псувати, *(розум) ІД,* спиватися,

ПРОПИСУВАТИ, *(в місті)* реєструвати; *(ліки)* виписувати, при-, призначати; *(слід)* проводити; *(ІЖИЦЮ) Щ-* накрутити хвоста, *с.* відшмагати.

ПРОПОВІДНИК, *(волі Божої)* пророк; *(у храмі)* священик, *пі* ОРАТОР; *(віровчення)* поборник, апостол; *(що навертає невір)* місіонер; *(ідей)* АГІТАТОР.

ПРОПОВІДУВАТИ, *(ідеї)* ширити, поширювати, пропагувати, бути поборником *чого; (у храмі)* говорити проповідь/казання, казань/.

ПРОПОВІДЬ, *(у храмі)* казання, казань; *(ідей)* проповідування; *(війни)* пропаганда; *П.* промова, виступ.

ПРОПОЗИЦІЯ, загад, ПОРАДА, думка /я. подати думку/, *п-о* рекомендація, ініціатива,

ПРОПОЛЮВАТИ, проріджувати. ПОЛОТИ.

ПРОПОНУВАТИ, *(кому)* подавати /піддавати, висловлювати/ думку, присоглашати *кого; (діяти)* загадувати, рекомендувати, радити, *жм.* казати, *с,* вимагати; *(мир)* робити пропозицію *чого;* & *жм.* пропонувати; *док.* ЗАПРОПОНУВАТИ.

ПРОПОРЦІЙНИЙ, *у.* домірний, *пі* ВІДПОВІДНИЙ, *фр.* узгоджений.

ПРОПОРЦІЯ, співмірність, співвідношення; *МАТ.* рівність двох відношень.

ПРОПУСК, *(на вхід)* перепустка, дозвіл; *(військ)* перепуск; *(у тексті)* прогалина, біла пляма, *пі* КУПЮРА; *(дія)* пропускання, перепускання..

ПРОПУСКАТИ, *(кого)* давати дорогу *кому; (куди)* впускати; *(ворога)* не затримувати; *(крізь сито)* перепускати; *(струм)* проводити; *(крізь вушко голки)* просмикувати, просиляти; *(чарку)* випивати; *(лекції)* не приходити /не з'являтися/ на; *(стадію розвитку)* минати; *(шанс)* не користатися з; *(видовище)* не бачити; *(у тексті)* випускати, робити пропуски /купюри/; *док.* **ПРОПУСТИТИ,** *(шанс)* ПРОҐАВИТИ.

ПРОРИВ, *(фронту)* пробій, пролом; *(греблі)* прірва; *П. СОВ.* недолік, прогалина.

ПРОРИВАТИ, 1. *(мішок)* продірявлювати; *(греблю)* розмивати, руйнувати; *(фронт)* прориватися через; *(город)* прополювати; *(грядку)* проріджувати; 2. *(канал)* викопувати, прокопувати.

ПРОРИВАТИСЯ, продірявлюватися; *(- греблю)* руйнуватися; *(- хмари)* розриватися; *(крізь що)* продиратися, пробиватися; *(- світло)* прозирати; *(- сміх)* вибухати; *(- запах)* долинати; *(раптом)* виявлятися; *ЖМ.* не стримувати себе, зриватися.

ПРОРІЗ, *(у стіні)* отвір, діра; *(у гіллі)* просвіт, щілина; *(губ)* форма, обрис.

ПРОРОБЛЯТИ, *(отвір)* РОБИТИ; *(тему)* опрацьовувати, СТУДІЮВАТИ; *(кого)* КРИТИКУВАТИ

ПРОРОК, *(біблійний)* апостол, проповідник; *ПОЕТ,* провісник, віщун, ясновидець.

ПРОРОКУВАТИ, віщувати, пророчити, призвіщати, *ур.* вістйти; *(що буде)* прорікати, провіщати, казати наперед, передбачати, провидіти; *(на картах)* ворожити.

ПРОРОЦТВО, *(Боже)* одкровення; *(дія)* пророкування, передбачення, віщування.

ПРОРОЧИЙ і **ПРОРбЦЬКИЙ,** віщий; *(дар)* провісницький, провісний; *(- слова)* мудрий, проникливий.

ПРОСВІТ, *(між дошками)* щілина, прогалинка; *Р.* проміжок; *(утворений світлом)* смуга, пляма; *П.* просвіток; *(вікна)* проріз; *(між рейками) сов.* зазор; *(на погонах)* смужка.

ПРОСВІТА, освіта; *пі* ВЧЕННЯ, НАУКА.

ПРОСВІТНИК і **ПРОСВІТНИЦЬКИЙ,** *д!*ПРОСВІТЯНИН і ПРОСВІТЯНСЬКИЙ.

ПРОСВІТНІЙ, освітній; просвітянський, просвітительський, просвітницький.

ПРОСВІТОК, просвіт, щілина, прогалина; *(серед негоди)* вйпогодження; *(у скруті) П.* розрада, втіха, полегшення.

ПРОСВІТЯНИН, просвітитель, **просвітник,** освітянин, *а.* культуртрегер; член т-ва «Просвіта».

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ, просвітительський, просвітницький; стосовний до т-ва «Просвіта».

ПРОСВІЧУВАТИ - ОСВІЧУВАТИ; *(- світло)* просвітлювати; *д-о* -СЯ *сов., у.* світитися.

ПРОСИП, due. ПРОКИД.

ПРОСИТИ, прохати, звертатися з проханням; *(суд)* клопотатися перед *ким; (слізно)* БЛАГАТИ, вимолювати; *(уперто)* КАНЮЧИТИ; *(уклінно) зп.* бгіти чолом; *(куди)* запрошувати, кликати; *{їсти)* припрошувати; *(ціну)* правити; *(милостиню)* ЖЕБРАТИ; *(за кого)* клопотатися; *(вибачення /у кого/) ІД.* вибачатися перед *ким,* перепрошувати *кого; (слави)* домагатися; *(смерти /кому/)* накликати *що* на *кого; п!* АПЕЛЮВАТИ.

ПРОСЛАВЛЯТИ, *(кого)* славити, вихвалляти, ЗВЕЛИЧУВАТИ, вихваляти, уславляти, покривати /вкривати/ славою, *кн.* кадити тимІям *кому, г.* величати, *неї.* ославляти; *(у піснях)* оспівувати; *(себе) ІД.* ПРОСЛАВЛЯТИСЯ.

ПРОСЛАВЛЯТИСЯ, уславлятися, здобувати /набувати, заживати/ слави, укриватися славою, здобувати ім'я; *(чим)* прославляти /уславляти/ себе.

ПРОСбННЯ, див. ПРОКИД.

ПРОСОЧУВАТИСЯ, *(- рідину)* цідитися, */куди/* насочуватись, сочйтися; *(- запах)* продіставатися, */- світло — ще/* прозирати, пробиватися; (за *грати)* доходити, */з-за грат/* пробиватися; *(чим)* насичуватися, */рідиною/* ПРОСЯКАТИ.

ПРОСПЕКТ, *див.* ВУЛИЦЯ; *(наукової праці)* короткий зміст /виклад/; *(рекламованих товарів)* довідник, прайскураит, каталог.

ПРОСПЕРУВАТИ *д.,д!*ПРОЦВІТАТИ.

ПРОСТАК, *як ім.* нехитрий, *ок.* паївняк; *ЗСТ.* простолюдин, не шляхтич, не дворянин; & простачок, лростачйсько, *зб.* простацтво.

ПРОСТАЦЬКИЙ, простонародній, простолюдний; *(рід)* простий, не шляхетний, не родовитий; *(тон)* вульгарний.

ПРОСТЕЖУВАТИ, стежити, вистежувати; *(за килі)* допильновувати *кого; д-о* -СЯ, *(якриса в чому)* прозирати.

ПРОСТИЙ, не складний; *(плян)* не важкий, зрозумілий; *(- мову)* не вигадливий, не пишномовний, не кучерявий; *(- життя)* буденний; *(обід)* не пишний, не розкішний, скромний; *(- гру актора)* природний; *(лист)* звичайний, не рекомендований; *(- карту)* не козирний; *(серцем)* щирий, відвертий, простодушний, не двоєдушний; *(у стосунках)* невимушений, безпосередній; *(- якість)* грубий, неякісний; *(рід)* ПРОСТАЦЬКИЙ; *(- дорогу)* рівний, прямий, найкоротший; *(дріб) МАТ.* не десятковий.

ПРОСТИТУТКА, ПОВІЯ, паплюга, кокотка, продажна жінка; *П.* безпринципна особа.

ПРОСТІР, просторінь, обшар, *поет,* шир; *(землі)* територія, площа, терен; 77. розмах, воля, роздолля; *(під що)* вільне місце; & просторище, просторість, просторовисько.

ПРбСТО *пр.,* по-простому, нескладно *і всі п. ф. від* ПРОСТИЙ; *о.* /як/ раз плюнути; *ПРИЙ.* проти */н.* неба/; *Ч.* не інакше, як */н.* просто брехня/; *(з ч.* не) не лише, не тільки */н.* не просто пісня/; *(звати)* коротко; *(робити)* легко.

ПРОСТОВЙСНИЙ, вертикальний, прямовисний, простопадний, *о.* стрімкий.

ПРОСТОВОЛбСИЙ, без шапки /хустки, головного убору/; *(- голову)* непокритий.

ПРОСТОДУШНИЙ, довірливий, наївний, нехитрий, простий серцем, щиросердий.

ПРОСТОЛЮД і **ПРОСТОЛЮДДЯ,** простацтво, простонароддя, простота, *зн.* чернь, плебс, голота.

ПРОСТОРИЙ, місткий; *(двір)* великий; *(шлях)* широкий; *(- море)* БЕЗМЕЖНИЙ; *(- життя)* вільний; *(- тему)* розлогий.

ПРОСТОРІКУВАТИ і **ПРОСТОРІКАТИ,** розпатякувати, багато говорити, розводитися, переливати з пустого в порожнє, говорити на вітер, РОЗВОДИТИ антимонії, *(в повчальному тоні)* резонерствувати; ТЕРЕВЕНИТИ.

ПРОСТОРІКУВАТИЙ, багатослівний, багатомовний, марнослівний, *ок.* рясномбвний.

ПРОСТОТА, нескладність *і всі пах. від* ПРОСТИЙ; *тпк.* ПРОСТОТА, ПРОСТОЛЮД.

ПРОСТРОМЛЮВАТИ, *д!* ПРОШИВАТИ.

ПРОСТРОЧЕНИЙ, задавнений, передавнений, *г.* вигаслий.

ПРОСТРОЧУВАТИ, *(шво)* прошивати строчкою; Я. прострілювати; *(термін)* пропускати, *(сплату) ок.* задавнювати, передавнювати,

ПРОСТУВАТИ, *(куди)* ПРЯМУВАТИ; *(гордо)* крокувати, виступати, іти церемоніяльним кроком, тримати /міряти/ крок; *(за ким)* іти /слідом/; *пі* РУШАТИ; *(робити прямим)* розгинати, випрямляти, випростувати.

ПРОСТУДА, застуда, перестуда, *д.* остуда.

ПРОСТЯГАТИ, *(руку)* витягати, */для вітання/* подавати; *(крила)* розпростувати, розпускати, розгортати, розпростирати; *(руки)* розставляти, *(гілки)* розкидати; *(дорогу)* прокладати; *пі* ПРОТЯГАТИ; *ід.* **ПРОСТЯГТИ НОГИ,** опрягтися, врізати дуба.

ПРОСТЯГАТИСЯ, протягатися, тягтися, *(-руку)* витягатися; *(- гілля)* розкидатися; *(- рельєф)* тягнутися, широчіти; *(килимом)* простелятися, розстилатися; *(- лани)* розлягатися; *(до межі)* сягати; *дк.* ПРОСТЯГТИСЯ, заорати носом, *пі* УПАСТИ.

ПРОСУВАТИ, рухати, *(справу)* давати хід ***чому,***

ПРОСЯКАТИ, *(що)* просочуватися крізь *що; (чим)* наейчувати/ся/, просочувати/ся/, *г.* пересякати, */- душу/* наливатися, *пі* ПЕРЕЙМАТИСЯ.

ПРОСЬБА, прохання; *(на письмі)* заява, КЛОПОТАННЯ, АПЕЛЯЦІЯ, *з.* супліка.

ПРОТЕ *сп.,* але, та, однак, одначе, а втім.

ПРОТЕГУВАТИ, *(кому)* сприяти, опікувати /бути опікуном/*кого,* опікуватися кіш.

ПРОТЕЖЕ, *як ім.* протегований, опікуваний, підопічний; *П.* улюбленець, *с.* фаворит.

ПРОТЕКТОР, опікун, захисник, *о.* рука, *сов.* покровитель.

ПРОТЕКЦІЯ, заступництво, опіка, підтримка, *фр.* рука, з. зарука, *жрг.* блат, дах.

ПРОТЕСТ, рішуча незгода /незадоволення, заперечення/.

ПРОТЕСТУВАТИ, засвідчувати /висловлювати/ протест, виступати з протестом; *п-к* **-ЛТОЧИИ,** що протестує, змушений п., протестант, учасник протесту, протестаційний.

ПРОТИ *прий.,* супроти; *(зими)* назустріч *чому; (світла)* насупроти; *(п'ятниці)* напередодні; *(ночі)* перед *чим; (кого нема дужчого)* порівняно з кіш.

ПРОТИБОРСТВУВАТИ, БОРОТИСЯ /з *ким/,* конфронтувати, *п!* ПРОТИДІЯТИ; **-УЮЧИИ,** що бореться /з/, втягнутий у протиборство /конфронтацію/, протиборчий,супротивний.

ПРОТИВИТИСЯ, *див-* ОПИРАТИСЯ.

ПРОТИВНИЙ, *(бік)* протилежний; *(- течію)* зустрічний, супротивний; *(чиїйсь волі)* непокірний, незгідний з; *(- слово)* суперечний.

ПРОТИДІЯТИ, діяти всупереч, бути в опозиції; ОПИРАТИСЯ, ставити /чинити/ опір /спиці в колеса/, ставати проти, протиббрствувати, протистояти: *пі* ПЕРЕШКОДЖАТИ.

ПРОТИЗАКОННИЙ, протиправний, незаконний; *пі* ЗАКОННИЙ.

ПРОТИЛЕЖНИЙ, *(бік)* противний; *(погляд)* полярний; *(вітер)* зустрічний, супротивний.

ПРОТИЛЕЖНІСТЬ, *р.* противність; *(кому)* антипод; *фр. п.* полюс; *(діяметральна) Щ.* небо і земля; *пі* КОНТРАСТ.

ПРбТИНКА, кома.

ПРОТИОТРУТА, антидот; *(проти моди) П.* засіб, лік.

ПРОТИПРИРОДНИЙ, ненормальний, ненатуральний, неприродний, незвичайний.

ПРОТИСТАВЛЯТИ і **ПРОТИСТАВИТИ,** *(кого кому)* ставити у приклад, прирівнювати до.

ПРОТОКА і **ПРОТОКОЛЮВАТИ,** *д* КАНАЛ і ЗАПИСУВАТИ.

ПРОТОПРЕСВІТЕР, *див.* СВЯЩЕНИК.

ПРОТОТИП, *г.* первовзір; *(героя)* прообраз, первообраз; *(речі)* зразок, взірець.

ПРОТОЧИНА, *(у греблі)* діра; *(у човні) сов.* теча.

ПРОТбЧНИЙ і **ПРОТЇЧНИЙ,** *(- воду)* не стоячий, текучий, біжучий.

ПРОТЯГ, 1. *(у хаті)* продув; *(у полі)* /шпаркий/ вітер; 2. *(часу)* біг, плин; *(у мові)* сповільнення, затримка; *Б. З.* продовження; & *ок.* простяж.

ПРОТЯГАТИ, ТЯГТИ через, *(руку)* ПРОСТЯГАТИ, *(слова)* роз-, *(до ранку /- хворого/)* до-, *(холодом)* по-, *(час)* за-, **ЦД.** зволікати, *(фазу)* продовжувати; *(в газеті)* /гостро/ критикувати; *док.* **ПРОТЯГТИ, *(на*** *пенсії)* прожити, проіснувати.

ПРОТЯГЛИЙ, *(звук)* тягучий, довгий, плавний, з протягом, *д.* тягучкий, протяжний.

ПРОТЯГОМ *прий., (зими)* продовж; *ПР.* протягло, тягуче, з протягом, розтягаючи.

ПРОФАН, НЕУК, невіглас, *ев.* некомпетентна особа.

ПРОФЕСІЙНИЙ, фаховий, *сов.* професіональний; *пр.* **ПРОФЕСІЙНО,** кваліфіковано.

ПРОФЕСІОНАЛ, фахівець, спеціяліст, *жм.* спец, *д.* професіоналіст.

ПРОФЕСІЯ, фах, **спеціальність,** *кн.* рід занять; *(шевця)* ремесло; *п!* КВАЛІФІКАЦІЯ.

ПРОФЕСОР, *д!* НАУКОВЕЦЬ; *Ж.* ЗНАВЕЦЬ; *Г.* УЧИТЕЛЬ; & *зб.* професура.

ПРОФІЛАКТИКА, запобіжні /профілактичні/ заходи.

ПРОФІЛАКТИЧНИЙ, *д!* ЗАПОБІЖНИЙ.

ПРОФІЛЬ, вигляд збоку, *пі* ОБР.ИС; *(дороги) ТЕХ.* переріз; *(фаху)* спрямування; *(установи)* спеціялізація.

ПРОХАННЯ і **ПРОХАТИ,** *д!* ПРОСЬБА і ПРОСИТИ.

ПРОХАЧ, давець скарги, скаржник, *з.* суплікатор; *(милостині)* ЖЕБРАК, *зн.* канюка.

ПРОХІД, *(слуховий) ан.* канал; *(штучний крізь гору)* тунель; *фр.* проступок /*н.* не дає мені' проступку/; *пор.* ОТВІР; *тлк.* **ПРб-ХІД,** ПРОГУЛЯНКА.

ПРОХІДНИЙ, *(двір) св.* крізний; *(пункт)* контрольний, перевірчий; *(шлях)* проїзний.

ПРОХОДИТИ, іти, переходити; *(вперед)* ступати; *(віддаль)* долати; *(повз)* минати; *(- час)* летіти, пролітати; *(- військо)* пересуватися; *(~ гомін)* прокочуватися; *(- чутки)* ширитися; *(тілом)* ПРОЙМАТИ *що; (в уяві)* пропливати; *(- трасу)* тягтися, простягатися; *(гірський кряж:)* перетинати; *(непомітно)* прокрадатися; *(куди)* прямувати, подаватися; *(до господи)* вступати; *(науки) ШК.* вивчати; *(службу)* відбувати; *(- воду)* просочуватися; *(чим)* просякати /*н.* потом/; *(наскрізь)* пронизувати, пробивати, протинати; *(- ухвалу)* прийматися, ухвалюватися; *(- процес)* відбуватися, перебігати; *(шахту)* виробляти; *(- болячку) ЖМ.* минатися; *док.* **ПРОЙТИ,** *ір.* продйбати, *(- час)* зійти, *(минути)* збігти за водою.

ПРОХОЛОДА, охолода; *(в повітрі)* свіжість; *(в саду)* холодок, затінок, ТІНЬ, затишок, тіньбк; & прохолодь; *д-о* **ПРОХОЛОДЖУВАТИ,** студити, холодити, вихолоджувати.

ПРОХОЛбДНИЙ, *(вітер)* свіжий, холодненький; *(тон)* байдужий, холодний, офіційний.

ПРОЦВІТАННЯ, цвітіння, розквіт, с. буяння; *17.* успіх, /успішний/ розвиток.

ПРОЦВІТАТИ, розквітати, цвісти, квітнути, с. буяти; *ЖМ.* багатіти, жити в добрі, гараздувати; *(- діло)* розвиватися, мати успіхи, *д.* просперувати; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що процвіта, опромінений успіхом, *п-к* щасливий, медоносний, квітучий, о. у розквіті

ПРОЦЕДУРА, *(юридична)* формальність, *НҐ.* тяганина; *МЕД.* лікувальна акція /сеанс/.

ПРОЦЕНТ, відсоток, сота частина /частка/, *у.* лихва; *(маклерський)* винагорода.

ПРОЦЕС, *(розвитку)* хід, плин, перебіг; *(судовий)* справа, розгляд, *г.* розправа.

ПРОЦЕСІЯ, *(весільна)* поїзд, кортеж, похід; *(похоронна)* ПОХОРОН.

ПРОЧАНИН, богомолець, Божий чоловік, *кн.* пілігрим.

ПРОЧУВАТИ, зачувати, прознавати, довідуватися, ДІЗНАВАТИСЯ; *П.* передчувати.

ПРОЧУНЮВАТИ, **опом'ятовуватися,** приходити до пам'яті, прочумуватася; *(після хвороби)* видужувати, оклигувати; **док.** **ПРОЧУНЯТИ,** прочухатися.

ПРОЧУТТЯ, *див.* ПЕРЕДЧУТТЯ.

ПРОЧУХАН і **ПРОЧУХАНКА,** *(кара)* натруска, хлбста, д. халазія, *(догана)* нагінка; *(бійка)* наминачка, *с.* бій.

ПРОШАРОК, *(ізоляції)* шар; *(суспільний) П.* верства, група, клан, *с.* кляса, клас.

ПРОШИВАТИ, проштрикувати, штрикати, протинати, протикати, простромлювати, проколювати, ПРОНИЗУВАТИ; *док.* **ПРОШИТИ,** проштрикнути, шпигнути, шпирнути.

ПРОЩА богомілля, пілігримство; *(гріхів)* прощення, відпущення.

ПРОЩАЛЬНИЙ, *(- молитву)* розгрішальний, *ок.* розгрішущий; *(промінь)* останній.

ПРОЩАТИ, *(кому)* дарувати, пробачати, ВИБАЧАТИ, *юр.* амнеcтувати; *(гріхи)* відпускати; *(кого) З. Г.* прощатися з *ким; пак.* ПРОЩАВАЙ/ТЕ/!, оставай/те/ся здоров/і!

ПРОЩАТИСЯ, *(з ким)* розставатися, говорити останнє прощай /*ф.* співати відхідну/ *кому, з. г.* прощати *кого; (з чим)* ставити хрест на; *(кому)* вибачатися, пробачатися, даруватися; *док.* ПОПРОЩАТИСЯ, *(з ким) з.* попроїдати *кого.*

ПРОЩЕННЯ, вибачення, пробачення, *фр.* пардон; *(від кого)* помилування.

ПРОЯВА, диво, оказія, рідкісна подія /річ/; *(- істоту)* потвора, *(хто)* оригінал, ексцентрична особа; *ФР.* не знати хто /що/; *ЛАЙ.* пройда; *ЗСТ.* явище.

ПРОЯСНЮВАТИСЯ, *(- небо)* випогоджуватися, роз-, розгодинюватися, ясніти; *(- диво)* з'ясовуватися; *(- очі)* пожвавлюватися, розпромінюватися; *(в душі)* світліти; *(- факти)* ставати на свої місця; *док.* **ПРОЯСНИТИСЯ,** вйясніти, розсвітатися.

ПРУГ, *(кручі)* край; *(дошки)* ребро, руб; *(посуду) мн.* вінця; *(тканини)* окрайка, крайка; *(на тілі)* смуга, зморшка, *мн.* брижі; *Р.* обрій; *(останній) П.* межа, грань; *(вечірній)* упруг.

ПРУДКИЙ, швидкий, хуткий, бистрий, *(як стріла)* нестримний, *сов.* стрімкий; *(хто)* меткий, моторний, прудконогий, прудкобіжний; *(до чого)* здібний, спритний.

ПРУДКІСТЬ і **ПРУДКО,** *д!* ШВИДКІСТЬ і ШВИДКО.

ПРУЖНИЙ, пругкий, тужавий, пружйстий; *(рух)* пружинистий; *(- тіло)* тугий, гнучкий, м'язистий, міцний, пружнястий, пружнастий; & пружкий.

ПРУТ, хворостина, хлудйна, різка, дубець, хмизина, *(з лози)* лозина; *(металевий)* стрижень; & пруток, прутйна, *зо.* пруття.

ПРУЧАТИСЯ, *(чинити опір)* огинатися, опинатися, опиратися; *(руками й ногами)* борсатися, шарпатися; *(- немовля)* корчитися; 77. не підкорятися, протидіяти.

ПРЯЖЕНЯ, омлет.

ПРЯЖИТИ і **ПРЯГТИ,** *(на вогні)* смажити, просмажувати, прожарювати; *(молоко)* спряжувати; *(вогнем)* катувати; *(- сонце)* палити.

ПРЯМИЙ, рівний, не кривий; *(- лінію)* простий; *(волос)* не кучерявий; *(почерк)* не похилий; *(як явір)* стрункий; *(курс)* невідхильний; *(- переговори)* безпосередній; *(- значення)* буквальний, не переносний; *(- користь)* очевидний, безперечний; *(виклик)* неприхований, незамаскований; *(- протилежність)* повний, цілковитий; *(- вдачу)* відвертий, щирий, *(погляд)* чесний; *ЖМ.* справжній, достеменний; *(кут) ІД.* кут 90°; & пряменький, прямісінький.

ПРЯМО *пр.,* рівно, просто, без закрутів *і всі мож. пох. від* ПРЯМИЙ; *(ходити)* не згинаючись; *(під пряміш кутом)* прямовисно, навсторч, вертикально; *(проти чого)* якраз, саме; *(як хто)* цілком, чисто, достеменно.

ПРЯМОВИСНИЙ, *див.* ПРОСТОВИСНИЙ.

ПРЯМОКУТНИК, *див.* ПАРАЛЕЛОГРАМ; *(рівнобічний)* квадрат.

ПРЯМУВАТИ, іти, ПРОСТУВАТИ; *(за ким)* іти назирці; *(на що)* тримати курс, орієнтуватися; *(- думки) П.* спрямовуватися; *(- вулицю)* пролягати, простягатися; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що прямує, по дорозі /в дорозі, з думкою *пй/ куди, п-к/ім.* подорожній.

ПСАЛОМ і **ПСАЛЬМА,** *(релігійний)* пісня, молитва; *(кому)* гімн.

ПСЕВДОНІМ, прибране ім'я /прізвище/; *(підпільника) г.* псевдо.

ПСИХ і **ПСИХОПАТ,** *д!* НЕНОРМАЛЬНИЙ; **ПСИХІКА,** ментальність, душевний склад.

ПСИХІЧНИЙ, *(стан)* душевний; *(світ)* внутрішній, духовий, *сов.* духовний.

ПСУВАТИ, *(речі)* пошкоджувати, *д.* нищити; *(харчі)* переводити; *(здоров'я)* збавляти, нівечити, *(життя)* калічити; *(роботу)* партачити; *(дитину)* розбещувати; *(машину)* виводити з ладу; *пі* МАРНУВАТИ.

ПСУВАТИСЯ, *(- речі)* нищитися; *(- господарство)* підупадати, сходити на пси, тріщати по всіх швах; *(- добро)* ПЕРЕВОДИТИСЯ; *(- погоду)* гіршати, погіршуватися; *(- мотор)* відмовляти, терпіти аварію.

ПТАХ, птиця; *(невмируціий) міт.* Фенікс; *(залізний) ІД,* літак; *(хто) ІР.* тип, проява, екземпляр; *8с* пташечка, пташка, пташок, птаха, пташина, *зб.* пташня, птаство

ПТАШАЧИЙ, пташиний, *г.* пташий, *д.* птичий.

ПУБЛІКА, *(в залі)* авдиторія, глядачі, глядацтво, слухачі, слухацтво, відвідувачі; *ЖМ.* люди, народ, *(багата)* товариство; *(така)* сорт людей; *П.* громадськість.

ПУБЛІКА, сором, ганьба; *(- жінку)* повія; *(- чоловіка)* розпусник.

ПУБЛІКАЦІЯ, *(- втрату грошей)* оголошення; *(дія)* друкування, оприлюднення, видання, публікування; *мн.* **ПУБЛІКАЦІЇ,** *як ім.* надруковане.

ПУБЛІКУВАТИ, *(твори)* видавати, друкувати, оприлюднювати, пускати у світ.

ПУБЛІЦИСТ, письменник, ЖУРНАЛІСТ.

ПУБЛІЧНИЙ, ПРИВСЕЛЮДНИЙ; *(суд)* гласний, відкритий; *(шпиталь)* громадський; *(- бібліотеку)* загальний, загальнодоступний; *(спокій)* суспільний.

ПУГА, *див.* БЛТІГ.

ПУДЛО, футляр, коробка, *д.* пуздерко; & пуделко.

ПУЗАНЬ, **черевань,** *як ім.* ПУЗАТИЙ; & пузйн.

ПУЗАТИЙ, череватий, бокатий, брюхатий, животатий; *(-річ)* з випнутими боками.

ПУЗО, **живіт, черево, брібхо,** *ур.* чрево.

ПУК, ЖМУТ, в'язка; *(сіна)* віхоть; *(світла)* промінь; & ПУЧОК.

ПУЛЬВЕРИЗАТОР, розпилювач, розбрйзкувач; *пор.* ПРИСКАВКА.

ПУЛЬС, *у.* живчик, живець, б'ючка; *(життя) П.* ритм, темп.

ПУЛЬСУВАТИ, *у.* б'ючкувати; *(- море)* коливатися; *(- пульс)* БИТИ; *п-к* **-УЮЧИИ,** що пульсує, пульсатор, *п-к* пульсаторний, пульсаційний, б'ючкйй, */біль/*штрикучий.

ПУНКТ, *(найвищий)* місце, точка; *(медичний)* частина; *(поворотний)* момент; *(пакту)* параграф; *(населений) ІД* ОСЕЛЯ, поселення, місцевість; *(для збору) г.* станиця.

ПУНКТУАЛЬНИЙ, *див.* АКУРАТНИЙ.

ПУП, *(землі) ТІ.* центр.

ПУП'ЯНОК, брунька, парость; *(квітки)* бутон; & пуп'яшок.

ПУРПУРОВИЙ, *(колір)* багряний, густочервбний, шарлатний, шарлатовий, *сов.* яскравочервоний; & пурпурний.

ПУРХАТИ, *(- птахів)* літати, перелітати, *п. ф.* пурх; *(по хаті) П.* сновигати /як пташка/.

ПУСКАТИ, *(з рук)* випускати; *(віжки)* попускати; *(на гулі)* дозволяти йти; *(на волю)* відпускати, звільняти; *(до хати)* впускати; *(вперед)* пропускати; *(па раду)* допускати; *(на поталу)* віддавати; *(змія)* запускати; *(старцем)* робити; *(у воду)* топити, занурювати, спускати, опускати; *(грудкою)* кидати *що; (стрілу)* вистрілювати; *(у друк)* давати; *(в народ)* поширювати *де; (в повітря)* висаджувати; *(слова на вітер)* говорити; *(славу)* розпускати; *(кіно)* демонструвати, крутити; *(під що)* використовувати *як; (крам) ЖМ.* збувати; *(гроші марно)* витрачати, цйндрити; *(запах)* виділяти; *(листя)* ронити, губити; *(поштою) Д.* надсилати; *(ману /на кого/) ІД.* вводити в оману /задурманювати/ *кого; (тумана) ІД.* дурити.

ПУСКАТИСЯ, *(іти)* починати; *(на дно)* іти; *(па що)* вдаватися до *чого* /я. на хитрощі/; *(у спогади)* вдарятися; *(у мандри)* вирушати; *(на пси)* сходити; *дк.* ПУСТИТИСЯ, *(йти)* почати; *(на що)* піти, наважитися, вдатися до *чого; (- кущ)* вирости; *(берега) ІД.* занедбати /попустити/ себе.

ПУСТЕЛЯ, *ур.* пустиня; *(снігова /на Півночі/)* тундра; *П.* безлюддя, порожнеча.

ПУСТЕЛЬНИЙ, *(край)* безлюдний, малолюдний, незаселений, необжйтий; *поет.* пустоширокий.

ПУСТЕЛЬНИК, *див.* САМІТНИК.

ПУСТИЙ, порожній; *(край) д!* ПУСТЕЛЬНИЙ; *(-місце)* вільний; *(борщ)* пісний; *(погляд)* невиразний, тупий; *(стовбур)* порожнистий, пустотілий; *(- слова)* беззмістовний, несуттєвий, *(звук)* марний; *(хто)* обмежений, пустопорожній, легковажний, несерйозний; *(- зілля)* непотрібний, безкорисний; ***пр.*** *сл.* ПУСТИ! дрібниця! дурниця! дарма! *пр.* **nV'СТО,** пброжньо *і всі п. ф.; (де) о.* ні душі.

ПУСТКА, пусте /спустіле/ житло; *(иеобжшпа земля)* пустир, пустище, пустирище, пустйкня, пустовщйна; *(в хаті)* запустіння; *(в серці)* ПОРОЖНЕЧА.

ПУСТОТА, ПОРОЖНЕЧА; *Р.* порожнина; ***пит.*** **ПУСТбТА,** ПУСТОЩІ.

ПУСТОТЛИВИЙ, грайливий, жартівливий, легковажний, *с.* шалапутний, збитошний.

ПУСТОШИТИ, ***див.*** **СПУСТОШУВАТИ.**

ПУ'СТОІЩ, витівки, пустування, *з.* пустота.

ПУСТУВАТИ, гратися, бавитися, розважатися, *с.* витворяти, витівати, жирувати, вибрикувати, ходити на головах, робити збитки, *пі* БЕШКЕТУВАТИ.

ПУСТУН, жирун, збитошник, *с.* БЕШКЕТНИК, шибеник, паливода; & пустій.

ПУТНІЙ, путящий, доладний, *(-річ)* здалий, *о.* до діла; *(- слово)* вартий /уваги/, доречний, розумний.

ПУТО, *(яким спутують)* мотузок, ремінь. ланцюг; *мн.* **ПУТА,** кайдани, *П.* закови, *од.* ретязь; *(самітників)* вериги.

ПУТТЯ, користь, вигода, *з.* путь.

ПУТЧ і **ПУТЯЩИЙ,** *д!* ПЕРЕВОРОТ І ПУТНІЙ.

ПУТЬ, шлях, дорога, *поет,* путь-дорога; *(світил)* орбіта; *ФР.* відстань; *(куди)* напрям, маршрут, курс; *(далека)* подорож; *(терниста)* поле /діяльносте/.

ПУХ, дрібне пір'я; *ЖМ.* перина, пуховик, /пухова/ подушка; *П.* сніг.

ПУХИР, *(на воді)* булька, бульбашка, пузир; *(жовчний)* міхур; & пухирець, піхур.

ПУХКИЙ, **розейпчастий;** *(грунт)* м'який, копкий; *(пиріг)* пухнастий; *(- тіло)* пухнатий, ПУХЛИЙ; *п!* СИПКИЙ.

ПУХЛИЙ, опухлий, набряклий, набубнявілий; *(- тіло)* ПУХКИЙ; *(гаманець)* товстий, роздутий, набитий; *(пиріг) Р.* пухнастий; *пі* БРЕЗКЛИЙ.

ПУХЛИНА, опух, набряк, пухлятина, *(водяна)* **набреск;** ***(під оком)*** синець; *(ракова) МЕД.* новоутворення.

ПУХНАСТИЙ, *(- пташеня)* пухнатий, вкритий пухом; *(килим)* волохатий, кошлатий, ворсистий; *(сніг)* лапатий; *(- шерсть)* м'який, густий, пишний; *(пиріг)* пухкий.

ПУХНУТИ, опухати, набрякати, бубнявіти; *ЖМ.* гладшати; *ТІ.* роздаватися, роздиматися, *сов.* розбухати.

ПУЧКА, кінчик пальця; *(руки)* палець; *(тютюну)* дрібка, *сов.* щіпка; & пучечка.

ПУЧОК, в'язка, жмут/ок/, ПУК; *(волосся)* пасмо, пелех; *(рож)* букет; *(іскор)* сніп.

ПХАТИ, штовхати, турляти, підштовхувати; *(на що) ТІ.* підбивати; *(звідки)* виштовхувати, *(куди)* заштовхувати, *(скрізь)* розпихати, *(носа)* стромляти; *(у горло)* запихати, *(до кишені)* засувати; *(до рук)* сунути, тицяти.

П'ЯВКА, кровопйвчий хробак; *(хто) П.* КРОВОЖЕР, ПАВУК.

П'ЯДЬ, *(землі)* смужка, клаптик, латка; *ФР.* крок/н. ні на п'ядь/.

П'ЯНИЙ, нетверезий, *жм.* **напитай,** *зн.* налиганий, *(трохи)* підпилий, підпитий, захмелений, *(дуже)* п'яний, як ніч /чіп, земля, квач/; *(від щастя)* сп'янілий, одурілий; *(трунок)* хмільний, п'янкий; *пор.* П'ЯНИЦЯ.

П'ЯНИТИ, оп'яняти, хмелити, *пі* ЗАПАМОРОЧУВАТИ, *сов.* дурманити; Я. збуджувати, захоплювати.

П'ЯНИЦЯ, пияк, пияка, пропій, пропбєць, пиворіз, брагун, бражник; & п'янюга, п'яничка; *пор.* АЛЬКОГОЛІК, ВИПИВАКА.

П'ЯНКИЙ, хмельнйй, п'янливий, дурманний, задурливий, п'якющий, *ок.* медосолодкий.

П'ЯСТИСЯ і **ПНУТИСЯ,** *(чимраз вище)* дертися, видиратися, здиратися; *(- рослини)* витися; *(вгору)* тягтися, підійматися, пориватися; *(- жили)* випинатися, напинатися; *(з усіх сил) П.* силкуватися, намагатися, напружуватися, *о.* лізти із шкури; *(в пани)* моститися, тиснутися, пошиватися; *(в генерали)* цілитися.

П'ЯТА, *(ступні)* п'ятка; *(скелі) П.* основа, опора, підошва.

РАБ, невільник,/), **невольник,*як їм.*** під'яремний, підневільний; *(феодала)* кріпак; *17.* сліпий виконавець /знаряддя/; ***(Божий)*** вірянии; *ФР.* слуга, віддана особа.

РАБА, рабиня, невільниця.

РАБСТВО, кормига, неволя, невільництво, *іст.* кабала, *п.* ярмо; *(феодальне)* кріпацтво, кріпаччина; *(духове)* плазування, низькопоклонство, сервілізм.

РАБСЬКИЙ, ИСВІЛЬНИЧИЙ, невільницький; *(уярмлений)* яремний, під'яремний, підневільний, поневолений; *(-залежність)*кабальний; *(-наслідування)*низькопоклонський.

РАДА, ПОРАДА, пропозиція, вказівка, рекомендація; *(обранців)* нарада, засідання, збори; *(міністрів)* кабінет, *(лікарів)* конейліюм, *(кардиналів)* конклав, ***(архцпастиріє)*** синод; *пор.* АСАМБЛЕЯ.

РАДИ *прий.,* заради, задля, для.

РАДИЙ і **РАД,** врадуваний; *ФР.* радісний, веселий; *(діяти)* згодний, згідний, щасливий; & раденький, *д.* радний.

РАДИКАЛЬНИЙ, *(захід)* найдійбвіший,

найрезультативніший; *(- зміни)* докорінний, рішучий, фундаментальний, кардинальний.

РАДИТИ, давати /по/раду, дораджувати, консультувати, *д.* раяти; *(над чим)* радитися; *(у скруті)* вживати заходів */н.* треба щось радити/; *(ким)* Я *З,* ПОРЯДКУВАТИ; *док.* **ПОРАДИТИ,** піддати думку.

РАДИТИСЯ, радити /держати/ раду, *д.* нараджуватися, радити над *чим; (з лікарями)* консультуватися; *(що робити)* обговорювати, обмірковувати.

РАДІО, бездротовий телеграф; *ЖМ.* радіопередача //(. слухати радіо/, радіоприймач */н.* включй радіо!/, радіостанція */н.* працювати на радіо/.

РАДІСНИЙ, веселий, життєрадісний, *о,* сонцелюбний, сонцелйкий, просвітлий; *пор,* ВТІШНИЙ, ОСЯЙНИЙ.

РАДІСТЬ, задоволення, приємність; *(єдина)* втіха; & радощі; *зв.* **РАДОСТЕ!** *(моя)* серце! золото! раю!

РАДІТИ, *(з чого)* тішитися, *с.* тріюмфувати, землі /ніг/ не чути під собою.

РАДІЮС, *б,з.* промінь; *(колеса млина)* рамено; *П. (дії) г.* засяг, *(лету)* віддаль.

РАДНИК, порадник, дорадник, *як ім.* радний, *зет.* радця; *(посольства)* урядовець.

РАДО *пр.,* охоче, з охотою, ЗАЛЮБКИ; *(зустрічати)* привітно.

РАДОЩІ, *див,* РАДІСТЬ.

РАДШЕ ***пр.,*** охочіше, з більшою охотою; *З. П.* скоріше, краще; & радніше.

РАДЯНСЬКИЙ, *(лад)* совітський, совєтський.

РАЗ, один раз; *ФР.* випадок */н.* в такому разі/; & разок; *ПР.* якось, одного разу /дня/, колись; *СП.* якщо, коли */н.* раз так/.

РАЗИТИ, уражати, завдавати удару /ударів/ *кому; (ворога)* трощити; *(очі)* вражати, *с,* сліпити, осліплювати.

РАЗОМ *пр.,* спільно, вкупі, гуртом, купою, при купі, в одній лаві,р. купно, послолу, собором, хором, *(- двох)* у парі, на пару; *(сказати)* ОДНОЧАСНО, заразом, воднораз, в одне слово, мов на команду; раптом, зненацька, враз.

РАЗ-У-РАЗ *пр.,* раз-пб-раз, раз-за-разом, раз-поза-раз, регулярно, систематично, безперервно, *жм-* одно, знай, тільки й знає, що.

РАЗЮЧИЙ, *(факт)* разлйвий, приголомшливий, дивовижний, подиву гідний; *(контраст)* різкий; *(гумор)* нищівний, нещадний, влучний; *(- красу)* сліпучий.

РАЙ, *(біблійний)* сад, едем; *(небесний)* Небо, Небеса, вічне /небесне, Боже/ царство, житлище святих, Єлисейські поля; *(земний)* казковий край, Аркадія; *П.* щасливе життя, насолода, блаженство, щастя; *зв.* **РАЮ!** *д!* РАДОСТЕ!

РАЙДУГА, *див.* ВЕСЕЛКА.

РАЙОН, *(гірський)* регіон, терен, зона, область, місцевість; *(адміністративний)* одиниця/поділу/.

РАЙСЬКИЙ, небесний; *(мотив)* чудовий, чарівний; *(куток)* блаженний; *(- умови)* ідеальний; *(голос)* чйстий-пречйстий, мелодійний.

РАКЛО, *див.* ХУЛІГАН.

РАКОМ *пр,,* рачки, рака, задом, задом наперед, назадгузь.

РАЛО, *ур.* орало; *(залізне)* плуг.

РАМА і РЯМА, *(дзеркала)* оправа; *(ікони)* оклад; *(віконна)* коробка; *(машини)* станина; *(авта)* шасі; *(воза)* осада; *П,* обляміівка; & рамка, обрамок, *мн.* рямці.

РАМЕНО, due. ПЛЕЧЕ.

РАМПА, *(перед сценою)* бар'єр; *П.* сцена, кін, театр; *(залізнична) п-о* перон.

РАНА, поранення; *(натерта)* саднб; *(невигойна)* виразка; *(душевна)* травма, біль, страждання; *П.* пекуча проблема; *мн.* **РАНИ,** *(війни)* збитки, шкідліві наслідки.

РАНҐ і **РАНҐА,** звання, титул, *сов.* чин, *(духовний)* сан; *ФР.* КАТЕГОРІЯ, розряд.

РАНЕЦЬ, наплічник, наплечник, *з.* нараменник.

РАНИТИ, зранювати, *пре. док,* поранювати, *о.* пускати кров; *(душу)* уражати, завдавати болю *чому; док.* ПОРАНИТИ, *(легко /кулею/)* зачепити.

РАНІШ і **РАНІШЕ** *пр., див.* ДАВНІШЕ, ПЕРЕД ТИМ; спочатку, перше; у минулому.

РАНІШНІЙ, ранковий, *(- росу)* дозірній, *д.* поранній; *(птах)* ранній.

РАНКОМ *пр„* ВРАНЦІ, РАНО, рано-вранці, *поет,* рано-пораненьку, *ок.* на ранок; *(раннім) ІД.* на світанні.

РАННІЙ, *(- росу)* РАНІШНІЙ; *(цвіт)* перший; *(сніг)* передчасний; *(етап)* початковий.

РАНО *пр.,* ранньою порою, РАНКОМ; *(світі)* ПЕРЕДЧАСНО; *ПР.* ***СЛ.*** не пора, не час.

РАНОК, початок дня; *жм.* рання, рано, *д.* поранок; *(літературний)* ранкова імпреза.

РАПОРТ і **РАПОРТУВАТИ,** *див.* ПОВІДОМЛЕННЯ_І ПОВІДОМЛЯТИ.

РАПТОВИЙ, наглий, несподіваний, непередбачений, *жм.* ґвалтовний; *(рух)* миттєвий, блискавичний.

РАПТОМ *пр.,* зненацька, враз, нараз, несподівано, ЗНАГЛА, раптово *і пох. від* РАПТОВИЙ, *о.* як сніг на голову, як грім з ясного неба, ні сіло, ні пало, ні з того, ні з сього; блискавично, миттю.

РАСА, *(тварин)* порода, *ФР.* походження; *(людська) ф.* масть; **РАСОВИЙ,** породистий.

РАТАЙ ***ур.,*** орач, ПЛУГАР; & оратай.

РАТИФІКУВАТИ, *д!* ЗАТВЕРДЖУВАТИ.

РАТУВАТИ *зп., (за що)* обставати, стояти горою, розпинатися, обстоювати *що.*

РАФІНОВАНИЙ, очищений, звільнений від домішок; *(зміст)* вишуканий, витончений; *(Дон Жуан)* довершений, викінчений.

РАХМАННИЙ, *див.* СМИРНИЙ.

РАХУБА, лічба, рахунок, рахування; *П.* клопіт, морока.

РАХУВАТИ, лічити, вести лік, числити; *(гроші)* ПЕРЕРАХОВУВАТИ; *(виторг)* підраховувати, вираховувати, обчислювати; *(з ч.* не) скидати з рахунку /рахуби/, не враховувати, не брати до уваги; *(на що)* РОЗРАХОВУВАТИ, важити; *(за кого)* вважати, мати; *ВСТ.* вважай/те/, можна сказати */н.* він, рахувати, мрець/.

РАХУВАТИСЯ, розраховуватися; *(з чим)* зважати па, враховувати /брати до уваги *або* в рахунок/ *що; (з ким)* поважати /цінувати/ *кого; (за кого)* вважатися, мати славу *кого.*

РАХУНОК, *г.* конто; *(змагань)* підсумок, результат; *(за крам)* квитанція, квиток; *Р.* рахування; *П.* розрахунок, доцільність, рація, вигода */н.* нема жодного рахунку йти/; *(кому)* звіт; *(на товар)* фактура; *мн.* **РАХУНКИ,** *(особисті)* порахунки.

РАЦІОНАЛЬНИЙ, *(вжиток)* корисний, доцільний; *(одяг)* практичний, вигідний, зручний; *(- знання)* перевірений логікою, базований на розумі; *(- число) МАТ.* цілий *або* дробовий.

РАЦІЯ, 1. *(пересувна)* радіостанція; 2. підстава, обґрунтбвання; *ФР.* доцільність, розрахунок */н.* нема рації/; *(величальна)* орація, промова.

РАЮВАТИ, *(в раю)* жити, перебувати, *ур.* царствувати; *(в добрі)* РОЗКОШУВАТИ, *жм.* богувати, купатися в щасті; *П. кн.* зазнавати насолоди /втіхи/.

РВАТИ, дерти, *(на шматки)* розривати, роздирати, шматувати; *(вуха)* різати, вражати; *(з рук)* виривати, шарпати; *(жили)* надривати; *(овочі)* зривати; *(волос)* скубти, смикати; *(зуб)* видаляти; *(здобич)* загризати; *(мости)* підривати, висаджувати /пускати/ в повітря; *(до бою) П.* поривати.

РВУЧКИЙ, *(рух)* поривчастий, шпаркий, різкий, *сов.* стрімкий; *(сміх)* уривчастий, різкий; *(до науки)* беручкий; & рвачкйй.

РЕАБІЛІТУВАТИ і **РЕҐАБІЛІТУВАТИ,** поновлювати репутацію, повертати права, скасовувати знеславлення, визволяти із слави, *д.* відмивати; *(на суді)* виправдувати.

РЕАГУВАТИ, *(на критику)* відповідати, відгукуватися, виявляти ставлення до.

РЕАКЦІЙНИЙ, не прогресивний, назадницький, ретроградний; *пі* КОНСЕРВАТИВНИЙ; ***ім.* РЕАКЦІОНЕР,** ретроград; **РЕАКЦІЯ,** відголос, відгук, РЕЗОНАНС; *(у державі)* антидемократія, антидемократичні сили; *(на подразнення)* рефлекс.

РЕАЛІЗУВАТИ, *(плян)* здійснювати, втілювати в життя; *(товари)* продавати.

РЕАЛЬНИЙ, дійсний, не УЯВНИЙ; *(- науки)* практичний, прикладний; *Р.* реалістичний.

РЕБРО, *(стик площин)* руб, грань, пруг; *(Адамове) ІД. Ж.* жінка; & реберце.

РЕБУС, *див.* ЗАГАДКА; *П.* головоломка, *(щось загадкове)* таємниця.

РЕВ, ревіння, *(людей)* КРИК, ҐВАЛТ, ЛЕ-

МЕНТ; *(пре. хижаків)* рик; *(мотора)* гуркіт, стугін; *(дітей)* плач; & ревище, ревнява.
РЕВА *чол. і жін,,* рюма, рюмса, нюпя, тонкослізка, мішок сліз; *тлк. чол.* плаксій; *тлк. жін.* плаксійка.
РЕВАНШ, *(за поразку)* відплата; *(у спорті)* вирівняння рахунку.
РЕВИЩЕ, *див.* РЕВ; *Р.* різниця, *сов.* бойня.
РЕВІЗУВАТИ, контролювати, перевіряти; *(учення)* піддавати ревізії, переглядати.
РЕВІТИ і **РЕВТЙ,** *(- вола)* рикати; *(- людей)* лементувати, РЕПЕТУВАТИ, *ЗН.* співати; *(- бурю)* вити, завивати, скиглити, голосити; *ЖМ.* плакати, ридати; *(- гармати)* гуркотіти, гримотіти.
РЕВМАТИЗМ, *у.* гризь.
РЕВНИВИЙ, який ревнує, *ЯК ЇМ.* ревнивець; *(до щастя інших)* ЗАЗДРИЙ; *КН.* ревний.
РЕВНИЙ, запопадливий, дуже старанний /ретельний/, дбайливий; *(- пісню)* зворушливий; *(- тугу)* болісний; *(- сльози)* гіркий; *(погляд)* ревнивий.
РЕВНОЩІ, *(в коханні) з.* ревнійці; *(до успіхів інших)* заздрість, заздрощі.
РЕВНУВАТИ, відчувати ревнощі; *(до сліз)* сохнути /в'янути, страждати/ з ревнощів.
РЕВОЛЮЦІЯ і **РЕВТЙ,** *д!* ПЕРЕВОРОТ і РЕВІТИ.
РЙГІТ, голосний /нестримний/ сміх; & реготня, регітпя, реготання.
РЕГОТАТИ, реготатися, гигикати, лягати /помирати/ зо сміху, заходитися сміхом, *ф.* іржати.
РЕГАЛІЇ, *(царя)* символи, знаки, *іст.* клейноди; *(вояка)* ордени, медалі, відзнаки.
РЕГЕНТ, *(хору)* диригент; *(у монархіях)* тимчасовий державець /*сов.* правитель/.
РЕҐЛЯМЕНТ, *(зборів)* порядок /денний/, *(асамблеї)* правильник; *(праці)* розпорядок, режим; *П.* Інструкція.
РЕҐРЕС, рух назад, занепад, деградація, *ок.* пазадництво.
РЕГУЛЮВАТИ, *(рух)* впорядковувати, керувати *чим; (прилад)* настроювати, *р.* достосовувати; *п-к* **-ЮГОЧИИ,** що регулює, покликаний р., регулювальник, регулювальний, для регулювання.
РЕГУЛЯРНИЙ, періодичний, систематичний, рівномірний; *(- армію)* постійний.
РЕДАГУВАТИ, *(текст)* перевіряти, виправляти, доводити до кондицій; *(газету)* керувати виданням *чого.*
РЕДАКЦІЯ, *(газети)* редакційний колектив /колегія/; *П.* приміщення редакції; *(твору)* варіянт; *(виразу)* формулювання, формула, форма викладу; *(дія)* редагування, формулювання.
РЕЄСТР, список, перелік; *(словника)* /гніздові/ слова; & *зап.* регістр.
РЕЄСТРУВАТИ, записувати, перс-, вносити до реєстру /списку/, *д.* списувати; *(судно)* приписувати; *(шлюб)* оформляти; *(параметри)* фіксувати.
РЕЖИМ, *(царський)* лад, устрій, порядки; *(праці)* розпорядок, розклад, правила: *(зберігання)* умови.
РЕЗЕРВА, запас, *сов.* резерв; *мн.* **РЕЗЕРВИ,** можливості, потенції; *(сил)* джерело; *(трудові) СОВ.* кадри.
РЕЗЕРВІСТ, запасник; *п-к* РЕЗЕРВНИЙ, запасний, *д.* припаснйй; & резервбвий.
РЕЗЕРВУАР, посудина, вмістище; *(циліндричний)* цистерна; *(водогону)* водосховище, басейн; *П.* джерело, резерви.
РЕЗЕРВУВАТИ */док.* ЗА-/, *д.* приберігати; *(квитки)* бронювати, замовляти наперед.
РЕЗИДЕНЦІЯ, *(короля)* ОСІДОК; *(штабу)* штаб-квартира; *(літня, зимова) Ж.* ЖИТЛО.
РЕЗОЛЮЦІЯ, *(з'їзду)* рішення, постанова, ухвала; *ЖМ.* розпорядження, вказівка.
РЕЗОН, підстава, причина; *мн.* РЕЗбШі, докази, аргументи, міркування, запевнення.
РЕЗОНАНС, відлуння; *її.* відгук, відголос, відгомін, луна, реакція.
РЕЗОНУВАТИ: *п-к* **-УЮЧІЙЙ,** що резонує, здатний резонувати, резонатор, резонаторний.
РЕЗУЛЬТАТ, наслідок, *(праці)* плід; *(підрахунків)* підсумок; *пі* СУМА.
РЕЙДУВАТИ, *(за фронтом)* оперувати, робити рейди, діяти в тилу; *п-к* -УЮЧИЙ, що рейдує, зайнятий рейдами, покликаний рейдувати, *п-к* рейдовий.

РЕЙС, *(космічний)* подорож, *(розваговий)* круїз; *мн.* **РЙЙСИ,** *(суден)* курсування, плавання.
РЕКЛЯМА, *(дія)* афішування, популяризація; *(річ)* афіша, *сов.* реклама, *пі* ОБ'ЯВА.
РЕКЛЯМУВАТИ, афішувати, популяризувати, робити рекламу; *(кого)* вихваляти.
РЕКОМЕНДУВАТИ, пропонувати, радити, давати пораду; *ФР.* характеризувати; (кого *кому)* заповідати, відрекомендовувати, *св.* представляти, знайомити *кого* з ким.
РЕКОНСТРУКЦІЯ, перебудова, переобладнання; *(рис)* відновлення, відтворення.
РЕКОРД, *СПРТ.* найвище досягнення /показник/; *(брехні)* найвищий ступінь /вияв/.
РЕКТИ *нрв.ур.,д!* ПРОМОВЛЯТИ.
РЕЛІГІЙНИЙ, *(- догми)* теологічний; *(- літературу)* духовний; *(хто)* богомільний, віруючий, *ір.* святий та божий.
РЕЛІГІЯ, віра; *(конкретна)* віровизнання, віросповідання; *(краси) П.* обожнювання.
РЕЛЯТИВНИЙ, відносний.
РЕЛЬЄФНИЙ, *(- зображення)* об'ємний; *(орнамент)* опуклий; *(образ)* виразний, чітко окреслений,яскраво відтворений.
РЕМАНЕНТ, *сов.* інвентар; *д!* СПОРЯДЖЕННЯ, ЗНАРЯДДЯ.
РЕМАРКА, позначка; *(до тексту)* примітка, заувага; *(у п'єсі /в дужках/)* пояснення.
РЕМЕСЛб, *ЖМ.* фах, професія; *П.* нудна /нетворча/ праця; & ремество, рукомесло, рукомествб.
РЕМІННИЙ, шкіряний.
РЕМІНЬ, шкіряний ПОЯС; *(машинний)* пас; & ремінець, ремінчик, *зб.* реміняччя.
РЕМІНЬ, *(оброблена шкіра)* шевський товар; & реміння.

РЕМІСНИК, рукомесник; *П.* шабльонний виконавець, мистець без надхнення /вогню/.
РЕМОНТ, направа, лагодження, ремонтування,/?, поправа.
РЕМОНТУВАТИ, лагодити, НАПРАВЛЯТИ, рихтувати, усувати дефекти, виправляти пошкодження, латати діри.
РЕМСТВО і **РЕМСТВУВАТИ,** *д!* **НАРІКАННЯ** і **НАРІКАТИ.**
РЕНЕГАТ, перекинчик, ЗРАДНИК, перевертень, відступник, *рел.* віровідступник.
РЕНЕСАНС, *(- епоху)* Відродження; *П.* розквіт, піднесення, відродження.
РЕНТАБЕЛЬНИЙ, ДОЦІЛЬНИЙ, прибутковий, *г.* поплатний.
РЕПАНИИ, потрісканий, *р.* тріслий; *(хто)* некультурний, НЕПИСЬМЕННИЙ.
РЕПАТИ і **РЕПАТИСЯ,** тріскати/ся/, лопати/ся/, лускати, давати тріщини; *(- голову)* розколюватися.
РЕПЕТ, КРИК, зойк; ГАМІР, галас; & репетування.
РЕПЕТИРУВАТИ, *(п'єсу)* робити пробу; *(учня)* підтягати; **РЕПЕТИЦІЯ,** *(вистави)* проба.
РЕПЕТУВАТИ, кричати, волати, лементувати, горлати, ґвалтувати, галасувати, вигукувати, зіпати, дерти пельку, кричати не своїм голосом /на живіт, на пуп/.
РЕПОРТАЖ, *(з місця події)* інформація, повідомлення, розповідь.
РЕПОРТЕР, *див.* ЖУРНАЛІСТ.
РЕПРЕЗЕНТУВАТИ, *(кого) сов.* представляти, *г.* заступати; *(собою)* являти.
РЕПРЕСІЇ *мн.,* утиски, гоніння, переслідування, нагінка.
РЕПРОДУКЦІЯ, *(картини)* відбиток, копія; *(дія)* відтворення, віддзеркалення; *БІОЛ.* розмноження.
РЕПУТАЦІЯ, реноме,;-, слава, *пі* ПРЕСТИЖ, АВТОРИТЕТ.
РЕСПЕКТ і **РЕШПЕКТ,** *д!* ПОВАГА.
РЕСТАВРУВАТИ *недок. і док., (картину)* відновлювати /відновити/, *(порядки)* поновлювати /поновити/, відроджувати /відродити/.
РЕСТОРАН, кафе, кафетерія, *у.* кав'ярня, *(з естрадою)* кабаре, кафе-шантан, *жм.* шантан, *іст.* шинок; & ресторація.
РЕСУРСИ *мн.,* запаси, джерела, можливості, засоби, *ек.* кошти, *(людські)* кадри.
РЕТЕЛЬНИЙ, старанний, запопадливий, РЕВНИЙ, сумлінний, пунктуальний; *(- вишкіл)* ґрунтовний; *(обшук)* пильний, прискіпливий; *(запис)* чіткий, акуратний.
РЕФЕРАТ, *див.* ДОПОВІДЬ.
РЕФЕРЕНДУМ, всенародній опит /голосування/, плебісцит.

РЕФЕРЕНТ, доповідач, *р.* доповідник; *(з якоїсь галузі)* консультант.

РЕФЛЕКС, *г.* відрух; *пі* РЕАКЦІЯ.

РЕФЛЕКТИВНИЙ, мимовільний, *г.* відруховий; & рефлексивний, *р.* рефлекторний.

РЕФОРМА, *(ладу)* зміна, переформування, перетворення, перебудова.

РЕФОРМУВАТИ, *(закон)* міняти, переробляти; *(лад)* перебудовувати, переформовувати, робити реформи у *чому, п-к* **-УЮЧИЙ,** покликаний р., реформатор, реформаційний.

РЕФРЕН, *(у тексті)* повторення, *кн.* повтор; *(у пісні)* ПРИСПІВ.

РЕЦЕНЗІЯ, *(на книгу)* відгук, відзив; *пор.* АНОТАЦІЯ.

РЕЦЕПТ і **РЕЦЙПТА,** припис; *(страви)* інструкція виготовлення; *ЖМ.* порада, вказівка; & *зб.* рецептура.

РЕЦИДИВ, пороття, поворот, *(тифу)* повернення, повторення; *ЮР.* повторне скоєння злочину; *мн,* **РЕЦИДИВИ,** *(поганства)* залишки, пережитки.

РЕЧЕНЕЦЬ, термін, *зап.* строк.

РЕЧНИК, виразник, с. поборник; *(уряду)* представник; *З.* оратор; *Р.* адвокат.

РЕШЕТО, *д!* СИТО; *МУЗ.* тамбурин.

РЕШТА, залишок, остача, останок; *(судна) як ім.* уціліле; *(від продавця)* здача; & рештка; *пор.* РІЗНИЦЯ.

РЕШТКИ *мн,, (тепла)* сліди, залишки; *(судна)* РЕШТА; *(рабства)* пережитки; *(небіжчика)* останки; *(ворогів)* недобитки.

РЖА і **РЖАВИЙ,** *д!* ІРЖА *та* ІРЖАВИЙ.

РИБА, *(на обід)* рибна страва, *як ім.* рибне; *(хто) П.* ні риба, ні м'ясо; & рибка, рибонька, рибина, рибчина.

РИБАЛИТИ, ловити рибу, рибалчити, *г.* рибалувати, *ок.* риболбвити.

РИБАЛКА, рибар, риболов, *д.* рибак; *(з неводом)* невідпик; *ОРН.* чайка.

РИБ'ЯЧИЙ, рибний; *(- серце) П.* байдужий, холодний, безпристрасний, *(- очі ще)* невиразний, безбарвний.

РИДАННЯ і **РИДАТИ,** *д!* ПЛАЧ і ПЛАКАТИ.

РИДВАН, *див.* КАРЕТА.

РИЗИК, гра з вогнем, *ban.* риск, *ФР.* НЕБЕЗПЕКА, непевність, непередбаченість.

РИЗИКУВАТИ, наважуватися /іти/ на ризик, наражатися на небезпеку, іти ва-банк, *о.* лізти на рожен /чортові на роги/, гратися з вогнем, спокушати долю; *(чим)* важити, ставити під удар /на кін, на карту/*що; (життям)* піддавати ризикові *що,* підставляти /свою/ голову /шию/, наражати своє життя, коло смерти ходити; *ід.* **РИЗИКНУТИ ВСІМ,** пустйти/ся/ на одчаи душі; *п-к* **-УЮЧИЙ,** готовий р., ризикант.

РИКАТИ, РЕВІТИ, ГОВОРИТИ; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що рикає, рикун, рикало, *о.* з диким риком.

РИМУВАТИ, добирати рими; *ТІ.* віршувати, складати вірші.

РИНОК, базар, торг, торговиця, *ур.* торжище; *(світовий)* сфера торгівлі.

РИНУТИ *ндк. і дк., (- води)* жбухати, жбухнути, прориватися, прорватися; *(- людей)* сунути /посунути/ навалою, *(- одного)* рушити прожогом /стрілою/; *(на кого)* кидатися, кинутися, нападати, напасти; *(у воду)* пірнути, шубовснути; *(- сльози)* покотитися, потекти /политися/ струменем; *(- промені)* порснути; *(з серця)* вириватися, вирватися, лунати, про-; *(в небо) ПОЕТ,* летіти, линути; *пі* ШУГАТИ.

РІШАТИСЯ, *(в хаті)* ходити сюдй-тудй; *(з ч.* не) не пориватися, не робити /вживати/ заходів, сидіти тихо; *(сидіти і не) ІД.* не виявляти актйвности.

РИСА, *(олівцем)* лінія; *(вдачі)* жилка, струнка; *мн.* **РИСИ,** *(рота)* контури, обриси, лінії, *р.* рисунок; *(занепаду)* ознаки, прикмети, особливості.

РИСУВАЛЬНИЙ, рисунковий, для креслення; *д-о* **РИСУВАТИ,** *д!* КРЕСЛИТИ.

РИСУНОК, *(майбутньої деталі)* креслення, *р.* креслюнок; *(рота) ТІ.* обрис, контур.

РИТИ, копати; *(береги /водою/)* розривати, розмивати; *(моркву)* викопувати; *(речі) ЖМ.* перебирати, переривати; *(під кого)* інтригувати проти *кого; Р.* ритися.

РИТМ, *(життя) П.* темп, пульс.

РИТМІЧНИЙ, розмірений, рівномірний, *(пульс)* безперебійний; *пор.* РЕГУЛЯРНИЙ.

РИТОР, due. ОРАТОР.

РИТОРИКА, красномовство, ораторське мистецтво; *ТІ.* марнослів'я, теревені.

РИТУАЛ, обряд, церемонія, *ур.* дійство; *п!* ЦЕРЕМОНІЯЛ.

РИТУАЛЬНИЙ, обрядовий, обрядний; *(танець)* культовий.

РИФ, *див.* СКЕЛЯ; *(на вітрилі)* петля, отвір.

РИХТУВАТИ/СЯ/, готувати/ся/; *(в дорогу)* збирати/ся/, лагодити/ся/, лаштуватися/, споряджати/ся/; *(дефект)* направляти; *(колію) ЗАЛ.* вирівнювати.

РИШТУНОК, спорядження, припас, припаси, *жм.* причандалля; *Р.* риштовання.

РІВ, КАНАВА, ТРАНШЕЯ, *д.* фоса, *зап.* кювет; & рівчак, рівець; *п!* ЯМА.

РІВЕНЬ, *г.* позем; *(води)* висота стояння; *(освіти)* міра, ступінь, щабель, обсяг; *(життєвий)* міра добробуту; *(загальний)* розвиток, освіченість; *(виробництва)* культура; *Т.* ватерпас, *г.* рівнйло.

РІВНИЙ, гладкий; *(як промінь)* прямий, простий; *(як стіна)* крутий, стрімкий; *(стан)* стрункий; *(лоб)* не опуклий; *(пай)* однаковий, такий самий; *(з чим)* рівновартий, рівноцінний, рівнозначний; *(- дихання)* рівномірний, РИТМІЧНИЙ; *(голос)* однотонний; *(серед інших)* рівноправний; *ФР.* паритетний; *(- вдачу) 77.* врівноважений, спокійний; *(рахунок)* круглий.

РІВНИНА, *(гірська)* полонина, плоскогір'я, *(з крутими краями)* плято; & рівнява.

РІВНОБІЖНИЙ, паралельний.

РІВНОВАГА, *(між А і Б)* балянс, *сов.* баланс, стійке співвідношення; *(душевна) ТІ.* врівноважений /спокійний/ стан /душі/.

РІВНОВАРТИЙ, рівновартіспий, рівнозначний, рівноцінний, *(силою)* рівносильний.

РІВНОМІРНИЙ, *(стукіт)* ритмічний; *(обсяг)* рівновеликий.

РІВНОПРАВНИЙ, з рівними правами; *ФР.* паритетний, рівний.

РІВНЯТИ, вирівнювати, розрівнювати, *(трохи)* підрівнювати; *(до кого)* порівнювати, уподібнювати, ототожнювати з; *(з чим)* зіставляти, прирівнювати до; *(А з Б)* ставити в один ряд /на одну дошку/, зрівнювати, *о.* стригти під одну гребінку; *(по шнуру)* шнур/к/увати; *п. ф.* **РІВНЯТИСЯ,** *(на кого)* взоруватися; *в-й* шнуруватися.

РІГ, *муз.* ріжок; *(вулиці) д.* вугол; *(стола)* край, кут; *(берега)* мис; *(місяця)-* кінчик; *(якоря) сов.* лапа; *мн.* **РИГИ,** *д!* ЗРАДЖУВАТИ.

РІД, родина, рідня, *як ім.* рідні; *(кельтів)* клан, *(царів)* династія; *Р.* порода; *(військ)* тип, категорія, вид; *ФР.* гатунок, сорт; *пі* ПОКОЛІННЯ, КОДЛО.

РІДКИЙ, текучий, плинний, ПЛИВКИЙ; *(борщ)* не густий; *(птах)* рідкісний; *(туман)* розріджений; *(- нагоду)* нечастий; & ріденький, обрідкий, /об/рідкуватий.

РІДКІСНИЙ, раритетний, унікальний, рідкий.

РІДКІСТЬ, раритетність: *(музейна)* рідкісна річ, раритет; & рідкощі.

РІДКО *пр.,* ЗРІДКА, мало коли, нечасто *і пох. від* РІДКИЙ; *(не вкупі)* розкидано.

РІДНИЙ, *(брат)* кровний, кров від крови, кість від кости; *(- місто)* родинний, родимий; *(духом)* близький, споріднений; *(- діло)* улюблений; *(звук)* знайомий; *(край)* батьківський, *ур.* отецький, отчий; *(- мову)* матірній; *мн. як ім.* **РІДНІ,** /близькі/ родичі; & рідненький, ріднесенький.

РІДНЯ *зб.,* родичі, родина, *як Ім.* кревні; *(кому)* родич, родичка.

РІЗАНИНА, *П.* кроволиття, кровопролиття, душогубство, *г.* мордерство, масакра.

РІЗАТИ, тяти, *(коси)* зрізувати, стинати, *(по шматку)* відрізувати, відтинати, *(краї)* обрізувати, обтинати; *(чим)* краяти, розрізувати, розтинати, *жм.* панахати, чикрижити; *(людей)* убивати, винищувати; *ЖМ.* оперувати, робити операцію; *(труп)* анатомувати; *(душу)* шматувати; *(під серцем)* пекти, колоти, *(око)* вражати; *(на іспитах)* провалювати; *(правду)* говорити відверто; *(- вітер)* шмагати.

РІЗАТИСЯ, тятися і *всі мож. пох. від* РІЗАТИ; *(з ворогами)* битися, рубатися, воювати; *(- зуби)* прорізуватися; *(у карти)* дутися, /затято/грати.

РІЗАЧКА, *(біль)* колька; *(хвороба)* дизентерія, червінка, пронос, *сов.* дизентерія.

РІЗКА, пруток, прутик, *пі* ПРУТ; *(кормів)* січка; *мн.* **РІЗКИ,** кара різками.

РІЗКИЙ, *(віліер)* шпаркий, пронизливий; *(повороті)* крутий; *(запах)* загострий; *(- світло)* заяскравий; *(-риси)* виразний, чітко окреслений, не розпливчастий; *(прогрес)* значний і раптовий; *(контраст)* разючий; *(рух)* поривчастий, рвучкий, швидкий; *(- манери)* БРУТАЛЬНИЙ, загонистий, с. хамський; *(осуд)* категоричний; *(вираз)* гострий, неприємний, шкарубкий, дошкульний.

РІЗНИЙ, несхожий, неоднаковий, відмінний, інший; *(бік барикад)* протилежний; *(- трави)* РІЗНОМАНІТНИЙ, всілякий; *(з нст. сл.* там) усякий; & ріжний.

РІЗНИТИ, *(А від Б)* відрізняти, розрізняти; *(людей)* роз'єднувати, розсварювати.

РІЗНИЦЯ, 1. несхожість, відмінність, різність; *(цін)* невідповідність; *(поглядів)* розбіжність; *(із сл.* без) розрізнення, розмежування; *МАТ.* остача, решта, результат віднімання; *(між дебетом і кредитом) ек.* сальдо; 2. ревище, *сов.* бойня.

РІЗНО *пр.,* неоднаково, по-різному, всяко, всіляко; різноманітно, по-всякому; у різні боки, врізнобіч; окремо, порізно, не разом.

РІЗНОБАРВНИЙ, строкатий, рябий, різнокольоровий, *о.* різношерстий, різномастий, *сов.* різноколірний; *П.* РІЗНОМАНІТНИЙ, неоднаковий; & різнобарвий.

РІЗНОВИД, видозміна, відміна, *(від мутації)* мутант; *(мистецтва)* жанр; *пі* ВАРІЯНТ.

РІЗНОМАНІТНИЙ, різний, розмаїтий, *п.* різноликий, РІЗНОБАРВНИЙ, *о.* столикий, стобарвий; *(хист)* багатогранний, рясногранний, різносторонній, РІЗНОБІЧНИЙ.

РІЗУН, *див.* УБИВЦЯ.

РІЙ, *(комах)* сім'я; *(у війську) сов.* відділення; *мн.* **РОї,** *(кого)* зграї, маси.

РІК, 12 місяців, 52 тижні, 365 днів; *мн.* **РбКЙ,** літа, *(дитячі)* пора, період, *(революції)* епоха; *П.* /тривалий/ час.

РІЛЬНИЧИЙ, хліборобський, *(- бригаду) сов.* польовий; & рільницький, рільнйй.

РІНЬ, жорства, *(штучна)* шутер, *сов.* галька, гравій, щебінь; & ріняк.

РІСКА, росинка; *П.* краплинка, капелйнка, капелиночка, *д.* капелька; & рісочка.

РІСТ, *(людей)* зріст, *сов.* висота; *П.* зростання, розвиток; *ЗАЛ.* лихва, відсоток.

РІЧ, предмет, *кн.* реалія; *ФР.* справа, діло /н- інша річ/; *ЖМ.* мова, розмова; ***мн.*** **РЕЧІ,** майно, *жм.* манатки, причандали, *П.* вчинки /н. за такі речі — суд/.

РІЧИЩЕ, *(ріки)* ложе, корито; *(життя) ТІ.* напрям/ок/, курс, дорога; *пі* ФАРВАТЕР.

РЇЧКА, *(мала)* струмок, потік, *г.* звір, *(велика)* ріка; *(людей)* маса, *п.* море; & річечка, річенька.

РІЧНИЙ, *(ярмарок)* роковий, щорічний; *(- свято) з.* рочистий.

РІЧНИЦЯ, роковини, знаменна дата; *(чиєсь діяльности)* ювілей.

РІШАТИ, *(задачу)* розв'язувати; *(що діяти)* вирішувати, надумувати, класти /покладати/ собі; *(діло)* завершувати, доводити до кінця, вінчати; *(нараді)* ухвалювати; *(чого)* позбавляти; *(гроші)* витрачати; *дк.* **РІШИТИ,** розсудити, дійти висновку

РІШЕНЕЦЬ, *(суду)* вирок, присуд, постанова, рішення, ухвала.

РІШЕННЯ, *(збору)* резолюція; *(суду)* РІШЕНЕЦЬ; *(проблеми)* розв'язання, РОЗВ'ЯЗКА.

РІШУЧЕ *пр.,* категорично, твердо, без вагань; *(відмовляти) сов.* навідріз; *(діяти)* безстрашно, сміливо; і *всі пох. від* РІШУЧИЙ.

РІШУЧИЙ, СМІЛИВИЙ, безстрашний, *р.* наважливий, *с.* безоглядний, відчайдушний; *(протест)* категоричний; *(норов)* незламний, непохитний; *(- ходу)* упевнений, твердий; *(бій)* безкомпромісний, завзятий, непримиренний, я. останній; *(наступ)* наполегливий; *(поворіт)* переломний, переломовий, вирішальний, кардинальний.

РІШУЧІСТЬ, звага, сміливість / *всі мож. пох. від* РІШУЧИЙ.

РОБИТИ, працювати; *(сім діл за раз) ЖМ.* розриватися; *(по правді)* чинити, діяти, поводитися; *(зло)* заподіювати, коїти; *(своє діло)* виконувати; *(плуги)* виробляти, виготовляти, продукувати; *(фільм)* працювати над; *(знак)* подавати; *(заходи)* вживати *чого; (кіш)* обертати на; *(паніку)* створювати; *(- шлунок)* функціонувати; *ІД (трус)* трусити, *(вплив)* впливати, *(перев'язку)* перев'язувати *і т. д.; ІД. (сучасним)* усучаснювати, *(наочним)* унаочнювати, ***(можливим)*** **уможливлювати** *і т. д.*

РОБИТИСЯ, ***(чим)*** обертатися на; ***(душно)*** ставати; *(в хаті)* чинитися, діятися, відбуватися, творитися, коїтися, мати місце; *(- діло)* здійснюватися, виконуватися.

РОБІТНИК, трудівник, трудар, *жм.* роботяга, *кн.* пролетар; *ІСТ.* наймит; *(науки)* працівник, діяч; ***мн.*** **РОБІТНИКИ,** робітництво, робоча сила, *о.* роботящі руки, *ок.* роботарі.

РОБІТНЯ, майстерня, АТЕЛЬЄ, *Р.* цех; *(письменника)* кабінет.

РОБОТА, праця, *ур.* труд; *ФР.* заняття, діло; *(шевця)* виріб, твір, *як ім.* зроблене *ким; (від замовця)* замовлення.

РОБОТЯЩИЙ, ПРАЦЬОВИТИЙ, трудовитий, працелюбний; *(-руки)* хазяйський.

РОБОЧИЙ, *(стаж)* трудовий, робітничий; *(люд)* трудящий; *Р.* роботящий; *(день)* будній; *(трибок) ТЕХ.* ходовий.

РОВЕСНИК, перевесник, одноліток, однорічник, рівня; *жін.* ровесниця, однолітка.

РОДИНА, сім'я, *ф.* посімейство; *(чия) ЖМ.* родич, родичка; *ФР.* РІД, покоління.

РОДИНИ ***мн.,*** пологи, рбдиво, *д.* злбги.

РОДИННИЙ, сімейний; *(- річ)* спадковий, успадкований; *(привіт)* душевний, теплий, сердечний; *(- діла)* домашній, хатній, приватний, інтимний; *(- село) Г.* рідний.

РОДИТИ, народжувати, по-, *її.* спричиняти; *(відвагу)* будити, викликати; *(- ниву)* давати /приносити/ врожай /плоди/, плодоносити; *(на ґрунті)* рости, виростати.

РОДИТИСЯ, НАРОДЖУВАТИСЯ, *ур.* приходити у світ /н. Христос приходить у світ/.

РОДИЧ, *як ім.* кревний, рідний, близький, *д.* свояк, кревняк; *(далекий)* десята вода на киселі; & родак; *мн.* **РбДИЧІ,** *жм. (мої)* мої, *(твої)* твої *тощо; пор.* СВАТ.

РОДОВИЙ, *(герб)* предківський, прадідній; *(дім)* спадковий, успадкований, дідизний.

РОДбВИЩЕ, *(руд)* поклади, ***жм,*** зложище, *(золота)* розсипище, розсипи.

РОДОВІД, генеалогія; *(предків)* походження, історія, ***жм,*** лінія.

РОДЮЧИЙ, урожайний, *(грунт)* плодючий, *б. з.* родовитий; & родющий.

РОЖЕВИЙ, *(колір)* ясночервбний, рум'яний; *(настрій) її.* радісний, світлий, нічим не затьмарений; *(день)* безхмарний, погожий; *(-мрію)* нереальний, нездійсненний.

РОЗБЕЩЕНИЙ, *(морально)* зіпсований, аморальний, *с.* РОЗПУСНИЙ; *(учень)* недисциплінований, неслухняний, РОЗПЕРЕЗАНИЙ, розгнузданий.

РОЗБИВАТИ, *(на шматки)* дробити; *(пута)* розривати, рвати; *(судно)* розтрощувати, трощити; *(ніс)* розквашувати, роз'юшувати, пускати кров з; *(паралічем)* паралізувати; *(горем)* знесилювати, виснажувати; *(серце)* шматувати; *(торг)* перебивати; *(ворога)* ПЕРЕМАГАТИ, РОЗГРОМЛЮВАТИ; *(надії)* руйнувати; *(чари)* знешкоджувати; *(тишу)* порушувати; *(тугу)* розвіювати; *(по групах)* розподіляти, ділити, групувати, класифікувати; *(сквер)* розплановувати, *(сад — ще)* засаджувати; *(гроші) ЖМ.* міняти; *(плесо вод)* розтинати; *(намет)* напинати; *(табір)* ставати *чим.*

РОЗБИВАТИСЯ, дробитися; *(- хвилі)* розбризкуватися; *(- надії)* розвіюватися; *(- промінь)* розсіюватися; *(упавши)* вбиватися, гинути; *(- пляни) ГІ.* не здійснюватися, терпіти крах, *ок.* крахувати; *(- посуд)* товктися; *(- нерви)* псуватися; *(на групи)* ділитися, розділятися, розподілятися; *(за ким)* побиватися.

РОЗБИРАТИ, *(з рук)* брати; *(товар)* розкуповувати; *(машину)* демонтувати, роз-, *жм.* розкручувати; *(намет)* складати, збирати; *(книжки)* сортувати, перебирати; *(діло)* розглядати, РОЗСЛІДУВАТИ, вести слідство; *(дії)* аналізувати; *(почерк)* читати; *(латину)* розуміти; *(ноти)* розучувати; *(суть)* розпізнавати, вгадувати; *(- сон)* морити, тягти на; *(- цікавість)* поймати, *с.* розпинати; {*- хміль)* проймати; *(кого)* роздягати, скидати одяг з.

РОЗБИРАТИСЯ, *(в чому)* розбирати /аналізувати, піддавати аналізі/ *гцо,* виводити кінці з *чого; (на чому)* розумітися, розуміти /усвідомлювати/ *що; (в людях)* орієнтуватися, знати *кого; З. П.* роздягатися; *дк.* **РОЗІБРАТИСЯ,** *ЖМ.* зарозумітися.

РОЗБИТИЙ, *(глек)* побитий; *(човен)* потрощений; *(чобіт)* рваний; *(- армію)* розгромлений, переможений; *(- ходу)* **невер-**

дий; *(горем)* пригнічений; *(- тіло)* безсилий, кволий; *(голос)* хрипкий, тремтливий; *(шлях)* вибитий, вибоїстий; *(- долю)* занапащений, знівечений; *(настрій)* зіпсований, зіпсутий; *і всі пох. від* РОЗБИВАТИ.

РОЗБИШАКА, розбійник, грабіжник, розбіяка, БАНДИТ, ХАРЦИЗ; *(малий)* задерій, шибеник, шибайголова, *с.* БЕШКЕТНИК, паливода, гайдабура.

РОЗБІЖНИЙ, *(зміст)* суперечливий, несумісний, *(- вісті — ще)* незгідний, неоднаковий, різний, *ок.* різнобіжний.

РОЗБІЙ, розбишацтво, грабунок, грабіж, бандитизм, харцизство; & розбшетво.

РОЗБІРЛИВИЙ, перебірливий, вимогливий; *(суддя)* проникливий; *(почерк)* зрозумілий, читабельний, читкйй; *(- читання)* виразний; *(звук)* чіткий; &. розбірний.

РОЗБРАТ, звада, розлад, чвари, розрух, *іст.* усобиці, міжусобиці, *с.* ворожнеча; *(між А і Б)* незгода, незлагода; *ЖМ.* сварка; *Р.* паніка.

РОЗБРАТАТИ, *д!* РОЗ'ЄДНУВАТИ.

РОЗВАГА, забава, потіха, розривка, розважання, звеселяння, *жм.* сміхи; *(у горі)* РОЗРАДА; *п-к* **РОЗВАГбВИЙ,** розважальний, для розваги, *(дім) ІД.* дім розваги.

РОЗВАЖАТИ, забавляти, веселити /серце/, звеселяти, потішати, розвеселяти, *(дитя)* тішити; *(у горі)* РОЗРАДЖУВАТИ, заспокоювати, втішати; *(нудьгу)* розвіювати, розганяти; *(головою)* розмірковувати, міркувати, роздумувати, *жм.* розкидати; *(з ч.* не) не зважати на, не враховувати, не брати в рахубу /рахунок/; & розважувати.

РОЗВАЖЛИВИЙ і **РОЗВАЖНИЙ,** розсудливий, *(що знає міру)* поміркований, обачний, обачливий; *(крок)* виважений; *(- мову)* обдуманий, обміркований, розумний.

РбЗВАЛ, розпад, руїна, розлад, РОЗКЛАД; *пі* КРАХ.

РОЗВЕСЕЛЯТИ, веселити, РОЗВАЖАТИ, звеселяти; *(до сліз)* смішити.

РОЗВИВАТИ, *(сувій)* розгортати, розкручувати; *(бинт)* РОЗМОТУВАТИ; *(косу)* розплітати; *(вітрило)* розпускати; *(науку)* рухати, удосконалювати, *(наступ)* РОЗГОРТАТИ; *(швидкість)* набирати; *(освіту)* підносити; *(теорію)* поглиблювати; *(думки)* давати волю *чому, (вогонь) в-й* зміцнювати.

РОЗВИВАТИСЯ, розгортатися, розкручуватися, розмотуватися, розплітатися; *П.* перебувати в розвитку; *(- фірму)* розбудовуватися; *(- дітей)* РОСТИ, зростати; *(- події)* відбуватися; *(- рух)* набирати сил, міцніти; *(- економіку)* прогресувати, *г.* поступати, *о.* пишним цвітом процвітати; *(- бруньки)* розбруньковуватися, РОЗПУСКАТИСЯ.

РОЗВИДНЯТИСЯ і **РОЗВИДНЮВАТИСЯ,** СВІТАТИ, дніти, сіріти, благословлятися на світ, зоріти; *(- темряву)* ясніти, світлішати; *П.* вияснюватися, з'ясовуватися.

РОЗВИТОК, розвій, /роз/ріст, процес росту, *(буйний)* розмах, розквіт, процвітання; *ФР.* рух, хід, ПОСТУП; *(чий)* освіченість, рівень; & розвинення, розвивання.

РОЗВІДКА,). *(наукова)* дослідження, праця; 2. *(даних)* розвідини, звідини, звіди, *з/єм-*вйвідки; *(військова)* шпигунська служба; *ФР.* шпигування, шпигунство.

РОЗВІДНИК, розвідач, розвідувач, агент, шпигун; *(старший у цій країні)* резидент; *(козацький, фронтовий)* пластун; *п-к* **РОЗВІДУВАЛЬНИЙ,** розвідковий, розвідчий.

РОЗВІДУВАТИ, шпигувати, вишпиговувати, винюхувати, на-; *(пляи)* вивідувати, рознюхувати; *(космос)* обстежувати, досліджувати, вивчати; *(- що)* прознавати, довідуватися, дізнаватися.

РОЗВІНЧУВАТИ, *(царя)* скидати з царства, усувати з трону, знетронювати; *(когось)* позбавляти слави, компрометувати, *о.* скидати з п'єдесталю /-алу/, *пі* ЗНЕСЛАВЛЮВАТИ, РОЗКРИВАТИ; *(ідею, явище)* викривати негативи *чого; (вінчаних)* розлучати.

РОЗВІЮВАТИ і **РОЗВІВАТИ,** *(вітром)* розсіювати, розмаювати, роздимати, розносити, розмахувати; *(волос)* розкудлувати; *(сили ворога)* розпорошувати; *(нудьгу)* розганяти, розважати; *док.* **РОЗВІЯТИ,** *(добро)* витратити, проциндрити.

РОЗВОДИТИ, *(гілки)* розсувати, розгортати; *(борців)* розбороняти, розтягати; *(вартових)* розставляти; *(вінчаних)* розлучати, роз'єднувати, розвінчувати; *(крила)* розкидати, розпростувати; *(очі)* розкривати; *(очима)* водити; *(спирт)* розчиняти, розпускати; *(водою)* розріджувати; *(тугу)* розсіювати, позганяти; *(вівці)* розплоджувати, розмножувати, заводити /собі/, *(мак)* вирощувати; *(вогонь)* розкладати, розпалювати; *(пари)* підіймати; *(сад)* закладати, засаджувати; *(дискусії)* вести; *(порядки)* запроваджувати; *(багато) ІД.* просторікувати, розводитися.

РОЗВОДИТИСЯ, розлучатися, розходитися; розмножуватися, розплоджуватися, вирощуватися; просторікувати; *(- пияцтво)* поширюватися; *(з чим)* морочитися.

РОЗВОРУШУВАТИ, ворушити; *(до дій)* розбурхувати, розрахувати, активізувати; *(почуття)* будити, викликати; *(людей)* хвилювати, тривожити, збуджувати, наелектризовувати; *(душу)* зворушувати, розчулювати; *(діяльність) Р.* розгортати.

РОЗВ'ЯЗКА, кінець, закінчення; *(задачі)* розв'язання, рішення; *(дія)* розв'язання.

РОЗВ'ЯЗУВАТИ, *(задачу)* вирішувати, *(загадку)* розгадувати, відгадувати; *(війну)* розпочинати; *пі* РОЗМОТУВАТИ; *дк.* **РОЗВ'ЯЗАТИ,** розмотузувати, *(супоню)* розсупонити

РОЗГАДУВАТИ, *(таїну)* осягати розумом; *(кого /в кому/)* вбачати, вгадувати; *(зміст)* розкривати; *(ребус)* розв'язувати, *(загадку)* відгадувати, *(шифр)* розшифровувати; *док.* **РОЗГАДАТИ,** *о.* розкусити /горішок/, *(облуду)* розгледіти.

РОЗГАЛУЖЕННЯ, розгілка, розгілля, відгалуження; *(шляху)* розвилка, розебха, *пор.* РОЗТІК; *(мистецтва) П.* галузь, напрям.

РОЗГАЛУЖУВАТИСЯ, відгалужуватися; *(- дерево)* розростатися; *(- шляхи)* розбігатися, розходитися, розтікатися; *П. (на відділи)* ділитися.

РОЗГАРДІЯШ, БЕЗЛАДДЯ, ХАОС, ВЕРЕМТЯ.

РОЗГІН, *(Січі)* ліквідація; *(натовпу)* розсіювання, розвіювання; *ФР.* швидкість; *(від А до Б)* відстань; *пі* РОЗМАХ.

РОЗГЛЯД, *(питання)* аналіза */сов.* аналіз/, обговорення; *(справи судом) г.* розправа, *жм.* розсуд; & розглядини, розглядання.

РОЗГЛЯДАТИ, оглядати, спо-; *(навколо)* роздивлятися, розглядатися, *(з нст. сл.* чи *або* де) розшукувати очима; *(питання) П.* вивчати, досліджувати, аналізувати, */в гурті/* обговорювати, розбирати; *(з нст.* як) вважати за; *п.ф.* -СЯ, роззиратися, *ж.* продавати витрішки; *дк.* **РОЗГЛЕДІТИ,** побачити, розпізнати, *(оману)* розгадати.

РОЗГНІВАТИ *док.,* розсердити, озлити, розізлити, розлютити, с. осатанити.

РОЗГНІВАТИСЯ, озлитися *і пох. від* РОЗГНІВАТИ, *с.* осатаніти, ударитися в гнів.

РОЗГОЛОС, розголошення, *(у пресі)* оприлюднення; *(широкий) жм.* шелест; *(- що)* чутка, поговір; *пі* СЛАВА.

РОЗГОЛОШУВАТИ, *(вістку)* поширювати, розповсюджувати, роздзвонювати, розляпувати, розплескувати, виносити на люди; *ф<* дзвонити, трубити, розславлювати, розносити /поговір/; *(хатні чвари)* виносити сміття з хати; *(таїну)* виказувати, не тримати /не зберігати/ в секреті, */мимохіть/* виляпувати; *(у пресі)* оприлюднювати; *док.*

РОЗГОЛОСИТИ, *о.* рознести, як сорока на хвості.

РОЗГОНИСТИЙ, *(крок)* навальний, *сов.* стрімкий; *(потяг)* швидкий; *(лап)* широкий, просторий; *(почерк)* розкидистий; *(спів)* голосний, розкотистий, розлогий.

РОЗГОРТАТИ і **РОЗГбРТУВАТИ,** *(сувій)* розвивати, розмотувати, розкручувати; *(крила)* розкидати, розпростувати; *(книжку)* розкривати; *(гілля)* розсувати, розводити; *(пісок)* розгрібати; *(наступ) П.* розвивати, здійснювати, інтенсифікувати; *(думку)* викладати; *(якусь справу) о.* розворушувати.

РОЗГОРЯТИСЯ, розпалюватися, розжеврю-, братися полум'ям, *(- зорі)* розсвічуватися.

РОЗГРІШАТИ і **РОЗГРІШУВАТИ,** *(гріхи)* відпускати, прощати.

РОЗГРбМ, *див.* **ПОРАЗКА.**

РОЗГРОМЛЮВАТИ, *(ворога)* розтрощувати, громити, розбивати, *пі* ПЕРЕМАГАТИ; *(країну)* розоряти, спустошувати; *(підпілля)* ліквідувати, знищувати.

РОЗГУБЛЮВАТИСЯ, губитися; *П.* НІЯКОВІТИ, нітитися, засоромлюватися, *сов.* конфузитися, *о.* не знати на яку ступити; *док.* **РОЗГУБИТИСЯ,** обараніти, усі шляхи погубити, *г.* затеряти пам'ять.

РОЗДВОЮВАТИСЯ, двоїтися, ділитися /розгалужуватися/ надвоє; *(- душу) П.* розколюватися, губити цілість.

РОЗДИМАТИ, роздувати, роздмухувати; *(полум'я)* розпалювати дужче; *(небезпеку)* перебільшувати; *(вітрило)* надимати, *пі* НАПИНАТИ; *(груди)* випинати; *(ціни)* завищувати; *(штати)* збільшувати; *(вітром)* розносити, розвіювати.

РОЗДИРАТИ, дерти, розривати; *(здобич)* загризати; *(хмари)* розтинати; *(очі)* продирати; *(рот)* ***ВУЗІ,*** роскривати; *(вуха)* вражати, дратувати, подразнювати; *(душу)* шматувати; *(громаду /чварами/) 17.* підтинати, роз'єднувати, послаблювати.

РОЗДІЛКА, рисочка, дефіс.

РОЗДІЛЯТИ, ДІЛИТИ, поділяти, розподіляти, РОЗ'ЄДНУВАТИ; *(землю)* розмежовувати.

РОЗДОРІЖЖЯ, перехрестя, розпуття, розстань, розсоша, розвилка, розтік, роздо**рож.**

РОЗДРАТОВУВАТИ, роздражнювати, дратувати, дражнити, ЗЛИТИ, виводити з терпіння /рівновага/, *жм.* роздрочувати; *(бажання)* роз'ятрювати, розвереджувати.

РбЗДУМ, розмисел, *р.* роздума; *мн.* **РбЗДУМИ,** думи, думки, міркування, розумування, роздумування.

РОЗДУМУВАТИ, /багато/ ДУМАТИ /міркувати, розмірковувати/, *р.* розмйслювати; обдумувати, обмірковувати, продумувати; *Р.* мислити; *док.* **РОЗДУМАТИ,** передумати.

РОЗДЯГАТИ, *(догола)* розбирати; *(одяг)* скидати, знімати; *(облудну суть)* викривати, *п!* РОЗВІНЧУВАТИ; *ЖМ.* грабувати /роздягаючи/.

РОЗ'ЄДНУВАТИ, *(зв'язок)* переривати; *(водою)* розділяти, відділяти, відокремлювати; *(народи)* розсварювати, розколювати, вносити розкол /розбрат/ між *ким,* забивати клин між; *(коханих)* розлучати, розпаровувати; *дк.* **РОЗ'ЄДНАТИ,** розбратати.

РОЗ'ЄДНУВАТИСЯ, не триматися купи; *(з ким)* РОЗЛУЧАТИСЯ; *(ділитися)* відчужуватися

РОЗ'ЄМНИЙ, *Т.* змінний, *сов.* рознімнйй(!); *(- вісь)* вільний.

РОЗЖАРЮВАТИ, *(залізо)* розпікати; *П.* розпалювати, збуджувати.

РОЗЖИВАТИСЯ, багатіти, *(на чому)* гріти /нагрівати/ руки; *(кіньми)* заводити /собі/ *кого; Б. З.* добре жити; *(на що)* роздобуватися, роздобувати *що; док.* **РОЗЖИТИСЯ,** розстаратися.

РОЗЗБРОЮВАТИ, відбирати зброю, *(ласкою)* зв'язувати руки й ноги; *п-к* -ЮЮЧИЙ, що роззброює, здатний роззброїти, зайнятий роззброєнням, *(усміх)* здатний прихилити /розтопити/ серце.

РОЗЗЯВА, ґава, розтелепа, розвеза, солопій, витріщака, дармовіс, шлапак, нестелепа, продавець вітрішок, *р.* розвора; & роззявина, роззявляка; *пі* ВАЙЛО.

РОЗІГРАВАТИ, РОЗГРАВАТИ і РОЗІГРУВАТИ, *(п'єсу)* ставити, виконувати, *(ролю)* грати; *(кого)* удавати; *(кого /як дурника/)* пошивати в дурні, *г.* натягати.

РОЗКАЗУВАТИ, РОЗПОВІДАТИ, /о/повідати, *кн.* викладати, описувати; *(байку)* баяти.

РОЗКАЮВАТИСЯ, каятися, *(у непоправному)* гризти лікті; *(на сповіді)* сповідатися.

РОЗКВІТ, цвітіння, *р.* розцвіт; *(наук) П.* піднесення, процвітання, буйний розвій.

РОЗКИДАТИ ***/дк.*** **РОЗКИДАТИ/,** *(скрізь)* кидати: *(сіно)* розгрібати, розворушувати; *(хату)* розбирати; *(людей)* розтрачувати; *(заразу)* поширювати, розповсюджувати; *(по світах)* розсіювати, розсівати; *(словами)* розкидатися; *(гроші)* цйндрити, *(на вітер)* пускати.

РОЗКИДАТИ ***/док.*** **РОЗКИНУТИ/,** *(руки)* розставляти; *(руками)* махати; *(віти)* розпускати, простягати; *(вітром)* РОЗВІЮВАТИ; *(намет)* напинати, ставити; *(павутиння)* снувати; *(головою)* РОЗВАЖАТИ, працювати; *(на 5 літ)* розподіляти, розраховувати.

РбЗКІШ *од. і* **РОЗКбШІ** *мн.,* багатство, достаток, комфорт, блиск, пишнота, шик; *(кохання)* насолода, щастя, розкошування, блаженство; *пьж. од. ПР. СЯ.* смакога, красота, лахва; *тлк. мн. (Божі)* краса, пишність.

РОЗКІШНИЙ, *(край)* багатий, щедрий; *(чай)* смаковитий; *(обід)* марнотратний, дорогий, *п.* царський; *(- життя)* комфортний, безтурботний; *(палац)* шикарний; *(сон)* чудовий; *(дуб)* буйний; *(волос)* пишний; *(- сонце)* яскравий, сліпучий; *пр.* **РОЗКІШНО,** *(жити)* на всю губу, на широку ногу, на панській стопі, паном діло.

РОЗКЛАД, *(матерії)* розпад, розкладання, *пі* ГНИТТЯ; *(руйнація)* розвал; *(руху)* графік,/?, розпис; *(дня)* розпорядок, режим.

РОЗКЛАДАТИ, класти; *(по тацях)* розподіляти; *(ширму)* розставляти; *(вогонь)* розпалювати, розводити; *(на складники)* ділити, розділяти, розщеплювати; *(морально)* 77. деморалізувати; *(і сяк, і так) ІД.* розмірковувати, розкидати /головою/.

РОЗКЛАДАТИСЯ, ГНИТИ, РОЗПАДАТИСЯ; *її.* деморалізуватися.

РОЗКОЛЮВАТИ, колоти; *(тишу)* роздирати, розтинати; *(громаду)* РОЗ'ЄДНУВАТИ.

РОЗКОТИСТИЙ, *(віз)* швидкохідний; *(рельєф)* спадистий, похилий, положистий; *(грім)* гучний, лункий, з розкотами; *(спів)* розгонистий, розлогий.

РОЗКОЧУВАТИСЯ, котитися вусебіч; *(- звуки)* ЛУНАТИ, ЛЯЩАТИ; *(- чутки)* ширитися; *док.* **РОЗКОТИТИСЯ,** *(- грім)* загусти.

РОЗКОШУВАТИ, гараздувати, раювати, жирувати, жити в розкошах /як у Бога за дверима, як сир у маслі, як у Христа за пазухою/, купатися в золоті, зазнавати насолоди /розкошів/, *ж.* богувати.

РОЗКРАДАТИ, КРАСТИ, *п.* розтягати, розволікати, потай розносити; *п.* ВИКРАДАТИ.

РОЗКРИВАТИ, *(очі)* розтуляти, розмикати, розплющувати, *вул.* продирати, *поет.* відкривати; *(пелюстки)* розпускати; *(кулак)* розтискати; *(рот) жм.* роззявляти; *(пакет)* розпаковувати, розпечатувати; *(карти)* викладати; *(суть)* пояснювати, давати уявлення про, кидати світло на; *(таїну)* розсекречувати, підіймати завісу над; *(себе)* виявляти, показувати; *(злочини)* розплутувати клубок /знаходити кінці/ *чого; (агента)* викривати, демаскувати */док.* з-/, зривати маску з, виводити на чисту воду; *док.* **РОЗКРИТИ,** *(клубок злочинів)* розмотати.

РОЗКУДОВЧИТИ *док.,* розкуйовдити, розкошлати, розпатлати, розкучмати, розтріпати.

РОЗКУМЕКАТИ *док.,* розчовпати, розшолопати, розчумати, розібратися в, ЗРОЗУМІТИ.

РОЗКУРКУЛЮВАТИ, *від.* мародерствувати, нищити селянство, чинити геноцид селян.

РбЗЛАД, нелад; РОЗБРАТ, чвари, ворожнеча; *(між: чим)* невідповідність, неузгодженість, незгідність; *(нервовий)* струс, *с.* ступор, шок; & розладнання, розладдя.

РОЗЛИВ, РОЗЛЙВА, розлиття; *(ріки)* повінь, повідь; *О.* плесо, гладінь, поверхня.

РОЗЛИВАТИСЯ, литися, виливатися, *(трохи)* розхлюпуватися; *(- річку)* виходити з берегів, заливати береги; *(- звук)* поширюватися, ширитися, розлягатися; *(тілом)* розходитися, розпливатися; *(слізьми)* заливатися; *(піснею)* виспівувати ***що.***

РОЗЛОГИЙ, *(віз)* великий, просторий; *(дуб)* крислатий, гіллястий, ширококронний; *(спів)* РОЗГОНИСТИЙ; *(ритм)* плавний; *(рельєф)* РОЗКОТИСТИЙ; & розложистий.

РОЗЛОМЛЮВАТИ і **РОЗЛАМУВАТИ,** ламати, ломити, переламувати, переломлювати; *(скриню)* розбивати; *(тіло руѵ хапкою) ЖМ.* розминати, розрахувати.

РОЗЛУКА, розставання, прощання; *Р.* розлучення.

РОЗЛУЧАТИСЯ і **РОЗЛУЧУВАТИСЯ,** розходитися; *(з ким)* поривати стосунки, покидати /залишати/ *кого; (з жінкою)* розривати шлюб; *(з мрією)* розставатися, прощатися.

РОЗЛЮТИТИ, *(кого)* розсатанйти, збудити звіра в *кому.*

РОЗЛЯГАТИСЯ, *(на землі)* простягатися, розкидатися, розташовуватися; *(- пашню /від бігу коня/)* розступатися, розсуватися; *(- пісню)* лунати, розкочуватися.

РОЗЛЯПУВАТИ, *(воду)* РОЗПЛІСКУВАТИ, розхлюпувати; *(секрет)* РОЗГОЛОШУВАТИ.

РОЗМАЇТТЯ, розмаїтість ; *всі мож. пох від* РІЗНОМАНІТНИЙ; *(барв)* мозаїка; *(засобів) МН.* багатства, розсипища.

РОЗМАХ, *(руки)* помах, змах; *ФР.* розгін; *(маятника)* амплітуда коливань; *(крил)* рбз-крил, розкрилля; *(робіт)* широта, широчінь; *(аварії)* маштаб, розмір, обсяг; *(плуга)* засяг; *(небувалий)* розвиток.

РОЗМЕЖОВУВАТИ, *(землю)* ділити, розділяти, межувати; *(А від Б)* РОЗ'ЄДНУВАТИ; *(науки)* відмежовувати; *(ідеї)* відділяти, протиставляти одну одній; *(обов'язки)* визначати межі *чого.*

РОЗМИНАТИСЯ, 1. */док.* **РОЗІМ'ЯТИСЯ/** *(- глину)* роздрібнюватися, розтиратися; *ЖМ.* розрахуватися; 2. */док.* **РОЗМИНУТИСЯ/** *(на шляху)* розходитися, роз'їжджатися; *(з чим)* розставатися, прощатися; *док.* не зустрітися, не побачитися, *(з гріхом)* уникнути *чого.*

РОЗМИСЕЛ, *д!* РОЗДУМ; *ОК.* свідомість.

РОЗМІР, величина; *(книги)* формат; *(кризи)* маштаб; *(зброї)* калібр; *(витрат)* обсяг; *(віриш)* звукова будова; *мн.* **РЙЗМІРИ,** *т.* габарити.

РОЗМІРКОВУВАТИ, міркувати /на всі боки, всіма сторонами/, ДУМАТИ, роздумувати, мислити, обмірковувати, *НЕГ.* розумувати; *(вголос)* говорити.

РОЗМІРЯТИ і **РОЗМІРЮВАТИ,** міряти, визначати розміри; *(землю людям)* ділити, РОЗМЕЖОВУВАТИ; *(сили)* визначати /наперед/; *(час)* розподіляти.

РОЗМІЩУВАТИ і **РОЗМІЩАТИ,** розставляти, розкладати, розсаджувати, розташовувати; *(кого)* приміщати, */в домах/* розселяти; *пі* РОЗКЛАДАТИ.

РОЗМНОЖУВАТИ, *(тварин)* розводити, розплоджувати; *(текст)* копіювати, множити, *(поширювати)* тиражувати.

РОЗМОВА, балачка, бесіда, гутірка, *г.* конверсація, *(двох)* діалог; *(з метою публікації)* інтерв'ю; *(телефоном) жм.* телефон; *ФР.* розповідь, мова; *мн.* **РОЗМбВИ,** чутки, поголоски, пересуди; *(пусті)* теревені, балаканина; & розмивини.

РОЗМОВЛЯТИ, БАЛАКАТИ, говорити, **Вести** розмову, перекидатися словами, *(- пусте)* баляси /баляндраси/ точити, теревені правити; *(з ч.* не) не спілкуватися, ворогувати; *(якоюсь мовою)* володіти.

РОЗМбВНИК, /слів/бесідник, співрозмовник; *(книжка)* словник цілих фраз.

РОЗМОТУВАТИ, розсотувати, *(прядиво)* розкручувати; *(вуалю)* розкутувати, розвивати; *(клубок злочинів)* розплутувати, викривати злочини.

РОЗНОСИТИ, *(по хатах)* носити; *(заразу)* розповсюджувати, переносити; *(чутки)* ПОШИРЮВАТИ; *(вісті)* передавати; *(по книгах)* заносити /записувати/ до *чого; (майно)* розкрадати, розтягати; *(вітром)* розвіювати, розкидати, роздимати, */хмари/* розганяти, розсіювати; *(греблю)* руйнувати; *(на дрізки)* розривати, розбивати, розтрощувати; *(в газеті)* ПРОТЯГАТИ; *(щоку) неос. ЖМ.* розганяти; *док.* **РОЗНЕСТИ,** *(голову)* розсадити, розчерепити.

РОЗНЮХУВАТИ, *(повітря)* нюхати; *(секрети) П.* РОЗВІДУВАТИ, вивідувати.

РОЗбР, РУЇНА, розорення; *(дія)* руйнування, плюндрування, пустошення, нищення.

РОЗОРЯТИ, СПУСТОШУВАТИ; пускати з торбами; *п. ф.* **РОЗОРЯТИСЯ,** банкрутувати, прогоряти; *дк.* РОЗОРИТИ, ожебрачити; *п. ф.* **РОЗОРИТИСЯ,** звестися нінащо, зійти на пси.

РОЗПАД, розклад, розпадання; *(держави)* розвал, занепад, дезинтеграція.

РОЗПАДАТИСЯ, не триматися купи; *(на шматки)* розвалюватися, дробитися; *(на складники)* розкладатися, розщеплюватися; *(- взуття)* розлазитися; *(- ланцюг)* розриватися; *(- волос)* спадати /розсипатися/ пасмами; *(на держави)* розділятися, ділитися; *(в роботі)* лізти із шкури; *(- звуки) П.* стихати, замовкати.

РОЗПАЛЮВАТИ, запалювати; *(вогонь)* розводити; *(ватру)* розкладати; *(кров)* збуджувати; *(пристрасті)* підливати лбю в огонь, підсипати перцю; *п!* РОЗЖАРЮВАТИ.

РОЗПАТЛАНИЙ, нечесаний, незачесаний, скудланий, скуйовджений, запатланий, розкудовчений *і всі п. ф. від* РОЗКУДОВЧИТИ.

РОЗПАЧ, розпука, безнадія, відчай, безнадійність.

РОЗПАЧЛИВИЙ і **РОЗПУЧЛИВИЙ,** *(етап)* безвихідний, безнадійний, безпорадний; *(крик)* відчайдушний, несамовитий, нестямний, шалений, дикий.

РОЗПЕРЕЗАНИЙ, не підперезаний, РОЗХРИСТАНИЙ; *П.* нестриманий, свавільний, нахабний

РОЗПИНАТИ, *(на хресті)* страчувати; *П.* карати, катувати, мучити; *(завісу)* розгортати, розтягати; *(намет)* ставити, напинати, розбивати; *(вітрило)* розпускати, підіймати; *(крила)* розставляти, розкидати; *(тюрбан)* розв'язувати, розмотувати; *(- цікавість)* розбирати, поймати, брати.

РОЗПИС, *(на стіні)* розмальовання, мальовання; *(руху)* РОЗКЛАД; *(дія)* розписування, розмальовування; *ім.* РОЗПИСКА, *див.* КВИТАНЦІЯ.

РОЗПИСУВАТИ, *(де)* відтворювати; *(майно)* розподіляти; *(стіни і якості)* розмальовувати; *д-о* **РОЗПИСУВАТИСЯ,** підписуватися; *(у чому)* засвідчувати *іцо; (у ЗАГСі)* реєструвати шлюб.

РОЗПИХАТИ, розштовхувати, **розтрачувати;** *(в поспіху)* пхати туди-сюди; *(стіни)* розсувати; *(кого)* розносити */н.* як її розіпхало/; дк. **РОЗІПХАТИ,** ***Ф.*** *(сиріт до шкіл)* примістити, пристроїти.

РОЗПІЗНАВАТИ, *(час)* визначати; *(голос)* вирізняти, розрізняти, відрізняти; *(кого)* пізнавати, упізнавати; *(людей)* дивитися в душі, читати в душах.

РОЗПІКАТИ, розжарювати; *(душу)* розпалювати; *П.* брати в роботу, накручувати хвоста, бештати, роздраконювати, вичитувати молитву.

РОЗПЛАТА, *(за працю)* ПЛАТА, платня, винагорода; *П.* відплата, ПОМСТА, покара.

РОЗПЛАЧУВАТИСЯ, розраховуватися; *Р.* віддячувати; *П.* квитатися, мстйтися, помщатися, відплачувати; *(за гріх)* платити; *дк.* **РОЗПЛАТИТИСЯ,** *(з ким)* заплатити *кому.*

РОЗПЛИВАТИСЯ, пливти вусебіч, розливатися, розтікатися; *(- плями)* розповзатися, розходитися; *(у млі)* танути; *(- тіло)* гладшати; *(у похвалах) Г.* розсипатися.

РОЗПЛИВЧАСТИЙ, *(вогник)* мерехтливий, *(~хмари)* пелехатий, *ок.* пливкий, плиткий, *фр.* нечіткий, туманний., невиразний, **розхитаний /я.** поняття/.

РОЗПЛІДНИК, *(злочинности)* розсадник, *(рослин —ще)* садова шкілка, *з.* садібня.

РОЗПЛІСКУВАТИ і **РОЗПЛЕСКУВАТИ,** розхлюпувати, розпорскувати, розбризкувати, розприскувати; *(залізо)* розплющувати; *(секрети) П.* РОЗГОЛОШУВАТИ.

РОЗПЛЮЩУВАТИ, д! РОЗПЛІСКУВАТИ; *(очі)* РОЗКРИВАТИ, розтуляти, розмикати.

РОЗПОВІДАТИ, повідати, РОЗКАЗУВАТИ, о. снувати розповідь, змальовувати словами; *(майстерно)* як з книжки брати; дк. **РОЗПОВІСТИ,** ***фр.*** нахвалитися.

РОЗПОВІДАЧ, оповідач; *(анекдотів)* мастак на анекдоти: РбЗПОВІДЬ, *61* ОПОВІДАННЯ.

РОЗПОВСЮДЖУВАТИ, ширити, по шйрювати, *зет.* розпросторювати; *(насіння)* розносити, *(заразу — ще)* переносити, передавати.

РОЗПОГОДЖУВАТИСЯ, розгодинюватися, випогоджуватися, вигодинюватися; *(- обличчя) П.* ясніти, вияснюватися, веселішати; *док.* **РОЗПОГОДИТИСЯ,** вигодинитися.

РОЗПбДІЛ, дільба; *(паїв)* паювання; & розподіляння.

РОЗПОДІЛЯТИ, РОЗДІЛЯТИ; *(сорти)* сортувати; *(час)* розміряти; *(в думці)* розкидати; *(на папері)* розписувати.

РОЗПОРОШУВАТИ, *(грунт)* роздрібнювати, роздроблювати, обертати на порох; *(муку)* розсипати; *(увагу)* розсіювати, розосереджувати; *(сили ворога)* розвіювати.

РОЗПОРЯДЖАТИСЯ, розпорядкувати, давати розпорядження /вказівки/; *(як удома)* хазяйнувати, командувати, порядкувати, верховодити; *(чим)* мати у своїх руках *іцо, б. з.* радити; *(ким)* орудувати, мати під рукою /у свому розпорядженні/ *кого; (грішми) жм.* обертати; *(з чим)* приймати рішення про.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ, наказ, постанова, вказівка, директива, *г.* зарядження; *(письмове)* ордер; *ФР.* рука, оруда */н.* в її розпорядженні = ПІД її руКОЮ або ОРУДОЮ/.

РОЗПОРЯДОК, порядок, режим; *(писа-*

ні правила) правильник; *Р.* наказ, розпорядження.

РОЗПОЧИНАТИ, *(працю)* ставати до; *(слідство)* братися до; *(справу)* починати, започатковувати.

РОЗПРАВА, *(над ким)* покарання *кого, (юрби)* самосуд; *(судова) Г.* розгляд; *мн.* **РОЗПРАВИ,** *(масові)* терор.

РОЗПРАВЛЯТИ, *д!* РОЗПРОСТУВАТИ.

РОЗПРАВЛЯТИСЯ, **1.** вирівнюватися, розгладжуватися, розпростуватися; *(- людину)* випростуватися, розгинатися, випрямлятися, *о.* схоплюватися на рівні ноги; 2. *(з ким)* чинити розправу над, карати *кого,* мститися *кому.*

РОЗПРОДАЖ, РОЗПРОДУВАТИ і **РОЗПРОДАВАТИ,** *д!* ПРОДАЖ і ПРОДАВАТИ.

РОЗПРОСТЕРТИСЯ *дк.,* впасти /лежати/ плазом /крижем/, заорати носом.

РОЗПРбСТУВАТИ, розпростовувати, розправляти, розпрямлювати, розрівнювати, розгладжувати; *(крила)* розкидати, розгортати, розпускати, /роз/простирати; *(спину)* розгинати, випростувати.

РОЗПРЯМЛЯТИ, *д!* РОЗПРОСТУВАТИ.

РОЗПУКА, *див.* РОЗПАЧ.

РОЗПУСК, *(партії)* ліквідація, */без примусу/* саморозпуск; *(учнів)* звільнення /від школи/; *(вісток) Р.* розголос.

РОЗПУСКАТИ, *(учнів)* відпускати, не тримати, звільняти; *(партію)* ліквідувати; *(язика)* давати волю *чому; (гілля)* розкидати, простягати; *(пояс)* попускати, послабляти; *(плетиво)* РОЗМОТУВАТИ, розплітати; *(вітрила)* НАПИНАТИ, розгортати; *(пазурі)* показувати; *(хвіст)* розправляти; *(дитину)* розбещувати; *(запах)* ширити; *(сажу)* розсівати, розсіювати; *(чутки)* розносити; *(сніг)* топити, розтоплювати, *(сіль)* РОЗВОДИТИ, *(вапно)* гасити; *(шво)* розпорювати; *(гроші)* цйндрити.

РОЗПУСКАТИСЯ, *(- цвіт)* розпукати/ся/, розкриватися; *(- парасоль)* розгортатися; *(- клубок)* розмотуватися, розплітатися; *(у воді)* розчинятися; (- *запах)* розсіюватися, ширитися; *(морально) П.* розбещуватися; *дк.* **РОЗПУСТИТИСЯ,** розволочитися.

РОЗПУСНИЙ, розпутній, блудливий, блудний, *кн.* аморальний; *(- манери)* содбмський; (- *пісню)* НЕПРИСТОЙНИЙ; *п!* РОЗБЕЩЕНИЙ.

РОЗПУСНИК, блудник, потіпаха, волоцюга, *з.* публіка, *як ім.* придзигльований, *п!* ГРІШНИК; *п. ф.* **РОЗПУСНИЦЯ,** блудниця і *всі п. ф. від* РОЗПУСНИК; *вуя.* халява.

РОЗПУСНИЧАТИ *кн.,* блудити, гріховодити, вдаватися в розпусту, ЧУЖОЛОЖИТИ. перелюбствувати, чинити перелюб, скакати в гречку,

РОЗПУСТА, блудство, блуд, розпутство, розпусність, гріховодство, Содома й Гомбра; & розпуст.

РОЗРАДА, 1. потіха; *(для душі)* втіха, розвага; 2. **сварка,** РОЗБРАТ.

РОЗРАДЖУВАТИ, потішати, заспокоювати, розважати /тугу/, заговорювати /втирати/ сльози, солодити душу, розганяти сум, відігрівати серце; *(від чого)* відраджувати, *жм.* відраювати; *(закоханих)* розсуджувати, *жм.* розраювати,

РОЗРАХбВУВАТИ, вираховувати, об-, обчислювати; *(крок)* зважувати, оцінювати, обмірковувати; *(кого)* звільняти; *(з нст.* що) припускати, гадати; *(на що)* сподіватися *чого* /на *що/; (на кого)* ВАЖИТИ, ПОКЛАДАТИСЯ, робити ставку, ЧИСЛИТИ.

РОЗРАХУНОК, обрахунок, обчислення; *(за працю)* виплата; *(з праці)* звільнення; *(за кривду) П.* відплата, покара, помста; *ФР.* припущення, здогад, */н.* за моїм розрахунком/, сподівання */н.* це був розрахунок ворога/; *(господарський)* вигода.

РОЗРИВАТИ, 1. */док.* **РОЗІРВАТИ/** рвати, дерти, роздирати; *(пакет)* розпечатувати, відкривати; *(здобич)* загризати, шматувати; *(вибухом)* розносити, розсаджувати; *(хмари)* розтинати, проривати; *(тишу)* порушувати, переривати; *(стосунки)* припиняти; *(з чим)* поривати; *(угоду) юр.* денонсувати; *(шлюб) дк.* розв'язати; *2. /док.* **РОЗРИТИ/** рити, розкопувати, виривати, викопувати; *(гній)* розгрібати.

РОЗРИВАТИСЯ, рватися, розпадатися *і всі пох. від* РОЗРИВАТИ; *(- бомбу)* вибухати; *(в роботі)* лізти із шкури, робити сім діл, надсаджуватися, надриватися; *(- зв'язок)П.* перериватися, припинятися.

РОЗРІВНЮВАТИ, розгладжувати, вирівнювати, випростувати, РОЗПРОСТУВАТИ.

РОЗРІЗ, розтин, переріз, перетин; *(сукні)* розрізка; *(вугільний) ГІР.* кар'єр.

РОЗРІЗНЯТИ і **РОЗРІЗНЮВАТИ,** і *(стіною)* відокремлювати; *(з ким)* розлучати; 2. *(звуки)* вирізняти, розпізнавати; *(А від Б)* відрізняти.

РОЗРІЗУВАТИ, РОЗТИНАТИ, перетинати, перерізувати; *(дошку)* ПИЛЯТИ; *(гори прірвою)* роз'єднувати; *(чоло зморшками)* різати, краяти, рити; *&. сов.* розрізати.

РОЗРОБЛЯТИ і РОЗРОБЛЮВАТИ, *(руди)* добувати; *(проект)* виробляти, випрацьбвувати; *(тему)* опрацьовувати; *(теорію)* розвивати, вдосконалювати.

РбЗРУХ, біганина, МЕТУШНЯ, рейвах, с. переполох, паніка, заколот, заворушення; *(між А і Б)* РОЗБРАТ, незгоди.

РОЗРЯД, 1. категорія, ранг/а/; *(перший)* ступінь, гатунок; 2. *(елекричний)* іскра.

РОЗРЯДКА *зап., (напружености)* відпруга, відпруження; *(у тексті)* розбивка.

РОЗСЕРДИТИСЯ *док.,* розшіватися, на-, розззлоститися, *с.* обуритися.

РОЗСИПАТИ, *(рінь)* висипати, сипати, посипати ***чим;*** *(зерно)* розсівати; *(по* ***кишенях)*** насипати в; *(загони)* розосереджувати; *(гроші)* розкидати, витрачати, цйпдрити, розтринькувати; *(перла красномовства) ІД.* вправлятися у красномовстві; *(звуки)* видавати,

РОЗСИПИЩЕ, *д!* РОДОВИЩЕ; *мн.* **РОЗСИПИЩА,** розсипи, *ТІ.* багатства, розмаїття.

РОЗСЙПЧАСТИЙ, *(чай)* сипкий; *(- бульбу)* крихкий; *(звук)* розкотистий, уривчастий.

РОЗСІВАТИ І РОЗСІЮВАТИ, СІЯТИ, *(попіл)* розпорошувати, розтрушувати, *(світ-о)* цідити, *(юрбу)* розганяти, *(сумніви)* РОЗВІЮВАТИ; дк. **РОЗСІЯТИ,** розмахати.

РОЗСІДАТИСЯ, *(на лаві)* розсаджувалися; *(у кріслі)* розвалюватися; *(на частки)* ' ЕГІАТИ, розколюватися, розпадатися, розпакуватися, тріщати по всіх швах; *(зо сміху)* лускати; *ЖМ.* поселятися; *док.* **РОЗСІСТИСЯ,** розташуватися, розміститися.

РОЗСЛАБЛЮВАТИ, *див.* РОЗГОЛОШУВАТИ, РОЗХВАЛЮВАТИ.

РОЗСЛІЩЖУВАТИ і РОЗСЛІДУВАТИ, досліджувати, вивчати; *(злочин)* вести слідство; *(причини)* з'ясовувати, розбиратися у, докопуватися до.

РОЗСМАКУВАТИ *док.,* розкуштувати; Я зрозуміти, розкумекати, відчути, збагнути.

РОЗСТАВАННЯ, прощання, розстання; *(надовго)* розлука.

РОЗСТАВАТИСЯ, прощатися, розходитися, *(надовго)* розлучатися; *(з ким)* розривати стосунки, покидати /залишати/ *кого.*

РОЗСТАВЛЯТИ, *(чати)* ставити; *(людей по місцях)* розподіляти; *(на постії)* розміщати; *(слова)* робити павзи між; *(руки)* розводити; *(ширму)* розсувати; *(тенета)* наставляти, розкидати; *дк.* **РОЗСТАВИТИ,** *(вуха)* розпустити; *(шатро)* розгорнути.

РОЗСТЕЛЯТИ, розстелювати, розстилати; *(килим)* стелити, простеляти; *(сіно)* розсипати, розтрушувати.

РОЗСТРІЛЬНЯ *в-й, се.* розсипний стрій.

РОЗСТРОЮВАТИ, *(лави)* розладнувати; *(настрій)* псувати, погіршувати; *(арфу)* розладжувати; *(життя)* руйнувати; *(кого)* прикро вражати, засмучувати, вибивати з рівноваги; *(торг)* розбивати, пере-; *п. ф. дк.* **РОЗСТРОЇТИСЯ,** перетривожитися *іп. ф.*

РОЗСТУПАТИСЯ, робити прохід; *(перед ким)* давати дорогу *кому; (- пашню від бігу живих істот)* РОЗЛЯГАТИСЯ; *док.* **РОЗСТУПИТИСЯ,** *(- землю)* розійтися, розверзтися.

РОЗСУВАТИ, *(юрбу)* розпихати, розштовхувати; *(гілля)* розводити, розхиляти; *(віконниці)* розтуляти; *(межі)* розширювати, поширювати.

РОЗСУД, рішення, висновок; *ФР.* /здоровий/ глузд, розум, розсудливість; *(Божий)* суд; *(справи в суді)* розгляд.

РОЗСУДЖУВАТИ, *(сварку)* судити; *(забіяк)* визначати винних і невинних; *ЖМ.* думати, міркувати; *(сон)* розгадувати; *(закоханих)* розраджувати, *пі* РОЗЛУЧАТИ; *дк,* **РОЗСУДИТИ,** вирішити, дійти висновку;

(з нст. що) зварити головою, РОЗКУМЕКАТИ.

РОЗСУДЛИВИЙ, розважливий, розміркбваний; *(крок)* розумний, обгрунтований, вмотивований; *пр.* **РОЗСУДЛИВО,** *о.* з розсудом, *і всі п. ф. від ~.*

РОЗСУДЛИВІСТЬ, /здоровий/ глузд.

РОЗТАВАТИ, танути, топитися, *р.* розгасати; *(~ сіль)* розчинятися, розпускатися; *(- туман)* /помалу/ зникати, розвіюватися; *(- запаси)* кінчатися, вичерпуватися, виходити, видихатися; *(- натовп) П,* **розсіюватися,** розпливатися; *(- серце)* лагідніти, добрішати, розчулюватися.

РОЗТАЛЬ І **РбЗТАНЬ,** *д!* ВІДЛИГА.

РОЗТАШОВУВАТИСЯ, займати місце, розміщуватися, приміщатися, розселятися; *(на возі)* вмощуватися; *(на мсті)* лежати, знаходитися, міститися; *(на ніч)* ставати.

РОЗТИНАТИ, тяти, сікти; розрізувати, перетинати, перерізувати; *(шаблею)* розрубувати; *(воду)* розбивати; *(тишу)* різати; *(небо)* розкраювати, розпанахувати; *(труп)* анатомувати; *(щось на частки)* ділити, переділяти.

РОЗТІК, *(річки)* розтока, відгалуження, рукав; *(доріг)* РОЗДОРІЖЖЯ, перехрестя.

РОЗТІКАТИСЯ, *(всюди)* текти; *(на папері)* розпливатися, розходитися; *(- запах)* ширитися; *(- звук)* линути, розлягатися; *(- чутки)* поширюватися, розповсюджуватися; *(тілом)* проймати *що; (- істот) її.* розходитися, розлазитися; *(- гроші)* витрачатися.

РОЗТОВКМАЧУВАТИ, розтлумачувати, витлумачувати, РОЗ'ЯСНЮВАТИ, тлумачити.

РОЗТОПЛЮВАТИ, *(лід)* топити; *(душу) П.* розчулювати; *(сумнів)* розвівати, розганяти.

РОЗТОПТУВАТИ, *(ногами)* витоптувати, затоптувати, топтати; *(взуття)* розходжувати, */трохи/* підтоптувати; *док.* **РОЗТОПТАТИ,** розтолочити, *(дружбу)* позбиткуватися з.

РОЗТРАЧУВАТИ, витрачати, тратити, перевитрачати, *(добро)* переводити, *(умисно)* розбазарювати; *(гроші)* ціндрити, розтринькувати, процындрювати.

РОЗТРОЩУВАТИ, *(на друзки)* ламати, розбивати, трощити; *(ворогів)* розгромлювати, громити; *(перепони)* нищити, руйнувати, ліквідувати, *жм.* ліквідовувати.

РОЗТЯГАТИ, витягати, прос-, тягнути, а видовжувати; *(час)* затягати, від-; *(майно)* розволікати, розкрадати, потай розносити; *(забіяк)* розбороняти, розводити.

РОЗУМ, глузд, розсуд, *кн.* інтелект; *(тварини) ЖМ.* норов; *ФР.* мислення, свідомість, доцільність, розсудливість, голова */н.* кращі голови нації/.

РОЗУМАКА, *як їм.* дуже розумний, *(собі на користь — ще) IP.* мудрагель, великорозумний, *о.* розуму палата, всі розуми поїв, *се.* розумник; & розумаха; *п!* ЕРУДИТ.

РОЗУМІТИ, осягати /сприймати/ розумом, *жм,* кумекати, брати до тями /втямки/; *(рота)* усвідомлювати, здавати собі справу з; *(швидко)* схоплювати; *(душею)* відчувати; *(щось одне)* визнавати; *(по-своєму)* оцінювати, розцінювати, кваліфікувати; *(під чим)* мати на увазі *що; (у чому)* РОЗУМІТИСЯ, знати діло; *(ціну)* знати.

РОЗУМІТИСЯ, *(на чому)* знатися, знати *що,* **розуміти** /тямити, розбиратися, мати досвід, знати силу *чи* смак, *жм.* гієтрати, шпіпорити/ у *чому; (між: собою)* порозуміватися; *ест.* **РОЗУМІЄТЬСЯ,** звичайно, безперечно, ясна річ; *ЯК Ч.* так, авжеж.

РОЗУМНИЙ, тямущий, кмітливий, головатий, з головою, *р.* кебетливий, кебетний, *с.* мудрий; *(аргумент)* резонний; *(хто) IP.* РОЗУМАКА; *ЖМ.* освічений, вчений, досвідчений; *(- дітей)* слухняний; *(- руки)* вправний, умілий; *(пес)* беручкий; *(- книжку)* глибокий, змістовний; *(розподіл)* доцільний; *пі* РОЗСУДЛИВИЙ.

РОЗУМНІТИ і **РОЗУМНІШАТИ,** набиратися розуму, доходити до тями.

РОЗУМОВИИ, *(розвиток)* інтелектуальний; *ФР.* абстрактний, теоретичний.

РОЗУМУВАТИ, думати, міркувати, розмірковувати, роздумувати; *IP.* мудрувати.

РОЗХВАЛЮВАТИ, вихваляти, /дуже/ хвалити, розславлювати, *с.* ПРОСЛАВЛЯТИ.

РОЗХИТУВАТИ, вихитувати, хитати; *(уявлення)* розстроювати; *(лад)* розладнувати, розладжувати, підважувати; *(здоров'я)* підривати; *(човен)* розгойдувати, **розколисувати;** *(чим)* розмахувати; *(головою)* похитувати; *док.* **РОЗХИТАТИ,** розторсати.

РОЗХЛІОПУВАТИ, вихлюпувати, РОЗПЛІСКУВАТИ, випліскувати, розбризкувати.

РОЗХОДИТИСЯ і **РОЗІХОДИТИСЯ,** *(по хатах)* іти; *(до завтра)* розставатися; *(по селу)* розбрідатися; *(не стрівшись)* розминатися; *(- землю)* розмерзатися, розступатися; *(- шви)* розлазитися; *(- вінчаних)* розлучатися; *(- друзів)* поривати стосунки; *(у поглядах)* не збігатися, поділятися, різнитися *чим; (ціною)* не сходитися; *(- обсяг)* розширюватися, побільшуватися; *(- шлях)* розгалужуатися; *(по воді)* поширюватися, розпливатися; *(- звуки)* лунати; *(тілом)* розтікатися; *(- славу)* ширитися, розповсюджуватися; *(- крам)* розкуповуватися; *(- дим)* розсіюватися, розтавати, зникати; *(- зморшки)* розгладжуватися, розправлятися; *(- сіль)* танути, розчинятися; *(- гроші)* витрачатися; *(- дощ)* припускати, дужчати, посилюватися.

РОЗХОЛОДЖУВАТИ, відбивати охоту, гамувати запал; *(хіть)* гасити; *пі* РОЗЧАРОВУВАТИ.

РОЗХРИСТАНИЙ, незастебнутий, розстебнутий; *(- груди)* оголений; *її.* недисциплінбваний, неорганізований, незібраний, с. відчайдушний, розгнузданий, РОЗПЕРЕЗАНИЙ, нестриманий; *(день)* безладний; *(- думки)* непослідовний; *(сніп)* розшарпаний, розкошланий; *(-хмари)* пошматований, роздертий, подертий.

РОЗЦВІТАТИ, розквітати, зацвітати; *(- цвіт)* розпукати/ся/, розпукуватися, розпускатися; *П.* процвітати, **прооперувати,** розвиватися; *(- хист)* розкриватися; с)<ж. **РОЗЦВІСТИ,** розмаїтися.

РОЗЧАРОВУВАТИ, обезнадіювати

РОЗЧАРОВУВАТИСЯ і **РОЗЧАРОВАННЯ,** ***д!* ЗНЕВІРЯТИСЯ і ЗНЕВІРА.**

РОЗЧИНЯТИ, 1. *(двері)* відчиняти, розхиляти, *(навстіж)* розчахувати; *(рота)* розтуляти, роззявляти; *(труп)* анатомувати, розгинати; *(рибу)* патрати; *2. (сіль)* розпускати, розводити; *(тісто)* учиняти.

РОЗЧОВПАТИ, *д!* РОЗКУМЕКАТИ.

РОЗЧУЛЮВАТИ, ЗВОРУШУВАТИ, розворушувати, *р.* розжалоблювати, розжалити; *док.* РОЗЧАЛИТИ, *(плачем)* пробити сльозою.

РОЗЧУЛЮВАТИСЯ, *фр.* танути ***і*** *п. ф. від ~;* ***док.*** **РОЗЧАЛИТИСЯ,** *г.* перечулитися.

РОЗШАРІТИСЯ *док.,* зашарїтися, розчервонітися, розрум'янитися, зайтися /залитися/ рум'янцем; *пі* ЧЕРВОНІТИ.

РОЗШИРЮВАТИ і **РОЗШИРИТИ,** *(мощу)* збільшувати; *(знання)* поглиблювати; *(вплив)* поширювати, посилювати; *(фірму)* розгортати, розвивати;

РОЗШИРЮВАТИСЯ і **РОЗШИРЯТИСЯ,** широчїтися, ШИРШАТИ; *(вбік)* поширюватися.

РОЗШИФРОВУВАТИ, *(текст)* відшифрбвувати, відчитувати, розбирати; *(натяк)* розгадувати; *(шпигуна)* викривати.

РОЗШУК, *див.* ПОШУК.

РОЗШУКУВАТИ, шукати /г. за *чим/,* вишукувати, робити /здійснювати/ розшук /по-/; *(друзів)* відшукувати, віднаходити; *(щось більш відповідне)* підшукувати.

РОЗ'ЯСНЮВАТИ, пояснювати, з'ясовувати, вносити ясність, РОЗТЛУМАЧУВАТИ, *ід.* розжовувати /і в рот класти/, *г.* вияснювати; *(дім)* освітлювати.

РОЗ'ЯТРЮВАТИ, *(рану)* ятрити, троюдити, **розтроюджувати,** розвередживати, розворушувати, подразнювати, травмувати, сипати сіль на; *(горе)* ворушити; *(душу)* хвилювати; *(бажання)* загострювати, підсилювати; Я. РОЗДРАТОВУВАТИ.

РОЇТИСЯ, *(- людей)* купчитися, громадитися; *(коло дівчат)* витися; *(роями)* літати; *(- сніжинки)* кружляти; *(- думки) її.* снувати.

РОКОВИНИ *мн.,* річниця, знаменна дата; п! ЮВІЛЕЙ.

РОКУВАТИ, прирікати; *(долю)* покладати наперед, судити, *док.* написати на роду.

РОЛЯ, *сов.* роль; *(уособлювана артистом)* образ; *(текст)* слова ролі; *(шефа)* обов'язки, повинність; *(хворого)* становище; *(мас)* значення, вага, вплив.

РОМАН, д! ТВІР; *(з ким) ЖМ.* любовний зв'язок /афера, стосунки/; *(цілий)* історія.

РОМАНС, *д* ПІСНЯ; *(під вікном коханої) а.* серенада.

РОМАНТИКА, романтизм; *(борні)* героїка, поезія, *(професії)* приваблирість.
РОМАНТИЧНИЙ, мрійний, емоційно-піднесений; *(- подорож)* екзотичний; *(фах)* **героїчний;** *(одяг)* не стандартний; *(- стосунки)* любовний, поетичний.
РОМБ, *д* ПАРАЛЕЛОГРАМ.
РОСИТИ, *(- дощ)* накрапати, іти; *(слізьми)* поливати, обливати, змочувати; *(землю)* *ПОЕТ,* зрбшуиати.
РОСЛИННІСТЬ, *кп.* фл/ь/ора, *ЖМ.* ЗЕЛЕНЬ, зело, *поет,* розмай; *(на тілі)* волосся.
РОСТИ, *(- дітей)* підростати, виростати, розвиватися; *(зріти)* доходити літ, доростати розуму, *сов.* дорослішати; *(- зелень)* наливатися соками, *(буйно)* буяти, *(вгору)* виганятися, іти вгору; *(- наріст)* наростати; *(- чуття)* чимраз більшати /дужчати, міцніти/; *(- напруження)* ЗРОСТАТИ, збільшуватися, посилюватися; *(- славу)* ширитися; *(у всі боки)* розростатися, /- *тето/***розбудовуватися.**
РОСТИТИ, **вирощувати,** розводити; *(дітей)* виховувати, кохати, викохувати; *(злобу)* плекати.
РОТ, губи, уста, *ф.* писок, *вул.* хавка, *кн.* ротова порожнина /дуплйна/; *(птаха)* дзьоб; *(тварин)* паща, пащека; *(зайвий)* *П.* їдець, душа, член сім'ї, утриманець.
РОТА *вій.,* сотня; *п-к* **РЙТНИИ** *як ім.,* командир роти; *у.* сотенний, сотник.
РОЯЛЬ, *д* ФОРТЕПІЯНО.
РТУТНИЙ, *у.* живосрібний; *ім.* **РТУТЬ,** *у.* живе срібло.
РУБ, d! РЕБРО; ***(на** тканині)* рубець.
РУБА *іщ,* ребром, вертикально; *(ставити питання)* категорично, принципово.
РУБАТИ, *(сокирою) жм. зн.* цикати; *(навпіл)* розрубувати, перерубувати;*(ополонку)* вирубувати; *(дрова)* колоти; *(голову)* відрубувати, стинати, вгинати; *(ліс)* класти під сокиру, *сов.* валити; *(слова)* карбувати; *(крок)* відбивати; *(вугілля)* вирубувати; *(хату)* ставити, будувати; *(з плеча) ІД* говорити /діяти/ рішуче.
РУБЕЦЬ, ***(на** тілі)* шрам; *(кухля)* крайка; *(башти)* зубець; *(шитва)* шво.
РУБІЖ, лінія, межа, кордон, *(лінія переломy)* рубікон, злам, поріг, *ні* ВОДОДІЛ; /7. грань; *ми.* **РУБЕЖІ,** *фр.* обрії */н,* нові рубежі = нові обрії/.
РУБІН, *у.* кривавець.
РУБРИКА, ***(в** газеті)* заголовок, розділ: *(у реєстрі)* графа; *ФР.* назва.
РУБ'Я, рам'я, лахміття, дрантя, *о.* латка на латці, рубець на рубці-
РУДА, іржаве багно /болого/, рудка; *ЯК П-К* кров; *пре. мн.* **РУДИ,** копалини.
РУДИЙ, *(колір)* червоножовтий; *(хто)* рудоволосий, золотоволосий, золотокосий; *(віл)* рудошерстий; & руденький, рудавий, рудявий;л.' РУСИЙ.
РУДНЯ, копальня, рудокбпня, рудокопальня, *сов.* рудник; *З. П.* шахта.
РУЇНА, **руйновище,** румовище; *(у країні)* розвал, розруха; *(економіки)* занепад, розор; *(дія)* руйнування, руйнація, знищення; ***мн.*** **РУЇНИ,** *(замку)* рештки, залишки.
РУЇННИЙ, руйнівний, руїнницький, спустошливий, спустошувальний, деструктивний.
РУШНИК, руйнівник, спустошувач, **нищитель,** пустошйтель.
РУЙНУВАТИ, плюндрувати, розруйновувати, обертати на руїну, *о.* не лишати каменя на камені, стирати % лиця землі; *(привілеї)* скасовувати, ліквідувати; *(економку)* занапащати, розоряти; *(щастя)* знищувати; *(гнізд*о) спустошувати; *п-к* **-УЮЧИИ,** що руйнує, здатний зруйнувати, руйнівник, *п-к* руйнівний, руїнницький, спустошливий, деструктивний; *п. ф.* РУЙНУВАТИСЯ, тріщати по всіх швах.
РУКА, *ф.* лапа; *(права)* правиця, *ур.* десна, *П.* найближчий помічник, *(ліва),* лівиця, шульга; *(листа)* почерк; *(залізна)* влада; *ЖМ.* протекція, блат; *мн.* **РУКИ,** робоча сила, РОБІТНИКИ; & рученя, рученька, ручиця, ручка.
РУКАВ, *(дитячого одягу)* рукавча; *(ріки)* РОЗТІК; *(пожежний)* кишка, шланг.
РУКОБЛУДСТВО, онанізм.
РУКОПАШ *пр.,* руками, рукою, *р.* руч. *кн.* ручним способом, *сов,* вручну.
РУКОПИС, манускрипт, ***(на** пергамені)* пергамен, *(на папірусі)* папірус, *(на затертому)* палімпсест; *(автора)* автограф; & рукописання; **РУКОПИСНИЙ,** писаний рукою.
РУЛЬОН, сувій, ЗВІЙ; & *сов.* рулон.
РУМ'ЯНИЙ, з рум'янцем, у рум'янцях; *(цвіт)* рожевий, червоний; *(- барву)* рожево-червоний, багряний, *о.* кров з молоком; *(овоч)* червонобокий.
РУНА, ВРУНА; густа зелень.
РУПОР, *(посилювач звуку)* мегафон, *г.* голосник; *ЖМ.* гучномовець; *(ідей)* виразник.
РУРА і **РУРКА,** ***д!*** ТРУБА.
РУСАЛКА, водяна німфа, *д.* берегиня, *міт.* наяда; *(лісова)* мавка, *міт.* дріяда.
РУСИЙ, *(волос)* яснокаштановий, ***(ще** ясніший)* русявий, білявий, ясноволосий; & русоволосий, русокосий,русоголовий.
РУСИФІКУВАТИ, московщити, обмосковщувати, російшити.
РУСЯВИЙ, *д!* РУСИЙ;_ *ЯК ІМ.* бл/ь/ондйн, білявець; *жін.* **РУСЯВА,** бльондйнка, білявка.
РУСЬКИЙ *Іст.,* український; & *д.* русинський, руснацький.
РУТИННИЙ, шабл/ь/онний, шабльонбвий, неоригінальний; *п!*ТРАФАРЕТНИЙ.
РУХ, *(мимовільний)* відрух; *(безладний)* руханйна; *ФР.* хід */н.* пускати в рух/; *(вічний)* розвиток, *(матерії) ФІЛ.* зміни, перетворення, метаморфози; & рухання.
РУХАТИ, переміщати, пересувати, *ок.* штовхати; *(млин)* урухомлювати, СПРИЧИНЯТИ рух *чого; (з місця)* рушати; *(ким)* керувати, окриляти *кого; (з ч.* не) не ЧІПАТИ.
РУХАТИСЯ, пересуватися, переміщатися, перебувати в русі; *З. П.* ходити, їздити; *(ледве)* ворушитися; *(вперед) ІД.* розвиватися, прогресувати, поступати.
РУХЛИВИЙ, мобільний, динамічний; *(хто)* жвавий, моторний, непосидющий, побігущий, *с.* ВЕРТКИЙ, /7. діяльний, енергійний; *(м'яз)* ворухливий, ворушкий, ворушливий.
РУХйМИЙ, *(вітрячок)* пересувний; *(наголос)* несталий; *(- обличчя, м'яз)* РУХЛИВИЙ.
РУЧИТИСЯ, РУЧЙТИ і **РУЧАТИСЯ,** *(за кого)* поручатися, давати поруку *кому; (за що)* Гарантувати *що; (за себе)* відповідати.

РУЧКАТИСЯ, *д!* ЗДОРОВКАТИСЯ.
РУШАТИ, *(в дорогу)* вирушати; *(з місця)* зрушувати; *(- поїзд)* відходити, відправлятися, *(- судно)* відпливати; *(за ким)* іти Ахати/ слідом, *жм.* слідкувати; *(чуже)* /за/чіпати, займати, рухати, торкати; док. **РУШИТИ,** *(- бурю)* здійнятися.
РУШІЙ, двигун, мотор; *(прогресу) П.* чинник, рушійна сила.
РУШНИЦЯ, *(гнотова)* мушкет, *(саморобна)* самопал; *(старовинна)* пищаль; *(з двома люфами)* дубельтівка; *(обрізана)* обріз, обрізан; *ні* КРІС.
РібМСАТИ і **РЮМАТИ,** *д!* ПЛАКАТИ.
РЯБИЙ, плямистий; *(- тканину)* СТРОКАТИЙ, г. красий; *(птах)* зозулястий; *(на виду)* дзюбатий, віспуватий, таранкуватий, ластовйнчатий; *(смугастий)* перістий; *(- воду)* брижуватий; & рябенький.
РЯБІТИ, *(- воду)* брижитися, рябогіти; *(вдалині)* маячіти, мріти, бовваніти, *р.* рябітися; *(чим)* рясніти; *(в очах)* МЕРЕХТІТИ, розпливатися, *(- букви)* зливатися.
РЯБОТИННЯ, *(на виду)* віспини, ластовиння, *(деінде)* плями, цяточки; *П.* строкатість, пістрявість, барвистість.
РЯД, *(домів)* перія, лінія; *(гір)* ланцюг, пасмо; *(бійців)* шерега, лава; *(думок)* вервечка, плетениця; *(питань)* НИЗКА, серія; *(авт)* валка; *(елементів)* група, категорія, розряд; & рядок; *ні* ШТАБЕЛЬ, ЯРУС. ШПУР.
РЯДИТИ, *(молоду)* убирати, чепурити; *З.* порядкувати, верховодити; *(кого)* домовлятися.
РЯДОВИЙ, простий, звичайний, сірий, пересічний; *(факт)* буденний; *(працівник)* не керівний, не провідний; *ЯК ІМ.* солдат; *ЗСТ.* черговий, наступний.
РЯМА, *див.* РАМА.
РЯСНИЙ, *(- зелень)* густий, розкішний, пишний, гіллястий, листатий; *(врожай)* багатий, високий, ряснйстий; *(гарматний вогонь)* крутий, *сов.* навісний; *(- вогні)* численний; *(одяг)* широкий; *(- хустку)* барвистий.
РЯСНІТИ, *(чим)* бути багатим на *що; (від овочів)* рябіти.

РЯСТ, *ПОЕТ,* зелень, трава, зелб; *(- ліс, гай тощо) флк.* розмай.

РЯТІВНИЙ, *(круг)* рятувальний, рятунковий; *(засіб)* рятівничий; *(- ідею)* спасенний,

РЯТІВНИК, рятувальник, *(душі) ур.* спаситель.

РЯТУВАТИ, вирятовувати, зарятбвувати, врятовувати, *(душу)* спасати; *(з тюрми)* визволити; *(від чого)* оберігати, укривати; *дк.* **ВРЯТУВАТИ,** видерти з пазурів /зубів/.

РЯТУНОК, порятунок, *жм.* зарятунок, *ок.* вирятовання, *(душі)* спасіння; *(з біди)* вихід; *ФР.* поміч.

РЯХТІТИ, *(- зорі)* МЕРЕХТІТИ; *(- золото)* сяяти, блищати; *(- плоди)* РЯСНІТИ.

С

САБОТАЖ, зрив, підрив, підважування, *с.* шкідництво; *З. ТІ.* потайна протидія; & саботування, саботажництво.

САБОТУВАТИ, піддавати саботуванню, зринати, зривати виконання *чого, пі* ШКОДИТИ.

САВАН, поховальне убрання /покривало/; *ТІ. (сніговий)* габа, покрив.

САВАНА, *див.* СТЕП.

САГА, *див.* ЗАТОКА; *ОК.* протока, рукав /річки/.

САГА, староскандинавський епос; *(- кого) П.* легенда, **історія /н.** - Форсайтів/.

САД, *поет,* сад-виноград; *(міський)* парк, *(невеличкий)* сквер; *(зоологічний)* зоопарк, зоосад; & садок,садочок.

САДЖАТИ, *(на лаву)* садовити; *(бульбу)* садити; *(на посаду)* призначати; *(в тюрму)* ув'язнювати; *ІСТ.* оселяти.

САДИБА, обійстя, двір, селитьба, *д.* гражда, *з.* осад; *(панська)* дворище, маєток, фільварок; *(копо хати)* ділянка & садибка.

САДИСТ і **САДИСТИЧНИМ,** *д!* НЕДОЛЮД і НЕЛЮДСЬКИЙ.

САДИТИ, *(сад)* саджати, садовити; *(на царство)* коронувати; *(грогії) ЖМ.* тратити; *(гопака)* різати, витинати, ТЯТИ, утинати; *(- бігуна)* мчати, шпарко бігти; *(кулаками)* бити; *(у двері)* стукати; *(- дим)* валити; *(кулю за кулею)* слати, посилати, пускати; *(з гармат)* стріляти; *(чортами) ІД. сов.* вивергати прокльони.

САДІВНИК, садівничий; **САДНб,** *д!* **РАНА.**

САДбВИЙ, *(ніж)* садковий; *(- алею)* парковий; *(- дерево)* плодовий, не дикий; *(- господарство)* садівничий, садівницький.

САДОВИНА, овочі, плоди, *сов.* фрукти; *Р.* садові дерева.

САДОВИТИ, *(сад)* САДИТИ; *(літак)* приземляти; *(окуляри на ніс)* накладати.

САЖА, *кн.* кіптява, *з,* сопуха, *сов.* кіпоть.

САКВІЙ, *д.* бесаги; *д!* ТОРБИ.

САКВОЯЖ, *див.* **МІШОК-**

САЛО, солонина; *(нутряне)* здір; *(топлене)* смалець; *(овече)* лій, жир, сить, *з.* тук; *(на воді)* шуга, шерех, шерешень; & сальце; *ілі-* **САЛОГУБ,** *д!* **МІЩАНИН.**

САЛЮТ, *д!* **ВІТАННЯ;** *з.* яса; *(з крісів)* сальва, *сов.* залп.

САЛЮТУВАТИ, віддавати салют; *(кому)* ВІТАТИ *кого.*

САЛЬДО, а/ РІЗНИЦЯ; *п!* РЕШТА.

САЛЬОН, вітальня; *(на судні)* заля /зала, зал/, */для старшин/* кают-компанія; *(мистецький)* виставочна заля; *(дамський)* перукарня; & *сов.* салон.

САМ і **САМИЙ** *зай., &* саменький, самісінький, сам-самісінький, *д.* саміський; *ФР.* власного особою, не хто інший, а */н.* сам цар/; *(з нст. ся.* пошлю) особисто, персонально, власними силами, *фр.* добровільно; *(гуляю)* самотою, самостійно, без супроводу; *ЕВ.* дідько, чорт; *(з пап. ім.)* уособлений, втілений */н.* сама люб'язність/; *ФР.* виключно */н.* самий хліб/, навіть */н.* сам шеф не знав/.

САМЕ *пр., (з нст. сл.* зараз) якраз, щойно; *ФР.* конкретно */н.* хто саме?/.

САМІТНИК, печерник, пустельник, відлюдник, відлюдько, АНАХОРЕТ.

САМ-НА-САМ *пр.,* на самоті, без нікого, сам собі, сам-один; *(з ким)* віч-на-віч, один-на-один. наодинці, око-в-око, *зап.* тет-а-тет,.

САМОБУТНІЙ, оригінальний, своєрідний, неповторний, окремішній, один у своєму роді.

САМОВБИВЦЯ, *ді* САМОГУБЕЦЬ.

САМОВИБУХАЮЧИЙ, що самовибухає, підриваний автоматично, з автодетонатором, з дистанційним детонатором, *п-к* самовибухбвий; *(хто)* бомбіст-самогубець.

САМОВІДДАНИЙ, жертовний, *г.* жертвенний,/?. саможертовний; *(вчинок)* героїчний; *(- працю)* безкорисливий; *п* ВІДДАНИЙ.

САМОВЛАДАННЯ, самоконтроль, самовлада, контроль/влада/над собою.

САМОВОЛЕЦЬ і **САМОВбЛЯ,** а! СВАВОЛЕЦЬ і СВАВОЛЯ.

САМОВПЙВНЕНИЙ, *(тон)* рішучий, *с.* безапеляційний; & самопевний.

САМОГОН, САМОГІН і **САМОГбНКА,** а! ГОРІЛКА; *(з буряку)* бурячанка; *а. ханжа.*

САМОГУБЕЦЬ, самовбивець, самовбивця, самогубця; *ТІ.* відчайдух.

САМОГУБСТВО, самовбивство, *поет.* самозгуба, *а.* гаракірі; *П.* відчайдушний /приречений на невдачу/ крок.

САМОДОВЛІЮЧИЙ *кн.,* самодостатній, цілком незалежний /самостійний/.

САМОДУР, д/ СВАВОЛЕЦЬ.

САМОЗАБУТТЯ, *(у праці)* забуття; *ФР* нестяма */н.* до -/; *ОК.* САМОПОСВЯТА.

САМОЛібБ, *див.* ЕГОЇСТ.

САМОЛЮБСТВО, амбіція; *(прагнення почестей)* честолюбство; *пі* ЕГОЇЗМ.

САМОПАЛ, *див.* **РУШНИЦЯ.**

САМОПОВАГА, самопошана, /власна/ гідність.

САМОПОМІЧ *г„* взашопбміч, взаємодопомога, солідарність; *пі* ДОПОМОГА.

САМОПОСВЯТА, самопожертва, самозречення, саможертва.

САМОПРАВНИЙ, самочинний, СВАВІЛЬНИЙ.

САМОРОДОК, *(золота)* суцільна грудка; *ТІ.* рідкісний талант, обдарована особа.

САМОРУБ, *сов.* калічник членів; *(на війні)* самостріл.

САМОРУШНИЙ, автоматичний, самочинний, *сов.* самодіючий; *(- гармату)* самохідний.

САМОСТІЙНИЙ, незалежний, непідлеглий, не підпорядкований; *(край)* суверенний; *(жанр)* окремий, самобутній; *(висновок)* власний, оригінальний.

САМОСТІЙНО *пр.,* сам /сама, само, самі/ собою, незалежно / *пох. від* САМОСТІЙНИЙ; *(діяти)* своїм розумом, на свій розсуд */о.* руку/; *(без помочі)* САМОТУЖКИ.

САМОСУД, *д!* РОЗПРАВА, СУД.

САМОТА, самотність, самотина, ізольованість, *п.* сирітство.

САМОТНІЙ, самітний, самотинний, одним-один, самий, сам, сам-один, *о.* один, як палець; *(дуб)* сиротливий, сирітський: *(без сім'ї)* безрідний, безсімейний.

САМОТОЮ *пр.,* на самоті, одинцем, наодинці, одинаком; *(держатися)* окремо, ізольовано; *(жити)* самому, самій, самим; *пі* САМ-НА-САМ.

САМОТУЖКИ *пр.,* самостійно, власними силами, без помочі, своїми руками.

САМОУК, *ді* ОСВІЧЕНИЙ; *як ім.* самовчений.

САМОХІТЬ і **САМОХІТТЮ** *пр.,* добровільно, без примусу, з власної волі, охотою; *(проти волі)* мимоволі, підсвідомо,

САМОЦВІТИ, коштовності, *сов.* дорогоцінності, *з.* клейнбди.

САМУМ, *див.* ВІТЕР.

САНАТОРІЯ, *див.* **ЛІКАРНЯ.**

САНИ, гринджоли, санки, *г.* копильчакй; & санчата, сапочкй.

САНІТАРНИЙ, *(пункт)* медичний; *(захід)* гігієнічний; *(вузол)* каналізаційний.

САНКЦІОНУВАТИ, ЗАТВЕРДЖУВАТИ, СХВАЛЮВАТИ, *жм.* давати добро /санкцію/.

САНКЦІЯ, *(на що)* дозвіл, схвалення *чо~*

го; (кримінальна) ЮР. покарання; *мн.* САНКЦІЇ, засоби впливу.

САНОВЙТИИ, *(гість)* вельможний, високий, сановний; *(вигляд)* поставний, ставний, імпозантний, презентабельний.

СЕНТИМЕНТАЛЬНИЙ, *д!* ЧУТЛИВИЙ, СЛІЗЛИВИЙ; *(вірш)р.* солодкий.

САНТИМЕНТИ, вияви чутлйвости, *зн.* телячі ніжності.

САПА, мотика, копаниця; & сапка.

САПАТИ, д.' ДИХАТИ, *пі* ЧМИХАТИ; **САПАТИ,** сапувати, шарувати, *п!* ПОЛОТИ.

САРАКА, *див.* БІДАК.

САРДОНІЧНИЙ, *(сміх)* злісно-глузлйвий, ущипливий, уїдливий; *я/* НАСМІШКУВАТИЙ.

САРКАСТИЧНИЙ, їдко-іронічний, САРДОНІЧНИЙ.

САРКОМА, *у.* м'ясак, кн. злоякісна пухлйна, шкідливий наростень.

САРКОФАГ, *див.* ТРУНА, ГРІБ.

САТАНА, ***р.*** Сатанаїл; *д!* ДІДЬКО; & сатанюка.

САТАНІТИ, казитися, лютувати, шаліти, скаженіти, шаленіти, *о.* рвати й метати.

САТАНІЧНИИ, диявольський, гаспидський, мефістофельський; & сатанівський, сатанинський.

САТИРА, *(жанр)* ГУМОР; *(твір)* памфлет; САТИРИК, *д!* ГУМОРИСТ.

САТИРИЧНИЙ, *(журнал)* гумористичний; *(- вдачу)* ущйпливо-глузлйвий; *пі* ІРОНІЧНИЙ.

САТИСФАКЦІЯ, задоволення, вдоволення; *пі* КОМПЕНСАЦІЯ.

САТРАП, *ІСТ.* намісник; *(вірний) П.* вірнопідданий слуга, виконавець волі тирана, *п.* цербер; *(дрібного маштабу)* посіпака, сіпака; *пі* ПОПЛІЧНИК.

САХАТИСЯ, цуратися, не признаватися, уникати; *Р.* лякатися; *(від кого)* ВІДРАХУВАТИСЯ; *док.* ВІДСАХНУТИСЯ, відхитнутися, відкинутися, відцуратися.

СВАВІЛЬНИЙ, самоправний, самочинний, самовільний, самовладний, *юр.* беззаконний; *(- манери)* безпардонний, розгнузданий; *Р.* безконтрольний, стихійний; *пі* ТИРАНІЧНИЙ.

СВАВОЛЕЦЬ, самоволець, свавільник, самоправець, беззаконник, самодур, *жм.* бурбон

СВАВОЛЯ, свавілля, самоволя, самовілля, самоправство, самодурство, *(темних сил)* розгул; & свавільство.

СВАРИТИ, *(кого)* лаяти, брати в роботу, бештати, читати нотацію /милити голову/ *кому; (за що)* корити, докоряти, дорікати; *(з ким)* розсварювати, РОЗ'ЄДНУВАТИ.

СВАРИТИСЯ, гризтися, сперечатися, заїдатися, не /дуже/ мирити, гйркатися, гаркатися, конфліктувати; *(на кого)* лаяти /сварити/ *кого; (пальцем)* насварюватися, погрожувати; *дк.* ПОСВАРИТИСЯ, чогось не поділити, о. розбити глек /макітру/.

СВАРКА, гризня, гризотня, звада, заїдия, колотнеча, *р.* свара, *д.* змажка, *с.* чвари, РОЗБРАТ, *пі* НЕЗГОДА; Д лайка; *Р.* погроза; & сварня.

СВАРЛИВИЙ, звадлйвий, сперечлйвий, незлагідний, заїдливий, *с.* скандальний; & сваркйй; *ім.* СВАРУН, гарикало, гризюка. *пі* ІРЖА.

СВАТ, *(на сватанні)* староста; & сваток, сватко, сватонько; *мн.* СВАТИ, *(члени родини молодого і молодої)* родичі.

СВАТАННЯ, *див.* ВЕСІЛЛЯ.

СВАТАТИ, *(за кого)* єднати, домовляти; *(кого)* сватагися до *кого,* підшукувати пару *кому; (до чого) П.* залучати, заангажовувати, притягати, вербувати.

СВАТАТИСЯ, *(до кого)* сватати *кого,* брати рушники за *кого; П.* лататися, присусіджуватися.

СВЕРБІТИ, ***(в горлі)*** лоскотати; *НЕОС. П.* кортіти; *ЖМ.* бентежити, непокоїти; *(під серцем)* нити.

СВЕРБЛЯЧКА, *(хвороба)* короста, чухачка; & свербіж, свербець, свербіння, сверб; *(до чого) П.* кортячка, бажання, прагнення,

СВЕРДЛИТИ, свердлувати; *(дірку)* висвердлювати, вивірчувати, про-; *Т.* бурити; *(очима)* пронизувати, прошивати; *(мозок) П.* пекти, гнітити, мучити, непокоїти, точити, *ІД.* гупати в голові.

СВИНАРНЯ, свинарник, свинйнець, свинятник, свинюшня, свинюшник.

СВИНЕЦЬ *сов., у.* оливо; *п-к* **СВИНЦЕВИЙ,^,** олив'яний; *(- небо)* похмурий.

СВИНИНА, поросятина, свиняче м'ясо.

СВИНОПАС, due. ПАСТУХ.

СВИНСТВО, бруд, неохайність; *(неї. явище) кн.* неподобство; *(з боку кого)* непорядність, невдячність, невдяка.

СВИНУВАТИЙ, *(хто)* неохайний, *о.* як свиня, на взір свині; *(норов)* непорядний, невдячний, нечемний; & свинякуватий.

СВИНЯ, льоха, *кн.* свиноматка, *як ім.* безрога, *(мала)* підсвинок; *(хто)* нехлюй, нечема, *як ім.* невдячний, *г.* хрунь; & свиняка, *зб.* свинота.

СВИНЯЧИЙ, поросячий, свинський; *(схожий на свиню)* свинуватий.

СВИСТАТИ, свистіти; *(сюрчком)* сюрчати; *(мотив)* насвистувати, ви-; *(всіх нагору) МОР.* кликати, скликати; *(- потоки води) П.* жбухати; *док.* СВИСНУТИ, *(нагаєм)* хльоснути; *(з хати)* дременути; *(- кров)* порснути, бризнути.

СВИСТОК, сюрчбк; *(дитячий)* свищик, свистунець, свистальце.

СВИСТУН, той, хто свище; *П.* нероба, базіка, брехун.

СВИТА, сіряк, сірячина; *Б.* почет; & свитина, свитка.

СВІДОК, *(подій)* очевидець, самовидець; *(в суді) р.* свідчий, з. вйсвідник, */нечесний/* КРИВОПРИСЯЖНИК, *(на зводинах) жм.* очкар; *(на обшуку) сов.* понятий.

СВІДОМИЙ, *(- життя)* усвідомлений, розумний; *(атеїст)* переконаний; *(чого)* хто усвідомлює *що; (себе) ІД.* притомний, сповна розуму, при повному розумі, у повній свідомості; *(програги)* навмисний.

СВІДОМІСТЬ, *р.* тяма, *ок.* розмисел; *фр.* розум, глузд, пантелйк, думка */н.* с. *чого* = д. про *що/; (повна)* притомність, пам'ять; *(чого)* розуміння, усвідомлення.

СВІДОЦТВО, посвідчення, посвідка, лист */н.* заставний лист/, *зап.* сертифікат, *жм.* квиток; *(- народження)* метрика, *(- освіту)* атестат, диплом; *(успіху)* свідчення.

СВІДЧЕННЯ, *(розвитку)* свідоцтво; *МН. (на суді)* покази, *пре. мн.* зізнавання, /нечесні/кривосвідчення.

СВІДЧИТИ, *(- хист)* говорити, промовляти, вказувати на; *(повагу)* засвідчувати, висловлювати; *(на суді)* давати свідчення /покази/; & *з.* свідкувати, висвідчати.

СВІЖИЙ, *(хліб /овоч, молоко/)* щойно *з* печі /з дерева, з-під корови/; *(- білизну)* чистий, не одяганий; *(вітер)* холодненький, прохолодний, */на морі/* сильний; *(- барву)* не злинялий, не вйцвілий; *(- зелень)* молодий, незів'ялий, соковитий; *(голос у літературі)* новий; *(- враження)* не затьмарений; (- *сили)* відновлений, відсвіжений, не виснажений, не вичерпаний; *(вигляд)* здоровий, квітучий; *(слід)* не затоптаний, *п.* гарячий; *(-людину)* незнайомий, малознайомий; *(- вісті)* останній, найновіший; *(- риму)* оригінальний; *(- подію)* недавній; *(-рану)* живий; *пор.* СИРОВИЙ.

СВІЙ, *(дім)* власний, не чужий; *(син)* рідний; *ЯК ЇМ.* родич, близький; *(звичай)* особливий, самобутній; *(- смерть)* природний; *(- красу)* не штучний; *(час)* належний, відповідний, слушний; *(- промисловість) кн.* вітчизняний.

СВІЙСЬКИЙ, приручений, не дикий; *(кіт)* домашній; *(хто)* покірний, слухняний.

СВІТ, всесвіт, Божий /білий/ світ, *ФР.* людські стосунки */н.* який тепер світ настав/; *(на мані)* Земля, земна куля; *(рослин)* царство; *(звуків)* сфера, царина; *(учених)* коло; *(духовий)* кругозір; *(вищий)* товариство; *(тоталітарний)* лад, устрій, спосіб життя; *(навколишній)* оточення, середовище, довкілля; *(той)* засвіти; *(Новий)* Америка; *(Старий)* Европа; *ЗСТ.* світло; *мн.* **СВІТИ,** незнані краї, чужина.

СВІТАНОК, світ, досвіток, світання; *(на сході)* ранкова зоря; *(цивілізації)* зоря.

СВІТАТИ, займатися /заводитися/ на світ, РОЗВИДНЯТИСЯ, сіріти, *док.* обвиднітися.

СВІТ-ЗАОЧІ *пр.,* куди ноги несуть, куди очі поведуть /стали/, у незнані світи; & світ за очима, *сов.* світ за очі; *пі* ХТОЗНА-КУДИ.

СВІТИЛО, *(небесне)* тіло, плянета; *(денне)* сонце, *(пічне)* місяць; *(хто) П.* зірка, світоч, знаменитість, *п.* маяк; & світич.

СВІТИТИ, висвічувати; *(світло)* засвічувати; *(кому)* при-; *(крізь що)* про-; *(- сонце)* сяяти, випромінювати /розливати/ світло; *(чим)* освітлювати; *(тілом)* ходити з оголеним; *(з вікон)* світитися; *(- зорі)* зоріти, блищати; *(- обличчя)* променіти; *(радістю)* випромінювати *що; (у картах)* бути козирем.
СВІТИТИСЯ, випромінювати світло; *(у хаті)* горіти; *(вночі)* світити, сяяти; *(на сонці)* виблискувати, блищати; *(чим /н. радістю/)* випромінювати *що; (- очі)* променіти, променитися; *(крізь що)* СВІТИТИ, виднітися.

СВІТЛИЙ, не темний, освітлений; *(- воду)* чистий, прозорий; *(- майбутнє)* радісний, щасливий, просвітлий; *(обличчя)* осяяний; *(погляд)* ясний, нічим не затьмарений; *(- душу)* шляхетний; *(- голову)* розумний; *(гість)* вельможний, високий.
СВІТЛИЦЯ, /парадна/ кімната /покій, горниця/, вітальня; *п!* КІМНАТА.
СВІТЛІТИ, світлішати; *(- небо)* ясніти, вияснюватися; *(- обличчя)* світитися, сяяти, променіти; *(в темряві)* вимальовуватися, виднітися; *неос.* СВІТАТИ.
СВІТЛО, *(в хаті)* освітлення, *(єдине)* вогник; *(на перехресті) Д.* світлофор; *ФР.* освіта; *зет.* світ; & світельце; *пі* СЯЙВО; *ЯК UP.* ясно, не темно, видно.
СВІТЛЯНИЙ, світловий, *(циферблят)* який світиться; *Р.* світлий; *ЗСТ.* освітлений.
СВІТОВИЙ, *(форум)* усесвітній, уселюдський; *(клясик)* світової слави, СЛАВЕТНИЙ; *З.* суєтний, житейський, *(звичай)* людський, *(порядок)* загальноприйнятий, загальновідомий, *(чоловік)* світський.
СВІТОГЛЯД, світорозуміння; погляди, переконання, *(митця) п.* світ; *(як система)* концепція; *н!* ІДЕОЛОГІЯ.
СВІТОЧ, смолоскип, світич; *(небесний)* світило; *(людства)* зірка; *(науки)* апостол; *(науковий центр)* колиска, джерело; *Д* лучина.
СВІТСЬКИЙ, не духовний, цивільний, не державний; *(баль)* великосвітський; *(звичай)* загальноприйнятий, з. світовий.
СВІЧКА, *(велика)* ставнйк; *(запальна) Т.* електричний запал; *(лікувальна) МЕД,* супозиторій; *ФІЗ.* одиниця сили світла; *СПРТ.* вертикальний зліт */н.* м'яча/; & свічечка, *р.* свіча; ***мн.* СВІЧКИ,** *(в очах /від удару/)* іскри, каганці; *(цвіту)* суцвіття; *ФР.* очі.
СВІЧНИК, підсвічник, *(під ряд свічок)* канделябр.
СВОБОДА, воля, *поет,* вільність; *(нації)* суверенітет, незалежність; *(манер)* простота, невимушеність; *Р.* дозвілля; *мн.* СВОБОДИ, *(громадянські)* права.
СВОЄРІДНИЙ, особливий, незвичайний, САМОБУТНІЙ; *(жанр)* характерний, специфічний, *ок.* автономний.
СВОЄЧАСНИЙ, вчасний; *(захід)* доречний, актуальний, слушний.
СВОЯК, брат дружини; *Д.* родич; *ЖМ.* близька людина, *як ім.* свій.
СВЯТВЕЧІР, святий вечір, багатий вечір, багат-вечір, вечір перед Різдвом.
СВЯТЕННИК, спасенник, преподобник, *як ім.* дуже богомільний; *ІР.* лицемір, облудник, *ір.* святоха, *як ім.* святий та божий.
СВЯТИЙ, праведний, преподобний, непорочний, безгрішний, морально чистий /бездоганний/; *(дар)* Божий, божественний, священний, сакраментальний; *(- мету)* заповітний; *(- воду)* освячений; *(піст)* великодній; *(обов'язок)* високий, почесний; *(- діло)* правий, справедливий; *(хліб)* дорогий, безцінний; *(закон)* непорушний, для всіх один; *(мир)* бажаний; *ЯК ІМ.* святець, праведник, преподобник, спасенник, угодник, блаженний; *мн.* ***СВЯТІ, ЯК ІМ.*** образи, ікони.
СВЯТИНЯ, храм, святилище; *17.* святість, святощі, *с.* святая святих.
СВЯТКОВИЙ, *(одяг)* не буденний, ошатний, з. посвятнйй; *(настрій)* урочистий, піднесений; & святний, святочний.
СВЯТКУВАТИ, відзначати /відбувати/ /як/ свято, *д.* празникувати; *(суботу)* шабашувати; *(перемогу)* тріюмфувати; *П.* не працювати; *ФР.* радіти; *(мсто) ЖМ.* шанувати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що святкує, звиклий святкувати, радий відсвяткувати, *п-к* святковий.
СВЯТО, святкування, *д.* празник, *(масове)* фестиваль, *(невелике)* прйсвяток, *ур.* торжество; & *ми.* святки; *ЯК UP.* божественно *і всі п. ф. від* СВЯТИЙ.
СВЯТОЩІ, *див.* СВЯТИНЯ.
СВЯЩЕНИК, /і/ерей, Божий слуга, *кн.* душпастир, священнослужитель, служитель культу, *жм.* піп, *г.* парох, *(старший у соборі)* протопресвітер; *(протестантський)* пастор; *(католицький)* ксьондз, канонік, */у каплиці/ктеші; (ісламський)* мулла.
СВЯЩЕННИЙ, *(дар, обов'язок, закон тощо)* СВЯТИЙ; *(- книги)* релігійний; *(- слово)* дорогий, заповітний; *(зміст)* високий, піднесений; *(- борню)* визвольний.
СЕАНС, ***(кіш)*** показ, демонстрування; *(лікування)* /одна/ процедура.
СЕЗОН, йора року; *(літній)* пора; *(пляжний)* період; *(навігаційний)* навігація.
СЕЙФ, *див. СХОВ.*
СЕКРЕТ, таємниця; *(успіху)* причина; *(виробництва)* засекречена технологія; *(на кордоні) сов.* /таємний/ пост; *п!* ЗАГАДКА.
СЕКРЕТАР, *(у суді)* діловод, *(на зборах)* протоколіст, *пі* ПИСАР; *дип.* референт; *(генеральний)* керівник, голова; *(у СІЛА)* міністер.
СЕКРЕТНИЙ, таємний, *(клюб)* ПІДПІЛЬНИЙ, *(хід)* засекречений; *(замок)* із секретом; *пр.* **-ТНО,** конфіденційно, за закритими дверима, при -их дверях *і п. ф. від ~.*
СЕКСУАЛЬНИЙ, *(- стосунки)* статевий, *ев.* не платонічний; *(твір)* ЕРОТИЧНИЙ; ***пі*** ХТИВИЙ.
СЕКТОР, *(якоїсь площі)* ділянка, район; *(в установі)* відділ, секція; *(економіки)* галузь; *МАТ.* частина кола.
СЕКУНДА, 1/60 хвилини; *ЖМ.* мить; *МУЗ.* втора.
СЕКЦІЯ, *(цілого)* частина; *(трюму)* відсік; *(творча)* підвідділ, об'єднання; *(трупа)* розтин, автопсія; *пі* СЕКТОР.
СЕЛЕКЦІЯ, добір; *(живих форм)* виведення, поліпшення, *П.* наука про виведення організмів.
СЕЛЙТИ/СЯ/, оселяти/ся/, поселяти/ся/; *(- птахів)* /гніздитися, гніздуватися/.
СЕЛИТЬБА, селище, СЕЛО, *з.* осада; *(коло хати)* садиба; *Р.* житло, оселя.
СЕЛИЩЕ, *д!* СЕЛО; *(міського типу) СОВ.* поселення, оселя, виселок.
СЕЛО, оселя, поселення, *(мале біля великого)* присілок, *(під містом)* слобода, слобідка, підгородня; *(заселене переселецями)* виселок; *(на Кавказі)* авул, *(у Середній Азії)* кишлак; *П.* сільська місцевість; *(усе) ІД.* всі жителі села; & сільце, селище, сельбище, селитьба.
СЕЛЯНИН, *о.* хлібороб, ПЛУГАР, *зн.* гречкосій, ціпов'яз, чубрій, *д.* селепко; *(власник ферми)* фермер, фармер; & селюк, селюх, *зб.* селянство; *я!* ХУТОРЯНИН.
СЕМАФбР, *див.* СИГНАЛ.
СЕНС, *(внутрішній)* зміст, суть; *(увесь)* значення, *о.* сила; *(життя)* мета, поклик; *ФР.* рація, доцільність, корисність.

СЕНСАЦІЙНИЙ і **СЕНСАЦІЯ,** *д!* НЕЙМОВІРНИЙ і ПОДІЯ.
СЕНТЕНЦІЯ, *д!* ВИСЛІВ.
СЕНТЯБРЙТИ *бар.,у.* потягати зимою.
СЕПАРАТИВНИЙ, СЕПАРАТНИЙ, *(- угоду)* відокремлений, окремий, неузгоджений.
СЕРВІС, *(побутовий)* обслуговування, обслуга, послуги.
СЕРВІС, *д!* КОМПЛЕКТ; *сов.* сервіз.
СЕРВУВАТИ, *(стіл)* накривати на; & *соє.* сервірувати.
СЕРДЕГА, *див.* БІДАК.
СЕРДЕЧНИЙ, щирий, дружній, приязний; *(хто)* добрий, чулий, щиросердий; *(друг)* вірний, відданий; *(- слова)* доброзичливий, чуйний, задушевний; *(спів)* зворушливий; *(біль)* душевний; *(- втіхи)* любовний; *Р.* сердешний; *(- ліки)* серцевий.
СЕРДЕЧНИК, *(- хворого)* хворий на серце; *(- лікаря)* кардіолог; *Т.* осердя.
СЕРДЕШНИЙ, бідолашний, сіромашний, БЕЗТАЛАННИЙ, НЕЩАСНИЙ.
СЕРДИТИ, *див.* ГНІВАТИ.
СЕРДИТИЙ, злющий, гнівливий, гнівний, злий, лихий, *с.* лютий, *о.* аж іскри з очей скачуть; *(голос)* розгніваний, роздратований; *(вітер)* гураганний; *(- цибулю)* їдкий, міцний; *пр.* СЕРДИТО, *(мовити)* спересердя, *(дивитися)* чортом.
СЕРДИТИСЯ, гніватися, злитися, злоститися, злостувати, злобувати, *(дуже)* лютитися, лютувати, лютіти, *(з піною в роті)* пінитися, *о.* важким духом дихати, мати серце /злість/ на *кого,* сипати вогнем, *д.* мати жаль *иакого.*
СЕРДЮК, *див.* ОХОРОНЕЦЬ.

СЕРЕД, посеред, між, поміж; *(поля)* у /на/ *чому;* *(бенкету)* під час.

СЕРЕДИНА, *(кавуна)* нутро, нутрощі; *П.* поміркованість; *ні* **ЦЕНТР.**

СЕРЕДМІСТЯ, *див.* ЦЕНТР.

СЕРЕДНІЙ, осередній, осередковий; *(- дітей)* середущий, середульший; *(двір)* внутрішній; *(між А і Б)* проміжний; *(- освіту)* загальний, *іст.* гімназіальний; *(- літа)* немолодий, *з.* середбвий; *(артист)* посередній; *(- величини)* пересічний.

СЕРЕДбВИЩЕ, сфера; *(людське)* гурт; *(зовнішнє)* оточення, коло, обшар, *ІД.* довкілля; *(мікробів)* штам, *(сприятливе для когось)* стихія; *(політичне)* угруповання.

СЕРЕНАДА, *див.* ПІСНЯ.

СЕРІЯ, ряд, низка; *(пострілів)* черга; *(товарів)* випуск; *(облігацій)* розряд, категорія; *(лекцій)* цикл; *(фільму)* частина.

СЕРЙОЗНИЙ, статечний, ПОВАЖНИЙ, *с.* суворий; *(фізик)* досвідчений, кваліфікований; *(- ставлення)* вимогливий; *(твір)* не легковажний, *(іспит)* нелегкий, *(- хворобу)* небезпечний; *(- втрати)* істотний, великий, вагомий; *(- обличчя)* зосереджений, зібраний.

СЕРЙОЗНО *пр.,* без жартів, не на жарт, з повагом, поважно *і пох. від* СЕРЙОЗНИЙ.

СЕРПАНОК, вуаль, *(весільний)* фата; *П.* запона, завіса, пелена, *(туману)* синява.

СЕРЦЕ, *П.* душа; *ФР.* чуйність, сердечність */н.* без серця/, настрої, почуття */н.* ми — єдині серцем/; *(горде)* вдача; *(на кого) П.* гнів, роздратовання; *(чого)* центр, осердя; *(дзвона)* телепень; *(морське) ІД.* медуза; & серденько, серденя.

СЕРЦЮВАТИИ, як серце, на взір серця, *сов.* серцеподібний.

СЕСІЯ, *(суду)* засідання; *мн.* **СЕСІЇ,** *(у виші)* іспити.

СЕСТРА, *(двоюрідна)* сестра у перших, *(троюрідна)* сестра у других; *П.* подруга, товаришка, друг; *(названа)* посестра; *(медична)* медсестра, сестра-жалібнйця; *ЦЕР.* черниця; *як зв.* СЙСТРО! жінко! тітко! дівчино! & сестриця, сестричка.

СИБАРИТ, розкошелюб; *ні* ДАРМОЇД.

СИБІРКА, *(пошесть худоби)* телій.

СИВИЗНА і **СИВИНА,** сивий волос /волосся/; *(- колір)* сіруватобілий колір; *П.* старість; *(віків) ІД.* давнина, давні часи.

СИВИЙ, *(волос)* сріблястий, *ф.* шпакуватий; *(хто)* сивоволосий, сивоголовий, сивочблий, срібноголовий, *ж,* сивогривий; *(- жінку)* сивокосий; *(колір)* сіруватобілий, білястий, білуватий, олив'яний; *(обрій)* безбарвний, однотонний, невиразний; *(день)* хмарний, похмурий; *ФР.* /дуже/ давній */н.* сива давнина/; & сивенький, сивастий, сивуватий, сивавий, просивий, сивісінький.

СИВІТИ, *о,* братися молоком; *(вдалині)* бовваніти, мріти, синіти; *П.* старіти.

СИВУХА, *див.* ГОРІЛКА.

СИГНАЛ, *(умовний)* знак; *(на залізниці)* семафор; *(- що) П.* попередження, пересторога, повідомлення; *(тривоги)* сирена, *(в авті — ще)* гудок.

СИГНАЛИТИ, сигналізувати, /по/давати сигнал; *(- що)* повідомляти, попереджати.

СИДЖЕННЯ, *(дія)* сидіння, сидня; *(місце)* сидіння, *жм.* сідйк, сідало.

СИДІТИ, *(у кого)* перебувати, мешкати, проживати; *(на троні)* засідати, *ур.* возсІдати; *(вдома)* не виходити з хати; *(у першій клясі)* повторно вчитися; *(на землі)* жити, господарювати; *(хутором)* жити на *чім;* *(над чим)* працювати ейдьма; *(біля хворого)* доглядати *кого;* *(у дяках) ЖМ.* служити *ким* /за *кого/;* *ІД (без діла)* БАЙДИКУВАТИ, нічого не робити, *(без хліба)* голодувати, *(в тюрмі)* бути ув'язненим, *(на лаві підсудних)* бути підсудним, *(на печі)* не рипатися, *(в конторі)* протирати штани; *(на голові /- шапку/)* стирчати; *тлк 3 ос.* **СИДИТЬ,** *(у крові)* таїться, гніздиться; *(- одяг)* приходиться, лічить, пасує.

СИДЬМА *пр.,* ейдячки, навсидячки, сидячи; *(сидіти)* сиднем.

СИЗИЙ, сіроголубйй, темносірий, *(відтінок)* синюватий, *ок.* блакйтнявий; *(птах)* сизокрилий, сизоперий; *(- очі)* сизоокий; & сизенький, сизуватий.

СИЛА, міць, снага, енергія, *с.* могутність, *поет,* могуття, могуть; *Т.* потужність; *П.* насильство; *(духу)* здатність, спроможність; *(слова)* влада, вплив, вага; *(юридична)* чинність, правоейльність, правочинність; *(удару)* інтенсивність; *(любови)* глибина; *(в тому) ІД* головне; & силйча; *мн.* **СИЛИ,** *(збройні)* війська; *(мистецькі)* кадри; *(небесні)* ангели; *(творчі)* наснага; *ЯК ПР.* БАГАТО.

СИЛАНЬ, *о.* Геркулес, *жм.* здоровань, *д.* моцак, моцар; & силак, силач; *п* АТЛЕТ.

СЙЛА-СИЛЕННА, *д* БАГАТО.

СИЛКУВАТИСЯ, намагатися, старатися, докладати зусиль, *р.* моцуватися, напомагатися; *(фізично)* напинатися, напружуватися, натужуватися, п'ястися, пнутися, робити спроби /зусилля/; *ФР.* хотіти, мати намір; *(з чим)* морочитися.

СИЛОВНЯ, електростанція, електровня.

СИЛОМІЦЬ і **СИЛОМІЦЦЮ** *пр.,* силою, живосилом, сшюпйхом, проти волі, примусом, ґвалтом, примусово, *п.* волоком; *п!* НАКИДОМ.

СИЛУВАТИ, примушувати, змушувати, приневолювати, зневблювати, неволити, *р.* усиловувати; *п!* ҐВАЛТУВАТИ.

СИЛЮЕТА, СИЛЬВЙТА *і сов.* **СИЛУЙТ,** контур, обрис, зарис; *(коротке оповідання) ЛІТ.* образок, шкіц, новелетка; & сильветка; *ні* ТІНЬ.

СИЛЬНИЙ, міцний, дужий, *жм.* ЗДОРОВИЙ, кріпкий, *с.* могутній; *(трактор)* потужний; *(характер)* твердий, стійкий, вольовий, непохитний, рішучий; *(цар)* владний; *(- міру вияву)* Інтенсивний; *(- картину)* разючий, вражаючий; *(доказ)* переконливий; *(засіб)* ефективний, ефектовний; *(учень)* здібний, *(майстер)* талановитий, умілий; *(політик)* визначний, впливовий; *(ярмарок) ЖМ.* великий; & сильненький, силенний.

СИЛЬНО, *д!* ДУЖЕ; *(вразити)* до самого серця.

СИМВОЛ, *ІСТ.* розпізнавчий знак; *(добробуту)* ознака, прикмета; *(віри)* догмати; *МАТ.* умовний знак /позначення/; *мн.* **СИМВОЛИ,** символіка; *ні* ЗНАК, ЕМБЛЕМА.

СИМВОЛІЧНИЙ, *(- значення)* алегоричний, метафоричний; *(жест)* значущий; *(зміст)* умовний, уявний; *(твір)* символістичний.

СИМПАТИЗУВАТИ, *(кому)* подобати *кого,* ставитися із симпатією /відчувати симпатію, мати симпатію/ до *кого.*

СИМПАТИЧНИЙ, приємний, привабливий, милий /серцю/; *(хлопець) жм.* славний.

СИМПАТІЯ, уподоба; приязнь, прихильність, доброзичливість; *(до кого)* потяг; *(моя) ЖМ. п-о* улюбленець, улюблениця, *с.* любов; *ні* УПОДОБАННЯ.

СИМПТОМ, *(хвороби)* вияв, прикмета, ознака.

СИМУЛЮВАТИ, *(хворого) д!* ВДАВАТИ.

СИН, *(нерідний)* пасерб, пасинок; *(хрещений)* хрещеник; *(гір)* житель, уродженець; *(України) УР.* громадянин, *с.* світило, зірка; *(свого часу)* представник; *(правди)* поборник, слуга, прихильник, послідовник, визнавець; *мн.* **СИНИ,** нащадки, молоде покоління, доріст; *як зв.* **СИНУ!** парубче! хлопче! юначе! & синаш, синок.

СИНАГбГА, *див.* **ХРАМ.**

СИНДИКАТ, *див.* МОНОПОЛІЯ.

СИНЕДРібН, *ІСТ.* Верховний суд Юдеї; *ПРВ. ІР.* збори, рада, суд, судище.

СЙШЙ, *(колір)* волошковий, *жм.* ейнькований, */темносиній/* індиговий, */густосиній/* ультрамариновий; & синенький, синюватий, синявий, синястий, синісінький.

СИНКЛІТ, *ІСТ.* рада державців Греції; *П. ІР.* СИНЕДРІОН.

СИНОД, дме. **РАДА.**

СИНОНІМ, *(слова)* еквівалент, ВІДПОВІДНИК,>\ рівнозначник, *кн.* тотожне поняття.

синонімічний, *а/* ЕКВІВАЛЕНТНИЙ.

СИНТАКСА *грам.,у.* складня; *8ссов.* синтаксис.

СИНТЕЗА, *сов.* синтез; *(мистецтв)* єдність, поєднання, сполучення; *(праці вчених) П.* узагальнення, підсумок, *як ім.* висліди; *(білків) X.* утворення, одержання.

СИНТЕЗУВАТИ, робити синтезу /синтез/, сполучати, поєднувати, *(образ)* узагальнювати; *(білки)* одержувати, утворювати.

СИНХРбННИЙ і **СИНХРОНІЧНИЙ,** одночасний; *ні* СУМІСНИЙ.

СИНЯВА, синь, блакить, синій колір; *П.* небо, небеса; *(туману)* серпанок; *ПОЕТ.*

СУТІНКИ; *(вод)* гладінь, плесо, поверхня; *(шкіри) сов.* синизна.

СИПАТИ, *(у що)* насипати, ви-, в-, з-, *(на що)* посипати; *(борщ)* лити, наливати, розливати; *(сніг в обличчя)* кидати, жбурляти; *(- дощ)* іти, падати, /*дрібно*/ сіяти, трусити; *(іскри)* розсипати, розкидати, розбризкувати; *(світло)* випромінювати; *(грішми)* розкидатися; *(словами)* засипати; *(трелями /-птахів/)* розсипатися; *(громи)* вергати, слати; *(дари)* обсипати *чим; (тусани)* гатити, частувати *чим; (з кулеметів)* стріляти; *(- натовп)* валити, сунути; *(невід)* закидати; *ід.* **СИПАТИ СЛОВАМИ,** тріскотіти, торохкотіти.

СИПАТИСЯ, *(на голову)* падати; *(- листя)* осипатися, опадати; *(з мішка)* висипатися, випадати; *(- іскри)* розсипатися, летіти, розлітатися, розбризкуватися; *(-. світло)* литися; *(- волос)* спадати; *(- удари) ТІ.* звалюватися; *(зусебіч)* ринути; *(- звуки)* лунати; *(- дах)* руйнуватися; *(- дощ)* СИПАТИ; *(градом) ІД.* сипатися, як з мішка.

СИПКИЙ, сипучий; *(- бульбу)* розсіпчастий, крихкий; *(грунт — ще)* пухкий, рухлий.

СИПУЧИЙ, *див.* СИПКИЙ.

СИР, *(овечий)* бриндза, брийдзя, *з.* качковал.

СИРЕНА, *МІТ.* морська німфа; *ТІ.* спокусниця; *(на маяку)* сигнальний апарат; *(в авті)* гудок, СИГНАЛ; *ЖМ.* сигнал тривоги.

СИРИЙ, вогкий, вологий, *(- дрова)* мокрий; *(- погоду)* дощовий, сльотавий; *(харч)* не варений, не смажений, не печений, не кип'ячений; *(- страви)* недоварений, недосмажений, недопечений; *(віск)* сировий; *(матеріял)* необроблений.

СИРІТИ, зволожуватися, вологнути, *с.* мокріти.

СИРІТСЬКИЙ, *(- весілля) ТІ.* бідний, нужденний, убогий; *(звук)* самотній, сиротливий; & сиротинський; *(дім) ІД. г.* сиротгінець.

СИРОВИЙ, *(- полотно)* не білений, грубий; *(матеріял)* не оброблений; *(харч)* СИРИЙ; *(ремінь)* сирицевий, не вичинений; *(-дрова)* мокрий; *Р. ЖМ.* крихкотілий.

СИРОВИНА, сировий матеріял, *г.* сирівець.

СИРОП, **див. СІК.**

СИРОТА, безбатченко, *як ім.* безрідний, л. байстрюк; *(- дитину)* сиротя; *П.* бідолаха, *як ім.* самотній; & сирітка, сиротина; *мн.* **СИРОТИ,** *сов.* гусяча шкіра.

СИРОТИТИ, робити сиротою /самотнім/; знедолювати; *(громаду)* залишати, покидати.

СИРОТІТИ, ставати сиротою /самотнім/; *(- дуб)* стояти самотою; *док.* **ОСИРОТІТИ,** зостатися сиротою.

СИСТЕМА, *(певна)* порядок; *ФР,* плян /*н.* без системи/; *(пашпортна)* режим; *(рослин)* класифікація; *(судова)* устрій; *(комуністична)* лад; *(економічна)* формація; *(виборча)* розпорядок; *(оборони)* структура, будова; *(педагогічна)* метода; *(енергетична)* комплекс, вузол; *(пристрою)* марка, тип, конструкція, модель; *(освіти)* мережа; *(мір)* стандарти.

СИСТЕМАТИЗУВАТИ, заводити /при водити в/ систему, упорядковувати, **класифікувати.**

СИСТЕМАТИЧНИЙ, *(каталог)* систематизований, упорядкований; *(виклад)* послідовний, стрункий; *(- вправи)* постійний, регулярний; *(контроль)* періодичний.

СИТИЙ, не голодний, нагодований, насичений, наїджений; *(не худий)* гладкий; *(- зерно)* ваговитий, повний; *(- траву)* густий, соковитий; *(- життя) П.* багатий, заможний, забезпечений, *с,* РОЗКІШНИЙ; *(харч)* СИТНИЙ; *(грунт)* родючий, жирний.

СИТНИЙ, поживний, тривний, *ок.* наїдний; *(хліб) ІД.* ситник.

СИТО, *(з великими дірками)* решето; *(цідити молоко)* цідило; & ситце, ситечко.

СИТУАЦІЯ, становище, стан, положення, обставини, *сов.* обстановка, *ок* довкру^жжя.

СИТЬ, **див. ЖИР.**

СИФІЛІС, *(хвороба) мед.* люїс, *у.* пранці; & *вул.* сифілюга.

СІДАТИ, садовитися, *(з розгону)* плюхати/ся/; *(вигідно)* угніжджуватися; *(на чуже місце)* займати *що; (на коня)* вискакувати, всідати; *(- сонце)* заходити; *(хутором)* оселятися; *(в тюрму)* потрапляти; *(до сидячої праці)* братися, починати *що; (на трактора)* оволодівати **чим;** *(на дієту)* переходити; *('літак)* приземлятися; *(на мілину)* наскакувати; *(- порош)* осідати, влягатися; *(-росу)* випадати; *(- сніг)* зсідатися; *(на голову) ІД.* нахабніти.

СІДЛАТИ, *(коня)* кульбачити.

СІДЛО, кульбака, *(дерев'яне)* тарниця; *(в горах) ТІ.* сідловина; & сідельце.

СІК, *(овочевий з цукром)* сироп; *мн.* **СОКИ,** *ІІ.* сили, енергія; *(землі)* волога.

СІКАТИСЯ, пориватися, кидатися /нападати/ на; *(в розмову)* лізти, втручатися; *(до кого)* чіплятися, присікуватися, прискіпуватися; *(щось робити)* намагатися, силкуватися, мати намір, збиратися; *(з порадами)* потикатися.

СІКТИ, рубати, тяти, подрібнювати; *(дрібно)* локшити; *(капусту)* кришити, шаткувати; *(воду веслом)* розтинати, розрізувати; *(листя /- комах/)* гризти, виїдати; *(зубами)* ляскати, цокотіти; *(різками)* шмагати, пороти; *(травою)* хльоскати; *(словами)* картати; *(- дощ)* періщити; *(з автоматів)* смалити.

СІЛЬ, *(кухенна) кн.* натрій-хлорид; *(кримська)* кримка; *(кам'яна) б. з.* ледяпка; *(жарту) ТІ.* квінтесенція, головна суть /сенс/; *(землі) ІД.* еліта; *(нетовчена) ІД.* візницькі жарти; *(англійська) ІД.* проносне.

СІЛЬСЬКИЙ, *з.* хуторнйй; *(пейзаж:)* не міський; *(збір)* селянський; *(- країну)* аграрний, сільсько-господарський, не індустріальний.

СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ, *Jm плекс)* аграрний; *(- країну)* СІЛЬСЬКИЙ.

СІМЕЙНИЙ, *(стан)* родинний; *(хто)* сім'янин, людина з родиною, сімейна людина.

СІМ'Я, due. НАСІННЯ.

СІМ'Я, РОДИНА, *р.* сімейство, фамілія, *ір.* посімейство; *(бджіл)* рій; *(мов)* група.

СІННИК, *д!* ПОВІТКА; *(на ліжку)* матрац, *(набитий соломою)* солом'яник.

СІНОЖАТЬ, *(пора)* косовиця; *(земля під сіном)* сінокіс, сіножаття.

СІПАКА, причепа, варивода; *(вірний)* ПОСІПАКА, *п!* САТРАП.

СІПАТИ, смикати, шарпати, торгати, торсати, термосити; *(за чуба)* тягати, скубти, скубати; *П. ЖМ.* турбувати, не давати покою; *(щоки)* тіпати, пересмикувати; *(у скронях)* штрикати, *сов.* стріляти,

СІПАТИСЯ, шарпатися, смикатися; *(до праці)* пориватися; *(- серце)* калатати; *(- м'язи)* пересмикуватися, **посмикуватися,** посіпуватися; *(до кого) Р.* сікатися.

СІРИЙ, *(колір)* попелястий, мишастий, сталевий, сріблястий, олив'яний, *(з синявою)* сизий, *(- масть — ще)* мурий, мор^гий; *(волос)* із сивиною; *(- світло)* тьмяний, тьмавий; *(степ)* безбарвний, однотонний; *(день)* СИВИЙ; *(хто)* безликий; *(- життя)* одноманітний, беззмістовний; *(твір)* не оригінальний, не яскравий; *(люд)* простий, *с.* РЕПАНИЙ.

СІРІТИ, ставати сірим, сірішати; *(здаля)* БОВВАНІТИ, сивіти; *(на виду)* блІднути: *НЕОС.* СВІТАТИ.

СІРОМА, *ІСТ.* голота; *ЗН.* злидота; *(хто)* сіромаха, БІДОЛАХА.

СІРОМАШНИЙ, *д!* СЕРДЕШНИЙ.

СІРЯК, *д!* СВИТА; Я. сіромаха, гольтіпака, гречкосій; ід. СІРИЙ СІРЯК, неук, *о.* темна **ніч;** & сірячина.

СІТКА, мербка, *(велика)* сіть, *(на дичину)* тенета, *(на рибу)* невід, волок, бредень; *(інтриг)* плетиво; *(тарифна) ЕК.* скаля, *сов.* шкала; *п-к* **СІТКУВАТИЙ,** як сітка, на взір сітки, *ок.* решетуватий, *кн.* сітчастий, *сов.* сіткоподібний.

СІЧ, *(січ) ІСТ.* містечко; *(Запорізька Січ)* Запоріжжя, Низ, Низове братство, *кн.* козацька /запорізька/ вольниця.

СІЧА, БІЙ, *(кривава)* битва, баталія.

СІЧОВИК, братчик, запорожець, січовий козак, козак Запорізької Січі.

СІЯТИ, розсівати, ви-; *(чим)* за-; *(на Новий рік)* по-; *(грішми)* сипати; *(освіту)* ШИРИТИ; *(ненависть)* викликати; *(чвари)* колотити /воду/; *(- дощ)* сіятися, імжити.

СІЯЧ, сівач, сівальник; *(правди)* поборник, апостол; *(війни)* палій.

СКАВУЧАТИ, скавуліти, скавчати, скімлити, скиглити; *(- людей)* стогнати, *П.* плакати ся.

СКАЖЕНИЙ, шалений, нестямний, несамовитий, сам не свій, біснуватий, *с.* боже-

вільний; *(беззаконник)* свавільний; *(кінь)* баский, гарячий, *о.* як змій; *(- міру вияву)* страшенний, інтенсивний, надзвичайний, *(біг)* дуже швидкий, *(вітер)* рвучкий, сердитий, *(холод)* нестерпний, *(- зиму)* лютий, *(тютюн)* міцнйй-міцнгощий, *(- море)* бурхливий, *(день)* дуже напружений, *(- брехню)* неймовірний, дикий; *(- ціну)* височенний, *(- гроші)* величезний, *жм.* грубий.

СКАЖЕНІТИ, казитися, шаліти, ЛЮТУВАТИ, *о.* рвати й метати; *(- стихії)* бурхати, нуртувати, вирувати; *(- мороз)* лютувати.

СКАЖІМО *ест., фр.* там /*н.* на день, там, чи два = на день, скажімо, або два/.

СКАЗАТИ *док.,* промовити, *ур.* ректи, проректи, *(не до речі)* ляпнути, бовкнути, *(влучно)* як в око вліпити; *(у відповідь)* відповістй, *(- що)* висловитися; *(мамі)* пожалітися; *(слово)* виголосити; *(казку)* розповісти; *(що діяти)* порадити; *(що робити)* звеліти, наказати, загадати, запропонувати; *(наперед)* провістити, передбачити; *(на кого)* наговорити, донести; *(свою думку)* викласти.

СКАКАТИ, стрибати, плигати, *(вгору)* ПІДСКАКУВАТИ, підлітати, *(через що)* ПЕРЕСКАКУВАТИ; *(- тіні)* мерехтіти; *(перед очима)* миттіти; *(за ким)* бігти підстрибом; *(- серце)* сіпати, калатати; *(коло кого)* упадати; *(гопки)* танцювати; *(в огонь і воду)* іти; *(у гречку) ІД.* перелюбствувати; *(- коня)* басувати, бігти навскач.

СКАЛИТИ, *(зуби)* шкірити, щирити, вишкіряти, вищиряти, вискалювати, вишкірювати; *п!* СМІЯТИСЯ.

СКАЛІЧИТИ *док.,* обезвічити, понівечити; *(мову)* спотворити, перекрутити.

СКАЛКА, тріска, скіпка, *(якою світять)* лучина; *(бомби)* уламок, *сов.* осколок; *(у тілі)* скабка, шпичка; *ЖМ.* більмо; *мн.* СКАЛКИ, *(на воді)* полиски, *(вогню)* іскорки, *(лою)* блйшики, блискітки.

СКАЛЬД, СКАЛЬП і **СКАЛЬПЕЛЬ,** *д! від.* СПІВЕЦЬ, ТРОФЕЙ і **НІЖ.**

СКАЛЬПУВАТИ, здирати скальп; *П,* нівечити, потворити,кастрували.

СКАНДАЛ, ганебна подія, *р.* осудовище; *П.* ганьба, безчестя; *(публічний)* БЕШКЕТ.

СКАНДАЛИТИ і СКАНДАЛІСТ, *д!* БЕШКЕТУВАТИ і БЕШКЕТНИК.

СКАНДАЛЬНИЙ, *(випадок)* неподобний, *с.* жахливий; *(- подробиці)* сенсаційний; *(кінець)* безславний; *(матеріял)* компромітаційний, очбрнювальний, *ок.* знеславчий; *(- вдачу)* сварливий, звадлйвий; *(- поведінку)* ганебний.

СКАРБ, коштовності, гроші, цінні речі, *флк.* срібло-злбто, злото-срібло; *ЖМ.* майно; *мн.* **СКАРБИ,** *(землі)* багатства /надр/, копалини; *(культури)* цінності.

СКАРБНИК і **СКАРБІВНИЧИЙ,** касир, *іст.* підскарбій; &скарбівнйк, скарбничий.

СКАРБНИЦЯ, *а.* фіск, казна; *(державна)* каса; *(сховок цінностей)* сейф; *(поезії)* надбання; & скарбівниця, скарбівня.

СКАРБНИЧКА, *(на мідяки)* карнавка, скарббна, скарбонка, скарбучка.

СКАРГА, нарікання, ремство, *зет.* ляментація; *(письмова)* ЗАЯВА, апеляція, з. супліка; *(колективна)* петиція, *(касаційна) юр.* касація.

СКАРЖИТИСЯ, НАРІКАТИ, ремствувати, *ід.* співати Лазаря; *(на кого)* жалітися, *д.* кривдитися, */офіційно/* подавати скаргу, ПОЗИВАТИСЬ, оскаржувати *кого, док. р.* вдарити чолом.

СКАСОВУВАТИ, касувати, робити недійсним, *кн.* АНУЛЮВАТИ, *сов.* відміняти, з. зносити, *г.* уневажнювати, *д.* канцелювати; *(звичай)* ліквідовувати.

СКАТЕРКА, ббрус, настільник, *д.* стільник; & скатерть, скатертина, скатірка.

СКВЕР, дме. САД.

СКВЕРНА *ур.,* погань, паскудство, *мн.* блуди, хиби, пороки; *ЗБ.* нечисть, НАБРІД.

СКВЕРНИТИ, *див.* ПОГАНИТИ.

СКЕЛЯ, стрімчак, бескет, бескид, *зб.* бескеття; *(підводна)* риф; & скелище, скєлля

СКЕПТИК, невіра, *о.* Хома з невірів, *ок.* сумивака, *с.* песиміст; *п!* ЦИНІК.

СКЕПТИЧНИЙ, критично-недовірливий; *(- прогнозу)* ПЕСИМІСТИЧНИЙ; *пі* ЦИНІЧНИЙ.

СКЕРОВУВАТИ, спрямовувати, *сов.* направляти; *(на ціль)* націлювати, націляти; *(очі)* встромляти, *док.* уп'ясти; *(увагу)* зосереджувати.

СКИБА, *(землі)* пласт; *(хліба)* СКИБКА; *(відрізана) ІД* хто пішов з родини.

СКИБКА, *(хліба)* шматок, *(з краю буханця)* окраєць,^, байда, партйка; & скибочка.

СКИГЛИТИ, *(- тварин)* скімлити, СКАВУЧАТИ; *(- скрипку)* плакати; *(- вітер)* ВИТИ; *(- машини)* скрипіти; (- *дитину)* нюнити; *П.* плакатися, канючити.

СКИДАТИ, *(вділ)* кидати, *(кого)* спихати, тручати, *(з літака)* викидати; *(з поїзда /кого/)* зсаджувати, */що/* вивантажувати; *(з посади)* виганяти, усувати, звільняти; *(одяг)* здіймати, знімати, стягати; *(не одяг/із себе/)* схоплювати; *(ярмо)* звільнятися з; *(на що)* викидати, висаджувати; *(руки)* підносити; *(очі)* підводити; *(на себе)* одягати, накладати; *(на кого)* перекладати; *(провину)* спихати, звертати; *(на купу)* звалювати; *(з рахунку)* не брати в.

СКИДАТИСЯ, *(на кого)* бути схожим /подібним/, подобати; *(від несподіванки)* здригатися; *(ким)* обертатися, перекидатися; *(очима)* переглядатися; *(грішми)* складатися; *док.* **СКИНУТИСЯ,** *(- думку)* промайнути, *(- сміх)* вибухнути.

СКИСАТИ, киснути, прокисати; *П.* занепадати духом /на дусі/.

СКИТАЛЕЦЬ і **СКИТАЛЬНИК** *зп.,* вічний блукач /бурлака, мандрівник/, обходйсвІт, блукалець, шукач щастя, перекотиполе, перелітний птах, звиклий до мандрів, *п.* бедуїн, *кн.* мігрант, *зб.* номади, *п*>КОЧОВИК.

СКІМЛИТИ, СКИГЛИТИ; **я-к-ЛЯЧИЙ,**

що скімлить, звиклий скімлити, скиглій, скавло, плаксій, *п-к* скімлйвий, скиглйвий, плаксивий.

СКІН, *див.* СМЕРТЬ.

СКІНЧАТИ, завершувати, закінчувати, кінчати; *&.р.* скінчувати.

СКІПЕТР, *(символ влади)* берло, булава.

СКЛАД, 1. *(харчів)* склеп, магазин, *д.* гамазей; *(керівний)* персонал, штат; *(злочину)* зміст, *юр.* кримінал; *(словниковий) п-о* запас; *2. (тіла)* комплекція, будова; *(обличчя)* форма, конфігурація; *(психічний) р.* стрій, *ІД.* ментальність.

СКЛАДАЛЬНИЙ, *(цех)* збиральний, монтажний.

СКЛАДАТИ, *(речі)* збирати; *(папір)* згортати; *(на що)* класти; *(до ніг)* покладати; *(жертву)* приносити; *(машини)* монтувати; *(склади)* читати; *(іспит)* тримати, здавати; *(твір)* компонувати, писати; *(словник)* укладати; *(копійку)* збивати, НАГРОМАДЖУВАТИ; *(тексту друк)* набирати; *(числа)* додавати; *(вирок)* виносити; *(покази)* давати; *(присягу)* приймати; *(надію)* покладати; *(уявлення)* виробляти; *(на кого)* перекладати; *(колектив)* утворювати, формувати; *(рівняння) МАТ.* записувати.

СКЛАДАТИСЯ, *(з двох слів)* нараховувати *що; (- фрази)* утворюватися; (- *пісню)* створюватися; *(- вдачу)* формуватися, /;. кристалізуватися, *пі* УСТАЛЮВАТИСЯ; *(з ч.* не) не вдаватися, не виходити; *(в дорогу)* збиратися; *(по копійці)* скидатися; *(на кого)* покладатися.

СКЛАДНИЙ, *(інтегрований)* зібраний, складений, збірний, скомплектований, скомпанбваний, змонтований; *(- обставини) г.* скомплікбваний; *(процес)* комплексний, комбінований; *(- фігури)* вигадливий, хитромудрий; *(для розуміння)* нелегкий, важкий; *(ребус)* морочливий, крутий, *с.* нерозв'язний.

СКЛАДНИК, *кн.* ІНГРЕДІЄНТ; *(рідини)* фракція, *(цілого)* клітина.

СКЛАДНО, непросто *і п. ф. від* СКЛАДНИЙ; ш. СКЛАДНЯ, *д!* СИНТАКСА.

СКЛЕП, *(на цвинтарі)* гробівець, *ур.* усипальня, мавзолей; *Р.* льох, погріб, пивниця, підвал; *(на що)* СКЛАД; *Г.* крамниця; *(опукла стеля) Р.* СКЛЕПІННЯ.

СКЛЕПІННЯ, опукла стеля, *р.* склеп; *(брами)* арка; *П.* накриття, покрив; *(шар гірської породи) сов.* товща; *(на цвинтарі) Р.* СКЛЕП.

СКЛЕПЛЯТИ, *(очі)* СТУЛЯТИ, закривати, заплющувати; *док.* **СКЛЕПИТИ,** зімкнути.

СКЛЕЮВАТИ, зліплювати, ліпити, клеїти; *(думки) П.* складати, компонувати.

СКЛИКАТИ, *(людей)* іззивати, кликати, запрошувати, збирати; *(гостей)* спрощувати.

СКЛО і **ШКЛО,** *(у вікні)* шибка; *ЗБ.* /скляний/ посуд, скляні вироби; *(вищої якости)* кришталь; & скельце.

СКЛЯНИЙ, *(високої якости)* кришталевий; *(погляд) П.* нерухомий, застиглий.
СКНАРА, скупій, СКУПЕРДЯГА, загреба, жадюга, жаднібга, *с.* жмикрут, *п.* жила; *(втілена скупість)* скупий лицар.
СКНАРИЙ, *д!* СКУПИЙ, *пі* ЖАДІБНИЙ.
СКНІТИ, животіти, нидіти, рости як капуста на городі; *(над чим)* гнути спину, *жм.* пропадати; *(з туги)* нудитися, нудити світом, терти дні; *ФР.* нити /н, душа скніє/; *(- рослини)* чахнути, марніти.
СКОВОРОДА, пательня; & сковорідка.
СКОВУВАТИ, *(що)* виковувати, об-, *пі* КУВАТИ; *(долю)* творити; *(кого)* забивати в кайдани; *(рухи)* зв'язувати по руках і по ногах, кн. знерухбмлювати; *(думки)* паралізувати; *(морозом)* стискати, заморожувати; *(кайдани /пута/ на кого) ІД.* поневолювати *кого.*
СКОКОМ *пр, (- коня)* скочки, навскач, чвалом, *(- людей — ще)* навскоки, підскоком, ВИСТРИБОМ; *ІД* **СКОКОМ-БОКОМ,** *сов.* в обхід, лявіруючи.
СКОЛОТИНИ, *(від сколочування масла)* маслянка.
СКОЛОЧУВАТИ, *(воду)* каламутити; *(спокій)* порушувати, збаламучувати; *(масло)* збивати; *(напої)* переколочувати, розколочувати, перемішувати, змішувати, БОВТАТИ.
СКОРБІТИ, *див.* ТУЖИТИ.
СКОРБОТА, скруха, смуток, сум, туга, жаль, **журба,***р.* печаль.
СКОРБОТНИЙ, тужний, тужливий, СУМНИЙ, жалісний, нерадісний; *(марш)* жалобний; *(- працю)* тяжкий, безрадісний; & скорбний.
СКбРБУТ, цинга, *у.* гнилець, *кн.* С-авітамінбз.
СКОРИЙ, ШВИДКИЙ; *(потяг)* кур'єрський; *ЖМ.* моторний, спритний, *(до чого)* охочий; *(- поміч)* негайний.
СКОРО *пр.,* швидко, хутко, прудко, бистро; *(в скорім часі)* НЕЗАБАРОМ.
СКОРОБРЕХА, *див.* БРЕХУН.
СКОРбДИТИ, боронувати; *ЖМ.* дряпати; *(ребра) п.* рахувати, лічити; *Ф.* бити.
СКОРОМИНУЩИЙ, недовгий, нетривалий, недовгочасний, короткочасний, хвилинний, минущий, *р.* летучий, *о.* перелітний, перебіжний.
СКОРбПИС, стенографія; *п-к* **СКОРОПИСНИЙ,** стенографічний.
СКОРОСТИГЛИЙ, скороспілий, *кн.* скороплідний, *д.* скорроздрілий, скороздрий; *П.* КВАПЛИВИЙ, передчасний, *о.* скороспечений.
СКОРОСТРЇЛ, КУЛЕМЕТ,/?, скоропал.
СКОРОЧЕННЯ, *(штатів)* зменшення; *(дробу) МАТ* спрощення; *(серця)* биття; *(назви)* абревіятура; *(в тексті)* купюра.
СКОРбЧУВАТИ, ЗМЕНШУВАТИ; *(вік)* вкорочувати; *(дріб) МАТ.* спрощувати; *(з праці)* звільняти.
СКОРПІОН, *д!* ПАВУК; *(хто)* злюка, юхйда.
СКОРЯТИ, ПІДКОРЯТИ; *(серця)* здобувати, зачаровувати.
СКОСА *пр.,* скрйва; *(глянути)* косо, зизом.
СКОТ і **СКОТАР,** *д!* СКОТИНА і ПАСТУХ.
СКОТИНА, *ЗБ.* худоба, товар, *д.* маржйна, *р.* скот, *(робоча)* тягло; *(одна /і як лайка/)* товариші, скотиняка, худобина; & скотинка.
СКОТИНЯЧИЙ, скотйнний, скотячий, *р.* худоб'ячий, скотський.
СКОТИСТИЙ, СПАДИСТИЙ, *р.* скочистий.
СКРАШУВАТИ, *(гандж)* нівелювати, робити непомітним, личкувати; *(гірку хвилину)* солодити; *(надавати привабливости прикрій новині)* золотити /солодити/ пілюлю.
СКРАЮ *пр.,* на краю, на кінці; *(чого) ЯК ПРИЙ.* край; & скраєчку.
СКРЕБТИ і **ШКРЕБТИ,** шкрябати, *(бруд)* вискрібати; *(моркву)* скромадити, чистити, *г.* скоблити; *(потилицю)* чухати; *(душу) П.* мучити, бентежити, тривожити.
СКРЕГОТАТИ, скреготіти; *(зубами)* скрипіти.
СКРЕКОТАТИ, скрекотіти; *(- сороку)* сокотати, сокотіти, цокотати, цокотіти; *(-кулемет)* торохкотіти, строчити.

СКРЕС, *(криги на річці)* скресання, *сов.* льодохід.
СКРИНЬКА, КОРОБКА; *(висувна/у столі/)* шухляда.
СКРИП, скрипіт, скрипіння.
СКРИПАЛЬ, *д!* МУЗИКА; & скрипак, скрипач, *з.* скрипник.
СКРИПІТИ, рипіти; *(на скрипку)* /зле/ грати, *пі* ТЕРЛИКАТИ; *(пером)* писати; *ЖМ. П.* животіти, скніти; *(-мороз)* тріщати.
СКРИПУЧИЙ, скрипливий, скриплячий; *(голос)* неприємний; *(мороз)* тріскучий, лютий.
СКРІЗЬ *пр.,* усюди, повсюдно, щокрок, на кожнім кроці, куди не кинь оком /потknися/, в усіх кінцях, по всіх закутках /усюдах/, тут і там; *ПРИЙ. Р.* КРІЗЬ.
СКРОМНИЙ, без претеисій, непоказний, НЕВИБАТЛИВИЙ; *(- дівчину)* цнотливий; *(одяг)* **невйшуканий,** невигадливий, простий, звичайний; *(обід)* немудрий, непйшний; *(розмір)* невеликий; *(- видатки)* незначний; *(більше ніж) ІД.* заскромний.
СКРОПЛЮВАТИ, спорскувати, збризкувати, оббризкувати; *(кров'ю)* зрошувати.
СКРУПУЛЬОЗНИЙ, надто акуратний, /пунктуальний, детальний/, *с.* педантичний.
СКРУТ, *д* ПОВОРОТ, СКРУТА; *(кишок) Г.* заворот; *ОК.* петля, кільце, виток.
СКРУТА, труднощі, важкі обставини, скрутне становище, с. безвихідь, *р.* скрут; *(матеріяльна)* злидні, нестатки; *(з чим)* брак /нестача/*чого.*
СКРУТНИЙ, *(час)* сутужний, тяжкий; *(стан)* важкий, складний, *с.* безвихідний; *(-хвилину)* критичний; & скрутнуватий.
СКРУЧУВАТИ, звивати, крутити; *(прання)* викручувати; *(кулаки)* стискати; *(сугоби хворобою)* вивертати, **екбрчувати;** *(голову)* відривати; *(докупи)* зв'язувати; *(в дугу)* згинати; *(з дороги)* звертати; *дк.* **СКРУТИТИ,** *(- хворобу)* виснажити вкрай; *(бідою)* замучити; *(кого)* приборкати; *(пиху)* угамувати, побороти; *(зерно на жорнах)* змолоти; *(фільм)* накрутити; *(діло)* обкрутити, упорати; *(собі голову) ІД.* загинути.
СКУБТИ, скубати; *(за чуба)* смикати, сіпати, чубити; *(траву)* щипати; *(ягоди)* рвати, обривати; *(курку)* патрати, обскубувати; *(голову)* невміло стригти; *П.* гнобити, визискувати.
СКУЛЮВАТИСЯ, кулитися, щулитися, корчитися, *(клубком)* скручуватися, карлючитися, кандзюбитися, коцюрбитися, судомитися; *док.* СКУЛИТИСЯ, згорбитися.
СКУМБРІЯ, *у.* баламут.
СКУПЕРДЯГА, скупар, скупердяй, скупій, скупиндя, СКНАРА, загнибіда.
СКУПИЙ, скнарий, жадібний, *щ.* надто ощадливий /економний/, *о.* у кого зимою снігу не дістанеш; *(на що)* нещедрий, *(на слово) ІД.* МОВЧАЗНИЙ; *(лист)* стислий, лаконічний; *(- рослинність)* бідний, рідкий; *(заробіток)* невеликий; *(- вісті)* недостатній; *(- постріли)* нечастий; *(дощ)* не рясний; *(- міру вияву)* скромний, слабкий, несильний, стриманий; & скупенький, скупуватий.
СКУПОВУВАТИ, скупляти; *(тут і там)* КУПУВАТИ, закуповувати.
СКУПЧУВАТИ, купчихи; *(сили)* нагромадужвати, накопичувати; *(в одній точці)* збирати, зосереджувати, концентрувати.
СКУПЧУВАТИСЯ, збиватися, юрмитися, тиснутися, роїтися *і п. ф. від* СКУПЧУВАТИ.
СКУЧИТИ, *(за ким)* стужитися, знудитися.
СЛАБИЙ, **хворий,** недужий; *(силою, вдачею)* СЛАБКИЙ; & слабенький, слабовитий.
СЛАБКИЙ, недужий, несильний, неміцний, малосилий,слабосилий,кволий, немічний, недолугий, тендітний, *.жм.* вутлий, хирний, хирлявий; *(- вдачу)* нестійкий, невольовий, нетвердий; *(- сили)* малий, незначний; *(доказ)* непереконливий; *(вірш)* недосконалий; *(голос)* тихий; & слабенький; *пр.* **СЛАБ/К/О,** ледве *і п. ф. від* ~.
СЛАБНУТИ, ставати слаб/к/йм слабшати, слабішати, іти на спад; *(силою)* ослабати, охлявати, підупадати на силі, спадати на силах /із сил/; *(- мороз)* перепадатися.
СЛАБУВАТИ, нездужати, хворіти, недугувати, *р.* хиріти.
СЛАВА, широка популярність; *(добра)* ім'я, репутація; *(козача)* геройство, подвиги; *(сцени) П.* світило, зірка; *(ганебна)* гані.-

ба, безчестя, *обр.* лаври Герострата; *У ФР.* чутка, вістка, поговір; & прослава.

СЛАВЕТНИЙ, уславлений, славнозвісний, світової слави, славний на весь світ, широкославпий, *сил.* легендарний, *зап.* знаменитий.

СЛАВИТИ, звеличувати, прославляти, співати осанну; *(у піснях)* оспівувати; *(час)* благословляти; *(за лихі дії)* ганьбити, знеславлювати; *З.* подейкувати.

СЛАВИТИСЯ, мати славу /популярність/, бути відомим /популярним/; *ЖМ.* хвалитися, вихвалятися;^, *нак.* **СЛАВСЯ!** благословенний будь!

СЛАВНИЙ, *с.* СЛАВЕТНИЙ; *(шлях)* героїчний, звитяжний; *(чим)* відомий, знаний, *с.* уславлений; *(хлопець) П.* гарний, симпатичний, приємний; *пі* ХВАЛЬНИЙ.

СЛАВНОЗВІСНИЙ, *див.* СЛАВЕТНИЙ.

СЛАВОЛІОБСТВО, *див.* МАРНОЛЮБСТВО.

СЛАЙД, *у.* прозірка, *зап.* діяпозитйв, *сов.* діапозитив.

СЛАСНИЙ, *(шматок)* ласий, смачний; *(- вдачу) СОВ.* хтивий; *(жарт)* МАСНИЙ.

СЛАТИ = ПОСИЛАТИ, надсилати, відсилати, присилати, пересилати; *(кого)* відряджати; *(сватів)* засилати; *(шпигів)* підсилати; *(світло)* випромінювати, спрямовувати.

СЛАТИ -ПРОСТЕЛЯТИ,а! СТЕЛИ-ТИ.

СЛЕБЕЗУВАТИ, *див.* ЧИТАТИ; *(язиком)* пащекувати, просторікувати; *(перед ким)* стелитися, упадати.

СЛЕНҐ, *див.* ЖАРГОН.

СЛИВЕ, *див.* МАЙЖЕ.

СЛИЗЬКИЙ, ковзькйй, *(в руках)* порский /*б. з.* порськйй/, вислизущий; *(іилях)* сумнівний, ненадійний, небезпечний; *(хто)* в'юнкий, непевний; *(- очі)* блудливий.

СЛИМАК, равлик, павлик, петрик, *д.* п'явушник; *(у ченців) З.* служка, послушник.

СЛИНЯВИЙ, *ЯК ЇМ.* слинько; Я нікчемний, безхарактерний, безвільний.

СЛІД, відбиток, знак; *(від чого)* печать, тавро; *(од диму)* хвіст, *(від волоку)* поволока; *(по кому)* пам'ять; *ФР.* натяк, тінь /*н.* слід невдоволення/; *(чого)* Я. свідчення, свідоцтво; *мн.* **СЛІДИ,** *(розкошів)* рештки, залишки; *ПР. СЛ.* ТРЕБА.

СЛІДКУВАТИ, СТЕЖИТИ, вистежувати, ПИЛЬНУВАТИ, *жм.* зорити, назирати; *(за чим)* наглядати, спостерігати, придивлятися до; *(за собою)* дивитися; *ЖМ.* іти назирці /слідом/.

СЛІДУВАТИ, рухатися /іти/ слідом, ходити хвостом; *(один за одним)* іти /назирці/.

СЛЇДбМ ***пр.,*** услід, НАЗИРЦІ, слідком; у погоню; *(за ким)* наслідуючи *кого.*

СЛІДСТВО, розслідування, *г.* розслідження; *ЖМ.* розпити, розпитування; *ЗБ.* слідчі.

СЛІЗЛИВИЙ, тонкосльозий, плаксивий; *(у сльозах)* сльозавий, сльозйстий; *ТІ.* сантиментальний.

СЛІЗНИЙ, *(канал)* сльозовий; *(лист)* Я перечулений; *(тон)* жалібний, благальний; *пр.* **СЛІЗНО,** *(просити)* сльозами, *с.* Христом-Богом *і п. ф. від ~.*

СЛІПАК, сліпець, *як ім.* сліпий; *(гризун)* зінськс щеня; *(комаха)* гедзь; *мн.* **СЛША-КЙ,** ***ВУЛ.*** очі, *вуя,* більма, сліпи, балухи, баньки, сліпні.

СЛІПАТИ, *(у мряці)* недобачати, силкуватися бачити; *(очима)* мружити *що.*

СЛІПИЙ, незрячий, невидющий, *ЯК ІМ.* сліпець; *(з роду)* **сліпорбдний,** *ур.* сліпорожденний, *кн.* сліпонароджений; *(- любов)* короткозорий, сліпоокий; Я. неписьменний, неосвічений, темний, несвідомий, задурений, затурканий; *(до чого)* байдужий; *(виконавець)* тупий, безкритйчний, бездумний, слухняний; *(випадок)* непередбачений, стихійний; *(- кулю)* дурний, випадковий; *(- ніч)* глупий, непроглядний; *(політ)* автоматичний; *(кут)* глухий, безвихідний; *(- вікно)* замурований; & сліпенький, сліпуватий.

СЛІПИТИ, осліплювати; *(очі)* напружувати, псувати, */від різкого світла/* різати; *(світлом)* засліплювати, бити в очі; *(красою)* вражати, приголомшувати.

СЛІПМА ***пр.,*** наосліп, осліп, не бачачи, не дивлячись; Я. НАВМАННЯ; & сліпцем.

СЛІПУЧИЙ, яскравий, жаристий, *ок.* засліпущий, *сов.* засліплюючий; *(сніг)* білимбілий; *(- красу)* разючий, променистий, розкішний; *(усміх)* чарівний, **чарівливий.**

СЛОБОДА, *ді* СЕЛО; & слобідка.

СЛОВЕСНИЙ, ***КН.*** вербальний; *(обіт)* усний, на словах; *(засіб)* мовний.

СЛОВО, *(спеціальне)* термін; *(крилате)* вислів, вираз, *п* АФОРИЗМ; *(чиєсь)* висловлювання, думка, рішення; *(наше)* мова; *ФР.* відповідь; *(тверде)* обіцянка; *(на вічу)* виступ, промова; *(напутнє)* НАПУЧЕННЯ; *(вуличне) ІД.* вульгаризм; *ЛІНҐ.* форма, лексична одиниця, лексема; ***мн.*** **СЛОВА,** *ур.* словеса; *(до музики)* текст; *(учені)* вчена мова, *(прості)* проста мова, *(солодкі)* улеслива мова; *(з перекладом) кн.* вокабулі; & словечко, слівце.

СЛОВОТВІР, *(дія)* словотворення; *(слово)* новотвір, неологізм, *пеt.* коване слово.

СЛОЇК, банька, *сов.* банка; *(з ліками)* фляжбн, *сов.* флакон.

СЛУГА, *(в покої)* камердинер, *(в кабаре)* льокай; *(у ченців)* служка; *жін.* СЛУЖНИЦЯ; *(закону)* служитель; *(царя) НЕҐ.* сатрап; *(Божий)* СВЯЩЕНИК; *ЗН.* СІПАКА.

СЛУГУВАТИ, бути слугою, служити; *(за столом)* прислужувати; *(збройно /кому/)* підпорядковуватися; *(чим)* прислужуватися; Я. сприяти; *(за що)* правити, СЛУЖИТИ.

СЛУЖБА, слухання, з. офіція; *(чия)* обов'язок, повинність, *зн.* лямка; *(щоб жити)* праця; *ЖМ.* найми; *ЗБ.* обслуга, слуги; *(погоди)* бюро, відомство, агентство, управління; *(Божа)* відправа, БОГОСЛУЖБА, *(поминальна)* реквієм; *З.* СОЛДАТ.

СЛУЖБІСТ, служака, вислужака, вислугач; *п!* ПЕДАНТ.

СЛУЖБОВЕЦЬ, урядовець, *як ім.* службовий, *б. з.* урядник,/), посадовець, *зет.* чиновник; *пі* КАНЦЕЛЯРИСТ.

СЛУЖБОВИЙ, *(- папери)* відомчий; *(- відрядження)* у справах служби; *(одяг)* форменний; *(час)* робочий, урядовий; *(- особу)* офіційний, посадовий; *(- приміщення)* спомагавчий, допоміжний, технічний; *(вхід)* неофіційний.

СЛУЖИТИ, слугувати; *(в уряді)* працювати, *зн.* тягнути лямку; *(ким)* виконувати обов'язки /повинність/*кого; (в наймах)* наймитувати; *(кому)* коритися, підпорядковуватися, бути на службі у *кого, с.* служити вірою і правдою; *(І годити) ІД.* сумлінно справляти слух<бу, вислужуватися; *(людям)* працювати на користь *кого,* ставати в пригоді; *(на користь)* бути корисним; *(за що)* правити, заступати *що; (відправу)* відправляти; *(на задніх лапах)* стояти.

СЛУЖКА, *див.* СЛУГА.

СЛУЖНИЦЯ і **СЛУГИНЯ,** слуга, служебка, служебниця, служка, *(в покоях)* покоївка, *(в гаремі)* одаліска.

СЛУХАВКА, *(телефонна)* трубка; *(лікарська)* стетоскоп.

СЛУХАТИ, вислухувати, прослухувати, *(уважно)* зазирати /заглядати/ в рот, ловити кожне слово, обертатися на слух; *(напружено)* дослухатися, прислухатися; *(матір)* слухатися *кого; (справу в суді)* розглядати: *(доповідь)* заслухувати; *(лекції)* відвідувати; *(поради)* брати до уваги, зважати на; *(з ч.* не */- руки/)* не діяти.

СЛУХАТИСЯ, КОРИТИСЯ, підпорядковуватися; *(кого)* СЛУХАТИ; *(в суді)* розглядатися.

СЛУХАЧ, *зет.* послухач, послухатор; *(курсів)* студент, учень.

СЛУХНЯНИЙ, послухняний, не натуристий, не норовистий, не вередливий, без норову, злагідний, шовковий, *с.* ПОКІРНИЙ; *(- гальмо)* піддатливий; *(виконавець)* сліпий.

СЛУШНИЙ, *(закид)* справедливий, правильний, резонний, доречний, обгрунтований; *(час)* відповідний, сприятливий, підхожий, зручний, вигідний, прийнятний.

СЛЬОЗА, & слізка, сльозина; *мн.* СЛЬОЗИ, плач, ридання, *фр.* патьоки; *(людські) П.* горе, страждання, муки.

СЛЬОТА і **СЛОТА,** *(дощова.)* мрячка, мжичка; негода, мокреча, мокрота, мокротеча, д. моква, хляпавка; *(із снігом)* хвйща; *(на дорозі)* грязюка; *(хто) П.* іржа, смола; *п-к*

СЛЬОТАВИЙ, непогожий; *(день)* сирий, із мжичкою; & слотавий, сльотяний, сльотливий, сльотний.

СМАГА, спрага; *(на губах) д.* осуга; *(в тілі)* ГАРЯЧКА, жар; *(від сонця)* засмага.

СМАГЛЯВИЙ, *(од сонця)* завітрений, засмалений, /за/смаглий, смаглолиций, смагловидий, смаглочолий; & смаглюватий, смаглястий; *(- губи)* пересохлий, потрісканий.

СМАЖЕНЯ, **яєшня.**

СМАЖИТИ, пряжити; *(горіхи)* пропікати; *(на вогні)* пекти, підпікати; *(- сонце)* палити; *(- губи)* перепалювати, пересушувати.
СМАК, *(ледь помітний)* присмак; *(до їжі)* апетит; *П.* уподобання, *ФР.* приємність, задоволення, вподоба, насолода; *(чий)* стиль, манера, копил; & смакота; *ЯКПР.СЛ.* СМАЧНО.
СМАКУВАТИ, мати смак; *(- їжу)* бути апетитним; *(кому)* подобатися, припадати до смаку; *(що)* зазнавати насолоди від *чого,* упиватися *чим; (наперед)* ковтати слину, облизуватися /від думки про/; *Р.* смачйти.
СМАЛИТИ, *(свиню)* обсмалювати; *(вогнем)* обпікати; *(обличчя)* засмалювати; *(- сонце)* пекти, палити, обпалювати, смажити, пряжити; *(з кріса)* кресати; *(гопака)* шкварити, гатити, витинати, чухрати, кресати; *(халявки) ІД.* залицятися.
СМАЛЬКЙЙ і **СМАЛКИЙ,** *(вітер)* шпаркий, пронизливий, різкий; *(день)* палючий.
СМАЧЙТИ, *(страву)* присмачувати, ПРИПРАВЛЯТИ; в! СМАКУВАТИ.
СМАЧНИЙ, такий, що пальчики оближеш; *(шматок)* ласий, *зет.* сласний; *(запах)* апетитний; *(- жінок) Ф.* пікантний; *П.* приємний; & смачненький, смаковитий.
СМАЧНО *пр.,* у смак, з апетитом, охоче; *(пахнути)* апетитно; *ПР. СЛ.* смак, смакота.
СМЕРДІТИ, недобре пахнути; *(чим)* відгонити, тхнути; *(кому) П.* викликати огиду у *кого.*
СМЕРДЮЧИЙ і **СМЕРДЯЧИЙ,** *(запах)* тухлий, гнилий, смороддлйвий,^кн. сморідний; *П.* огидний, бридкий; *ЛАЙ.* паскудний, падлючий.
СМЕРКАННЯ, смерк, сутінок, присмерк, примеркання; *(цивілізації)* занепад.
СМЕРКАТИ і **СМЕРКАТИСЯ,** вечоріти, сутеніти, темніти, поночіти, примеркати, *р.* НОЧІТИ; *(- зорю) П.* гаснути, меркнути, заходити.
СМЕРТЕЛЬНИЙ, *(газ)* смертоносний, убивчий; *(- блідість)* мертвотний; *(кінець) мед.* летальний; *(- тишу)* абсолютний; *(бій)* смертний; *(світ)* тлінний, минущий; *(- міру вияву)* несвітський, нелюдський, несосвітенний /к жах/; & *з.* смертяний.
СМЕРТНИЙ, СМЕРТЯНИЙ, *(бій, жах)* СМЕРТЕЛЬНИЙ; *(гріх)* неспокутуваний, неспокуте'нний; *(ворог)* непримиренний, лютий; *(люд)* хрещений; *(чоловік)* умирущий, тлінний.
СМЕРТЬ, скін, сконання, *ід.* смертельний сон, смертна година /мить, кінець, час/, фатальний /*мед.* летальний/ кінець, *ур.* вічний покій; *(- вирок)* смертна кара; *П.* ЗАГИБЕЛЬ, *(політична)* банкрутство.
СМЕРЧ, *у.* шуря-буря, *а.* торнадо, тайфун; ЛІ ВИХОР.
СМИКАТИ, сіпати, шарпати, термосити, торгати, торсати, *(поли)* обсмикувати; *(з чого)* висмикувати, виривати; *(з гілки)* зривати; *(- корчі)* тіпати; *(горілку) ВУЛ.* дудлити, смоктати; *(кого)* не давати покою *кому; пі* СОТАТИ.
СМИРЕННИЙ, негордий, не гордовитий, лагідний, покірний, смирний, не натуристий.
СМИРЕННЯ, покірність, лагідність, покора, *зет.* смиренство.
СМИРНИЙ, *(хто)* СМИРЕННИЙ, тихий, *п.* шовковий; *(віл)* рахманний, не норовистий, *з.* плохий; *(голос)* спокійний.
СМІЛИВИЙ, відважний, хоробрий, безстрашний, *с.* дерзновенний, відчайдушний; *(у побуті)* нссоромлйвий, небоязкий; *(крок)* рішучий; *(проект)* нетрафаретний, оригінальний; & смілий; л! МУЖНІЙ; *пр.* СМІЛИВО, *(казати)* без боюсь *і п. ф. від* ~.
СМІТИ, наважуватися, зважуватися, насмілюватися, набиратися духу, мати відвагу, не боятися, *кн.* брати на себе сміливість; *(з ч.* не) не мати права; *п* МОГТИ.
СМІТИТИ, насмічувати; *(стало)* засмічувати, *п* ЗАБРУДНЮВАТИ.
СМІТНИК, звалище, вигрібна яма; *ГІ.* бруд, сміття.
СМІТТЯ, вйміт, ПОКИДЬКИ; *П.* непотріб; *(хто)* НАБРІД; & сміттячко; *п* БРУД.
СМІХ, хихітня, *с.* регіт, реготня, регітня; *ФР.* жарт; *(хто)* посміховище; *(з кого)* глум; *ПР. СЛ.* марна праця, *кн.* безкорисне заняття; & сміхотня, смішки; *ми.* **СМІХИ,** веселощі, розваги; *(з кого)* глузування; *ід.* **СМІХ СМІХОМ,** жарти жартами.
СМІХОВИНА, анекдотична історія, кумедний випадок, сміховинка, анекдота, УСМІШКА; (!) умреш!, сміхота!; *п-к* **СМІХОВИННИЙ,** гумористичний; *(закид)* сміху гідний, сміхотвбрний, *с.* безглуздий; (!) умреш який!; *п* СМІШНИЙ, АНЕКДОТИЧНИЙ.
СМІХУН, смішко, сміхотвор, сміхотвбрець, комік, реготун, веселун, жартун, *з.* смІюн, сміхованець; п! ГУМОРИСТ.
СМІШИТИ, сміхотворити, викликати сміх; и! ЖАРТУВАТИ.
СМІШЛИВИЙ, сміхотливий, реготливий.
СМІШНИЙ, кумедний, комічний; *(сюжет)* гумористичний, анекдотичний; *(випадок)* курйозний; *(закид)* СМІХОВИННИЙ; & смішненький, смішнуватий.
СМІШНО *пр.,* кумедно *і всі пох. від* СМІШНИЙ; *(кому) о.* /аж/ сміх бере *кого; як пр. сл.* сміх, сміхота.
СМІЯТИСЯ, *ід.* лупити /СКАЛИТИ/ зуби, смішки справляти, *ф,* шкіритися, вишкірятися,/?, хихотатися, *с.* реготати/ся/, захлинатися /заливатися, залягатися, заходитися/ сміхом, лускати /лягати, падати, умирати/ зо сміху, хапатися за боки; *док.* **НАСМІЯТИСЯ,** попосміятися.
СМОК, *д!* **ПОМПА.**
СМОКТАТИ, ссати; *(сік)* висмоктувати, тягнути, *(кров)* пити; *(вологу)* всмоктувати, *кн.* АБСОРБУВАТИ; *(горілку)* цмулити; *ФР.* засмоктувати; *(пахощі)* вдихати, тягнути в себе; *(серце)* мучити, колупати, краяти, роздирати, роз'ятрювати, пригнічувати; *(під серцем)* боліти, нити; & цмоктати.
СМОЛА, *(хто)* оса, шпичка, гедзь, **ІРЖА;** *п-к* **СМОЛИСТИЙ,** *д!* СМОЛЯНИЙ.
СМОЛОСКИП, світоч, світич, *сов.* факел; *П.* дороговказ, маяк.
СМОЛЯНИЙ, *(дим)* смолистий; *(- деревину)* смолястий; *(трос)* просмолений; *(колір)* чорним-чорний; *(дух)* смольний, *сов.* смолянистий.
СМОРІД, сопух, смердота, недобрий /смердючий/ запах /дух/, *ур.* смрад.
СМУГА, пасмуга, стяга, пруг, пас; *(поперечна)* попруга; *(на воді)* лінія; *(гір)* пасмо; *(на тілі)* ШРАМ; *(лісу)* зона, пояс; *(життя)* Період, етап, фаза; & смужка.
СМУГАСТИЙ, h смутами, укритий смугами, пасмйстий, пасемйстий, *д.* пасмайистий, *р.* стовпатий, *(гарбуз)* перістий, *(- полотно)* пасйстий; & смугнастий.
СМУГЛЯВИЙ -СМАГЛЯВИЙ.
СМУТИТИ, засмучувати, журити, завдавати смутку, наводити /наганяти, накликати, навіювати/ смуток, *о.* огортати серце сумом; *док.* **ЗАСМУТИТИ,** повити смутком.
СМУТНИЙ, СУМНИЙ, ЖУРНИЙ, ЗАСМУЧЕНИЙ; *(- дні)* невеселий, безрадісний.
СМУТНО, сумно *і всі мож. пох. від* СМУТНИЙ; *(з нст. сл.* що) прикро.
СМУТОК, сум, журба, зажура, журбота, важкий настрій, *р.* жур, печаль, *с.* туга, скруха, скорбота; *(тривалий)* сумування, побивання.
СНАГА, енергія, /внутрішні/ сили; *(рослин)* життєздатність; *(творча)* наснага, запал, пристрасть; *(душі)* жагучість, пристрасність; *(до життя)* бажання, прагнення
СНАСТЬ, знаряддя, приладдя, *лем.* причандалля, *(рибальська)* справа; *(воза)* каркас; *(-людину)* кістяк/*н.* сама снасть/.
СНИТИ, бачити уві сні; *(білим днем)* МРІЯТИ, *(чим)* МАРИТИ, *п!* МАЯЧИТИ.
СНИТИСЯ, *(уві сні)* верзтися, привиджуватися; *(бішм днем)* ввижатися, маритися.
СНІГ *зб., (неглибокий)* пороша; *ФР.* снігопад; & сніжок, *од. зб.* сніжйн/к/а.
СНІГОВИЙ і **СНІЖНИЙ,** *(дім)* зі снігу; *(колір)* БІЛИЙ; *(- зиму)* сніговитий, сніжистий, заметистий.
СНІГОВИЦЯ, завірюха, МЕТЕЛИЦЯ, сніговій; & сніжниця, снігниця.
СНІДАТИ і **СНІЖНИЙ,** *д! від.* ЇСТИ *та* СНІГОВИЙ.
СНІП, *(вимолочений)* околіт, куль, *д.* прйколоток; *(світла)* промінь; *(іскор)* пучок; *(волосся)* кучма; *(квітів)* оберемок, великий букет; & сніпок, *зб.* сніп'я.
СНОБ, *див.* ФЕРТ.
СНОВИГАТИ, рухатись туди-сюди; *(без діла)* вештатися, шастати; *(- очі)* блукати.
СНОВИДА, лунатик, *кн.* сомнамбуліст, *з.* сноброда.
СНОВИДДЯ, сни, сонні мари, *сов.* сновидіння.

СНОТВОРНИЙ, *(порошок)* насонний, снодійний, *жм.* сонний.
СНУВАТИ, *(тканку)* засновувати; *(павутиння)* плести; *(надії)* плекати; *(думки) ІД.* заглиблюватися у; *(туди-сюди)* РУХАТИСЯ, сновигати; *(пляни)* складати, виробляти, плекати, *сов.* виношувати; *(- хмари)* пливти; *(в голові /- мрії/)* роїтися, снуватися.
СОБАКА, пес, *жм.* гавкун, барбос, *(самиця)* сука, сучка; *(мисливський)* хорт; *(маленький)* ігуцик; *(битий /хто/) П. Ф.* жак; *(злих людей)* злюка, *с. п.* скорпіон; *Л.* погань, вислугач, сатрап, цербер; & собачка, собацюра, *зб.* собачня.
СОБАЧИЙ, песій, псячий, песячий, песький; *(- вдачу)* як у собаки /холуйський *або* злий/; *(- смерть)* ганебний; *(нюх)* тонкий, доскіпливий; *(- працю) П.* тяжкий; *(голод)* страшенний; *їм.* **СОБАЧНИК,** псар.
СОБІЧИТИ, *д* ПРИВЛАСНЮВАТИ, ПРИСВОЮВАТИ.
СОБбР І **СОБІР,** *(церковний)* з'їзд, збори; & соборище; *тлк.* **СОБбР,** соборна /головна/ церква; *(катедральний)* катедра.
СОБбРНИЙ, *(дзвін)* у соборі; *(край)* ОБ'ЄДНАНИЙ, єдиний, неподільний; & соборовий.
СбВАТИ, *(до кишені)* пхати, засувати; *(хабар)* тицяти, сунути; *(дрючки в колеса)* вставляти, стромляти; *(ногами)* дригати, совгати; *(чим)* пересувати *що;* & сувати.
СОВАТИСЯ, *(з кулаками)* лізти, кидатися, сікатися; *(по землі)* совгатися; *(куди)* потикатися, пхатися; *(на лавці)* крутитися, вертітися, вовтузитися.
СОВІСНИЙ і **СОВІСТЬ,** *д!* СУМЛІННИЙ і СУМЛІННЯ.
СОГРІШАТИ, ГРІШИТИ, брати гріх на душу; *дк.* **СОГРІШИТИ,** *(проти кого)* прогрішйтися
СОКОВИТИЙ, *(дух)* густий, сильний; *(- уста)* свіжий, густочервбний; *(колір)* яскравий; *(твір)* мальовничий, кольорйтний; *(- мову)* барвистий, образний; & сочистий.
СОКОТАТИ і **СОКОТІТИ,** *(- курей)* сокорити, кудкудакати; *(- сороку)* СКРЕКОТАТИ.
СОЛДАТ, *у.* стрілець, вояк/а/, боєць, воїн, *сов. як їм.* рядовий, *д.* комбатант, *ІСТ.* ратник, жовнір, *(царський)* служака, служба; *(піший)* піхотинець, *флк.* пішаниця; *(миру) П.* поборник; & солдатик, *зб.* солдатня, солдатва; *п!* АРМІЄЦЬ.
СОЛИТИ, *(сіллю /страву/)* посипати, приправляти, присолювати; *(рибу)* засолювати; *(гроші) Ж.* марнувати, не використовувати; *(кому)* насолювати.
СОЛІДАРИЗУВАТИСЯ, бути солідарним, *фр.* іти в ногу, *НЕЇ.* грати в одну дудку.
СОЛІДАРНІСТЬ, ВЗАЄМОПОМ1Ч, побратимство, кругова порука, дух товарйськости /колективізму/, спільність інтересів; *пі* ОДНОСТАЙНІСТЬ; *пр.* **СОЛІДАРНО,** ПЛІЧ-О-ПЛІЧ.
СОЛІДНИЙ, *(хто)* статечний; *(- ходу)* впевнений; *(заклад)* авторитетний; *(товариш)* надійний; *(реферат)* ґрунтовний, глибокий; *(- посаду)* високий; *(вік)* зрілий; *(- міру вияву)* чималий, значний, добрячий, величенький, не абиякий; *(аргумент)* переконливий, вагомий, промовистий.
СОЛІСТ, *д!* СПІВАК, МУЗИКА, ТАНЦЮРИСТ.
СОЛОВЕЙ, *(- пташку)* соловейко; *П.* поет, співець.
СОЛОВІТИ, *(- очі)* тьмяніти; *(від горілки)* п'яніти, бараніти.
СОЛОДЕНЬКИЙ, солодкуватий, солодкавий, *(- слова — ще)* солодкомовний, медовий.
СОЛОДИТИ, засолоджувати, *(трохи)* присолоджувати, підсолоджувати, *(цукром) кн.* цукрувати; *(душу) П.* осолоджувати, давати насолоду *чому; (гірку хвилину)* полегшувати, *сов.* скрашувати; *(душу /чим/)* упріємнювати.
СОЛОДІЙ, ласун, ласій, ласощохлйст; *(- збоченця)* онаніст, солодун.
СОЛОДКИЙ, не гіркий, *(сир)* не кислий, *(- воду)* прісний, не солоний; *(до нудоти)* засолодкий, нудотний, нудносолодкий; *ЖМ.* смачний; *(запах)* приємний; *(голос)* ніжний. *кн.* солодкозвучний; *(цілунок)* п'янкий; *(- життя)* щасливий, *с.* розкішний; *(- слова)* СОЛОДЕНЬКИЙ, улесливий, медосолбдкий; *(- зустріч)* сердечний, щирий; *(вірш)* сантиментальний; *(- мрії)* СПОКУСЛИВИЙ; & СОЛОДЕНЬКИЙ.

СОЛОДОЩІ, ласощі, з. хвйги-мйги, *кн,* кондвироби; *її.* насолода, втіха, солоднеча.
СОЛОМ'ЯНИЙ, *(бриль)* із соломи; *(- село)* під стріхами; *(колір)* ясножовтий; *(вія)* годований соломою; *(- згоду) П.* нестійкий, неміцний.
СОЛОНИЙ, *(- їжу)* посолений, *(вітер)* морський, *(- рибу)* засолений; *(жарт)* непристойний, масний; *(грунт)* солонцюватий; & солоненький,солонуватий.
СОЛОПІЙ, *див.* РОЗЗЯВА.
СОМНАМБУЛІЗМ, лунатизм, *у.* снобрбдство.
СОН, *о.* обійми **Морфея;** *(легкий)* ДРІМОТА, півсон, *флк.* сон-дрімота; *(ведмедя)* **сплячка;** *П.* спокій, тиша; *(чий)* сновиддя, мрія, фантазія, нереальність, казка; *ФР.* спання.
СОНЛИВІСТЬ, сонливиці, дрімливість, соннота, сонниці, сплячка, оспалість.
СОННИЙ, *(красень) кн.* сплячий; *(сонливий)* **оспалий;** *(голос)* заспаний, напівсонний; *(хто) П.* пасивний, бездіяльний, млявий, малорухомий; *(майдан)* безлюдний; *(ліс)* нерухомий; *(порошок)* СНОТВОРНИЙ.
СОНЦЕ, світило дня, денне світило; *ФР.* /сбняшне/ світло, соняшна погода; *(правди)* світоч, провідна зоря; *П.* тепло, приязнь, людяність; *(моє) ЯК ЗВ.* щастя моє! зіронько моя! & соненько, сонечко.
СбНЯШНИИ, *(день)* ясний, погожий, безхмарний; *(усміх) П.* щасливий, радісний; *(- мистецтво)* світлий, оптимістичний; *(колір)* густожовтий, густозолотйй, яскравожовтий; *Sep.* сонцевий, *сов.* сонячний.
СОНЬКО, сплюх, спанько, сонюга.
СОПІЛКА, дудка, дуда, *г.* пищавка, *д.* **флояра.**
СОПІТИ *І* **СОПТИ,** посіпувати, *с.* сапати, *(важко)* дихати, *с.* сопти, як ковальський міх, *пі* ЧМИХАТИ.
СОПЛЙВИЙ, шмаркатий, зашмарканий, **соплякуватий;** *П.* недосвідчений, зелений; *ЯК ЇМ.* шмаркач, щеня, *р.* сопля, *зап.* сопляк.
СОПУХ, due. СМОРІД.
СОРОМ, стид, соромота, *поет,* осорома, *д.* встид, *р.* страм; *(вічний)* ганьба; *ФР.* ганебний вчинок; *ПР. СЛ.* соромно; (!) *Сб*-**РОМ!** ганьба!
СОРОМИТИ, *(кого)* присоромлювати, докоряти /вичитувати, колоти *от/кому, с.* ганьбити, неславити, осоромлювати, укривати соромом, *р.* стидати; *(бентежити)* засоромлювати, завдавати сорому, *зап.* конфузити; *док.* **ПРИСОРОМИТИ,** утерти носа.
СОРОМИТИСЯ, мати сором, НІЯКОВІТИ, (*п.ф. від ~, с.* горіти від сорому.
СОРОМІТНИЙ і **СОРОМІЦЬКИЙ,** *(~ очі)* безсоромний; *(жарт)* непристойний, масний, солоний, стидкий; & *кн.* соромний.
СОРОМЛИВИЙ, сором'язливий, сором'язний, с. вовкуватий; & соромляжий.
СОРОЧКА, *(натільна)* сорочина; *(захисна) Т.* оболбнка, кожух; *(серця)* перикард.
СОРТ, гатунок; *(людей)* категорія; *(жита)* різновид; *п* РОЗРЯД, ТИП, МАСТЬ.
СОРТУВАННЯ, вибірка, перебір.
СОРТУВАТИ, перебирати, РОЗПОДІЛЯТИ, ДОБИРАТИ.
СОС ІСбУС, д.'ЩДЛЕВА.
СОСНИНА, *(одна)* сосна; *ЗБ.* соснова деревина; *(ліс)* сосняк, **сосновий** гай; *ЖМ.* соснова колода /гілка, патик/; & сосонка.
СОТАТИ, *(з клубка)* висотувати; *(з/сили)* тягнути, вимотувати; *(дулі)* показувати.
СОТВОРИТИ і **СОТВОРІННЯ,** *д! від.* ТВОРИТИ *та* ІСТОТА.
СОТЕННИЙ, *ЯК ЇМ.* сотник, командир сотні /роти/.

СОТНЯ, *(карбованців)* сто; *(у війську) сов.* рота; *мн.* **СОТНІ,** *(ніг)* безліч.
СОХНУТИ і **СХНУТИ,** висихати, обсихати, підсихати, *(- грунт)* протряхати, тряхнути; *(- губи)* смагнути, пересихати; *(- клей)* засихати; *(- квіти)* в'янути; *(у скруті)* марніти, ХУДНУТИ, виснажуватися, *с.* гинути; *(за кіш /- коханих/)* пропадати, умирати, страждати; ***(над чим)*** гнути спину; *п-к* **СОХНУЧИЙ,** що сохне, сушений, висушуваний, залишений сохнути, щораз сухіший, майже висохлий, *ок.* висихомий.
СОЩЯЛЬНИЙ, *д!* СУСПІЛЬНИЙ.
СОЧЕВИЦЯ, *(одна зернина)* ебчка; *(збільшувальне скло) П.* лінза.
СОЧЙТИСЯ, *(краплями)* сльозити, виті-

кати, цідитися; *(крізь що)* просочуватися, виступати; *(- світло)* продіставитися, прозирати.

СОЮЗ, СПІЛКА, єдність; *(військовий)* альянс, коаліція; *(держав)* ОБ'ЄДНАННЯ.

СПАД, ***(гори)*** СХИЛ, похил, спадина, спадистість; *(діяльности)* спадання, послаблення, с завмирання; *(температури)* зменшення, падіння; *Р.* водоспад.

СПАДАТИ, падати, *(на голову)* звалюватися; *(- листя)* опадати, обсипатися; *(- піт)* осідати; *(- волос)* випадати; *(- коси)* звішуватися, звисати; *(з пліч)* зсуватися; *(- води)* литися, стікати; *(- рельєф)* западати; *(- спеку)* слабнути, іти на спад, меншати; *(- звук)* затихати; *(- красу)* зникати; *(з голосу)* губити *що, (на силі)* ПІДУПАДАТИ, втрачати *що; (з ціни) ІД* дешевшати, знецінюватися; *(з тіла)* ХУДНУТИ; *(на долю)* припадати; *(на серіje)* напливати; *(на думку)* збігати; *(- сон /на кого/)* поймати /брати/*кого; (- ніч)* насуватися; *(кому) Р.* діставатися у спадок.

СПАДИСТИЙ, згористий, СКОТИСТИИ, положистий, припадистий; *(- плечі)* похилий; *(- спинку крісла)* нахилений.

СПАДКОВИЙ, *(хист)* вроджений, *жм.* родимий; *(рибалка)* родовий, родинний, з крови й кости, з діда-прадіда; *(хутір)* успадкований, спадкоємний; *(житель)* корінний.

СПАДКОЄМЕЦЬ, *(на троні)* наступник; *(справи)* продовжувач, послідовник.

СПАДКОЄМНИЙ, *б!* СПАДКОВИЙ.

СПАДКУВАТИ, *(що)* успадковувати, діставати у спадок, бути спадкоємцем *чого.*

СПАДЩИНА і **СПАДОК,** ***(по** кому)* майно, добро; *(по батькові)* батьківщина, *(по дідові)* дідизна, *(по матері)* материзна; *(культурна)* надбання /культури/; *(письменника)* доробок; *(минулого)* наслідки, тягар, *о.* родима пляма.

СПАЗМИ, корчі, конвульсії, судома; *(ра~ дости) П.* напад, наплив, приступ.

СПАЛАХ, *(полум'я)* зблиск; *(гніву) її.* напад, приступ; *(війни)* вибух; *ми.* **СПАЛАХИ,** блимання, мигавка, сполохи.

СПАЛАХУВАТИ, займатися, загорятися; *(- вогні)* світити, сяяти, засвічуватися; *(- думку)* осявати, зринати, з'являтися; *(- війну)* вибухати; *(від гніву)* скипати, паленіти; *(рум'янцем)* заливатися, *ІД.* червоніти; *(- очі)* блискати; *(- любов)* пробуджуватися; & спалахкувати, спахувати, спахати.

СПАЛЮВАТИ, *(дрова)* палити; *(сонцем)* висушувати, перепікати; *(очима)* обпалювати; *(вітром)* обпікати, обвітрювати; *(соромом)* мучити; *(душу)* шматувати; *дк.* **СПАЛИТИ,** пустити з димом

СПАНТЕЛИЧУВАТИ, збивати з пан телийку, пантелйчити, *с.* ошелешувати, приголомшувати.

СПАРТОЛИТИ док., зляпати, зліпити, *(борщ)* стелепати, скапарити; *(справу) П.* зфабри кувати.

СПАРЮВАТИ, спаровувати, добирати пару, парувати; *(молодих)* одружувати, *ф.* обкручувати; *(тварин)* спускати, злучати.

СПАСАТИ, *див.* РЯТУВАТИ.

СПАСЕННИЙ, *(- думку)* рятівний; *(вплив)* цілющий; *(хто)* відданий /вгодний/ Богові.

СПАСЕННИК, *д!* СВЯТИЙ; *РЛ.* говіль* ник.

СПАСИБІ, дякую, дякуємо, *а.* мерсі; *(велике) ЯК Ш.* подяка, вдячність; *UP. СЛ.* треба дякувати */н.* спасибі людям/; & спасйбіг.

СПАСИТЕЛЬ, Спас, Син Божий, Ісус Христос, Син Чоловічий, Месія; *ЖМ.* рятівник.

СПАСІННЯ і **СПАСЕННЯ,** *д!* РЯТУНОК.

СПАТИ, *о.* перебувати в обіймах Морфея, *ф.* давати хропака; *(не міцно)* дрімати, куняти; *с.* спати без задніх ніг /як мертвий, сном праведника/; *(із сл.* іти) на боковеньку; *(в труні)* спочивати, покоїтися; *(- душу)* не виявляти життя; *(з ким)* ділити ложе; *(з ч.* не) бути на ногах, не стуляти очей, *ок.* неспати; & *дит.* спатки, спатоньки.

СПЕКА, парня, вар, жар, *г.* горяч, *пі* ДУХОТА; *(війни)* пекло; & спекота.

СПЕКАТИСЯ *док.,* збутися, здихатися, позбутися, *(страшної сторінки життя) о.* перегорнути *що.*

СПЕКТР, *(кольорів)* веселка, гама, послідовний ряд; *(дій)* дІяпазбн, *г.* засяг; *(населення)* прошарок, верства.

СПЕКУЛЮВАТИ, ***ді*** ПЕРЕПРОДУВАТИ; *ім.* **СПЕКУЛЯНТ,** *д!* ПЕРЕКУПЕНЬ; *&жм-* спікуль.

СПЕРЕДУ *пр.,* попереду; *(- події)* у майбутньому; *ЖМ.* перед тим, раніше, у минулому; *ЯКПРИИ.* напереді.

СПЕРЕСЕРДЯ ***пр„*** з-серця, розгнівавшись, розсердившись; під сердиту руку, сердито; *(плакати)* від злости.

СПЕРЕЧАТИСЯ, *кн.* дискутувати, полемізувати, вести полеміку /дискусію/, *д.* спорити/ся/, суперечитися, з. перемитися, перемовлятися, *пі* СВАРИТИСЯ; *(проти чого)* заперечувати *що; (за першість)* змагатися.

СПЕРМАТОЗОЇД, сперма, живчик, заплідок.

СПЕРШУ, СПЙРШЕ і **СПЕРШ** *пр.,* спочатку, зразу, попервах; насамперед, перш за все; вперед, наперед; перед тим, раніше.

СПЕЦИФІКА, своєрідність; *п-к* **СПЕЦИФІЧНИЙ,** СВОЄРІДНИЙ, особливий, с. винятковий.

СПЕЦІЇ, d^. ПРИПРАВИ.

СПЕЦІЯЛЇСТ, фахівець, знавець, майстер /свого діла/, *жм,* спец, *ір.* дойда, *д.* професіоналіст; *(без профілю) ж.* пришйй-кобіли-хвіст; *п!* АВТОРИТЕТ.

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ, фах, професія, кваліфікація, *жм.* ремесло.

СПЕЦІЯЛЬНО ***пр.,*** фахово, професійно; *(зробити)* навмисно; *(для кого)* виключно, тільки; *З.* зокрема.

СПИЖ, *зап.* бронза.

СПИНА, *ф.* хребет, горб, *ФР.* плечі, *(на рівні пояса)* поперек, */нижче/ ЕВ.* сідниця, *ф.* задниця; *3. П.* інший /задній/ бік, тил, хвіст */н. у* спину ворогу/; & спинка.

СПИНАТИСЯ, *(на ноги)* вставати, ставати; *(на гору)* дертися, видиратися, здиратися; *(на руку)* спиратися; *(- рослини)* п'ястися; *(проти кого)* ОПИРАТИСЯ.

СПИНЯТИ/СЯ/, *д!* ЗУПИНЯТИ/СЯ/.

СПИРАТИСЯ, *(- худобу)* збиватися, тиснутися; *(- дух)* затримуватися; *(на руку)* опиратися, спинатися, злягати; *(об що)* підпирати плечима *що; (на закон)* посилатися, базуватися /грунтуватися' на *чому; (на маси)* мати підпору серед *кого.*

СПИСОК, реєстр, перелік, *р.* спис, *п!* КАТАЛОГ; *(майна)* табель; *(твору)* /рукописна/ копія; *ФР.* число ///. у списку **гербів/.**

СПИСУВАТИ, переписувати, записувати; *(чорнімо)* виписувати; *(життя)* описувати; *(з корабля)* звільняти; *док.* **СПИСАТИ,** *(адресу)* написати.

СПІВ, *(лебединий)* пісня; *(як мистецтво)* вокал; *(хоровий у костелі)* меса, *(поминальний)* реквієм; *ЖМ.* мелодія, наспів; *ПОЕТ.* поезія.

СПІВАК, *(один)* соліст; *(хору)* хорист, кантор, *(власних пісень)* пісняр; *(залежно від голосу) д!* ГОЛОС; *(птах)* щебетун, співун; & співака; *пі* СПІВЕЦЬ.

СПІВАТИ, виспівувати, *(під ніс)* курникати, мугикати, наспівувати, *(в лад)* підспівувати, *(- що)* оспівувати *що; (- птахів)* щебетати, висвистувати, *(- півня)* кукурікати, піяти; *(- кулі)* свистіти; *(- вітер)* густи, завивати; *(- душу)* радіти; *(знай своє) ЖМ.* говорити,твердити, торочити, товкти; *п-к* **-АЮЧИИ,** що співа, розіспіваний, зайнятий співами, співець, співак/а/, співун, співочий.

СПІВБЕСІДНИК, співрозмовник, бесідник, розмовник.

СПІВВІДНОШЕННЯ, взаємовідношення, взаємний зв'язок /залежність/, *ок.* співЗЙ'ЯЗОК, ствзалежність; *пі* ПРОПОРЦІЯ.

СПІВВІТЧИЗНИК, *ді* КРАЯНИН.

СПІВЕЦЬ, поет, пісняр, а, бард, скальд, *у,* кобзар; *(мандрівний) а.* менестрель; *пі* СПІВАК.

СПІВДРУЖНІСТЬ, *(людей)* /спів/дружба, **дружність;** *(націй)* співтовариство.

СПІВЖИТТЯ, співіснування, *(організмів)* симбіоза, *сов.* симбіоз; *(побраних)* подружнє життя, шлюб; *(не побраних)* життя на віру, *пі* ПЕРЕЛЮБ.

СПІВІСНУВАТИ, співжити, бути добрими сусідами, не сваритися, не мати конфліктів.

СШВМЇРНИЙ, *д!* СУМІРНИЙ.

СШВОМбВКА, Й/ВІРШ

СПІВОЧИЙ, *(гурток)* вокальний, хоровий; *(хист)* співецький; *(- вдачу)* співливий, співучий; *(птах)* щебетливий.

СПІВПРАЦІВНИК і **СПІВПРАЦЯ,** ***ді*** ПРАЦІВНИК і ПРАЦЯ.

СПІВПРАЦЮВАТИ, співробітничати; *(з ворогом)* коляборувати; *п-к* **-ІОЮЧИЙ,** іцо співпрацює, залучений до співпраці, співробітник, *неї.* коляборант, *о.* у співпраці.
СПІВУЧАСНИК, *(у злочині)* співзмовник, співпомагач, співпричйнник, *пі* УЧАСНИК.

СПІВУЧАСТЬ, *д!* **УЧАСТЬ.**

СШВУЧЕНЬ, колега, однокашник, *(з одного класу)* однокласник.

СПІВУЧИЙ, *(- вдачу)* співливий; *(голос)* мелодійний, ДЗВІНКИЙ; *(птах)* СПІВОЧИЙ.

СПІВЧУВАТИ, *(кому)* виявляти /висловлювати/ співчуття, співболіти з *ким,* перейматися співчуттям до *кого; (ідеям)* бути прихильним до; *(діям)* схвалювати *що; Sep.* спочувати; *пі* УБОЛІВАТИ; *п-к* -АЮЧИЙ, що співчуває, сповнений співчуття, перейнятий співчуттям до, співчутлйвець, *(ідеї)* симпатик *чого, п-к* співчутливий, жалісливий, *(ідеї)* прихильний до, о. із сльозами в очах.

СПІВЧУТЛИВИЙ, жалісливий, чуйний, чулий;& спочутливий, спочуйливий.
СПІВЧУТТЯ, співчування, спочування, спочуття, жалісливість, *пі* САНТИМЕНТИ.

СПІД, діл, низ, *(посуду)* дно; *(зворотній бік)* виворіт, спідка.

СПІДНИЦЯ, *(з двох половин)* запаска, */вовняна/*плахта; *П.* жінка; & спідничина.
СПІДНІЙ, долішній, нижній; *(- кишеню)* **внутрішній;** *(одяг) сов.* натільний.
СПІДСПОДУ, *див.* ЗІСПОДУ.
СПІЗНАВАТИ, *(кого)* впізнавати; *(науки)* пізнавати, вивчати; *док.* **СПІЗНАТИ,** збагнути, *(щастя)* зазнати, *(кого)* запізнати, познайомитися з *ким.*

СПІЗНЮВАТИСЯ, спізнятися, запізнюватися, припізнюватися, затримуватися, баритися.

СПІЙМАТИ ***док.,*** наздогнати, зловити, впіймати, *(руку)* схопити за; *(втікача)* заарештувати, затримати, злапати; *(в бюрі) ЖМ.* застати; *(на гарячому)* застукати, заскочити; *(запах)* вловити.

СПІКЕР, *(парляменту)* речник, голова.

СПІЛИЙ, СТИГЛИЙ, зрілий, доспілий, достиглий, дозрілий.

СПІЛКА, єднання, зв'язок; *(гурт)* товариство, співтовариство, співдружність, ОБ'ЄДНАННЯ, ліга; *(двох) п.* тандем; *(виробнича)* корпорація; *(політична)* органзація; *пі* СОЮЗ.

СПІЛКУВАТИСЯ, мати діло, контактуватися, мати /підтримувати/ контакт /зв'язок/; *(звуками)* порозуміватися, комунікуватися; *(для дій)* об'єднуватися.

СПІЛЬНИЙ, загальний; *(ринок)* об'єднаний; *(- дії)* колективний, сукупний; *(- майно)* гуртовий.

СПІЛЬНИК, *(у діях)* співучасник, *р.* спілець; *(ідейний)* прибічник, прихильник, однодумець; *ФР.* помічник; *(у війні)* союзник, альянт; *(ворога)* ПОПЛІЧНИК.

СПІЛЬНО ***пр.,*** ГУРТОМ, соборно, *(з ким)* РАЗОМ, у спілці, на спілку, */удвох/* обопільно, в парі; *д.* посполу.

СПІР, *д!* СУПЕРЕЧКА; *(в руках)* спрйт^ність, швидкість, вправність, умілість, хист, спіх, моторність; & спірка; *п-к* СПІРНИЙ, дискусійний, полемічний, *г.* контроверсійний.

СПІРАЛЬ, івинтувата лінія, *у.* безконечник; *(деталь)* пружинка; & спіралька.
СПІТКАННЯ, ***д!*** **ЗУСТРІЧ.**
СПІТКАТИ/СЯ/, *д!* СПОТИКАТИ/СЯ/.

СПІШНИЙ, терміновий, негайний, пильний, невідкладний, шпаркий; *(крок)* КВАПЛИВИЙ; *(на вдачу)* промітний, спритний, моторний, скорохвацький.
СПЛАВ і **СПЛАВЛЯТИ,** *д!* СТОП і СТОПЛЮВАТИ.

СПЛАТА, due. ПЛАТА.
СПЛАЧУВАТИ, *(борг)* платити, виплачувати, погашати, розплачуватися за; *(податки)* оплачувати.

СПЛЕСКУВАТИ і **СПЛІСКУВАТИ,** *(- воду)* хлюпати; *(- рибу)* сплескуватися; *(- сміх)* вибухати; *(крилом)* змахувати; *(в долоні)* вдаряти.

СПЛИВАТИ, *(з водою)* пливти, *П.* пропадати, зникати, *(~ час)* минати; *(- сльози)* збігати, стікати; *(кров'ю)* сходити; *(на думку)* спадати; *(- спогади)* напливати, *(перед очима)* виринати, поставати; *(наверх)* випливати.

СПЛІН, хандра, нудьга, дражливий настрій.

СПЛЮЩУВАТИ, плющити, *(метал)* розплющувати; *(очі)* заплющувати, стуляти.
СПЛЯЧИЙ, *див.* СОННИЙ.
СПЛЯЧКА, *див.* СОН, СОНЛИВІСТЬ; *(суспільна) П.* летаргія, бездіяльність; *МЕД* сонна хвороба.

СПОБІГАТИ, доганяти, СПОСТИГАТИ; *(на гарячому)* захоплювати, *док.* застукати; *Р.* зустрічати; *(годину)* добирати, вибирати, знаходити; *(- горе)* ТРАПЛЯТИСЯ.

СПОВЗАТИ, *(в яму)* повзти, зсуватися, скочуватися; *(з печі)* злазити; *(- туман)* спадати; *(на очі)* наповзати; *(- берег)* осідати; *(- міну лиця)* /поволі/ збігати.

СПОВИВАТИ, ПОВИВАТИ, пеленувати; *(чим)* замотувати, обмотувати; *П.* викохувати, виховувати; *(душу) 17-* поймати, ОБГОРТАТИ; *док.* **СПОВИТИ,** *(дитину) ЖМ.* народити.

СПОВІДАТИСЯ, *(у гріхах)* розкаюватися, каятися; *(кому)* виливати душу, зізнаватися.

СПОВІДЬ, *(дія)* каяття, покаяння, *фр.* **дух** */н.* як на духу/; *(зміст висловленого)* зізнання, покаяння, відверта розповідь.

СПОВІЛЬНЮВАТИ, *(крок)* стишувати, при-, вкорочувати, *(швидкість)* ГАЛЬМУВАТИ; *пі* БАРИТИСЯ; & *бар.* уповільнювати.

СПОВІЩАТИ, *(кого)* повідомляти, інформувати, доводити до відома, давати знати *кому; (з* ***нст.*** що) доповідати; *(кого слід)* доносити *кому; (- іцось)* давати сигнал.

СПОВНЮВАТИ і **СПОВНЯТИ,** наповнювати, заповнювати, виповнювати; *(серце)* поймати, охоплювати; *ЖМ.* виконувати, здійснювати.

СПОГАД, спомин, ЗГАДКА; *(у тексті)* згадування; *ФР.* пам'ять; *мн.* **СПбГАДИ,** мемуари; & спогадання, спогаданка.

СПОГАНЮВАТИ, забруднювати; *(отаРУ)* псувати; *(словами)* ПАПЛЮЖИТИ, ганьбйти; *(святиню)* опоганювати, погани-*н,ур.* осквернята.

СПОГЛЯДАТИ, глядіти, поглядати, кидати погляди; *(що)* оглядати, розглядати, спозирати, пасивно стежити /спостерігати/ за *чим.*

СПОДІВАННЯ і **СПОДІВАНКА,** ***д!*** **НАДІЯ.**

СПОДІВАТИСЯ, дожидати, очікувати; *(погоди)* ждати; *(на що)* мати /плекати, покладати/ надію, не тратити надії.

СПОДОБАТИСЯ *док.,* запасти в око /душу, серце/, *г.* заімпонувати; *д!* ПОДОБАТИСЯ.

СПОДОБИТИСЯ *док.,* мати честь; *(ласки)* заслужити *що, сов.* удостоїтися.
СПОЖИВАТИ, *(харч)* ЗАЖИВАТИ; *(для своїх потреб)* витрачати, використовувати, ужитковувати; & спожитки»увати.

СПОКІЙ, нерухомість, тиша, покій; *(душевний)* рівновага; *(для хворого)* спочинок; *(у діях)'* витримка, холоднокровність, врівноваженість, стриманість, *ід.* олімпійський спокій; *(на землі)* мир, порядок; & супокій.
СПОКІЙНИЙ, *(на вдачу)* тихий, лагідний, врівноважений; *(куток)* затишний; *(- рухи)* повільний, не нервовий; *(голос)* не схвильований, не збуджений; *(- тварин)* СМИРНИЙ; *(колір)* не дратівний; & супокійний.

СПОКОНВІКУ *пр.,* з діда-прадіда, відколи світ /світом/, справіку, спредковіку, спредвіку, з правіків, з передвіку /передвіків/, споконвічно, одвічно, ЗВІКУ, з давніхдавен, спервовіку; & споконвіків.
СПОКОНВІЧНИЙ, одвічний; *(оштець)* корінний, автохтонний; *(боржник)* вічний, сталий.

СПОКУСА, ваба, зваба, знада, поваба, *р.* примана; *(дія)* спокушання, зваблювання, ваблення; *(велика)* бажання; *ФР.* гріх; *мн.* **СПОКУСИ,** принади, чари.
СПОКУСЛИВИЙ, звабливий, знадний, вабливий, привабливий, знадливий.
СПОКУСНИК, звабник, перелесник, баламут, *ур.* спокуситель, *р.* зводитель, звідник.

СПОКУТУВАТИ ***недок. і док,,*** каратися, покутувати, заслужити прощення; *(за гріх)* розплачуватися; *(життям)* жертвувати; *док- ще* відпокутувати.

СПОКУШАТИ і СПОКУШУВАТИ, *(тич)* вабити, приваблювати, надити, принаджувати, манити, заманювати, підпускати бісиків *кому; (надією)* тішити; *(на що)* спонукувати, заохочувати, схиляти до; *(дівчат)* звабдювати, знаджувати, підманювати, зводити; *док,* **СПОКУСИТИ,** *(дівчину)* закрутити голову *кому.*

СПОКУШАТИСЯ, піддаватися спокусі /на спокусу/, надитися /*док.* понадитися на *що/.*

СПОЛОХ, переполох, збентеження, тривога, *с.* паніка; сигнал тривоги, ґвалт.

СПОЛОХУВАТИ, лякати, страхати; *(сон) ТІ.* порушувати, переривати.

СПОЛУКА, *(хемічна)* складна речовина; *(дія)* поєднання, сполучення, злука,

СПОЛУЧАТИ і **СПОЛУЧУВАТИ,** злучати, з'єднувати; *(трасою)* получати, *суч.* зв'язувати; *(пости)* поєднувати, суміщати; *(народи)* ОБ'ЄДНУВАТИ; Я єднати, *р.* спрягати.

СПОЛУЧЕННЯ, злука. ОБ'ЄДНАННЯ, поєднання, злиття; *(залізничне)* зв'язок.

СПОМАГАТИ, *(кого)* підтримувати, ЗАПОМАГАТИ, помагати *кому, (чим)* виратовувати.

СПОМИН і **СПОМИНАТИ,** *д! від.* СПОГАД і ЗГАДУВАТИ.

СПОНТАННО, *д!* **НЕСАМОХІТЬ.**

СПОНУКА, *(до чого)* заохбта, поштовх, *кн.* мотив, імпульс; & спонукання.

СПОНУКУВАТИ, *(до чого)* схиляти, заохочувати, *(на що)* підбивати /підштовхувати, штовхати/ на, *с.* змушувати, *жм.* нукати; & *сов.* спонукати; *док.* подвйгнути.

СПОРАДИЧНИЙ, *(- участь)* нерегулярний, випадковий; *(- публікації)* поодинокий.

СПОРІДНЮВАТИ, *(людей)* зріднювати, братати, зближувати; *її.* уподібнювати.

СПОРОЖНІТИ *док.,* спустіти, випорожнитися, *о.* осиротіти, *р.* вилюдніти; *(- місто)* обезлюдіти.

СПОРСКУВАТИ /*док.* **СПОРСНУТИ/,** *(з гачка)* спорсати, зриватися; *(з воза)* ізслизати; *(- колеса /з рейок/) док.* з'їхати, зіскочити.

СПбРСКУВАТИ /*док.* **СПОРСНУТИ** і **СПбРСЬКАТИ/,** *(чим)* збризкувати, скроплювати.

СПОРТ, *3. П.* /спортивна/ гра, змагання, боротьба, турнір, гімнастика, руханка, вправи; відпочинок, дозвілля, розвага, забава, відпруження, ігри.

СПОРТИВНИЙ, *г.* спортовий; *(інтерес)* аматорський, *сов.* любительський.

СПОРТСМЕН, *г.* спортовець, *(молодий)* юніор; *(переможець)* чемпіон; *(що вчить інших)* тренер; *пі* АТЛЕТ.

СПОРУДА, будова, будівля, забудовання; & спорудження, *(маленька)* споруденя, міні-спорудa; *(дія)* споруджання.

СПОРУДЖУВАТИ, споруджати, будувати, зводити, *(колону)* ставити; *ЖМ.* майструвати.

СПОРЯДЖАТИ, *(в дорогу)* виряджати, збирати, ЛАДНАТИ, готувати, рихтувати; *(руками)* майструвати; *(хату)* опоряджати, *(віз)* налаштовувати; *(військо)* екіпірувати. ^

СПОРЯДЖЕННЯ, ЗНАРЯДДЯ, прилад-" дя, припаси; *(воїна)* припас, амуніція, з. риштунок, */лицаря/* обладунок; *(фермера)* реманент; *(рибальське)* справа, вгіряд; *(дія)* споряджання.

СПОСІБ, *(життя)* манір, тип, стиль, триб, зразок, кшталт, *б. з.* штиб, штиль, кн. модус, *пі* КОПИЛ; *ФР.* роб, шлях /*н.* таким робом/, лад /*н.* на всі лади/; *(пересування)* засіб; *(вживання)* порядок.

СПОСТЕРЕЖЛИВИЙ, примітливий, кмітливий, уважливий.

СПОСТЕРЕЖНИЙ, *(пост) ок.* спостерігавчий, *г.* обсерваційний.

СПОСТЕРІГАТИ, *(що)* зауважувати, помічати; *(за ким)* стежити, слідкувати, мати на оці /обсервувати, СПОГЛЯДАТИ, пасти очима, назирати, не спускати з очей/ *кого; п-к* **-АЮЧИИ,** ідо спострігає, зайнятий спостереженням, спостерігач, *(з вежі)* дозорець, *п-к* спостережливий, спостерігавчий, обсерваційний, для спостереження.

СПОСТЕРІГАЧ, спостережник, глядач, споглядач, *г.* обсерватор, *ір.* пильне /всевидяще, недремне/ око; *(мимовільний)* свідок.

СПОСТИГАТИ, *(втікача)* наздоганяти, наспівати; *(- горе)* спотикати/ся/, спобігати; *(зненацька)* захоплювати, *док.* **СПОСТИГТИ,** застукати, заскочити.

СПОТВОРЮВАТИ, *(риси)* викривляти, *ок-* потворити; *(мову)* калічити, нівечити, псувати; *(зміст)* перекручувати.

СПОТИКАТИ, ЗУСТРІЧАТИ, натраплятu на; *(йдучи) Р.* спотикатися; *(кого /- лихо/) ІЛДК. 3. ос.* спостигати, спобігати, випадати на долю *чию; док.* **СПІТКАТИ.**

СПОТИКАТИСЯ /*док.* **СПІТКАТИСЯ/,** ЗУСТРІЧАТИСЯ; *док.* зійтися, побачитися, зустрітися; *(на віку)* трапитися.

СПОТИКАТИСЯ /док, СПІТКНУТИСЯ/, перечіплюватися, зашпортуватися, шпортатися, *р.* спотикати; *(по наймах)* поневірятися; *(на слові)* затинатися; *(на віку)* оступатися, помилятися; *дк.* збитися з ходи, *(на іспиті)* не змогти дати ради *чому,* з *чим*

СПОХВАТУ *пр.,* похапцем, поспіхом, хапцем, нашвидку, хапаючись; згарячу, зопалу.

СПОЧАТКУ *пр.,* зразу, спершу, насамперед, передусім, поперваx, перш за все; *(ще раз)* знову; & напочатку.

СПОЧИВАЛЬНЯ, спальня; & відпочивальня.

СПОЧИВАТИ, ВІДПОЧИВАТИ; *(на ліжку)* спати, *(в землі)* опочивати, покоїтися, спати вічним сном; *док.* **СПОЧИТИ,** *(навіки)* піти на вічний спочинок.

СПОЧИНОК, ВІДПОЧИНОК; & супочинок, супочйвок.

СПРАВА, діло, праця, робота; *(ризикована)* операція, акція, процедура, починання, *неї.* афера, авантура; *(чия)* обов'язок, повинність; *(куховарська)* ФАХ; *(болюча)* проблема, питання; *(на кого)* досьє; *(Бейліса) ЮР.* процес; *(рибальська)* СНАСТЬ; *(неприємна)* факт, подія, явище; *ЯК ПР.* з правого боку /руки/

СПРАВДЖУВАТИ, *(мрії)* здійснювати, реалізувати, втілювати в життя; *(надії)* виправдувати, виправдовувати.

СПРАВДІ *пр,* насправді, насправжки, дійсно, в дійсності, істинно, *ур.* воістину, *д.* доправди, направду, всправжки; *(знати)* поправжньому; як **ч. СПРАВДІ?** невже?

СПРАВЕДЛИВИЙ, *(- діло)* правий; *(хто)* чесний, безгрішний, *ур.* праведний, *пі* ШЛЯХЕТНИЙ; *(суддя)* безсторонній, об'єктивний, непідкупний, не упереджений, правосудний; *(вирок)* заслужений; *(- вимогу)* обґрунтований; *(- вагу) Р.* точний; *пр.* **СПРАВЕДЛИВО,** по правді, по-справедливому, як підказує совість, по-Еожому *і п. ф. від* ~.

СПРАВЖНІЙ, істинний, правдивий, чистий /тобі/, дійсний, не уявний, *р.* формений; *(- квітку)* реальний, не штучний, не фіктивний, не підроблений; *(зміст)* неперекручений; *(підпис)* автентичний; *(майстер)* з ласки Божої; & справдешній.

СПРАВЛЯТИ, *(свято)* відзначати, святкувати, обходити, відбувати; *(одяг)* набувати, купувати,/?, придбавати; *(бешь)* влаштовувати, організовувати, уряджати, спо- *(обряд)* виконувати; *(галас)* зчиняти, здіймати, збивати; *(обід)* давати; *(тризну, теревені)* правити; *(враження)* викликати, робити; *(біль)* спричиняти; *(накази)* реалізувати, втілювати в життя; *(службу)* служити; *(ганджі)* лагодити, направляти; *(текст)* виправляти, правити; *(борг)* стягати, вимагати; *(на шлях) ЖМ.* спроваджувати, СПРЯМОВУВАТИ, *ІД.* вказувати дорогу; *(вплив) ІД.* впливати.

СПРАВНИЙ, не зіпсований; *(хто)* акуратний, старанний, ретельний; *(віл)* вгодований.

СПРАВОЗДАННЯ, ЗВІТ.

СПРАВУВАТИСЯ, триматися, поводитися; *(добре)* давати собі раду; *(за що)* спеpечатися, доводити своє право на *що.*

СПРАГА, жага; *(до чого)* бажання, прагнення.

СПРАГЛИЙ, спрагнений; *(чого)* жадний; *(до чого)* жаждйвий, жадібний; *(- губи)* пересохлий, смажний; *(степ)* безводний; *(цілунок)* гарячий, жагучий; & спрагливий.

СПРАЦЬОВУВАТИ, давати /справляти/ ефект, мати успіх, діяти /*н.* спрацьовує принцип = діє принцип/; *(- явище)* мати місце; док. СПРАЦЮВАТИ, *Т.* запрацювати, стати працювати, піти в рух; *(- ідею)* стати рушієм /рушійною силою/.

СПРАЦЬОВУВАТИСЯ, *(- машину)* амортизуватися, вироблятися, *ф.* розрйпуватися, роздримбуватися; *(між собою)* притиратися, досягати злагоди.

СПРИЙМАТИ, *(чуттям)* ловити, схоп-

любати, *(розумом)* осягати, усвідомлювати; *(сигнал)* приймати; *(ідеї)* переймати, запозичати.

СПРИЙНЯТЛИВИЙ, *(до чого)* схильний; *(до наук)* беручкий, перейнятливий; *(виклад)* ясний, дохідливий.

СПРИЙНЯТТЯ, сприймання, *кн.* перцепція; *(хибне /у хворих/)* галюцинація.

СПРИКРИТИСЯ *док.,* набриднути, надокучити, ОБРИДНУТИ, ОСТОБІСІТИ, збрідитися, збриднути; & сприкритися.

СПРИТНИЙ, меткий, моторний, *с.* промітний, *з,* ручий; *(- тварин)* рухливий; ***(вояк)*** вправний, умілий, досвідчений; *(на що)* •здібний; *(ділок)* пролазливий, в'юнкий, верткий; *(розум)* кмітливий, швидкий, шпаркий.

СПРИЧИНЯТИ, викликати, зумовлювати, зумовляти, спричинятися до; *(муку)* ЗАВДАВАТИ, заподіювати; & спричинювати.

СПРИЧИНЯТИСЯ, *(до чого)* давати поштовх, причинятися, СПРИЧИНЯТИ *що,* сприяти *чому*

СПРИЯННЯ, підтримка, допомога, *б. з.* запомога, спомагання.

СПРИЯТИ, *(кому)* підпомагати, слугувати, йти назустріч, грати на руку, СПОМАГЛТИ *кого,* подавати допомогу, підставляти плече; *(чому)* позитивно впливати на.

СПРИЯТЛИВИЙ, *(- умови)* підхожий, вигідний; *(час)* СЛУШНИЙ, відповідний, зручний.

СПРбБА, намагання, силкування; *(лябораторна)* дослід, ЕКСПЕРИМЕНТ; *(пера)* проба; & спробунок.

СПРОВАДЖУВАТИ, *(з дому)* випроваджувати, виряджати; *(на Сибір)* запроторювати; *(плоти)* перепроваджувати; *(на шлях) ЖМ.* СПРАВЛЯТИ; *(нещастя)* накликати.

СПРОЖОГУ *пр.,* раптово, несподівано, з наскоку, *соє.* з нальоту; *(бовкнути)* не думавши, зопалу, просто з мосту; *Р.* прожогом; я! ЕКСПРОМТОМ.

СПРОКВОЛА *пр.,* нешвидко, ПОВАГОМ; *(говорити)* з протягом; *(рости)* помалу, поступово, не відразу; & спроквolу.

СПРОМАГАТИСЯ, могти, бути годним; *(діяти)* добирати способу, знаходити спосіб /можливість/; *(на візиту)* знаходити час; *dote.* **СПРОМОГТИСЯ,** зуміти; *(па що)* стягтися, здобутися, розжитися; *(з ч.* не) не завдати собі труду.

СПРОМОГА, спроможність, здатність; змога, можливість; *ФР.* кошти, засоби.

СПРОМОЖНИЙ, ЗДАТНИЙ, здібний, годний, який /хто/ може.

СПРОСбННЯ ***пр.,*** спросонку, зі сну, *ф.* не продерши очей, *з* непродертими очима.

СПРОСТОВАННЯ, *(текст, що заперечує неправду)* заява; *(дія)* спростування.

СПРОСТОВУВАТИ, *(що)* відкидати, заперечувати, відхрещуватися /відмагатися/ від.

СПРОЩУВАТИ, *(доступ)* полегшувати; *(текст)* адаптувати; *(зміст)* примітизувати; *(дріб) МАТ.* скорочувати.

СПРЯМОВУВАТИ, скеровувати, спроваджувати, справляти, *г.* унапрямлювати; *(у прірву)* штовхати; *(кріс)* наводити, націлювати, *(ракету)* запускати, *(стріли)* посилати, сипати дощем, *(полчища)* гнати, *ф.* перти; *(очі)* встромляти, втуплювати; *(на що)* орієнтувати; *(увагу)* зосереджувати; *(кошти)* призначати. >

СПУСК, *(східчастий)* сходи; *(кріса)* цинґель, гачок, курок; *(кому) ФР.* ПОПУСК, пільга; *(дія)* спускання, *(літака)* зниження, *(з гори)* з'їзд; *(овець)* парування.

СПУСКАТИ, *(на землю)* приземлювати, опускати, *(у воду)* занурювати, *(на очі)* напускати, насувати, *(гілля)* звішувати; *(човен /на воду/)* стягати; *(на берег /людей/)* висаджувати; *(деревину)* сплавляти; *(голову)* вішати; *(курок)* натискати на; *(з ланцюга)* звільняти, відпускати; *(хортів)* нацьковувати; *(кров)* випускати; *(директиви)* видавати; *(плян /підлеглим/)* надсилати; *(ціну)* знижувати; *(вагу)* зганяти; *(гроші)* розтринькувати; *(з рук)* збувати; *(кому)* попускати; *(провину)* прощати; *(овець)* парувати, злучати.

СПУСКАТИСЯ, опускатися; *(з печі)* злазити; *(з гори)* сходити, з'їздити; *(на стілець)* сідати; *(у воду)* занурюватися, пірнати; *(- літак)* знижуватися; *(- туман)* спадати; *(- косу)* звисати, звішуватися; *(- руку)* обвисати, виснути; *(річкою)* пливти за водою; *(на кого) П.* покладатися; *док.* **СПУСТИТИСЯ,** *(- кару) П.* впасти.

СПУСТОШЕННЯ, ***(дія)*** **руйнування,** нищення, руйнація; *(стан душі)* спустошеність.

СПУСТОШЛИВИЙ, руйнівний, РУЇННИЙ, смертоносний, плюдрувальний, *о.* призначений спустошити, спустошливої дії; & спустошувальний.

СПУСТОШУВАТИ, пустошити, розоряти, розграбовувати, плюндрувати, с. сіяти смерть; *(комору)* випорожнювати; *(душу) П.* каструвати; и! РУЙНУВАТИ, НИЩИТИ.

СП'ЯНІТИ *док.,* оп'яніти, захмеліти, підпити; *(від успіху)* запаморочитися.

СРІБЛИСТИЙ і **СРІБЛЯСТИЙ,** *(колір)* сіруватобілий; *(волос)* сивастий, сивуватий; *(звук)* мелодійно-дзвінкйй; *(сон) ПОЕТ,* світлий; & сріблявий, срібнястий.

СРІБЛІТИ, сріблітеся, сріблитися, вилискувати сріблом, *д.* срібніти.

СРІБЛО, *ЗБ.* срібний посуд /речі, гроші/; *(волосу)* сивина; *П.* сіруватобілий колір; *(олімпійське)* срібна медаля */сов.* медаль/; *(- звук)* дзвінкість, мелодійність; *(з нст. сл.* золото) срібло-золото, багатство, скарб.

СРІБНИЙ, *(колір)* сіруватобілий; *(волос)* сивий, із сивиною; *(звук)* чистий, мелодійно-дзвінкйй; *(сон)* світлий; *(ювілей)* 25-річний; & срібненький, сріблястий, сріберний.

СРІБНЯК, *(срібна монета)* срібник, срібляк, *сов.* срібляник; и! ГРОШІ.

ССАТИ, *див.* СМОКТАТИ.

СТАБІЛІЗУВАТИ, усталювати, унормовувати, *ФР.* нормалізувати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що стабілізує, здатний стабілізувати, стабілізатор, стабілізаційний, для стабілізації.

СТАБІЛЬНИЙ, сталий, незмінний, стійкий; *(підручник)* однотипний, стандартний.

СТАВАТИ, вставати, *(- волос)* настовбурчуватися; *(в позу)* приймати /прибирати/ *що; (до праці)* братися, розпочинати *що; (під присягу)* складати *що; (на зміну)* заступати; *(до помочі)* надавати *що; (в дорозі)* спинятися, зупинятися, *(- дощ)* припинятися, переставати; *(-річку)* замерзати; *(до лав)* вливатися; *(між ким)* уклинюватися; *(на ніч)* розташовуватися; *(на службу)* найматися; *(проти кого)* виступати, *(за кого — ще)* обставати; *(на захист)* брати під; *(на ката)* повставати; *(за своє)* обстоювати *що; (на облік)* записуватися; *(перед зором)* поставати, виринати, з'являтися; *(- зиму)* наставати, *(- базар)* відбуватися; *(- вік)* сповнятися; *(з ч.* не) пропадати */н.* мишей не стало/, гинути */н.* брата не стало; *(- вартість витрат)* коштувати, **обходитися;** *(чим)* робитися, *(ким)* обертатися на, перекидатися; *(за сина)* заступати /заміняти/ *кого; ІД. (на заваді)* перешкоджати, *(на коліна)* уклякати, *(навшпиньки)* спинатися, *(на прю)* починати *що; НЕОС.* виходити, СТАВАТИСЯ */н.* помоєму стало/, вистачати, *р.* вистава™ */н.* не стає сил/; *док.* СТАТИ, почати */и.* став пити/; *(з май. часом)* бути */п.* стане їсти/; *(ким)* пошитися *в кого.*

СТАВАТИСЯ, ТРАПЛЯТИСЯ, приключатися, мати місце, відбуватися, діятися, робитися, чинитися, коїтися, творитися; *(- морози)* перепадаати; *(~ задум)* ЗБУВАТИСЯ */н.* сказав, і сталось/; *дк.* СТАТИСЯ, сподіятися, здійснитися, стати реальністю; *(з килі)* притрапитися *кому.*

СТАВИТИ, *(на ноги)* становити, зводити, *р.* ставляти; *(на чолі)* призначати, наставляти; *(до стінки)* приставляти; *(на пости)* розставляти; *(на ніч)* розквартировувати; *(у скрутне становище)* заводити; *(намет)* розбивати; *(на стіп)* подавати; *(пиво)* частувати *чим; (дрючки в колеса)* стромляти; *(мотор)* установляти; *(хату)* будувати, споруджати; *(шипи)* накладати, *(печатку)* прикладати; *(бал) ШК.* виставляти; *(підпис)* виводити; *(в заслугу)* кваліфікувати як; *(високо)* цінувати; *(на перший плян)* висувати; *(за мету)* мати, покладати; *(ставку /у грі/)* робити; *(діло)* налагоджувати, організовувати; *(дослід)* проробляти; *(п'єсу)* показувати, розігрувати; *(перепони) П.* створювати; *(опір)* чинити; *(вимоги)* заявляти; *(на голосування)* виносити; *(питання)* порушувати; *(до ладу) ІД.* урухомлювати.

СТАВИТИСЯ, *(до кого)* поводитися /обходитися/ з *ким; ЖМ.* гордувати, пишатися, гнути кирпу; *Р.* будуватися.

СТАВКА, *ВІЙ.* штаб; *(у картах)* куш, внесок; *(шефа)* платня; *(на кого)* орієнтація.

СТАВНИЙ, поставний, стрункий, статурний, *р.* сановитий; *(-жінок)* фігуристий.

СТАДІЙНИЙ, *(розвиток)* ступневий, поетапний.
СТАДІЯ, період, етап, фаза, щабель, ступінь.
СТАДО, *(корів)* череда, *(коней)* табун, *(овець)* отара, ватага, *(птахів)* зграя; *П.* юрба, натовп; *п!* ГУРМА, ГУРТ.
СТАЙНЯ, *(на коні)* конюшня, *(на худобу)* хлів, *(на корови)* корноварня, телятник, *(на воли)* воловня, воловник.
СТАЛЕВИЙ, крицевий, булатний, *ур.* харалужний, *(меч)* дамаський; *(колір)* ясносі'рий; *(м'яз) П.* міцний, могутній; *(- волю)* незламний; *(голос)* залізний, твердий, безапеляційний; *(крок)* впевнений, карбований; *(- очі)* холодний.
СТАЛИЙ, постійний, незмінний, *з,* станівкий; *(врожай)* стійкий; *(характер)* врівноважений; *(зв'язок)* тривалий, безперервний, не тимчасовий; *(- думку)* усталений.
СТАЛИТИ, *(наварювати сталлю)* насталювати; гартувати,загартовувати.
СТАЛЬ, криця, дулевина, *(дамаська)* булат; *(якоїне бере іржа) сов.* нержавійка.
СТАН, 1. торс, тулуб; *(тонкий)* талія, перехват, пояс; 2. табір, стоянка, кіш; *(ворожий)* сторона, угруповання, середовище; *с. г.* стійло; 3. *(економічний)* становище, ситуація; *(правовий) юр.* статус; *(суспільний)* /соціяльна/ верства, з. стать, кондиція; *(облоги)* режим.
СТАНДАРТ, *(мови)* норма; *(мислення) п.* стереотип; *TI.* трафарет, шабл/ь/он, штамп.
СТАНДАРТНИЙ, *(дім)* однотипний, стереотипний, *(проект)* типовий, уніфікований, стандартизований; *(вираз)* трафаретний, штампований, шабл/ь/бнний, шабльоновий.
СТАНОВИЙ, *(привілей)* груповий, кастовий, клановий.
СТАНОВИТИ, *(на ноги тощо)* СТАВИТИ; *(рекорд)* установляти; *(виняток)* являти собою, бути *чим; (себе) Д.* виставляти; *(частку цілого) р.* складати.
СТАНОВИЩЕ, *(тяжке)* обставини, умови, умовний; *(на війні)* ситуація; *(чиє)* роля, місце; *(воєнне)* стан, режим; *(своє)* позиція, точка зору; *(до чого)* ставлення.
СТАНОВЛЕННЯ, *(ідеї)* постання, вироблення, *(держави)* розбудова.
СТАНЦІЯ, *у.* станиця, *г.* стація; *(залізнична)* перестанок, */мала/* полустанок, */будова/* вокзал, *г.* двірець; *(телефонна)* підприємство; *(дослідна)* пункт.
СТАРАННИЙ, ретельний, дбайливий, пильний, *с-* ревний, *(у праці)* загарливий; & *д.* старлйвий, старовлйвий; *пі* АКУРАТНИЙ.
СТАРАННЯ, ретельність, дбайливість, дбання; намагання; *(великі) мн.* ЗУСИЛЛЯ.
СТАРАТИСЯ, намагатися, силкуватися, докладати зусиль, *с.* із шкури лізти; *(- що)* дбати, турбуватися; *(чого)* роздобувати; *(на що)* стягатися.
СТАРЕЦЬ, сліпець, ЖЕБРАК; *РЕЯ.* пустельник, самітник; & старчик, старцюга.
СТАРЕЧИЙ, *(розум) р.* старчий; *(вигляд)* старкуватий, пристаркуватий, *жм,* бабкуватий; *(хліб)* жебрацький, старчачий, старцівський.
СТАРИГАН, старий хрін, стара голова, збуйвік, СТАРИЙ.
СТАРИЙ, *(- вік)* немолодий, *ФР.* похилий; *(світ)* не новий; *(друг)* давній; *(- тему)** давно відомий; *(абсцес)* задавнений; *(вояк)* досвідчений; *(- вино)* багаторічний, витриманий; *(одяг)* зношений; *(- сапо)* несвіжий; *(квиток)* недійсний; *(- час)* колишній; *(фасон)* застарілий, старомодний; *(замок)* старовинний; *(урожай)* торішній; *(- місце)* той самий; *(порядок)* старорежимний; *(- історію)* стародавній; *ЯК ЇМ.* СТАРИГАН; & старесенький, старенький, старуватий, старенний, старезний.
СТАРІТИ, старітися, старішати, робитися старим /старшим/, *о.* іти з літ; *(- моди)* застарівати; *док.* **ПОСТАРІТИ, ф.** підтоптатися.
СТАРОВИНА, старі часи /епоха/, /сива/ ДАВНИНА, предковіччина, дідівщина.
СТАРОВИННИЙ, дідівський, предківський, *(- час)* минулий, ДАВНІЙ; *(звичай)* СТАРОДАВНІЙ; *(стиль)* застарілий, старомодний, СТАРОСВІТСЬКИЙ.
СТАРОДАВНІЙ, дуже старий /давній/, прадідівський, прадідній, СТАРОВИННИЙ; не СУЧАСНИЙ, старожитній, старосвітський, *ір.* допотопний; & вікодавній.
СТАРОСВІТСЬКИЙ, старомодний, старосвітній, СТАРОДАВНІЙ, патріярхальний.

СТАРОСТА, сват; *(церковний)* титар; *(сільський)* голова, війт, *г.* солтис.
СТАРЦЮВАТИ, *д!* ЖЕБРАКУВАТИ
СТАРШИНА, *ЗБ. (в армії)* офіцерство, *кн.* командний склад, командування; 77. верхівка, начальство, еліта; *(один)* командир, офіцер, зверхник.
СТАРШИНУВАТИ, старшувати, верховодити, мати зверхність.
СТАТЕВИЙ, сексуальний.
СТАТЕЧНИЙ, поважний, розважливий, розсудливий, серйозний; *(вигляд)* солідний, презентабельний, імпозантний, показний; *(господар)* заможний; *(чоловік)* літній; *(дім)* /добро/пристойний.
СТАТИСТ, *див-* **АКТОР.**
СТАТОК, достаток, багатство; майно, власність; худоба, товар; ***мн.* СТАТКИ,** достатки, прибутки, засоби існування.
СТАТТЯ, *(газетна)* публікація, *(передова)* передовйця, *(- смерть)* некролог; *(закону)* параграф, АРТИКУЛ, розділ, пункт; *(імпорту)* складова частина; & статійка, статейка.
СТАТУРА, постава, будова тіла, *р.* стать; фігура, постать.
СТАТУС, awe. СТАН.
СТАТУТ, *(товариства)* збірка правил /приписів/, устав, *ок.* правильник; ***IC.*** кодекс.
СТАТУЯ, *у.* МАНЯК.
СТАТЬ, *(жіноча)* жіноцтво; *(чоловіча)* чоловіки; *(коня)* будова тіла; *Р.* постать, фігура; *(духовна)* СТАН; *ЖМ.* манір, кшталт, копил */н.* все на одну стать/.
СТАЦІОНАРНИЙ, *(театр)* не пересувнйй; *(хворий)* не амбулятбрпий, клінічний; *(двигун)* нерухомо встановлений, не переносний; *КН.* незмінний, постійний.
СТВЕРДЖУВАТИ, *(засади)* встановлювати, усталювати; *(словесно)* твердити, запевняти, заявляти, */правильність/ п'щтерджувати; (рахунок)* затверджувати.
СТВОЛ *сов., (кріса)* цівка, люфа; *(гармати)* жерло, тіло, хобот; *(шахти)* стовбур; *(нерва)* стебло.
СТВОРЕННЯ, *(світу)* постання; **СТВОРІННЯ,** *д!* ІСТОТА.
СТВОРЮВАТИ, творити; *(пісню)* складати; *(продукт)* виробляти, виготовляти, *(гібрид)* виводити; *(партію)* засновувати; *(підпілля)* формувати; *(ілюзію)* викликати, утворювати; *(теорію)* розробляти; *(індустрію)* розбудовувати, розвивати; *(в уяві)* малювати, вимальовувати; & *кн.* сотворяти; *дк.* **СТВОРИТИ,** покликати до життя.
СТЕБЛО, *(одне)* бадилина, билина; & стеблина, стебельце; *зб.* СТЕБЙЛЛЯ, ботва, ботвиння, гичка, стовбурйння, БАДИЛЛЯ.
СТЕЖА, чата, загін дозорців, *ок.* пластунський загін, *сов.* дозор, *фр.* розвідка.
СТЕЖИТИ, СЛІДКУВАТИ, мати на оці, *р.* зирити, *(стало)* не спускати з очей; *(за чим)* спостерігати; *(за ким)* наглядати, пасти очима *кого, д.* сочйти; *(за собою)* дивитися, дбати про свій вигляд; *(звіра)* вистежувати, іти /ходити/ назирці /слід-у-слід/; *(з метою викриття)* шпигувати.
СТЕЖКА, *(у траві)* доріжка, *(в горах)* плай; *(наукова) П.* нива, поле діяльносте, шлях, *ур.* стезя; & стежечка, стежина.
СТЕЛИТИ, слати, простеляти, простилати, *(ліжко)* застеляти, застилати, *(під ноги)* розстеляти, розстилати; *(підлогу)* настеляти, настилати.
СТЕЛИТИСЯ, слатися, розстелятися, розстилатися; *(- шлях)* простягатися; *(- ніч)* насуватися; *(понад землею)* припадати до *чого; (перед ким) П.* плазувати; *неос.* **СТЕЛИТЬСЯ,** *(дорога)* пахне, світить, усміхається, випадає.
СТЕЛЬМАХ, колісник, возорбб, з. каретник; тесля, тесляр.
СТЕНАТИСЯ, здригатися; *(- серце)* стрепехатися; *док,* **СТЕШ^ТИСЯ,** збентежитися, розгубитися, жахнутися; *(- дерева)* /з/ворухнутися; *(бігти)* кинутися, порватися.
СТЕНД, щит.
СТЕНОГРАФІЯ, скоропис; *п-к* **СТЕНОГРАФІЧНИЙ,** *пр. н.* скорописний.
СТЕП, *див.* ПОЛЕ; *(у Півд. Америці)* пампаси, *(у Півн. Америці)* прерії, *(у Півд. Африці)* савана.
СТЕРВО, падло, дохлятина, труп тварини; *Л.* мерзотник, негідник, ПАДЛЮКА.
СТЕРЕГТИ, сторожити, оберігати, охо-

роняти, берегти; *(кого)* пильнувати, глядіти, стежити за ***кіш;*** *(здобич)* підстерігати.

СТЕРЕОТИП і **СТЕРЕОТИПНИЙ,** *ді від.* СТАНДАРТ і СТАНДАРТНИЙ; *п!* ТРАФАРЕТ.

СТЕРИЛІЗУВАТИ, *(живі істоти)* ВАЛАШАТИ, КАСТРУВАТИ; *(харчі)* знезаражувати.

СТЕРНИЧИЙ, СТЕРНОВИЙ, СТЕРНО і **СТЕРНУВАТИ,** *ді* КЕРМАНИЧ, КЕРМО і КЕРМУВАТИ.

СТИГЛИЙ, *ді* **СПІЛИЙ.**

СТИГНУТИ, вихолоджуватися, ХОЛОНУТИ, */- їжу/* вистигати; *(- овочі)* ДОСТИГАТИ.

СТИД, *д!* СОРОМ; & встид, стидовище.

СТИДАТИСЯ, соромитися, засоромлюватися, ніяковіти, *сов.* конфузитися; *(щось робити)* не наважуватися; & встидатися.

СТИДКИЙ, непристойний, СОРОМІЦЬКИЙ, безсоромний; *(хто)* гидкий, потворний.

СТИКАТИСЯ, *(з ким)* натикатися на *кого; (з чим)* ТОРКАТИСЯ, дотикатися *чого; (з ким)* мати діло, контактуватися, */лице-в-лице/* зустрічатися, спотикатися; *(з життям)* знайомитися /пізнавати *що/* впритул; *(- дві армії)* стинатися, *г.* зударятися; *(по лісах)* блукати, тинятися.

СТИЛЕТ, *див.* **КИНДЖАЛ.**

СТИЛЬ, *(одягу)* фасон, мода, крій; *(письма)* манера, *з.* штиб: *(праці)* характер, *п.* почерк.

СТИМУЛ, заохота, заохочення, поштовх, ІМПУЛЬС, спонука; *пі* ПРИЧИНА.

СТИМУЛЮВАТИ, ЗАОХОЧУВАТИ, спонукувати; *(розквіт)* підштовхувати, прискорювати, давати поштовх *чому;* /г-к-ЮЮЧИЙ, що **стимулює,** здатний с, стимулятор, стимуляційний, стимулювальний, заохочувальний.

СТИНАТИСЯ, вступати в бій /боротьбу, суперечку, сварку/, *п!* ВОЮВАТИ; *(- зуби)* стискатися; *(- кров)* застигати, *(- річку, ще)* замерзати; *дк.* **СТЯТИСЯ,** зчепитися, схрестити мечі.

СТИПЕНДІЯ, ***див.*** **ПЛАТНЯ.**

СТИРЧАТИ, стовбичити, *(- волос)* настовбурчуватися; *(з чогось)* витикатися; *(на голові)* сидіти; *(над душею)* стояти, виснути; *(вдалині)* стриміти, височіти.

СТИСКАТИ, ущільнювати; *(термін)* **скорочувати;** *(в обіймах)* здушувати; *(груди)* здавлювати; *(військо)* затискати, оточувати; *(морозом)* сковувати; *(руку)* тиснути, потискати; *(плечем)* здвигати, стенати, зводити, порушувати; *(зуби)* зціплювати, *(губи, кулаки)* **стуляти,** *(брови)* супити, стягати.

СТИСКАТИСЯ, ущільнюватися; *(- обсяг)* зменшуватися; *(- губи)* стулятися; *(- людину)* зіщулюватися; *(в купу)* збиватися; *(- груди)* здавлюватися.

СТИСЛИЙ, лаконічний, небагатослівний, ляпідарний; *(звіт)* короткий; *пі* ТОЧНИЙ.

СТИСЛО *пр., у* двох словах, коротко / *всі п. ф, від* СТИСЛИЙ.

СТИХА *пр.,* тихо, потихеньку, тихцем, неголосно, півголосом; крадькома, потай, тихою сапою; без поспіху, поволі; *(тиснути)* легко, несильно; & стихенька.

СТИХАТИ, *(- звуки)* затихати, тихнути, замовкати, */розділяючись/* розпадатися: *(- бурю)* ущухати, *р.* залягати; *(- міру вияву)* спадати, зменшуватися; *(- біль)* угамовуватися; *(- емоції)* утихомирюватися, осідати, нишкнути.

СТИХІЙНИЙ, *(- силу)* некоптрольбваний, нестримний, непогамований; *(рух)* хаотичний, неорганізований; *(ненависть)* неусвідомлений, підсвідомий; *(випадок)* сліпий; *пі* АНАРХІЧНИЙ; *пр.* **СТИХІЙНО,** само собою *і п. ф. від ~.*

СТИХІЯ, сила природи; *(рідна) П.* середовище, оточення, сфера, *(улюблена)* заняття, закохання; *(неорганізована)* хаос, АНАРХІЯ; *мн.* **СТИХІЇ,** *(ворожі)* сили.

СТІЙКА *в-й,* пост, варта, *сов.* караул.

СТІЙКАР, стійчик, *як ім.* стійковий, вартовий, *сов.* караульний.

СТІЙКИЙ, не хисткий, тривкий; *(врожай)* сталий; *(-рівновагу)* непорушний; *(режим)* стабільний; *(у скруті)* витривалий; *(-вдачу)* твердий, незламний, *г.* видержливий; ***пі*** СТОЇЧНИЙ.

СТІКАТИ, *(вділ)* текти; *(звідки)* витікати, виливатися; *(- час)* збігати, минати; *(кров'ю).* спливати, сходити.

СТІЛ, *(шкільний)* парта; *(княжий)* престіл, трон; *(адресний)* бюро; *(у храмі)* аналой; /І їжа, харчі, страви; *(дієтний)* харчування; *(круглий) ІД.* співбесіда, НАРАДА; & столик.

СТІЛЕЦЬ, *г,* крісло, *(без спинки)* ослін, *(пре. з гвинтом)* дзиглик; & стільчик.

СТІНА, *(кам'яна)* мур; *(хати)* стінка; *(на судні)* перебброка; *(гори)* стрімкий схил; *(непереборна перепона) п.* прірва, *п!* ЛІС; *(лісу)* громаддя; *(людей)* щільна лава; *мн.* **СТІНИ,** *(замку)* вали, мури; *У ФР. (школи, бурси тощо) ІД.* школа, бурса *тощо.*

СТІС і **СТОС,** *(паперу) сов.* стопа; *(дров)* штабель; *(краму)* пака, тюк; *мн.* **СТбСИ,** купи, *п.* гори.

СТОВБИЧИТИ, СТИРЧАТИ, *о.* стоіти, як стовп; *(над душею)* стояти, виснути, стриміти; *(без діла)* байдикувати; *пі* БОВВАНІТИ, МАЯЧИТИ.

СТОВБУР, *(дерева)* цівка; *(від пня до гілок)* відземок, окорінок, окоренок; *(рослини)* стебло; *(хто) Л.* пень, о£орббало.

СТОВП, колона, підпора, *(у паркані)* шула; *П.* підвалина, опора, основа; *(диму)* клуб; *(чисел)* колонка, споввпець; *(живого срібла)* стовпчик; *Б. З.* основний капітал; *мн.* **СТОВПИ,** *(науки)* видатні діячі.

СТОВПЕЦЬ, тумба; *(рядків)* шпальта, *(цифр)* колонка, стовп; & стовпчик.

СТОВПИЩЕ, *(людей)* збіговисько, збіговище, тиск, здвиг, натовп, юрба, юрма, юрмище, *о-* циганський табір, *кн.* сонм, сонмище; *(хмар)* скупчення, згромадження.

СТОГІН, охання, охкання, скиглення; *(птахів)* квиління; *П.* плач.

СТОГНАТИ, скиглити, охати, охкати; *(- птахів)* квилити; *її.* скаржитися, нарікати; *(в ярмі)* страждати, поневірятися.

СТОДОЛА, *див.* КЛУНЯ.

СТОїЧНИИ, ***П.*** стійкий, витривалий, мужній.

СТОЛИЦЯ, *див.* **МІСТО.**

СТОЛІТНІЙ, сторічний; *(дуб)* віковий, багатолітній; *17.* дуже старий /давній/.

СТОЛІТТЯ, сторіччя, вік, сто літ, сто років.

СТОЛЯР, **due. ТЕСЛЯР.**

СТОМЛЮВАТИ/СЯ/, заморювати/ся/, намбрювати/ся/, натомлювати/ся/, ЗМУЧУВАТИ/СЯ/, натруджувати/ся/, мордувати/ся/, *с.* перевтомлювати/ся/, виснажувати/ся/; *док* **СТОМИТИСЯ,** *о.* вивалити язик.

СТОНІГ, стонога, стоніжка, мокриця.

СТОП, *(металів)* суміш, добута топленням, *сов.* сплав, *(живосрібний)* амальгама, *пі* СУМІШ.

СТОПА, ступня, *ПОЕТ,* нога; *П.* слід; *(гори)* підошва, підніжжя; *(віршова)* розмір.

СТОПЛЮВАТИ, *(метали)* ТОПИТИ, *сов.* сплавляти.

СТОПОРИТИ, затримувати, зупиняти.

СТОРІНКА, *(зошита)* аркуш, картка; *(історії) П.* доба, етап, період; *мн.* **СТОРІНКИ,** *(даного твору)* текст; *ФР.* твори */н.* на сторінках Іете = у творах Гете/.

СТОРІЧНИЙ і **СТОРІЧЧЯ,** *д!* СТОЛІТНІЙ і СТОЛІТТЯ.

СТОРОЖ, вартівник, *як ім.* вартовий, *ур.* страж, *неї.* цербер; *(в тюрмі) Г.* наглядач, охоронець,/), дозорець.

СТОРОЖА, варта, охорона, *(в язнів)* конвой; *пі* ПАТРУЛЬ, ПІКЕТ.

СТОРОЖИТИ і **СТОРОЖУВАТИ,** вартувати, г. іардувати; *(вхід)* стерегти, охороняти; *(здобич)* підстерігати, чатувати на.

СТОРОЖКИЙ, насторожений; *(- тварин)* полохливий, чуткий; *(- рухи)* стриманий, обережний, притишений; *(погляд)* пильний; *пі* ОБЕРЕЖНИЙ.

СТОРОНА, бік; *(рідна)* край, країна, земля, місцевість, околиця; *(чужа)* ***ІД.*** чужина; *(творчости)* аспект, риса; *мн.* **СТЙРОНИ,** *(угоди) ЮР.* партнери, учасники: *пр.* **СТОРОНбЮ,** *(їхати)* навзбіч.

СТОРОННІЙ, чужий, не свій, незнайомий, ні сват НІ брат, *(для двох)* третій; *(спостерігач)* безсторонній, невтральний; *(- діло)* побічний; *(- домішку)* чужорідний.

СТОРЧ *пр.,* ставма, навсторч, прямовисно, вертикально, перпендикулярно; *(- волос)* настовбурчено; *(униз головою)* сторч головою, сторчголов; *(глядіти)* насуплено, спідлоба; *(ставити) вул.* на попа; & сторчака, сторчки, сторчма; *пі* ШКЕРЕБЕРТЬ.

СТОРЧОВИЙ, прямовисний, вертикальний, перпендикулярний; *(комір)* стоячий.

СТОС, а/стіс.

СТОСУВАТИСЯ, *(до кого)* мати відношення, торкатися, належати; *неос.* **СТОСУЄТЬСЯ,** *(до кого) ід.* чарка п'ється, *(з ч.* не */до кого/)* діло теляче *чиє.*

СТОСУНОК, причетність, відношення; *мн.* **СТОСУНКИ,** зносини, зв'язки, відносини, взаємини, взаємовідносини.

СТОЯНКА, *(під час руху)* зупинка; *(туристів)* бівуак; *(перших людей)* поселення.

СТОЯТИ, *(над ким)* стирчати, СТОВБИЧИТИ, */- смерть/* загрожувати *кому, (навколішках)* клячати; *(- віз)* не рухатися; *(- дим)* не розвіюватися; *(у книзі)* писатися; *(- шахту)* не працювати; *(на брехні)* триматися, грунтуватися; *(з ким) ЖМ.* розмовляти; *(на квартирі)* мешкати; *(постоєм)* розташовуватися, *дк.* окошйтися; *(на своєму)* обстоювати *що,* дотримуватися *чого; (на смерть)* битися; *(- крик)* лунати, розлягатися; *(- погоду)* держатися, тривати; *(в голові)* не виходити з; *(поки світ світом)* існувати, не пропадати; *(на першім місці)* бути, займати *що; (поза законом)* перебувати; *(перед судом)* відповідати; *ЖМ. (з ч.* не */за чим/)* не шкодувати *чого; (на кому)* числитися за ***ким,*** *ІД. (на варті)* ВАРТУВАТИ, *(на голову вище від)* перевершувати *кого, (на чолі)* очолювати; *П.* не розвиватися, не прогресувати; ***п-к*** **СТОЯЧИЙ,** що стоїть, змушений /звиклий, здатний, готовий/ стояти, *фр.* поставлений, нерухомий, непорушний, застиглий, *(- хвилю)* сторчовий.

СТОЯЧКИ *пр.,* навстоячки, стоячи; ставма, вертикально, СТОРЧ.

СТРАВА, *ЗБ.* їжа, харч, харчі, наїдки, їство, *ур.* трапеза, *д.* їда, з. потрава.

СТРАДНИК, страдженник, страждалець, мученик, *(за віру)* святотерпець.

СТРАДНИЦЬКИЙ, *(вигляд)* страдженний, мученицький, святотерпний; *(шлях) п.* тернистий, хресний; & страждальний, страждальницький, страдний.

СТРАЖДАННЯ, мука, біль; *мн. (душевні)* мука /муки/ серця, *сов.* переживання.

СТРАЖДАТИ, мучитися, мордуватися; *(від чого)* терпіти; *(душевно)* боліти або тліти серцем /душею/, потерпати, переживати; *(без кого)* нудитися, мліти; *(за віру)* переслідуватися, зазнавати репресій; *(на що) СОВ.* хворіти; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що страждає, змушений /приречений/ страждати, сповнений муки, відданий на муки, мученик, страдник, СТРАЖДЕННИЙ.

СТРАЖДЕННИЙ, СТРАДНИЦЬКИЙ, довготерпелйвий.

СТРАЙКУВАТИ: *п-к* -УЮЧИЙ, що страйкує, змушений страйкувати, страйкар, учасник страйку, *(завод)* охоплений страйком.

СТРАТА, смертна кара, *юр.* вища міра покарання, *іст.* кара на горло, *(з кріса)* розстріл, *(на шибениці)* повішання; *3.* втрата.

СТРАТЕГ, *див.* ВОЄВОДА.

СТРАТОСФЕРА, *д!* АТМОСФЕРА; *поет,* піднебесся.

СТРАХ, ляк, *р.* острах, *с.* жах, переляк; *ФР.* загроза */ні* під страхом смерти/; *ш.* **СТРАХИ,** привиди, привиддя.

СТРАХ *пр., (глянути)* страшно, моторошно; *(як сухо)* дуже, страшенно, надзвичайно.

СТРАХАТИ, страшити, лякати, завдавати /наганяти/ страху, наганяти холоду.

СТРАХІТЛИВИЙ, дуже страшний, *(злочин)* кошмарний, жахливий; *(- міру вияву)* страшенний, величезний, надзвичайний, неймовірний, немилосердний; *(апетит)* звірячий; *(плян)* диявольський, бестіяльний, пекельний, г. макабрйчний.

СТРАХІТТЯ, СТРАХОВИСЬКО, СТРАХбвИЩЕ, *кн.* монстр, *біб.* Левіятан */сов.* Левіафан/; *(хто)* потвора; *мн. (війни)* жахи, *(минулого)* біди, злигодні; & страхів'я, страховіття, страховиддя, страховидло, страшй/д/ло, страхопуд; *пі* ЖУПЕЛ.

СТРАХОВИНА, страховйння, страхота, кошмар.

СТРАХОПОЛОХ, страхопуд, страшко, БОЯГУЗ.

СТРАХУВАТИ, *г.* забезпечувати; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що страхує, змушений /охочий/ застрахувати, уповноважений страхувати, страхувальник, страховик, страхувальний, страховий, *г.* забезпечивший.

СТРАЧУВАТИ, карати на горло, посилати на плаху, садовити на палю, розстрілювати, вішати, четвертувати, гільйотинувати, *(самосудом)* лінчувати; *(гроші)* витрачати; *док.* СТРАТИТИ, *(що)* згубити, втратити; *(голову)* зложити; *(життя) ІД* загинути.

СТРАШЕННИЙ, страшним-страшнйй; *(- міру вияву)* СТРАХІТЛИВИЙ, *(- негативну міру вияву)* несосвітенний, неприторенний.

СТРАШЕННО, *(гордий)* дуже, НАДЗВИЧАЙНО, страх який, такий, що ну */н.* такий гордий, що ну/; *(кволий)* і не сказати який; *(стомитися)* смертельно; *(натерпітися)* як у турецькій неволі.

СТРАШНИЙ, страшенний, жахливий, кошмарний, моторошний, жаский; *(вигляд)* гнітючий; *(- життя)* дуже тяжкий; *(- міру вияву)* СТРАХІТЛИВИЙ; *(розмір)* величезний; *(- дорожнечу)* неймовірний; & страінелезний.

СТРЕПЕНУТИСЯ док., стріпонутися, тріпонутися, стрепехнутися; *(всім тілом)* здригнутися; *(- дерево)* гойднутися, струсонутися; *(' серце)* забитися дужче.

СТРИБАТИ, скакати, плигати; *(на що)* вискакувати, *(у що)* вскакувати, *(через що)* перескакувати, перестрибувати, *(очима)* водити, переводити *що; (з теми на те%у)* перебігати; *(- тіні)* підстрибувати; *(- губи)* труситися, тремтіти.

СТРИБУН, плигун, скакун; *(- дитину)* пострибун, пустун, *(- комаху)* стрибунець, *(- зайця — ще)* стрибайчик.

СТРИВАТИ; *нак.* **СТРИВАЙ/ТЕ/!** стій/те/! заждй/-іть/! зачекай/те/!

СТРИГТИ, *(волос)* підстригати, об-, зрізувати, під-; *(траву)* тяти, стинати; *(оком)* стріляти; *(вухом)* водити; *(словами) п.* брити; *(куди /в бесіді/)* гнути,

СТРИЖЕНЬ, *(стовбура)* серце, осердя; *(гострий)* шпичка, шпичак; *(залізний)* прут, */гострий/* рожен, *(сторчова вісь у возі)* шворінь, *(у колесі)* шпиця; *(короткий)* шпеник, шпень; *(політики) П.* хребет, вісь, центр; *(на річці)* бистрінь.

СТРИМ, *ФР.* спин, упин */н.* без стриму/; *(дія)* стримування.

СТРИМАНІСТЬ, стрим, *г.* повздержливість.

СТРИМІТИ, височіти; *(за поясом)* стирчати; *(над душею)* стояти, стовбичити, виснути; *(вгору)* пориватися, шугати; *(- річку)* струмувати; *Р.* прагнути.

СТРИМУВАТИ, здержувати, не давати волі /ходу/, держати на припоні /прив'язі/; *(коні)* тримати у поводах; *(паливоду)* зупиняти; *(від чого)* утримувати; *(емоції)* заглушати, притлумлювати; *(себе)* брати в руки, *ІД.* стримуватися; *дк.* **СТРИМАТИ,** *(слово)* дотримати *чого; (емоції)* задавити.

СТРИМУВАТИСЯ, стримувати себе, не давати серцю волі, не потурати серцю; *(щоб не сказати зайвого)* кусати губи.

СТРІЙ, убрання, шати, костюм; *(дуіевний)* склад; *МУЗ.* лад; *ФР.* копил */п.* на свій стрій/; *(бійців) П. ЗАЛ.* лава, шерега, ряд, *в-й* шик.

СТРІЛА, *д!* ШПИЧАК; *(дороги) П.* стрічка; *(вогняна) ІД.* блискавка; *(баштового крана) р.* рука; *(готичного храму)* шпиль; & стрілка, стрілиця.

СТРІЛЕЦЬ, вояк, воїн, СОЛДАТ, *(на Заході)* карабінер; *(на башті танка)* боєць.

СТРІЛЕЦЬКИЙ, *(одяг)* вояцький, військовий; *(- зброю)* вогнепальний; *(рій)* піхотний.

СТРІЛКА, *д!* СТРІЛА; *(вказівна /на стовпі/)* знак, дороговказ; *(цибулі)* пагін, цибук; *(у возі) Д.* дишель; *(залізнична)* роз'їзд, */для злуки* колій/перемикачка.

СТРІЛЯНИЙ, *(- рану)* вогнепальний, стрільний; *(воїн)* обстріляний, *с.* стріляний-перестріляний; *(хто) ТІ.* бувалий, досвідчений.

СТРІЛЯНИНА, пальба, *(з гармат)* канонада, вогонь; & стріляння, стрільни, стрільба.

СТРІЛЯТИ, *жм.* бахкати, бабахкати, пукати, смалити; *(з гармат)* бгіти, палити, гатити, гримати, тарахкати; *(дичину)* вбивати; *(людей)* розстрілювати, *ф.* шмаляти; *(очима)* стригти, прясти; *(бризками)* розсипатися; *(світлом)* кидати *що; (словами)* сипати; *(куди /у розмові/)* гнути, ціляти; *(недокурки)* просити; *(у скронях) СОВ.* штрикати; *(за ким)* упадати біля /залицятися до/ *кого; п~к* **-ЯЮЧИИ,** що стріляє, звиклий стріляти, змушений /радий/ вистрілити, стрілець, *(біль)* штрикучий.

СТРІМГОЛОВ *пр.,* прожогом, стрілою,

кулею, навально, рвучко, *сов.* стрімко, *(падати)* каменем, *д.* суньголов; *(пірнати)* сторчголов, сторч головою; *пі* НАОСЛІП.

СТРІМКИЙ, стрімчастий, крутий, прямовисний, урвистий, *ок.* стрімголовий; *СОВ.* НАВАЛЬНИЙ; *(стовбур)* рівний, гінкий; *(- вежу)* шпичастий, шпилястий; *(ніс)* гострий.

СТРІМКО, *д!* СТРІМГОЛОВ *і всі мож. пох. від* СТРІМКИЙ.

СТРІМЧАК, ***див.* СКЕЛЯ.**

СТРІХА, *д!* ПОКРІВЛЯ; *(рідна) П.* хата, дім, житло, *ІД.* пенати, домашнє вогнище.

СТРІЧКА, стьожка, тасьма, бінда; *(на коси)* кісник; *(на голову)* скиндяк; *(фотографічна)* плівка; *(транспортера)* полотно; *(шляху) 77.* стріла, струна.

СТРОГИЙ, крутий, суворий, вимогливий; *(погляд)* серйозний, тяжкий, не панібратський; *(закон)* твердий, невблаганний; *(-ізоляцію)* ЦІЛКОВИТИЙ; *(облік)* пильний; *(стиль)* клясичний; *(одяг)* витриманий.

СТРОК, *д!* ТЕРМІН.

СТРОКАТИЙ, пістрявий, рябий, зозулястий, *кн.* різнобарвний, *ок.*ряснобарвий, *г.* красий, таркатий; *(у смугах)* перістий; *(натовп)* різношерстий; *(колектив)* неоднорідний; *(в душі)* вередливий; & сорокатий.

СТРОМЛЯТИ, *(у що)* пхати, втикати, встромляти, всувати; *(за пояс)* затикати, засувати, застромляти; *(на палю)* саджати, настромлювати.

СТРОЧИТИ, *(суцільним швом)* шити; *(кулями)* стріляти /раз-у-раз/; *(клявзи)* писати.

СТРУГАТИ, виструтувати, обстругувати; *(дерево) д!* ТЕСАТИ; *(сир)* нарізувати; *(олівець)* гострити; *(дерен)* зрізувати; *(буряки)* скребти, скромадити; *(- дужий вітер) Ф.* віяти; *(танець) Ф.* танцювати.

СТРУКТУРА, будова; *(боротьби)* форма; *(просторова)* конфігурація; *(товариства)* устрій, організація; *(твору)* композиція; *пі* КОНСТИТУЦІЯ.

СТРУМ, *(електричний)* енергія, *ІД. жм.* електрика; *(води)* струмінь, потік.

СТРУМЕНІ - ІНСТРУМЕНТ, *мн.* **СТРУМЙНТИ,** знаряддя, знадоби, причандалля, справилля.

СТРУМІНЬ, *ді* ПОТІК; *(текучої води)* струмок; *(крови)* цівка, струмочок; *(світла)* промінь; *(вітру)* подув, повів; *(ідейний)* течія, напрям; *(у чім) П.* домішка.

СТРУМОК, потічок, річечка, *д.* течій; *(дзюркотючип) ІД.* бурчак; *(крови)* СТРУМІНЬ.

СТРУМУВАТИ, *(- кров)* дзюрити, юшити, **цебениш,** бігти; *(- світло)* литися, розливатися; *(- тепло)* випромінюватися; & струменіти, струміти, струмити.

СТРУНА, *(героїчна) П.* мотив; *(болюча)* місце; ***(вдачі)*СТРУНКА;*ми.*** **СТРУНИ,** Я. музика, поезія; *(душі)* настрої, почуття; & струнка.

СТРУНКА, *(вдачі) П.* жилка, риса.

СТРУНКИЙ, СТАВНИЙ; *(стан)* гнучкий, Граціозний, зграбний, *р.* фігуриетий; *(- дерево)* рослий; *(виклад)* чіткий, послідовний; *(спів)* гармонійний; *пі* ЕЛЕГАНТНИЙ.

СТРУНКО *пр., усі мож. пох. від* СТРУНКИЙ; *(стояти)* наввипинки, руки по швах.

СТРУС, *(землі)* поштовх, двигіт, *ІД.* землетрус; *(нервовий)* розлад, *с.* шок; *П.* переполох, паніка; & /с/трусангіна, *ок.* трясьба.

СТРУШУВАТИ, *(з себе)* обтрушувати; *(чим)* ТРЯСТИ, стрясати; *(термометр)* збивати; *(головою)* стріпувати; *(апатію)* скидати; *(груші)* трусити.

СТУГІН, гуд, гугіт, гуготіння, гуготання, гоготіння, стугоніння.

СТУГОНІТИ, *(- річку) п.* стогнати; *(- вітер)* ГУСТИ, РЕВІТИ; *(- грім)* гримотати, рокотати, рокотіти; *(- море)* клекотати; *(- землю)* дудніти; *(- кров)* пульсувати.

СТУДИТИ, остуджувати, ОХОЛОДЖУВАТИ; *(- холодний вітер)* дмухати, дути, віяти.

СТУДІЮВАТИ, *(науки)* вивчати; *(в університеті)* навчатися, вчитися.

СТУДІЯ, *д!* МАЙСТЕРНЯ; *(акторів)* школа; *(фільмів)* фабрика, кіностудія; *(телевізії)* телестудія; *мн.* **СТУДІЇ,** *(у виші)* навчання; *(широкі)* дослідження.

СТУК, д.' ЗВУК; *(у двері)* удар; *(тривалий) ЗБ.* стукіт, стуканина, стукання, грюкіт, гуркіт, стукотіння, стукотнеча, стукотнява, торохтіння.

СТУКАТИ, *(по чім)* вдаряти, БИТИ, гримати, тарахкати; *(у вікно)* тарабанити, *(у двері)* ГРЮКАТИ; *(на друк, машинці)* друкувати; *(- серце)* битися; *(-роки)* минати /н. ЇЙ стукнуло 40/; *(на кого) Ф.* доносити; & стукотіти; *п!* ТОРОХКОТІТИ.

СТУЛЯТИ і **СТУЛЮВАТИ,** *(книжку)* згортати, закривати; *(очі)* склепляти, заплющувати, змикати; *(кулаки)* стискати; *док.* **СТУЛИТИ,** *(слово)* вимовити; *(сяк-так)* зліпити, зляпати, стелепати, спартолити; *(уста)* зціпити, звести докупи.

СТУПА, хода, *з.* похід; *ФР.* крок /*н.* ступа за ступою/; *(- звук людської ходи)* кроки; *(коня)* найтйхшиЙ хід; *Р.* слід.

СТУПАТИ, *(на що)* наступати, ставати /ногою/, ставити ногу; *(гордо)* крокувати, виступати, іти, ПРЯМУВАТИ, *ф.* ЧИМЧИКУВАТИ; *(до хати)* ЗАХОДИТИ; *(на берег)* виходити; *(з ноги на ногу)* переступати; *(на чиюсь землю)* опинятися на *чім; (на шлях борні)* ставати, обирати *що\ нак.* **СТУПАЙ/ТЕ/!** *(вперед)* проходь/те/! йди/йдіть/!

СТУПІНЬ, крок; *(ноги)* слід; *П.* рівень, міра, розмір, обсяг, інтенсивність; *(армійський)* посада, ранг/а/, звання, чин, титул; *З.П.* розряд, категорія; *(сходів)* сходинка, східець; *(розвитку)* етап, стадія, фаза, щабель; *(тепла)* градус.

СТУПНЕВИЙ, *(уступчастий)* східчастий; *(розвій)* поступовий, повільний, стадійний.

СТУПНЯ, *(спід стопи)* підошва; *(на снігу)* слід; *(кінська)* хода, ступа; *Р.* СТОПА.

СТУПОЮ *пр., (тихою)* кроком; *(- коней)* найтйхшою ходою, не чвалом, повільно.

СТУРБОВАНИЙ, стривожений, занепокоєний, схвильований, *пі* ЗАКЛОПОТАНИЙ.

СТУСАН, тусан, штовхан, штурхан, гспак, духопелик, товченик, бухан, буханець, стусень, *(у шию)* потиличник.

СТЯГ і СТЯГА, *д! від.* ПРАПОР і СМУГА.

СТЯГАТИ, *(пояс)* затягати; *(тіло одягом)* обтягати, *(шкіру)* морщити; *(брови)* супити, стискати; *(докупи)* збирати, *(сили) П.* концентрувати, зосереджувати, скупчувати; *(зусебіч)* притягати; *(гріш)* збивати; *(підозру)* викликати; *(борг)* правити; *(чоботи)* скидати, знімати; & *д.* стягувати; **док. СТЯГТИ** і **СТЯГНУТИ,** *ЖМ.* украсти.

СТЯМИТИСЯ *док.,* опритомніти, опам'ятатися; *(після стресу)* отямитися, одуматися, *(збагшти помилку)* схаменутися; *(з ч.* не) незчутися, не помітити, не збагнути.

СТЬОБАТИ, *(на живу нитку)* стібати, шити; *(чим)* шмагати, хльостати, хвиськати, ляскати, цьвохати, цьвохкати, цвйгати, *(лозою)* хвбїти.

СТЬОЖКА, *ді* СТРІЧКА; *ми.* **СТЬОЖКИ, киндячкй.**

СУБ'ЄКТ, *(пізнання) ФІЛ.* істота; *КН.* людина, особа, індивідуум, індивід, *(підозрілий) ЖМ.* тип, *п.* птах, птаха, *сов.* фрукт, риба; *ГРАМ,* підмет.

СУБ'ЄКТИВНИЙ, особистий, індивідуальний; *(вирок)* не об'єктивний, упереджений, не безсторонній.

СУБОРДИНАЦІЯ, підпорядкування.

СУБСИДІЮВАТИ /СУБСИДУВАТИ/ і СУБСИДІЯ, *ді* ДОПОМАГАТИ і ДОПОМОГА.

СУБСТАНЦІЯ, ***ФІЛ.*** основа буття, першооснова; *(сполук)* основний складник; *П.* СУТЬ.

СУВЕРЕНІТЕТ, *(держави)* самостійність, незалежність, непідлеглість.

СУВЕРЕННИЙ, *ді* САМОСТІЙНИЙ.

СУВІЙ, рул/ь/он; *(малий)* сувійчик, сувертень, суверток, *сов.* згорток; *(полотна)* звій; *(диму)* клуб, стовп; *(снігу)* замет; *(з чим)* пакунок; *Р.* кільце, петля; *(життя) П.* дорога; *(спогадів)* ланцюг; & сувбїще.

СУВОРИЙ, вимогливий, СТРОГИЙ; *(вигляд)* непривітний, похмурий, *д.* еуворлйвий, *с.* грізний; *(погляд)* серйозний, *(- вдачу)* тугий, крутий, жорстокий, безжалісний, жорстокосердий, *(захід —- ще)* драконівський; *(режим)* твердий, непохитний: *(закон)* невідворотний, невблаганний, невідклйчний; *(- форму)* невибагливий, простий; *(стиль)* витриманий; *(- школу життя)* тяжкий; *(- зиму)* холодний.

СУГА, *див.* НАЛІТ.

СУГОЛОСИЙ і **СУГОЛОСНИЙ,** гармонійний, *р.* зграйний; *(з чим, чому)* співзвучний.

СУГОРБ, пагорок, ГОРБ; *(снігу)* ЗАМЕТ; & сугорбок,сугорбик.

СУГЕСТІЯ, *див.* НАВІЯННЯ.

СУД, *(над ким)* судовий процес, розправа: *ЖМ.* судове засідання; *(присяглих)* жюрі', *(третейський)* арбітраж, *(військовий)* трибунал, *(юрби)* самосуд, *(неправий)* **криво**суд, судище, судбвисько; *УР.* кара, покарання; *ФР.* страшний суд /судище, судовище/; *(блазня)* огуда; *(лікарів)* консйліюм, рада; *ЗБ.* судді; & судьбище.

СУДДЯ, *(присяглий)* член жюрі, *(третейський)* арбітр; *ми.* **СУДДІ,** *зб.* суд, жюрі.

СУДЖЕНИЙ, наречений, молодий; коханий; *(судом)* засуджений.

СУДИТИ, чинити /творити/ суд; *(суворо)* осуджувати, висловлювати осуд, засудхсувати; *ЖМ.* пересуджувати, неславити, судити-гудити; *(в суді)* розсуджувати, процесувати, розглядати справу, *д.* вести розправу; *(кому)* призначати, прирікати; *(- що)* мати /висловлювати, виробляти/ думку, розмірковувати.

СУДИТИСЯ, позиватися, правуватися, процесуватися, тягатися по судах; *(кому)* випадати на долю.

СУДНО, корабель, *ур.* ковчег, *(веслове)* човен; *(вітрильне)* вітрильник, байдак, байдара, */з двома* **щоглами/шкуна;** *(парове)* пароплав, *(дизельне)* теплоплав, *(океанське)* лайнер; *(військове)* крейсер; *(спортивне)* яхта; & суденце.

СУДОМА, *д!* КОРЧІ; Я горе, біда.

СУДОМИТИ, *д!* КОРЧИТИ; *(руки й ноги)* ламати, крутити.

СУДОРГА - СУДОМА; Й-К **СУДОРОЖНИЙ,** дриготлйвий, дриготючий, конвульсивний; *(- мову)* запгікуватий; *пр.* **СУДОРОЖНО,** дриготлйво *і п. ф. від* **п-ка,** *о. з* дриґотою.

СУЄТА, суєтність, МАРНОТА, даремність, марність; *(рейвах)* МЕТУШНЯ, шатанина.

СУЗІР'Я, *(зірок)* група, сім'я, скупчення; *(вчених)* плеяда, когорта; *(талантів)* квітник.

СУКАТИ, *(шнур)* ізсукувати, скручувати, звивати; *(дулі)* показувати, тицяти.

СУКНО, *див.* ТКАНИНА; *п-к* **СУКОННИЙ,** сукняний, *(-мову)* повстяний.

СУКНЯ, *сов.* плаття; *(легенька)* пеньюар; *Д.* спідниця; & сукенка, *г.* суконка.

СУКУПНИЙ, *(- працю)* спільний, об'єднаний, гуртовий; *('- городи)* иерозділений, суцільний; *(- паперову банкноту)* нерозбйтий, цілий.

СУКУПНІСТЬ, усе разом, КОМПЛЕКС, *фр.* цілість; *п!* СПОЛУЧЕННЯ.

СУЛІЯ і **СУЛТАН,** *д!* ПЛЯШКА і МОНАРХ.

СУМ, смуток, журба, нерадість, невеселий настрій, *с.* скорбота; & сумування.

СУМА, загальна кількість; *(від додавання)* підсумок, результат; *(знань)* обсяг, сукупність, комплекс; *(грошей)* шмат, кущ; & сума-суменна.

СУМИРНИЙ, *(- людей)* смирний, лагідний, покірний; *(- тварин)* не норовистий, слухняний, рахманний, *б. з.* плохий; *(- погоду)* спокійний, тихий.

СУМІЖНИЙ, сусідній, прилеглий, примежний, помЬкний; *(фах)* споріднений, близький.

СУМІРНИЙ, спільномірний, співмірний, одномірний, порівнянний, домірний, ПРОПОРЦІЙНИЙ, *п!* ВІДПОВІДНИЙ.

СУМІСНИЙ, *(- життя)* спільний; *(процес)* одночасний; *(- тканину)* сполучний.

СУМІШ, мішанина, *п.* вінегрета, *жм.* каша, *(ліків)* мікстура, *(стилів)* мозаїка, розмаїття; *(механічна)* конгломерат, перемішка; *(мов)* я. суржик; *(кормів)* силос; & сумішка.

СУМЛІННИЙ, СОВІСНИЙ, добросовісний, РЕТЕЛЬНИЙ, СТАРАННИЙ; *пі* ШЛЯХЕТНИЙ.

СУМЛІННО *пр.,* не за страх, а за совість, ретельно *і всі п. ф. від* СУМЛІННИЙ.

СУМЛІННЯ, совість, *п-о* моральні принципи /погляди, переконання/; *ФР.* честь */н.* втратити сумління/; *(доби /хто/)* найчесніша особа.

СУМНИЙ, смутний, засмучений, невеселий, нерадісний, *(спів)* журний, журливий, плакучий, *д.* маркітний, *с.* скорботний; *(похід)* жалобний; *(- вістку)* прикрий; *(стан)* непривабливий, жалюгідний, безрадісний; *(- пам'ять)* недобрий; & сумовитий, сумливий; *пр.* СУМНО, весело, як на сирітському весіллі, і *п. ф. від* ~.

СУМНІВ, брак певносте, непевність, вагання; підозра, побоювання, острах.

СУМНІВАТИСЯ, брати під сумнів, мати сумнів; *(у чому)* не бути певним *чого; (у кому)* не довіряти *кому; (щось робити) Р.* вагатися.

СУМНІВНИЙ, непевний, маловірогідний; *(- цінність)* проблематичний, гіпотетичний; *(помічник)* ненадійний, підозрілий; *(- правду)* щербатий; *(авторитет)* підмочений.

СУМОВИТИЙ, *д!* СУМНИЙ; *(вигляд)* сиротливий.

СУМУВАТИ, журитися, вдаватися в тугу /у смуток/, *с.* сумом сумувати; *(за ким)* тужити, с. побиватися; *Р.* нудьгувати; *п!* ЖУРИТИСЯ.

СУМ'ЯТТЯ, МЕТУШНЯ, ЗАМ'ЯТТЯ, БУЧА; *(душевне)* замішання, збентеження, НЕСПОКІЙ.

СУНУТИ, *(куди)* пхати, засувати, посувати; *(в руку)* тицяти, тикати, */силою/* всувати, впихати, втискати; *(ноги)* пересувати, переставляти; *(- танк)* пересуватися, рухатися; *(на кого)* перти, сунутися, насуватися; *(поволі) О.* іти, їхати; *(лавою)* плйвом пливти /плисти/, *зап.* валити валом.

СУНУТИСЯ, *(помалу)* пересуватися, рухатися, йти, їхати, *ф.* перти; *(на кого)* СУНУТИ; *(до А)* присуватися, *(від А)* відсуватися: *(під руку /-людей/)* лізти, підлазити, */-речі/* потрапляти, траплятися; *(з гори)* зсуватися, сповзати; *(- хмари)* пливти, напливати; *(у чужі справи)* втручатися.

СУП, *у.* щерби, *г.* зупа; *пі* ЮШКА.

СУПЕРЕЧИТИ, перечити, заперечувати, *р.* казати насторч, говорити накриво; *(чому)* не відповідати; *пі* ОПИРАТИСЯ.

СУПЕРЕЧКА і **СУПЕРЙКА,** сперечання, спір, спірка; *(у пресі)* полеміка, дискусія; *мн.* **СУПЕРЕЧКИ,** незгоди; *пі* СВАРКА, ДИСПУТ.

СУПЕРЕЧНІСТЬ, суперечливість, противенство, *д.* контроверсія, *зап.* протиріччя; *(у поглядах)* незгідність, неузгодженість, розбіжність.

СУПЕРНИК, КОНКУРЕНТ, учасник змагання; **СУПЕРНИЦТВО,** КОНКУРЕНЦІЯ, змаг/ання/, *пі* БОРНЯ.

СУПИТИСЯ, насуплюватися; *(на кого) ТІ.* ображатися; *(- брови)* стягатися, зсуватися; *(- небо)* хмаритися.

СУПЛІКА, *д!* ЗАЯВА, СКАРГА, ПРОСЬБА.

СУПОСТАТ, *д!* ВОРОГ; *Л.* душогуб, харцизяка; *пі* ЗМІЙ.

СУПРОВІД, *ФР.* товариство, оточення, охорона, конвой; *(музичний)* акомпанька́мент.

СУПРОВІДНИЙ, *(- явище)* супутній; *п!* НЕВІДСТУПНИЙ.

СУПРОВОДЖУВАТИ і **СУПРОВбДИТИ,** ЕСКОРТУВАТИ, *(в дорозі)* товаришити *кому; (співом)* проводжати, *(оком)* стежити; *(передмовою)* додавати *гцо; (музикою)* акомпанювати, *сов.* акомпанувати; & супроводжати.

СУПРОТИ *пр-к,* ПРОТИ; *(кого)* порівняно з кіш; *Р.* ВІДНОСНО, ЩОДО, ПО відношенню до */н.* мій обов'язок супроти громади/.

СУПРОТИВНИЙ, *(вітер)* противний, зустрічний; *(берег)* протилежний, той; *(- дві вдачі)* несумісний; *(- плем'я)* ворожий, антагоністичний.

СУПРОТИВНИК, *д!* ВОРОГ; *(у грі)* супфник, *ок.* протиборець; *ЗБ.* вороже військо.

СУПУТНИК, подорожник, *як ім.* подорожній; *(мандрів)* товариш; *(- книгу) П.* помічник, порадник; *(пляиети)* сателіт; *(життя) ІД.* дружина /чоловік *або* жінка/.

СУРЛО, ***див.ТШКА.***

СУРМА, ріжок, ріг, *(на Сході)* зурна; *п!* ТРУБА.

СУРОГАТ, *(натурального продукту)* замінник.

СУСІДНІЙ, суміжний, прилеглий, поблизький, недалекий; *(хлопець)* сусідський.

СУСПІЛЬНИЙ, громадський, гуртовий, загальний; *(- становище)* соціальний.

СУСПІЛЬСТВО, громадянство, громада, загал, *г.* спільнота; & суспільність.

СУТЕНІТИ, СМЕРКАТИ; **пие -ЇЮЧИЙ,** огортаний сутінню, дедалі темніший, майже смерклий.

СУТЕРЕНИ, ***д!* ПІДВАЛ.**

СУТИЧКА, суперечка, сварка; *(збройна)* БІЙ; *(політична)* конфлікт; & спбтичка.

СУТІНОК і **СУТІНЬ,** півтемрява, напівморок, присмерк; *(барви)* відтінок; *Р.* тінь; *ми.* **СУТІНКИ,** *д!* ПРИСМЕРК.

СУТО *пр., (приватний)* виключно, чисто.

СУТТЄВИЙ, *р.* **СИТНІЙ,** *(- рису)* істотний, важливий; *(- зміну)* ґрунтовний, великий; *(- заувагу)* слушний; & посутній.

СУТУЖНИЙ, СКРУТНИЙ; *(- працю)* важкий., виснажливий; *(процес)* складний, обтяжливий.

СУТЬ, зміст, ОСНОВА, квінтесенція, раціональне зерно, внутрішня природа, альфа і омега; *ФР.* корінь, душа, сила, штука /я. ось у чім штука!/; *(речей)* природа, єство; & сутність.

СУФІКС, *у.* наросток.

СУФЛЮВАТИ і **СУФЛІРУВАТИ,** *д!* ПІДКАЗУВАТИ.

СУХАР, *(хліба)* засушок; *(хто) П.* сухоребрик, */душею/* бездушна особа, формаліст, педант, *с.* сухар сухарем; & сухарик, сухарець.

СУХИЙ, не мокрий, не сирий, не вологий, висушений; *(клімат)* посушливий; *(рік)* бездощовий; *(степ)* безводний; *(волос)* не масний; *(грунт)* висохлий, пересохлий; *(дуб)* засохлий; *(хліб)* не помащений; *(- молоко)* порошкуватий; *(- тіло)* худий, СУХОРЛЯВИЙ, сухоребрий, виснажений; *(душею) ТІ.* бездушний, черствий; *(- зустріч)* стриманий, офіційний; *(стиль)* не барвистий, нудний; *(голос)* тріскучий, різкий; *(рахунок у грі)* не відкритий; & сухенький, сухесенький, сухуватий.

СУХІТНИЙ і **СУХОТНИЙ,** туберкульозний; *(кущ)* миршавий, чахлий; *ЯК ЇМ.* туберкульозник, сухітник, сухотник.

СУХОВІЙ, *див.* ВІТЕР.

СУХОДІЛ, тверда земля, материк, континент, *ур.* /земна/ твердь, *р.* сухопуття; & суходілля.

СУХОЗЛІТКА, *д!* ПОЗЛІТКА.

СУХОПУТНІЙ, суходільний, *(- військо)* наземний; & *соє.* сухопутний.

СУХОРЛЯВИЙ, худорлявий, сухотілий, сухоребрий, сухий, не гладкий, ХУДИЙ.

СУЦІЛЬНИЙ, ОДНОШЛИЙ, ЦІЛКОВИТИЙ, ЦІЛИЙ, нерозділений, монолітний; *(кряж)* безперервний; *(наклеп)* абсолютний; *пі* СУКУПНИЙ.

СУЧАСНИЙ, теперішній, нинішній, сьогочасний, сьогоднішній, сьогоденний; *(тим часам)* тогочасний; *(- зброю)* модерний, новітній; *(- тему)* актуальний, злободенний.

СУЧАСНІСТЬ, сьогодення, сьогоднішній **день,** нинішній /теперішній/ час, *як ш.* сьогодні.

СУШ і **СУ1ПА,д/ ПОСУХА.**

СУШИТИ, висушувати, засушувати; *(тіло)* виснажувати, знесилювати; *(душу)* мучити; *(голову)* ламати.

СУЩИИ, справжній, істинний, дійсний, сутий; *(рід) сов.* існуючий, *п!* НАЯВНИЙ.

СФЕРА, куля; *(неба)* баня, склепіння; *(гурагану)* район; *(дії)* межі, орбіта, царина, галузь, область, фронт; *(компетенції)* обсяг; *(снів) п.* царство; *мн.* **СФЕРИ,** *(ділові)* кола.

СХАМЕНУТИСЯ *док.,* стямитися, отямитися, опам'ятатися, *д.* охамснутися; *(усвідомити промах)* прийти до розуму /глузду/, узятися за розум.

СХВАЛЮВАТИ, *(ідеї)* підтримувати, *(плян)* затверджувати, санкціонувати, *(вибір)* хвалити, *пі* ПОТАКУВАТИ.

СХИБИТИ *док.,* оступитися, поточитися, збочити; *П.* помилитися, зробити помилку, дати маху /хука/, промахнутися; *(- зір)* зрадити, підвести; *(- посіяне)* не вдатися, вийти невдалим.

СХИЛ, похила поверхня /грань, руб/, спад; *(кручі)* укіс, крутосхил; *(гори)* поків'т. схилок, узгір'я, узбіч; *(неба)* небосхил; *(голови)* нахил; 77. кінець /я. на схилі віку/.

СХИЛЯТИ, нахиляти, *(голову)* похиляти; *(чоло)* припадати *чим; (коліна)* ставати па; *(до себе)* прихиляти, приваблювати, привертати; *(до роздумів)* сприяти *чому; (до чого)* намовляти, навертати на *що,* переконувати в *чім; док.* **СХИЛИТИ,** *(з ч.* не) не здолати, не **перемогти,** не підкорити.

СХИЛЯТИСЯ, похилятися / *п. ф. від* СХИЛЯТИ; *(перед силою)* підкорятися /підпорядковуватися/ *чому; (перед генієм)* схиляти голову, падати на коліна, БОГОТВОРИТИ *кого; (на чий бік)* приставати; *(- думки)* віддавати перевагу *чому.*

СХИМНИК, *див.* ЧЕРНЕЦЬ.

СХІДНІЙ, *(- поезію)* орієнтальний, *(~ Церкву)* візантійський; *сов.* східний.

СХІДЦІ *мн., (мармурові)* сходи, *(драбиції)* шаблі; *од.* **СХІДЕЦЬ,** сходинка, щаблина.

СХОВ, схованка, криївка, переховок, *жм.* нишпорка, *д.* спрят, тайник; *(на коштовності)* сейф; *(від негоди)* укриття, притулок; & сховок, схбва, сховище.

СХОДЖЕННЯ, *(на гору)* рух /марш/ вгору /на гору/, *(з гори)* спуск /униз, з гори/.

СХОДИ, *(на полі)* прорість, вруна; *(в будинку)* східці; 77. етапи, СТАДІЇ, щаблі.

СХОДИТИ і **ЗІХОДИТИ,** *(вгору)* підійматися, здиратися; *(- сонце)* підбиватися, підхоплюватися, зводитися; *(- траву)* проростати; *(- тісто)* підходити; *(згори)* спускатися; *(з коня)* злазити, *(з поїзда)* виходити, *(з човна)* висаджуватися; *(- вечір)* наставати; *(на кого)* поймати /опановувати/ *кого; (з дороги)* збочувати; *(на думку)* спадати; *(на манівці)* збиватися; *(- синці)* зникати; *(з очей)* забиратися; *(- жнива)* минати; *(кров'ю)* спливати, збігати; *(на що /- гроші/)* витрачатися; *(з рук) ІД.* минати безкарно; *(з ч.* не */з уст/) ІД.* обговорюватися, бути на устах, */з думки/* не покидати *чого; док.* **ЗІЙТИ,** *(на пси)* звестися, обернутися; *(з рейок)* зіскочити.

СХОДИТИСЯ і **ЗІХОДИТИСЯ,** збиратися; *(чоло-в-чоло)* зближатися, ізступатися; *(докупи)* зливатися, злучатися, з'єднуватися; *(- губи)* стулятися; *(у зморшки)* стягатися; *(в одній точці)* зосереджуватися; *(з ким)* спізнаватися, ставати другом *кого; (у поглядах)* годитися, поділяти *що,* одним духом дихати; *(- рішення задачі)* збігатися, відповідати; *(- одяг)* застібатися; *док.* **ЗІЙТИСЯ,** *(з ким)* здружитися, *неґ.* злигатися.

СХОЖИЙ, *(на кого)* похбжий, ПОДІБНИЙ до, */око-в-око/* викапаний **/достембн**нш/ *хто.*

СХОПЛЮВАТИ, хапати, підхоплювати, лапати, брати в руки; *(злодія)* затримувати, заарештовувати; *(оцінку) ШК.* діставати; *(вогнем)* ПОЙМАТИ; *(науку)* сприймати, засвоювати, запам'ятовувати, могти збагнути; *(натяк)* уловлювати; *(рису)* постерігати, підмічати.

СХОПЛЮВАТИСЯ, *(на ноги)* зриватися, вставати, підхоплюватися, підскакувати; *(за що)* хапатися, братися; *(на що)* вихоплюватися, скакати; *(у бійці) ЗАП.* зчіплюватися, братися за барки; *(- вітер)* підійматися; *(на тілі)* вискакувати, з'являтися; *(над обрієм)* СХОДИТИ; *(стямившись)* похоплюватися, *док.* схаменутися; *(бігти)* КИДАТИСЯ, пориватися.

СЦЕНА, *(споруда)* КІН, естрада, поміст, **підмостя,** підмостки; *ТІ.* театральне мистецтво, акторська діяльність; *(у п'єсі)* епізод, *(у фільмі)* кадр; *(сімейна)* сварка, гостра розмова; *(історична)* арена; *пі* ТЕАТР.

СЦЕНІЧНИЙ, *(- мистецтво)* театральний; *(- зовнішність)* ефектний, показний.

СЮДОЮ *пр.,* цією дорогою /шляхом/; у цьому напрямі; у цьому місці.

СЮЖЕТ, *(твору)* перебіг /канва/ подій: *(розроблений наперед)* сценарій.

СЮРПРИЗ, /несподіваний/ подарунок; 77. несподіванка.

СЯГАТИ, досягати, *(розумом)* осягати; *(від А до Б)* простягатися, простелятися, розстелятися; *(висоти)* доходити до; *(стелі)* дотягатися до; *(рукою)* діставати, простягати *що, /до кишені/* лізти; *(думкою)* линути, переноситися; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що сягає, здатний /призначений/ сягнути, дуже близький до, майже сягнувши.

СЯЙВО і **СЯЄВО,** блискуче світло, *ур.* осяння, *(полярне)* сполохи; *(слави) ПОЕТ.* велич, авребля, *сов.* ореол; *(очей)* блиск, вогонь; *(шат) ТІ.* пишнота, розкіш.

СЯКЙЙ-ТАКИЙ, *(обід)* невигадливий, нехитрий, немудрий; *(одяг)* не дуже пишний, більш-менш пристойний, такий собі; *(базар)* поганенький; *(зиск)* незначний, можливий, пересічний; *(син) ЕВ.* сучий, поганий, чортів; & якйй-такйй.

СЯК-ТАК *пр.,* якнебудь, абияк, *ж.* якотако; *(якось)* то сим, то тим боком; *ПР. СЛ.* тудй-сюдй, можливо */н.* удома ще сяк-так, **а.../.**

СЯЯТИ і **СЯТИ,** *(- зорі)* ясніти, зоріти, променіти, *(- очі, ще)* світитися, горіти, променитися; .*(відбитим світлом)* блищати, *(всіма барвами)* грати; & сіяти; *п-к* **СЯЮЧИЙ** */бар.* **СІЯЮЧИЙ/,** то сяє, опромінений, блискучий, сяйливий, осяйний, соіще**лйкий,** променистий.

СЬОГОДНІ *пр.,* нині, тепер, зараз, *д.*

нійньки; *ЯК ЇМ.* нинішній день, СУЧАСНІСТЬ.

СЬОГОДНІШНІЙ, нинішній, теперішній, СУЧАСНИЙ.

СЬОГОСВІТНІЙ, земний; *(з* **ч.** не) потойбі'чний.

СЬОРБАТИ, *(рідку страву)* їсти, хлептати; *док.* **СЬОРБНУТИ,** *(лиха)* зазнати.

Т

ТАБІР, *(військовий) іст.* кіш, обоз; *(ворога)* стан; *(політичний)* угруповання, середовище; *(ідеологічне спрямування)* напрям, течія.

ТАБЛЕТКА, пілюля, *г.* пігулка.

ТАБЛИЦЯ, *(грифельна)* дошка; *(меморіяльпа)* плита; *Р.* вивіска; *(рекордів /на стадіоні/)* табл/ь/о; *пі* ПЕРЕЛІК; & табличка.

ТАБОРИТИСЯ, ставати табором /кошем/, *р,* таборувати; *док.* **ОТАБОРИТИСЯ,** ОКОШИТИСЯ.

ТАБОРОВИК, табірник, таборянин.

ТАБУ, *д!* ЗАБОРОНА і ЗАБОРОНЯТИ.

ТАБУН, СТАДО, *д.* стаднйна, *(невеликий)* косяк; *(риб)* зграя; *(людей) ЗН.* ЮРБА.

ТАВЕРНА, *див.* КОРЧМА.

ТАВРО, штемп, знак, *зет.* клейно; *(на кому)* печать, пляма; *(зради)* Каїнова печать; *пі* ШТАМП.

ТАВРУВАТИ, випікати тавро, штемпувати; *П.* картати, *с.* плямувати ганьбою, піддавати анатемі, шпетити на всю губу; *док.* ЗАТАВРУВАТИ, *г.* нап'ятнувати.

ТАГАН, триніг, тринога, триніжок, триніжка; & таганок.

ТАЄМНИЙ, потайний, захований, секретний, замаскований, прихований; *(зміст)* таємничий; *(- думи)* затаєний, поташний, *с.* заповітний; *(шлюб)* крадений; *(нагляд)* негласний; *(клюб)* підпільний, конспіративний, законспірований, нелегальний.

ТАЄМНИЦЯ, СЕКРЕТ, ***поет,*** таїна, *р.* тайна, *(церковна)* таїнство, *с.* святая святих; *мн.* **ТАЄМНИЦІ,** *(світу)* загадки.

ТАЄМНИЧИЙ, оповитий таємницею, загадковий, нерозгаданий, незбагненний, невивчений, *г.* містерійний; *(- зілля)* чарівний; *(- сили)* потойбічний; *п!* ПОТАЄМНИЙ.

ТАЄМНО *пр.,* по секрету, за спиною, під полою, *(торгувати)* з-під поли, *(радитися)* за закритими дверима, ТАЙКОМА *і п. ф. від* ТАЄМНИЙ.

ТАЗ, *д!* ПОСУДИНА; *(кістка) АН,* кістковий пояс.

ТАЇТИ, крити, приховувати, *(в душі)* ховати, затаювати, не виказувати, не розголошувати; *(у пам'яті)* зберігати, *ІД.* пам'ятати; *(в собі)* містити, мати.

ТАЇТИСЯ, критися, ховатися; *(в чому)* приховано існувати, приховуватися.

ТАЙКОМА *пр.,* крадькома, нишком, тихцем, потихеньку, ПОТАЙ; *пі* ТАЄМНО.

ТАЙНИК, потайник; *(для схову)* схованка, криївка, СХОВ; *(душі)* закуток.

ТАК *пр.,* у такий спосіб, таким робом /чином, способом/; *(з ч.* не) не так, як треба /як має бути/; *(лишатися)* як є, без змін, у такому стані; *(нашкодити)* стільки; *(хотіти)* дуже; *(давати)* безплатно, дарма; *(зайти)* без причини /мети, наміру/; & отак, такеньки, такечки, отакечки; *ід.* ТАК СОБІ, пересічно, ні добре, ні зле; *ЯК П-К* такий собі, невизначний, сякий-такий.

ТАК БИ МбВИТИ, сказати /б/, сказав би, як той каже, так скажу, так /би/ сказати.

ТАКИ ч., справді /*н.* таки він/; попри все, хай там що /*н.* таки буду ходити/.

ТАКИЙ *З-К, (день)* описаний, згаданий; *ЯК ЇМ.* названий /*н.* такий діло знає/; *(грунт)* подібний; *(з ч.* не) невідповідний; *зп.* наступний /*н.* далі йде таке.../; & такенний, отакий, отакезний, таківський, отакісінький.

ТАКИЙ ТО, отакий; *(з ч.* не) не дуже /*н.* не такий то страшний/; *ФР.* який саме, такий і такий /«. вкажи: рік такий то = вкажи, я. с. рік = вкажи: т. і т. рік/.

ТАКбЖ *пр.,* ТАК САМО, теж, у свою чергу, і собі, ще і /*н.* взяв ще і меду/; *ФР.* заразом, крім того.

ТАКСА, *див.* **ЦІНА.**

ТАК САМО ***пр.,*** ТАКОЖ, теж, у цьому ж дусі, у цей же спосіб, таким же чином; з однаковим успіхом.

ТАКСУВАТИ, *д!* ОЦІНЮВАТИ.

ТАКТ, дипломатичність, почуття міри, ТАКТОВНІСТЬ; *МУЗ.* одиниця ритму, *пі* РИТМ.

ТАКТбВНИЙ, коректний, ОБХІДЛИВИЙ; **ш. ТАКТбВНІСТЬ,** ТАКТ, культура поведінки.

ТАЛ, тала вода; *(на дорозі)* розталь, розкаль; & талина, таловина.

ТАЛАН, *д!* ДОЛЯ; *пі* ТАЛАНТ.

ТАЛАНИТИ, щастити, фортунити.

ТАЛАНЙСТИЙ і **ТАЛАНЛИВИЙ,** *д!* ЩАСЛИВИЙ.

ТАЛАНОВИТИЙ, обдарований, *с.* високообдарований, геніяльний, *з.* кебетливий, кебетний; *(виконавець)* блискучий; *(щасливий)* удачливий, ТАЛАНЙСТИЙ.

ТАЛАНТ, хист, кебета, дар, обдарування, обдарованість, талановитість, іскра Божа.

ТАЛИЙ, не мерзлий, розталий; *(грунт)* розмерзлий, відталий, *д.* відтеплий.

ТАЛІСМАН, *(чарівний /що носять при собі/)* амулет, */при хаті/ок.* підкова щастя.

ТАЛІЯ, *д!* СТАН; *жм.* поперек.

ТАЛМУДИСТ, знавець талмуда; *П.* схоласт, буквоїд, *сов.* иачотник.

ТАЛОН, *(на одержання)* КВИТОК; *(металевий)* жетон; *(одержати відсотки)* купон.

ТАМ *пр.,* у тому місці, не тут; *(де саме)* онде, он, отам; тоді, потім, згодом /*н.* а там і ніч настала/; *ВСІ.* скажімо /*н.* день, чи, там, два/; & тама, тамки, тамечки, отамечки, таменьки.

ТАМА, *див.* **ГАТЬ.**

ТАМТЕШНІЙ, *(для цього місця)* не тутешній, не місцевий; *(для того місця, про яке мовиться)* місцевий; & тамошній.

ТАМ ТО, отим; *ФР.* там і там, де саме /*н.* пиши: був там то = пиши: був там і там = пиши, де саме був/.

ТАМУВАТИ, *(кров)* зупиняти, затримувати; *(порив)* стримувати; *(голод)* угамовувати, заспокоювати; *(спрагу)* гамувати.

ТАНДЙТА, лахміття, дрантя, мотлох; *(базар)* товчок, *сов.* барахолка.

ТАНЕЦЬ, *(груповий)* танок, коло; & танчик; *мн.* **ТАНЦІ,** забава /з танцями/, *пі* МУЗИКИ, *зн.* танцюльки.

ТАНУТИ, розтавати, *(трохи)* підтавати; *(- віск)* топитися; *(- сіль)* розчинятися; *(як свічка) її.* марніти, сохнути; *(- сили)* вичерпуватися; *(- звуки)* завмирати; *(- туман)* розвіюватися; *(перед очима)* зникати з очей /з поля зору/, розпливатися; *(- людей)* мліти, розчулюватися.

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ, танечний; *(гурток)* хореографічний; *(- виставу)* з танцями; *(хист)* танцюристий.

ТАНЦЮВАТИ, витанцьовувати, *(гопака) ф.* віддирати, гопцювати, шкварити, утинати, тяти, вибивати, садити; *о.* давати лиха закаблукам /і передам/; *(під чию дудку)* скакати; *(в бсметі)* виступати; *(на одній нозі)* **підстрибувати;** *(- коней)* гарцювати; *П. (- пальгії)* тремтіти, дрижати, *(- вогні)* мерехтіти, миготіти, *(- тіні)* хитатися; *п-к* -ЮЮЧИЙ, що танцює, розтанцьбваний, кручений у танці, звиклий /радий/ танцювати, охочий до танців, танцюрист, танцівник, /обертаний/ у танці, у круговерті танцю.

ТАНЦЮРИСТ, артист балету, *(провідний)* соліст; & танцівник, танечник, танцюра.

ТАПЧАН, лежак, *(плетений)* кушетка; & тапчанчик.

ТАРАБАНИТИ, барабанити; *(у двері)* стукати; *(- мотор)* тарахкотіти; *(- колеса)* стукотіти; *(язиком)* торохкотіти, цокотіти; *(тягар)* тягти, тягнути, *жм.* тирити.

ТАРАН, *(у ступі)* товкач; *(для штурму фортець)* ДОВБНЯ; *В-Й (дія)* лобова атака; *(учасники атаки) П.* пробивна сила /група/.

ТАРАНКУВАТИЙ, *д!* РЯБИЙ; *(- поверхню)* нерівний, ямкуватий, *с.* вибоїстий.

ТАРАНТАС, *д!* КАРЕТА, *ф.* ЧОРТОПХАЙКА; *(деренькучий)* тарахкотілка.

ТАРАХКАТИ, *д!* СТУКАТИ, СТРІЛЯТИ; *(раз-у-раз)* тарахкотіти, тарахкотати.

ТАРГАНИТИ і **ТАРИФ,** *д!* ТЯГТИ і ОПЛАТА.

ТАРІЛКА, *(глибока)* полумисок, *(велика)* таріль, *сов.* блюдо; & талірка.

ТАРТАК, лісопильня, пильня, *соє.* лісопильний завод /комбінат/.
ТАСУВАТИ, *(карти)* перемішувати, перетасовувати; *(кулаком)* бити, штовхати.
ТАТО, *див.* БАТЬКО.
ТАТУЮВАТИ, ***(на** тілі)* колоти, наколювати; ш. *(- дію)* ТАТУЮВАННЯ, *(- малюнок)* **ТАТУЙОВАННЯ**
ТАЦЯ, таріль, *сов.* піднос.
ТВАНИСТИЙ, *див.* БАГНИСТИЙ.
ТВАНЬ, баговиння, ЖАБУРИННЯ; *(після дощу)* болото; *П.* трясовина, драговина, БАГНО; & тванюка.
ТВАР, *д!* ОБЛИЧЧЯ; *ЗСТ.* портрет; *(уська)* плодь; *ЗН.* створіння, істота.
ТВАРИНА, худобина, скотиняка, *д.* животина, *(безсловесна)* німина, *пі* СКОТИНА; *(хижа)* ЗВІР; *(хто) Л.* тварюка; & тваринка, *зб. (усе живе)* тварина.
ТВАРИННИЙ, *д.* животинний; *(крик) П.* дикий; *(- ненависть)* зоологічний; *(інстинкт)* фізіологічний; *(- хіть)* тваринячий, скотинячий; *(- чуття)* брутальний, низький; *(хлів рогатої худоби)* товарячий.
ТВЕРДЖЕННЯ, думка, вислів, положення, *(стислий зміст викладу)* теза.
ТВЕРДИЙ, **не** рідкий, не газуватий, *с.* твердий, як камінь; *(грунт)* не м'який; *(сніг)* затужавілий, ствердлий; *(на дотик)* цупкий, тугий; *(сон)* міцний; *(- руки)* дужий, сильний; *(лад)* непохитний; *(- вдачу)* незламний, стійкий; *(- серце)* суворий; *(намір)* невідклічний; *(курс)* незмінний, цілеспрямований; *(- підпору)* непорушний, не хисткий; *(- владу)* тривкий; *(- ціни)* сталий; *(- гарантію)* надійний, певний; *(крок)* упевнений; *(- знання)* глибокий; *(почерк)* прямий, рівний; *(- підборіддя)* вольовий; & тверденький, твердуватий, твердшенький, твердющий.
ТВЕРДИНЯ, *д!* ФОРТЕЦЯ; *іст.* замок; *П.* цитаделя, опліт, оплот; & *з,* тверджа.
ТВЕРДИТИ, заявляти, стверджувати, висловлювати думку; *(те саме)* повторювати, правити /торочити, товкти, товкмачити/ своє.
ТВЕРДІСТЬ, *(характеру)* непохитність, *(у рішеннях)* рішучість; & твердота.
ТВЕРДНУТИ, тужавіти, *(- шкіру)* шкарубнути, бучавіти, *(- хліб)* черствіти; & твердіти, твердішати, *ок.* твердшати.
ТВЕРДО *пр., (казати)* ясно, конкретно, рішуче; *(знати)* добре; *(кріпити)* міцно; *(спати)* мулько; *(стояти)* непорушно, *с. /у бою/*на смерть *і п. ф. від* ТВЕРДИЙ.
ТВЕРДОЛОБИЙ, тупоголовий, дубоголовий, тупорилий, упертий; *П.* відсталий, консервативний, *п.* зашкарублий; *пі* ДУРНИЙ.
ТВЕРДЬ, *(земна)* СУХОДІЛ; *(небесна)* склепіння, баня, сфера, *ІД.* небо; & твердінь, тдерджа.
ТВЕРЕЗИЙ, не п'яний; *(стало)* непитущий; *(погляд)* реалістичний, об'єктивний; *(розрахунок)* практичний; *(розум)* розсудливий.
ТВІР, витвір, творіння, творшю, *кн.* опус, *з.* утвір; *(геніяльний)* шедевр; *(науковий)* трактат; *(літературний /епічний/)* епопея, полотно, */- любов/* роман; *(на дану тему) ШК* композиція.
ТВОРЕЦЬ, *ур.* сотворйтель; *(світу)* світотвбрець, БОГ; *(світобудови)* архітектор; *(писань)* автор, *(музики)* композитор, *(машин)* конструктор, *(дероісави)* засновник, основоположник, фундатор, батько; & творитель.
ТВОРИТИ, створювати, *ур.* сотворяти; *(добро)* робити, *(діла)* чинити, вершити, довершувати, докопувати, *нех.* коїти; *(молитву) ур.* діяти, *(обряд)* відбувати; *(опінію)* формувати; *(хліб)* виробляти, продукувати, *(машини)* конструювати, *(музику)* писати, компонувати, *(пляни)* накреслювати, *(образ)* малювати; *(фігуру)* утворювати; *(як мистець)* бути творцем; *(державу)* засновувати, розбудовувати.
ТВОРЧИЙ, *(- сеітотворення)* світотворчий; *(стиль)* мистецький, образотворчий, *п!* АРТИСТИЧНИЙ; *(вечір)* авторський; *(що творить-будує)* будівничий, конструктивний.
ТЕАТР, ***ФР.*** СЦЕНА; *(старовинний)* вертеп; *(легкого жанру)* вар'єте; *(воєнних дій)* арена; *ЖМ* ВИСТАВА.
ТЕАТРАЛЬНИЙ, *(сезон)* сценічний, *(- Mitcteijineo)* драматичний, *(- культуру)* видовищний; *(- позу)* неприродний, награний, штучний, фалшйвий, нещирий, вишуканий; */- пишніcть)* помпезний.

ТЕЖ *пр.,* ТАКОЖ, ТАК САМО; *ФР.* і */н.* утік і дід = дід теж утік/.
ТЕЗА, *д!* ТВЕРДЖЕННЯ; *мн.* **ТЕЗИ,** *(доповіді)* пункти, точки, основні положення.
ТЕКА, *(з паперами)* папка, течка; *Б. З.* портфель.
ТЕКСТ, словесний матеріал; *(музичний)* тканина; *(пісні)* слова; *(друкований) як ім.* надруковане; *(листа)* зміст; *(на чім)* напис; *(під чим)* підпис, *ок.* текстівка
ТЕКТИ, *(- річку)* плисти, протікати, *(у море)* впадати; *(- рідину)* литися, струмувати, бігти, точитися, *(потоками)* пливти, *(цівкою)* дзюрити, юшити, цебеніти; *(- розмову)* снуватися; *(- час)* минати, збігати; *(- пісок)* сипатися, *(- пашню)* обсипатися; *(- дах)* протікати.
ТЕКУЧИЙ, *(- води)* біжучий, проточний; *(-рідину)* рідкий, плинний,*р,* течкий.
ТЕЛЕВІЗІЯ, телебачення;-ЖМ телевізор.
ТЕЛЕГРАМА і **ТЕЛЕГРАФУВАТИ,** *д!* ПОВІДОМЛЕННЯ і ПОВІДОМЛЯТИ.
ТЕЛЕНЬКАТИ, *(тихо)* дзвонити, дзенькотіти; *(язиком)* ляпати, теліпати; *(- серце)* тенькати, тьохкати.
ТЕЛЕПЕНЬ, *(у дзвоні)* серце; *(хто)* Я. бевзь, вайло, тюхтій, йолоп, бовдур, бельбас, недотепа; *пі* ДУРЕНЬ.
ТЕЛЕФОНУВАТИ, ***д!*** ДЗВОНИТИ.
ТЕЛЕЦЬ, *(сузір'я) зап.* Бик; *мн.* **ТЕЛЬЦІ,** *рк.* телята.
ТЕЛИТИСЯ, *д!* ПРИВОДИТИ; *дк.* отелитися.
ТЕЛІПАТИСЯ, мотатися, метлятися, *г.* баламкати, *р.* сотатися; *(- поли одягу)* тіпатися; *(вусебіч)* хитатися, коливатися, хилитатися; & телімбатися.
ТЕЛЬБУХИ, нутрощі, бебехи, бельбахи, кишки.
ТЕМА, *(розмови)* предмет; *(музичного твору)* головний мотив, ляйтмотив, *сов.* лейтмотив; *(твору)* про що йдеться у *чому, (дослідження — ще)* суть.
ТЕМБР, *(звуку)* забарвлення; *(явища, твору) П.* характер, особливість.
ТЕМНИЙ, не світлий, темрявий; *(- ніч)* невидний, *с.* непроглядний; *(- хату)* неосвітлений, без світла; *(колір)* не ясний; *(хто)* смаглявий, темноволосий; *(- хмари)* густий, безпросвітний, *б. з.* безпросвітній; *(- думки)* тяжкий, безрадісний, сумний; *(- лють)* злий, жорстокий; *(- справу)* заплутаний, *(зміст)* незрозумілий, неясний, *(- почуття)* неусвідомлений, невиразний; *(- віки)* давній, минулий, далекий; *(без знань)* неосвічений, неписьменний; *(люд)* недобрий, непорядний, підозрілий; *(бік чогось)* негативний; *(- діло)* нечистий; *(хто) ЖМ.* сліпий, незрячий; & темненький, темнісінький, темнішенький, темнуватий, темнавий, теменний; *пі* **ТЬМЯНИЙ.**
ТЕМНИТИ, *д!* ЗАТЕМНЮВАТИ.
ТЕМНІТИ, темнішати; *НЕОС.* смеркати, вечоріти, сутеніти; *(- очі)* похмурніти; *(на світлому тлі)* бовваніти, мріти, видщ'тися.
ТЕМНО *пр.,* невидно *і п. ф. від* ТЕМНИЙ, *с.* темно, хоч в око стрель /хоч оком світи, хоч око вийми/.
ТЕМП, швидкість; *(життя)* хід, ритм, пульс; & темпо.
ТЕМПЕРАМЕНТ, *д!* НОРОВ; *ЖМ.* пристрасність, жагучість, *о.* жар серця.
ТЕМПЕРАМЕНТНИЙ, *(хто)* невріпноважений, гарячий, запальний, пристрасний, жагучий.
ТЕМРЯВА, пітьма, морок, мряка, *жм.* пбтемок, потемки, *(напівморок)* стума; *П.* відсталість, некультурність, неписьменність; & темнота, темінь, тьма.
ТЕНДЕНЦІЙНИЙ, ідейно спрямований; *(підхід)* упереджений, необ'єктивний, з тенденцією, з певним ухилом.
ТЕНДЕНЦІЯ, *(розвою)* напрям, течія; *(до чого)* нахил, потяг; *ФР.* прагнення, намір; *(твору)* ідея, провідна думка, спрямування, *г.* наставлення, настанова; *(забобонна)* упередження.
ТЕНДІТНИЙ, делікатний, витончений, ніжний; *(- будову)* тонкий, не масивний; *(хто)* крихкотілий, неміцний, слабкий; *(- душу)* дітклива, вразливий; *(- міру вияву)* ледь помітний /відчутний/.
ТЕНЕТА, *д!* СПТКА.
ТЕНОР, *д!* ГОЛОС, *пі* СПІВАК.
ТЕОЛбПЯ, *д!* БОГОСЛІВ'Я.

ТЕОРЕТИЗУВАТИ, розвивати теорії; *ЖМ.* розумувати, мудрувати, розводити теорії.

ТЕОРЕТИЧНИЙ, не практичний, абстрактно-логічний; *(обрахунок)* математичний.

ТЕОРІЯ, *(Дарвіна)* вчення, учення; *(недоведена)* гіпотеза; *мн.* **ТЕОРІЇ,** *ЗН. ЖМ.* вигадки, фантасмагорії.

ТЕПЕР, нині, зараз, за наших часів; *(саме зараз)* отепер; *ФР.* відтепер /*н.* тепер я герой/; *(з* **нст.** *аг* уже) на цей раз /*н.* тепер уже заснув/; & тспіірки, тепереньки, теперечки.

ТЕПЕРІШНІЙ, нинішній, сьогоднішній; сьогорічний; СУЧАСНИЙ; *(рік)* ПОТОЧНИЙ.

ТЕПЛИЙ, не гарячий і не холодний; *(трохи)* літеплий; *(край)* південний; *(одяг) ок.* зогрівущий; *(- місце)* нагрітий; *(- хату)* утеплений, опалений; *П. (погляд)* привітний, приязний, доброзичливий; *(- ставлення)* душевний, щиросердий, сердечний, дружній; *(ледве) ІД.* ледве живий; & тепленький, теплесенький, теплішенький, теплуватий.

ТЕПЛИЦЯ, орапжерія, *сов.* оранжерея.

ТЕПЛИЧНИЙ, оранжерійний; *(витвір)* штучний; *П.* незагартбваний, знііжений, розніжений, пещений, *жм.* мазаний.

ТЕПЛІТИ, теплішати; *(- свічку)* ледве блимати; *(- .життя в тілі)* жевріти, тремтіти.

ТЕПЛО, теплота; *(у хаті)* дух; *(на дворі)* тепла погода, теплінь, *поет,* літепло; *її.* доброта, сердечність, щирість, доброзичливість, теплість; *ФР.* тепле житло.

ТЕПЛОВИЙ, термальний, термічний.

ТЕРАПЕВТ, див. ЛІКАР.

ТЕРАСА, *(ярус рельєфу)* уступ, *мн.* пади, *ок.* пороги; *(похила)* спадина; *(пасовисько в горах)* полонина; *(при хаті)* веранда; ***п!*** ЯРУС.

ТЕРЕБИТИ, *(овочі)* очищати, оббирати; *(горох)* лущити; *(в руці)* м'яти; *Р.* термосити; *(сало) ВУЛ.* жерти; *Д.* торочити.

ТЕРЕВЕНИТИ, **балявдрасити,** теревені правити /розводити/, баляндраси правити /розпускати, торочити/, баляси точити, *д.* талабанити, белебенити; *п!* БАЗІКАТИ.

ТЕРЕВЕНІ, баляндраси, баляси; НІСЕНІТНИЦІ, дурниці; & теревені-вені.

ТЕРЕЗИ і **ТЕРЕМ,** *д! від.* ВАГИ і БАШТА.

ТЕРЕН = ТЕРИТОРІЯ, земельний простір; *(села)* земельне володіння /посілість/, *фр.* межі, кордони; *(ферми)* земельна власність, земля; *(розселення /кого/)* ареал, регіон, простір.

ТЕРИТОРІЯЛЬНИЙ, *(діялект)* місцевий, тереновий; *(- води)* надбережний, прибережний.

ТЕРКОТІТИ, ТЕРКОТАТИ, ТОРОХТІТИ; *(- комах)* цвіркотіти, цвіркати, тирчати.

ТЕРЛИКАТИ, *див.* ГРАТИ.

ТЕРМІН, 1. реченець, *зап.* строк; *(випробовчий)* період; *(вказаний)* дата; 2. *(спеціяльний) ЛІНҐ.* слово, вислів, вираз, *кн.* лексема.

ТЕРМІНОВИЙ, *д!* НЕГАЙНИЙ; *(- діло)* **шпаркий,** екстрений.

ТЕРМІТ, *д!* МУРАШКА.

ТЕРМОМЕТР, тепломір, *жм.* градусник.

ТЕРНИСТИЙ, *(ШЛЯХ)* устелений терням, *П.* важкий, тяжкий, трудний, хресний, СТРАДНИЦЬКИЙ, повен труднощів /страждань/.

ТЕРНОВИЙ, з терну; *(байрак)* тернистий; *(колір)* густосиній; *(вінок)* мученицький, страдницький.

ТЕРОР і **ТЕРОРИЗУВАТИ,** *д!* РОЗПРАВА і ЗАЛЯКУВАТИ.

ТЕРПЕЛИВИЙ і **ТЕРПЛЯЧИЙ,** *г.* витривалий...

(біль) кн. щемливий; *(- сльози)* пекучий, гіркий; & терпкуватий.

ТЕРПНУТИ, дерев'яніти, німіти, ціпеніти; *(- губи)* стягатися; *(- серце)* завмирати, холонути; *(зо страху)* умлівати, зомлівати, *р.* обімлівати.

ТЕРПУГ, підпилок, *(для дерева)* рашпіль; & терпужок.

ТЙРТИ, витирати, натирати, протирати, обтирати, перетирати, *(тіло)* розтирати, *(шкіру)* шмугляти, *(підлогу)* шарувати; *(у пальцях)* м'яти; *(руки)* затирати; *(- чобіт)* СОВ. муляти, тиснути, гризти.

ТЕРТИЙ, розтертий, протертий, перетертий; *(- солому)* потовчений, розім'ятий; *(хто) ЗАП.* бувалий, досвідчений.

ТЕРТИСЯ, обтиратися *і п. ф. від* ТЕРТИ; *(коло ніг)* лащитися; *(між людьми)* крутитися, обертатися; *(коло кого)* товктися, перебувати; *(у нерішучості)* вагатися, м'ятися, *о.* тертися-м'ятися.

ТЕРТИПЯ, *д!* ДОШКА; & тартйця.

ТЕРТЯ *мн., П.* непорозуміння, незгоди, суперечки, сутички, чвари.

ТЕС, *див.* ДОШКА.

ТЕСАТИ, *(колоду)* обтісувати, *(клепку)* витісувати, *(стругом)* стругати.

ТЕСЛЯ і **ТЕСЛЯР,** *д.* сокйрник; *(мебляр)* столяр; *(коліс)* колісник, стельмах.

ТЕСТАМЕНТ, *див.* ЗАПОВІТ.

ТЕХНІКА, *(заводська)* обладнання, *жм.* машинерія; *(перекладу) П.* вправність, уміння, майстерність.

ТЕХНІЧНИЙ, пов'язаний з технікою; *(- с. г. культуру)* промисловий; *(персонал)* допоміжний, *ок.* спомагавчий, обслуговчий; *(- деталі пляну) ТІ.* другорядний, не головний, формальний; *(термін)* спеціальний.

ТЕЧІЯ, *(річки)* плин, *д.* плив, */швидка/* БИСТРИНА, */верхня/* верхів'я, */нижня/* пониззя, низ; *ЖМ.* струмок, течійка, річечка; *ФР.* струмінь; *(життя)* перебіг, біг; *(людська)* потік; *(політична)* напрям; *(підводна)* таємна опозиція/напрям/.

ТИКАТИ, 1. *(у що)* встромляти, втикати, *я. ф.* тик */ÏÏ.* малий тик пальцем/, *(в руку)* СУНУТИ; *(рогом)* колоти; *(пальцем)* тицяти, штрикати, *П.* указувати; *(носа)* пхати; *(дулі)* показувати, сукати; *(слова) ЖМ.* приклала...

дати; *док.* ТИКНУТИ і ТКНУТИ, *(куди)* запхати, засунути, *П.* діти; *(кулаком)* вдарити; 2. говорити «ти».

ТИЛ, *(на війні) г.* запілля; *п-к* ТИЛОВИЙ, *в-й* запільний; *п-к* **ТИЛЬНИЙ,** задній, хвостовий, потиличний, *(бік)* зворотний, *б.* з. зворотній, не лицьовий.

ТИМ БІЛЬШЕ *ід.,* тим паче; *(в кінці думки)* і того більше, і ПОГОТІВ.

ТИМІЯМ, *сов.* **ФІМІАМ,** *(речовина)* ладан; *ЇЇ.* гаряча похвальба, лестощі, дитирамби.

ТИМЧАСОВИЙ, нетривалий, несталий, непостійний, *(- захоплення — ще)* хвилинний, минущий, скороминущий; & часовий.

ТИН, *д!* ОГОРОЖА; & тинок, *зб.* **тиння.**

ТИНКТУРА, настоянка, *сов.* настій.

ТИНЯТИСЯ, блукати, ВЕШТАТИСЯ, валандатися, сновигати, швендяти, волочитися, *д.* валасатися, *(заглядаючії кудись)* никати; *(без діла)* огинатися; *(селами)* мандрувати; *(по чужих хатах) р.* тьбпатися, *ІД.* жити в чужих людей.

ТИП, *(машин)* модель, зразок, марка; *(у творі)* герой, персонаж; *(людей)* гатунок, категорія, сорт; *(цікавий)* індивід, індивідуум, екземпляр, *(підозрілий)* СУВЄКТ. *д.* фрукт.

ТИПОВИЙ, *(образ)* яскраво виявлений /окреслений/; *(- рису)* характерний, притаманний, властивий, природний; *8с р.* **типічний;** **ТИПОВИЙ,** *д!* СТАНДАРТНИЙ.

ТИР, стрільбище.

ТИРАЖ, *(льотерн)* рочигри, *соє.* розиграш; *(книжки)* наклад.

ТИРАН, *д!* ДЕСПОТ; *(для кого)* мучитель, *(в родині)* варивода, самодур.

ТИРАНИТИ, *д!* МУЧИТИ.

ТИРАНІЧНИЙ, деспотичний, диктаторський, свавільний.

ТИРАНІЯ, деспотизм, сваволя; *(в родиш)* самодурство; & тиранство.

ТИРСА, *(від пиляння)* трачйння; *(трава)* ковила.

ТИСК, тиснення, *г.* нагніт; *(атак)* натиск; *(в юрбі)* ТИСНЯВА; *(людей)* здвиг, стовпище; *ФР.* примус /*н.* під тиском/; *(дія)* натискання, стискання, стиск.

ТИСНУТИ, **давити,** натискати, надавлювати, *(руку)* стискати, здавлювати, здушувати, *р.* тискати; *(на двері)* напирати, налягати; *П.* гнобити, пригнічувати, утискати; *(на кого)* чинити тиск, тяжіти над; *(ворога) зап.* тіснити; *(в собі)* затамовувати, глушити, тлумити; *(- чобіт)* муляти; *(морально)* гнітити; я/ НАПОЛЯГАТИ.

ТИСНУТИСЯ, *(до кого)* тулитися, притулятися, сусідитися; *(до науки)* тягнутися; *(в гурт)* СКУПЧУВАТИСЯ, роїтися; *(- думки)* напосідати; *(в юрбі)* пробиратися, пхатися; *(- дим)* просочуватися, продіставатися; *(- сльози)* підступати, підкочуватися

ТИСНЯВА, *(в юрбі)* тиск, штовханина, *р.* товча, *сов.* товкотнеча; *Р.* тіснота.

ТИТАН і **ТИТАНІЧНИЙ,** *д!* ВЕЛЕТЕНЬ і ВЕЛИЧЕЗНИЙ.

ТЙТАР, *д!* **СТАРОСТА.**

ТИТУЛ, звання, РАНГ, чин, *(духовний)* сан, *(науковий)* ступінь; *(книги)* назва, заголовок, перша сторінка.

ТИТУЛУВАТИ, *д!* НАЗИВАТИ, ІМЕНУВАТИ; *&р,* титулювати.

ТИХИЙ, неголосний, негучний, ледве чутний; *(степ)* безгомінний, безмовний, безшелесний; *(плач)* глухий; *(- повітря)* непорушний, безвітрий; *(- річку)* тиховодий, тихоплинний; *(- море)* спокійний, без хвиль, штильовий; *(- гавань)* сонний, затишний; *(сон)* безтурботний; *(- свято)* не бучний, непишиий, скромний; *(хто)* лагідний, незлобивий, тихомирний, смирний, *(- худобу)* плохий; *(- слово)* приязний, доброзичливий; *(вітер)* слабкий, легенький, не буряний, тиховійний; *(- світло)* не різкий, не яскравий, тихосвітний, тихосяйний; *(- ходу)* повільний, нешвидкий, тихохідний; & тихенький, тихесенький, тихісінький.

ТИХНУТИ, затихати, стихати, мовкнути, замовкати; *(- болі)* слабшати, зникати.

ТИХО *пр.,* неголосно *і п. ф. від* ТИХИЙ, *о,* тихо, як у вусі /хоч мак сій, хоч би тобі слово/.

ТИХЦЕМ, *див-* СТИХА.

ТИЦЯТИ, тицькати, *п. ф.* тиць */я,* малий тиць дулю/; *(гострим)* штирхати; *пі* ТИКАТИ.

ТИЧКА, жердина, тичина, віха, *(висока)* ЩОГЛА; *(- всохлу рослину)* стебло; *(як знак)* **ЦІХА.**

ТИША, спокій, мовчанка, *с.* мертва /первовічна/ тиша, тиша, як у вусі; *(на морі)* штиль; *(на війні)* затишшя; *(в душі) П. кн.* утихомирення.

ТІКАТИ, *(від кого)* бігти, утікати, *о.* брати ноги на плечі, мазати /підмазувати/ п'яти /салом/, показувати потилицю /хвіст/, давати драла /драпака, ходу/, братися в ноги, *жрг.* нарізати, рвати кігті; *(з ітр. сл.* початий *ІД. док.* вдарити навтікача; (- *армію)* відступати, рятуватися втечею; *(з дому)* покидати *що; (з неволі)* визволятися; *(до кого)* приєднуватися, приставати; *(від людей)* цуратися *кого; (діла)* уникати, ухилятися від; *(- туман)* зникати, пропадати; *пак.* ТІКАИ/ТЕ/! забирай/те/ся!; *док.* ВТЕКТИ, накивати п'ятами, врізати поли.

ТІЛЕСНИЙ, *(- кару)* фізичний; *(- втіхи)* плотський; *(колір) р.* тілистий.

ТІЛИСТИЙ, *д!* ГЛАДКИЙ, ТІЛЕСНИЙ.

ТІЛО, *(геометричне)* фігура; *(небесне)* планета, зірка, комета; *(грішне)* плоть; *(мертве)* труп; *(дуба)* стовбур; *(тварини)* туша; *(судна)* корпус; *(гармати)* люфа, *о.* хобот, *сов.* ствол; *(єдине) ІД* моноліт; *пі* ТУЛУБ.

ТІЛОГРІЙКА, *(без рукавів)* безрукавка; *(з рукавами)* фуфайка, ватянка, ватник.

ТІЛЬКИ, *Ч.* лише, виключно, всього-навсього; *ПР.* щойно, тільки но, оце зараз; ледве, трохи */н.* гора тільки мріє/; *ЯК СТЇ.* але, проте, однак.

ТІНЬ, *(місце з тінню)* затінок, холодок, затінь, тіньок, тінява; *(вечірня)* сутінок, присмерк, *с.* темрява, морок; *М-0* відтінок */н.* класти тінь/; *(від кого)* силюета, *св.* силует; *П.* підозра, пляма */н.* кидати тінь/; *(між ким)* непорозуміння; *(чого /на виду/)* відбиток, слід, */у голосі/* натяк; *(небіжчика)* привид, примара; *(- худу особу)* кістяк; *мн.* **ТІШ,** душі померлих, *(минулого)* образи, згадки.

тіньовий, *(бік)* не СОНЯШНИЙ; я. ЗВОРОТНИЙ, негативний; *(уряд)* паралельний, опозиційний, що претендує стати урядущим; *(- економіку)* неоподатковуваний.

ТІПАТИ, трясти, стрясати; *(головою)* хитати, махати; *(тіло)* СМИКАТИ; *(волос вітром)* тріпати, шарпати, розвівати; *(губи)* судомити; *(у трясці)* трусити.

ТІПАТИСЯ, хитатися, коливатися, гойдатися; *(- поли одягу)* метлятися; *(у трясці)* тремтіти, дрижати, труситися; *(від гніву)* здригатися, СІПАТИСЯ, смикатися; *(- серце)* калатати, битися.

ТІСНИЙ, не просторий; *(- вулицю)* не широкий, вузький; *(день)* короткий, малий; *(- кільце)* щільний, зімкнений; *(- коло)* обмежений; *(зв'язок)* міцний; *(контакт)* найтісніший; & тісненький, тіснуватий.

ТІСНИТИ, *(ворога)* тиснути, відтискати, гнати, налягати /напирати/ па *кого; П.* гнітити, утискати; *(груди)* стискати, давити.

ТІСНО *пр,* щільно *і п. ф. від* ТІСНИЙ, *ід.* ніде пальця просунути /яблуку впасти/.

ТІТКА, батькова /матірня/ сестра, дядина, *д-* вуйна, *г.* тета; & тітуся, тітонька.

ТІЧКА, *див.* ЗГРАЯ.

ТІШИТИ, РАДУВАТИ; *(самолюбство)* підігрівати; *(дітей)* забавляти, бавити, **РОЗ?** БАЖАТИ, пестити, доглядати; *(гостей)* ЗВЕСЕЛЯТИ; *(у горі)* втішати, розганяти сум, розраджувати; *(себе думкою) ІД.* багатіти *чим,* плекати *що.*

ТІШИТИСЯ, *(чим)* втішатися, радіти з чого, зазнавати втіхи від *чого; (надією)* мати /плекати/ *що; (з ким)* бавитися, розважатися, веселитися; *(славою)* користуватися, мати **що.**

ТКАНИНА, *д!* МАТЕРІЯ: *(вовняна)* сукно, *(лляна)* полотно, *(декоративна)* плахта, *(в'язана машиною)* трикотаж, *(прозора, мережчаста)* тюль; & тканка, ткання.

ТЛІННИЙ, тимчасовий, минущий, смертний, вмирущий; *(запах)* трупний; *(вплив)* згубний, шкідливий, розтлівущий.

ТЛІНЬ, тління: *(тліннірештки)* прах; *(скінченність життя)* тлінність; *&р.* тлін.

ТЛІТИ, розкладатися, гнити, *(- вогонь)* ЖЕВРІТИ, ледве горіти, *(- життя в комусь)* тепліти, *п.* тремтіти; *(душею, серцем) ІД.* страждати, боліти, потерпати, *сов.* переживати; *(все життя)* животіти, скніти.

ТЛО, фон; *(картини)* задній плян, поле; *П.* основа, грунт.

ТЛУМАЧИТИ, товкмачити, РОЗТОВКМАЧУВАТИ, інтерпретувати, *з.* ясувати; *(невірно)* кривотлумачити, ПЕРЕКРУЧУВАТИ; *(тему)* трактувати; *(з чужих мов)* перекладати.

ТОБТО ся., себто, або інакше, *ід,* іншими слонами, інакше кажучи, *зет.* сиріч.

ТОВАР *зб.,* крам; *(шевський)* шкіра; *кн.* велика рогата худоба, *од. зб.* товарйна.

ТОВАРИСТВО, середовище, коло знайомих, *(високе)* світ; *ФР.* громада, гурт; *(веселе)* компанія, тепла компанія, гоп-компанія; *(тверезости)* спілка, організація,'об'єднання; *(аматорів)* клюб, *сов.* клуб, *(таємне)* орден; *(низове) ІСТ.* побратимство, військо /запорізьке/; *ЗСТ* дружба, товариськість.

ТОВАРИСЬКИЙ, дружній, приятельський; *(- стосунки)* приязний, доброзичливий; *(суд) громадський; (хто)* компанійський, артільний; *(матч)* не турнірний: *п!* ЗЛАГІДЛИВИЙ.

ТОВАРИШ, друг, приятель, *ур.* брат, побратим, *ф.* панібрат; *(духом)* однодумець, споборник, *(у ділі)* співучасник, компаньйон, партнер, *(на слуоїсбі)* колега, *(в дорозі)* супутник; *(прокурора) Б. З.* заступник, помічник; *(низовий) ІС.* СІЧОВИК.

ТОВАРИШУВАТИ, *(з ким)* приятелювати, дружити, тримати спілку; *(кому /в дорозі/)* товаришйти, супроводити *кого.*

ТОВКМАЧИТИ, товкти, трамбувати, *(у що)* заштовхувати, пхати; *(те саме)* торочити, твердити, затягати /співати/ своєї, *жм.* туркати; *(істину)* ТЛУМАЧИТИ; *(кого)* дубасити, бити.

ТОВКТИ, *(у ступі)* дробити, розтирати; *(траву)* ТОПТАТИ; *(посуд)* бити; *(те саме)* повторювати, ТОВКМАЧИТИ; *(кого)* дубасити, бити; *(напам'ять)* визуджувати.

ТОВКТИСЯ, битися; *(по хаті)* метушитися, крутитися, вертітися, поратися *де; (без діла)* огинатися; *(по судах)* тягатися; *(на місці)* топтатися, ТУПЦЮВАТИ.

ТОВПИТИСЯ, купчитися, скупчуватися, ТИСНУТИСЯ, стояти юрбою, юрмитися.

ТОВСТИЙ, не тонкий, ГРУБИЙ; *(- теку)* набитий; *(хто)* ситий, гладкий, вгодований, дебелий; *(- губи)* м'ясистий, опуклий; *(голос)* густий, басистий; *(сон)* міцний; &

товстенький, товстесенький, товстенний, товстезний, товстелезний, товстющий.

ТОВСТІТИ, гладшати, гладнути, повнішати, товстішати, товщати, грубнути, нагулювати жир, обростати тілом, нагулювати /набиратися/ тіла.

ТОВСТУН, гладун, *д,* товпига, *(- дитину)* опецьок, оклецьок; *пі* ЧЕРЕВАНЬ.

ТОВЧОК, *див.* ТАНДИТА.

ТОДІ *tip.,* не тепер, у той час, на ту пору; *(із сл.* якраз) тої миті; *(після чого)* потім; *ФР.* в такому разі, раз так /*н.* тоді йди сам/.

ТОДІШНІЙ, тогочасний, колишній, не сучасний, не теперішній; *пі* МИНУЛИЙ.

ТОЖ *сп.,* отож; саме тому /через те/; *ЯК Ч.* ж /«. тож треба так = треба ж так/.

ТОЙ, не цей, тамтбй, отой; *(рік)* минулий; *(день)* названий, згаданий; *(берег)* протилежний; *(світ)* потойбічний, загробний; *(з ч.* не) не такий /як має бути/.

ТОКСИН і **ТОКСИЧНИЙ,** *д!* ОТРУТА і ОТРУЙНИЙ.

ТОЛЕРУВАТИ, *д!* ТЕРПІТИ.

ТОЛОЧИТИ, *(ногами)* топтати, витоптувати; *П.* трощити, нищити; *ЖМ.* бити.

ТОМАТ, /червоний/ баклажан, помідор; *(приправа)* паста /соус, сос/ з помідорів.

ТОМИТИСЯ, стомлюватися; *(у неволі)* каратися, мучитися; *(без діла)* нудитися.

ТОМУ *пр.,* того, через те /це/, тим, з огляду на те; *(з ппр. ч.* от) /о/тож, отим, тим то; *(з нст.* і) то й /*н.* ліг, тому і змерз = ліг, то й змерз/.

ТОН, *д!* ЗВУК; *(мінорний)* лад, тональність; *(голосу)* інтонація; *ФР.* голос /н. підвищувати тон/; *(хороший) П.* манери, поведінка; *(в малярстві)* колір, забарвлення, відтінок, нюанс; *(життя)* спрямованість.

ТОНКИЙ, не товстий, не грубий; *(серпанок)* не густий, прозорий; *(хто)* ХУДИЙ; *(- брови)* вузенький; *(- риси)* витончений, тендітний; *(голос)* високий; *(аромат)* не різкий, ніжний, приємний; *(натяк)* делікатний; *(- різьбу)* ювелірний, філігранний; *(знавець)* досконалий, глибокий; *(розум)* гострий, проникливий; *(- гру)* майстерний; *(на сльози) ІД.* тонкосльозий; & тоненький, тонесенький.

ТОНКОСЛІЗКА і **ТОНКОСЛЬОЗИЙ,** *д!* ПЛАКСІЙ і ПЛАКСИВИЙ.

ТОНУТИ, потопати, топитися, Іти /спускатися/ на дно; *(у снігу)* гризнути; *(у млі)* поринати у *що; (в зелені)* утопати; *(у гаморі)* губитися, розчинятися; *(у крові)* купитися; *(в тумані)* зникати; *(у праці)* заглиблюватися у *що,* віддаватися *чому.*

ТОПИТИ, *(оливо)* розтоплювати, ви-, *(з чим)* с-; *(човен)* затопляти, по-, спускати на дно; *(горе)* заглушувати, тамувати; *(зір)* втбплювати; *П.* губити, руйнувати.

ТОПИТИСЯ, потопати, ТОНУТИ; *(самому)* чинити самогубство; *(- віск)* розтоплюватися.

ТОПТАТИ, *(ногою)* м'яти, витоптувати, товкти, толочити, витолочувати; *(ноги)* трудити, натруджувати; *(чоботи)* стоптувати, зношувати; *(вогонь)* затоптувати; *(закон)* зневажати, нехтувати; *(стежку /до кого/)* протоптувати, *ІД.* вчащати; *(під ноги)* підтоптувати, *ІД.* перемагати; *(закон)* плювати на, не шанувати *чого; (в болото)* затоптувати, мішати з *чим, ІД.* ганьбити, знеславлювати.

ТОРБА, міх, мішок; *(повна) ІД.* багато; & торбинка, торбина; *мн.* **ТОРБИ,** *(напмчні)* сакви, **бесаги,**

ТОРГ, *д!* РИНОК; *(за ціну)* торгування; & торговиця, торжок, торговище; *мн.* **ТОРГИ,** авкціон, *сов.* аукціон.

ТОРГАТИ, смикати, сіпати, шарпати, тіпати, термосити, ворушити, *(вітром)* тріпати.

ТОРГІВЛЯ, купівля-продаж, комерція, крамарство, крамарювання, торг, торги, торгування; *(перед базарним днем)* підтбржя.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ, комерційний, крамарський, з. гендльовий.р. торговий.

ТОРГУВАТИ, крамарювати, гендлювати, базарювати, ярмаркувати, *з.* купцюізати; *(чим)* продавати *що; (що)* КУПУВАТИ, виторговувати; *п-к* **-УЮЧИИ,** що торгує, звиклий /радий, ставши/ ~, зайнятий торгівлею, торгівець, крамар, о.вйставивши на продаж.

ТОРІК **яр.,** того року, минулого року, *зап.* у тім році, у минулім році; & вторік.

ТОРІШНІЙ, тогорішний, тоголітній, *р.* літошній, *сов.* минулорічний.

ТОРКАТИ, /до/торкатися до, */краєчком/*

черкати; *(серце)* хвилювати, ЗВОРУШУВАТИ, розчулювати; *(кого)* зачіпати; *(ліктем)* штовхати, **тручати;** *нак.* **ТОРКАЙ!** рушай!

ТОРКАТИСЯ, доторкатися, приторкатися, дотикатися, черкітися, *(чарками)* цокатися; *(серця)* ТОРКАТИ *що; (теми) П.* зачіпати /порушувати, *г.* заторкувати/що.

ТОРОПІТИ, розгублюватися, бентежитися, соромитися, НІЯКОВІТИ; *пі* ЛЯКАТИСЯ; *дк.* **СТОРОПІТИ,** проковтнути язик, не знати на яку ступити.

ТОРОХКАТИ, тарахкати, *(з кріса)* стріляти; & торохати, торохкотати, торохкотіти.

ТОРОХТІЙ, тарахкало, балакун, *(базіка)* БАЗІКА, талалай, *р.* цвентюх, перебендя.

ТОРОХТІТИ, туркотіти, туркотати; *(- грім)* гуркотіти, грімотіти, гоготіти; *(язиком)* цокотіти, /молоти і/ шеретувати; & торохкотіти, торохкотати.

ТОРбЧИТИ, *д!* ТОВКМАЧИТИ; *ЗН.* базікати, патякати, варнякати.

ТОРТУРИ, *д!* КАТУВАННЯ, МУКИ; & тортурування.

ТОРУВАТИ, *(шлях)* ПРОКЛАДАТИ.

ТОСКНИЙ, тужливий, тужний; *(біль)* терпкий, *кн.* щемливий.

ТОТАЛІТАРНИЙ, *(режим)* недемократичний, неконституційний, однопартійний, комуністичний, фашистський; *пі* АВТОРИТАРНИЙ.

ТОТАЛЬНИЙ, всеосяжний, всеохбпний; повний, абсолютний.

ТОТОЖНИЙ, однаковий, цілком подібний, такий самий, ідентичний, АДЕКВАТНИЙ, *жм.* з одного тіста; *(суттю)* однозначний, рівно-, еквівалентний, *ж.* синонімічний.

ТОЧИТИ, *(деталі)* виточувати; *(дерево)* гризти, переточувати; *(мозок)* свердлити; *(здоров'я)* підточувати; *(вино)* цідити, виціджувати; *(кров із серця)* смоктати.

ТОЧИТИСЯ, *(як п 'янип)* заточуватися, хитатися, губити /втрачати/ рівновагу; *(назад)* задкувати, подаватися; *(- бої)* тривати, продовжуватися, тягтися; *(- процес)* перебігати, іти, минати, відбуватися.

ТОЧКА, *(на чомусь)* цятка; *(найвища)* місце; *(на мат)* місцевість; *(зору)* позиція, *ІД.* погляд; *(відправна)* пункт; *(критична)* межа; *МТ.* місце без виміру; *пі* КРАПКА.

ТОЧНИЙ, не приблизний, *д.* прецизний; *(переклад)* адекватний, тотожний; *(- місце)* конкретний; *(- вістки)* певний, вірогідний; *(опис)* вірний, правдивий, докладний, вичерпний; *(хто)* акуратний, пунктуальний, *нг.* педантичний; *(- науки) г.* стислий; & точнісінький.

ТРАВА, мурава, моріг, *(після викосу)* отава, отавиця, *ЗБ.* РЯСТ; *мн.* **ТРАВИ,** природні /рослинні/ ліки; *пі* ЗЕЛЕНЬ; & *од. зб.* травина.

ТРАВМА, травматичне пошкодження, РАНА; *(психічна)* /нервовий/ стрес.

ТРАВ'ЯНИЙ, з трави; порослий травою, з густою травою; *(покрив)* трав'янистий, травистий, травнистий; *(гокей)* на траві.

ТРАГЕДІЯ, *(клясична)* драма, *(напівкомедія)* трагікомедія; *ТІ. (в житті)* нещастя, горе, *ід.* гірка чара /чаша/, удар долі; *ОК.* нещасний випадок, аварія, катастрофа, стихійне лихо, жахливий злочин; *(існування)* трагізм, жахливість; *пі* КРАХ.

ТРАГІЧНИЙ, *(- долю)* нещасливий, безщасний, безталанний; *(кінець)* жахливий, страхітливий, *а* смертельний; *(- помилку)* непоправний, фатальний; *(стан)* безнадійний, безвихідний; *(мотив)* жалобний, похоронний, слізний; *(жест)* трагедійний.

ТРАДИЦІЙНИЙ, узвичаєний, звичний, що зайшов у традицію, що став традицією.

ТРАДИЦІЯ, узвичаєння, узвичаєність, неписаний закон, звичай; *ПОБ.* звичка, друга натура; *(традиційне правило)* умовність, формальність, форма.

ТРАЄКТОРІЯ, *д!* ЛІНІЯ.

ТРАКТ, *д!* ДОРОГА; *(травний) ІД.* травні органи.

ТРАКТАТ, *д!* ДОГОВІР; *(науковий)* реферат, доповідь, розвідка.

ТРАКТУВАТИ, тлумачити, витлумачувати; *(кого)* ставитися до, обходитися з *ким; З.* частувати, пригощати; *ІСТ.* вести переговори.

ТРАМБУВАТИ, ущільнювати, спресовувати; *(землю)* утрамбовувати, *п!* ТОВКМАЧИТИ.

ТРАМПЛІН, *г.* відекбчня; *(для бойових дій) П.* вихідний пункт, плящдарм, база.

ТРАНСЛЯЦІЯ, *(радіопрограм)* передача, передавання, пересилання.

ТРАНСПЛЯНТАЩЯ, ***(тканини)*** пересадка; & *сов.* трансплантація.

ТРАНСФОРМУВАТИ, *д!* ПЕРЕТВОРЮВАТИ.

ТРАНШЕЯ, *(на війні)* шанець, *сов.* окоп; *пІ* РІВ.

ТРАПЕЗ, *(геометрична фігура) сов.* трапеція.

ТРАПЕЗА, *(у ченців)* обідній стіл; 77. прийняття їжі /обід, **сніданок,** вечеря/, *с.* бенкет, учта; *(на могилі) ур.* тризна; *(на столі)* їжа, страва; *(у монастирі) 3.* їдальня, *як ім.* трапезна.

ТРАПЕЗУВАТИ, їсти, обідати, *кн.* приймати їжу, *с.* бенкетувати.

ТРАПЛЯТИ, потрапляти, потрафляти; *(у ціль)* влучати.

ТРАПЛЯТИСЯ, бувати, ставатися, приключатися, лучатися, діятися, коїтися, відбуватися, *г.* трафлятися; *(- день)* випадати; *(під руку)* підвертатися, потрапляти; *(раз-у-раз)* зустрічатися, здибатися; *док.* **ТРАПИТИСЯ,** сколотитися; *(- гостя)* нагодитися.

ТРАСА, *(майбутнього каналу)* лінія; *(повітряна)* ШЛЯХ; *(кулі)* слід, траєкторія.

ТРАСУВАТИ, *(шлях)* накреслювати */на земчі/*тичкувати; *(- кулю)* лишати слід /хвіст/.

ТРАТИТИ, витрачати, розтрачувати, робити витрати; *(сили)* втрачати, губити; *(марно)* марнувати, дармувати, переводити, МАРНОТРАТИТИ; *(сльози)* лити, проливати.

ТРАУРНИЙ, *(спів)* похоронний, жалобний, жалібний; *П.* сумний, смутний, скорботний.

ТРАФАРЕТ, ***П.*** **шабльон,** штамп, стереотип, *сов.* шаблон; ***пі*** СТАНДАРТ.

ТРАФАРЕТНИЙ, шабл/ь/онний, шабльонбвий, (77. — *ще)* ЗАЯЛОЖЕНИЙ; *пі* СТАНДАРТНИЙ.

ТРЕБА *пр. CJL,* потрібно, необхідно, слід, с. до скрути /до зарізу/ треба; & *жм.* тра, тре.

ТРЕМТІННЯ, тріпотіння, дрижання, *кн.* трепет, *жм.* трясця, ДРИЖАКИ, *г.* трема.

ТРЕМТІТИ, дрижати, ТРЯСТИСЯ, дриготіти, вибивати /юти, хапати/ дрижаки, *(у трясці)* труситися, битися, тіпатися; *(- осику)* хитатися; *(- землю)* двигтіти, ЗДРИГАТИСЯ; *(- голос)* перериватися, вібрувати, бриніти; *(- світло)* мигтіти, мерехтіти; *(- повітря)* **коливатися;** *(- життя в тілі)* жеврі-ти, тліти; 77. *(перед ким)* тріпотіти, тріпотати, трусити штанами, боятися /побоюватися/ *кого; (за кого)* потерпати, турбуватися, тліти душею /серцем/, уболівати, дбати, *св.* переживати; *(над кіш)* побиватися за *ким; (над чим)* трястися.

ТРЕМТЛИВИЙ, *(- світло)* мерехтливий, миготливий, тріпотливий; *(- голос)* переривчастий; 77. боязкий, полохливий; *(- чекання)* схвильований; & тремкий,тремтячий.

ТРЕНЕР і **ТРЕНУВАТИСЯ,** *д!* СПОРТСМЕН і ВПРАВЛЯТИСЯ.

ТРЕСТ і **ТРЕТИРУВАТИ,** *д!* ОБ'ЄДНАННЯ і ЗНЕВАЖАТИ.

ТРЕТЕЙСЬКИЙ, *(суд)* арбітражний, мировий, *ІД.* арбітраж.

ТРИБ, *Т.* шестірня, трибок; *(життя) П.* спосіб; *(заведений)* хід, порядок.

ТРИБУН і **ТРИБУНАЛ, а.'** *від.* ОРАТОР і СУД.

ТРИБУНА, *(для промов)* КАТЕДРА; *(на стадіоні) ПРВ. МИ. з. г.* ступенійця.

ТРИВАЛИЙ, протяжний, довгочасний, довготривалий; *(час)* довгий, */до без кінця/* БЕЗКОНЕЧНИЙ; *(процес) МЕД* хронічний, затяжний; *Р.* тривкий.

ТРИВАТИ, тягтися, продовжуватися, *(- погоду)* триматися, *(- бої)* точитися; *(у чомусь /- життя/)* бути, існувати.

ТРИВІЯЛЬНИЙ, *д!* БАНАЛЬНИЙ; *(спосіб)* примітивний.

ТРИВКИЙ, міцний, дужий, сильний; тривалий, сталий; 77. стійкий, твердий, непохитний; *(- опертя)* надійний, непорушний; *(до посухи)* витривалий.

ТРИВНИЙ, ЇСТІВНИЙ, ПОЖИВНИЙ, *С.* СИТНИЙ; & травний,стравний.

ТРИВОГА, метушня, шарпанина, торганйна, переполох, *с.* паніка; *(душевна)* збентеження, неспокій, хвилювання; *(за кого)* уболівання; *ФР.* гвалт, сполох, *г.* алярм; *(на морі)* аврал; *пі* ПАНІКА; *мн.* **ТРИВОГИ,** *(земні)* клопоти, **турботи.**

ТРИВОЖИТИ, *(кого)* непокоїти, бентежити, занепокоювати, зворушувати, хвилювати, викликати тривогу в, *о.* тенькати в серці *кому; (чим)* турбувати, завдавати клопоту, переполбшувати, *с.* лякати; *(вночі)* не давати спати; *(сон)* порушувати, переривати; *(уяву) ІД.* перевертати все в голові; ***(псів)*** дратувати.

ТРИВОЖИТИСЯ, побиватися за *ким,* уболівати /потерпати/ за *кого, і п. ф. від* ТРИВОЖИТИ; *(- птахів)* полохатися.

ТРИВОЖНИЙ, турботний, неспокійний, бентежний, *с.* панічний; *(час)* небезпечний.

ТРИЗНА, ТРИЗУБ і **ТРИКОТАЖ,** *д! від.* ТРАПЕЗА, ГЕРБ і ТКАНИНА.

ТРИМАТИ і **ДЕРЖАТИ,** не **відпускати,** не випускати, не попускати; *(дім)* утримувати, вдержувати; *(стелю)* підтримувати, піддержувати; *(без причини)* затримувати, не пускати, не звільняти; *(коней в русі)* стримувати, притримувати; *(віддаль)* зберігати; *(слово)* додержувати /дотримувати/ *чого; (коня)* мати, володіти *ким', (зло у серці)* таїти; *(іспит)* складати; *(себе)* поводити; *(уліво)* рухатися, повертати.

ТРИМАТИСЯ і **ДЕРЖАТИСЯ,** *(за що)* не падати, вхопившися /вчепившися/ за; *(на чому)* грунтуватися, базуватися, спиратися на *що; (на кому)* існувати /жити, діяти/ завдяки *кому, (ледве)* висіти на волоску /на чесному слові/; *(впевнено)* тримати хвіст угору; *(на віддалі)* перебувати, зберігати *що; (на воді)* утримуватися; *(на людях)* поводитися; *(в бою)* не здаватися, не відступати, твердо стояти; *(перед спокусою)* стримуватися, кріпитися; *(поглядів)* додержувати/ся/, дотримувати/ся/; ***(купи)*** *ІД.* бути цілістю, не ділитися, не розкладатися, зберігатися.

ТРИНЬКАТИ, *д!* МАРНОТРАТИТИ; *(на гітарі)* бренькати.

ТРИРОГАТІВКА, *(трикутній капелюх)* рогатівка, трирогатйнка, *сов.* треуголка.

ТРІЙЦЯ, триєдиний Бог; *ЖМ.* трійка, ***кн.*** тріяда, тріюмвірат; *(- свято)* Зелені свята, а. тройця.

ТРІПАТИ, *(одяг)* витріпувати, обтріпувати; *(чубом)* стріпувати, хитати; *(- серце)* битися, калатати; *пі* ТРІПОТІТИ; *док.* **ПОТРІПАТИ,** *(довго)* попотріпати.

ТРІПОТАТИ і **ТРІПОТІТИ,** *(крильми)* стріпувати; *(- прапор)* маяти, лопотіти.

ТРІСКА, скіпка, скалка, *(стругана)* стружка; *мн.* **ТРІСКИ,** друзки, дрізки.

ТРІСКАТИ, тріщати, *(пугою)* ляскати, тряскати, *(дверима)* грюкати; *(- замок)* клацати, затріскуватися; *(з напруги)* ТРІСКАТИСЯ, лопати/ся/, лускати, розколюватися; *(сало) Ф.* УМИНАТИ, їсти; *дк.* **ТРІСНУТИ,** *(- замок)* затріснутися, клацнути.

ТРІСКАТИСЯ, ТРІСКАТИ, репати/ся/, *(- землю — ще)* розсідатися, розколюватися.

ТРІСКІТ, лускіт, хряскіт, хруск/іт/; & тріск/отня/, тріскотнеча, тріскотнява.

ТРІСКОТАТИ, *д* ТРІЩАТИ; *(язиком)* цокотіти, торохтіти; *(- комах)* цвіркотіти.

ТРІСКУЧИИ, тріскотливий, *(що клацає)* ляскучий; *(мороз)* лютийауискрипучий, шпаркий; *(- фрази)* 77. гучний, пустодзвонний, беззмістовний, помпезний, пустопорожній, пишномовний; &тріскотючий.

ТРІЩАТИ, тріскати, лускати, *(- мотор)* тиркотіти, тиркотати; *(раз-у-раз)* тріскотіти, тріскотати; *(- комах)* цвіркотіти, скрекотати, сюрчати; *(язиком)* цокотіти, торохтіти, ляскотіти, */дрібно/* дріботіти; *(по всіх швах)* розсідатися; *(- мороз)* лютувати; *(- кістки)* ХРУСКОТІТИ.

ТРІЩИНА, а! ШКАЛУБИНА, ШПАРА; *(між А і Б) ТІ.* непорозуміння, *с.* ТЕРТЯ.

ТРІОМФ, блискучий успіх, перемога, *ур.* торжество; & *сов.* тріумф.

ТРІЮМФАЛЬНИЙ, *(марш)* переможний, урочистий; & *сов.* тріумфальний.

ТРІЮМФУВАТИ, торжествувати; *(перемогу)* святкувати, *(у двобої)* перемагати; *пі* РАДІТИ; *п-к* **-УЮЧИЙ,** шо **Тріюмфує,** радий святкувати перемогу, п'яний від перемоги, сповнений радістю перемоги, тріюмфатор, тріюмфальний, урочий, урочистий.

ТРОН, *(царський)* крісло; Я. ПРЕСТІЛ.

ТРОСТЯНИЙ, тростиновий, тростинний.

ТРОТУАР, *у.* пішохід, *г.* хідник.

ТРОФЕЙ, *(у бою)* здобич; *(шкіра з голови)* скальп; ЖМ *(свідокуспіху)* пам'ятка.

ТРОХИ *пр.,* дещо, крихту, дрібку; *(лікар)* до деякої міри, якоюсь мірою; *(йти)* недалеко, *(жити)* недовго, *(побити)* легко, не ду-

же; *(чого)* небагато, мало, на макове зерня; *(з ч.* не) ледве не, мало не; & трошки, **трішки,** трошечки, трішечки.

ТРОЩИТИ, ламати, розбивати; *(ворога)* громити, нищити, розтрощувати; *(сало)* уминати; *(насіння)* лузати, гризти.

ТРОЮДИТИ, *д!* ЯТРИТИ; *(серце)* краяти, шматувати.

ТРОЯКИЙ, трійчастий, троїстий, потрійний.

ТРУБА, *г.* рура; *(мідна)* духовий струмент; *(похідна військова)* сурма; & трубка, трубочка; *п. ф.* **ТРУБКА,** дудка, *г.* рурка; *п. ф.* **ТРУБОЧКА,** *(дуже мала)* капіляр.

ТРУБАДУР, *д!* КОБЗАР; *Ц.* співець хвали, прославитель, панегірист, адепт.

ТРУДИТИ, *(себе)* натруджувати, перевтомлювати, переобтяжувати, *(очі)* стомлювати; *З. П.* завдавати клопоту /труду/, обтяжувати, заклопбчувати, турбувати.

ТРУДІВНИК, невтомний робітник /працівник/, *як ІЛІ,* трудящий, *ф.* трудяга, трудяка, *ур.* трудар, роботар; *пі* **ПРАЦІВНИК.**

ТРУДНИЙ, *(- ходьбу)* виснажливий; *(день)* великотрудний; *(- руки)* натруджений; *(- серце)* наболілий, пережитий; *(момент)* скрутний, критичний,

ТРУДНОЩІ, утруднення, ускладнення, *жм.* труднація; *(росту)* митарства, проблеми, хвороби; *(побутові)* клопоти, нестатки, злидні, нужда; *П.* ПЕРЕШКОДА, завада.

ТРУДОВИЙ, *(стаж)* робочий; *(гріш)* зароблений, запрацьований, віпрацьований, труджений; *(- життя)* мозоляний, натруджений; *(- резерви)* трудівничий; *(рід)* трудящий, роботящий, працьовитий, *кн.* працелюбний, трудівливий.

ТРУДЯЩИЙ, *як ім.* ТРУДІВНИК; (/«а; ТРУДОВИЙ, *д.* робітний.

ТРУЇТИ, ОТРУЮВАТИ; *(щастя)* затьмарювати; *(кров цілунком)* збуджувати, запалювати.

ТРУНА, домовина, ГРІБ, *р.* деревище; *(кеш 'яна)* саркофаг, рака; & трумна, трунва.

ТРУНОК, напій, пиття; *(цілющий)* лік, ліки; *(трупний)* отрута; Г. горілка.

ТРУП, мертве тіло, *ур.* прах, останки; *п!* МЕРТВЯК.

ТРУПА і **ТРУПАРНЯ,** *д! від.* КОЛЕКТИВ і МОРГ.

ТРУС, *(поліційтш)* обшук, трусанина; *(землі)* землетрус; *ЖМ.* метушня, зам'яття.

ТРУСИТИ, струшувати, трясти, витрясати, роз-, *С.* трусом трясти; *(сажу)* витрушувати, *(груші)* об-; *(від холоду) НЕОС.* морозити, колотити, тіпати; *(на возі)* підкидати; *(- мжичку)* сіяти; *(пір'я птахами)* губити, **ронити;** *(піском)* натрушувати /посипати, розсипати, **розсівати/** *що', (хату)* обшукувати, робити трус /обшук/ *де; (чисто все)* перешукувати, перетрушувати.

ТРУСИТИСЯ, трястися, тремтіти, дрижати, здригатися; *(перед ким, над чим)* ТРЕМТІТИ; *(за свою шкуру) ІД* ПОТЕРПАТИ; *(заміж /пре. з ч.* аж/) прагнути, бажати, *неос.* кортіти; *(- сніг)* сипатися, сіятися.

ТРУСЬКИЙ, *(віз)* трясучий, тряський; *(грунт)* хиткий, хисткий, хитливий, хибкий.

ТРУТА і **ТРУТИЗНА,** *д!* **ОТРУТА;** *(отруйна рослина)* трута-зілля; & трутгіна.

ТРУТЕНЬ, *(у бджіл)* самець; *(хто) П.* дармоїд, нероба, паразит; &трут.

ТРУХЛИЙ, ТРУХЛЯВИЙ, перетрухлий, порохнявий, гнилий, зотлілий; *(хто) Р.* старий.

ТРУХЛЙНА і **ТРУХЛЯТИНА,** порохня, порохно; & трухлявина, трухло; *пі* ГНИЛЬ.

ТРУХНУТИ і **ТРУХЛІТИ,** трухлявіти, порохнявіти, гнити, перетлівати.

ТРЮК, *(у цирку)* карколомний номер /викрутас/; *(пілотажу)* фігура; *(у політиці)* виверт, витівка, несподіваний поворот /крок, захід/.

ТРЮМО, *див.* **ДЗЕРКАЛО.**

ТРЯСОВИНА, драговина, драгва, БОЛОТО, *г.* млака; & трясовиння, трясовйця.

ТРЯСТИ, ТРУСИТИ, *Р* тріпати; *(на возі)* підкидати; *(кулаком)* стрясати; *Р.* обшукувати.

ТРЯСТИСЯ, ТРУСИТИСЯ; *(- мур)* хитатися, здригатися, двигтіти, ходити ходором; *(на холоді)* ТРЕМТІТИ, вибивати Л'сти, хапати/ дрижаки, цокотіти зубами; *(над чим)* дуже берегти *що; (до чого /з ч.* аж/) прагнути /бажати/ *чого /н.* аж трясусь до діла/.

ТРЯСЦЯ, лихоманка, малярія, *д.* поганка; & трясучка; *п!* ГАРЯЧКА.

ТУАЛЕТА, *сов.* **ТУАЛЙТ,** *ЗБ.* одяг, убрання; *(дія)* опоряджання /вмивання, одягання/; *(хатня) г.* лазнічка; *(громадська)* УБИРАЛЬНЯ, *г.* виходок, *вул.* нужник, сартйр.

ТУБЕРКУЛЬОЗА, *у.* сухоти, *сов.* туберкульоз.

ТУБЕРКУЛЬОЗНИЙ, сухотний, сухітний; *ЯК ЇМ.* сухотник, сухітник, туберкульозник.

ТУБІЛЕЦЬ і **ТУБІЛЬНИЙ,** *д!* АБОРИГЕН і АБОРИГЕННИЙ.

ТУГА, скорбота, сум, смуток, *р.* тужба, *д.* банність, *(за рідним краєм)* носталгія.

ТУГИЙ, *(лук)* натягнений, стягнений; *(- косу)* тужавий, щільний, щільно сплетений; *(бинт)* тісний; *(гаман)* набитий; *(овоч)* налитий, соковитий; *(м'яз)* пругкий; *(- натуру)* упертий, *сов.* незговірливий, с. крутий, суворий; *(на що)* скупий, нещедрий; *(вітер)* пружний, пружкий, с. напористий; *(заробіток)* мізерний; *(- мову)* напружений; & тугенький, тугуватий; *пі* ЦУПКИЙ.

ТУДИ *пр.,* не сюди, у те місце, у той бік; у тому напрямі; & отуди.

ТУДОЮ *пр.,* не сюдою, тією дорогою /шляхом, напрямком, курсом/; *пі* ТУДИ.

ТУЖАВІТИ, твердн**у**ти; *(- городину)* наливатися, пругшати; *(- рідкий віск)* гуснути.

ТУЖИТИ, сумувати, журитися, вдаватися **в** тугу, тліти серцем, сповивати журбу, *г.* банувати, *кн.* скорбіти; *(по кому)* ГОЛОСИТИ; *(за ким)* побиватися; *(- пісню)* бриніти тугою.

ТУЖЛИВИЙ і **ТУЖНИЙ,** тоскний, повний туги, сумний, смутний, жалібний, жалісний, журний, журливий, *(звук — ще)* сиротливий.

ТУЗ, *д!* ЦАБЕ; *(у картах)* найстарша карта.

ТУЗАТИ, *д!* ЛУПЦЮВАТИ.

ТУЖІНЬ, дванадцять штук, дванадцятка, *зап.* дюжина; *(чортів) ІД.* тринадцять.

ТУЛИТИ, тиснути, прикладати, горнути; *(до себе)* пригортати, притуляти, притискати; *(на тісному місці)* купчити, нагромаджувати; *(пироги)* ліпити; *(справу)* пришивати; *(щось до кого)* прилучати, в'язати з *ким; (у жони)* нав'язувати.

ТУЛИТИСЯ, тиснутися **і** *п. ф. від* **ТУЛИТИ;** *(до кого)* липнути; *(тісно)* купчитися, збиватися, громадитися; *(де /щоб жити/)* притикатися, знаходити притулок, тинятися по товаришах.

ТУЛУБ, *(людський)* торс; *(мертвого звіра)* туша; *(машини)* корпус; *пі* ТІЛО.

ТУМАН, мла, імла, *с.* морок; *(сліз)* поволока; *(на овочах)* пилок, *сов.* наліт; Я. неясність, незрозумілість; *(хто) ЖМ.* йолоп, дурень; *пі* МАРИВО.

ТУМАНИТИ, *(очі)* застилати, *(зір)* тьмарити; *(голову)* затуманювати; *(кого)* дурити, морочити, задурювати, заморочувати; *пі* БАЛАМУТИТИ.

ТУМАНІТИ, *(- зір)* потьмарюватися; *(-розум) сов.* туманитися; *(- людей)* дурніти, тупіти, *с.* чманіти; *(- очі)* соловіти; *(у присмерку)* бовваніти; *(від морозу)* братися памороззю; *(- обличчя)* похмурніти.

ТУМАННИЙ, млистий, імлистий, мрячний; *(ранок) з* туманом, у тумані; *(- фігуру)* неокреслений; *(- майбутнє)* невиразний; *(образ)* тьмяний, каламутний, нечіткий; *(зір)* потьмарений, з поволокою; *(зміст)* незрозумілий, заплутаний.

ТУМБА, *у.* СТОВПЕЦЬ.

ТУНДРА і **ТУНЕЛЬ,** *д! від.* ПУСТЕЛЯ і ПРОХІД.

ТУПАК, туполоб, НЕДОТЕПА, лобас, довбеха, *як Ім.* дубоголовий; & тупиця, тупій.

ТУПАТИ, *д!* ГУПАТИ; *(дверми)* грюкати, гуркати, гримати, тряскати; *(на місці)* тупцювати, тупцяти, тупкати, топтатися; *П.* ступати; & тупотіти, тупотати.

ТУПИЙ, не гострий; *(- морду)* тупоносий, тупорилий, плаский; *(- бороду)* не клинцюватий; *(хто)* нерозумний, дурнуватий, нетямущий, некмітливий, /розумово/ обмежений, дубоголовий, туполобий; *(до чого)* нездібний, нездатний; *(погляд)* бездумний; *(біль)* терпкий; *(звук)* глухий; & тупенький, тупуватий.

ТУПІТИ, тупішати, ставати тупішим, *зап.* тупитися, *(- людей ще)* бараніти.

ТУПОТІННЯ і **ТУПОТНЯ,** тупотнява, тупотнеча, *сов.* тупіт; «/ГУПОТІННЯ.

ТУПЦЮВАТИ і **ТУПЦЯТИ,** *д!* ТУПАТИ; *(за ким)* тупати, тьопати, ткшати, дрібцювати; *(коло кого)* витися, упадати.

ТУР, *(переговорів, змагань)* раунд.
ТУРБАЦІЯ, *д!* ТУРБОТА.
ТУРБІНА, *д!* КОЛЕСО.
ТУРБОТА, *(- що)* уболівання, клопоти, дбання, *жм,* турбація, *(- кого)* піклування; *(для кого)* морока, клопіт; *(чия)* об'єкт піклування.
ТУРБОТНИЙ, неспокійний, заклопотаний; *Р.* тривожний; я/СТУРБОВАНИЙ.
ТУРБУВАТИ, непокоїти, не давати спокою /спочинку/, завдавати клопоту, клопотати, чинити клопоти, *с.* хвилювати, тривожити, бентежити, не давати /спокійно/ спати; *(з ч.* не */кого/)* давати спокій *кому; п-к* **-УЮЧИЙ**, що турбує, здатний занепокоїти, звиклий турбувати, неспокійний, бентежливий, тривожний, докучливий, дошкульний.
ТУРБУВАТИСЯ, непокоїтися, не мати /знати/ спокою, клопотати /сушити/ голову, *с.* тривожитися, бентежитися, хвилюватися; *(- кого)* виявляти увагу до, піклуватися, бідкувати /побиватися/ за *кіш; (чим)* дбати про *що; (з ч.* не) спокійно спати.
ТУРИСТ, d/МАНДРІВЕЦЬ.
ТУРКОТАТИ і **ТУРКОТІТИ,** *(- голуба)* воркотати, воркотіти, воркувати; *(язиком)* торохтіти, ЦОКОТІТИ, тарабанити; *(- мотор)* гуркотіти, стукотіти, торохкотіти.
ТУРНЕ і **ТУРНІР,** *д! від.* ПОДОРОЖ і ГЕРЦЬ.
ТУТ *пр.*, не там, у цьому місці; *ФР.* у цьому разі */н.* що тут робити?/; *(у розповіді)* у цей час /мить, момент/ */н.* тут заходить мати/; & тутки,тутечки.
ТУТЕШНІЙ, *д!* **МІСЦЕВИЙ.**
ТУХЛИЙ, ГНИЛИЙ, смердючий, *о. з* душком; *(- воду)* затхлий, не свіжий.
ТУФЛЯ; *ми.* **ТУФЛІ,** з. черевички, *г.* мешти; *(хатні)* пантофлі, виступці, патинки, *жм.* капці, човганці.
ТУША, *д!* **ТУЛУБ, ТІЛО.**
ТХНУТИ *недок. і док.,* дихати, дихнути; *(- вітер)* повівати, повіяти; *(чим)* /різко, недобре/ пахнути, відгонити, заносити.
ТЮЛЬ, *д!* ТКАНИНА.
ТЮПЦЕМ *пр.,* підтюпцем, труськом; & тюпки.
ТЮРЕМНИЙ, в'язничний, *зет.* острожний, *г.* кримшальський, *жм.* тюряжний; *(спогад)* арештантський.
ТЮРМА і **ТЮРЯЖНИК,** *д! від.* В'ЯЗНИЦЯ і АРЕШТАНТ.
ТЮТЮН, *(міцний)* бакун; *(амерфордський)* махорка, махра, рубанка; *(нюхальний)* табака; & тютюнець.
ТЮХТІЙ, мамула, ВАЙЛО, вахлай, незграба, неотеса, шлапак, Максим Книш, *р.* папуша; *ні* ТЕЛЕПЕНЬ.
ТЯГАР, вага, *з.* вагота; *(носія)* вантаж; *(у діжці з солінням)* гніт; *(війни)* знегоди, клопоти, злигодні; *(віків)* спадщина, спадок; *(на душі)* камінь; *ФР.* обуза, тягота, тяжкість, обтяжливість, *ід.* ярмо на шиї /Шию/; & тягарець.
ТЯГАТИ, волокти, волочити; *(на собі)* носити; *(куди)* затягати; *(з дна)* витягати; *(за собою)* водити; *(на допити)* викликати; *(одіж)* одягати; *(за вуха)* скубти, смикати; *(чуже)* красти.
ТЯГАТИСЯ, волочитися, віятися; *(по гостях)* вчащати до *кого; (з чим)* носитися; *(з ким) ЗАЛ.* змагатися, мірятися силою /чубами/; *(за чуби)* скубтися, смикатися; *(в суді)* судитися, процесуватися.
ТЯГЛО, *д!* **СКОТИНА.**
ТЯГТИ і **ТЯГНУТИ,** волокти, волочити, *д.* тарганити, тирити; *(душу)* витягати, виймати; *(жили)* СОТАТИ; *(до суду, до себе)* притягати; *(убік, додолу)* від-; *(куди)* за-; *(слова)* роз-; *(брагу)* цідити, пити; *(кров)* смоктати; *(за кого)* тягти руку, тримати сторону *чию; (з дна)* ТЯГАТИ; *(у небо)* вабити; *(до кого)* мати потяг; *(на що, за собою)* поривати; *(на сон)* хилити, вдаряти в *що; (руки)* простягати; *(канал)* прокладати; *ЖМ.* поволі йти; *(- комин)* мати тягу; *(- вітер)* потягати, повівати; (- *запах)* линути; *(тютюн)* курити, смалити, палити; *(з виконанням)* зволікати, тягти час; *(сто пудів)* важити; *(чуже)* цупити; *ІД. (в один гуж)* одностайно діяти, *(за язик)* випитувати; *ні* ТЯГАТИ.
ТЯГТИСЯ і **ТЯГНУТИСЯ,** волочитися, волоктися, *(за ким)* плентатися, тарганитися, *її.* старатися не відстати від *кого; (- війну)* тривати, *(- час)* минати; *(- гуму)* розтягатися; *(від А до Б)* сягати; *(вгору)* гнатися, виганятися; *(- лани)* простягатися; *(до кого)* відчувати потяг, *(до чого)* мати нахил /потяг/, прагнути *чого; (у праці)* старатися; *(з останнього)* витрачати *що, ІД.* вишукувати останні резерви */пре.* коштів/; *(- мелодію)* линути повагом.
ТЯГУЧИЙ, *(мед) сов.* в'язкий, *ок.* глевкий; *(- розмову)* розтягнений; *(звук)* протяглий; *(- тишу) П.* одноманітний, нудний; & тягучкий.
ТЯЖИТИ, *(вагою)* обтяжувати; *(- думки)* гнітити, мучити; *(над ким)* ТЯЖІТИ.
ТЯЖІННЯ, *(земне)* притягання, гравітація; *(до кого)* потяг, прихильність, *с.* пристрасть; *(до чого)* прагнення, поривання.
ТЯЖІТИ, *(додолу)* тягтися, притягатися; *(до чого)* мати потяг, прагнути; *(- хмари)* нависати, виснути; *(над ким)* висіти тінню /невідступно/, тиснути на *кого.*
ТЯЖКИЙ, важкий, не легкий, *о.* стопудовий; *(хто)* огрядний, масивний, опасистий; *(- ноги)* обважнілий; *(- працю)* виснажливий, сутужний, *с.* уередливий, каторжний; *(час)* трудний, скрутний; *(подих)* напружений, *(сон)* гнітючий, */- думки ще/* безрадісний, */ефект ще/* невідрадний; *(шлях)* тернистий; *(- міру вияву)* значний, інтенсивний; *(докір)* обтяжливийй; *(- горе)* глибокий; *(танк)* потужний; *(гріх)* великий, *с.* непростимий, неспокутймий, незамолймий, смертельний; *(крок)* незграбний; *(- хворобу)* небезпечний; *(туман)* густий, непроглядний; *(погляд)* похмурий, суворий; *(запах)* неприємний, сильний; *(- жінку)* вагітна; & тяженький, тяженний, тяжезний.
ТЯЖКО *пр.,* важко *і п. ф. від* ТЯЖКИЙ; *Р. пуже/н.* тяжко засмучений/.
ТЯМА, кмітливість, тямущість, розум; *ФР.* розуміння; *Р.* пам'ять, свідомість; & тямка, тямок.
ТЯМИТИ, знати, розуміти, усвідомлювати, *о.* брати до тями, *кн.* виявляти кмітливість /тямущість/; *(на чому)* розумітися; *(що робити)* уміти; *(на собі /погляд/) Р.* відчувати; *(довіку)* пам'ятати; & тямкувати, тямувати, *д.* тумкати.
ТЯМКИЙ, **ТЯМОВИТИЙ** і **ТЯМУЩИЙ,** кмітливий, беручкий, головатий, бистрий на розум, *св.* мізкуватий; *(дуже) ір.* велемудрий; *пі* КВАЛІФІКОВАНИЙ; & тямучий, тямковй1ий.
ТЯТИ і **ТНУТИ,** різати, краяти, панахати, *(траву)* косити, втинати; *(голови)* стинати, рубати; *(гопака)* садити, ТАНЦЮВАТИ, утинати, кресати; *(на цимбалах) ф.* смалити, шпарити; *(- комах)* кусати, жалити; *П.* бити.
ТЬМА, *д!* ТЕМРЯВА і БЕЗЛІЧ.
ТЬМАРИТИ, затьмарювати, затемнювати; *(небо)* захмарювати; *(вид)* спохмурювати; *(свідомість)* запаморочувати.
ТЬМЯНИЙ, *(- світло)* туманний, неяскравий, померклий; *(день)* похмурий, хмарний; *(- барву)* бляклий; *(- скло)* непрозорий, мутний, матовий; *(обрис)* невиразний, розпливчастий, плиткйй, каламутний; *(- очі)* затьмарений, затуманений; *(- хмари)* темний, темнуватий; & тьмавий.
ТЬОХКАТИ, *(- солов'я)* щебетати, виспівувати, висвистувати, *(- кулі)* свистати; *(- серце)* тенькати,теленькати,стискатися, *пі* ЗАВМИРАТИ.

У

УБ... *крім наведених тут слів, д!* ВБ...
УБАЧАТИ /ВБАЧАТИ/, бачити, добачати; *(образу)* мати за, догледжувати.
УБАЧАТИСЯ /ВБАЧАТИСЯ/, здаватися; *(у сні)* привиджуватися, УВИЖАТИСЯ, уявлятися, ВЕРЗТИСЯ, являтися.
УБИВАТИ /ВБИВАТИ/, забивати, умертвляти, *о.* чинити Каїнове діло, заганяти на той світ, позбавляти життя; *(за вироком)* страчувати; *(худобу)* бити; *(свиней)* різати, колоти; *(здоров'я)* занапащати; *(горем)* засмучувати; *(любов)* **нищити;** *(час)* губити, марнувати, гайнувати; *(стежку)* протоптувати; *(землю)* трамбувати, */док.* утолочити/; *(шлях)* торувати; *док.* **УБИТИ,** уколошкати, спровадити на той світ, випустити кишки, обірвати життя.

УБИВАТИСЯ /ВБИВАТИСЯ/, убивати себе; *(у що)* набувати *чого,* здобувати *що /н.* убиватися в силу *або* славу/; *17.* впадати у відчай; *(за ким)* побиватися, тужити.

УБИВСТВО /ВБИВСТВО/, душогубство, смертовбивство, убиття, забиття, умертвіння, *г.* морд, мордерство, *д.* головнйцтво, забйвство, *жрґ.* мокре діло; *(дітей)* дітовбивство, *(брата)* братовбивство; *(масове)* убивання, кроволиття, кровопролиття, *г.* масакра, *с.* геноцид; *(як кара)* СТРАТА.

УБИВЦЯ /ВБИВЦЯ/, душогуб, душогубець, зарізяка, горлоріз, різун, згубник, заріза, *п.* Каїн, *д.* головник, убий-душа, забійник; *(рідних)* дітовбивця, дітогубець, братовбивця, убийбатько; 77. кат, душитель, вішатель; & вбійник, вбивник.

УБИВЧИЙ, душогубний, *(- зброю)* смертоносний, смертовбивчий, смертельний; *(- умови)* душогубний; *(вплив)* згубний; *(- сатиру)* разючий, нищівний; *(спокій)* олімпійський, незворушний; *(запах)* важкий, прикрий; & убійчий.

УБИРАЛЬНЯ /ВБИРАЛЬНЯ/, *(артиста) як їм.* туалетна, гримувальна; *(санвузол)* ТУАЛЕТ/А/, *(хатня)* г.лазнйчка.

УБИРАТИ /ВБИРАТИ/, ОДЯГАТИ, прибирати, причепуряти, вичепуряти, виряджати, *б.* з. строїти; *(чим)* прикрашати; *(чоботи)* взувати; *пі* ЧЕПУРИТИ.

УБИРАТИСЯ /ВБИРАТИСЯ/, одягатися *і п. ф. від* УБИРАТИ; *(за кого)* перебиратися *ким; (у що)* прикрашати себе *чим; (в похід)* збиратися, споряджатися.

УБИТИЙ, забитий, замордований, *(горем)* прибитий; *(чим)* пригнічений, засмучений; *(шлях)* битий, /в/торований; *(грунт)* утрамбований.

УБІР, одяг, УБРАННЯ; *(головний)* ШАПКА; *(воїна) ПОЕТ,* спорядження; *(землі)* покрив

УБОГИЙ /ВБбГИЙ/, бідний, небагатий, незаможний, злиденний; *(одяг)* недорогий, непйшний, непоказний, простий; *(врожай)* мізерний; *(обід)* не ситний; *(- щастя)* недостатній, щербатий; *(вираз)* не яскравий, сірий; *(колос)* миршавий; *(- душу)* бідолашний; *(блазень)* нікчемний; *(духом) ІД.* вбогодухий.

УБбГІСТЬ, бідність, БІДАЦТВО, злидні *і п. ф. від* УБОГИЙ; & убозтво, убожество.

УБОЖІТИ /ВБОЖІТИ/, бідніти, убожчати, 0. сходити на пси, *с.* розорятися; *док.* **ЗУБбЖГТИ,** озлидніти

УБОЇЩЕ /ВБОЇЩЕ/, ломус, *фр.* упертюх; & убоїсько; *пі* ОДОРОБАЛО.

УБОЛІВАННЯ /ВБО-/, *д!* ТУРБОТА, ПЕРЕЖИВАННЯ.

УБОЛІВАТИ /ВБОЛІВАТИ/, тліти серцем /душею/; *(за що)* турбуватися, потерпати, тривожитися *чим, сов.* переживати; *(душею)* боліти; *(за себе)* боятися, тремтіти.

УБРАННЯ /ВБРАННЯ/, ОДЯГ, туалет/а/, іардероб/а/; *(кімнати)* оздоблення; *(землі)* покрив; *(місячне) О.* світло, освітлення; & убраннячко.

УБУВАТИ, *(- воду)* спадати; *(числом)* меншати, ЗМЕНШУВАТИСЯ.

УВ— *крім наведених тут слів, д!* ВВ...

УВАГА, *(до чого)* зацікавлення *чим,* зосередженість на *чому; (до кого)* піклування /турбота, уболівання/ про *кого; (до слів)* завага, зауваження, репліка; *мн.* УВАГИ, *(до тексту)* примітки.

УВАЖАТИ, *д!* **ВВАЖАТИ;** *(на кого)* берегтися /остерігатися/ *кого.*

УВАЖНИЙ, *(погляд)* пильний, зосереджений; *(хто)* турботливий, ЧУЙНИЙ, *р.* убачливий; & уважливий.

УВЕРЕДЖУВАТИ/СЯ/, дк. **УВЕРЕДИТИ/СЯ/,** *д!* НАДРИВАТИ/СЯ/ і НАДСАДЖУВАТИ/СЯ/.

УВЕРТІОРА, *(до опери)* музичний вступ; Я прелюдія, пролог, початок.

УВЕЧЕРІ /ВВЕЧЕРІ/, *(пізно)* проти ночі, *(напередодні)* звечора.

УВИВАТИ, *(шию)* ОБВИВАТИ; *(вінок)* звивати, сплітати.

УВИВАТИСЯ, *(- шлях)* витися, звиватися; *(коло кого)* крутитися, вертітися, Я. догоджати *кому, (коло дівчат)* УПАДАТИ.

УВИЖАТИСЯ /ВВИЖАТИСЯ/, привиджуватися, поставати в уяві, уявлятися, мрітися, убачатися; *(у сні)* верзтися, бачитися, снитися, маритися; *(перед очима)* снувати.

лізти в очі; *(ким)* ЗДАВАТИСЯ; & увиджуватися.

УВІКОВІЧУВАТИ, увічнювати, робити безсмертним, *кн.* убезсмертнювати, утривалювати; *док.* **УВІКОВІЧИТИ,** прославити навіки.

УВІНЧУВАТИ, покладати вінець, *(вінцем)* покривати, *(славою)* вкривати, *(чим)* нагороджувати; *п. ф.* **УВІНЧУВАТИСЯ,** *(чим)* приносити *що /н.* п. успіх/, *I п. ф. від ~.*

УВІРУВАТИ *дк.,* повірити, пойняти віри.

УВбДИТИ /ВВбДИТИ/, заводити; *(до гурту)* приймати; *(в обіг)* пускати; *(у гріх)* доводити до *чого; (у вену) МЕД.* вливати; *(порядки)* запроваджувати, впроваджувати; *ІД. (у хрест)* хрестити, *(в неславу)* знеславлювати, *(в оману)* перти тумана в очі, *(в сором)* соромити, *(в таємниці) ЗАП.* втаємничувати.

УВОЛЮ /ВВбЛЮ/, *д!* **ДОСХОЧУ.**

УВОЗИТИ /ВВбЗИТИ/, *(куди)* завозити; *(крам)* довозити, */з-за кордону/* імпортувати.

УВ'ЯЗНЕНИЙ, *д!* АРЕШТАНТ.

УВ'ЯЗНЕННЯ, арешт, НЕВОЛЯ, відбування /відбуття/ кари /покарання/.

УВ'ЯЗНЮВАТИ, АРЕШТОВУВАТИ; *(до тюрми)* замикати, запаковувати, УПАКОВУВАТИ; *ід.* садовити на хліб і воду /на казенний хліб/.

УВ'ЯЗУВАТИ, *(А з Б)* в'язати, *(речі)* зав'язувати, обв'язувати, *б. з.* об'язувати; *(шнурком)* ушнуровувати, шнурувати; *(до чого)* прив'язувати; *пі* УПАКОВУВАТИ.

УВ'ЯЗУВАТИСЯ, *(за ким)* ходити тінню; *(до кого)* чіплятися; *і п. ф. від* УВ'ЯЗУВАТИ.

УГ… *крім наведених тут-слів, д/* ВГ...

УГАВАТИ /ВГАВАТИ/, переставати; *(- бурю)* ущухати, затихати; *(- звуки)* замовкати; *(- сварку)* припинятися; *(- жагу)* слабшати.

УГАДУВАТИ /ВГАДУВАТИ/, відгадувати, здогадуватися, додумуватися; *(секрет)* розгадувати; *(душею)* відчувати; *(долю)* передбачати, казати наперед; *(кого)* розпізнавати, *(щось знайоме)* пізнавати, упізнавати; *док.* **УГАДАТИ,** збагнути, зрозуміти, ВТОРОПАТИ, *о.* схопити за хвіст /хвоста/; *(влучно)* як в око вліпити.

УГАДЬКО /ВГАДЬКО/, відгадько, *кн.* угадник, вгадник, відгадник, розгадник.

УГАМОВУВАТИ /ВГАМОВУВАТИ/, заспокоювати, УТИХОМИРЮВАТИ, тихомирити, *с.* приборкувати, укоськувати, уговтувати, *(затятого)* улагоджувати; *(дітей)* уцитькувати; *(кров)* гамувати, зупиняти; *(біль)* полегшувати, тамувати, *жм.* знімати; *(гнів)* стримувати; *(жагу)* стишувати.

УГАЧУВАТИ /ВГАЧУВАТИ/, ГАТИТИ; *док.* **УГАТИТИ,** *(у що)* всадити, *(чим)* ударити, *(кулею)* влучити.

УГИНАТИСЯ /ВГИНАТИСЯ/, гнутися; *(в поклоні)* схилятися; *(- ноги)* згинатися, *сов.* підгинатися; *(від страв /- столи/) сов.* ломитися; *ЖМ.* огинатися, опиратися; *(- шлях) р.* вигинатися.

УГЛЕДІТИ /ВГЛЕДІТИ/ *док.,* побачити, помітити, назирити, уздріти, ґуздріти /оком/; *(знайомого)* пізнати, розгледіти; *(на-тяк)* добачити, убачити; *(з ч.* не) незчутися, не постерегти, проґавити; *(за чим)* доглედіти.

УГОДА, домовлення, домовленість, умова, пакт, трактат, договір, *(тимчасова)* модус вівенді; *(з Ватикаиом)* конкордат; *(з працедавцем)* контракт; *(ґешефт)* торг, діло, операція, інтерес, шахер-махер.

УГбДНИК, *д!* СВЯТИЙ.

УГОДОВЕЦЬ, *ді* ОПОРТУНІСТ.

УГбЛОС /ВГОЛОС//ф., наголос, голосно, *с.* на повний голос, на повні груди.

УГОРІ /ВГОР//и/?., на /у/ висоті, високо /в небі/; *(на чім)* нагорі, зверху.

УГОРУ /ВГбРУ/ *пр.,* догори, не вділ, не вниз, *поет,* горі, д'горі, *(з шахти)* нагора; *(річкою)* проти течії *чого.*

УГОТОВЛЯТИ лі., рокувати; *дк.* **УГОТбВИТИ,** *фр.* підсунути /н. доля підсунула сюрприз/.

УГРИЗАТИСЯ /ВГРИЗАТИСЯ/, *(зубами)* в'їдатися; *(у землю)* заглиблюватися; *П. (у мозок)* врізуватися, закарбовуватися, *зап.* врізатися; *(у дуіиу)* западати.

УГРІВАТИ, огрівати, гріти, зігрівати; *док.* **УГРІТИ,** *(кого)* ВДАРИТИ, ВГАТИТИ.

УГРУПОВАННЯ, середовище, *(у партії)* фракція; *(військ)* група, скупчення.

УД... *крім наведених тут слів, д!* ВД...

УДАВАНИЙ /ВДАВАНИЙ/, неприродний, напускний; *(усміх)* роблений, силуваний, нещирий; *(- співчуття)* фалшивий, штучний, награний, лицемірний; *(ревізор)* несправжній; *(- хворобу)* вигаданий, уявний.
УДАВИЙТИ/СЯ/ *док.,* задушити/ся/, зашморгнути/ся/, повісити/ся/.

УДАР /ВДАР/, *(рукою)* стусан, штовхан, *жм.* товченик, */по* **шоці/ ЛЯПАС; 77.** *(лобовий) В-Й* атака, таран; *(для репутації)* шкода; *(долі)* струс, *ІД.* горе, нещастя, напасть; *(нервовий)* стрес, шок, *б. з.* грець; *мн.* **УДАРИ**, *(серця)* биття, *(бубна)* звуки, *(грому)* відгроми.

УДАРНИЙ *сов., (колектив)* передовий, *(загін)* бойовий, пробивний; *(- завдання)* терміновий, *жм.* акордний; *(механізм)* розбивний.

УДАРЯТИ /ВДАРЯТИ/, *(чим)* бити, стукати; *(по плечу)* плескати; *(об воду)* вдарятися; *(об землю)* кидати; *(прикро)* вражати; *(в голову) /- кров/* шугати, */- горілку/* намочити *Що', (в очі /- світло/)* різати */с.* засліплювати/ *що; (на що) ЖМ.* .звертати увагу; *дк.* **ВДАРИТИ,** стусонути, луснути, тріснути, *п.* потяітй, оперезати, гепнути, угріти, затопити, заїхати, *(лозою)* ШМАГНУТИ; *(- грім)* грімнути; *(з гармат)* стрельнути, стрілити; *(на ворога)* заатакувати *кого; (в голову)* стукнути; *(завзято виконати)* УШКВАРИТИ; *(навтікача)* кинутися, порснути; *(телеграму) П.* відбити, надіслати; *(пісню)* заспівати; *ІД. (обухом по голові)* вразити, приголомшити, *(чолом)* низько вклонитися, *(у струни)* заграти, *(на сполох)* дати сигнал тривоги, *(об поли руками)* не могти вийти з дива, с. сторопіти.

УДАРЯТИСЯ /ВДАРЯТИСЯ/, *(об що) г.* зударятися з *чим, (тілом)* забиватися, *(лобом)* стукатися, *(в груди)* вдаряти; *(до кого)* звертатися, *(у що)* вдаватися, віддаватися *чому,* захоплюватися *чим; (в мандри)* пускатися; *дк.* **ВДАРИТИСЯ,** *(куди) ЖМ.* податися, *(на кого)* заатакувати *кого; (в поли руками)* вдарити; *(у спогади)* пуститися; *(в амбіцію) ІД.* заприндитися.

УДАЧА, фортуна, щасливий збіг обставин, *(творча)* успіх; *пі* ЩАСТЯ, ПЕРЕМОГА.
УДАЧЛИВИЙ /ВДАЧЛИВИЙ/, ТАЛАНОВИТИЙ, щасливий, що родився в сорочці; &удачний.
УДВІЧІ /ВДВІЧІ//^., удвоє, вдвоє, у два рази; *(згинатися)* НАВПІЛ.
УДВОХ /ВДВОХ/ *пр.,* удвійку, вдвійку, парою, па пару, в парі, удвійзі, вдвійзі.
УДЕНЬ /ВДЕНЬ/*пр,* за дня, засвітла, білим днем, серед /білого/ дня, поки світ, поки видно, *д.* середодня.
УДІЛЯТИ /ВДІЛЯТИ/, *(пай)* виділяги, ДАВАТИ, відділяти; *(засоби)* подавати, достачати; *(що)* наділяти /обдаровувати/ *чим; (час)* приділяти.

УДОСВІТА /ВДОСВІТА/ ***пр,*** до-схщ-сонця, перед світом, на зорі, на світанні, на світанку, із сонцем, до третіх півнів, *д.* нарозвідні; рано вранці, раннім-рано.
УДОСКОНАЛЕННЯ /ВДОСКОНАЛЕННЯ/, поліпшення, покращання, *(знань)* підвищення; *(себе)* самоудосконалення; *(технічне)* ВИНАХІД.

УДОСКОНАЛЮВАТИ /ВДОСКОНАЛЮВАТИ/, робити досконалішим, поліпшувати, покращувати, підносити на вищий щабель, *р.* досконалити; *(знання)* підвищувати; *(мовні знання) жм.* наламувати язика; *(себе) ІД.* самоудосконалюватися.
УДОСКОНАЛЮВАТИСЯ /ВДОСКОНАЛЮВАТИСЯ/, робитися досконалішим, поліпшуватися, кращати; *(в мові) ід.* наламувати язика; *(у чім)* ВПРАВЛЯТИСЯ.
УДОСТАЛЬ /ВДбСТАЛЬ/ *пр.,* уволю, вволю, ДОВОЛІ, ДОСХОЧУ, подостатком, удостач.

УДОСТОЮВАТИ *зап.,* визнавати гідним, сподобляти, робити честь *кому; (нагороди)* відзначати; *(виявляти повагу)* ушановувати: *дк.* **УДОСТОЇТИ:** *(з ч.* не) не завдати собі труду *що зробити /н.* не у. погляду = не завдати собі труду глянути/.
УДОСТОЮВАТИСЯ *зап.,* бути гідним, заслуговувати на /мати/ честь, сподоблятися; *док.* **УДОСТОЇТЬСЯ,** стати гідним, заслужити честь; *(похваіи) ІД.* приподобитися.
УЖ... *крім наведених тут слів, д!* ВЖ...

УЖИВАНИЙ /ВЖИВАНИЙ/, використовуваний, застосовуваний; *(скрізь)* поширений, розповсюджений; *(одяг)* ужитий, зужитий, зужиткований, вже ношений.
УЖИВАТИ /ВЖИВАТИ/, *(що)* застосовувати, використовувати, користуватися з *чого,* послуговуватися *чим; (до чого)* прикладати; *(на що)* обертати, *ІД.* пускати в діло; *(капітал)* пускати в обіг; *(силу)* вдаватися до; *(їжу)* заживати, споживати.
УЖИВАТИСЯ[1] /ВЖИВАТИСЯ/, використовуватися, застосовуватися, іти в діло; *(зч.* не)дармувати.
УЖИВАТИСЯ[2] /ВЖИВАТИСЯ/, жити дружньо /душа в душу/, уміти жити з людьми, уміти лагодити; *(у природі)* співіснувати; *(у що)* звикати /пристосовуватися/ до *чого.*
УЖИТОК /ВЖИТОК/, застосування, користування, використання, вжиття; *ЖМ.* ВИГОДА.
УЗ... ***крім** наведених тут слів, д!* **ВЗ...**
УЗАГАЛЬНЕНИЙ, *(властивий багатьом)* типовий, збірний, сумарний; *пі* УНІВЕРСАЛЬНИЙ.
УЗАГАЛЬНЮВАТИ, робити узагальнення /загальні висновки/; *(досвід)* поширювати; *пі* ПІДСУМОВУВАТИ, СИНТЕЗУВАТИ.
УЗАКОНЮВАТИ, робити законом /традицією/, *р.* легітимізувати; *(свято)* запроваджувати, узвичаювати; *пі* ЗАКОРШЮВАТИ.
УЗАСАДНЮВАТИ *ii,* обґрунтовувати; *п!* МОТИВУВАТИ.
УЗБЕРЕЖЖЯ, *(моря)* берег, НАДБЕРЕЖЖЯ, берегова /надбережна, прибережна/ смуга.
УЗБІЧ *пр.,* збоку, осторонь; *(шляху)* на узбіччі; *(гори)* на схилі.
УЗБІЧЧЯ, *(дороги)* край; *(гори)* СХИЛ, узгір'я; &/?. узбочина.
УЗВАР /ВЗВАР/, ***61* КОМПОТ.**
УЗВИЧАЄНИЙ, загальноприйнятий, широковживаний, закорінений, *(лад)* усталений.
УЗВИЧАЮВАТИСЯ, ЗВИКАТИ, привчатися, усталюватися, закорішоватися.
УЗВИШШЯ, *(природне)* височина, височінь, гірка, горбовина, *(невеличке)* узгір'я; *(рукотворне)* поміст, постамент, підвищення, *пі* ТРИБУНА.
УЗГІР'Я, *д!* УЗВИШШЯ; *(гори)* СХИЛ, узбіччя; & *поет,* сугір'я.
УЗГОДЖУВАТИ, *(дії)* погоджувати, координувати, *г.* узгіднювати; *(тертя)* лагодити, полагоджувати, *сов.* утрясати.
УЗГОДЖУВАТИСЯ, *д!* ВІДПОВІДАТИ.
УЗДОВЖ /ВЗДОВЖ/ *пр.,* повздовж, удовж, подовж, поздовж, уподовж, упродовж; *(чого /низом/)* попід, */рівнобіжно/* попри, */горою/* понад.

УЗИМІ /ВЗИМЇ/ і **УЗИМКУ /ВЗИМКУ/** *пр.,* взиму, зимою, холодами, *о.* за білих мух.
УЗЛІССЯ, край лісу; & узлісок, возлісся.
УЗУВАТИ /ВЗУВАТИ/, ***(чобіт)*** надягати, назувати, ступати у *що; (полк)* озувати, забезпечувати взуттям.
УЗУРПАТОР, ***д!* ДЕСПОТ.**
УЗЯТИ /ВЗЯТИ/ *док.,* ухопити, схопити, грабонути; *(води)* набрати, зачерпнути; *(з землі)* зібрати; *(силою)* здобути, загарбати, захопити, оволодіти, *(нечесно)* поцупити, забрати, відібрати, привласнити; *(на працю)* найняти, прийняти, поставити; *(в шию)* дістати; *(кого)* затримати, заарештувати, полонити; *(кого /- жах/)* пойняти, опанувати, охопити; *(на себе)* одягти, *(на ноги)* узути; *(уліво)* повернути; *(м'яч)* спіймати; *ЖМ. (кого)* оженитися на *кім; (у танець)* запросити; *(акорд)* відтворити; *(у кайдани)* закувати; *(моду)* засвоїти; *(слово /з кого/)* зобов'язати *кого; (своє)* домогтися *чого; ІД. (в борг)* позичити, *(гору)* перемогти, *(в роботу)* накрутити хвоста, *(на зуби)* почати лаяти, вилаяти, *(шлюб)* одружитися, *(за сина)* усиновити; *(з нст.* та й) попри все, всупереч сподіванням /здоровому глуздові/, несподівано */н.* взяв та й повісився/; *(тлк. дієйменник) ЯК ПР.* візьмім, наприклад */н.* взяти мене = візьмім мене - наприклад, я/.
УЗЯТИСЯ /ВЗЯТИСЯ/ *док., (за що)* вхопитися, схопитися; *(до праці)* почати *що; (не знати де)* з'явитися, постати, виникнути; *(попелом)* обернутися на *що; (цвіллю)* вкритися; *(кригою, льодом)* обмерзнути; *(морозом) сов.* вкритися інеєм; *(щось зробити)* зобов'язатися, зголоситися, виявити ба-

жання; *(за кого)* поставитися круто до *кого, с.* почати переслщунати *кого; (на хитрощі)* вдатися до *чого; (хмарами)* затягнутися, оповитися; *(до чого)* прилипнути, пристати; *ІД. (полум'ям)* зайнятися, *(за своє)* повернутися до попередньої практики.

УЗЯТТЯ /ВЗЯТТЯ/, *(фортеці)* здобуття, захоплення; *п!* ШТУРМ.

УЇДАТИСЯ /В'ЇДАТИСЯ/, *(в тіло)* вгризатися, врізуватися, втискатися, заглиблюватися; *(в серце)* западати; *(на кого)* точити /гризти, заїдати/*кого.*

УЇДЛИВІШ /В'ЇДЛИВИЙ/, *(хто)* НЕВІДЧЕПНИЙ, причепливий, УЛАЗЛИВИЙ, налазливий; *(комар)* ДОШКУЛЬНИЙ; *(докір)* ущипливий; *(дим)* їдкий, ядучий.

УК... *крім наведених тут слів, д!* ВК...

УКАЗ, *д!* ДЕКРЕТ; *пі* ПОСТАНОВА.

УКАЗУВАТИ /ВКАЗУВАТИ/, *(кому)* звертати увагу *чию, ф.* тикати пальцем /в очі/; *(на що)* показувати; *(пальцем)* тицяти; *ЖМ.* повчати, научати, пояснювати, давати вказівки, робити зауваги; *(на наявність)* свідчити про; *(літературу)* рекомендувати; *(дату)* називати; *(дорогу в житті)* бути взірцем /прикладом/ для *кого.*

УКВІТЧУВАТИ /ВКВІТЧУВАТИ/, *д!* КВІТЧАТИ.

УКІС, *д!* СХИЛ.

УКЛАД, *д!* УСТРІЙ, *(суспільний)* формація; *(життя)* спосіб, триб; *ЗСТ.* УГОДА.

УКЛАДАТИ /ВЮЇАДАТИ/, складати; *(речі)* пакувати; *(спати)* класти; *(вінок)* покладати, *(столи /чим/)* закладати; *(пироги) Ф.* їсти, уминати; *тлк.* **УКЛАДАТИ,** *(пакт)* підписувати, *(словник)* упорядковувати; *(наперед)* накреслювати, планувати, передбачати; *док.* **УКЛАСТИ,** *(кого) Ф.* убити.

УКЛАДАЧ, *(збірки)* УПОРЯДНИК; *п!* АВТОР.

УКЛАДИСТИЙ /ВКЛАДИСТИЙ/, місткий, ємний, об'емистий; ***п!*** ПОРТАТИВНИЙ.

УКЛЕПАТИСЯ /ВКЛЕПАТИСЯ/ *док.,* ускочити /у клопіт/, УШЕЛЕПАТИСЯ, улізти, набратися біди /сорому/, скочити на слизьке, ускочити вище халяв, пошитися в дурні.

УКЛІН, *(доземний)* **поклін;** *(дамський)* реверанс; *(кому /в листі/)* вітання.

УКЛОНЯТИСЯ /ВКЛОНЯТИСЯ/, кланятися, віддавати уклін, поклонятися, *жм.* клонитися, *(скидаючи шапку)* шапкувати; *(низько)* бити чолом; *(богам)* віддавати шану; *(перед ким)* схилятися, схиляти голову; *(кому /в листі/)* вітати *кого.*

УКЛЯКАТИ /ВКЛЯКАТИ/, ставати **/падати/** навколішки, падати на коліна; *(з холоду)* дубіти, терпнути; *(- стебло)* хилитися, никнути; *(з несподіванки)* завмирати.

УКОЛ, ін'єкція, впбрскнення, *г.* заштрик.

УКОЛИСУВАТИ /ВКОЛИСУВАТИ/, ЗАКОЛИСУВАТИ; *(горе)* ПОТІШАТИ, стишувати, заглушати.

УКОМПЛЕКТОВУВАТИ, *д!* КОМПЛЕКТУВАТИ.

УКОНТЕНТОВУВАТИ /ВКОНТЕНТбВУВАТИ/. задовольняти, ВДОВОЛЬНЯТИ; *ЖМ.* ЧАСТУВАТИ.

УКОРІНЮВАТИ /ВКОРІНЮВАТИ/ і **УКОРІНЯТИ /ВКОРІНЯТИ/,** *д!* ЗАКОРЇНЮВАТИ.

УКОРІНЮВАТИСЯ /ВКОРІНЮВАТИСЯ/, *д!* ЗАКОРІНЮВАТИСЯ.

УКОРОЧУВАТИ /ВКОРОЧУВАТИ/ і **УКОРОЧАТИ /ВКОРОЧАТИ/,** коротити; *(вік)* скорочувати; *(язика)* при-, втинати, примушувати мовчати *кого; (крок)* СПОВІЛЬНЮВАТИ.

УКОЧУВАТИ /ВКбЧУВАТИ/, закочувати; *(колясою)* заїжджати; *(шлях)* УТОРОВУВАТИ.

УКРАЇНЕЦЬ, *іст.* русин, *як* ш, руський; *д.* руснак, *зн.* малорос, *лай.* хахол.

УКРАЙ /ВКРАЙ/*пр.,* дуже, надзвичайно, до краю, куди як; повно, вщерть, по вінця.

УКРИВАЛО, *(на ліжку /вдень/)* покривало, */вночі/* ковдра, **коць,** *г.* коц, *сов.* одіяло; *(вовняне — ще)* ліжник; *(рядняне — ще)* рядно, ряднина.

УКРИВАТИ /ВКРИВАТИ/, накривати, покривати, устилати; *(хмарами)* заволікати, застилати, затягати; *(квітами)* уквітчувати, устеляти; *(що /- піт/)* заливати, з'являтися на *чому; (від зла)* ховати, охороняти, берегти, рятувати; *(слова промовця оплесками)* заглушати; *ІД. (ганьбою)* ганьбити, *(славою)* уславляти.

УКРИВАТИСЯ /ВКРИВАТИСЯ/, *(ковдрою)* накриватися; *(хмарами)* заволікатися, застилатися, затягатися; *(травою)* поростати; *(пилом)* припадати, покриватися; *(від чого)* ховатися, берегтися, рятуватися.

УКРІПЛЕННЯ, оборонна споруда, фортифікація, форт, ФОРТЕЦЯ, БАСТІОН; *(на Січі)* паланка; *п-к* **УКРІПНИЙ** *кн., (- споруду)* фортифікаційний.

УКУПІ /ВКУПІ/, *пр.* спільно, разом, гуртом, *ур.* купно; & укупці, укупочці.

УЛ... *крім наведених тут слів, д!* ВЛ...

УЛАГОДЖУВАТИ /ВЛАГОДЖУВАТИ/, полагоджувати, залагоджувати, *(сварку)* уладнувати, заладнувати; *(кого)* уласкавлювати, улещувати; *док. д!* УЛАДНАТИ.

УЛАДНАТИ /ВЛАДНАТИ/*док.,* влагодити, полагодити, залагодити, *з.* загодити; *(що)* упорядкувати, налагодити, дати раду *чому; п!* УЛАГОДЖУВАТИ.

УЛАЗИТИ /ВЛАЗИТИ/ і **УЛІЗАТИ /ВЛІЗАТИ/,** *(в нутро)* залізати, продіставатися, *зап.* проникати; *(у дрібниці)* входити, заглиблюватися, *сов.* вникати; *(в жупан)* одягати *що; (до хати /- злодія/)* забиратися; *(в судді)* пролазити, влаштовуватися *ким; (у чужі діла)* втручатися; *(у чию шкуру)* перевтілюватися в *кого.*

УЛАЗЛИВИЙ /ВЛАЗЛИВИЙ/, вліззливий, улізливий; *(гість)* унадливий; *(комар)* уїдливий, набридливий.

УЛАМОК, відламок, зламок, *(дерев'Ший)* оцупок; *(бомби) сов.* осколок; *(старовини) П.* пережиток, залишок; & улбмок, влбмок.

УЛАН, ***д!* КАВАЛЕРИСТ.**

УЛАСКАВЛЮВАТИ /ВЛАСКАВЛЮВАТИ/, задобрювати, УЛАГОДЖУВАТИ, *о.* топити */док.* розтопити/ серце.

УЛЕСЛИВИЙ /ВЛЙСЛИВИЙ/, підлесливий, облесливий, лестивий, з медом на устах; *(голос)* підлазистий, масний; *(- уста) п.* медоточивий, солодкий.

УЛЕЩУВАТИ /ВЛЕЩУВАТИ/ і **УЛЕЩАТИ /ВЛЕЩАТИ/,** *(кого)* УЛАСКАВЛЮВАТИ, задобрювати, с. годити як болячці *кому, (хвальбою)* ЛЕСТИТИ *кому, о.* мастити словами.

УЛІВО /ВЛІВО/*пр.,* ліворуч, вліворуч, уліворуч, у ліву руку /бік/.

УЛІТІ /ВЛІТІ/ і УЛІТКУ **/ВЛІТКУ/** *пр.,* літом, літньою /теплою/ порою, серед літа, об літній порі.

УЛОВЛЮВАТИ /ВЛОВЛЮВАТИ/, *(запах)* схоплювати, *(думку)* вгадувати, розпізнавати, *(зміст)* осягати; *(глум)* постерігати, помічати; *док.* **ВЛОВИТИ,** спіймати, затримати, *(на гарячому)* впіймати, застукати, заскочити; *(звук)* почути.

УЛОГОВИНА /ВЛОГОВИНА/, заглибина, западина, жолобина, видолинок, *п!* БАЛКА; & улоговинка, **улягавша.**

УЛЮБЛЕНЕЦЬ, укоханець, улюбленик. *р.* облюбенник; *(царя)* фаворит; *(у сім'ї)* МАЗУН, ПЕСТУН; *(муз)* обранець; *(долі) кн.* пєщенсць; & любленець; *п!* ПРОТЕЖЕ.

УЛЮБЛЕНИЙ, укоханий, люблений, *жм* мазаний; *(- стихію)* рідний, свій; *пі* ЛЮБИЙ.

УЛЯГАТИСЯ /ВЛЯГАТИСЯ/, *(на що)* лягати; *(- сніг)* злягатися, ущільнюватися; *(- куряву)* сідати; *(у що) П.* вкладатися; *(- стихії)* ущухати; *(-рух)* слабшати; *(- гнів)* минати, розвіюватися.

УЛЬТИМАТИВНИЙ, *(тон)* категоричний, безапеляційний, крутий.

УЛЬТИМАТУМ, категорична вимога, *г.* ультимат, *о.* або-або.

УМ... *крім наведених тут слів, д!* ВМ...

УМАЩУВАТИ, БРУДНИТИ, МАСТИТИ; *док.* УМАСТИТИ, попасти в масть, вліпити в око.

УМАЮВАТИ, *д!* КВІТЧАТИ.

УМЕРТВЛЯТИ, присипляти на смерть, УБИВАТИ; *(дух)* придушувати, глушити, мертвити.

УМЕРТИ /ВМЙРТИ/ *док,,* сконати, кінчитися, ПОМЕРТИ, переставитися, *ур.* відійти /в засвіти/, упокоїтися, спочити /навіки/, піти в лоно Авраамове /в Иосафатову долину/, перенестися у Божу вічність /у Божі засвіти/, *о.* сплющити очі навіки, зійти /лягти/ в могилу, заплющити очі, переступити на той світ, випустити /спустити/ дух, пуститися духу, віддати Богові духа /душу/, простягнути ноги, дати /врізати/ дуба, віддати кінці, *вул.* опрягтися, гйїіїуги, задерти /відкинути/ ноги; *(в бою)* /по/ляггй, загинути; *пі* УМИРАТИ.

УМИВАТИ /ВМИВАТИ/, мити, обмивати, ви-; *(землю /дощем/)* зрошувати; *(слізьми /кого/) ІД* плакати над *ким; (руки) ІД.* знімати з себе відповідальність, *(руки /від чого/)* відмежовуватися, не втручатися у *що, д.* дистанціюватися.

УМИВАТИСЯ /ВМИВАТИСЯ/, митися, обмиватися; *(дощем)* зрошуватися, *(потом)* вкриватися, *(кров'ю)* заливатися; *(слізьми)ІД.* плакати.

УМИНАТИ /ВМИНАТИ/, м'яти, виминати, розминати; *(їжу)* наминати, трощити, теребити, ЛОПАТИ, затирати, тріскати, *с.* уминати за обидві щоки /на всі заставки/, ЖЕРТИ.

УМИРАТИ /ВМИРАТИ/, конати, кінчатися, ПОМИРАТИ, *ур.* відходити /у засвіти/, *о.* прясти на тонку, лягати в землю /яму, могилу/, сходити в могилу, іти в сиру землю /на той світ/, лишати /покидати, *з.* опускати/ світ, розлучатися /прощатися/ із світом /з життям/; *(в ліжку)* приймати смерть; *(за ким) П.* пропадати, умлівати, душі не чути; *(зо сміху)* падати, лягати; *пі* УМЕРТИ; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що вмирає, змушений вмирати, приречений вмерти, майже мрець, */хворий/* агонїйний, з. прісмертний, смертенний, *о.* в обіймах смерти, на Божій дорозі /постелі/, на відході у вічність /засвіти/.

УМИСНИЙ /ВМИСНИЙ/, *д!* НАВМИСНИЙ.

УМІННЯ /ВМІННЯ/, здатність, досвід, майстерність, вправність, умілість, с. хист, *жм.* тяма; *(високе)* мистецтво, техніка; *(тонке)* спритність, зграбність.

УМІТИ /ВМІТИ/, *(оповідати)* мати хист /здібність, здатність/; *ЖМ.* знати, тямити; *(зробити)* могти; *док.* **ЗУМІТИ,** змогти, потрапити, вдати.

УМІЩАТИ /ВМІЩАТИ/ і **УМІЩУВАТИ /ВМІЩУВАТИ/,** містити; *(у хаті)* розміщати, розташовувати; *(в газеті)* публікувати, друкувати, оприлюднювати.

УМЛІВАТИ /ВМЛІВАТИ/, мліти, знемагати, зомлівати, *с.* непритомніти, обмирати; *(за ким) п.* умирати, пропадати; *(- серце)* завмирати, в'янути; *(душею)* боліти; *(- руки-ноги)* терпнути, ціпеніти; *(в печі)* упрівати.

УМОВА, *(між ким)* угода, договір; *(чиясь)* вимога, пропозиція; *(попередня)* передумова; *(задачі)* вихідні дані; *3.* умовляння, напучення; *мн.* **УМОВИ,** *(миру)* засади, *(життя)* обставини, умбвини; *(залучення до певної сфери)* ценз.

УМОВЛЯТИ /ВМОВЛЯТИ/, переконувати, просити, упрохувати, *с.* БЛАГАТИ, *сов.* урезонювати; *(на що)* схиляти до; *(в горі)* заспокоювати, потішати.

УМОВЛЯТИСЯ /ВМОВЛЯТИСЯ/, домовлятися /про умови/, укладати угоду, зв'язуватися умовами, *сов.* договорюватися.

УМОВНИЙ, *(знак)* домовлений, умовлений, розпізнавчий; ***(жаргон)*** штучний; *(рефлекс) КН.* набутий; *(- поняття смаку)* відносний; *(розстріл)* фіктивний, несправжній; *(кордон)* уявний; *(образ)* схематичний, символічний; *(- **одиницю** обрахунку)* пересічний */н.* кількість пального на умовний трактор/; *(вирок) д.* підвішений.

УМОГЛЯДНИЙ, *д!* АБСТРАКТНИЙ.

УМОРА, *д!* КУМЕДІЯ; (!) умреш!.

УМОЧАТИ /ВМОЧАТИ/, замочувати, змочувати; ***ід.* ВМОЧИТИ РУКИ,** нагріти руки.

УМОЩУВАТИСЯ /ВМОЩУВАТИСЯ/, *(вигідно)* МОСТИТИСЯ, розташовуватися: *(спати)* лагодитися, готуватися.

УМУДРЯТИ, робити мудрим, додавати розуму.

УМУДРЯТИСЯ /ВМУДРЯТИСЯ/, *(з віком)* РОЗУМНІТИ, мудріти, ставати мудрим; *(щось робити)* знаходити спосіб, спромагатися, ухитрятися; *док.* **УМУДРИТИСЯ,** набити руку, добрати способу, вихитрувати, ухиститися, СПРОМОГТИСЯ, ухитруватися, ухитритися.

УН… *крім наведених тут слів, д!* ВИ…

УНАДЖУВАТИСЯ /ВНАДЖУВАТИСЯ/, *(до кого /непрохано/)* ВЧАЩАТИ; *док.* **УНАДИТИСЯ,** занадитися; *пі* ВІДВІДУВАТИ.

УНАДЛИВИЙ /ВНАДЛИВИЙ/, *д!* УЛАЗЛИВИЙ, ЧАСТИЙ; & унадний.

УНЕВАЖНЮВАТИ *г.,* скасовувати, робити недійсним, анулювати, касувати.

УНИКАТИ, обминати, минати, оббігати. *с.* обминати десятого дорогою; *(людей)* цуратися, сахатися, триматися осторонь, тікати /бокувати/ від; *(розмов)* УХИЛЯТИСЯ від, оминати *що; (чвар)* не допускати, запобігати *чому; (горілки)* не вживати, обходитися без, утримуватися від; *(небезпеки /негідно/)* ховати голову в пісок, ховатися в кущі; *док.* **УНИКНУТИ,** *(чого)* розминутися з *чим; (з ч.* не) не минути.

УНИКЛИВИЙ, *(- відповідь)* ухильний, непрямий, с. крутійський.

УНІВЕРСАЛ, *(гетьмана)* грамота, маніфест, ДЕКРЕТ; *(хто)* всезнавець, на всі руки майстер, *о. ір.* усі розуми поїв.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ, всеосяжний, всеохолиий, *(закон)* для всіх, загальний, *с.* ВСЕСВІТНІЙ; *(хист)* всебічний, різнобічний; *пі* УЗАГАЛЬНЕНИЙ.

УНІКАЛЬНИЙ, однйм-єдиний, неповторний, неперевершений, *о.* без порівняння; небачений, нечуваний, РІДКІСНИЙ, винятковий.

УНІКУМ, єдиний екземпляр, раритет; *(хто) д!* ОРИГІНАЛ.

УНІТАРНИЙ, ЄДИНИЙ, об'єднаний, монолітний, неподільний, соборний.

УНІФІКУВАТИ, стандартизувати, *ок.* уодностайнювати, *о.* стригти під один гребінець

УНІФОРМА, *у.* однострій; *д!* ОДЯГ.

УНІЯ, спілка, об'єднання, союз.

УНОЧІ /ВНОЧІ/ *пр,* серед ночі, об нічній порі, у нічний час.

УО… *крім наведених тут слів, д!* **ВО...**

УОСОБЛЕННЯ, *(явищ природи)* персоніфікація; *(волі народу)* втілення.

УОСОБЛЮВАТИ, *(явища)* персоніфікувати; *(образ)* втілювати, матеріялізувати.

УП… *крім наведених тут слів, д!* **ВП...**

УПАДАТИ, *(до ніг)* падати; *(коло кого)* турбуватися /піклуватися/ про *кого, (коло дівчат)* витися, увиватися, тупцювати, ЗАЛИЦЯТИСЯ /липнути, підсипатися, тулитися, *жм.* мизкатися/ до *кого;* ***пі*** ПІДЛАБУЗНЮВАТИСЯ; *(біля худоби) ф.* тупати;

(на дусі) занепадати /падати/ духом, *(серцем)* зневірятися, тратити надію.

УПАКбВУВАТИ, впаковувати; *(речі)* спаковувати, збирати, укладати; *(у певній вазі)* фасувати, розфасовувати; *(до тюрми)* запаковувати, запроторювати, засаджувати.

УПАСТИ /ВПАСТИ/ ***док.,*** повалитися, простягнутися, *(з грюком)* гепнути/ся/, бебехнути/ся/, грюкнутися, гримнутися, беркіцьнутися, *(у воду)* брьохнутися, ШУБОВСНУТИ; *(- руки)* опуститися; *(на що* А *тінь/)* укрити *що, (на землю /- ніч/)* настати, насунутися, огорнути *що; (на кого)* спіткати *кого,* випасти на *чию* долю; *(- звук)* пролунати, гримнути; *(- дорогу)* випасти, *(- тиск)* спасти, *(- вітер)* ущухнути, *(- розмову)* припинитися; *(- форт)* здатися; *(духом)* занепасти, підупасти; *(- ціни)* зменшитися; *(в бою)* загинути; *(низько)* пуститися берега, попустити себе; *ІД. (як у воду)* зникнути, пропасти.

УПЕВНЮВАТИ /ВПЕВНЮВАТИ/ і **УПЕВНЯТИ /ВПЕВНЯТИ/,** запевняти, запевнювати, переконувати, вселяти певність.

УПЕВНЮВАТИСЯ /ВПЕВНЮВАТИСЯ/, переконуватися, пересвідчуватися; & упевнятися.

УПЕРЕДЖЕНИЙ, ***(проти** кого)* наставлений; *(погляд)* небезсторонній, необ'єктивний, наперед складений, несправедливий, негативний.

УПЕРЕКИДЬ /ВПЕРЕКИДЬ/ і **УПЕРЕХРЕСТ /ВПЕРЕХРЕСТ/,** ***д!*** *від.* ПЕРЕВЕРТОМ і НАВХРЕСТ.

УПЕРТІСТЬ, запеклість, завзяття, наполегливість, настирливість, стійкість, затятість, непоступливість; *п!* ВПЕРТИЙ.

УПЕРТЮХ, убоїще, *як їм.* упертий, *о.* мідяне чоло, мідний лоб, *п.* осел, ішак.

УПИВАТИСЯ /ВПИВАТИСЯ/, тдхмелятися, хмеліти, п'яніти; *(сонцем)* втішатися, чаруватися, зазнавати насолоди від; *док.* **УПИТИСЯ,** ***ф.*** надудлитися, насмоктатися, налигатися, набратися.

УПИНАТИ /ВП-/, *(кігті)* встромляти, всаджувати, вганяти; *(сорочку)* всувати; *дк.* **УП'ЯСТИ,** *(кігті)* всадити, *(пальіїі /у ще/)* прикипіти *чим до чол>; (очі /у що/)* вирячитися на *що,* прикипіти /уп'ястися, втупитися/ очима у *що.*

УПИНАТИСЯ, *(в тіло)* вганятися, вгризатися; *(чим)* всаджувати *що /и.* уп'явся зубами = всадив зуби/; *(оком)* втуплюватися; *(в губи)* всмоктуватися; *(рукою)* хапатися,

чіплятися; *дк.* **УП'ЯСТИСЯ,** *(руками)* вчепитися; *П. (у що)* допастися до *чого.*

УПИР, *д!* ВАМПІР; **&** упиряка.

УПИРАТИСЯ /ВПИРАТИСЯ/, *(у що)* спиратися /обпиратися/ на *що; (у апелю)* підпирати *що; СОВ.* пручатися, огинатися, опиратися, *б. з.* затинатися, *лем.* норовитнся, КОМИЗИТИСЯ, *о.* ставати дибки; *(не годитися)* не погоджуватися, відмовлятися від; *(на своєму)* наполягати, твердо стояти; *дк.* **УПЕРТИСЯ,** затятися, затнутися.

УПЛАВ /ВПЛАВ/ *пр.,* пливучи, плином, пливцем; & уплинь, вплинь, уплйн, вплин.

УПЛУТУВАТИСЯ /ВПЛУТУВАТИСЯ/, заплутуватися, вплітатися; *(у біду)* ВСТРЯВАТИ.

УПОВАТИ *ур,, (на що)* покладати /мати/ надію, РОЗРАХОВУВАТИ; *п!* СПОДІВАТИСЯ.

УПбВШ /ВПОВНІ/ *пр, (перейти дорогу)* з повним посудом; *(весна)* у розквіті; *(місяць)* у повній фазі.

УПОВНОВАЖЕНИЙ /ВПОВНОВАЖЕНИЙ/, *(представник)* повноважний, що має повноваження, наділений повноваженнями, *г.* упонажнений, управнений, умандатований; *ЯК ЇМ.* довірена особа, з. **повірник, якім,** повірений.

УПОВНОВАЖУВАТИ /ВПОВНОВАЖУВАТИ/, *(кого)* доручати /надавати повноваження/ *кому, г.* уповажнювати, управнювати.

УПОДІБНЮВАТИ, робити подібним; ототожнювати, прирівнювати, РІВНЯТИ, ставити на одну дошку; *п. ф.* **УПОДІБНЮВАТИСЯ,** ставати подібним; рівнятися, ставати на одну дошку; *дк,* **УПОДІБНИТИСЯ,** приподобитися до *чого.*

УПОДбБАННЯ /ВПОДОБАННЯ/, *(естетичне)* смак; *ФР.* потяг, прихильність, прив'язання, слабість /*н.* мати уподобання/; *пі* СИМПАТІЯ.

УПОДбБАТИСЯ /ВПОДОБАТИСЯ/, *д!* ПОДОБАТИСЯ.

УПОКОРЮВАТИ /ВПОКОРЮВАТИ/, *д!* УТИХОМИРЮВАТИ, ПРИБОРКУВАТИ.

УПОРАТИ ***МпбРАТИ/док.,*** *(що)* довести до ладу, упоратися з, зробити порядок у; *(врожай)* зібрати; *(глечик сметани) П.* прибрати /- з'їсти/.

УПОРАТИСЯ /ВПОРАТИСЯ/ *док., (з чим)* дати раду *чому,* УПОРАТИ *що; (з роботою)* управитися, виконати /скінчити, зробити/ що; *(з почутями)* подолати *що,*

УПОРЯДЖАТИ /ВПОРЯДЖАТИ/, *(хату)* ОПОРЯДЖАТИ; *(баль)* ВЛАШТОВУВАТИ, УРЯДЖАТИ.

УПОРЯДКОВУВАТИ /ВПОРЯДКОВУВАТИ/, робити порядок, давати лад /порядок/, доводити до ладу, приводити в порядок, ставити на **свої** місця, ОПОРЯДЖАТИ; *(справи)* ползгоджувати; *(дані)* систематизувати; *(словник)* укладати.

УПОРЯДНИК /ВПОРЯДНИК/, *д!* АВТОР; *(концерту)* організатор, *(збірки)* редактор.

УПОСЛІДЖЕНИЙ /ВПОСЛІДЖЕНИЙ/, одринутий, відрйнутий, погорджений, зневажений усіма, покинутий Богом і людьми, 0, хто у Бога теля з'їв, *п-о* знедолений, безталанний; *Р.* жалюгідний.

УПРАВА, *(волосна) ІСТ.* управління; *(фірми)* правління, керівний орган; *(оркестри) Г.* оруда, керування; *пі* ШТАБ, ПРОВІД.

УПРАВИТЕЛЬ, *(мастку)* економ; *(ложі масонів)* керівник, голова; *пі* ЗВЕРХНИК.

УПРАВЛІННЯ, *(люди)* керівництво, провід; *(дія)* керування, врядування, адміністрування; *(оркестри)* оруда, *г.* управа.

УПРАВЛЯТИСЯ, *(з чим)* давати раду *чому,* розв'язувати /подужувати/ *що, (самому)* давати собі раду з *чим; пі* ВСТИГАТИ; *дк.* **УПРАВИТИСЯ,** *(з роботами)* обробитися.

УПРАВО /ВПРАВО/ *іщ,* у правий бік, вправоруч; з правого боку, справа, праворуч.

УПРИТУЛ /ВПРИТУЛ/ *пр.,* впритиск, *о.* ніс-у-ніс, чоло-в-чоло.

УПРІВАТИ /ВПРІВАТИ/, пітніти, пріти, укриватися /обливатися/ потом; *(в печі /-страву/)* умлівати; **УПРІТИ,** *о.* нагріти чуба.

УПРОХУВАТИ /УПРОШУВАТИ/, дуже /слізно/ просити /прохати/, *ф.* клацдати, с.БЛАГАТИ.

УПУСКАТИ /ВПУСКАТИ/, *(з /^випус-*

; *(пазурі)* запускати, упинати; *(голову)* опускати; *(шанс)* пропускати; *дк.* **УПУСТИТИ,** *(щастя)* не допильнувати, проґавити.

УПУЩЕННЯ, *д.* НЕДОЛІК, *г.* недотягнення, перебчення.

УР... *крім наведених тут слів, д!* ВР...

УРАГАН і УРАГАННИЙ, *д!* ГУРАҐАН і ГУРАГАННИЙ.

УРАДЖУВАТИ /ВРАДЖУВАТИ/, ухвалювати, постановляти, вирішувати, приймати рішення; *док.* **УРАДИТИ,** дати пораду, порадити, помогти радою, *д.* ураяти, *ЖМ.* зарадити.

УРАДУВАТИ /ВРАДУВАТИ/, порадувати, утішити, втішити, потішити, *сов.* обрадувати.

УРАЖАТИ /ВРАЖАТИ/, *(чим)* ранити, *с.* убивати; *(словом)* ШПИГАТИ; *(рану)* травмувати, роз'ятрювати; *(ціль)* ушкоджувати, завдавати шкоди, потрапляти в; *пі* ВРАЖАТИ.

УРАХОВУВАТИ /ВРАХОВУВАТИ/, мати на увазі, зважати на, рахуватися з, брати до уваги /відома/.

УРВИГОЛОВА, шибайголова, шибеник, урвйтель, збитошник, БЕШКЕТНИК, паливода; & пробййголова.

УРВИСТИЙ, крутий, стрімкий, крутогорий, крутоярий, крутоберегий, крутобокий.

УРВИСЬКО і УРВИЩЕ, круча, крутояр, провалля, *з.* строма; *п!* БЕСКИД, БЕЗОДНЯ.

УРВЙТЕЛЬ, *д!* УРВИГОЛОВА.

УРЕГУЛЬОВУВАТИ /ВРЕ-/, *д!* РЕГУЛЮВАТИ.

УРИВКАМИ *пр.,* уривково, уривцем, колй-не-колй, прихапцем, прйхапки, прихапком.

УРИВОК, *(мотузка) з.* вирва; *(паперу)* шматок, клапоть; *(тексту)* фрагмент, уступ.

УРИВЧАСТИЙ, не суцільний, уриваний, Уривковий; *(зуривків)* фрагментарний; *(- дані)* неповний; *(звук)* стрибучий; (- *слова)* відрубний; **я!** ПЕРЕРИВЧАСТИЙ.

УРІВНОВАЖЕНИЙ /ВРІВНОВАЖЕНИЙ/, збаляпсований; *(хто)* стриманий, витриманий, спокійний; л! ХОЛОДНОКРОВНИЙ.

УРІЗУВАТИ /ВР-/, ВІДРІЗУВАТИ, РІЗАТИ; *(плату)* ЗРІЗУВАТИ; *(штати) Б.* СКОРОЧУВАТИ; **дк. УРІЗАТИ,** *(кулаком)* ВДАРИТИ; *(гопака)* УШКВАРИТИ; ***п. ф.*** **УРІЗУВАТИСЯ /ВР-/,** вгризатися, заглиблюватися; *(в суходіл)* уклинюватися; *(в душу)* закарбовуватися, залишати слід *де; (- плату) усі п. ф. від ~; дк.* **УРІЗАТИСЯ,** порізатися.

УРНА, *д* ПОСУДИНА.

УРОДЖЕНИЙ /ВРОДЖЕНИЙ/, народжений; *(дар)* природжений, не набутий; *(рефлекс) кн.* безумовний.

УРОДЖУВАТИСЯ /ВРОДЖУВАТИСЯ/, народжуватися, *(щасливіш)* вдаватися; *(з-під землі)* з'являтися, виринати, витикатися, виникати; *док.* **УРОДИТИСЯ,** *(- хліб)* вирости, дозріти.

УРОЖАЙ /ВРОЖАЙ/, д. дорід; *(на кого) П.* поява великого числа *кого.*

УРОЖАЙНИЙ /ВРОЖАЙНИЙ/, *(грунт)* родючий; *(рік)* дорідний, *д.* зарідливий; *(на що)* багатий, *(на хліб)* хлібородний, хлібний, *(на овочі)* плодоносний; *п* ПЛОДЮЧИЙ.

УРОК, *(у школі)* лекція, година; *(для кого)* пам'ятка, наука, повчальна лекція.

УРОСТАТИ /ВРОСТАТИ/, *(в землю /- хату/)* осідати; *(чим)* обростати, поростати; *(з чого)* виростати; *П.* закорінюватися, загніжджуватися.

УРОЧИСТИЙ /ВРОЧИСТИЙ/, урочий, величний, святковий, тріюмфальний; *(марш)* церемоніальний, парадний; *(день)* знаменний, вікопомний, всеславний; *(настрій)* піднесений; *(тон)* патетичний; *(- присягу)* священний; *(- прийняття)* пишний.

УРУХОМЛЮВАТИ, пускати в рух/дію/, вводити в дію; *(мотор)* заводити, запускати; *(справу)* давати хід *чоліу; п. ф.* УРУХОМЛЮВАТИСЯ, приходити в рух.

УРЯД, *(держави)* адміністрація, керівництво; *(дія)* **УРЯД,** врядування, управління; *З.* посада; *Р.* установа.

УРЯДЖАТИ /ВРЯДЖАТИ/ і УРЯДЖУВАТИ/ВРЯДЖУВАТИ/, *(баль)* влаштовувати, організовувати, упоряджати, споряджати, СПРАВЛЯТИ; *(обід)* давати; **п-к -АЮЧИЙ, що** уряджає, покликаний урядити, звиклий

~, зайнятий влаштуванням, ОРГАНІЗАТОР, упорядник.

УРЯДОВЕЦЬ, службовець, урядова /*сов.* посадова/ особа, *ок.* посадовець, *іст.* чиновник; *(високий)* державний муж, достойник; *(член уряду)* міністер; & урядник.

УРЯДОВИЙ, *(діяч)* державний; ***(тон)*** службовий, офіційний.

УРЯДУВАТИ /ВРЯДУВАТИ/, верховодити, керувати, правувати, порядкувати, адмініструвати, *б. з.* держати уряд; *ні* ВЛАДАРЮВАТИ.

УС... *крім наведених тут слів, д!* ВС...

УСАМІТНЮВАТИСЯ, бути /залишатися/ на самоті, *(від людей)* цуратися *кого; ні* ВІДОРЕМЛЮВАТИСЯ; *док.* **УСАМІТНИТИСЯ,** *(у глушині) фр.* зашитися.

УСАМОСТІЙНЮВАТИСЯ, ставати самостійним /незалежним/, унезалежнюватися; *ЛОБ.* ставати на ноги, випростувати спину, переходити на свій хліб.

УСВІДОМЛЮВАТИ, *(що)* осягати розумом, здавати собі справу в *чому,* брати до тями; *(себе /ким/)* відчувати, вважати; *док.* **УСВІДОМИТИ,** ЗБАГНУТИ; *ні* РОЗУМІТИ.

УСЕБІЧНИЙ /ВСЕБІЧНИЙ/, д/ УНІВЕРСАЛЬНИЙ.

УСЕВЛАДНИЙ /ВСЕВЛАДНИЙ/, повновладний, УСЕМОГУТНІЙ.

УСЕЗНАЙКО /ВСЕЗНАЙКО/, всезнавець, всевіда, всевідець, *ж,* ходяча енциклопедія, як *Ім.* всезнаючий; *п!* УНІВЕРСАЛ.

УСЕМОГУТНІЙ /ВСЕМОГУТНІЙ/, всевладний, ВСЕСИЛЬНИЙ, НЕЗДОЛАННИЙ, *п.* сторукий.

УСЕРЕДНЕНИЙ б., взятий/обчислений/ пересічно, пересічний, середній, пересічномірний; *д-о* **УСЕРЕДНЮВАТИ** *б.,* брати /обчислювати/ пересічно, *фр.* узагальнювати.

УСИНОВЛЯТИ /ВСИНОВЛЯТИ/, брати за сина, *(дитину)* адоптувати.

УСИПАЛЬНЯ, СКЛЕП, МАВЗОЛЕЙ, *(славних осіб)* пантеон; *г.* гробівець; & усипальниця.

УСИПАТИ /ВСИПАТИ/, насипати, об-, за-, *(борщ)* наливати; *док.* **ВСИПАТИ, *(кому) П.*** відшмагати *кого; (бобу) ІД.* дати чосу /бобу, прочухана/, полатати боки.

УСИСАТИ, тяти, втинати, від-, відсікати, *мат.* зрізувати, *(довжину)* вкорочувати.

УСКАКУВАТИ /ВСКАКУВАТИ/, *(у що)* скакати, стрибати; *(в халепу) П.* потрапляти, уклепуватися, *д!* УКЛЕПАТИСЯ.

УСКЛАДНЕНИЙ, утруднений, трудний, повний ускладнень, *г.* скомплікований.

УСКЛАДНЕННЯ, утруднення, комплікація, ТРУДНОЩІ; *(на шляху до мети)* ПЕРЕШКОДА.

УСКЛАДНЮВАТИ і **УСКЛАДНЯТИ,** утруднювати, додавати труднощів, створювати труднощі, обтяжувати, *р.* утрудняти; *(справу)* заплутувати.

УСЛАВЛЕНИЙ, *д!* СЛАВЕТНИЙ.

УСЛАВЛЮВАТИ /ВСЛАВЛЮВАТИ/ і **УСЛАВЛЯТИ /ВСЛАВЛЯТИ/,** прославляти, СЛАВИТИ, виславляти.

УСЛАВЛЯТИСЯ /ВСЛАВЛЯТИСЯ/, укривати себе славою, укриватися славою, славитися.

УСЛУГОВУВАТИ, служити, робити послуги, догоджати; *(- слугу)* прислуговувати; *док.* **УСЛУЖИТИ,** *(кому)* вистаратись перед *ким.*

УСМИРЯТИ, приборкувати, укоськувати, упокорювати, УТИХОМИРЮВАТИ, брати в шори, обламувати крила *кому; (плоть)* приструнювати; *(біль)* ГАМУВАТИ.

УСМІХ, *д* УСМІШКА.

УСМІХАТИСЯ /ВСМІХАТИСЯ/, дарувати /пускати/ усмішку, обдаровувати усмішкою, розсипати усмішки, *вул.* вишкіряти /вискалювати/ зуби; *(до кого)* вітати *кого; (чим /кому/) П.* обіцяти *що; ІД. (із сл.* доля) щастити, таланити, *(із сл.* дорога) передбачатися, пахнути, світити, лежати, стелитися; & осміхатися.

УСМІШКА, усміх, *д.* осміх; *(в газеті) П.* гумореска, сміховинка.

УСНИЙ, не писаний, переданий словами /на словах/; *(звіт)* словесний; *(переказ)* почутий /записаний/ з уст, висловлений усно; *пр.* **УСНО,** словами, на словах.

УСбБИЦЯ, *д* ЧВАРА.

УСОВІЩАТИ /ВСОВІЩАТИ/, присоромлювати, соромити; переконувати, перевиховувати.

УСПАДКОВУВАТИ, діставати у спадок /спадщину/; *(традиції)* переймати, брати на озброєння; *док.* **УСПАДКУВАТИ,** одідйчити.

УСПІХ, удача, досягнення, *с.* фурор, трІюмф; *(у змаганні)* перемога, виграш; *(книжки)* визнання; *мн.* **УСПІХИ, *(в науці)*** поступання, поступ, прогрес; *п* ЩАСТЯ.

УСПІШНИЙ, вдалий, щасливий, результативний, ефективний, плідний, *с.* тріюмфальний; *(виступ артиста) с.* блискучий; *ім.* **УСПІШНІСТЬ, *(учнів)*** успіхи

УСТА і **ВУСТА,** *д* ГУБИ, РОТ.

УСТАВ, *д* СТАТУТ.

УСТАЛЕНИЙ, сталий, узвичаєний, *г.* устійнсний; *(лад)* узаконений; *(- форму)* устояний.

УСТАЛЮВАТИ/СЯ/, *г.* устійнювати/ся/, *ок.* стабілізувати/ся/; *(склад чого)* встанбвлговати/ся/; *(- традиції)* узвичаювати/ся/; *(• вдачу)* формувати/ся/.

УСТАНОВА, заклад, інституція, *(громадська)* організація; *ЖМ.* правило, *с.* закон; *(медична)* клініка, шпиталь, лікарня; *п. ф.* **УСТАНОВКА** *зап.,* агрегат, пристрій, механізм, устаткування; *(дія)* установляння, становлення, *д.* інсталяція; ***п-к*** **УСТАНбВОЧНИЙ,** агрегатний; (- *інструкцію)* для встановлення, *ок.* установчий.

УСТАНОВЛЮВАТИ /ВСТАНбВЛЮВАТИ/ і **УСТАНОВЛЯТИ /ВСТАНОВЛЯТИ/,** ставити, розміщати; *(факти)* виявляти, *г.* устійнювати; *(опіку)* уряджати, *(причину)* визначати, розпізнавати; *(закон фізики)* відкривати, формулювати; *(зв'язок)* а. знаходити, *о.* НАЛАГОДЖУВАТИ, здійснювати; *(стосунки)* започатковувати, погоджуватися мати, *(лад)* ЗАВОДИТИ, УЗАКОНЮВАТИ; *(порядок)* наводити, *(межі)* регл я менту вати; *(чергу)* стежити за *чим; (антену)* СТАВИТИ, споруджувати, *д.* інсталювати; *ні* СТАБІЛІЗУВАТИ.

УСТАНОВЛЮВАТИСЯ /ВСТ-/ і **УСТАНОВЛЯТИСЯ /ВСТ-/,** *(куди)* ставитися, вставлятися; *(- стосунки)* усталюватися, формуватися; *(- лад)* УТВЕРДЖУВАТИСЯ; *(- зиму)* наставати; *(- славу /за ким/)* закріплюватися, закріплятися; *(-моди)* вироблятися; *і п.ф. від* УСТАНОВЛЮВАТИ; *док.* **ВСТАНОВИТИСЯ,** устабілізуватися.

УСТАТКУВАННЯ, обладнання, *жм.* машинерія, и! ТЕХНІКА.

УСТАТКОВУВАТИ /ВСТ-/, *д!* ОБЛАДНУВАТИ.

УСТАТКУВАННЯ, *(дія)* улаштування, упорядження, обладнання, *зап.* інсталяція.

УСТЕЛЯТИ /ВСТЕЛЯТИ/ і **УСТЕЛЮВАТИ /ВСТЕЛЮВАТИ/,** стелити; *(землю)* укривати; *(столи)* накривати; *(під ноги)* розстеляти.

УСТРІЙ, *(державний)* лад, порядок, режим; *(побутовий)* уклад, триб.

УСТУП, *(тексту)* абзац, фрагмент, УРИВОК.

УСТУП, *(на* *схилі гори)* виступ або заглибина, *ні* ТЕРАСА; *(у шахті)* частина вибою; *п-к* **УСТУПЧАСТИЙ,** сходистий, падистий.

УСТУПАТИСЯ /ВСТУПАТИСЯ/, *(за кого)* заступатися; *(від кого)* відходити, відступати/ся/; *(кому)* поступатися.

УСУВАТИ, *(хиби)* ліквідувати, *ок.* ліквідовувати, */з тексту/* видаляти, вилучати, викидати; *(кого)* позбуватися; *(з посади)* ЗВІЛЬНЯТИ, знімати, виганяти, скидати; *(перепоїш)* долати, *(незгоди)* переборювати.

УСЯК /ВСЯК/, *3-К* кожен, ВСЯКИЙ; *ПР.* всіляко, всяко, по-всякому */н.* буває всяк/, *жм.* усяково, *з.* всіляково.

УСЯЧИНА /ВСЯЧИНА/, *о.* все на світі, і те, і се, і третє, і десяте; *(з минулого)* випадки, пригоди, факти; *ні* МІШАНИНА, РОЗМАЇТТЯ.

УСЬОГОСВІТШЙ /ВСЬОГОСВІТНШ/, *д* ВСЕСВІТНІЙ.

УТ... *крім наведених тут слів, д* ВТ...

УТАЄМНИЧУВАТИ /ВТАЄМНИЧУВАТИ/, *(кого)* відкривати таємницю *кому, кн.* вводити в таємниці; *(від кого) СОВ.* утаювати, ховати, тримати в секреті.

УТВЕРДЖУВАТИ, усталювати, УСТАНОВЛЮВАТИ, *(владу — ще)* закріплювати, зміцнювати.

УТВЕРДЖУВАТИСЯ, закріплюватися, УСТАНОВЛЮВАТИСЯ, закорішоватися,

здобувати собі місце, ставати твердо на ноги; *ФР.* стабілізуватися.

УТВОРЕННЯ, /с/твбрення, формування, *(відділу)* організація; *(річ)* утвір, витвір, формований.

УТВОРЮВАТИ, творити, створювати, *(комісію)* складати, формувати; *(спілку)* засновувати, організовувати, закладати; *п-к* **-ЮІОЧИЙ,** шо утворює, здатний /покликаний/ утворити, зайнятий утворенням, творець, сотворйтель, утворювач, *п-к* /ви/творчий, конструктивний, *фр.* - творець /Й, звукотворець/; *дк.* **УТВОРИТИ,** утнути, скоїти.

УТЕЛЮЩИТИ /ВТЕЛЮЩИТИ/ *док., (проти волі)* упхнути, всунути, «! НАКИДАТИ; *(в голову)* втовкмачити; *(гроші)* угатити, всадити, заплатити забагато, переплатити.

УТЕРТИЙ, *(шлях)* вторований, укочений; *(жарт)* ЗАЯЛОЖЕНИЙ, БАНАЛЬНИЙ.

УТИЛІЗАЦІЯ, *(покидьків)* використання.

УТИЛІЗУВАТИ, *(що)* знаходити застосування *чому, (покидьки)* ВИКОРИСТОВУВАТИ.

УТИЛІТАРНИЙ, *д* ПРАКТИЧНИЙ.

УТИСК, гнобительство, гноблення, *с.* гніт, *р.* притиск; *ми.* **УТИСКИ,** переслідування, гоніння, нагінка.

УТИСКАТИ і **УТИСКУВАТИ,** обмежувати в правах, переслідувати, *с.* пригнічувати, гнобити, наступати на горло /хвіст/, прикручувати хвоста, брати за горло.

УТИХОМИРЮВАТИ /ВТИХОМИРЮВАТИ/, заспокоювати, *(сердитих)* улагоджувати, *(дітей)* угамовувати, *с.* УСМИРЯТИ, ПРИБОРКУВАТИ; *док.* **УТИХОМИРИТИ,** *ф.* вкрутити хвоста.

УТИХОМИРЮВАТИСЯ /ВТИХОМИРЮВАТИСЯ/, заспокоюватися, угамовуватися; *(- бій)* затихати, *(- бурю)* ущухати.

УТОМНИЙ /ВТбМНИЙ/, *(день)* трудний, стомливий, *(- працю)* важкий, *с.* уведливий;& утомливий.

УТОПАТИ /ВТОПАТИ/, тонути; *(в чому)* поринати /заглиблюватися/ у *що; (в снігу)* загрузати; *(в зелені)* купатися; *док.* **УТОНУТИ,** *о.* піти раки **ловити.**

УТОПІЧНИЙ, нездійсненний, нереальний, химерний; *(світогляд)* не науковий; & утопійний; *пі* ФАНТАСТИЧНИЙ.

УТОПІЯ, фантазія, нездійсненна мрія, *о.* казкові замки, химери, на вербі груші.

УТбПЛЕНИЙ /ВТОПЛЕНИЙ/ і **УТОПЛЕНИК /ВТбПЛЕШШ,** *д!* ПОТОПЕЛЬНИК.

УТОПТУВАТИ /ВТОПТУВАТИ/, *(землю)* ТОПТАТИ, убивати, ТРАМБУВАТИ, витоптувати, *фр.* на-; *док.* **УТОПТАТИ,** *(стежку)* прокласти, протоптати; *пі* УТОРОВУВАТИ.

УТОРОВУВАТИ, *(шлях)* укочувати, накочувати, уїздити, *р.* утирати; *П.* прокладати.

УТРАТНИЙ /ВТРАТНИЙ/, неприбутковий, збитковий, невигідний.

УТРИМУВАТИ /ВТРИМУВАТИ/, *(коня)* стримувати; *(од падіння)* притримувати; *(в руках)* затримувати, зберігати, залишати, не пускати з, не віддавати; *(в пам 'яті)* берегти; *(відсотки)* стягати; *(з платні)* вивертати; *(тварин)* ТРИМАТИ; *(бар)* мати; *(сім'ю)* забезпечувати потреби *чиї, о.* **поїтагодувати.**

УТРИМУВАТИСЯ /ВТРИМУВАТИСЯ/, *(на ногах)* зберігати рівновагу; *(від чого)* стримуватися; *(- мороз)* триматися, не слабнути; *(на праці)* не залишати *чого; (па зборах)* не голосувати; *док.* **ВТРИМАТИСЯ,** *(з ч.* не) не втерпіти; *(на ногах) г.* встоятись на місці.

УТРИРУВАТИ, *(перебільшувати)* перетягати струну, пересолювати, переперчувати, переборщувати, передавати куті меду, *г.* переяскравлювати; *п!* ШАРЖУВАТИ.

УТРОБА, нутрощі, *ЖМ.* ЖИВІТ, черево; *(моря)* безодня; *П.* нутро, внутрішній світ.

УТРУДНЮВАТИ і УТРУДНЯТИ, УС КЛАДНЮВАТИ; *(кого)* завдавати клопочу /труду/ *кому.*

УТЯМИТИ /ВТЯМИТИ/ *док.,* збагнути, осягти розумом, зрозуміти, усвідомити; *(собі)* затямити, запам'ятати; *(враз)* здогадатися, зварити головою, зорієнтуватися.

УТЯМКИ /ВТЯМКИ/, *д!* ВПАМ'ЯТКУ.

УХ… *крім наведених тут слів, д!* ВХ...

УХВАЛА, постанова, рішення, резолюція; *(суду)* вирок, присуд, *кн.* вердикт.

УХВАЛЮВАТИ, постановляти, вирішувати, ураджувати, виносити УХВАЛУ, *(порядок дня)* затверджувати; *Р.* схвалювати; *док.* **УХВАЛИТИ,** розсудити.

УХИЛ, схил, нахил, *(рельєфу)* спад; *(школи)* спеціялізацІя; *(од курсу)* відхилення.

УХИЛЯТИСЯ, відхилятися, вивертатися, від-, *(різко)* сахатися, *г.* цофатися, *(від чого)* відмйкувати, УНИКАТИ *чого,* огинатися; *(убік)* збочувати; *(від відповіді)* крутити хвостом; *(від відповідальности) о.* ховатися за чужу спину.

УХИЛЬНИЙ, *д!* **УНИКЛИВИЙ.**

УХНАЛЬ і **ВУХНАЛЬ,** *д!* ЦВЯХ.

УХОПИТИ /ВХОПИТИ/ *док.,* схопити, впіймати, зловити, спіймати, злапати; *(завах>вловйти; (ляща)* дістати; *(суть)* збагнути, утямити, зварити головою; *(чаю)* сьорбнути, похапки зажити; *(- сум)* пойняти, взяти, охопити; *(за душу) ІД.* зворушити

УХОПИТИСЯ /ВХОПИТИСЯ/*док., (рукою)* взятися, схопитися; *(за Ідею)* виявити глибоке зацікавлення ***чим,*** взяти на озброєння *що\ (за слово)* вчепитися.

УЦІЛЯТИ /ВЦІЛЯТИ/, ВЛУЧАТИ; *док.* **ВЦІЛИТИ,** ***(в око)*** вліпити.

УЧ… *крім наведених тут слів, д!* ВЧ…

УЧАДІТИ /ВЧАДага/док., отруїтися чадом; *П.* очманіти, здуріти.

УЧАСНИК, СПІВУЧАСНИК, спільник, *(уділі)* **партнер,/*творчий*/,співавтор;** *(війни)* ветеран; *(експедиції)* член; *(неодмінний /н. подорожей/)* бувалець, товариш.

УЧАСТЬ, співучасть, співпраця, *г.* уділ; *(у ділі)* партнерство.

УЧВАЛ /ВЧВАЛ/, *д!* НАВСКАЧ.

УЧЕНЬ, школяр, *о.* вихованець, *(старших класів)* старшокласник, *(випускного класу)* випускник; *(вищих шкіл)* студент; *(військового училища)* курсант, *іст.* кадбг; *(курсів)* слухач; *(Дареіна) ТІ.* послідовник, визнавець.

УЧИНЯТИ /ВЧИНЯТИ/, чинити, робити, *(помсту)* здійснювати, *(волю)* виконувати, *(бучу)* зчиняти, здіймати, *(зло)* коїти, укоювати, *(честь)* виявляти, *(позов)* давати, подавати, справляти.

УЧИНЯТИСЯ /ВЧИНЯТИСЯ/, ставатися, відбуватися, чинитися, робитися, коїтися; *(- галас)* зчинятися, здійматися; *док.* **УЧИНИТИСЯ,** *(-якусь подію) початися.*

УЧИТЕЛЬ /ВЧИТЕЛЬ/, педагог, викладач, викладовець, *г.* професор; *(хто виховує)* вихователь, навчйтель, НАПРАВНИК, *кн.* метр.

УЧИТИ, *(чого)* навчати, *(кого)* школити, освічувати, давати освіту *кому, 3. П.* повчати, на-, при-, карати /*н.* не слуха? Буду вчити/; *(мови)* вивчати, студіювати.

УЧИТИСЯ, вивчати, студіювати, навчатися; *(на кого)* думати бути *ким.*

УШ… *крім наведених тут слів, д!* **ВІН...**

УШЕЛЕПАТИСЯ /ВШЕЛЕПАТИСЯ/ *док., (у що)* вскочити, втелющитися, *(в халепу)* втелепатися, УКЛЕПАТИСЯ; & ушелепкатися.

УШКВАРИТИ /ВШКВАРИТИ/*док., (завзято зробити)* утнули, ВТЯТИ, *(гопака)* УДАРИТИ; *(- дощ)* уперіщити, хлюпонути; *(лозиною)* стьобонути, цвьохнути, шмагонути, уперезати; & вшкварнути.

УШКОДЖУВАТИ, завдавати шкоди, уражати; *(рану)* РОЗ'ЯТРЮВАТИ; *(здоров'я)* псувати, підривати; *док.* **УШКОДИТИ,** *(себе) ІД.* ушкодитися, скалічитися, дістати травму.

УЩ… *крім наведених тут слів, д!* ВЩ…

УЩИПЛИВИЙ, *(язик)* колючий, сповнений їді, *(- слова — ще)* вразливий, уїдливий, їдкий, терпкий, ядучий, ядушливий, ДОШКУЛЬНИЙ; *(сміх)* мефістофельський, САРДОНІЧНИЙ; *(вітер)* пронизливий, шпаркий; *ім.* **УЩИПЛИВІСТЬ,** їдь.

УЩІЛЬНЮВАТИ, стискати, робити цупкішим /густішим, щільнішим/; *(землю)* пресувати, УТОПТУВАТИ; *(нормований час)* скорочувати.

УЩІЛЬНЮВАТИСЯ, щільніти, дебеліти, *п-о* грубшати; *(твердпути)* ТУЖАВІТИ; *(- туман)* густіти /*дк.* згустіти/, згущатися.

УЩУХАТИ /ВЩУХАТИ/, *(-стихії)-сжбшати,* затихати, припинятися, *р.* залягати; *(-хвилі)* влягатися; *(- галас)* замовкати, вгавати; *(- біль)* угамовуватися; *(- запал)* спадати; *(- розлючену людину)* заспокоюватися.

УЯВА, *г.* виображення; *ФР.* думка, свідо-

місць, фантазія /*н.* у моїй уяві/; *Р.* ббраз, зображення; *пі* УЯВЛЕННЯ.

УЯВЛЕННЯ, *фр.* гадка /*н.* і гадки не маю/; *(- що)* поняття, розуміння *чого; (дія)* відображення /в уяві, в думці, в думках/, *ок.* уявляння.

УЯВЛЯТИ, *(що)* мати /складати/ уявлення про, бачити в думці /уяві, думках/, воскрешати в пам'яті; *(собі)* усвідомлювати, розуміти; *(з ч.* не) не вкладатися в голові *кому.*

УЯВЛЯТИСЯ, спливати в уяві, стояти в очах /перед очима/, поставати у свідомості, з'являтися в думках; *(чим)* здаватися.

УЯВНИЙ, гаданий, уявлюваний, *г.* сповідний,*р.* позірний; *Р.* примарний; *пі* УДАВАНИЙ.

УЯРМЛЮВАТИ, накидати ярмо /зашморг/, запрягати **в** ярма, ПОНЕВОЛЮВАТИ, обертати в рабство; *док.* УЯРМИТИ, закайданити.

Ф

ФАБРИКА, *у.* **виробня;** *(промислова)* підприємство, виробництво; *П.* кузня /*н.* кузня **інтриґ- ф.** інтриг/.

ФАБРИКАНТ, капіталіст, власник фабрики; *(пліток) ІД.* шгіткар, наклепник.

ФАБРИКАТ, а! ВИРІБ.

ФАБРИКУВАТИ, *(товар)* виготовляти, виробляти, продукувати; *(докази)* фальсифікувати, підробляти; *(справу)* партблити, *жм.* шити, пришивати, ліпити.

ФАБРИЧНИЙ, *(виріб)* не кустарний, промисловий; *(центр)* індустріальний.

ФАБУЛА, байка, побрехенька; *(твору)* сюжетна основа /лінія, канва/, хронологія подій.

ФАВНА, тваринний світ /цйрство/, *сов.* фауна.

ФАВОРИТ, *(царя)* протеже, улюбленець; *(цариці)* коханець, полюбовник.

ФАЕТОН, *(екіпаж з відкидним верхом) у.* коч, коляса; и! ЕКІПАЖ.

ФАЗА, період, стадія, етап, *(життя — ще)* смуга; *(генератора)* струм, вироблений в одній з /трьох/ обмоток.

ФАЙНИЙ, д! ГАРНИЙ.

ФАКІР, *(в Індії)* жебрак-чернець, дервіш; *П.* мандрівний фігляр /штукар/.

ФАКСИМІЛЕ, д! КОПІЯ.

ФАКТ, реалія, реальний випадок /подія, явище/, приклад /*н.* ще один факт/; *П.* реальність, дійсність; *(злочину)* наявність. Існування; *мн.* **ФАКТИ,** відомості, дані; *ПР.* правда, безсумнівно; *ід.* ФАКТ ФАКТОМ, *(з нст.* що) не підлягає сумніву.

ФАКТИЧНИЙ, ДІЙСНИЙ, справжній, реальний; *(стан)* неприкрашений, непідмальбваний.

ФАКТИЧНО *пр.,* реально, дійсно, справді, на ділі, практично; *(голий)* просто таки.

ФАКТОР, чинник, рушійна сила; *(хто)* посередник, маклер, комісіонер, АГЕНТ; *МАТ.* співмножник.

ФАКТУРА, *д* РАХУНОК.

ФАКУЛЬТЕТ, *д* ВІДДІЛ.

ФАЛАНГА, а! ЗАГІН, ПАВУК.

ФАЛД і **ФАЛДА,** *(спідниці)* зборка, складка, зморшка, брижа; *(шинелі)* пола.

ФАЛШ і **ФАЛЬШ,** підробка, облуда, шахрайство; *(у мові)* штучність, надуманість, нещирість, лицемірство, *кн.* удаваність.

ФАЛ/Ь/ШИВИИ, *(доляр)* підроблений, фальшований, *жм.* липовий; *(блиск)* неприродний, штучний, показний; *(шлях)* облудний; *(алярм)* несправжній, фіктивний; *(сміх)* удаваний, нещирий, лицемірний, роблений; *(сором)* безпідставний, невиправданий.

ФАЛ/Ь/ШІВНЙК, фальсифікатор; *п* ОКОЗАМИЛЮВАЧ.

ФАЛ/Ь/ШУВАТИ, підробляти, фальсифікувати; *(співаючи)* тягнути не в тон.

ФАЛЬСИФІКУВАТИ, фальшувати, підробляти; *(факти)* підтасовувати, перекручувати, викривляти, */витлумачуючи/* кривотлумачйти.

ФАЛЬЦЕТ, а! ГОЛОС.

ФАМІЛІИНИИ (*сов.* **ФАМІЛЬНИЙ,** *(маєток)* родовий, спадковий; *(альбом)* родинний.

ФАМІЛІЯ, родина, сім'я, *(царська)* династія.

ФАМІЛЬЯРНИЙ, /за/панібратський, безцеремонний, БЕЗПАРДОННИЙ, *с.* розгнузданий.

ФАНАБЕРІЯ, примха, дивацтво; пиха, чванливість; & фанаберство.

ФАНАТИК, *(релігійний)* бузувір; *(якогось діла)* загорілець, пристрасний прихильник; *(патріотизму)* шовініст; *(у політиці)* екстреміст; & фанат, фан.

ФАНАТИЧНИЙ, бузувірський; загорілий; шовіністичний; *(- любов)* пристрасний.

ФАНЕРА, дикт; *п-к* **ФАНЕРНИЙ,** диктовий.

ФАНТАЗЕР, мрійник, будівник казкових замків, романтик, Дон-Кіхбт, прожектер, *(творець утопій)* утопіст; & фантаст.

ФАНТАЗІЯ, *(людська)* творча уява; *пре. мн.* мрія; *(пуста)* вигадка, казка, байка, *кн.* фантасмагорія, *о.* на вербі груші, сон рябої кобили, *с.* утопія; *(чиясь)* примха, химера, фанаберія.

ФАНТАЗУВАТИ, мріяти, марити, снити, поринати у фантазії, віддаватися фантазіям, снувати /удаватися в/ химери, заходити в хмару, будувати казкові замки; *пі* ВИГАДУВАТИ.

ФАНТАСМАГОРІЯ, химерний образ /образи/; вигадка, ФАНТАЗІЯ.

ФАНТАСТИКА, вигадка, казка; *(в літературі)* фантастичний жанр; (!) **ФАНТАСТИКА!** дивовижа! неймовірно! фантастично! щось надзвичайне! умреш! *г.* не до подумання! щось такого! *пі* ФАНТАЗІЯ.

ФАНТАСТИЧНИЙ, *(світ)* чарівний, казковий, вигаданий, уявний, нереальний; *(плян)* нездійсненний, утопічний, фантасмагоричний; *(сон)* химерний, чудернацький; *(палац)* умреш який; *(розмір}* гігантський, колосальний; *пі* ФЕСРЙЧНИЙ.

ФАНТОМ, привид, ПРИМАРА, ілюзія.

ФАНФАРОН, *д!* БАЗІКА, ХВАЛЬКО.

ФАРАОН, а/ МОНАРХ; *П.* можновладець, повелитель; *ЗН.* поліцай.

ФАРБА, *(водяна)* акварель, *(олійна)* олія, *(кубова)* калія, *сов.* індиго, *(в кералщі)* полива, поливо; *(осени)* барва, колір; *(обличчя)* рум'янець.

ФАРБУВАТИ, *(рідину)* забарвлювати; *(брови)* малювати; *(лишати сліди /- фарбовані речі/)* бруднити /мастити/ фарбою.

ФАРВАТЕР, *(на річці) у.* стрижень; *(судна)* визначений шлях; *(діяльности) П.* напрям, річище; *пі* КУРС.

ФАРИСЕЙ, *П.* ЛИЦЕМІР, *ір.* святенник, святоха, *о.* святий та божий.

ФАРИСЕЙСЬКИЙ, а/ ЛИЦЕМІРНИЙ.

ФАРМА і **ФАРМЕР,** *д! від.* ДВІР, ХУТІР і СЕЛЯНИН.

ФАРМАЦЕВТ, *д!* **АПТЕКАР;**

ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ, *(довідник)* формаційний; *(препарат)* лікарський; *(- промисловість)* фармакологічний.

ФАРС, *ІСТ.* комедія, сценічний жарт; *П.* дешеве /брехливе, цинічне, пропагандйвне/ шоу, окозамилювання; *З.П.* /візницький, солоний/ жарт, витівка.

ФАРФОР, порцеляна.

ФАРШ, начинка; *д-о* **ФАРШУВАТИ** і **ФАРШИРУВАТИ,** начиняти фаршем, нафаршировувати; *(шпігом)* шпігувати, нашпіговувати.

ФАСАДА, *сов.* фасад; *(будинку)* лице, чоло, фронт, фас.

ФАСОН, *(одягу)* крій, модель, зразок; *(меблів)* стиль; *ЖМ.* манера, мода; *П.* хизування, показуха, форс, шик, /*н.* для фасону/; **п-к ФАСбНИСТИЙ,** а/ ЧЕПУРИСТИЙ.

ФАТА, а/СЕРПАНОК.

ФАТАЛЬНИЙ, *(удар)* неминучий, невідворотний, невідвернений; *(вплив)* доленосний; *(збіг)* рокбваний; *(- кохання)* згубний; *(- помилку)* непоправний; *(кінець)* нещасливий, трагічний, *ЕВ.* СМЕРТЕЛЬНИЙ.

ФАТА МОРҐАНА, міраж, МАРИВО.

ФАТУМ, доля, *п,* хрест; неминучість, рокбваність, приреченість, фатальність.

ФАХ, професія, спеціяльність, рід занять, кваліфікація, поле /сфера/ діяльности, *фр.* хліб /*н.* легкий хліб/.

ФАХІВЕЦЬ, СПЕЦІЯЛІСТ, *жм.* спец, майстер /знавець/ свого діла.

ФЕВДАЛ, *ІСТ.* сюзерен, сеньйор; *(у Росії)* поміщик, кріпосник, землевласник; *(у Пруссії)* юнкер; &. *сов.* феодал.
ФЕДЕРАЛЬНИЙ, федеративний; *(у СІЛА, ФРН)* загальнодержавний, всенаціональний.
ФЕДЕРАЦІЯ, *д!* ОБ'ЄДНАННЯ.
ФЕЄРИЧНИЙ, *(сюжет)* казковий, фантастичний; *(образ)* чарівний, чарівливий, магічний; *(- видовище)* захоплюючий, умреш який; *пі* ДИВНИЙ.
ФЕЄРІЯ, фантастична вистава /п'єса/; *П.* фантастичне видовище.
ФЕЙЛЕТбН, *д!* ГУМОРЕСКА.
ФЕНІКС, *дiПТАХ.*
ФЕНОМЕН, *д!* ЯВИЩЕ; *(хто) д!* ОРИПНАЛ.

ФЕРМА і **ФАРМА,** *д!* ДВІР, ХУТІР.
ФЕРМЕНТ, *БІОЛ.* ензим; Я. каталізатор, *(громади)* активний прошарок, *о.* дріжджі.
ФЕРМЕР і **ФАРМЕР,** *д!* СЕЛЯНИН.
ФЕРТ, фертик, чепурун, піжон, жевжик, джигун, прилйза, *(що оберта шик у культ)* сноб; ***п!*** ВІТРОГОН.
ФЕСТИВАЛЬ, *д!* СВЯТО.
ФЕТИШ, об'єкт обожнювання, ідол, бовван, божок, *о.* священна корова, *р.* ікона.
ФЕТР, *д!* ПОВСТЬ,

ФЕШЕНЕБЕЛЬНИЙ, *(одяг)* дорогий і модний, стильний, вишуканий, елегантний, шикарний; *(готель)* розкішний, люксусовий; *(стиль)* великосвітський, аристократичний.
ФЕЯ, *д!* ЧАРІВНИЦЯ; *(добра) ІД.* доброчинний^; *ТІ.* красуня.
ФІГУРА, *у.* постать; *(мармурова)* статуя, скульптура, маняк; *(землі)* форма, контури, конфігурація; *(геометрична) МАТ.* тіло; *(у танці)* викрутас; *(у шахах)* не пішак; *(стилістична) ЛҐ.* зворот; *(головна) ІД о.* перша скрипка; *(пілотажу)* ТРЮК.
ФІГУРАЛЬНИЙ, *(вираз)* переносний, образний, алегоричний, метафоричний, фігурний.
ФІГУРЙСТИЙ, *д!* ГРАЦІОЗНИЙ.
ФІГУРНИЙ, *(~ оздобу будинку)* скульптурний; *(- руханкову вправу)* акробатичний.
ФІГУРУВАТИ, *(на мапі)* значитися, стояти; *(у тексті)* згадуватися, виступати, зображатися.
ФІГА, інжир, *р.* винна ягода.
ФІҐЕЛЬ, кучерик, *сов.* завиток; *ми.* ФІҐЛІ, витівки, штуки, трюки, коники; фіґлі-миглі; *п!* ФОКУС.
ФІҐЛІ-МЙҐЛІ, *д!* ФІГЛІ, ЖЕНИХАННЯ; & фіґлі-міґлі.
ФІҐЛЮВАТИ і **ФГГЛЮВАТИ,** робити фіглі /штуки/, викидати коники; *ТІ.* ВИКРУЧУВАТИСЯ.
ФІГЛЯР і **ФІГЛЯР,** штукар, кумедник, *пор.* ФАКІР; блазень, мартопляс; акробат; *П.* кривляка, позер; *(- дитину)* пустун, витівник.
ФІЗИЧНИЙ, *(світ)* матеріальний, речовий, предметний, не духовий; *(недолік)* тілесний; *(- потреби організму)* фізіологічний; *(- силу)* мускульний, м'язовий.
ФІЗІОНОМІЯ, *д!* ОБЛИЧЧЯ.
ФІКСУВАТИ, закріплювати, встановлювати; *(у пам 'яті)* карбувати, зафіксовувати; *(на папері)* зображати, відтворювати; *(увагу)* зосереджувати; *(події)* реєструвати; *(азот) БІОЛ.* засвоювати.
ФІКТИВНИЙ, несправжній, вигаданий, *(акт)* ФАЛШИВИЙ; *(шлюб)* уявний, *г.* сповідний.
ФІКЩЯ, вигадка, витвір фантазії; *(щось штучно створене)* підробка, фабрикація, *(вигадка) о.* мильна бульбашка, *жм.* бульба; *пі* ІЛЮЗІЯ.
ФІЛАНТРОП і **ФІЛАНТРОПІЧНИЙ,** *д!* ДОБРОЧИНЕЦЬ і ДОБРОДІЙНИЙ.
ФІЛЕ, 1. *(м'ясо)* полядвиця; & філей; 2. *(плетиво)* мереживо.
ФІЛІГРАННИЙ і **ФІЛІҐРАНОВИЙ,** *д!* ТОНКИЙ.
ФІЛІЖАНКА, *д!* ЧАШКА.
ФІЛІППІКА, *ми.* **ФІЛІППІКИ,** потоки /злива, фоєрверк/ гнівних слів /образ/, словесна атака, *жм.* прокльони, с. плювок в обличчя; *пі* ПРОМОВА.
ФІЛІСТЕР, обиватель, міщанин, обмежена особа, *ір.* добрий чоловік, *п.* ХУТОРЯНИН.
ФІЛІЯ, *(установи)* відділок, відділення; & філіял, *сов.* філіал; *пі* АГЕНТСТВО.

ФІЛОЛОГ, мовознавець, лінгвіст; *(знавець лексики)* лексиколог, *(знавець діялектів)* діялектблог; *(словникар)* лексикограф; *ЖМ.* студент на відділі філології.
фІЛбСОФ і **ФІЛОЗОФ,** мислитель, мудрець, *ур.* любомудр, *жм.* Соломон; *ФР.* теоретик; *П. ЗН.* мудрагель, мудраґелик; *ЖМ.* студент на відділі філософії.
ФІЛОСОФІЧНИЙ, філософський; *(-роздуми)* абстрактний, метафізичний; *(тон)* глибокодумний.
ФІЛОСбФІЯ, *(Канта)* учення, вчення, філософська доктрина /система/; *(міщан)* світогляд, переконання /*сов.* переконання/, погляди; *(життєва)* мудрість; *ЖМ.* мудрування, розумування, філософування; *Г.* факультет філософії.
ФІЛОСОФУВАТИ, *ЖМ.* мудрувати, розумувати, *зап.* філософствувати.
ФІЛЬВАРОК і **ФОЛЬВАРОК,** маєток, економія; *(дрібний)* садиба, хутір, ферма, виселок.
ФІЛЬМ, *(мистецький)* кінокартина, *жм* картина, кіно; *(світлочутливий)* плівка.
ФІЛЬМУВАТИ, знімати фільм, *сов.* робити кінозйомку/кінознімання/.
ФІЛЬТР, цідило
ФІЛЬТРУВАТИ, цідити, проціджувати, профільтровувати.
ФІНАЛ, кінець, закінчення, завершення, підсумок; *(п'єси)* ФІНАЛЬНИЙ /останній/ акт /сцена/; *(у змаганні) СПРТ.* останній тур /раунд/.
ФІНАЛЬНИЙ, завершальний, заключний, кінцевий; *(акт)* останній.
ФІНАНСИ *мн.,* кошти, фонди; *ЖМ.* гроші, *п.* валюта; *(державні)* фінансова система.
ФІНАНСИСТ, банкір, фінансовий туз, *обр.* золотий мішок; *пор.* КАПІТАЛІСТ.
ФІНАНСОВИЙ, *(клопіт)* грошовий; *(- поміч)* матеріальний; *(капітал) п-о* банківський; *(- кризу)* економічний.
ФІНІШ, *д!* КІНЕЦЬ; *д-о* ФІНІШУВАТИ, приходити до фінішу.
ФІРА г.,д/ХУРА.
ФІРАНКА, *д!* ЗАВІСА.
ФІРМА, *(приватна)* компанія; ***(виробнича)*** підприємство; *(комерційна)* дім, діло, *а.* бізнес; *пі* КОРПОРАЦІЯ, ТРЕСТ.
ФІСКАЛ, шпиг, ДОНОЩИК, викажчик, юда, секебт, стукач, АГЕНТ.
ФІСТУЛА, *у.* нориця.
ФІНІКА, *(у настільних іграх)* значок, марка.
ФІЯКР, *д!* КАРЕТА.
ФІЯЛКОВИЙ, *соє.* фіолетовий, *(колір — ще)* бузковий.
ФІЯСКО, невдача, неуспіх, провал, *с.* поразка, *оіем.* пшик; & *сов.* фіаско.
ФЙОРД, *сов.* **ФійРД,** *ді* ЗАТОКА.
ФЛАНГ, *(фронтових позицій)* крило, край, *г.* флянк; *мн.* ФЛАНГИ, боки, сторони.
ФЛЕГМА, апатичність, апатія, інертність, незворушний спокій; *(хто) Р.* флегматик; *(результат перегонки) ХЕМ.* конденсат.
ФЛЕГМАТИК, нєзворушнО'Сгіокійна особа,^, недвига серцем, *р.* флегма.
ФЛЕГМАТИЧНИЙ, *(темперамент)* врівноважений, безпристрасний, незворушний; *(погляд)* БАЙДУЖИЙ, апатичний, млявий; *п!* ІНЕРТНИЙ, СОННИЙ.
ФЛІҐЕЛЬ, прибудова, прибудівка, **прибудівля**; *(осторонь від дому) р.* офіцйни.
ФЛІРТ, /любовна/ гра, кокетування, залицяння, ФІҐЛІ-МИГЛ1; *пі* ЗАКОХАННЯ.
ФЛІРТУВАТИ, крутити любов /роман/, ЗАЛИЦЯТИСЯ, пускатися в зальоти, кокетувати.

ФЛОЯРА, дудка, сопілка.
ФЛІОҐЕР, *у.* погодник, млинок.
ФЛЮС, *МЕД.* опух ясен, набряк щоки; *Т.* дбмішка /що сприяє топленню руди/.
ФЛЯГМАН, *(хто)* командир фл/ь/отилії, проводир ескадри /ескадрильї/, фл/ь/отоводець; *(що)* флягманський корабель /літак/; & *сов.* флагман.
ФЛЯКОН, *(з-під ліків)* пляшечка; & *сов.* флакон.
ФЛЬОРА, рослинний світ /царство/, рослинність; & *сов.* флора.
ФЛЬОТА /*сов.* **ФЛОТ/,** судна, кораблі, *ФР.* морський транспорт; *(вітрильна)* вітрильники; *(військова)* морські сили, бойові

кораблі, *іст.* армада; *(група суден)* фл/ь/отилія, *пі* ЕСКАДРА; *(повітряна)* авіяція.

ФЛЬОТСЬКИЙ, *(офіцер)* МОРСЬКИЙ; *(одяг)* моряцький; & *сов.* флотський.

ФОЄРВЕРК, декоративні вогні, з. вогнева штука; *(гнівних слів) п.* вибух, потік, злива, *ІД. мн.* філіппіки; *(гніву)* пароксизм; & *сов.* фейєрверк.

ФОЙЄ, *д!* ЧЕКАЛЬНЯ.

ФОКУС, 1. *(променів) ФІЗ.* точка концентрації; *(землетрусу)* епіцентр; *(хвороби) МЕД.* вогнище; *17.* центр, центральна точка, осередок, ядро; *(уваги)* зосередження; 2. штука, фігель, *с.* трюк, коник, вибрик, *жм.* **фортель;** ***мн.*** **ФОКУСИ,** вередування, дивацтва; хитрощі, виверти, викрутаси, удавання, *п!* **ФІГЛІ.**

ФОЛІЯНТ, *д!* КНИГА.

ФОЛКЛЬОР, *сов.* **ФОЛЬКЛОР,** народня творчість, усна словесність; *пі* ПЕРЕКАЗИ,ЛЕГЕНДИ,МІТИ.

ФОЛЬГА, сухозлбтиця, сухозлітка; *пі* ПОЗЛІТКА, ПОЗОЛОТА.

ФОН, *д!* ТЛО; *(у радіоприймачі)* шум, звукова перешкода.

ФОНД, *(золотий)* запас, резерва */сов.* резерв/, ресурси; *(допомоговий)* каса; *(земельний)* багатство; *(оборотний)* капітал; *(оборони)* фундація; *мн.* **ФОНДИ,** *(на що)* кошти, *ЖМ.* готівка, готові гроші, *п.* валюта, фінанси.

ФОНЕТИЧНИЙ, *(- будову мови) ЛІНҐ.* звуковий.

ФОНТАН, *д!* ВОДОГРАЙ; *(слів) П.* злива, *пі* ФІЛІППІКА; *(вогню) д!* ЯЗИКИ.

ФОРЕЛЯ, *(риба)* струг, пструг, *г.* пестрібга; & *сов:* форель.

ФОРКАТИ, *д!* ПИРХАТИ.

ФОРМА, *(чого)* обриси, контури, конфігурація; *(офіційних паперів)* анкета, бланк; *(взаємин)* тип, структура, спосіб; *(публіцистична)* жанр; *(хвороби)* різновид; *(військова)* однострій, уніформа; *(слова) ЛІНҐ.* видозміна; *(частування)* процедура, ритуал, етикет; *(у ливарстві)* опока; *(друкарська)* матриця; *(для штампування)* **штамп;** *ФР.* проформа, видимість */н.* для форми/, зразок //< за формою/; *СПРТ.* загальний стан */н.* добра спортивна форма/; *пі* КШТАЛТ.

ФОРМАЛІЗМ, зовнішня пунктуальність, формальне ставлення, *п-о* бюрократизм, *сов.* казенщина.

ФОРМАЛЬНИЙ, *(підхід)* казенний; *(відпис)* для годиться; *(- права)* номінальний; *(рапорт)* офіційний; *(- методи)* формалістичний; *(шпиг)* справжній, дійсний.

ФОРМАЛЬНІСТЬ, процедура, ритуал, обряд, церемонія; *ми.* ФОРМАЛЬНОСТІ, *(судові)* вимоги, норми.

ФОРМАТ, ***(книги)*** **розмір.**

ФОРМАЦІЯ, *ГЕОЛ.* **нашарбвання,** нашарування; *Р. Г.* покоління, генерація.

ФОРМУВАТИ, надавати форми /вигляду/; *(уряд)* добирати, утворювати, зформовувати; *(вдачу)* ВИРОБЛЯТИ, *п.* ліпити; *(поїзд)* комплектувати, складати; *(загін)* збирати.

ФОРМУВАТИСЯ, набувати /прибирати/ форми /вигляду/; утворюватися *і п. ф. від* ФОРМУВАТИ.

ФОРМУЛА, *(словесна)* вислів, вираз; *(математична)* буквовий /літерний/ вираз; *(закону)* формульовання, *сов.* формулювання.

ФОРМУЛЮВАТИ, *(думку)* висловлювати, викладати; *(завдання)* визначати, окреслювати.

ФОРМУЛЯР, *(бібліотечний)* картка, бланк, форма; *(в'язня)* особиста картка.

ФОРПОСТ, *В-Й* передня варта /пост/, передова позиція; *(науки)* передовий заклад, *п.* флягман, *сов.* флагман.

ФОРС, хизування; гордощі, пиха, чванливість; *Р. Г.* швидкість.

ФОРСИТИ, хизуватися, чванитися, хвастати, хвалитися; *(чим)* козиряти.

ФОРСУВАТИ, *(процес)* прискорювати, пришвгідчувати; *В-Й (перешкоду)* долати, *(річку* переправлятися через.

ФОРТ, ***д!*** УКРІПЛЕННЯ, БАСТІОН.

ФОРТЕШЯН і **ФОРТЕПІЯНО,** *(старовинний)* клявікбрди, клявесйи; *(сучасний)* піяніно, піяно; *(з поземними струнами)* рояль.

ФОРТЕЦЯ, цитаделя, *сов.* цитадель, *ур.* твердиня, опліт, *сов.* оплот, *з.* тверджа, *іст.* кремль; *(неприступна)* БАСТІОН; *пі* УКРІПЛЕННЯ.

ФОРТУНА, *МІГ.* богиня щастя; *П.* щасливий випадок /збіг обставин/, удача, успіх, *с.* доля, талан, щастя.

ФОТЕЛЬ, /м'яке/ крісло.

ФОТОГРАФІЯ, *(чия)* знімок, фотокартка, фото, картка, *г.* світлина, знимка; *П.* копія; *Ф.* обличчя, фізіономія; *(приміщення)* фотоательє; *(дія)* фотографування.

ФОТОГРАФУВАТИ, робити фотографію, *жм.* знімати, *г.* світити.

ФРАГМЕНТ, ***д!*** **УРИВОК.**

ФРАГМЕНТАРНИЙ, уривковий, не цілий, роз'єднаний, неповний, УРИВЧАСТИЙ.

ФРАЗА, *(кучерява)* вислів, вираз; *(граматична)* речення; *(пуста) ПРВ. МН.* фразеологія, просторікування, *ІД.* марнослів'я; *(крилата) ІД* АФОРИЗМ.

ФРАЗЕР, марнослов; *(що прибирає позу)* позер; *п!* БАЗІКА.

ФРАКЦІЯ, *(шевців) ІСТ.* цех, об'єднання; *(у парламенті)* група; *(у партії)* угруповання; *(складної рідини) Т.* компонент, складник, складова частина.

ФРАНЗОЛЯ, булочка, *сов.* французька булка.

ФРЕСКА, ***д!*** КАРТИНА.

ФРИВбЛЬНИЙ, легковажний, вітрогбнський, не зовсім пристойний; *п!* ТРИВІЯЛЬНИЙ.

ФРИЗЕР, *д!* ПЕРУКАР, ГОЛЯР.

ФРОНТ, театр воєнних дій; лінія боїв, фронтова /передова/ лінія, *ф.* передова; *(праці)* поле діяльности, сфера, нива, стезя; *(народній)* рух; *(будови)* ФАСАД/А/.

ФРОНТАЛЬНИЙ, чоловий, лобовий; *(бік)* передній, лицьовий, зовнішній; *П.* загальний, всеосяжний, всеохопний */н.* фронтальна перевірка/.

ФРОНТОН, *у.* причілок.

ФРУКТА, *д!* ОВОЧ; *&сов.* фрукт.

ФУҐАС, а/МІНА.

ФУНДАМЕНТ, *(будови)* підвалини, ПІДМУРОК, основа, основина; *П.* база, підвалина.

ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ, *(міст)* міцний, тривкий, надійно /надовго/ зроблений; *(принцип)* головний, основний; *(- дослідження)* грунтовний,глибокий, капітальний.

ФУНДАТОР, а/ЗАСНОВНИК.

ФУНДАЦІЯ, *(дія)* заснування; *(доброчинна)* фонд.

ФУНДУВАТИ, *д!* ЗАСНОВУВАТИ.

ФУНКЦІОНУВАТИ, *(нормально)* діяти, працювати, робити; *(як іцо)* виконувати функцію *чого', п-к* **-УЮЧИИ,** що функціонує, здатний /покликаний/ ~, функціонер, *п-к* робочий, функціональний, *о.* тепер у дії, *пі* ДІЮЧИЙ.

ФУНКЦІЯ, *(чия)* обов'язок, повинність, с. місія; *(грошей)* призначення, роля; *(органів) БІОЛ.* праця, діяльність, робота.

ФУРҐОН, *д!* ХУРА; *(автомобільний)* причеп.

ФУРІЯ, *МІТ.* богиня помсти; *П. д!* ВІДЬМА, МЕГЕРА.

ФУРКАТИ, *(- птахів)* пурхати, спурхувати; *(- веретено)* фуркотіти, фуркотати; *Р.* пирхати, форкати.

ФУРМАН і **ХУРМАН,** ***д!*** ВІЗНИК.

ФУРОР, гучний успіх; *ФР.* могутнє враження */н.* зробити фурор/; *пі* ЕКСТАЗА.

ФУРУНКУЛ, чиряк, карбункул.

ФУС, осад, поденки, оденки, гуща.

ФУТБОЛ, *у.* копаний м'яч.

ФУТЛЯР, *(скрипки)* коробка, скринька, *(шаблі)* піхви; *(мотора) Т.* кожух.

ФУФАЙКА, *д!* ТІЛОГРІЙКА; & куфайка.

Х

ХАБАР, хаптура, хавтура, хавтур, підкуп, підплата, *лем.* могорич, *кн.* мзда, *з.* базарйнка; & хабара.

ХАБАРНИК, хапко, халтурник, хапун, хапуга, здирник, дерій, дерун, здірця, хапайло.

ХАВТУР і ХАВТУРА, *д!* ХАБАР.

ХАЗЯЇН, *д!* ГОСПОДАР; *ЖМ.* хлібороб, селянин, *(у шлюбі)* чоловік; *(краю)* владар; *(фірми)* власник, керівник, підприємець, капіталіст; & *зб.* хазяйство = хазяї.

ХАЗЯЙНОВИТИЙ, господаристий, газдовйтий, господарний, статковитий, *зап.* домовитий; & хазяїновйтий, хазяйський, хазяїнуватий.

ХАЗЯЙСТВО, ГОСПОДАРСТВО, *г,* ґаздівство, господарка; *ТІ.* обійстя, садиба, хутір, ферма; *ЖМ.* приладдя, причандалля /я. шевське ~/; *ФР.* господарювання.

ХАЗЯЮВАТИ і **ХАЗЯЇШУВАТИ,** господарювати, *г,* газдувати; *(коло чого)* поратися, клопотатися, порядкувати; *(десь)* верховодити, урядувати; *(без дозволу)* нишпорити.

ХАЙ = НЕХАЙ *ч., д,* най; *ФР.* гаразд, добре */н.* то й хай/, хоч */н.* хай де = хоч де/; *ЯК СІІ.* щоб */н.* скажи, хай знають - скажи, щоб знали/; *(з нст.* би) краще б */н.* хай би купив, як має просити/.

ХАЛАБУДА, намет, курінь, буда: *(бідна)* ХАЛУПА; *(віз)* балагула; *(на возі)* накриття, верх; *(собача)* будка, хижа.

ХАЛАЗІЯ, *д!* ПРОЧУХАНКА.

ХАЛАМИДА, халат, *сов.* балахон; *ЖМ.* ряса; & хламида.

ХАЛАМИДНИК, обідранець, обшарпанець, голодрйнець, обірванець, шарпак, харпак, *с.* ракло, хуліган, ВОЛОЦЮГА; *(- дітей)* урвйтель, пустун.

ХАЛАТ, *(спальний)* шляфрок, піжама, *(маскувальний)* маскхалат; & халатик; *пі* МЕДИК._

ХАЛЕПА, клопіт, морока, неприємність, нещаслива пригода, напасть, біда, нещастя.

ХАЛІФ і **КАЛІФ,** *д!* ВЛАДАР.

ХАЛТУРА, *д!* ЗАРОБІТОК.

ХАЛТУРИТИ, *д!* ЗАРОБЛЯТИ; *(робити недбало)* партачити, капарити.

ХАЛТУРНИЙ, капарний; *(продукт)* неякісний, партацький, базарної роботи.

ХАЛТУРНИК, капарник, партач, *дит.* майстер-ламайстер; *(літун-робітник)* шабашник.

ХАЛУПА, хатина, хижа, халабуда; & халупчина, халупка.

ХАМ, *(у мові панів)* раб, слуга, кріпак, наймит, мужик, хлоп, гевал, плебей; *ЖМ.* нахаба, грубіян, *пі* ХУЛІГАН; & хамло, хамула, хамлюга.

ХАМЕЛЕОН, *д!* ЯЩІРКА; *(хто) П.* крутихвіст, в'юн, коньюнктурник, *ід.* куди вітер віє, і нашим, і вашим, *пі* ОПОРТУНІСТ.

ХАМСЬКИЙ, *(рід)* хамів, плебейський; *(вчинок)* свинський, зухвалий, нахабний, хуліганський; & хамуватий, хамовитий.

ХАН, *д!* МОНАРХ.

ХАНДРА, СПЛІН, *мед.* гіпохондрія; *пі* МЕЛАНХОЛІЯ.

ХАбС, БЕЗЛАДДЯ, ГАРМИДЕР; *(звуків)* мішанина, суміш; *(думок)* плутанина, каша; *(хмар)* безладне нагромадження /скупчення/; *пі* АНАРХІЯ.

ХАОТИЧНИЙ, БЕЗЛАДНИЙ, неорганізований, нерегульбваний; *(обстріл)* несистематичний, неметодйчний; *(рух)* неконтрольований; *(світ)* безформний, *(лад)* анархічний.

ХАПАНИНА, *д!* ПОСПІХ; *ЖМ.* хабарництво, здирство; & хапання, хапатня.

ХАПАТИ, рвучко брати /схоплювати, підхоплювати/; *(за що)* хапатися; *(втікача)* ловити, лапати, переслідувати, затримувати, заарештовувати; *(- сон) П.* поймати; *(оцінку) ПІК.* діставати; *(далеко)* сягати.

ХАПАТИСЯ, *(чим)* братися, чіплятися; *(за що)* хапати; *(їсти)* квапитися, поспішати.

ХАПКИЙ, *д!* БЕРУЧКИЙ; *(на руку)* злодійкуватий, хваткий.

ХАПКОМ і **ХАПКИ** ***пр.,*** ПОХАПЦЕМ, хапаючись, поспішаючи; & хапко, хапкома, хапцем.

ХАПЛИВИЙ, КВАПЛИВИЙ, *жм.* хапаний.

ХАРАКТЕР, вдача, натура, темперамент, *п.* хребет, природа; *З. П.* принциповість, твердість, впертість, сила волі */н.* показати характер/; *(рельєфу)* особливості, риси; *П.* особа, індивід, тип, *фр.* еїо; *ФР.* образ, рбля */н.* в характері чаклуна/.

ХАРАКТЕРИЗУВАТИ, давати характеристику, атестувати, окреслювати, *б. з.* ясувати.

ХАРАКТЕРИЗУВАТИСЯ, *(чим)* відзначатися, мати характерні риси *чого.*

ХАРАКТЕРИСТИКА, опис ознак /якостей, рис/; *(з місця праці)* атестація, *(хороша)* рекомендація; *(чого) фр.* картина, *(кого) фр.* портрет; *пі* ОПИС.

ХАРАКТЕРНИЙ, властивий, притаманний, *(факт)* типовий; *(акцент)* прикметний, специфічний, своєрідний; *(- особливість)* основний, визначальний; ***п*** ПИТОМИЙ.

ХАРАКТЕРНИК, *д* ЧАРІВНИК.

ХАРАМАРКАТИ, мимрити, БУБОНІТИ, мурмотіти; & хамаркати.

ХАРАПУДИТИСЯ і ХАРАПУДЛИВИЙ, *д* ЛЯКАТИСЯ і ЛЯКЛИВИЙ.

ХАРКАТИ, хрякати, харкотіти.

ХАРПАК, старець, обідранець, ХАЛАМИДНИК, БІДАКА, нетяга, злидар.

ХАРТІЯ, грамота, документ, *УР.* декларація, акт, едикт, універсал, *ОК* програма.

ХАРЦИЗ, розбійник, РОЗБИШАКА, ГРАБІЖНИК; & харцизник, харцизяка, харциза.

ХАРЧ, ЇЖА, ПРОВІЗІЯ, ПРОДУКТИ, *о.* хліб /насущний/; *(убогий)* ХАРЧУВАННЯ; & ХАРЧІ.

ХАРЧІ = ХАРЧ, *(консервовані)* консерви; и! ХЛІБ-СІЛЬ, ХАРЧУВАННЯ.

ХАРЧОВИЙ, *(запас)* продовольчий, продуктовий.

ХАРЧУВАННЯ, годування, *(рослин)* живлення; *(харчі)* продукти, ЇЖА, хліб насущний, *з.* харчовання, *кн.* продукти харчування, їстівні продукти, продовольчі товари.

ХАРЧУВАТИ, ГОДУВАТИ, кормити й поїти; *(організм)* живити; *П. (кого)* утримувати.

ХАРЧУВАТИСЯ, їсти й пити; *(- організм)* живитися; *(- тварин)* годуватися; *(у кого)* столуватися, *р.* стравуватися.

ХАТА, *за.* халупа, халабуда, хижа; *(з глини)* мазанка, ліплянка, *(з хмизу)* хворостянка; *а.* сакля; *(велика) ПОБ.* кімната, *ІД.* світлиця; Я. домівка, господа, пристановище, притулок; *ФР.* дім, квартира, житло; & хатина, хатинка, хатка.

ХАТНІЙ, домашній; *(халат)* кімнатний; *(- полотно)* доморобний; *(- справи)* приватний, особистий.

ХАЩА і **ХАЩІ,** чагарник, густі зарості, ГУЩАВИНА; *(лісу)* нетрі, нетрища, глушина; & хащина, хащики.

ХВАЛА, /по/хвальба, величання, прославляння, уславлення; *ФР.* слава, ОСАННА.

ХВАЛЕБНИЙ, величальний, славославний, похвалібний, хвальний.

ХВАЛИТИ, ВИХВАЛЯТИ, засипати похвалами, розсипатися у похвальбах, віддавати /воздавати, складати/ хвалу, співати хвалу /осанну/, курити тиміям /стжфіміам/; *(Бога)* славити, звеличувати, прославляти.

ХВАЛИТИСЯ, хвалити себе; *(чим)* вихвалятися, хвастати, ХИЗУВАТИСЯ, ЧВАНИТИСЯ, *кн.* фанфаронити; *(убити)* нахвалятися; *(кому)* говорити, повідати, повідомляти *кого.*

ХВАЛІЙ, хвалитель, прославйтель.

ХВАЛЬБА, вихваляння, похвальба; хвастощі, вихвалка, *с.* хизування.

ХВАЛЬКО, ЧВАНЬКО, хвастун, хваст, хвастик; *жм.* задавака, *(зухвалий)* **фанфарон.**

ХВАЛЬКОВИТИЙ, хвастовитий, хвастливий, *с.* ЧВАНЛИВИЙ; & хвастуватий.

ХВАЛЬНИЙ, *(намір)* похвальний; *(гімн)* ХВАЛЕБНИЙ; *(хто)* хвали гідний, славний.

ХВАСТАТИ, хвалитися, вихвалятися, *с.* ХИЗУВАТИСЯ, ЧВАНИТИСЯ,^, хвастатися.

ХВАСТОЩІ, ***д!* ХВАЛЬБА.**

ХВАТКИЙ, *д!* ХАПКИЙ, БЕРУЧКИЙ.

ХВАЦЬКИЙ, молодецький, бравий; *(спів)* загонистий, шпаркий; *(кінь)* БАСКИЙ.

ХВАЦЬКО і **ХВАЦЬКИ** ***пр.,*** по-молодецькому, браво, загонисто, *(скакати)* чортом.

ХВЕРТИК = ФЕРТИК, *д!* ФЕРТ

ХВИЛИНА, 60 секунд; *(вільна)* час; *(відрізок часу)* хвиля, часина, часинка, */ще коротший/* хвилька, мить, мент, момент, секунда; & хвилинка.

ХВИЛИННИЙ, короткочасний, скороминущий, тимчасовий, не/довго/тривалий, хвилевий,

ХВИЛЮВАТИ, бігти хвилями; *(- море)*

хвилюватися, буритися, бурхати, нуртувати, вирувати,бурунитися, *о.* кипіти, грати; *(кого)* непокоїти, бентежити, турбувати, нервувати, */до глибини дугиі/* брати за живе /живіт/, добиратися до серця /душі/, зачіпати за душу /серце/, перевертати усе всередині *кому, неос.* кидати то в жар, то в холод; *(маси)* розбурхувати, зворохоблговати, *жм.* колошкати, *пі* БАЛАМУТИТИ.

ХВИЛЮВАТИСЯ, *(- море)* ХВИЛЮВАТИ, *(- груди)* здійматися, *(- ніздрі)* тремтіти, ворушитися; *(втрачати спокій)* непокоїтися, бентежитися, нервувати/ся/, турбуватися, збуджуватися, *о.* кипіти, не тримати нерви в руках, сидіти на ножах.

ХВИЛЯ, *(висока)* вал, бурун, *(невисока) тлк. мн.* **брижі,** баранці; *(часу)* ХВИЛИНА; *(волосся)* пасмо; *(світла)* потік; *(гніву)* напад, приступ; *(спогадів)* наплив; *(революції)* смерч; & хвилька.

ХВИЛЯСТИЙ, *(- море)* розбурханий; *(- лінію)* звивистий; *(рельєф)* нерівний, горбкуватий; *(рух)* зигзагуватий, кривулястий; & хвильний, хвильовий, хвильчастий.

ХВИСЬКАТИ, ХЛЬОСКАТИ, стьобати; цьвохкати.

ХВИСЬКИЙ, *(батіг)* дошкульний, замашний, *д.* шкулькйй; *(- слова)* гострий, різкий.

ХВИЦАТИ, *(- тварин)* вихати, брикати; *(- людей)* копати ногою /ногами/.

ХВІРТКА, *(у брамі) р.* ворітця; *(у стайні)* дверцята.

ХВІСТ, *(сукні)* трен, *кн.* шляйфа, *сов.* шлейф; *(моркви)* корінь; *(хмелю)* пагін; *(у підписі)* розчерк, закарлючка, хвостик; *(від диму)* слід; *(комети)* яскрава смуга; *(нерухомий /у літака/)* стабілізатор; *(людський)* потік, валка; *(до каси)* черга; *(кавалерів)* ескорт; *(поїзда)* задні вагони; *(колони)* ар'єргард; *(невідступний /чий/) П. ЖМ.* тінь; *(на обійстю) П.* худобина, скотиняка; & хвостик, хвостище, хвостяка, хвостяра; *мн.* **ХВОСТИ,** заборгованість, *ок.* залишки.

ХВОРИЙ І ХОРИЙ, недужий, нездоровий, *жм.* слабий, болящий, нєздужалий; & ХВОРОБЛИВИЙ.

ХВОРІТИ, слабувати, хворувати, занепадати, нездужати; *(на що)* терпіти /страждати/ від *чого.*

ХВОРбБА і **ХОРОВА,** неміч, недуга, *р.* болість, *кн.* захворювання, *ок.* захворешія; *(легка)* хворість, хорість, СЛАБІСТЬ, нездоров'я, нездужання; *(заразна) жм.* інфекція, *(падуча)* падучка, епілепсія, *(цукрова) г.* цукрйця; *П.* потяг, жилка, пристрасть, закохання */н.* Його хвороба - - футбол/.

ХВОРОБЛИВИЙ і **ХОРОБ-,** хворовитий, хоровитий, слабовитий, ХИРЯВИЙ, *п!* НЕДУЖИЙ, КВОЛИЙ; *(- пристрасть) П.* ненормальний, неприродний, патологічний.

ХВОРОСТИНА, лозина, хмизина, хлудйна; я/ ПРУТ, ХМИЗ.

ХВОСТОВИЙ, *(вагон)* задній.

ХВОЯ, *З.* сосна; *СОВ. (листя шпилькових дерев) ЗЕ.* глиця, шпильки, *д.* боровйння, боровйна; *од. зб.* хвоїна, голка, *г.* чатина.

ХИБА, недогляд, недолік, помилка, огріх, похибка; *ФР.* негативна риса /ознака/, *(фізична) Д.* вада, дефект; *мн.* **ХИБИ,** *(устрою)* негативи, *п!* НЕГАРАЗДИ.

ХИБИТИ, помилятися, робити помилки, давати хука /маху/; *(проти чого)* грішити; *(- стрільця)* промахуватися; *(- куто)* іти по молоко; Я. збочувати.

ХИБКИЙ, ХИСТКИЙ; *(- тіні)* мінливий; *(голос)* тремтливий, незграйний, переривчастий; *(- серце)* ненадійний, нестійкий, *с.* зрадливий; *ЖМ.* гнучкий; & хибливий.

ХИБНИЙ, неправильний, помилковий, невірний; *(крок) с.* гріховний.

ХИБУВАТИ, 1. *(на що) п.* кульгати; 2. *(чого) неос.* бракувати, не вистачати.

ХИЖА, *(коло хати)* КОМОРА; *П.* убога хата, ХАЛУПА; *(собача)* халабуда, будка; & хижка.

ХИЖАК, хижий звір /тварина/; *(що живиться надлом)* шакал; *(хто) П.* визискувач, кровопивець, кровожер, я. акула, яструб.

ХИЖИЙ, *(звір)* кровожерний, дикий, лютий, жорстокий, *г.* драпіжний, *д.* пажерний; *(хто)* КОРИСТОЛЮБНИЙ, *о.* хижоокий; *(лад)* грабіжницький, здирницький; & хижуватий.

ХИЗУВАТИСЯ, козиритися, форегіти, фаебнити/ся/, держати фасон, ходити павичем /козирем, тузом/, до хмар пнутися; *(чіт)* козиряти; *пі* ХВАЛИТИСЯ, ХВАСТАТИ, ЧВАНИТИСЯ.

ХИЛИТИ, клонити, гнути, нахиляти, при-, нагинати, при-; *(на сон)* тягнути, вдаряти в; *(до чого)* схиляти, */- розмову/* навертати, спрямовувати; *(горілку)* пити, хиляти.

ХИЛИТИСЯ, нагинатися, нахилятися, по-; *(- трави)* никнути; *(на що)* опускатися, схилятися; *(від вітру)* валитися, падати; *(до кого)* горнутися, прихилятися; *(перед ким)* гнутися, догоджати *кому; (до вечора)* іти, наближатися; *(до обріюАсвітила/)* котйти/ся/.

ХИЛЬЦЕМ і **ХЙЛЬЦІ** *пр,* схилившись, зігнувшись, НАХИЛЬЦЕМ; & хильки.

ХИМЕРА, *МІТ.* страховище, монстр, потвора; *П.* дивацтво, фантазія, нереальна мрія, витвір уяви, *р.* галюцинація; *(хто)* дивак; *мн.* ХИМЙРИ, безглузді /нездійсненні/ пляни; *ФР.* нісенітниці, дурниці; *(чиї)* примхи, дивацтва; *П.* дивні істоти /факти, явища/.

ХИМЕРИТИ, ВЕРЕДУВАТИ, ВИГАДУВАТИ, дуріти, чудотворити, лихотворити; & химерувати.

ХИМЕРНИЙ, чудернацький, незвичайний, *нех.* потворний; *(- долю)* мінливий, зрадливий; *(хто)* примхливий, вередливий, химеристий; *(світ)* фантастичний; *(- мрію)* нездійсненний, нереальний; *(- вістки)* неймовірний; *(лябіринт)* заплутаний, *ок.* нерозгаданпий; *(задум)* складний, незрозумілий; *пр.* ХИМЙРНО, дивовижно, кумедно, по-чудернацькому, *жм.* капдибббером *і п. ф. від* ХИМЕРНИЙ.

ХИРЕННИЙ, *д!* **ХИРИЙ.**

ХИРИЙ і **ХИРНИЙ,** кволий, немічний, нєздолящий, худий; *(- лози)* чахлий; *П.* нікчемний, нікудишній; & хиренний, хирлявий, хирявий.

ХИРІТИ, кволіти, хлянути, хляти, занепадати, слабнути, марніти, чахнути, підупадати /на силах/, *р.* гйбіти, чевріти, чучверіти; *п!* ХВОРІТИ.

ХИРЯВИЙ, кволий, ХИРИЙ, миршавий, хворовитий, слабовитий, немічний, безсилий.

ХИСТ, уміння, здібності, *с.* дар, кебета, обдарування, талант, *о.* іскра Божа; *(до чого)* потяг, нахил; & хисть.

ХИСТКИЙ, хибкий, хиткий, несталий, нестійкий, нетривкий, непевний; *(крок)* невпевнений, хитливий, хитлявий; *(- ноги)* кволий, ненадійний; *(- світло)* розсіяний, невиразний; *(обрій)* неокреслений; *(- хмари)* без форми, непостійний, щораз іншої форми; *(доказ)* непереконливий; *(- славу)* скороминущий; *(стан)* гнучкий.

ХИТАТИ, хилитати, гойдати, колисати, коливати, *р.* хибати, хиляти; *(ритмічно)* погойдувати; *(стовп)* розхитувати; *(головою)* кивати; *(репутацію) П.* підривати.

ХИТАТИСЯ, хилитатися, коливатися, гойдатися, *р.* хибатися, хилятися; *(від поштовху)* тремтіти, здригатися, */- людей/* втрачати /губити/ рівновагу; *(- світло)* блимати, моргати; *(від утоми)* похитуватися; *її.* вагатися.

ХИТКИЙ, *дІ* ХИСТКИЙ, *(- становище) п.* слизький; & хитливий, хитлявий.

ХИТРИЙ, підступний, лукавий, *о.* хитроокий, *с.* хитрий, як лис; *(шахраюватий)* шельмуватий; *(хід)* лисячий; *ЯК ЇМ.* ХИТРУН; *(на що)* здатний, меткий; *(плян)* розумний, мудрий; *(розум)* проникливий; *(крок)* замаскований, прихований; *(прилад)* вигадливий, мудрбваний, складний,*р.* вузлуватий; *(-мову)* хитромудрий, *п.* кучерявий; & хитренький, хитруватий, хитрющий, хйтрим-хйтрий.

ХИТРІСТЬ, *д!* ХИТРОЩІ.

ХИТРОМУДРИЙ, *(хто)* дуже мудрий /розумний/; *(апарат)* МУДРОВАНИЙ; *(вислів)* кучерявий, пишномовний, хитромовний, хитросплетений.

ХИТРОЩІ *мн.,* підступи, каверзи, лукавство, *жм.* штуки; *Ір.* мудрування, мудрощі, хитромудрість, *б. з.* мудрбвання; *ФР.* хитрування; & хитрість.

ХИТРУВАТИ, пускатися на хитрощі, вдаватися до хитрощів, підлазити з хитрощами, виявляти хитрощі; *(над чим)* мудрувати; *(вивертатися)* крутити хвостом, крутити на всі боки, викручуватися; & хитрити.

ХИТРУН, крутій, мудрагель, мудрагелик, шельма, *як їм.* хитрий, *с.* проноза, пролаза. *о.* лис; & хитрик, хитряк, хитрюга.

ХІД, *(прудкий)* рух, хода, крок; *ФР.* ходьба/W. година ходу/; *(поїзда)* швидкість; *(ко-*

лоті) похід, процесія, марш; *(підземний)* коридор, прохід, тунель, хідник; *(парадний)* вхід; *(розмов) П.* перебіг, процес; *(думок)* напрям, характер; *(мотора)* дія, *п!* ЦИКЛ; *(тактичний) П.* маневр; *(гумовий /- взуття/)* підошва.

ХІДНИК, *(підземний)* ХІД; *(вулиці)* пішохід, тротуар; *Р.* алея; *(тканий)* доріжка.

ХІРОМАНТ, а/ВОРОЖБИТ.

ХІРУРГ, фахівець з хірургії; *(народній)* костоправ; *п!* ЛІКАР.

ХІТЬ, хотіння, охота, бажання, *жм.* кортячка, *с.* прагнення; *(до чого)* нахил, потяг, поваб, пристрасть, хист; *(до кого)* жага; *пі* ЖАДОБА.

ХЛАМИДА, *ІСТ. п-о* тога; *(царська)* плащ, мантія; *жм.* ХАЛАМИДА.

ХЛЕПТАТИ, *(- тварин)* хлистати, лигати; *(- людей)* хлебостати, хлиськати, *(ложкою)* сьорбати; *(спиртне)* дудлити; & хлебтати;^/ КОВТАТИ.

ХЛИПАТИ, схлипувати, *с.* рюмсати, *Р.* пхикати, *п!* ПЛАКАТИ; *ЖМ.* хлюпати.

ХЛІБ, *о.* насущник; *(хлібина)* паляниця, бухан, буханець, книш, *(пшеничний)* калач, булка, *(яшний)* яшник; *(весільний)* коровай; *ФР.* гостинність, пригощання */н.* спасибі за хліб/; *П. (легкий)* заробіток; прожиток */н.* заробляти на хліб/; ***(насущний) ІД.*** харчі, їжа; *(чого)* першооснова */н.* вугілля — хліб індустрії/; *мн.* **ХЛІБИ,** пашня, *кн. як ім.* зернові, колоскові; & хлібець, хлібеня, хлібина.

ХЛІБНИЙ, *(край)* хлібородний, хлібодарний, багатий /на хліб/; *(- діло) П.* прибутковий, вигідний; *пі* УРОЖАЙНИЙ.

ХЛІБОДАР, 1. ХЛІБОРОБ; 2. хлібодавець, годувальник, годівник.

ХЛІБОРбБ, рільник, СЕЛЯНИН, **фармер, ХУТОРЯНИН, *ур.*** хлібодар, *ф.* гречкосій.

ХЛІБОРОБИТИ, обробляти землю, ходити коло землі, держатися плуга, ходити за плугом, *кн.* займатися хліборобством; & хліборобствувати.

ХЛІБОСбЛЬНИЙ, *д!* ГОСТИННИЙ.

ХЛІБ-СІЛЬ, харчі, продукти, їжа; *П.* гостинність, пригощання */н.* спасибі за ~/.

ХЛІВ, стайня, хижа; *(на свині)* свинарня, свинарник, поросятник, */відгодовчий/* саж; *(на вівці)* кошара, вівчарня; *(на корови)* корoварня, воловня, воловник; *(на кури)* курник, *(на гуси)* **гуснік,** гусятник; & хлівець.

ХЛОП, *ПРВ. Г.* селянин, мужик, кріпак; *Д,* чоловік, мужчина, хлопець.

ХЛОПЕЦЬ, підліток, парубчак, юнак, *кн.* молодий чоловік; *(малий на зріст)* шпінгалет; *(малий)* дітвак; *(чий)* син; *&* хлопча, хлоп'я, ХЛОПЧИК, хлопчина, хлопчисько, хлопійко, хлоп'яга, хлоп'як.

ХЛОПСЬКИЙ, селянський, мужицький, кріпацький; *Д* чоловічий.

ХЛОП'ЯЧИЙ, *(- літа)* дитячий, **юнацький;** & хлопчачий, хлоп'яцький.

ХЛОСТА і **ХЛЬОСТА,** наминачка, халазія, ПРОЧУХАН, хльора; & хлост, хльост.

ХЛЮПАТИ, *(водою)* плюскати, плескати, бризкати, пирскати,/?. хлипати; *(з чого)* розплі́скувати/ся/, розливати/ся/; *&* хляпати, хлюпатися, хлюпотіти, хлюпотати.

ХЛЮПАТИСЯ, *(у воді)* талапатися, брьохатися, хлюпостатися, плеекатися *і п. ф, від* ХЛЮПАТИ; & хлюпати.

ХЛЮСТ, *д* ЧЕПУРУН, ФЕРТ, ЖЕВЖИК; *СОВ.* проноза, пройда; *Р.* бешкетник.

ХЛЮЩ і **ХЛІЙЩА,д!** ЗЛИВА.

ХЛЬбСКАТИ, хвиськати, хвостата, стьобати, цвйгати, ляскати, шмагати, хворостйти, хвоїти, цьвохкати; & хльостати.

ХМАРА, *(чого)* маса, безліч, море; *мн.* **ХМАРИ,** *(піристі)* баранці, *(тілу)* клуби, хвилі, звої, *(чорні) П.* лихо, нещастя, лихоліття; & хмарйн/к/а, хмарка, хмарище.

ХМАРНИЙ, *(- небо)* захмарений, затьмарений; *(день)* хмурний, похмурний; & хмаристий.

ХМАРОЧОС, небосяг, хмародряп.

ХМЕЛІТИ, п'яніти, упиватися, *ф.* чмеліти; *(- мозок)* наморочитися, запаморочуватися.

ХМЕЛЬНЙЙ, ***д*** **П'ЯНКИЙ.**

ХМИЗ *зб.,* хащ, хворост, хворостиння, *(дрібний)* трусок, *(сухий)* сушняк, *од. зб.* ХВОРОСТИНА, хмизина; & *зб,* хмйззя.

ХМІЛЬ, спиртний напій, *як ім.* спиртне, *о.* зелений змій; *(стан сп'яніння)* **нетверезість, захмеління,** запаморочення; *П.* чад */н.* хміль успіху/.

ХМУРНИЙ, ***д!*** **ПОХМУРИЙ.**

ХНЮПИТИ, *(голову)* похнюплювати, вішати.

ХОБОТ, *д!* НІС; *(гармати) р.* люфа, *О.* тіло, *сов.* ствол, жерло; & хоботок.

ХОВ, *(дітей) Д.* виховання; *(тварин)* годівля, відгодівля.

ХОВАТИ, заховувати, хоронити; *(втікача)* укривати, переховувати; *(од лиха)* боронити, захищати, оберігати; *(від очей)* затуляти, прикривати, маскувати; *(вади)* приховувати; *(гріхи)* покривати; *(думки)* не виявляти, не показувати, тримати в секреті; *(в собі)* таїти; *Д.* виховувати; *(небіжчика)* віддавати землі /тіло/, проводжати в останню **Дорогу, *ур.*** погребати.

ХОВАТИСЯ, хоронитися ***і*** *п. ф. від* ХОВАТИ; *(від дощу)* укриватися; *(у хмарах)* зникати; *(за обрій /- сонце/)* сідати, заходити; *(з чим)* таїтися, критися, не виявляти /не показувати/ *чого,* ховати *що.*

ХОДА і **ХбДУ,** *ФР.* драла, дьору, навтіки, навтікача */н.* дати ходу/.

ХОДА, крок, похід, ступа; *(вчута вухом)* звуки кроків; *ФР.* ходьба, хід /я. година ходи/; *(поїзда)* швидкість; *(історії)* поступ, прогрес.

ХОДАК, *ж.* ходоман; *П.* посланець, *ЖМ.* адвокат; *мн.* **ХОДАКИ,** постоли, *Р.* чоботи.

ХОДИТИ, *(повільно)* походжати, *(по лісах)* блукати, *(без діла)* вештатися, тинятися; *(під музику)* маршувати; *(до церкви)* відвідувати *що,* бувати *де; (звідки)* виходити, *(куди)* приходити; *(до хати)* заходити, входити; *(на що)* рушати; *(до лікаря)* звертатися; *(за ким)* залицятися до *кого; (в походи)* брати участь у ***чім; (- поїзд)*** курсувати; *(рікою)* плавати; *(- тіні)* рухатися; *(- м'язи)* сіпатися, смикатися, *о.* грати; *(- двері)* гуляти; *(- хвилі)* гойдатися; *(- чарку)* кружляти; *(- вітер)* повівати; *(очима)* водити, прясти; *(- деталі машин)* працювати; *(у чім)* одягатися у /мати на *собі/що; (за кого)* виступати в ролі *кого; (у героях)* вважатися за *кого; (матір'ю)* бути важкою; *(коло чого)* глядіти за *Чим,* доглядати *що; (коло кого)* піклуватися /дбати/ про; *(коло землі)* обробляти *що; (з уст до уст)* переказуватися; *(- біду)* мати місце; *(- чуму)* поширюватися; *(- гроші)* бути в обігу; *(у шахах)* робити хід; *(дівкою) Щ.* дівувати; *(за нуждою)* відправляти *що; (о що) тлк. З ос.* **ХбДИТЬ /ХОДИЛО/,** йде /ішла/ мова, йдеться /ішлося/; *ід.* **ХОДИТИ ХбДОРОМ,** двигтіти, труситися, здригатися.

ХОДКА, *(вояж круговим маршрутом)* круг, захід, наворот, тур, *жм,-* рип */н.* одним рипом/; *ЖМ.* дорога, мандрівка; *Д.* валка; *пі* ЦИКЛ.

ХОДОВИЙ, *(вал)* робочий; *(деталь)* рухомий; *(товар)* популярний, що має попит; *(вітер)* погожий, сприятливий, *св.* попутний.

ХОДОВЙТИЙ, *(кінь)* ШВИДКИЙ, *(човен)* швидкобіжний, *кн.* швидкохідний.

ХОДОРОМ ***пр., ФР. д!*** ХОДИТИ.

ХОДОЮ *пр.,* повільно, тихо, ступою.

ХОДЯЧИЙ, який ходить /рухається/; *(банкір)* мандрівний, кочовий; *(хворий)* не лежачий, не постільний; *(з нст. сл.* енциклопедія) живий; *(вислів)* крилатий, загальновживаний, поширений; *(жарт)* банальний; *(образ)* типовий.

ХОДЬБА, ходня, ходіння, *(без діла)* тиняння; *ФР.* хід, хода/н. година ходьби/.

ХОЛЕРА, ***ФР.*** хвороба, зараза, інфекція; *Л.* мерзота, паскуда, паскудство.

ХОЛОД, студінь, *р.* сівер, *ж.* циганське тепло, *с.* собачий холод, МОРОЗ; *(невеликий)* прохолода; *(у стосунках)* байдужість, *с.* неприязнь, ворожість, *о.* лід; *(самоти)* безнадія; & холоднеча; *мн.* **ХОЛОДИ,** холодна пора, зима, морози.

ХОЛОДИТИ, студити, ОХОЛОДЖУВАТИ, *(легко)* освіжати; *(хату)* напускати холоду до.

ХОЛОДНИЙ, **студений,** *д.* зимний; *(вітер) б. з.* сіверкий, сіверний; *(- тіло)* мертвий; *(борщ)* прохололий, охолоджений; *(промінь)* що не гріє, не гріючий, *ок.* незогрівущий; *(блиск)* тьмяний; *П. (хто)* байдужий, безпристрасний; *(- гру артиста)* одноманітний, безбарвний, без вогню; *(- зброю)* не вогнепальний; *(- голову)* тверезий, поміркований; *(у стосунках)* стриманий, сухий, непривітний; & холодненький, холоднуватий, холоднавий, холоднющий; *ім.* **ХОЛОДНІСТЬ,** *(у відносинах)* лід.

ХОЛОДНОКРОВНИЙ, урівноважений,

спокійний; *П.* байдужий, безпристрасний, не палкий; *(тон)* стриманий, не запальний, не емоційний.

ХОЛОДОК, *(затінь)* затінок, тіньок, ТІНЬ, ПРОХОЛОДА; *(на серці) П.* занепокоєння, острах.

ХОЛОНУТИ, холодіти, стигнути, застигати, простигати, охолоджуватися, /- *страву, ще/* вистигати; *(- тіло)* МЕРЗНУТИ, с. леденіти; *(- серце)* завмирати, ціпеніти; *П.* заспокоюватися; *(до чого)* байдужіти; *(- чуття)* слабнути, зникати.

ХОЛОП, *ІСТ. п-о* раб; *П.* підніжок, плазун, низькопоклонник, *вул.* холуй.

ХОЛОСТИЙ, *(хід) Т.* яловий, неробочий, вільний, гулящий, *(постріл)* сліпий.

ХОЛОША, штанина, ногавиця.

ХОЛУЙ, *зн.* устілка, лакуза, шістка, шестірня, лакей, лакиза, *г.* льокай.

ХОР, капеля, з. капелія, *сов.* капела, *о.* /*хоровий*/ ансамбль, співочий колектив; *(пташок)* спів; *(голосів) п.* грім; *(похвал)* злива, потоки; *(світил)* ПЛЕЯДА.

ХОРАЛ, *д!* **ПІСНЯ.**

ХОРЕОГРАФІЧНИЙ, (- *виставу)* балетний; *(гурток)* танцювальний.

ХОРЕОГРАФІЯ, танцювальне мистецтво.

ХОРИЙ, ХОРбБА, ХОРІТИ, *д!* ХВОРИЙ, ХВОРОБА, ХВОРІТИ.

ХОРИСТ, *д!* СПІВАК; *(у костелі)* кантор.

ХОРОБРИЙ, відважний, сміливий, безстрашний, мужній; *п!* РІШУЧИЙ; *пр.* **ХбРОБРО,** сміливо *і п. ф. від ~.*

ХОРОМИ, палати, апартаменти, *з.* храмина; *ЖМ.* заля, зал/а/; *Д.* сіни; *ІР.* житло.

ХОРОНИТИ, *д!* ЗБЕРІГАТИ; *ЖМ.* охороняти; *(як ока)* БЕРЕГТИ; *(від кого)* ХОВАТИ.

ХОРОШЕ *пр.,* гарно, добре, чудово, прекрасно, славно; *(з кіш)* приємно, любо.

ХОРОШИЙ, не поганий; *(- музику)* досконалий; *(- слова)* приємний, любий; *(голос)* милозвучний; *(хто)* гарний, вродливий; *(- пораду)* корисний; *(настрій)* добрий; *(день)* погожий; *(- враження)* позитивний; *(- працю)* сумлінний; *(дощ)* добрячий; *(тон)* пристойний; *(з ппр. сл.* мій) дорогий, любий; *(- душу)* щирий; *(лікар)* досвідчений; *(на взір)* привабливий; *(рід)* чесний; *(міщанин)* порядний, гідний шани; *(друг)* близький; *(одяг)* ошатний; *ІР.* поганий */н.* хороші порядки, що й казать/; & хорошенький.

ХОРТ і **ХІРТ,** *д!* СОБАКА; *(самиця)* хортиця; & хортйще.

ХОРУНЖИЙ, прапороносець; *(звання)* підпоручник, *сов.* молодший лейтенант.

ХОТІТИ, бажати, мати бажання /охоту/, *с.* прагнути, *ід.* аж дрижати; *(від кого)* жадати, вимагати; *(кому)* зичити; *(діяти)* збиратися, мати намір; & хтіти.

ХОТІТИСЯ *неос,* кортіти, бажатися; *н.* **ХОЧЕТЬСЯ,** бере хіть, кортить, *(зробити)* сверблять руки, *(знати) ІД.* бере /розбирає/ цікавість; & хтітися.

ХОЧ і **ХОЧА** *сп.,* не зважаючи на те, що, дарма що /к. хоч її не видно/; *ЯК Ч.* бодай, принаймні; *(пре. з ч.* би) добре, якби */н.* хоч би вижив/; *ФР.* хай */н.* хоч де = хай де/.

ХОЧ-НЕ-ХОЧ, мимоволі, мимохіть, радне-рад; & хбчеш-не-хочещ, хіть-не-хіть, *з.* хотя-нехотя.

ХРАБРУВАТИ, проганяти страх, БАДЬОРИТИСЯ, ГОРОЇЖИТИСЯ- набиратися духу.

ХРАМ, Божий дім, церква, *(у гебреїв)* синагога, *(у буддистів)* пагода, *(у католиків)* костел, *(у лютеран)* кірха, *(у мусулман)* мечет/ь/; *її.* святилище, СВЯТИНЯ;'*ПОБ.* храмове свято.

ХРЕБЕТ, *Ф.* спина, *мд. св.* хребетний стовп; *(хвилі)* гребінь, край, верхівка; *(чого)* вісь, стрижень; *(гір)* пасмо, кряж; *(книжки) Д.* корінець; & хребтина.

ХРЕСНИЙ, *д!* **ТЕРНИСТИЙ.**

ХРЕСТ, *д.* криж; *(шаблі)* держак; *(на грудях)* орден, відзнака; *(для підпертя)* хрестовіння, перехрестя, *сов.* хрестовина; *(на папері)* хрестик, галочка; *(тяжкий) П.* доля, призначення, муки, страждання; & хрещик.

ХРЕСТИТИ, *(дитину)* тримати до хреста, вводити у віру /хрест, закон/; *(ім 'ям)* називати, нарікати, давати *що: (іновірця)* навертати, вихрещувати; *(рукою/кого/)* класти хрест на, *сов.* осіняти хрестом; *ЖМ.* лаяти; н/ОХРЕЩУВАТИ.

ХРЕСТИТИСЯ, класти на себе хрест; *(в іншу віру)* вихрещуватися.

ХРЕСТОМАТІЯ, *д!* **ЗБІРКА.**

ХРЕЩАТИЙ, ХРЕСТАТИЙ, *кн.* хрестовидний, хрестоподібний; & хрещатенький, хрещастий.

ХРЕЩЕНИЙ, похрещений, вихрещений; *(люд)* християнський, православний; *ЯК ІМ.* хрещений батько.

ХРЕЩЕНИК, похресник, хрещений син.

ХРЕЩЕННЯ, схрещення; *(свято)* Водохрещі, Йордан; *(бойове.) ТІ.* випроба.

ХРИПКИЙ, *(голос)* з хрипотою, хрипливий, хрипучий, *р.* скрипучий; & хрипкенький, хрипкуватий; & **ХРИПЛИЙ,** захриплий.

ХРИСТИЯНИН, послідовник учення **Хриета,** *поб.* хрещений /чоловік/; *п!* ВІРЯНИН.

ХРИСТОС, Син Божий, Син Чоловічий, Спасйтель /світу/, Богочоловік. Спас, Месія, Ісус /Христос/.

ХРИСТОСАТИСЯ, ХРИСТбСУВАТИСЯ, *д!* ЦІЛУВАТИСЯ.

ХРОБАК, *(комахи)* личинка; *(деревний)* шашіль»; *(у моркві)* робак, гробак, черв'як; *(хто) II.* тля, нікчема, плазун, раб; *(вагань)* тягар, муки, грижа; & хробачок, хробачисько, *зб.* хробаччя, хробачня, хробацтво.

ХРОНІКА, літопис; *(літ. твір)* сага; *(подій)* хронологія, послідовний виклад /перебіг/; *(скандальна)* пригоди; *(газетна)* короткі повідомлення /вістки/, *(як рубрика)* відділ хроніки; *(на екрані)* кінохроніка.

ХРОНІЧНИЙ, *(- хворобу)* затяжний, *фр.* задавнений; *(голод)* ПОСТІЙНИЙ, тривалий.

ХРОНОЛОГІЧНИЙ, *(- таблицю)* літописний; *(запис) д!* ПОСЛІДОВНИЙ.

ХРОНОЛОГІЯ, літописання; *(подій)* ХРОНІКА, послідовність.

ХРОПТИ, вихрбпувати, давати /витинати/ хропака; *Ф.* спати; *ЖМ.* хрипіти; & хропіти.

ХРУМАТИ, *(сухарі)* хрумкати, хрупати; *П.* їсти, жувати; & хрумсати, хрумчати.

ХРУМТІТИ, *(на зубах)* тріщати, хрускотіти, хрустіти, хрускати, хрупати, хрупотіти, хрупостіти, хряскати; *(що)* ХРУМАТИ; *(чим)* хрумкотіти.

ХРУСК, ХРУСКІТ, луск/іт/, тріск/іт/, хрупіт, хрумтіння; *(на зубах)* хрумкіт.

ХРУСКОТІТИ, хрупотіти, хрупостіти, хрускати; *(на зубах)* ХРУМТІТИ; *(- кості)* тріщати; & хрустіти.

ХРУСТКИЙ, *(у роті)* хрумкий, хрумкотливий, хрумтливий, хрускотливий; *(лід)* КРИХКИЙ, ламкий.

ХРУЩ, *д!* **ЖУК**

ХТИВИЙ, *(хто)* ласолюбний, любострасНИЙ; *(- очі)* сласний; *(потяг)* плотський, чуттєвий, фізіологічний, *жм.* поганий; *(- нутро)* ненаситний, жадібний, зажерливий, пожадливий; *пі* ЕРОТИЧНИЙ.

ХТО, (7) хто такий, *ф.* який дідько /біс/; який */н.* рідко хто/; дехто, деякі *Аі* хто спить, а хто дрімає/; хтось, хтонебудь */н.* чи є хто тут?/.

ХТОЗНА *пр.,* погибель його зна, хто його зна, невідомо; *ФР.* бозна-, казна-.

ХТОЗНА-ДЕ *пр.,* бозна-де, не знати де, невідомо де; далеко; & хтбзна й де.

ХТОЗНА-КОЛИ *пр.,* бозна-коли, не знати /невідомо/ коли; давно; & хтбзна й коли.

ХТОЗНАКОЛЙШШЙ, *д!* ДАВНІЙ, БОЗНАКОЛИШШЙ.

ХТОЗНА-КУДИ *пр.,* бозна-куди, не знати /невідомо/ куди, у незнане місце; далеко.

ХТОЗНА-ХТО *з-к,* бозна-хто, не знати /невідомо/ хто, хтось, незнаний, *ж.* хтбцька.

ХТОЗНА-ЩО *з-к,* чортзна-що, не знати /невідомо/ що, чортибатька-що; *ід.* ХТОЗНА **ВІД ЧОГО,** без видимої причини.

ХТОЗНА-ЯКИЙ, бозна-який, не знати який, невідомо який; *(- ціну)* неймовірний, страшенно високий, *п.* дикий.

ХТОНЕБУДЬ з-к, хтось, байдуже хто, хоч /хай/ хто, будь-хто; *пі* АБИХТО.

ХТОСЬ, *(невідомий)* ХТОЗНА-ХТО; *(з багатьох)* ХТОНЕБУДЬ; & хтось там; *Ñ*

ХТОСЬ ТО, хтось таки.

ХУГА, *(вітер* *із снігом) д!* ХУРТОВИНА; *П.* чвара, колотнеча, сварка.

ХУДИЙ, *(хто)* сухий, не гладкий, *с.* кістки та шкура, шкура й кості, *о.* ребрами світить; *(кощавий)* сухоребрий; *(- тіло)* тон-

кпй, сухорлявий; & худе/се/нький, худавий, худорлявий, худющий, худий-худющий, худий як швайка; *пі* ХИРИЙ.

ХУДНУТИ, ставати худим, спадати з тіла, танути, скидати жир, позбуватися жиру; *док.* **СХУДНУТИ,** *(дуже)* отягнутися на нитку, перепастися на смик; *пі* МАРНІТИ.

ХУДОБА *зб.,* скотина, товар, *д.* маржйна, *(робоча)* тягло; *од. зб.* худобина, худібчина; *Л.* бйдло, скотиняка; *&* худібка.

ХУДОЖНИК *зап., у.* маляр, мистець, митець, *сов.* живописець, *неї.* богомаз; *(слова)* майстер; *(вільний)* артист.

ХУДОЖНІЙ *зап., у.* мистецький; *(промисел)* декоративний; *(- засоби)* образотворчий; *(смак)* естетичний; *(- гру)* артистичний; *(- ковзання)* фігурний.

ХУДОРБА, худорлявість, сухорлявість, сухоребрість; *(- худу істоту)* худяк, *як ім.* худорлявий; *П.* бідність, злиденність; *ЗБ.* бідота, голота, злидота.

ХУДОРЛЯВИЙ, *д!* СУХОРЛЯВИЙ, ХУДИЙ.

ХУК, *д!* ШТРАФ.

ХУКАТИ і **ХУ'ХАТИ,** *(на страву)* дмухати, дути; *(на руки)* дихати; *Р.* хекати.

ХУЛІГАН, *у.* **раклб,** БЕШКЕТНИК, пробййголова; *Л.* халамидник, хам, харцизяка, сибіряка.

ХУРА і **Ф^РА,** ВІЗ, підвода; *(критий)* фургон, халабуда, балагула; & фіра.

ХУРДЕЛИТИ, кушпелити, віхолити, хуртовинити, мести /віяти, крутити/ снігом.

ХУРДЕЛИЦЯ, *д!* ХУРТОВИНА.

ХУРДИГА, *д!* В'ЯЗНИЦЯ; *Р.* негода, хуртовина.

ХУРМАН і **ФУРМАН,** *д!* ВІЗНИК.

ХУРТОВИНА, метелиця, завірюха, заметіль, хуга, *сов.* пурга, *р.* сніговиця, сніговійниця, хвйща; *(піскова)* гураган; *П.* нещастя, знегода, лиха година, лихоліття; & хуртеча.

ХУРЩИК, *д!* **ВІЗНИК.**

ХУСТКА, хустина, *(трикутня)* косинка, *(в 'язана)* шаль; *(до носа)* носовичок, хустинка; *(вовняний шаль)* плед; & хустонька, хусточка, *зб.* хуетя.

ХУСТЯ, *д!* БІЛИЗНА; *Р.* одяг; *пі* ХУСТКА.

ХУТІР, *(окреме господарство)* ферма, фарма; *(поселення)* виселок; & хуторець.

ХУТКИЙ, прудкий, ШВИДКИЙ, СКОРИЙ; меткий; & хутенький, хутесенький.

ХУТКІСТЬ, *д* ШВИДКІСТЬ.

ХУТКО *пр.,* скоро, справно, ШВИДКО, *с.* хутчій, хутче, хутчіш; & хутко-хутко.

ХУТОРНЙЙ, ХУТІРНИЙ, *(люд) з* хутора; сільський, селянський; & хутірський, хуторянський.

ХУТОРЯНИН, власник /житель/ хутора, фермер, фармер; *П.* /сільський/ обиватель, ФІЛІСТЕР.

ХУТРО, *(звірів)* шерсть; *ЗБ.* шкури хутрових звірів, хутряний товар, хутровина.

ХУХАТИ і **ХУХКАТИ,** а! ХУКАТИ.

Ц

ЦАБЕ, *(висока особа) ІР.* достойник, туз, о., кум королю /і сват міністру/; *ЯК (!) д!* ПРАВОРУЧ.

ЦАЛЬ, *(міра довжини) сов.* дюйм.

ЦАПКИ *пр.,* дибки, ДИБА; & папа, цапкбм.

ЦАР, самодержець, самовладець, *ур.* помазанець Божий; *ЖМ.* володар, *(пре. з нст. сл.* і Бог) необмежений володар; *(небесний) ІД.* Бог; *(дерев, звірів)* наймогутніший представник; & царик; *п!* МОНАРХ.

ЦАРАТ, царський режим, самодержавство, самовладдя, самовладство, царизм; *пі* АБСОЛЮТИЗМ.

ЦАРЕДВОРЕЦЬ, царський слуга, придвбрець, *як ім. зап.* придворний.

ЦАРИНА, край /кінець, околиця/ села, *з.* застава /в селі/; *(де збирають череду)* вигін, пасовисько; *Р.* поле, степ; *(освіти) П.* сфера, ділянка, галузь.

ЦАРСТВО, *(царя)* держава, країна; *(чиє)* володіння; *Р.* царювання; *(пітьми)* панування, *(снів)* сфера, світ; *&ур.* царствіє.

ЦАРСТВУВАТИ, *д!* ЦАРЮВАТИ; *(на небі)* раювати, *ур.* блаженствувати.

ЦАРСЬКИЙ, *(син)* царів; *(лад)* монархічний, самодержавний; *(- службу /за царя/)* державний, *сов.* казенний; *(обід) П.* розкішний, багатий, пишний, *г.* люксусовий.

ЦАРЮВАТИ, керувати царством, сидіти на троні, *ур.* царствувати; *ЖМ.* орудувати, верховодити; *(над чим) П.* панувати, домінувати.

ЦВЕНЬКАТИ, *(- птахів)* цвірінькати; *(по-польськи)* говорити; *(язиком)* молоти, патякати, варнякати.

ЦВИНТАР, *д!* КЛАДОВИЩЕ; *(біля церкви)* церковний двір.

ЦВІКАТИ, докоряти, дорікати; ***(в очі)*** тикати, грубіянити, колоти *що; &* цвіркати; *нак. (тлк. з ч.* не) **НЕ ЦВІКАЙ!** не горлай! не горлопань!

ЦВІЛИЙ, ПЛІСНЯВИЙ, запліснявілий, зацвілий, с. гнилий; *(- очі)* вйцвілий; *(хто) П.* поприщений, прищуватий.

ЦВІЛЬ, пліснява, *з.* мброх, снядь; & цвілля.

ЦВІРІНЬКАТИ, *(- птахів)* ЩЕБЕТАТИ; *(- цвіркунів)* ЦВІРКАТИ; *(в очі)* цвікати; & цвірінчати, цвірінькотіти, цвірінькотати, *п. ф.* цвірінь.

ЦВІРКАТИ, *(- пташку)* ЦВІРІНЬКАТИ, теркотіти, теркотати; *(- цвіркуна)* сюрчати; *(крізь зуби)* спльовувати, цикати, циркати; *(в очі)* цвїкати; & цвірчати, цвіркотати, цвіркотіти.

ЦВІРКУН, *(польовий)* коникАстрибунець/; & цвіркунча, цвіркунчик, цвіркунець.

ЦВІСТИ, квітнути; *(- квіти)* розпускатися, розкриватися, *поет,* бриніти; *(- степ)* вкриватися квітами /цвітом/; *(- жито)* квітувати, половіти; *П. (- прапори)* красуватися, *(- край)* процвітати; *(- харчі)* пліснявіти.

ЦВІТ *зб.,* квіт, *поет,* цвітінь; од. *зб.* квітка; *(перший)* первоцвіт; *(медоносів)* медоцвіт; *ФР.* цвітіння, квітування, розквіт, процвітання */н. у* цвіті віку/; *(лицарства) П.* еліта, сметанка, вершки, *як ім.* найкращі; & цвіть.

ЦВЯХ, *(малий)* гвіздок, *(для кування коней)* вухналь, ухналь; & **цвяшок.**

ЦВЯХбВАНИЙ, оббитий цвяшками, оздоблений бляшками; *пі* ЦЯЦЬКОВАНИЙ.

ЦЕБЕНЙТИ, *тлк, 3 ос. 3.* лаяти; ЦЕБЕНІТИ, *(- кров)* сильно юшити /дзюрити, литися/.

ЦЕБЙР, *(великий)* балія, шаплик, велике відро, *з.* шерітвас; *(на посуд)* мийниця, *(на помиї)* помийниця, *(у лазні)* **ряжа,** ряжка; *ФР-* відро */н.* дощ лйє, як з цебра/; & цебро, цебрик; *пі* КАДІБ.

ЦЕБЙРКА, *див.* ВІДРО.

ЦЕБТО сл., себто, тобто, інакше кажучи. іншими словами; *ЯК Ч.* значить, виходить.

ЦЕГЕЛЬНЯ, *сов.* цегельний завод; & цегольня.

ЦЕГЛА *зб., (бита)* цегелля; *од. зо.* цеглйна, & цеглиння.

ЦЕГЛЯНИЙ, з цегли, цегловий; *(колір)* цеглястий, цеглистий, жовточервоний.

ЦЕДУЛКА, записка, шпаргалка, писулька; & цидулька, цидулка, цидула.

ЦЕЗАР, due. КЕСАР.

ЦЕЗУРА, *див.* ПАВЗА.

ЦЕЙ, не той, оцей, сей, отсей; *(рік)* біжучий, поточний, *(світ)* земний, грішний.

ЦЕЛІБАТ, безшлюб'я, безшлюбність, *г.* безженство, безженний стан.

ЦЕЛЮЛЬОЗА, клітковина, *г.* клітнйна, ***сов.*** целюлоза.

ЦЕМЕНТ, *П.* те, що єднає /гуртує, братає, в'яже/.

.ЦЕМЕНТУВАТИ, покривати /з'єднувати/ цементом; *(будівельні суміші)* бетонувати; *П.* згуртовувати, братаТи, об'єднувати, *(дружбу)* зміцнювати.

ЦЕНЗ, *ІСТ.* перепис майна; *(вимога до шукача посади) див.* УМОВА; *(освітній)* потрібний рівень освіти; *(майновий)* потрібнтм маин0ВІІистан-

ЦЕНЗОР, *див.* ІНСПЕКТОР.

ЦЕНЗУРА, *(творів)* перегляд, перевірка, ІНСПЕКЦІЯ; *(- заклад)* цензурне відомство,

ЦЕНЗУРУВАТИ, піддавати цензурі; контролювати, інспектувати,

ЦЕНТР, *(кімнати)* середина; *(міста)* ссредмістя; *(країни)* столиця; *(подій)* осере-

док, осередця, фокус; *(землі) ж.* пуп, *о.* серце; *(районний)* місто, містечко; *(партійний)* провід, *г.* централя; *(обчислювальний)* заклад, бюро, установа; *(нервовий)* вузол; *(мішені)* яблучко; *(у політичних колах) о.* золота середина; *пі* ЯДРО.

ЦЕНТРАЛІЗУВАТИ, зосереджувати в центрі; об'єднувати в одному **місці** /руках/; *п-к* **-УЮЧИЙ,** що централізує, покликаний ~, централізаційний, для централізації.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ, осередній, осередковий; *(- вулицю)* **головний,** магістральний, найважливіший; *(комітет)* **провідний,** керівний; *(- опалення)* централізований.

ЦЕНТРАЛЯ г., *(спілки)* управа, провід, керівний орган; & *сов.* централь.

ЦЕРА, колір обличчя.

ЦЕРАТА, *г.* вощанка, *соє.* клейонка.

ЦЕРБЕР, *МІГ.* змій-пес; *ЖМ.* злий собака; *П.* лютий охоронець, /сумлінний/ страж.

ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ *ан.,* мозковий.

ЦЕРЕМОНИТИСЯ, маніжитися, МАНІРИТИСЯ; *(з ким)* панькатися, цяцькатися.

ЦЕРЕМОНІЯ, обряд, ритуал, *(формальність)* церемоніял; *МН.* **ЦЕРЕМбШЇ, манірність.**

ЦЕРЕМОНІЯЛ, *д!* ЦЕРЕМОНІЯ; *пі* ФОРМАЛЬНІСТЬ.

ЦЕРЕМОШЯЛЬНИЙ, *(крок)* урочистий, *пі* КАРБОВАНИЙ; *(обід)* з помпою; & перемонійний.

ЦЕРЕМбННИЙ, *(тон)* манірний; *(хто)* проханий; *(уклін)* підкреслено світський.

ЦЕРКВА, *(будівля)* ХРАМ, *(без вівтаря)* каплиця; *(християнська)* Христова Церква; & церківця, церківка.

ЦЕРКОВНИЙ, *(обряд)* релігійний; *(шлюб)* у церкві, законний, не цивільний, не світський; *(дзвін)* храмовий.

ЦЕСАРКА *орн.,у.* пантарка.

ЦЕХ, *(ремісників) ІСТ.* об'єднання, */в Англії/* Гільдія; *(фабричний) р.* робітня; *(сатириків) П.* когорта, плеяда, хор.

ЦЕХОВИЙ, *(- об'єднання)* ремісничий; *(інтерес) П.* вузький, кастовий.

ЦЙЦЕ, *див.* МУХА.

ЦЙБА, *див.* НОГА.

ЦИБАТИ, дибати, іти, як на дибах; *Р.* стрибати.

ЦИБАТИЙ, довгоногий, тонконогий, *ЯК ЇМ.* цибань; *(- ноги)* довгий, тонкий.

ЦИБУЛЯ *зб., од. зб.* цибулина; *(стеблина цибулі)* циббк; *П.* кишеньковий годинник, дзигарик; & цибулька.

ЦИБУЛЬНИЙ, цибулевий, цибулячий, цибуляний.

ЦИБУХ, *(люльки) жм.* чубук, мундштук; *(цигарки)* гільза; *(з махорки)* цигарка; *Р.* люлька; *(виноградноїлози)* живець; & цибушок, цибук.

ЦИВІЛІЗАЦІЯ, рівень культури; *(сучасна) З. П.* культура, прогрес, освіта.

ЦИВІЛІЗОВАНИЙ, культурний, розвинений, не дикий, не дикунський, не варварський.

ЦИВІЛЬНИЙ, *(шлюб)* не церковний, не духовний, світський, громадянський; *(одяг)* не військовий; *(хто) ф.* шпак.

ЦИГАНИТИ, випрохувати, КАНЮЧИТИ, видурювати; дурити, обманювати, шахрувати.

ЦИГАНСЬКИЙ, *(- вдачу)* злодійкуватий, *(- життя)* кочовий, *(- звичку)* прошацький.

ЦИГАРКА, *(фабрична /без гільзи/) сиґарет/к/а/; (саморобна)* скрутка, самокрутка.

ЦИГАРКОВИЙ, *(дим)* тютюновий; ***(папір)*** тонкйй-тонюсінький, напівпрозорий.

ЦИГИКАТИ, *див.* ГРАТИ.

ЦИДУЛЬКА, *див.* ЦЕДУЛКА.

ЦИЗОРИК, складаний ніж.

ЦИКАТИ, ***(на** кого)* гиркати, гарикати, гримати; *(крізь зуби)* цвіркати; & ейкати.

ЦИКЛ, *(повний)* оберт; *(біологічний)* кругообіг, *ок.* кругббіг; *(лекцій)* серія; *(обов'язків)* ряд, ланцюг, коло, круг; *(пісень)* низка; я/ ХОДКА, НАВОРОТ.

ЦИКЛІЧНИЙ, *(характер)* повторюваний; *(графік)* круговий.

ЦИКЛбН, *(тропічний)* ГУРАҐДН.

ЦИКЛОП, д! ВЕЛЕТЕНЬ.

ЦИКУТА, *бот.* віха; *(гірка)* ОТРУТА.

ЦИЛІНДЕР, *у.* вібло, *сов.* циліндр; Я. капелюх /форми циліндра/, */складаний/* шаполокляк; & циліндрик; *п-к* **ЦИЛІНДРИЧНИЙ,** у. *з.* стовбоватий, стовбуватий.

ЦИЛЮРНИК /ЦИРУЛЬНИК/ і **ЦИЛЮРНЯ /ЦИРУЛЬНЯ/,** *д* ГОЛЯР і ГОЛЯРНЯ.

ЦЙМБАЛ, дурбйло, йолоп, ТЕЛЕПЕНЬ; *ми.* **ЦИМБАЛИ,** *(музичний струменій) &* цимбалики.

ЦИМБАЛІСТ, ЦИМБАЛЙСТА і **ЦИМБАЛЙСТ,** *д* МУЗИКА.

ЦИНА, *сов,* олово; & **цінь.**

ЦИНАМОН, *сов.* кориця.

ЦИНГА, *у,* гнилець, *мед.* скорбут, *мед.* С-авітамінбз.

ЦЙНҐЕЛЬ, язичок, заскочка, гачок, курок, *сов.* курок.

ЦЙНДРА і **ЦЙНДРЯ,** жужіль, жужелиця; *Р.* ошурки, залізна тирса; *(хто) п.* іржа.

ЦЙНДРИТИ, *(гроші)* розтрачувати, МАРНОТРАТИТИ, розтринькувати, тринькати, процимдрювати, *жм.* мантачити; *(майно)* марнувати,гайнувати, переводити.

ЦИНІК і **ЦИНІЧНИЙ,** *дї* БЕЗСОРОМНИКіЬ^ЕЗСОРОМНИЙ.

ЦИНОБРА, *сов.* кіновар.

ЦИНОВИЙ, з цйни, *сов.* олов'яний.

ЦИРК, циркове мистецтво; *(будова /в Римі/)* Колізей; (!) умреш! кумедія!

ЦИРКУЛЮВАТИ, *(- кров)* здійснювати кровообіг, оббігати; *(- чутки)* кружляти, ширитися, поширюватися; *п!* ОБЕРТАТИСЯ.

ЦИРКУЛЯР, *у.* обіжник; *З.* послання, звернення; *пі* ДИРЕКТИВА.

ЦИРКУЛЯЦІЯ, *(крови)* кровообіг; *(грошей)* обіг.

ЦИРУЛЬНИК /ЦИЛЮРНИК/1 ЦИРУЛЬНЯ /ҐДИЛЮРНЯ/, *д!* ГОЛЯР і ГОЛЯРНЯ.

ЦИСТЕРНА, *див.* РЕЗЕРВУАР.

ЦИТАДЕЛЯ, фортеця, форт, *сов.* цитадель; *(свободи)* бастіон, твердиня, опліт, *сов.* оплот; *(абсолютизму) п.* Бастілія; *пі* УКРІПЛЕННЯ.

ЦИТАТА, *(з тексту)* випис, витяг, виписка, уривок, *(в чолі твору)* епіграф; & цитатка; *пі* ІЛЮСТРАЦІЯ.

ЦИТУВАТИ, наводити цитати, /витяги/; *(кого)* повторювати /відтворювати/ *чиї* слова.

ЦИФРА, числовий знак /символ/; *ЖМ.* число, кількість, *(кругла)* сума, *(пересічна або середня)* показник.

ЦИФРОВИЙ, *(знак)* числовий; *(вираз) мат.* чисельний; *(- дані)* кількісний.

ЦІВКА, *(води)* струмінь, *р.* струмінець, струмінчик; *(у ткацькім верстаті)* шпулька; *Т.* трубка, рурка; *(кріса)* люфа, *сов.* ствол; *(дерева)* СТОВБУР, */тонка/* жердина; *(пшениці)* стебло, стеблина; *(бузинова)* дудка.

ЦІВКОЮ *пр.,* струмком, струменем, дзюрком, джерелом.

ЦІДИЛО, *д!* СИТО, *пі* ФІЛЬТР; & цідйльпе, цідилко, цідильник.

ЦІДИТИ, проціджувати, на-, з-, фільтрувати, *(крізь що)* пропускати; *(з чого)* виціджувати, точити; *(як з відра)* ЛИТИ; *(світло)* розсівати; *ЖМ.(ром)* смоктати; *(слова)* розтягати; *(крізь зуби /юшку/)* тягнути, */слова/ІД.* видушувати з себе.

ЦІКАВИЙ, *(дуже)* гостроцікавий, захопливий; *(- зовнішність)* гарний, привабливий; *(- жінку)* гарненький; *(хто)* допитливий, с. доскіпливий, ц. до всього: *(знати)* зацікавлений; *(до чого)* меткий, спритний; *(на язик) ІД.* ц. співрозмовник; *(- подробиці)* курйозний.

ЦІКАВИТИ, зацікавлювати, привертати увагу, викликати зацікавлення; *(- перспективу)* приваблювати.

ЦІКАВИТИСЯ, *(дуже)* питати й перепитувати; *(чим)* виявляти цікавість /інтерес/ до *чого,* мати на оці *що; (у кого)* питати, допитуватися, *с.* доскіпуватися.

ЦІКАВІСТЬ, допитливість, *сов.* інтерес; *(гостра)* зацікавлення, зацікавленість, *с.* доскішіивість; *(твору)* привабливість.

ЦІКАВО *пр.,* захоплююче; *(дивитися) з* цікавістю, з інтересом, допитливо.

ЦІЛИЙ, не поділений, .не подрібнений; *(віз)* повний; *(калач)* непочатий; *(день)* весь; *(міст)* не пошкоджений, не попсований, не зруйнований; *(- тіло)* не покалічений, не поранений; *(хто)* живий, не вбитий; *(із сл. драма тощо)* справжній; *(з ппр. сл.* твій) *ІД. ІР.* горе */н.* твій цілий академік = горе-ака-

демік; *(- число)* *МАТ.* не дробовий; & ціленький, цілісінький, цілий-цілісінький.

ЦІЛИНА, новина, переліг, обліг, пар; 77. щось незаймане /необроблене, сирове/.

ЦІЛИННИЙ, незайманий, *(- землю)* непочатий, перелоговий; *П.* цнотливий, доброчесний, морально чистий.

ЦІЛИТИ, *(у кого)* ЦІЛИТИСЯ; *(куди /в бесіді/) П.* гнути, мати на оці /увазі/*що.*

ЦІЛИТИ, *див.* ЛІКУВАТИ.

ЦІЛИТИСЯ, ЦІЛЯТИ, цілити, мірити, міряти; *П.* збиратися, мати намір; *(на що)* зазіхати, прагнути захопити *що; (у генерали)* пнутися, моститися; & цілятися.

ЦІЛІСНИЙ, *(без домішок)* ОДНОЦІЛИЙ, МОНОЛІТНИЙ; *(- вдачу)* зібраний; *пі* СУЦІЛЬНИЙ.

ЦІЛКОВИТИЙ, *(крах)* повний, абсолютний; *(- волю)* необмежений; *(нездара)* справжній; *пі* СУЦІЛЬНИЙ.

ЦІЛКОМ ***пр.,*** цілковито, абсолютно, повністю, зовсім, до краю, геть чисто, до останку, до решти, дощенту, до пня, /з початку/ до кінця, згори донизу, з голови до п'ят, без останку, *зап.* згбла; *(віддатися) з* руками й ногами; *ід.* **ЦІЛКОМ І ПОВНІСТЮ,** з руками й ногами, з усім гамузом.

ЦІЛУВАТИ, *жм.* цьомати, цьомкати, цмокати.

ЦІЛУВАТИСЯ, цьбматися, цмокатися; *(вітаючись)* чоломкатися; *(на Великдень)* христосуватися, христосатися.

ЦІЛУНОК, *див.* ПОЦІЛУНОК.

ЩЛІОЩИЙ, *(засіб)* гойний, лікувальний; *(вплив)* оздоровчий, живодайний; *(із ся. вода)* живущий, живлющий; & зцілющий.

ЦІЛЯТИ, цілити, цілитися, мірити, міряти, лучити, цілятися.

ЦІЛЬ, *(для вправ)* мішень; *П.* мета; *мн.* ЦІЛІ, наміри, *фр.* потреби /я. на іншу потребу/; *п-к* **ЦІЛЬОВИЙ,** *(кредит) ек.* спеціальний.

ЦІНА, вартість; *(за працю)* плата, винагорода; *(послуг /пре. офіційних/)* такса, *пі* ТАРИФ; *ФР.* значення, цінність, вага /*н.* мати ціну/, кошт/н. ціною життя/.

ЦІННИЙ, вартісний, коштовний, ДОРОГИЙ, *с.* дорогоцінний; *(свідок)* важливий; *(- книжку)* потрібний, корисний; *ім.* **ЦІННІСТЬ,** вартість, ЦІНА, *(річ)* КОШТОВНІСТЬ; *мн.* **ЦІННОСТІ,** *(культурні)* надбання, *(моральні)* стандарти, ідеали.

ЦІНУВАТИ, ЦІНИТИ, оцінювати, складати ціну *чому; (майно)* описувати, робити опис /оцінку/; *(цінні папери) ек.* квотувати, *зп.* котирувати; 77. шанувати, *(дуже)* /високо/ ставити, ставити над усіма, дорожити *ким/з. кого/; пі* ОЦІНЮВАТИ.

ЦІНУВАТИСЯ, ЦІНИТИСЯ, мати ціну /вартість/, бути в ціні, вартувати.

ЦІПЕНІТИ, клякнути, заклякати, дубіти, костеніти, дерев'яніти, *с.* леденіти; *(з жаху)* німіти, завмирати, терпнути, затерпати, замлівати.

ЦІПОК, кий, палиця, бук, патик, ломака, дрючок, гирлига, ковінька, костур.

ЦІСАР, *д!* КЕСАР; *(австро-угорський)* імператор; *пі* МОНАРХ.

ЦІСАРСТВО, *(австро-угорське)* імперія; *пі* ЦАРСТВО, МОНАРХІЯ.

ЦІСАРСЬКИЙ, *(лад)* монархічний, ЦАРСЬКИЙ; *(- службу/у цісаря/)* державний.

ЦІХА, риса, ознака, прикмета; знак; *п!* ТИЧКА.

ЦМОКАТИ, *п. ф.* цмок; *(язиком)* обкати; *(губами)* плямкати, цямкати, цмакати; *(кого)* ЦІЛУВАТИ.

ЦНОТА, цнотливість, непорочність, доброчесність, чеснота, невинність, чесність, незайманість, моральність, *кн.* чеснотлівість, моральна чистота.

ЦНОТЛИВИЙ, доброчесний, моральний, невинний, чистий, незайманий, чеснотливий; *(- дівчат — ще)* недоторканий; *п!* ПРАВЕДНИЙ.

ЦОБ!, awe. ЛІВОРУЧ.

ЦОКАТИ, *(зубами)* клацати, дзвонити, *(- годинник)* тікати; & цокотати, цокотіти.

ЦОКІТ, клацання, брязкіт; *(годинника)* цокання; *(зубів)* стук; *(язиками) ТІ.* базікання; & цокотання, цокотня.

ЦОКОЛЬ, *(пам'ятника)* постамент, підніжжя, П'ЄДЕСТАЛ/Ь/; *ГЕОЛ.* обніжжя, підошва.

ЦОКОТІТИ, *(підборами)* ЦОКАТИ; *(- комах)* стрекотіти; *(- людей)* дріботіти язиком.

ЦОКОТУХА, щебетуха, лепетуха, говоруха, балакуха, торохтійка, талалайка, *ф.* базіка, ляскуха, *(сварлива)* пащекуха, пліткарка, *д.* колотниця.

ЦУҐОМ *пр.,* один за одним, чередою, вервечкою, низкою, рядком, валкою, упростяж, нога за ногою, *(- птахів)* ключем.

ЦУКЕРНЯ, *сов. як ім.* кондитерська; & цукорня.

ЦУКЕРОК і **ЦУКЕРКА,** *(з цукрового сиропу)* карамелька, *зб.* монпансьє, карамеля, карамель; *(з молока й цукру)* тягучка; & цукорок, цукбрка.

ЦУКОР, *(сипкий)* пісок, цукор-пісок; *(грудковий)* рафінад, цукор-рафінад.

ЦУКРОВАРНЯ, *д.* сахарня, *сов.* цукровий завод, */велика/ иукрокомбітт.*

ЦУКРОВИЙ, з цукру, з цукром, на цукрі; *(горох)* цукристий, багатий на цукор; *(завод)* цукроварний; & цукряній.

ЦУПИТИ, тягти, волочити; *(за патли)* тягати; *(чуже)* красти; *(гроші з кого)* стягати, здирати, лупити; *(- мороз)* тиснути; & *д.* цуприкувати, цурпелити.

ЦУПКИЙ, тугий, пружний; *(папір)* твердий, щільний; *(мороз)* міцний, сильний, *(волос)* ЖОРСТКИЙ; *(- вдачу)* упертий, огурний; *(хто)* дужий, витривалий; *(від морозу /- одяг/)* зашкарублий; *(- обійми) п,* залізний, мертвий; & цупкенький.

ЦУРАТИСЯ, сахатися /як від чуми/, пекатися, уникати, триматися осторонь, обертатися спиною до *кого, д.* відчужуватися, *р.* чужатися, цурати, *с.* зрікатися, відмовлятися від; *(людей)* тікати від *кого; (чого)* гребувати *чим.*

ЦУРКА, цурпалок, кілочок; тріска, скалка.

ЦУРПАЛОК, *(дерева)* уламок, обрубок; *(льоду)* шматок; *(втята рука)* кукса; & ЦУРКА, цурупалок, *зб.* цурпалля, цурупалля.

ЦУЦИК, *д!* СОБАКА, ПЕС.

ЦЮКАТИ, ***(чим*** */пре. невміло/)* вдаряти, стукати; *(сокирою)* РУБАТИ, тесати, невміло орудувати; *(сапкою)* сапати; *(дзьобом)* дзьобати, клювати.

ЦЮПА, хижа; *ЗСТ.* буцигарня, *як ім.* холодна.

ЦЯМРИНА, *(криниці)* зруб; *3. П.* одна деревина зрубу, одне кільце зрубу, надземна частина зрубу; 77. криниця; & *зб.* цямриння.

ЦЯТА і ЦЯТКА, плямка, крапка, ляпка, зірочка, точка; & цяточка, цятйн/к/а.

ЦЯТКОВАНИЙ, поцяткований; плямистий, у крапочку, крапчастий, краплистий.

ЦЯТКУВАТИ, вицятковувати, обцятковувати; *п* ЦЯЦЬКУВАТИ.

ЦЯЦЯ, *д* ЦЯЦЬКА; *ДИТ.* гарний хлопчик /дівчинка/; *ЖМ, ІР.* красуня; *(невелика) П. ІР.* цабе, пан; *(велика) ІР.* особа, *ІД.* туз, достойник; & цяцянка.

ЦЯЦЬКА, іграшка, лялька, забавка, виграшка, цяцяпка; *ЕВ.* зброя; *ЖМ.* витребенька; & цяця.

ЦЯЦЬКАТИСЯ, *д* ПАНЬКАТИСЯ; о. гратися /бавитися/ в піжмурки; я! МОРОЧИТИСЯ.

ЦЯЦЬКОВАНИЙ, обцяцькований, поцяцькований; *(- тканини)* мережаний, мережчатий, узористий; *(квітами)* заквітчаний, *ІД.* квітчастий; *(різьбою)* різьблений: *(посуд)* розмальований; *(танок)* оздоблений, прикрашений; *(цвяхами)* цвяхований.

ЦЯЦЬКУВАТИ, прикрашати, оздоблювати, вицяцьковувати, об-; *(блюзку)* мережити, вимережувати; *(квітами)* заквітчувати; *(різьбою)* різьбити; *(посуд)* розмальовувати; *(цвяхами)* цвяхувати.

ЦЬВбХКАТИ, *д!* ХВИСЬКАТИ, ХЛЮСКАТИ; & цвьохати, цвьохкати, цьвохкотіти.

ЦЬКУВАТИ, *(псів)* нацьковувати; *(звіра)* гонити, переслідувати, зацьковувати, *(людей — ще)* піддавати цькуванню; *(підбивати на щось)* підштрикувати, під'юджувати.

ЧАБАН, вівчар; & чабанець; *п!* ПАСТУХ.

ЧАВИТИ, давити, роздавлювати, роздушувати, розчавлювати; *(сік)* вичавлювати, витискати; *(підлеглих) ТІ.* душити, гнітити; *(щось у собі) П.* придушувати.

ЧАВКАТИ, *(- твань)* чвакати, чавкотіти, чвакотіти; *(ротом)* жвакати, **плямкати,** цямкати,тевкати.

ЧАВУН, *див.* ПОСУДИНА.

ЧАВУННИЙ, З чавуну; *П.* міцний, дужий, *п.* ЗАЛІЗНИЙ; *(крок)* важкий; *(колір)* темносірий.

ЧАГАР, ЧАГАРІ і **ЧАГАРНИК,** кущі, зарість; & чагарець, чагарники; *н!* ГУЩАВИНА.

ЧАД, *кн.* чадний газ, *т.* оксид вуглецю; *ЖМ.* їдкий дим; *(від бузини)* сморід; *П. (ревнощів)* шал, засліплення, *(чвар)* задуха, тяжка атмосфера; *ФР.* запаморочення, безпам'-ять /*н.* як у чаду/; *п!* ХМІЛЬ.

ЧАДИТИ, виділяти чад; диміти, куріти; *(чим)* димити, курити, кадити.

ЧАДІТИ, отруюватися чадом; *П.* запаморочуватися, чманіти, чуманіти.

ЧАДНИЙ, *(- хату)* димний, курний; *ТІ.* паморочливий,п'янкий.

ЧАДРА, *див.* ПОКРИВАЛО.

ЧАЙКА, *д.* мева; *(запорізька) ді* ЧОВЕН; & чаєчка.

ЧАЙНИК, *жм.* носатка; *пі* ПОСУДИНА.

ЧАКЛУВАТИ, ворожити, характерствувати, відьмувати, шаманити, з. химородити; *(над кіш)* діяти чари; *ІР.* священодіяти; & чаклунити; *пі* **ЧАРУВАТИ.**

ЧАКЛУН, відьмак, маг, ЧАРІВНИК, **чорнокнижник,** характерник, *з.* химородник, *кн.* чародійник, *а.* шаман; *пі* ЗНАХУР.

ЧАЛАПАТИ і **ЧАЛАПКАТИ,** *(по багні)* брьохати, тьопати, хляпати, хлюпати; *(по землі)* телепати, *пі* ЧОВГАТИ.

ЧАЛИЙ, *(кінь)* сірий, сіробурий.

ЧАЛМА, *д!* **ЗАВІЙ.**

ЧАН, *див.* **КАДІБ.**

ЧАПАТИ, повільно ступати /чвалати, дибати, шкандибати/.

ЧАР і **ЧАРИ,** чаклування, чарування, чарівництво, чародійпицтво, відьомство, чорнокнижництво, характерство, знахурство, чудодійство, шаманство, *з.* химорбда; *(кохання)* магічна сила; *(слова)* чарівність, чарівливість, краса; *(краси)* принади, поваби: *тлк.* ЧАР, *(чий) а.* шарм.

ЧАРА, *д!* КЕЛИХ, ЧАРКА.

ЧАРІВЛИВИЙ, повен чару /чарів/, *р.* чарівкйй, *зап.* чаруючий; *(сон тощо)* ЧАРІВНИЙ.

ЧАРІВНИЙ, *(- силу)* магічний, чародійний, ЧАРІВНИЧИЙ, *р.* урочий; *(- слово)* чародійський, що чарує; *(як міра вияву)* дуже /на диво/ гарний, неземний, небесний, принадний, чудовий, БЛИСКУЧИЙ; *(куток)* райський; *(сон)* дивний, загадковий, фантастичний; *(голос)* мелодійний, милозвучний; *(- красу)* СПОКУСЛИВИЙ, ЧАРІВЛИВИЙ; *ім.* **ЧАРІВНІСТЬ,** чар, чарівливість, *зап.* шарм і *п. ф. від ~.*

ЧАРІВНИК, ЧАКЛУН, характерник, маг, *ур.* волхв; *(слова) ІД* майстер, чародійник.

ЧАРІВНИЦТВО, *д!* ЧАР і ЧАРИ

ЧАРІВНИЦЯ, чародійниця, чаклунка, відьма, з. химородниця, *(добра)* фея, *(зла)* баба-яга; *П. (- блискучу жінку)* богиня, королева, *пі* КРАСУНЯ.

ЧАРІВНИЧИЙ, чародійний, чародійницький, магічний, чаклунський, чудодійний, шаманський, *з.* химородний; & чарівницький; *пі* ЧАРІВНИЙ.

ЧАРКА, *(велика)* келих, чара; *(маленька)* келишок; *ФР.* пияцтво /*н.* чарка загубила/, тост /*н.* піднести чарку - піднести тост/; & чарочка, чаронька, чарчина.

ЧАРУВАТИ, відьмувати, ЧАКЛУВАТИ, чарувати чарами, чари діяти /творити/, чародіяти; *(красою)* ЗАВОРОЖУВАТИ, полонити; *(зір)* приваблювати; *(кого)* закохувати.

ЧАРУЮЧИЙ *зап.,* який чарує, здатний зачарувати, повен чарів, ЧАРІВЛИВИЙ, *(як міра вияву)* неземний, небесний, *фр.* спокусливий, принадний.

ЧАС, *(вечірній)* пора; *(лихий)* година; *(слушний)* момент; *(у перегонах) СПРТ.* тривалість; *ФР.* період /*н.* деякий час/, вільна година, /*н.* за браком часу/; *(недалекий) ІД* /найближче/ майбутнє; *мн.* **ЧАСИ,** *(середньовіччя)* епоха, доба; *ІД. (давні)* давнина, *(найдавніші)* сива давнина.

ЧАСИНА і **ЧАСИНКА,** короткий проміжок часу, */ще коротший/* мить, хвилька, хвилинка, хвилина; *(вільна)* час; *(якась) ІД.* деякий час; & часиночка.

ЧАСОВИЙ, *(- лихо)* тимчасовий; **ЧАСОВИЙ,** *(орієнтир)* що стосується до часу.

ЧАСОМ *пр.,* іноді, інколи, деколи, зрідка, порою; вряди-годи, часами, колй-не-колй, подеколи; *ФР.* випадково, бува /ft. ви часом не лікар?/.

ЧАСОПИС, *ді* ГАЗЕТА; *Р.* журнал.

ЧАСТИЙ, *(дощ)* систематичний, *с.* безперервний; *(стукіт)* повторюваний, неодноразовий; *(- зустрічі)* не рідкий; *(вогонь) В-Й* густий, щільний; *(пульс)* прискорений, пришвидшений; *(гість /непроханий/)* унадливий; & частенький.

ЧАСТИНА, *(цілого)* частка, пай, пайка, шматок, уривок; *(світу)* сторона; *В-Й* відділ, одиниця, з'єднання, формування, *сов.* формування; *(запасна)* деталь; *(складова) ІД.* компонент, ІНГРЕДІЄНТ, елемент; *ФР.* порція; & частинка, ЧАСТКА.

ЧАСТКА, ЧАСТИНА; *(з поділу)* пай; *(у спільну справу)* внесок; *(сота)* часточка, частинка, *ІД.* відсоток; *(від ділення) МАТ.* результат *чого.*

ЧАСТКОВИЙ, *(переклад)* частинний, неповний; *Р.* поодинокий, окремий, ізольований.

ЧАСТКОВО *пр.,* до деякої /певної/ міри, деякою /певною/ мірою; & частинно.

ЧАСТО *пр.,* не раз, нерідко, зчаста, неодноразово, кількаразово, *с.* часто-густо; *(садити)* густо; *(без упину)* раз-у-раз; & частенько, частесенько.

ЧАСТОКІЛ, палісад, штахети; *пі* ОГОРОЖА, ПЛІТ.

ЧАСТУВАННЯ, пригощання, *ок.* пригощйни, *фр.* хліб-сіль, *флк.* гостина.

ЧАСТУВАТИ, гостити, пригощати, *р.* трактувати, *о.* саджати за стіл, ділитися шматком хліба, ділити **хліб-сіль,** *ок.* шанувати, *ні* ПРИЙМАТИ, ВІТАТИ; *(історіями) ТІ.* розважати; *(киями)* бити; *док.* **ПОЧАСТУВАТИ,** *(вином)* дати /піднести/ по чарці.

ЧАСТУВАТИСЯ, гостйтися, гостювати-ся, їсти хліб-сіль у *кого.*

ЧАТА, сторожа, ВАРТА, застава; *мн.* **ЧАТИ,** вартування; *ФР.* ЗАСІДКА /*н.* сидіти на чатах/.

ЧАТОВИЙ *ЯК* Ш., СТІЙКОВЙЙ, СТІЙЧИК, ЧАТІШНЙК, *сов.* постовий, караульний.

ЧАТУВАТИ, вартувати, сторожити, стояти на стійці /чатах, варті, сторожі, посту/; *(у засідці)* сидіти на чатах; *(на кого)* очікувати, *(на здобич)* **стерегти** /підстерігати/ *кого; (на що)* чекати, вичікувати; *(з нст.* щоб) пильнувати.

ЧАХЛИЙ *д., (цвіт)* змарнілий, немічний, хирий, хирявий, хиренний; МИРШАВИЙ; *(- рослинність)* убогий, мізерний; *(хто)* змиршавілий, зачучверений, зачучверілий.

ЧАХНУТИ, МАРНІТИ; *(- вогонь)* гаснути, згасати; *П.* занепадати.

ЧАША, КЕЛИХ; *(озера)* улоговина, котлован, *(неба)* баня; *УР.* ПОСУДИНА; *(гірка) ІД.* горе, страждання, випробування; & чашечка, чашка.

ЧАШКА, *(на чай)* горнятко, філіжанка; *(квітки)* чашечка; *пі* ЧАША.

ЧАШОВЙДНИЙ, ЧАШОПОДІБНИЙ, *у.* мискуватий, чашкуватий.

ЧВАКАТИ, *д!* ЧАВКАТИ.

ЧВАЛ, *(біг навскач)* гальоп, *сов.* галоп, *зап.* намет.

ЧВАЛАТИ, *(поволі йти)* тарабанитися, плуганитися, плентатися, чапати, човпти, волоктися, тарганитися, брести, *д.* цупитися; *(- коня)* скакати, **бігти** чвалом, чвалувати.

ЧВАНИТИСЯ, пишатися, величатися, високо нестися, гнути кйрпу, задирати носа; *(чим)* хвалитися, вихвалятися, хвастати; *пі* ХИЗУВАТИСЯ.

ЧВАНЛИВИЙ, хвальковитий, хвастовитий, пихатий, *лем.* фанаберистий; & чваньковитий, чванькуватий.

ЧВАНСТВО і **ЧВАНЬ,** бундючність, пи-

ха, зарозумілість, величання, хвастовитість, ХВАСТОЩІ, хизування; & чванливість, чваньковитість, чванькуватість.

ЧВАНЬКО, хвастун, хвалько, *б. з.* принда, *о.* Хлестаков.

ЧВАРА, звада, розбрат, свара, *с.* ворожнеча; *3.* гроза, буря; ***мн.* ЧВАРИ,** *(сімейні)* сварки, колотнеча, розлад; *(дрібні)* суперечки, незгоди; *(князів)* /між/усобиці.

ЧВЕРТЬ, четвертина; *(року)* квартал, три місяці; *(години)* 15 хвилин; *(Місяця)* серп, кн. фаза, *ІД.* підповня; & чвертка.

ЧВІРКА, *(коней)* четверик, четверня; *(у картах)* четвірка.

ЧЕБРЕЦЬ, *бот.* тиміям; & чабрець, чебрик.

ЧЕК, *д!* ДОКУМЕНТ, КВИТОК.

ЧЕКАЛЬНЯ, *(у лікаря)* почекальня; *(на вокзалі)* чекальна заля; *(в театрі)* фойє.

ЧЕКАТИ, *(на кого)* ждати; *(чого)* сподіватися, дожидати, очікувати, передбачати /мати надію на/ *що; (терпляче)* вичікувати, вижидати, *зп.* піджидати; *нак.* **ЧЕКАЙ!** начувайся!

ЧЕЛЯДНИК *з.,* наймит, робітник, слуга; & челядин, челядинець.

ЧЕЛЯДЬ *зб., 3.* молодь; *(члени родини)* посімейство; *ІСТ.* не шляхта; *(у поміщика)* дворові кріпаки, двораки, слуги, прислужники, попихачі.

ЧЕМНИЙ, ВВІЧЛИВИЙ; *(шанобливий)* поштивий.

ЧЕМОДАН, *див.* ВАЛІЗА.

ЧЕМПІОН, переможець змагань /у змаганнях/, *г.* першун; *пі* СПОРТСМЕН.

ЧЕПУРИТИ, прикрашати, прибирати; *(себе)* причепурювати, ви-, опоряджати; *(пір'я/- птахів/)* чистити.

ЧЕПУРИСТИЙ, фасонистий, піжбнистий, дженджуристий, *пі* ЧЕПУРНИЙ.

ЧЕПУРИТИСЯ, виряджатися, опоряджатися, вичепурюватися, при-, *жм.* хорошйтися, *р.* строїтися; *(- дім)* прибиратися; *(- птахів)* чиститися; *пі* УБИРАТИСЯ.

ЧЕПУРНИЙ, *(хто)* охайний, чистий, акуратний, *д.* кукібний, хайний; *(- жінок)* дженджуристий; *(одяг)* ошатний, елегантний; & чепурненький,чепуристий.

ЧЕПУРУН, чистьоха, чистюк, чистун, акуратист; *(модник)* дженджик, хвйнтик, ферт, хвертик, жевжик, хлюст, піжон, *ні* ДЕНДІ; & чепура, чепурко.

ЧЕРВА *зб., д!* ЧЕРВ'ЯК.

ЧЕРВИВИЙ, зачервивілий, зачервйвлений, з хробаками.

ЧЕРВІНЕЦЬ, золота монета; *ЖМ.* десять карбованців, десятка.

ЧЕРВІНКА, різачка, бігунка, кривавиця, пронос, *ж.* швидка Настя, *мед.* дисентерія.

ЧЕРВОНИЙ, *(колір)* темпорожевий, кривавий, багряний; *(темночервопий)* буряковий; *(- щоки)* рум'яний, рожевий; *(червонуватий)* червонястий, кровйстий; *(- губи)* малиновий; *(терор) П.* большевйцький, комуністичний; & червоненький, з. черлений.

ЧЕРВОНІТИ, червонішати, ставати червоним /червонішим/, багряніти; *(- щоки)* рожевіти, рум'яніти, шаріти/ся/, жаріти, маковіти, заливатися /обливатися, закрашуватися, спалахувати/ рум'янцем, наливатися жаром, займатися полум'ям; *(із сорому)* згоряти на виду, пекти рака /раків/; *(з напруги)* набігати кров'ю; *(- овочі)* буріти; *(здаля)* червонітися.

ЧЕРВ'ЯК, *д!* ХРОБАК; *(хто) П.* нікчема, плазун, раб, гнида, шмаровбз, тля; *Т. КН.* шнек; & черв'ячок, *зб.* черви; *п-к* **ЧЕРВ'ЯЧНИЙ,** *(механізм)* шнековий.

ЧЕРГА, *(людей)* хвіст, ряд, лінія, колія; *(автоматна)* серія; *ФР.* плин, течія */н.* іти своєю чергою/, черговість/я. поза чергою/.

ЧЕРГОВИЙ, *(зряду)* наступний, *г.* слідуючий; *ЯК Ш.* той, шо чергує, чергувальник, *з.* черговець.

ЧЕРГУВАТИ, ***(в армії)*** бути черговим; *(біля хворого)* перебувати, доглядати по черзі за КІШ; *(А з Б)* міняти /комбінувати/ по черзі; *Р.* чергуватися.

ЧЕРГУВАТИСЯ, мінятися по черзі, *р.* чергувати.

ЧЕРЕВАНЬ, пузань, гладун, товстун, *о.* барило.

ЧЕРЕВАТИЙ, пузатий, тельбухатий, товстий, грубий; *(глек)* бокатий; *(- жінку)* вагітна; *пі* ГЛАДКИЙ,

ЧЕРЕВИКИ *мн.,* полуботки, штиблети; *(з утятими халявками)* ТУФЛІ; & черевички.

ЧЕРЕВО, пузо, ЖИВІТ, *ур.* чрево; *(печі)* порожнина; *(танка)* спід, низ; & черевце.

ЧЕРЕДА, *(корів)* гурт; *(гусей)* стадо, зграя; *(людей) П.* юрба; *(хмар)* скупчення; *(думок)* черідка, низка, плетениця, вервечка, ейлянка; *пі* СТАДО.

ЧЕРЕДНИК і **ЧЕРЕДАР,** пастух /череди/, скотар.

ЧЕРЕЗ *пр-к, (стінку)* **крізь;** *(силу)* над; *(одну ніч)* за; *(зиму)* почерез, продовж *чого; (голови)* понад, */стріляти/* понад *чим; (брак)* з огляду на, у зв'язку з *чим,* завдяки *чому; ФР.* за посередництвом /допомогою/ */н.* через слуг до царя/.

ЧЕРЕП, *д>* КІСТЯК.

ЧЕРЕПОК, *(глека)* уламок; *(- глиняний посуд) ЗН.* горщик, чашка, миска; *П. ЗН.* череп; & черепочок, *зб.* череп'я.

ЧЕРЕП'ЯНИЙ, *(посуд)* глиняний, керамічний, гончарний, гончарський; *(голос)* деренькучий, *сов.* надтріснутий.

ЧЕРЕС, *див.* ПОЯС.

ЧЕРІНЬ, *(печі)* дно, спід, днище, *д.* печище, ватра; *її.* площина, рівнина.

ЧЕРКАТИ, *п. ф.* черк; *(що)* торкатися *чого; (сірник)* терти, витирати; *(ним)* дряпати; *(кулею)* зачіпати; *(на папері) ЖМ.* писати, строчити; *(написане)* викреслювати; *(серпом)* різати; *(воду /крильми/)* борознити; *(хмари)* сягати *чого; (дахи /світлом/)* сріблити, золотити; *(горілку)* хлептати; *(чортами)* сипати *ким і кого, ІД.* черкатися; *док.*

ЧЕРКНУТИ, ЧЕРКОНУТИ, різонути, кресонути; *(куди)* чкурнути, порснути; *(об землю)* жбурнути, вергнути, шкварнути, гепнути, хрьопнути;*(києм)* угатити, вчистити, торохнути, зацідити, уперіщити, *п.* переписати.

ЧЕРНЕЦЬ, монах, брат, чорноризець, законник, *ЖМ.* каптурник, *(вищої ранги)* схимник; *(у скиті)* скитник; *(католицький)* капуцин, *(буддистський)* дервіш, *(тібетський)* лама, *(ісламський)* факір; & ченчик, черчик.

ЧЕРНЕЧИЙ, монаший, схимницький, капуцйнський; *П.* аскетичний; & чернецький.

ЧЕРНЬ *ур.,* простолюд, плебс, *у.* лобурня, голота; *(- селян)* мужицтво, хлопство.

ЧЕРПАК, *див.* КІВШ.

ЧЕРПАТИ, *(куди)* начерпувати, *(воду — ще)* набирати; *(звідки)* вичерпувати; *П. (досвід)* запозичати, запозичувати, *(знання)* здобувати, *(сили)* набиратися *чого.*

ЧЕРСТВИЙ, *(хліб)* несвіжий, твердий, засохлий, затвердлий; *(хто) П.* нечуйний, нечулий, бездушний, /і. холодний, с. суворий, жорстокий.

ЧЕРСТВІТИ, *д!* ТВЕРДНУТИ.

ЧЕСАТИ, *(волос)* розчісувати, за-, *(вовну)* ви-, чухрати; *(кого)* дубасити, шмагати; *(затято виконувати)* шкварити, смалити, *(танець)* оддирати, *(гопака)* кресати; *(словами)* сипати, *ф.* стригти.

ЧЕСНИЙ, *(погляд)* правдивий, відвертий: *(хто)* без хитрощів, сумлінний, порядний, непідкупний, /добро/совісний, *с.* високоморальний, шляхетний; *(- громаду)* шановний, поважний, справедливий; *(отець) ц.* преподобний, всечесний, всечесніший.

ЧЕСНОТА, доброчесність, ЦНОТА; невинність, непорочність, цнотливість; чесність.

ЧЕСТОЛЮБНИЙ, шанолюбний, славолюбний, марнолюбний, ГОНОРИСТИЙ.

ЧЕСТЬ, *(людська)* гідність, самоповага; *(дівоча)* невинність, незайманість, цнотливість; *(хто) П.* слава, гордість */н.* честь нашої науки/; *ФР.* знак поваги /пошани/, шана, пошана, шаноба */н.* віддати честь/, чесне ім'я, репутація, авторитет*/н.* зганьбити честь/; /(/СУМЛІННЯ.

ЧЕТВЕРНЯ, д.' ЧВІРКА; *(у матері)* четверо немовлят.

ЧЕТВЕРТУВАТИ, у /на/ чверті рубати; ***пі* СТРАЧУВАТИ.**

ЧЕТВІРКА, цифра 4, чвірка; *(предметів)* четверо, *(дітей)* четвірко.

ЧИ *сп.,* або; *Ч.* хіба */н.* чи я знаю?/; *(з нст. ч.* не) майже */н.* десь, чи не сто/.

ЧИГАТИ, *(на кого)* чекати, очікувати, */таємно/* засідати, ЧАТУВАТИ, сидіти на чатах, підстерігати */р.* сочйти/ *кого; (на що)* дожидати *чого; п!* ЧЕКАТИ.

ЧИЙБУДЬ, due. АБИЧИЙ.

ЧИЙНЕБУДЬ, ***(з гурту)*** належний комусь /комунебудь/, чийсь; *пі* АБИЧИЙ.

ЧИЙСЬ, не знати /невідомо/ чий, хтозначий, ЧИЙНЕБУДЬ; *ід.* **ЧИЙСЬ ТО,** чийсь таки.

ЧИКРИЖИТИ, *(ножем)* тяти, різати; *(волос)* стригти, обтинати, обрізувати.

ЧИМАЛИЙ, досить великий, величенький; *(успіх)* неабиякий, значний; *(куш)* порядний, здоровий, здоровецький; *(- залю)* просторий; *(гурт)* численний.

ЧИМАЛО *пр.,* досить багато, багатенько, порядно, значно, не мало; *(ображений)* дуже; *(простояти)* довгенько; (!) ого-го скільки!, страшне діло скільки!.

ЧИМДУЖ і **ЧИМДУЖЧЕ** *пр., д!* ЩОДУХУ, ЯКОМОГА.

ЧИМРАЗ *пр., (дужче)* щораз /то/, дедалі, чимдалі, з бігом часу; & чимраз то.

ЧИМЧИКУВАТИ, *д!* ІТИ; *п!* ЧВАЛАТИ, ШКАНДИБАТИ.

ЧИН, дія, діяння; *ЗАЛ.* звання, титул, ранга, ранг, ступінь, *ц.* сан.

ЧИНИТИ, *(добро)* робити, творити; *(зло)* коїти, укоювати; *(як хтось)* діяти; *(волю)* виконувати, здійснювати; *(опір)* ставити; *(казна-що)* учиняти, виробляти, витворяти; *(шкоду)* заподіювати, завдавати *чого; (хутро)* вичинювати; *ІД. (неподобство)* колобродити, *(тиск)* тиснути, *(клопіт /кому/)* турбувати *кого.*

ЧИНИТИСЯ, діятися, творитися, робитися, відбуватися, коїтися.

ЧИННИЙ, *(закон)* що має силу, в силі, *св.* діючий; *Р.* діяльний, ДІЙОВИЙ, активний.

ЧИННИК, *(поступу)* фактор; *(уряду) Г.* представник, речник.

ЧЙНШСТЬ, *(закону)* дія, діяння, сила.

ЧИНШ *іст.,* орендна платня /за землю/.

ЧИРЯК, *мед.* карбункул, фурункул; & чир; *п!* БОЛЯЧКА.

ЧИСЕЛЬНИЙ, *(вираз)* числовий, цифровий; *(- перевагу)* кількісний.

ЧИСЛЕННИЙ, великий числом /кількістю/; *(- запити)* неодноразовий; *(гурт)* чималий, широкий; *(- дощі)* частий.

ЧИСЛИТИ, рахувати, лічити, підраховувати, *п!* ОБРАХОВУВАТИ; *(за кого)* мати, вважати, визнавати; *(на кого)* розраховуватися, покладатися, орієнтуватися, *з.* важити.

ЧИСЛО, цифра; *(газети) сов.* номер; *(календаря)* дата, день; *ЖМ.* кількість; *ФР.* група, категорія /*н.* у тому числі/, лік /*н.* без числа = без ліку/.

ЧИСЛОВИЙ, *д!* ЦИФРОВИЙ.

ЧИСТИЙ, не брудний, не забруднений, не замащений; *(морально)* незаплямований, незаплямлений, праведний; *(покій)* парадний; *(рушник)* випраний, свіжий; *(одяг)* не ношений; *(- білизну)* білий; *(хто)* охайний, чепурний, акуратний; *(- воду)* прозорий, не каламутний, *с.* чистий, як сльоза /скло, кришталь/; *(- небо)* ясний, безхмарний; *(- публіку) П.* вибраний; *(- роботу)* якісний, бездоганний; *(шовк)* натуральний, без домішок; *(- зерно)* добірний; *(простір)* не засмічений: *(спирт)* очищений, не розведений; *(колір)* однорідний, однотонний; *(песець)* чистопородний, чистокровний; *(спокій)* абсолютний; *(- поле)* не забур'янений; *(папір)* не списаний; *(звук)* правильний, чіткий, *с.* кришталевий; *(погляд)* щйрнй, відвертий; *(- дівчину)* чесний, невинний, непорочний, незайманий; *(намір)* високий, святий; *(- справу)* справедливий; *(- думку)* безгрішний; *(зиск)* кінцевий, остаточний; *(з нст. сл.* тобі) справжній; *(Із сл.* вага) *ІД.* нетто; & чистенький, чистесенький, чистісінький, пречистий.

ЧИСТИТИ, очищати, ви-, роз-, про-; *(кнура)* КАСТРУВАТИ; ЖМ. дубасити, періщити; *П.* обкрадати, грабувати.

ЧИСТОТА, чистість, охайність, чепурність *і п. ф. від* ЧИСТИЙ.

ЧИТАНКА, *(книжт) д!* ЗБІРКА; *(дія)* **читання.**

ЧИТАТИ, прочитувати, за-, *(ще раз)* пере-; *(неуважно)* перебігати очима, *(запоєм /романи/)* човпти; *(по складах)* слебезувати, складати слова; *(вірш)* деклямувати; *(лекції)* викладати; *(думки)* розгадувати; *(молитву)* відчитувати, проказувати; *(мораль /кому/) ІД.* вичитувати; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що читає, здатний прочитати, звиклий читати, читач, *(на сцені)* читець, *(знавець письма)* письменний, грамотний.

ЧИТАЧ, книголюб, *ж.* книгоїд, *р.* читець; *(бібліотеки)* відвідувач, абонент; *(гранок)* коректор; *пі* ЧИТАЮЧИЙ; *мн.* **ЧИТАЧІ,** *зб.* читацтво.

ЧИТЕЦЬ, декляматор, *сов.* декламатор; *Р.* читач.

ЧИЧЕРОНЕ, гі/ГІД

ЧІЛЬНИЙ, *(стіл)* головний, центральний, найвидніший; *(- місце) П.* передовий; *(діяч)* видатний, визначний; *(- вікно)* нальний.

ЧІП, *(у бочки)* ЗАТИЧКА; & чопик, **чопець.**

ЧІПАТИ, *(чим)* зачіпати, черкати, торкатися, доторкатися; *(з ч.* не) не займати, не торкати, не рухати; *(кого)* турбувати; *(глибоко)* хвилювати, зворушувати, цікавити; *(дівчат)* заграватии з *ким; (тему) П. г.* заторкувати.

ЧІПКИЙ, *(-руки)* цупкий, *д.* ліпкий; *(-хворобу)* причепливий, заразливий; *(до чого)* беручкий, охочий.

ЧІПЛЯТИ, *(до чого)* зачіпляти, причіпляти; *(на що)* вішати; *(фартух)* припинати; *(квітку)* пришпилювати; *пі* ЧІПАТИ.

ЧІПЛЯТИСЯ, *(до кого)* займати /чіпати/ *кого; (ногою)* зачіпатися; *(рукою)* хапатися, братися; *(- фарбу)* чіпатися, приставати; *(як смола) 77.* липнути; *(до слів)* ПРИСІКУВАТИСЯ; *(за старе)* держатися; *(на гачок)* ловитися.

ЧІТКИЙ, виразний, розбірливий, ясний, *(текст — ще)* читкйй, прозірний; *(- відповідь)* зрозумілий, **недвозначний;** *(звук)* кришталевий; *(крок)* карббваний; *(графік)* злагоджений; ***пр.*** **ЧІТКО,** ясно, розбірливо, виразно, о. чорним по білому.

ЧКУРНУТИ *док.,* дременути, дмухнути, майнути, стругнути, шмигнути, ЧЕРКНУТИ, порснути; в! ПОДАТИСЯ.

ЧЛЕН, *(братства)* братчик; *(сестрицтт)* членкйня; *(експедиції)* учасник; *(спілки)* спілчанин, */на паях/* пайовик; *(ради)* радник, *з.* радний; *(системи)* елемент, компонент, інгредієнт, одиниця; *(статевий)* орган; *мн.* **ЧЛЙНИ,** *(тіла)* кінцівки.

ЧЛЕНУВАТИ *кн., у.* паювати; *3. П.* ділити /на частини/, поділяти; *н!* РОЗТИНАТИ.

ЧМАНІТИ, дуріти, туманіти, чуманіти; *док.* **ОЧМАНІТИ,** запаморочитися, *р.* ошаліти.

ЧМИХАТИ, *(носом)* сопти, пирхати; *(- паровик)* пихкати; *З.* дмухати, дути.

ЧОБОТАР і **ЧОБОТАРСЬКИЙ,** *д* ШВЕЦЬ і ШЕВСЬКИЙ.

ЧОБОТИ *мн., (з сап'яну)* сап'янці; *(старі)* шкарбани, *д.* чалапути; & чобітки, *од.* чобіт.

ЧОВГАТИ, *(ногами)* совгати, *п. ф.* човг; *(мітлою)* **шурхати;** *П. ЖМ.* плентатися.

ЧОВЕН, *(великий)* байдак, баркас, *(з рівним дном)* каюк, шаланда, *(видовбаний)* дуб, *(запорізький бойовий)* -чайка, *(пре. морський)* ШЛЮПКА, *(спортивний)* байдарка, *(венецький)* ґондоля, се. гондола, *(індіянський)* пірога; *зн.* душогубка; & човенце, човник, човно; *пі* СУДНО.

ЧОВНАР, *ЯК ІМ.* ЧОВНОВИЙ; *(на перевозі)* перевізник; *(на гондолі)* гондольєр.

ЧОВНОПОДІБНИЙ *км., у.* човпуватий, на взір човна.

ЧОВПТИ, повторювати, товкти, товкмачити, *(напам'ять)* зудйти; *(романи)* читати запосм; *(кого)* лупцювати, дубасити; *(коло чого)* зосереджуватися на *чому.*

ЧОГО *пр., д!* ЧОМУ; (?) нащо, навіщо, *ф.* якого дідька, якої холери; *ід.* **ЧОГО ЦЕ,** *з* якої речі, з якбго дива; **ЧОГОСЬ /ТО/,** *д!* ЧОМУСЬ.

ЧОЛО, лоб; *(гори) П.* вершок, верхівка, шпиль, вершина, чолопок; *(споруди)* лице, фасад/а/; *77. (еліта)* вершки, сметанка; *(мідяне) ІД.* упертюх.

ЧОЛОВИЙ, лобовий; *(- стінку)* ФРОНТАЛЬНИЙ.

ЧОЛОВІК, не жінка, *р.* мужчина; *(законний)* дружина, подружжя, *ф.* старий, мій, *р.* муж; *ЖМ.* людина, особа; *ЕВ,* не пан, селянин; & чоловічок, чолов'яга, чоловічище.

ЧОЛОВІЧОК, *д!* ЧОЛОВІК; *(маленький)* дитина; *(в оці) ТІ.* зіниця.

ЧОЛбМКАТИСЯ, *д!* ЗДОРОВКАТИСЯ.

ЧОЛОПОК і **ЩОЛОПОК,** *(гори)* верх, вершечок, шпиль, *(голови)* маківка; & чолопочок.

ЧОМУ і **ЧОМ** *пр., (з якої причини)* чого /це/, через що, *ф.* з якої радости.

ЧОМУСЬ *пр.,* чогось, через щось, з якб-

їсь /невідомої/ причини, не знати /невідомо/ чому; *(не спиться)* щось; **ід. ЧОМУСЬ ТО,** чомусь таки, чогось то, чогось таки

ЧОРНИЙ, *(- очі)* агатовий; *(кінь)* вороний; *(- вікна)* темний, **неосвітлений;** *(дим)* непроглядний; *(- окуляри)* затемнений; *(хліб)* не білий, житній; *(- расу)* чорношкірий, чорновидий, чорнолйкий, *ЯКІМ,* мурий; *(- сорочку)* нечистий; *П. (- працю)* брудний, непрофесійний, спомагавчий, *(хід) не* головний, не парадний, *(ринок)* нелегальний, підпільний, *(люд)* простий, не світський, *(- думи)* важкий, безпросвітній, безрадісний, *(- слово)* лайливий; *(як ніч /хто/)* насуплений, перетривожений; *(- совість)* заплямлений; *(- діла)* ганебний, вартий осуду, *с.* Каїнів; *(- сили)* зловісний, реакційний; *(день) ІД,* скрутний час; *(- невдячність)* хамський; & чорненький, чорнесенький, чорнуватий, ЧОРНЯВИЙ, чорний, як земля /ніч, сажа/.

ЧОРНИЛО, атрамент.

ЧОРНИТИ, робити чорним, вичорнювати; *(метал)* воронувати; *ТІ.* ганьбити, знеславлювати, очорнювати.

ЧОРНОВИЙ, *(запис)* не опрацьований, не чистовий; *(- обробку) Т.* первинний.

ЧОРНОГУЗ, *див.* БУЗЬКО.

ЧОРНОЗЕМ, чорнбземля.

ЧОРНОКНИЖНИК, *д!* ЧАКЛУН; & чорнокнйжець.

ЧОРНОРОБ, різнороб, чорноробочий, *(у Китаї)* кулі; *П. (на ниві освіти)* ТРУДІВНИК.

ЧОРНЯВИЙ, чорноволосий, чорноголовий, *ЯКІМ,* брюнет; *(на виду)* смаглявий; & чорнявенький.

ЧОРТ, диявол, сатана, ДІДЬКО, люципер, *як ш.* лукавий, *а.* шайтан, *лем.* куцак, болбтник; *(- спритного)* пролаза, проноза; & чортик, чортисько, чортяка.

ЧОРТЗНА- =ХТОЗНА-.

ЧОРТІВНЯ *зб.,* чорти, дияволи, нечиста сила, бісівня; *ФР.* мана, мара /н. що за мара?/; *(казна-що)* чортовина, чортовиння; & чортяцтво.

ЧОРТ-МА, *див.* НЕМА.

ЧОРТОВИНА, ЧОРТОВИННЯ, *д!* ЧОРТІВНЯ.

ЧОРТОПХАЙКА, тарадайка; *д!* ТАРАНТАС, БІДАРКА.

ЧОРТОРЙЙ, **д.'ВИР.**

ЧОРТЯЧИЙ, чортів, бісів; *(напад)* несамовитий, шалений; *(- працю)* виснажливий, нелюдський, каторжний.

ЧОТА, *(військовез'єднання) сов.* взвод.

ЧОТОВИЙ, *(командир чоти) ЯК ЇМ.* чотар, *сов.* взводний /командир/.

ЧОХОЛ *д., (на меблі)* покрівець; *(на річ)* футляр, капшук; *п-к* **-ЛЬНИИ,** покрівцевий.

ЧУБ, чуприна, шевелюра; *(козацький)* оселедець; *(у птахів)* чубайка; & чубок.

ЧУБАНЙНА, *див.* БІЙКА.

ЧУВАТИ, *(не раз)* чути; *3.* не спати, пильнувати; *п!* СЛУХАТИ.

ЧУДАСІЯ, диво, дивовижа, дивина, чудо, *(кумедна)* кумедія, цирк;/;.' ЧУДНО.

ЧУДЕРНАЦЬКИЙ, *д!* **ДИВНИЙ.**

ЧУДЕСНИЙ, *д!* **ЧУДОВИЙ.**

ЧУДНИЙ, ДИВНИЙ, ДИВОВИЖНИЙ, чудернацький, химерний, *р.* чудорбдний; *(смішний)* кумедний; *пр* ***ЧЇДДО*** *пр,* ХИМЕРНО *іп. ф. від* ЧУДНИЙ; *ід.* чудасія та й годі.

ЧУДО, *див.* ДИВО.

ЧУДОВИЙ, прекрасний, прегарний, розкішний, блискучий, райський, божественний, захоплюючий, захопливий, *о.* па славу, *с.* незрівнянний, з. знаменитий, *ф.* збіса гарний; *(сон)* дивний, химерний; *(обід)* царський; & чудесний, чудовний.

ЧУДОТВОРНІЙ, ВИТВОРЯТИ; *док.* учвбрити, викинути коника, удрати штуку.

ЧУДОДІЙНИЙ, *д!* ЧАРІВНИЧИЙ.

ЧУДОТВОРНИЙ, *(образ)* чудовний, явлеиний; *(- зміни)* ЧАРІВНИЙ.

ЧУДУВАТИ і **ЧУДУВАТИСЯ,** *д!* ДИВУВАТИ і ДИВУВАТИСЯ.

ЧУЖИЙ, не свій, не наш, ненаський; *(- сім'ю)* не рідний; *(край)* ЧУЖИНЕЦЬКИЙ; *(- мову)* іноземний; *(хто)* /чужо/сторонній, *о.* ні сват ні брат; *(чоловік)* невідомий, незнайомий; *(кому)* не властивий, не ПРИТАМАННИЙ; & чужісінький; *пі* ВОРОЖИЙ.

ЧУЖИНА, чужий край, чужоземщина, чужа сторона /чужанина/, *п.* далекий світ; *ЗБ.* чужі люди.

ЧУЖИНЕЦЬ, чужоземець, іноземець, *ок.* чужак, *зн.* інородець; *пі* ЗАЙДА.

ЧУЖИНЕЦЬКИЙ, чужоземний, чужоземський, заморський, заокеанський, *(край) поет,* чуждальній; & чужинський, чужинний, чужинницький.

ЧУЖОЛОЖИТИ, скакати в гречку, ГРІШИТИ, перелюбствувати, перелюбничати, РОЗПУСНИЧАТИ, чинити перелюб.

ЧУЖОЛОЖСТВО, *д!* ПЕРЕЛЮБ.

ЧУЖОМОВНИЙ, іншомовний.

ЧУЙНИЙ, *(- вухо)* сприйнятливий, сторожкий; *(- серце)* чулий; *(до чого)* чутливий; *Б. 3.* свідомий, при пам'яті; *(- старих віком)* бадьорий, не здитинілий.

ЧУЛИЙ, *(- вухо)* чутливий, сприйнятливий; *(- серце)* вразливий, *(до сліз)* сентиментальний; *(до чужих мук)* чуйний, СПІВЧУТЛИВИЙ.

ЧУМА, чорна смерть, моровиця, /морова/ язва; *П. (червона, бура)* варварство, мракобісся; *ФР.* погибель /н. чума його **знає/.**

ЧУМАК, *д!* КОМЕРСАНТ; & чумачок, чумачйна, чумаченько, чумачйло.

ЧУМАНІТИ - ЧМАНЇТИ, *п!* ЗАПАМОРУЧУВАТИСД.

ЧУПЕРАДЛО, *д!* ОПУДАЛО; *(- людей — ще)* гергепа, гергепище.

ЧУПРИНА, чуб, шевелюра; *(козацька)* оселедець; & чупринка.

ЧУТИ, мати слух *іев.* вуха/; *(часто)* чувати; *(звук) кн.* сприймати; *(від кого)* дізнаватися, прочувати; *(серцем)* відчувати, перед-, здогадуватися; *ЯК ПР.* ЧУТНО; *п!* ЗАЧУВАТИ.

ЧУТИСЯ, бути чутим, сприйматися на слух; *(у сні)* вчуватися; *(- дух)* відчуватися, зачуватися; *ФР.* почуватися, матися /н. як ся маєте?/.

ЧУТКА, поголоска, поголос, переказ; *(- що)* вістка; *мн.* **ЧУТКИ,** *кн.* неперевірені відомості, *(потаємні)* шепти; *п!* ПОГОВІР.

ЧУТЛИВИЙ, *(до чого)* сприйнятливий, *с,* вразливий, *(до образ)* діткливий; *(надто)* перечулепиЙ, сантиментальний, *пеt.* тонкосльозий; *(- серце)* чуйний, співчутливий, *п!* ДОБРОСЕРДИЙ; *(сон)* сторожкий; *(- зустріч)* зворушливий, чулий, емоційний; *(прилад)* високоточний; *пі* ТЕМПЕРАМЕНТНИЙ.

ЧУТНИЙ, *(вухом) кн.* сприйманий; *(звук)* ВИРАЗНИЙ; *(з ппр. сл.* ледь) відчутний.

ЧУТНО *пр., як пр.* чути, чувати; *(ледь)* відчутно; *(чим) неос.* тхне, відгонить.

ЧУТТЄВИЙ, почуттєвий; *(світ)* психічний, емоційний, душевний; *(- втіху)* плотський, фізіологічний; *(погляд)* хтивий, сласний, ласолюбний.

ЧУТТЯ, почуття, почування, *мн. ір.* сантименти; *(підсвідоме)* інстинкт, відчування, передчуття; *(огиди)* відчуття; *(гумору)* розуміння; *(глибоке /до коханої/)* любов; *ФР.* душевність, сердечність, чуйність /н. з чуттям/, свідомість, пам'ять /н. упав без чуття/, єство *НІ.* збагнула чуттям жінки/.

ЧУХАТИ, *(свербляче місце) п-о* терти, дряпати,шкребти.

ЧУХАТИСЯ, ЧУХАТИ себе, чухматися;п/СВЕРБІТИ.

ЧУХРАТИ, *(гілля)* обрубувати, .обтинати; *(вовну)* чесати; *(звідки)* тікати; *(куди)* чвалати, *є.* бігти; *(щиро виконувати)* ШКВАРИТИ, гатити; *ЖМ.* періщити, дубасити.

ЧУЧВЕРІТИ, *д!* **ХИРІТИ.**

Ш

ШАБАТУРА і **ШАБАТУРКА,** *д! від.* КОРОБКА і ПАЛІТУРКА.

ШАБАШ, *(у гебреЩ* субота, суботнє свято; *(відьомський)* збіговисько; ***ЖМ.*** кінець праці; *ПР. СЛ.* кінець, край, АМБА.

ШАБАШУВАТИ і **ШАБАШИТИ,** *д! від.* СВЯТКУВАТИ і КІНЧАТИ.

ШАБЛЯ, палаш, *(двогостра)* меч, *(крива /на Сході/)* ятаган, *(з ребруватим клинком)* шпада, *сов.* шпага; *(у кінноті) П.* один кіннотник; & шабелька, шаблюка.

ЩАБЛЬбН, *сов.* шаблон; *д!* ТРАФАРЕТ; *(у струментарстві)* калібр; *(у мові)* загальник, штамп; и/СТАНДАРТ.

ШАБЛЬбННИЙ, ШАБЛЬОНбВИЙ, трафаретний, *сов.* шаблонний; *П.* банальний, стандартний.
ШАЙТАН, *див.* ЧОРТ.
ШАКАЛ, *див.* ХИЖАК; *П.* дрібний дряпіжка; *(- злодійчука)* торбохват, хапокнйш.
ШАЛ і **ШАЛЕНСТВО,** раж, навіженство; *(битви)* розпал, кульмінація; *(нестримний гнів)* лють; *(юнацький)* запал, молодецтво; & шаленість; *я!* БОЖЕВІЛЛЯ.
ШАЛАНДА, *див.* ЧОВЕН.
ШАЛАПУТ, *див.* ВІТРОГОН; ***(нероба)*** ледар; *(гульвіса)* гультяй; *(витівник)* шкода, пустун; & шалапутник.
ШАЛАПУТНИЙ, пустотливий, ЛЕГКОВАЖНИЙ, непутящий, **вітрогонський.**
ШАЛЕНИЙ, *(хто)* нерозсудливий, с. навісний, навіжений, біснуватий, божевільний; *(крик)* несамовитий, нестямний, дикий; *(вітер)* сердитий, злющий, скажений, нестримний; *(- агітацію)* безпардонний, розгнузданий; *(- зусилля)* нелюдський, титанічний; *(опір)* відчайдушний, запеклий; *П. (- гроші)* величезний, *(біль)* страшенний, *(ритм)* напружений, гарячковий, *(темп)* карколомний, неймовірний, навальний, шпаркий, *сов.* стрімкий; *(- кулю)* сліпий, дурний, заблуканий, випадковий.

ШАЛЕНО *пр., (гавкати)* щосили; *(мчати)* щодуху, *(закохатися)* по вуха, *(пити)* без норми; *(швидко)* неймовірно; *(кричати)* несамовито *і п. ф. від.* ШАЛЕНИЙ.
ШАЛІТИ і ШАЛЕНІТИ, лютувати, скаженіти, казитися, сатаніти, навісніти; *(- пристрасті)* вирувати, нуртувати, палати; *п!* БОЖЕВОЛІТИ.
ШАЛЬ, *див.* ХУСТКА.
ШАЛЬКА і ШАЛЯ, *(терезів)* тарілка; *мн.*
ШАЛЬКИ і ШАЛІ, терезки.
ШАМАН, *див.* ЗНАХУР.
ШАМКАТИ, *(ротом)* шавкати, шавкотіти; *Р.* шелестіти; & шамкотіти.
ШАНА, пошана, повага, шаноба, шанування, поважання, пошанівок; *(царська)* почесті; *(частування) ур.* учта.
ШАНЕЦЬ, окіп /*сов.* окоп/, закіп, вал, рів, траншея; *(схов від бомб) в-й* щілина.
ШАНбБА, дна. ШАНА.

ШАНОБЛИВИЙ І ШАНОБЛИВИЙ, ***жм.*** поштивий; *(вираз обличчя) с.* святобливий.
ШАНОВНИЙ, поважний; *(пане! /як ж/)* дорогий, ласкавий, поважаний, *с,* вельмишановний, *г.* вельмиповажаний, *ф.* **люб'язний.**
ШАНС, *(для втечі)* нагода, можливість, оказія, змога; *(останній) п.* карта.
ШАНТАЖ і **ШАНТАЖУВАТИ,** *д!* ПОГРОЗА і ВИМАГАТИ.

ШАНУВАТИ, поважати, ставитися шанобливо до; *(героїв)* вшановувати; *(пам'ять)* складати /віддавати/ шану *чому; (глибоко /що/)* цінувати, дорожити *чим; (одяг)* берегти; *(волю)* виконувати; *(в родині /кого/)* доглядати, піклуватися про; *(гостя)* частувати, пригощати; *(себе) ІД.* берегтися.
ШАНУВАТИСЯ, поводитися пристойно, гідно триматися, зберігати самоповагу.
ШАПКА, *(бараняча)* кучма, *(з суконним верхом)* папаха, *(моряцька)* зюйдвестка, *(вухата)* вушанка; *П. (над чим)* накриття, дашок, ковпак, *(дерева)* крона, *(снігова)* намет; *(у газеті)* заголовок; *п!* КАПЕЛЮХ, БРИЛЬ; & шапочка, шапчина.
ШАПКУВАТИ, УКЛОНЯТИСЯ; *(перед ким)* холопствувати, стелитися, запобігати ласки у *кого; (перед ким /за що/)* клопотатися.
ШАПЛИК, *див.* ЦЕБЕР.
ШАПОВАЛ, сукновал, повстяр, валій, *р.* валютник.
ШАР, *(тонкий)* прошарок, *(тонюсінький)* плівка; *(вугілля)* пласт, *(осадових порід)* ярус, нашарований, *сов.* нашарування; *(суспільний)* верства.
ШАРАВАРИ, *див.* ШТАНИ.
ШАРАДА, *див.* ЗАГАДКА.
ШАРВАРОК, *(праця гуртом)* толока; *П.* РОЗГАРДІЯШ, содом/а/, буча, веремія, гармидер, циганський табір; *ФР.* галас, гамір; *ІСТ.* трудова повинність селян.
ШАРЖА і ШАРЖ, *(олівцем)* карикатура; *(у грі артиста)* шаржування; *пі* ЖАРТ.
ШАРЖУВАТИ, вдаватися до шаржу; *(виконуючи комічну ролю)* пересолювати, переперчувати, передавати куті меду, перетягати струну; *пі* ВИСМІВАТИ.

ШАРІТИ/СЯ/, *д!* ЧЕРВОНІТИ.
ШАРЛАТ, багрець, пурпур, пурпура, кармазин, червінь.
ШАРЛАТАН і ШАРЛАТАНСТВО, *д!* ШАХРАЙ і ШАХРАЙСТВО.
ШАРПАК, *див.* ГОЛОДРАНЕЦЬ.
ШАРПАТИ, сіпати, смикати, тіпати, термосити, торгати, *д.* шамотати; *(на шматки)* розшарпувати; *(вітром)* рвати; *(нерви)* сотати; *п!* ШМАТУВАТИ.
ШАРПАТИСЯ, смикатися, рватися, сіпатися, *д,* шамотатися; *(у путах)* борсатися, пручатися, вириватися з *чого; (- серце)* тіпатися.

ШАРУВАТИ, *(буряки)* сапати, прашувати; *(казан до блиску)* терти, *д.* шурувати.
ШАРУДІТИ, *(в соломі)* шурхотіти, шерхотіти, шерхотати, шамотіти, щамтіти; *(- листя)* шелестіти; *(рукою)* шолопати; *пі* ШКРЯБАТИ.
ШАРФА, кашне, *соє.* шарф.
ШАСТАТИ і **ШАСТАТИСЯ,** шмиглятися, шмигати, сновигати, швендяти, никати, нйшкати, *д.* нипати.
ШАТИ, *д! ОДЯГ; ц.* ризи; *(дерев)* убрання; *(сну)* обійми; *(на образах)* оправа.
ШАТКУВАТИ, *д!* СІКТИ.
ШАТРО, намет, *сов.* палатка; *(опуклий дах)* баня; *(зоряне) ІД* НЕБО, баня неба.
ШАФЕР *г., (на весіллі)* дружба, боярин, дружко; *д-о* **ШАФЕРУВАТИ,** бути за дружбу.

ШАХ, *див.* МОНАРХ.
ШАХЕР-МАХЕР, ґешефт, ОПЕРАЦІЯ; *пі* МАХІНАЦІЯ, АФЕРА.
ШАХІСТ, а/ ГРАВЕЦЬ.
ШАХРАЙ, хитрюга, махляр, махляй, крутій, дурисвіт, ошуканець, ПРОЙДИСВІТ, ШЕЛЬМА, облудник, плутяга, *(що вдає знавця)* шарлатан; *(у картах)* шулер; & шахрун.
ШАХРАЙСТВО, крутійство, дурисвітство, махляйство, махляретво, крутня, циганство, плутня, шарлатанство, *д.* шалапутнява, *р.* обдурювання.

ШАХРУВАТИ, дурити, обдурювати, ошукувати, махлювати, пересмикувати карти; & шахрати, шахраювати.

ШАХТА, *Т.* шахтний колодязь /стовбур/; *ЖМ.* копальня, рудня; *(нафтова) г.* яма.
ШАХТАР, рудокоп, гірник; *(вугільної шахти)* вугляр, вуглекоп, *(нафтової) г.* ямар.
ШАШЕЛЬ і ШАШІЛЬ, d/ШКІДНИК.
ШВАҐЕР, *(брат дружини)* шуряк; *(сестрин чоловік)* зять.
ШВАЙКА, *див.* **ШИЛО.**
ШВАИЦАР, дверник, придверник, *ф.* вишибайло, викидайло; & *сов.* швейцар.
ШВАРҐОТІТИ і ШВАРҐОТАТИ, ОГОВОРИТИ.
ШВАЦЬКИЙ, *сов.* швейний; *(цех)* кравецький.
ШВАЧКА, швaля, **кравчиха,** кравчиня, модистка; *(що вигниває)* вишивальниця; *(що гаптує)* гаптарка.
ШВЕНДЯТИ, тинятися, шастати, сновигати, походеньки справляти; *(швидко)* **гасати;** *(по світі)* волочитися, віятися, валасатися, валандатися; *пі* БЛУКАТИ.
ШВЕЦЬ, чоботар, *р.* черевичник, *жм.* полатайко, *ж.* тягнйшкіра; *(учень)* шевчук; & шевчик, **шевчина.**
ШВИДКИЙ, прудкий, хуткий, скорий, бистрий, *ір.* борзий, *о.* прудконогий, легконогий, швидкобіжний; *(у праці)* беручкий, жвавий, ШПАРКИЙ, *з.* шамкий; *(темп)* навальний, с, ШАЛЕНИЙ; *(-мову)* квапливий, спішний, хапаний; *(- поміч)* негайний; *(час)* скороминущий, швидкоплинний; *(птах)* прудкокрилий; *(транспорт)* швидкісний, швидкохідний; *(поїзд)* кур'єрський; & швиде/се/нький.
ШВИДКІСТЬ, прудкість, хуткість, бистрота, темп / *п. ф. від* ШВИДКИЙ.
ШВИДКО *пр.,* прудко і *п. ф. від* ШВИДКИЙ, *с. з* усіх ніг, ПРОЖОГОМ, стрілою, о. скоком; *(в скорім часі)* невдовзі, скоро, незабаром; *(падати)* каменем; & швидкома.
ШВИДШАТИ, набирати /набувати/ швйдкости /ходи, ходу/; *(- ріст)* прискорюватися.
ШВИДШЕ *пр.,* мерщій, хутчій, скоріше / *п. ф. від* ШВИДКО, *р.* борше, боржій.
ШВИРГАТИ, *див.* КИДАТИ.
ШВИРГОМА *пр.,* кидком, кидькома.
ШВО, *сов.* шов; місце з'єднання; *(у шп-*

ві) рубець, рубчик, руб; *(від операції)* шрам, знак.

ШВОРІНЬ, *д!* СТРИЖЕНЬ; *пі* ПРОГОНИЧ; & шкворінь, *з.* **швірєнь.**

ШВОРКА, мотузок, шнурок, шпагат; & **шкірка,**

ШЕВЕЛЮРА, *д!* ЧУПРИНА, ЧУБ.

ШЕВСЬКИЙ, чоботарський.

ШЕДЕВР, *див.* **ТВІР.**

ШЕЛЕПАТИ, *(по грязюці)* ЧАЛАПАТИ; *(-мишу)* шарудіти, шолопати.

ШЕЛЕПУВАТИЙ = ПРИШЕЛЕПУВАТИЙ.

ШЕЛЕСНИЙ, *(звук) зап.* приголосний, *ЯКЇМ.* шелестівка.

ШЕЛЕСТ, шелестіння, шерхіт, шурхіт, шемрання, шарудіння, шамотня, *р.* шелех; *(корогов)* лопотіння; *(слів)* шепіт; *ФР. ЖМ.* розголос, рух */н.* наробив шелесту/.

ШЕЛЕСТІТИ, *(- листя)* шурхотіти, шарудіти, шамотіти, шелепотіти; *(- прапор)* лопотіти; (- *одяг)* шамтіти; *(устами)* шепотіти; *док.* **ШЕЛЕСНУТИ,** *(у воду)* шубовснути; *ід. неос.* Ш **ШЕЛЕСНЕ,** ні шеберхне, ні шерехне, ні чичиркне, ні шамне.

ШЕЛИХВІСТ, ***див.*** **ВІТРОГОН.**

ШЕЛЬМА, хитрун, хитрюга, лукавець, *ф.* бестія, каналія, *як їм.* лукавий, *с,* ошуканець; *п!* ШАХРАЙ.

ШЕЛЬМУВАТИ, паплюжити, таврувати, ганьбити, знеславлювати, безчестити.

ШЕПЕЛЯВИЙ, *д!* НЕДОРІКА, *пі* НЕДОРІКУВАТИЙ.

ШЕПІТ і **ШЕПТ,** пошепт, шепотіння; *(хвиль)* дзюрчання; *(листя)* шелест; *ми.* **ШЕПТИ,** нашепти, нашіптування; *(баб'ячі)* чутки, поголоски.

ШЕПТАТИ, говорити пошепки, бубоніти, шушукати, шепотіти, шепотати, *ід,* шелестіти устами; *(на вухо)* нашіптувати; *(з ким)* шептатися, шушукатися; *(- воду)* дзюрчати; *(від хвороб) П.* ворожити, замовляти, заговорювати.

ШЕПТУН, *див-* ДОНОЩИК.

ШЕПТУХА, ворожка, бабка, знахурка; *п!* ВІДЬМА, ЧАРІВНИЦЯ.

ШЕРЕГ і **ШЕРЕГА,** *(вояків)* лава, шик, лінія, ряд, *сов.* шеренга, стрій; *пі* ШПАЛЕРА.

ШЕРЕТУВАТИ, *(зерно на шеретівці)* вилущувати, об-; *(язиком)* молоти, торохтіти.

ШЕРЕХ, *(льодова плівка на воді)* шуга, сало; *пі* КРИГА.

ШЕРЕХАТИЙ, шорсткий, ЖОРСТКИЙ, шерсткий, шерхлий; шкарубкий, репаний.

ШЕРСТЯНИЙ, вовняний.

ШЕРСТЬ, *(овеча)* вовна, *(коротка, цупка)* щетина; *(клубком)* пряжа; & шерстка.

ШЕСТЕРНЯ і **ШЕСТІРНЯ,** *д!* ТРИБ.

ШЕФ, ЗВЕРХНИК, КЕРІВНИК, НАЧАЛЬНИК; *(у ресторані)* старший кухар.

ШИБАЙГОЛОВА, паливода, одчайдуша, одчайдух, одчаяка, урвиголова, зайдиголова, *п.* шибеник, *р.* палисвіт, *д.* отряха; *п!* БЕШКЕТНИК.

ШИБЕНИК, *(вартий шибениці)* вислюга, вішальник; *(- дитину)* капосник, каверзник, пустун, збитошник, БЕШКЕТНИК, шкода; *п. ф.* **ШИБЕНИЦЯ,** вішальниця; /7. гільйотина.

ШИБКА і **ШИБА,** *(віконна)* скло, *з.* тахля, оболона, оболонка.

ШИК, /показова/ розкіш /багатство, пишність, елегантність, пишнота/, *у.* дженджурійстість, *ФР.* помпа */н.* з помпою = з **шиком/,** *пі* ФАСОН; *(вояків)* ШЕРЕГА.

ШИКАРНИЙ, *(дім)* багатий, розкішний, *(одяг, ще)* елегантний, вишуканий, пишний, *г.* люксусовий.

ШИКУВАТИ, *(вояків)* шерегувати, збирати в лаві, *сов.* строїти; *ЖМ.* розкошувати; *(одягом)* хизуватися, хверцювати, д. фасонитися.

ШИЛО, *(грубе)* швайка; & шильце; *п!* ШПИЧКА, ПРОБІЙ.

ШИНА, *(на колесі /пре. метсиіева/)* обруч; *(гумова) г.* опбна, *сов.* покришка.

ШИНЕЛЯ, *д!* ПАЛЬТО; & *сов.* шинель.

ШИНКА, вудженйна, вуджениця, будженйна; *(вуджене свиняче стегно)* окіст.

ШИНКАР, корчмар; *іст.* орандар.

ШИНОК і **ШИНК,** КОРЧМА, *іст.* оранда, *а.* бар; *пі* РЕСТОРАН.

ШИП, *(на гілці)* виріст, наріст; *(на взутті)* гак, виступ; *(в механізмі)* шпень, **шпе**ник; *(гадюки)* сичання, шипіння; & шйішк, *(- звук)* шйпіт.

ШИПІТИ, *(- гадюку)* сичати; *(на вогні)* шкварчати; & шипотіти.

ШИРИНА, *див.* ШИРОЧІНЬ.

ШИРИТИ, поширювати, розповсюджувати; *(очі)* розширювати; *(освіту)* сіяти зерна *чого; (аромат)* видихати; *(запах) неос.* проносити; *(проміння)* випромінювати; *(рух)* розвивати, розгортати; *(жах)* наганяти *чого.*

ШИРИТИСЯ, поширюватися *і п. ф. від* ШИРИТИ; *(- рух)* розгортатися; *(- чутки)* розповсюджуватися, *п.* іти, розходитися, *о.* шугати.

ШИРМА, переносна перегородка, *пре. г.* параван; 77. камуфляж, маскування, димова завіса, *ок.* маекбвання, *п.* фіговий листок; *ФР,* МАСКА */н.* під ширмою помочі/.

ШИРОКИЙ, не вузький; *(світ)* просторий, *(степ)* розлогий, розложистий, *(простір)* безмежний, НЕОСЯЖНИЙ; *(одяг)* вільний; *(бриль)* крисатий, ширококрисий, *(- крону дуба)* крислатий, гіллястий; *(- права)* великий; *(вибір)* різноманітний, рясний, *(профіль)* рясногранний; *(фронт)* розгорнутий; *(- натуру)* щедрий, щирий, *(жест)* розмашистий, *її.* великодушний; *(- родину)* численний; *(- гласність)* необмежений; *(розголос)* далекосяжний, *(- нараду)* розширений, *(- поняття)* розтяжний; *(- популярність)* величезний, *(рух)* масовий; & широченький, широкуватий, широчезний, широченний.

ШИРОЧІНЬ, *(безмежна)* простір, *ок.* просторінь; *(плянів) П.* розмах; & широкість, широчина, широчиня, шир, *сов.* ширина, широта.

ШИРШАТИ, розширюватися, *р.* широчйтися, *(- коло друзів)* більшати, збільшуватися, ширитися, поширюватися; *(- опір)* зростати, посилюватися.

ШИРЯТИ, шугати, ЛІТАТИ; *(очима)* перебігати, нишпорити; *(думкою)* линути.

ШИТВО, шиття; *(золоте, срібне)* вишивання, гаптування.

ШИТИ, *(стібками)* стьобати; *(на машині)* строчити; *(шовком)* вишивати, мережити, *(сріблом)* гаптувати.

ШИТИСЯ, *П. (в пани)* пнутися, п'ястися, лізти, пхатися; *(у дурні)* пошиватися; *ЖМ. (до кого)* лататися; *(- струмок)* в'юнитися, кривуляти,*зап.* петляти.

ШИФР, умовне письмо, код; *(на архівних документах)* реєстраційний знак /нумер/.

ШИФРУВАТИ, писати шифром; *(текст)* зашифровувати, кодувати.

ШЙЯ, карк, *жм.* гамалик, *ФР.* потилиця */н.* гнати в шию/; & шийка, шияка.

ШКАЛИК, *д!* ПЛЯШКА.

ШКАЛУБЙНА, розколина, ЩІЛИНА, ШПАРА, *сов.* тріщина; & шкарубина, шкарубинка.

ШКАНДИБА, *як їм.* кривий, кульгавий, кривоногий, *р.* кутернога; & шкандибайло.

ШКАНДИБАТИ, кульгати, ШКУТИЛЬГАТИ, кривуляти, дибати, накульгувати; *(тихо йти)* плентатися, плестися, *(через силу)* волоктися, тягтися, ЧВАЛАТИ, тюпати; & шкандиляти; *пі* ЧИМЧИКУВАТИ.

ШКАПА, кандиба, *д.* хабета, *ев.* Россінант, *ір.* буцефал; & шкапина, шкапійка, шкапійчина; *пі* КІНЬ.

ШКАРАЛУЩА і **ШКАРАЛУПА,** *(краба)* панцер; *П.* оболонка, межі; & шкаралупина, шкарупа; *пі* ЛУШПАЙКА.

ШКАРЛЯТЙНА, *сов.* скарлатина.

ШКАРПЕТКИ *мн.,* короткі панчохи, панчішки, *(плетені) д.* капчурі.

ШКАРУБКИЙ, шорсткий, ШЕРЕХАТИЙ; *(- руки)* рспаниЙ, потрісканий; *(- слово) П.* різкий, колючий, терпкий, шпаркий.

ШКАТУЛА і **ШКАТУЛКА,** скринька, коробка, пуздро, пудло, *(маленька)* пуделко.

ШКВАЛ, *(на морі)* раптовий порив вітру; *(у житті) П.* стрес, переполох, заворушення; *(артилерії) Ті.* гураганнии вогонь; *(овацій) П.* вибух, злива, буря.

ШКВАРИТИ, смажити, смалити, припікати; *(затято виконувати)* ВТИНАТИ, кресати, шпарити; *(- комах)* тяти; *док.* **ШКВАРНУТИ,** *д!* ВДАРИТИ /УДАРЯТИ/.

ШКВАРКА, вишкварка.

ШКЕРЕБЕРТЬ, перекидом, перевертом, догори ногами /дном/, униз /сторч/ головою, сторчголов, сторчма, сторчака, /догори/ дрйгом.

ШКІВ, ***д!*** **КОЛЕСО.**

ШКІДЛИВИЙ, *(для здоров'я)* вадливий, **вадкий,** *с.* згубний; *(клімат)* нездоровий; *(-явище)* хворобливий; *(вплив)* некорисний, *с.* небезпечний; *(кіт)* збитошний; & шкіднйй.
ШКІДНИК, істота /рослина/, що завдає шкоди; *(деревини)* шашіль; *(польовий)* миша, ховрах; *(суспільства)* диверсант, підривник, саботажник, злочинець, *пі* ЗБИТОШНИК.
ШКІЛЬНИЙ, *(рік)* навчальний; *(вік)* юнацький; & *лем.* школярський.
ШКІПЕР, *д!* КАПІТАН.
ШКІРА, *(тварини)* шкура; *(на чоботи)* ремінь; *(сиром'ятна)* сириця, сирівець; *(штучна)* імітація, *кн.* шкіриміт; & шкірка, шкірочка, *д.* скіра.
ШКІРИТИ, *(зуби)* вишкіряти, вишкірювати, вискалювати, скалити, *ІД.* сміятися.
ШКІРЯНИЙ, із шкіри, шкуратяний, ремінний; *(ІЗ шкіри коня)* шкаповий; *(із шкіри вола)* яловий; *(з шатрену)* шагреновий; *(із шкури)* шкурянйй.
ШКІЦ, нарис, начерк, *сов.* ескіз.
ШКЛО і **ШКЛЯНЙЙ,** *д!* СКЛО і СКЛЯНИЙ.
ШКОДА, втрати, збитки; *(від худоби)* **спаш;** *ФР.* кривда, *с.* злочин; *(невелика) ЖМ.* біда; *(місце завданої шкоди)* пошкодження, ушкодження; *(чия) ЖМ.* провина; *(хто)* пустун, збитошник, шибеник; *ЯК ПР.* жаль, не варто.
ШКОДА *пр,,* марно, даремно, ДАРМА.
ШКбДИТИ, *(здоров'ю)* вадити, завдавати шкоди, іти на шкоду; *(кому)* капостити, ставити дрючки в колеса, ПЕРЕШКОДЖАТИ, заважати; *пі* РОЗЛАДНУВАТИ, ПСУВАТИ.
ШКОДУВАТИ, жалкувати; *(за чим)* уболівати; *(кого)* жаліти, співчувати *кому; (коня)* жалувати, берегти, щадити; *(гроші)* економити, /за/ощаджувати.
ШКбЛА, *(освітня)* навчальний заклад; *(реміснича) сов.* училище; *(кадрів) п.* кузня; *(філософська)* система, вчення; *(в науці)* напрям; *(у мистецтві)* манера, стиль; *(чия) ЗБ.* послідовники, визнавці */н.* школа Пастера/; *(садова)* шкілка, розсадник; *ФР.* досвід, */н.* школа життя/, вишкіл */н.* пройти добру школу/.
ШКбЛИТИ, *д!* ВИШКОЛЮВАТИ; *(життям)* ВИХОВУВАТИ; *(коня)* об'їжджати; *пі* ВЧИТИ.
ШКОЛЯР, учень; & школярик, *зб.* школярство.
ШКРЕБТИ *д!* СКРЕБТИ; *П. (душу)* турбувати, непокоїти, мучити; & *г.* шкробати.
ШКРЯБАТИ, *(дно)* дряпати; *(ножем)* зчищати, здирати; *(тіло)* чухати; *(вірші)* базграти; *(всередині) ТІ.* ШКРЕБТИ, *с.* дратувати; *пі* СТРУГАТИ.
ШКУЛЬКИЙ, ШКУЛЬНЙЙ, *д!* ДОШКУЛЬНИЙ.
ШКУНА, *д!* СУДНО: & *сов.* шхуна.
ШКУРА, *(людська)* ШКІРА; *(дині)* ШКУРИНКА; *(хто)* шкурник, егоїст, користолюбець; *(продажна) ІД.* зрадник, запроданець; *Л.* падлюка, мерзота; *ФР.* становище */н.* поживи в її шкурі/, досвід */н.* відчув на власній шкурі/; & шкур/оч/ка.
ШКУРИНКА, *(хліба)* скорина, скоринка, *(бульби)* лушпина, лушпайка, *(льодова /на калюжі/)* шкурка, плівка; *пі* ШКАРАЛУЩА.
ШКУРНИЙ, *д!* КОРИСЛИВИЙ.
ШКУРНИК, *д!* ШКУРА, ШКУРОДЕР.
ШКУРОДЕР, шкуролуп, шкурник, ШКУРА; *(собак)* гицель; *П.* ЕКСПЛУАТАТОР.
ШКУТИЛЬГАТИ, припадати на ногу, улягати ногою, КУЛЬГАТИ, кривуляти, ШКАНДИБАТИ.
ШЛАК, жужіль, жужелиця; *ТІ.* покидьки, непотріб; & *кн.* шляк.
ШЛАНҐ, *(пожежний)* кишка, рукав; & *сов.* шланг.
ШЛЕЙФ, *(ЖІНОЧОЇ сукні)* хвіст, трен, *кн.* шляйфа; *(диму) її.* слід, смуга.
ШЛЕЯ, *(у шорах)* наритники; & шлейка; ***мн,* ШЛЙЙКИ,** *сов.* підтяжки; *пі* ЛЯМКА.
ШЛІФУВАТИ, *(поверхню)* шмарувати /начищати/ до блиску; *(вправність) ТІ.* поліпшувати, удосконалювати, підносити рівень *чого; (самоцвіти) п-о* гранувати.
ШЛУНОК, *кн.* орган травлення; *(тварин)* кендюх; *ФР.* утроба, живіт */н.* набити шлунок/; & шлуночок.
ШЛЮБ, одруження, вінчання, вінець, партія, *д.* маріяш, *ід.* пута Гіменея, подружня спілка; *(нерівний)* мезальянс; *(таємний) ІД.* крадений шлюб; *(на віру)* співжиття.
ШЛЮБНИЙ, подружній, вінчальний, *кн.* матримоніальний; & шлюбовйй.
ШЛЮЗИ *мн., (гідротехнічна споруда) у.* опуст; & *од.* шлюз.
ШЛЮПКА, *д!* ЧОВЕН; *(велика)* ял.
ШЛЯҐБАВМ і **ШЛАГБАУМ,** рогачка, рогатка, *пі* БАР'ЄР; *П.* ПЕРЕШКОДА.
ШЛЯХ, ДОРОГА, *(рейковий)* колія, *(шосейний)* шосе, *(повітряний)* траса, *(брукований)* бруківка, *д.* кам'яниця, *(накреслений)* маршрут, курс; *(плянети)* орбіта, *(кулі)* траєкторія; *(від А до Б)* відстань; *П.* спосіб */н.* таким шляхом/; *(літературний) ТІ.* діяльність, я. поле, нива; *ФР.* рух */н.* година шляху/, прохід */н.* розчистити шлях/, життєвий шлях */н.* наші шляхи розійшлися/; *мн.*
ШЛЯХИ, *(дихальні) МЕД.* канали; & шляшок, шлях-дорбга, шляхй-дорбги.
ШЛЯХЕТНИЙ, *(рід)* ШЛЯХЕТСЬКИЙ; *(вчинок)* лицарський; *(хто)* чесний, справедливий, праведний, правдивий, високогІдний; *(- мету)* високий, величний; *(метал)* високоцінний, коштовний, *сов.* благородний; *(колір)* вишуканий.
ШЛЯХЕТСЬКИЙ, *(рід)* аристократичний, великопанський, дворянський, *р.* шляхетний.
ШЛЯХТА, панство, магнати, дворянство, шляхетство, аристократія, *зап.* знать.
ШЛЯХТИЧ, пан, магнат, вельможа, дворянин, аристократ.
ШЛЬбНДРА, шльоха, шмара, ПОВІЯ.
ШМАГАТИ, *(батогом)* хвиськати, хвоїти, хворостити, сікти, хльостати, репіжити, періщити, лупцювати; в! БИТИ.
ШМАРКАТИЙ, *д\ СОПЛИВШ; ЯК ІМ.* ШМАРКАЧ.
ШМАРКАЧ, сопляк, *її.* щеня, *як ім.* шмаркатий, соплйвий; &. шмаркуля.
ШМАРОВбЗ, мастильник; *ТІ.* задрипанець, НЕХЛЮЙ, ЗАМАЗУРА; *Л.* нікчема, гпйда, шмаркач, холуй.
ШМАРУВАТИ, мастити, змащувати; *(до блиску)* шарувати, начищати; *(одяг)* бруднити.
ШМАТА, ШМАТИНА, ШМАТКА, *д* ГАНЧІРКА.
ШМАТОК] ШМАТ, кавалок; *(хліба)* партійка, СКИБКА, *(мила)* кусок, *(цукру)* грудка, *(паперу)* клапоть, клаптик, *(клоччя)* жмут; *(землі)* латка, клин, ділянка; *(матерії)* відріз; *(пісні)* уривок; & шматочок, *зб.* шматтів.
ШМАТТЯ *зб., д* ШМАТОК; *ЖМ.* білизна; *(старі речі)* ДРАНТЯ; & шматтячко.
ШМАТУВАТИ, розшматовувати, роздирати /на шматки/, *(серце)* краяти, розривати; *ТІ.* ділити на частки, дробити; *(лави ворога)* трощити, розтрощувати; *(- вітер)* ШАРПАТИ, рвати; *(небо)* розтинати, розпанахувати; & шматкувати; н! ДЕРТИ.
ШМИГЛЯТИ і **ШМИГАТИ,** сновигати, ШАСТАТИ, *р.* нйшкати, *(в діру)* шурхати, *п. ф.* шмиг, шурх, шусть; *(як блискавки)* кресати; *дк.* **ШМИГНУТИ,** *(в діру)* шморгнути, шуснути.
ШМОРГАТИ, *(носом)* пошморгувати; *(за що)* смикати; *(плечима)* пересмикувати; *(батогом)* ХВИСЬКАТИ; *(щось крізь щось)* просиляти; *(куди) док.* **ШМОРГНУТИ,** шурхнути, ШМИГНУТИ, *(у яму ногою)* потрапити, вскочити.
ШНУР, д! МОТУЗОК; *(електричний)* дріт; *ТІ.* низка, *(журавлів)* ключ; *(возів)* валка; *(для підпалу вибухівки)* бікфордів шнур; *БУД.* висок; & шнурок, шнурочок.
ШНУРІВКА, *(до взуття)* шнурок, *(до личаків)* /по/волбка; *(одяг)* корсет, шнуровиці; & шнурування.
ШНУРУВАТИ, зашнуровувати, про-; *(мотузком)* зав'язувати, ув'язувати; *П.* РІВНЯТИ.
ШОВ, d!ІНВО.
ШОВІНІСТ, крайній націоналіст, урапатріот, великодержавник, *(російський)* чорносотенець.
ШОВІНІСТИЧНИЙ, *д* ВЕЛИКОДЕРЖАВНИЙ; я! ШОВІНІСТ.
ШОВК, єдваб, китайка; *ЗБ.* шовкові нитки; *(штучний)* волокно; ***мн,* ШОВКИ,** дорогі убрання /шати/.
ШОВКОВИЙ, едвабний, китаєвий; *ТІ.* м'який, блискучий, тонкий; *(голос)* ніжний, лагідний, приємний; & шовковенький, шовковистий, шовкуватий.
ШОК, д!УДАР.
ШОКОЛЯДНИЙ, із шоколади; *(колір)*

каштановий, БРУНАТНИЙ; & *сов,* шоколадний.

ШОКУВАТИ, викликати шок, ПРИГОЛОМШУВАТИ; *п-к* -УЮЧИЙ, що шокує, здатний приголомшити, разючий, приголомшливий, неймовірний, нечуваний, кошмарний, скандальний, /украй/ безпардонний /непристойний/, майже шоковий, *о.* як грім з ясного неба.

ШОЛОМ, *(з кулькою на шолопочку)* шишак; *суч.* каска; & шоломок.

ШОЛУДИВИЙ, пархатий, паршивий, коростявий; *(хто) П.* нікчемний; *Л.* гидкий, поганий; я! ПЛЮГАВИЙ.

ШОПА, повітка, оборіг, *сов.* сарай, *(для авт)* гараж; & шіпка, шіпчйна.

ШОРИ *мн.,* збруя, запряжка, *сов.* упряж; *(на очах)* заслона, *п.* полуда.

ШОРСТКИЙ, *д* ШЕРЕХАТИЙ; *(волос)* цупкий, колючий; *(хто) П.* грубуватий, неотесаний, репаний; *(погляд)* гостроколючий; *(голос)* грубий, неприємний; & шорсткенький, шорсткуватий.

ШОСЕ, торований /трамбований, шосейний/ ШЛЯХ; & *жм.* соша, шоса.

ШОФЕР, *(авта)* водій.

ШПАГАТ, а! ШВОРКА.

ШПАДА і **ШПАГА,** ***д* ШАБЛЯ.**

ШПАЛЕРИ ж, *д* ЗВІЙ /ЗВОЇ/; *(дерев)* ряди; *(людей)* шереги, лави.

ШПАЛЬТА, стовпець, колонка, графа, *п* РУБРИКА; *мн.* ШПАЛЬТИ, *(газет) фр* сторінки.

ШПАРА, *д* ЩІЛИНА; & шпарин/к/а, шпарка; *мн.* **ШПАРИ,** *ФР.* зашпари */н.* шпари позаходили/.

ШПАРҐАЛИ і **ШПАРҐАЛЛЯ,** ***д!*** ПАПІР/ПАПЕРИ/.

ШПАРИТИ, *(окропом)* ошпарювати, обварювати, обпарювати; *(один одного)* лупцювати, гамселити, *(лозою)* парити, шмагати; *(затято виконувати) СОВ.* ШКВАРИТИ.

ШПАРКИЙ, *(дуже швидкий)* навальний, шквальний, нестримний, *сов.* стрімкий; *(хто)* моторний, меткий, спритний, жвавий; *(- пісню)* хвацький, загонистий; *(дощ)* сильний, інтенсивний; *(до діла)* ЗАВЗЯТИЙ, палкий; *(- сонце)* гарячий, палючий; *(мороз)* дошкульний, щипучий, СМАЛЬКИЙ; *(цілунок)* жагучий, пристрасний; *(вітер)* рвучкий, пронизливий; *(- діяльність)* гарячковий; *(- діло)* терміновий; & шпарkенький; *пі* ШВИДКИЙ, ТЕРПКИЙ.

ШПАРКО *пр.,* прожогом, швидко / *всі п.ф. від* ШПАРКИЙ; *(діяти)* з вогнем.

ШПАРУВАТИ, замазувати глиною, тинькувати, *сов.* штукатурити.

ШПАРУВАТИЙ, шпаристий, щілистий, щілястий; & шпаркуватий.

ШПЕТИТИ, картати, *(на всю губу)* ляяти, сварити; *(за що)* ганити, **вичитувати.**

ШПИГАТИ, колоти, штирхати, штрикати, копирсати; *(словами)* жалити, уражати, підштрикувати, дошкуляти, пускати шпильку; *(- думки)* тривожити, непокоїти; *(на що) НЕОС.* тягнути, муляти, поривати, *сов.* підмивати; *док.* ШПИГНУТИ, відважити соли, пришити гаплик, укинути ґедзика,

ШПИГУВАТИ, *(за ким)* стежити, слідкувати, ВИСТЕЖУВАТИ *кого; п!* РОЗВІДУВАТИ.

ШПИГУН, *д!* РОЗВІДНИК; & шпиг, шпик.

ШПИҐИНАР, *сов.* скипидар.

ШПИЛЯСТИЙ, *(ріг)* шпичакуватий, шпичастий; *(дім)* гостроверхий; *(рельєф)* горбастий, горбкуватий, пагористий; & шпильчастий, шпилькуватий, шпилюватий.

ШПИЛЬ, вершок, пік; *(круглий)* ГОРБ; *(на даху)* шпиця; *(на башті)* зубець.

ШПИЛЬКА, *(сосни)* глиця, голка, шпичка; *(терну)* КОЛЮЧКА; *(металева)* шпонька, *сов.* прикблка; *(з діямантом) сов.* брош; *ЇЇ.* уїдлива заувага, підштрикачка, *ок.* ущипка, ШПИЧАК; *Т.* шпеник.

ШПИНДЕЛЬ, *д,* ВАЛ

ШПИТАЛЬ, ЛІКАРНЯ, *сов.* госпіталь; *(для калік)* інвалідний дім, *зап.* богадільня.

ШПИЦЯ і **СПИЦЯ,** *д!* СТРИЖЕНЬ; *(скелі)* ШПИЛЬ; & шпичка.

ШПИЧАК, вістря, *(на шашлик)* шпичка; *(для стрільби з лука)* стріла; *(очерету)* стрілка; *(терновий)* колючка; *(їжачий)* голка; *(словесний)* шпилька, шпичка.

ШПИЧАКУВАТИЙ, гострий, остюкуватий, *бар.* гострокінцевий; *(бескет)* стрімчастий, ШПИЛЯСТИЙ; & шпичкуватий, шпичастий;л/КОЛЮЧИЙ.

ШПИЧКА, шпичак, колючка, шпилька, голка, *(колоскових)* остюк, ость, *(тернова)* терня; *(хто)* оса, ґедзь.

ШПІГ /ШШК/ і **ШПІГУВАТИ,** *д! від.* МОЗОК і ФАРШУВАТИ.

ШПОРТАТИ, *(землю)* копирсати; *(рукою)* шарудіти; *(по кишенях)* порпатися, шпортатися; *(чим)* колупати; *(кого)* штрикати.

ШПОРТАТИСЯ, *(де)* длубатися, копирсатися, довбтися, ритися; *(по хаті)* поратися; *(коло чого)* марудитися; *(йдучи)* спотикатися.

ШПРИЦ, *у.* штрйкавка; *(великий для промивання ран)* спринцівка; & шприць.

ШРАМ, рубець, пруг, знак, слід, смута, *г.* згбїна, *(дряпина) д.* попруг; & шрамик.

ШРИФТ, *д!* КОМПЛЕКТ.

ШРІТ *зб.,* дріб, *(великий)* картеч/а/, & *од. зб.* шротина, шротинка.

ШРУБУВАТИ, ***д!*** ГВИНТУВАТИ.

ШТАБ, *(військовий)* головна квартира /команда/; *(головнокомандувача)* ставка; *П.* керівний орган, оперативний центр; *п!* УПРАВА; **ШТАБ-КВАРТИРА,** *г.* постій.

ШТАБА, *(металу)* смуга, *(на дверях)* засув; *(на вікні) мн.* **ШТАБИ,** грати; & штабка.

ШТАБЕЛЬ, *(дрів)* стіс; *пі* РЯД.

ШТАМП, штемпель, печатка; *(на офіційному папері)* шапка, напис; *П.* шабл/ь/он, трафарет; *Т.* карбівка, штампувальна ФОРМА; & штампіло.

ШТАНИ, *р.* пантал/ь/они, *(вузькі)* райтузи, *(широкі)* шаравари, *(що обтягають литки)* галіфе, *(до колін)* шорти, *(суконні)* ногавиці, *д.* холошнІ, *(з доморобного полотна)* ногавки; & штанці, штанята.

ШТАНИНА, *дї* ХОЛОША.

ШТАТ, *(у СІЛА) зап.* держава, *д.* стейт; *(установи)* персонал, особовий склад.

ШТАТНИЙ, що є в штаті, приписаний до штату; *(бувалець)* присяжний, завсідній.

ШТАХЕТИ, д! ЧАСТОКІЛ.

ШТЕМПЕЛЬ, *д* ПЕЧАТКА, ШТАМП.

ШТЕПСЕЛЬ, *г.* втйчка, *сов.* вилка; *ЖМ.* /штепсельна/ розетка.

ШТИБ, а! КШТАЛТ.

ШТИЛЬ, *(на морі)* безвітря; *(літератури) IP.* стиль; *(зразок, манір)* КШТАЛТ.

ШТОВХАН і **ШТУРХАН,** *д* СТУСАН; & штовханець, штурханець.

ШТОВХАТИ, штурхати, турляти, попихати, *(од себе)* відпихати, відштовхувати; *(з кручі)* тручати; *(ліктем)* підштовхувати; *(поперед себе)* пхати; *(раз-у-раз)* поштурхувати; *(під бік)* стусувати; *П. (діло)* прискорювати, *(на що)* спонукувати, ПІДБУРЮВАТИ; *(у прірву)* спрямовувати; *ІД. (в серце)* шпигати, *(вперед)* рухати, просувати; *СПРТ. (штангу)* викидати, *зап.* вижимати, *(ядро)* кидати, стусати.

ШТОПОР, *у.* коркотяг.

ШТОРА, рухлива завіса /запона, фіранка/, *(із залізних штабок)* жалюзі; & шторка.

ШТОРМ, *(на морі)* БУРЯ; *(на суходолі)* вітровій; *(бою) П.* розпал; *(овацій)* ЗЛИВА.

ШТОФ, *д!* ПЛЯШКА.

ШТРАФ, *(стягнення)* пеня, *іст.* гривна, *(у шашках)* хук, фук; & штрап; *п!* КАРА.

ШТРИКАТИ, *д!* КОЛОТИ, ШПИГАТИ; *(в очі)* тикати; *(у вусі) сов.* стріляти; *док.* **ШТРИКНУТИ,** *(ножем)* шпирнути.

ШТРИХ, *(на папері)* риска, лінія; *П.* риса, подробиця; & штришок.

ШТУКА, *Р.* шматок; *(сукна)* сувій; *П. (важка)* річ, діло, справа, *(з ч.* не) не велике діло */н.* не штука — вмерти/; *(хто)* лис, хитрун, *ір.* екземпляр, феномен; *ЖМ.* витівка, каверза, коник, вибрик; *(вогнева) ІД.* фойєрверк; *ФР.* суть, найголовніше */н.* у тім і штука!/, дивовижа */н.* оце штука!/; *3.* мистецтво, уміння, майстерність; *мн.* ШТУКИ, хитрощі, фіглі, трюки; & штучка, штукерія. штукенція.

ШТУКАР, *д!* ФІГЛЯР; *П.* жартівник, забавник, пустун.

ШТУРВАЛ, *д!* КЕРМО.

ШТУРМ, *д!* НАСТУП, АТАКА; *(фортеці)* изяття; *(космосу)* оволодіння, завоювання; *П. сов.* штурмівщина.

ШТУРМАН, *д!* ВОДІЙ; «.' КЕРМАНИЧ.

ШТУРМУВАТИ, *д!* НАСТУПАТИ, АТАКУВАТИ; *(фортецю)* брати штурмом; *(ко-*

го) напосідати на *кого; (берег /- хвилі/) TI.* бити, вдаряти об.

ШТУЧНИЙ, *(товар)* поштучний, роздрібний; *(квіт)* рукотворний, неприродний, ненатуральний, несправжній, *(шовк)* синтетичний, *неї.* підроблений; *(сміх)* нещирий, роблений, силуваний, вимушений, *(кашель — ще)* удаваний, фалшйвий; *(- слова)* надуманий, вигаданий, *п.* кований; *(конфлікт)* розі'граний, зрежисований; *3.* майстерний, мистецький, мудрбваний.

ШУБОВСНУТИ *док., (у воду)* шея&нути, шуснути, булькнути, бовтнути, плюхнутися; *(- воду /згори/)* ринути, жбухнути; *недок. р.* **ШУБОСТАТИ.**

ШУГАТИ, летіти кулею /вітрові навздогін/; *(вгору)* пориватися, линути; *(в небі)* ЛІТАТИ, ширяти; линути; *(- вітер)* вирувати, */у вікна/* вдиратися; *(- чутки)* ширитися; *(сюди-туди)* гасати; *(убік)* шарахати, *г. цб*фатися, *(під стіл)* шморгати; *(- вогонь)* злітати, вивергатися, палахкотіти; *(у ніс /- запах/)* вдаряти; *(- кров)* приливати; *(в очі)* кидатися; *(птахів)* ганяти, полохати; *(під лід)* пірнати; *док.* **ШУГНУТИ,** *(стрілою)* рушити прожогом; *(у воду)* шубовснути; *(додолу)* рйпути, *(кого /з кручі/)* трутити, турнути, шурнути.

ШУКАННЯ, шуканина, пошуки, розшуки.

ШУКАТИ, розшукувати; *(затято) о.* перекидати /перевертати/ догори ногами /все на світі/; *(в лісі)* прочісувати *що; (ягоди)* збирати; *(слова)* добирати, підшукувати; *(шляхів)* вишукувати; *(слави)* домагатися, прагнути; *(правди)* дошукуватися; *(щастя)* бажати, хотіти /всім серцем/, *п.* вмирати за *чим; (де глибше)* глядіти; *(що /очима/)* розглядатися за *чим; (за ким)* розшукувати *кого; (у чому)* ШПОРТАТИСЯ, *п!* НИШПОРИТИ; *(слід /- собак/)* винюхувати; *п-к* **-АЮЧИЙ,** що шукає, зайнятий пошуком, звиклий /ставши/ шукати, покликаний розшукати, шукач, пошуксвець, дошукливий, пошукливий, *о.* у пошуках.

ШУКАЧ, шпиг, детектив, *зн.* нишпорка; *(пес)* дойда; *(пригод)* любитель; *(правди)* правдошукач; *(скарбів) ки.* скарбошукач.

ШУЛЕР і **ШУЛЕРСТВО,** *д!* ШАХРАЙ і ШАХРАЙСТВО.

ШУЛЇКА, яструб, каня, коршак, *р.* половйк; *(хто) П.* розбишака; & шульпіка, шуляк.

ШУЛЬГА, лівиця, ліва рука; ліва нога; *(хто)* лівак, *сов.* лівша.

ШУМ, *(на ющі)* піна, накип, шумовина, шумовиння; *Р.* вир; *(листя)* шелест, *(води)* клекіт, буркіт, *(машин)* гуркіт, стугін, стугіт, *(полум'я)* гуготіння, *(між людей) Р.* гамір, галас, буча; *(сенсаційні пересуди) TI.* шелест, розголос.

ШУМІТИ, *(- вино)* ШУМУВАТИ; *(- ліс)* шелестіти; *(- воду)* шумкотіти, дзюркотіти, буркотіти, *с.* клекотіти; *(- людей)* гомоніти, *с.* галасувати; *(- життя) П.* кипіти, вирувати; *ні* ЛУНАТИ, РЕВТИ.

ШУМКА, *д!* ПІСНЯ.

ШУМНИЙ, *д!* ПІНЯВИЙ; *(натовп) СОВ.* гомінливий, галасливий, шумкий.

ШУМУВАТИ, пінити/ся/, бродити, грати, ферментувати; *(- хвилі)* вирувати; *(- вітер)* шуміти.

ШУРУБУРИТИ, КОЛОБРОДИТИ, бешкетувати.

ШУРУВАТИ *зап., (кочергою)* шурхати, шарудіти; *(піском)* ШАРУВАТИ; *пак.* ШУРУЙ! *(куди)* смали! мотай!

ШУРЯ-БУРЯ, вихор, *с.* смерч; *П.* шарварок, розгардіяш, стовпотворіння.

ШУТКУВАТИ, *д!* ЖАРТУВАТИ.

ШУХЛЯДА, *д!* СКРИНЬКА.

ШУШВАЛЬ, *д!* НАБРІД; & шушвалок, шуя.

Щ

ЩАБЕЛЬ, *(у драбині)* перечка, щаблина; *(на сходах) Р.* східець, сходинка, приступка, приступець; *TI.* етап, стадія, *(розвитку)* рівень; *(влади) сов.* ешелон.

ЩАДИТИ, милувати,' мати серце, мати Бога в серці /в животі/; *(сили)* берегти, шкодувати; *(гріш)* економити, заощаджувати; *(з ч.* не) травмувати */н.* самолюбство/.

ЩАДНЙЦЯ, ощадна каса.

ЩАСЛИВИЙ, хто мас щастя, кому щастить, таланистий, таланлйвий, народжений у сорочці /під щасливою зіркою/, *ЯК ЇМ.* щасливець, щасливчик; *(чим)* задоволений; *(діяти)* радий; *(день)* радісний; *(збіг)* дуже вдалий, сприятливий; *(лов)* удачливий, успішний; *(- думку)* золотий; *(- життя)* квітучий; *(усміх) о.* променистий; & щасний, *ні* БЕЗТУРБОТНИЙ.

ЩАСТИТИ, таланити, фортунити, ітися на щастя, *д.* пайдати, *(добре йтися)* вестися, удаватися; *ІД.* мати щастя */н.* я маю щастя - мені щастить/; & щаститися; *неос.*

ЩАСТИЛО, *(кому)* доля служила.

ЩАСТЯ, фортуна, доля, талан, щастя-дбля; *(сімейне)* щасливе життя; *ФР.* радість */н.* щастя моє!/; *П.* досягнення, успіх, удача; *(твоє) ІД* тобі щастить /пощастило/; & щастячко.

ЩЕБЕТАТИ, *(- птахів)* теркотіти, теркотати, *(- горобців)* цвірінькати, цвіркати, *(- солов 'я)* СПІВАТИ, тьохкати, витьохкувати, лящати; *(- жінок)* цокотіти.

ЩЕБЕТЛИВИЙ, *(- пташок)* співучий; *(хто)* БАЛАКУЧИЙ.

ЩЕБЕТУХА, *д!* ЦОКОТУХА.

ЩЕДРИЙ, не скупий, не зажерливий, *д.* гойний; *(внесок)* значний, багатий; *(- обіцянки)* надмірний, перебільшений; *(- природу)* буйний, розкішний; *(- дощі)* рясний, *(піт — ще)* густий; *пр.* **ЩЕДРО,** щедрою рукою, не скупо / *всі п. ф. від* ~.

ЩЕЗАТИ, ЗНИКАТИ, губитися, пропадати, *о.* іти під шум; *(- дні)* минатися; *(в тумані)* розпливатися; *(- фарбу /на сонці/)* линяти, вигоряти; *док.* **ЩЕЗНУТИ,** запропаститися, запропасти, *о.* щезнути, як булька на воді.

ЩЕМ і **ЩЕМІТИ,** *д! від.* БІЛЬ *та* БОЛІТИ, НИТИ.

ЩЕНЯ, цуценя, песеня, собача, собаченя, *р.* цуцик; *Л.* ШМАРКАЧ; & щенятко.

ЩЕПА, прищеплене дерево; *(парость для щеплення)* прищепа, живець, *(винограду)* пибух, чубук; & щеп.

ЩЕПИТИ, *д!* ПРИЩЕПЛЮВАТИ; *т.*

ЩЕПЛЕННЯ, прищеплення, *(віспи) мед.* вакцинація.

ЩЕРБАТИЙ, *(край)* вищерблений, надбитий, надколотий; *(ніж)* зазублений, визублений; *(хто)* беззубий; *TI. (- правду)* сумнівний, непереконливий; *(- долю) О.* нещасливий, лихий, гіркий.

ЩЕРБИНА, зазуб, зазубень, зазубець, визубень, *сов.* зазублина; & щербинка.

ЩЕРБИТИ, вищерблювати; *(ніж)* визублювати, зазублювати.

ЩЕТИНА, *д!* ВОЛОССЯ, ШЕРСТБ; & шетйнка, щета, щеть.

ЩИПАТИ, *(траву)* скубти, скубати; *(виноград)* рвати; *(вуса)* посмикувати; *П. (словами)* дошкуляти, шпигати, колоти.

ЩИПЦІ, *(господарські)* обценьки; *(ковальські)* кліщі; *(на вугілля)* братки; *(на горіхи)* давйльце, *д.* лускач; & щипчики.

ЩЙРИИ, *(хто)* щиросердий, нелукавий, відвертий, правдивий, прямий, *о.* душа навстіж; *(друг)* вірний, справжній, дійсний; *(до гостей)* приязний, привітний, гостинний; *(привіт)* сердечний; *(- любов)* непідробний; *(- працю)* самовідданий, старанний; *(- золото)* непідроблений,чистий.

ЩИРО *пр.,* з душі, від щирого серця, поклавши руку на серце, відверто *і всі п. ф. від* ЩИРИЙ; *(любити)* всім серцем; *ФР.* душею і серцем */н.* ~ прихильний/.

ЩИРОСЕРДИЙ, щиродружній, ЩИРИЙ, НЕЛУКАВИЙ; & щиросердечний, щиросердний.

ЩИТ, *(на стінах фортеці)* заборбло; *(від снігів)* загорода; *(під газету)* стенд; *П.* заслона, оборона, захист; *Т. (у шлюзах)* затвор; *Я/7. (розподільчий)* плита, дошка; & щиток; *п-к* ЩИТОВИДНИЙ, *ок.* щитуватий; *ід.* **ЩИТОВИДНА** ЗАЛОЗА, щитівка.

ЩІЛИНА, шпара, розколина, розпадина, скалуба, /за/шкалубина, шкарубина, *р.* розрізів, *сов.* тріщина, *пі* ША?ІЕЦЬ; *(між гір)* міжгір'я; *(замкова)* отвір; & щілинка.

ЩІЛЬНИЙ, *(- рядно)* цупкий; *(клуб диму)* густий; *(- обійми)* міцний, дужий; *(- покриття)* суцільний; *(- лави)* зімкнений, зім-

кнутий; *(шрифт)* збитий; *П.* *(зв'язок)* нерозривний, тісний; *(паркан)* без щілин; & щільненький.
ЩІЛЬНО *пр., (закрити)* /на/глухо, с. герметично; *(притерти)* тісно, впритул, ніс-у-ніс; *(класти)* суцільно; *П.* *(узятися)* наполегливо, старанно, ретельно; *(присікатися)* невідчепно; *ФР. всі п. ф. від* ЩІЛЬНИЙ.
ЩІТКА, *(малювати хату)* квач; *(малярська)* пензель, щітяк; & щіточка, щіть.
ЩОБІЛЬШЕ *пр.,* навіть більше, мало того, *зап.* більше того.
ЩбГЛА, *д!* ЖЕРДИНА, ТИЧКА; *(па судні /передня/)* фок-щогла, фок, *(задня)* бізань, бізань-щогла; *(для прапора)* фляґштбк, *сов.* флагшток.
ЩОДАЛІ, <)/_ЧИМРАЗ.
ЩОДЕННИЙ, кожноденний; *(одяг)* повсякденний, буденний, не святковий, звичайний.
ЩОДЕННИК, з. діяріюш; *(щоденне видання) суч.* газета, часопис,
ЩОДНЯ *пр.,* щоденно, щоднини, кожного дня; & щодень; *п!* ДЕНЬ-У-ДЕНЬ.
ЩОДО *пр-к, (чого)* стосовно до, відносно, з приводу; *ФР.* про, за /н. скажи щодо мене/.
ЩОДУХУ /і/?., що є /було/ духу, якнайшвидше; *(з усієї сили)* ЩОСИЛИ, чимдуж, щомога; *(гукати)* якнайголосніше, на всі заставки.
ЩОЙНО *пр.,* оце зараз, зовсім недавно, тільки-тільки, *ок.* тіль-тіль; *СП.* ТІЛЬКИ, ТІЛЬКИ но ///. щойно увечері/; *Ч.* саме, якраз /н. щойно тепер/.
ЩОЛОПОК, а/ЧОЛОПОК.
ЩОНАЙБІЛЬШЕ »р„ якнайбільше; *ФР,* не більше, як,
жм. від сили /н. - один/.
ЩОНАЙМЕНШЕ *пр,* принайменше, ПРИНАЙМНІ; *ФР.* не менше, як /н. - два дні/.
ЩОНЕБУДЬ *з-к,* будь-що, абищо; щось; & щобудь, *сов.* що-небудь.
ЩОПРАВДА *пр.,* правда, справді, правду /щиро/ кажучи, правду казавши.
ЩОРАЗ/У/ *пр.,* кожен раз, кожного разу, *п.* щокрок; раз-у-раз; *Ч.* дедалі, ЧИМРАЗ.
ЩОСИЛИ *пр.,* що є /було/ сили, скільки є /було/ сили, з усієї сили; *(бігти, кричати)* ЩОДУХУ, *(кричати — ще)* на всі заставки.
ЩОСЬ *з-к,* не знати /невідомо/ що, хтозна-що; хтось /н. щось гукає/; *ФР.* щонебудь /н. щось інше/, дещо /н. щось заробив/; *ЯК ПР.* чомусь /н. щось не сплю/, приблизно, десь ///. щось із рік/; *ід.* **ЩОСЬ ТО,** щось таки /я. щось то буде/.
ЩУЛИТИ, *(очі)* МРУЖИТИ; *(ухо /- шварип/)* нащулювати, прищулювати, насторожувати.
ЩУЛИТИСЯ, *(з холоду)* зіщулюватися, кулитися; *П.* м'ятися, нітитися, ніяковіти, вагатися, *жм.* мулятися; *(проти сонця І- очі/)* МРУЖИТИСЯ.
ЩУР, пацюк; *(птах) сов.* стриж; & щурик.

Ю

ЮВЕЛІР, золотар, срібляр, *ки.* майстер золотих справ; *П.* філіграннний майстер, майстер тонких /витончених/ робіт.
ЮВЕЛІРНИЙ, золотарський; *(виріб) ії.* філіграннний, тонко /майстерно, витончено, філігранно/ виконаний.
ЮВІЛЕЙ, *б!* **РІЧНИЦЯ.**
ЮВІЛЯР, ювілянт, *г.* ювілят, *ж.* іменинник.
ЮДА, ЗРАДНИК, ДОНОЩИК; & *сов.* іуда.
ЮДОФбБ, антисеміт.
ЮЗОМ *пр.,* поковзом, волоком.
ЮНАК, підліток, *(дещо старший)* молодик, ПАРУБОК, *г.* легінь, *пі* ХЛОПЕЦЬ; *(сивоусий) О.* завзятець, молодець.
ЮНАЦТВО, *(вік)* юність, молодість, юні дні /літа/; *ЗБ.* молодь, парубоцтво, юнаки; *17.* молодецтво; & юнь.
ЮНАЦЬКИЙ, *(запал)* молодечий, парубочий; *(вигляд)* юний, молодий; & юначий.
ЮНҐА, *д!* МОРЯК.

ЮНИЙ, *д!* МОЛОДИЙ; *(глядач)* малолітній, не дорослий; *(- зелень)* свіжий; *(спортсмен) ІД.* юніор.
ЮНІСТЬ, *д!* МОЛОДІСТЬ; *о.* молоді /юні/ літа /дні/; *(творчости) П.* перші кроки, рання пора, світання; & **ЗБ.** юнацтво, юнь.
ЮРБА, натовп, юрма, гурма, *зн.* ТАБУН, *д.* галайстра; *(гостей)* гурт; *(дика) п.* орда; *ЗН.* голота, чернь, плебс, плебеї; *(псів)* зграя; *(зірок)* скупчення; & юрбище
ЮРИДИЧНИЙ, правничий, правознавчий; *(-рівність)* правовий; *п!* ЗАКОННИЙ.
ЮРИСДИКЦІЯ, право чинити суд, *г.* судовласть; *(даноїустанови)* прерогативи.
ЮРИСПРУДЕНТ і **ЮРИСПРУДЕНЦІЯ,** *д! від.* ЮРИСТ і ПРАВОЗНАВСТВО.
ЮРИСТ, правнйк, правознавець, юриспрудент, слуга закону, *ір.* служитель Теміди; *(установи)* юрисконсульт; *(нотаріяту)* нбтар; & юриста; *пі* АДВОКАТ, СУДДЯ.
ЮРМИТИСЯ, збиватися /в гурт, у зграю/, громадитися, згромаджуватися, СКУПЧУВАТИСЯ, тиснутися, купитися, зосереджуватися, концентруватися; & *кп.* юрбитися:
ЮРОДИВИЙ, *ЯК ЇМ.* Божий чоловік, юрода; *П.* навісний, навіжений, божевільний.
ЮРОДСТВО, неприродні химери /збочення, поведінка, блазенство/; & юродствування.
ЮРОДСТВУВАТИ, чинити юродства, *жм.* юроди справляти.
ЮРТА, *д!* ДОМІВКА; *(у народів Півночі)* чум, яранга.
ЮСТИЦІЯ, правосуддя, *д.* справедливість; & *зб.* юристи, правникй, слуги Теміди.
ЮХА, *д!* ЮШКА.
ЮШИТИ, *д!* ТЕКТИ.
ЮШКА, щерба, суп, *г.* зупа, *(рибна)* юха, *(з круп)* крупник; *(рідка частина оправи) як ім.* рідке; *П.* кров; & юшечка.

Я

Я *з-к, П. (людське)* єство, еґо; *(творче)* індивідуальність, особистість, оригінальність; *(національне)* гідність, самоповага.
ЯБЕДА, ОБМОВА, наклеп, нашепт, донос; *(хто)ЖМ.* ЯБЕДНИК.
ЯБЕДНИК, брехун, набреха, донощик, *с.* наклепник, дсж. ябеда.
ЯБЛУКО, *П.* кулясте /сферичне/ тіло; *(очне)* сфера, куля, *жм.* банька; & яблучко; *ід.* **ЯБЛУКО НЕЗГОДИ,** кістка незгоди; *ім.* **ЯБЛУНЯ,** & яблунька, *зб.* яблуння.
ЯВА і **ЯВ,** не сон, не мрія, дійсність, очевйдь, реальність; *тлк.-ЯВА, (у п'єсі)* частина акту, сцена, відслона.
ЯВИЩЕ, феномен; *(історичне)* подія, факт, обставина, епізод; *(феноменальне) ІД.* дивовижа, диво, сенсація, *.жм.* щось такого; & з'явище.
ЯВКА, *(куди)* прихід, прибуття; *(де)* зустріч; *(місце явки)* конспіративна квартира.
ЯВЛЯТИ /СОБОЮ/, *(приклад) бути чим; (виняток)* становити; *тлк.* **ЯВЛЯТИ,** *(кому)* показувати, демонструвати; *(милість)* виявляти; *пі* РЕПРЕЗЕНТУВАТИ.
ЯВЛЯТИСЯ - З'ЯВЛЯТИСЯ.
ЯВНИЙ, *(факт)* очевидний, наочний, видимий, не поташний, безсумнівний, *о.* як на шкірі списаний; *(- помилку)* безперечний: *(ворог)* неприхований, відвертий, відкритий; *пр.* **ЯВНО,** очевидно, вочевидь, на очах, перед очима, без сумніву *і п.ф. від ~: ФР.* публічно, привселюдно.
ЯГА, д! МЕГЕРА, н! ВІДЬМА; & БАБА-ЯГА,<3! ЧАРІВНИЦЯ.
ЯГНИТИСЯ, аs КОТИТИСЯ.
ЯГОДА, *д* ПЛІД; & **ягідка,** ягідонька, зб. ягіддя.
ЯДЕРНИЙ, *(- зброю) д.* нуклеарний;
ЯДЙРНИИ, *(- зерно)* добірний, зернистий; *(місяць)* повний, великий; *(хто)* дебелий, кремезний, здоровий, міцний; *(дощ)* краплистий; *(плід)* налитий, соковитий; *(вітер)* свіжий, прохолодний; Я. *(- слова)* змістовний, виразний; & ядряний, ядровий.
ЯДРО, осердя, центр, осереддя, осередок,

о. серце, *(горіха)* зерно, *кн.* сім'я; *В-Й (гарматне) г.* стрільно; *17. (гурту)* авангард, еліта, *п.* кістяк, *(зла)* основа, першопричина; & ядерце, ядеречко.

ЯДУХА, астма, дихавиця; *(в шахті)* задуха.

ЯДУЧИЙ, *(дим)* їдкий, гризький; *(газ) Р.* отруйний; *(вітер)* дошкульний, щипучий; *П. (біль)* нестерпний, пекучий, *(колір)* рідкий, крикливий; *(вираз)* УЩИПЛИВИЙ, жовчний, *д.* ядушливий.

ЯЄШНЯ, смаженя, *д.* смажениця, *(з молоком)* пряженя, омлет.

ЯЗИК, *кн.* орган мовлення; *(хто) /свій/* розвідник, */чужий/* полонений інформатор; *(німий) ІД.* німа тварина, німина, *ок.* німець, чужинець; *ЗСТ.* мова; *УР.* нарід, плем'я; *У ФР.* вислбвлювання */н.* терпів за язик/; *(у дзвоні)* телепень; *(риба)* язь, язюк; *(бичачий)* лизень, лизь; *(вогню) П.* струмінь, виплеск, викид, стовп, *сов.* фонтан; *мн.* **ЯЗИКИ,** *(вогню)* спалахи, сплески, каскади; & язичок, язичище.

ЯЗИКАТИЙ, пащекуватий, пискатий, хто має довгий язик, БАЛАКУЧИЙ; гострий на язгік

ЯЗИЧНИК, *д!* ПОГАНИН.

ЯЙЦЕ, крашанка, *мн. д.* покладки; *(мальоване)* писанка; *біол.* яйцеклітина; *(контур яйця)* овал; & яєчко.

ЯЙЦЮВАТИЙ, овальний, на вчір /у формі/ яйця, як яйце, *св.* яйцеподібний, яйцевидний.

ЯК *пр., у* який спосіб, яким чином; *ФР.* коли */н.* як я встав/; *СП.* наче, неначе, мов, немов, ніби; ніж /«. гірше, як пес/; подібно до */н.* як я = подібно до мене/; якщо /«. хто, як не я/; *Ч.* хіба */н.* як так можна?/, *(з нст. ся.* не) мало, ледве */н.* іду — як не плачу/; *ІД.* **ЯК ДО,** *(кого)* залежно від, дивлячись на */н.* як до чоловіка/; **ЯК ТО,** як таки; & *ур.* яко.

ЯКБИ *сп.,* коли б, якщо б; *Ч.* нехай би *Ін.* якби ти на неї глянув/; & якби ж то.

ЯКИЙ *з-к,* котрий, который, що за */н.* що за ніч! = яка ніч!/; *ФР.* ЯКИЙНЕБУДЬ, якийсь */н.* коли який не схоче/; *(з нст. сл.* час) якийсь, деякий; & який саме.

ЯКИЙГІЙБУДЬ *З'К,* котрийнебудь, котрийбудь, БУДЬ-ЯКИЙ, байдуже /все одно, однаково/ який, хоч /там/ який, той чи той, абиякий; *(маловартий)* якйй-такйй.

ЯКИЙСЬ з-к, котрийсь, не знати /невідомо/ який, хоч якийнебудь; *(час)* ДЕЯКИЙ; хтось */н.* якийсь із нас/; *ід.* ЯКИЙСЬ ТО, якийсь таки; *пі* ЯКИЙНЕБУДЬ.

ЯКІР, кітва, кітвиця; *(у моторі)* ротор; & якорець.

ЯКІСНИЙ, добротний, *о.* що називається, на всі сто /відсотків/, *с.* високоякісний.

ЯКІСНО *пр.,* добротно, на совість, кн. із знаком якости / *всі п. ф. від* ЯКІСНИЙ.

ЯКІСТЬ, добротність, ступінь вартости /придатиости/, *(золота)* проба; *(перекладу)* рівень; *мн.* **ЯКОСТІ,** *(людські)* риси, прикмети, характер, *пі* ХАРАКТЕРИСТИКА.

ЯКНАЙБІЛЬШИЙ, якомога /якмога/ більший, щонайбільший, *пі* МАКСИМАЛЬНИЙ.

ЯКНАЙКРАЩЕ *пр.,* якомога /якмога/ краще, якнайліпше, якомога /якмога/ ліпше.

ЯКНЕБУДЬ *пр., у* якийсь спосіб, якимось чином, так чи так; *(недбало)* сяк-так, якбудь, абияк, як набіжить /трапиться, доведеться/; якось, колись */н.* якнебудь зайду/.

ЯК НЕ Є *ід.,* що не кажи /кажіть/, *сов.* як не як, *фр.* сміх сміхом; & що не є.

ЯКОМОГА і **ЯКМОГА** *пр,* скількимога, чимдуж, з усіх сил, ЩОСИЛИ; *(швидше)* по змозі, у міру сил, *ІД.* якнайшвидше; *(краще) ІД.* якнайкраще.

ЯКОСЬ *пр.,* у якийсь спосіб, якимось чином, не знати /невідомо/ як, яковбсь; *(бовкнув)* випадково, мимохіть; *(не міг)* чомусь;

ЯКбСЬ, *(удень)* одного разу, раз; *ід.* **ЯКОСЬ ТО,** якось таки.

ЯК ОТ, *д!.* НАПРИКЛАД.

ЯКРАЗ *пр.,* саме; *(- одяг)* в самий раз; *Ч. (такий)* достеменно, точно, достоту, бко-в-око; *ІР.* авжеж! атож! **ід. ЯКРАЗ І,** зовсім */н.* пити якраз і не конечно/, всупереч сподіванням */н.* ми якраз і спіймали/.

ЯКЩО *сп.,* коли, як; *ФР.* раз */н.* якщо так, то... = раз так, то.../.

ЯЛ, *ді.* ШЛЮПКА; & ялик.

ЯЛИНА, *ЗБ.* ялинник, ялиновий ліс; *(дерево)* & ялинка.

ЯЛОВИЙ, безплідний, не плодючий, *(- худобу -— ще)* молодий; *ЖМ.* бездітний; *(- поле)* неродючий; *17. (- пораду)* безкорисний, пустий, не помічний, *(захід)* марний.

ЯЛОВИЧИНА, воловина, волове м'ясо.

ЯЛОЗИТИ, *(поверхню)* терти, витирати; *(язиком)* слинити; *(масним)* заялоЖувати, засмальцьовувати, засалювати; *(губи)* натирати, змащувати; *П. (що)* морочитися з.

ЯМА, западина, заглибина, заглиблення; *(на шляху)* вибій, *(з водою)* баюра, ковбаня, калабаня, *(на річці)* бакай, *(від бомби)* вирва; *(боргова) ІД.* тюрма; *П.* смітник, вигрібна яма, дно; & ямка, ямище.

ЯНГОЛ, *д!* АНГЕЛ.

ЯНИЧАР, перевертень, відступник; *ЛАЙ.* каратель, кат, душитель свободи; **мн. ЯНИЧАРИ,** *ІСТ.* турецьке військо з дітей-бранців.

ЯНИЧАРСЬКИЙ, *д!* ЗРАДНИЦЬКИЙ.

ЯР, глибока западина, БАЛКА, *г.* звір, *(глибокий)* чорторий; *17.* прірва; *ПОЕТ,* весна; & ЯРбК, яруга.

ЯРИЙ, *(хліб)* яровий, ярйнний, весняний; *Р.* молодий; *ПОЕТ,* яскравий; & ярній.

ЯРИНА, яровина, *Г.* городина.

ЯРИСТИЙ, крутоярий; & яркуватий; *п!* КРУТОБЕРЕГИЙ:

ЯРЛИК, *(на товарі)* наліпка, етикетка, *(прив'язаний)* бирка; *П.* /дискримінаційна/ характеристика, незаслужене тавро; *ІСТ.* ханська грамота; & ярличок.

ЯРМАРКУВАТИ, торгувати /на ярмарку/, базарювати.

ЯРМАРОК, /великий/ торг /базар/; *П.* шарварок, метушня, циганський табір.

ЯРМЇС і **ЯРМЙС** з., спосіб; *(для чого)* привід, зачіпка.

ЯРМО, Я. тягар, *(царське)* гніт, утиски, гноблення, кормига, неволя; & яремце.

ЯРОВИЙ, *ді* ЯРИЙ.

ЯРОК, вибалок, виярок, видолинок, переярок, *(більший)* БАЛКА, байрак; & ярочок.

ЯРУС, *(будинку)* пбверх; *(в театрі)* ряд л/ь/ож; *мн.* **ЯРУСИ,** *(книг)* стоси, *(гірських порід) ГЕОЛ.* шари, пласти, *(рельєфу)* тераси, пади, пороги; *пі* **РЯД.**

ЯСА *ур.,* сигнал, знак; *(гарматна)* салют; *ТІ.* чутка, поголос, розголос, розголошення: *ПОЕТ,* світло, сяйво; & **ЯСОЧКА,** *як зв.* зіронька, ластівка, ласочка.

ЯСИР, *ді* БРАНЕЦЬ /БРАНЦІ/; *ФР ІСТ.* полон, НЕВОЛЯ */н.* забрали вясйр/.

ЯСКРАВИЙ, блискучий, сліпучий, ІСКРИСТИЙ, осяйний, *ур.* ярий, сонцеясний, *св.* сяючий; *(колір)* разючий, соковитий, ПРОМЕНИСТИЙ, насичений, *п.* гарячий, палкий; ***(день)*** соняшний; *(- мову)* багатий, образний, кольорйтний; *(талант)* феноменальний, видатний; *(доказ)* переконливий; *(спогад)* чіткий, виразний; *(образ)* ефектний; *(опис)* мальовничий; *пр.* **ЯСКРАВО,** ясно / ***я. ф.; ід.*** **ЯСКРАВО ВИЯВЛЕНИЙ,** чітко окреслений.

ЯСЛА, *П. (дитячі) п.* світличка; & ясельця.

ЯСНИЙ, світлий; *(день)* безхмарний, со**няшний,** погожий, *ФР.* білий; *(- небо)* чистий; *(- ніч)* видний; *(- воду)* прозорий, не каламутний; *(звук)* чіткий, виразний; *П. (- думки)* зрозумілий; *(- діло)* очевидний; *(розум)* логічний; *(погляд)* об'єктивний, розсудливий; *(- долю)* щасливий, безтурботний; *(усміх)* привітний, відвертий, радісний, теплий; {- *перла) ПОЕТ.* ЯСКРАВИЙ; У *ЗВ,* ясновельможний; & ясненький, ясніСінький, яснуватий.

ЯСНІТИ, світліти, світлішати, ставати /робитися/ світлішим; *(- сонце)* світитися, яріти, блищати, сяяти, променіти; *(- небо)* вияснюватися; *(в далечі)* ВИДНІТИСЯ.

ЯСНОВЕЛЬМОЖНІСТЬ, *(Ваша)* світлість, *кн.* сіятельність, *зап.* сіятельство.

ЯСНОВИДЕЦЬ, провидець, провісник, пророк, ВІЩУН.

ЯСНОВИДЮЩИЙ, *(хто) поет,* винозорий, *сов.* прозірливий, прозорливий; *пі* ПРОРОЧИЙ.

ЯСТРУБ, *д!* ШУЛІКА.

ЯСУВАТИ, *ді* З'ЯСОВУВАТИ, ПОЯСНЮВАТИ, СВІДЧИТИ, ВИКЛАДАТИ, ХАРАКТЕРИЗУВАТИ.

ЯТІР, верша, пастка на рибу; & ятірець.

ЯТКА, *(на базарі)* буда, будка, *зап.* рундук; *(від сонця)* повітка; & яточка.

ЯТРИТИ, *(рану)* троюдити, **роз'ятрювати,** розтроюджувати, розвереджувати, трав-

мувати, подразнювати; *(душу)* розворушувати, перевертати; *пі* ДРАТУВАТИ.

ЯТРИТИСЯ, *(- рану)* гноїтися, не гоїтися; *П. (- сонце)* **палати* горіти, яріти, ятріти;** *(- іскру)* жевріти, тліти; *(- болючий спогад)* пекти.

ЯХОНТ, *суч.* сапфір, рубін, *г.* шафір.

ЯХТА, д/СУДНО.

ЯЧАТИ, *(- лебедів)* квилити; *(- людей)* кричати, гомоніти.

ЯЩІРКА, *(що міняє забарвлення)* хамелебн, *(безнога)* жовтопуз; *пі* ПЛАЗУН.

ЯЩУР, *(тварина)* саламандра; *(вірусний)* заразна хвороба худоби й людини.

ПРО ШАНА ПУЙО ТА ПРО ДВА КАПІТАЛИ П

Іван Пуйо-син верховинського села- народився 1919 р. наЗакарпатті.

Своє село І. Пуйо характеризує так: «все плекало вічно молоду коломийку у житті».

Однак коломийка не цуралася науки. І малий Івась починає своє життя з'відвидин сільської школи.

Після початкової школи він вступає (1936 р.) до Торговельної Академії в Мукачеві. Ця Академія давада в ЧехословаччинІ середню освіту. Провчився там лише два роки. 1938 рік - це рік великих подій у ЧСР та на Закарпатті, а також у світі. Вчитися далі довелося у Сваляві та Братиславі (у Словаччині - уже самостійній).

По закінченні середньої освіти під тиском німецької служби праці виїхав до Протекторату Чехії та Моравії, а згодом - до Берліну. Працював у Берліні аж до приходу червоних «визволителів» 1945 р.

Нова влада не викликала захоплення у молодого верховинця, і він опиняється в американській зоні окупації Німеччини. 1946 р. вступає до Високої Торговельної Школи в МангаймІ. По закінченні школи як «переміщена особа» припливає 1951 р. до Нью-Йорку.

В Америці знову треба вчитися, щоб могти працювати за фахом. Скінчивши ряд курсів, Ї.Пуйо дістає працю в забезпечневій (страховій) компанії. Згодом переходите на працю до біржового брокера на Волл Стріт - де сконцентровано світові капітали. Тут працює до виходу на пенсію.

Як бачимо, світові події були головним рушієм, що кидав верховинця - як і тисячі інших закарпатців, галичан, наддніпряиців - з країни до країни, з континенту на континент.

Але куди б не кинула Івана Пуйо доля, він не забував рідної землі, рідної культури, рідної мови. Бо скільки різних чужих шкіл він не перейшов, скільки різних мов не мусів вивчати, першою його школою була школа в закарпатському селі, першими піснями були верховинські коломийки, і першою молитвою була й залишилася українська молитва. l.l [уйо пішов у світ, «заквашений» на українській культурі, і цій культурі лишився вірний. Ось як він пише про це у листі до автора:

«Все, що український народ витворив бігом віків свойого існування є Духовим Капіталом українського народу».

Духовий капітал... Який правильний термін.

Нашим життям керує не тільки фінансовий капітал, має вплив па нас ще й інший капітал - Духовий, І в самому центрі капіталу фінансового - на Волл Стріт - Іван Пуйо не забуває цього другого - чи не важливішого для нас -духового капіталу.

Коли, збираючись видати «Російсько-український словник складної лексики», автор них рядків звернувся через пресу за фінансовою допомогою, першим відгукнувся Іван Пуйо.

А фінансовий бік цього видання Іван Пуйо взяв цілком на себе. І духовий, і фінансовий капітали, коли вони українські, мають працювати в одному напрямі - на Україну.

Хай же наша співпраця стане прикладом для інших просвітян та меценатів.

Святослав Караванський

ПОЖЕРТВИ НА СЛОВНИКОВИЙ ФОНД АВТОРА СКЛАЛИ ТАКОЖ

Василь та Олена Тхір	(Польща)
Український Культурний Центр, голова Богдан Кульчицький	(Гамільтон, Канада)
Роман і Галина Петренко	(США)
Іван Шкіренко	(Англія)
Марко і Діяна Малі	(США)
Олександр Скоп	(США)
Олекса Біланюк	(США)
Ярослава Гірна	(Канада)
Роман Гординський	(США)
В. Клос	(США)
Орест Попович	(США)
Кредитівка «Самопоміч», голова д-р Скальчук	(Філадельфія, США)
Любомира Сілецька	(США)
Юрій та Аврелія Слюсарчук	(США)
Микола Сороколіт	{США)
Михайло й Віра Шпонтак	(США)
Петро й Ольга Матула	(США)
Павло й Надія Йовик	(США)
Ярослав Бучинський	(Канада)
Борис та Любов Жура	(США)
Зиновій Квіт	(США)
Олекса й Марія Коновал	(США)
Дарія Кузик	(США)
Петро й Марія Лещишин	(США)
Святослав і Надія Новицькі	(США)
Людмила Почтар	(США)
Марія Робак	(США)
Мирослав Сербин	(США)
Ярослав і Тамара Сидоряк	(США)
Богдан Кантівський	(США)
Любомир Колтунюк	(США)
Христина Павляк	(США)